

A COMPREHENSIVE GRAMMAR
OF THE
SANSKRIT LANGUAGE
Analytical, Historical, and Lexicographical.

VOL. III.

Letters and Their Changes.
PART. I. NANARTHA SAMGRAHA

OR

The Nanartha Varga of Amara, Vishva Prakasha of Maheshvara, Nanartha
Kanda of Hema Candra, Nanartha Kanda of Halayudha, Nanar-
tha Varga of TriKanda Shesa, Nanartha of Haravali,
Medini, Anekartha Dhvani Manjari, Matrka
Kosa alphabetically arranged with
extracts from the Shash-
vata, Ekakara and
Avyaya Kosas.

WITH

Various Readings and Copious Notes.

To which is added

The Shabdabheda Prakasha

With Notes and Index.

Calcutta : T. P. Brothers, 2-1 Bag Bazar Street.

LONDON : TRÜBNER AND CO, 57 LUDGATE HILL.

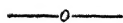
1884.

All Rights Reserved.

Price 12 Rupees Only.

Printed by Purna Chunder Chakravarti. At the Mani Ram Yantra.

PREFACE.

1. In this volume, I intend to treat of letters and their changes. There is no grander subject for the student of science—none more interesting to the student of language. The immense power which man now wields over matter and force—which is daily astonishingly increasing and which has contributed so much to widen his material comforts is not a little due to the most wonderful medium of thought, which has enabled us to utilize the labours of our forefathers, to thoroughly test and fully and correctly store up our knowledge, and to accurately convey it to others. It is this invaluable inheritance which has unapproachably raised us above other animals. It is this inestimable boon which props up our social organization and makes it spiritual and God-reaching: Its influence is greater, greater the scale of civilization. In the most civilized countries, it directs our destinies and models our movements. What this language is—how it has grown and developed is necessarily of the deepest human interest and must command the sympathies of the most materialistic man.

2. Thanks to the disinterested labours of great western scholars, much progress has been made in the study of these profound questions. We have come to recognize resemblances even in the face of distant nationalities separated by forms, sounds, and systems and to form some idea of the different states of civilization in the different stages of human progress. But we have scarcely advanced beyond the threshold of the grand museum of philology—we have hardly formed even a rough idea of its outlines and the variety of its contents. We see लग of Sanskrit is the same as लग्न of Hindustani—lego of Latin and so on. But what is this लग्? through what stages (if any) it has passed? and how it has come to possess the senses assigned to it—questions like these are utterly unsolved and we are completely shut out from the truths directly and indirectly underlying their solution.

3. It will be asked what is the good of these enquiries? Whether we can arrive at any definite results and if so whether we shall be gaining by such discoveries? To the first objection, I reply it is too hasty to prejudge a question. If workers have hitherto failed, it is partly due to the imperfect materials at their command and partly to filling up the long gaps by their own imagination. Their very errors ought to make us more cautious to draw more from facts and less from

imagination. It is never easy to discover truths. But the honest searchers deserve as much sympathies as the fortunate discoverers, who have immensely profited by the labours of their predecessors. The second objection is easily met. If we can satisfactorily prove the evolution of any one language from the simplest elements of animal life, we prove the evolution of every language—we see more clearly the connection and inter-dependence of different languages and have a firmer grasp of human life—its origin, course, objects, and end. There are philosophers who see no good except in material comforts and who would, if they could, put down with a high hand all classical studies. They forget that mind is the seat of all pleasure—that there are purer and loftier pleasures than matter can ever afford—and that so long as man and mind are constituted as they now are, knowledge will ever continue to be the most prolific source of human happiness.

• 4. For the most minute and impassioned study of these questions, no language is comparable to Sanskrit. From the earliest times, we have a long-unbroken series of able grammarians devoting their whole attention to their thorough consideration. They trace back all words and expressions to roots and affixes, which do not altogether amount to three thousand. No better explanation could be given of grammatical compounds,

which owe their origin after a language is formed : play such an important part in all the growing languages. In the literature of India, their influence has been so great that any superficial observer may conclude Sanskrit to be the most artificial language in the world. But it is only in the domain of thought that these conventions are principally to be met with. In all that concerns our household affairs—in all that surrounds us in nature—in all the remnants of earliest thought, Sanskrit to be expressive must use primitive compounds which have withstood the wear and tear of ages and are still used with slight modifications in all the vernaculars of India. And the reason is obvious. Side by side with the few Sanskrit-cherishing people, there has been all along a vastly larger population clinging to the old names and associations, whose influence Sanskrit has never been able to shake off. The question of the origin and formation of the primitive words brings us at once to the question of the origin and nature of the so-called roots and affixes. Hindu grammarians are silent on these points. But no question of more vital importance in the study of languages.

5. Fortunately from the earliest times, long before the distinction of roots and affixes was made, we have on some of these points the calm speculation of the most meditative of our Vedic seers. Language

was comparatively so transparent in those days, had so exceptional advantages of studying the peculiarities of local speech, their views are put forward in such simple unbiassed and often hesitating way that one at once feels the utter absence of dogmatism in their views and the best way they shew us of attacking these questions. To *Panini* and his forgotten predecessors is due the great credit of reducing difficulties and apparent mysteries of language to a great minimum. To the still earlier philosophers is due the great credit of dissecting some of these fundamental forms and shewing up the simplest elements which they are composed of. Their views are based on the grand principle of diversity of words from similarity of analogous sounds, which is so easy to understand and so clearly seen in all the spoken dialects of the world. Man can modify but can not uproot nature. *Panini* is theoretically supreme but even he and his most enthusiastic followers have not been able to shake off the influences of nature. The theory of these changes is tacitly recognized in them in the artificial false etymologies of hundreds of pairs of words and is openly avowed and amply illustrated by some of the lexicographers who never question his authority. To understand the origin and development of language—

as risen from animal life with his noble endowments
e should most patiently study the nature of these
anges with all the light of written and unwritten
teratures of India. We should carefully examine
e theoretical exponents and professed registrars of
ords and minutely study not only the most copious
nd diversified literatures of our country but also
he inexhaustible little-changing sacred repositories
f popular speech. The journey is full of ups and
owns and often lies over unbroken barren tracts, but
he gorgeous panorama which awaits at the end and
nveils our ignorance must excite the enthusiasm of
he dulllest soul.

6. One is appalled at the first sight of Sanskrit.
There is no end of words—no end of roots—no end of
new words that can be derived from every one of these
roots. But *Panini* and other grām̐marians have reduced
their original number to about three thousand.
Older philologists have derived some of these roots
from simpler roots. Examine the remainder by the
test of analogous sounds—and you will find that the
original sounds are only about a hundred, about
twenty being natural human sounds—the animal ex-
pression of internal feelings and the rest imitative
sounds formed on the analogy of the cries of birds and
beasts and the noise of the motion of natural objects.

There can be no end to imitative sounds. Every language shews constant additions from new experiences and new additions to our knowledge. The purely human sounds also receive large additions and modifications from these constant additions to our imitative sounds. But their original diversity is extremely limited and sounds similar to those which explain the origin and development of Sanskrit probably explain the origin and development of every language in the world. Different languages may have differently originated. But their origin must be as simple as that of Sanskrit.

7. The evidence on which these views are based are so vast and complicated that even under the most favourable circumstances, I can not hope to give it a systematic shape for several years to come. Some of its departments are, however, broadly marked and capable of separate and independent treatment. In this part, I submit for the consideration of the learned world the best direct and indirect lexicographical evidence we possess. I shall shew in the body of my work the light they throw on the multiplicity of words from similarity of sounds and similarity of characters. I shall corroborate the direct evidence by copious unmistakable citations from other authoritative writers. But in all disputed points not admitting of direct

demonstration, indirect and circumstantial evidence is more valuable, as entirely free from the prejudices and weaknesses from which even the most literal minds are not free. I accordingly earnestly invite the serious attention of my readers for the careful consideration of the most important inferences we are enabled to draw not only from the texts here put forward, but often from the mistakes and various readings which I have endeavoured to note.

8. Sanskrit lexicography is broadly divisible into Vedic and general and special vocabularies. The first is too important to be silently passed over. It is the nucleus of the various Vedic commentaries and the best history of the growth of our earliest ideas. It will have my earnest examination in the general introduction. The other kosas either treat of names of things (नाममाला) or of words used in many senses (नानार्थ-कोष). Many of the important words of the former kosas necessarily come under the latter. Their other words are mostly either indisputed or unimportant. I shall have occasion to refer to important words of this class under the rules of *Panini* and the greater part in the body of my work. It is the नानार्थ or homonymous words as treated in our best kosas that I now present before the public. I do

ginal the views of our highest authorities. But my principal object is historical to shew how words and senses multiply. A careful examination will shew that in every grammatical word, every sense is clearly traceable to the original idea or ideas conveyed by the root or the component parts of the word and wherever any sense is not so traceable, it is clearly due to mistakes of writing and in a few cases to misconception or misuse and very rarely to arbitrary use. The same remarks apply to primitive and foreign words, although in such cases there is a greater veil over their history. It will also reveal that many words are nothing but different forms of the same sounds or similar forms of different sounds. The former owe their origin to natural causes : the latter to clerical mistakes. I shall shew in the body of my work what use can be made of these materials.

9. I have selected for this purpose the following kosas : (1) the Nanartha Varga of Amara's *Namalin-ganushasana* = A.—अ. ; (2) *Vishva Prakasha* of Maheshvara = Vis = वि. ; (3) Hema candra's *Anekarthasamgraha* = Hem. = हे. ; (4) *Anekartha kanda* of Halayudha's *Abhidhana Ratnamala* ; (5) *Nanartha Varga* of Purusottama Deva's *Trikanda shesa* = Tri. = त्रि. ; (6) *Nanartha* of his *Haravali* = Har. = हार. ; (7) *Medinikara's** *Nanar-*

* The ह of मेदिनी is short under p. vi. 3. 63. like *Kali Dasa*,

thashabdakosa = Med. = मे. ; (8) *Anekarthadhvanimanjari* (*Nanarthadhvanimanjari* in Wilson no. 249 in the Bodleian collection) of a *Mahaxanaka* = Anek. = अने. ; and (9) *Matrka Nighantu* = Mat. = मा. I shall also give extracts from (10) *Shashvata* = Sha. = शा. ; (11) *Ekaxara* = Eka. = ए. ; and (12) *Avyaya* = Avy. = अव्य. kosas. Most of these are of high authority and *Vishva*, *Hema*, and *Medini* are the fullest *Nanartha* kosas we possess. No other kosa older or later which I have been able to read in original or from second hand quotations can be compared to these in fulness of exposition. Besides there are very few new facts to be gathered from other kosas, as they have been generally compiled not from the unlimited fields of Sanskrit literature but from the manuscripts of the older kosas in all their mistakes. Extracts from some of these kosas will be given in the notes, whenever there is anything new or interesting.

10. *Amara* is the oldest of those kosas and of high authority all over India. Its *Nanartha* Varga is not as full as in the special *Nanartha* kosa, but is of considerable importance in tracing back the senses of words. Its arrangement is simply by final consonants

Dharanidhara, etc. The kosa is often called *Medini*, but *Medini* appears to be the more correct spelling : “षट् शतगाद्याकोषप्रणयनविख्यातकौशलेनायम् । मेदिनि-कारेण कोषः प्राणकरसूनुना रचितः ॥” *Mallinatha* always calls *Dharani* and not *Dharani*.

without any attempt at further classification. The Avyayas or indeclinable words are placed in a separate class, arranged according to final consonants although not shown as such in the printed editions. No rule has been followed in arranging meanings so that it is often difficult to know without extraneous evidence which meanings refer to which words.

11. The next in age and by far the most complete *Nanartha kosa* is the *Vishva Prakasha* generally known as *Vishva*. Its arrangement is first by final consonants, divided into monosyllables, dissyllables, &c., ultimate consonants being regarded as a separate syllable, as e. g. अर्थिन् under three syllables, यक्षराज् under four syllables, and so on. The final arrangement is by affixes, words with the same affix being always grouped together. The only difficulty in finding out a word is to find out the group to which it belongs. The arrangement of significations is also much superior to *Amara's* as the first notice of a word always precedes the senses specified under it, there being only one or two apparently unintentional exceptions in the whole work. But the language is occasionally obscure—the genders of words are not generally stated in words—and accurate manuscripts are extremely rare.

12. Professor Horace Wilson has shewn Maheshvara belonged to the first half and Hema Candra to

the second half of the twelfth century. The first has left us some account of himself and the date of his work. Hema Candra's date is fixed by external evidence. The verse in Keshava's Kalpadru quoted in § 33. 7. corroborates the view of that illustrious scholar. The arrangement in Hema Candra is quite different. The first classification is by syllables, next by final consonants, and lastly by initial letters more or less alphabetical. The language is not quite so obscure—the arrangement of interpretations is excellent—and the nominative is always used to indicate gender.

13. Professor Wilson was of opinion this *Nanartha* is spurious and a mere transcript of *Vishva*. He wrote 'finally with the exception of the arrangement which is peculiar to it, the second division of the *Abhidhana Chintamani* is precisely the same as the *Vishva Cosa*, following that in every word and interpretation, and repeating its obscurities and mistakes : one of these works must therefore be a transcript of the other, and as there is every reason to believe the originality of *Maheshvara's* work, it follows that the *Nanartha* part of Hema Candra's vocabulary is borrowed from the *Vishva*.* It is difficult to understand whether this opinion was based on a careful comparison of the two texts or a mere cursory examination of some of the

* Preface to Dictionary first edition P. 32.

words treated in both. The arrangement is acknowledged to be different. I have shewn how completely the two classifications differ. Maheshvara's idea of syllable is peculiar, as already described : Hema Candra's is strictly grammatical. Maheshvara follows the modern alphabet and regards क्ष as a different letter coming after च. Hema Candra takes the grammatical view and brings it under च. The style is also entirely different. Hema Candra is as usual terse and vigorous. Maheshvara is prolix and profuse, indulging here and there in the most difficult metres, approached by Rabhasa and Dharani alone. There are hundreds of instances in which they disagree both as to words and interpretations and probably not a hundred cases in which they entirely agree. The use of the same uncommon expressions under a few difficult words seems to shew that Hema Candra had the use of the Vishva in compiling his *Nanartha*. But it is impossible to regard the latter as a transcript of the former. I can not also agree as to the spuriousness of Hema Candra's *Nanartha Samgraha*. The style is the same as of the general section and every manuscript which ends in it concludes with the words 'अभिधानचिन्तामणौ नाममालायां सामान्यकाण्डः षष्ठः,' shewing by the use of the words सामान्यकाण्ड or general section, there is another section or sections to the work.

14. Halayudha gives a full account of himself in the preface to his *Brahmana Sarvasva*.* He belonged to the court of Laxmana Sena and was therefore a contemporary of Hema Candra. The first Laxmana Sena is, however, placed in the latter half of the 11th century, in whose case Halayudha would be anterior even to Maheshvara. His work is to some extent original, but very meagre. Its arrangement is quite arbitrary and among the indeclinables, the *Nanartha* and *Ekartha* words are mixed up, as e. g. “परितः सर्वतो विष्वक् समन्ताच्च समन्ततः” along with “प्रत्यक्षसहस्रोः साक्षात्”. The wording is also bad, often conveying by implication what ought to be stated in plain words.

15. Purusottama Deva is regarded in Bengal as a descendant of Halayudha and can not have flourished before the latter half of the 13th century. The internal evidence of his *Varna Deshana* corroborates this view. Wilson regarded him as anterior to Maheshvara, but it was a mere surmise. His *Trikanḍa Shesa* is a supplement to *Amara* and is arranged exactly alike. His *Harāvali* is a collection of rare words and its *Nanartha* part is divided into two sections—the first of half-verses containing 54 words and the second of feet containing 72 words. Both of these works are

* बालेप्रख्यापितराजपण्डितपदः शुता शुविम्बोज्ज्वलच्छ्रुतोत्सिक्तमहासत्त्वतु पददत्ता नवे यौवने।
यसौ यौवनश्रेययोग्यमखिलच्छापालनारायणः श्रीमाल्लक्ष्मणसेनदेववन्द्यपतिर्धर्मोपकारि नरो॥१२॥

of considerable authority among our Pandits. But with the exception of one or two new words in the *Haravali*, not of any importance,* there is nothing new in the *Nanartha* sections of either of these kosas. On the other hand, there are good many omissions of most important and difficult words. It may be argued from this that Purusottama preceded Maheshvara, but it only goes to show that he was not sufficiently acquainted with Vishva. Purusottama's *Dvirupa kosa* as will be shewn in §35 appears to be entirely borrowed from Maheshvara's *Shabdabheda* and arguments might be adduced from his *Varna Deshana* that he was generally acquainted with Vishva. Purusottma Deva must not, however, be confounded with another grammarian Purusottama Bhattacarya, the author of the *Ratnamala*, who flourished in the 16th century.

16. Medini's work succeeded the Kosas described above, as they are all mentioned in it. He is himself quoted in the *Pada Candrika*, whose date Colebrooke has fixed as 1431 A.D. Medini, therefore, must have flourished before the 15th century and I assign him to the latter half of the 14th century, as Purusottama Deva from the degree of his relationship

* As e. g., कूटपाकल. This is nothing but पाकल, which is better explained in the other Kosas. पवन = पाकस्थान is the literal sense. The General sections are however important, as reproducing the views of Vopailita and other old kosakaras.

to Halayudha could not have flourished before the first half of that century. The work of Medini is as full as of Maheshvara and Hema Candra. There are some additions, but on the other hand there are some omissions. The arrangement of words is midway between Vishva and Hema Candra. They are arranged first according to the final consonants and next according to syllables as in Vishva, but the final arrangement is more or less alphabetical as in Hema Candra. Ultimate consonants are regarded as separate syllables as in Vishva and words like अर्थिन् must be looked for under three syllables and so on. In one manuscript, words in च are separately arranged after ह as in Vishva, but this may be due to recasting. The arrangement of interpretations is as good as in Hema Candra, the explanations never preceding and always continuing till a second word begins. The genders of words are often expressed in words, but this is not always an advantage as in the case of feminine words — it is of much more importance to know the form of the stem. The language is not more perspicuous than of Hema Candra, as it teems with difficult and ambiguous terms. Medini names many other sources, but it is doubtful whether he knew them all personally. It is the custom among Hindu writers to refer to authorities noted by preceding writers of the same class

and I have grounds to think Medini perhaps shared this failing to enhance the value of his work. With the exception of a few words and a few interpretations which are due to Medini himself,* every line of his work is clearly traceable to the kosas already described and specially to Vishva. Nine-tenths of his work are its mere reproduction word per word or with the most immaterial changes. Some of the differences as for instance in प्रतौहार and प्रतौहारौ are due to Medini's desire to improve, but really his inability to understand his guide. I can not for a moment compare him with Maheshvara either in erudition, general ability, or originality of mind, but he was probably sincere in his own estimation of Maheshvara when he called Vishva 'बहुदोष' or 'very faulty'.

17. Anekārtha or Nanārtha Dhvanimanjari is a comparatively recent work with words arranged in three sections of verses, half-verses, and feet. It is to a great extent an original collection containing both new words and new meanings. Some of these meanings are the etymological senses of the words described, but are rarely to be met with in use. A few words are doubtful, although defensible. This kosa

* Take for instance मव = द्वीप, more correctly described as a people by a later writer. This apparently refers to the Mags, with whom in Medini's time communication appears to have been only by sea.

as not been made much use of by the modern exicographers.*

18. The *Matrka kosa* describes the letters of the mediæval alphabet containing अ and ञ; after औ and ङ and च after ङ. It appears to be a very modern vocabulary probably of the seventeenth century and is based on the mystic literature of the time and not of practical importance. But it vividly shews the additions to our words and meanings from purely artificial inventions.

19. Of the three other kosas from which extracts have been given, the *Ekaxara kosa* and the *Avyaya kosa* are very modern and unimportant. The first describes the meanings of the letters and a few monosyllables: the second of indeclinables. The *Nanartha Samuccaya* of Shashvata is a much older and far more important kosa. It is mentioned by Medini and its name *Nanartha Samuccaya* seems to have been borrowed by Dharani (§ 33.3), who is himself mentioned by Medini. Shashvata must have, therefore, lived in or before the 12th century. The arrangement of words is by verses, half-verses, and feet. The language is generally perspicuous and as

* Since the above was written, I find the verse-section agrees much with Gada Simha's *Nanartha kosa*. Gada Simha is a well-known grammarian. His age would determine the age and obligations of this *Xapanaka*.

the words explained are often repeated over and over, the verses like those of *Anekartha* make a deep impression on the memory. The *kosa* has recently been edited by Professor Zacharæ of Greifswald. But I have not drawn much from it, as there is not a single new word or new sense in this collection and it is useless to enlarge the already bulky size of this volume.

20. My alphabetical arrangement of these *kosas* is based on the following editions and manuscripts :

(i.) *Vishva Prakasha*. Vis. = Benares Edition *Samvat* 1930. Full of typographical errors and very unreliable. Vis. A. = a copy belonging to Pandit Mukundarama Shastri. All his *kosa* manuscripts are complete, written in excellent hand, and accompanied with more or less marginal notes and except the *Haravali*, are to a very great extent correct and reliable. Vis. B. = an old but incomplete fragment belonging to another Benares Pandit. The handwriting is bad, but the text is pretty correct. Vis. C. = the Benares College copy. Written in very good hand and pretty correct. Although these three manuscripts belong all to Benares, they are apparently of different families and differ in most material points. I. 1539 = India Office 1539 (Colebrooke). Complete and very fair. I. 1937 = do 1937 (Taylor). Does not contain *Shabdabhedha Prakasha*. Very fair. I. 246c = do 246c belonging to the same family as I. 1539. I. 322b = do 322b. Boldly written but not complete. Several lacunæ. Vis. O. = Oxford no 415, apparently a copy made for Wilson from I. 1539.

(ii.) *Hema Candra*. Hem. = Benares Edition. Pretty correct as far as it goes, but a few lines wanting here and there. 1807 = Calcutta edition of 1807, the original of the Benares edition. Hem. A. = Benares College manuscript. Has some lacunæ, but generally supplies the omissions in

Hem. Abruptly ends in the beginning of the Avyaya Section. Written in excellent hand. I. 2053—India Office 2053. Old reliable copy. Wanting a page or two at the end. I. 2533—do 2533. Clearly written but very incomplete, ending in the middle of the dissyllables in *र*. Accompanied with division of words and their explanations in vernacular. I. 2698—do 2698. Belongs to the same family as the Calcutta and Benares Editions.

(iii.) Medini. Med.=Benares edition. Full of mistakes. 1807—Calcutta edition of 1807, the original of the Benares edition. Med. A.—a copy belonging to Pandit Mukundarama Shashtri. Med. B.—Pandit Somanatha Sharma's edition. Careful but admittedly based on Wilson's Dictionary and not therefore always reliable. Med. C.—the Benares College manuscript in Bengali characters. Probably copied from a copy with marginal quotations from Vishva, as some of the verses are exactly the same and differ from the readings of the first four. I. 2810—India Office 2810. Arranged for Sir Charles Wilkins. I. 2835—do 2835. With English explanations of good many meanings by Capt. Fell.

(iv.) Amara. A.—Bombay edition of 1877. 1807—Calcutta edition. A. A.—a very old Bengali copy belonging to a Benares Pandit. Amara is the kosa most studied all over India and the disputed points have been noted by its principal commentators.

(v.) Trikanda Shesa. Tri.—Benares Edition. 1807—Calcutta edition of 1807, the original of the Benares edition. Very fair. Tri. A.—a copy belonging to Pandit Mukundarama Shastri. I. 993—India Office 993 belonging to the same family as the printed editions. I. 1575—do 1575. Of a different family but with several lacunæ.

(vi.) Haravali. Har.—Benares edition. 1807—Calcutta edition. Har. A.—a copy belonging to Pandit Mukundarama Shashtri. I. 1577c.—India Office 1577c. Of the same family as the printed editions. Not one of these is wholly reliable.

(vi.) Halayudha. Hal.=Benares' edition. Full of errors, but they are obvious. India Office no 588 is not better. There is also Aufrecht's edition.

(viii.) Anekartha. Anek.=Benares edition. Anek. A.=Mukundarama's copy. Anek. B.=another Benares Pandit's copy. I. 2544=India Office 2544. Incomplete and not reliable. Wilson no 249 in the Bodlian collection has not been made much use of.

(ix.) Matrka. Mat.=Benares edition. Mat. A.=Mukundarama Shastri's copy. I. 2544=India Office 2544. None of these wholly reliable.

(x.) Shashvata. Sha.=a full and pretty correct copy belonging to a Benares Pandit. I have since compared with Prof. Zachariæ's edition and in the two or three cases of difference of readings, I stand by my original.

(xi.) Ekaxara kosa. Eka=Benares edition. Very fair.

(xii.) Avyaya kosa. Avy=Benares edition. Full of mistakes. But my references are very few.

21. The first principle I have endeavoured to follow in editing these kosas is to strictly follow the exact views of the authors so far as they can be ascertained from the works themselves. In the principal centres of Sanskrit learning, transcripts are generally made by the writer class without the least knowledge of Sanskrit. At Benares, for instance, copying is considered the province of the ignorant and the most moderate Pandit will take it as an insult if he was offered such an employment. Even where Pandits do copy, they are liable to all the errors of ordinary copyists. It is accordingly most unsafe to base any definite conclusions

even when manuscripts agree, much more when there is great difference in their readings. Since the days of* Wilson and Radhakanta Dev, kosas have not been much studied in the original transcripts. We owe a great deal to the German Dictionary and Tarnatha Tarkavacaspati's Vacaspatya for copious illustrations and other improvements. But as regards kosas, the latter has added nothing new and the former has drawn only from the printed editions. As these are not always reliable, I have had to tread the whole ground anew but whether with success the public can alone judge. I have already explained the arrangement of the kosas. In most of them, the final consonants are clearly specified. We also generally know the initial consonants in Hema Candra and Medini and the form of the affixes in Vishva. In the kosas,

* Although there are instances in which Wilson differs from the Shabdakalpadruma, there are so many coincidences of omission and commission that I am inclined to think the same Pandits worked for both. Take for instance, प्रङ्हायन. It is in all the kosas, but not found in either. Take again रोड. It is in all the editions and transcripts of Medini, but not found in Wilson or Druma. Hundreds of similar instances will be found in my notes. Kalpadruma is fuller and much more copious, but the foundation is the same. Both the works exhaustively treat Medini, but the same attention does not appear to have been paid either to Vishva or Hema Candra. In many ways, however, both of them have been of great assistance to me and I have the pleasure publicly acknowledge it.

arranged according to verses, half-verses, and feet, we also know how far a word runs—what are its interpretations—and whether there have been any interpolations. I have steadily kept in view these principles to determine the forms of words and the lengths of their explanations.

22. A few illustrations will suffice. Vishva notices a word ग्रामीन in words ending in न not ण. Hence it must be ग्रामीन, whether the manuscripts write ग्रामीण or ग्रामीन. Medini also notices the same word in the same class in the same senses. There is stronger evidence in this case, as he notices also a word ग्रामीण in words ending in ण, which agrees with ग्रामीन only in the ordinary sense. ग्रामीण is noticed by Hema Candra in the ordinary sense in the general part 3.165 and ग्रामीणा by Amara in the special sense in 2.4.94. ग्रामीण or ग्रामीन is not found in the Nanartha portions of Hema Candra, Amara, and the other kosas I have consulted. We have therefore the authority of both Vishva and Medini for a word ग्रामीन differing from ग्रामीण in all the special senses and I know of no evidence whatever for coupling ग्रामीण with the special senses of ग्रामीन. Yet ग्रामीन is altogether omitted in all our Sanskrit Dictionaries and is only noted as a rejected reading in the German Dictionary. It may be said ग्रामीन is grammatically wrong and ग्रामीण

has therefore been substituted for ग्रामीन. But in that case this ought to have been definitely mentioned to enable us to know on whom the responsibility lies. ग्रामीण as a secondary (तद्धित) derivative is formed under IV. 2.94 and as no special mention is made of the dental न like आचार्यभोगीन under V. 1.9., the commentators give only the former form under IV. 2.94. But there are so many fictions connected with Panini that he may be quoted to defend every form we meet. In this case, we are simply to say that ग्रामीन in these senses comes under चुम्नादि VIII. 4.39 and the critics are shut up. Then again there can be a compound ग्रामीन with इन when the न will be dental under the general rules of Panini. But these are grammatical arguments which have no force in historical discussions. If we wish to know what is grammar, we ought to rise above its technicalities and take into consideration all the unmistakable evidence whether favourable or hostile.

23. Next take the case of व and व*. Here the lexicographers differ so much that it is most interesting to study their views to see the connection of the two sounds. Take for instance द्विजिह्व. According to

* I am glad to find my views have the support of so great an authority as Purusottama Deva. See the passage from his Varna Deshanā § 36 note.

Amara, Vishva, and Medini, the final consonant is व*. It is व only according to Hema Candra. We do not know anything about it either in the *Haravali* or in the *Anekartha*. There is no allusion to द्विजिह्व in any of our big dictionaries. Take again वर and other words derived from the same root. According to Hema Candra, it is व as he always puts them after the labials. According to Medini, it is व, as he always puts them after words beginning in प and before words beginning in भ.† There is no root वृ or वृ in the *Paninean Dhatupatha* according to *Madhava*. But *Vopadeva* gives a root वृ different from वृ and in the same sense. In some cases, as for instance वक् and ववर, the positive evinence of the kosas is all for spelling with व not व and yet the analogous forms वक् and ववर are alone met with in our modern dictionaries.

. 24. The next principle I have followed is to take the assistance of extraneous evidence, when the authorities themselves are not clear and such evidence

* u. s. I. 154 does not at all clear the point as there is nothing in the *Sutra* to shew whether it is व or व. *Yaska* derives जिह्वा from ऊ or ह् but the spelling of ह् is disputed, some asserting व and others व.

† In a few cases, *Shabdakalpdruma* notices the distinction and summarily dismisses *Medini's* views as wrong. The subject deserves much more consideration.

is not opposed to their declared views. Take, for instance, अभिनिष्ठान. This word is spelt अभिनिष्ठान in most of the manuscripts and hence it is derived from स्था both in the Shabdakalpadruma and in Wilson's Dictionary. Our Pandits never admit their ignorance and are consequently never slow to invent etymologies and explanations without the least hesitation. If they had been more candid, our labours would have been much narrowed. This spelling and this etymology have been followed in the second edition of the Kalpadruma and all the editions of Wilson, including that of Pandit Ram Jasan of Benares. Yet I have no hesitation in giving अभिनिष्ठान for अभिनिष्ठान. Panini's viii. 3. 86, and Vamana's illustrations leave no doubt on the point. It has also the sanction of all the independent modern lexicographers. The German Dictionary has the indisputable credit of being the first to give the right spelling of the word and of noting अभिनिष्ठान as an optional form. Dr. Goldstücker is more profuse on this word and questions the correctness of the form अभिनिष्ठान. The present edition of *Kashika* openly applies optionally to the rule but Bhattoji seems to be opposed to it and this position has been taken up by Pandit Taranatha Tarkavacaspati in his great lexicon. I shall have my say on this question when discussing that rule. As regards अभि-

निष्ठान, there can of course be such a word, but it will be grammatically neuter and we know of no use of this word in the senses specified in the kosas.

25. Where neither of these principles apply, I have compared the manuscripts and given the readings best supported by presumptive evidence. Take for instance हेरक. This is the reading in Shabdakalpa Druma and Wilson and it has been followed both by the German lexicographers and by Professor Monier Williams. I do not, however, find a single illustration of हेरक in any of these works. There is no such word in Childers' Pali Dictionary and I do not know how it is defended. हेतुक for हेरक is, however, found in several manuscripts. This reading has been noted in the German Dictionary. It explains the origin of the several senses specified and I know of its use in some of these senses. I also find that the Nagri तु is often written like र (द्वर is in several manuscripts spelt रवर) but I do not remember the opposite confusion of र with तु. When we therefore find तु in some manuscripts and र in others for the same word, it is proper to conclude that the proper spelling is तु not र. Hence I give हेतुक not हेरक. I cannot say that there is no word हेरक, but until its existence and use are clearly proved, we must be slow to admit it in our lists.

26. Take another instance हिण्डन, where I agree

about the word itself but not about its imports. Here under the senses, some manuscripts read लेखन and some खेलन. Shabdakalpa Druma gives लेखन and Wilson renders it by writing. This has been followed in the two succeeding lexicons. In the Dhatupatha, I read 'हिङि गत्यनादयोः' and as लेखन = writing can not be connected with either of these senses, I prefer खेलन which follows from them and is itself the origin of the sense रत्न. I am emboldened to do so as I do not find any evidence adduced in support of the sense लेखन. Even if this reading is correct, I very much doubt whether it stands here for writing, as लेखन is also used in other senses.

27. Take a more difficult case of तुङ्गीश. Manuscripts of Vishva give different readings—some 'पक्षीशे तार्क्ष्यप्रक्षणायोः' joined to तुङ्गीश and others 'पक्षीशस्तार्क्ष्यप्रक्षणायोः'*. In Medini and Hema Candra, there is no word पक्षीश and तुङ्गीश's meanings are restricted to the first two senses specified in Vishva. I do not find पक्षीश in any Sanskrit Dictionary, but I find two more senses in Wilson under the authority of the Shabda Ratnavali. This is repeated both in the German Dictionary and in the the Vacaspatya. I find from the India Office copy that this is exactly correct 'सूर्ये हिमकरेऽपि च'

* * This last is the reading, among others of India office No. 1539. L 1937 reads पक्षीश or पक्षीश.

being the second half of the verse. But still the question is what has become of पक्षीश? Has it been inadvertently omitted or the line in Vishva deliberately corrected by the light of the Shabda Ratnavali? If it is an inadvertent omission, I have nothing to say. But if it is a deliberate correction, I must remind my readers that Mathuresha is a very modern writer and that it is far more likely that his line is based on some misreadings in Vishva. In the present case, no lexicographer has yet been able to quote any illustrations in support of the extra senses and they do not readily flow from the etymology, while पक्षीश is unquestionably applied to Gaḍura as the chief of birds and to Kṛṣṇa as the master of the bird Gaḍura.

28. This by itself may not be convincing to our readers. But the evidence I have already adduced shews how slow we ought to be to take for granted even what is found in what at first sight may appear our best authorities. I adduce a better illustration. Under A. 3. 5. 42. the recent commentator Maheshvara writes कुवलं चोत्पले मुक्ताफलेऽपि बदरीफले । कुड्मले मुकुटे पुंसि न द्वयोर्नरकान्तर इति मेदिनी'. There can be no doubt he quotes the whole verse as applying to कुवल as there is no कुड्मल in A. 3.5.42. and the second line would have been entirely omitted if he thought it did not apply

to कुवल. The second line is, however, generally read कुड्मलो सुकुले..... and this is the view from Wilson downwards. If we regard सुकुरे = सुकुले as is occasionally the case or substitute सुकुले for सुकुरे as generally found, the absurdity of Maheshvara's reading is apparent as कुड्मल is the same as सुकुल 'कुड्मलो सुकुलोऽस्त्रियाम्' A. 2. 4. 16, 'कुड्मले सुकुलम्' Hem. IV.192. The fact of कुड्मल coming after कुवल is no reason to regard it as a sense, as Medini's arrangement is not strictly alphabetical and we find कुटिल after कुड्मल and so on.

29. To understand all this clearly, we must remember how the kosas have been compiled. The first was necessarily an original collection founded on actual facts. The Vedic Nighantu for instance contains words, most of which have been and all of which I believe can be traced back to the Vedas. But that systematic and thorough examination, which we owe to modern science and European scholars was unknown in those days. People preferred their personal knowledge which was incomparably superior to ours to that tabular exhaustive classification which we consider indispensable in all such discussions. Hence even in the Nighantu, although we can not question the correctness of a single word inserted, the interpretations should be often received with great caution, as based on a few passages without copious

comparison of all the passages bearing on such words. Some of the mediæval kosas are also original collections containing grammatical words, whose existence we have no reason to doubt and popular words which are still found in the popular dialects. But most of them are nothing but re-casting of older kosas without even sufficient examination of manuscripts. They stereotype a good many words, which owe their origin simply to mistakes of copying and *their* own misconceptions.

30. Take for instance Medini's पावन and पाचन. In the older kosas Vishva and Hema Candra, we have only one word पावन. But व and च resemble in Nagari and some of the manuscripts probably contained पाचन for पावन. Or it may be Kara thought the older compilers were faulty and he wanted to improve on them. Hence he introduces a different word पाचन in the place of the last two lines of Vishva's पावन with the addition of a new sense दशमूल्यादि. Now पाचन=digestive is the medical term for दशमूल्यादि. Here he is quite right. पाचयित् is the literal sense. We can have no objection to it. The senses अनल and हरितकी are defensible, but not in strict accordance with Hindu ideas, fire and myrobalans being regarded more as purifiers than as digesters. But how the purifying expiations (पायश्चित्त) can be regarded as digestive? The

two ideas have no connection whatever and until any clear instances can be brought forward to shew the application of पाचन to expiations, I must regard it as an invention and clear mistake of Medini. I admit many words and many senses owe their origin to mistakes and misconceptions and when these words and these senses are generally accepted, we are bound to admit them in our lists. But even in their case, we must thoroughly examine and if possible clearly trace up their origin if we have the least wish to successfully grapple the question of the origin of the primitive sounds.

31. Where the external evidence is clear but not convincing, I have not allowed it to outweigh the evidence of the manuscripts. Take for instance उदुस्वर. Under A. 2.4.22, Maheshvara observes मेदिन्यां दवर्ण-
हतौयमथः। त्रिकाण्डशेषेऽपेयमेव. It is quite true उदुस्वर is also spelt उडुस्वर. The sounds are similar. The Nagari characters are also similar. But there is nothing in Medini or Trikaṇḍa Shesa to shew that they are spelt with ड not द and in the Benares editions and some of the manuscripts they are clearly spelt with द not ड. Where the manuscripts have been my only guide, I have based my conclusions on individual considerations. As for instance झलरी, झल्लरी. This is the reading of a few manuscripts and also of Maheshvara

under A. 3. 5. 10. as printed (there is nothing to shew what were his actual views): ' But a good many read भक्षरौ, भिक्षरौ. I prefer this reading as the word is imitative and the fuller forms are much more consonant to the genius of Sanskrit. But the rejected readings are all entered in the notes.

32. The difficulties of the kosas are known only to those who have worked through them. The manuscripts are generally so corrupt that it is often difficult to distinguish the words from their imports and it is almost impossible to present a correct text of any of the great Nanartha kosas without comparison with corresponding passages in the cognate kosas. The alphabetical arrangement I have made, if correct, besides enabling us to compare the various kosas and see how far they are indebted to each other, entirely removes the above-mentioned difficulty. I have compared the words of my compilation with the first edition of Wilson's Dictionary and wherever I have differed from that distinguished scholar either in words or in interpretations, I have given my authorities in the notes and as far as possible shewn on what evidence his views were based.* I have not given the numbers of the verses, as the system of numbering is

* In some of these cases as e. g. भक्ष and भिक्ष, I have been anticipated by the German Dictionary, but I believe there are numerous cases in which I am not in one either with it or with the *Vacaspaya*.

not uniform—most of the printed editions are not complete wanting verses here and there—and those who know the arrangement of the kosas as already described will feel little difficulty in finding out the proper place of words.* Stems are shewn according to the views of the kosakaras e. g. राज्ञी is separately shewn from राजन् as the latter will be found among the नान्त's and the former among the जान्त's, प्राच् is twice shewn under Medini as it is twice given once among the चान्त words and again under the चान्त indeclinables.† When words are differently spelled by different kosakaras, they are separately shewn in their proper places except in the case of व and व, which are shewn in the same place both to save space and specially to exhibit together the views of the different authors.‡ If two or more words are described together, the passage is quoted under one of the words and references made to

* In Hema Candra and Medini, one can find out words as easily as under the alphabetical system. Amara's collection is small and has various alphabetical indices. The printed Vishva and other copies differ in the arrangement of the verses. The system followed by the Calcutta edition of *Trikanda Shesa* wholly differs from that of the Benares edition.

† I have added no mark to distinguish the two classes as *avyayas* must be obvious to the reader.

‡ I have followed this system also in the case of a few vowels, which are optionally long and short under the general rules of grammar.

this word under the other words.* Sometimes the same remark is made for more than one word in which case the remark is given under the word to which it properly appertains and an extract within brackets is given under the other words.†

33. The kosakaras moreover use so many rare and ambiguous terms that it is not always easy to understand them even if we get a correct text of their works. Sometimes different kosakaras use different synonymous terms and in such cases the kosas are mutual commentaries. In many instances, however, they use the same expressions and it is by no means always easy to interpret them correctly. The great work of Wilson is generally reliable in such cases. Where I have differed, I have briefly noted the grounds or authorities on which I rely. In these notes, I have made the use of the following works:—

(1) Shabda Ratnavali. (a) India Office 1512. Wanting a few pages in the beginning of the Nanartha section. (b) Oxford No. 439. The general section. (c) Oxford No. 440. The Nanartha section wanting a few pages at the end. My quotations are chiefly from I. 1512.

* Take e. g. A. 'बुधद्वौ पण्डितेऽपि' i. e. बुध and द्वौ also denote a Pandit or 'हर्षोऽप्राप्नोदवन् मदः' i. e. मद like आमोद denotes also joy. I do not know whether Cintamani Shastri understands the last passage differently as आमोद of this passage is not entered in his index (द्वौ is given as द्वय्).

† As e. g. A. 3. 233. 'अतिशये त्वमी'. This अतिशये applies to every one of the following four शान्ति words.

Begins 2—8 'आसीत् ज्ञातलमण्डले ऋषकुलैः स'सेवितः श्रीयुतै भू'पालः शिलमानशाल
इति यः कीर्त्तिप्रतापोऽप्यलः । यद्दीर्घं गुरुप्रतापचण्डदहनैः कल्पान् सूर्यप्रभैः प्रत्यर्थं कितिपादकै
(का) रणभुवि चोभाकुलाः शेरते ॥ तस्यैव (?) जगदेकवीरतनुजः श्यातो जगन्मण्डले रेशाशान-
महीपतिः स्थिरमतिराज्ञाकर'सो (करस्यो ?) त्वयः । त्वमैर्द्वाद्दशभूमिपैश्चिरतर' तोक्ष्ण'गुचख-
प्रभैः शीलेन प्रतिदेशपाल (न) विधौ सं'सेव्यमानोऽभवत् ॥ एतच्च द्वजनि प्रतापमिहिरः सत्कीर्ति-
शीतद्वृत्तिर्दानश्रीवलिभूपतिः सुमहिमः श्रीरामदेवः स्वयम् । भूगणानमनन्द एव ऋषतिः श्रीमान्
महीमण्डल' शास्ति द्वादशभूमिपैः पुनरिद' भू भूमात्मैः कृतौ ॥ तस्याज्ञाप्रगतः सुधारसमर्थो सत्-
काव्यसन्तोषिणीम् । नानातन्त्रविचारसारललिता' ज्ञानप्रदानोऽप्यलाम् । धीरश्रीमद्युरेश एव
तनुते श्रीशब्दरत्नावलीम्' Ends ' भूपश्रीमशनन्द एष्वि(?) समनुज्ञातौ चिर' जीवता' श्रीमद्भू' भराव
ल्लवलिमति(?) श्रीरूपदासोऽपि च । याख्या(भ्या)सर्ध विभागतः कितिपतेः श्रीशब्दरत्नावली मिल'
सत्कृतिशोभनी शुभकरी यत्नेन निर्वाहिता ॥ शाकाद्दे रसदोषवाधव (सैम्भव) धरामाने धरा-
निर्जरः कोऽप्येतामलिखच्च कोविदम् (क) ता' श्रीशब्दरत्नावलीम्' The last line is corrupt.
It probably refers to the date of the transcript and not of the work. Colebrooke
says it was composed in Shaka 1588 = A. D. 1666. I have not seen this verse,
but he can not be far from the truth. Shabdaratnavali is not quoted by Raya-
mukuta or Mallinatha, but is quoted by the more modern commentator Mahesh-
vara in his Amara Viveka. It is the best modern kosa I have seen, both the
general and the Nanartha parts being fuller than in most kosas and generally
reliable. The arrangement of the Nanartha part is like Medini's and the
facts are a good deal borrowed from it. The Nanartha part is called Nanartha-
shabda Nirupana in Mitra's catalogue.

(2) Nanartha Samgraha of AjayaPala I. 809 in Bengali characters and O. 427 in
Nagari characters. It is a small kosa and the arrangement is by initial letters but
not otherwise alphabetical. Begins 'जयन्ति शम्भोः पदपङ्कजाङ्कुरा नन्वा'श्वशब्दमरीचि-
कोमलाः । विनन्दे वासुरमौलिषु श्रियू'वहन्ति ये प्रस्फुटमासतीक्ष्णजः ॥ वीक्ष्य पूर्वकविपन्ना-
नकारादप्रादिभिः पदैः । क्रमादजयपालेन कृतो नानार्थस'महः ॥' Ends. 'इति श्रीशब्दरत्नावली-
कृतो नानार्थस'महः' च is placed in a separate class after ह. Both the mss. are
incorrect and full of mistakes. Ajaya is mentioned by Medini and quoted by
Ujjvala Datta and others. He must have therefore lived in or before the 13th
century.

(3) Nanartha Samuccaya (or sara) of Dharani Dasa I. 1511. This is the
only ms. in Europe and by no means reliable. Begins 'विशुद्धिज्ञानदेहाय भूत-

नाथाय वेधसे । हिताय सर्वलोकानां नमस्ते सर्ववेदिने ॥ यस्य ज्ञानद्यासिन्धोः पारा (परा)
थौकफला गुणाः । स चेत् करोतु कलत्राणं सर्ववित् परमेश्वरः ॥ सा ते भवतु सुप्रि (प्री) ता
वागव्यप्रतिपत्तये । हेतवे सर्वभूतानां सर्वशुक्ला सरस्वती ॥ देवदेव प्रणम्यद्गौ सवज्जं जगतो
गुरुम् । समा (ह्र) त्वान्यतन्त्राणि क्रियते बाल (सार) संप्रहः ॥ पादैः पादद्वयैः श्लोकैरने-
कार्यसमुच्चयः । एष कान्तेन वर्गेण कवि (वी) नां सुखहेतवे ॥ एकद्वित्रिचतुःपञ्चषड्वर्णाः
क्रमशस्त्विह । शब्दाः पादेषु नृ (चा) धेषु श्लोकेषु सति सम्भवे ॥ कचिदेषां विपर्यासो लिङ्गा-
र्थस्यानुरोधतः । यथेह (भोगि) भोगिन्यो र्यथा विवररन्ध्रयोः ॥ यो नानार्थः समुद्दिष्ट
आद्यावेव (आद्यावेवात्) सर्वतः । स्पष्टाय लिङ्गभेदाय कचिदाद्यन्तिरिधत्ते ॥', Ends 'इत्यने-
कार्यसारोऽयं समाप्ताः (प्रः) । पूर्वाचार्याभिधानेभ्यः सारमात्रपत्र यत्नतः । कृतो धरणिदासेन
वर्णांशक्रमसङ्ग्रहः ॥ खलवचनरजोभि र्दूषणीभास (सु) राभिद्रुततरपरिन्ननौसंगदोनाविलानि
(द्रुततरपरिभूतोत्सङ्गदोषाविलानि) । परिकृति (परकृति) सलिलानि स्वच्छयान्तायतास्त
(स्वच्छयान्तो नितान्तं) क्व (क) तत्फलसमानाः सज्जनास्ते जयन्ति ॥ इति धरणिकोषः समाप्तः

It will be observed 'यस्य ज्ञानद्यासिन्धोः' and 'समाहृत्यान्यतन्त्राणि' are borrowed from Amara, 'वागव्यप्रतिपत्तये' from Raghuvamsha, and 'सर्वशुक्ला सरस्वती' from the Puranas. The name Nanartha Samuccaya occurs also in Shashvata. The arrangement is first by final letters and next into foot, half-verse, and verse sections. Words of two syllables with final consonants are regarded as trisyllables as in Vishva and Medini and unlike the other kosas, when a feminine word changes its final such as पक्षिणी, it is found along with the masculine stem such as पक्षिन्. चान्त's are placed separately after हान्त's and अव्यय's after चान्त's. The double arrangement does not facilitate the finding of words, unless one can guess to which sub-sections they would belong. Dharani seems to have been fully acquainted with Vishva. He is not named by Keshava, but mentioned by Medini and later writers. I would assign him to the 13th century.

(4) Nama Linganusahasana of Jataadhara I. 217. 'भगीरथीं जलमयीं जगता-
मधीशं मन्दोदरीरधुपती पितरौ च नत्वा । दिण्डीयविप्रकुलजः स जटाधरोऽसावाचार्य एतद-
करोदभिधानतन्त्रम् ॥ ओचन्द्रशेखरगिरिप्रभवास्ति चाटि (चट्ट in the concluding ver-
ses. ट्ट does not differ much from टु. Hence चट्टु in Aufrecht's catalogue.) यामि
मणीति तटिनी निकटोऽदसीये । उत्पत्तिर्भूमिरपि देवकडभिधानो यामोऽस्ति यस्य पितृभूमि-
रतिप्रसिद्धः.' It is arranged like Amara with a Nanartha section in the third
kanda 'जटाधरकवेरिन् नामलिङ्गानुशासने । काण्डस्तृतीयः पर्याप्तः सामान्याख्यः कविप्रियः'
Chittagong is called Catigrama according to the Mahomedan derivation, from Cati

= lamp or *Cattagrama* according to the Hindu derivation, after which we have a temple of *Catteshvari* in the town. *Candra-shekkharagiri* is locally known and is the same as the *Sitakund* range in Hunter's series. *Phazi* is apparently the *Pheni* and *Devakaḍa* may be the modern *Rangar*. I fully agree with Wilson. 'The vocabulary of *Jatadhara*, is for the most part a mere transcript of the *Amara kosa*, and it is the impudent transcript, for the author acknowledges no authority; he probably thought the remoteness of his position screened him from detection.' In *Mitra's* catalogue, this work is called *Abhidhana-tantra* and it is described as a supplement to *Amara*. The date of the work is not given, but as *Jatadhara* is now not known in *Chittagong*, it must be 150 to 200 years old.

(5) *Bhuri prayoga kosa* of *Padmanabha Bhatta*. India office no 2816 = the *Nanartha* section alphabetically arranged. Oxford no 436 wanting a few pages in the beginning. This work is described in *Mitra's* catalogue, but it is not a commentary on *Amara* as stated therein. It contains a few new words, but neither part is of much importance. *Padmanabha* quotes *Ujjvala Datta* and is not mentioned by *Rayamukuta*. As his followers date from the 17th century, he seems to have belonged to the 16th century. His work is little studied and is not quoted in the *Amara Viveka*.

(6) *Nanartha Ratnamala*. Oxford 441-3. The author is styled *Irugapa* in the concluding description and by Wilson, but he is described *Nirupama* and *Nirupa* in the introductory verses. 'अस्ति श्रीमान् निरुपमदयनायः प्रवक्ष्यतेः । ...भारं हरिहराधीशो भवः कूर्मादिदुर्वहम् । बुद्ध्या कुशाग्रसूत्रपात्राय' यस्य विन्यस्य मोदते ॥ ...श्रीमन्निरुपदण्डेशो नात्यस्यं नृतिविस्तरम्.' If *Nirupama*, *Dandanatha*, and *Dandesha* are descriptive titles, the name of the author is *Nirupa*. In *Burnell's* catalogue, I find a *Nanartha Ratnamala* by *Dandinatha Bhaskara*. But I can not say whether it is this work. It appears to me of very little importance and the Oxford copies are full of mistakes. I consulted them simply because it is one of Wilson's authorities. He surmises the author belonged to the second half of the 13th century.

Wilson also notes *Shabda Mala* as one of his authorities. It is a small *kosa* containing a *Nanartha* section and seems to be a very inferior production.

Oxford 437 begins 'जगदीश' हरि' नत्वा श्रीरामेश्वरशर्मणा । शब्दार्थवादीकोषोत्थशब्दमाला वितन्यते.' Mitra notices another Shabdamala by a Gopinatha.

(7) Kalpadru of Keshava Oxford 433. This is a kosa of synonymous words and treats of similar forms much more fully than any kosa I have yet seen. My quotations are not numerous as this is the only codex I have been able to consult and it is not very reliable. The introductory verses are 'काव्यवाचस्पतिव्याडिभाय येमरमङ्गलाः । साहसङ्गमहेशाद्या विजयन्ते जिनात्मिनाः ॥ समालोक्य मतान्येषां कल्पद्रुखिलार्थदः । क्रियते केशवेनायं नामप्रकृतिबोधनः' Mahesha seems to refer to Maheshvara—the author of Vishva and Jina to Hemacandra. As Keshava is quoted by Mallinatha, these references to Maheshvara and Hemacandru shew he lived in the 13th century A. D. The omission of his name in Medini is natural, as there is no *Nanartha* section in the Kalpadru. There is a copy of this work in the Berlin library and another at Tanjore (*Namakalpadruma* in Burnell's catalogue). Bühler notices a *Laghu Nighantu Sara* by a Keshava, but it must be a different work.

(8) Xira Svami's commentary on Amara. 2 to 4 "अद्याप्यभिप्रेक्ष्योऽर्थमिरमरकोष एव बुधाः । उद्युष्टते यथेच्छं गृह्णीष्व' नामरत्नानि ॥ प्रकृतिप्रत्ययवाक्यैर्व्यस्तसमस्तैर्निरुक्तनिगदाभ्याम् । इति सप्ताष्टैः पथिभिर्नाम्नां पारायण'कुर्सः ॥ भग्ना अभिधानकृतो विवरीतारश्च यत् विभ्रान्ताः । नामानि तानि भङ्क्तु'गहनमहो अध्ययसिताः ॥" Ends "इति भङ्क्तीरस्तासु प्रवेक्षितेऽमरकोषोद्भूते सामान्यकाण्डस्तृतीयः." It will be seen from the second verse that the author claims his *Nama Parayana* to be the first commentary on the Amara kosa, his 'विवरीतारः' apparently referring to general commentators. It is concise but probably the best commentary on Amara. Of 'नानातन्त्राणि,' he simply says 'अभिधानशास्त्राणि लिङ्गासुशासनानि च.' I. 2776 is one of the best written and most accurate codex procurable. Xira Svami is, I believe, quoted in some of Bhoja Rāja's works and must therefore be of the tenth century at the latest. Prof. Aufrecht, however, quotes a passage (u. s. Preface p. 16.) that Bhoja is quoted by Svami. This would bring the latter down to the eleventh century, but the genuineness of this and similar quotation is doubtful. A *Nama Parayana* is also mentioned by Vishvakara 'यदप्रपूर्वतया किञ्चिन्नामात्रं प्रतिभाति च । तत् तदनुष्यतां सङ्गिर्नामपारायणादिषु,' but whether it is this work or the *Paninean* commentary I can not say. But although there may be

doubts as to what *Nama Parayana* is alluded to by Maheshvara, there can be no doubt he was acquainted with this commentary as in several instances he has followed Xira Svami's as opposed to later interpretations on Amara. Amarako-
odghattana or-ghatana as Burnell calls is merely a descriptive title.

(9) *Raya mukuta's* commentary. It is the most copious commentary on Amara. I. 541.-2 are very good mss. The author writes 'पुण्यप्रा' पण्डितसर्व-
भौमपदवीं गौडावनीवासवाद् यः प्राप्तः प्रथितो बृहस्पतिरिति ज्ञानोक्तवाचस्पतिः । कोयसामर-
निर्मितस्य विविधव्याख्यानदीक्षागुरुः सानन्द' पदचन्द्रिका' स कुरुते टीकाभिन्ना' कीर्तये ॥ इयं
षोडशटीकार्य' सारमादाय निर्मिता । अतोऽभिलिखितोऽर्थोऽस्या न ह्येयो सहस्रा दुधैः ' Ends
'इति महिन्तापनीयकविचक्रवर्ति राजपण्डितसर्वभौमकविचूडामणिमहाचार्यरायसुकुटमणिश्रीमद्
बृहस्पतिविरचितायामरकोषपञ्जिकाया' पदचन्द्रिकाव्याख्याया' लिङ्गादिसंस्कृतवर्गः समाप्तः'.
Rayamukuta appears to be the appellation. So also from the verse 'रायसुकु-
टाभिख्यामभिख्यावतीम्.' He belonged to *Rahula* or Bardwan division
(रादायामपि...) and as already stated lived in the 15th century. Bühler calls
him *Rajamukuta* and the Bombay Pandits are not apparently aware of the *Raya*
families of Bengal.

There are various other commentaries on Amara. The following are in the
India office library : (3) *Vyakhya Sudha*. It is variously ascribed to Bha-
nuji Dixita and Ramashrama or more correctly Ramabhadrashrama. I have
compared two such manuscripts and I find both begin 'वक्तुमीयङ्गम' नत्वा गिर' भट्टो-
जिदीक्षिताम् । आमरे विदधे व्याख्या' सुनितयमतानुगाम् and while one ends 'श्रीमद्वचो-
त्तवशोद्धवश्रीमहोपरविषयाधिपश्रीकीर्ति सिंहदेवाज्ञया श्रीभट्टोजिदीक्षितात्मजश्रीभानुजिदीक्षित-
विरचितायामरटीकाया' व्याख्यासुधाया'...(the name is भानु for भानुजि at the end of
the third kanda and भानुजि at the end of the first and second kandas. It is there-
fore apparent जि has been left out by mistake in the first case and the name
is Bhanuji not Bhanu,) the other has at the end of the first two kandas (the
concluding words of the third kanda wanting) 'इति श्रीरामभट्टाश्रमविरचितायामर-
टीकाया व्याख्यासुधाया'.. I have compared the two copies in some places and they
agree word per word. Ramabhadrashrama or Ramashrama appears therefore a
mere descriptive title of Bhanuji. This work is about 100 years old. (4)
Sara Sundari of Mathuresha : 'शिवरामतनूद्भूतविद्यालङ्कारधीमता । क्रियते मन्दबोधाय
टीकोय' सारसुन्दरी'. This is a work of the 17th century. In Mitra's catalogue it is

called *Sharada Sundari*. (5) *Bharata Sena Mallika's Mugdha Bodhini* (इति वैद-
हरिहरखानवं शोद्धवगौराङ्गमल्लिकात्मजश्रीभरतसेनकतायाममरकोषटीकायां सुगुणबोधिण्यां).
This work is 100 to 150 years old. It is much quoted in the *Shabdakalpadruma*.
Some erroneously call him *Bharata Malla* (मल्लो टीका in one copy). (6) *Naya-*
nananda's Kaumudī (incomplete : विचार्य शब्दशास्त्राणि नयनानन्दशर्मणा । यत्नादमर-
कोषस्य कौमुदी परितन्वते). There is a copy of it in the *Paris Library* (see the
catalogue by Hamilton and Langles : the author is called *Nayananda Deva*).
(7) *Amara Panjika* by *Narayana Vedantavagisha* : श्रीनारायणपादपद्ममधुलिङ्गनाम्न-
यणः श्रीनिधिर्यत्नेनामरपञ्जिकां वितनुते संचेपतः सत्कविः. Ends श्रीनारायणवेदान्तवागीश-
चितायाममरकोषपञ्जिकायां (8) *Shabdartha Sandipika* by *Narayana Vidyavino-*
dacarya (...तत्पुत्रः प्रथितोऽभवत् कविवरो नारायणो नामतस्तेनेयं क्रियते हिताय सुधियां
शब्दार्थसन्दीपिका). (9) *Nīla Kantha's Subodhini* (इति श्रीनीलकण्ठशर्मविरचितायां
सुबोधिण्यां लिङ्गादिसंयुक्तसदर्थप्रकाशः). (10) *Lokanatha's Padamanjari* (incom-
plete) : वाग्देवतपरमूर्तेर्लङ्काणभर्तृरादाय नृतम् (?) । श्रीलोकनाथशर्मा तनुते पदमञ्जरीम-
चिरात्. (11) *Raghunatha Cakravarti's Trikanḍa Cintamani* (this is the name
in *Mitra's* catalogue : the I. O. copy is incomplete) : रघुनाथनामा । श्रीलङ्का-
वल्लभमहाशयसन्नियोगाद् धीरस्तनोति विमलामरकोषटीकाम्. (12) *Rama (Rama ?*
natha's Trikanḍa Viveka (incomplete) : निःशेषवन्तसारं वारं वारं विचार्य चिन्तानः ।
अमरटीकां (रमानाथ ?) विद्वत्प्रावाचस्मतिर्विद्वधे. (13) Another *Rama* or *Ramanatha*
(complete, but no commencing and concluding verses.). This is not the same
as the preceding, as their explanations differ : 12 धीरा धैर्यादिगुणशालिनः शिष्याः,
13 धीराः पण्डिताः, etc. (14) *Shrirama Tarkavagisha's Amara Tika* (the author is
often called simply *Rama*. (15) *Rameshvara's Pradīpamanjari* (a few leaves
wanting) : नत्वा रमेशचरणं श्रीरमेश्वरशर्मणा । रघुनेऽमरकोषस्य टीका प्रदीपमञ्जरी.
Colebrooke calls *Ramashrama*. (16) *Vaisamya Kaumudī* by *Rama Prasada*
Tarkalamkara (begins abruptly). (17). *Laxmana's* in *Sanskrit* and *Canarese* :
कर्णाटकानां बोधाय लक्ष्मणोऽहं यथासति । सर्वममरकोषस्य भाषयाऽर्थं प्रकाशये.

(10.) My quotations are, however, chiefly from (18) *Maheshvara's*
Amara Viveka as enlarged by *Raghunatha Shastri*. This has been printed
in *Bombay*. There is no preface to this work, but as it quotes from
the *Shāḍḍa Ratnavali*, it can not be more than 100 to 150 years old.
It is chiefly based on *Rayamukuta*.

In Burnell's catalogue, I find (19) *Tika Sarvasva* by Sarvananda. As Sarvananda is one of Rayamukuta's authorities, this work dates before the 15th century. Ujjvala Datta's *Sarvasva* apparently refers to उपधाया-यसर्वस्व, I.3. (20) *Padavivrti* by Lingaya Suri. (21) *Garubalabodhini* in Telugu. Mitra notices (22) *Budhamanohara* by Mahadeva. This is probably the same as *Vidvanmanohara* in the Oude catalogue. Colebrooke refers to (23) *Vyakhya Pradipa* by Aeyuta Upadhyaya, which I may have missed in the I. O. collection. Among the authorities of Rayamukuta (24 to 31), Subhuti Candra, Sarvadhara, Abhinanda, Rajadeva, Kalinga, Dravida, Haradatta, Madhava appear to be commentators on Amara. Hadda or Hatta Candra appears to be an independent *kosakara*. Kalinga and Dravida may be, however, descriptive and not proper names. Hara and Madhava are also mentioned by Medini.

(11.) Two commentaries on Hema Candra's *Samanya Kanda* are noticed:—Ballabha's in the Oude and Mahendra Suri's in Bühler's catalogue. I had myself the use of a very old copy of the first (?) at Benares and have quoted from it in one or two places. I was also told of a commentary on Medini as procurable, but I had no occasion to refer to it. Bühler notices a commentary on *Halayudha*. Brief notes (not regular commentaries) on *Trikanda Shesa* and *Haravali* are procurable and to some extent printed. I am not aware of any commentary on *Vishva*.

(12.) There are many other *kosas* like the minor *kosas* of my collection. India Office 1495 is *Nonartha Dhvani Manjari* of Durga Simha 'अजयसुदृगङ्गाधरधरषिरत्नकोषालोकः । संचेयन् नानार्थध्वनिमञ्जरीयमभिहिता श्रीमद्दुर्गसिंहेन.' The verses, however, agree more with *Shashvata* and *Anekartha*. Mitra notices *Anekartha Dhvani Manjari* by Gada Simha. The opening and concluding verses differ from my *kosas*. In a manuscript procured at Chittagong and made use of in the notes, I find the last verse agrees with the I.O. codex. Durga Simha appears, therefore, to be a mistake for Gada Simha.

India Office 1511 is *Varnavidhana* of Nandana Bhattacharya. This treats

of the letters of the alphabet beginning with ओँ and ending in ञ and including अ' and अः after औ and लु' (written लः etc.) after ह. It is more copious than the *Matrka Nighantu*, but not of practical importance. The following verses will illustrate the work : ओँकार'वर्तुल'तार' रामश्च हंसकारणम् । मन्त्रा-
दयः प्रणवः सत्यं विन्दुशक्तिस्त्रिदैवतम् ॥ सर्वजीयोत्पादकं च पञ्चदेवं भव'तिकम् । सावित्री
त्रिशिखं ब्रह्मा त्रिगुणं गुणजीवकम् ॥ आदिवीजं वेदसारं वेदवीजमतः परम् । पञ्चरश्मि-
त्रिकूटं च त्रितारं भवनाशकम् ॥ गायत्रीवीजपञ्चाशौ सन्तविद्याप्रभुः प्रभुः । अक्षरं साह-
स्रकार्णं नाहिवाहत (न ?) मोक्षदौ ॥ अः श्रीकण्ठः सुरेशश्च ललाटं चैकमात्मकः । पूषो देरीष्टि-
मोषौ सारस्वतप्रियंवदः....It is noticed in Mitra's catalogue. Bühler notices an
Ekaxara Namamala by Amara Simha (?). I can not say whether it is the
same as my *Ekaxara*. Burnell notices also *Nama Matrka Nighantu* by Vara-
da Raja and *Varna Dipika*. In the India Office, there are also *Ekavarnar-*
tha Samgraha, *Varna Prakasha kosa*, the last a very old copy from Tippera.

(13.) I have also quoted second-hand from the following kosas: (1) Vyādi; (2) Vacaspati; (3) Bhaguri; (4) Rantideva; (5) Sahasanka or Vikramaditya; (6) Shabdarnava; (7) Utpalini; (8) Samsaravarta (in one copy *Samsararnava*); (9) Vopalita; (10) Rabhasa; (11) Rudra; (12) Rajashekharā; (13) Vaijayanti or Jadava; (13) Tarapala; (14) Damodara; (16) Dharmadasa (apparently the same as Medini's Dharma); (17) Amaramala; (18) Durga; (19) Ratna kosa; (20) Hatta Candra; (21) Shabda Tarangini; (22) Madhava; (23) Namamala and (24) Govardhana. Of these Jadava's Vaijayanti is noticed by Burnell, and Prthvidharacar-ya's Ratna kosa by Bühler. Vopalita is probably the proper reading for गोपालित and वातपालित of some copies: 'इयममरदत्तवररुचिभासुरि गोपालितादिशा-स्त्रेभ्यः' Hal.; 'योषिति वातप्रकीः समीरन्तुग इति गोपालितो वातपालितः, u. s. IV.1. Much of the *Trikanda Shesa* is said to be borrowed from Vopalita. Some of the quotations from *Shabdarnava* agree exactly with Hema Candra's *Abhidhāna Cintamāni* and the latter apparently owes much to the former. Durgadasa's *Shabdamaharnava* under हं ह 'हृंहित' करिगर्जाया' शब्द-मात्रेऽपि कथ्यते, probably refers to this kosa. Dr. Rajendra Lal Mitra, however, notices a very recent *Shabdarnava* by Kashinath Basak.

Durga of this list must not be confounded with Durga Simha already alluded to, as the work of the latter is a *Namatha kosa* while that of the former is a *Namamala*. *Maithava* has been already noticed as one of the authorities of *Rayamukuta*. He must not be confounded with the celebrated minister, and my quotations shew he was an independent *kosakara* as well. *Namamala* of my list probably refers to Bhaja's work noticed by Burnell. Our *Govardhana* is probably the author of the *Namavali* noticed in the *Bikaner catalogue*.

Most of the old *kosas* have been much used by Keshava. The *Katya* or *Katyayaniya kosa* is also noticed in the printed *Vararuci kosa* or more correctly *Lingavishesavidhi*: इष्टा जैमिनीकोषस्तद्वचना कात्यायनीयं मतं व्यासीयं कविशङ्करप्रभृतिभिर्विदुः भाषितं निश्चयात् । यवानन्दकविप्रयोगेन विदुः च यद्वदितव्यं यद्वत्सायनशार्ङ्गतादिकथितं कुर्वेदभिधानाङ्गुलम् । It will be seen from this that the author can not be the old *Vararuci*. Burnell notices an *Aindra Nighantu* by *Vararuci*, but whether it is the old *Vararuci kosa* I can not say. This *Nighantu* may be the same as *Indra kosa* noticed by *Mitra*. Burnell notices *Jaimini Nighantu*, *Shabdacintamani* by *Vyasa Vithalacarya*, and *Samyaminamamala* by *Shankara*. I do not remember meeting *Ananda kosa*, *Dandi kosa*, and *Vatsyayana kosa* in any of the catalogues, although other works connected with these names are well-known.

Medini in addition to some of the names already noted, mentions *Shubhanka*, *Gangadhara*, *Vagbhata*, *Vishvarupa*, and *Candragomi*. *Shubhanka* may stand for *Sahasanka*. *Gangadhara* is also mentioned by *Durga Simha*. I am not aware of any general *kosa* by *Vagbhata*. His *Astanga* has been printed and there is I believe a medical vocabulary by him. *Vishvarupa* may be compared with *Ruparatnakara* mentioned by *Ujjvala Datta*. *Candra* is one of the oldest grammarians and must not be confounded with *Hatta Candra*, *Subhuti Candra*, *Kula Candra*, and others. *Gomi* (गोमिन्) is an honorific title: शास्त्रगोमी - शास्त्रोपासकः, u. s. IV. 158. *Medini* refers to his *Lingashastra* or more properly *Lingamushasana*, from which *Ujjvala Datta* makes several quotations.

Burnell notices (1) *Shabda Ratnakara* by Vamana Bhatta, (2) *Āgas Vyakaranokta Shabda Samgraha Nighantu*, (3) *Rajakosa Nighantu*, Prayukta Padamanjari by Kalidasa, (5) *Suprasidha Padamanjari* Murari, (6) *Pada Candrika* by Mayura, (7) *Nighantuikaikadhyaya* of Balakeya Mishra, (8) *Sanjivani*, (9) *Kavijanasevadhi*, (10) *Sakalagrantha Dipika*, (11) *Namasamgraha Nighantu* by Bhargavacarya, (12) *Haman Nighantu*, (13) *Shabda Candrika* by Vana Kavi, (14) *Balaprabodha* by Natkira (9) Kavi, (15) *Girvana Bhasa Bhusana* by Trivikramacarya, (16) *Kavi Darpana Nighantu* by Rama, (17) *Shlesartha Padasamgraha* Shriharsa, (18) *Shabda Dipika*, (19) *Bhuvana Pradipika* by Sarvabhanu Mishra, (20) *Shabdartha Nirnaya* by Kavi Raxasa, (21) *Dasha D* Nighantu by Vedantacarya, (22) *Samukha Vrtti Nighantu*, (23) *K Dipika Nighantu* by Vikramaditya, (24) *Kavijivana* by Dharma R (25) *Sarasashabdasarani*, (26) *Shabdaratna Samanvaya*, (27) *Shabdas Nighantu*, (28) *Kavi Manjari* by Ballabha, (29) *Shabdikavidvatkavi P modaka* by Venkata, (30) *Deshya Nighantu* by Raja Candra. He a notices another Hema Candra. But this is doubtful. The *Brhadat dhana Cintamani* of Aufrecht's catalogue is the same as the *Abhidha Cintamani* with a few extra verses.

In Mitra's catalogue, I find (1) *Deshiya Rajashekhara kosa* by Panenana Bhattacarya, (2) *Linga Prakasha* by Sareshvara, (3) *Linganusashasika* by Mukunda Sharma (probably a commentary on Amara), (4) *Kom Kosa Samgraha* by Tirtha Svami, (5) *Parasika Prakasha* by Vihari K Das, (6) *Shighrabodhini Namamala* by Pundarika Vittala, (7) *Vijaka* (8) *Shiva kosa*, (9) *Kalpataru kosa*, (10) *Vaisnavabbhidhana* by Deva Nandana Kaviraja, (11) *Sarasvatabbidhana*, and (12) *Unadi Kosa* by R Sharma. The last has been used by Radhakant Dev and Wil The *Unadi Kosa* printed at Benares is different. Dr. Mitra makes m of *Sarasvatabbidhana*. But it is a mere fragment, worthless, and v modern. A copy of this is in India Office No. 1334 and I saw ano copy probably at Oxford.

In the other catalogues, I find one (1) *Padma Kosa* in the Oude catalogue, (2-3) *Mahakhandana* and *Sadhya Kosa* in Buhler's catalogue, (4) *Loka Prakasha* by Xemendra and *Namasamgrahamala* by Appi (17) *Dixita* in Weber's catalogue, and (6-9) *Asalati Prakasha*, *Shiva kosa* *Shiva Datta* (probably the same as *Mitra's Shiva kosa*), *Shabala Candrika* *Cakrapani Datta*, and *Shabdārtha Kalpataru* by *Venkata* in Aufree catalogue. I find nothing new in Bonn, Tübingen, and Westergaa catalogues. Oppert's appears to me to be too clumsy for general use.

In the India Office, there is a *Shabda Sagara* or *Shabdabohitani* *Govinda Sharma*, son of *Rupa Narayana Cakravarti*. It is a *Unadi Kosa*.

There are many special kosas such as the *Sarasvatī Nighantu* (unedited) published in Ceylon, and *Grahābhidāna*, *Naxatrabhidhāna* noticed by Mi. Some of these special vocabularies such as the *Raja Nighantu* have been made use of by *Radhakant Dev* and *Wilson* and I shall have to refer to them in other parts of my work.

Names of many other useful kosas may be collected from various commentaries. Under p. I. 2.36, *Vamana* quotes from *Nanartha kosa* 'इन्द्रासं तयोराषे कन्दो वेदे च कन्दसि'. This is one of the oldest. It is not any of my kosas as a comparison will shew. It is not *Dharani* nor *Ajaya*, as the latter gives कन्दस् 'कन्दः श्रुतौ गायत्र्यादौ and कन्द 'कन्दः स्वादायये वश्ये'. In the *Madhaviya Dhātuvṛtti*, I find *Kriya Nighantu* or Imports of Verbs as e. g., under वृत् x. १ 'यत्र प्रश्ने निराकारे यातयेदप्रत्यस्कृतौ'. In the *Dhātu Dipikā* after the *Dhātu Nāyaka*, similar quotations are ascribed to *Bhaṭṭa Malla* and in one place his work is called *Shabdapuvṛtti* (see वृत्). In the *Katantra Manorama*, it is in some places also styled *Nanartha*. *Ratneshvara* in his commentary on the *Sarasvatī Kanthabharana* quotes from *Deshiya kosa*—a Sanskrit dictionary of Prakṛta words. This is different from the printed Prakṛta *Deshināmāla*. *Aruna Datta*, *Sajjana*, *Bharata Malla*, and other names might be added to this list. But it should be remembered that some names are due to errors e. g. *Vijaya* for *Ajaya* under A. c. 2. 1.15. (so probably *Ac* under u. s. 3. 68).

I have excluded printed kosas from this list. The most important special kosas such as the *Dhanvantari Nighantu* have not yet been published.

34. A careful study of these kosas will reveal how words multiply and significations grow. Exclude the foreign imports and eliminate the mistakes and misconceptions that have been great factors in enlarging the bounds of language and note in the case of coined words the inventions of men, every word with more than one signification will shew how one idea grows out of another and how the human intellect has developed. Examine the remaining words by the principle of analogous sounds, analyze them according to the principles of grammar, and again examine these elements by the principle of analogous sounds, the field of original sounds and original ideas will be narrowed within the smallest compass. If we patiently make these investigations, not taking for granted what we see in this or that authority however great or however old taking into consideration whatever indisputable evidence we may procure whether from the highest or the obscurest sources, not giving up as utterly insoluble where we may not find out or may not see the intermediate links, it is not too much to anticipate that some hundred years hence we shall be able to prove satisfactorily how language is formed and how Sanskrit has grown step by step. I hope I shall

be able to make a very small contribution to the noble work in examining the roots of the Sanskrit language.

35. Most of my Hindu readers, who still believe in the immutability of sounds and the divine origin of Sanskrit, will be perhaps shocked at the views here propounded. That they are not openly professed by our great grammatical authorities I readily admit. But it will be too much to say that they had no recognition among our Hindu philologists. The earlier speculations of our most revered seers do not openly avow but decidedly tend towards these views and the *Dvirupa kosas* of some of our most eminent lexicographers are nothing but a succinct exposition of multiplicity of words through similarity of sounds. There are many such *Dvirupa kosas*. Radhakant Dev and Wilson made use of Bharata Sena's recent work. Purusottama Deva's work has been printed at Benares. Burnell notices *Dvirupa kosa* by Shriharsa and *Trirupa kosa* by Bilhana. I select the second part of *Vishva Prakasha* entitled *Shabdabheda Prakasha*. It is older than any of the preceding *kosas* and of much more authority.

36. This part is not yet published. But it is found in all complete copies of *Vishva* as Vis. A., Vis. C., I. 1539, I. 246c, Vis. O. It is also separate

found, although some of these copies are doubtful. Of the copies I have consulted, the first three are referable to different branches of the same family. Vis. O. appears to be an unrevised copy of I. 1539 as the same mistakes and some additional lacunæ are found in it together with the transcriber's confounding in several places the Nagari letters ऋ and ॠ. The work is divided into four sections (1) the proper Shabdabheda corresponding to Dvirupa kosa of others (2) Bakārabheda, (3) Sakārabheda corresponding to Usmaviveka of others, and (4) Lingaprakasha. A comparison of the first part with Dvirupa kosa of Purusottama (I argue from the Benares edition and Benares copies) will clearly prove that the former is an impudent imitation of the latter. Most of the verses agree word for word, but while the Shabdabheda is fuller and systematic, the Dvirupa kosa begins abruptly and ends abruptly without any clear connection between some of the intermediate verses. This is the most important section of the Shabdabheda Prakasha and I have endeavored to corroborate the

* E. g. Oxford No. 249 is probably a plagiarism, as it is not attributed to Maheshvara—differs in some places both in the verses and the arrangement and ends abruptly. Mitra notices Shabdabheda Prakasha Shiva (Shiva Dina in the Oude catalogue), but the opening verses agree with Maheshvara's.

views of Vishva by copious citations from other kosakaras. The author's views in the other sections can not be authoritative, as our authorities differ a great deal on these points. But as these views are clearly expressed, we can easily compare them with other clearly-expressed views and deduce our own conclusions.*

* Of similar works, Purusottama Deva's Varza Deshana has latterly obtained very high celebrity. There are two fragments of this work in England,—India Office 1475, and I. 1511 (called here Varza Viplava Nasha). I quote from the first 'श्रीपुरुषोत्तमदेवस्य देशनेय' निशमयताम् । वर्णविभ्रमनाशाव न्याज्ञेव गरीयसी ॥ अत्र हि प्रयोगेऽवच्छेदयुना' स्तिसाधारण्यमात्रेण दृष्टतां खुरक्षुरादौ खकारक्षकारयोः, सिंहसिंवाणकादौ हकारक्षकारयोः, ययातिजोषादौ यकारक्षकारयोः, वेनपूषा-कादौ व(ण)कारक्षकारयोः, वेदनाबन्दिनादावोष्ठप्रदन्तौष्ठप्रकारयोः, केशवेष्टादौ शकारक्षकारयोः, धू-क्ष-रोषरादौ सकारक्षकारयोः, तथा गौडादिलिपिसाधारण्यप्राद-हियङ्गोरगुङ्गाकोषादौ हकारक्षकारयो-भ्यान्त्य उपजायन्ते तत्तद्विवेचनाय कचिद् धातुपारायणे धातुदृष्टिपूजादिषु प्रवृत्तलिखनेन प्रसिद्धोपदेशेन धातुप्रत्ययोणादिव्याख्यालिखनेन कचिदप्रवचनेन स्तोत्रादिदर्शनेन वर्णदेशनेन साभ्यते'. I am glad to find that the principles I have followed in determining the spelling of words have the support of such a distinguished authority. He writes "तत्र चन्द्रगोमिहकतलिङ्गकारिकासु पवर्गान्तप्रकरणे पुंसि निम्बास्त्व (चस्व(?)) कदम्बाः क्लीवेकुटुम्ब पुं क्लीवयोर्विस्व स्त्रियासम्बाऽम्बिका चेति दर्शितं अतएव निम्बादीनां पवर्गान्तनिश्चयः । अक्षरसिंहादिशिष्टानामनेकार्थवर्गेऽपि पवर्गान्तप्रकरणे गन्धर्वपूषेकम्बु वृजिङ्गाः कलस्वनितस्वशम्बप्रलम्बस्तस्वडिस्वकादम्बजम्बादयः अत एवौष्ठप्रान्तत्वमेवास्म..... " It quotes among others, from the Sparsha Karikas and Govardhaniya Unadi Vrtti and some of the quotations from the latter agree with Ujjvala Datta's. It begins with a desultory discussion of the derivation of a few words and ends with sections on the sibilants and य and ज. Sakarabheda, Jakarabheda, and Vakarabheda noticed by Mitra appear to be parts of this work.

Mitra also notices an Usmaviveka by Gadasimha. The verses given do

37. I am indebted to the whole of my establishment for the preparation of this part in some shape or other. But it will be injustice to myself if I were to deny the immense amount of time and labour that has cost me in carefully considering every particle of evidence connected with this vast subject. In some cases, especially about the forms of words, the evidence is sometimes so contradictory that I have had to give the various views without being always able to pronounce a decided opinion. In the *Shabdabheda* again, I have met words and forms whose correctness is doubtful but in which the copies agree and I have no positive evidence to condemn. In some cases, especially about the significations of words, the texts as I have found them appear to be faulty without ample materials for correcting them.* I am alone responsible for these and other imperfections. The

not enable me to judge whether it is the same as quoted by the commentator Maheshvara. Ujjvala Datta's quotation from *Shakrabhedha* under u. s. I. 28 agrees with Maheshvara's from *Usmaviveka* under A. 50., but not with our *Shabdabheda*. The *Varaviveka*, quoted by the same commentator, appears to be a *kosā* illustrating in verse rare stems such as अयस् for अयस्, and rare forms such as अमिष for अमिष.

* There have been also errors in passing through the press. It is particularly requested that the corrections noted in the end are made before any use is made of the *kosas*.

great grammarian and lexicographer Purusottama Deva writes 'काव्यादीनाननन्तत्वात् शब्दादीनां विशेषतः । क कदा केन किं दृष्टमिति को वेदितुं क्षमः'. It has been impossible to satisfactorily explain all the difficulties I have met. That there will be many errors even in those parts I consider correct is more than probable. But it will be my greatest satisfaction if I have been able to add a few truths to our knowledge and to open up an endless field for the consideration of our countrymen. In addition to those scholars named in the 10th volume, I have the pleasant duty of expressing my obligations to Mr. Bendall, the keeper of Oriental books in the British Museum, to Mr. Nicholson the Bodleian librarian at Oxford, and especially to Dr. Reinhold Rost, the learned and obliging librarian of the India Office, who has taken the greatest interest in my labours and has always warmly assisted me both by lending and finding out manuscripts and books for me.

London, June. 6. 1883.

A. B.

Since the above was in print, I have been favoured with Prof. Zachariae's careful Beitrage zur Indischen Lexicographie (Greifswald – September 1883). I learn from it Mahendra Suri's commentary on Hema Candra covers the Nanartha section and the first verse is 'परमा-
ज्ञानमानस्य निजानेकार्थसङ्गहे । वक्ष्ये टीकामनेकार्थकैरवाकरकौमुदीम्,

In another *kanda*, the commentator writes, 'श्रीहेमसूरि-
शिष्येण श्रीमन्महेन्द्रसूरिणा । भक्तिनिष्ठेन टीकेयं तन्मास्मैव प्रतिष्ठिता ।'
This settles the genuineness of this part, which I have
proved on other grounds. Prof. Zachariæ shews Mahen-
dra quotes from the *Vishva Prakasha*. This goes to
corroborate my assertion that *Vishva* preceded *Hema*
Candra if Mahendra's statement that he was a disciple
of *Hema Candra* is correct. Ballabha's commentary
preceded Mahendra's, as Ballabha is quoted by Mahen-
dra. Mahendra is also stated to quote from *Mankha*
and *Hugga*, whose works I know only from second-hand
quotations. Prof. Zachariæ forcibly points out some of
the mistakes in the *Shabdakalpadruma*, as e. g. under
संग्राम, सूद, स्थिरदंष्ट्र, but I must refer the reader for these
to the original brochure. I shall however make use
of his mss. in the notes which are not yet printed.

Chittagong, Dec. 9, 1883.

ABBREVIATIONS.

— ० ० —

अ., A. = अमर.

अज., Aj. = अजय.

अने., Anek. = अनेकार्थध्वनिम-
ञ्जरी.

अव्य., Avy. = अव्ययकोष.

ए., Eka. = एकाक्षर.

के., Ka. = केशव.

ज., Jat. = जटाधर.

त्रि., Tri. = त्रिकाण्डशेष.

द., Dañ. = दण्डनाथ.

ध., Dha. = धरणि.

मा., Mat. = मातृका.

मे., Med. = मेदिनि (नौ).

वि., Vis. = विश्व.

शब्द., Shab. = शब्दरत्नावली.

शब्दकल्प or Druma = शब्दकल्प-
द्रुम.

शा., Sha. = शाश्वत.

स्वामी., Svami. = क्षीरस्वामी.

ह., Hal. = हलायुध.

हा., Har. = हारावली.

हे., Hem. = हेमचन्द्र.

B. and R. = German Dic-
tionary.

Taranatha, Vacaspatya, or
Vac. = Taranatha's Vacas-
patya.

W. = Wilson's Dictionary.

KOSA ADDITIONS.

- अज. हरष्ठागाचुप्रता अजाः, अने.
अञ्जसा. सतेप्र शीघ्रे तथाञ्जसा, ह.
अति. प्रकर्षे लङ्गनेऽप्यति, अ.
अन्तप्र. स्वादन्तप्रोऽन्तभवेऽधमे, वि.
अभिरूप. अभिरूपो बुधे कान्ते, अने.
अम्बर. अम्बरं नागभिद् गन्धद्रव्यं च, वि.
अति. V. आति.
अलौक. असतप्रविप्रियेऽलौके, अने.
अववाद. V. अपवाद.
आङ्. V. आ.
उडुम्बर. V. उदुम्बर.
उत. उताप्रर्थविकल्पयोः, अ.
उररि. विस्तारेऽङ्गीकृतावूरी कथ्यते उररी तथा, ह.
कचावेचक. V. कचप्रावेचक.
कञ्चित्. कञ्चित् प्रअविकल्पयोः, वि.
कम्. V. क.
काण्ड. प्रस्तावे सङ्घाते कुत्सायामायुधे काण्डम्, ह.
कुञ्ज. V. कुज.
कूट. कूटाख्याऽवृतचन्द्रायोधनमायोत्कटादिषु, अने.
गह्वर. ध्वनौ धने च दम्भे च गह्वरो (रं) गह्वनेऽपि च, अने.
चाल. चालम्बुदिपि कम्पने, वि.
चास. चासः सुवर्णचङ्गे सत्रात् प्रभेदे किष्कुपर्वणः, वि.

नागर. ना विङ्गे नागर् शुण्डग्राम्, ति.

पक्षीश. पक्षीशस्तार्क्ष्यक्षणायोः, वि.

परिवर्ह. परिवर्हः परौवारे पार्थिवोचितवस्तुनि, हे.

परिवाह. परिवाहोऽम्बूच्छासे राजार्हवस्तुनि, हे.

परीरण. अथ परीरणः । दण्डे कूर्मे पटशाटे, हे.

परीष्टि. परीष्टिः परिचर्यायां प्राकामेऽपि गवेषणे, वि. परीष्टिः पः
क्षाप्रतिचर्ययोः, हे.

पर्व (र्व) रीण. V. पर्परौण.

पार्वती. पार्वती द्रुपदात्मजा । सप्तकी जेवनो गौरो, हे.

पुरस्तात्. प्राचत्रां पुरस्तात् प्रथमे पुरार्थेऽग्रत इत्यपि, अ.

प्रचेतम्. प्रचेतास्तु मुनौ हृष्टे स्यात् प्रतीचीपतावपि, वि. प्रचे
वरुणे मुनौ । हृष्टे, हे.

वञ्चय. वञ्चयः पिककालयोः, हे.

विङ्गाल. विङ्गालो वृषदंशके । पक्षिमेदेऽक्षिगोले च, हे. (Mahendr

विस्त्रम्भ. V. विस्त्रम्भ.

नानार्थसंग्रहः ।

अ. अशब्दः स्यादभावेऽपि स्वल्पार्थप्रतिषेधयोः । अनुकम्पायाच्च
तथा वासुदेवे त्वनव्ययम्, मे. अ स्वल्पार्थेऽप्यभावेऽपि, हे. अ स्यादभावे
स्वल्पार्थे विष्णावेष त्वनव्ययः, वि. श्रीकण्ठः केशवश्चापि निवृत्तिश्च स्वरादिकः ।
अकारो मातृकाद्यश्च वात इत्यभिधीयते, मा.

अः. अः सग्राच्चैव महेश्वरः, ए. अनन्तश्च महासेनोऽनिरुद्धो
रसवर्णकः । कन्यास्तननिभः सर्गो विसर्गश्चान्तिमः स्वरः, मा.

अं. अं सग्राच्च परमं ब्रह्म, ए. अङ्कुरो व्योमरूपश्च प्रदुग्ध-
श्चन्द्रसंज्ञकः । अनुस्वारस्तथा विन्दुरङ्गारश्च शिवोऽव्ययः, मा.

अंश. अंशो विभाजने प्रोक्त एकदेशेऽपि वस्तुनः, हे.

अंशु. अंशुः प्रभाकिरणयोर्ना, मे. अंशुर्लेशे रवौ रश्मौ, वि.
अंशुः सूत्रादिसूत्रज्ञांशे किरणे चण्डदौधितेः, हे.

अंशुक. अंशुकं सूत्रावस्त्रे स्याद् वस्त्रमात्रोत्तरीययोः, मे. अंशुकं
सूत्रावस्त्रे सग्राद् वस्त्रमात्रोत्तरीययोः, वि. अंशुकं सूत्रावाससि । उत्तरीये
वस्त्रमात्रेऽपि, हे.

अंशुमत्. अंशुमान् भास्करे शालपर्णग्रामंशुमती स्मृता, मे.
अंशुमान् भास्करे शालपर्णग्रामंशुमती मता, वि.

अंस. अंसः स्कन्धे विभागे च, वि. अंसः स्कन्धे विभागे
स्यात्, हे.

अंहति. अंहतिस्तृतीये रोगेऽपुत्रभे स्त्रियौ, मे. अंहतिस्तृतीये-
गणोः, वि. हे.

अक-अग ।

अक. अकं पापदुःखयोः, मे. अकं पापे च दुःखे च, वि. अकं दुःखाद्ययोः, हे.

अकूपार. अकूपारः कूर्मराजे महोदधौ, मे. अकूपारः समुद्रेऽपि कूर्मराजेऽपि कीर्तितः, वि. अकूपारः कूर्मराजसमुद्रयोः, हे. अकूपारः कमठेऽम्बुधौ, ति.

अक्ष. अक्षो ज्ञातार्यशकटव्यवहारेषु पाशके । रुद्राक्षेन्द्राक्षयोः सर्पे विभीतकतरावपि ॥ चके कर्षे पुमान् क्षीवं तुषे सौवर्चलेन्द्रिये, मे. अक्षः कर्षे तुषे चके शकटव्यवहारयोः । आत्मक्षे पाशके चाक्षं तुष्य-सौवर्चलेन्द्रिये, वि. अक्षो रथस्यावयवे व्यवहारे विभीतके । पाशके शकटे कर्षे ज्ञाने चात्मनि रावणौ । अक्षं सौवर्चले तुष्ये ऋषींके सप्रात्, हे. अयाक्षमिन्द्रिये । ना दूरताङ्गे कर्षचके व्यवहारे कनिद्रुमे, अ. अक्षो विभीतको वृक्षः पाशकोऽक्षोऽक्षमिन्द्रियम् । अक्षो रावणितुष्टः क्षत्य-मक्षन्तु निम्नगम्, अने. आचारे नयनादौ दूरतविशेषे तथावयवे । अक्षं विभीतकेऽपि प्रयुज्यते पञ्चसु प्राज्ञैः, ह.

अक्षत. अक्षतं न द्वयोः षण्डे लाजेषु तिष्वहंसिते । यक्षेऽपि कचित्, मे. अक्षतं चापि लाजेषु तृतीयप्रकृतावपि । अक्षिं स्तेऽपि च, वि. अक्षतं सप्रादहंसिते । षण्डे लाजेषु, हे. सप्राज्ञाजेषु पाशतम्, ति.

अक्षमाला. अक्षमालाऽक्षसूत्रे सप्रादरुन्त्यामपि स्त्रियाम्, मे. अक्ष-मालाऽक्षमाला सप्रादरुन्त्यामपि स्मृता, वि. अक्षमाला त्वक्षसूत्रे वगिष्ठस्र च योषिति, हे.

अक्षर. अक्षरं ब्रह्मवर्णयोः पुंसि शङ्करे, मे. अक्षरं ब्रह्मवर्णयोः, वि. अक्षरं सप्रादपवर्गे परमब्रह्मवर्णयोः । गगने धर्मतपसोर्ध्वरे मूल-कारणे, हे. अक्षरन्तु मोक्षेऽपि, अ.

अक्षीव. अक्षीवं वशिरे शिष्यौ नाऽमत्ते पुनरन्यवत्, मे. अक्षीवं वशिरे विद्यादमत्तेऽक्षीवमन्यवत्, वि. अक्षीवं वशिरे मदवर्जिते, हे.

अग. अगः स्थान्नगवत् पृथ्वीधरपादपयोः पुमान्, मे. अगः शैले द्रुमे

भानौ नगवत् पवनाद्भने, वि. अगः स्यान्नगवत्तरौ । शैले सरीसृपे भानौ, हे. शैलवृक्षौ नगावगौ, अ.

अगस्ति. अगस्तिः कुम्भयोनौ च वङ्गसेनतरौ पुमान्, मे. अगस्ति-वङ्गसेने स्यादगस्तिः कुम्भसम्भवे, वि. अगस्तिर्द्व्युस्योः, हे.

अगस्त्य. अगस्त्यः कुम्भयोनौ सत्रात् वङ्गसेनतरावपि, मे. अगस्त्यो मुनौ द्रुभेदे, हे.

अगाध. अगाधमतलस्पर्शं त्रिषु श्वभ्रे नपुंसकम्, मे. अगाधो विवरेऽस्याधे, वि. अगाधोऽस्याधरन्ध्रयोः, हे.

अगुरु. अगुरुं क्लीवं जोङ्गकशिंशपायो वाचप्रवक्ष्युनि, मे. अगुरुः सत्रात् शिंशपायां जोङ्गकेऽपि लघुनप्रपि, वि. अगुरुस्त्वग्रौ लघौ । शिंशपायाम्, हे. वृक्षे लघुनि चागुरु, वि.

अगौकस्. अगौकाः पुंसि शरभे पक्षिपञ्चासत्रयोरपि, मे. अगौकाश्च नगौकाश्च शरभे सिंहपक्षिणोः, वि. नगौकोवदगौकसः । विहङ्गसिंहशरभाः, हे.

अग्नि. अग्निं वैश्वानरेऽपि सत्राद्धितकास्थौषधौ पुमान्, मे.

अग्निमुख. भवेदग्निमुखो देवे विप्रे भस्मातके स्त्रियाम्, मे. अग्निमुखो द्विजे देवे भस्माते चित्तके क्वचित्, वि. अग्निमुखो द्विजे । भस्माते चित्तके देवेऽपि, हे.

अग्निशिख. अथाग्निशिखमुद्दिष्टं कुसुम्भे कुङ्कुमेऽपि च । लाङ्गलिक्यास्त्यौषधौ च विशलप्रायाश्च योषिति, मे. अग्निशिखा लाङ्गलिक्यां कुङ्कुमेऽग्निशिखं मतम्, वि. अग्निशिखं तु कुङ्कुमे । अग्निशिखा लाङ्गलिक्याम्, हे.

अग्निहोत्र. अग्निहोत्रोऽग्निहविषोः, मे, वि. अग्निहोत्रोऽनले हव्ये, हे. हविर्वक्त्री चाग्निहोत्रौ, वि.

अग्र. अग्रं पुरस्तादुपरि परिमाणे पलसत्र च । आलम्बने समूहे च प्रान्ते च सप्तमपुंसकम् । अधिके च प्रधाने च प्रथमे चाभिधेयवत्, मे. अग्र-

मालम्बने व्राते परिमाणे पलसत्र च । प्रान्ते पुरस्तादधिके प्रधाने प्रथमो-
र्द्धयोः, वि. अग्रं पुरः प्रथमेऽधिके । उपयर्त्रालम्बने श्रेष्ठे परिमाणे पलसत्र
च । भिन्नाप्रकारे सङ्घाते प्रान्ते, हे. अग्रतः पुरोऽधिकसुपर्यग्राणि, अ.
अष्टेऽप्यग्रः, ति. अग्रं प्रधानमूर्ध्वं च पुरस्तादग्रमिष्यते । अग्रमभ्यधिके
दृष्टं परिमाणे पलसत्र च, शा.

अग्रजन्मन्. अग्रजन्मा द्विजे जेष्ठभ्रातरि ब्रह्मणि स्मृतः, मे, वि.
अग्रजन्माऽग्रजे विप्रे, हे, ति.

अग्रतस्. अग्रतः प्रथमे चाग्रे, मे. अग्रतः प्रथमाग्रयोः, वि, हे.
प्राचत्रां पुरस्तात् प्रथमे पुरार्थेऽग्रत इत्यपि, अ.

अध. अधन्तु व्यसने दुःखे दुरिते च नपुंसकम्, मे. अधन्तु व्यसने
प्रोक्तमधं पातकदुःखयोः, वि. अधं दुःखे व्यसनैनसोः, हे. अंहोदुःखव्यसने-
ष्वधम्, अ. पापव्यसनयोरधम्, अने.

अङ्क. अङ्को रूपकभेदाङ्गचिह्नरेखाजिभूषणे । रूपकाशान्तिको-
त्पङ्गस्थाने, मे. अङ्को भूषारूपकलक्ष्मसु । चित्राजौ नाटकादग्रं स्थाने
कोडेऽन्तिकागसोः, हे. अङ्कः स्थानेऽन्तिके मन्तौ रूपकोत्पङ्गलक्ष्मसु । नाटि-
कादिपरिच्छेदे चित्रयुद्धे च भूषणे, वि. उत्सङ्गचिह्नयोरङ्कः, अ. रूपका-
न्तिकयोश्चाङ्कः, ति. युयुत्सोत्पङ्गयोरङ्कः स्यादङ्को लेख्यलक्ष्मणोः, अने.

अङ्कति. अङ्कतिः सत्रादग्निहोत्रे ज्वलनाम्बुजयोनिष, वि. अङ्कतिः
पुंसत्रग्निहोत्रिब्रह्मवर्जिषु, मे. अङ्कतिर्वर्जिषेधसोः । अग्निहोत्रिणि, हे.

अङ्कपाली. अङ्कपाली परौरम्भे धात्रीवेदिकयोः स्त्रियाम्, मे.
अङ्कपाली स्मृता कोटत्रां धातिकापरिरम्भयोः, वि. अङ्कपाली परौरम्भे
सत्रात् कोटत्रासुपमातरि, हे.

अङ्कुर. अङ्कुरो रुधिरं लोम्नि पानीयेऽभिनवोद्भिदि, मे. अङ्कुरो -
रुधिरं रोम्णि पानीयेऽभिनवोद्भिदि, वि. अङ्कुरो रोम्णि सलिले रुधिरंऽभि-
नवोद्भमे, हे. अङ्कुरो रोम्णि रुधिरं वारिण्यभिनवोद्भिदि, ति.

अङ्ग. अङ्गं गात्रे प्रतीकोपाययोः पुंभूम्नि नीलति, क्लीवैकत्वे

त्वप्रधाने त्विष्यङ्गवति न्वान्तिके, मे. अङ्गं गान्तान्तिकोपायप्रतीकेष्वप्रधानके ।
अङ्गा देशविशेषे सप्राङ्ग सम्बोधनेऽव्ययम्, वि. अङ्गमन्तिकगात्रयोः । उपसर्जन
भूते सप्रादभुप्रपायप्रतीकयोः । अङ्गो नीवृट् विशेषे सप्रात्, हे. शरीरोपाय-
प्रधानेष्वङ्गं पुंभूम्नि नीवृति । सम्बोधनेऽङ्गाव्ययं सप्रात्, अने. अङ्ग सम्बो-
धने हर्षे सङ्गमास्त्वयोरपि, मे. अङ्ग सम्बोधने हर्षे पुनरर्थं च कीर्तितम्, वि.
अङ्ग सम्बोधने हर्षे पुनरर्थं, हे. पुनरर्थेऽङ्ग भोऽर्थं च, वि. अङ्गेत्यामन्त्रणे, ह.

अङ्गज. अङ्गजं रुधिरंऽनङ्गकेशपुत्रगदेषु ना, मे. अङ्गजं रुधिरं
ऽनङ्ग पुत्रकेशमदेऽङ्गजः, वि. अङ्गजो मन्त्रये सुते । मदे केशे सुन्दरे च, हे.
सप्रादङ्गजः स्मरे केशे पुत्रे रक्ते नपुंसकम्, वि. अङ्गजो मन्त्रये पुत्रे शोणितं
क्वचिदङ्गजम्, शा.

अङ्गद. अङ्गदः कपिभेदे ना केयूरे तु नपुंसकम् । अङ्गदा यास्यदि
न्दन्तिहस्तिन्यामपि योषिति, मे. अङ्गदः कपिभेदे सप्रात् केयूरेऽङ्गदमिष्यते
अङ्गदा यास्यदिन्दन्तिहस्तिन्यां समुदाहृता, वि. अङ्गदस्तु बालिजे
अङ्गदन्तु केयूरं सप्रादङ्गदा यास्यदिगजौ, हे. वामनेभ्यां स्त्रियां क्लीबं केयूरं
नाऽङ्गदः कपौ, वि.

अङ्गन. अङ्गनं प्राङ्गणे याने कामिन्यामङ्गना मता, मे, वि. अङ्गनं
प्राङ्गणे यानेऽप्यङ्गना तु नितम्बिनी, हे.

अङ्गार. अङ्गारमुत्सुके न स्त्री पुंलिङ्गस्तु महीसुते, मे. अङ्गारो
ऽलातभौमयोः, वि. हे. अलातेऽस्त्री कुजेऽङ्गारः, वि.

अङ्गारक. अङ्गारकः कुजेऽपि सप्रादुत्सुकांशे कुरुण्टके । भवेद
ङ्गारिका चेक्षुकाण्डे किंशुककोरके, मे. अङ्गारकं कुजे विद्यादुत्सुकांशे कुरु
ण्टके । अङ्गारिकेक्षुकाण्डे सप्रात् कोरके किंशुकसत्र च, वि. अङ्गारक उत्सु
कांशे महीपुत्रे कुरुण्टके । अङ्गारिका त्विक्षुकाण्डे किंशुकसत्र
कोरके, हे.

अङ्गारिणी. अङ्गारिणी हसन्याञ्च भास्करत्यक्तदिग्विषयि, मे, वि. अङ्गा
रिणी पुनः । भास्करत्यक्तदिग्विषयोः, हे.

अङ्गारित-अञ्जन ।

अङ्गारित. अङ्गारितन्तु दग्धे सप्तात् पलाशकलिकोद्भवे । हसन्त्यां च लतामात्रे नदीभेदे च योषिति, मे. अङ्गारितं पलाशौथकलिकोद्भमदग्धयोः, वि. अङ्गारितन्तु भस्मिन्ने । पलाशकलिकोद्भेदे, हे.

अङ्गुलि(ली). अङ्गुलिः करशाखायां कर्णिकायां गजस्य च, मे, हे, वि.

अङ्घ्रि. अङ्घ्रिर्ना पादमूलयोः, मे. अङ्घ्रिः पादद्रुमूलयोः, हे. अङ्घ्रिः सप्तात् पादमूलयोः, ति. अङ्घ्रिः सप्तात् पादबुधयोः, वि.

अचल. अचला वसुधायां स्यादचलः शैलकीलयोः, मे, वि. अचलस्तु गिरिकीलयोः । अचला भुवि, हे. शैलेऽचलोऽचला भूमौ, ति.

अचुरत. अचुरतस्तु हरौ पुंसि त्रिषु स्थिते, मे. अचुरतस्तु स्थिते सप्ताङ्गुलध्वजे, वि. अचुरतो द्वादशस्वर्गे केशवाभ्रष्टयोरपि, हे.

अच्छ. अच्छः स्फटिकभल्लूकनिर्मलेष्वच्छमव्ययम् । आभिसुख्ये, मे. वि. अच्छो भल्लूके स्फटिकेऽमले । अच्छाऽभिसुख्येऽव्ययम्, हे. प्रसूये भल्लूकेऽप्यच्छः, अ.

अज. अजम्कागे हरिब्रह्मविधुस्सरष्टपे हरे, मे. अजो हरौ हरे कामे विधौ छागे रघोः सुते, वि. अजम्कागे हरे विष्णौ रघुजे वेधसि स्मरे, हे. अजा विष्णुहरच्छागाः, अ. अजस्तु ब्रह्मविष्णुस्मरेष्वपि, ति.

अजित. अजितो ना हरौ त्रिषु । अनिर्जिते च, मे. अजितः कमलापतौ । अनिर्जिते च, वि. अजितस्तीर्थकृद्भेदे बुद्धे विष्णावनिर्जिते, हे.

अजिर. अजिरं प्राङ्गणे वाते विषये ददुर्रे तनौ । स्त्री चण्ड्याम्, मे. अजिरं प्राङ्गणे वाते विषये ददुर्रे तनौ, वि. अजिरं ददुर्रे काये विषये प्राङ्गणेऽनिले, हे. अजिरं विषये कायेऽपि, अ.

अञ्जन. अञ्जनं कज्जले चाक्षौ सौवीरे च रसाञ्जने । पुंसि जेष्ठ-दिग्गजयोरञ्जना वानरीभिदि । अञ्जनौ लेपनार्थ्यां च, मे. अञ्जनं कज्जले चाक्षौ सौवीरे च रसाञ्जने । अञ्जनो दिग्गजे जेष्ठप्रासञ्जना-

प्यनिलस्त्रियाम् । अञ्जनी लेपनार्थां सप्रात्, वि. अञ्जनं मसौ । रसाञ्ज-
नेऽक्तौ सौवीरेऽथाञ्जनो दिङ्मतङ्गजे । अञ्जना हनुमन्नातर्थप्रञ्जनी लेपप्र-
योषिति, हे.

अञ्ज. सप्रादञ्जो जडमूर्खयोः, मे. अञ्जस्तु जडमूर्खयोः, वि. अञ्जस्त्रिषु
जडे मूर्खे, त्रि.

अञ्जलि (ली). अञ्जलिस्तु पुमान् हस्तसम्पुटे कुडवेऽपि च, मे.
अञ्जनी कुडवे विद्यादञ्जलिः करसम्पुटे, वि. अञ्जलिस्तु कुडवे करस-
म्पुटे, हे.

अञ्जसा. अञ्जसाशब्द आख्यातस्त्वहर्णार्थयोरपि, मे. अञ्जसा तत्त्व-
हर्णयोः, वि. अञ्जसा शैघ्रतत्वयोः, अय्य.

अट्ट. अट्टं भक्ते चतुष्के ना चोमेऽत्यर्थं गृहान्तरे, मे. अट्टं भक्ते
चतुष्के च चोमेऽत्यर्थं गृहान्तरे, वि. अट्टो हृद्वाट्टालकयो भृशे । चतुष्क-
भक्तयोः, हे. अत्यर्थचौमयोरट्टः, त्रि.

अणि. अणिराणिवदच्चाग्रकीलाश्रिसीमसु द्वयोः, मे. अणिराणिवद-
च्चाग्रकीले सप्रादश्रिसीमयोः, वि. अणिराणिवदश्रौ सप्रात् सीमन्यच्चाग्र-
कीलके, हे. किलप्रागग्रश्रिसीमासं सप्रादाणिवदणि द्वयोः, त्रि.

अणु. अणुर्व्रीहिविशेषे सप्रात् पुंसि सूक्ष्मेऽभिधेयवत्, मे. अणु
व्रीहिसूक्ष्मयोः, वि. अणु व्रीह्यल्पयोः, हे. सूक्ष्मे व्रीह्यन्तरेऽप्यणुः त्रि.
व्रीहावप्यणुरिष्यते, ह.

अणुक. अणुको निपुणाल्पयोः, मे. वि. अणुको निपुणेऽल्पे च, हे.

अण्ड. अण्डं सुष्के च पेक्षां सप्रात्, मे. अण्डं खगादिकोशे सप्रात्
सुष्के वीर्येऽपि च क्वचित्, वि. अण्डं पेशीकोशसुष्कयोः, हे. प्राणप्र-
ङ्गकोषयोरण्डम्, त्रि.

अण्डज. अण्डजो रङ्गनाभौ सप्रात् सरटेऽहौ खगे भस्से, मे.
अण्डजः एकलासे सप्रात् खगे मीने भुजङ्गमे । कतूथामण्डजा प्रोक्ता, वि.
अण्डजः सप्राच्छरटेऽहौ खगे भस्से । अण्डजा तु रङ्गीनाभौ, हे. अण्डजः

अङ्गारित-अञ्जन ।

अङ्गारित. अङ्गारितन्तु दग्धे सप्तात् पलाशकलिकोद्गमे । हसन्यां च लतामात्रे नदीभेदे च योषिति, मे. अङ्गारितं पलाशौयकलिकोद्गमदग्धयोः, वि. अङ्गारितन्तु भस्मिन्ने । पलाशकलिकोद्गमे, हे.

अङ्गुलि(ली). अङ्गुलिः करशाखायां कर्णिकायां गजस्य च, मे, हे, वि.

अङ्घ्रि. अङ्घ्रिर्ना पादमूलयोः, मे. अङ्घ्रिः पादद्वयमूलयोः, हे. अङ्घ्रिः सप्तात् पादमूलयोः, ति. अङ्घ्रिः सप्तात् पादद्वययोः, वि.

अचल. अचला वसुधायां स्यादचलः शैलकूलयोः, मे, वि. अचलस्तु गिरिकूलयोः । अचला भुवि, हे. शैलेऽचलोऽचला भूमौ, ति.

अचुरत. अचुरतस्तु हरौ पुंसि त्रिषु स्थिते, मे. अचुरतस्तु स्थिते सप्ताङ्गरुद्ध्वजे, वि. अचुरतो द्वादशस्वर्गे केशवाभ्युदयोरपि, हे.

अच्छ. अच्छः स्फटिकभङ्गकनिर्मलेष्वच्छमव्ययम् । आभिमुख्ये, मे. वि. अच्छो भङ्गके स्फटिकेऽमले । अच्छाऽभिमुखेऽव्ययम्, हे. प्रसङ्गे भङ्गकेऽप्यच्छः, अ.

अज. अजश्चाग्रे हरिब्रह्मविधुस्मररूपे हरे, मे. अजो हरौ हरे कामे विधौ छागे रघोः सुते, वि. अजश्चाग्रे हरे विष्णो रघुजे वेधसि स्मरे, हे. अजा विष्णुहरच्छागाः, अ. अजस्तु ब्रह्मविष्णुस्मरेष्वपि, ति.

अजित. अजितो ना हरौ त्रिषु । अनिर्जिते च, मे. अजितः कमलापतौ । अनिर्जिते च, वि. अजितस्तीर्थकृद्भेदे बुद्धे विष्णावनिर्जिते, हे.

अजिर. अजिरं प्राङ्गणे वाते विषये ददुरे तनौ । स्त्री चण्डग्राम्, मे. अजिरं प्राङ्गणे वाते विषये ददुरे तनौ, वि. अजिरं ददुरे काये विषये प्राङ्गणेऽनिले, हे. अजिरं विषये कायेऽपि, अ.

अञ्जन. अञ्जनं कञ्जले चातौ सौवीरे च रसाञ्जने । पुंसि जेष्ठ-दिग्गजयोरञ्जना वानरीभिदि । अञ्जनी लेपनार्थ्यां च, मे. अञ्जनं कञ्जले चाङ्गे सौवीरे च रसाञ्जने । अञ्जनो दिग्गजे जेष्ठग्रामञ्जना-

यनिलस्त्रियाम् । अञ्जनी लेपनार्थां सप्रात्, वि. अञ्जनं मसौ । रसाञ्ज-
नेऽक्तौ सौवीरेऽयाञ्जनो दिङ्प्रतङ्गजे । अञ्जना हनुमन्नातर्थप्रञ्जनी लेपप्र-
योषिति, हे.

अञ्ज. सप्रादञ्जो जडमूर्खयोः, मे. अञ्जस्तु जडमूर्खयोः, वि. अञ्जस्त्रिषु
जडे मूर्खे, वि.

अञ्जलि (ली). अञ्जलिस्तु पुमान् हस्तसम्पुटे कुडवेऽपि च, मे.
अञ्जनी कुडवे विद्यादञ्जलिः करसम्पुटे, वि. अञ्जलिस्तु कुडवे करस-
म्पुटे, हे.

अञ्जसा. अञ्जसाशब्द आख्यातत्वत्वहर्णार्थयोरपि, मे. अञ्जसा तत्त्व-
हर्णयोः, वि. अञ्जसा शैप्रतत्वयोः, अव्य.

अट्ट. अट्टं भक्ते चतुष्के ना चोमेऽत्यर्थं गृहान्तरे, मे. अट्टं भक्ते
चतुष्के च चोमेऽत्यर्थं गृहान्तरे, वि. अट्टो हट्टाट्टालकयो भृशे । चतुष्क-
भक्तयोः, हे. अत्यर्थचौमयोरट्टः, वि.

अणि. अणिराणिवदक्षाग्रकीलाश्रिसीमसु द्वयोः, मे. अणिराणिवद-
क्षाग्रकीले सप्रादश्रिसीमयोः, वि. अणिराणिवदश्रौ सप्रात् सीमन्यक्षाग्र-
कीलके, हे. किलप्रागग्रश्रिसीमासं सप्रादाणिवदणि द्वयोः, वि.

अणु. अणुर्व्रीहिविशेषे सप्रात् पुंसि सूक्ष्मेऽभिधेयवत्, मे. अणु
व्रीहिसूक्ष्मयो, वि. अणु व्रीह्याल्पयोः, हे. सूक्ष्मे व्रीह्यान्तरेऽप्यणुः वि.
व्रीह्यावप्यणुरिष्यते, ह.

अणुक्. अणुको निपुणाल्पयोः, मे. त्रि. अणुको निपुणेऽल्पे च, हे.

अण्ड. अण्डं मुष्के च पेखां सप्रात्, मे. अण्डं खगादिकोशे सप्रात्
मुष्के वीर्येऽपि च क्वचित्, वि. अण्डं पेक्षीकोशमुष्कयोः, हे. प्राणप्र-
ज्ञकोषयोरण्डम्, वि.

अण्डज. अण्डजो स्रगनाभौ सप्रात् सरटेऽहौ खगे भस्से, मे.
अण्डजः कृकलासे सप्रात् खगे मौने भुजङ्गमे । क तूर्यामण्डजा प्रोक्ता, वि.
अण्डजः सप्राच्छरटेऽहौ खगे भस्से । अण्डजा तु स्रगीनाभौ, हे. अण्डजः

खगमीनयोः, वि.

अण्डीर. अण्डीरः पुरुषे शक्ते, मे. वि. अण्डीरः गतनययोः, हे. शक्तोऽपि षण्डश्चाण्डीरौ, वि.

अतस्. अतो भवेत् कारणापदेश निर्देशयोगपि । पञ्चम्यर्थ, वि. अतो हेतोरपदेशवत् । निदेशे पञ्चम्यर्थं च, हे. अत इतुप्रचरते हेतौ, च.

अति. अतिशब्दः प्रशंसायां प्रकर्षं लङ्घनेऽपि च । नितान्तासम्प्र-
तिक्षेपवाचकोऽपेक्ष दर्शितः, मे, वि.

अतिगण्ड. अतिगण्डो योगभेदे दृढगण्डे तु वाच्यवत्, मे.

अतिथि. अतिथिः कुशपुत्रे सप्रात् पुमानागन्तुके त्रिषु, मे. अतिथिः कुशपुत्रेऽपि कोपे प्राघुणिकेऽपि च, वि. अतिथिः कुशनन्दने । गृहागते, हे. अतिथिः कुशपुत्रेऽपि, वि.

अतिबल. अथातिबलः प्रबले त्रिषु स्त्री त्वोपधीभिदि, मे. अतिबला बलाभेदे प्रबलेऽतिबलो मतः, वि. अतिबलः सप्रात् प्रबलेऽतिबला तु बलाभिदि, हे.

अतिमुक्त. अतिमुक्तस्तु निःसङ्गे वासन्त्यां तिनिशेऽपि च, मे. अतिमुक्तस्तु निष्कले । वासन्तिकायां तिनिशे, हे. अतिमुक्तस्तु वासन्त्यां तिनिशे निष्कलेऽपि च, वि.

अतिषेल. अतिमात्रे पप्रतिषेलम्, च.

अतिसर्जन. अथातिसर्जनं दाने वधेऽपि च नपुंसकम्, मे. अति-
सर्जनं वधदानयोः, हे. अतिसर्जनमाम्नातं परिवर्जनदानयोः, वि.

अतप्रय. अतप्रयोऽतिक्रमे दण्डे विनाशे दोषकृच्छयोः, मे. अत्ययोऽ-
तिक्रमे दोषे विनाशे दण्डकृच्छयोः, हे. अत्ययोऽतिक्रमे कृच्छ्रे दोषे दण्डेऽपि, अ. दोषे चागमे दण्डे च सप्रादतप्रय इति श्रुतिः, अने. अत्ययः शब्दः प्राज्ञैः कृच्छ्रे चातिक्रमे च निर्दिष्टः, च.

अत्याहित. अत्याहितं महाभीतौ जीवानपेक्षकर्मणि, मे, वि. अत्या-
हितं महाभये जीवनिरपेक्षकर्मणि, हे. अत्याहितं महाभीतिः कर्म जीवाब-

पेक्षि च, अ.

अद्वयः. अद्वयहो नीलिकायां स्त्री काखकण्ठखगे पुमान्, मे. अद्वयहा नीलिकायां सप्रादद्वयहश्चित्तमेखले, वि. अद्वयहश्चित्तमेखले । अद्वयहा तु नीलिकायाम्, हे.

अथ. अथाथो संशये सप्रातामधिकारे च मङ्गले । विकल्पानन्तरप्रश्नकात्पूर्वार्म्भसमुच्चये, मे. अथोऽथ सप्रातां समुच्चये । मङ्गले संशयार्म्भाधिकारानन्तरेषु च । अम्बादेशे प्रतिज्ञायां प्रश्नसाकल्ययोरपि, हे. अथो अथ च संप्रश्ने मङ्गलार्म्भयोरपि । अनन्तरे च कात्पूर्व च संशये च प्रकीर्तितः, वि. मङ्गलानन्तरार्म्भप्रश्नकात्पूर्वेष्वथो अथ, अ. अथानन्तरकलत्राणसंप्रश्नादिषु कथ्यते, च.

अथकिम्. अङ्गोकारेऽपि चाथकिम्, हा.

अथर्वन्. अथर्वा ब्राह्मणे पुंसि वेदे तु सप्रान्पुंसकं, मे. अथर्वा ब्राह्मणे वेदे त्वथर्व परिकीर्तितं, वि.

अथो. व. अथ. अथो इति तथा प्रोक्तं नानाभ्युपगमादिषु, च.

अदस्. अदः परस्मिन्त्वत् सप्रात्, मे. अदः परस्मिन्त्वत्तापि, वि. अदोऽत्वं च परत्वं च, हे.

अदिति. अदिति भूदेवमात्रोः (स्त्रियां), मे. अदिति वसुधायां सप्रात् अदिति देवमातरि, वि. अदिति भुवि । देवमातरि पार्वत्या, हे.

अद्वा. असंशये भवेदद्वा, च. स्फुटोऽवधारणे तत्त्वे चाद्वा प्रोक्ता मनीषिभिः, अव्य.

अद्रिः. अद्रिः शैलद्रुमार्के ना, मे. अद्रिः शैलद्रुमार्केषु, वि. अद्रिस्तु पर्वते । सूर्ये शाखिनि, हे. अद्रयो द्रुमशैलार्काः, अ. अद्रिः प्रोक्तो रवावपि, च. शैलोऽद्रिरंशुमानिन्द्रः, अने.

अधमः. अधमः सप्राज्ञर्ह्यहीने, मे. अधमः कुत्सिते नूत्रने, वि. अधमो नूत्रनगर्ह्ययोः, हे. अधमो नूत्रनकुत्सितौ, अ.

अधरः. अधरस्तु पुमानोष्ठे हीनेऽनूर्ध्वं च वाच्यवत्, मे. अधरो

अधि-अध्वर ।

दन्तवसनेऽनूर्ध्वं हीनेऽधरोऽन्यवत्, वि. अधरोऽनूर्ध्वंहीनोष्ठेषु, हे. अधस्ता-
दपि चाधरः, अ. ओष्ठे नीचेऽपि चाधरः, त्रि.

अधि. अधि सप्रादधिकारे चापौश्वरे च निगद्यते, मे.

अधिचिह्नः. अधिचिह्नः प्रणिहिते कुत्सिते भर्त्सिते त्रिष, मे. अधि-
चिह्नः प्रणिहिते तथा निर्भर्त्सितेऽपि च, वि. अधिचिह्नौ निहितभ-
र्त्सितौ, हे.

अधिवासः. अधिवासो निवासे सप्रात् संस्कारे धूपनादिभिः, मे.
अधिवासो निवासे च संस्कारे धूपकादिभिः, वि. अधिवासः सप्रान्निवासे
संस्कारे धूपनादिभिः, हे. अधिवासौ स्थानसंस्क्रिये, त्रि.

अधिष्ठानः. अधिष्ठानं पुरे चक्रे प्रभावेऽध्यासनेऽपि च, मे, वि.
अधिष्ठानं प्रभावेऽध्यासने नगरचक्रयोः, हे. अधिष्ठानं चक्रपुरप्रभावाध्यासने-
ष्वपि, अ.

अष्टपत्रः. अष्टपत्रा तटिनीभेदे प्रगल्भे वाचप्रतिपत्तकं, मे. अष्टपत्रसु
प्रगल्भे सप्रात् अष्टपत्रा निम्नगाभिदि, वि. अष्टपत्रः प्रगल्भके । अष्टपत्रा
निम्नगाभेदे, हे.

अथक्षः. अथक्षोऽधिकृते पुंसि सप्रात् प्रतप्रक्षेऽभिधेयवत्, मे. अथ-
क्षोऽधिकृते प्रोक्तः प्रत्यक्षेऽथक्षमिषप्रते, वि. अथक्षोऽधिकृते त्वक्षे, हे. प्रत्यक्षे-
ऽधिकृतेऽथक्षः, अ. समक्षेऽधिकृतेऽथक्षः, अने.

अथारूढः. अथारूढं समारूढेऽभ्यधिके चाभिधेयवत्, मे. अथा-
रूढं समारूढेऽभ्यधिके चापि भेद्यवत्, वि. अथारूढः समारूढेऽभ्यधिके, हे.

अधूप्रदः. अधूप्रदा कृतसापत्न्यार्थाम् अधूप्रद ईश्वरे, मे. वि.
अधूप्रदा कृतसापत्न्ययोषित्यधूप्रद ईश्वरे, हे.

अध्वान्. अध्वाना ना पथि संस्थाने सप्रादवस्कन्दकालयोः, मे. अध्वाना
वर्त्मनि संस्थाने सप्रादवस्कन्दकालयोः, वि. अध्वाना कालवर्त्मनोः । संस्थाने
सप्रादवस्कन्दे, हे. सप्रादध्वाना कालवर्त्मनोः, त्रि.

अध्वरः. अध्वरः सावधाने सप्रात् वसुभेदे कतौ पुमान्, मे.

अध्वरो वसुभेदे सत्रात् सावधाने कृतावपि, वि.

अनघ. अनघो निर्मलापापमनोज्ञेष्वभिधेयवत्, मे. अनघो निर्मलापापमनोज्ञेषु च भेद्यवत्, वि. अनघः सत्राङ्गतपापे मनोज्ञे निर्मलेऽपि च, हे.

अनङ्ग. अनङ्गो मदनेऽनङ्गमाकाशमनसोरपि, मे. अनङ्गो मदनेऽनङ्गमाकाशमनसोः स्मृतम्, वि. अङ्गहीनेऽप्यनङ्गं खे चित्तेऽनङ्गस्तु मन्मथे, हे. अनङ्गः खे स्मरे पुमान्, त्रि.

अनन्त. अनन्ता च विशल्यायां शारिवादूर्वयोरपि । कणादुरा-
लभापयत्रापावर्त्यामलकीषु च । विश्वम्भरागुडूचत्रोः सत्रात् अनन्तं
सुरवर्त्मनि । अनन्तः केशवे शेषे पुमाननवधौ त्रिषु, मे. अनन्तः
शेषविष्णोः स्यादनन्तं सुरवर्त्मनि । अनन्तश्चाप्यनवधौ वाचप्रवत्
समुदाहृतः । अनन्ता शारिवादूर्वाविशल्यालाङ्गलीषु च । अनन्ता
हैमवत्यां च गुडूचत्रां च निरूपयते, वि. अनन्तं खे निरवधावनन्त-
स्तीर्यकृद्भिदि । विष्णौ शेषेऽप्यनन्ता तु गुडूची भूदुरालभा । विशल्या
लाङ्गली दूर्वा शारिवा हैमवत्यपि, हे. अप्यनन्तोऽनवधावपि, अ. शेषे
विष्णावनन्तो ना गुडूचीदूर्वयोः स्त्रियाम् । त्रीव खे, त्रि.

अनय. अनयस्तु विपदैवाशुभयो व्यसनेऽपि च, मे. अनयो
व्यसने दैवे अशुभे चापदि स्मृतः, वि. अनयोऽशुभे दैवे स्यात् विपद-
व्यसनयोरपि, हे. व्यसनान्यशुभं दैवं विपदित्यनभास्त्रयः, अ.

अनल. अनलो वसुभेदेऽग्नौ, मे. अनलो वसुदेवेऽग्नौ, वि. अनलो-
ऽनिले । वसुदेवे वसौ वङ्गौ, हे.

अनिमि(मे)घ. अनिमिषो मत्स्यप्रदेवयोः, मे. अनिमिषः सुरे
मत्स्ये, वि. सुरमत्स्यप्रावनिमिषौ, अ. सुरमीनावनिमिषौ, अने. अनिमिषः
सुरमत्स्ययोः, हे.

अनिरुद्ध. अनिरुद्ध उषानाथं पुंसि चाबन्धनेऽन्यवत्, मे. अनिरुद्ध
उषानाथे चरे चानर्गलेऽन्यवत्, वि. अनिरुद्धश्चरे पुष्पचापस्त्रनावनर्गले, हे.

अनिल. अनिलो वसुवातयोः, मे, वि.

अनीक. अनीकोऽस्त्री रणे सैनेत्र, मे, वि, लि. अनीकं रणसैन्ययोः, हे.

अनीकस्थ. अनीकस्थो रणगते हस्तिशिखाविचक्षण्ये । राजरक्षिषि चिह्ने च वीरमर्दलकेऽपि च, मे. अनीकस्थो रणखले गजशिखाविचक्षण्ये । राजरक्षिषु चिह्ने च वीरमर्दलकेऽपि च, वि. अनीकस्थो रक्षिवर्गेऽप्युत्खले वीरमर्दले । चिह्ने गजशिखके च, हे.

अनीकिन्. अनीकिनी स्त्रियां सेनामात्रसेनाविशेषयोः, मे.

अनु. अनु हीने सहार्थे च पश्चात्साहस्ययोरपि । लक्षणेत्यन्मूलास्थानभागवीक्षास्वनुकमे । आयामे च समीपे च, मे. अनु हीने सहार्थे च पश्चात्साहस्ययोरपि । आयामे च समीपे च लक्षणादावनुकमे, वि. अनु लक्षणवीक्ष्येत्यभूतभागेषु सन्निधौ । साहस्यायामहीनेषु पश्चादर्थसहार्थयोः, हे. पश्चात्साहस्ययोरनु, अ.

अनुकर्ष. अनुकर्षो रथाधःस्थदारुणप्रत्यवकर्षणे, मे. अनुकर्षोऽनुकर्षणे । अनुकर्षो रथस्याधःस्थिते दारुणि चेष्यते, वि. अनुकर्षोऽनुकर्षणे । रथस्याधो दारुणि च, हे.

अनुतर्ष. अनुतर्षः सुरापानपात्रे तृष्णाभिलाषयोः, मे, वि. अनुतर्षोऽभिलाषे स्यात् तृष्णाचषकयोरपि, हे. अभिलाषोऽनुतर्षः स्यात् पानेच्छाऽपि, लि.

अनुत्तर. अनुत्तरं त्रिषु अष्टे प्रतिजल्पविवर्जिते, मे. अनुत्तरः स्मृतः अष्टे प्रतिजल्पविवर्जिते, वि. अनुत्तरं पुनः । निवृत्तरे च अष्टे च, हे. स्यादनुत्तरः । एषां विपर्यये अष्टे, अ. V. उत्तर. अष्टावाचत्रावनुत्तरौ, लि.

अनुपम. भवेदनुपमा सुप्रतीकस्थानां स्त्री त्रिषून्तमे, मे. अनुपमः सुन्दरेऽन्यवत् । सुप्रतीकसत्र योषायां भवेदनुपमाऽपि च, वि. अनुपमस्तु भवेदयं । उपमारहितेऽनुपमेभ्यां, हे.

अनुबन्ध. अनुबन्धस्तु बन्धे सत्रात् दोषोत्पादे विनश्वरे । मुख्यानुया-
यिनि बाले प्रकृतसत्रानुवर्त्तने । अनुबन्धौ तु द्विजायां तृष्णायामपि
योषिति, मे. अनुबन्धः प्रकृत्यादौ दोषोत्पादे विनश्वरे । मुख्यानु-
यायिनि शिशौ प्रवृत्तसत्र निवर्त्तने । अनुबन्धौ च द्विजायां तृष्णा-
यामपि कथ्यते, वि. अनुबन्धः प्रयोगिणि । मुख्यानुयायिनि शिशौ
प्रकृतसत्रानुवर्त्तने । दोषोत्पादेऽनुबन्धौ तु द्विजायां तृष्यपि क्वचित्, हे.
दोषोत्पादेऽनुबन्धः सत्रात् प्रकृत्यादिविनश्वरे । मुख्यानुयायिनि शिशौ प्रकृत-
सत्रानुवर्त्तने, अ, शा.

अनुभाव. अनुभावः प्रभावे सत्रान्विश्वे भावबोधके, मे. अनुभावः
प्रभावे सत्रात् निश्चये भावसूचने, वि. अनुभावो भावसूचने । प्रभावे
निश्चये, हे. अनुभावः प्रभावे च सतां च मतिनिश्चये, अ.

अनुमति. अथानुमतिरुनेन्दुपूर्णमासुद्वयोरपि (स्त्रियां), मे. अनु-
मतिः सत्रादूनेन्दुपूर्णमासुद्वयोरपि, वि. अनुमतिः सत्रादनुज्ञापौर्णमासी-
विशेषयोः, हे. पूर्णिमाभेदेऽनुमतिः सम्प्रतावपि, ति.

अनुवासन. अथानुवासनं स्नेहवस्त्रिधूपनयोरपि, मे. सत्रादनुवासनं
स्नेहकर्मधूपनयोरपि, वि. अनुवासनं । स्नेहने धूपने, हे.

अनुशय. भवेदनुशयो द्वेषे पञ्चात्तापानुबन्धयोः, मे, वि. अनुशयः
पञ्चात्तापे दीर्घद्वेषानुबन्धयोः, हे. अथानुशयो दीर्घद्वेषानुतापयोः, अ.
द्वेषेऽप्यनुशयः स्मृतः, च.

अनुषङ्ग. कारणेऽप्यनुषङ्गः सत्रात्, ङ.

अनुष्टुभ्. अनुष्टुप् सत्रात् सरस्वत्यां कन्दोभेदे च योषिति, मे.
वाणी च्छन्दोऽप्यनुष्टुभौ, ति.

अनूक. अनूकं तु कुले शीले पुंसि सत्राद् गतजन्मनि, मे. अनूकं
तु कुले शीलेऽप्यनूको गतजन्मनि, वि. अनूकमन्वये । शीलेऽनूको गत-
जन्मनि, हे. शीलाम्बयावनूके, अ. अनूकमन्वये शीले, ङ.

अनूचान. अनूचानो विनीते सत्रात् साङ्गवेदविचक्षणै, मे, वि.

अनूचानः साङ्गवेदकोविदे विनयान्विते, हे. विनीते विप्रभेदे चानूचानः, ति. अनूचानं वदन्तप्रार्थी विनयावनतं रतम् । साङ्गे प्रवचनेऽधोति-
द्विजोऽनूचानसंज्ञकः, शा.

अनूप. अनूपो महिषे नास्त्वुप्रायदेशे तु वाचप्रवत्, मे. अनूपं
महिषे विद्याञ्जलप्राये तु वाचप्रवत्, वि. अनूपस्तु सैरिभे जलप्राये, हे. सजले
महिषेऽनूपः, ति.

अवृत. अवृतं कृषावसत्येऽपि, मे, वि. अवृतं कर्षणेऽलीके, हे.
कृषावसत्येऽवृतम्, ति.

अनेङ्गमूक. अनेङ्गमूक उद्दिष्टः शठे वाक्श्रुतिवर्जिते, मे. अनेङ्गमू-
कमिच्छन्ति वाक्श्रुतिविवर्जिते, वि. (अन्धेऽप्यनेङ्गमूकः सप्रात्, शा.)

अन्त. अन्तः स्वरूपे नाशे ना न स्त्री शेषेऽन्तिके त्रिषु, मे. अन्तः
प्रान्तेऽन्तिके नाशे स्वरूपेऽतिमनोहरे, वि. अन्तः स्वरूपे निकटे प्रान्ते
निश्चयनाशयोः । अवयवेऽपि, हे.

अन्ततस्. अन्ततोऽवयवोत्प्रेक्षापक्षस्यर्थेषु शासने, हे. अन्ततः प्रोक्तं
पक्षस्यर्थं च शासने । संभावनावयवयोरन्ततःपदमिष्यते, वि.

अन्तर. अन्तः स्त्रीकारमध्यगोः, मे, हे. अन्त मध्ये तथा प्रीते
स्त्रीकारार्थेऽपि दृश्यते, वि.

अन्तर. अन्तरमवकाशावधिपरिधानान्तर्धिभेदतादर्थ्यं । छिद्रात्मीय-
विनावहिरवसरमध्यात्मसदृशेषु, मे. अन्तरं तु परीधाने भेदे रन्ध्रा-
वकाशयोः । आत्मान्तर्धिविनात्मीयवर्त्मिन्मध्यावधिष्वपि । तादर्थ्यंऽवसरे
चोक्तम्, वि. अन्तरं रन्ध्रावकाशयोः । मध्ये विनार्थं तादर्थ्यं विशेषे-
ऽवसरे विधौ । आत्मीयान्तःपरीधानान्तर्धिवाद्येषु, हे. अन्तरमवकाशा-
वधिपरिधानान्तर्धिभेदतादर्थ्यं । छिद्रात्मीयविनावहिरवसरमध्येऽन्तरात्मनि,
आ. रन्ध्रे वस्त्रे विना मध्ये व्यवधानेऽन्तरात्मनि । वह्निर्योगेऽवकाशे च
विशेषेऽवसरेऽन्तरम्, अने. वस्तुमध्ये तथा छिद्रे व्यवधानेऽन्तरात्मनि ।
अवकाशे वह्निर्योगे विशेषेऽवसरेऽन्तरम्, ह.

अन्तरा. अन्तराऽपि विनाऽर्थं सप्रान्मथार्थनिकटार्थयोः, मे. वि.
अन्तरा पुनः । नानार्थं सन्निधौ मध्ये, हे.

अन्तरेण. अन्तरेण पदं विद्याद्विनामथार्थयोरपि, मे. वि. अन्त-
रेणान्तर्विनार्थयोः, हे.

अन्तश्चयत्रा. अन्तश्चयत्रा ष्वतौ भूमिश्चयत्रायां पितृकानने, मे, वि.
अन्तश्चयत्रा भूश्चयत्रा पितृवनं ष्वतिः, हे.

अन्तावसायिन्. अन्तावसायी ष्वपचे मुनिभेदे च नापिते, मे. वि.
अन्तावसायी ष्वपचे मुनौ, हे. अन्तावसायी चाण्डाले मुनिभेदे च
नापिते, वि.

अन्तिक. अन्तिकं निकटे वाचप्रलिङ्गं स्त्री सातलौषधौ । चुक्ष्म्रां
जेप्रष्ठभगिन्यां च नाद्योक्त्या कथ्यतेऽन्तिका, मे. अन्तिकं पुनः । पार्श्व-
ऽन्तिका तु चुक्ष्म्रां स्यात् सातलाख्यौषधेऽपि च । नाद्योक्तौ जेप्रष्ठ-
भगिनी अन्तिका प्रोच्यतेऽपि सा, हे. अन्तिकं निकटे चुक्ष्म्रामन्तिका
सातलौषधे । तथा जेप्रष्ठभगिन्याश्च नाद्योक्तौ कौर्तयतेऽन्तिका, वि. अन्तिकं
निकटं चुक्ष्मि नाद्योक्तौ चाग्रजाऽन्तिका, वि.

अन्तेवासिन्. अन्तेवासी शिष्ये स्याच्चाण्डाले प्रान्तगेऽपि च, मे.
अन्तेवासी भवेत् शिष्ये चण्डाले प्रान्तगेऽपि च, वि. अन्तेवासी पुन-
रन्तर्गजे । शिष्यप्रान्तगयोच्चापि, हे. अन्तेवासीति शिष्ये च नापितेऽपि
तथा स्मृतः, अने.

अन्तर्गत. अन्तर्गतं विस्मृते स्यात् मध्यप्राप्ते च वाचप्रवत्, मे.
अन्तर्गतं विस्मृते स्यात् मध्यप्राप्ते च कथ्यते, वि. अन्तर्गतं पुनः मध्य-
प्राप्तविस्मृतयोः, हे.

अन्त्य. अन्त्यस्तु पुंसि मुस्तायामन्तोङ्गुतेऽधमे त्रिषु, मे. अन्त्य-
स्त्वन्तभवेऽधमे, हे.

अन्दू. अन्दूः स्त्रियां स्यान्निगङ्गे प्रभेदे भूषणस्य च, मे. अन्दूः
स्याद् बन्धनद्रव्ये प्रभेदे भूषणस्य च, वि. अन्दूः स्यान्निगङ्गे भूषाभेदे, हे.

अन्ध. अन्धः स्यात्तिमिरे दृष्टिहीनेऽन्धः समुदाहृतः, वि. अन्धो-
ऽन्धकारेऽन्धवर्जिते, हे. अन्धं तमसप्रपि, अ. अन्धः सप्रात् तिमिरे क्लीबं
चक्षुहीनेऽभिधेयवत्, मे.

अन्धिका. अन्धिका द्यूतभेदे च रजन्यामपि योषिति, मे. अन्धिका
कैतवेऽपि स्यात् सर्षपीमिष्टयोरपि, हे. अन्धिका कैतवे मिष्टे शर्वयप्रामपि
कथ्यते, वि.

अन्ध. अन्धं भक्तो च भुक्तो सप्रात्, मे. सप्रादन्धं भुक्तभक्तयोः, वि.
त्रि. अन्धं भक्तोऽशिते, हे.

अन्ध. अन्धः सहशेतरयोः, मे. हे. अन्धो भिन्नासमानयोः, वि.
भिन्नासमानयोरन्धः, त्रि.

अन्धया. अन्धया वितथार्थे सप्रात् अन्यथा च परार्थके, वि. अन्यथा
पुनर्वितथे चापरार्थे च, मे.

अन्धासन. अन्धासनं स्नेहवस्तावुपास्तावनुशोचने, मे, वि. अन्धा-
सनं स्नेहवस्तौ सेवायामनुशोचने, हे.

अन्धाहार्य. अन्धाहार्यममावसप्रात्राहमिष्टे च दक्षिणा, हे.

अप. अप सप्रादपल्लष्टार्थे वर्जनार्थवियोगयोः । विपर्यये च विहृतौ
चौर्ये निर्देशहर्षयोः, मे. अप सप्रादपल्लष्टार्थे वर्जनार्थवियोगयोः । विप-
र्ययेऽपि विहृतौ चौर्ये निर्देशहर्षयोः, वि. अप स्तोत्रेऽपल्लष्टे वर्जने सुदि ।
विपर्यये वियोगे च निर्देशे विहृतावपि, हे.

अपचिति. भवेदपचितिः पूजाव्ययनिष्कृतिहानिषु । (स्त्रियां), मे.
भवेदपचितिः पूजाव्ययहानिषु निष्कृतौ, वि. अपचिति व्यर्थे हामौ
पूजायां निष्कृतावपि, हे. अथार्चयोरपचितिः, अ.

अपत्य. अपत्यं पुत्रयोर्मतं, मे. वि.

अपदेश. अपदेशः पुमान् लक्ष्मिनिमित्तव्याजयोरपि, मे. अपदेशः
स्मृतौ लक्ष्मिनिमित्तव्याजयोरपि, वि. अपदेशस्तु कारणे । व्याजे लक्ष्मि,
हे. पदे लक्ष्मिनिमित्तोऽपदेशः स्यात्, अ.

अपभ्रंश. अपभ्रंशस्तु पतने भाषाभेदापशब्दयोः, मे. अपभ्रंशो-
ऽपशब्दे स्याद्भाषाभेदावपातयोः, वि. अपभ्रंशो भाषाभेदापशब्दयोः । पतने,
च, हे. अपभ्रंशो दुष्यतने भाषाभेदापशब्दयोः, त्रि. पतने सत्रादपभ्रंशो
भाषाभेदापशब्दयोः, शा.

अपर. अपरं गजपञ्चार्द्धं स्याज्जगयौ तु योषिति । इतरस्मिन्नपि
तथाऽर्वाचीनेऽप्यन्यलिङ्गकः, मे. अपरं त्वधुनार्थे स्यात् पश्चाद्गात्रे च
दन्तिनाम् । अर्वाचीनेऽपरं प्राङ्गर्जयौ चापरामपि, वि.

अपराजित. अपराजित ईशाजेष्वन्तरे नाऽजिते त्रिषु । गिरि-
कर्षीजयादुर्गाशणपणीषु योषिति, मे. स्यादपराजितो विष्णौ श्रीकण्ठे
चापराजिता । श्वेताजयन्तीदुर्गास्वनिर्जिते त्वभिधेयवत्, वि. अपरा-
जितोऽचुप्रते हरे । अजितेऽपराजिता तु दुर्गा श्वेता जयन्तप्रपि, हे.

अपलाप. अपलापः प्रेरण्यपङ्कवे, मे, वि. अपलापस्तु प्रेमापङ्क-
वयोः, हे.

अपवर्ग. स्यादपवर्गस्तप्रागे मोक्षे कायप्रावसानसाफल्ये, मे. अपवर्ग-
स्तप्रागमोक्षयोः । क्रियावसानसाफल्येऽप्यपवर्गः प्रयुज्यते, वि. अपवर्ग-
स्तप्रागमोक्षयोः । क्रियावसानसाफल्येऽपि, हे. अपवर्गस्तप्रागमोक्षयोः, त्रि.

अपवर्जन. अपवर्जनं तु दाने निर्वाणत्यागयोरपि, मे. अपवर्जनं
निर्वाणे परित्यागे विहापिते, हे.

अपवाद. अपवादस्तु निन्दायामाज्ञाविश्रम्भयोरपि, वि. मे. अप-
वादौ तु निन्दाज्ञे, अ. अववादस्तु निर्दोषे निन्दाविश्रम्भयोरपि, हे.

अपष्ठ. अपष्ठः पुंसि काले च वामे स्यादन्यलिङ्गकः, मे. अपष्ठः
कालवामयोः, वि. अपष्ठ, (अ) निरवद्ये स्यात् शोभमानेऽपि च स्मृतं,
वि. अपष्ठ, (अ) निरवद्ये च शोभनार्थे च दृश्यते, मे. अपष्ठ, चारौ
निर्दोषे च, हे.

अपसर्जन. अपसर्जनमाह्नाते परिवर्जनदानयोः, मे.

अपसव्य. अपसव्यं त्रिलिङ्गन्तु दक्षिणप्रतिकूलयोः, मे. अपसव्यं

दक्षिणप्रतिकूलयोः, वि. अपसव्यन्तु दक्षिणे । प्रतिकूले, हे.

अपङ्गव. अपङ्गवस्तु पुंलिङ्गः स्मृतः स्नेहापलापयोः, मे. अपङ्गवो-
ऽपलापे च स्नेहे चापङ्गवो मतः, वि. अपङ्गवः स्नेहापलापयोः, हे.

अपाङ्ग. अपाङ्गस्तङ्गहीने स्यात् नेत्वान्ते तिलकेऽपि च, मे. अपाङ्ग-
मङ्गहीने स्यात् नेत्वान्ते तिलकेऽपि च, वि. अपाङ्गो नेत्वान्तपुण्ड्रयोः,
हे. अपाङ्गस्तिलकेऽपि च, अ.

अपाचीन. अपाचीनमपागर्थे विपर्यस्ते च वाचप्रवत्, वि. अपाचीनं
विपर्यस्तेऽपागर्थे, हे. ४. अवाचीन.

अपान. अपानन्तु गुदे क्लीवं पुंसि स्यान्तस्य मारुते, मे. अपानं-
तु गुदे प्रोक्तमपानस्तस्य मारुते, वि. अपानं गुदेऽपानस्तद्वायौ, हे.

अपाटत. अपाटतस्तु पिहिते स्वतन्त्रेऽपि च वाचप्रवत्, मे.
अपाटतः स्वतन्त्रे स्यात् पिहिते चाप्यपाटतः, वि. अपाटतोऽपरायस्ते
पिहिते, हे.

अपि. अपि सम्भावनाप्रशङ्कागर्हसमुच्चये । तथायुक्तपदार्थेऽपि
कामकारक्रियासु च, मे. अपि सम्भावनाप्रशङ्कागर्हसमुच्चये । तथायुक्त
पदार्थेषु कामचारक्रियासु च, वि. अपि सम्भावनाप्रशङ्कागर्हणार्हसमुच्चये ।
प्रश्ने युक्तपदार्थेषु क्रियाकारक्रियासु च, हे. गर्हसमुच्चयप्रशङ्कासम्भा-
वनास्तपि, अ.

अपोगण्ड. अपोगण्डस्तु बलिभे विकलाङ्गे शिष्यावपि, मे. अपो-
गण्डस्तु शिष्युके विकलाङ्गेऽतिभीरुके, वि. अपोगण्डोऽतिभीरौ स्यात् किशो-
रविकलाङ्गयोः, हे.

अप्रतिरथ. भटे पुंसप्रतिरथं यात्रामङ्गलसाक्षि च, त्रि.

अञ्ज. अञ्जोऽस्त्री शङ्खे ना निचुले धन्वन्तरौ च हिमकिरणे ।
क्लीवं पद्मे, मे. अञ्जो धन्वन्तरौ चन्द्रे निचुले शङ्खपद्मयोः । अञ्जं सत्रात्,
वि. अञ्जो धन्वन्तरौ चन्द्रे शङ्खेऽव्जं पद्मशङ्खयोः, हे. अञ्जौ शङ्ख-
प्रभाङ्गौ च, अ. पद्मधन्वन्तरौ चाव्जौ, त्रि.

अब्द. अब्दः संवत्सरे वारिवाहसुस्तकयोः पुमान्, मे. अब्दः संवत्सरे मेघे गिरिभेदे च सुस्तके, वि. अब्दः संवत्सरे मेघे सुस्तके गिरिभिद्यपि, हे. अब्दौ जौमूतवत्सरो, अ.

अब्धि, अब्धि नां सरसि वारिधौ, मे. अब्धिः समुद्रे सरसि, वि. अब्धिः सरसि सागरे, हे.

अभय. अभया स्त्री हरीतक्यामुशीरे च नपुंसकं। निर्भये वाचप्रलिङ्गः सप्रात्, मे. अभयं सप्रादुशीरे च पथप्रायामभया स्त्रियाम्। निर्भये वाचप्रवत् प्रोक्तं, वि. अभयमुशीराभीत्योरभया तु हरीतकी, हे.

अभाव. अभावो मरणेऽसत्त्वे, मे. अभावः सप्रादसत्तायामभावो निधनेऽपि च, वि. अभावः पुन र्द्यतौ। असत्तायाम्, हे. सत्तावसत्त्वे चाभावः, लि.

अभि. अभीत्यभूतकथने चाभिसुख्याभिलाषयोः, मे. अभीत्यभूतकथनेऽप्यभि वीक्षाभिसुख्ययोः, वि. अभि वीक्षालक्षणयोरित्यभूताभिसुख्ययोः, हे.

अभिख्या. अभिख्या त्वभिधाने सप्रात् शोभायाश्च यशस्रपि, मे. अभिख्या कीर्तियशसोरभिख्या नामशोभयोः, वि. अभिख्या तु शोभायां कीर्तिसंचयोः, हे. अभिख्या नामशोभयोः, अ. सप्रादभिख्या यशस्रपि, लि. अभिख्येति समाख्याता कीर्त्तौ कान्तौ च नामनि, अने.

अभिग्रह. अभिग्रहोऽभिग्रहणेऽभियोगेऽपि च गौरवे, मे. अभिग्रहोऽभियोगेऽभिग्रहणे गौरवेऽपि, वि. अभिग्रहस्तु गौरवे। अभियोगेऽभिग्रहणे, हे.

अभिजन. भवेदभिजनः ख्यातौ जन्मभूत्यां कुलध्वजे। कुलेऽपि च पुमान्, मे. अभिजनः कुले ख्यातौ जन्मभूत्यां कुलध्वजे, वि. अभिजनः कुले। कुलध्वजे जन्मभूमौ, हे. कुलेऽप्यभिजनो जन्मभूत्यामपि, अ. कुले ख्याते चाभिजनः, लि.

अभिजात. अभिजातः कुलीने सप्रात् न्यायप्रगुडितयोस्त्रिषु, मे.

अभिजातः स्मृतो न्यायेन कुलीनप्राप्त्युपयोः, वि. अभिजातः कुलोद्भवे ।
न्यायेन प्राप्ते, हे. अभिजातस्तु कुलजे बुधे, अ. न्यायेन कुलीनबुधयोरभि-
जातपदं विदुः, शा.

अभितस्. अभितः शीघ्रसाकल्यसम्मुखोभयतोऽन्तिके, मे. वि. अभि-
तोऽभिसुखकात् स्त्रयोः । समयोभयतः शीघ्रे, हे. समीपोभयतः शीघ्र-
साकल्यप्रभिसुखेऽभितः, अ.

अभिनिष्ठान. अभिनिष्ठानोऽप्यक्षरमात्रेऽपि सप्राहिसर्जनीये च,
मे. अभिनिष्ठानशब्दोऽपि विसर्जनीयेऽक्षरे मतः, वि. अभिनिष्ठानस्तु वर्णं
विसर्गे, हे. वर्णमात्रे विसर्गे चाभिनिष्ठानः, लि.

अभिनीत. अभिनीतं त्रिषु न्यायेन संस्कृतार्धर्षिणोरपि, मे. अभि-
नीतो भवेन्नप्रायेन संस्कृतार्धर्षिणोरपि, वि. अभिनीतस्तु न्यायेनऽर्धर्षिण
संस्कृते, हे. युक्तोऽतिसंस्कृतोऽर्धर्षिणप्रभिनीतः, अ.

अभिपन्न. अभिपन्नोऽपराद्धेऽभिग्रहे चापन्नते त्रिषु, मे. अभिपन्नो-
ऽपराद्धेऽभिद्रुते ग्रहे विपन्नते, वि. अभिपन्नोऽपराद्धोऽभिग्रस्तव्यापद-
गतावपि, अ.

अभिमर. भवेदभिमरो युद्धे बधे स्वबलसाध्यसे, मे. अभिमरो
बधे युद्धे तथा स्वबलसाध्यसे, वि. अभिमरो बधे । स्वबलसाध्यसे युद्धे, हे.

अभिमर्द. अभिमर्दस्तु पुंसि सप्रात् अपमर्दे सम्पराये च, मे. अभि-
मर्दो रणमय्ययोः, वि. अभिमर्दः मय्ययुद्धयोः, हे.

अभिमान. अभिमानोऽर्थादिदर्पेऽज्ञाने प्रणयहिंसयोः, मे. अभि-
मानः स्मृतो ज्ञाने वर्गे प्रणयहिंसयोः, वि. अभिमानस्त्वहङ्कृतौ । हिंसा-
यां प्रणये ज्ञाने, हे. अभिमानोऽर्थादिदर्पे ज्ञाने प्रणयहिंसयोः, अ. गर्वविज्ञ-
प्तिहिंसासु प्रणये चाभिमानवाक्, शा.

अभियुक्त. अभियुक्तः परै रङ्गे तत्परेऽप्यभिधेयवत्, मे. अभियुक्तः
परै रङ्गे तथा सप्रादतितत्परे, वि. अभियुक्तः परै रङ्गे तत्परे, हे.

अभिरूप. अभिरूपो बुधे रम्ये, मे. वि. बुधमनोज्ञयोः, अ. V. सुरूप.

अभिशस्ति. अभिशस्तिः स्मृता लोकापवादे प्रार्थनेऽपि च, वि. अभिशस्तिः पुन लोकापवादे प्रार्थनेऽपि च, हे. अभिशस्तिः प्रार्थनापवादयोश्च (स्त्रियां), मे. अभिशापप्रार्थनयोरभिशस्तिपदं विदुः, शा.

अभिषङ्ग. अभिषङ्गः पुंलिङ्गः पराभवाक्रोशशपथेषु, मे. अभिषङ्गस्तु शपथे सत्रादाक्रोशे पराभवे, वि. अभिषङ्गः पराभवे । आक्रोशे शपथे च, हे. शापे त्वभिषङ्गः पराभवे, अ. शपथेऽप्यभिषङ्गः सत्रात्, त्रि. संसर्गेऽभिभवे क्रोशेऽप्यभिषङ्गः प्रकीर्तितः, ह. आक्रोशशापाभिभवेऽप्यभिषङ्गपदं विदुः, शा.

अभिषव. भवेदभिषवः स्नाने मद्यसन्धानयज्ञयोः, मे, वि. अभिषवः कतौ मद्यसंधानस्नानयोरपि, हे. यागे च मद्यसन्धाने स्नाने चाभिषवः पुमान्, त्रि.

अभिष्य(व्य)न्द. अभिस्रन्दोऽतिवृद्धौ सत्रात् आस्त्रावेऽक्षिगदेऽपि च, मे, वि. अभिस्रन्द आस्त्रावनेत्ररोगातिवृद्धिषु, हे.

अभिहार. अभिहारोऽभियोगे च चौर्व्यं सन्नहनेऽपि च, मे. अभिहारः सन्नहने चौर्व्यमद्यपयोरपि, हे. अभिहारोऽभियोगे च चौर्व्यं सन्नहने, अ. अभिहारः सन्नाहे सत्रादभियोगे परस्वहरणे च, ह.

अभीक. अभीकः कामुके क्रूरे निर्भये त्रिषु वा कवौ, मे. अभीकः कामुके क्रूरे कवौ च भयवर्जिते, वि. अभीको निर्भये कस्मै, हे. अभीकस्व-भयकामिनोः, त्रि.

अभीक्ष्ण. अभीक्ष्णन्तु भ्रूणे नित्यतद्युक्तक्रिययोस्त्रिषु, मे. अभीक्ष्णं तु तथा पौनःपुन्ये सत्रात् सन्ततेऽपि च, वि. अभीक्ष्णं तु भ्रूणं नित्यं, हे. अभीक्ष्णस्तु भ्रूणे नित्ये, त्रि. अभीक्ष्णम् (अ) सुद्धरयान्ते शीघ्रप्रकर्षयो-रपि, मे, वि. अभीक्ष्णं शीघ्रप्रकर्षयोः । पौनःपुन्ये सन्तते च, हे.

अभीषु. अभीषुः प्रग्रहे रक्षसौ ना, मे. अभीषुः प्रग्रहे रक्षसौ, वि. अ. अभीषुः प्रग्रहरोचिषोः, हे.

अभ्यागम. अभ्यागमो विरोधाभिघाताभ्युत्थननान्तिके, मे, अभ्या

गमोऽन्तिके घाते विरोधाभ्युद्गमाजिषु, वि. अभ्यागमः समरेऽन्तिके । घाते रोधेऽभ्युपगमे, हे. अभ्यागमो विरोधे च, त्रि.

अभ्यास. अभ्यासोऽभ्यसनेऽन्तिके, मे, वि. योग्यायामन्तिकेऽभ्यासः, त्रि.

अभ्युपगम. अभ्युपगमस्तु पुंसि स्त्रीकारेऽन्तिकसमागमे च, मे. अभ्युपगमः स्त्रीकारे समीपागमनेऽपि च, वि. अभ्युपगमः समीपागमने स्त्रीहतावपि, हे.

अभ्र. अभ्रं मेघे च गगने धातुभेदे च काश्चने, मे. अभ्रं मभःस्वर्ग-वलाहकेषु, वि. अभ्रन्तु त्रिदिवे गगनेऽभ्रुदे, हे. स्यादभ्रं ध्योममेघयोः, त्रि. उपर्यभ्रोधरे स्वर्णं विदुरभ्रं विपश्चितः, अने.

अमति. अयामतिः पुंसि हिमदीधितिकालयोः, मे. अमतिः काल-चन्द्रयोः, वि. अमतिः कालदण्डे च, हे.

अमर. अमरस्त्रिदशेऽप्यस्थिसंहारे कुलिशद्रुमे । स्त्री गुडूचप्रमरा-वत्योः स्थूणादूर्वाभरायुषु, मे. अमरस्त्रिदशेऽप्यस्थिसंहारे कुलिशद्रुमे । दूर्वाभरावतीस्थूणागुडूचीष्वमरा मता, वि. अमरः सुरे । स्त्री, हीरके-स्थिसंहारेऽप्यमरा त्वमरावती । स्थूणा दूर्वा गुडूची च, हे. अमरा नाभि-नालायां गुडूचप्रामपि, त्रि.

अमरपुष्प. अमरपुष्पस्तु केतके चूतकाशयोः, हे.

अमल. अमलन्वभ्रके क्लीवं लक्ष्म्यां स्त्री निर्मले त्रिषु, मे. अमला लक्ष्म्याममलं विशदेऽभ्रके, वि.

अमा. अमाऽन्तिकसुहार्थयोः, मे. अमा सुहार्थान्तिकयोः, वि. स्यादमा सन्निधानेऽर्थे सुहार्थे, हे. सुहार्थान्तिकयोरमा, ह.

अमृतं. अमृतं यज्ञशेषे सप्रात् पीयूषे सलिले हृते । अयाचिते च मोक्षे च ना धन्वन्तरिदेवयोः । अमृता मागधीपथप्रागुडूचप्रामलकीषु च, मे. अमृतं यज्ञशेषे सप्रात् पीयूषे सलिले हृते । अयाचिते च मोक्षे च धन्वन्तरिसुपर्वणोः ॥ सप्रादमृतोऽमृता पथप्रागुडूचप्रामलकीषु च, वि. अमृतं यज्ञशेषेऽस्वसुधामोक्षेष्वयाचिते । अमृताश्चन्द्रयोर्जग्धौ

स्वे स्वादुनि रसायने । हृते हृद्ये गोरसे चाश्वतो धन्वन्तरौ सुरे ।
अश्वताऽमलकीपथप्रागुडूचीमागधीषु च, हे. अम्भ, च हृताश्वते, अ. मोक्षः
सुधा यज्ञशेषोऽयाचितं वारि चाश्वतं । अश्वता तु गुडूच्रां सप्रात् हरित-
क्यामलक्यपि, त्रि. अश्वतं वारि विज्ञेयं देवभोजप्रन्तथाश्वतम्, अने.

अमोघ. अमोघं सफले वाचप्रवत् स्त्री पथप्राविडङ्गयोः, मे.
अमोघः सफलेऽमोघा पुनः पथप्राविडङ्गयोः, हे. अमोघः सफलेऽमोघा विड-
ङ्गाभययोः स्मृता, वि.

अम्बर. अम्बरे व्योमवाससी, अने. अम्बरं न हयो व्योम्नि सुग-
न्धप्रन्तरवस्त्रयोः, मे. अम्बरं वाससि व्योम्नि कार्पासे च सुगन्धके, वि.
अम्बरं व्योमवस्त्रयोः । कार्पासे सुरभिद्रवेण रदच्छदकपापयोः, हे. अम्बरं
व्योम्नि वाससि, अ.

अम्बरीष. अम्बरीषं रणे भ्राष्ट्रे क्लीवं पुंसि वृषान्तरे । नरकसप्त
प्रभेदे च किशोरे भास्करेऽपि च ॥ आम्नातकेऽनुतापे च, मे. अम्बरीषं
रणे भ्राष्ट्रेऽप्यम्बरीषो वृषान्तरे । मार्तण्डे खण्डपरशौ आम्नातककिशो-
रयोः, वि. अम्बरीषो वृषे सूर्ये युधि भ्राष्ट्रकिशोरयोः । आम्नातके खण्ड-
परशौ, हे.

अम्बष्ठ. अम्बष्ठो देशभेदेऽपि विप्राद्वैश्यासुतेऽपि च । अम्बष्ठा चा-
म्बलोण्यां सप्रात् पाठायूथिकयोरपि, मे, वि. अम्बष्ठो विप्रतो वैश्यात-
नये नीवृदन्तरे, हे. अम्बष्ठा सप्रादम्बलोण्यां पाठायूथिकयोरपि । वैश्या-
द्विजन्मजेऽम्बष्ठः पाठायूथिकयोः स्त्रियां, त्रि. .

अम्बिका. अम्बिका पार्वतीमात्रो हृतराष्ट्रस्य मातरि, मे. अम्बि-
कोमापाण्डुमात्रो देवताभिदि मातरि, हे. अम्बिका पार्वतीपाण्डुजन-
न्योरपि मातरि, वि. गौर्यप्रां मातरि चाम्बिका, त्रि.

अम्बुज. अम्बुजो निचुले पुंसि कमले तु नपुंसकं, मे. निचुलेऽपि
चाम्बुजः, त्रि.

अम्ब. अम्बो रससप्त भेदे सप्रात् अम्बो चाङ्गेरिकौषधी, मे. अम्बो

रसप्रभेदे सप्रात् अश्ली चाङ्गेरिकौषधौ, वि. अश्ली रसेऽश्लवेतसे, अश्ली चाङ्गेर्यग्राम्, हे.

अश्लान. अश्लानो महासहायां नान्यलिङ्गस्तु निर्मले, मे. अश्लानो भिण्डिकाभेदे वाचप्रवर्त्तनमले स्मृतः, वि. अश्लानस्त्वमले भिण्डिकाभेदे, हे.

अश्लिका. अश्लिका तित्तिडौ चाश्लोङ्गारचाङ्गेरिकाम् च, मे. वि. अश्लिका तित्तिडौकाश्लोङ्गारचाङ्गेरिकाम् च, हे.

अयन. अयनं पथि भानोरप्युदग्दक्षिणतो गतौ, मे. अयनं पथि भानोः सप्रात् उदग्दक्षिणतो गतौ, वि. अयनं पथि गेहेऽर्कसप्रादग्दक्षिणतो गतौ, हे.

अयि. अयि प्रश्नानुनययोस्तथा सम्बोधनेऽपि च, मे. अयि प्रश्नानुनययोः, वि. अयि प्रश्नेऽनुनये सप्रात्, हे. अयि प्रश्ने सानुनये, ह.

अये. अये क्रोधे विषादे च सम्भ्रमे स्मरणेऽपि च, मे. अये क्रोधविषादयोः सम्भ्रमे स्मरणे च, हे. अये क्रोधे विषादे च सम्भ्रमे स्मरणेऽपि च, वि.

अयोग. अयोगो विधुरे कूटे विस्त्रेष्टे कठिनोद्यमे, मे. वि. अयोगः कठिनोद्यमे । विस्त्रेष्टे विधुरे कूटे, हे. अयोगो विधुरेऽपि च, त्रि.

अर. अरं शीघ्रे च चक्राङ्गे शीघ्रगे पुनरन्यवत्, मे, वि. अरो जिनेऽरं चक्राङ्गे शीघ्रशीघ्रगयोरपि, हे.

अरणि. अरणि र्वङ्गिमय्ये ना हयो निर्मम्यदारुणि, मे. अरणि-र्वङ्गिमय्येऽपि स्मृतो निर्मम्यदारुणि, वि.

अरलि. अरलि र्ना सप्रकोष्ठतताङ्गुलिकरेऽपि च । कफोणावपि, मे. अरलिः कफोणौ हस्तौ सप्रकोष्ठतताङ्गुलौ, वि. अरलिः कूर्परे पाणौ सप्रकोष्ठतताङ्गुलौ, हे.

अरर. अररं कदकपाटयोः, मे. अररं कपाटे कदनेऽपि च, वि.

अरविन्द. चक्रमप्यरविन्दं सप्रादरविन्दं सरोरुहम्, अने.

अराल. अरालः कुटिले सर्जरसे समददन्तिनि, मे, वि. अरालः समदद्विपे । वक्त्रे सर्जरसे चाथ, हे. अरालः सर्जवकयोः, त्रि.

अरिष्ट. अरिष्टो लघुने निम्बे फेनिले काककङ्कयोः । अरिष्टमशुभे तक्के स्तुतिकागारे आसवे । शुभे मरणचिह्ने च, मे. अरिष्टो लघुने निम्बे फेनिले कङ्ककाकयोः । अरिष्टं स्तुत्यगारेऽन्तश्चिह्ने तक्के शुभेऽशुभे, हे, अरिष्टं स्तुतिकागारे तक्केऽपि च पुमास्वयम् । काके निम्बे च लघुने, त्रि. अरिष्टमशुभेऽपि निर्दिष्टं, ह. अरिष्टे तु शुभाशुभे, अ. अरिष्टं गृहमि-
तुप्रक्तमरिष्टो वृषभासुरः । काकनिम्बावरिष्ठौ च अरिष्टं क्षेममौरितम्, अने. अरिष्टः फेनिले निम्बे लघुने काककङ्कयोः । अरिष्टं स्तुतिकागारे तक्के चिह्ने शुभाशुभे, वि.

अरुण. अरुणोऽयत्तरागेऽर्के सन्धप्रारागेऽर्कसारथौ । निःशब्दे कपिले कुष्ठभेदे ना गुणिनि त्रिषु । अरुणाऽतिविषाक्षामामञ्जिष्ठातिवृतासु च, मे. अरुणोऽयत्तरागे स्यात् सन्धप्रारागेऽर्कसारथौ । निःशब्दे कपिले कुष्ठे द्रव्ये वाचप्रवदिष्यते । अरुणाऽतिविषाक्षामामञ्जिष्ठातिवृतासु च, वि. अरुणोऽर्केऽनूरुपिङ्गयोः । सन्धप्रारागे कुष्ठभेदे निःशब्दायत्तरागयोः । अरुणा तिवृताक्षामामञ्जिष्ठातिविषासु च, हे. अरुणो भास्करेऽपि स्याद्वर्णभेदेऽपि च त्रिषु, अ. अरुणो भास्करेऽनूरौ मञ्जिष्ठाऽतिविषाऽरुणा । त्रिष्वारक्ते व्याकुलेऽपि, त्रि.

अरुष्कर. अरुष्करो व्रणकृति त्रिषु भस्मातके पुमान्, मे. अरुष्करो व्रणकृति भस्माते चाप्यरुष्करः, वि. अरुष्करः व्रणकरे भस्मातकफलेऽपि च, हे. व्रणकार्यप्रप्यरुष्करः, अ.

अरे. अरे प्राकृत्यसूर्ययोः, मे.

अर्क. अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके रवौ ताम्ने दिवस्यतौ, मे, वि. अर्को द्रुमेदे स्फटिके ताम्ने सूर्ये प्र विडौजसि, हे. अर्कः स्फटिकसूर्ययोः, अ. अर्काः कर्कपर्णयोश्चार्कः, त्रि. अर्को स्फटिकभास्करौ, अने.

अर्गट. अर्गटोऽन्तर्गलेऽर्गले, वि.

अर्गल. अर्गलं त्रिषु कक्षोले दण्डेऽन्तरकपाटयोः, मे. सप्रादर्गलन्तु कक्षोले दण्डे चान्तःकपाटयोः, वि. सप्रादर्गलं तु कक्षोले परिघेऽपि, हे.

अर्घ. अर्घः पूजाविधौः मूलेत्र, मे, वि, हे. मूलेत्र पूजाविधावर्घः, अ.
अर्चनामूल्ययोरर्घः, च.

अर्घत्र. अर्घत्रमर्घस्य योगेऽत्र स्यात् अर्घ्यार्थेऽपि च वाचप्रवत्, मे.
अर्घत्रमर्घ्यार्थयोग्ययोः, वि. अर्घत्रमर्घ्यार्थमर्घाहं, हे.

अर्चा. अर्चा पूजाप्रतिमयोः, मे, वि. अर्चा पूजा प्रतिमाऽपि
च, हे. प्रतिमापूजयोरर्चा, त्रि.

अर्चिस्. अर्चार्चिर्मयूखशिखयोर्न ना, मे. अर्चिर्मयूखशिखयोः,
वि, हे. ज्वालाभासौ न पुंस्यर्चिः, अ.

अर्जुन. अर्जुनः ककुभे पार्थे कार्तवीर्यमयूरयोः । मातुरेकसुते-
ऽपि स्यात् पुलिङ्गो धवलेऽन्यवत् ॥ नपुंसकं तृणे नेत्रगदे चाप्यर्जुनी गवि ।
उषायां बाहुदानया कुट्टिन्यामपि च क्वचित्, मे. अर्जुनः ककुभे पार्थे
कार्तवीर्यमयूरयोः । मातुरेकसुते च स्यादर्जुनो धवलेऽन्यवत् । अर्जुनं तु
तृणे नेत्रगदे चाप्यर्जुनी गवि । उषायां करतोयायां कुट्टिन्यामपि च
क्वचित्, वि. अर्जुनं तृणे सिते । नेत्ररोगेऽर्जुनः पार्थे हैहये ककुभद्रुमे । मातु-
रेकसुते चार्जुन्युषा गौः कुट्टनी सरित्, हे. अथ हैहये । पार्थे द्रुमे मयूरे
ना अर्जुनस्त्रिषु पाण्डुरे । अर्जुनीं गदुप्रषायाञ्च, त्रि. शुक्लो वर्णोऽर्जुनो
नाम पाण्डवोऽप्यर्जुनो मतः । अर्जुनस्तृणजातिः स्यात् अर्जुनः ककुभो
द्रुमः, अने.

अर्थ. अर्थो विषयार्थनयो र्धनकारणवस्तुषु । अभिधेये च शब्दा-
नां निवृत्तौ च प्रयोजने, मे. अर्थः प्रकारे विषये विस्तकारणवस्तुषु ।
अभिधेयेऽपि शब्दानां निवृत्तौ च प्रयोजने, वि. अर्थो हेतौ प्रयोजने । निवृत्तौ
विषये वाचेऽत्र प्रकारद्रव्यवस्तुषु, हे. अर्थोऽभिधेयैवस्तुप्रयोजननिवृत्तिषु,
अ. स्यादर्थो विषयेऽपि च, त्रि. निवृत्तावभिधेयेऽर्थो धने प्रोक्तः प्रयो-
जने, अने. अभिधेयाभिप्रायप्रयोजनद्रव्यवाचकेष्वर्थः, च.

अर्थपति. अर्थपतिः पुलिङ्गो घनादिनाथे च नरनाथे, मे.
अर्थपतिः कुबेरे स्यात् कुबरेऽर्थपतिश्च, वि.

अर्थिन्. अर्थी पुमान् याचके स्यात् सेवके च विवादिनि, मे. अर्थी स्यात् याचके यस्ते सेवके च विवादिनि, वि. अर्थिनौ याचक-सेवकौ, हे.

अर्थ्य. अर्थ्यं शिलाजतुन्यर्थो बुधे न्यायेत् च वाचप्रवत्, मे. अर्थ्यं शिलाजतुन्यर्थः संप्रार्थ्यं न्यायप्रविज्ञयोः, हे. आत्मवाननपेतोऽर्थार्थ्यौ, अ. अर्थ्यं शिलाजतुन्यर्थो बुधे न्यायेत् तु वाचप्रवत्, वि.

अर्दित. अर्दितं याचितेऽपि स्यात् वातव्याधौ च ह्रिसिते, मे. अर्दितं याचिते ज्ञेयं वातव्याधौ च ह्रिसिते, वि. अर्दितं तु वातव्याधौ-हृतेऽर्थिते, हे. अयार्दितं प्रार्थिते हृते, ति.

अर्ध. अर्धं समांशे खण्डे ना, मे. अर्धः खण्डे समांशेऽर्धम्, वि. अर्धः खण्डेऽर्धं समांशे च, हे. खण्डे ना समभागेऽर्धम्, ति.

अर्धचन्द्र. अर्धचन्द्रो नखक्षते । गलहस्ते वाणभेदे कृष्णतिष्ठति तु स्त्रियां, मे. अर्धचन्द्रस्तु चन्द्रके । गलहस्ते वाणभेदेऽप्यर्धचन्द्रा त्रिष्टुप्तिदि, वि. अर्धचन्द्रस्तु गलहस्तेन्दखण्डयोः । चन्द्रके वाणभेदे चार्धचन्द्रा त्रिष्टुप्ताभिदि, हे. गलहस्तेऽर्धचन्द्रः, ति.

अर्धपारावत. अर्धपारावतश्चित्रकण्ठे तित्तिरिपक्षिणि, वि, मे. अर्धपारावतश्चित्रकण्ठे सप्तात् तित्तिरावपि, हे.

अर्धेन्दु. अर्धेन्दुर्धचन्द्रे सप्तात् गलहस्तनखाङ्कयोः । अर्धेन्दुः सप्तादति-प्रौढस्त्रीयोन्यङ्गुलियोजने, मे. अर्धेन्दुश्चन्द्रशकले गलहस्तनखाङ्कयोः । अर्धेन्दुः सप्तादतिप्रौढस्त्रीगुच्छाङ्गुलियोजने, वि. अर्धेन्दुः सप्तादतिप्रौढस्त्रीगुच्छाङ्गुलियोजने । गलहस्ते नखाङ्केऽर्धे चन्द्रे, हे.

अर्भक. अर्भकः कथितो बाले मूर्खेऽपि च क्लृप्तेऽपि च, मे. अथार्भकः । डिन्मो मूर्खे क्लृप्ते भ्रूणे, वि.

अर्थ. अर्थः सप्तात् स्वामिवैश्ययोः, मे. अर्थः स्वामिनि वैश्ये च, वि. सप्तादर्थः स्वामिवैश्ययोः, हे, अ.

अर्थमन्. अर्थमा तु पुमान् सूर्ये पितृदेवान्तरेऽपि च, मे. अर्थप्रमा सूर्यप्रभ

क्षायां सूर्ये च पितृदैवते, वि. अर्यत्रमा पितृदैवते । तरणी सूर्यम-
क्षायां, हे.

अर्वत्. अर्वती कुम्भदास्याश्च वडवायाश्च योफिति, मे. अर्वन् कुम्भि-
तेऽन्यवत् । अर्वती तु कुम्भदास्यां वास्यां च परिकीर्तिता, वि. अर्वन्ता-
वडकुम्बितौ । अर्वती कुम्भदास्याश्च, त्रि.

अर्वन्. अर्वा तुरङ्गमे पुंसि कुम्बिते वावप्रलिङ्गकः, मे. अर्वा च
कुम्बिते वाहे, वि. अर्वाऽश्वेऽधमे, हे. अश्वतुरङ्गयोरर्वा, त्रि.

अर्बुद्. अर्बुदो मांसकीले स्यात् पुरुषे दशकोटिषु । महीधर-
विशेषे ना, मे. अर्बुदो मांसकीले स्यात् दशकोटिषु चार्बुदः, शैलेऽर्बुदः, वि.
अर्बुदः पर्वते मांसकीलके दशकोटिषु, हे. अर्बुदो रुजि संख्यायां, त्रि.

अर्शोन्न. अर्शोन्नी तालमूलयां स्यात् । अर्शोन्नः स्वरणेऽपि च, मे, वि.

अर्हत्. अर्हस्तु क्षपणे बुद्धे पुंसि मान्येऽन्यलिङ्गकः, मे. अर्हन्
स्यात् पूजे तौर्यकरेऽपि च, हे. अर्हन् पूजने जिनेऽपि च, वि.

अर्हन्त. अर्हन्तश्चापि सुगते क्षपणेऽपि च दृश्यते, मे.

अलका. अलका कुवेरपूर्वामस्त्रियां चूर्णकुम्भले, मे. अलका
चूर्णकुम्भलाः । अलका तु कुवेरस्य मर्ग्या, हे.

अलङ्कार. अलङ्कारस्तु चारादावुपमादावलङ्कितौ, मे. अलङ्कार-
रूपमादौ चारकेयूरकादिषु, वि. अलङ्कारः कङ्कणादिषु । उपमादौ, हे.

अलम्. अलम् भूषणपर्यवृत्तिवारणेषु निरर्थके । शक्ती, मे.
अलं भूषणपर्यवृत्तिवारणेषु निरर्थके । अलं शक्ती च निर्दिष्टं कलत्राण्ये
च सुखेऽपि च, वि. सत्रादलं च निरर्थके । अलङ्करणसामर्थ्यप्रपञ्च-
वधारणे, हे. अलं भूषणपर्यवृत्तिवारणवाचकम्, अ.

अलम्बुष. अलम्बुषः प्रहसो च छर्दने राक्षसान्तरे । अलम्बुषा तु
सुखीर्या स्वर्गवाराङ्गनान्तरे, मे. अलम्बुषः । छर्दनेऽलम्बुषा प्रोक्ता
सुखीरीस्वर्गवेश्ययोः, वि. अलम्बुषः छर्दनेऽलम्बुषा स्वःपण्ययोषिति ।
सुखीर्या, हे.

अलर्क. अलर्को धवलार्क सप्रात् योगोन्मादितकुक्करे, मे. अलर्को
दृषे खेतार्क रोगोन्मादितगुन्यपि, हे. अलर्को धवलार्क सप्रात् योगोन्मा-
दिनि गुन्यपि, वि.

अलस. अलसा हंसपद्यां ना पादरोगद्रुभेदयोः । क्रियामन्दे
लिषु, मे. अलसः पादरोगे सप्रात् क्रियामन्दे द्रुमानन्तरे । अलसा
हंसपद्यां च, वि. अलसः सप्राद् द्रुमभेदे पादरोगे क्रियाजडः । अलसा
तु हंसपद्यां, हे.

अलि. अलिः सुरापुष्पलिहोः पुंसि, मे. अलिः सुरापुष्पलिहोः,
हे, त्वि, वि.

अलिन्. अथाली सप्राहृष्टिके भ्रमरे पुमान्, मे. अली दृष्टिक-
भ्रङ्गयोः, वि. भ्रङ्गदृष्टिकयोरली, त्वि.

अलिपक. अथालिपको भ्रङ्गकोकिलकुक्करे, मे. भवेदलिपको
भ्रङ्गे कोकिले रतहिण्डके, वि. अलिपकः पिके भ्रङ्गे, हे.

अलिमक. भवेदलिमको भेके पिकेऽलौ पद्मकेसरे । मधूकेऽपि, मे.
अलिमकः पिके भेके मधूके पद्मकेसरे, वि. अलिमकौ भेककोकिलौ, त्वि.
अलिमकः पद्मकेसरे । मधूके कोकिले भेके, हे.

अलीक. अलीकमप्रियेऽपि सप्रात् दिव्यसत्तेत्र नपुंसकं, मे. अलीक-
मप्रिये भाले वितथे, हे. अलीकमप्रिये प्रोक्तमलीकमवृत्तेऽपि च, वि. अलीकं
त्वप्रियेऽवृत्ते, अ.

अव. अवालम्बनविज्ञानवियोगव्याप्तिशुद्धिषु, वि. अवालम्बनविका-
न्तवियोगव्याप्तिशुद्धिषु, हे.

अवगीत. अवगीतन्तु निर्वादे दुष्टगर्हितयोरपि, मे. अवगीतं
विगर्हिते । सुज्जट्टेऽपवादे च, हे. अवगीतं जन्ये स्याद्गर्हिते लिषु, अ.
अवगीतन्तु निर्वादे सुज्जट्टे विगर्हिते, वि.

अवग्रह. अवग्रहो दृष्टिरोधे प्रतिबन्धे गजालिके, मे. अवग्रह इति
स्थायो दृष्टिरोधे गजालिके । स्वतन्त्रतानिषेधेऽपि प्रतिबन्धेऽप्यवग्रहः, वि.

अवग्रहस्तु ज्ञानभेदे गजालिके । प्रतिबन्धे वृष्टिरोधे, हे. अवग्रहः स्यात्
प्रकृतिभाववृष्टिविवन्धयोः, त्रि. गजसङ्घेऽप्यवग्रहः, हा.

अवग्रहण. अवग्रहणमित्येतत् प्रतिरोधेऽप्यनादरे, मे. अवग्रहण-
मित्याहुः प्रतिरोधेऽप्यनादरे, वि. अवग्रहणं रोद्धायां रोधने, हे.

अवट. अवटः स्यात् खिले गर्त्ते कूपे कुहकजीविनि, मे, वि. अवटः
कूपविलयो गर्त्ते कुहकजीविनि, हे. गर्त्ते कूपे खलेऽवटः, त्रि. अवटाख्यौ
कूपगर्त्तो, अने.

अवटु. अवटु गर्तान्धुषाटासु, हे.

अवतंस. अवतंसो न स्त्रियां सप्रात् कर्णपूरे च श्रेखरे, मे.
पुंसुप्रतंसावतंसौ द्वौ कर्णपूरे च श्रेखरे, अ.

अवतार. अवतारोऽवतरणपुष्करिणादित्यर्थयोः, मे. वि. अवता-
रस्तु नद्यादितीर्थेऽवतारणेऽपि च, हे. अवतारस्तु तीर्थेऽवतरणेऽपि च, त्रि.

अवतारण. अवतारणं भूतादिग्रहे वस्त्राञ्जलेऽर्चने, मे. अवतारणं
भूतादिग्रहे वस्त्राञ्जलार्चने, वि. अवतारणं वस्त्राञ्जलार्चने भूतावशेषे, हे.

अवदात. अवदातः सिते गौरे विशुद्धेऽप्यन्यलिङ्गकः, मे. अवदातं
सिते पीते विशुद्धे प्रवरेऽपि च, वि. अवदातस्तु विमले मनोज्ञे सित-
चीतयोः, हे. अवदातः सिते पीते शुद्धे, अ.

अवदान. अवदानं खण्डने स्यादितिवृत्ते च कर्मणि, मे. अवदान-
मिति वृत्तकर्मखण्डनयोरपि, वि. अवदानमिति वृत्ते खण्डिते शुद्धकर्मणि,
हे. इति वृत्तेऽवदानं स्यात् कर्मखण्डनयोः, त्रि.

अवधि. अवधिस्त्ववधाने स्यात् सौमिन् काले विले पुमान्, मे. अवधि-
स्त्ववधाने स्यात् सौमिन् काले विलेऽपि च, वि. अवधिः स्यादवधाने काल-
सीमविलेऽपि, हे. अवधिः सीमकालयोः त्रि. अवधिरवटेऽपि, ह.

अवध्य. अवध्यमवधार्यं सप्रादनर्थकवचसप्रपि, मे, वि, हे.

अवध्वंस. अवध्वंसः परित्यागे निन्दनेऽप्यवच्छर्णने, मे, वि. अवध्वं-
सस्तु निन्दायां परित्यागेऽवच्छर्णने, हे.

अवधस्त. अवधस्तः परित्यक्ते निन्दितेऽप्यवचूर्णिते, मे. वि.
अवधस्तस्तु चूर्णिते । त्यक्तनिन्दितयोश्चापि, हे.

अवन. अवनं रक्षणे प्रीतौ, वि. अवनं प्रीतौ च रक्षणे, मे.
अवनं रक्षणप्रीतयोः, हे.

अवर. अवरं गजान्त्यजङ्घादिदेशेऽपि चरमे त्रिषु, मे. अवरं
चरमेऽन्यवत् । गजान्त्यजङ्घादिदेशे च भवान्यामवरा मता, वि. अवरं चर-
मेऽवरा तु गौरीगजजङ्घान्त्यदेशयोः, हे.

अवरोध. अवरोधस्तु शुद्धान्ते स्तिरोधाने वृषौकसि, हे. अवरोध-
स्तिरोधाने राजदारेषु तद्गृहे, मे. अवरोधस्तिरोधाने. शुद्धान्ते राजवे-
शसनि, वि.

अवरोह. अवरोहोऽवतरणेऽप्यारोहे च लतोद्गमे, मे. अवरोहोऽ-
वतरणे तरोरङ्गे लतोद्गमे, वि. अवरोहस्तु लतोद्गमे । तरोरङ्गेऽवतरणे,
हे. अवरोहोऽवतरणे त्रिदिवे च लतोद्गमे, वि.

अवलग्न. अवलग्नोऽस्त्रियां मध्ये त्रिषु स्यात् लग्नमात्रके, मे.
अवलग्नो मध्यलग्नयोः, वि, हे.

अवलेप. अवलेपस्तु गर्वे सत्रास्त्रेऽपि च, मे. अवलेपस्तु
गर्वे सत्रात् लेपने भूषणेऽपि च, वि. अवलेपो गर्वलेपयोः । भूष-
णेऽपि, हे. अवलेपः सङ्गर्भवयोः, वि.

अवलोकित. अवलोकितो ना लोकनाथे त्रिषु निरीक्षिते, मे.
सत्रादवलोकितो वृद्धे प्रेक्षिते त्ववलोकितश्च, वि. अवलोकितमीक्षिते ।
अवलोकितस्तु बुद्धे, हे.

अवश्यम्. अवश्यम् नित्यप्रयत्नयोः, मे. अवश्यं नित्ययत्नयोः, वि.
अवश्यं निश्चयनित्ययोः, हे.

अवश्याय. अवश्यायस्तु नौहागेऽप्यभिघातेऽपि पुंसत्रयं, मे. अव-
श्यायो हिमे गर्वे, वि. अवश्यायो हिमे दर्पे, हे.

अवष्टब्ध. अवष्टब्धोऽविदूरे सत्रादाक्रान्ते चावलम्बिते, मे. अव-

अवष्टम्भदूरे सत्रादकान्ते च विलम्बिते, वि. अवष्टम्भमविदूरे समाकान्ते-
ऽवलम्बिते, हे. अथावलम्बितः । अविदूरोऽयवष्टम्भः, अ.

अवष्टम्भ. अवष्टम्भः सुवर्णं च स्तम्भप्रारम्भयोरपि, मे. वि. अवष्ट-
म्भस्तु काञ्चने । संरम्भारम्भयोः स्तम्भे, हे. स्वर्णारम्भाववष्टम्भौ, वि.

अवसर. अथावसरः पुमान् । प्रस्तावे मन्त्रभेदे च वर्षणे चापि
कीर्तितः । उपलादौ, मे. अवसरो वर्षप्रस्तावयोरपि, वि. अवसरो वत्सरे
क्षणे, हे. प्रस्तारेऽवसरो वर्षं च, वि.

अवसाय. अथावसायः शेषे सत्रात् समाप्तौ निश्चयेऽपि च, मे.

अवसित. अवसितश्चे ज्ञातेऽयवसानगते च वाचप्रतिज्ञं सत्रात्,
मे. भवेदवसितं ज्ञाते गतौ ब्रह्मावसानयोः, वि. अवसितं गतौ । अह्ने
ज्ञातेऽवसाने च, हे. गते ज्ञातेऽयवसितम्, वि.

अवस्कार. अवस्कारोऽपि वर्चस्के गुह्ये, मे. अवस्कारो गूयगुह्ययोः,
वि. अवस्कारो गूयगुह्ययोः, हे. गुह्येऽयवस्कारः, अ. गुह्येऽयवस्कारः, च.

अवहार. अवहारः पुमांश्चौरे दूरतयुद्धादिविश्रमे । निमन्त्रणो-
पनेतव्यद्रव्ये ग्राह्याख्ययादसि, मे. अवहारः स्मृतश्चौरे दूरतयुद्धादिविश्रमे ।
निमन्त्रणोपनेतव्यद्रव्ये ग्राह्याख्ययादसि, वि. अवहारस्तु युद्धादिविश्रामे
ग्राह्यचौरयोः । निमन्त्रणोपनेतव्ये, हे. नक्तो चौरं चावहारः स्यात्, वि.

अवाचीन. अवाचीनमवागर्थं विपर्ययो च वाचप्रवत्, मे, १. अपाचीन.

अवि. अविर्नाथे रवौ मेषे शैले सुषिककम्बले, मे. अविः शैले
रवौ मेषे भवेन् सुषिककम्बले । ऋतुमत्यामविः प्रोक्ता, वि. अविर्मुषिक-
कम्बले । मेषे रवौ पर्वते च, हे. अवयः शैलमेषार्काः, अ. अविशब्दो
रवौ मेषे पर्वतेऽपि निगद्यते, अने.

अवीचि. अवीचिर्नरकानुमर्गः, वि. अवीचिस्त्वतरङ्गे नर-
कान्तरे, हे.

अवीर. अवीराऽपतिपुत्रायां स्त्री सत्त्वरहिते त्रिषु, मे.

अवेल. अवेलस्त्वपलापे स्यादवेला पूगचूर्णके, वि, मे. अवेलस्तु

स्यादपङ्गवे । अवेला तु पूगचूर्णे, हे. अवेलस्वपलापे सप्तादवेला पूगचूर्णके, वि. अवेला पूगचर्विते, मे.

अव्यक्त. अव्यक्तो हरी स्मरहरे पुमान् । परमात्ममहदाद्योः स्त्रीष्वं स्यादस्फुटे त्रिषु, मे. अव्यक्तं प्रकृतावात्मन्यव्यक्तोऽस्फुटमूर्खयोः, वि. अव्यक्तः परमात्मनि मूर्खे स्पष्टे तरेऽपि निर्दिष्टः, हे.

अव्यय. अव्ययो निर्वग्रये सर्पे चारटीपथग्रयोः स्त्रियां, मे. अव्यया तु हरीतक्यां पन्नगे निर्वग्रयेऽपि च, वि. हरीतक्यपि चाव्यया, त्रि.

अव्यय. अव्ययोऽस्त्री शब्दभेदे ना विष्णौ निर्वग्रये त्रिषु, मे. अव्ययः शब्दभेदेऽपि निर्वग्रये परमेश्वरे, हे.

अशनि. अशनिः स्त्रीपुंसयोः स्यात् चक्षलायां पवावपि, मे. अशनिः पविविदुप्रतोः, वि. अशनि वज्रविदुप्रतोः, हे. वज्रे विदुप्रति चाशनिः, त्रि.

अशिर. अशिरो वीतिहोत्रे स्यात् राक्षसे भास्करे पुमान्, मे. अशिरो राक्षसे वङ्गौ अशिरस्तापनेऽपि च, वि. अशिरोऽर्के राक्षसेऽग्नौ, हे.

अशोक. अशोकस्त्रिषु निःशोके पुंसि कङ्के स्त्रिपादपे । स्त्रियान्तु कटुरोहिण्णां पारदे स्यान्पुंसकं, मे. अशोको वञ्जुले माने द्रुमनिःशोकयो र्ततः । अशोका कटुरोहिण्णामशोकं पारदे स्मृतं, वि. अशोको कङ्केस्त्रिवञ्जुलौ । निःशोकपारदौ चाप्यशोका तु कटुरोहिणी, हे.

अश्वन्त. अश्वन्तमशुभे चुक्ष्त्रां मरणेऽनवधावपि । क्षेत्त्रेऽपि, मे, वि. अश्वन्तमशुभे क्षेत्त्रे चुक्ष्त्रामनवधौ न्यतौ, हे. त्रिष्वनवधौ अश्वन्तं मरणेऽशुभे । चुक्ष्त्राश्च, त्रि.

अश्वन्तक. स्यादश्वन्तकमुद्धाने मल्लिकाच्छदनेऽपि च, मे, त्रि, वि. अश्वन्तकं मल्लिकाच्छदि । चुक्ष्त्राश्च, हे.

अश्व. अश्वः पुंजातिभेदे च तुरगे च पुमानयं, मे. अश्वः पुंभेदेवाजिनोः, वि.

अश्वतर. भवेदश्वतरो नागान्तरे वेगसरेऽपि च, मे. अश्वतरो वेसरे च नागराजान्तरेऽपि च, वि. अश्वतरो नागभेदे वेसरे, हे.

अश्वत्थ. अश्वत्थः पिप्पलद्रौ सप्रादश्वत्था पूर्णिमातिथौ, मे. अश्वत्थो गर्दभाण्डे सप्रात् पिप्पले पूर्णिमातिथौ, वि. अश्वत्थः पिप्पले गर्दभाण्डके । अश्वत्था पौर्णमासप्राश्च, हे.

अश्वारोह. अश्वारोहाश्वगन्धायां स्त्रियां त्रिष्वश्ववाचके, मे. अश्वारोहाश्वगन्धायामश्वारोहोऽश्ववारके, वि. अश्वारोहोऽश्ववारके । अश्वारोहाश्वगन्धायां, हे.

अश्वीय. अश्वीयमश्वसङ्घाते क्षीवमश्वहितेऽन्यवत्, मे. अश्वीयमश्वसङ्घातेऽश्वीयमश्वहितेऽन्यवत्, वि. अश्वीयमश्वनिवहे तथाश्वस्य हितेऽपि च, हे.

अष्टापद. अष्टापदोऽस्त्री कनके शारिणां फलकेऽपि च । अष्टापदौ चन्द्रमङ्ग्रां शरभे मर्कटे पुमान्, मे. अष्टापदं सप्रात् कनके शारीणां फलकेऽपि च । अष्टापदश्च शरभे चन्द्रमङ्ग्रां च मर्कटे, वि. अष्टापदश्चन्द्रमङ्ग्रां लूतायां शरभे छमौ । कनके शारिफलके, हे. अष्टापदं शारिफले सुवर्णेऽस्त्री पशौ पुमान्, त्रि. शरभोऽष्टापदो ज्ञेयः स्वर्णमष्टापदं स्मृतम् । अष्टापदं शारिफलं क्षमिजातिरुदाहृतः, आने.

असन. असनं क्षेपणे क्षीवं पुंसि सप्राज्जीवकद्रुमे, मे.

असि. असिः खड्गे नदीभिदि, हे.

असिकौ. असिकौ सप्रादष्टद्वान्तःपुरप्रेष्यानदीभिदोः, मे. असिकौ सप्रादष्टद्वान्तःपुरप्रेष्यस्त्रियां धुनौ, वि.

असिपत्न. असिपत्नः खड्गकोशे पुमानिन्द्रौ च नारके, मे. असिपत्नो भवेत् कोशकारे च नरकान्तरे, वि. असिपत्नो नरकान्तरे । कोशकारे, हे.

असुर. असुरा रजनौराश्वोरसुरो देवाग्निभास्करयोः, मे. असुरा रजनौराश्वोरसुरो दानवे रवौ, वि. असुरः सूर्यप्रदैत्ययोः । असुरा रजनीराश्वोः, हे.

अश्वज्. अश्वज् सप्रात् योगभेदे ना रक्तेऽपि सप्रात् नपुंसकं, मे.

अस्त. अस्तं क्षिप्तेऽप्यवसिते त्रिषु ना पश्चिमाचले, मे. अस्तं क्षिप्ते गते प्रोक्तमस्तः पश्चिमभूधरे, वि. अस्तः क्षिप्ते पश्चिमाद्रौ, हे. क्षिप्ताक्षिभे-

दयोरस्तः, त्वि.

अस्तु. अस्तु सत्रादभ्यनुज्ञानेऽप्यस्त्यापौडयोरपि । प्रतिक्षेपे प्रशंसा-
यां प्रकर्षे लक्षणेऽपि च । असम्प्रत्यर्थ उद्दिष्टं, मे. अस्तु पौडानिषेधयोः । अस्तु-
यायामनुज्ञायां, हे. अस्तु सत्रादभ्यनुज्ञानेऽप्यस्त्यानीहयोरपि, वि.

अस्त्वं. अस्त्वं प्रहरणे चापे करवाले नपुंसकं, मे. अस्त्वं प्रहरणे चापे
वि. अस्त्वं चापे प्रहरणे, हे.

अस्त्वा. अस्त्वाः कोणे कचे पुंसि क्लीबमश्रुणि शोणिते, मे. अस्त्वां कोणे
शिरसिजे चास्त्रमश्रुणि शोणिते, वि. अस्त्वाः शिरसिजे कोणे सत्रादस्त्वं शोणिते-
ऽश्रुणि, हे. सत्रादस्त्वं रुधिराश्रुणोः, त्वि. अस्त्वाः कचा अपि, अ.

अस्त्वप. अस्त्वपा तु जलौकायां डाकिन्यां राक्षसे तु ना, मे.

अह. अह प्रशंसाक्षेपयोः निर्योगे च विनिग्रहे, मे. V. आह.

अहल्या. अहल्या त्वप्सरोभेदे भार्यप्रायां गौतमसत्र च, मे. सत्राद-
हल्याऽप्सरोभेदे गौतमसत्र च योषिति, वि. अहल्या गौतमयोषिति । प्सरो-
भेदेऽपि, हे.

अहह. अहहेत्यङ्गुते खेदे परिक्लेशप्रकर्षयोः । सम्बोधनेऽपि च, मे.
अहहेत्यङ्गुते खेदे, हे. अहहेतप्रङ्गुते. खेदे, अ, वि. अहह सत्रादनुश्रये
परिक्लेशप्रकर्षयोः, वि.

अहार्य. अहार्यः पर्वते ना सत्रादहर्तव्येन तु वाचप्रवत्, मे.

अहि. अहि र्वासासुरे सर्पं पुंसि, मे. अहि र्वासासुरे सर्पं, वि.
अहिः सर्पं वस्त्रे वप्रे, हे. अहि र्वासेऽपि, अ. अहि दैत्यविशेषः सत्रात्
सूत्रप्रोऽप्यहिरहिव्रजः । भुजङ्गोऽहिः समाख्यातः सिंहिकास्तुरप्यहिः,
अने. अहिरपुत्रद्रावर्त्त, हा.

अहिहिष्. अहिहिट् गरुडे शक्रे मयूरे नकुले पुमान्, मे.

अहिभुज. अहिभुक् केकितार्चप्रयोः, वि. अहिभुक् बर्हिणे तार्क्ष्ये
पुंसि, मे. केकितार्चप्रावहिभुजौ, अं.

अहो. अहो धिगर्थे शोके च करुणार्थविषादयोः । सम्बोधने प्रशंसायां

विस्तृत्ये पादपूरणे । अस्त्रयायां वितर्कं सप्तात्, मे. अहो धिगर्थं शोके च कश्च-
णार्थविषादयोः, हे, वि.

अहोवत. अहोवतानुकम्पायां खेदामन्वययोरपि, हे. अहोवतानुक-
म्पायां खेदे सम्बोधनेऽपि च, वि, मे.

आ. आ प्रगृह्यं स्मृतौ काव्येऽनुकम्पायां ससुच्ये । आङ्सीमाया-
मभिव्याप्तौ क्रियायोगेषदर्थयोः, मे. आ प्रगृह्यं स्मृतौ वाक्ये । आङ्सीमाया
मभिव्याप्तौ क्रियायोगेषदर्थयोः, वि. सप्ताद् आ स्मरणवाक्ययोः । आङ्गी-
षदर्थेऽभिव्यक्तौ क्रियायोगेऽवधावपि, हे. आङ्गोपदर्थेऽभिव्याप्तौ सीमार्थं
धातुयोगजे । आ प्रगृह्यः स्मृतौ वाक्ये, अ. आकारस्तु पितामहः । पूजा-
यामपि माङ्गल्ये आकारः परिकीर्तितः, ए. नारायणस्तथामन्तो मुखवृत्तो
गुरुस्तथा । विष्णुश्चयत्रा तथा शेषो दीर्घ आकार एव च, मा.

आकर. आकरो निवहोत्पत्तिस्थानश्चेष्टेषु कथ्यते, मे, वि. आ-
करो निवहे खनौ, हे.

आकर्ष. आकर्षो दूरत इन्द्रिये । पाशके शारिफलके कोदण्डा-
भ्यासवस्तुनि । आकर्षणेऽपि पुंसि सप्तात्, मे. आकर्षः शारिफलके पा-
शके दूरत इन्द्रिये । आकर्षणेऽपि चाकर्षः कोदण्डाभ्यासवस्तुनि, वि. आ-
कर्षः पाशके धन्वाभ्यासाङ्गे दूरत इन्द्रिये । आलक्ष्यौ शारिफलके, हे. दूरते-
ऽङ्गे शारिफलकेऽप्याकर्षः, अ. दूरताच्चशारिफलकास्त्रयोऽप्याकर्षसंज्ञकाः, ह.

आकलन. सप्तादाकलनमाकाङ्क्षा परिसंख्यानबन्धने, मे. आक-
लनं विबन्धे स्यादाकाङ्क्षापरिसंख्ययोः, वि. आकलनं परिसंख्याकाङ्क्ष-
यो बन्धनेऽपि च, हे. आकलनं विबन्धपरिसंख्ययोः, त्रि.

आकल्प. आकल्पः कल्पने वेशेऽपि, मे. आकल्पः कल्पने वेशे,
वि. स्यादाकल्पस्तु मण्डने । कल्पने च, हे. आकल्पौ वेशकल्पने, त्रि.

आकल्पक. आवल्पकस्तमोऽहप्रभ्यावुत्कलिकासुदोः, मे, वि, हे.

आकार. आकार इङ्गिताङ्गतयोः, मे, हे. आकारः संस्थितौक्तयोः,
वि. आकाराविङ्गिताङ्गती, अ.

आकृति. आकृतिस्तु स्त्रियां रूपे सामान्यवपुषोरपि, मे. आकृतिः कथिता रूपे सामान्यवपुषोरपि, वि. आकृतिस्तु जातौ रूपे वपुष्यपि, हे. आकृतिर्जातिरूपयोः, त्रि.

आक्रन्द. आक्रन्दः क्रन्दने ह्वाने मित्तरदारुणयुद्धयोः । तात्पर्यपि च पुंसि सत्रात्, मे. आक्रन्दो दारुणरणे मित्ते तातरि रोदने, वि. आक्रन्दो दारुणरणे सारावर्द्धिते वृषे, हे. आरावे रूदिते तात्पर्यप्राक्रन्दो दारुणे रणे, अ.

आक्षेप. आक्षेपो भर्त्सनाकृष्टिकाव्यालङ्कृतिषु स्मृतः, मे, वि. आक्षेपः परिभर्त्सने । काव्यालङ्करणकृष्टयोः, हे. आक्षेपो भर्त्सनाकृष्टयोः, त्रि.

आक्षेपक. आक्षेपकोऽनिलवप्राधौ वप्राधे निन्दाकरेऽपि च, मे, वि. आक्षेपको वप्राधे निन्दके वातरुजप्रपि, हे.

आखनिक, आखु. भवेदाखनिकश्चौरे मूक्रे मूषकेऽपि च, मे. आखनिकश्चौरे कोले च मूषके, वि. आखनिकस्वाखुरिव किराबुन्दश्चौरयोः, हे.

आख्यात. आख्यातं भाषिते तिङि, मे, वि. आख्यातं भाषिते त्यादौ, हे. आख्यातं तिङि भाषिते, त्रि.

आगम. आगमः शास्त्र आगतौ, मे. आगमः शास्त्र आयाते, वि. आगमस्वागतौ शास्त्रे, हे. शास्त्रमायातमागमः, त्रि.

आगस्. आगोऽपराधे पापे स्यात्, मे. आगः पापापराधयोः, वि. आगः स्यादेनोवदधे मन्तौ, हे. पापापराधयोरुगः, अ.

आग्रह. आग्रहोऽनुग्रहासत्प्रोराकमे ग्रहणेऽपि च, मे. आग्रहोऽनुग्रहासत्प्रोराकमे ग्रहणेऽपि च, वि. आग्रहोऽनुग्रहे ग्रहे । आसङ्गाकमण्योश्च, हे. सत्तौ स्नेहे चाग्रहः स्यात्, त्रि.

आघ्रात. आघ्रातं शिङ्गिते क्रान्ते, मे. आघ्रातं हिंसिते घ्रातेऽपि, वि. आघ्राते ग्रस्तशिङ्गिते, हे.

अगचित. आचितः शकटोन्मोये पत्नानामयुतद्वये । पुंलिङ्गः संग-

हीतेऽपि च्छन्नेऽपि स्यात् त्रिलिङ्गकः, मे. आचितः शकटोन्मये पलानामयु-
तद्वये । वस्त्रेऽपि संगृहीते स्यात्, वि. आचितं । छादिते शकटोन्मये
पलानामयुतद्वये । संगृहीते, हे. आचितः शकटोन्मयेऽपि, त्रि.

आच्छादन. आच्छादनं सम्पिधाने वस्त्रे प्रवृत्तिमात्रके, मे. आ-
च्छादनं सम्पिधाने स्मृतं वस्त्रे प्रवारणे, वि. आच्छादनन्तु वसने सम्पिधा-
नेऽप्रवारणे, हे. आच्छादने सम्पिधानमप्रवारणमितुप्रभे, अ.

आच्छ्रितक. स्यादाच्छ्रितकं हासनम्बराघातभेदयोः, मे. स्यादा-
च्छ्रितकं हासनखाघातप्रभेदयोः, वि. स्यादाच्छ्रितकं हासनखघातविशे-
षयोः, हे. स्यादाच्छ्रितकं हासविशेषे च नन्द्यते, त्रि.

आजि. आजिः स्त्री समभूमौ च सङ्ग्रामे, मे. आजिः समावनौ
युद्धे, वि. आजिः क्षणे समक्ष्मायां युधि, हे. समे क्ष्माशे रणेऽप्याजिः, अ.
आजिः स्यात् समभूभागः सङ्ग्रामोऽप्याजिरुच्यते, अने.

आङ्ग्वर. आङ्ग्वरस्तूर्यरवे संरम्भे गजगर्जिते, मे. आङ्ग्वरः
समारम्भे गजगर्जितद्वययोः, वि. आङ्ग्वरस्तु संरम्भे वृंहिते द्वयनिःसृजे,
हे. आङ्ग्वरस्तूर्यरवे गजेन्द्राणां च गर्जिते, अ. आङ्ग्वरो गजाराव-
स्तूर्यरागश्च कथ्यते, अने. आङ्ग्वरो गजानां गर्जिते पटङ्गरवे प्रपञ्चे
च, च.

आदृक्. आदृक् त्वत्तुवर्था स्त्री परिमाणान्तरे त्रिषु, मे. आदृक्
मानभेदे स्यात् त्वत्तुवर्था मादृक् मता, वि. आदृक् प्रत्यचतुष्टये । आदृक्
त्वत्तुवरी, हे.

आणि. V. अणि.

आतङ्क. आतङ्को रोगसन्तापशङ्कासु सुरजध्वनौ, मे, वि. आतङ्को
रुजि शङ्कायां सन्तापे सुरजध्वनौ, हे. रुक्तापशङ्कास्वातङ्कः, अ.

आतञ्चन. आतञ्चनं प्रतीवापजवनाप्यायनेषु च, मे. वि. आतञ्चनं
स्याज्जवने प्रीणनप्रतिवापयोः, हे. आतञ्चनं प्रतीवापजवनाप्यायनार्थकं, अ.

आतर्पण. आतर्पणं प्रीणने स्यात् मङ्गलालेपनेऽपि च, मे. आत-

पणञ्च सौहित्ये विद्यादालेपनेऽपि च, वि.

आतिथ्य. स्यादातिथ्यमतिथ्यर्थं त्रिलिङ्गमतिथौ पुमान्, मे. आतिथ्यमातिथ्ये ये स्यात् आतिथ्यश्चातिथावपि, वि. आतिथ्योऽतिथौ तदयोगे, हे.

आत्मन्. आत्मा पुंसि स्वभावेऽपि प्रयत्नमनसोरपि । इतावपि मनीषायां शरीरब्रह्माणोरपि, मे. आत्मा देहमनोब्रह्मस्वभाववृत्तिबुद्धिषु । प्रयत्ने चापि, वि. आत्मा चित्ते इतौ यत्ने धिषण्यां कलेवरे । परमात्मनि जीवेऽर्के ऊताशनसमीरयोः । स्वभावे, हे. आत्मा यत्नो इति बुद्धिः स्वभावो ब्रह्म वर्ष्म च, अ. आत्मा मनोऽपि, त्रि. आत्मेति ब्रह्मवाग्देहे मनोयत्नवृत्तिष्वपि, अने.

आत्मभू. आत्मभू नां विधौ कामे, मे. आत्मभू वेधसि स्मरे, वि. आत्मभू ब्रह्मणि मन्मथे, हे. कामे ब्रह्मणि चात्मभूः, त्रि.

आत्मयोनि. आत्मयोनिः पुमान् कामदेवे च परमेष्ठिनि, मे. आत्मयोनि विधौ कामे, वि. आत्मयोनिः स्मरे वेधसि, हे.

आत्मवीर. आत्मवीरः प्राणवति श्वालके च विदूषके, मे. आत्मवीरः प्राणवति श्वालपुत्रे विदूषके, वि. आत्मवीरो बलवति श्वालपुत्रे विदूषके, हे.

आत्माधीन. आत्माधीनः सुते प्राणाधारे श्वाले विदूषके, हे.

आत्रेय. आत्रेयी पुष्पवत्यां स्यात् नदीभेदे च ना सुनौ, मे, त्रि. आत्रेयो सुनिभेदे स्यात् आत्रेयी सरिदन्तरे ।* आत्रेयी पुष्पवत्यां च, वि. आत्रेयो सुनिरात्रेयी पुष्पवत्यां सरिद्धिदि, हे.

आथर्वण. आथर्वणः पुरोहिते । अथर्वज्ञब्राह्मणे च, हे. आथर्वणोऽथर्वज्ञब्राह्मणेऽपि पुरोधसि, वि. आथर्वणो नाऽथर्वज्ञब्राह्मणे च पुरोधसि, मे.

आदर्श. आदर्शो दर्पणे टीकाप्रतिपुस्तकयोरपि, मे, वि. सप्रादादर्शसु टीकायां प्रतिपुस्तके । दर्पणे, हे. टीकादर्पणावादर्शौ, त्रि.

आदान. आदानं ग्रहणेऽपि सप्रादलङ्कारे च वाजिनां, मे. आदानं ग्रहणे विद्यादलङ्कारे च वाजिनां, वि. आदानं वाजिभूषणे । ग्रहणे, हे.

आदित्य. आदित्यो भास्करे देवेऽपि, मे. आदित्यस्त्रिदशे रवौ, वि. आदित्यस्त्रिदशार्कयोः, हे. आदित्यो भास्करे सुरे, त्रि.

आदिष्ट. आदिष्टमादेशिते त्रिषु । आश्रमोच्छिष्टयोः क्लीवम्, मे.

आदीनव. आदीनवः पुमान् दोषे परिक्लिष्टदुरन्तयोः, मे. आदीनवो दोषे परिक्लिष्टदुरन्तयोः, वि. आदीनवः पुनर्दोषे परिक्लिष्टदुरन्तयोः, हे.

आहत. आहतः सादरेऽर्चिते, मे, वि, हे. आहतौ सादरा-र्चितौ, अ.

आधार. आधारश्चाधिकरणेऽप्यालवालाख्यधारणे, मे, वि. आधारो जलधारणे । आलवालेऽधिकरणे, हे.

आधि. आधिः पुमान् चित्तपौडाप्रत्याशाबन्धकेषु च । व्यसने चाप्यधिष्ठाने, मे. आधिर्मानसपौडायां प्रत्याशायां च बन्धके । व्यसने चाप्यधिष्ठाने, वि. आधिर्मानोऽर्त्तौ व्यसनेऽधिष्ठाने बन्धकाशयोः, हे. बन्धकं व्यसनं चेतः पौडाऽधिष्ठानमाधयः, अ. प्रतप्राशाय्याधिरुचयते, त्रि.

आध्मात. आध्मातः शब्दिते दग्धे वातरुग्भेदसंयुते, मे. आध्मातं पवनव्याधौ दग्धशब्दितयोरपि, वि. आध्मातः शब्दितदग्धयोः । वातरोगे, हे.

आनक. आनकः पटहे भेर्यप्रां ऋदङ्गे ध्वनदङ्गदे, मे, वि. आनकः पटहे भेर्यप्रां ध्वनन्मेघदङ्गयोः, हे. भेरौ पटहमानकौ, अ.

आनङ्ग. आनङ्गं सुरजादौ च क्लीवं सप्रात्संहतौ त्रिषु, मे. आनङ्गं बहुमात्रे सप्रादानङ्गं सुरजादिके, वि. आनङ्गं बहुसुरजादि, हे. आनङ्गं वाद्यबहुयोः, त्रि.

आनर्त्त. आनर्त्तो देशभेदेऽपि वृत्त्यस्थाने जने रणे, मे, वि. आनर्त्तो

जनपदे जने । समरे वृत्तप्रशालायां, हे. आनर्तः समरे वृत्तप्रस्थाननीष्टद्वि-
शेषयोः, अ.

आपत्तिः आपत्तिरापदि । प्रापणेऽपि च योषित् सत्रात्, मे. आ-
पत्तिः प्रापणे दोषे, वि. आपत्तिः प्राप्तिदोषयोः । आपद्यपि, हे.

आपन्नः आपन्नः सविपत्तौ च प्राप्ते वाचप्रवदीरितः, मे. आपन्नः स-
विपत्तौ सत्रात् प्राप्ते वाचप्रवदीरितः, वि. आपन्नः सापदि प्राप्ते, हे.

आपातः आपातः पुंसि पतने तदात्वे च प्रक्रीर्णितः, मे. आपा-
तस्तदात्वे पतनेऽपि च, वि. आपातः पतने काले, हे. भ्रंशे तदात्वे
चापातः, वि.

आप्तः आप्तो लब्धे स्वसत्प्रयोः, मे. आप्तो लब्धे च सतेप्र च, हे.
आप्तः सत्ये च लब्धे च, वि. कथिताप्ता जटायाश्च, हा. आप्तौ लब्ध-
हितौ, वि.

आप्तिः आप्तिः स्त्री योगसम्प्राप्तयोः, मे. आप्तिः संवरणप्राप्तयोः, वि.
आप्तिः सम्बन्धलाभयोः, हे.

आलुतः आलुतः स्नातके स्नाते, मे. हे. आलुतः स्नातके स्नाते-
ऽपि, वि.

आवन्ध(व्). आवन्धो दृढबन्धे स्यात् प्रेमालङ्कारयोर्द्वयोः, मे.
आवन्धो दृढबन्धे स्यात् प्रेमालङ्कारयोरपि, वि. अलङ्कारोऽपि चावन्धः, वि.
आवन्धो भूषणे प्रेम्णि बन्धे, हे.

आभीलः आभीलं नद्वयोः कृच्छ्रे वाचप्रलिङ्गं भयानके, मे. आभीलं
चापि कृच्छ्रे च सत्रादाभीलं भयानके, वि. आभीलं भूषणे कृच्छ्रे, हे. वि.

आभोगः आभोगो वरुणच्छत्रे पूर्णतायत्रयोरपि, मे. वि. आभोगः
परिपूर्णत्वे वरुणच्छत्रयत्रयोः, हे. पूर्णत्वयत्नावाभोगौ, वि.

आम्. आं ज्ञाने निश्चयस्मृतयोः, मे. आं सत्रादवधतिस्मृतयोः,
हे. आं स्मृतौ चावधारणे, वि.

आमः आमो रुक्तज्झिदोः पुंसि सत्रादपक्वेऽन्यलिङ्गकः, मे.

आमो रोगे तद्विशेषे आमोऽपक्वो तु वाचप्रवत्, वि. आमोऽपक्वो रोगभेदे रोगे च, हे.

आमिष. आमिषं पुनपुंसकम् । भोग्यवस्तुनि सम्भोगेऽपुत्रत्वाचे पललेऽपि च, मे. आमिषं पलले लोभे सम्भोगोत्कोचयोरपि । आमिषं सुन्दराकाररूपादिविषयेषु च, वि. आमिषं पले । सुन्दराकाररूपादौ सम्भोगे लोभसञ्चये, हे. उपादानेऽप्यामिषं स्यात्, अ. अथामिषं । सम्भोगोत्कोचमांसेषु, त्रि. लोभे कामगुणे रूपे आमिषाख्या तु भोजने, द्वा.

आमोद. आमोदो गन्धहर्षयोः, मे, वि, हे, त्रि. V. मद.

आम्नाय. आम्नायो निगमेऽपि च । उपदेशेऽपि, मे. आम्नायः कुल आगमे । उपदेशे च, हे. वेदोपदेशावाम्नायौ, त्रि.

आयति. आयतिस्तु स्त्रियां दैर्घ्यं प्रभावागामिकालयोः, मे. आयतिः सङ्गमे दैर्घ्यं प्रभावागामिकालयोः, वि. आयतिः स्यात् प्रभावोत्तरकालयोः । दैर्घ्यं सङ्गोऽपि, हे. स्यात् प्रभावेऽपि चायतिः, अ. दैर्घ्यं भाविकाले चायतिः त्रि.

आयन्ति. आयन्तिस्तु स्त्रियां स्नेहे वशित्वे वासरे बले, मे. आयन्तिः स्याद् बले स्नेहे वशित्वे वासरेऽपि च । मर्थादायां तथायन्तिः, वि. आयन्ति वासरे स्नेहे वशित्वे स्यान्ति सौमित्रि च, हे.

आयस्त. आयस्तस्तेजिते क्षिप्ते क्लेशिते कुपिते हते, मे, वि. आयस्तः क्लेशिते तेजिते हते । क्रुद्धे क्षिप्ते, हे. आयस्तस्तेजिते क्षिप्ते, त्रि.

आयुष्मत्. आयुष्मान् योगभेदे ना वाचप्रवच्चिरजीविनि, मे. आयुष्मान् योगभेदे स्यात् आयुष्माञ्चिरजीविनि, वि.

आयोग. आयोगो व्याघ्रतौ गन्धमाल्योपहाररोधयोः, मे, वि. आयोगो गन्धमाल्योपहारे व्याघ्रतिरोधयोः, हे. आयोगो व्याघ्रतावपि, त्रि.

आयोधन. आयोधनं वधे युद्धे, वि. आयोधनं युद्धे वधेऽपि च, मे. आयोधनं समरे वधे, हे.

आर. आरः क्षितिसुतेऽर्कजे । आरा चर्मप्रभेदिन्यां,° वि. अहा

चर्मप्रभेदिन्यां पुंसि भौमे शनैश्चरे, मे. आरो रीतिः शनि भौम आरा
चर्मप्रभेदिनी, हे. आरः शनैश्चरे भौमे, त्रि.

आरक्ष. आरक्षो रक्षके हस्तिकुम्भाधश्च, हे. आरक्षं रक्षणीये स्यात्
शीर्षमर्मणि दन्तिनां, वि.

आरम्भ. आरम्भस्तु त्वरायां स्यात् उद्यमे वधदर्पयोः, मे, वि.
आरम्भस्तु वधदर्पयोः । त्वरायामुद्यमे चापि, हे. आरम्भ उद्यमे दर्पे, त्रि.

आरात्. आराहूरे समीपे च, मे. आराहूरसमीपयोः, वि, हे, अ.

आराधन. आराधनश्च पचने प्राप्तौ सन्तोषणेऽपि च, मे. आराधनं
तोषणे स्यात् प्राप्तौ च पचनेऽपि च, वि. आराधनं पाकप्राप्तयोः साधने
तोषणेऽपि च, हे. आराधनं साधने स्यादवाप्तौ तोषणेऽपि च, अ.

आरु. आरुः पुंसि तरो भेदे तथा कर्कटदंष्ट्रिणोः, मे. आरु-
स्तुविशेषे स्यात् आरुः कर्कटदंष्ट्रिणोः, वि.

आरोह. आरोहस्त्वगोहे च वरागोहाकटावपि । आरोहणे
गजारोहे दीर्घत्वे च समुच्छये, मे. आरोहो दैर्घ्यमानयोः । आरोहणे
नितम्बे च समुच्छयनिषादिनोः, वि. आरोहो दैर्घ्य उच्छये । आरो-
हणे गजारोहे स्त्रीकथां मानभिद्यपि, हे. ओणग्रामप्यारोहो वरस्त्रियाः,
अ. आरोहस्तु नितम्बे स्यात् दीर्घत्वे च समुच्छये, त्रि.

आरोहणं. आरोहणं स्यात् सोपाने समारोहे प्ररोहणे, मे, वि.
आरोहणं प्ररोहणे । समारोहे सोपाने च, हे.

आर्तव. आर्तवं स्त्रीरजो पुष्ये क्लीवं स्यादृतजे तिष्ठ, मे. आर्तवं
तृतुसम्भूते स्त्रीरजःपुष्ययोरपि, वि. आर्तवस्त्वृद्धवे । नारीरजं सि पुष्ये च, हे.
स्याद्रजः पुष्यमार्तवं, त्रि.

आर्थ. आर्थः साधौ सौविदस्तेऽप्यार्योमाहृत्तभेदयोः, वि. आर्थैः सज्जनसंविदैः । आर्योमाच्छन्दसोः, हे. आर्थः सप्रात् सौविदस्तेऽपि, ह.

आल. आलं सप्रादनल्पहरितालयोः, हे.

आलान. आलानं करिणां बन्धस्तम्भे रज्जौ च न स्त्रियां, मे.

आलि. आलि विशदाशये । त्रिषु स्त्रियां वयसप्रायां सेतौ पंक्तौ च कीर्तिता, मे. आलिस्तु विशदाशये । आलिः पंक्तौ च सख्यां च सेतौ च परिकीर्तिता, वि. आलिः सख्यावलीसेत्वनर्थेषु विशदाशये, हे. आली सख्यावली अपि, अ. आलिः सेतुः सखी, त्रि. आलिः सहचरी ज्ञेया पङ्क्तिरालिरुदाहृता, अने.

आलीढ. आलीढं पदन्यासे ऽशिते त्रिषु, मे.

आलु. आलु र्गलन्तिकायां स्त्री क्लीबं मूले च भेलके, मे, त्रि. आलु-र्गलन्तिकायां च कन्दभेदे च भेलके, वि. आलु र्गलन्तिकायां सप्रात् आलु भेलककन्दयोः, हे.

आलोक. आलोकस्तु पुमान् द्योते दर्शने वन्दिभाषणे, मे. आलोको दर्शने द्योत आलोको वन्दिभाषणे, वि. आलोको दर्शने वन्दिभाषणोद्द्योतयोरपि, हे. आलोकौ दर्शनद्योतौ, अ.

आवर्त. आवर्तश्चिन्तने वारिभ्रमे चावर्त्तने पुमान्, मे. आवर्त आवर्तने स्यात् चिन्तने चाम्भसां भ्रमे, वि. आवर्तः पयसां भ्रमे । आवर्त्तने चिन्तने च, हे. आवर्तश्चिन्तनेऽपि च, त्रि.

आवाप. आवापो भाण्डपवने परिक्षेपालवालयोः, मे, वि. आवापः पानभेदालवालयोः । प्रक्षेपे भाण्डपवने, हे.

आविद्ध. आविद्धो वाचप्रलिङ्गः स्यात् कुटिले च पराहते, मे. आविद्धो वाचप्रवज् ज्ञेयः कुटिले च पराहते, वि. आविद्धः क्षिप्तवक्रयोः, हे. आविद्धं प्रहतं वक्रं, त्रि.

आवेशन. आवेशनं शिल्पिशाले भूतावेशप्रवेशयोः, मे. आवेशनं शिल्पगृहे भूतावेशप्रवेशयोः, वि. आवेशनं भूतावेशे प्रवेशे शिल्प-

वैश्वमनि, हे. आवेशनं शिल्पगेहे । भूतावेशे, त्रि.

आशय. आशयः स्यादभिप्राये पनसाधारयोरपि, मे. आशयः स्यादभिप्राये मानसाधारयोरपि, वि. आशय आश्रये । अभिप्रायपनसयोः, हे. आधारेऽप्याशयः प्रोक्तः, ह.

आशर. आशरस्तु पुमान् वैश्वानरे च रजनीचरे, मे.

आशा. आशा तृणादिशोः स्त्रियां, मे, त्रि. आशा तृणादिशोः प्रोक्ता, वि. आशा ककुभि तृणायाम्, हे. आशा तृणाऽपि चायता, अ.

आशाबन्ध. आशाबन्धः समाश्वासे पुंसि मर्कटजालके, मे. आशाबन्धः समाश्वासे तथा मर्कटवासके, वि. आशाबन्धः समाश्वासे मर्कटस्य च वाससि, हे.

आशितम्भव. आशितम्भवमन्नाद्ये तृप्तावप्याशितम्भवा, मे. आशितम्भवमन्नाद्ये तृप्तावप्याशितम्भवः, वि. आशितम्भवः । अन्नादौ तृप्तौ च, हे.

आशीस्. आशीर्दन्ते मरुद्भुजां । हितस्याशंसने स्त्री सप्तात्, मे. आशीरुक्ता हिताशंसापवनाशनदंष्ट्रयोः, वि. आशीर्हितैषणा । उरगस्य च दंष्ट्रायां, हे. आशीर्हिताशंसाहिदंष्ट्रयोः, अ.

आशु. आशु धान्यान्तरे शीघ्रेऽपि, मे. आशु व्रीहौ च सत्त्वरे, वि. आशुस्तु व्रीहिशीघ्रयोः, हे.

आशुग. आशुगो मारुते वाणेऽपि, मे, वि. आशुगोऽर्के शरे वायौ, हे. आशुगो वायुविशिखौ, अ.

आश्रम. आश्रमो ब्रह्मचर्यप्रादौ वानप्रस्थे वने मठे । अस्त्रियां, मे. आश्रमो ब्रह्मचर्यप्रादिचतुष्केऽपि मठेऽपि च, वि. आश्रमो व्रतिनां मठे । ब्रह्मचर्यप्रादिचतुष्के, हे. मठादौ ब्रह्मचर्यप्रादिचतुष्के चाश्रमोऽस्त्रियां, त्रि.

आश्रयाश. आश्रयाशः पुमान् वज्रौ त्रिषु चाश्रयनाशके, मे. आश्रयाशो ऊतवहे भवेदाश्रयनाशके, वि. आश्रयाशस्तु वज्रावाश्रयनाशके, हे.

आश्रव. आश्रवोऽङ्गीकृतौ क्लेशे नाऽन्यवद्वचनस्थिते, मे. आश्रवः

स्यात् प्रतिज्ञाने क्लेशे च वचनस्थिते, वि. आश्रयो वचनस्थिते । प्रतिज्ञायां च क्लेशे च, हे. आश्रयोऽङ्गीकृतौ वश्ये, त्रि.

आश्वास. आश्वासः पुंसि निवर्तौ । आख्यायिकापरिच्छेदे. मे. आश्वासो निवर्तौ मतः । आख्यायिकापरिच्छेदे, वि. आश्वासः सप्रात् निवर्तौ । आख्यायिकापरिच्छेदे, हे. आख्यायिकापरिच्छेदे चाश्वासो निवर्ततावपि, त्रि.

आषाढ. आषाढो व्रतिनां दण्डे मासे मलयपर्वते । स्त्री पूर्णिमायां, मे. आषाढो व्रतिनां दण्डे मासे मलयपर्वते, वि, त्रि. आषाढो मलयगिरौ व्रतिदण्डे च मासि च, हे.

आस्. आस् स्मरणेऽपाकरणे कोपसन्तापयोरपि, मे. आः सप्रात् सन्तापकोपयोः, वि. आः सन्तापप्रकर्षयोः, हे. आस्तु सप्रात् कोपपीडयोः, अ.

आसत्ति. आसत्तिः सङ्गमे लाभे स्त्रियां, मे. आसत्तिः सङ्गमे लाभे, हे. आसत्तिः सङ्गलाभयोः, वि.

आसन. आसनं विष्टरे हस्तिस्कन्धे यात्रानिवर्तने । आसनो जीवकतरावासनौ पण्यवौयिका, हे. आसनं द्विरदस्कन्धे पीठे यात्रानिवर्तने । आसनौ विपणौ स्थित्यामासनो ना तु जीवके, मे. आसनं द्विरदस्कन्धे पीठे यात्रानिवर्तने । आसनौ पण्यवौयिकां सप्राद् आसनो जीवकद्रुमे, वि.

आसन्द. आसन्दो वासुदेवे सप्रात् खट्वाभेदे च योषिति, मे.

आसार. आसारः, सप्रात् प्रसरणे वेगवृष्टौ सुहृद्बले, मे, त्रि. आसारः सप्रात् प्रसरणे वेगवर्षे सुहृद्बले, वि. आसारो वेगवर्षे सुहृद्बलप्रसारयोः, हे.

आसुतीबल. आसुतीबल आख्यातः कन्यापालकयज्वनोः, मे. आसुतीबलः । शौण्डिके यज्वनि, हे. यज्वा शौण्डिकश्चासुतीबलः, त्रि. आसुतीबल इतप्राख्या कन्यापालकयज्वनोः, वि.

आस्कन्दन. आस्कन्दनं तिरस्कारे रणे संशोषणेऽपि च, मे, वि.

आस्कन्दनं तिरस्कृतं संशोषणसमीकयोः, हे.

आस्था. आस्था त्वालम्बनस्थानयत्नापेक्षासु योषिति, मे. आस्था चालम्बनस्थानयत्नापेक्षासु वर्तते, वि. आस्था यत्वालम्बनयोरास्थानापेक्षयो-
रपि, हे. आस्थानीयत्वयोरास्था, अ. अपेक्षाऽलम्बनं चास्था, वि.

आसद. आसदं पदकृत्ययोः, मे. आसदं तु पदे कृत्ये, वि.
आसदं कृत्यपदयोः, हे. प्रतिष्ठा कृत्यमासदं, अ.

आस्कोत. आस्कोतन्तु पुमानर्कपर्णे सप्रात् कोविदारके ।
आस्कोता गिरिकर्णप्रां च वनमल्लप्रां च योषिति, मे. आस्कोतः कोविदा-
रार्कपर्णयोः । आस्कोता गिरिकर्णप्रां च वनमल्लप्रां, हे. आस्कोतश्चार्कपर्णे
सप्रादास्कोतः कोविदारके । आस्कोता गिरिकर्णप्रां सप्राद्वनमल्लप्रां च
विश्रुता, वि.

आसप्र. आस्यं मुखे च तन्मध्ये तद्भवे च स्त्रियां स्थितौ, मे. आसप्रं
वक्त्रे वक्त्रमध्ये स्थितावासप्रा च विश्रुता, वि. आसप्रं सुखभवे सुखे ।
सुखान्तरासप्रा तु स्थित्यां, हे.

आह. आह क्षेपनियोगयोः, मे. आह क्षेपे नियोगे च, हे.
आहशब्दो नियोगार्थे क्षेपार्थेऽपि निगद्यते, वि.

आहत. आहतं गुणिते चापि ताडिते च ऋषार्थके । सप्रात्
पुरातनवस्त्रेऽपि, मे. आहतन्तु ऋषार्थके । आहतं गुणितेऽपि
सप्रात् ताडिते नामितेऽपि च । सप्रात् पुरातनवस्त्रे च, वि. आहतं तु
ऋषार्थके । गुणिते ताडिते चापि, हे. आहतं गुणिते हते । ऋषोक्ते च, वि.

आहव. आहवो युद्धयज्ञयोः, मे. आहवः सङ्गरे यागे, वि. आहवः
समरे यज्ञे, हे. आहवौ यागसङ्गरौ, वि.

आहार. आहारः सप्रादाहरणे भोजने च पुमानयं, मे. आहारो
भोजने हारे भवेदाहरणेऽपि च, वि. आहारो हार आहरणेऽग्ने, हे.

आहो. आहो प्रश्ने विचारे च, मे. आहो प्रश्नविचारयोः, हे.
आहो उत्तरो द्वावेतौ परिप्रश्नविचारयोः, वि.

आङ्गिक. आङ्गिकं दिननिर्वर्त्यं त्रिलिङ्गमथ न द्वयोः । नित्यक्रिया-
भोजनयो र्दन्दे प्रकरणस्य च, मे. आङ्गिकं दिननिर्वर्त्यं भोजने नित्य-
कर्मणि, वि. आङ्गिकं सप्रात् पुनरहर्निर्वर्त्यं नित्यकर्मणि । भोजने
ग्रथभागे च, हे. आङ्गिकं दिननिर्वर्त्यं तत् स्त्रीव नित्यकर्मणि, त्रि. भोज-
नेऽपि तथाङ्गिकं, हा.

इ. इ भेदे च रघोक्तौ चापाकरणानुकम्पयोः, मे. इ भेदे च रघोक्तौ
च कामदेवे त्वनव्ययं, वि. इः सप्रात् कोषे प्रकोपोक्तौ, हे. माधवः सूक्ष्म-
संज्ञश्च विद्या दक्षिणलोचनम् । गन्धर्वः पाञ्चजन्यश्च इकारश्च मखाङ्कुरः, मा.

इक्षुगन्धा. इक्षुगन्धा कोकिलाक्षे कोट्टयां कासे च गोक्षुरे, मे, वि.
इक्षुगन्धा काशकोट्टीकोकिलाक्षेषु गोक्षुरे, हे.

इक्ष्वाकु. इक्ष्वाकुः कटुतुम्बरां स्त्री सूर्यवंशवृषे पुमान्, मे. इक्ष्वाकुः
कटुतुम्बरां च सूर्यवंशवृषेऽपि च, वि. इक्ष्वाकुः कटुतुम्बरां वृषान्ते, हे.

इङ्ग. इङ्गः सप्रादङ्गते ज्ञाने जङ्गमेङ्गितयोरपि, मे, वि. इङ्गः
सप्रादिङ्गितेऽङ्गते । ज्ञानजङ्गमयोश्चापि, हे. जङ्गमेङ्गितयोरिङ्गः, त्रि.

इङ्गित. इङ्गितन्तु चेटायां गमनेऽपि च, हे.

इजरा. इजरा दानेऽध्वरेऽर्चायां सङ्गमे स्त्री गुरौ त्रिषु, मे. इजरा
दानेऽध्वरेऽर्चायां सङ्गे चेजरो गुरौ मतः, वि. इजरा दाने सङ्गेऽध्वरेऽर्चने,
हे. इजरा सप्रात् सङ्गमे दाने यागेऽर्चायां गुरौ पुमान्, त्रि.

इडा. इडा तु बुधयोषिति । सौरभेयप्राञ्च वचने वसुमत्यामपि
स्त्रियां, मे. इडा वाचि गवि चौणाविडा च बुधयोषिति, वि. इडेनावत्
स्वर्गनाडीभूवागोषु बुधस्त्रियां, हे. गोभूवाचस्विडा इलाः, अ. इडा वर्षं
च पानीये भूमौ वाक्प्रसरे मता, अने. नाडीस्वर्गचित्तिष्विडा, ह.

इत. इतं स्मृते गते त्रिषु, मे. इतं गते स्याद्विज्ञाते, वि.

इतर. इतरोऽन्यत्र पामरे, मे. इतरः पामरेऽन्यस्मिन्, वि, हे.
इतरस्त्वन्यनीचयोः, अ.

इतस्. इतो यतश्च नियमे पञ्चम्यर्थविभागयोः, वि. इतो यतश्च

भागवत् पञ्चम्यर्थे नियमे च, हे.

इति. इति प्रकरणे हेतौ प्रकाशदिसमाप्तिषु । निदर्शने प्रकारे सप्रादनुकर्षे च सम्मतम्, वि. इति स्वरूपे सान्निध्ये विवक्षानियमे मते । हेतौ प्रकारप्रत्यक्षप्रकाशेऽप्यवधारणे । एवमर्थे समाप्तौ सप्रात्, हे. इतिशब्दः स्मृतो हेतुप्रकारादिसमाप्तिषु, च. इति हेतौ प्रकाशने । निदर्शने प्रकारे सप्रात् परकृत्यनुकर्षयोः । समाप्तौ च प्रकरणे, मे. इति हेतुप्रकरणप्रकाशदिसमाप्तिषु, अ.

इतिकथा. भवेदितिकथाऽपार्थवाच्यश्रद्धेयनष्टयोः, मे. भवेदितिकथा नष्टधर्मेऽपार्थे वचसप्रपि । अश्रद्धेये, वि. इतिकथा व्यर्थभाषणे । अश्रद्धेये नष्टधर्मे, हे.

इतिह. इतिहः सप्रात् सम्प्रदाये, च.

इत्वर. इत्वर्यसतप्रां पथिके क्रूरकर्मणि च त्रिषु, मे. इत्वरो दुर्विधे नीचे पथिकक्रूरकर्मणोः, वि. इत्वरः क्रूरकर्मणि । पथिके दुर्विधे नीचे सप्रादित्वर्यभिसारिका, हे.

इदानीम्. इदानीम् वाक्यभूषायां सम्प्रत्यर्थे च दृश्यते, मे. इदानीं साम्प्रतं वाक्यालङ्कारे, हे. इदानीं वाक्यभूषायां सम्प्रतर्थे च वर्तते, वि.

इद्ध. इद्धमातप्तदीप्तयोः, वि. इद्धमातपदीप्तयोः, मे.

इध्म. इध्म ? समिद्धिदि । कामे वसन्ते काष्ठे सप्रात्, हे.

इन. इनः पत्यौ वृपार्कयोः, मे. इनः सूर्ये वृषे पतग्रौ, वि. इनः ईशेऽर्के, हे. इनः सूर्ये प्रभौ, अ.

इन्दीवर. इन्दीवरं कुवलये शतावर्थाश्च योषिति, मे. इन्दीवरं कुवलये वर्थामिन्दीवरी मता, वि. इन्दीवरं नीलोत्पलमिन्दीवरी शतावरी, हे.

इन्दुलेखा. इन्दुलेखाऽमलतासोमलताशशिकलासु च, मे, वि. इन्दुलेखेन्दुखण्डके । गुडूचीसोमलतयोः, हे. इन्दुलेखा गुडूचाश्च पुंसि, त्रि.

इन्द्र. इन्द्रः शक्रादितप्रभेदयोगभेदान्तरात्मसु । इन्द्रा फणिज्जके स्त्री सप्रात्, मे. इन्द्रः शचीपतावन्तरात्मन्यादितप्रयोगयोः । इन्द्रा फणि-

ज्जके, वि. इन्द्रः शक्रेऽन्तरात्मनि । आदितेय योगभेदे च सप्रादिन्द्रा तु फणिज्जके, हे. इन्द्र आत्मनि वासवे, त्रि. शब्दादिविषयाः पञ्च प्रसिद्धा इन्द्रसंज्ञया । अथ इन्द्रः समाख्यातो देवराष्ट्र इन्द्र उच्यते, अने. इन्द्राणी करणे स्त्रीणां पौलमीसिन्धुवारयोः, वि. मे. इन्द्राणी शचयां निर्गुण्डयां स्त्रीकरेऽपि, हे. स्यादिन्द्राणीन्द्रयोषिति स्त्रीवन्धे सिन्धुवारे च, त्रि.

इन्द्रिय. इन्द्रियन्तु हृषीके रेतसि स्मृतं, मे. इन्द्रियं च हृषीके स्याद् इन्द्रियं रेतसि स्मृतं, वि. इन्द्रियन्तु चक्षुर्गादिषु रेतसि, हे. हृषीके रेतसीन्द्रियं, त्रि.

इभ्य. इभ्यां करेणुशङ्खयोः स्त्रियामाढेय च वाचप्रवत्, मे. इभ्य आढेय करेणां तु भवेदिभ्या तु सङ्गकौ, वि. इभ्यो धनवतीभ्या तु करेणां सङ्गकौतरौ, हे.

इरा. इरा भूवाक्सुराभ्युषु, मे. इरा वारिसुराभूमिभागीषु प्रयुज्यते, वि. इराऽन्मावाक्सुराभूमिषु, हे. इरा भूवाक्सुराभ्यु सप्रात्, अ. इराशब्दो बुधैर्ज्ञायो भुवि वाचप्रशनेऽस्मिन्, ह.

इरिण. इरिणं शून्यमपूरम्, अ. V. ईरिण.

इला. इला कलले सौम्यसत्र धरित्रां गवि वाचि च, मे. वि. इलोर्वी वाक् बुधस्त्री गौः, हे. इला भूवाग्बुधाङ्गनाः, त्रि. इला भूमि-र्मता गौश्च, अने. इला वाग्धरयोरपि, ह.

इल्लल. इल्लला तारकाभेदे ना भेदे दैतप्रमत्प्रयोः, मे. इल्लला-सारकाभेदे इल्ललो दैतप्रमत्प्रयोः, वि. इल्ललो मत्प्रदैतप्रयोः । इल्लला-सारकाभेदे, हे.

इष्ट. इष्टमाशंसितेऽपि सप्रात् पूजिते प्रेयसि त्रिषु । सप्ततन्तौ शुमान् स्त्रीवं संस्कारे कतुकर्मणि, मे. इष्टमीपि ते कतुकर्मणि । पूजेय प्रेयसि संस्कारे योगे, हे. इष्टमाशंसिते पूज्यतमे प्रियतमेऽन्यवत् । इष्टं संस्कारयोगे च यागे च कतुकर्मणि, वि. कताविष्टं प्रिये त्रिषु, त्रि.

इष्टगन्ध. इष्टगन्धः सुगन्धौ सप्रात् त्रिषु स्त्रीवन्तु वार्लुके, मे. इष्ट-

गन्धः सुगन्धिः सग्रात् इष्टगन्धं तु वालुके, हे.

इष्टि. इष्टि मीताऽभिलाषेऽपि संग्रहस्योक्तयागयोः, मे. इष्टिः सग्रादभिलाषेऽपि संग्रहस्योक्तयागयोः, वि. अथेष्टि मीलेच्छयोः । संग्रह-
स्योक्ते, हे. इष्टि र्यागेच्छयोः, अ.

इष्म. इष्मः कामवसन्तयोः, वि.

इष्वास. इष्वासः कामुके पुमान् । त्रिषु सग्रात् क्षेपके चेषोः, मे.
इष्वासो धन्विधनुषोः, वि. इष्वासो धन्वधन्विनोः, हे.

इस्. इः सग्रात् खेदे प्रकोपोक्तौ, हे.

ई. ई विषादेऽनुकम्पायां लक्ष्म्यां पुनरनव्ययम्, मे. ई क्रोधे दुःख-
भावने । प्रत्यक्षे सन्निधौ चापि, हे. ई दुःखभावने कोपे लक्ष्म्यामीः
स्यादनव्ययम्, वि. ई दुःखभावने क्रोधे प्रतप्तो सन्निधावपि, ह. गोवि-
न्दश्च त्रिभुवनीशः शान्तिः सग्राद् वामलोचनम् । वसिंहास्त्रं तथा माया
ईकारोऽपि सुरेश्वरः, मा.

ईक्षण. ईक्षणं दर्शने दृष्टि, मे. ईक्षणं दर्शने दृष्टौ, वि. चक्षु-
दर्शनमीक्षणं, त्रि.

ईति. ईति डिम्बे प्रवासेऽतिवृद्ध्यादिषट्सु च स्त्रियां, मे. ईतिः
प्रवासे डिम्बे स्यादतिवृद्ध्यादिषट्सु च, वि. ईतिरजन्ये प्रवासे, हे. ईति-
डिम्बप्रवासयोः, अ.

ईरिण. ईरिणं त्वषरे शून्ये, मे. ईरिणं शून्ये जषरे, वि, हे.

ईश. ईशा लाङ्गलदण्डके । ईशः प्रभौ मन्त्रादेवे, मे. ईशः प्रभौ शङ्करे
स्याद् ईशा लाङ्गलदण्डके, वि. ईशः स्वामिनि रुद्रे च सग्रादीशा हल-
दण्डके, हे. प्रभुशङ्करयोरीशः स्त्रियां लाङ्गलदण्डके, त्रि.

ईशान. ईशानं ज्योतिषि क्लीवं पुंलिङ्गः सग्रात् त्रिलोचने, मे.

ईश्वर. ईश्वरो मन्मथे शम्भौ नाट्ये स्वामिनि चान्यवत् । ईश्वरी
चेश्वरोमायां, मे. ईश्वरो विभवैराढ्ये शम्भौ स्वामिनि मन्मथे । पार्वत्या-
मीश्वरामाङ्गः, वि. ईश्वरः स्वामिनि शिवे मन्मथेऽपीश्वराऽद्विजा, हे.

गौरीश्वरा शिवा स्वामिकन्दर्पेऽपौश्वरः पुमान्, ति.

ईस्. ईस् दुःखभावेन कोपे, मे.

ईहा. ईहोद्यमवाञ्छयोः, मे. सप्रादीहोद्यमवाञ्छयोः, हे. ईहा-
मवाञ्छयोः, ति, वि.

ईहास्वग. ईहास्वगस्तु पुंसि सप्रात् कोकरूपकभेदयोः, मे. ईहा-
स्वगः सप्राद्रूपकान्तरे । एके जन्तो च, हे. ईहास्वगो एके जन्तो प्रभेद रूप-
कस्य च, वि. नाट्ये ईहास्वगो एके, ति.

उ. उ सम्बोधनरूपोक्तप्रोरस्तुकम्पानियोगयोः । पदपूरणे च पाद-
पूरणेऽपि च दृश्यते, मे. उ सम्बुद्धौ रूपोक्तौ च शम्भुवान्मोक्षनत्ययम्, वि.
उ रोषोक्तग्रामन्वयार्थके, हे. अमरेशस्तथा विष्णुगिन्धिका च गजाङ्क, ग. ।
दक्षकर्णश्च विजय उकारो मन्मथाधिपः, मा. उकारः शङ्करः प्राक्त उकार-
श्चापि लक्षणे, ए.

उक्त. उक्तमेकाक्षरे ऋक्सुप्रक्तं सप्राद्भाषितेऽपि च, वि. उक्त-
मेकाक्षरच्छन्दसुप्रक्तं सप्राद् भाषिते त्रिषु, मे.

उग्र. उग्रः शूद्रासुते क्षत्राद् रुद्रे पुंसि त्रिषूक्ते । स्त्रो वचाश्चक्रयोः,
मे. उग्रः शूद्रासुते क्षत्रात् श्रीकण्ठे चोत्कटेऽन्यवत् । उग्रा वचाश्चक्रि-
कयोः, वि. उग्रः क्षत्रियतः शूद्रां स्त्रनावुत्कटरुद्रयोः । उग्रा वचाश्चक्रि-
कयोः, हे. उग्रोऽन्तर्जले शिवेऽतुप्रच्चे, ति.

उग्रगन्धा. उग्रगन्धजमोदायां वचायां छिन्निकौषधौ, मे. वि.
उग्रगन्धा वचाक्षेतयवान्योश्छिन्निकौषधौ, हे. उग्रगन्धे वचाक्षेतयमाश्रिते, ति.

उचित. उचितन्तु भवेन् न्यस्ते मिते ज्ञाते समञ्जसे, मे. उचितं
प्रोक्तमथ्यते मिते ज्ञाते समञ्जसे, वि. उचितं विदितेऽभ्यसे मिते
युक्तेऽपि, हे.

उच्चटा. रसोनस्य प्रभेदे सप्राद् उच्चटा दम्भचर्यायोः, वि. उच्चटा
दम्भचर्यायां प्रभेदे लघुनस्य च, हे.

मौनभेदे तथा कोपनपूरुषे, वि. उच्छ्रितः कोपने मौनभिद्यपि, हे.

उच्छ्रित. उच्छ्रितं त्रिषु सञ्जाते 'समुन्नद्धप्रवृद्धयोः, मे. सत्रादु-
च्छ्रितन्तु सञ्जाते समुन्नद्धप्रवृद्धयोः, वि. उच्छ्रितं त्वञ्जजातयोः । प्रवृद्धे
सत्रात्, हे. जातोन्नद्धप्रवृद्धाः सुप्ररुच्छिताः, अ.

उच्छ्वास. उच्छ्वासः प्राणनेऽपि च । आख्यायिकापरिच्छेदेऽप्या-
श्वासेऽपि पुमानयं, मे. उच्छ्वासः प्राणनाश्वासगद्यबन्धगुणान्तरे, वि.
उच्छ्वासः प्राणने श्वासे गद्यबन्धान्तरेऽपि च, हे.

उज्जृम्भित. उज्जृम्भितं त्रिषु तूफुल्ले चेष्टायां तु नपुंसकम्, मे. उज्जृ-
म्भितं तु चेष्टायामुत्फुल्ले चाभिधेयवत्, वि. उज्जृम्भितमुत्फुल्ले चेष्ट-
तेऽपि च, हे.

उज्ज्वल. उज्ज्वलो दीप्तशृङ्गारविशदेषु विकासिनि, मे, वि. उज्ज्व-
लस्तु विकासिनि । शृङ्गारे विशदे दीप्ते, हे.

उडुप. उडुपं तु सवेऽस्त्रियां । चन्द्रे पुंसि, मे. उडुपस्तु सवे चन्द्रे,
वि. उडुपः सवशशिनोः, हे. चन्द्रे नाऽस्तु उडुपः सवे, वि.

उड्डीश. उड्डीशो ग्रन्थभेदे सत्रादुड्डीशश्चण्डिकापती, मे, वि.
उड्डीशः चण्डीशे शास्त्रभिद्यपि, हे.

उत्. उत् सत्रात् प्रश्ने वितर्के च, मे.

उत. उतात्यर्थविकल्पयोः । समुच्चये वितर्के च प्रश्ने च पदपूरणे,
मे. उत प्रश्ने वितर्के सत्रात् उताप्यर्थविकल्पयोः, वि. उत प्रश्नवितर्कयोः ।
समुच्चये विकल्पे च, हे.

उताहो. उताहो परिप्रश्नविचारयोः, मे. V. आहो.

उत्कट. उत्कटस्त्रीव्रमन्तयोः, मे, वि, हे.

उत्कलिका. कथितोत्कलिकोत्कण्ठाहेलासलिलवीचिषु, मे. उत्कलिका
तु हेलायां तरङ्गोत्कण्ठयोरपि, हे. भवेदुत्कलिकोत्कण्ठाहेलासलिल-
वीचिषु, वि. स्त्रियासुत्कलिका हेलोत्कण्ठासलिलवीचिषु, वि. विद्याडु-
त्कलिकाशब्दसुत्कण्ठावीचिवाचकम्, हा.

उत्क्षेपण. उत्क्षेपणन्तु व्यजने धान्यमर्दनवस्तुनि, मे, वि.
उत्क्षेपणमुद्वनम् । व्यजनं धान्यमलनवस्तु, हे.

उत्तंस. उत्तंसः कर्णपूरेऽपि शिखरेऽपि च न स्त्रियां, मे. उत्तंसः
कर्णपूरे सप्रात् शिखरे च वतंसवत्, वि. उत्तंसः शिखरे कर्णपूरे चापि वतंस-
वत्, हे. V. अवतंस.

उत्तप्त. उत्तप्तं शुष्कमांसेऽथ त्रिषु तप्ते परिस्रुते, मे. उत्तप्तं
शुष्कमांसेऽपि सन्तप्ते च परिस्रवे, वि. उत्तप्तं चक्षुले शुष्कमांससन्तप्तयो-
रपि, हे. उत्तप्तं शुष्कमांसेऽपि, त्रि.

उत्तमा. उत्तमा दुग्धिकायां त्रिषु च भद्रके, मे. उत्तमा दुग्धिकायां
सप्राद् उत्कृष्टे चोत्तमोऽन्यवत्, वि. उत्तमा दुग्धिकोपधौ । उत्तमं तु
प्रधाने सप्रात्, हे.

उत्तर. उत्तरा दिग्विशेषे च स्त्रियायामर्जुनसत्र च । विराटसत्र
सुतेना सप्रादूर्द्धोदीचप्रोत्तमे त्रिषु । नपुंसकं प्रतिवाक्ये, मे. उत्तरं प्रति-
वाक्ये सप्राद् ऊर्द्धोदीचप्रोत्तमोऽन्यवत् । उत्तरस्तु विराटसत्र तनये दिशि
चोत्तरा, वि. उत्तरं प्रवणोर्ध्वयोः । उदीचप्रतिवचसोरुत्तरस्तु विराटके,
हे. उपर्युदीचप्रश्नेष्ठेष्वुत्तरा, अ.

उत्तान. उत्तानमगभीरे सप्राद् ऊर्द्धासत्रगयिते त्रिषु, मे.
उत्तानं सप्रादगभीरे तथा सुप्तोन्मुखेऽन्यवत्, वि. उत्तानः सुप्तोन्मुख-
गभीरयोः, हे. अगभीरेऽपि चोत्तानः, त्रि.

उत्ताल. उत्ताल उक्तटे अष्टे विक्राले श्वक्कमे, मे. उत्ताल
उक्तटे । अष्टेऽपि विक्रालेऽपि सप्रादुत्तालः श्वक्कमे, वि. उत्ताल-
स्वरिते कपौ । अष्टोक्तटकरालेषु, हे. उत्तालमुन्नेतेऽपि, च.

उत्थान. उत्थानमुद्यमे तन्त्रे पौरुषे पुस्तके रणे । प्राङ्गणोद्गम-
हर्षेण मलवेगेऽपि न द्वयोः, मे. उत्थानमुद्यमे तन्त्रे पौरुषे पुस्तके रणे ।
अङ्गनोद्गमहर्षेषु मलवेगेऽपि कीर्तितं, वि. उत्थानं सैन्ये पौरुषे सुधि पुस्तके ।
उद्यमोद्गमहर्षेषु वास्वन्तेऽङ्गनचैत्ययोः । मलोत्थर्गं, हे. उत्थानं पौरुषे

तन्त्रे सन्निविद्योद्गमेऽपि च, अ.

उत्थित. उत्थितं सप्रात् त्रिषूत्पन्ने प्रोद्यते वृद्धिमत्पि, मे. उत्थितं वृद्धियुक्ते च प्रोद्यतोत्पन्नयोरपि, वि. उत्थितं । वृद्धिमत्प्रोद्यतोत्पन्नेषु, हे. उत्थितास्वमी । वृद्धिमत्प्रोद्यतोत्पन्नाः, अ.

उत्पत्तन. सप्रादुत्पत्तनमुत्पत्तौ तथोर्ध्वगमनेऽपि च, मे. उत्पत्तनं समुत्पत्तौ तथोर्ध्वगमने स्मृतं, वि. सप्रादुत्पत्तनमुत्पत्तौ । उत्पत्तौ, हे.

उत्पल. उत्पला तुषचर्पण्यां क्लीबं कुष्ठप्रसूनयोः, मे. उत्पलं मांसशून्ये सप्रात् कुष्ठेन्द्रीवरयोरपि, वि. उत्पलं कुष्ठश्चेत् । इन्दीवरे मांसशून्ये, हे. उत्पलं नलिनं प्रोक्तमुत्पलं कुष्ठमुत्तमम्, अने.

उत्पलपत्र. भवेदुत्पलपत्रं तु तद्वले स्त्रीनखच्छते, वि. उत्पलपत्रं दूत्पलदले स्त्रीणां नखच्छते, हे.

उत्प्रेक्षा. उत्प्रेक्षाऽनवधानेऽपि काव्यालङ्करणान्तरे, मे. उत्प्रेक्षाऽनवधाने सप्रात् काव्यालङ्करणेऽपि च, वि.

उत्पुस्त. उत्पुस्तं करणे स्त्रीणामुत्तालेऽपि विकस्वरे, मे. उत्पुस्तः करणे स्त्रीणाम् उत्ताले च विकस्वरे, वि. उत्पुस्तः स्त्रीकरणान्तरे । विकस्वरोत्तालयोः, हे.

उत्सर्गः. उत्सर्गः पुंसि सामान्येन्याये च तप्रागदानयोः, मे. उत्सर्गो वर्जने तप्रागे सामान्यन्यायदानयोः, वि. उत्सर्गस्तप्रागदानयोः । वर्जने सामान्यविधौ, हे. उत्सर्गो न्यायदानयोः । सामान्येऽपि, वि.

उत्सव. उत्सवो मह उत्सके इच्छाप्रसरकोपयोः, मे, वि. उत्सवोऽमर्षं महेऽपि च । इच्छाप्रसर उत्सके, हे. उत्सकामर्षयोरिच्छाप्रसरे मह उत्सवः, अ.

उत्सादन. उत्सादनं समुल्लेखोद्वाहनोद्वर्तनेषु च, मे, वि. उत्सादनं समुल्लेखोद्वर्तनोद्वाहनेषु च, हे.

उत्साह. उत्साहस्तद्व्यमे सूत्रे, मे, वि.

उत्सेध. उत्सेधस्तद्व्ये न स्त्री क्लीबं संहननेऽपि च, मे. उत्सेध-

सोच्छये काये, वि. उत्प्रेष उच्छ्रये । संहननेऽपि, हे. उत्प्रेषः काय उन्नतिः,
अ. कायेऽप्युत्प्रेष इच्छते सङ्गिः, हे.

उद्. उत्प्रकाशे विभागे च प्राबल्याऽस्वास्थ्यशक्तिषु । प्राधान्ये
बन्धने भावे मोक्षे लाभोर्ध्वकर्मणोः, मे. उत्प्रकाशे वियोगे च प्राबल्यास्वास्थ्य-
शक्तिषु । प्राधान्ये बन्धने भावे मोक्षे लाभोर्ध्वकर्मणोः, वि. उत्प्रधाने
प्रकाशे च प्राबल्यास्वास्थ्यशक्तिषु । विभागे बन्धने मोक्षे भावे लाभोर्ध्व-
कर्मणोः, हे.

उद्च(ञ्च). उद्ग दिग्देशकालेषु वाचप्रवत् त्रितयेऽव्ययम्, मे. प्राश-
दक्षप्रतगितेप्रते दिग्देशे कालतोऽव्ययम् । प्राचप्रोदीचप्रतीचप्रानां वाचकं
सप्रादनव्ययम्, वि.

उदण्डपाल. उदण्डपालः पुंसि सप्रात् सर्परात्र्य प्रभेदयोः, मे, वि.
उदण्डपालो मत्स्यग्राहिभेदयोः, हे.

उदन्त. उदन्तः साधुवार्तयोः, मे, वि. उदन्तः साधौ वार्तायां, हे.

उदय. उदयस्तु पुमान् पूर्वपर्वते च समुन्नतौ, मे. उदयः पूर्व-
पर्वते चोन्नतावपि, वि. उदयः पर्वतोन्नतयोः, हे. उदयोऽद्रावुन्नतौ च, ति.

उदयन. उदयनमुदये क्लीव वत्प्रेषागस्तयोः पुंसि, मे. भवेदुद-
यनो वत्सराजेऽगस्तप्रमुनावपि, वि. उदयनस्तु वत्सराजे षटोद्भवे, हे.

उदर. उदरं जठरे शुधि, मे, वि. उदरं तुन्दरणयोः, हे.

उदरयि. भवेदुदरयिः पुंसि समुद्रे च वियन्मणौ, मे. उदरयिः
समुद्रे च वियन्मणौ, वि. उदरयि विर्यन्मणौ । अशौ, हे.

उदर्क. उदर्क एष्यत्कालीनफले मदनकण्टके, मे. उदर्क एष्य-
त्कालीयफले मदनकण्टके, वि, ति. उदर्कतूत्तरकालफले मदनकण्टके, हे.

उदर्चिस्. उदर्चिस्त्प्रभे वाचप्रलिङ्गः पुंसि छताशने, मे. उदर्चि-
स्त्प्रभे वज्रौ, वि, ति. उदर्चिस्त्प्रभेऽग्नौ च हे.

उदान्त. उदान्तस्तु सूरान्तरे । दयात्यागादिसम्पन्ने काव्या-

त्तो दाढमहतोः, वि. उदात्तो दाढमहतो हृद्ये च स्वरभित्तिपि, हे.

उदान. उदान उदरावर्त्तं वायुभेदे भुजङ्गमे, मे. उदामोऽपुत्रद-
रावर्त्तं मरुत्सर्पविशेषयोः, वि. उदानः पवनान्तरे । सर्पभिदुप्रदरावर्त्तं, हे.

उदार. उदारो दाढमहतो दक्षिणेऽप्यभिधेयवत्, मे, वि. उदारो
दक्षिणो महान् दाता, हे. उदारो दाढमहतोः, अ. उदारौ दक्षिण-
स्थौ, त्रि. उदाराख्यौ महद्द्वौ, अने.

उदास्थित. उदास्थितः प्रतीहारे प्रवज्रावसिते चरे, मे. उदा-
स्थितः प्रतीहारेऽथ च प्रणिधौ चरे, वि. उदास्थितश्चरे द्वाःस्थेऽथ चरे, हे.
उदास्थितश्चरे द्वाःस्थे, त्रि.

उदित. उदितं तूक्त उज्जते, मे. उदितं प्रोक्त उज्जते, वि, त्रि. उदितं
ब्रह्मतोक्तयोः, हे.

उदुम्बर. उदुम्बरस्तु देहल्यां वृक्षभेदे च पण्डके । कुष्ठभेदेऽपि च
पुमान् ताम्ने तु स्यान् नपुंसकं, मे. उदुम्बरस्तु देहलप्रां वृक्षजातौ च पण्डके ।
उदुम्बरं स्मृतं ताम्ने कुष्ठभेदेऽपुत्रदुम्बरः, वि. उदुम्बरः कुष्ठभेदे देहलप्रां
पण्डके तरौ । उदुम्बरं ताम्ने, हे. द्रुमे भेदेऽपुत्रदुम्बरः, त्रि.

उदूखल. उदूखलं गुग्गुलौ सप्रादुलूखलेऽपि न द्वयोः, मे. V.
उलूखल.

उदूढ. उदूढमूढे स्थूले सप्रात्, मे. उदूढ ऊढे स्थूले सप्रात्,
वि. उदूढः पीवरोदयोः, हे.

उद्गाहित. उद्गाहितमुदीर्णं सप्रात् बहुग्राहितयोस्त्रिषु, मे. उद्गा-
हितमुपन्यस्तो बहुग्राहितयोरपि, वि, हे.

उद्ग. उद्गः सप्राद् देहजानिले । अग्नौ हस्तपुटे ग्रस्तेऽपि, मे.
उद्गः सप्रात् पावके हस्तपुटके देहजानिले, वि. उद्गो हस्तपुटे वज्रौ स्नाघायां
देहजानिले, हे.

उद्घात. उद्घातस्तु पुमान् पादस्खलने समुपक्रमे । पवनाभ्यासयोगस्य
कालभेदे च क्लीर्त्तितः । उत्तुङ्गे सुङ्गरेऽपि सप्रात्, मे. उद्घातः कथयते

पादस्खलने समुपक्रमे । पवनाभ्यासयोगाय कुम्भकादित्येऽपि च । उद्ग-
ङ्गे सुज्ञरेऽपि सप्रात्, वि. 'उद्घातः समुपक्रमे । सुज्ञरेऽभ्यासयोगाय
कुम्भकादित्येऽपि च । पादस्खलन उद्गङ्गे, हे.

उहन्तुर. उहन्तुरस्त्रिषूक्तङ्गे करालोत्कटदन्तयोः, मे. उहन्तुरः सप्रा-
दुत्तङ्गे करालोत्कटदन्तयोः, वि. उहन्तुरः कराले सप्रादुत्तङ्गोत्कटद-
न्तयोः, हे.

उद्दाम. उद्दामो बन्धरहिते स्वतन्त्रे च प्रचेतसि, मे.

उद्धरण. सप्रादुद्धरणमुद्धारवान्ताम्नोन्मूलनेष्वपि, मे. उद्धरणं समु-
द्धारवान्ताम्नोन्मूलनेष्वपि, वि. सप्रादुद्धरणमुन्मये । शुकोष्णितोन्मूलनयोः,
हे. उन्मूलनेऽप्युद्धरणं, वि.

उद्धव. उद्धवो यादवभिदि महे च क्रतुपावके, मे.) उद्धवो मातुले
विष्णोरत्नवे क्रतुपावके, वि. उद्धवः केशवमातुले । उत्सवे क्रतुषङ्को च, हे.

उद्धान. उद्धानमुद्गते वाचप्रलिङ्गं चुक्ष्वां नपुंसकं, मे. उद्धानः
मुद्गते चुक्ष्वां, वि. उद्धानमुद्गमे चुक्ष्वां, हे. चुक्ष्वासुद्धानमुद्गमे, वि.

उद्धार. उद्धारश्चोद्धताष्टणे, मे, वि. उद्धारः सप्रादृणोद्धृत्योः, हे.

उद्धृत. उद्धृतं सप्रात् त्रिषूत्क्षिप्ते परिभुक्तोष्मितेऽपि च, मे.
क्षिप्ते सुदेऽपि चोद्धृतं, वि. उद्धृतं स्यादुत्तुलिते परिभुक्तोष्मितेऽपि च,
हे. स्यादुद्धृतं तु तुलिते परिभुक्तोष्मितेऽपि च, वि.

उद्धृत. उद्धृतः कच्छपे सूर्ये, मे. V. हसुट.

उद्यान. उद्यानं सप्रात्तिसरणे वनभेदे प्रयोजने, मे, हे. उद्यानं
वनभेदे सप्रात् निःसृतेऽपि प्रयोजने, वि. सप्रादुद्यानं निःसरणे वनभेदे
प्रयोजने, प्र. प्रोक्तं विपिनमुद्यानमुद्यानं गमनं स्मृतं, अने.

उद्ग्रथ. उद्ग्रथो रथकीले सप्रात्ताम्रचूडाख्यपक्षिणि, मे.

उद्धर्तन. उद्धर्तनमुत्पतने विलेपने वर्षणे क्लीवं, मे. उद्धर्तनं
चोत्पतनेऽप्यपाटनौ विलेपने, वि. उद्धर्तनं विलेपने । अपाटनोत्पतने, हे.

उद्धान्त. उद्धान्तो निर्मदगजे पुमानुद्धमिते त्रिषु, मे. उद्धान्त

उद्गीर्णे निर्मदे द्विपे, हे. उद्वाप्तो निर्मदगजे समुद्गीर्णे च वाचप्रवत्, वि.

उद्वाहन. उद्वाहनं प्रणीते सत्रात् रज्ज्वासुद्वाहनी मता, मे. उद्वाहनं द्विसीतेत्र सत्रात् रज्ज्वासुद्वाहनी मता, वि. उद्वाहनं द्विसीतेत्र सत्राद्वाहनी वराटके, हे.

उद्देग. उद्देगं क्रमुकीफले । उद्देगोऽपुत्रद्वाङ्गलकोद्देजनोद्गमनेषु च, मे, वि. उद्देगं पूगिकाफले । उद्देगस्तूद्देजने सत्रात् स्तिमिते शीघ्रगामिनि । उद्द्वाहौ च भयेऽपि सत्रात्, हे. फलं पूगसत्र चोद्देगं, त्रि.

उन्न. उन्नं क्लिन्ने च सुरते, मे. उन्नं क्लिन्ने दयापरे, हे. उन्नं क्लिन्ने च स्वरणे, वि.

उन्नति. उन्नतिस्तार्क्षप्रदारेषु सञ्चद्वावुदयेऽपि च, वि. उन्नति-स्तार्क्षप्रयोषिति । उदये च सञ्चद्वा, हे.

उन्मत्त. उन्मत्त उन्मादवति धूसूरसुचुकुन्दयोः, मे, वि. उन्मत्तो सुचुकुन्दे सत्रात् धूसूरोन्मादयुक्तयोः, हे. सत्राद् धूसूरोऽपि चोन्मत्तः, त्रि.

उन्माथ. उन्माथः कूटयन्त्रे सत्रान् मारणे घातके पुमान्, मे. उन्माथः कूटयन्त्रे सत्रान् मारणे घातकेऽपि च, वि. उन्माथो मारणे कूटयन्त्रघात-कयोरपि, हे. उन्माथः कूटयन्त्रेऽपि, त्रि.

उप. उप सत्रादधिकार्यं च हीनार्थासन्नयोरपि, मे. उप सामर्थ्य-दाक्षिणप्रदोषाख्यानातप्रयेषु च । आचार्यकरणे दाने व्याप्तावारम्भपूजयोः । उद्योगेऽपि च लिप्तायां मरणार्थोपमार्थयोः । उप हीनेऽधिके प्रोक्तोऽप्यासन्नेऽपुत्रप कीर्तितः, वि. उपासन्ने हीनेऽधिके साङ्ख्यप्रतियत्तयोः । तद्योग-ध्याप्तिपूजासु शक्तावारम्भदानयोः । दक्षिणाचार्यकरणदोषाख्यानातप्र-येषु च, हे.

उपकार. उपकारश्चोपकृतौ विकीर्णकुसुमादिषु, मे. उपकारस्तू-पकृतौ विकीर्णकुसुमादिषु, हे.

उपकारिका. उपकारिकोपकृत्या पिष्टभेदे रुपालये, मे. उपका-रिका । पिष्टभेदे गृहे राज्ञासुपकृत्यामपौष्यते, वि.

उपकार्य. उपकार्या राजसद्वतुप्रकारोचितेऽन्यवत्, मे, वि. उप-
कार्या राजगेहसुप्रकारोचिताऽपि, च, हे.

उपक्रम. उपक्रमस्तूपधायां ज्ञात्वारम्भे च विक्रमे । चिकित्सायां,
मे. उपक्रमः सत्रादुपधाचिकित्सारम्भविक्रमे, वि. उपक्रमस्तु विक्रमे ।
उपधायां तदाद्याचिख्यासाचिकित्सयोरपि । आरम्भे, हे. उपायपूर्व
आरम्भ उपधा चापुप्रक्रमः, अ.

उपगम. उपगमः स्त्रीकारेऽन्तिकसर्पणे, मे. उपगमः पुनः ।
अङ्गीकारेऽन्तिकगतौ, हे. अङ्गीकृतादुपगमः समीपगमनेऽपि च, त्रि.

उपग्रह. उपग्रहः पुमान् वन्द्यासुपयोगेऽनुकूलने, मे. उपग्रहो
वन्द्यासुपयोगेऽनुकूलने, वि. उपग्रहोऽनुकूलने । वन्दुप्रयोगयोश्च, हे.

उपचार. उपचारस्तु सेवायां व्यवहारोपचर्ययोः, हे.

उपचित. भवेदुपचितं दग्धे सच्छब्दे वाचत्रलिङ्गकं, मे. भवेदुप-
दिग्धे सच्छब्दे च समाहिते, वि. उपचितः समाहिते । ऋद्धे दग्धे, हे.

उपताप. उपतापस्वरयां सत्रादुत्तापगदयोरपि, मे, वि. उप-
तापो गदे तापे, हे.

उपदंश. उपदंशो विदंशे च मेद्वरोगान्तरेऽपि च, मे. उपदंशो-
ऽवदंशे सत्रान् मेद्वरोगेऽपि वर्तते, वि. उपदंशोऽवदंशे सत्रान् मेहन-
सत्रामयेऽपि च, हे.

उपधान. उपधानं विषे गेण्डौ प्रणयेऽपि नपुंसकम्, मे. उपधानं
विशेषे च गेण्डुके प्रणयेऽपि च, वि. उपधानं तु गेण्डुके । व्रते विषे
च प्रणये, हे. अथ गेण्डुके । विशेषे चोपधानं, त्रि.

उपधि. उपधिः पुंसि व्याजरथाङ्गयोः, मे. उपधि र्थाजचक्रयोः, वि, हे.

उपधूपित. उपधूपित आसन्नमरणे परिधूपिते, मे, वि. उपधूपित
आसन्नमरणे धूपितेऽपि च, हे.

उपनाह. उपनाहो व्रणालेपपिण्डे वीणानिवन्धने, मे, वि. उप-
नाहो वीणानिवन्धने । व्रणालेपनपिण्डे च, हे.

उपनिषद्. भवेदुपनिषद् धर्मवेदान्तविजने स्त्रियां, मे. भवेदुपनिष-
द्धर्म वेदान्तेऽपि रहस्यरूपि, हे. उपनिषत्तु वेदान्ते रहस्यधर्मयोरपि,
हे. धर्म रहस्यरूपनिषत् सत्रात्, अ. रहस्ये सत्रादुपनिषत् समीपे सद्ने-
ऽपि च, त्वि.

उपस्रव. उपस्रवः सैहिकेये विम्वतोत्पातयोरपि, मे, वि. उपस्रवौ
राह्यत्पातौ, हे, त्वि.

उपरक्त. उपरक्तो व्यसनार्ते राज्ञग्रस्तोन्दुस्वर्यप्रयोः, मे. उपरक्तः
सैहिकेये तद्गृहे व्यसनातुरे, वि. उपरक्तस्तु स्वर्भानौ व्यसनातुरे । राज्ञ-
ग्रस्तार्कशशिनोः, हे. व्यसनार्ते चोपरक्तः, त्वि.

उपराग. उपरागस्तु पुंसि सत्रात् राज्ञग्रस्तार्कचन्द्रयोः । दुर्णये ग्रह-
कक्षोलो व्यसनेऽपि निगद्यते, मे. उपरागः परीवादे राज्ञग्रस्तार्कचन्द्रयोः ।
दुर्णये ग्रहकक्षोलो, वि. उपरागो राज्ञग्रस्तार्कचन्द्रयोः । विगाने दुर्णये
राह्यौ, हे. उपरागस्तु ग्रस्तार्कन्दोश्च दुर्णये, त्वि.

उपल. उपलः प्रस्तरे रत्ने शर्करायान्तु योषिति, मे. उपलः प्रस्तरे
रत्ने शर्करायां स्मृतोपला, वि. उपलो ग्रावरत्नयोः । उपला तु शर्करायां, हे.
उपला शर्कराऽपि च, अ.

उपलब्धि. उपलब्धि मर्तौ प्राप्तावपि ज्ञाने च योषिति, मे. उपलब्धि-
मर्तौ प्राप्तौ ज्ञाने चापि प्रयुज्यते, वि. उपलब्धि मर्तौ प्राप्तौ, हे. उप-
लब्धि मर्तिप्राप्तयोः, त्वि.

उपसत्ति. उपसत्तिः सङ्गमात् सेवायामपि योषिति, मे. उपसत्तिः
सङ्गमे च सेवायां प्रतिपादने, वि. उपसत्तिः सङ्गमात् प्रतिपादन-
सेवयोः, हे.

उपसम्पन्न. उपसम्पन्नसुहिष्टं निहतं च सुसंस्कृतं, मे. जानीया-
दुपसम्पन्नं निहतं च सुसंस्कृतं, वि. उपसम्पन्नं पर्यग्राप्ते संस्कृतप्राप्तयो-
र्धत्ते, हे.

उपसर्ग. उपसर्गः पुमान् रोगभेदोपस्रवयोरपि, मे. उपसर्गः स्मृतौ

रोगभेदोपस्ययोरपि, वि. उपसर्ग उपद्रवे । प्रादौ च रोगभेदे च, हे.

उपस्थ. उपस्थः श्रेयसि कोडे तथा मदनमन्दिरे, मे. उपस्थो मेद्र उल्लङ्घने भगे पायौ च कथ्यते, वि. उपस्थः पाशुमेढ्राङ्गयोनिषु, हे.

उपस्पर्श. उपस्पर्शः स्पर्शमात्रे स्नानाचमनयोरपि, मे, वि. उपस्पर्श-स्नानाचमनस्नानयोः स्पर्शमात्रके, हे.

उपस्पर्शन. सप्रादुपस्पर्शनं स्पर्शं स्नानाचमनयोरपि, मे, वि. सप्रा-दुपस्पर्शनं स्नाने स्पर्शाचमनयोरपि, हे.

उपह्वर. उपह्वरं समीपे सप्रादेकान्तेऽपि नपुंसकम्, मे. उपह्वरं समीपे सप्रादेकान्ते चापुत्रपह्वरम्, वि. उपह्वरं रहसि सन्निधौ, हे. रहोऽन्तेकसुह्वरे, अ. उपह्वरं रहःस्थानं समीपं सप्रादुपह्वरं, अने. उपह्वरं सन्निधाने, ह.

उपांशु. उपांशु र्जपभेदे सप्रादुपांशु विजनेऽव्ययं, मे, वि. हे.

उपाकृत. उपाकृतोऽध्वरहतपशूपद्रुतयो र्मतः, वि. उपाकृत उपद्रवे । मन्त्रेण प्रोक्षितपशौ, हे. उपाकृतोऽध्वरहतपशौ नोपद्रुते त्रिषु, मे.

उपाधि. उपाधि धर्मचिन्तायां कुटुम्बव्याप्तते च्छले । विशेषणे पुंसि, मे. उपाधि धर्मचिन्तायां कृतवेऽपि विशेषणे । कुटुम्बव्याप्ततेऽपि सप्रात्, वि. कुटुम्बव्याप्तते धर्मचिन्तायाञ्च विशेषणे । उपाधिः, त्रि. उपाधिस्तु - धर्मध्याने विशेषणे । कुटुम्बव्याप्तते च्छन्ननि, हे.

उपाय. उपायः सामभेदादौ तथैवोपगतौ पुमान्, मे. उपायः साम-भेदादाउपायः सप्रादुपागतौ, वि.

उपासन. उपासनं शराभ्यासेऽपुत्रपास्तावासनेऽपि च. मे. उपासनं शराभ्यासे शुश्रूषायां च हिंसने, वि. सप्रादुपासनमासने । शुश्रूषायां शरा-भ्यासे, हे. शराभ्यासेऽपुत्रपासनं, त्रि.

उपाहित. उपाहितोऽनलोत्पाते पुमानारोपिते त्रिषु, मे. उपाहि-ज्वलोत्पाते आहिते चापुत्रपाहितः, वि. उपाहितः पुनः । आरोपितेऽन-

लोत्पाते, हे. वङ्गप्रत्यातेऽपुत्रपाहितः, त्रि.

उपोढ. उपोढो निकटोढयोः, मे, वि. उपोढ ऊढे निकटेऽपि, हे.

उम्. उं रोषेऽङ्गीकृतावपि । प्रश्नेऽपि सप्तात्, मे. उं प्रश्नेऽङ्गीकृतौ रोषे, हे. उं प्रश्नेऽङ्गीकृते रोषे, वि.

उम. उमाऽतसौ हैमवती हरिद्राकीर्तिकांतिषु, मे, वि. उमो नगरघट्टयोः । उमा गौर्यां हरिद्रायां कीर्तकान्यतसौषु च, हे. उमा दुर्गाऽतसौ चाय, लि.

उररि (री). उरर्यूर्यूररी च विस्तारेऽङ्गीकृतौ त्वयम्, मे. उरर्यूररी चोररी च विस्तारेऽङ्गीकृतौ त्वयम्, अ. उररी चोररी चोरी विस्तारेऽङ्गीकृतौ त्वयम्, वि. उर्यूररी चोररी च विस्तारेऽङ्गीकृतावपि, हे.

उरस्. उरो वक्षसि च श्रेष्ठेऽपि, मे. उरः श्रेष्ठे च वक्षसि, वि. उरो वक्षसि सुखेत् सप्तात्, हे.

उरौ. उर्यूरौ चापुत्रभौ शब्दै विस्तारेऽङ्गीकृतावपि, मे. v. उररी.

उर्वरा. उर्वरा सर्वशस्याटप्रभूमौ स्याद्भूमिमावके, मे, वि. उर्वरा तु भूमात्रे सर्वशस्याटप्रभुयपि, हे.

उल (लु) प. उलपो न स्त्री गुल्मिन्यां ना तृणान्तरे, मे. उलप-स्तृणभेदे स्यात् गुल्मिन्यामुलपं मतम्, वि. उलुपस्तु गुल्मिनौ तृणभेदयोः, हे. तृणभिद्-गुल्मिनोऽलुपम्, त्रि.

उलूक. उलूकः पुंसि काकाराविन्द्रे भारतयोधिनि, मे. उलूकः कुरुयोधे स्यात् पेचके जम्भभेदिनि, वि. उलूकः स्यात् काकाराविन्द्रे भारतयोधिनि, हे.

उलूखल. उलूखलं गुग्गुले स्यात् कण्डन्यरेऽपुत्रलूखलं, वि. उलूखले गुग्गुलोदूखले, हे. v. उदूखल.

उल्लाघ. उल्लाघोऽपि शुचौ कृष्णे दक्षनीरोगयोस्त्रिषु, मे. उल्लाघस्तु शुचौ कृष्णे दक्षनीरोगयोरपि, वि. उल्लाघो निपुणे हृष्टे शुचि-नीरोगयोरपि, हे.

उल्लिखित. सप्रादुल्लिखितमुत्कीर्णं तनूकते च वाचप्रवत्, मे. उल्लि-
खितं समुत्कीर्णं वाचप्रवच्च तनूकते, वि. उल्लिखितं तनूकते । उत्कीर्णं, हे.

उष. उषा वाणसुतारात्रोरुषः कामिनि गुग्गुलौ । रात्रिशेषे उषा-
यान्तु केचिदाहुस्तदव्ययं, मे. उषा वाणसुतारात्रोरुषः कामिनि गुग्गुलौ,
वि. उषा वाणात्मजा निशा, त्रि. उषा निशि । वाणपुत्रां च, हे. उषा रात्रौ
तदन्ते च, मे, हे. उषा रात्रौ तदन्ते स्यात् आत्मानव्ययमपुत्रषा, वि.

उषस्. उषः प्रदूषसि क्लीबं पितृप्रक्षाश्च योषिति, मे. उषः प्रभाते
सन्ध्यायां, वि. उषः सन्ध्याप्रभातयोः, हे.

उषित. उषितं वृषिते दग्धे, मे, वि. उषितं व्युषिते मृष्टे,
हे. अथ दग्धे सप्रादुषितं स्थितवत्यपि, त्रि.

उष्ट्र. उष्ट्री कर्कर्यां करभे पुमान्, मे. उष्ट्री गोलकिकायां स्यात्
करभस्य च योषिति, वि. उष्ट्री चङ्गाण्डे करभस्त्रियां, हे.

उष्ट्रिका. उष्ट्रिका चत्तिकाभागडभेदेऽपि करभस्त्रियाम्, मे, वि. उष्ट्रिका
चङ्गाण्डभेदे करभस्य च योषिति, हे. चङ्गाण्डेऽपुत्रष्ट्रिका भवेत्, हा.
चङ्गाण्डेऽपुत्रष्ट्रिका, त्रि.

उष्ण. उष्णो ग्रीष्मे पुमान् दक्षाशीतयोरन्यलिङ्गकः, मे. उष्णः
स्यादातपे ग्रीष्मे दक्षे, वि. उष्णा ग्रीष्मदक्षातपाहिमाः, हे. उष्णं दक्षेऽपि
नाऽतपे, त्रि.

उष्णीष. उष्णीषन्तु शिरोवेष्टे किरौटे लक्ष्णान्तरे, मे, वि. उष्णीषं
लक्ष्णान्तरे । शिरोवेष्टे किरौटे च, हे. उष्णीषः शिरोवेष्टकिरौटयोः,
अ. उष्णीषो मूर्ध्वेष्टनेऽपुत्रक्तः, ह.

उष्मक. उष्मकस्तु निदाघे स्याद् आतुरे क्षिप्रकारिणि, मे, वि.
उष्मको धर्म उदुरक्तातुरयोः, हे.

उच्छ. उच्छो दृषे च किरणेऽपुत्रक्षाऽर्जुनपचित्तयोः, मे. उच्छा
मदुरपचित्तायामुच्छस्तु किरणे स्मृतः, वि. उच्छा गव्यपचित्तयोः । उच्छो
मन्त्रे स्यात्, हे. उच्छो दीप्तौ गवि स्त्रियाम्, त्रि.

ऊ. ऊ वाक्यारम्भरक्षानुक्त्यास्वपि च दृश्यते, मे. ऊ वाक्यारम्भ
ऊ रक्षारक्षवृत्तिष्वनव्ययम्, वि. अर्षीणो दीपिका वामश्रवणं मधुसूदनः ।
इन्द्रश्चापः षण्मुखश्च ऊकारो रक्षणाधिपः, मा. रक्षणे चापि ऊकार ऊकारो
ब्रह्मणि, ए.

ऊति. ऊतिः स्त्री रक्षणे सूत्रतौ, मे. ऊतिः सूत्रतौ च रक्षणे, वि.
स्यादूतिः सूत्रतिरक्षयोः, हे.

ऊन. ऊनं हीने रणोद्योगे, वि.

ऊम्. ऊं प्रश्ने रोषवाचि च, हे. ऊं रूपोक्तौ दृच्छायां, मे. उं
प्रश्ने च रूपोक्तौ च, वि.

ऊरौ, ऊरी. V. उरौ, उरी.

ऊर्ज. ऊर्जस्तु कार्तिकोत्साहबलेषु प्राणनेऽपि च, मे. ऊर्जः कार्ति-
के बले, हे. उत्साहकार्तिकावूर्जौ, वि. ऊर्जा बले महोत्साहे, वि.

ऊर्णा. ऊर्णा मेषादिलोम्नि स्याद् अन्तः अवर्तके भ्रवोः, मे, वि.
ऊर्णा भ्रूमध्यगावर्त्तं मेषादीनाञ्च लोम्नि, हे. ऊर्णा मेषादिलोम्नि सप्तादा-
वर्त्तं चान्तरा भ्रवोः, अ.

ऊर्णायु. ऊर्णायुः क्षणभङ्गे सप्तान् मेषकस्त्रलमेषयोः, वि. ऊर्णायुरवि-
कस्त्रले । ऊर्णनाभे च मेषे च, हे. ऊर्णायुर्ना क्षणभङ्गे मेषकस्त्रलमेषयोः, मे.

ऊई. ऊईं सप्तादुच्छिते तुङ्गे चोपरिष्ठादपि स्मृतम्, मे, वि.
सप्तादूर्ईन्तु समुच्छिते । उपर्युन्नतयोः, हे.

ऊर्मि. ऊर्मिस्तुङ्गे पीडायां वेगभङ्गप्रकाशयोः । उत्कण्ठावस्त्र-
सङ्कोचलेखयोरपि कौर्त्तिता, वि. ऊर्मिः पीडाजवोत्कण्ठाभङ्गप्रकाश-
वीचिषु । वस्त्रसङ्कोचलेखायां, हे. ऊर्मिः स्त्रीपुंसयोर्वीचित्रां प्रकाशे
वेगभङ्गयोः । वस्त्रसङ्कोचरेखायां वेदनापीडयोरपि, मे. पीडायां वीचि-
वेगयोः । वस्त्रसूत्रे च रेखायाञ्चोर्मिः स्त्रीपुंसयोर्मतः, वि.

ऊर्मिका. ऊर्मिका चाङ्गुलीये सप्ताद् वस्त्रभङ्गतरङ्गयोः मे. ऊर्मि-
का पुनः । उत्कण्ठायां भङ्गनादे वस्त्रभङ्गेऽङ्गुलीयके । वीचित्रां च, हे.

उल्लिखित. सप्रादुल्लिखितमुत्कीर्णं तनूकते च वाच्यवत्, मे. उल्लिखितं समुत्कीर्णं वाच्यवच्च तनूकते, वि. उल्लिखितं तनूकते । उत्कीर्णं, हे.

उष. उषा वाणसुतारात्रप्रोरुषः कामिनि गुग्गुली । रात्रिशेषे उषायान्तु केचिदाहस्तद्व्ययं, मे. उषा वाणसुतारात्रप्रोरुषः कामिनि गुग्गुली, वि. उषा वाणात्मजा निशा, त्रि. उषा निशि । वाणपुत्रा च, हे. उषा रात्रौ तदन्ते च, मे, हे. उषा रात्रौ तदन्ते स्यात् अत्रानव्ययमपुत्रपा, वि.

उषस्. उषः प्रह्वप्रसि क्लीबं पितृप्रत्याक्ष योषिति, मे. उषः प्रभाते सन्ध्यायां, वि. उषः सन्ध्याप्रभातयोः, हे.

उषित. उषितं युषिते दग्धे, मे, वि. उपितं व्युषिते मृष्टे, हे. अथ दग्धे सप्रादुषितं स्थितवत्यपि, त्रि.

उष्ट्र. उष्ट्री कर्कर्यां करभे पुमान्, मे. उष्ट्री गोनकिकायां स्यात् करभस्य च योषिति, वि. उष्ट्री खड्गाण्डे करभस्त्रियां, हे.

उष्ट्रिका. उष्ट्रिका खत्तिकाभागडभेदेऽपि करभस्त्रियाम्, मे, वि. उष्ट्रिका खड्गाण्डभेदे करभस्य च योषिति, हे. खड्गाण्डेऽपुत्रिका भवेत्, च. खड्गाण्डेऽपुत्रिका, त्रि.

उष्ण. उष्णो ग्रीष्मे पुमान् दक्षाशीतयोरन्यलिङ्गकः, मे. उष्णः स्यादातपे ग्रीष्मे दत्ते, वि. उष्णा ग्रीष्मदक्षातपाहिमाः, हे. उष्णां दक्षेऽपि नाऽतपे, त्रि.

उष्णीष. उष्णीषन्तु शिरोवेष्टे किरीटे लक्षणान्तरे, मे, वि. उष्णीषं लक्षणान्तरे । शिरोवेष्टे किरीटे च, हे. उष्णीषः शिरोवेष्टकिरीटयोः, अ. उष्णीषो मूर्ध्ववेष्टनेऽपुत्रकः, च.

उष्णक. उष्णकस्तु निदाघे स्याद् आतुरे क्षिप्रकारिणि, मे, वि. उष्णको घर्म उदुप्रक्तातुरयोः, हे.

उच्छ. उच्छो वृषे च किरणेऽपुत्रस्त्रार्जुनप्रचित्रयोः, मे. उच्छा गडुप्रचित्रायामुच्छस्तु किरणे स्मृतः, वि. उच्छा गव्युपचित्रयोः । उच्छो मयूखे स्यात्, हे. उच्छो दीप्तौ गवि स्त्रियाम्, त्रि.

ऊ. अ वाक्यारम्भरक्षानुक्त्यास्वपि च दृश्यते, मे. अ वाक्यारम्भ
अ रक्षारक्षवृत्तिष्वन्ययम्, वि. अर्घीषो दीपिका वामश्रवणं मधुसूदनः
इन्द्रश्चापः षण्मुखश्च अकारो रक्षणाधिपः, मा. रक्षणे चापि अकार अकार
ब्रह्मणि, ए.

अति. अतिः स्त्री रक्षणे स्वरतौ, मे. अतिः स्वरतौ च रक्षणे, वि.
स्यादूतिः स्वरतिरक्षयोः, हे.

अन. अनं हीने रणोद्योगे, वि.

अम्. अं प्रश्ने रोषवाचि च, हे. अं रषोक्तो पृच्छायां, मे. च
प्रश्ने च रषोक्तौ च, वि.

अररी, अरी. V. उररी, उरी.

अर्ज. अर्जस्तु कार्तिकोत्साहबलेषु प्राणनेऽपि च, मे. अर्जः कार्ति
के बले, हे. उत्साहकार्तिकावूर्जौ, वि. अर्जो बले महोत्साहे, वि.

अर्णा. अर्णा मेषादिलोम्नि स्याद् अन्तर्गतके भवोः, मे, वि.
अर्णा भ्रूमध्यगावर्त्तं मेषादीनाञ्च लोम्नि, हे. अर्णा मेषादिलोम्नि सप्तादा
वर्त्तं चान्तरा भ्रुवोः, अ.

अर्णायु. अर्णायुः क्षणभङ्गे सप्तान् मेषकखलमेषयोः, वि. अर्णायुरपि
कखले। अर्णनाभे च मेषे च, हे. अर्णायुर्ना क्षणभङ्गे मेषकखलमेषयोः, मे.

अई. अईं सप्तादुच्छिते तुङ्गे चोपरिष्ठादपि स्मृतम्, मे, वि.
सप्तादूर्ध्वं ससुच्छिते। उपर्युन्नतयोः, हे.

अर्मि. अर्मिस्तरङ्गे पौड़ायां वेगभङ्गप्रकाशयोः। उत्कण्ठावस
सङ्कोचलेखयोरपि कीर्तिता, वि. अर्मिः पौड़ाजवोत्कण्ठाभङ्गप्रकाश
वीचिषु। वस्त्रसङ्कोचलेखायां, हे. अर्मिः स्त्रीपुंसयोर्वीचिषां प्रक
वेगभङ्गयोः। वस्त्रसङ्कोचरेखायां वेदनापौडयोरपि, मे. पौड़ायां वी
वेगयोः। वस्त्रसूक्ष्मे च रेखायाश्चोर्मिः स्त्रीपुंसयोर्मतः, वि.

अर्मिका. अर्मिका चाङ्गुलीये सप्ताद् वस्त्रभङ्गतरङ्गयोः मे. अ
का पुनः। उत्कण्ठायां भङ्गनादे वस्त्रभङ्गेऽङ्गुलीयके। वीचिषां च,

जर्मिका चाङ्गुलीये स्याद् दस्तभङ्गतरङ्गयोः । तथोद्वाङ्मलयेऽपि स्य
र्मिका मधुपध्वनौ, वि.

ऊर्वरा. V. उर्वरा.

(जष. जषः चारुद्वि प्रोक्तं प्रभातेऽपि पुमानयम् । तत्पन्ध्र
च रन्ध्रे च चन्दनद्रौ स्वोविले, मे.)

जषण. जषणं मरिचे क्लोवं कणायामूषणा स्त्रियाम्,
जषणं मरिचे ख्यातं कणायामूषणा भवेत्, वि. अथोपणा । कणा
तु मरिचे, हे.

जष्मन्. जष्माणस्तु निदाधोष्णा ग्रीष्माः गपसहा अपि, हे.

ऋ. ऋग्बो गर्हणे वाकेत्र देवाध्यायां त्वनव्ययम्, मे. ऋ कुत
वाक्ययोः, हे. ऋ वाक्ये चापि कुत्वायामदितराश्च त्वनव्ययम्,
देविका दक्षनासा च भारभृतिस्त्रिविक्रमः । देवमाता रिपुघ्नश्च ऋकारत
नस्तथा, मा.

ऋक्ष. ऋक्षः पर्वतभेदे सप्राङ्गल्लूके शोणके पुमान् । लतवेधं
न्यलिङ्गं नक्षत्रे पुंनपुंसकं, मे. ऋक्षोऽद्विभेदे भल्लूके शोणके लतवेधं
ऋक्षसुतं च नक्षत्रे, वि. ऋक्षस्तु सप्रान् नक्षत्राश्च भल्लूयोः । महौधरविः
च शोणके लतवेधने, हे. भल्लूके शोणके चर्चां नक्षत्रे पुंनपुंसकम्, त्रि.

ऋक्षर. ऋक्षरं वारिधारायाश्चक्षरश्चर्तिणि स्मृतः, मे. वि. ऋक्ष
वारिधारायाश्चक्षरः पुनर्ऋत्विजि, हे.

ऋण. ऋणं देये जले दुर्गे, हे.

ऋत. ऋतमुच्छशिले जले । सतेत्र दीप्ते पूजिते सप्रात्, मे. ऋ
शिलोच्छे पानीये पूजिते दीप्तसत्ययोः, हे. ऋतमुच्छशिले ताये दी
सतेत्रऽभिपूजिते, वि. ऋतमुच्छशिले सतेत्र, त्रि.

ऋति. ऋतिः कल्याणवर्त्मनोः । जुगुप्सास्पृहयोः स्त्री सप्रात्,
ऋतिः कलप्राणवर्त्मनोः, त्रि. ऋतिं गर्तौ जुगुप्सायां स्पर्धामङ्गलयोरपि,
ऋतिं जुगुप्साकलप्राणगतिस्पर्धासु, हे.

ऋतु. ऋतु वर्षादिषट्सु च । आर्तवे भासि च पुमान्, मे. ऋतुः । स्त्रीणां पुष्पे वसन्तादौ, हे. ऋतुः स्त्रीकुसुमे भासि वसन्तादिसुधीरयोः, वि. ऋतुरङ्गनारजस्यपि, ह. ऋतु, स्त्रीकुसुमेऽपि च, अ.

ऋद्ध. ऋद्धं सम्पन्नधान्ये च सुसमृद्धे च वाचप्रवत्, मे. ऋद्धं त्वतिस-
ऋद्धे सप्रात् सम्पन्नार्थे तु वाचप्रवत्, वि. ऋद्धं सञ्चद्धे सिद्धान्ते, हे.

ऋद्धि. ऋद्धिस्तु स्त्र्यौषधीभेदे सञ्चद्धावपि योषिति, मे. ऋद्धिः स-
म्पदि चौषधे, वि.

ऋषभ. ऋषभस्त्र्यौषधान्तरे । स्वरभिदृषयोः कर्णरन्ध्रकुम्भीरपु-
च्छयोः । उत्तरस्थः स्मृतः अष्टे स्त्री नराकारयोषिति । शूकशिख्रां
शिरालायां विधवायां कचिन्मता, मे. ऋषभः स्वरभेदे सप्राद् अष्टवर्गौषधे
वृषे । अष्टार्थे च वराहसप्त पुच्छे रन्ध्रे च कर्णयोः । ऋषभौ शूकशिख्रां
सप्रान् नराकारस्त्रियामपि । विधवायां शिरालायां, वि. ऋषभः सप्रादा-
दिजिने वृषभे भेषजे स्वरे । कर्णरन्ध्रे कोलपुच्छे अष्टे चापुत्रन्तरे स्थितः ।
ऋषभौ तु शूकशिख्रां पुरुषाकारयोषिति । विधवायां शिरालायां, हे.
ऋषभौ अष्टवृषभौ, वि.

ऋषभध्वज. ऋषभध्वज एषोऽपि शङ्करे चार्हदन्तरे, मे. ऋषभ-
ध्वजशब्दोऽसौ शङ्करे चार्हदन्तरे, वि. ऋषभध्वजः प्रथमजिनेन्द्रे शशि-
शेखरे, हे.

ऋषि. ऋषि वेदे वसिष्ठादौ दीधितौ च पुमानयम्, मे. ऋषिर्वेदे
वसिष्ठादौ दीधितावपि पठ्यते, वि. ऋषि वेदे सुनौ, हे. ऋषि वेदे-
ऽपि, वि.

ऋषप्रोक्ता. ऋष्यप्रोक्ता शतावर्थतिबलाशूकशिखिषु, मे. ऋषप्रोक्ता
शतावर्थ्यां शूकशिख्यां बलाभिदि, वि. ऋषप्रोक्ता शूकशिख्यां शतावर्थ्यां
बलाभिदि, हे.

ऋ०. ऋ० वाक्प्रारम्भरक्षायां वक्षःस्मृत्योरनव्ययम् । देवात्मायां दनौ
चापि भैरवे दक्षुजे गतौ, मे. अतिथीशो वामनश्च मोचिका वामनासिका ।

दैत्यमाता च दैवज्ञ ऋकारस्त्रिपुरान्तकः, मा. ऋकारो दनुजप्रसूः, ए.

लृ. लृकारो देवतात्मायां भुवि कुध्रे च कीर्तितः, मे. श्रीधरश्च परः
स्थाणुर्दक्षदण्डस्त्रिवेदकः । एकाङ्गिः, र्वज्जदण्डश्च व्योमर्धिरक्षरः स्मृतः, मा.

लृ. लृकारो देवनार्थग्रां सग्रां नार्थग्रात्मन्यपि मातरि, मे. ऋषोकेषो
हरः सूक्तो वासगण्डः कुबेरदृक् । अर्द्धर्चा नीलचरणो लृकारश्च त्रिक-
टकः, मा.

ए. ए स्मृतावप्यसूयानुकम्पामन्त्रणहृतिषु, मे. ए आमन्त्रणाज्ञानयो,
हे. एपेशब्दौ तु हेहैवत् स्मृत्यामन्त्रणहृतिषु, वि. भिगडीगः पद्मनाभश्च शक्तिः
सूक्तोऽष्टतो भगः । ऊर्ध्वोऽष्टगः कामरूप एकारश्च त्रिकणकः, मा.

एक. एकं संख्यान्तरे अष्टे केवलेतरयोनित्विषु, मे. एकन्तु केवले
अष्ट इतरस्मिंश्च वाचप्रवत्, वि. एकोऽन्यः केवलः अष्टः संख्या, हे. एकं सु-
ख्यान्यकेवलाः, अ.

एककुण्डल. एककुण्डल आख्यातो बलभद्रे धनाधिपे, मे. एककुण्डल
इतेष्व सौनन्दिनि धनाधिपे, वि. एककुण्डलो बलभद्रे किम्बुपेक्षरे,
हे. वैश्वणोऽपि एककुण्डलः, ह.

एकपद. एकपदं तत्काले नपुंसकं वर्त्मनि स्त्री सग्रात्, मे. एकपदं
सग्रात्तत्काले पदव्यामेकपद्यपि, वि. एकपदं तदात्वे सग्रादेकपदी तु वर्त्म-
नि, हे.

एकाग्र. एकाग्रान्यलिङ्गं सग्रादेकतानेऽप्यनाकुले, मे. एकाग्रमेक-
ताने सग्रादेकाग्रं चाप्यनाकुले, वि. अनाकुलेऽपि चैकाग्रः, अ. एका-
ग्रौ तद्गताव्यग्रौ, हे.

एकाष्टीला. एकाष्टीला वनतित्तिकौषधी पुंसि वक्पुष्ये, मे. एका-
ष्टीलामपि प्राहुः शिवरुद्धौषधीभिदोः, वि.

एङ्मूक. एङ्मूकोऽन्यलिङ्गः सग्रात् शठे वाक्श्रुतिवर्जिते, मे. एङ्-
मूकः स्मृतो धीरैः शठे वाक्श्रुतिवर्जिते, वि. एङ्मूकोऽनेङ्मूकस्तु निर्वाणी-
श्रुतिके शठे, हे.

एत. एतः कबुरि आगते, मे, वि, हे. एतावागतकबुरी, वि.

एधतु. एधतुः पुरुषेऽग्नौ ना, मे. एधतुः पुरुषे वज्रौ, वि. एधतु नरि पावके, हे.

एनस्. एनः पापापराधयोः, मे, वि. एनोऽपराधे कबुधे, वि. V. आगस्.

एव. अथैव चौपमेत्र नियोगे वाक्यपूरणे । अवधारणे च चारनि-
योगे च विनिग्रहे, मे. ईषदर्थं परिभवेऽप्येवौपमेत्रऽवधारणे, वि. एवौपमेत्र
परिभवे ईषदर्थेऽवधारणे, हे.

एवम्. एवं प्रकारे सप्रादक्कीकारेऽवधारणे । अर्थप्रश्ने परकता-
वुपमाष्टक्योरपि, मे. एवं प्रकारोपमयोरङ्गीकारेऽवधारणे, वि. एवं
प्रकारेऽङ्गीकृतेऽवधारणे समन्वये, हे. इवेत्यमर्थयोरेवम्, अ.

एषणी. एषणी व्रणमार्गानुसारिण्णां च तुलाभिदि, मे.

ऐ. ऐशब्दो दृश्यते ह्यतौ स्मृतप्रामन्त्रणयोरपि, मे. ज्ञाना-
न्वितो भौतिकश्चाधरो दामोदरस्तथा । वागीशो वर्मभयद ऐकारस्त्रिपुर-
स्तथा, मा. V. ए.

ऐण्य. ऐण्यमेणीचर्मादौ रतबन्धभिदि स्त्रियाः, वि. ऐण्य-
मेणीत्वगादिके । रतबन्धभिदि स्त्रीणां, हे.

ऐन्द्रि. ऐन्द्रिः काके जयन्ते ना, मे. ऐन्द्रिः काकजयन्तयोः ।
ऐन्द्रिः काकजयन्तयोः, वि. ऐन्द्रिरिन्द्रसुते काके, हे.

ऐरावत. ऐरावतोऽभ्रमातङ्गे नारङ्गे. लकुचद्रुमे । नागभेदे
च पुंसि स्यात् विदुष्वदीभिदोः स्त्रियाम् । नपुंसकं महेन्द्रस्य ऋजुदीर्घ-
शरासने, मे. ऐरावतोऽभ्रमातङ्गनारङ्गलकुचादिषु । ऐरावतं महे-
न्द्रस्य ऋजुदीर्घशरासने । ऐरावती स्यात्तडिति सरिङ्गेदेऽपि लक्ष्यते, वि.
ऐरावतो नागरेऽपि, वि. ऐरावतोऽहौ नागरङ्गे लकुचे त्रिदशदिपे ।
ऐरावतन्तु शकस्य ऋजुदीर्घशरासने । ऐरावती विद्युद्विद्युद्भिदोः शत-
क्रदायता, हे.

ओ. ओ सम्बोधन आह्वाने स्मरणे चानुकम्पने, मे. सद्यो-
जातो वासुदेव ऊर्ध्वदन्तस्त्रिंशत्प्रवक्तव्यः । आप्यायनीमन्त्रनाथ ओकारो
नगसंज्ञकः, मा.

ओकस्. ओक आश्रयमात्रे च मन्दिरे च नपुंसकम्, मे. ओकः
सद्गनि चाश्रये, वि. ओकस्तु सद्गनि । ओकास्त्राश्रयमात्रे स्यात्, हे. ओकः
सद्गाश्रयश्चौकाः, अ.

ओघ. ओघो वेगे जलस्य च । वृन्दे परम्परायाश्च द्रुतवृत्त्योप-
देशयोः, मे. ओघो वृन्दे पयोवेगे द्रुतवृत्तप्रोपदेशयोः । ओघः परम्परायां
च, वि. ओघः प्रवाहः सङ्घातो द्रुतवृत्तप्रं परम्परा । उपदेशश्च, हे. ओघो
वृन्देऽम्भसां रये, अ. ओघः स्याद्द्रुतवृत्ते च, वि. ओघः पूरोऽय
वेगश्च, अने.

ओजस्. ओजो दीप्ताववष्टम्भे प्रकाशबलयोरपि, मे. ओजो
दीप्तिप्रकाशयोः । अवष्टम्भे बले धातुतेजसि, हे. ओजो दीप्तौ बले, अ.
ओजस्तेजसि धातूनामवष्टम्भप्रकाशयोः । ओजो बले च दीप्तौ च, वि.
बलदीप्तौ तथौजसौ, अने.

ओङ्. ओङ्गः पुंभूम्नि नीरति । ओङ्गः ख्यातो जवापुष्पे, मे.
ओङ्गा जनपदान्तरे । ओङ्गो जने जवापुष्पे, हे. ओङ्गो जने जपारुषे
ओङ्गा जनपदान्तरे, वि.

ओदन. ओदनं न स्त्रियां भक्ते बलायामोदनी स्त्रियाम्, मे.

ओम्. ओम्पुपकमे. प्रणवे चापुत्रपगमे चापाकृतौ च मङ्गले, मे.
ओमेवंप्रणवार्थयोः, ति. ओं प्रणवेऽङ्गीकृतावपि, हे. ओमित्यनुमता
प्रोक्तं प्रणवे चापुत्रपकमे, वि.

ओह. ओहस्तु श्रूणे पुंसि स्यादाङ्गं वाचप्रलिङ्गकः, मे. ओह
आङ्गं च श्रूणे, वि. आङ्गं श्रूणयोरोहः, ति.

औ. औशब्दः कथितो भूतौ तथा सम्बोधनेऽपि च । स्त्री तु विश्व-
म्भरायां स्यात् पुमांस्तु निखने स्मृतः, मे. सङ्कर्षणोऽनुग्रहेशो सुरारि-

व्यापिनी तथा । अथो दन्तगतो मायी वृसिंहाङ्गस्थेश्वरः, मा.

औचित्य. औचित्यमुचितत्वे स्यात् सत्येऽपि च नपुंसकम्, मे. औचित्यं सत्ययोगयोः, वि.

औदुम्बर. औदुम्बरः आहुदेवे रोगभेदे नपुंसकम्, मे. औदुम्बरः आहुदेवे रोगभेदे च कथ्यते, वि. औदुम्बरो यमो रोगभेदे, हे.

औशीर. औशीरं शयनासने चामरदण्डेऽपुत्रशीरजे प्रोक्तम्, मे. औशीरमाहुश्चमरदण्डे च शयनासने, वि. औशीरं शयनासने । उशीरजे चामरे च, हे. औशीरश्चामरे दण्डेऽप्यौशीरं शयनासने, अ.

अं, अः. V. अ.

क. को ब्रह्मणि समीरात्मयमदक्षेषु भास्करे । कामग्रथौ चक्रिणि च पतत्रिपार्थिवे तथा । मयूरेऽङ्गौ न पुंसि सप्रात् सुखशीर्षजलेषु कम्, मे. को ब्रह्मात्मानिलार्केषु शमने सर्वनाम्नि च । पावके च मयूरे च सुखशीर्षजलेषु कम्, वि. कोधीशो धातुसंज्ञश्च चक्री वृष्टिकरादिगः । वर्गादिमो यादवेशः ककारः कामगः स्मृतः, मा. को ब्रह्मण्प्रात्मनि रवौ मयूरेऽङ्गौ यमेऽनिले । कं शीर्षेऽप्यु सुखे, हे. मारुते वेधसि ब्रध्ने पुंसि कः कं शिरोऽम्बुनोः, अ. क आत्मा च सुखञ्च कम्, वि. कशब्दः सुखवायुम्बु-ब्रह्ममस्तकवाचकः, ह. मूर्ध्नि चित्ते जले काये सुखे ब्रह्मणि मारुते । कामे काले सुवर्णे च कशब्दो द्रविणे ध्वनौ, अने.

कंस. कंसोऽस्त्री तैजसद्रवेण कांसेत्र मानेऽतुरे तु ना, मे. कंसो दैत्यान्तरे स्मृतः । कांसेत्र च कांसत्रपात्रे च मानभेदेऽपि कौत्तितः, वि. कंसस्त्रीज-समानयोः । पानपात्रे दैत्यभेदे, हे. कंसो मानेऽसुरान्तरे । तैजसे तसत्रपात्रे च, वि.

ककुद्(द). ककुत् स्त्री ककुदोऽप्यस्त्री वृषाङ्गे राङ्ध्वजे वरे, मे. ककुदत् ककुदं अष्टे वृषाङ्गे राजलिङ्गणि, वि. ककुदवत् ककुत् अष्टे वृषाङ्गे राट्चिङ्गे, हे. प्राधान्ये राजलिङ्गे च वृषाङ्गे ककुदोऽस्त्रियाम्, अ. राजलिङ्गविषण्योः । स्त्री ककुत्, वि. प्रधाने राजलिङ्गे च ककुदाख्या

प्रकीर्तिता, अने. ककुदं ष्टु हे बिदुः प्रधानेऽपि । ह.

ककुभ्. ककुप् स्त्रियां प्रवेणीदिक्शोभाभु चम्पकस्रजि, मे. ककुप् शोभादिशो शास्त्रे प्रवेण्यां चम्पकस्रजि, वि. आगामंश्चे ककुप् प्रोक्ता, अने.

ककुभ. ककुभो रागभेदेऽपि वीणाङ्गेऽर्जुनपादपे, मे, वि. ककुभो वीणाप्रसेवे रागभेदेऽर्जुनद्रुमे, हे. वीणाप्रसेवे ककुभो रागभेदेऽर्जुनद्रुमे, त्रि.

कक्व. कक्वा सप्रादन्तरीयसत्र पञ्चादञ्चलपञ्चवे । स्पर्धापदे ना दोर्मूले कच्छवैरुत्तृणेषु च, मे. कक्वो दोर्मूलकच्छयोः । सैरिभे च तृणे कक्वः शुष्ककाननवीरुधोः । कक्वा ग्राहणिकाकाञ्चीप्रकोष्ठगजरज्ज, प । स्पर्धापदपरिधानपञ्चादञ्चलपञ्चवे । रथभागेऽपि कक्वा सप्रात्, वि. कक्वो वीरुधि दोर्मूले कच्छे शुष्कवने तृणे । पापे कक्वा त्विभरज्ज्वां काञ्चयां गेहप्रकोष्ठके । भित्तौ सास्ये रथभागेऽन्तरीयपश्चिमाञ्चले । उद्ग्राहिणयां च, हे. कक्व. तु तृणवीरुधो, अ. कक्वस्तु दोर्मूले शुष्ककानने । कक्वा वरत्वाप्रकोष्ठस्पर्धाङ्गाहणिकास च, त्रि. कक्वा तु भवनान्तर्भूमे खलागजरज्ज, पु, अने. कक्वः सप्रात् कच्छवैरुधोः । कक्वा गुह्यपिधाने कावप्राङ्गे गेहप्रकोष्ठे च, ह.

कक्वया. कक्वया दहतिकायां सप्रात् काञ्चयां मध्ये भवन्त्यने । हस्यार्दीनां प्रकोष्ठे च, मे. कक्वया दहतिकायां सप्रात् कक्वया मध्ये भवन्त्यने । हस्यार्दीनां प्रकोष्ठे च, वि. कक्वया गृहप्रकोष्ठे सप्रात् माहणरोषागकाक्षिषु । दहतिकेभनाड्योश्च, हे. कक्वया प्रकोष्ठे हस्यार्देः काञ्चयां मध्ये भवन्त्यने, अ.

कक्वयावेचक. कक्वयावेचक इत्येष शुद्धान्तोद्यानपालयोः । रङ्गाजीवे कवौ पिङ्गे हास्ये, मे. कक्वयावेचकः शुद्धान्तपालकोद्यानपालयोः । हास्ये पिङ्गे कवौ रङ्गाजीवे, हे. कक्वयावेचकमिच्छन्ति शुद्धान्तोद्यानपालयोः । द्वारपाले कवौ पिङ्गे रङ्गाजीविन्यपि कचित्, वि.

कङ्क. कङ्कश्चन्द्रविजि ख्यातो लोहपृष्ठकृतान्तयोः, मे, वि. स्वगे यमे कङ्कविप्रे कङ्क, त्रि. कङ्को ब्राह्मणलिङ्गिनि । लोहपृष्ठे यमे, हे.

कङ्कण. कङ्कणं करभूषायां सुवमण्डनयोरपि, मे. कङ्कणं श्रेष्ठे

हस्तस्त्रुत्वमण्डनयोरपि, वि. कङ्कणं करभूषणे । मण्डने हस्तस्त्रुत्वे च, हे. हस्तस्त्रुत्वेऽपि कङ्कणम्, त्रि.

कङ्कर. कङ्करं कुत्सिते तक्ते, हे, वि. V. कञ्जर.

कच. कचः केशे गुरोः सुते । बन्धे शुष्कव्रणे पुंसि करिण्णां तु कचा स्त्रियाम्, मे. कचः केशे गुरोः पुत्रे बन्धे शुष्कव्रणे कचः । कचा करिण्णां, वि. कचः शुष्कव्रणे केशे बन्धे पुत्रे च गौप्यतेः । कचा करेणां, हे. इभ्यां स्त्री गुरुपुत्रे ना केशे शुष्के व्रणे कचः, त्रि. कचो गौप्यतिपु-
त्रेऽपि, हा.

कचाकु. कचाकुस्तु दुराधर्षं दुःशीले च विलेश्ये, वि.

कञ्जर. कञ्जरं कुत्सिते वाचप्रलिङ्गं तक्ते नपुंसकं, मे. V. कङ्कर.

कञ्चित्. कञ्चित् सप्तात् प्रश्नकामयोः, ह. कञ्चित् कामप्रवेदने । प्रश्ने
हर्षं मङ्गले च, मे.

कच्छ. अथ कच्छः सप्ताद् अनूपे तुन्दकद्रुमे । नौकाङ्गे पुंसि वारा-
ह्यां चौरिकायान्तु योषिति, मे. अथ कच्छः सप्ताद् अनूपे तुन्दकद्रुमे । नौका-
न्ते परिधानसत्र पञ्चादञ्चलपल्लवे । कच्छा तु चौरिकायां च वाराह्यां च निग-
द्यते, वि. कच्छो द्रुमभेदे नौकाङ्गेऽनूपप्राये तटेऽपि च । कच्छास्तु देशे कच्छा
सप्तात् परिधानापगञ्चले । चौर्यां वाराह्यां, हे. परिधानाञ्चले कच्छो जल-
प्रान्ते त्रिलिङ्गकः, अ. वाराह्यौ चौरिका कच्छा कच्छोऽनूपे द्रुमान्तरे, त्रि.

कच्छप. कच्छपौ वृक्षकौभेदे दुलौ क्षुद्रगदान्तरे । पुंसि निथ-
न्तरे कूर्मे मल्लबन्धान्तरेऽपि च, मे. कच्छपौ वृक्षकौभेदे दुलौ क्षुद्रगदा-
न्तरे । मल्लबन्धविशेषेऽपि कच्छपः, वि. कच्छपो मल्लबन्धके । कमठे
कच्छपौ वीणा, हे. कूर्मौ वीणाभेदश्च कच्छपौ, अ.

कच्छुर. कच्छुरा शूकशिख्याञ्च शठीदुःसर्शयोरपि । कच्छुरः
पुञ्चले वाचप्रलिङ्गः स्यात् पामरेऽपि च, मे. कच्छुरः पुञ्चले पामासहिते
कच्छुरा शठी । दुःसर्शा शूकशिख्यौ तु, हे. कच्छुरा शूकशिख्यां स्यात्
शठीदुःसर्शयोरपि । कच्छुरं वाचप्रवत् प्राङ्गः पामरे पुञ्चलेऽपि च, वि.

कुशरीरे च शठप्राञ्च कच्छ, रा पामरे त्रिष, त्रि.

कञ्च, क. कञ्च, को बारवाणे स्यान् निर्मोके कवचेऽपि च । वर्धापक-
गृहीताङ्गस्थितवस्त्रे च चोलके । कञ्च, क्योपधिभेदे, मे. कञ्च, को बार-
वाणे स्यान्निर्मोके कवचेऽपि च । वर्धापकगृहीताङ्गस्थितवस्त्रे च चोलके ।
औषधौ कञ्च, कौ च, वि. कञ्च, कुशोलवस्त्रयोः । वर्धापकगृहीताङ्गवस्त्रे
बारवाणके । निर्मोके, हे. अथ कञ्च, क. निर्मोके चोलके बारवाणे, त्रि.

कञ्च, किन्. कञ्च, प्यन्तःपुराध्यक्षे पिङ्गेऽहो जोङ्गकद्रुमे, मे. कञ्च, कौ
भुजगे पिङ्गे महल्ले जोङ्गकद्रुमे, वि. कञ्च, को जोङ्गकतरौ मच्छे पक्षे
विटे, हे. अथ कञ्च, कौ । स्यापत्ये वर्मिन्ते सर्पे, त्रि.

कञ्च. कञ्चः केशे विरिञ्चौ च कञ्चं पीयूषपद्मयोः, मे. कञ्च,
केशे विरिञ्चौ च कञ्चः पीयूषपद्मयोः, वि. कञ्चो वैधसि केशे च कञ्चं
पीयूषपद्मयोः, हे. कञ्चः केशे विधौ कञ्चः कञ्चं पीयूषपद्मयोः, अने.

क(ञ्च)ञ्जार. कञ्जारो जठरे सूर्यं विरिञ्चौ बारणे सुनौ, मे, वि.
कञ्जारः कुञ्जरे सूर्यं जठरे द्रुहिणे सुनौ, हे.

कट. कटः ओणै द्वयोः पुंसि कलिष्णोऽतिशये शवे । समये गज-
गण्डे च पिप्पल्यां तु कटौ मता, मे. कटः ओणौ क्रियाकारे कलिष्णो-
तिशये शवे । समये गजगण्डे च पिप्पल्यां च कटौ मता, वि. अथ कटो
गजगण्डे कटौ भृशम् । शवे शवरथौषधोः क्रियाकारभ्रमगानयोः । कि-
लिष्णे समये चापि, हे. शपथे च क्रियाकारे कलिष्णशवयोः कटः, त्रि.
समयेऽपि कटः स्मृतः, ह.

कटक. कटकोऽस्त्री नितम्बेऽङ्गे दन्तिनां दन्तमण्डले । सामुद्र-
लवणे राजधानीवल्लययोरपि, मे. कटकस्त्वद्रिनितम्बे वाङ्मृषणे ।
सेनायां राजधान्याञ्च, हे. कटकं वलो सानौ राजधानीनिरम्बयोः ।
सामुद्रलवणे दन्तमण्डले दन्तिनामपि, वि. राजधान्यां नितम्बेऽङ्गे
वर्लये कटकोऽस्त्रियाम्, त्रि. सेनायामपि कटकम्, ह. स्कन्धावारेऽपि
कटको, हा.

कटखादक. अथ कटखादकः । खादके काचकलसे वलिपुष्टे च जम्बुके, मे, वि. अथ कटखादकः । खादके काचकलसे शृङ्गारे वलिपुच्छ-योः, हे.

कटभङ्ग. कटभङ्गस्तु सस्रानां हस्तच्छेदे वृषात्यये, मे, वि. कटभङ्गो वृषात्यये । हस्तच्छेदे च सस्रानां, हे. हस्तच्छेदे तु सस्रानां कटभङ्गो वृषात्यये, वि.

कटप्रू. कटप्रूः पुंसि राक्षसे । विद्याधरे महादेवे तथा सप्रादक्ष-देवने, मे. कटप्रूः सप्रान्महानटे । विद्याधरे रक्षसि च कटप्रूरक्षदेवने, वि. कटप्रूरक्षदेवने । विद्याधरेऽस्त्रपे रुद्रे, हे.

कटभौ. कटभौ वृक्षभेदेऽपि जप्रीतिष्मत्प्रामपि स्त्रियाम्, मे.

कटम्भर. कटम्भरा प्रसारणां रोहिण्यां गजयोषिति । कलम्बि-कायां गोलायां वर्षाभूमूर्वयोरपि, मे, वि. कटम्भरा प्रसारिण्यां गोलायां गजयोषिति । कलम्बिकायां रोहिण्यां वर्षाभूमूर्वयोरपि, हे. गोधा-कलम्बिकादन्तिवधूषु च कटम्भरा, हा.

कटाह. कटाहः कूर्मकर्परे । द्वीपसत्र च प्रभेदे सप्रात्तैलादेः पाक-भाजने । जायमानविषाणाग्रमहिषीशावकेऽपि च, मे. कटाहो घृततैला-दिपाकपात्रे च खर्परे । कटाहः कूर्मघृष्टे च स्त्रूपे च महिषीशिष्टौ, वि. कटाहः सप्रात् कूर्मघृष्टे कर्परे महिषीशिष्टौ । तैलादिपाकपात्रे तु, हे. स्त्रूपे च पाकपात्रे च कटाहो महिषीशिष्टौ, वि. कटाहो निरयेऽपि च, हा.

कटित्व. कटित्वं रसनायाञ्च वर्माङ्गे कटिवाससि, मे. कटित्वं रसनायां सप्राद् वर्माङ्गे कटिवाससि, वि. कटित्वं तु कटिवस्त्रे रसना-चर्मभेदयोः, हे.

कटु. कटुः स्त्री कटुरोहिण्यां लताराजिकयोरपि । नपुंसक-मकार्यं सप्रात् पुलङ्गे रसमात्रके । त्रिषु तद्वत्सुगन्धप्रोक्ष मत्सरेऽपि खरेऽपि च, मे. कटुः सुगन्धे तीक्ष्णे सप्रादकार्यं मत्सरे रसे । कटुः

प्रियङ्गु कटुकाराजिकास्त्य दूषणे । कटु प्रोक्तम्, वि. कटुकायर्त्रे रत्नरे
च दूषणे च कटुरसे । तित्ते प्रियङ्गुसुराभकटुकाराजिकास्त्यपि हे. रसे
कटुः कटुकायर्त्रे त्रिषु मत्सरतौक्ष्णयोः, अ. अप्रियेऽपि कटुः, वि.

 कटुक. कटुका कटुरोहिण्णां स्त्रियां व्योपे नपुंसकम्, मे. कटुकं कटु-
रोहिण्णां व्योपेऽपि कटुकं स्मृतम्, वि. कटुकं कटु । कटुरोहिणीव्योपयोः, हे.

कटुकन्द. कटुकन्दः पुमान् शिग्रौ शृङ्गवेररसोनयोः, मे. कटुकन्दं
विदुः शिग्रौ शृङ्गवेररसोनयोः, वि. कटुकन्दः शृङ्गवेरं गोभास्वनरसो-
नयोः, हे. कटुकन्दस्तु शृङ्गवेररसोनयोः, वि.

कठ. कठो सुनौ तदाख्यातवेदाथे तृजयोः स्वरे, मे. कठः स्वर
ऋचां भेदे स्यात्तदथे तृवेदिनोः, वि. कठो सुनौ स्वरे ऋचां भेदे तत्पाठि-
वेदिनोः, हे.

कठिन. कठिनमपि निष्ठुरे सप्रात् सस्वेऽपि त्रिषु नपुंसकं
स्थाल्याम् । कठिनी खटिकायामपि कठिना गुडशर्करायां च, मे. कठिनं
निष्ठुरे स्थाल्यां शर्करायां गुडस्य च । कठिना खटिकायां तु कठिनीति
प्रयुज्यते, वि. कठिनं निष्ठुरोखयोः । कठिनी तु खटिका सप्रात् कठिना
गुडशर्करौ, हे.

कठिस्तक. कठिस्तकस्तु पर्णासे वर्षाभृकारवेक्षयोः, मे, वि. कठि-
स्तकस्तु वर्षाभृां पर्णासे कारवेक्षके, हे. पुनर्नवाकारवेक्षपर्णासेषु कठिस्तकः, वि.

कडार. कडारः पिङ्गले दासे, मे, वि. कडारो दासपिङ्गयोः, हे.

कण. कणा जीरककुम्भीरमक्षिकापिप्पलीषु च । कणोऽतिस्त्रुक्ष्णे
धान्यांशे, मे. कणोऽतिस्त्रुक्ष्णे धान्यांशे क्षण्यजीरकणादिषु, वि. कणो
धान्यांश्लेशयोः । कणा जीरकपिप्पल्योः, हे. कणोऽतिस्त्रुक्ष्णे धान्यांशे, अ.
पिप्पल्यां जीरके कणा, वि.

कणिका. कणिका कथप्रतेऽत्यन्तस्त्रुक्ष्णवस्त्वग्निमय्ययोः, मे, वि.
कणिका स्त्रुक्ष्णवस्तुनि । अग्निमये, हे.

कणौचि. कणौचिः पुष्पितलतागुञ्जयोः शकटे स्त्रियाम्, मे.

कणौचिः पुष्पितलतागुञ्जयोः शकटेऽपि च, वि, हे.

कणेरु. कणेरुस्तु गणेरुवत् । वेष्ट्येभौ कर्णिकारेषु, हे. कणेरुः सप्राद्वशावेष्ट्याकर्णिकारे गणेरुवत्, वि. कणेरुः कर्णिकारे च करिणी-वेष्ट्ययोः स्त्रियाम्, मे.

कण्टक. कण्टको न स्त्रियां क्षुद्रशतौ मत्स्यप्रादिकौकसे । नैयोगिकादि-दौषोक्तौ सप्राद् रोमाञ्चद्रुमाङ्गयोः, मे. कण्टकः क्षुद्रवैरिणि । वेणौ द्रुमाङ्गे रोमाञ्चे, हे. कण्टकः क्षुद्रशतौ च कर्मस्थानकदोषयोः । रोमाञ्चे च द्रुमाङ्गे च कण्टको भकरेऽपि च, वि. रोमाञ्चे क्षुद्रशतौ च द्रुमाङ्गे कण्टकोऽस्त्रियाम्, त्रि.

कण्ठ. कण्ठो गले सन्निधाने ध्वनौ मदनपादपे, मे, वि. कण्ठो ध्वनौ सन्निधाने ग्रीवायां मदनद्रुमे, हे. अथ सुध्वनौ । ग्रीवादेशेऽपि कण्ठः सप्रात्, त्रि. कण्ठो ध्वनिर्गलः कण्ठः, अने. स्वरऽपि कण्ठ आख्यातः, द्वा.

कण्ठाल. कण्ठाला तु द्वयोर्द्रौणीप्रभेदे ना कमेलके, मे.

कण्ठ. कण्ठं पापे सुनौ पुंसि, मे. कण्ठं पापे सुनौ विदुः, वि. कण्ठो सुनौ कण्ठं तु कलमषे, हे.

कत्तृण. कत्तृणं तृणभित्पञ्चरोः, मे. कत्तृणं तृणभेदेऽपि वारिपर्णप्राञ्च कत्तृणम्, वि. कत्तृणं रौहिषं कुम्भी, हे.

कथम्. कथं हर्षे च गर्हायां प्रकारार्थे च सम्भ्रमे । प्रश्ने सम्भावनायाञ्च, मे. कथं प्रश्ने सम्भ्रमे च प्रकारार्थे च सम्भ्रमे, वि. कथं प्रश्ने प्रकारार्थे सम्भ्रमे सम्भ्रमेऽपि च, हे.

कथाप्रसङ्ग. कथाप्रसङ्गो वातले विषवैद्ये च वाचप्रवत्, मे, वि. कथाप्रसङ्गो वार्तायां विषसत्र च विकित्यके, हे. कथाप्रसङ्गो वातले विषवैद्येऽपि वाचप्रवत्, त्रि.

कदन. कदनं मर्दपापयोः, मे. कदनं मर्दने पापे, वि.

कदम्ब. कदम्बं निकुरम्बे सप्रान् नीपसिद्धार्थयोः पुमान्, मे. कदम्ब-

माहः सिद्धार्थे नीपेऽपि निकुरम्बके, वि. कदम्बः सर्पपे नीपे कदम्बं निकुरम्ब-
के, हे. वन्दे कदम्बो नीपे ना, त्रि. कुमादकः कदम्बः सप्रात् कदम्बः सर्पपे;
स्मृतः । कदम्बो वृक्षभेदश्च कदम्बो निर्गुणः पुमान्, अने.

कदर. कदरः श्वेतखदिरे ककचव्याधिभेदयोः, मे. कदरः श्वेत-
खदिरे क्षुद्ररोगेऽपि भावितः, वि. कदरः श्वेतखदिरे ककचक्षुद्रो-
गयोः हे.

कदल. कदलाकदलौ वृक्षप्रां कदलीकदलौ पुनः । रम्भा
वृक्षेऽथ कदली पताकाश्वगभेदयोः । कदला डिम्बिकायाश्च शास्मली-
भूतहेऽपि च, मे. कदलो हरिणान्तरे । रम्भायां वैजयन्तप्रां च, हे.
कदली ध्वजरम्भयोः, त्रि. कदली वैजयन्त्यां च रम्भायां हरिणान्तरे ।
कदली शास्मलीब्राह्मीडिम्बिकासु च कथ्यते, वि. कदली करिवैज-
यन्त्यां च, ह.

कद्रु. कद्रुस्त्रिषु स्वर्णपिङ्गे नागानां मातरि स्थियाम्, मे. कद्रु-
मातरि नागानां कद्रुः कनकपिङ्गले, वि. कद्रुः कनकपिङ्गे सप्रात् कद्रुः
सप्रान्नागमातरि, हे. कद्रुस्त्रिषु कडारे सप्रात् कद्रुः स्त्री नागमातरि, त्रि.

कनक. कनकं हेन्नि पुंसि सप्रात् किंशुके नागकेशरे । धत्तूरे काञ्च-
नारे च कालीये चम्पकेऽपि च, मे. कनकं हेन्नि कनको नागकेशरे । धत्तूरे
चम्पके काञ्चनारकिंशुकयोरपि, हे. कनकं चम्पके स्वर्णे किंशुके नागकेशरे ।
धुत्तूरे काञ्चनारे च कालीयेऽपि कचिन्मत्तम्, वि. कनकं धुत्तूरे नागकेशरे ।
चम्पके किंशुके हेन्नि, त्रि.

कनिष्ठ. कतिष्ठोऽतियुवात्यल्पाऽनुजे स्त्री दुर्बलाङ्गुली, मे. कनिष्ठोऽल्पे-
ऽनुजे यूनि कनिष्ठा दुर्बलाङ्गुली, वि. कनिष्ठोऽल्पेऽनुजे यूनि कनिष्ठा तन्नि-
माङ्गुली, हे. कनिष्ठोऽतियुवात्ययोः, अ.

कनीनिका. कनीनिका तारकाक्षः सप्रात् कनिष्ठाङ्गुलावपि, मे. वि.
कनीनिकाक्षितारका । सप्रात् कनिष्ठाङ्गुलिरपि, हे.

कनीयस्. कनीयानतियूनि सप्राद् अत्यल्पानुजयोस्त्रिषु, मे. कनी-

याननुजेऽत्युत्थे कनीयानतियूनि च, वि. कनीयाननुजेऽत्युत्थे । अतियूनि,
हे. (अतिशये) कनीयांस्तु युवात्पयोः, अ. कनीयाननुजेऽत्युत्थे च, वि.

कन्तु. कन्तुः कामकुसूलयोः, हे.

कथ्या. कथ्या षण्मयभित्तौ च तथा प्रावरणान्तरे, मे. कथ्या षण्मय-
भित्तौ सप्तात् कथ्या प्रावरणान्तरे, वि. कथ्या पुरे प्रावरणे, हे.

कन्द. कन्दोऽस्त्री स्वरणे सप्तमूले जलधरे पुमान्, मे. कन्दस्तु
स्वरणे सप्तमूले जलधरेऽपि च, वि. कन्दोऽब्दे स्वरणे सप्तमूले, हे. कन्दो-
ऽस्त्री शूरणे मूले, वि. मूले कन्दलिके कन्दः कन्दो वारिद उच्यते, अने.

कन्दर. कन्दरस्वङ्कुशे पुंसि गुहायां न नपुंसकम्, मे. कन्दरो विवरे-
ऽङ्कुशे, वि. कन्दरः सप्ताङ्गुहाः षण्णोः, वि. कन्दरोऽङ्कुशे । विवरे च गुहायाञ्च, हे.

कन्दराल. कन्दरालः पुमान् गर्दभाण्डे स्रक्षतरावपि, मे. कन्दरालः
सप्तात् पर्कटीगर्दभाण्डयोः, वि. कन्दरालो जटिद्रुमे । गर्दभाण्डे, हे.

कन्दल. कन्दलं त्रिषु कपालेऽप्युपरागे नवाङ्कुरे । कलध्वनौ
कन्दली तु स्रगुल्मप्रभेदयोः, मे. कन्दलन्तु कपाले सप्तादुपरागे नवाङ्कुरे ।
कलध्वनौ कन्दली तु स्रगवृक्षविशेषयोः, वि. कन्दलन्तु नवाङ्कुरे कल-
ध्वनौ । उपरागे स्रगभेदे कलापे कन्दली द्रुमे, हे.

कन्धर. कन्धरो वारिवाहे सप्ताद् ग्रीवायां कन्धरा मता, मे.
कन्धरो वारिवाहे सप्ताद् ग्रीवायामपि कन्धरा, वि. कन्धरोऽस्वदे । कन्धरा
तु शिरोधौ सप्तात्, हे.

कन्या. कन्या कुमारिकानार्थप्रोरोषधीराग्निभेदयोः, वि. मे. कन्या
नार्थप्रां कुमार्यप्रां च राक्षोषधिविशेषयोः, हे.

कपर्द. कपर्दः खण्डपरशो र्जटाजूटे वराटके, मे, वि. कपर्दः पार्वती-
भर्तु र्जटाजूटे वराटके, हे. शिवजूटे वराटेऽपि कपर्दः, वि. ह. कपर्दो हरजटा-
जूटः सप्तात् कपर्दस्तु काकिणी, अने.

कपर्दक. कपर्दको वराटे सप्ताज्जटाजूटे च धूर्जटेः, मे, वि.

कपालः. कपालोऽस्त्री शिरोऽस्थि सप्ताद् घटादेः शकले व्रजे, मे.

कपालं शिरसोऽस्थि सत्राद् घटादिशकले व्रजे । कुष्ठरोगविशेषे च, वि.
कपालं कुष्ठरुग्भेदे घटादिशकले गणे । शिरसोऽस्थिनि, हे. शिरसोऽस्थि
कपालोऽस्त्री घटादेः शकले व्रजे, त्रि. कपालमुक्तं घटादिशकलेऽपि, ह.

कपि. कपिर्ना सिङ्गके शाखाश्चगे च मधुसूदने, मे.

कपिल. कपिला रेणुकायाश्च शिंशपागोविशेषयोः । पुण्डरीक-
करिण्णां स्त्री वर्णभेदे त्रिलिङ्गकम् । नाऽनले वामदेवे च मुनिभेदे च
कुक्करो, मे. कपिलो मुनिभेदे सत्रात् पावके चारतत्वे । कपिला शिंशपायां
च रेणुकागोविशेषयोः । पुण्डरीककरिण्णां च पिङ्गे तु कपिलोऽस्यवत्,
वि. कपिलो वज्रिपिङ्गयोः । कुक्करो मुनिभेदे च कपिला शिंशपातरो ।
पुण्डरीककरिण्णां च रेणुकागोविशेषयोः, हे. कपिला शिंशपाकौन्त्योः
कपिलोऽग्नौ सुनौ मुनि, त्रि.

कपिलधारा. भवेत् कपिलधाराख्या स्तूर्णदौर्त्यभेदयोः, वि. कपि-
लधारा त्रिदशपगायां तौर्यभिद्यपि, हे.

कपिश. कपिशस्त्रिषु श्यावे स्त्री माधव्यां सिङ्गके प,मान्, मे. कपिशः
सिङ्गके श्यावे माधव्यां कपिशौ मता, वि. कपिशौ सिङ्गकश्यावौ कपिश
माधवौ सुरा, हे.

कपिशौर्ष. प्राकाराग्रेऽपि कपिशौर्षः, ह.

कपीतन. कपीतनं गर्दभाण्डे शिरीषाम्नातकेषु च । अश्वत्थे च, वि.
कपीतनो गर्दभाण्डे शिरीषाम्नातकेषु च । अश्वत्थे च, मे. कपीतना गर्दभाण्ड-
शिरीषाम्नातपिप्पलाः, हे. शिरीषाम्नातकेऽश्वत्थगर्दभाण्डे कपीतनः, त्रि.

कपोत. कपोतः सत्रात् चित्रकण्टपारावतविहङ्गयोः, मे. कपोतः
पारावते सत्रात् कवकाख्यविहङ्गमे, वि. कपोतः पक्षिमात्रेऽपि, त्रि.

कवन्ध. कवन्धोऽस्त्री क्रियायुक्तव्यपमूर्धकलेवर । क्लीबं जले
पुंसुदरे राज्जरक्षोविशेषयोः, मे. कवन्धस्तूदरे रक्षोविशेषेऽपि विधु-
नुदे, वि. कवन्धसुदके रुण्डे कवन्धो राज्जरक्षसोः, हे. राज्ञौ शिरःसूत्यकाधि
कवन्धः क्लीवमम्बुनि, त्रि. विशिरस्ते नरे नौरे कवन्धः स्वेचरेऽपि च, अने.

कम्. कं पादपूरणे तोये मस्तके च सुखेऽपि च, मे. कं सुखं वारि-
शिरसोः, हे. कं शिरःसुखवारिषु, वि. कं पानीयं शिरः प्रोक्तम्, अने. कं
वारिणि च मूर्धनि, अ.

कमठ. कमठः कच्छपे पुंसि भाण्डभेदे नपुंसकं, मे. कमठः
कच्छपे भाण्डभेदे च कमठं मतम्, वि. कमठः कच्छपे दैत्यविशेषे मुनि-
भाजने, हे.

कमण्डलु. कमण्डलुः सत्रात् करके न स्त्री ना लक्षपादपे, मे. कम-
ण्डलुः सत्रात् करके पर्कटीपादपेऽपि च, वि. कमण्डलू पर्कटिकुण्डिके, हे.
पर्कशास्त्र कमण्डलुः, त्रि.

कमन. कमनः कामुके कामेऽभिरूपेऽशोकपादपे, मे. वि. कमनोऽ
शोकपादपे । कामिकामाभिरूपेषु, हे.

कमल. कमलं सलिले ताम्बे जलजे लोम्बि भेषजे । मृगभेदे तु कमलः
कमला श्रीवरस्त्रियोः, वि, मे. सत्रात् कुरङ्गेऽपि कमलः, अ. मृगे जले च कमलम्,
त्रि. कमलं लोम्बि भेषजे । पङ्कजे सलिले ताम्बे कमलस्तु मृगान्तरे । कमला
श्रीवरनार्योः, हे.

कम्पन. कम्पनं न द्वयोः कम्पे कम्पे सत्रादभिधेयवत्, मे.

कम्बल. कम्बलो नागराजे सत्रात् सास्त्राप्रावारयोरपि । कृष्णवपुःसत्तरा-
सङ्गे सलिले तु नपुंसकम्, मे. कम्बलो नागराजे सत्रात् सास्त्राप्रावारयोः कृष्णैः ।
कम्बलश्चोत्तरासङ्गे कम्बलं सलिले मतम्, वि. कम्बलः कृष्णसास्त्रयोः । नाग-
प्रभेदे प्रावारे वैकट्ये कम्बलं जले, हे. प्रावारेऽपि च कम्बलः, अ. सास्त्रा-
यामपि कम्बलः, त्रि. इन्द्रियं कम्बलं प्रोक्तं कम्बलो रोमजः पटः । कम्बलं
तु गवां सास्त्रा कम्बलं कम्बलं विदुः, अने.

कम्बि. कम्बिरंशे च वंशसत्र खजाकायां स्त्रियामपि, मे. कम्बि-
रंशे च वंशसत्र खजाकायामपौष्यते, वि. कम्बि वंशलतादर्योः, हे.

कम्बु. कम्बुः शङ्खे स्त्रियां पुंसि शङ्खके बलये गजे, मे. कम्बुः
शङ्खकृगजयोः प्रविानलकशङ्खयोः, वि. कम्बु वलयशङ्खयोः । गजे शङ्ख-

के कर्चूरे ग्रीवायां नलकेऽपि च, हे. कम्ब, नां वलये पङ्कते, अ. गजग्रीवा-
विले कम्बः, त्रि.

कम्बोज. कम्बोजो हस्तिभेदेऽपि शङ्खदेशविशेषयोः, मे. कम्बजो
हस्तिभेदे सप्राच्छङ्खदेशविशेषयोः, वि. कम्बोजो नीलदन्तरे । शङ्खहस्ति-
भेदयोश्च, हे. कम्बोजो देशशङ्खयोः, त्रि.

कर. करो वर्षोपले रश्मौ पाणौ प्रत्यायश्रुगदयोः, मे. करो
वर्षोपले पाणौ श्रुगण्डाप्रत्यायरश्मिष, वि. करः प्रत्यायश्रुगदयोः । रश्मौ
वर्षोपले पाणौ, हे. बलिहस्तांशवः कराः, अ. करो हस्तः करो रश्मिः करः
कर्षकवेतनम्, अने.

करक. करकस्तु पुमान् पक्षिविशेषे दाडिमेऽपि च । द्वयो र्मघोपले न
स्त्री करे चापि कमण्डलौ, मे. करको दाडिमे पक्षिभेदे करे कमण्डलौ ।
लटाकरञ्जयो वर्षोपले च, हे. कमण्डलौ च करकः, अ. करकस्तु करङ्के
सप्रादाडिमे च कमण्डलौ । पक्षिभेदे करे चापि करका च धनोपले, वि.
वर्षोपले स्त्री करका करङ्के करकोऽस्त्वियाम् । कुरुमे दाडिमे पक्षिभेदे च
करकः पुमान्, त्रि.

करङ्क. करङ्को मरुके शस्ये नारिकेलफलास्थनि, मे, वि.

करज. करजः सात् व्याघ्रनखे करञ्जनखयोः पुमान्, मे. करजस्तु
करञ्जे सात् नखे व्याघ्रनखेऽपि च, वि. करजो नखद्वयोः, हे. नखे
करञ्जे करजः, त्रि.

करट. करटो राजगण्डे सात् कुसुम्भे निन्दप्रजीवने । एकादशा-
हृदिआह्वे दुर्दुरूटेऽपि वायसे । करटो वाद्यभेदे, मे. करटः करिगण्डे
सात् कुसुम्भे निन्दप्रजीविनि । काके वादेऽत्र दुर्दुरूटे नवआह्वे, हे.
करटो गजगण्डे सात् कुसुम्भे निन्दप्रजीविनि । एकादशाहृदिआह्वेऽपि
दुर्दुरूटेऽपि वायसे । करटो वाद्यभेदेऽपि, वि. काकेभगण्डौ करटौ,
अ. करटो वाद्यभागण्डकुविप्रयोः, त्रि. करटः कातरो ज्ञेयः करटो ध्वाङ्क
उच्यते, अने.

करण. करणं हेतुकर्मणोः । बाणिजादौ हस्तलेपे वृत्यगीतप्रभेदयोः । क्रियाभेदेन्द्रियक्षेत्रकायसंवेक्षणेषु च । कायस्थे साधने क्षीवं पुंसि शूद्राविशोः सुते, मे. करणं क्षेत्रगात्रयोः । गीताङ्गहारसंवेशभित्त्वायस्थसंहतौ । वर्णानां स्पष्टतादौ च योगिनामासनादिषु । ह्यग्नौके साधकतमे बाणिजादौ क्षतादिषु । करणः शूद्राविट्पुत्रे, हे. करणं साधकतमं क्षेत्रगात्रेन्द्रियेष्वपि, अ. सप्तात् साधने गीतवृत्यभेदे कायस्थकर्मणि । करणं पुंसि सङ्कीर्णं, त्रि. करणं कायेऽपि, ह. करणं कारणं विद्यात् क्षेत्रं करणमिष्यते । करणो जातिभेदः सप्तात् करणानीन्द्रियानि च, अने. करणं साधनक्षेत्रकायकायस्थकर्मसु । गीताङ्गहारसंवेशक्रियाभेदेन्द्रियेषु च । बालवादौ च करणः स्मृतः शूद्राविशोः सुते, वि.

कारण्ड. कारण्डो मधुकोशसिकारण्डेषु दलादके, मे. कारण्डो मधुकोशेऽसौ कारण्डवे दलादके, हे. कारण्डवे कारण्डः सप्तात् मधुकोशे दलादके, हा. V. कारण्ड.

करभ. करभो मणिवन्धादिकनिष्ठान्तोद्भूतत्सुते, मे. करभो मय उद्भूके । अङ्गुलेष्व कनिष्ठाया मणिवन्धस्य चान्तरे, हे. करभोऽधःकरो-
द्भयोः, त्रि. शूकरोद्भौ च करभौ, अने. मणिवन्धकनिष्ठकयोर्मध्यविभागेऽपि करभः, ह. करभो मणिवन्धादिकनिष्ठान्ते तथोद्भूके । करभः, वि.

करवीर. करवीरः कृपाणे सप्ताद् दैत्यभेदाश्चमारयोः । करवीर्य-
दितिश्चेष्टगवीपुत्रवतीषु च, मे. करवीरोऽश्चमारः सप्तादङ्गुष्ठः करवीरकः, अने. करवीरः कृपाणे सप्ताद् दैत्यभेदाश्चमारयोः । अष्टगव्यां पुत्र-
वत्यामदितौ करवीर्यप्रपि, वि. करवीरो हयमारे कृपाणे दैत्यभिद्यपि । करवीरौ पुत्रवत्यां सङ्गव्यामदितावपि, हे.

करहाट. करहाटः शिफाकन्दे पद्मस्र मदनद्रुमे, मे. करहाटः पद्मकन्दे पुष्पद्रुमविशेषयोः, हे. करहाटोऽजकन्दे सप्तात् पुष्पवृक्षप्रभेदयोः, वि.

कराल. करालो दन्तुरे तुङ्गे भौषणे चाभिधेयवत् । ससर्जरस-
तैले ना क्षीवं कृष्णकुठेरके, मे. करालो दन्तुरे तुङ्गे करालं च कुठेरके ।

करालो घूणतैलेऽपि करालो भीषणेऽन्यवत्, वि. करालो रौद्रतुङ्गोऽघूण-
तैलेषु दन्तुरे । करालं तु कुठारे सप्रात्, हे. करालो दन्तुरे तुङ्गे, अ.
करालो घूणतैलेऽपि, वि.

करीर. करीरो वंशाङ्कुरेऽस्त्री वृक्षभिह्वयः पुमान् । करीरी चौरि-
कायाश्च दन्तमूले च दन्तिनाम्, मे. वंशाङ्कुरे करीरोऽस्त्री तरुभेद घटे च
ना, अ. वृक्षभेदे करीरः सप्राद् घटे वंशाङ्कुरेऽपि च, अने. करीरः
कलशे वृक्षभेदे वंशाङ्कुरेऽपि च । करीरी चौरिकायां च दन्तमूले च
दन्तिनाम्, वि. करीरः कलसे वंशाङ्कुरवृक्षविशेषयोः, हे. वंशाङ्कुरे करीरः
वृक्षविशेषेऽपि कथयन्ति, ह.

करुण. करुणस्तु रसे वृक्षे छपायां करुणा मता, मे, वि. करुणे
रसवृक्षयोः । करुणा तु छपायां सप्रात्, हे.

करेण. करेणु रजयोषायां स्त्रियां पुंसि मतङ्गजे, मे. करेणु रज-
हस्तिन्योः कर्णिकारेऽपि च कृत्ति, वि. करेणुस्तु मतङ्गजे । द्विरदसत्र च
योषायां कर्णिकारतरावपि, हे. करेणुरिभ्यां स्त्री नभे, अ. करेणु रज-
हस्तिन्योः, ह.

कर्क. कर्कः कर्कतने वङ्कौ शुक्लाश्वे दर्पणे घटे, मे, वि. कर्कः श्वेताश्वे
दर्पणे घटे । कर्कतनेऽग्नौ राशौ च, हे.

कर्कट. कर्कटो विहगान्तरे । राशिभेदे कुलीरे स्त्री बालुङ्कयां
शास्त्रमलीफले, मे. अथ कर्कटः । कुलीरे करणे स्त्रीणां राशौ खगेऽथ कर्कटी ।
शास्त्रमलीफलबाहुङ्कयोः, हे. कर्कटः करणे स्त्रीणां राशिभेदकुलीरयोः ।
शास्त्रमलीफलबाहुङ्कयोः कर्कटी कर्कटः खगे, वि. कुलीरे कर्कटो राशौ, वि.

कर्कर. कर्करो भाण्डभेदे ना दर्पणे कठिने त्रिषु, मे. कर्करो दर्पणे
दृढे, वि. कर्करो दृढदर्पणौ, वि. कर्करो सुकुरे दृढे, हे.

कर्करेदु. कर्करेदुः स्मृतो गृध्रः कर्करेदुरमर्षणः, अने.

कर्कश. कर्कशः काशमर्देषु काम्यस्त्रेष्वप्यसौ पुमान् । त्रिषु साह-
सिके क्रूरे दृढामरणनिर्दये, मे. कर्कशः परपे क्रूरे छपणे निर्दये दृढे ।

इक्षौ साहसिके कासमर्दकम्पिस्तयोरपि, वि. कर्कशो निर्दये कूरे कम्पि-
स्तकक्षपाणयोः । इक्षौ साहसिके कासमर्दके प्ररुधे दृढे, हे. स्यात् कर्कशः
साहसिकः कठोरामृष्टणावपि, अ.

कर्कोटक. कर्कोटकः स्यान्मालूरकाद्रवेयप्रभेदयोः, मे, वि. कर्को-
टकोऽहौ विल्वे च, हे.

कर्चूर. V. कर्चूर.

कर्ण. कर्णः पृथग्विधसुते सुवर्णालौ श्रुतावपि, मे, वि. कर्ण-
श्रम्यापतौ श्रुतौ, हे. श्रुतिराधेययोः कर्णः, त्रि. पार्थारौ श्रवणे कर्णः, अने.

कर्णपूर. कर्णपूरः शिरीषे स्यान् नीलोत्पलवतंसयोः, मे. कर्ण-
पूरोऽवतंसे स्यान् नीलोत्पलशिरीषयोः, वि. कर्णपूरः स्याच्छिरीषे नीलो-
त्पलवतंसयोः, हे. अथोत्पलेऽपि च । कर्णपूरः, त्रि.

कर्णिका. कर्णिका करिहस्ताग्रं करमथाङ्गलावपि । कसुकादि-
च्छटांशेऽज्वराटे कर्णभूषणे, मे. कर्णिका कर्णभूषणे । बीजकोशे
सरोजस्य करमथाङ्गलावपि । कुट्टिन्यां हस्तिहस्ताग्रं, हे. कर्णिका करि-
हस्ताग्रं करमथाङ्गलावपि । कसुकादिच्छटांशे च कर्णिका कर्णभूषणे ।
बीजकोशे सरोजस्य कुट्टिन्यामपि कुतचित्, वि. कर्णिका कर्णभूषणे । करि-
हस्तेऽङ्गलौ पद्मबीजकोश्याम्, अ. करमथाङ्गलौ च सत्रात् कर्णिका, त्रि.

कर्णिकार. कर्णिकारः पुमानारग्वधद्रौ च द्रुमोत्पले, मे. कर्णि-
कारश्च शस्याके कर्णिकारो द्रुमोत्पले, वि. कर्णिकारस्तु क्षतमाले द्रुमो-
त्पले, हे.

कर्णे(र्णी)न्दु. कर्णान्दुर्गुत्क्षिप्तिकायां कर्णपाल्यामपि स्त्रियाम्, मे.
कर्णेन्दुर्गुत्क्षिप्तिकायां कर्णपाश्यामपीरिता, वि. कर्णान्दुः स्यात् कर्णपालुप्र-
गुत्क्षिप्तिका, हे.

कर्तन. कर्तनं न द्वयोश्छेदे नारीणां सूत्रनिर्मितौ, मे. कर्तनं
छेदने प्राङ्गः नारीणां दलसेवने, वि. कर्तनं योषितां दलसेवने छेदने-
ऽपि च, हे.

कर्तृ. कर्ता तु कारके वाचप्रलिङ्गो ना परमेष्ठिनि, मे.
 कर्हट. कर्हटः करहाटे स्यात् पङ्कपङ्काग्योरपि, मे, वि.
 कर्पर. कर्परः स्यात् कपाले च शस्त्रभेदकटाहयो, मे, वि. कर्ष-
 रस्तु कटाहे स्यात् शस्त्रभेदकपालयोः, हे. कपाले च कटाहे च शस्त्रभेदे
 च कर्परः, लि.

कर्वर. कर्वरः कथितो व्याघ्रे शिवायामपि कर्वरी, मे, वि.

कर्पुर. कर्पुरं सलिले हेम्नि कर्पुरः पापरत्नसोः । कर्पुरा कृष्ण-
 वन्तायां श्वले पुनान्यवत्, मे. कर्पुरं काञ्चने जले । कर्पुरो राक्षसे
 पापे श्वले, हे. कर्पुरं सलिले हेम्नि कर्पुरं पापरत्नसोः । कर्पुरा
 कृष्णान्तायां किमीरे कर्पुरोऽन्यवत्, वि. कर्पुरा राक्षसे पापे कर्पुरं श्वले
 जले, लि.

कर्मन्. कर्म व्यापेय क्रियायां च, वि. कर्माऽस्त्रो व्याप्यक्रिययोः, मे.
 कर्म कारकभेदे स्यात् क्रियायां च शुभाशुभे, हे.

कर्मकर. अथ कर्मकरो भूतेषु वेतनाजीविनि लिपु । कीनाशे
 पुंसि मूर्खायां विम्बिकायामपि स्त्रियाम्, मे. कर्मकरस्तु कीनाशे भूतेषु
 वेतनजीविनि । कर्मकरौ तु मूर्खायां विम्बिकायामपि क्वचित्, वि. कर्म-
 करोऽन्तके । भूतिजीविनि भूतेषु च, हे.

कर्मकार. कर्मकारी तु विम्बिका । मूर्खा च, हे. V. कर्मकर.

कर्मफल. अथ कर्मफलं कर्मरङ्गकर्मविपाकयोः, मे. विदुः कर्म-
 फलं कर्मरङ्गकर्मविपाकयोः, वि. कर्मरङ्गतरो कर्मफलं दुःखे सुखे-
 ऽपि च, लि.

कर्मार. कर्मागो जातिभेदे च त्वचिसारे च पुंस्त्वयम्, मे.

कर्चूर. कर्चूरः स्यात् पुमान् श्व्यां सुवर्णं तु नपुंसकम्, मे.
 कर्चूरं शटीकाञ्चनयो र्मतम्, वि.

कर्ष. कर्षो ना कर्षणे मानप्रभेदे पुंनपुंसकम्, मे. कर्षः कर्षण-
 मानयोः, वि. कर्षः कर्षणे मानभिद्यपि, हे.

कर्षू. कर्षूः पुमान् करीषाग्नौ स्त्रियां कुलेऽष्टिखातयोः, मे. कर्षूः करीषदहने कुल्यायामपि चेव्यते, वि. कर्षूस्तु तुषाग्नौ ऋषिकुल्ययोः, हे. कर्षूर्वीर्ता करीषाग्निः कर्षूः कुल्याभिधायिनी, अ.

कल. कला स्यान्मूलरैवृद्धौ शिल्पादावंशमात्रके । षोडशांशे च चन्द्रस्य कलनाकालमानयोः । कलं शुके त्विष्वजीर्णे नाव्योक्तमधुरध्वनौ, मे. कलं शुके कलोऽजीर्णेऽप्यव्यक्तमधुरध्वनौ । कला स्यान्मूलरैवृद्धौ शिल्पादावंशमात्रके । षोडशांशे च चन्द्रस्य कलनाकालयोः कला, वि. कलं त्वजीर्णरेतसोः । अव्यक्तमधुरध्वाने कला स्यात् कालशिल्पयोः । कलने मूलरैवृद्धौ षोडशांशे विधोरपि, हे. कला शिल्पे कालभेदेऽपि, अ. अंशे वृद्धावपि कला, ति, सौधावयवविज्ञानगमनेषु कला मता, अने.

कलकण्ठ. कलकण्ठः कलध्वाने हंसे पारावते पिके, मे. वि. कलकण्ठः पिके पारावते हंसे कलध्वनौ, हे.

कलकल. कलकल उक्तः कोलाहले तथा सर्जनिर्थासे, मे. भवेत् कलकलः सर्जरसे कोलाहलेऽपि च, वि. कलकलः पुनः । कोलाहले सर्जरसे, हे. धूनकेऽपि कलकलः, ति.

कलङ्क. कलङ्कोऽङ्कोऽपवादे च कालायसमलेऽपि च, मे, वि. कलङ्कोऽङ्कापवादयोः, अ, हे. कलङ्कं लाञ्छने दोषे, ह.

कलत्र. कलत्रं ओणिभार्ययोः । दुर्गस्थाने वृषादीनाम्, मे, वि. कलत्रं ओणौ भार्यायां दुर्गस्थाने च भृशुजाम्, हे. कलत्रं ओणिभार्ययोः, अ.

कलधौत. कलधौतं सुवर्णं सप्राद्रजते ज्ञ नपुंसकम्, मे. कलधौतं रूप्यहेम्नोः कलधौतं कलध्वनौ, वि. कलधौतं रूप्यहेम्नोः कलधौतः कलध्वनौ, हे. कलधौतं रूप्यहेम्नोः, अ. रजते कलधौतं सप्रात् कलधौतं च काञ्चने, अने. कलधौतं शातकुम्भेऽपि, ह.

कलध्वनि. कलध्वनिः पुमान् पारावते पिकमयूरयोः, मे. कलध्वनिः कोकिले सप्रात् पारावतमयूरयोः, वि. कलध्वनिः परभृते पारावतकलापिनोः, हे.

कलम. कलमः पुंसि लेखन्यां शाली पाटच्चरेऽपि च, मे. कलमो लेखनीचैरगलिकाचारकेषु च, वि. कलमः शालिचौरयोः, हे. कलमा लेखनीचैरगलयाः, त्रि.

कलम्ब. कलम्बो शाकभेदे स्यात् कदम्बशरयोः पुमान्, मे. कलम्बः सायके नीपे नालीशाके कलम्बप्रपि, वि. कलम्बो नालिकाशाके वृषत्के नीपपादपे, हे. कलम्बः शरनालयोः, त्रि.

कलविद्ध. कलविद्धः पुमान् ग्रामचटकेऽपि कलिङ्गके, मे. कलविद्धः स्मृतो ग्रामचटकेऽपि कुलिङ्गके, वि.

कलह. कलहं युद्धवाटे ना खड्गकोशे च भगटने, मे. कलहं खड्गकोशे सप्राद् भगटने युद्धवाटयोः, वि. कलहो भगटने खड्गकोशे समरवाटयोः, हे. खड्गकोशे च कलहः, त्रि.

कलहंस. कलहंसस्तु कादम्बे राजहंसे वृषोत्तमे, मे, वि. कलहंसो राजहंसे कादम्बे वृषसत्तमे, हे.

कलानुनादिन्. कलानुनादी रोलम्बे कलविद्धे कपिञ्जले, मे, वि. कलानुनादी चटके चञ्चरीके कपिञ्जले, हे.

कलाप. कलापः संहतौ बर्ह काञ्चरां भूषणतृणयोः । चन्द्रे विदग्धे व्याकरणभेदेऽपि कथ्यते युधैः, मे. कलापो भूषणे बर्ह तृणीरे संहतेऽपि च, वि. कलापो बर्हतृणयोः । संहतौ भूषणे काञ्चराम्, हे. कलापो भूषणे बर्ह तृणीरे संहतावपि, अ.

कलापिन्. कलापौ तु सन्नवर्हिणयोः पुमान्, मे. कलापौ तु सन्नवर्हिणयोरपि, वि. कलापौ सन्नवर्हिणयोः, हे.

कलि. कलिः सप्रात् कलहे शूरे कलिरन्त्ययुगे युधि, वि. कलिर्विभीतके शूरे विवादेऽन्त्ययुगे युधि, हे. कलहेऽपि कलिण्डः, च. कलिः स्त्री कलिकायां ना शूराजिकलहे युगे, मे. चतुर्थेऽपि युगे कलिः, अ. कलिः कलहकालयोः, अने.

कलिकार. कलिकारस्तु धूम्याटे करञ्जे पीतमल्लके, मे. त्रि. कलि-

कारः करञ्जे सप्रात् धूम्याटे पीतमस्तके, वि. कलिकारस्तु धूम्याटे पीत-
सुण्डकरण्डयोः, हे.

कलिङ्ग. कलिङ्गः पूतिकरञ्जे धूम्याटे भूमि नौवृत्ति । न द्वयोः कौट-
जफले महिलायान्तु योषिति, मे. कलिङ्गो नौवृदन्तरे । पूतीकरञ्जे धूम्याटे
सप्रात् कलिङ्गा नितम्बिनौ । कलिङ्गं कौटजफले, हे. कलिङ्गः पूतिकरञ्जे
धूम्याटे नौवृदन्तरे । कलिङ्गं कौटजफले कलिङ्गा योषिति स्मृता, वि.
देशे कलिङ्गो धूम्याटे कलिङ्गं कौटजे फले । त्रिषु विदग्धे दत्ते च, त्रि.
धूम्याटश्च कलिङ्गः स्यात् कलिङ्गो देश उच्यते, अने.

कलित. कलितं विदिताप्तयोः, मे, वि, त्रि. कलितं वेदिताप्तयोः, हे.

कलुष. कलुषत्वाविले पापे, मे. कलुषं चाविलैनसोः, वि. कलुषं
त्वाविलाहंसोः, हे. अयाविले । पापे च कलुषं, त्रि.

कल्क. कल्कोऽस्त्री घृततैलादिशेषे दम्भे विभीतके । विट्किट्टयो-
श्च पापे च त्रिषु पापाशये पुनः, मे. कल्कः पापाशये पापे दम्भे विट्किट्ट-
योरपि, वि. कल्कोऽस्त्री श्मलैनसोः दम्भेऽपि, अ. वल्को विभीतके तैलादिशेषे
च, त्रि. अरिष्टपिष्टकौ कल्कौ, अने. वल्कोऽघविष्ठयोः । दम्भे पापिनि
किट्टे च, हे.

कल्प. कल्पः शास्त्रे विधौ न्याये संवर्त्त ब्रह्मणो दिने, मे, त्रि. कल्पः
सप्रात् प्रलये न्याये शास्त्रे ब्रह्मदिने विधौ, वि. कल्पो विकल्पे कल्पद्रौ,
संवर्त्त ब्रह्मवासरे । शास्त्रे न्याये विधौ, हे. न्याये तुल्ये विधौ काले चित्ते
दण्डे च कल्पवाक्, अने.

कल्पना. अय कल्पना । करिणः सज्जनायां स्त्री क्लृप्तौ च कल्प-
ने, मे. कल्पनं कर्तने क्लृप्तौ सज्जनायां तु कल्पना, वि. कल्पने क्लृप्ति-
कर्तने । कल्पनेभसज्जनायाम्, हे. क्लृप्तौ छेदे च कल्पनम्, त्रि.

कल्मष. कल्मषं किल्बिषे क्लृप्तौ पुंसि सप्रान्नरकान्तरे, मे.

कल्माष. कल्माषो यातुधाने च कृष्णपाण्डुरकृष्णयोः, मे. कल्माषो
राक्षसे कृष्णे कल्माषः कृष्णपाण्डुरे, वि. कल्माषो राक्षसे कृष्णे श्वले, हे.

कल्यः कल्यं प्रभाते क्लीवं सगात् कल्यो वाक्श्रुतिवर्जिते । रुज्जनो-
रोगदक्षेषु कल्याणवचनेऽपि च । उपायवचनेऽपि सगात् त्रिषु मदेष्ट च योषिति,
मे. कल्यं सज्जे प्रभाते च कतप्रो नौरोगदक्षयोः । कलत्रा कलगाणवाचि सगात्
कादस्वर्थयामपि स्मृता, वि. कलत्रं प्रभाते मयुनि सज्जे दक्षे निरामये ।
कल्या कलगाणवाचि सगात्, हे. ह्यतनदिनेऽपि कलत्रम्, ह. कल्यौ
सज्जनिरामयौ, अ. कलासु कुशलः कल्यः कल्यो ज्ञेयो निरामयः । कलत्रं
कालविशेषश्च कलत्रं मयश्च कीर्तितम्, अने.

कल्याणः कल्याणमन्त्रयस्वर्गे मङ्गलेऽपि नपुंसकम्, मे. कल्याणमन्त्रये
स्वर्गे कल्याणं मङ्गलेऽपि च, वि. कल्याणं हेन्नि मङ्गले, हे. कल्याणं काङ्क्षे
श्रुभे, त्रि.

कल्लोलः कल्लोलः पुंसि हर्षं सगात् उल्लोलवैरिणोरपि, मे. कल्लोलो
हर्षं उल्लोने कल्लोलः परिपश्चिनि, वि. कल्लोलोऽरौ हर्षवीचप्रोः, हे. कल्लोलौ
प्रातवोल्लोलौ, त्रि.

कवचः कवचो गर्दभाण्डे च सन्नाहे पटहेऽपि च, मे. कवचो गर्द-
भाण्डे स्यात् सन्नाहे पटहेऽपि च, वि. कवचस्तु तमुखाणे पटहे नन्दि-
पादपे, हे.

कवन्धः कवन्धं सलिले प्रोक्तमपमूर्धकलेवरे, वि. V. कवन्धः.

कवरः कवरं लवणेऽन्धे स्त्री पृथीतुङ्गीकचान्तरे । कवसुमायां ना
रक्षःपापयो भैरजान्तरे, मे. कवरी केशशाकविशेषयोः । कवरं लवणेऽन्धे
च, वि. कवरं लवणान्धयोः । कवरी केशविन्द्यासुशाकयोः, हे.

कविः कविर्वाल्मीकिशुकयोः । सूरौ काव्यकरे पुंसि खलीने
सगात् योषिति, मे. कविः काव्यकरे सूरौ कविर्वाल्मीकिशुकयोः
कवी खलीने कथिता, वि. कविः काव्यस्य कर्तरि । विचक्षणो दैत्यगुरौ
सगात् कवी तु खलीनके, हे. खलीने स्त्री कविः पुंसि काव्यशृङ्खल
सूरिषु, त्रि.

कथाः कथा सगादश्वताङ्ग्यां रज्जौ सुखे गुणेऽपि च, हे.

कशिपु. कशिपु भक्ताच्छादनयोरेकोक्त्या पृथक्तयोः पुंसि, मे. एकोक्त्या कशिपु भक्ताच्छादने च द्वयोः पृथक्, वि. कशिपु भोजनवस्त्रयो-
रेकैकस्मिन् द्वयोश्चापि, हे. कशिपु त्वन्माच्छादनं द्वयम्, अ. रत्नः कशिपु-
राख्यातः प्रावारः कशिपु मंतः, अने.

कशेरु. कशेरुः पृष्ठकीकसे । शणजातो कन्दभेदे, हे. कशेरुः कण्ठले
कन्दे पृष्ठस्यस्थि कशेरुका, अने.

कश्मल. कश्मलः सत्रात् पिशाचेऽपि कश्मलो मोह उच्यते, अने.

कश्य. कश्यं त्रिषु कशार्हे सत्रात् स्त्रीव मद्याश्चमध्ययोः, मे. कश्यं
मध्ये तुरङ्गाणां कश्यं मद्यकशार्हयोः, वि. कश्यं कशार्हमद्ययोः । अश्व-
मध्ये, हे. कश्यं कशार्हं मद्ये च, त्रि. मद्याश्चमध्ययोः कश्यम्, अने.

कषाय. कषायो रसभेदे च निर्यासे च विलेपने । अङ्गरागे च
न स्त्री सत्रात् सुरभौ लोहिते त्रिषु, मे. कषायो रसभेदे सत्रादङ्गरागे
विलेपने । निर्यासेऽपि कषायोऽयं सुरभौ लोहितेऽन्यवत्, वि. कषायः सुरभौ
रसे । रागवस्तुनि निर्यासे क्रोधादिषु विलेपने । वर्णे, हे. निर्यासेऽपि
कषायोऽस्त्री, अ. कषायः सुरभौ रसे, त्रि. कटुतिक्तकषायास्तु सौरभ्येऽपि
प्रकीर्तिताः, ह.

कष्ट. कष्टं तु गहने छच्छे, मे. कष्टं गहनछच्छयोः, हे, वि. कष्टे
तु छच्छगहने, अ.

कांसत्र. कांसत्रं वायान्तरे पानपात्रे सत्रात्तैजसान्तरे, मे. कांसत्रं
तु तैजसद्रवे वायुभित्पानपात्रयोः, वि. कांसत्रं तैजसवाद्ययोः । पान-
पात्रे मानभेदे, हे.

काक. काकः स्याद् वायसे पृष्ठप्रभेदे पीठसर्पिणि । शिरोऽवचालने
मानप्रभेदद्वीपभेदयोः । काका स्यात् काकनासायां काकोलीकाकजङ्घयोः ।
रक्तिकायां मलपां च काकमाचरां च योषिति । काकं सुरतबन्धे स्यात्
काकानामपि संहतौ, मे. काकः स्यात् पीठसर्पिणि । द्वीपमानद्रुभेदेषु
शिरोऽवचालने द्विके । काकं काकसमूहे स्याद्रतबन्धे च योषिताम् । काका

तु काकजङ्घायां काकोलीकाकनासयोः । काकोदुस्वरिकाकाकमाचिका-
रक्तिकास्त्रिपि, हे. काकः सप्राहायसे वृक्षप्रभेदे पौठसर्पणि । शिरोऽवच्छालने
मानविशेषद्वीपभेदयोः । काकं स्त्रीरतवन्धे सप्रात् काकानामपि संचतौ ।
काका सप्रात् काकनासायां काकोलीकाकजङ्घयोः । रक्तिकायां मलपात्र
काकमाचप्राश्च कीर्तिता, वि. अथ द्रुमान्तरे । द्विकेष्टे च काकः
सप्रात्, वि.

काकरूक. काकरूको नजदम्भस्त्रीजितोलूकभीरुष । निःस्त्रे, मे.
काकरूक उलूके सप्रात्निःस्त्रे स्त्रीजितदम्भयोः, वि. काकरूको दिगम्बरे ।
उलूके स्त्रीजिते दम्भे भीरुके निधनेऽपि च, हे. पंचकस्त्रीजितौ काक-
रूकौ, वि.

काकिषी. काकिषी पणतुर्यांशे मानदण्डे च दृश्यते । कृष्णलैक-
वराटयोः सप्रादुन्मानसप्रांशकेऽपि च, मे. काकिषी पणतुर्यांशे मानदण्डे
च काकिषी । कृष्णलैकवराटयोः सप्रादुदमानांशकेऽपि च, वि. काकिषी
मानदण्डसत्र तुरीयेऽंशे पणसत्र च । कृष्णलायां वराटे च, हे.

काकिनी. काकिनी पणपादेऽपि मानपादवराटके, मे.

काकोल. काकोलो विषभेदे सप्राद् द्रोणकाककुलालयोः, वि.
काकोलो मौकुलौ विषे । कुलाले, हे. काकोलं नः कान्तरे । ना कुलाले
द्रोणकाके विषभेदे तु न स्त्रियाम्, मे. काको विषश्च काकोली, वि.

कात्री. कात्री तुवरिकायाश्च सौराष्ट्रश्चपि स्त्रियाम्, मे.

काच. काचः शिक्रेण मणौ नेत्ररागभेदे च्छदन्ते, मे. काचश्च
मणौ शिक्रेण च्छदन्ते । नेत्ररोगेऽपि, वि. काचोऽस्त्रिरोगे शिक्रेण मणौ
च्छदि, हे. काचाः शिक्वश्चङ्गे ददृणु, जः, अ.

काचवत्तिक. राजपट्टसत्र काचसत्र गुडके काचवार्तिकः, वि.

काचिध. काचिधः काञ्चनेऽपि सप्रात् क्लेशण्डे मूषकेऽपि च, मे.
काचिधः काञ्चने प्रोक्तः क्लेशण्डे मूषिकेऽपि च, वि. काचिधस्तु मूषिके सप्रात्
शातकुम्भे क्लेशण्डके, हे. काचिधौ काञ्चनोन्तु, वि.

काञ्चन. काञ्चनः काञ्चनारे सप्रात् चम्पके नागकेसरे । उदुम्बरे च धत्तूरे हरिद्रायां च काञ्चनी । क्लीबेऽज्जकेशरे हेन्नि, मे. काञ्चनः काञ्चनारे सप्रात् चम्पके नागकेसरे । उदुम्बरे च पुन्नागे हरिद्रायां च काञ्चनी । काञ्चनं हेन्नि किञ्चल्के, वि. काञ्चनं हेन्नि किञ्चल्के काञ्चनो नागकेसरे । उदुम्बरे काञ्चनारे पुन्नागे चम्पकेऽपि च । काञ्चनी तु हरिद्रायां, हे. काञ्चनन्तु हेन्नि नागकेसरे काञ्चनी निशा, त्रि.

काञ्ची. काञ्ची सप्रान् मेखलादान्नि प्रभेदे नगरसप्र च, मे. काञ्ची सप्रान्मेखलादान्नि गुञ्जायां नौददन्तरे, वि. काञ्ची गुञ्जामेखलयोः पुर्यां, हे. देशभेदेऽपि काञ्ची सप्रात्, त्रि.

काण. काणः काकैकचक्षुषोः, मे, वि.

काण्ड. काण्डः स्तम्बे तरुस्तन्धे वाणेऽवसरनीरयोः । कुत्सिते वृक्ष-भिन्नाङ्गीवन्दे रहसि न स्त्रियाम्, मे. काण्डं नाले तरुस्तन्धे वाणेऽवसरनी-रयोः । कुत्सिते रहसि स्तम्बे काण्डं गर्वेऽपुत्रदाहृतम्, वि. काण्डो नाले-ऽधमे वर्गे द्रुस्तन्धेऽवसरे शरे । रहःस्त्राघाम्बुषु स्तम्बे, हे. काण्डोऽस्त्री दण्डवाणावर्गवसरवारिषु, अ. काण्डो वाणस्तुला काण्डः काण्डः सङ्घात इषप्रते । काण्डः कालो बलं काण्डं काण्डो मूलं तरोरपि, अने. काण्डः शरो जलं काण्डम्, अने.

कातप्रायन. कातप्रायनो वररुचौ विशेषे च सुनेः पुमान् । काषाय-वस्त्रे विधवाङ्गुजरतुमयोः स्त्रियाम्, मे. कातप्रायनो वररुचौ गौर्यां कातप्रा-यनी मता । काषायवस्त्रविधवाङ्गुजरतुमपेक्ष्यते, वि. कातप्रायनो वररुचौ कातप्रायनी तु पार्वती । कषायवस्त्रविधवार्धवृद्धमहिलाऽपि च, हे. सप्रात् कातप्रायन्यर्धवृद्धागौर्यो वररुचौ नरि, त्रि.

कादम्ब. कादम्बः सप्रात् पुमान् पक्षिविशेषे सायकेऽपि च, मे. कादम्बः कलहंसेष्योः, वि, हे. कादम्बो शरपक्षिणौ, त्रि.

कादम्बर. कादम्बरस्तु दध्यग्रे मद्यभेदे नपुंसकम् । स्त्री वारुणीपरभृता-भारतीशरिकामु च, मे. कादम्बरं तु दध्यग्रे मद्यभेदे च सीधुनि । काद-

स्वरी परभृताभारतीसारिकासु च, वि. कादम्बरं दधिसरं शौधुमन्-
प्रभेदयोः । कादम्बरी कोकिलायां बाष्पीशारिकयोरपि, हे.

कानन. काननं विपिने गेहे परमेष्ठिसुखेऽपि च, मे, वि. काननं
तु ब्रह्मासेय विपिने गेहे, हे.

कानीन. कानीनः कन्यकाजाततनये व्यासकर्णयोः, मे, वि. कानीनः
कन्यकासुते । कर्णे व्यासे, हे.

कान्त. कान्ता नार्थं प्रियङ्गौ स्त्री शोभने त्रिषु ना धवे । लौहे
च चन्द्रसूर्यायः पर्यायान्तःशिलासु च, मे. कान्तो रम्ये प्रिये ग्राव्णि कान्ता
प्रियङ्गुयोधितोः, हे. कान्तोऽश्मनि गृहे चारौ कान्ता तु फलिनीस्त्रियोः, वि.
कान्तसु प्रियरम्ययोः, त्रि.

कान्तार. कान्तारोऽस्त्री महारण्ये विले दुर्गमवर्त्मनि । पुंसि
सरादिक्षेत्रे च, मे. कान्तारमुपसर्गादौ वने दुर्गमवर्त्मनि । इक्षुप्रभेदे
कान्तारः, वि. कान्तारं दुर्गवर्त्मनि । महारण्योपसर्गादयोः काननेक्षु-
विशेषयोः, हे. महारण्ये दुर्गपथे कान्तारं पुंनपुंसकम्, अ. कान्तारं
काननं प्रोक्तं कान्तारः पाकशासनः । इक्षुभेदश्च कान्तारः कान्तारो
दुर्भरो दरः, अने. दुर्गमार्गेऽपि कान्तारम्, ह.

कान्ति. कान्तिः शोभेच्छयोः स्त्रियां, मे. कान्तिः शोभाभिला-
षयोः, वि. कान्तिः शोभाकामनयोः, हे. अथ कान्ति दुर्गतीच्छयोः, त्रि.
V. विश्वम्.

कापटिक. कापटिकोऽन्यमर्मज्ञे छात्रे पुंसि षष्ठे त्रिषु, मे. का-
पटिकोऽन्यमर्मज्ञे छात्रे सप्तात् कालदेशेनि, वि.

कापय. कापयः कुक्षितपथे चप्रीरे क्लीवमिष्यते, मे.

कापोत. कापोतो रचके क्लीवं कपोतीघेऽस्त्रनाम्नरे, मे. कापोत-
मञ्जने स्वजत्रां कपोतानां च संहतौ, वि.

काम. कामः स्मरेच्छयोः पुमान् । रेतस्रपि निकामे च कामेऽपि
सप्तान्पुंसकम्, मे. कामः स्मरेऽभिलाषे च कामं रेतोनि कामयोः ।

अव्ययं त्वभ्यनुज्ञायाम्, वि. कामं वाङ्मेनुमतिरेतसोः । कामः स्मरे-
च्छाकामेष्टेषु, हे. इच्छामनोभवौ कामौ, अ. रेतोनिकामकामेष्टेषु कामं
पुंसि स्मरेच्छयोः, त्रि.

कामकूट. कामकूटस्तु वेश्यायाः प्रियविभ्रमयोः पुमान्, मे. काम-
कूटौ वेश्याविभ्रमेष्टौ, हे. कामकूटस्तु वेश्यायाः प्रियविभ्रमयो मर्तः, वि.

कामगुण. अथ कामगुणो रागे विषयाभोगयोरपि, मे. कामगुणः
स्मृतो रागे विषयाभोगयोरपि, वि. कामगुणो रतौ । विषयाभोगयोश्चपि, हे.

कामचारिन्. कामचारौ कामुके सत्रात् स्तच्छन्दकलविङ्कयोः, मे.
कामचारौ तु कमने स्तच्छन्दकलविङ्कयोः, वि. कामचारौ कलविङ्के स्तेच्छा-
चारिणि कामुके, हे.

कामद. कामदा कामधेनौ स्त्री कामदातरि वाचप्रवत्, मे. का-
मदा धेनुकायां सत्रात् वाचप्रवत् कामदोग्धरि, वि.

कामम्. कामश्चानुमतौ स्मृतम् । प्रकाशे चाप्यस्त्यायां तथानुगमनेऽ-
पि च, मे. काममस्त्यानुगमे प्रकामेऽनुमतावपि, हे. कामं प्रकामे-
ऽनुमतावस्त्यानुगमेऽपि च, वि.

कामल. कामला रोगभेदे वा ना ना मरुवसन्तयोः । कामुके वाचप्र-
लिङ्गः, मे. कामलः कामुके रोगे मरुदेशवसन्तयोः, वि. कामलः कामिरो-
गयोः । मरुदेशेऽवतसे च, हे. कामलः कामुके मधौ, त्रि.

कामि. कामिनी कामुके रत्यां स्त्री, मे. कामिः सत्रात् कामुके
रत्याम्, वि.

कामिन्. कामिनी भौरवन्द्योः । कामी तु कामुके चक्रवाके पारा-
वतेऽपि च, मे. कामिनी भौरवन्द्योः । कामी सत्रात् कामुके चक्रवाके पाराव-
तेऽपि च, वि. कामी सत्रात् कमने चक्रवाके पारावतेऽपि च, हे. कामिनी
स्त्रीणचक्रौ च, त्रि. वन्दाशमपि कामिनी, अ.

कामुक. कामुकः कमनेऽशोकपादपे चातिसुक्तके, मे, वि. कामु-
कास्तु काम्यशोकातिसुक्ताः, हे.

काखोज. काखोजोऽष्टान्तरे सोमवल्के पुन्नागपादपे । काखोजे मापपर्णर्पां च वलक्षत्रदिरे स्त्रियाम्, मे. काखोजः पुनरष्टानां भेद पुन्नाग-पादपे । वलक्षत्रदिरे चापि काखोजी मापपर्णिका, हे. काखोजस्त-रगे सोमवल्के पुन्नागपादपे । काखोजी मापपर्णर्पां च हिङ्गुपर्णर्मपि क्वचित्, वि.

काय. कायः कदैवते मूर्त्तौ सङ्गे लक्षप्रस्थभावयोः । कायो मनुष्य-तीर्थेऽपि, वि. कायः कदैवते मूर्त्तौ सङ्गे लक्षप्रस्थभावयोः । कायं मनुष्य-तीर्थे च, हे. कायः कदैवते मूर्त्तौ सङ्गे लक्षप्रस्थभावयोः । मनुष्यतीर्थे कायं सप्तात्, मे. कायः स्वभावे लक्ष्ये च सङ्गे मूर्त्तौ कदैवते, त्रि. शरी-रोत्प्रेषयोः कायः, अने.

कायस्थ. कायस्थः परमात्मनि । नरजातिविशेषे ना हरितक्यान्तु योषिति, मे. कायस्थोऽपि वृजातेः सप्तात् प्रभेद परमात्मनि । कायस्था तु हरितक्यामामलक्यां च दर्शिता, वि. कायस्थोऽक्षरजीवकः । परमात्मा च कायस्था हरितक्यामलक्यापि, हे.

कार. कारो वधे निश्चये च बलौ यत्ने यतावपि । तुपारगैलेऽपि पुमान् स्त्रियां दूतगं प्रसेवके । सुवर्णकारिकायां च बन्धनागारबन्धयोः, मे. कारो वधे निश्चये च बलौ यत्ने यतावपि । कारस्तुपारगैले च कारा दूतां प्रसेवके । बन्धने बन्धनागारहेमकारिकयोरपि, वि. कारो बलौ वधे यत्र हिमाद्रौ निश्चये यतौ । कारा बन्धनशालायां बन्धे दूतगं प्रसेवके । सप्ता-हेमकारिकायां च, हे. कारा पीडाबन्धशाले, त्रि. कारो वधे निश्च-ये च, अने.

कारक. कारिका नटयोषिति । कृतौ विवरणश्लोके शिल्पयात-नयोरपि । नटुंसकं तु कर्मादौ कारकं कर्तरि त्रिषु, मे. कारकं कर्तृक-र्मादौ कारिका यातना नटी । कृति विवरणश्लोकनापितादिककर्म च, हे. कारिका नटयोषिति । कृतौ विवरणश्लोके यातनायां च कारिका । नापि तादिकशिल्पेऽपि, वि. कारकः कर्तरि प्रोक्तः कर्मादावपि कारकम्, वि.

कारिका यातनास्त्योः, अ. व्याख्यास्तोकेऽपि कारिका, त्रि.

कारण. कारणं करणे हेतुवधयोश्च नपुंसकम् । स्त्री यातनायाम्, मे. कारणं करणे हेतुवधयोरपि कारणम् । कारणा यातनायां च, वि. कारणं. घातने हेतौ करणे कारणा पुनः । यातना, हे. बधे हेतौ च कारणम्, त्रि.

कारण्ड. कारण्डो मधुकोशसिकारण्डवदलादृके, वि. V. करण्ड.

कारन्धमिन्. कारन्धमी कांस्यकारे धातुवादरतेऽपि च, मे, वि. कारन्धमी धातुवादनिरते कांस्यकारिणि, हे. धातुवादरते कांस्यकारे कारन्धमी नरि, त्रि.

कारवी. कारवी मधुरादीप्यत्वक्षपत्नीक्षणाजोरके, मे, वि. कार-
वी क्षणाजोरके । दीपेय मधुरात्वक्षपत्रोः, हे.

कारि. कारिः स्त्रियां क्रियायां सग्राह्याचरलिङ्गस्तु शिल्पिनि, मे. कारिः क्रियायामाख्याता नापितादिकशिल्पिनि, वि. कारिः शिल्पक्रिया-
ऽपि च, हे.

कारु. कारु विश्वकर्मणि ना त्रिषु कारकशिल्पिनोः, मे. कारुः कारकशिल्पिनोः । विश्वकर्मणि शिल्पे च, वि. कारुस्तु कारके शिल्पे विश्व-
कर्मणि शिल्पिनि, हे. कारुः कारकशिल्पिनोः, त्रि.

कारुज. कारुजः शिल्पिनां चित्रे वामलूरे गजार्भके मे. कारुजः शिल्पिनां चित्रे कलभे नागकेशरे । स्वयंजाततिले फेने वलमीके गैरि-
केऽपि च, वि. कारुजः कलभे फेने वलमीके नागकेशरे । गैरिके शिल्पि-
नां चित्रे स्वयंजाततिलेऽपि च, हे.

कार्पट. कार्पटो जतुकार्थिग्रणोः, मे, वि, हे.

कार्मण. कार्मणं मन्त्रतन्त्रादियोजने कर्मठेऽपि च, मे. कार्मणं मन्त्र-
तन्त्रादियोजने कर्मकारके, वि. कार्मणं मन्त्रादिसाधने कर्मकारके, हे.

कार्मुक. कार्मुकं धनुषिं सगान् ना वेषौ कर्मक्षमेऽन्यवत्, मे. अथ कार्मुकः । वंशे कार्मुकमिष्यासे कर्मठे, हे. कार्मुकं वंशधनुषोः

कर्मशक्ते तु वाच्यवत्, वि. वेणौ ना कामुक्तं चापे, ति.

कार्य. कार्येण हेती प्रयोजने, मे, वि. हे. कार्यं सुहे तथा ज्ञात्ये, ज्ञाने.

कार्यपुट. सग्रात् कार्यपुटः क्षणोन्मत्तानर्थकरेषु च, मे. कार्यपुटोऽनर्थकरे क्षणोन्मत्तयोरपि, हे. कार्यपुटस्तु क्षणोन्मत्तानर्थकरेष्वपि, वि. उन्मत्ते क्षणोऽनर्थकरे कार्यपुटध्वनिः, हा.

कार्षापण. कार्षापणोऽस्त्री कार्षिके पणपोड्यकेऽपि च, मे. कार्षापणः कार्षिके सग्रात् पणपोड्यकेऽपि च, वि. कार्षापणः सुकार्षिके। पणपोड्यके, हे.

काल. कालो ऋत्यौ महाकाले समये यमलक्षणयोः। काला तु क्षणविवृततामस्त्रिठानीलिकासु च। कालो गौर्ययां चारकीटे कालिकामातृभेदयोः, मे. कालो ऋत्यौ महाकाले समये यमलक्षणयोः। क्षणविवृतति काला तु नीलीमस्त्रिष्ठयोरपि। कालो गौर्ययां चारकीटे कालिकामातृभेदयोः। नवाब्जवाहृन्देऽपि परिवादेऽपि च क्वचित्, वि. कालः पुनः क्षणवर्णं महाकालस्ततान्तयोः। मरणानेहसोः कालो कालिकाचारकीटयोः। मातृभेदोमयो नर्थमेधौषपरिवादयोः। काला क्षणाविवृतनील्योर्जिज्ञासां, हे. क्षतान्तानेहसोः कालः, प्र. कालः स्यान्मृतपुत्रलक्षणयोः, ति. उत्सवे च प्रकोष्ठे च सुहृत्ते निगमे तथा। कालशब्दा व्यवस्थायां समयेऽपि निगद्यते, ज्ञाने. निमेषादौ यमे वर्णं कालो ऋत्यौ च कीर्तयते। कालाः सङ्केतकाचारसिद्धान्तसमयाः स्मृताः, ह.

कालकण्ठ. कालकण्ठश्च दाह्यहे कलविद्धे च खञ्जने। मयूरी पीतसारे च सग्रात् खण्डपरशौ पुमान्, मे. कालकण्ठस्तु दाह्यहे कलविद्धे च खञ्जने। सितापाङ्गे हरे पीतसारके नीलकण्ठवत्, वि. कालकण्ठनीलकण्ठौ पीतसारे महेश्वरे। दाह्यहे ग्रामचटके खञ्जरीदे शिखावले, हे. दाह्यहे कालकण्ठः सग्रात् शिवखञ्जनयोरपि, ति.

कालञ्जर. कालञ्जरो योगिचकमेलके भैरवे गिरौ, मे, वि. काल

स्यारो भैरवाद्रुगो र्योगिचक्रस्य मेलके, हे.

कालष्ट. कालष्टं कर्णचापे पुंसि कङ्कविहङ्गमे, मे. कालष्टं भवेत् कर्णचापे कोदण्डमात्रके । कालष्टस्तु सारङ्गविशेषे कङ्कपक्षिणि, वि. कालष्टन्तु कोदण्डमात्रके कर्णधन्वनि । कालष्टो स्रगभेदे कङ्के, हे.

कालस्कन्ध. कालस्कन्धस्तमाले स्यात् तिन्दुके जीवकद्रुमे, मे, वि. कालस्कन्धस्तु तिन्दुके । तमाले जीवकद्रौ च, हे.

कालानुसार्थ. कालानुसार्थं शैलेये कालीये शिंशपाद्रुमे, मे. कालानुसार्थं कालेये शैलेये शिंशपाद्रुमे, वि. कालानुसार्थः शैलेये कालेये शिंशपातरौ, हे.

कालिङ्ग. कालिङ्गो भूमिकर्कारौ दन्तावलभुजङ्गयोः । कालिङ्गी राजकर्कट्याम्, मे, वि. कालिङ्गस्तु भुजङ्गमे । द्विरदे भूमिकर्कारौ कालिङ्गी राजकर्कटौ, हे.

कालिका. कालिका चण्डिकाभेदे कार्ण्यष्टशिकपत्रयोः । कमदेयवस्तुमूल्ये धूसरीनवमेघयोः । पटोलशाखारोमालीमांसीकाकौश्रिवासु च । मेघावलौ च, मे. कालिका योगिनौभिदि । स्वर्णादिदोषे मेघात्यां सुरागौर्य्या नर्वास्वदे । कमदेयवस्तुमूल्ये कार्ण्यष्टशिकपत्रयोः । रोमात्यां धूसरीमांसयोः काकोपटोलशाखयोः, हे. कालिका योगिनीभेदे कार्ण्ये गौर्य्यां घनावलौ । कमदेयवस्तुमूल्ये धूसरीनवमेघयोः । पटोलशाखारोमालीमांसीकाकौषु कालिका । तथा ष्टशिकपत्रेऽपि, वि. मेघजाले च कालिका, अ. रोमावलीमेघमालाकरटौषु च कालिका, हा. दृष्टान्ते च हिमान्याञ्च गौरीकाल्योश्च कालिका, ति.

कालेय. कालेयो दैत्यभेदे स्यात् कालखण्डे नपुंसकम्, मे. कालेयो दैत्यभेदे स्यात् कालेयं कालखण्डके, वि. कालेयस्तु दैतेय कालेयं कुङ्कुमं यकृत्, हे.

काटक. काटकः कृकवाकौ स्यात् पीतमस्तककोकयोः, मे, वि. काटकः कुङ्कुटे कोके पीतमुखे, हे.

कावेरी. कावेरी सत्रात् सरिङ्गे दे पण्यनारीहरिद्वयोः, मे, वि. कावेरी तु हरिद्रायां वेश्मयां सरिदन्तरे, हे.

काव्य. काव्यं ग्रन्थे पुमान् शुके काव्या सत्रात् पूतनाधियोः, मे. काव्यं ग्रन्थे ग्रहे काव्यः काव्या स्यात् पूतनाधियोः, वि. काव्यं ग्रन्थे काव्यः शुके काव्या स्यात् पूतनाधियोः, हे. काव्यं प्रबन्धे शुके ना, वि. काव्या तु पूतना ज्ञेया काव्यं ग्रन्थनिबन्धनम्, अने.

काश. काशी वाराणसीपुरे । न स्त्रियां लणभेदे स्यात्, मे. काश-सृणे स्यात् स्रवयौ वाराणस्यां तु काश्यपि, वि. काशसृणे रोगभेदे, हे.

काश्मीर. काश्मीरं कुङ्कुमे प्रोक्तं टङ्कपुष्करमूलयोः, वि. काश्मीरं कुङ्कुमेऽपि स्यात् टङ्कपुष्करमूलयोः, मे. काश्मीरं पौष्करे मूले टङ्ककुङ्कुमयोरपि, हे.

काश्मीरज (कश्मीरज). काश्मीरजं पुनः । कुष्ठकुङ्कुमयोः स्त्री-इतिविधायान्तु योषिति, मे. काश्मीरजाख्याऽतिविषाकुष्ठकुङ्कुमपौष्करे, वि. कश्मीरजं कुष्ठे कुङ्कुमे पौष्करेऽपि च । कश्मीरजाऽतिविषायां, हे.

काश्यप. काश्यप उक्तो सुनिष्ठगयो भेदे च काश्यपौ क्षायाम्, मे. काश्यपः स्यान् सुनौ मानभेदे भूमौ तु काश्यपौ, वि. काश्यपौ सुनिष्ठा-नयोः । काश्यपूर्वग्राम्, हे.

काष्ठ. काष्ठा दारुहरिद्रायां कालमानप्रकर्षयोः । स्थानमात्रे दिशि च स्त्री दारुणि सत्रान्नपुंसकम्, मे. काष्ठा दारुहरिद्रायां कालमानप्रकर्षयोः । सत्राद् दिशि स्थानमात्रे च काष्ठमाख्यातमिन्धने, वि. काष्ठं दारुणि काष्ठा तु प्रकर्षे स्थानमात्रके । दिशि दारुहरिद्रायां कालमानप्रभियपि, हे. काष्ठोत्कर्षे स्थितौ दिशि, अ. काष्ठा कालेऽपि, वि. काष्ठा निशा ककुप् काष्ठा काष्ठा प्रोक्ता वसुन्धरा । काष्ठा कालविशेषः सत्रात् काष्ठं दारु निगद्यति, अने.

कासमर्द. पटलेऽपि कासमर्दः, हा.

काष्ठ. काष्ठं विक्लवाचि सत्रात् तथा शक्तप्रायुधे स्त्रियाम्, हे.

काहलः शक्तप्रायुधे रजि । बुद्धौ विकलवाचि स्यात्, हे. काहलः विकल-
वाचि सगात् काहलः शक्तप्रायुधेऽपि च, वि.

काहल. काहला वाद्यभागडस्य भेदे चाश्वरसां भिदि । काहली
तु तरुणां सगात् काहलश्चरणायुधे । शब्दमात्रेऽपि पुंलिङ्गस्त्रिषु शुष्के
भ्रशे खले, मे. काहलं तु सगाद् भ्रशे चाव्यक्तवाचि च । शुष्के च
वाद्यभेदे च काहली तरुणस्त्रियाम्, हे. काहली तु तरुणां सगात्
काहलं भ्रशशुष्कयोः । वाद्यभागडविशेषे तु काहला काहलः खले, वि.

किंशार. किंशार नां सस्यशूके विशिखे कङ्कपक्षिणि, मे. किंशारः
सस्यशूकेऽपि विशिखे कङ्कपक्षिणि, वि. किंशार धान्यशूके शरेऽपि च,
हे. किंशारः सस्यशूकेषू, अ.

किंस्वित्. किंस्वित् प्रश्ने वितर्के च, वि.

किङ्किणी. किङ्किणी क्षुद्रघण्टिका, अने.

किञ्च. किञ्चारम्भे च साकल्ये, मे, वि. किञ्च तु । साकल्या-
रम्भयोः, हे.

किटाल. किटालः पुंसि ताम्रस्य कलसे लोहगूथके, मे. किटाल-
स्ताम्रकलशे किटालो लोहगूथके, वि. किटालस्तु लोहगूथे ताम्रस्य कलशे-
ऽपि च, हे.

किण. व्रणचिह्ने घुणे किणः, हा.

किणु. किणुं वीजे च शीधुनः । पापे, मे. किणुं पापे सुरा-
वीजे, वि, हे.

कितव. कितवस्तु पुमान् मत्ते वज्रके कनकाह्वये, मे. कितवो
धूर्तवन्मत्ते वज्रके कनकाह्वये, वि. कितवः कनकाह्वये । मत्ते च वज्रके चापि,
हे. कितवौ मत्तवज्रकौ, त्रि.

किन्. किन् प्रश्नवितर्कयोः, मे, वि.

किम्. किम् कुत्सायां वितर्के च निषेधप्रश्नयोरपि, मे. किं सप्राहि-
तर्के प्रश्ने च क्षेपे निन्दाप्रकारयोः, वि. किं क्षेपनिन्दयोः प्रश्ने वितर्के, हे.

किं प्रश्नेऽपि च कुत्स्यायाम्, वि. किम् प्रश्ने कुत्सितेऽपि च, हे. किं दृष्ट्यायां
जुगुप्सने, अ.

किमु. किमु सम्भावनायां सग्राद् विमर्शं चापि दृश्यते, मे. किमु
सम्भावनायां सग्राद् विमर्शं च किमु स्मृतम्, वि. किमु सम्भावनायां
विमर्शं, हे.

किमुत. किमुत प्रश्नवितर्कयोः । विकल्पेऽतिशयेऽपि सग्रात्, मे.
किमुतातिशये प्रश्ने विकल्पे च प्रयुज्यते, वि. किमुत प्रश्नवादयोः । वि-
कल्पेऽतिशये चापि, हे.

किम्याक, किम्याको महाकालफलाश्चयोः, मे. किम्याको दृष्ट-
भित्तये, हे. किम्याकः फलमूर्खयोः, वि.

किम्युरुष. अथ किम्युरुषो लोकभेदकिम्बरयोः पुमान्, मे. किम्यु-
रुषः किम्बरे सग्रात् लोकभेदेऽपि, वि. किम्युरुषस्तु किम्बरे लोकभित्तये, हे.

किरात. किरातो स्नेच्छभेदे सग्राद् भूनिम्बेऽल्पतनावपि ।
स्त्रियां चामरधारिणां कुट्टिनीदुर्गयोरपि, मे. सग्रात् किरातस्तु भूनिम्बे
स्नेच्छे चाल्पतनावपि । मन्दाकिन्यां किरातो सग्रात् कुट्टिन्यामपि दृश्यते,
वि. किरातः सग्रादल्पतनौ भूनिम्बस्नेच्छयोरपि । किरातो कुट्टिनी गङ्गा, हे.
किरातो स्नेच्छभूनिम्बौ, वि.

किरि. किरिः शूकरलोहयोः, अने.

किमी. किमीं पलाशे शालायां हेमपुत्रप्राप्तं योषिति, मे. किमीं
पलाशे शालायां लोहपुत्रप्राप्तदौरिता, वि.

किमीर. किमीरो नागरङ्गे च कर्बुरे राक्षसान्तरे, मे. किमीरः
कर्बुरे दैत्यराक्षसान्तरयोरपि, वि. किमीरः श्वले दैते, हे.

किल. किलशब्दस्तु वार्तायां सम्भाव्यानुशयार्थयोः, मे. किलशब्दस्तु
वार्तायां सम्भाव्यानुनयार्थयोः, वि. वार्तासम्भाव्ययोः किल, अ. वार्ताया-
मर्थौ किल, वि. वार्तासम्भाव्ययोः किल, अ.

किल्बिष. किल्बिषं पाप्मरोगयोः । अपराधेऽपि, मे. किल्बिषं

हजिने रोगेऽप्यपराधेऽपि किल्बिषम्, वि. किल्बिषं पापे रोगेऽपराधे च, हे. अपराधेऽपि किल्बिषम्, अ.

किशोर. अथ किशोरोऽश्वसत्र शावके । तैलपण्यौषधौ च सत्रात् तरुणावस्थसूर्ययोः, मे. किशोरतरुणावस्थे हयशावकसूर्ययोः । तैलपण्यौषधौ, वि. किशोरो हयशावके । सूर्यं यूनि, हे.

किष्कु. किष्कुर्हयो विं तसौ च प्रकोष्ठेऽपि करेऽपि च, मे. किष्कुः प्रकोष्ठे हस्ते च विं तसौ कुत्सितेऽपि च, हे. किष्कुर्हस्ते विं तसौ च, अ. किष्कु, विं तसौ हस्ते च प्रकोष्ठे कुत्सितेऽपि च, वि. किष्कुः प्रकोष्ठेऽपि, त्रि.

किष्कुपर्वन्. किष्कुपर्वा पुमानिचौ वेणौ पोटगलेऽपि च, मे. किष्कुपर्वा भवेद्देणाविचौ पोटगलेऽपि च, वि. किष्कुपर्वा पोटगले सग-दिक्षुत्वचिसारयोः, हे.

कीकट. कीकटः कृपणे निःस्वे त्रिषु पुंभून्नि नीलति, मे. कीकटः कृपणे निःस्वे देशभेदे तुरङ्गमे, हे. कीकटस्तरगे निःस्वे देशभेदे मित-म्यचे, वि.

कीकस. कीकसः कृमिजातौ स्यात् पुंसि कुल्ये नपुंसकम्, मे. कीकसः कृमिजातौ सत्रादस्थि, कीकसमिध्यते, वि. कीकसस्तु किमौ कीकसम-स्थनि, हे. कीकसो वानरो भिक्षुः कीर्तितं चास्थि कीकसम्, अने.

कीचक. कीचको दैत्यभिदातहतसस्त्रनवंशयोः, मे. कीचको दैत्य-भेदे स्यात् शुष्कवंशे द्रुमान्तरे, वि. कीचको ध्वनिमद्वंशे दैत्यभेदे द्रुमा-न्तरे, हे. वंशे दैत्ये च कीचकः, वि.

कीटक. कीटकः कृमिजातौ ना निष्ठुरे पुनरन्यवत्, मे. कीट-कः कृमिभेदे सगान्निष्ठुरे कीटकोऽन्यवत्, वि. कीटको निष्ठुरे कृमौ, हे.

कीनाश. कीनाशः कर्षकक्षुद्रोपांशुधातिषु वाच्यवत् । यस्मै ना, मे. कीनाशः कर्षके क्षुद्रे कृतान्तोपांशुधातिनोः, वि. कीनाशः क्षुद्र-यमयोः कर्षकोपांशुधातिनोः, हे. कृतान्ते पुंसि कीनाशः क्षुद्रकर्षकयोस्त्रिषु, अ. कीनाशश्च कपर्दः सत्रात् कीनाशौ यमकर्षकौ, अने.

कीर. कीरः शुके पुंभूम्नि नीवति, मे. कीरो जनपदे शुके, वि.
कीरः शुके जनपदे, हे. कश्मीरप्रशुकौ कीरौ, अने.

कीर्ण. कीर्णं दत्ते च विक्षिप्ते हिसितेऽप्यभिधेयवत्, मे. कीर्णं क्व
परिक्षिप्ते हिसिते कीर्णमिष्यते, वि. कीर्णः क्षिप्ते हते ष्यन्ते, हे.

कीर्ति. कीर्तिः प्रसादयशसो र्योषित्, मे. कीर्तिः प्रसादयशसो
विस्तारे कर्दमेऽपि च, वि. कीर्तिर्यशसि विस्तारे प्रासादे कर्दमेऽपि च, हे

कील. कीलो लेशे द्वयोः शस्त्रज्वालाकफोणिशङ्कुषु, मे. कीला
कफोणिनिर्घाते शङ्कौ ज्वाले तु कीलवत्, वि. कीलोऽग्निनेजसि । कफो-
णिलम्भयोः शङ्कौ कीला रतहतावपि, हे. शङ्कावपि द्वयोः कीलः, अ.
कफोणिघाते ज्वाले च कीलावत् कील इष्यते, वि.

कीलाल. कीलालं रुधिरं तोये, मे, हे. शोषितेऽन्मसि कीलालम्,
अ. क्षीरे पुष्परसे तोये मदेऽत्र मण्डे हतेऽसृजि । सप्तस्वर्थेषु कीलालं प्रव-
दन्ति मनीषिणः, अने. कीलालं रुधिरं जले, ह, वि.

कीश. कीशो दिगम्बरे कपौ, मे. कीशो दिगम्बरे प्रोक्तः कीशः शाखा-
खगेऽपि च, वि. कीशः कपौ दिगम्बरे, हे. दिगम्बरे कपौ कीशः, वि.

कु. कु पापे चेषदर्थे च कुत्सायां च निवारणे, मे. वि. कु पापीयसि
कुत्सायामौषदर्थं निवारणे, हे. पापकुत्सेषदर्थं कु, अ.

कुक्कुल. कुक्कुलं शङ्कुसङ्कीर्णं श्वभ्ने ना तु तुषानले, मे. कुक्कुलं
शङ्कुसङ्कीर्णं श्वभ्ने चापि तुषानले । कुक्कुलं स्यात्, वि. कुक्कुलन्तु तुषा-
नले । शङ्कुसंयुक्तगर्त्तं च, हे. कुक्कुलं शङ्कुभिः कीर्णं श्वभ्ने ना तु तुषा-
नले, अ. कुक्कुलं शङ्कुगर्त्तंऽपि तुषाग्नौ च निगद्यते, हे.

कुक्कुट. कुक्कुटश्चतुर्चरयायां पुंसि सत्रात् चरणायुधे । निषाद-
मूद्रयोः पुत्रे तृणोल्कायाश्च कुक्कुभे, मे. कुक्कुटः कुक्कुभे ताम्रचूडे वज्रि-
कणेऽपि च । निषादमूद्रयोः पुत्रे, हे. कुक्कुटस्ताम्रचूडे सत्रात् कुक्कु-
भेऽग्निकणेऽपि च । निषादमूद्रयोः पुत्रे तालमध्ये तु कुक्कुटी, वि.

कुक्कुर. कुक्कुरः सारमेये ना ग्रन्थिपर्णं नपुंसकम्, मे. कुक्कुरो

वक्रपुच्छे सप्राद् ग्रन्थिपर्णेऽपि कुक्कुरम्, वि. कुक्कुरं ग्रन्थिपर्णके ।
कुक्कुरः श्वा, हे.

कुचन्दन. कुचन्दनञ्च पत्राङ्गे द्रुमेदे रक्तचन्दने, मे, वि. कुचन्दनं
वृक्षभेदे पत्राङ्गे रक्तचन्दने, हे.

कुचेल. कुचेली विहङ्गकर्णां स्त्री वाचप्रवत् तु कुवाससि, मे. कुचेली
विहङ्गकर्णां सप्रात् कुचेलस्तु कुवाससि, वि. कुचेलः स्यात् कुवाससि ।
कुचेली विहङ्गकर्णां च, हे.

कुज. कुजा कात्यायनीदेव्यां कुजो नरकभौमयोः, मे. कुजः
सप्रात्नरकारयोः, वि. कुजो द्रुमे । आरे नरकदैत्ये च, हे.

कुञ्ज. कुञ्जोऽस्त्रियां निकुञ्जेऽपि हनौ दन्तेऽपि हस्तिनाम्, मे.
कुञ्जो निकुञ्जेऽपि हनौ दन्ते च दन्तिनाम्, वि. कुञ्जो हनौ दन्ति-
दन्ते निकुञ्जे च, हे. कुञ्जो दन्तेऽपि न स्त्रियाम्, अ. हनौ कुञ्जः, ह.

कुञ्जर. कुञ्जरोऽनेकपे केशे स्त्री धातव्याञ्च पाटलौ, मे. कु-
ञ्जरोऽनेकपे केशे धातव्यामपि कुञ्जरा, वि. कुञ्जरोऽनेकपे केशे कु-
ञ्जरा धातकीद्रुमे । पाटलायां, हे.

कुट. कुटः कोटे पुमान्स्त्री घटे स्त्रीपुंसयोर्गृहे । कुटी स्या-
त् कुम्भदास्यां च सुरायां चित्तगुच्छके, मे. कुटः कोटे शिलाकुट्टे
गेहे घटे कुटी सुरा । चित्तगुच्छः कुम्भदासी, हे. कुटः कोटे घटे
गेहे शिलाकुट्टकपूरुषे । सप्रात् कुटी कुम्भदास्यां च सुरायां चित्त-
गुच्छके, वि. कुम्भे कुटो ना भवने द्वयोः, त्रि.

कुटज. कुटजो वृक्षभेदे स्याद् अगस्त्यद्रोणयोरपि, मे, वि. कु-
टजोऽगस्त्ये द्रुमेदे द्रोणे, हे.

कुटन्नट. कुटन्नटन्तु कैवर्त्तीसुस्तके पुंसि शोणके, मे. कुटन्नट-
स्तु शोणनाके कैवर्त्तीसुस्तकेऽपि च, वि. अथ कुटन्नटः । शोणके कैवर्त्ती-
सुस्ते, हे.

कुटप. कुटपो मानभेदे सप्रात् कुटपो निष्कृटे सुनौ, वि.

कुटपो सुनौ । निष्कटे मानभेदे च, हे ।

कुटार. कुटारं मैथुने विद्यात् कुटारं वैवलेऽपि च, वि. कुटारं
वैवले रते, मे, हे ।

कुटिल. कुटिला त्वापगायां स्त्री भुजे तु वाचप्रलिङ्गकः, मे. कुटिलं
वाचप्रवङ्गमे कुटिला सरिदन्तरे, वि. कुटिलं भङ्गरे कुटिला नदी, हे ।

कुठार. कुठारं नां द्रुमे कौशे, मे. कुठारः पादपे कौशे, वि.
कुठारं द्रुवौशयोः, हे ।

कुड्मल. कुड्मलो सुकुले पुंसि न द्वयोर्नरकान्तरे, मे ।

कुडप्र. कुडप्रं भित्तौ विलेपने, वि, मे ।

कुणप. कुणपो पुनः । विट्सारिकायां कुणपः पूतिगन्धौ श-
वेऽपि च, मे, वि. कुणपः पूतिगन्धिनि । शवे, हे. विट्सार्यां स्त्री
कुणपः शवे, वि,

कुणि. कुणिस्तुन्द्रकश्चे ना कुकरे त्वभिधेयवत्, मे. कुणिस्तुन्द्रक-
श्चेऽपि कुणिः सप्रात् कुकरेऽन्यवत्, वि. कुणिः कुकरश्चक्षोः, हे ।

कुण्ड. कुण्डोऽकर्मणप्रमूर्खयोः, मे, वि. कुण्डोऽकर्मण्ये मूर्खे च, हे ।

कुण्ड. कुण्डमग्नप्रालये मानभेदे देवजलाशये । कुण्डौ कम-
ण्डलौ जारात् पतिवत्नीसुते पुमान् । पिउरे तु न ना, मे. कुण्डं
देवजलाधारे पिउरेऽय कमण्डलौ । कुण्डौ कुण्डः स्मृतौ जारात् पति-
वत्नीसुतेऽपि च, वि. कुण्डो जागज्जीवत्पतेः सुते । कुण्डौ कमण्डलौ
देवतोयाशये स्थाल्याम्, हे. कुण्डं खातोखयोर्जांरजे ना । कुण्डौ
कमण्डलौ, वि ।

कुण्डकीट. कुण्डकीटस्तु चार्वाकवचनाभिज्ञपूरुषे । पतितब्रा-
ह्मणीपुत्रदासीकामुकयोरपि, मे. कुण्डकीटस्तु जारतः । विप्रौपुत्रे दासी-
पतौ चार्वाकेऽतिविशरदे, हे. कुण्डकीटस्तु चार्वाकवचनाभिज्ञपूरुषे
जारजब्राह्मणीपुत्रदासीकामुकयोरपि, वि. पुंश्चले कुण्डकीटः स्वाज्जा-
राच्च ब्राह्मणीसुते, वि ।

कुण्डल. कुण्डलं कर्णभूषायां पाशेऽपि बलयेऽपि च । काञ्चन-
द्गुण्डूचक्रोः स्त्री, मे. कुण्डलं बलये पाशे कुण्डलं कर्णभूषणे । गुण्डू-
चक्रां काञ्चनद्वौ च कुण्डली समुदौरिता, वि. कुण्डलं बलये पाशे
ताटङ्गे कुण्डली पुनः । काञ्चनद्वौ गुण्डूचक्रां च, हे. कुण्डलं मण्डलं
ज्ञेयं कुण्डलं कर्णभूषणम्, अने.

कुण्डलिन्. कुण्डली वरुणे केकिभोगिनोश्च सकुण्डले, मे, वि.
कुण्डली वरुणे सर्पे मयूरे कुण्डलान्विते, हे.

कुतप. कुतपोऽस्त्रियां दैहिके वाद्ये च्छागलकम्बले । कुशे दिन-
स्याष्टमांशे ना स्तूर्ये, मे. कुतपः स्यात् कुशे वाद्ये तपने च्छागकम्बले ।
कुतपो भागिनेये स्याद् अष्टमांशे दिनस्य च, वि. कुतपस्तु छागकम्बल-
दर्भयोः । वैश्वानरे दिनकरे द्विजन्मन्यतियौ गवि । भागिनेयेऽष्टमांशे-
ऽङ्को वाद्ये, हे. (कुतपो वृगरोमोद्यपटे चाङ्कोऽष्टमेऽंशके, अ.) धान्येऽ-
ङ्केऽष्टमांशेऽङ्कः कुतपश्छागकम्बले, वि. कुशे काले तिले च्छागे कम्बले
सलिलेऽस्वरे । दौहित्वे खड्गपात्रेऽग्नौ कुतपाख्या प्रवर्तते, अने. कुतपो
दर्भेऽपराङ्गे च, ह.

कुतस्. कुतः प्रश्ने पञ्चम्यर्थे च निङ्गवे, वि.

कुतहल. कुतहलं कौतुके सप्रात् प्रशस्तेऽपि च दृश्यते, मे. कुत-
हलं कौतुके सप्रात् प्रशस्तेऽपि कुतहलम्, वि. कुतहलं शस्तेऽङ्गते, हे.

कुथ. कुथः स्त्रोऽस्यो वर्णकम्बले पुंसि वर्हिषि, मे. कुथः प्रवे-
णिकुमयोः, वि. कुथः स्यादास्तरणदर्भयोः, हे. कुथः कम्बलवर्हिषोः, वि.
कुथा कथा समाख्याता कुथः सप्रात् करिकम्बलः । कुथः कुशः कुथः
कौटः प्रातःस्नायी द्विजः कुथः, अने.

कुहाल. कुहालः सप्रात् पुमान् भूमिदारणे युगपत्तुके, मे.
कुहालो युगपत्तुके सप्रात् कुहालो भूमिदारणे, वि. कुहालो भूमिदारणे ।
युगपात्रे, हे.

कुनटी. कुनटी मनःशिलायां नैपाल्यामपि योषिति, मे.

कुन्त. कुन्तो गवेधुकायां सप्रात् । प्रासायुधे च कुन्ती गुग्गुलुष्टययोश्च शल्लक्याम्, मे. कुन्तः प्रासे चण्डभावे क्षुद्रजन्तौ गवेधुके । कुन्ती पाण्डुप्रियायाञ्च शल्लक्यां गुग्गुलुद्रुमे, वि.

कुन्तल. कुन्तलश्चपके बाले यवे पुंभूमि नीलति, मे. कुन्तलः स्याद् यवे देशे केशलाङ्गलयोरपि, वि. कुन्तलो हलकेशयोः । कुन्तलाः सुप्रर्जनपदे, हे. देशे केशे च कुन्तलाः, वि. कुन्तलो देशपर्यायः कुन्तलः केशवाचकः । कुन्तलः स्तलधारश्च कुन्तहस्तोऽपि कुन्तलः, अने.

कुन्तान. कुन्तानं काचभाजने । गोलके च वि.

कुन्त्या. कुन्त्या भूमिः समाख्याता कुन्त्या कुन्तकदम्बकम्, अने.

कुन्द. कुन्दो माघ्येऽस्त्री सुकुन्दभ्रमिनिधन्तरेषु ना, मे. कुन्दश्चक्रभ्रमौ माघ्ये निधिभेदे सुरद्विपि, वि. कुन्दोऽत्रपते निधौ । चक्रभ्रमौ च माघ्ये च, हे. पुष्पे क्लीवं भ्रमौ कुन्दः, वि.

कुमार. कुमारः स्यात् शुके स्कन्दे युवराजेऽश्ववारके । बालके वरुणद्रौ ना न द्वयोर्जात्यकाञ्चने । कुमारी शैलतनयानवस्मृत्योर्नदीभिदि । सहाऽपराजिताकन्याजम्बुद्वीपेषु च स्त्रियाम्, मे. कुमारो बालके स्कन्दे युवराजेऽश्ववारके । शुके च वरुणद्रौ च कुमारं जात्यकाञ्चने । कुमारी रामतरणीनवमाल्योर्नदीभिदि । कन्याऽपराजितागोरीजम्बुद्वीपेषु च स्मृता, वि. कुमारोऽश्वानुचारके । युवराजे प्रिणौ स्कन्दे शुके वरुणपादपे । कुमारं जात्यकनके कुमारी त्वपराजिता । नदीभिद्रामतरणी कन्यका नवमालुप्रमा । जम्बुद्वीपविभागश्च, हे. जम्बुद्वीपसहाकन्याः कुमार्योऽयाश्ववारके । बालके कार्तिकेये च कुमारो भर्तृदारके, वि.

कुमुद्. कुमुत् तिषु सप्रात् छपणे कैरवे तु नपुंसकम्, मे. सप्रात् कुमुत् छपणेऽन्यवत् । कुमुदेऽपि कुमुत् प्रोक्तं, वि.

कुमुद. कुमुदं कैरवे रक्तपद्मे स्त्री कुम्भिकोषधौ । गम्भायी पुंसि दिङ्नागनागशाखाङ्गान्तरे, मे. कुमुदं कैरवे रक्तपङ्कजे कुमुदः कपौ ।

दैत्यान्तरे च दिङ्नागनागयोरपि कीर्तितः । कुसुदा कुम्भौगम्भार्थोः, वि. कुसुदः कपौ । दिङ्नागनागयो दैत्यविशेषे च सितोत्पले । कुसुदा कुम्भौगम्भार्थोः, हे. स्त्री गम्भार्था स्त्रीवमज्जे दिङ्नागे कुसुदः कपौ, त्रि.

कुसुदत्. कुसुद्वान् कुसुदप्राये देगे सप्रादाचप्रलिङ्गकः । कुसुद्वती कुसुदिन्यां कुसुपत्रां च योषिति, मे. कुसुद्वती कैरविण्णां दयितायां कुश-स्र च, हे. कुसुद्वती कुसुदिन्यां कुसुपत्रां कुसुद्वती, वि.

कुम्भ. कुम्भो राश्वन्तरे हस्तिमूर्द्धांशे राक्षसान्तरे । कामुके वार-नार्याश्च घटे स्त्रीवन्तु गुग्गुलौ । स्त्रियामुखाकटफलयोः घञ्जिकायाश्च पाट-लौ, मे. कुम्भः सप्रात् कुम्भकर्णस्य सुते वेष्टापतो घटे । राशिभेदे द्विपाङ्गे च कुम्भं त्रिवृति गुग्गुले । कुम्भौ तु पाटलावारिपर्णीपिठरकटफले, वि. कुम्भो वेष्टापतो घटे । द्विपाङ्गे राक्षसे राशौ कुम्भं त्रिवृति गुग्गुलौ । कुम्भप्रखायां पाटलायां वारिपर्णां च कटफले, हे. कुम्भौ घटेभमूर्द्धांशौ, अ. कुम्भो वारस्त्रियाः कान्ते रक्षोराशिप्रभेदयोः, त्रि.

कुम्भकार. कुम्भकारी कुलत्प्राश्च पुंलिङ्गो घटकारके, मे. कुम्भकारी कुलात्यां सप्रात् कुम्भकारः कुलालके, वि. कुम्भकारः कुलालेऽहौ कुम्भकारी कुलत्पिका, हे.

कुम्भयोनि. कुम्भयोनिरगस्तोत्र सप्राद् वशिष्ठद्रोणयोः पुमान्, मे. कुम्भयोनिरगस्तोत्र सप्राद् अर्जुनस्य गुरावपि, वि. कुम्भयोनि द्रौण्येऽग-स्तौ, हे.

कुम्भिल. कुम्भिलः शालमीने च चौरे श्लोकार्थचौरयोः, मे. कुम्भिलः श्यालके चौरे श्लोकच्छायाहरे भषे, वि. कुम्भिलश्चौरशालयोः । श्लोकच्छाया-हरे श्याले, हे.

कुम्भीनस. कुम्भीनसः क्रूरसर्पे स्त्रियां लवणमातरि, मे. कुम्भी-नसो विषज्वालाकुलदृष्टिभुजङ्गमे । कुम्भीनसौ जनन्यां च लवणाख्यस्य रक्षसः, वि. कुम्भीनसस्त्वहौ कुम्भीनसौ लवणमातरि, हे.

कुरण्ट, कुरण्टक, कुरवक. १. कुरण्ट, कुरण्टक, कुरवक.

कुञ्जो नृपञ्जद्रुभेद्योः, हे. अथ कुञ्जोऽपि नृपञ्जं सप्रात् पादपान्तरे, वि. कुञ्जो नृपञ्जं द्रुमान्तरे, त्रि.

कुश. कुशो रामसुते दर्भं योक्त्रे द्वीपे कुशं जले । कुशी फालेऽपि वल्गायां कुश पापिष्ठमत्तयोः । कुशो वाचप्रवदा स्यात्, वि. कुशो रामसुते दर्भं पापिष्ठे योक्त्रमत्तयोः । कुशी लोहविकारे सप्रात् कुशा वल्गा कुशं जले, हे. कुशमश्रु च, अ. कुशी फाले कुशा रज्ज्वां त्रिषु पापिष्ठमत्तयोः । योक्त्ररामसुतद्वीपे ना दर्भेऽस्त्री कुशं जले, मे.

कुशल. कुशलः शिञ्चिते त्रिषु । क्षेमे च सुकृते चापि पयर्प्राप्तौ च नपुंसकम्, मे. कुशलः शिञ्चिते क्षेमपयर्प्राप्तिसुकृतेषु च । कुशलम्, वि. कुशलं क्षेमपुण्ययोः । पयर्प्राप्तौ कुशलो विन्दे, हे. पयर्प्राप्तिक्षेमपुण्येषु कुशलं शिञ्चिते त्रिषु, अ. पर्याप्तौ शिञ्चिते पुण्ये क्षेमे च कुशलध्वनिः, अने.

कुशिक. कुशिको सुनिसर्जयोः, मे. कुशिको सुनिभेदे सप्रात् फाले सर्जे विभीतके, हे. कुशिकः स्यान्मुनो तैलशेषे सर्जाक्षरद्वयोः, वि. कुशिको सुनौ । शाले, त्रि.

कुशीलव. कुशीलवस्तु वारमोको नटयाचकयोरपि, मे, वि. कुशीलवस्तु चारणे । प्राचेतसे याचकेऽपि, हे.

कुषाकु. कुषाकुः कपिवक्त्रर्कं ना परोत्तापिनि त्रिषु, मे. कुषाकुर्मर्कं भानौ परोत्तापिनि पावके, वि.

कुष्ठ. कुष्ठं रोगे पुष्करेऽस्त्री, मे. कुष्ठो रोगे सुगन्धे च, वि. कुष्ठं भेषजरोगयोः, हे. कुष्ठं रोगौषधीभिदोः, त्रि.

कुष्माण्ड. कुष्माण्डप्रमायां स्त्री पुंसि कर्कारौ च गणान्तरे । अणान्तरे, मे. कुष्माण्डो गणभेदे स्याद् अण् कर्कारकेऽपि च । कुष्माण्डौ चौषधीगौरयोः, वि. कुष्माण्डौ गणकर्कारु कुष्माण्डप्रावस्त्रिकौषधी, हे. कुष्माण्डौ फलभिन्नौ, त्रि.

कुसौद. कुसौदं जीवने दृष्ट्वा स्त्रीवं त्रिषु कुसौदके, मे. कुसौदं जीवने दृष्ट्वा कुसौदश्च कुसौदके, वि. कुसौदं दृष्ट्विजीवने । दृष्ट्वाजीवे, हे.

कुसुम. कुसुमं स्त्रीरजोनेत्ररोगयोः फलपुष्पयोः, मे, हे. कुसुमं पुष्पफलयोः स्त्रीरजोनेत्ररोगयोः, वि. कुसुमं स्त्रीरजः पुष्पम्, वि. कुसुमं पुष्पमित्याहुः कुसुमं रज उच्यते, अने.

कुसुम्भ. कुसुम्भं हेमनि महारजने ना कमण्डलौ, मे. कुसुम्भो हेमनि महारजने च कमण्डलौ, वि. कुसुम्भं तु शातकुम्भे स्यात् लङ्गायां कमण्डलौ, हे. स्यान् महारजने क्लीवं कुसुम्भं करके पुमान्, अ.

कुस्थान. कुस्थानं समरे मत्स्रे, अने.

कुहना. कुहनं शक्तिकाभाण्डविशेषे काचभाजने । कुहना दम्भ-चर्थायामीषालौ कुहनं त्रिषु, मे. कुहना दम्भचर्थायामीषालौ कुहनः पुनः, वि. कुहनो मूषिके सर्पे कुहना दम्भकर्मणि, हे.

कुहर. कुहरं गह्वरे छिद्रे क्लीवं नागान्तरे पुमान्, मे. कुहरः कोटरे छिद्रनागराजविशेषयोः, वि. कुहरं गह्वरे छिद्रे, हे.

कुहरित. भवेत् कुहरितं क्लीवं पिकालापे रतध्वनौ, मे. कुहरितं पिकालापे रटिते रतनिस्वने, वि. कुहरितन्तु रटिते पिकालापे रतस्वने, हे.

कुहः. कुहः स्त्री कोकिलालापनष्टेन्दुकलदर्शयोः, मे. कुहः स्यात् कोकिलारावनष्टेन्दुकलदर्शयोः, वि. कुहं नष्टेन्दुदर्शं सप्तात् कणिते कोकिलसप्त च, हे.

कूट. कूटोऽस्त्री निश्चले राशौ लोहमुद्गरदम्भयोः । मायाद्रिभृङ्गयोस्तुच्छे सीरावयवयन्त्रयोः । अट्टते च, मे. कूटं पूर्धारयन्त्रयोः । माया-दम्भाद्रिभृङ्गेषु सीराङ्गेऽष्टतुच्छयोः । निश्चलेऽयोधने राशौ, हे. कूटं यन्त्रे-ऽष्टते राशौ निश्चले लोहमुद्गरे । मायाद्रिभृङ्गयोस्तुच्छे सीरावयवदम्भयोः । पुरद्वारे च शंसन्ति, वि. मायानिश्चलयन्त्रेषु कैतवावृतराशिषु । अयोधने शैलभृङ्गे सीराङ्गे कूटमस्त्रियाम्, अ.

कूटपाकल. पित्तज्वरे कुलालस्य पवने कूटपाकलः, हा.

कूप. कूपः कूपकम्बुमाने गर्तान्धुगुण्डके, मे. कूपः कूपकग-

तान्द्युखन्मानगुणरक्षके, वि. कूपो गर्त्तऽन्धौ गुणरक्षके । खन्माने कूपके, हे. गुणरक्षेऽपि कूपः, ति.

कूपक. कूपको गुणरक्षे सत्रात् तैलपात्रे कुकुन्दरे । उदपाने-
ऽचुप्रतायां च कूपिकाऽम्भोगतोपले, मे. वि. कूपको गुणरक्षे सत्रात्
तैलपात्रे कुकुन्दरे, हे. गुणरक्षेऽपि कूपकः, ति.

कूर्च. कूर्चमस्त्री भ्रूवो मध्ये कठिनशमयुक्तैतवे, मे. कूर्चो विक-
त्यने । शमयुणि दम्भे भ्रूमधेय, हे. कूर्चो विकत्यने मधेय भ्रूवो;
शमयुणि कैतवे, वि. कूर्चमस्त्री भ्रूवो मधेय शमयुक्तैतवयोरपि, ति.

कूर्चिका. कूर्चिका सूचिकायां च त्वनिकायाश्च कुड्मले । कपाटो-
द्भेदके क्षीरविस्तृतावपि योपिति, मे. कूर्चिका क्षीरविस्तृतौ कुक्षि-
कायाश्च कुड्मले । आले व्यकूर्चिकासूत्रयोः, हे. कूर्चिका सूचि-
कायाश्च त्वनिकायाश्च कुड्मले । कपाटाङ्गुलके क्षीरविस्तृतावपि कूर्चिका,
वि. सूत्राश्च कूर्चिका, ति.

कूर्पर. कूर्परः सत्रात् कफोष्णौ च जानुदेशे च पुंसत्रयम्, मे. कू-
र्परो जानुनि प्रोक्तः कफोष्णावपि कूर्परः, वि. कूर्परौ जानुकफोष्णौ, हे.

कूल. अथ कूलं तटे रूपे सैन्यष्टतङ्गागयोः, मे. कूलं स्तूपे त-
ङ्गागे च सैन्यष्टपतीगयोः, वि. कूलं तटे सैन्यष्टे तङ्गागस्तूपयोरपि, हे.

कूलक. कूलकं न स्त्रियां स्तूपे पुंसि सत्रात् छमिपर्वते, मे. कूलक-
छमिशैले च प्रतीरस्तूपयोरपि, वि.

कूव(व)र. कूवगस्त्रिष्वचारौ ना कुजकेऽस्त्री युगन्धरे, मे. कूवरः
कुजके चारौ कूवरश्च युगन्धरे, वि. कूवरः पुनः । कुजे युगन्धरे
रस्ये, हे.

कूष्माण्ड. V. कु ण्ड.

छक. छकं कण्ठे तथोदरे; आने.

छकवाकु. छकवाकु मयूरेऽपि सरटे चरणयुधे, मे. वि. छकवा-
कु ताम्रचूडे मयूरछकलासयोः, हे. छकवाकु मयूरेऽपि, ति.

कृच्छ्र. कृच्छ्रमाख्यातमाभीले पापसान्तपनादिनो, मे, वि. कृच्छ्र-
मंहसि । कष्टे सान्तपने, हे.

कृत. कृतं युगेऽलमर्थं सप्राद् विहिते हिंसिते त्रिषु, मे. पर्यग्रा-
प्तेऽपि कृतं सप्रात्, ह. कृतं पर्यग्राप्तयुगयो विहिते हिंसिते फले, हे.
युगपर्यग्राप्तयोः कृतम्, अ. कृतं युगेऽपि पर्यग्राप्ते विहिते हिंसिते
फले, वि.

कृतज्ञ. कृतज्ञः कुक्कुरे पुंसि मर्यादिन्यभिधेयवत्, मे. कृत-
ज्ञः कुक्कुरेऽपि च, वि, लि.

कृतान्त. कृतान्तो यमसिद्धान्तदैवाकुशलकर्मसु, मे, अ, वि.
कृतान्तोऽश्मेककर्माणि । सिद्धान्तयमदैवेषु, हे.

कृति. कृतिः करणहिंसयोः, वि, मे.

कृतिन्. कृती स्यात् पण्डिते योगेऽत्र, मे, वि. कृती योगेऽत्र बुधे,
हे. कृतिनौ योग्यपण्डितौ, लि.

कृत्त. कृत्तन्तु वेष्टिते छिन्ने, मे, वि. कृत्तं छिन्ने वेष्टिते च, हे.

कृत्ति. कृत्तिश्चर्मत्वचो भूर्जं कृत्तिकायां द्वयं स्त्रियाम्, मे. कृत्ति-
श्चर्मत्वचो भूर्जं कृत्तिकायाञ्च कीर्तिता, वि.

कृत्य. कृत्या क्रियादेवतयोस्त्रिषु विद्विष्टकार्ययोः, मे. कृत्यं
विद्विष्टकार्ययोः । कृत्या तु देवताभेदे कृत्या स्त्रव्यादिषु स्मृता, वि. कृत्यो
विद्विषि कार्ये च कृत्या सप्राद्देवता क्रिया, हे. कृत्या क्रियादेवतयोस्त्रिषु
भेदेऽधनादिभिः, अ.

कृत्विम. कृत्विमं लवणभेदे ना सिद्धके रचिते त्रिषु, मे. कृत्विमं
रचिते प्रोक्तं सिद्धके लवणान्तरे, वि. कृत्विमं लवणभेदे कृत्विमः कृत-
सिद्धयोः, हे.

कृत्स्न. कृत्स्नं सर्वाङ्गकुक्षिषु, मे. कृत्स्नं कष्टे समस्ते च, वि.

कृप. कृपो द्रोणश्चालके सप्राद् द्रोणपत्रां कृपौ मता । कृपा
दयायां, मे. कृपा दयायां व्यासर्षौ कृपो भारतपूरुषे, वि.

तीन्धुखन्मानगुणरुक्षके, वि. कूपो गर्त्तोऽन्धौ गुणरुक्षके । खन्माने कूपके, हे. गुणरुक्षोऽपि कूपः, त्रि.

कूपक. कूपको गुणरुक्षे सत्रात् तैलपात्रे कुकुन्दरे । उदपाने-
ऽचुप्रतायां च कूपिकाऽम्भोगतोपले, मे. वि. कूपको गुणरुक्षे सत्रात्
तैलपात्रे कुकुन्दरे, हे. गुणरुक्षोऽपि कूपकः, त्रि.

कूर्च. कूर्चमस्त्री भ्रूवो मध्ये कटिनश्मश्रुकैतवे, मे. कूर्चो विक-
त्यने । श्मश्रुणि दम्भे भ्रूमधेय, हे. कूर्चो विकत्यने मधेय भ्रूवो;
श्मश्रुणि कैतवे, वि. कूर्चमस्त्री भ्रूवो मधेय श्मश्रुकैतवयोरपि, त्रि.

कूर्चिका. कूर्चिका सूचिकायां च तलिकायाश्च कुड्मले । कपाटो-
द्भेदेके क्षीरविस्तृतावपि योपिति, मे. कूर्चिका क्षीरविस्तृता कुक्षि-
कायाश्च कुड्मले । आले अकूर्चिकासूत्राः, हे. कूर्चिका सूचि-
कायाश्च तलिकायाश्च कुड्मले । कपाटीकुण्डके क्षीरविस्तृतावपि कूर्चिका,
वि. सूचिकाश्च कूर्चिका, त्रि.

कूर्पर. कूर्परः सत्रात् कफोष्णी च जानुदेशे च पुंसत्रयम्, मे. कू-
र्परो जानुनि प्रोक्तः कफोष्णावपि कूर्परः, वि. कूर्परौ जानुकफोष्णी, हे.

कूल. अथ कूलं तटे रूपे सैन्यवृष्टतडागतयोः, मे. कूलं रूपे त-
डागे च सैन्यवृष्टपतीरयोः, वि. कूलं तटे सैन्यवृष्टे तडागतपयोरपि, हे.

कूलक. कूलकं न स्त्रियां रूपे पुंसि सत्रात् क्षमिपर्वते, मे. कूलक
क्षमिश्रैले च प्रतीरस्तपयोरपि, वि.

कूवर(व)र. कूवरस्त्रिषु चारौ ना कुजकेऽस्त्री युगन्धरे, मे. कूवरः
कुजके चारौ कूवरश्च युगन्धरे, वि. कूवरः पुनः । कुजो युगन्धरे
रस्ये, हे.

कूष्माण्ड. V. कु ण्ड.

क्षक. क्षकं कण्ठे तथोदरे; अने.

क्षकवाकु. क्षकवाकु मयूरेऽपि सरटे चरणयुधे, मे, वि. क्षकवा-
कु ताम्बचूडे मयूरक्षकलासयोः, हे. क्षकवाकु, मयूरेऽपि, त्रि.

कृपण. कृपणस्तु किमौ पुंसि मन्दकुम्भितयोस्त्रिषु, मे. कृपणः कुम्भिते कृमौ, वि.

कृपाण. कृपाणः खङ्गे च्छुरिकाकर्तार्योरपि योषिति, मे. कृपाणोऽसौ कृपाणी तु च्छुरिकायां च कर्तरी, वि. कृपाणी कर्तरी च्छुरी । कृपाणोऽसौ, हे.

कृपीट. कृपीटमुदरे तोये, मे. कृपीटमुदरे जले, हे, त्रि. कृपीटमुदरे नीरे, वि. उदरे जले कृपीटं, ह.

कृपीटपाल. कृपीटपाल उद्दिष्टः केनिपातसमुद्भयोः, मे. कृपीटपालमिच्छन्ति केनिपातसमुद्भयोः, वि. कृपीटपालम् केनिपाते जलनिधायि, हे. कृपीटपालमिच्छन्ति केनिपाते च वारिधौ, हा.

कृमि. कृमिर्ना किमिवत् कीटे लाक्षायां कृमिले खरे, मे. कृमिः स्यात् किमिवत् कीटे लाक्षायां कृमिले खरे, वि. किमिः कृमिवद्धाक्षायां कीटे, हे. लाक्षायां च तथा कृमिः, ह.

कृमिकण्टक. कृमिकण्टकन्तु चित्वाविडङ्गोदुस्वरेषु च, मे. सप्रात् कृमिकण्टकं चित्वाविडङ्गोदुस्वरेषु च, वि. कृमिकण्टकश्चित्वायामुदुस्वरविडङ्गयोः, हे.

कृषक. कृषकः पुंसि फाले स्यात् कर्षके त्वभिधेयवत्, मे. कृषकौ फालकर्षकौ, हे, त्रि. कृषकः कर्षके फाले, वि.

कृषि. कृषिर्गौतविशेषः स्यात् कृषिः कालः कृषिः कषिः । कृषिरादक इतुप्रक्तः कृषिर्वैखानसो मुनिः, अने.

कृष्टि. अथ कृष्टिः स्याद् आकर्षं स्त्री बुधे पुमान्, मे. कृष्टिः सप्रात् कर्षणे बुधे, वि. कृष्टिः कर्षणधीमतोः, हे. कृष्टिः कर्षं बुधे पुमान्, त्रि.

कृष्ण. कृष्णः सप्तप्रवतीपुत्रे वायसे केशवेऽर्जुने । कृष्णा सप्राद् द्रौपदीनीलकण्ठाद्राक्षसु योषिति । मेचके वाचप्रलिङ्गः सप्रात् क्षौवे मरिचलोहयोः, मे. कृष्णस्तु केशवे । व्यासेऽर्जुने कोकिले च कृष्णं मरिचलोहयोः । कृष्णा तु द्रौपदीनीलीहारहारासु कथ्यते । वाचप्र-

वन् मेचके कृष्णे, वि. कृष्णः काके पिके वर्णे विष्णौ व्यासेऽर्जुने कलौ ।
कृष्णा तु नील्यां द्रौपद्यां पिप्पलीद्राक्षयोरपि । कृष्णन्तु मरिचे लोहे, हे.
कृष्णो वर्णे हरौ व्यासे कृष्णं मरिचलोहयोः । पिप्पली द्रौपदौ कृष्णा,
त्रि. मरिचेऽपि भवेत् कृष्णम्, हा.

कृष्णवर्त्मन्. कृष्णवर्त्मा पुमानग्नौ दुराचारे विधुन्तुदे, मे. कृष्ण-
वर्त्मा ऊताशे सग्राद् दुराचारे विधुन्तुदे, वि. कृष्णवर्त्मा विधुन्तुदे । दुरा-
चारे ऊताशे च, हे.

कृष्णवृन्त. कृष्णवृन्ता पाटलायां माषपण्णं च योषिति, मे. कृष्ण-
वृन्ता पाटलायां माषपण्णं च भाषिता, वि. कृष्णवृन्ता माषपण्णं पाट-
लाख्यद्रुमेऽपि च, हे.

कृष्णसार. कृष्णसारा शिंशपायां पुंसि स्नुह्यां स्वगान्तरे, मे.
कृष्णसारः स्नुहीवृक्षे शिंशपास्वगभेदयोः, वि. कृष्णसारः शिंशपायां
स्वगभेदे स्नुहीतरौ, हे. शिंशपायां कृष्णसारा स्नुह्याञ्च, त्रि.

केतन. केतनन्तु निमन्त्रणे । गृहे केतौ च कृतेत्र, मे. केतनं
लाव्कने कार्ये गेहे चोपनिमन्त्रणे, वि. केतनं सदने चिह्ने कृतेत्र चोप-
निमन्त्रणे, हे. अथ केतनं कृतेत्र केतावुपनिमन्त्रणे, अ.

केतु. केतुर्ना रक्षताकाविग्रहोत्पातेषु लक्ष्मणि, मे. केतुर्दुर्प्रति-
पताकयोः । ग्रहोत्पातादिचिह्नेषु, हे. ग्रहभेदे ध्वजे केतुः, अ. केतु-
र्दुर्प्रतौ पताकायां विग्रहोत्पातलक्ष्मसु, वि. केतुर्ग्रहोत्पातचिह्ने, त्रि.
केतुर्ग्रहविशेषश्च ध्वजे चैव उदाहृतः, अने.

केदार. केदारोऽद्वौ शिवे क्षेत्रे भूमिभेदालवालयोः, मे. केदारः
पर्वते शम्भौ क्षेत्रभेदालवालयोः, वि. केदारः क्षेत्रभिदालवाले शङ्करशै-
लयोः, हे.

केनार. केनारः पुंसि नरके शिरःकपालसन्धिषु, मे. केनारः
कुम्भिनरके शिरःकपालसन्धिषु, वि. हे.

केवल. केवलः कुहने पुमान् । नपुंसकन्तु निर्णीते वाचप्रवचनैक-

कृतस्त्रयोः । केवलो ज्ञानभेदे, मे. केवलो ज्ञानभेदे सप्रात् केवलश्चैक-
कृतस्त्रयोः । निर्णीते केवलं चोक्तं केवलः कुहने कचित् वि. केवलं त्वेक-
कृतस्त्रयोः । निर्णीते कुहने ज्ञाने केवलो ग्रन्थभिरपि, हे. निर्णीते केवल-
मिति विलिङ्गं त्वेककृतस्त्रयोः, अ.

केश. केशः सप्रात् पुंसि वरुणे क्लीवेरे कृन्तलेऽपि च, मे. केशो
दैतयान्तरे बाले क्लीवेरे च प्रचेतसि, वि. केशः शिरसिजे पाणपाणौ क्ली-
वेरदैतययोः, हे. केशो बालप्रचेतसोः, त्रि.

केशट. केशटो हयैरजौकणे, मे. केशटः शोणके विष्णौ, वि. त्रि.

केशव. केशवोऽजे च पुन्नागे पुंसि केशवति त्रिषु, मे. केशवो
वासुदेवे सप्रात् पुन्नागे केशवत्यपि, वि. केशवः केशसंयुते । पुन्नागे
वासुदेवे च, हे. केशवः केशवान् विष्णुः, त्रि.

केशिन्. अथ केशी केशवति त्रिषु । दैतो ना चौरपुष्पा स्त्री, मे.

केसर. केसरं हिङ्गुनि लीवं किञ्चल्ले न स्त्रियां पुमान् । सिं-
हसटायां पुन्नागे वकुले नागकेसरे, मे. केसरं हिङ्गुनि प्राक्तं केस-
रो नागकेसरे । सिंहसटायां पुन्नागकिञ्चल्लवकुलेऽपि, वि. केसरो
नागकेसरे । तुरङ्गसिंहयोः स्कन्धकेशेषु वकुलद्रुमे । पुन्नागवृक्षे कि-
ञ्चल्ले सप्रात् केसरन्तु हिङ्गुनि, हे. सिंहसटासु पुन्नागे वकुले ना-
गकेसरे । केसरः पुंसि किञ्चल्ले न स्त्री हिङ्गुनि न हयोः, त्रि.

केसरिन्. केसरौ तुरगे सिंहे पुन्नागे नागकेशरे, मे, वि. केसर्य-
वर्णि पुन्नागे नागकेसरसिंहयोः, हे. अश्वे पुन्नागेऽपि च केसरी, त्रि.

कैतव. कैतवं तु च्छले दूयते, मे, त्रि, वि. कैतवं दूयतदम्भ-
योः, हे.

कैरव. कैरवः कितवे रिपौ । नपुंसकश्च कुसुदे चन्द्रिकायां तु
कैरवी, मे. कैरवः कितवे रिपौ । कैरवं कुसुदे चोक्तं चन्द्रिकायां च कैरवी,
वि. कैरवः कितवे शत्रो कैरवं सितपङ्कजे । कैरवी तु चन्द्रिकायां, हे.

कैवर्त. कैवर्त्तोऽपि च कैवर्त्तः कैवर्त्तः सलिले चरः, अने.

कोक. कोकश्चके एके जेष्ठरां खजूरीद्रुमदर्दुरे, मे. कोको एके चकवाके खजूरीद्रुमभेकयोः, हे. कोकश्चके एके जेष्ठरां खजूरी-द्रुमभेकयोः, वि. कोकश्चके एकेऽपि च, त्रि.

कोकनद. अथ कोकनदं रक्तं कुसुदे रक्तपङ्कजे, मे. भवेत् कोक-नदं रक्तकैरवे रक्तपङ्कजे, वि. कोकनदन्तु रक्तयोः । अम्भोजन्मकुसु-दयोः, हे.

कोङ्कण. कोङ्कणः सप्ताज्जनपदे कोङ्कणं त्वायुधान्तरे, हे. कोङ्कणो देशभेदे सप्ताच्छस्त्रभेदे तु कोङ्कणम्, वि.

कोटि. कोटिः स्त्री धनुषोऽग्रेऽश्वौ संख्याभेदप्रकर्षयोः, मे. कोट्य-त्कर्षाटनीसंख्याः, हे. सप्तात् काटिरस्त्री चापाग्रे संख्याभेदप्रकर्षयोः, वि. आर्तुप्रत्कर्षाश्वयोः कोटयः, अ. कोटिः संख्यापि, त्रि. कोटिरत्कर्षसंख्यायोः, ह.

कोटिर. कोटिरः पुंसि नकुले शक्रगोपकशक्रयोः, मे. को-टिरः शक्रगोपे च शक्रे च नकुलेऽपि च, वि. कोटिरः शक्रगोपे सप्तात् नकुले पाकशासने, हे.

कोट्टार. कोट्टारो नागरे कूपे पुष्करिण्याश्च पाटके, मे, वि, हे, ह्य. कोट्टारौ कूपनागरौ, त्रि.

कोण. कोणो वाद्यप्रभेदे सप्तात् वीणादीनाञ्च वादने । एकदेशे गृहादीनामश्वौ च लगुडेऽपि च, मे. कोणो वाद्यप्रभेदे सप्तात् कोणोऽश्वौ लगुडेऽर्कजे । वीणादिवादनोपायेऽपेप्रकदेशे गृहसप्त च, वि. काणा वी-णादिवादने । लगुडेऽश्वौ लोहिताङ्गे, हे. कोणोऽश्वौ वाद्ये लगुडे, त्रि.

कोथ. कोथो ना नेत्ररोगस्य भेदे च शटिते त्रिषु, मे. काथस्तु शटिते नेत्ररुग्भेदे मथ्यनेऽपि च, वि. कोथस्तु मथने नेत्ररुग्भेदे शटि-तेऽपि च, हे.

कोदण्ड. अथ कोदण्डं चापे ना नीटदन्तरे । भ्रुवि, मे. कोदण्डो अलूतायां सप्तात् देशभेदे च कार्मुके, वि. कोदण्डः कार्मुके देशभेद-अलूतयोरपि, हे.

कोमल. कोमलं खट्वे जले, मे, वि. कोमलं खट्वे तोये, हे,
 कोरक. कोरकंऽस्त्री कुड्मले सप्रात् कळोलकस्थणालयोः, मे. को-
 रकं कृद्वले विद्यात् कळलकस्थणालयोः, वि. कोरकन्तु कुड्मले सप्रात् कळो-
 लकस्थणालयोः, हे.

कोल. कोलं कोलिफले क्लीयं पिप्पलीतवप्रयोः स्त्रियाम् । नाऽङ्क-
 पालौ शनौ चित्ते वराहोत्सङ्गभेजके, मे. कालोऽङ्कपालाद्युत्सङ्गे भेजके
 पोतिचिद्वयोः । कोली कणायां चयेत्र च कालं तु वदरीफले, वि. कोलो
 भेजके उत्सङ्गेऽङ्कपालायां चित्तके क्रिये । कालन्तु वदरे कोला पिप्प-
 ल्यां चयभेजके, हे. कालोऽङ्कपालाद्युत्सङ्गे वराहो भेजकेऽपि च ।
 पिप्पलत्रपि च कोला सप्रात् कोलश्च वदरीफले, वि. वदरे शूकरे
 कोलः, अने.

कोश. कोशोऽस्त्री कुड्मले पात्रे दिव्ये खड्गपिधानके । जाति-
 कोशेऽर्थसङ्घाते पेश्यां शब्दादिसङ्गहे, मे. कोशः कोप इवागदके । कुड्मले
 चषके दिव्येऽर्थचये योनिशिखयोः । जातीकोशेऽभिपिधाने, हे. कोशो-
 ऽस्त्री कुड्मले खड्गपिधानेऽर्थैर्षदिव्ययोः, अ. कोपन्तु कुड्मले पात्रे दिव्ये
 खड्गपिधानके । जातिकोशेऽर्थसङ्घाते पेश्यां शब्दादिसङ्गहे, वि. द्रष्टेऽपि
 परिवारेऽपि कृपणेऽपि च कोशवाक्, अने.

कोशातक. कोशातकः कचे पुंसि पटोल्यां घोषके स्त्रियाम्, मे. कोशा-
 तकः कडे जपोत्स्त्रीपटोलीघोषकेषु च । कोशातकी वाणिजके बाडवान्मौ
 वणिजत्रपि, वि. कोशातकः कचे कोशातकी जपोत्स्त्री पटोलिका । घोषके,
 हे. जपोत्स्त्रिकायां च घोषे च कोशातकी, अ.

कोष. कोषोऽस्त्री कुड्मले पात्रे दिव्ये खड्गपिधानके । जातिकोषे-
 ऽर्थसङ्घाते पेश्यां शब्दादिसङ्गहे, मे. V. कोष.

कोषाङ्ग. इक्षौ करीरे कोषाङ्गः, हा.

कोष्ठ. कोष्ठः कुच्छले चाल्मीये मथे कुक्षौ गृहसत्र च, मे. कोष्ठः
 कुच्छले चाल्मीये कुक्षावन्तर्गृहसत्र च, वि. कोष्ठो निजे कुच्छले च कुक्षावन्त-

गृहस्य च, हे. पुंसि कोष्ठोऽन्तर्जठरं कुसूलोऽन्तर्गृहं तथा, अ. कोष्ठस्य स्वकीयेऽपि, त्रि. अन्तर्गृहेऽपि कोष्ठः सप्तात्, हं.

कोहल. कोहलो मद्यभेदे सप्तात् नाट्यशास्त्रप्रवक्तारि, मे. कोहलो मद्यभेदे सप्तात् कोहलः स्यान्मनावपि, वि. कोहलो मुनिमद्ययोः, हे.

कौकृत्य. कौकृत्यमनुतापे स्याद् अयुक्तकरणेऽपि च, मे, वि, त्रि.

कौक्कुटिक. अथ कौक्कुटिकोऽदूरप्रेक्षिताद्ये च दाम्भिके, मे. कौक्कुटिको दाम्भिके सप्ताददूरप्रेक्षितेक्षण्ये, वि. कौक्कुटिको दाम्भिके सप्ताददूरेरितलोचने, हे. सप्ताददाम्भिकः कौक्कुटिको यस्यादूरेरितेक्षण्यः, अ.

कौतुक. कौतुकं त्वभिलाषे सप्तादुत्सवे नर्महासयोः । तथा परम्परा-यातमङ्गले च कुतूहले । विवाहसूत्रगीतादिभोगयोरपि न द्वयोः, मे. कौतुकं चाभिलाषे सप्तादुत्सवे नर्महर्षयोः । परम्परासमायातमङ्गले च कुतूहले । विवाहसूत्रगीतादिभोगकालेषु च स्मृतम्, वि. कौतुकं नर्म-णीच्छायासुत्सवे कुतुके मुदि । पारम्पर्यप्रागतख्याते मङ्गलोद्वाहसूत्रयोः । गीतादौ भोगकाले च, हे. कौतुकं मङ्गलेच्छयोः । भोग्येऽपि, त्रि.

कौतूहल. कौतूहलं प्रशस्तेऽपि, त्रि. V. कुतूहल.

कौपीन. कौपीनं सप्तादकार्यं च गुह्यचौरप्रदेशयोः, वि. कौपीनं गुह्यदेशे सप्तादकार्यं चौरान्तरे, हे. अकार्यं गुह्ये कौपीनम्, ह. कौपीनं सप्तादकार्यं च चौरगुह्यप्रदेशयोः, मे. अकार्यं गुह्ये कौपीनम्, अ. चौरेऽपि कौपीनम्, त्रि. गुह्येऽकार्यं च कौपीनम्, अने.

कौमुद. कौमुदः सप्तात् कार्तिकिके चन्द्रिकायां च कौमुदी, मे, वि. कौमुदस्य कार्तिके कौमुदीन्द भा, हे.

कौलीन. कौलीनं गुह्यजन्ययोः । कुकर्मणि कुलीनत्वे युद्धे पञ्चहि-पक्षिणाम्, मे. कौलीनं सप्तात् कुलीनत्वे गुह्ये जन्ये कुकर्मणि । कौले-यके विहङ्गादिपशूनां सङ्करेऽपि च, वि. कौलीनं जनवादेऽहिपशुप-क्षिण्डुनां युधि । अकार्यप्रगुहेत्र कौलीन्ये, हे. स्यात् कौलीनं लोक-वादे युद्धे पञ्चहिपक्षिणाम्, अ. कुलीनत्वे च गुहेत्र च कौलीनम्, त्रि.

कौलेयक, कौलेयकः सारमेये कुलीने, मे. कौलेयकः कुलत्रेष्ठे
स्यादिन्द्रमहकासुके, वि. अथ कौलेयकः सारमेयकुलीनयोः, हे. कौलेयकः
शुनि । कुलीने च, त्रि.

कौशिक. कौशिको नकुले व्यालगाहे गुग्गुलुशकयोः । कोषजो-
लूकयोश्च सप्राद् विश्वामित्रमुनावपि । कौशिकी चण्डिकायाश्च नदीभेदे च
योषिति, मे. कौशिको नकुले व्यालगाहे गुग्गुलुशकयोः । विश्वामित्रे च
कोषजोलूकयोरपि कौशिकः । कौशिकी चण्डिकायाश्च नदीभेदे च कौशिकी,
वि. कौशिकी वासवोलकौ, अने. कौशिकः शकघ्नकयोः । कोषश्च गुग्गु-
लावाहितुण्डिके नकुले सुनौ । कौशिकी चण्डिकानद्योः, हे. महेन्द्र-
गुग्गुलूलूकव्यालगाहिषु कौशिकः, अ. कोशाङ्गे कौशिको विश्वामित्रे
नैथप्राश्च कौशिकी, त्रि.

ककच. ककचः करपत्रेऽस्त्री ग्रन्थिलाख्यतरौ पुमान्, मे. ककचः
करपत्रे सप्राद् ग्रन्थिलाख्यद्रुमेऽपि च, वि. ककचः करपत्रे सप्राद् ग्रन्थि-
लाख्यतरावपि, हे.

ककर. ककरः करीरवृक्षे दीने ककचे पक्षिभेदे च, मे. ककरः
ककचे दीने करीरे च खगाम्भरे, वि. ककरः खगे । करीरे ककचे
दीने, हे.

कतु. कतु र्यञ्जे सुनौ पुंसि, मे. कतु र्यञ्जे सुने भिदि, वि.

कन्दन. कन्दनं रोदनेऽपि सप्रादाह्वानेऽपि, मे. कन्दनं रोदने
ह्वाने, वि. हे. कन्दने रोदनाह्वाने, अ.

कन्दित. अथ कन्दितमाह्वाने रुदितेऽपि नपुंसकम्, मे. कन्दितं
ख्यातमाह्वाने कन्दितं रुदितेऽपि च, वि. कन्दितं रुदिते ह्यतौ, हे.

कम. कमश्चातुकमे शतौ कम्पे चाक्रमणेऽपि च, मे. कमः शतौ
परीपाद्या कमश्चलनकम्पयोः, वि. कमः कल्पाङ्गिशक्तिषु । परिपा-
द्याम्, हे.

कमुक. कमुकस्तु पुमान् भद्रमुक्तके ब्रह्मदारणि । फले कापी

सिकायाश्च पट्टिकालोभ्रपूगयोः, मे. कसुको भद्रमुस्तके । गूवाके पट्टिका-
लोभ्रे, हे. कसुकः पट्टिकारोभ्रे भद्रमुस्तकगूगयोः । फले कार्पासिकायाश्च
कसुको ब्रह्मदारुणि, वि. कसुको भद्रमुस्तोऽपि, त्रि.

कव्याद्. कव्याद्वचसि पुंसि स्यान् मांसाशिन्यन्यलिङ्गकः, मे. क-
व्यान्मांसाशिरचसोः, वि, हे.

क्रिमि. V. छमि.

क्रिया. क्रिया तृपायचेष्टयोः । आरम्भे निष्कृतौ पूजासम्भ-
रणकर्मसु । शिवाचिकित्वाकरणे, मे. क्रिया कर्मणि चेष्टायां करणे
संप्रधारणे । आरम्भोपायशिवायचिकित्सानिष्कृतिष्वपि, वि. क्रिया कारण-
चेष्टयोः । कर्मोपायचिकित्सासु निष्कृतौ सम्प्रधारणे । आर्चाप्रारम्भ-
शिवासु, हे. आरम्भो निष्कृतिः शिवा पूजनं सम्प्रधारणम् । उपायः
कर्म चेश च चिकित्सा च नव क्रियाः, अ.

क्रीडा. क्रीडा केलिप्रकारे स्यात् खेलावज्ञानयोरपि, मे, वि. क्रीडा
केल्यामनादरे, हे.

कुट. कुटं रोदनरावयोः, मे. कुटश्च रोदने रावे, वि.

कूर. कूरस्तु कठिने घोरे वृशंसेऽप्यभिधेयवत्, मे. कूरस्तु कठिने
घोरे वृशंसे त्वभिधेयवत्, वि. कूरा वृशंसघोरोष्णकठिनाः, हे. कूरौ
कठिननिर्दयौ, अ. कूरौ कठिनभौषणौ. त्रि.

कूरहृक्. कूरहृक् पिशुने वाचप्रलिङ्गः पुंसि शनैश्चरे, मे. कूरहृक्
सत्रात् खले शनौ, वि.

कोड़. कोड़ः शनौ शूकरे ना न पुमान् अशूकरचसोः, मे. कोड़ः
शूकरपातङ्गयोः कोड़ं कोड़ा च वचसि, वि. कोड़ः कोले शनौ । कोड़-
मङ्गे, हे. पशौ कोड़ो न नोरसि, त्रि. उत्सङ्गशूकरौ कोड़ौ, अने.

कोट्टी. कोट्टी शृगालिकाक्षीरविदारौलाङ्गलीषु च, मे, वि. कोट्टी
क्षीरविदारिका । शृगालिका लाङ्गली च, हे.

कौस्तु. कौस्तो द्वीपविशेषे स्यात् पश्चिमपर्वतभेदयोः, मे. कौस्तुः खग-

नगद्वीपप्रभेदेषु प्रयुज्यते, वि. कौश्वो द्वीपे खगे गिरौ. हे. कौश्वः पक्ष-
द्विभेदयोः, त्रि.

कौश्वादन. कौश्वादनं तु घञ्, ल्यां चिञ्चोटकस्य णालयो, मे. कौश्वा-
दनस्य घञ्, ल्यां चिञ्चोटकस्य णालयो, वि. हा.

क्लौव. क्लौवं स्यात् षण्डके न स्त्री वाचप्रलिङ्गमविक्रमे, मे.

क्लौव. क्लौवं षण्डेऽप्यपौरुषे, वि. क्लौवोऽपौरुषषण्डयोः, हे.

क्लौवो विक्रमहीनेऽपि, ह. क्लौवं नपुंसके षण्डेऽन्यवदविक्रमे, मे. क्लौवं
नपुंसकं षण्डे वाचप्रलिङ्गमविक्रमे, अ.

क्लेश. क्लेशो दुःखे विपाकेऽपि व्यवसायेऽपि दृश्यते, मे. क्लेशो
दुःखेऽपि रोगादौ व्यवसायेऽपि च क्वचित्, वि. क्लेशो रोगादौ दुःखे च, हे.

काथ. काथः स्यादतिदुःखेऽपि निष्पाकेऽपि द्रवस्य च, मे. काथः
स्याद्द्रवनिष्पाके दुःखव्यसनयोरपि, वि. काथो व्यसनदुःखयोः। द्रव्य-
निष्पाके, हे.

क्ष. क्षः संवर्त्तं राक्षसे च नरसिंहे च विदुःप्रति। क्षत्रे नाशे क्षत्र-
पाले, मे. संवर्त्तको वृसिंहश्च हृदयान्मुखसंस्थितः। अनन्तः परमात्मा
च वज्रकायाऽन्तिमः क्षकः मा.

क्षण. क्षणः पर्वत्सवव्यापारेषु मानेऽप्यनेकसः, मे. क्षणः काल-
विशेषे स्यात् पर्वण्यप्रवसरे महे। व्यापारविकलत्वे च परतन्त्रत्वमध्ययोः,
हे. निर्व्यापारस्थितौ कालविशेषोत्सवयोः क्षणः, अ. कालविशेषेऽवसरे
व्यापारे पारतन्त्र्ये च। मध्ये तथोत्सवे च क्षणशब्दः कथ्यते क्लृप्तिभिः, ह.

क्षणद. क्षणदो गणके रात्रौ क्षणदा क्षणदं जले, मे, वि. क्षणदं तापे
क्षणदो गणके क्षणदा निष्पि, हे.

क्षत्तृ. क्षत्ता शूद्राक्षत्रियजे प्रतीहारे च सारथौ। भुजिष्ठातन-
येऽपि सत्रान्वियुक्तवेधसोः पुमान्, मे. क्षत्ता शूद्रात् क्षत्रियायां जाते सारथि-
वेधसोः। नियुक्ते दासजे दास्ये, हे. क्षत्ता शूद्रात् क्षत्रियजे प्रतीहारे च
सारथौ। भुजिष्ठातनये क्षत्ता नियुक्ते च प्रजासृज, वि. क्षत्ता सत्रात-

सारथौ द्वाःस्थे क्षत्रियायाञ्च शूद्रजे, अ.

क्षम. क्षमा भूमौ तितिक्षायां स्त्रियां युक्ते नपुंसकम् । वाचप्र-
वच्छक्तहितयोः, मे. क्षमः ख्यातः क्षमान्विते । क्षितिक्षान्त्योः क्षमा ख्याता
हिते शक्ते च वाचप्रवत्, वि. क्षमः शक्ते हिते युक्ते क्षमावति । क्षमा
क्षान्तौ क्षितौ, हे. क्षितिक्षान्त्योः क्षमा युक्ते क्षमं शक्ते हिते त्रिषु, अ.

क्षय. क्षयो रोगान्तरे वैश्वकल्पान्तापचयेषु च, मे, वि. क्षयो
गेहे कल्पान्तेऽपचये रुजि, हे. निलयापचयौ क्षयौ, अ. क्षयं गेहं क्षयो
क्लासः, अने.

क्षर. क्षरं नीरे क्षरोऽम्बुदे, मे. क्षरं नीरे क्षरो मेघे, वि. क्षरो
मेघे क्षरं जले, हे.

क्षव. क्षवः क्षुते राजिकायाम्, मे, वि, हे. राजिकायां क्षुति
क्षवः, त्रि.

क्षवयु. क्षवयुर्ना क्षुते कासे, मे. क्षवयुः कथितः कासे हिक्का-
यामपि दृश्यते, वि. क्षवयुः कासे हिक्कायाम्, हे. कासे क्षुते च क्ष-
वयुः, त्रि.

क्षार. क्षारो रसान्तरे धूर्त्तं लवणे काचभस्मनोः, मे, वि. क्षारः
काचे रसे गुडं । भस्मनि धूर्त्तं लवणे, हे. भस्मकाचरसाः क्षाराः, त्रि.

क्षारक. क्षारकः पक्षिमत्स्यादिपिटके जालकेऽपि च, मे, वि. क्षार-
को रसे । कोरके पक्ष्यादिपाशे, हे.

क्षारित. क्षारितः स्त्राविते क्षारैरभिषृष्टेऽपि च त्रिषु, मे. क्षारितः
स्त्राविते क्षारैरभिषृष्टे च शंसितः, वि.

क्षि. क्षिः क्षेत्रे क्षत्रक्षेत्रे च वृत्तिहे च प्रकीर्तितः, ए. क्षि निर्वासे
गतौ क्षये, मे.

क्षिति. क्षिति निर्वासे मेदिन्यां कालभेदे क्षये स्त्रियाम्, मे. क्षिति-
निर्वासे मेदिन्यां स्थानमात्रेऽपि च क्षितिः, वि. क्षितिर्गेहे भुवि क्षये, हे.
क्षयवासावपि क्षितौ, अ. क्षितिः पृथ्वी क्षितिः क्षयः, अने.

क्षिपण्य. क्षिपण्यस्तु पुमान् देहे सुरभौ वाचप्रलिङ्गकः, मे. क्षिप-
ण्यः सुरभौ तनौ, वि.

क्षीर. क्षीरं दुग्धे जले, मे. क्षीरं नीरे च दुग्धे च, वि. क्षीरं
पानीयदुग्धयोः, हे. क्षीरमग्न्य, च, अ.

क्षीरदार. क्षीरदारो गुडक्षोदे गुडे मधुनि चेष्यते, हा.

क्षीराब्धिज. क्षीराब्धिजन्तु सासुद्रलवणे मौक्तिकेऽपि च । पु-
मांस्तुषारकिरणे कमलायां तु योषिति, मे. क्षीराब्धिजन्तु सासुद्रलवणे
मौक्तिके क्वचित् । क्षीराब्धिजा श्रियां प्रोक्ता चन्द्रे क्षीराब्धिजो भवेत्, वि.
क्षीराब्धिजन्तु मौक्तिके । वशिरे क्षीराब्धिजस्तु चन्द्रे क्षीराब्धिजा श्रि-
याम्, हे.

क्षुद्र. क्षुद्रः स्यादधमे कूरुक्षपणाल्लोप वाचप्रवत् । क्षुद्रा व्यङ्गानटी-
कण्टकारिकासरघासु च । चाङ्गेरीवेष्टयो हिंस्त्रामक्षिकामात्रकेषु
च, मे. क्षुद्रः स्याद् अधमे कूरे क्षपणेऽल्पो च वाचप्रवत् । क्षुद्रा वेष्टानटी-
कण्टकारिकासरघासु च । चाङ्गेरीवृहतीहिंस्त्रामक्षिकामात्रकेषु च,
वि. क्षुद्रो दरिद्रे क्षपणे निष्कटेऽल्पवृशंसयोः । क्षुद्रा व्याघ्रीनटी-
व्यङ्गावृहतीसरघासु च । चाङ्गेरिकायां हिंस्त्रायां मक्षिकामात्रवे-
ष्टयोः, हे. क्षुद्रः कूरे, ह. क्षुद्रा व्यङ्गा नटी वेष्टा सरघा कण्टका-
रिका । त्रिषु कूरेऽधमेऽल्पोऽपि क्षुद्रम्, अ. मक्षिकायामपि क्षुद्रा क्षुद्रः
स्यात् क्षपणे त्रिषु, वि. क्षुद्रा वेष्टा नटी क्षुद्रा क्षुद्रा स्यान् मधुमक्षिका ।
असहिष्णु, नरः क्षुद्रः क्षुद्रा स्यात् कण्टकारिका, अने.

क्षुमा. क्षुमास्तसौनीलिकयोः, मे, वि. क्षुमा सप्रान्नीलिकाऽ-
तसी, हे.

क्षुर. क्षुरः सप्राच्छेदनद्रवेण कोकिलाचे च गोक्षुरे, मे, वि.
नापितसप्रोपकरणे कोकिलाचेऽपि च क्षुरः, वि. क्षुरो गोक्षुरके कोकि-
लाचे च्छेदनवस्तुनि, हे.

क्षुरक. क्षुरकः कोकिलाचे सप्रात् गोक्षुरे तिलकद्रुमे, मे, वि.

क्षुल्लक. क्षुल्लकस्त्रिषु नीचेऽल्पे, मे. क्षुल्लकः पामरे स्वल्पे कनिष्ठे दुःखिते खले, हे. क्षुल्लकः स्वल्पनीचयोः, वि. स्वल्पेऽपि क्षुल्लकस्त्रिषु, अ. क्षुल्लको नीचेऽपि, ह. नीचेऽपि क्षुल्लकः, त्रि.

क्षेत्र. क्षेत्रं शरीरे केदारे सिद्धस्थानकलत्रयोः, मे, वि. क्षेत्रं भारतादौ भगाङ्गयोः । केदारे सिद्धभूपतयोः, हे. क्षेत्रं पत्नीशरीरयोः, अ. सिद्धस्थानेऽपि च क्षेत्रम्, त्रि. देहे दारेषु केदारे क्षेत्रं वृद्धौ च कौत्सप्रते, अने.

क्षेत्रज्ञ. क्षेत्रज्ञ आत्मनि च्छेके, मे. क्षेत्रज्ञश्चेक आत्मनि, वि. क्षेत्रज्ञावात्मनिपुणौ, हे. पुंस्रात्मनि प्रवीणे च क्षेत्रज्ञो वाचप्रलिङ्गकः, अ.

क्षेत्रिय. क्षेत्रियं क्षेत्रजलणे परदेहचिकित्सयोः । परदाररतासाध्य-रोगयोः क्षेत्रियः पुमान्, मे. क्षेत्रियं क्षेत्रजलणे परदाररतेऽपि च । अन्यदेहचिकित्सार्हसाध्यरोगे च जानते, वि. क्षेत्रियास्त्रयः । अन्यदेहचिकित्सार्हसाध्यरुक्पारदारिकाः । क्षेत्रियं क्षेत्रजलणे, हे.

क्षेप. क्षेपस्तु निन्दाविक्षेपलेपने । गर्वप्रेरणयोश्च, मे. क्षेपो विलम्बे निन्दायां हेलाप्रेरणलङ्घने । गर्वेऽपि, वि. क्षेपो गर्वे लङ्घन-निन्दयोः । विलम्बेरणहेलासु, हे.

क्षेपण. क्षेपणं प्रेरणे नौकादण्डजालभिदोः स्त्रियाम्, मे. क्षेपणी जालभेदे स्थान्नौकादण्डे च कथ्यते, वि. क्षेपणी तु नौदण्डजालभेदयोः, हे.

क्षेम. क्षेमोऽस्त्री लब्धरक्षण । चण्डायां ना शुभे न स्त्री कात्यायन्यां तु योषिति, मे. क्षेमं स्थानाङ्गले लब्धरक्षणे चौरकेऽपि च । क्षेमा धनहरी-गौर्योः, वि. क्षेमस्तु मङ्गले । लब्धसंरक्षणे मोक्षे क्षेमोमा धनहरीर्यपि, हे. क्षेमं कलत्राणरक्षयोः । क्षेमा चण्डा, त्रि.

क्षोद. क्षोदः स्यात् पुंसि रजसि पेषणे च प्रकीर्तितः, मे. क्षोदो रजसि पेषणे, त्रि. क्षोदः पेषणचूर्णयोः, वि. हे.

क्षौद्र. क्षौद्रं मधुनि पानीयं, मे, वि. क्षौद्रं तु मधुनीरयोः, हे.

क्षौम. क्षौममृदे दुग्धलेऽस्त्री क्षौमं वल्कलजांशुके । अणजेऽतसिजे

मे. क्षौमं सग्रादतसौवस्त्रे दुकूलेऽष्टालकेऽपि च, हे. क्षौममष्टे दुकूले च, त्रि. क्षौममष्टे दुकूले स्यादतसौवसनेऽपि च, वि.

क्षेड. क्षेडो ध्वनौ कर्णामये विषे । क्षेडा वंशशलाकायां सिंहनादे च योप्रिति । लोहितार्कपर्णफले घोषपुष्पे नपुंसकम् । दुरासदे च कुटिले वाचालिङ्गः प्रकौतितः, मे. क्षेडः कर्णामये ध्वाने गरले कुटिलेऽपि च । लोहितार्कफले क्षेडं घोषपुष्पे दुरासदे । योधानां सिंहनादे तु क्षेडा सग्राहंशश्लोक्यके, वि. क्षेडः कर्णामये ध्वनौ । विषे वक्त्रे क्षेडा सिंहनादवंश-शलाकयोः । क्षेडं लोहितार्कफले घोषपुष्पे दुरासदे, हे. सिंहोक्तौ स्त्री विषे क्षेडः, त्रि. क्षेडा वंशशलाकाऽपि, अ.

ख. खमिन्द्रिये पुरे क्षेत्वे मूत्रे विन्दौ विहायसि । संवेदने देवलोके कर्मण्यपि नपुंसकम्, मे. खं स्वः संविदि व्योमनौन्द्रिये । मूत्रे विन्दौ सुखे खस्तु सूर्यः, हे. खमिन्द्रिये सुखे स्वर्गे मूत्रे विन्दौ विहायसि । पुरे संवेदने क्षेत्वे कुलाहलफले क्वचित्, वि. इन्द्रियेऽपि खम्, अ. खं स्व नभश्च खम्, त्रि. ऋद्धि गर्दौ च चण्डौषः खटो दक्षिणकूर्परः । कैट-भारिश्च मातङ्गः संहारः खार्णकः स्मृतः, मा.

खग. खगः सूर्यं ग्रहे देवे मार्गणे च विहङ्गमे, मे. वि. खगोऽर्क-ग्रहपक्षिषु । ग्रहे देवेऽपि, हे. शरार्कविहगाः खगाः, अ.

खजा. खजा मय्ये प्रहस्ते, मे. खजा मय्यप्रहस्तायोः, वि. खजा दर्वीमयोः, हे.

खञ्ज. खञ्जा च्छन्दःप्रभेदे स्त्री कुटिलाङ्गौ तु वाचप्रवत्, मे.

खञ्जन. खञ्जनं खञ्जगौटे स्त्री सर्षपां खञ्जनं गतौ, मे.

खट. खटोऽन्धकूपकफयोः प्रहारान्तरटङ्कयोः मे, वि. खटस्तृणे कफे । टङ्केऽन्धकूपे प्रहाते, हे. खटः स्त्रीभ्रूणप्रन्धकूपे प्रहारान्तरटङ्क-योः, हा.

खटिका. खटिका लेखनद्रव्ये कर्णान्धे च वीरणे, वि.

खडारूढ. खडारूढः श्रिते खडामतिनीते च वाचप्रवत्, मे.

खड़. खड़ः पानान्तरे भेदे, मे. V. षड़.

खङ्ग. खङ्गो गण्डकमृङ्गासिबुद्धभेदेषु गण्डके, मे, वि. खङ्गोऽसौ खङ्गिमृङ्गे च गण्डके, हे. खङ्गौ निस्त्रिंशगण्डकौ, ति.

खङ्गधेनु. खङ्गधेनुः स्त्रियां खङ्गपुत्रिकागण्डकस्त्रियोः, मे. शस्त्रा-
नैपि खङ्गधेनुः, हा.

खङ्गरीट. खङ्गरीटस्तु फलकेऽसिधाराव्रतचारिणि, हे. खङ्गरी-
टस्तु फलकासिधाराव्रतचारिणोः, मे. सप्रात् खङ्गरीटः फलकाऽसिधारा-
व्रतचारिणोः, वि.

खङ्गिक. खङ्गिको महिषीक्षीरफेनशौनिकयोरपि, मे, वि.

खङ्गिन्. खङ्गी ना गण्डके मञ्जुघोषे खङ्गधरे त्रिषु, मे. खङ्गी खङ्गा-
युगे गण्डे, वि. खङ्गी गण्डके खङ्गधारिणि, हे.

खण्ड. खण्डोऽस्त्री शकले नेक्षुविकारमणिदोषयोः, ति, मे. सप्रात्
खण्डः शकले चक्षुविकारमणिदोषयोः, वि. खण्डोऽर्द्ध ऐक्षवे । मणिदोषे
च, हे.

खण्डप(रशु)शु. खण्डपशुः पशुरामे शङ्करे चूर्णलेपिनि । खण्डा-
मलकभैषजेत्र सिंहिकातनयेऽपि ना, मे. खण्डपशुः पशुरामे शङ्करे चूर्ण-
लेपिनि । खण्डामलकभैषजेत्र सिंहिकातनयेऽपि च, वि. खण्डपशुः शिवे
राक्षौ भार्गवे चूर्णलेपिनि । खण्डामलकभैषजेत्र, हे. धूर्जटौ खण्डपरशुः
जामदग्न्ये विधुन्तुदे । खण्डामलकभैषजेत्र खण्डालेऽपि स्मृतौ बुधैः, वि.
रुद्रेऽपि खण्डपरशुः, ह.

खण्डाभ्र. खण्डाभ्रमभ्रलेशे सप्रात् तथा दन्तक्षतान्तरे, मे. खण्डा-
भ्रमभ्रलेशे स्यात् स्त्रीणां दन्तक्षतान्तरे, वि. खण्डाभ्रमभ्रावयवे स्त्रीणां
दन्तक्षतान्तरे, हे.

खतमाल. खतमालस्तु पुलिङ्गो धूमेऽपि च वलाहके, मे. खतमालो
वलाहके । धूमेऽपि, वि. खतमालो वलाहके धूमे, हे.

खदिर. खदिरौ शकभेदे स्त्री ना चन्द्रे दन्तधावने, मे. खदिरौ

आकभेदे स्यात् खदिरो दन्तधावने, वि. खदिरो आके खदिरो दन्तधावन-
चन्द्रयोः, हे.

खनक. खनको नोन्दुरौ सन्धिचौरे तिष्ववदारके, मे. खनकः
सन्धितस्करे । मूषके भूमिवित्तज्ञे, हे. खनकः श्वभ्रतत्वज्ञे सन्धिचौरे च
मूषिके, वि. चौरान्द्रू च खनकौ, ति.

खपुर. खपुरः कसुके भद्रमुस्तकेऽलसकेऽपि च, मे. वि. खपुरो
मुस्तके पूगेऽलसके खपुरं घटे, हे. भद्रमुस्ते गुवाके च खपुरः, ति.

खर. खरः स्यात् तीक्ष्णधर्मयोः । गर्दभे स्त्री देवताङ्गे, मे. खरः
सप्राङ्गर्दभे देवताङ्गे तीक्ष्णोऽपि च, वि. खरो रक्षोऽन्तरे तीक्ष्णे दुः-
स्पर्शं रासभेऽपि च, हे. देवताङ्गे खरा स्त्री स्यात् खरो गर्दभतीक्ष्णयोः,
ति. सत्यसन्धः खरो ज्ञेयः खरोऽपि पुरुषोत्तमः । खरो रासभ इतुरक्षो
व्यवहारे खरः पटुः, अने.

खरालिक. अथ खरालिकः । ग्रामणीभण्डिनाराचेऽपुत्रपधाने च
पुंसप्रयम्, मे. अथ खरालिकः । ग्रामणीभण्डिनाराचोपधानेषु प्रयु-
ज्यते, वि.

खर. खरं दर्पं हरे हये । दन्ते पुंसि त्रिषु श्वेते, मे. खरं दन्ते
हरे दर्पं हये श्वेते तु वाचप्रवत्, वि. खरः सादश्चहरयो दर्पदन्तसितेषु
च, हे. खरश्च हरे दर्पं दन्ते श्वेते तु वाचप्रवत्, ति.

खर्जू. अथ खर्जूः कीटान्तरे स्मृता । खर्जूरोपादपे कण्ड्याम्, मे.
खर्जूः कण्ड्यां च कीटे च खर्जूरोपादपेऽपि च, वि. खर्जूः खर्जूरोकीटक-
गड्, पु, हे.

खर्जूर. खर्जूरं रूप्यखलयो वृक्षिके ना द्रुमे हयोः, मे. खर्जूरं
रजते विद्याद् वृक्षिकद्रुमभेदयोः । खर्जूरश्च, वि. खर्जूरं रूप्यफलयोः
खर्जूरः कीटवृक्षयोः, हे. अथ द्रुमे पुमान् । रूप्ये खले च खर्जूरं, ति.
खर्जूरौ वृक्षभेदः सप्रात् खर्जूरं रजतं मतम् । खर्जूरः क्षुद्रजातिः सप्रात्
खर्जूरौ ग्रहणाधिपः, अने.

खर्पर. खर्परस्तस्करे धूर्ते भिक्षाभाण्डकपालयोः, मे. खर्परस्तस्करे धूर्ते भिक्षापात्रकपालयोः, वि. खर्परस्तस्करे भिक्षापात्रे धूर्तकपालयोः, हे. भिक्षापात्रे कपाले च खर्परस्तस्करेऽपि च, त्रि.

खर्म. खर्मे पौरुषे कोपजांशुके, मे. खर्मं क्षौमे च पौरुषे, वि. खर्मे क्षौमे पौरुषे च, हे.

खर्व(र्व). खर्वं संख्यानन्तरे क्षीवं नीचे वामनके त्रिषु, मे. खर्वस्तु ऋखे संख्यानन्तरेऽपि च, वि. खर्वऋखौ न्यग्वामनौ, हे.

खल. खलं भू स्थानकल्केषु नीचकूराधमे त्रिषु, मे. खलं भूस्थान-कल्केषु क्रूरे नीचेऽधमे खलः, वि. खलः कल्के भुवि स्थाने क्रूरे कर्णेजपे-ऽधमे, हे. खलं शस्यस्थाने शठे त्रिषु, त्रि. खलो नीचः खलो राशिः खलः पिण्णराक एव च, अने. खलो ऋखः खलः क्रूरः, अने.

खलिनी. खलिनी खलवन्दे सप्रात् तालपण्णामपि स्त्रियाम्, मे.

खलु. खलु सप्रादाक्यभूषायां जिज्ञासायाञ्च सान्त्वने । वीष्णामान-निषेधेषु पूरणे पदवाक्ययोः, मे. खलु सप्रादाक्यभूषायां जिज्ञासादौ च सान्त्वने । निषेधनेऽपि वीष्णायां खलु मानेऽपि कीर्तितम्, वि. खलु वीष्मा-निषेधयोः । जिज्ञासायास्तनुनये वाक्यालङ्कारणेऽपि च, हे. निषेधवाक्या-लङ्कारजिज्ञासानुनये खलु, अ.

खल्ल. खल्लो वस्त्रप्रभेदे सप्राद् गर्त्तं चर्मणि चातके । खल्ली तु हस्तपादावमर्दनाख्यरुजि स्त्रियाम्, मे. खल्ली तु हस्तपादावमर्दनाख्य-रुजि स्मृता । खल्लो वस्त्रप्रभेदे सप्रान् निम्ने चर्मणि चातके, वि. खल्लो निम्ने वस्त्रप्रभेदे चर्मचातकपक्षिणोः । खल्ली तु हस्तपादावमर्दनाख्यरुजप्रि, हे. खल्लश्चर्मणि चातके । वस्त्रे निम्ने च, त्रि.

खप्प. खप्पः क्रोधे बलात्कृतौ, मे, वि.

खाटि. खाटिस्त्वसद्ग्रहेऽपि सप्रात् किणे श्वरये स्त्रियाम्, मे. खाटिः श्वरये किणे । एकग्रहे, हे. खाटिः किणे श्वरये खाटिरेकग्रहे स्मृता, वि.

खिखिरा, खिक्किर. खिक्किरस्तु शिवाभेदे खड्गाङ्गे वारिवालके, मे
खिक्किरस्तु शिवाभेदे खड्गाङ्गे वारिवालके । खिखिरावद् वञ्चत्वे च, वि, हे.

खिल. खिलसप्रहते क्लीवं सारसंक्षिप्तवेषसोः, मे. खिलं भवे-
दप्रहते सारसंक्षिप्तवेषसोः, वि.

खुर. खुरः कोलदले शफे, मे, वि, त्रि. खुरः शफे कोलदले, हे.

खेट. खेटः कफे ग्रामभेदे चर्मणस्पृश्वति त्रिण, मे. अथ खेटः
सराद् ग्रामभेदे कफेऽधमे । स्फारे ऋगवेत्, हे. खेटः कफे ग्रामभेदे निन्दि-
ते वसुनन्दके, वि. खेटः सिङ्कानके हीने, त्रि. स्नेष्माणप्रपि खेटः सप्रात्, हे.

खोलक. सप्रात् खोलकस्तु पाके शिरस्त्रचल्मीकपूगकोशेष, मे. खोलकः
पाकवल्मीकपूगकोशशिरस्त्रके, वि. खोलकः पूगकोपे सराच्छिरस्त्रे नाकु-
पाकयोः, हे. मूर्ध्वाणो नाको च खोलकः, त्रि.

ग. (गो गणेशे च नाके च वियत्यपि पुमानयम् । गः सुमेरौ समा-
ख्यातः गायत्रीगीतयोः पुमान् । गन्धर्वं चापि गः ख्यातो गायके चाभि-
धेयवत्, मे.) स्मृतिः पञ्चान्तगः शाङ्गी गणेशो मणिवन्धनः । गोमुखो
गजकुम्भश्च गकारः सिंहसंज्ञकः, मा.

गज. गजो माने मतङ्गजे । वास्तुनः स्थानभेदेऽपि, मे.

गजाह्व. गजाह्वा करिपिप्पल्यां गजाह्वं हस्तिनापुरे, वि, मे.

गञ्ज. गञ्जा खनौ सुरागृहे । गञ्जः स्यात् पुंसि रीढायां भा-
गण्डागारे तु न स्त्रियाम्, मे. गञ्जा खनौ सुरागृहे सप्राद् भागण्डागार-
रीढयोः । गञ्जः, वि. गञ्जो भागण्डागारे रीढाखन्यो गञ्जा सुरालये, हे.
खनौ सुरागृहे गञ्जा, त्रि. गञ्जो भागण्डारे, हे.

गड़. गड़ो मौनान्तराययोः, मे, वि, हे.

गड्ड. गड्डः पृष्ठगुडे कुजे, मे, वि, हे.

गण. गणः प्रमथसङ्कप्रौषे चण्डासैन्यप्रभेदयोः, मे. गणः समूहे
प्रमथे संख्यासैन्यप्रभेदयोः, वि. गणः प्रमथसङ्कप्रयोः । समूहे सैन्यभेदे
च, हे. सङ्घाते प्रमथे गणः, अ.

गणाधिपति. सप्ताङ्गणाधिपतिः पुंसि शङ्करेऽपि गजानने, मे. गणाधिपतिराख्यातः शङ्करेऽपि गजानने, वि. सप्ताङ्गणाधिपति विघ्ननायके पार्वतीपतौ, हे.

गणक. गणिका यूथिवेष्ट्येभीतकारीषु ना तु दैवज्ञे, मे, गणिका यूथिकावेष्ट्यातकारीकरिणीषु च । गणकोऽपि च दैवज्ञे, वि. वेष्ट्यायूथग्रोश्च गणिका, त्रि. गणको ग्रहवेदिनि । गणिकेभ्यां यूथिकायां तर्कार्ययां पण्ययोषिति, हे. हस्तिन्यां गणिका, ह.

गणेर. गणेरः कर्णिकारद्वौ करिणीवेष्ट्ययोः स्त्रियाम्, मे. V. कणेर.

गरुड. गरुडः सप्तात् पुंसि खड्गिनि । ग्रहयोगप्रभेदे च वीथप्रक्ते पिटकेऽपि च । चिह्नवीरकपोलेषु हयभूषणबुदबुदे, मे. गरुडः कपोले पिटके योगप्रभेदे च गरुडके । गरुडः प्रवीरे चिह्ने सप्ताद् अश्वभूषणबुदबुदे, वि. गरुडस्तु वीरे पिटकचिह्नयोः । कपोले गरुडके योगे वाजिभूषणबुदबुदे, हे. गरुडः कपोले पिटके अष्टगरुडकयोः पुमान्, त्रि.

गरुडक. गरुडकः पुंसि खड्गे सप्तात् संख्याविद्याप्रभेदयोः । अवच्छेदेऽन्तराये च गरुडकी सरिदन्तरे, मे. गरुडकः खड्गिनि ख्यातः संख्याविद्याप्रभेदयोः । अवच्छेदेऽन्तराये च गरुडकी सरिदन्तरे, वि. गरुडको विघ्ने विद्यायां संख्यावच्छेदखड्गिषु । गरुडकी तु सरिद्वेदे, हे, सङ्क्रामभेदे च गरुडकः, त्रि.

गरुडशैल. गरुडशैलो ललाटे सप्ताच्चतुष्टयलोपले गिरेः, मे, वि. गरुडशैलोऽद्रिचतुष्टयलोपलाश्रमभालयोः, हे.

गरुडूष. गरुडूषो मुखपूत्तीभिपुष्करप्रसृतोन्मिते, मे. गरुडूषो मुखपूत्तौ सप्तात् करिहस्ताङ्गलावपि । प्रसृतोन्मिते, वि. गरुडूषो मुखपूरणे । गजास्थे च कराङ्गल्यां प्रसृत्यां प्रमितेऽपि च, हे.

गत. गतं विज्ञानयातयोः, मे. गतन्तु याताधिगते, वि.

गति. गतिः स्त्री मार्गदशयो ज्ञाने यात्राभ्युपगमयोः । नाडीवर्णसरण्यां च, मे. गति दृष्टव्ये ज्ञाते यात्रोपायदशाध्वसु, हे. गति मार्गे

दशायाञ्च ज्ञाने यात्राभुत्पाययोः । नाडीव्रणसरणप्राञ्च, वि. गति र्यात्रा-
दृशोपायाः, लि. V. दशा.

गद. गदो भ्रातरि विष्णोः सप्राद् आमये नाऽयुधे गदा, मे.
गदो भ्रातरि विष्णोः सप्राद् आमयेऽप्यायुधे गदा, वि. गदः कृष्णामुजे
रोगे गदा प्रहरणान्तरे, हे. अयामये गदः । विष्णो भ्रातरि चास्त्रे
स्त्री, लि.

गदयितुः. गदयितुः पुमान् कामे जल्पाके कामुकेऽपि च, मे.
गदयितुः स्मृतः कामे जल्पाके कामुकेऽपि च, वि. गदयितुः शरासने ।
जल्पाके पुष्पचापे च, हे.

गन्ध. गन्धः प्रतिवेश्यामोदलेशसम्बन्धगन्धकेषु, मे. गन्धो गन्धक
आमोदे लेशे सम्बन्धगर्वयोः, वि. गन्धः सम्बन्धलेशयोः । गन्धकामोद-
गर्वेषु, हे. गन्धो गर्व बलेऽपि च, लि. गन्धो लेशेऽपि, ह.

गन्धन. गन्धनमुत्साहे सप्रात् प्रकाशने सूचनेऽपि हिंसायाम्, मे.
गन्धनं सूचनोत्साहहिंसनेषु प्रकाशने, वि. गन्धनन्तु प्रकाशने । सूचनो-
त्साहहिंसासु, हे. उत्साहने च हिंसायां सूचने चापि गन्धनम्, अ. उत्सा-
हनसूचनयोः प्रकाशने गन्धनं प्रोक्तम्. ह.

गन्धफली. गन्धफल्यपि गुन्द्रायां चम्पकसत्र च कोरके, मे. गन्ध-
फली प्रियङ्गौ सप्रात् कोरके चम्पकसत्र च, वि. गन्धफली तु प्रियङ्गौ चम्पकसत्र
च कोरके, हे.

गन्धमादन. सप्राङ्गन्धमादनो भङ्गे गन्धके वानरान्तरे । स्त्री सुरायां
नगे न स्त्री, मे. गन्धमादनमित्याहुर्गन्धके वानरान्तरे । अद्रिभेदे च
भङ्गे च सुरायां गन्धमादनी, वि. गन्धमादनः कर्पाद्रिभिदोरलौ च गन्धके ।
गन्धमादनी सुरायाम्, हे.

गन्धर्व(र्ब). गन्धर्वः पशुभेदे सप्रात् पुंस्त्रोकिस्तुरङ्गयोः । अन्तरा-
भवसत्वे च गायने खेचरेऽपि च, मे. गन्धर्वो जगभेदे सप्रात् पुंस्त्रोकिस्त-
ुरङ्गयोः । अन्तराभवसत्वे च गायने खेचरेऽपि च, वि. गन्धर्वस्तु नभ-

श्चरे । पुंस्त्रोक्किले गायने च स्रग्भेदे तुरङ्गमे । अन्तराभवदेहे च, हे. अन्तराभवसत्वेऽखे गन्धर्वो दिव्यगायने, अ. गन्धर्वो देवजातिः सत्राद् गन्धर्वो हि तुरङ्गमे । गन्धर्वश्च स्मृतो गीतो गन्धर्वो स्रग्पुङ्गवः, अने.

गन्धवती. अथ गन्धवती पृथ्वीपुरीभिद्वयासमाह्वयः । सुरायाश्च, मे. गन्धवती सुराभूष्योः पुरीयोजनगन्धयोः, वि. गन्धवती सुराभूष्योः पृथ्वीयोजनगन्धयोः, हे.

गन्धवह. सत्राङ्गन्धवहा नासायां पुंलिङ्गो मातरिश्चनि, मे. गन्धवहा तु नासायां वायौ गन्धवहो मतः, वि. गन्धवहो स्रगेऽनिले । गन्धवहा तु नासायाम्, हे.

गन्धार. गन्धारो रागसिन्दूरस्वरपु नौदन्तरे, हे. V. गान्धार.

गन्धोली. गन्धोली भद्राष्टम्योश्च योषिति, मे. गन्धोली वरटाभद्राष्टम्यो कथिता बुधैः, वि. गन्धोली वरटाष्टम्यो भद्रायाम्, हे.

गभस्ति. गभस्तिः किरणे सूर्येऽत्र स्वाहायां च विलोक्यते, वि. गभस्तिः सत्राद्गिनकरे स्वाहाकिरणयोरपि, हे. गभस्तिः किरणे सूर्ये ना स्वाहायान्तु योषिति, मे.

गम. गमो नाऽश्चविवर्त्त सत्राद् अपर्यालोचितेऽश्चनि, मे. गमो दूततभेदे सत्राद् अपर्यालोचितेऽश्चनि, वि. गमोऽश्चदूततभेदयोः । सङ्कमाटे, हे.

गय. गयः सत्रात् पञ्चराजघर्षो भेदे तीर्थे पुनर्गया, मे.

गर. गरी खरायां करणे क्लीवं नोपविषे विषे, मे. गरो व्याधावुपविषे विषे च करणे गरम्, वि. गरत्तूपविषे विषे । रोगे गरं सत्रात् करणे, हे.

गरल. गरलं तृणपूले च विषे माने नपुंसकम्, मे. गरलन्तु विषे माने गरलं तृणपूलके, वि. गरलं पन्नगविषे तृणपूलकमानयोः, हे.

गरुत्तम्. गरुत्तांश्च पक्षिमात्रे खगाधिपे, मे. गरुत्तान् विहगे तांश्च, वि. गरुत्तांस्तु विहगे पन्नगाशने, हे. पक्षिताघर्षो गरुत्तन्तौ, अ.

गर्ग. (गर्गो मुनिविशेषे सप्राद् वृषे किञ्चलुकेऽपि च, हे.)

गर्गर. गर्गरो मीनभेदे स्त्री मय्यन्याम्, मे. गर्गरो मीनभेदे सगात् मय्यन्यामपि गर्गरो, वि. गर्गरो मीने सप्राद्गर्गरो तु मय्यनी, हे.

गर्जन. गर्जनं निनदे कोपे, मे. गर्जनं स्तनिते क्रुधि, हे. गर्जनं निरुने कोपे, वि.

गर्जित. गर्जितं वारिवाहादिध्वनौ ना मत्तकुञ्जरे, मे. गर्जितो मत्तमातङ्गे गर्जितं जलदध्वनौ, वि. गर्जितो मत्तकुञ्जरे । गर्जितं जलदध्वाने, हे. गर्जितं स्तनिते नेभे, त्रि.

गर्त. गर्तस्त्रिगर्तभेदे सप्राद् अवटे च कुकुन्दरे, मे, वि. गर्तोऽवटे कुकुन्दरे । त्रिगर्तोभे, हे.

गर्दभ. गर्दभं श्वेतकुमुदे गर्दभो गन्धभिद्यपि । रासभे गर्दभौ क्षुद्रजन्तुरोगविशेषयोः, मे. गर्दभा गन्धभेदे स्याद् गर्दभं कैरवे खरे । गर्दभो गर्दभौ क्षुद्रोगजन्तुविशेषयोः, वि. गर्दभो रासभे गन्धे गर्दभौ जन्तुगन्धिदोः । गर्दभन्तु सितकुमुदे, हे. गर्दभं श्वेतकुमुदे खरे पुंसि, त्रि.

गर्व. गर्वोऽभिमानेऽवलेपे, मे.

गर्भ. गर्भो भ्रूणेऽर्भके कुक्षौ सन्धौ पनसकण्टके, मे, वि. गर्भः कुक्षौ शिशौ सन्धौ भ्रूणे पनसकण्टके । मध्यमे चापवरके, हे. कुक्षिभ्रूणाऽर्भका गर्भाः, अ.

गर्मुत्. गर्मुत् स्त्री स्वर्णलतयोः, मे. गर्मुत् सुवर्णलतयोः, वि. शैले लणविशेषेऽर्के विषुग्गर्मुदिति ध्वनिः, पने.

गल. गलः सर्जरसे कण्ठे, मे, वि. गलः कण्ठे सर्जरसे, हे.

गवाक्ष. गवाक्षी शक्रवारुणयां गवाक्षो जालके कपौ, वि, मे. गवाक्षो जालके कपौ । गवाक्षी त्विन्द्रवारुणयाम्, हे.

गवादनी. गवादनीन्द्रवारुणयां गवां वासादनाश्रये, मे, वि. गवादनीन्द्रवारुणी । वासस्यानं गवादीनाम्, हे.

गव्य. गव्यं नपुंसके जप्रायां रागद्रवेऽप्यथ स्त्रियाम् । गोसमूहे

त्रिलिङ्गन्तु गोदुग्धादौ च गोहिते, मे. गव्यं च गोहिते तथा क्षी-
रादिके गवाम् । रागद्रवेण च गव्या तु गोकुले कथिता बुधैः, वि. गव्यं
क्षीरादिके जप्रायां रागवस्तुनि गोहिते । गव्या गोवन्दगवूतयो, हे.
गव्यं गोहितदुग्धादौ जप्रायां गव्या तु गोकुले, त्रि.

गहन. गहनं कलिले त्रिषु । नपुंसकं गह्वरे सप्राद् दुःखकानन-
योरपि, मे. गहनं गहने दुःखे विपिने कलिलेऽपि च, वि. गहनं
वनदुःखयोः । गह्वरे कलिले चापि, हे. गहनं गह्वरे दुःखे वने, त्रि.

गह्वर. अथ गह्वरम् । गुहागहनदम्भेषु निकुञ्जे तु पुमानयम्,
मे. गह्वरस्तु गुहादम्भनिकुञ्जगहनेष्वपि, वि. गह्वरो विलदम्भयोः ।
कुञ्जे, हे. गुहादम्भौ गह्वरे, अ. गह्वरे द्वे गुहाकुञ्जे, त्रि. दम्भेऽपि
गह्वरम्, ह.

गाङ्ग. गाङ्गस्तु गङ्गासम्भूते त्रिषु भीष्मे गुहे पुमान्, मे. गा-
ङ्गस्तु गङ्गासम्भूते भीष्मे शक्तिधरेऽपि च, वि. ४. गाङ्गेय.

गाङ्गेय. गाङ्गेयः सप्रात् पुमान् भीष्मे क्षीवं स्वर्णकसेरुणोः, मे.
गाङ्गेयो जाङ्गवीसुते । कसेरुस्वर्णसुस्तेषु गाङ्गयमिति कथ्यते, वि.
गाङ्गेयं स्वर्णसुस्तयोः । कसेरुणप्रथ गाङ्गयो गाङ्गवत् स्कन्दभीष्मयोः, हे.
कसेरुहेम्नो गाङ्गेयम्, अ. भीष्मे ना हेन्नि गाङ्गेयम्, त्रि.

गाढमुष्टि. गाढमुष्टिः कृपाणे ना कृपणे त्वभिधेयवत्, मे.
सप्राद् गाढमुष्टिः कृपणे कृपाणादिषु चेष्यते, वि. गाढमुष्टिस्तु कृपणे
कृपाणप्रभृतावपि, हे.

गाण्डी(गिड)व. गाण्डीवो गाण्डिवश्चास्त्री कामुर्केऽर्जुनकामुर्के,
मे. गाण्डीवं गाण्डिवं जिष्णोः कोदण्डे कामुर्केऽपि च, वि. गाण्डी-
वगाण्डिवौ चापमात्रे पार्थधनुष्यपि, हे.

गातु. गातुर्ना कोकिले भङ्गे गन्धर्वे त्रिषु रोषणे, मे. गातुः
पुंस्कोकिले भङ्गे गन्धर्वे रोषणेऽपि च, वि. हे.

गात्र. गात्रं गजाग्रजङ्घादौ क्षीवमङ्गे कलेवरे, मे. गात्रमङ्गे कले-

वरे । स्तम्बेरमाग्रजङ्घाया विभागेऽपि समीरितम्, वि. गात्रमङ्गशरी-
रयोः । गजाग्रदेशे, हे.

गाथा. गाथा श्लोके संस्कृतान्यभाषायां गेयवृत्तयोः, मे. गाथा
वाग्भेदवृत्तयोः, वि. हे.

गाध. गाधः स्थाने च लिङ्गायाम्, मे. वि. गाधः सप्तात् स्थान-
लिप्सयोः, हे.

गान्धार. गान्धारः पुंसि सिन्दूरे रागदेशप्रभेदयोः, मे. गान्धारः
सिन्दूरे रागदेशयोः, वि. स्तरे रणे च गान्धारः, वि.

गान्धिक. गान्धिको लेखकेऽपि सप्तात् सुगन्धिव्यवहारिणि, मे.
गान्धिकं लेखके प्राङ्गः सुगन्धिव्यवहारिणि, वि. गान्धिको लेखके गन्ध-
वाणिजे, हे. गान्धिको लेखकेऽपि सप्तात्, वि.

गायत्री. गायत्री त्रिपदादेवीच्छन्दः। भित्तिखदिरेषु च, मे. गायत्री
कथिता छन्दःप्रभेदे खदिराऽपि च, वि. गायत्री खदिरा छन्दोविशेषे,
हे. गायत्री खदिरा स्त्री सप्तात् छन्दसपि षड्वरे, वि.

गारुड. अथो गारुडं क्षौद्रमन्त्रे मरकतेऽपि च, मे. गारुडं सप्तान्ध-
रकते विषशास्त्रेऽपि गारुडम्, वि. गारुडं तु मरकते विषशास्त्रे, हे.

गाल. गालः स्कन्धमहीरुहोः, वि.

गालव. गालवस्तु सुनौ लोभ्रे, मे. गालवो मुनिलोभ्रयोः, वि.
हे, वि.

गिर. गीः स्त्री भाषासरस्वतयोः, मे. ववो वाक्यञ्च गी म-
ता, अने. V. वाच्.

गिरि. गिरिर्ना नेत्ररुग्भिदि । अर्द्रं । गिरियके योषिद् गीर्णं
पूजेय पुनस्त्रिषु, मे. गिरिर्गीर्णं गिरियके क्रीडाकन्दुकशैलयोः । नेत्रामय-
विशेषेऽपि पूजेय तु गिरिरन्यवत्, वि. गिरिः पूजेयऽक्षिरुजि कन्दके ।
शैले गिरियके गीर्णावपि, हे.

गिरिज. गिरिजं त्वम्भकेऽपि सप्तात् शिलाजतुनि शैलजे । लोहे-

ऽपि गिरिजा गौरीमातुलिङ्गप्रोश्च योषिति, मे. गिरिजं चाभ्रके ख्यातं
शिलाजतुसुगन्धयोः । लोहेऽपि गिरिजा गौरीमातुलिङ्गप्रोश्चदीरिता,
वि. गिरिजमभ्रके । शिलाजतुनि लोहे च गिरिजा मातुलिङ्गप्र-
मा, हे.

गिरिसार. गिरिसारः पुमान् लोहे वङ्गे मलयपर्वते, मे. गिरि-
सारो भवेन्नोहे लिङ्गे मलयपर्वते, वि. गिरिसारः पुनर्लोहे लिङ्गे मलय-
पर्वते, हे.

गिरीश. गिरीशोऽद्रिपतौ वाचस्पतिशङ्करयोः पुमान्, मे. गिरी-
शो वाक्पतौ रुद्रे गिरीशोऽद्रिपतावपि, वि. गिरीशो वाक्पतौ हरे ।
अद्रिराजे, हे.

गीत. गीतं शब्दितगानयोः, मे, हे, त्रि. गीतन्तु शब्दिते गाने, वि.

गीति. गीतिश्चन्दसि गाने स्त्री, मे. गीतिश्चन्दसि गाने च, वि, हे.

गुच्छ(ञ्च). सग्राद् गुच्छः स्तवके स्तव्ये हारभेदकलापयोः, मे, वि.
गुच्छो गुच्छो हारकलापयोः, हे. गुच्छः स्तवकहारयोः, अ.

गुञ्जा. गुञ्जा तु काकचिञ्चायां पटहे च कलध्वनौ, मे. गुञ्जा तु
कृष्णलायां स्यात् पटहे मधुरध्वनौ, हे. गुञ्जाऽपि पटहे प्रोक्ता काकचिञ्चायां
कलध्वनौ, वि. गुञ्जे पटहकृष्णले, त्रि.

गुड़. गुड़ः सग्राद् गोलके हस्तिसन्नाहेक्षु विकारयोः । गुड़ा स्तुत्याञ्च
कथिता गुड़िकायाञ्च योषिति, मे. गुड़ः सग्राद् गोलके हस्तिसन्नाहेक्षु-
विकारयोः । गुड़ा स्तुहीगुड़िकयोः, वि. गुड़ः कुञ्जरसन्नाहे गोलकेक्षुविका-
रयोः । गुड़ा तु गुड़िकास्तुह्योः, हे. गुड़ो गालेक्षुपाकयोः, अ.

गुण. गुणो मौर्व्यामप्रधाने रूपादौ सूद इन्द्रिये । त्यागे शौर्यप्रादि-
सत्वादिसन्ध्याद्यावन्तिरज्जुषु । शुक्लादावपि वक्ष्याञ्च, मे. गुणो जगत्सूद-
तन्तुषु । रज्जौ सत्वादौ सन्ध्यादौ शौर्यप्रादौ भीम इन्द्रिये । रूपादाव-
प्रधाने च दोषान्यस्मिन् विशेषणे, हे. मौर्व्यां द्रव्यश्रिते सत्वशौर्य-
सन्ध्यादिके गुणः, अ. गुणः सग्राद्रज्जुसूदयोः, वि. सत्वादौ रूपादौ

सर्वादौ तन्तुषु प्रयोगज्ञाः । गुणशब्दं शिञ्चिन्त्यां प्रयोजयन्तप्रधाने-
ऽपि, ह. गुणोऽप्रधाने रूपादौ सौर्वरां सृष्टे एकोदरे । शुद्धे सत्त्वादि-
सम्भ्रादिविद्यादिहगितादिषु, वि.

गुणनिका. भवेद्गुणनिका इत्ये शून्याङ्के पाठनिश्चितौ, मे, वि.
गुणनिका तु शून्याङ्के नर्तने पाठनिश्चये, हे. शून्याङ्कोऽपि गुणनिका, हा.

गुण्डक. गुण्डको मलिने धूलौ कलोत्तिस्नेहपात्रयोः मे, वि. गुण्डकः
पुनः । कलोत्तौ मलिने धूलौ स्नेहपात्रे, हे.

गुत्स. गुत्सः सप्तात् स्तवके स्तम्बे चारभित्प्रत्यिपर्णयोः, मे. गुत्सः
स्तम्बे चारभेदे स्तवके प्रत्यिपर्णके, वि. गुत्सः स्तम्बगुच्छयोः । चार-
भेदे प्रत्यिपर्णे, हे. गुत्सः स्तवकचारयोः, वि.

गुन्द्र. गुन्द्रस्तेजनके स्त्री तु प्रियङ्गौ भद्रमुस्तके, मे. गुन्द्रस्तेजनके
गुन्द्रा प्रियङ्गौ भद्रमुस्तके । कैवर्तीमुस्तके चापि, वि. गुन्द्रस्तु तेजने । गुन्द्रा
प्रियङ्गौ कैवर्तीमुस्तके भद्रमुस्तके, हे. गुन्द्रस्तेजनके गुन्द्रा त्रिलिङ्गां
भद्रमुस्तके, वि.

गुप्त. गुप्तं स्याद् रक्षिते गूढे, मे. गुप्तं गूढे त्वाते, हे. गुप्तं
रक्षितगूढयोः, वि, वि.

गुप्ति. गुप्तिः स्त्रवकस्थाने कारागारे च रक्षणे, मे. गुप्तिः कारा-
गृहे प्रोक्ता भृगुर्त्तं रक्षणे यमे, वि. गुप्ति र्यमे भृगुर्त्तरक्षयोः । कारायाम्, हे.
गुप्तिः चित्तिवृत्तासेऽपि, अ.

गुम्फ. गुम्फः स्याद् गुम्फने बाहोरलङ्कारे च कीर्तयते, वि. गुम्फो
दोर्भूषणे दृष्टौ, हे. गुम्फस्तु गुम्फने बाहोरलङ्कारे च कीर्तयते, मे.

गुरु. गुरुस्त्रिलिङ्गां महति दुर्जरालघुनोरपि । पुमान् निषेका-
दिकारे पितादौ सुरमन्त्रिणि, मे. गुरु निषेकादिकारे पितादौ सुरम-
न्त्रिणि । दुर्जरालघुनोः प्रोक्तो गुरु महति वाचप्रवत्, वि. गुरु महत्या-
ङ्गिरसे पितादौ धर्मदेशके । अलघौ दुर्जरे चापि, हे. गुरु गीष्पति-
पितादौ, अ. गुरुस्त्रिलिङ्गां महति दुर्जरालघुनोरपि, वि. गुरुः पिता

गुल जीष्ठो गुलः सुरपुरोहितः । दुर्भरोऽपि गुलः प्रोक्तो गुलः शिष्याभिषे-
चकः अने.

गुल. गुलः सप्रादैचवे पुमान् । गुली तु गुटिकारोगभिदोः स्तुत्यां
गुला स्मृता, मे.

गुल्म. गुल्मः सेनाघट्टभिदोः सैन्यरक्षणरुग्भिदोः । स्तम्बे स्त्रिया-
मामलक्ये लावनीवस्त्रवेश्मसु, मे. गुल्मः स्तम्बे स्त्रीङ्गि घट्टसैन्ययोः सैन्य-
रक्षणे । गुल्मी सप्रादामलक्ये लावनिकावस्त्रवेश्मसु, वि. गुल्मः सैन्योप-
रक्षणे । रुक्सैन्यघट्टभेदेषु स्तम्भे गुल्मी पटौकसि । आमलक्येलयो वन्याम्,
हे. गुल्मा रुक्स्तम्बसेनाञ्च, अ. गुल्मः स्तम्बे घट्टभेदे, त्रि.

गुह. गुहः पापमातुरे गुहा । सिंहपुच्छग्राञ्च गर्ते च पर्वतादेश
गह्वरे, मे. गुहः स्कन्दे गुहा पुनः । गह्वरे सिंहपुच्छां च, हे. गुहा तु
गह्वरे सिंहपुच्छां स्कन्दे गुहो मतः, वि.

गुह्य. गुह्यं रहस्यप्रस्ये च गुह्यः कमठदम्भयोः, मे, वि. गुह्यः
कमठदम्भयोः । गुह्यमुपस्ये रहसेत्र, हे. रहस्योपस्ययो गुह्यम्, अ.

गूढ. गूढं रहसि गुह्ये च न द्वयोः संवृते त्रिषु, मे. गूढं रहः-
संवृतयोः, हे. गूढं रहसि गुह्ये च संवृते पुनरन्यवत्, वि.

गृञ्जन. गृञ्जनम् । विषदग्धपशो मींसे क्लीवं पुंसि रसोनके, मे.
गृञ्जनस्तु रसोनके । विषदिग्धपशो मींसे गृञ्जनं च प्रकीर्तितम्, वि.
गृञ्जनं विषदग्धस्य पशो मींसे रसोनके, हे. विषदिग्धपशो मींसे गृञ्जनं
ना रसोनके, त्रि.

गृध्र. गृध्रः खगान्तरे पुंसि वाचप्रलिङ्गेऽर्थलुब्धके, मे. गृध्रः
खगान्तरे प्रोक्तः वाचप्रवच्चार्थलुब्धके, वि. गृध्रो गृध्नौ खगान्तरे, हे.
गृध्रः स्याल्लोभिपक्षिणोः, त्रि.

गृष्टि. अथ गृष्टिः स्रक्तस्रुतगवीबदरयोः स्त्रियाम्, मे. गृष्टिस्तु
स्रक्तस्रुतगवी भवेत् । वराहकान्तां च, हे. गृष्टिः धेन्वोषधीभिदोः, त्रि.

गृह. गृहं गृहाञ्च पुंभूम्नि कलत्रेऽपि च सङ्गनि, मे. गृहाः पत्न्यां

गृहे स्मृता, वि. गृहा दारेषु सद्गनि, हे. दारेषु च गृहाः, अ.

गृहपति. भवेद् गृहपतिः पुंसि गृहस्थेऽपि च मन्त्रिणि, मे.
गृहपति गृहस्थे स्याद् अत्याधाने च मन्त्रिणि, वि. गृहपति गृहो मन्त्री,
हे. गृहो मन्त्री गृहपतिः, ति.

गृह्य. गृह्यं गृहे ग्रन्थिभेदे क्लीबं शाखापुरे स्त्रियाम् । गृहासक्त-
श्चगादौ ना त्रिषु चास्वैरिपक्षयोः, मे. गृह्यं पुरीषमार्गेऽपि भवेदस्वैर-
पक्षयोः । गृह्या च शाखानगरे गृह्यम्भेकेऽपुनर्दीरितः, वि. गृह्यन्तु मल-
वर्त्मनि । गृह्योऽस्वैरिणि पक्षे च गृहासक्तश्चगाण्डजे । गृह्या तु शाखा-
नगरे, हे. गृह्यमस्वैरिपक्षयोः, ति.

गृह्यक. गृह्यको निघ्नके च्छेके, मे. गृह्यकश्चेकनिघ्नयोः, वि, ति.

गेय. गेयः स्याद् गातव्ये गायने त्रिषु, मे. गेयो गातवेत्र गाय-
नेऽपि च, वि. गेयौ गातव्यगायनौ, हे. गातव्यगायनौ गेयौ, ति.

गेष्णु. गेष्णुर्ना गायने नटे, मे. गेष्णुर्नटे गायके च, हे. गेष्णु-
र्नटे गायने च, वि.

गैरिक. गैरिकं धातुरुक्तयोः, मे. गैरिकं कनके धातौ, वि.
अथ गैरिकम् । स्वर्णं धातौ, हे. स्वर्णोऽपि गैरिकम्, अ.

गो. गौः स्वर्गं च बलीवर्दे रश्मौ च कुलिशे पुमान् । स्त्री सौरभेयौ-
दग्वाणदिग्वाग्भूषण भूम्नि च, मे. गौः स्वर्गे वृषभे रश्मौ वज्रं चन्द्रमसि
स्मृतः । अर्जुनौनेत्रदिग्वाणभूवाग्वारिषु गौ मता, वि. गौरुदके दृशि ।
स्वर्गे दिशि पशौ रश्मौ वज्रं भूमाविषौ गिरि, हे. स्वर्गेषुपद्मवाग्-
वज्रदिङ्नेत्रदृष्टिभूजले । लक्ष्यदृष्ट्या स्त्रियां पुंसि गौः, अ. स्वर्गे वज्रं
च रश्मौ च बलीवर्दे च गौः पुमान् । स्त्री वाणरोहिणीदृग्दिग्वाग्भू-
मिष्वणु भूम्नि च, ति. दिग्दृष्टिदोषितस्वर्गवज्रवाग्वाणवारिषु । भूमौ
पशौ च गोशब्दो विद्वद्भिर्दर्शसु स्मृतः, ह. वाणे वाचि पशौ भूमौ
दिशि रश्मौ जलेऽक्षिणि । स्वर्गे मातरि वज्रोऽनौ सुखे सत्ये च गोध्वनिः,
अने.

गोकण्टक. गोकण्टको गोक्षुरके स्थपुटे च गवां खुरे, मे, वि.
गोकण्टको गोक्षुरके गोखुरे स्थपुटीकृते, हे.

गोकर्ण. गोकर्णोऽश्वतरे सर्पे सारङ्गे च गणान्तरे । अङ्गुष्ठाना-
मिकोन्माने गोकर्णी मूर्विकौषधौ, मे. गोकर्णोऽश्वतरे सर्पे सारङ्गे प्रमथा-
न्तरे । अङ्गुष्ठानामिकोन्माने गोकर्णी मूर्विकौषधौ, वि. गोकर्णः प्रमथा-
न्तरे । अङ्गुष्ठानामिकोन्माने ऋगेऽश्वतरसर्पयोः । गोकर्णी तु मूर्विका-
याम्, हे. अङ्गुष्ठानामिकोन्माने गोकर्णोऽहौ ऋगेऽपि च, त्रि.

गोकिल. गोकिलो सुषले हले, हा. गोकिलः । सुषले लाङ्गले
चापि, हे. गोकिलो सुसले हले, वि, मे.

गोकुणिक. सप्राद्, गोकुणिको बलिते पङ्कस्थगवुपेक्षके, मे.
गोकुणिकः केकरे सप्रात् पङ्कस्थगवुपेक्षके, वि, हे.

गोग्रन्थि. गोग्रन्थिर्ना करौषे सप्राङ्गोष्ठे गोजिह्विकौषधौ, मे, वि.

गोजागरिक. गोजगरिकमित्याङ्ग मङ्गले कण्टकारके, वि.
गोजागरिकं मङ्गले पुंसि सप्रात् कण्टकारके, मे. सप्राद् गोजागरिकं
भक्षप्रकारके मङ्गलेऽपि च, हे.

गोडुम्ब. गोडुम्बः शीर्णवृन्ते च गवादन्यान्तु योषिति, मे. गो-
डुम्बः शीर्णवृन्ते सप्राद् गवादन्याः फलेऽपि च, वि.

गोण्ड. गोण्डः पामरजातौ च वृद्धनाभौ च तद्वति, मे. गोण्डः
पामरजातौ च वृद्धनाभौ च वाचप्रवत्, वि. गोण्डः स्याद् वृद्धनाभिके ।
पामरजातौ च, हे.

गोत्र. गोत्रा भूगव्ययो गोत्रः शैले गोत्रं कुलाख्ययोः । सम्भा-
वनीयबोधे च काननक्षेत्रवर्त्मसु, मे. गोत्रं नाम्नि कुले क्षेत्रे कानने
चित्तवर्त्मनोः । सम्भावनीयबोधेऽपि गोत्रः क्षौणीधरे मतः । गोसमूहभुवो-
र्गोत्रा, वि. गोत्रं नाम्नि कुले पुंसि शैले भूगव्ययोः स्त्रियाम्, त्रि. गोत्रं
नामान्वयो गोत्रो गोत्रश्च धरणीधरः । गोत्रा वसुन्धरा ज्ञेया गोत्रश्च प्रवरं
स्मृतम्, अने. गोत्रं क्षेत्रेऽन्वये च्छत्रे सम्भाव्यबोधवर्त्मनोः । वने नाम्नि च

गोत्रोऽद्रौ गोत्रा भुवि गवाङ्गणे, हे. गोत्रन्तु नाम्नि च, अ. गोत्रं नाम्नि तथान्वये, ह.

गोदन्त. गोदन्तो हरिताले स्याद् दंशिते हरितेऽपि च, वि. गोदन्तो हरिताले स्यात् सन्नद्धे दंशितेऽपि च, हे. गोदन्तो हरिताले-ऽपि, ह.

गोधा. गोधा तलनिहाकयोः, मे. गोधा तले निहाकायाम्, वि. गोधा प्राणिविशेषे स्यात् जग्राघातस्य च वारणे, हे. गोधा तले निहा-कायाम्, वि.

गोधूम. गोधूमो नागरङ्गे स्यादोषधिव्रीहिभेदयोः, मे. गोधूमो नागरङ्गे स्याद् भेषजव्रीहिभेदयोः, वि. गोधूमो भेषजे नागरङ्गव्रीहि-प्रभेदयोः, हे.

गोनर्द. गोनर्दमपि कैवर्तीमुखके पुंसि सारसे, मे.

गोप. गोपो गोपालके गोष्ठाध्यक्षे दृष्टीपतावपि । ग्रामस्याधि-क्षते पुंसि शारिवाख्यौषधौ स्त्रियाम्, मे. गोपो ग्रामौषगोष्ठाधिकृतयो-र्वक्ष्ये वृषे । गोपौ गोपालमहिलाशरिवारक्तिकासु च, वि. गोपो भूपाल-वक्ष्यौ । ग्रामौषगोष्ठाधिकृतौ गोपौ गोपालसुन्दरी । शारिवा रक्तिका, हे. गोधुग्गोष्ठपती गोपौ, अ.

गोपति. गोपतिः शिवषण्डयोः । वृषभास्तरयोः पुंसि, मे. गो-पतिः शङ्करे षण्डे पार्थिवेऽपि विकर्त्तने, वि. गोपतिः शङ्करे षण्डे वृषती त्रिदश्याधिपे । सहस्रक्षिरणे चापि, हे. षण्डः सूर्यश्च गोपतिः, वि.

गोपाल. गोपालो वृषगोपेक्षे, मे. गोपालो गोपभूपयोः वि, हे. गोपो भूपश्च गोपालौ, त्रि.

गोपुर. गोपुरं द्वारि पूर्व्वारि कैवर्तीमुखकेऽपि च, मे. गोपुरन्तु पुरद्वारि द्वारमात्रे च मुखके, वि. गोपुरं पुनः । मुखके द्वारि पूर्व्वारि, हे. द्वारमात्रेऽपि गोपुरम्, अ. पूर्व्वारि द्वारि गोपुरम्, त्रि.

गोष्य. गोष्यो दासीसुते पुंसि रक्षणीयेऽभिधेयवत्, मे. गोष्यो

दासीसुते गोप्यो रक्षणीयेऽभिधेयवत्, वि. गोप्यौ दासेरगोप्तञ्चौ, हे. गोप्यौ गोप्तव्यचेटकौ, त्रि.

गोमिन्. गोमौ ऋगाले पुंसि स्यात् त्रिषु गोमत्प्रपासके, मे. गोमौ द्वपासके फेरौ, वि. गोमौ फेरौ गोमत्प्रपासके, हे.

गोमुख. गोमुखं कुटिलागारे वाद्यभाण्डे च लेपने । पुंसि मा-
तलिपुत्रे च महादेवगणान्तरे, मे. गोमुखं वाद्यभेदे सप्राज्ञपने कुटि-
लौकसि, हे. गोमुखं कुटिलागारे वाद्यभाण्डे च लेपने, वि. गोमुखं
लेपने वाद्यभाण्डे, त्रि. गोमुखमुपलेपने, ह.

गोमेदक. गोमेदकं पीतमणौ काकोले पत्रकेऽपि च, मे, वि. गोमे-
दकः पीतरत्ने काकोले पत्रकेऽपि च, हे. गोमेदकञ्च काकोले, हा.

गोरक्ष. गोरक्षो नागरङ्गे सप्राद् गवां च परिरक्षके, वि, मे.
गोरक्षौ गोपनारङ्गौ, हे.

गोरक्षजम्बू. गोरक्षजम्बू गर्धूमे तथा गोरक्षतरुडुले, वि. गो-
रक्षजम्बू गर्धूमे धान्ये गोरक्षतरुडुले, हे.

गोरङ्क. गोरङ्क, नग्नवन्दिनोः । खगे च, हे. गोरङ्कः पक्षिजातौ
च भवेन्नग्नकवन्दिनोः, वि. खगे लग्ने च गोरङ्कः, त्रि. गोरङ्कः
सप्रात् पुमान् पक्षिभेदे नग्नकवन्दिनोः, मे.

गोलक. गोलको विधवापुत्रे जारात् सप्राप्तमणिके गुडे, मे.
गोलको विधवापुत्रे जाराञ्च मणिके गुडे, वि. गोलकस्तु जारतो विधवासुते ।
अलिञ्चरे गुडे पिण्डे, हे. गोलकौ मणिजारजौ, त्रि.

गोल. गोला गोदावरीसख्योः कुनटीदुर्गयोः स्त्रियाम् । पत्रा-
ञ्जने मण्डले चालिञ्चरे बालखेलने, मे. गोला सखीवर्तुलयोर्गोलं
लक्षप्रानुसारतः । पत्राञ्जने कुनद्यां च गोदावर्थप्रां च मण्डले, वि.
गोलः सप्रात् सर्ववर्तुले । गोला पत्राञ्जने गोदावर्थप्रां सख्यामलिञ्चरे ।
मण्डले च कुनद्यां च बालक्रीडनकाष्ठके, हे. मण्डले मणिके गोलं
गोला गोदावरी सखी, त्रि.

ग्रह. ग्रह
लुप्तवर्णपदोदिते, वि.

ग्रह. ग्रह

च सैहिकेयोपरा

उपरागे पूतना

ग्रहाः, अ. ग्रहण

ग्रहण. ग्रह

तूपलब्धौ सप्रादा

वि. ग्रहणं स्वीकृत

हे. ग्रहणं स्वीकृत

ग्रहराज.

वि. ग्रहराज.

ग्राम.

दिपूर्वकः, वि.

शब्दादिपूर्वो वन्दे

ऽपि ग्रामो भूते

ग्रामणी.

ग्रामणी भौगिके

ग्रामेयीपण्ययो

गमणीः पण्ययो

पुंसि अष्टे ग्राम

ग्राममज्ञ.

ग्राममज्ञ, रिका

हे. शृङ्गां च ग्र

ग्रामीण.

ग्रामीन.

गो श्वेतदूर्वायां सप्राद् वचाभूतकेशयोः, मे. गो-
श्यावारयापितोः, वि. गोलोमी वरयोषायां

गो वासुदेवे सप्राद् गवाध्वक्षे वृहस्पतौ, मे,
वासुदेवे वृहस्पतौ, हे, गोष्ठाध्वक्षेऽपि गो-
गोसङ्गतौ, अने.

ग्रानके गोष्ठी सभासंलापयोः स्त्रियां, मे. गोष्ठं
भायां संलापे, वि. गोष्ठं गोस्थानके गोष्ठी संलापे

गोपदश्वध्वे गवाश्च गतिगोचरे, मे. गोष्यदं
चरे, हे. गोष्यदं सेविते माने, अ.

गोषसोः, वि. गोसो वोलोपसोः, मे. गोसो

हारभेदे ना द्राक्षायां गोस्तनौ स्त्रियाम्, मे.
द्राक्षायां गोस्तनौति च, वि. गोस्तनो हारभेदे

ऽपि ग्रामो भूते हे.

ना सुनौ बुद्धे रोचनीदुर्गयोः स्त्रियाम्, मे.
भेदेऽथ गौतमी। रोचन्यामस्त्रिकायां च, वि.

हर्षिभेदयोः। गौतमुत्रमायां रोचन्याम्, हे.

गो श्वेते विशुद्धे चाभिधेयवत्। ना श्वेतसर्षपे

री त्वसञ्जातरजःकन्याशङ्करभार्थयोः। रोचनी-

आपगया विशेषेऽपि यादसां पति-

पौते विशुद्धे चन्द्रमस्यपि। विशदे गौरन्तु

रिमान्गिकोर्वीषु प्रियङ्गौ वरुणस्त्रियाम्।

गोऽरुणे सिते पौते, अ. नग्नकन्योमयो गौरी

गौरः पौतेऽरुणे श्वेते विशुद्धे चाभिधेयवत्।

गौरी तु विग्रहे पद्मकेसरे सितसर्पणे । गौरः शशिनि गौरी तु नग्नकन्यो-
मयोः स्मृता । रोचनीरजनीपिङ्गाप्रियङ्गुवसुधासु च । नदीभेदेऽपि गौरी
स्यात् वरुणस्य च योषिति, वि. गौरी शिवप्रिया प्रोक्ता गौरी गोरोचना
मता । गौरी स्यादप्रसूता स्त्री गौरी शुद्धोभयान्वया, अने.

गौरिल. गौरिलस्तु पुमान् लौहचूर्णे स्याद् गौरसर्पणे, मे. गौरिलो
लौहचूर्णे स्याद् गौरिलो गौरसर्पणे, वि. स्याद् गौरिलस्तु सिद्धार्थं लौह-
चूर्णे, हे.

ग्रथित. ग्रथितो हतदृव्ययोः । आक्रान्ते च, हे. ग्रथितं गुम्फि-
ताक्रान्तहिंसितेषु समीरितम्, वि. ग्रथितं गुम्फिते क्रान्ते हिंसिते च
तिलिङ्गकम्, मे.

ग्रथ्य. ग्रथ्यो ग्रथ्यनाधनयोः स्याच्छास्त्राक्षरसङ्ग्रथयोः, मे. ग्रथ्यो
धने स्यात् सन्दर्भे द्वात्रिंशद्वर्णनिर्मितौ, वि. ग्रथ्यो गुम्फे धने शास्त्रे द्वात्रिं-
शद्वर्णनिर्मितौ, हे. शास्त्रद्रविणयो ग्रथ्यः, अ. ग्रथ्यो द्वात्रिंशदक्षरौ ।
धनञ्च ग्रथ्यना चापि, वि. लिपिसङ्ग्रथायां शास्त्रे द्रवेष्ट च ग्रथ्यशब्द-
मिच्छन्ति, ह.

ग्रथ्यि. ग्रथ्यिस्तु ग्रथ्यिपर्णे ना बन्धे रुग्भेदपर्वणोः, मे. ग्रथ्यिः
पर्वणि कौटिल्ये ग्रथ्यिपर्णे गदान्तरे, वि. ग्रथ्यिस्तु ग्रथ्यिपर्णे स्याद् गाथा-
रुग्भेदयोरपि, हे.

ग्रथ्यिक. ग्रथ्यिकं पिप्पलीमूले गुग्गुलुग्रथ्यिपर्णयोः । करीरे पुंसि
दैवज्ञे सचदेवाख्यपाण्डवे, मे. ग्रथ्यिकं पिप्पलीमूले ग्रथ्यिको गुग्गुलुद्रुमे ।
माद्रेये च करीरे च दैवज्ञे च प्रकौतितम्, वि. ग्रथ्यिकं पिप्पलीमूले
ग्रथ्यिपर्णकभेषजे । ग्रथ्यिको गुग्गुलौ दैवज्ञे माद्रेयकरीरयोः, हे. ग्रथ्यिकौ
पार्थदैवज्ञौ ग्रथ्यिपर्णे च न द्वयोः, हि.

ग्रथ्यिल. ग्रथ्यिलस्तु करीरद्रौ विकङ्कततरौ पुमान् । सग्रथ्यौ
त्रिषु, मे. ग्रथ्यिलो ग्रथ्यिसहिते करीरद्रौ विकङ्कते, वि. ग्रथ्यिलो ग्रथ्यि-
सहिते विकङ्कतकरीरयोः, हे.

ग्रस्त. ग्रस्तं जग्धे लुप्तपदोदिते, हे. ग्रस्तं ग्रासीकृतेऽपि सप्रात् लुप्तवर्णपदोदिते, वि, मे. ग्रस्तं वाग्भेदभुक्तयोः, त्रि.

ग्रह. ग्रहोऽनुग्रहनिर्वन्धग्रहणेषु रणोद्यमे । सूर्यादौ पूतनादौ च सैद्धिकेयोपरागयोः, मे, वि. ग्रहो ग्रहणनिर्वन्धागुग्रहेषु रणोद्यमे । उपरागे पूतनादौ आदित्यादौ विधुन्तुदे, हे. निर्वन्धोपरागाकादयो ग्रहाः, अ. ग्रहशब्दः सूर्यादिषु भूतादिष्वभिनिवेशे च, ह.

ग्रहण. ग्रहणं स्वीकारादरकरोपरागोपलब्धिवन्दिषु, मे. ग्रहणं त्वपलब्धौ सप्रादादरे ग्रहणं करे । ग्रहोपरागस्वीकारवन्दिषु ग्रहणं मतम्, वि. ग्रहणं स्वीकृते वन्द्यां धीगुणे हस्त आदरे । ग्रहोपरागे प्रत्याये, हे. ग्रहणं स्वीकृतो हस्ते, त्रि.

ग्रहराज. ग्रहराजो रवौ चन्द्रे, मे. ग्रहराजो रवौ चन्द्रेऽपि, वि. ग्रहराजः शशिन्यर्कः, हे.

ग्राम. ग्रामः स्वरं संवसथे, मे. ग्रामः स्वरं संवसथे वन्दे शब्दादिपूर्वकः, वि. ग्रामो वन्दे शब्दादिपूर्वकः । षड्जादौ संवसथे च, हे. शब्दादिपूर्वो वन्देऽपि ग्रामः, अ. ग्रामः संवसथे स्वरं, त्रि. सङ्घातेऽपि ग्रामो भूतेन्द्रियशब्दकरणानाम्, ह.

ग्रामणी. सप्राद् ग्रामणीः प्रधानेऽधिपतौ त्रिषु नापिते पुंसि, मे. ग्रामणी भौगिके पतत्रौ प्रधाने नापितेऽपि च । ग्रामणी नीलिकायाञ्च ग्रामेयीषण्ययोषितोः, वि. ग्रामणीः चुरमर्दिनि । प्रधाने भौरिके पत्यौ ग्रामणीः पण्ययोषितिः । ग्रामेयत्रां नीलिकायाञ्च, हे. ग्रामणी नापिते पुंसि अष्टे ग्रामाधिपे त्रिषु, अ.

ग्राममङ्गरिका. ग्राममङ्गरिका ग्रामयुद्धे शृङ्गीभपे स्त्रियाम्, मे. ग्राममङ्गरिका शृङ्गां ग्रामयुद्धे च कौत्सप्रते, वि. ग्राममङ्गरिका युद्धशृङ्गाः, हे. शृङ्गां च ग्रामयुद्धे च ग्राममङ्गरिका स्त्रियाम्, त्रि.

ग्रामीण. ग्रामीणा नीलिकायां स्त्री ग्रामोद्भूतेऽभिधेयवत्, मे.

ग्रामीन. ग्रामीनः शुनि काके पुंसि त्रिषु सम्भूते ग्रामे, मे. ग्रामीनो

ग्रामसम्भूते ग्रामीनः शुनि वायसे, वि.

ग्रास्य. ग्रास्यं स्त्रीकरणे स्त्रीवेऽस्त्रीलप्राकृतयोस्त्रिषु, मे. ग्रास्यो जनेऽन्यवद् ग्रास्यमस्त्रीलरतवन्धयोः, वि. ग्रास्यो ग्रामभवे जने । ग्रास्यं रतवन्धेऽस्त्रीले, हे.

गावन्. गावा तु प्रस्तरे पृथ्वीधरे पुंसि, मे. गावा प्रस्तरे जलदे गिरौ, वि. गावाऽश्मनि गिरौ, हे. गावाणौ शैलपाषाणौ, अ. गावा शैले, ह.

ग्राह. ग्राहो ग्रहेऽवहारे च, मे, वि. ग्राहो ग्रहे जलचरे, हे.

ग्राहक. ग्राहको घातिविहगे व्याधानाञ्च ग्रहीतरि, वि, मे. ग्राहको ग्रहीतरि स्याद् व्याधानां घातिपक्षिणि, हे.

ग्रीवा. स्यात् तु ग्रीवा कन्धरायां तच्छिरायाञ्च योषिति, मे. ग्रीवाऽपि कन्धरायां स्यात् तच्छिरायामपीष्यते, वि. ग्रीवे शिरोधितच्छिरे, हे.

ग्रीष्म. ग्रीष्म उष्मत्तुभेदयोः, मे.

ग्लौ. ग्लौ धरण्ण्नां निशापतौ, मे.

घ. घो घण्टायां घर्घरे ना स्त्रियान्तु काञ्चिघातयोः, मे. खङ्गी शिवोत्तमो मेधा दक्षिणाङ्गुलिमूलगः । घनो घनस्वरश्चैव घकारो ङादिमः स्मृतः, मा.

घट. घटः समाधिभेदेभृशिरःकूटकुटेषु च । घटा घटनगोष्ठौ-भघटनासु च योषिति, मे. घटा घटने गजसंहतौ । गोष्ठ्यां घटस्त्रिभ-शिरःकूटे समाधिकुम्भयोः, हे. घटः समाधिभेदेभृशिरःकूटकुटेषु च । घटा घटनगोष्ठौभघटनासु च दृश्यते, वि. घटा गोष्ठ्याम्, ह.

घट्ट(ट)ना. घट्टना चलनाट्टत्तोः, हे. घटना चलना-ट्टत्तोः, मे.

घन. घनं स्यात् कांस्यतालादिवाद्यमथमनृत्ययोः । ना मुस्ता-ब्दैघदार्ढ्येषु विस्तारे लोहसङ्गरे । त्रिषु सान्द्रे दृढे च, मे. घनं स्यात् कांस्यतालादिवाद्यमथमनृत्ययोः । घनः सान्द्रे दृढे दार्ढ्ये विस्तारे लोह-

सुज्ञरे । मेघसुस्तकयोश्चापि, वि. घनः सान्द्रं दृढं दार्ढ्यं विस्तारं सुज्ञ-
रेऽस्त्वुदे । सङ्घे सुस्ते घनं मध्यमव्यवाद्यप्रकारयोः, हे. घनो मेघे
मूर्तिगुणे त्रिषु मूर्त्ति निरन्तरे, अ. अथास्त्वुदसुस्तयोः । घनः पुंसि घनं
वाद्यम्, वि. घनो मेघो घनं सान्द्रं कांस्यतालादिकं घनम् । घनं सङ्घो
घनं नित्यं घनः स्यात्सोहसुज्ञरः, अने.

घनरस. भवेद्वनरसः सान्द्रं निर्यासे मोरटेऽस्त्वुनि । कर्पूरे पौलु-
पपर्णाञ्च सम्यक्सिद्धरसेऽपि च, मे. भवेद्वनरसः सान्द्रं निर्यासे मोरटेऽष्णु
च । कर्पूरे पौलुपर्णां च समग्रक्सिद्धरसेऽपि च, वि. घनरसोऽष्णु कर्पूरे
सान्द्रं सिद्धरसे द्रवे । मोरटे पौलुपर्णां च, हे.

घनसार. घनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्त्तपागदे, मे, वि, हे.

घनाघन. घनाघनो वर्षकाब्दे मत्तघातुककुञ्जरः । शक्रो च, मे.
घनाघनो घातुकमत्तदन्तिनो निरन्तरे वासववर्षकाब्दयोः, वि. घनाघनो
निरन्तरे । वासवे घातुके मत्तगजे वर्षकवारिदे, हे. घनाघनः शक्रवर्ष-
कास्त्वुदयोः, ह. शक्रो घातुकमत्तेभो वर्षकाब्दो घनाघनः, अ. शक्रोऽपि वर्षके
मेघे मत्तनागे घनाघनः, अने.

घर्घर. घर्घरो ना चलहारिध्वानोलूकनदान्तरे । स्त्री क्षुद्रघण्टा
वीणाया भेदे स्वरान्तरेऽपि च, मे. घर्घरस्तु चलहारिध्वाने धूके नदा-
न्तरे, वि. घर्घरस्तु नदान्तरे । चलहारिध्वनौ धूके, हे.

घर्घरिका. अथ घर्घरिका क्षुद्रघण्टावादितदण्डयोः मे. स्मृता
घर्घरिका क्षुद्रघण्टिकाभट्टधान्ययोः । वाद्यप्रभेदवादितदण्डयोरपगान्तरे,
वि. घर्घरिका भट्टधान्ये किङ्किण्यां सरिदन्तरे । वादितसत्र च दण्डे-
ऽपि, हे.

घर्म. घर्मः स्यादातपे ग्रीष्मे उष्णस्वेदान्मसोरपि, वि. अथ घर्मो
निदाघवत् । स्वेदान्मस्रातपे ग्रीष्मोष्मणोः, हे. उष्णोऽपि घर्मः, अ.
घर्मः स्वेदातपोष्मसु, वि. घर्मः स्यादातपे ग्रीष्मेऽपुत्रणस्वेदास्त्वुनोरपि, मे.

घस्त्र. घस्त्रस्तु दिवसे हिंस्त्रे, मे. घस्त्रो दिवसहिंस्त्रयोः, वि.

धस्त्रो वासरहिंस्रयोः, हे.

घात. घातः काण्डप्रहारयोः, मे, वि.

घृणा. घृणा जुगुप्साकृतयोः, मे, वि. घृणा तु सत्राज्जुगुप्सायां करुणायाम्, हे. जुगुप्साकरणे घृणे, अ. दौर्मनस्यं घृणा प्रोक्ता घृणा च करुणा मता, अने. घृणा जुगुप्सायामपि, ह.

घृणि. घृणिः पुनः । अंगुष्वालातरङ्गेषु, हे.

घृत. घृतमाजेय जले क्लृप्तं प्रदीप्ते त्वतिधेयवत्, मे. घृतमाजग्रास्त्वदीप्तेषु, हे. अण्, च घृताश्चते, अ. घृतमाजेय प्रदीप्ते च सलिले च घृतं मतम्, वि.

घृष्टि. घृष्टिः स्त्री वर्षणस्पर्धाविष्णुकान्तासु ना किरौ, मे. घृष्टिः स्पर्धावर्षणयोर्विष्णुकान्तावराहयोः, हे. घृष्टिः सत्रादवर्षणे विष्णुकान्तास्पर्धाकिरिष्वपि, वि. गृक्रे पुंसि घृष्टिः सत्रात्स्पर्धावर्षणयोः स्त्रियाम्, त्रि.

घोर. घोरः सत्रादभिसारकः, अने. घोरं भीमे हरे घोरः, वि. घोरो भीमे हरेऽपि च, मे. घोरो हरे दारुणे च, हे.

घोण्टा. घोण्टा तु बदरीपूगदृक्षयोरपि योषिति, मे. घोण्टा पूगवदरयोः, हे. घोण्टा तु बदरे पूगे, वि, त्रि.

घोष. घोष आभीरपक्ष्मिणां सत्राङ्गोपालाध्वनि घोषके । कांसेत्रचास्त्वदनादे ना घोषा मधुरिकौषधौ, मे. घोषस्तु घोषके ध्वाने गोपालाभीरपक्षिषु । घोषा तु शतपुष्पायां घोषः कांसेत्रास्त्वदध्वनौ, वि. घोषः कांसेत्रस्थने गोपघोषकाभीरपक्षिषु । घोषा तु शतपुष्पायाम्, हे. घोषः शब्दाभीरनिवासयोः, त्रि.

घोषयित्वा. घोषयित्वास्तु विप्रकोकिलयोः पुमान्, मे. घोषयित्वा द्विजे पिके, वि. घोषयित्वाः पिके विप्रे, हे.

घ्राण. घ्राणं क्लृप्तं नासिकायां घ्राते स्याद्वाचत्रलिङ्गकम्, मे. घ्राणं घ्राते च-मासायाम्, वि. घ्राणन्तु घ्रातघ्राणयोः, हे. नासिका-

प्रातयो घ्राणम्, त्रि.

छ. छः पुमान् विषये स्यात् स्मृहायां विषयस्य च, मे. संज्ञा को रुद्र-
कान्तिश्च दक्षाङ्गुल्यग्रसंस्थितः । क्लीववक्त्रश्च भद्रेणो छकारश्चानुनासिकः, मा.

च. चान्वाचयसमाहारेतरगेतरसमुच्चये, अ. चान्वाचये समाहारे-
ऽप्यन्योन्यार्थं समुच्चये । पक्षान्तरे तथा पादपूरणेऽप्यवधारणे, मे, वि.
चान्वोन्यार्थसमाहारान्वाचयेषु समुच्चये, हे. च पादपूरणे पक्षान्तरे हेतौ
विनिश्चये, त्रि. चक्षुर्गडे प्रे पुमानुक्तः कच्छपे चन्द्रचौरयोः, मे. हली
कूर्मेश्वरो लक्ष्मी वीमवाह्यादिगणया । चित्रधारा चञ्चलश्च चकारः
संस्मृतो बुधैः, मा.

चक्र. चक्रः कोके पुमान् क्लीवं व्रजे सैन्यरथाङ्गयोः । राष्ट्रे दम्भा-
न्तरे कुम्भकरोपकरणस्त्रयोः । जलावर्त्तऽपि, मे. चक्रो गणे चक्रवाके
चक्रं सैन्यरथाङ्गयोः । ग्रामजाले कुलालस्य भाण्डे राष्ट्रास्त्रयोरपि ।
अग्निसामपि चावर्त्तं, वि. चक्रं ग्रहरणे गणे । कुलालादुपकरणे राष्ट्रे
सैन्यरथाङ्गयोः । जलावर्त्तं दम्भे चक्रः कोके, हे. चक्रं राष्ट्रेऽपि, अ. चक्रः
कोके व्रजे पुंसि क्लीवं सैन्यरथाङ्गयोः । ग्रामजाले कुम्भकारभाण्डे राष्ट्रे
च हस्यते, त्रि. चक्रः पक्षिविशेषश्च रथाङ्गं चक्रमायुधम् । चक्रं राजप्रश्न
सङ्घश्च चक्रं व्यावर्तनं मतम्, अने.

चक्रधर. अथ चक्रधरोऽजोऽहौ ना त्रिषु ग्रामजालिनि, मे. चक्रधरो
ह्रौ सर्पं वाचप्रवङ्गामजालिनि, वि. चक्रधरो विष्णु सर्पचक्रिषु ग्रामजा-
लिनि, हे. सर्पं विष्णौ चक्रधरः, त्रि.

चक्रवाट. चक्रवाटः क्रियारोहे पर्यन्ते च शिखातरो, मे, वि. चक्र-
वाटस्तु पर्यन्ते क्रियारोहे शिखातरो, हे.

चक्रवाड. चक्रवाडोऽद्रिभेदे स्यात् चक्रवाडन्तु मण्डले, वि, मे.
चक्रवाडं गणे चक्रवाडोऽद्रौ चक्रवालवतू हे.

चक्रवाल. चक्रवालोऽद्रिभेदे स्यात् चक्रवालन्तु मण्डले, वि, मे.

१. चक्रवाड.

चक्राङ्ग. चक्राङ्गी कटुरोहिण्यां चक्राङ्गो मानसकौसि, मे, वि.
चक्राङ्गः श्वेतगदति चक्राङ्गी कटुरोहिणी, हे.

चक्राट. चक्राटो विषवैदेऽपि धूर्तदीनारयोरपि, मे, वि. चक्राटो
धूर्तदीनारविषवैदेः, हे.

चक्रिन्. चक्री जालिकभित्कोककुलालाजाहिस्त्रचके, मे. चक्री
कुलालवैकुण्ठकोकाहिग्रामजालिष, वि. चक्री कोके कुलालेऽहौ वैकुण्ठे
चक्रवर्तिनि, हे. चक्रिणो विष्णुभुजगकुलालग्रामयाजिनः, त्रि.

चक्षुष्य. चक्षुष्यः केतके पुण्डरीकसंज्ञकपादये । कुलत्थिकासुभ-
चयोः स्त्रियामक्षिहितेऽन्यवत्, मे. चक्षुष्यः केतके पुण्डरीकदृष्टे रसा-
ञ्जने । कुलत्थिकासुभगयोश्चक्षुष्याऽक्षिहितेऽन्यवत्, वि. चक्षुष्यः सुभगे
पुण्डरीकदृष्टे रसाञ्जने । कनकेऽक्षिहिते चापि चक्षुष्या तु कुलत्थिका,
हे. चक्षुष्यं सुभगे चक्षुर्हिते स्त्री केतकेऽपि च, त्रि.

चक्रुर. चक्रुरः स्यन्दने दृष्टे, मे, हे. चक्रुरो रयदृष्टयोः, वि.

चक्र. चक्रस्तु शोभने दृष्टे, मे. चक्रः शोभनदृष्टयोः, वि.

चक्षल. चक्षलोऽनिलकामिनोः । चक्षला तु तडिस्तक्ष्मयोः, हे.
चक्षला तु तडिस्तक्ष्मप्रोक्षक्षलः कामुकेऽनिले, वि, मे.

चक्षा. चक्षा तु नलनिर्माणे तृणनिर्मितपूरषे, मे. चक्षो मला-
दिनिर्माणे चक्षा तु तृणपूरषे, वि.

चक्षु. चक्षुस्त्रोच्यां स्त्रियां पुंसि गोनाडीके व्यङ्ग्यके, मे.
चक्षुः पश्चाङ्गले त्र्योच्यां गोनाडीकेऽपि पठ्यते, वि. चक्षुः पश्चाङ्गले
त्र्योच्याम्, हे.

चटक. चटकः कलविद्धे सप्राञ्चटका तत्स्त्रप्रपत्ययोः, वि.

चट्ट. चट्टाटौ पिचण्डे च व्रतिनामासने पुमान्, मे. चट्ट चाट्ट-
पिचण्डयोः । व्रत्यासने, हे. देहांगे वर्णने चट्टः, त्रि. चट्टाटौ पिचण्डे
च व्रतिनामासनान्तरे, वि.

चण्ड. चण्डो ना तिन्तिडीदृष्टे यमकिङ्करदैत्ययोः । चण्डो का-

त्यायनीदेव्यां हिंसाकोपनयोषितोः । चण्डा धनहरीशङ्खपुष्पप्रोस्त्रिष्वति-
कोपने, मे. चण्डो दैत्यान्तरे तीव्रे चण्डो दासे यमस्य च । चण्डा
धनहरीशङ्खपुष्पप्रोश्चण्डोऽतिकोपने । चण्डो कात्यायनीहिंसाकोपनस्त्रीषु
सम्प्रता, वि. चण्डस्तु यमदासेऽतिकोपने । तीव्रे दैत्यविशेषे च चण्डो
तु शिवयोषिति । चण्डा धनहरीशङ्खपुष्पप्रोः, हे. चण्डोषधिः खर-
श्चण्डः, वि.

चण्डालिका. चण्डालिका किन्दरायामुमायामौषधीभिदि, मे, वि.
चण्डालिकौषधीभिदि । कन्दरायामुमायाश्च, हे.

चण्डि(न्द्र)ल. चन्द्रिलः पुंसि वास्तूकशाके भर्गे च नापिते, मे.
चण्डिलो नापिते ख्याते हरवास्तूकशाकयोः, वि. चण्डिलो नापिते वास्तूके
रुद्रे, हे.

चतुःषष्टि. चतुषष्टिः कलासंख्याभेदयो बह्वृचि स्त्रियाम्, मे.
चतुःषष्टि बह्वृचेऽपि चतुःषष्टिः कलास्त्वपि, वि.

चतुर. चतुरश्चातुरकवत् चक्रगण्डौ नियन्तरि । एतौ सप्राता-
मुभौ नेत्रगोचरे चाट्टकारिणि, वि. चतुरो नेत्रगोचरे । चाट्टकारे चक्र-
गण्डौ अपि चातुरको यथा, हे. V. चातुर-क.

चतुष्क. चतुष्की मशकहर्थां पुष्करिण्यन्तरेऽपि च, हे, मे.

चतुष्पथ. चतुष्पथं चतुर्मागं सङ्गमे ब्राह्मणेऽपि ना, मे. चतुष्पथ-
श्चतुर्मागं सङ्गमेऽपि द्विजेऽपि च, वि. चतुष्पथश्चतुर्मागसङ्गमे ब्राह्मणे-
ऽपि च, हे.

चतुष्पद. चतुष्पदो तु पदेऽत्र नाप्यौ च करणान्तरे, मे. चतुष्पदः
स्त्रीकरणे गवाश्वादिपशुष्वपि, वि. चतुष्पदो गवादिषु । स्त्रीणां करण-
मेदे च, हे.

चत्वर. चत्वरं स्थण्डिलेऽङ्गने, मे, वि. चत्वरं सप्रात् पथाश्चेषे
स्थण्डिलाङ्गनयोरपि, हे. चत्वरं प्राङ्गणेऽपि च, ह.

चत्वाल. चत्वालो होमकुण्डे सप्रात् पुंसि दर्भेऽपि दृश्यते, मे. च-

त्वालो होमकुण्डे सप्राद् गर्भे च, वि. चत्वालो यज्ञकुण्डकगर्भयोः, हे.

चन. चन विस्त्रये साकलेत्र, मे.

चन्दन. चन्दनी तु नदीभिदि । चन्दनोऽस्त्री मलयजे कुङ्कुमे च नपुंसकम्, मे. चन्दनं मलयोज्ज्वले । चन्दनः कपिभेदे सगान् नदीभेदे तु चन्दनी, वि. चन्दनो वानरभिदि श्रीखण्डे चन्दनी नदी, हे.

चन्दिर. चन्दिरोऽनेकपे चन्द्रे, मे, वि. चन्दिरश्चन्द्रहस्तिनोः, हे.

चन्द्र. चन्द्रः कर्पूरकाम्पिष्ठसुधांशुस्वर्णवारिषु, मे. चन्द्रः सुधांशु-कर्पूरकाम्पिष्ठस्वर्णवारिषु, वि. चन्द्रोऽस्वकास्ययोः । स्वर्णं सुधांशौ कर्पूरे काम्पिष्ठे मेचकेऽपि च, हे. स्वर्णंऽपि भूरिचन्द्रौ द्वौ, अ. चन्द्रः शशिनि कर्पूरे, त्रि. शशाङ्कस्वर्णयोश्चन्द्रः, अने.

चन्द्रकान्त. चन्द्रकान्तसु पुंसि सगान् मणिभेदे च कैरवे, मे. चन्द्रकान्तोऽश्मभेदे सप्रात् चन्द्रकान्तं च कैरवे, वि. चन्द्रकान्तो रत्नभेदे चन्द्रकान्तस्तु कैरवे, हे.

चन्द्रहास. चन्द्रहासो दशग्रीवकरवालेऽसिमात्रके, मे, वि. चन्द्रहासोऽसिमात्रके । दशग्रीवकपाणे च, हे.

चन्द्रिल. V. चण्डिल.

चन्द्रोदय. चन्द्रोदयो विताने सगान् तथा चन्द्रोदयौषधौ, वि. चन्द्रोदयौ शशुप्रदयोऽक्षौ चन्द्रोदयौषधे, हे.

चपल. चपलः पारदे मीने चोरके प्रस्तरान्तरे । चपला कमलाविदुप्रतपुञ्चलीपिप्पलीषु च । नपुंसकन्तु शीघ्रे सप्राद् वाचप्रवत् तरले खले, मे. चपलश्चोरके खले । क्षणिके चिकुरे शीघ्रे पारदे प्रस्तरान्तरे । मीने च चपला तु सगान् पिप्पल्यां विदुप्रतिश्रियाम् । पुञ्चल्याम्, हे. चपलः पारदे मीने चोरके प्रस्तरान्तरे । चपला कमलाविदुप्रतपुञ्चलीपिप्पलीषु च । चपलं क्षणिके शीघ्रे चपलश्चिकुरे खले, वि. चपलः पारदेऽपि च । चपलाः पिप्पलीलक्ष्मीपुञ्चलीविदुप्रतः स्मृताः, त्रि.

चमर. - चमरं चामरे स्त्री तु मञ्जरीवृक्षभेदयोः, मे. चमरं

चामरे प्राञ्ज मञ्जरीचगभेदयोः । चमरी, वि. चमरचामरे दैतेत्र चमरी तु चगान्तरे, हे.

चमस. चमसो यज्ञपात्रसत्र भेदेऽस्त्री पिष्टके स्त्रियाम्, मे.

चम्. चम्ः सेनाविशेषे च सेनामात्रे च योषिति, मे. V. घृतना.

चय. चयः समूहे प्राकारमूलबन्धे समाहृतौ, मे, वि. चयः प्राकार-
पीठभूः । समूहोऽपि, हे.

चर. चरोऽचद्रूपतभेदे च भौमे चारे त्रसे चले, मे. चरोद्रूपत-
प्रभेदे सत्रात् चारणज्जमयोचले, वि. चरः सत्राज्जज्जमे स्थले । चले द्रूपत-
प्रभेदे च, हे.

चरण. चरणोऽस्त्री बह्वृचादौ मूले गोत्रे पदेऽपि च । भ्रमणे भक्षणे
चापि मपुंसक उदाहृतः, मे. चरणं बह्वृचादौ सत्रान् मूले गोत्रे पदेऽपि
च । चरणं भ्रमणेऽसौ च चरणं रासभध्वनौ, वि. चरणो मूलगोत्रयोः ।
बह्वृचादौ च पादे च चरणं भ्रमणेऽदने, हे. वेदांशे बह्वृचादौ च ब्रह्मे
पादेऽपि चास्त्रियाम् । चरणम्, त्रि.

चराचर. चराचरं वाचप्रलिङ्गमिङ्गे जगति न द्वयोः, मे. चराचरं
सत्राज्जगति वाचप्रवत् जङ्गमेज्जयोः, वि. चराचरं जङ्गमे सत्राद् इज्ज-
विष्टपयोरपि, हे.

चर. अथ चरः पुमान् हव्यान्त्रभाग्डयोः, मे. चर भाग्डेत्र च
हव्यान्त्रे, वि. चर हव्यान्त्रे भाग्डे च, हे.

चर्चरीक. चर्चरीको महाकाले केशविन्यासश्राकयोः, मे, वि.

चर्चा. चर्चा चिन्तास्थसकयोश्चर्चिकायान्तु योषिति, मे. चर्चा
स्थसकचिन्तयोः । चर्चिकायाश्च, वि. चर्चा सत्राच्चर्ममुण्डायां चिन्तास्थसक-
योरपि, हे. अथ स्थसकतर्कयोः । चर्चिकायाश्च चर्चा सत्रात्, त्रि. चिन्ता-
यामपि च चर्चा, हे.

चर्पट. चर्पटः स्फारविपुले चपेटे पर्पटेऽपि च, मे, वि. अथ
चर्पटचपेटे स्फारविपुले पर्पटे, हे.

चर्मन्. चर्मं हस्तौ च फलके, मे. चर्मं त्वचि स्फुरे, हे. चर्मं सग्राहकालत्वचोः, वि.

चर्मकार. चर्मकारः पादुलति स्त्रियां चर्मकषौषधी, मे. चर्मकारः स्मृतः पादुलति चर्मकषौषधे । चर्मकारी च कथिता, वि. चर्मकारः पादुलति चर्मकार्यौषधीभिदि, हे.

चर्मण्वती. चर्मण्वती मदीभेदे कदलीपादपे स्त्रियाम्, मे. चर्मण्वती मदीभेदे कदलीपादपेऽपि च, वि. चर्मण्वती मदीभिदि । कदल्याम्, हे. चर्मण्वत्यौ मदीरन्मे, त्रि.

चर्मिन्. चर्मिं फलकपाणौ सग्राद् भूर्जे भङ्गरिटावपि, मे, वि. चर्मिं भूर्जे फलकिभङ्गिणोः, हे. भूर्जे फलकपाणौ च चर्मिं, त्रि.

चल. चला लक्ष्म्यां पुमान् कम्पे कम्पने त्वभिधेयवत्, मे. चलः कम्पे चला त्रियि, वि.

चलुक. चलुकः प्रसृतौ भाण्डभेदे चुलुकवत् पुमान्, मे. चलुकः प्रसृतौ भाण्डप्रभेदे चुलुको यथा, हे. ५. चुलुक.

चलन. चलनं भ्रमणे कम्पे कम्पे तु वाचलिङ्गकम् । चलनी वस्त्रधर्षय्यां वारिभेदेऽपि च कश्चित्, मे. चलनं कम्पनं कम्पे कम्पे चलनकम्पनौ । चलनी वस्त्रधर्षय्यां वारिभेदेऽपि च कश्चित्, वि. चलनः पादकम्पयोः । चलनं कम्पे चलनी वारिभिद्वस्त्रधर्षरी, हे. कम्पे ना चलनं कम्पे चलनी वस्त्रधर्षरी, त्रि.

चव्य. चव्यन्तु चविके क्षीवं वचायामपि योषिति, मे. चव्यं तु चविके चव्या प्रतपर्षोद्यगन्धयोः, वि. चव्या सग्रात् चावेकाग्रत्वार्थणोः, हे.

चषक. चषकोऽस्त्री सुरापात्रे मधुमद्यप्रभेदयोः, मे. चषको मदेऽसरके मद्यभाजने, हे. चषकन्तु सुरापात्रे मद्यमद्यप्रभेदयोः, वि. चषकं सरकेऽपि च, त्रि.

चातुर. चातुरो नेत्रगोचरे । चातुकारिनियन्त्रोश्च त्रिषु दाक्षे तु चातुरौ । अक्रगण्डौ च पुंसि सग्रात् मे.

चातुरक. अथ चातुरकश्चकगण्डौ पुंस्यभिधेयवत् । गोचरे लोचन-
स्यापि चाट्टकारे नियन्तरि, मे. V. चतुर.

चामर. चामरं चामरापि च । दण्डे च बालव्यजने, मे.

चामरपुष्प. भवेच्चामरपुष्पन्तु पूगे काशान्नकेतके, मे. भवेत्
चामरपुष्पस्तु चूते केतककाशयोः, वि.

चाम्पेय. चाम्पेयश्चम्पके स्वर्णे किञ्चल्के नागकेसरे, मे, वि.
चाम्पेयो हेम्नि किञ्चल्के चम्पके नागकेसरे, हे.

चार. चारः पियालवृक्षे स्याद् गतौ बन्धापसर्पयोः, मे, वि.
चारो बन्धापसर्पयोः । गतौ पियालवृक्षे च, हे. चारो बन्धापस-
र्पयोः, वि.

चारक. चारकः पालकेऽश्वादेः स्यात् सञ्चालकबन्धयोः, मे. चारकः
पालकेऽश्वादेः स्यात् सञ्चारकबन्धयोः, वि. चारकोऽश्वादिपाले स्याद्बन्धे
सञ्चारकेऽपि च, हे. चारको भोजके बन्धे, वि.

चारु. चारु र्हस्यतौ पुंसि शोभनेऽप्यभिधेयवत्, मे.

चार्वी(र्वी). चार्वी तु शोभनाबुद्धयो जर्षीत्स्नाधनदभार्ययोः, मे.
चार्वी तु शोभनाबुद्धयोः, वि.

चास. चास इक्षुपक्षिभिदोः पुमान्, मे. चास इक्षुपक्षिभिदोः, हे.

चिकुर. चिकुरस्तरलागयोः । पक्षिवृक्षभिदोः केशे गृहवन्धौ
सरीरूपे, मे. चिकुरश्चक्षले केशे गृहवन्धुभुजङ्गयोः । पक्षिद्रुभेदयोः शैले,
वि. चिकुरोऽहौ गृहवन्धौ केशे चक्षलशैलयोः । पक्षिवृक्षभिदोश्चापि, हे.
चिकुरौ वृक्षभित्तचौ, वि. चिकुरौ केशचक्षलौ, अने.

चित. चितं छन्दे त्रिषु चिता चित्यायां संहतौ स्त्रियाम्, मे.
चिताचिती । स्तार्थदारुषु चये, हे. चितम्बन्धे चुस्तिकायां चित्या-
संहतिचित्ययोः, वि.

चिति. चितिश्चित्यावन्दयोः स्त्री, मे, हे. चितिः समूहे चित्या-
याम्, वि. V. चिता,

चित्य. चित्यं चतकचैतेः स्यात् चित्या चतचितौ स्त्रियाम्, मे. चितं चतकचैत्ये स्यात् चित्या चतचितावपि, वि. चित्यं चतकचैत्ये स्यात् चित्या चतचितावपि, हे.

चित्र. चित्रं स्यादङ्गुतालेख्यतिलकेषु विहायसि । चित्राङ्गु-
पर्णीगोडुम्बासुभद्रादन्तिकासु च । चित्राङ्गुरोऽहिभेदेषु कर्बुरे चाभिधे-
यवत्, वि. चित्रं खे तिलकेऽङ्गुते । आलेखे कर्बुरे चित्रा त्वाङ्गुपर्णीसुभद्रयोः ।
गोडुम्बाङ्गुरसो र्दन्त्यां नक्षत्रोरगभेदयोः, हे. चित्राङ्गुपर्णीगोडुम्बासुभद्रा-
दन्तिकासु च । मायायां सर्पनक्षत्रनदीभेदेषु च स्त्रियाम् । तिलका-
लेख्ययोः क्लीबं कर्बुराङ्गुतयोरपि । तद्युक्तयोस्त्वन्यलिङ्गम्, मे. आलेख्या-
श्चर्ययोश्चित्रम्, अ. कर्बुरे तिलके चित्रं सुभद्रातारयोः स्त्रियाम्, वि.

चित्रक. चित्रकं तिलके ना तु व्याघ्रभिञ्जच्च, पाठिषु, मे. चित्रकः
स्यात् तरुव्याघ्रभेदयोर्भेदजान्तरे, वि. चित्रकस्तु चित्रकारे द्रुमैर्धधिविशे-
षयोः, हे. चित्रकं चित्रके क्लीबं व्याघ्रैरण्डौ च चित्रकौ, वि. चित्रकं
तिलकं प्रोक्तं चित्रकः श्वापदो मतः । चित्रको मूलजातिश्च चित्रकोऽप्य-
न्तको मतः, अने.

चित्रगुप्त. चित्रगुप्तस्तु पुंसि स्याद् यमे तस्य च लेखके, मे. चित्र-
गुप्तः कृतान्ते स्यात् लेखके चास्य सम्मतः, वि. चित्रगुप्तस्तु कृतान्ते
तस्य लेखके, हे.

चित्रभानु. चित्रभानुः पुमान् वैश्वानरे चाहस्कारेऽपि च, मे. चित्र-
भानुः खगेऽनले, वि. चित्रभानुस्तु कृताशनदिमेशयोः, हे. सूर्यवक्त्री
चित्रभानू, अ.

चित्ररथ. अथ चित्ररथः सूर्यगन्धर्वान्तरयोः पुमान्, मे. चित्ररथः
सप्राद् गन्धर्व रथौ विद्याधरान्तरे, वि. चित्ररथो विद्याधरे गन्धर्व-
सूर्ययोः, हे.

चित्राटीर. चित्राटीरो विधौ भालमङ्कितं येन तत्र च । घण्टा-
कर्णोपहाराय हतच्छागासु विन्दुषु, मे. चित्राटीरो विधौ भालमङ्कितं

धेन तत्र च । घण्टाकर्णोपहाराय घृतच्छागास्रविन्दुभिः, वि. चित्ताटीरो
घण्टाकर्णवलिच्छागास्रविन्दुभिः । अङ्कितभाते चन्द्रे च, हे.

चिपिट. चिपिटः खाद्यभेदे मा त्रिषु पिष्टितविसृते, मे. चिपिटः
पुनः । घट्टकेऽपि च तते, हे. चिपिटः खाद्यभेदेऽपि चिपिटो विसृते
न्यवत्, वि.

चिरजीविन्. चिरजीवी द्विकाजयोः, मे, वि. चिरजीवी तु
वायसे । अजे च, हे.

चिर(रि)ण्टी. चिरिण्टी तु सुवासिण्यां स्याद् द्वितीयवयःस्त्रियाम्,
मे. चिरण्टी तु सुवासिण्यां स्याद् द्वितीयवयःस्त्रियाम्, वि. चिरण्टी तु
सुवासिनी । तदणो च, हे.

चिलिमीलिका. चिलिमीलिका तु कण्ठीभेदे खद्योतविदुरतोः, मे.
चिलिमीलिका खद्योते कण्ठीभेदे तद्विषयि, हे. कण्ठाकृष्टारखद्योतविदुर-
तसु चिलिमीलिका, लि. स्याच्चिलिमीलिका कण्ठीभेदे खद्योतविदुरतोः, वि.

चिह्न. चिह्नः घुमान् क्लिन्ननेत्रे क्लिन्नाक्षेऽप्यभिधेयवत् । आततायिनि
संप्रोक्तः चिह्नौ सप्तात् क्षुद्रवास्तुके, मे. चिह्नः खगे स चक्षुश्च पिह्यवत्
क्लिन्नलोचने । क्लिन्नाक्षि, हे. चक्षुश्चिह्नौ मतौ क्लिन्ने नेत्रे क्लिन्नाक्षि
पिह्यवत् । आततायिनि भवेच्चिह्नश्चिह्नौ स्याद् गौडवास्तुके, वि.

चिह्न. चिह्नं लक्ष्यपताकयोः, मे, लि. चिह्नं ध्वजे पताकायां, वि.
चिह्नमङ्गे पताकायाम्, हे.

चीन. चीनो देशांशुकव्रीहिभेदे तन्तो अगान्तरे, मे. चीनो अगान-
न्तरे तन्तुव्रीहिदेशांशुकान्तरे, वि. चीनो देशेऽप्यतन्तुषु । व्रीहौ वक्ष्यते,
हे. चीनो वक्ष्यव्रीहिभेदे, लि.

चीर. चीरं तु गोसने वक्ष्ये चूडायां सीसकेऽपि च । चीरी कच्छा-
टिकाभिह्वयोः, वि. चीरी भिह्वयां नृपुंसकम् । गोसने वक्ष्यभेदे च रेखा-
खेत्तनभेदयोः, मे. चीरं वाससि चूडायां गोसने सीसपत्रके । चीरी
कच्छाटिकाभिह्वयोः, हे.

चौरक. चौरकोऽधिक्रियालेखे पतङ्ग्रां चौरिका मता, वि.

चौर्यपर्ण. चौर्यपर्णस्तु निम्बेऽपि खर्जूरौभूरुहे पुमान्, मे. चौर्यपर्ण-
स्तु निम्बे स्यात् खर्जूरौभूरुहेऽपि च, वि. चौर्यपर्णः खर्जूरनिम्बयोः, हे.
चौर्यपर्णस्तु खर्जूरपिचुमर्दयोः, वि.

चौवर. चौवरं वल्कले वस्त्रे, अने.

चुक. चुकं वृक्षान्ते चाङ्गेर्यग्रां स्त्रीपुंस्त्वन्तेऽस्त्ववेतसे, मे. चुकस्त्वन्ते-
ऽस्त्ववेतसे । चुकी चाङ्गेरिकायां सग्रात् वृक्षान्ते चुकमिष्यते, वि. चु-
कश्चान्तेऽस्त्ववेतसे । वृक्षान्ते चुकी चाङ्गेर्यग्राम्, हे.

चुम्बक. चुम्बकश्चुम्बनपरे धूर्तायस्कान्तयोरपि । वज्रग्रन्थैकदे-
शज्ञे घटसप्रोर्ध्वावलम्बने, मे. चुम्बक सग्राद्वज्रगुरुधूर्तायस्कान्तकामुके,
वि. चुम्बकः कामुके धूर्त वज्रगुरुभेदयोः, हे.

चुजुक. चुजुकः प्रसृतौ भाण्डे भेदे चुजुकवन्मतः, वि. ५. चुजुक.

चुल्ल. चुल्लौ चितायामुद्धाने, मे. चुल्लौ चितायामुद्धाने कचिद्-
वाद्येऽपुप्रदीरिता, वि. चुल्लो वृद्धाने च, हे. ५. चिल्ल.

चुल्लकी. चुल्लकी शिशुमारोऽपि कुण्डलीभेदे कुलान्तरे, मे, वि.
चुल्लकी कुण्डिकाभेदे शिशुमारो कुलान्तरे, हे.

चूडा. चूडा वड़भौ शिखायां बाह्वभूषणे, मे. चूडा शिखायां
वलभौ चूडा बाह्विभूषणे, वि. चूडा शिखाग्रयोः । बाह्वभूषावलभ्योश्च,
हे. चूडा शिखिशिरसप्रपि, ह.

चूडामणि. चूडामणिः शिरोरत्ने काकचिञ्चाफले पुमान्, मे.
चूडामणिः शिरोरत्ने काकचिञ्चाफलेऽपि च, वि. चूडामणिः काकचिञ्चा-
फले मूर्धमणावपि, हे.

चूडाल. चूडाला वृक्षटायां स्त्री चूडावति च वाचप्रवत्, मे. चूडाला
वृक्षटायां सग्रात् चूडावति तु वाचप्रवत्, वि. चूडालश्चूडया युक्ते चूडा-
लाऽपि च चकला, हे.

चूतक. - चूतकः कूपकेऽप्याम्बे, मे, वि. चूतकः कूप आम्बे च, मे.

चूर्ण. अथ चूर्णी कपदके । चूर्णी धूलौ चारभेदे चूर्णानि वास-
युक्तिषु, मे. चूर्णानि वासयुक्तिषु । चूर्णः चोदे चारभेदे, हे. चूर्णं गन्ध-
युतावपि, त्रि. चूर्णः चोदे चारभेदे चूर्णानि वासयुक्तिषु, वि.

चूलिका. चूलिका नाटकसग्राङ्गे कर्णमूले च हस्तिनाम्, मे.
चूलिका नाटकाङ्गके । करिणः कर्णमूले च, हे. चूलिका नाटकसग्राङ्गे
कर्णमूले च दन्तिनाम्, वि. नाटकाङ्गेषु चूलिका, त्रि.

चेत्. चेत् कुत्सितप्रशंसयोः । पदान्तोऽप्यसाकलेत्र, मे.

चेतन. चेतना संविदि स्त्रियाम् । वाचप्रवत् प्राणयुक्ते, मे. चेतना
संविदि प्रोक्ता वाचप्रवत् प्राणिनि स्मृता, वि. चेतनः सग्रात् सङ्ख्यप्रा-
णिनोच्चेतना तु धीः, हे.

चेल. चेलो नीचेऽन्यवच्चेलमंशुके गर्हितेऽन्यवत्, वि. चेलं गर्हित-
वस्त्रयोः, हे. चेलोऽधमे त्रिषु । नपुंसकान्तु वसने, मे. चेलं वस्त्रेऽधमे
त्रिषु, अ.

चेष्टित. चेष्टितं गतिचेष्टयोः, मे.

चैत्य. चैत्यमायतने बुद्धविम्बे नोद्देशपादपे, मे. चैत्यमायतने
बुद्धविम्बे चोद्देशपादपे, वि. चैत्यं जिनैकस्तद्विम्बं चैत्यो जिनसभातरः ।
उद्देश्यस्तः, हे. चैत्यमायतने बुद्धविप्रोद्देशकश्चयोः, त्रि. चैत्यं बुद्धान्त-
केऽपुत्रक्तं देवतायतनेऽपि च, ह.

चैत्र. चैत्रं ऋते देवकुले नाभूभन्मासभेदयोः, मे. चैत्रं ऋतक-
चैत्रे स्यात् चैत्रो मासाद्रिभेदयोः, वि. चैत्रो मासाद्रिभेदयोः । चैत्रं
ऋतकचैत्रे च, हे. ऋते देवकुले चैत्रं नाभूभन्मासभेदयोः, त्रि.

चोक्ष. चोक्षो गीते शुचौ दक्षे तयाभीक्ष्णमनोज्ञयोः, मे, वि. चोक्षः
सुन्दरगीतयोः । शुचौ, हे. शुचौ दक्षे च चोक्षः स्यात्, त्रि.

चोड़. चोड़ः प्रावरणे भूम्नि देशभेदे, मे. चोड़ो देशविशेषे सग्रात्
चोड़ः प्रावरणान्तरे, वि. चोड़ः कञ्चुकदेशयोः, हे.

चोद्य. चोद्यं सग्रादङ्गुते प्रश्ने चोदनार्हं तु वाचप्रवत्, मे, वि.

चोद्यन्तु प्रश्ने प्रेर्येऽङ्ग, तेऽपि च, हे.

चोर. चोरश्चौरसुगन्धयोः, वि. १. चौर.

चोल. चोलः कूर्पासके पुमान् । नपुंसकं तु वसने, मे. चोला कूर्पासके देशे, हे.

चोलकिन्. चोलकी तु करीरे सत्रान् नारङ्गे किष्कुपर्वणि, वि, मे.

चोलकी नागरङ्गे च करीरे किष्कुपर्वणि, हा. चोलकी तु नागरङ्गे किष्कु-
पर्वकरीरयोः, हे.

चौर. चौरः पाटच्चरेऽपि सत्रात् चौरपुष्पौषधावपि, मे. चौरौ दसुप्रसुगन्धयोः, हे.

चौल. चौलं कर्मणि मुण्डने, हे.

चुप्रप. चुप्रपः पवनयुद्धयोः, वि.

छ. छाच्छादने स्त्रियां ख्याता निर्मलेऽन्यवदिष्यते, मे. एक-
नेत्रश्च सुषली वामकूर्परगो दुप्रतिः । त्रिविन्दु कतथा चारौ च्छकारः
स्त्रेष्वकाभिधः, मा.

छगल. छगलं नीलवस्त्रे ना च्छागे स्त्री वृद्धदारके, मे. छगल-
ञ्छागे च्छगली च्छागमातरि । वृद्धदारकभेषजे च्छगलं नीलवाससि, वि.
छगलञ्छागे च्छगली वृद्धदारकभेषजे । छगलं तु नीलवस्त्रे, हे.

छत्. छत्ता मिसावतिच्छत्ते कुस्तुम्बुशिलीन्ध्रयोः । नपुंसकञ्चातपत्रे,
मे. छत्तमातपवारणे । छत्ता मधुरिकायां स्यात् कुस्तुम्बुशिलीन्ध्रयोः, वि.
छत्वं सत्रादातपत्राणे च्छत्ता मधुरिकौषधौ । भान्याके च शिलीन्ध्र-
च, हे.

छत्तभङ्ग. छत्तभङ्गोऽपि वैधवेऽस्वातन्त्र्यवृपनाशयोः, मे, वि. छत्त-
भङ्गो वृपक्षये । स्वातन्त्र्ये विधवात्वे च, हे. वैधवेऽवृपनाशे च च्छत्त-
भङ्गः प्रकीर्तितः, त्रि.

छद. छदः पलाशे गरुति ग्रन्थिपर्णतमालयोः, मे, वि. छदः प-
लाशे च ग्रन्थिपर्णतमालयोः, हे. पलाशे गरुति च्छदः, त्रि.

कदन. कदनं च दले पद्मे पिधाने, मे. कदनं पद्मपत्रयोः, वि. कदनं पर्णं गरुति, हे.

कङ्कन. कङ्कनं व्याजापदेशयोः, मे. कङ्कनं शाठ्यापदेशयोः, वि. कङ्कनं शाठ्यापदेशेऽप्यतिकर्मणि, हे.

अभिप्रायवशौ च्छन्दौ, अ.

कन्दस्. कन्दः पद्ये च वेदे च स्त्रीराचाराभिलाषयोः, मे, वि. कन्दः पद्येच्छयोः श्रुतौ, हे. कन्दः पद्येऽभिलाषे च, अ. कन्दः पद्य-श्रुतीच्छासु, त्रि.

कन्न. कन्नन्तु रश्मिं क्लीवं कादिते वाचयल्लिङ्गवत्, मे. कन्नं रश्मिच्छादितयोः, वि, हे.

कर्दन. कर्दनं वमने क्लीवं निम्बालम्बुषयोः पुमान्, मे. कर्दनोऽलम्बुषे निम्बे कर्दनं वमनान्तरे, वि. कर्दनोऽलम्बुषे निम्बे कर्दनं वमनेऽपि च, हे. अथालम्बुषे पुमान् । निम्बेऽपि कर्दनं वान्ते, त्रि. कर्दनोऽलम्बुषे निम्बे, हा.

कल. कलं स्वलितशाठ्ययोः, मे. कलं तु स्वलिते व्याजे, वि. कलं कङ्कनस्वलितयोः, हे, त्रि.

कक्षी. कक्षी वीरुधि सन्ताने वल्कले कुसुमान्तरे, मे, वि. कक्षी सन्तानवीरुधोः । वल्कले पुष्पभेदे च, हे.

कवि. कविः शोभायुक्तो योषितु, मे. कविः शोभायुक्तो मर्ता, वि. कविस्तु रुचि शोभायाम्, हे.

काया. काया सदादातपाभावे प्रतिविम्बार्कयोषितोः । पालनोत्कोचयोः कान्तिसच्छोभापङ्क्तिषु स्त्रियाम्, मे. काया सदादातपाभावे प्रतिविम्बार्कयोषितोः । पालनोत्कोचयोः कान्तिसच्छोभापङ्क्तिषु स्मृता, वि. काया पङ्क्तौ प्रतिमायां अर्कयोषित्यनासपे । उत्कोचे पालने कान्तौ शोभायां च तमसप्रपि, हे. काया सूर्यप्रिया कान्तिः प्रतिविम्बमनातपः,

अ. कान्त्यनातपयोऽश्वाया, अने.

छित्तर. छित्तरं छेदनद्रवेण छित्तरौ धूर्तवैरिणोः, वि. छित्तरौ वैरिधूर्तयोः । छित्तरं छेदनद्रवेण, हे.

छिदिर. छिदिरः पावके रज्जौ करबाले परश्वधे, मे, वि. छिदि-
रोऽग्नौ परश्वधे । करबाले च रज्जौ च, हे.

छिदुर. छिदुरश्छेदनद्रव्ये धूर्तवैरिणि च त्रिषु, मे.

छिद्र. छिद्रं दूषणरन्ध्रयोः, मे. छिद्रं विवररन्ध्रवत् । गर्तं दोषे,
हे. V. विवर.

छिन्न. छिन्नं कृत्ते त्रिलिङ्गं सप्राद् गुडूचामपि योषिति, मे.
छिन्नं भिन्ने तु वाचप्रवत् । छिन्नाऽष्टतायां पुञ्चल्याम्, वि. छिन्ना
स्यादष्टतेवरी । छिन्नं भिन्ने, हे.

क्षुप. क्षुपः क्षुपस्पर्शनयोः, मे, वि.

क्षेक. क्षेको गृहाश्रितचगपक्षिणो नागरे त्रिषु, मे. क्षेको विदग्धे
विश्वस्तम्भगनीडजयोरपि, हे. क्षेको विदग्धे च्छेकश्च विश्वस्तम्भगपक्षिणोः,
वि. क्षेकः षडङ्घ्रिवकयोः, हा. गृहासक्ते पक्षिम्भे च्छेको नागरिके
त्रिषु, वि.

क्षेदन. क्षेदनं भिदि । कर्तने, मे. क्षेदनं कर्तने भेदे, वि. क्षेदनं
कर्तने भिदि, हे.

ज. जो ना स्तुप्रज्ञये जन्यां तातमात्रे जनार्दने, मे. स्थिते
जयन्तो जपजः श्रुली च चतुराननः । मणिवन्धगतो वामे जकारो जनको-
त्तमः, मा.

जकुट. जकुटं वार्ताकुपुष्पे जकुटो मलये शुनि, मे. जकुटस्तु
वार्ताकुकुसुमे शुनि । मलये, हे. जकुटो मलये ख्यातो वार्ताकुकुसुमे
शुनि, वि.

जगत्. जगत् स्यात् पिष्टे क्लीवं वायौ ना जङ्गमे त्रिषु । जगती भुवने
क्ष्मायां छन्दोभेदे जनेऽपि च, मे. जगदाख्या स्मृता वाते विष्टे जङ्गमेऽपि

च । जगती भुवने ज्ञायां छन्दोभेदे जनेऽपि च, वि. ना वाते पिष्टमे जगत्, त्रि. जगल्लोकेऽङ्गवायुष, हे. जगती छन्दसि क्षितौ । जम्बूवर्षे जने लोके, हे. जगतो जगति छन्दोविशेषेऽपि क्षितावपि । जगदिङ्गेऽपि, अ. जगती राजप्रधानलोकेऽपि, ह.

जगल. जगलो मदनद्रुमे । भेदके पिष्टमद्ये च पुंसि धूर्तैः अभि-
धेयवत्, मे. जगतः पिष्टमद्ये च भेदके मदनद्रुमे । कितवे, वि. जगलो
मदनद्रुमे । भेदके कितवे पिष्टमद्ये, हे.

जघन. जघनं च स्त्रियाः ओणिपुरोभागे कटावपि, मे. जघनं
च स्त्रियाः ओणिपुरोभागे कटीरके, वि. जघनं कटौ । स्त्रियाः ओणि-
पुरोभागे, हे.

जघन्य. जघन्यं मेहने क्लीबं चरमे गर्हितेऽन्यवत्, मे. जघन्यं
चरमे शिश्वे जघन्यं गर्हितेऽन्यवत्, वि. जघन्यं शिश्वे गर्ह्येऽल्पे, हे. जघन्योऽ
न्तोऽधमेऽपि च, अ.

जघन्यज. जघन्यजः कनीयसि । वृषले, मे. जघन्यजोऽनुजे मूढे,
वि, त्रि. जघन्यजोऽनुजन्तानि । मूढे च, हे.

जङ्गल. जङ्गलं निर्जनस्थाने त्रिलिङ्गां पिष्टितेऽस्त्रियाम्, मे.
जङ्गलो जलनिर्मुक्तदेशे मांसे च जङ्गलम्, वि. जङ्गलो निर्जने देशे पिष्टि-
तेऽपि, हे. जङ्गलो निर्जने देशे त्रिलिङ्गः पिष्टितेऽस्त्रियाम्, त्रि.

जटा. जटा लग्नकचे मूले मांस्यां स्रजे पुनर्जटी, मे. जटा केशवि-
कारे मांसिमूलयोः, हे. जटा लग्नकचे मूले स्रजमांसिकयोर्जटी, वि. मूले
लग्नकचे जटा, अ.

जटाटङ्क. जटाटङ्को हरेऽपि च, ह.

जटायु. जटायुः पुंसि सम्पातेः कनीयसि च गुग्गुलौ, मे. जटायु-
गुग्गुलतरौ जटायुर्विहगान्तरे, वि. जटायु गुग्गुलौ खगे, हे.

जटायुस्. जटायुः पुंसि सम्पातेः कनीयसि च गुग्गुलौ, मे.

जटिला. जटिला पिप्पलीमांस्योर्जटायुक्ते तु वाचप्रवत्, मे. जटि-

लसु जटाद्युक्ते जटिला मांसिकौषधौ, वि. जटिलो जटौ । जटिला तु मांसिकायाम्, हे.

जठर. जठरो न स्त्रियां कुक्षौ वृद्धकर्कटयोस्त्रिषु, मे. कुक्षौ वृद्धे च जठरम्, वि. जठरः कुक्षिवृद्धयोः । कठिने च, हे. जठरः कठिनेऽपि सप्रात्, अ.

जड़. जड़ा स्त्रियाम् । शूकशिश्वरां हिमग्रस्तमूकाप्रक्षेपेषु तु त्रिषु, मे. जड़ो मूर्खो हिमग्रस्ते शूकशिश्वरां जड़ा मता, वि. जड़ो मूर्खे हिमाघाते जड़ा सप्राच्छूकशिश्विका, हे.

जतुक. जतुकाऽजिनपत्रायां जतुकं हिङ्गुलाक्षयोः, मे, वि. जतुकं हिङ्गुलाक्षयोः । जतुका चर्मचटका, हे. लाक्षाऽपि जतुका प्रोक्ता, हा.

जन. जनो लोके महर्लोकात् परलोके च पामरे । जनौ सीमन्तिनीवध्वोरुत्पत्तावौषधीभिदि, मे. जनो लोके जगद्धेदे पृथग्जने । जनौ स्नुषावनितयोः, हे. जनो लोके महर्लोकात् परलोके च पामरे । जनौ सीमन्तिनीवध्वोरुत्पत्तौ च जनि र्मता, वि.

जनक. जनकः पितृभूपयोः, हे. जनकः पितराजर्थ्योः, वि. जनकः पितृभूभुजोः, मे.

जनन. जननी तु दयामात्रो र्जननं वंशजन्मनोः, मे.

जनपद. भवेज्जनपदो जानपदोऽपि जनदेशयोः, मे. भवेज्जनपदो देशे जने जानपदोऽपि च, वि. जनपदः स्यात् पुन र्जनदेशयोः, हे. देशे जने जनपदः, वि.

जनि. V. जन.

जन्य. जन्यं हृष्टे परीवादे संग्रामे च नपुंसकम् । जन्या मातृवयस्यायां जन्यः स्याज्जनके पुमान् । त्रिषूत्पाद्यजनितोश्च नवोदात्तातिभ्यः । वरस्त्रिभ्यो, मे. जन्यं हृष्टे परीवादे संयुगे जनके पुनः । जन्यः स्यात् जननीये च जन्या मातृसखीसुदोः । जन्यो वरवधून्नातिप्रियभ्यः । हितेऽपि च, वि. जन्यं स्याज्जनवादेऽपि, अ. युद्धे हृष्टे च जन्यं स्यात्, वि.

जन्यो जामातवत्सले । जनके जननीये च मवोढामुचरादिषु । जन्यं कोलीने युध्दष्टे जन्यो मातृसखोसुदोः, हे.

जन्यु. अथ जन्युः स्यात् पुंसि प्राणप्रग्विधातृषु, मे. जन्युः प्राणप्रग्विधातृषु, वि. जनुजः सप्राज्जन्तुमात्रे च पावके परमेष्ठिनि, हे.

जम्बाल. जम्बालः शैवले पङ्के, मे. जम्बालं शैवले पङ्के, वि. जम्बालं कर्दमे शैवलेऽपि च, हे. जम्बालौ पङ्कशैवलौ, त्रि.

जम्बीर. जम्बीरः प्रस्थपुष्पे सप्रात् पुंसि दन्तशठद्रुमे, मे. जम्बीरं प्रस्थपुष्पाख्यशके दन्तशठेऽपि च, वि. जम्बीरः प्रस्थपुष्पाख्यशके दन्तशठद्रुमे, हे.

जम्बुक. जम्बुकः फेरवे नीचे पश्चिमाशापतावपि, मे. जम्बुकः श्वापदे नीचे प्रतीचीदिक्पतावपि, वि. जम्बुको वरुणे फेरौ, हे. जम्बुको कोटुवरुणौ, अ.

जम्बू. जम्बूः सप्रात् पादपान्तरे । तथा सुमेरुसरिति द्वीपभेदेऽपि च स्त्रियाम्, मे. जम्बूः सुमेरुसरिति द्वीपद्रुमविशेषयोः, वि. जम्बू मेरुतरङ्गिण्णां द्वीपवृक्षविशेषयोः, हे.

जम्बूल. जम्बूलस्तु पुमान् जम्बूविटपे ककचच्छदे, मे. जम्बूलो जम्बूविटपे जम्बूलः ककचच्छदे, वि. जम्बूलः ककचच्छदे । जम्बूद्रुमे, हे.

जम्भ. जम्भो दैत्यान्तरे दन्ते जम्बीरे भक्षणेऽपि च, वि, मे. जम्भः सप्रादानवान्तरे । दन्तभोजनयोरंशे हनौ जम्बीरद्वययोः, हे. अथ दानवे । जम्बीरे व्यवहारे च जम्भो दन्तेऽपि चेष्ट्यते, त्रि.

जम्भल. जम्भलः पुंसि जम्बीरे बुद्धदेवान्तरेऽपि च, मे. जम्भलो देवताभेदे जम्बीरेऽपि च जम्भलः, वि. जम्भलः । जम्बीरे देवताभेदे, हे. जम्बीरे देवभेदेऽपि जम्भलः, त्रि.

जय. जयो जयन्ते विजये जया दुर्गाग्निसन्त्ययोः । जयन्तीतिथिभेदोमासखीपथ्यासु च स्मृता, वि. जयो जयन्ते विजये जयोमासखी तिथिः । पथ्या जयन्त्यग्निसन्त्यः, हे. जया जयन्तीतिथिभित्पथ्योमासखीषु च । अग्निसन्त्ये ना जयन्ते विजये च सधिमिरे, मे.

जयन. जयनं सप्तात् तुरङ्गादिसन्नाहे विजयेऽपि च, मे, वि. जयनं विजयेऽश्वादिसन्नाहे, हे.

जयन्त. जयन्ती वृक्षमिहोर्वोरिन्द्रपुत्रीपताजयोः । पुमान् ऐन्द्री हरे भीमे, मे. जयन्तावैन्द्रिमिरिषौ जयन्त्युवाचमासयोः । जीवन्त्या-मिन्द्रपुत्रां च, हे. जयन्तः अहुरेऽपि स्यात् जयन्तः पावमासजौ । जयन्ती पादपे गौर्यामिन्द्रपुत्रीपताजयोः, वि. जयन्ती जगरी प्रोक्ता जयन्ती चटकाजुजा । जयन्त्योषधिभेदः सप्तात् जयन्ती शकसम्भवा, अने.

जरठ. जरठः कर्कशे पाण्डौ जरठः कठिनेऽन्यवत्, वि. जरठः कर्कशे जर्णे, हे. जरठः कर्कशे पाण्डौ कठिनेऽप्यभिधेयवत्, मे. जरठः कठिने प्रोक्तः प्राज्ञैः परिणतेऽपि च, च.

जरण. जरणं जीरकेऽजाजिहिङ्गसौवर्चलेऽपि च, मे. [जरणं जीरकाजाजिहिङ्गसौवर्चलेऽपि, वि. जरणो रुचके हिङ्गौ जीरके कृष्ण जीरके, हे.

जरायु. जरायुरपि तत्पक्षिराजे (= जटायौ) यथाऽप्ये पुमान्, मे.

जर्जर. जर्जरं शैदले वज्रध्वजे त्रिषु जरातुरे, मे. जर्जरः सप्ताद् वासवध्वजजीर्णयोः, हे. जर्जरो वाद्ययवत् जीर्णं जर्जरं वासवध्वजे, वि.

जर्जरीक. जर्जरीकं वज्रच्छिद्रे जरातुरेऽपि वाद्ययवत्, मे. जर्जरीकं वज्रच्छिद्रे जर्जरीकं जरातुरे, वि. जर्जरीकं जरातुरे । वज्रच्छिद्रेऽपि, च.

जर्ण. जर्णश्चन्द्रे च दृष्टे च, मे, वि. जर्णो जीर्णद्वयेऽपि, च, हे.

जल. जलं गोकलने नीरे क्लीबेरेऽन्यवत् जडं, मे. जलं गोव नले नीरे क्लीबेरे च जडंऽन्यवत्, वि. जलं गोकलने जडं । क्लीबेरे ऋ, नि, हे.

जलकरङ्क. अथो जलकरङ्कः सप्तान् नारिकेलफलेऽप्युज । जललतायाञ्च वारिवाहे च कीर्तितः, मे. जलकरङ्कः सप्तान्मे नारिकेलतरोः फले । शङ्के, हे. अथो जलकरङ्कः सप्तान् नारिकेलफलेऽप्युज.

शङ्खे जललतायां च वि. कम्बू जलकरङ्कः सप्रान् नारिकेलफलेऽपि च, त्रि.

जलकूपी. जलकूपी कूपगर्त्तं पुष्करिण्याश्च योपिति, मे. जलकूपी कूपगर्त्तं पुष्करिण्याश्च कथ्यते, वि, जलकूप्यन्ध, गर्भके । सरस्याम्, हे.

जलगुल्म. जलगुल्मो जलावर्त्तं कच्छपे जलचत्वरे, वि, मे, हा. जलगुल्मो जलावर्त्तंऽख, चत्वरे कमटे, हे.

जलज. जलजं कमले शङ्खे, मे, हे. जलजं शङ्खपद्मयोः, वि, त्रि.

जलतापक. जलतापक इक्षिकाकाचीरपयोश्च पुंसि स्यात्, मे. कथ्यते जलतापकः । काकाचीराजसफरसत्पयोः, वि.

जलद. जलदो मुस्तके मोधे, मे, हे. जलदो मुस्तकेऽख, दे, वि.

जलरुण्ड. जलरुण्डो जलावर्त्तं पयोरेणौ भुजङ्गमे, मे, वि. जलरुण्डः पयोरेणौ जलावर्त्तं भुजङ्गमे, हे.

जलविल्व. जलविल्वः कर्कटे सप्रात् पञ्चाङ्गे जलचत्वरे, मे. जलविल्वसु पञ्चाङ्गे कर्कटे जलचत्वरे, वि. जलविल्वसु कर्कटे । जलचत्वरपञ्चाङ्गे, हे. जलविल्वः कर्कटके पञ्चाङ्गे जलदल्कले, हा.

जलसूचि. जलसूचिः कङ्के त्रोटिस्तस्य शृङ्गाटयोरपि । शिशुमारं च पुलिङ्गः जलौकायान्तु योपिति, मे. जलसूचिर्जलौकसि । शृङ्गाटो शिशुमारे च कङ्के त्रोटिस्तस्येऽपि च, वि. जलसूचिः शिशुमारे त्रोटिस्तस्ये जलौकसि । काकशृङ्गाटयोश्चापि, हे. जलसूचिर्जलौकाऽपि, हा.

जलाञ्चल. जलाञ्चलं स्वतो वारिनिर्गमे शैबलेऽपि च, मे, वि. जलाञ्चलं तु शैबाले स्वतश्च जलनिर्गमे, हे.

जलाटन. जलाटनो लोहृष्टे जलौकायां जलाटनी, मे, वि. जलाटनः कङ्कखगे जलाटनी जलौकसि, हे.

जलाशय. जलाशयो जलाधारे सप्रादुशीरे नपुंसकम्, मे. जलाशयसुशीरे च जलाधारे जलाशयः, वि. जलाशयसुशीरे सप्राज्जलाशयो

जलान्त्रये, हे.

जलेन्द्र. जलेन्द्रः पुंसि वरुणे जन्मले च सहोदधौ, मे. जलेन्द्रो वरुणेष्वुधौ । जन्मले च जलेन्द्रः सप्रात्, वि. जलेन्द्रो जन्मलेऽभ्योधौ वरुणेष्वपि च, हे.

जव. जवो वेगवति त्रिषु । पुंलिङ्गस्तु भवेद्वेगे चोङ्प्रुष्ये जवा स्मृता, मे. जवः सप्राद् वेगवेगिनोः । जवोङ्प्रुष्ये, हे. जवो वेगिनि वेगे सप्राद् ओङ्प्रुष्ये जवा मता, वि.

जवन. जवनन्तु सप्राद् वेगेऽपि ह्ये ना वेगिनि त्रिषु, मे. जवनो देशभेदे सप्राद् वेगवेगाधिकाश्वयोः । जवन्योषधिभेदे सप्राद् वाचप्रवद् वेगिनि स्मृतः, वि. जवनो वेगिवेगयोः । देव्यश्चे नीदति जवन्यपत्या-मोषधीभिदि, हे. जवनो देशवेगिनोः, त्रि. V. यवन.

जसुरि. जसुरिः पावके पवौ, वि.

जङ्गु. जङ्गुः सप्रात् पुंसि राजर्षिभेदे च मधुसूदने, मे.

जाङ्गल. जाङ्गली शुक्रशिखरां स्त्री जाङ्गलो ना कपिञ्जले, मे. जाङ्गली शूकशिखरां सप्रात् जाङ्गलस्तु कपिञ्जले । जाङ्गलः सप्रात् कपिञ्जले जाङ्गली तु शूकशिखराम्, हे.

जाङ्गुल. जाङ्गुली विषविद्यायाम् जाङ्गुलं जालिनीफले, मे, वि. जाङ्गुलं जालिनीफले । जाङ्गुली विषविद्यायाम्, हे.

जात. जातं व्यक्तौषजन्मसु । क्लीबं त्रिलिङ्गसुत्यम्, मे. जातं व्यक्तौषजन्मसु, त्रि. जातं जातौषजन्मसु, वि. जातं जातौषजनिषु, हे.

जाति. जातिः स्त्री गोत्रजन्मनोः । अश्रमन्तिकामलक्योश्च सामान्य-च्छन्दसोरपि । जातीफले च मालत्याम्, मे. जातिश्छन्दसि सामान्ये मालत्यां गोत्रजन्मनोः । जातिर्जातीफले धातृणां चुञ्चीकम्पिहयोरपि, वि. जातिः सामान्यगोत्रयोः । मालत्यामामलक्यां च चुञ्चणां कम्पिहजन्मनोः । जाती-फले च्छन्दसि च, हे. जातिः सामान्यजन्मनोः, अ. जातिश्छन्दसि मा-लत्यां चुञ्चणां जातीफले कुले, त्रि. जातिः सप्रात् सहजाख्यानं मालती

जातिव्यवहारे । गोत्रादिजस जातिः सत्रात् जातिर्वह्नीति कथ्यते, अने.

जातु. जातु अहं विमर्षणे । तदाचिदर्हसि, मे.

जात्य. कुलीनये उच्यते जात्यम्, ह.

जानपद. V. जनपद.

जासाल. जासाला दुहितुः पतौ सूर्यावर्तं धत्ते पुमान्, मे. जामाता वक्ष्यते सूर्यावर्तस्यपि दुहितुः पतौ, वि. जासाला दुहितुः पतौ । सूर्यावर्तं वक्ष्यते च, हे. सूर्यावर्तस्यपि जामाता, नि.

जामि. जामिः स्वस्यपुत्रस्ययोः, वि, हे, या. जामिः कुलबालिकायां च, ह. V. जामि.

जायातुजीविन्. जायातुजीवी पुंसि सत्रान् नटे च वक्ष्यन्ति, मे. जायातुजीवी तु नटे दुर्गताश्विनयोर्वर्के, वि. अयं जायातुजीविनः । बकाश्विननटदुःस्थाः, हे.

जार. जारी सत्रादौषधीभेदे स्त्रियामुपपत्तौ पुमान्, मे. जारी सत्रादौषधीभेदे जारस्तूपपतावपि, वि. जारस्तूपपत्तौ जार्यौषधीभिदि, हे.

जाल. जालं गनाक्ष आनाये आरके दम्भवृन्दयोः । जालो नौपद्वमे जालो पाटलिकौषधी स्त्रियाम्, मे. जालं समूह आनायगवाक्षचारकेष्वपि, अ. जालं दम्भेऽपि, नि. जालं कपटेऽपुत्रकम्, ह. जालं गवाक्ष आनाये कोरके दम्भवृन्दयोः । जालो नौपद्वमे जालो कोणातक्यामुदाहृता, वि. जालन्तु गवाक्षे आरके गणे । दम्भानाययोर्जालो नौपे जालो पटोलिका, हे.

जालक. जालकं कोरके दम्भे कुलायानाययोरपि । न पुंसि मोचकफले स्त्रियान्तु वसनान्तरे । गिरिसारजलौकायामपि सत्राद् विधवास्त्रियाम् । भटानामश्वरचिताङ्गरक्षिणयां च जालिका । जालिके वाचप्रवङ्गमजालिजालोपजीविनोः, मे. जालिका जालिनीफले । भटानामश्वरचिताङ्गरक्षिणयाञ्च जालिका । गिरिसारे जलौकायामपि सत्रादि-

घवास्त्रियाम् । जालिकः पुनरुद्दिष्टो ग्रामकूटे च धीवरे, वि. जालकं कोरके प्रोक्तं कुलाये जालिनीफले । आनाये दम्भभेदे च वस्त्रभेदे च जालिका, वि. जालिका वस्त्रभित् कूटद्वतकैवर्त्तौ च जालकौ, त्रि.

जातम. जातमः सप्तात् पामरे क्रूरे पुंससमीक्ष्यकारिणि, मे. जातमः सप्तात् पामरे क्रूरे जातमोऽसमीक्ष्यकारिणि, वि. जातमस्तु पामरे । असमीक्ष्यकारिणि च, हे.

जाह्नक. जाह्नको घोड्मार्जारखट्वाकारगुडकासु च, मे, वि. घोड्मे कारगुडकायाञ्च जाह्नकध्वनिरिष्यते, हा.

जिगत्. जिगत्. पुंसि जन्तौ वैश्वानरेऽपि च, मे. जिगत्, रग्नौ जन्तौ च, वि.

जिगीषा. जिगीषा जेतुमिच्छायां व्यवसायप्रकर्षयोः, मे, वि. जिगीषा तु जयसृहा । व्यवसायः प्रकर्षश्च, हे.

जिन. जिनोऽर्हति च बुद्धे च पुंसि स्याज्जित्वरे त्रिषु, मे. जिनः स्यादतिवृद्धे च बुद्धे चार्हति जित्वरे, वि. जिनोऽर्हद्बुद्धविष्णुषु, हे. बुद्धे जिनो जित्वरे च, त्रि. वीतरागो जिनः प्रोक्तो जिनो नारायणः स्मृतः । कन्दर्पोऽपि जिनश्चैव जिनः सामान्यकेवली, अने.

जिष्णु. जिष्णुर्ना वासवेऽर्जुने । जित्वरे वाचप्रवत्, मे. जिष्णुः शक्रे धनञ्जये । जित्वरे च, वि. जिष्णुः शक्रेऽर्जुने विष्णौ जित्वरेऽर्के वसुष्वपि, हे. जेतरीन्द्रेऽर्जुने जिष्णुः, त्रि.

जिह्वा. जिह्वास्तु कुटिले मन्दे क्लीवं तगरपादपे, मे. जिह्वास्तु कुटिले मन्दे जिह्वास्तगरपादपे, वि. जिह्वाः कुटिले मन्दे च जिह्वं तगरपादपे, हे. जिह्वास्तु कुटिलेऽलसे, अ. जिह्वाः सप्तात् कुटिले मन्दे, त्रि.

जिह्वाग. जिह्वागोऽहौ च मन्दगे, मे. जिह्वागो मन्दगे सर्पे, हे, वि.

जिह्वा. जिह्वा तु वाचि ज्वालारसन्नयोः, हे.

जिह्वाप. जिह्वापः शुनि मार्जारं, मे. लि. जिह्वापः शुनि मार्जारं व्याघ्रचिह्नकयोगपि, वि. जिह्वापस्तु शुनि व्याघ्रे द्वीपिविडालयोः, हे. जिह्वापो वषट् शं सादिन्द्रमहकासुके, हा.

जीमूत. जीमूतोऽद्वौ भूतिकरे देवताङ्गे पयोधरे, मे. जीमूतः सगङ्गाभूतिकरे शक्रोऽद्वौ धोपके घने, वि. जीमूतो वासवेऽम्बुदे । धोपकेऽद्वौ भूतिकरे, हे. जीमूतौ मेघपर्वतौ, घने. जीमूतं पर्वतेऽपि कथयन्ति, ह.

जीर. जीरस्तु जरणे खङ्गे, मे. जीरः खङ्गे बणिग्द्रुवे, वि. जीरस्वजाजरां खङ्गे च, हे.

जीर्णं. जीर्णं परिपक्वपुराणयोः, मे. जीर्णं पक्वे पुराणे च, वि.

जीव. जीवः प्राणिनि वृत्तौ च वृद्धभेदे वृत्तस्तौ । जीवा जीवन्तिका मूर्ध्वीवचाशिक्षितभूमिषु । न स्त्री तु जीविते, मे. जीवः सग्रात् त्रिदशाचार्यं द्रुमभेदे शरीरिणि । जीवितेऽपि च जीवा तु वचायां धनुषो गुणे । शिक्षिते क्षितिजीवन्तरो वृत्तौ, हे. जीवोऽस्त्री जीविते पुंसि गुरुजन्तोः स्त्रियां गुणे, ति. जीवो वृद्धभेदे सग्रात् जीवः प्राणिनि गोष्ठ्यतौ । जीवा जीवन्तिकाभूमयो मूर्ध्वीवचाशिक्षितवृत्तिषु । वचायामपि जीवा सग्रात् जीवं जीवा च जीविते, वि.

जीवक. जीवकः प्राणके पीतशालकूपणयोरपि । कूर्चशीर्षेऽपि पुंसि सग्राद् आजीवे जीविका मता । त्रिषु सेविनि वृद्धप्राणीर्जीविनोराहितुण्डके, मे. जीवकः पीतशाले सग्रात् कूपणे वृद्धिजीविनि । सेविनि प्राणकेऽप्याहितुण्डके पादपान्तरे । आजीवे जीविकामाङ्ग जीवन्तग्रामपि कुत्रचित्, वि. जीवको वृद्धिजीविनि । कूपणे प्राणके पीतशालसेवकयोर्द्वौ मे । व्यालग्राहे जीविका तु जीवन्तग्रां वर्तनेऽपि च, हे.

जीवञ्जीव. जीवञ्जीवश्चकोरे सग्राद् द्रुमभेदेऽपि पुंस्रयम्, मे. जीवञ्जीवश्चकोरे सग्राद् द्रुमपक्षिविशेषयोः, वि. जीवञ्जीवः खगान्तरे । द्रुमभेदे चकोरे च, हे.

जीवद. जीवदो वैद्यविद्विषोः, मे, वि. जीवदो रिपुवैद्ययोः ।
ग्रन्थिपणं, हे.

जीवन. जीवनं वर्तने नीरप्राणधारणयोरपि । जीवनी जीवना
चापि जीवन्तीभेदयोः क्रमात्, मे. जीवनं वर्तने नीरे पुत्रजीवे तु जीवनः ।
जीवनी जीवना चेति जीवन्तीभेदयोः क्रमात्, वि. जीवनस्तु पुत्रजीवे
जीवनं वृत्तिवारिणोः । सप्राज्जीवना तु मेदायां जीवनी तु मधुस्रवा, हे.
जीवनं वर्तनान्मसोः, त्रि.

जीवन्तिका. जीवन्तिका गुडूचप्राञ्च जीवाख्यशाकवन्दयोः, मे.
जीवन्तिकापि जीवाख्यशाकवन्दागुडूचिषु. वि.

जीवन्ती. जीवन्ती जीवनीशस्यो गुडूचीवन्दयोरपि, मे. जीव-
न्ती जीवनीशस्यो गुडूचीवन्दयोरपि, वि. जीवन्ती शमिवन्दयोः । जी-
वन्यां च गुडूच्यां च, हे.

जीवपुष्प. जीवपुष्पन्तु दमनके फणिज्जके, हे.

जीवातु. जीवातुरस्त्रियां भक्ते जीविते जीवनौषधौ, मे. जीवा-
तु जीविते भक्ते जीवातु जीवनौषधे, वि. जीवातु जीवनौषधे । जीविते-
ऽपि, हे.

जीवितेश. जीवितेशो यमे पुंसि त्रिषु सप्रात् जीवितेश्वरे, मे.
जीवितेशो यमे कान्ते जीवातौ जीविताधिपे, वि. जीवितेशः प्रिये यमे ।
जीवितस्त्रामिजीवात्वोः, हे. जीवितेशो यमे नाथे, त्रि.

जुष्ट. जुष्टन्तु क्षीवसुच्छिष्टे सेविते वाचप्रलिङ्गकम्, मे.

जुद्धराण. जुद्धराणोऽपि चाध्वयर्थावपि सप्रात् जातवेदसि, मे.
जुद्धराणोऽनलेऽध्वर्योः, वि. जुद्धराणोऽध्वयुर्वक्त्रोः, हे.

जू. जूस्वरगमने प्रोक्ता सामान्यगमने स्त्रियाम् । जूराकाशे
सरस्वतयां पिशाचयां जवने स्त्रियाम्, मे. जूराकाशे सरस्वतयां पिशाचयां
जवनेऽपि च, वि, हे.

जृम्भा. जृम्भा विकाशजृम्भणयोस्त्रिषु, मे. जृम्भा जृम्भे विकाशे

च, वि. जृम्भा जृम्भणे विक्राण्, हे.

जृम्भित. जृम्भितं करणे स्त्रीणामीहास्फुटितयोरपि, मे, वि. जृम्भितं तु विचेष्टितप्रवृत्तयोः । जृम्भायां स्फुटिते चापि, हे.

जैवाटक. जैवाटकः पुमान् सोमे दीर्घाद्युःकृशयोस्त्रिषु, मे. जैवा-
टकः स्याद्रजनौकरे । कृशायुग्मदभेजेषु, हे. जैवाटकः कृशे चन्द्रे भैष-
जत्रायुग्मतोरपि, वि. जैवाटकः शशाङ्केऽपि, अ. जैवाटकः कृशे चन्द्रे
दीर्घाद्युषि च सविषु, त्रि.

जोषम्. जोषम् सुखे प्रशंसायां तृष्णींलङ्घनयोरपि, मे, वि. जोषं सुखे स्तुतौ । मौनलङ्घनयोश्चापि, हे. तृष्णीमर्थं सुखे जोषम्, अ.

ज्ञ. ज्ञो ब्रह्मबुधविद्वत्सु, मे. ज्ञो विरिञ्चे बुधे सौम्ये, वि. ज्ञः
सप्राद् विचक्षणेषु पद्मासने चान्द्रमसायनौ, हे.

ज्ञाति. ज्ञातिस्तातसगोत्रयोः । पुमान्, मे. ज्ञातिः सगोत्रे
पितरि, वि. ज्ञातिः पितृसगोत्रयोः, हे.

ज्ञानिन्. ज्ञानी स्यात् पुंसि दैवज्ञे ज्ञानयुक्तेऽन्यलिङ्गकः, मे.

जत्रा. जत्रा मातरि वसुधायां मौर्व्याम्, मे. जत्रा मौर्वीमातृ-
भूमिषु, वि. जत्रा तु मातरि क्षामौर्व्याः, हे. जत्रा स्यान्मौर्व्यां चिता-
वपि, त्रि.

जत्रानि. जत्रानि जीर्णं च हानौ च तटिन्यामपि योषिति, मे.
जत्रानि हानौ खवन्त्रां च, वि.

जत्रायस्. जत्रायो वृद्धेऽतिप्रशस्ते, मे. जत्रायान् वृद्धे च शस्ते
च, वि. जत्रायान् वृद्धे प्रशसेत्र च, हे. (अतिशये) वृद्धप्रशस्ययो जत्रायान्, अ.

जत्रेष्ठ. जत्रेष्ठः अष्टे चातिवृद्धे त्रिषु मासान्तरे पुमान् । जत्रेष्ठो
तु गृहगोधाख्यजन्तुनक्षत्रभेदयोः, मे. जत्रेष्ठः अष्टेऽतिवृद्धे च जत्रेष्ठो
मासान्तरेऽपि च । गृहगोधर्क्षयोर्जत्रेष्ठो, वि. जत्रेष्ठः स्यादग्रजे अष्टे
मासभेदातिवृद्धयोः । जत्रेष्ठो भे गृहगोधायाम्, हे. त्रिषु जत्रेष्ठोऽति-
शस्तेऽपि, अ. जत्रेष्ठो मासि च वृद्धे च । जत्रेष्ठो च गृहगोधिका, त्रि.

ज्योतिस्. ज्योतिरग्नौ दिवाकरे । पुमान् नपुंसकं दृष्टौ स्यान्म-
त्प्रकाशयोः, मे. ज्योतिः प्रकाशे दृशि तारकासु ज्योतिर्दिनेशन-
योरपि स्यात्, वि. ज्योतिर्वङ्किदिनेशयोः । प्रकाशे दिशि नक्षत्रे,
हे. ज्योतिर्भद्योतदृष्टिषु, अ. दीप्तौ दृष्टौ च तारासु ज्योतिः शब्दो
नेगद्यते, अने. चक्षुषि ज्योतिः, ह.

ज्योत्स्ना. ज्योत्स्ना चन्द्रातपेऽपि स्यात् ज्योत्स्नायुक्तनिशि
स्मृता । ज्योत्स्नी पटोलिकायां स्यात् ज्योत्स्नायुक्तनिशि स्त्रियाम्, मे.
ज्योत्स्ना स्याज्ज्योतिःसंयुक्तनिशि चन्द्रातपेऽपि च । ज्योत्स्नी पटोली-
ज्योत्स्नावन्निशोः, हे. ज्योत्स्नी पटोलिकायां स्यात् ज्योत्स्नायुक्तविभा-
रौ । ज्योत्स्ना सचन्द्रनक्षत्ररात्रौ चन्द्रातपेऽपि च, वि.

ज्वलित. ज्वलितं दग्ध उज्ज्वले, मे. ज्वलितं भास्वरे दग्धे, वि.
ज्वलितौ दग्धभास्वरौ, हे.

भ. भो भण्टीशे सुरगुरौ दैत्यराजे ध्रुवावपि, मे. स्थितिः
प्राग्गो तथाजेशो वामाङ्गुलितलस्थितः । स्थलिकः स्थाणुसंज्ञश्च भकारो
जान्तसंज्ञकः, भा.

भञ्ज्वा. भञ्ज्वा वाते तारवायौ नष्टेऽपि कीर्तयते दुधैः । भञ्ज्वा
ध्वनिविशेषे च स्यादस्त्रुक्कणवर्षणे, मे. भञ्ज्वा ध्वनिविशेषेऽपि भञ्ज्वाणुजल-
वर्षणे, वि.

भर्भर. भर्भरः स्यात् कलियुगे वाद्यभाण्डे नदान्तरे, मे. भर्भ-
रस्तु कलियुगे वाद्यभाण्डे नदान्तरे, वि. भर्भरौ वाद्यभाण्डे कलियुगे,
हे. नदप्रभेदे वादे च भर्भरः, वि.

भला. भला स्यादातपस्रोर्मौ दुहितर्यपि च स्त्रियाम्, मे. भला
दुहितरि स्मृता । आतपोर्मौषु लुक्कायां भाली क्वापि विलोक्यते, वि.
भला पुत्रप्राप्तातपोर्मौ, हे. भलाऽतपोर्मिर्दुहिता, वि.

भस्मरी. भस्मरी भिस्मरी च द्वे ऊङ्ङ्क्ते बालकुन्तले, मे. भस्मरीवत्तु
भिस्मरी । वाद्यभेदे केशचक्रे, हे. भस्मरी भिस्मरी च द्वे ऊङ्ङ्क्ते बालचक्रके, वि.

भष. भषा नागबलायां स्त्री तापमत्स्यग्राटवीषु ना, मे. भष
नागबलायां सग्राद् वैसारिणि भषो मतः, वि. भषस्तु, मकरे वने। मी
भषा पुनः नागबलायाम्, हे.

भाट. भाटो निकुञ्जे कान्तारे व्रणादीनाञ्च मार्जने, मे. भाटो
व्रणादिसंमार्ष्टौ कुञ्जकान्तारयोरपि, हे. भाटो निकुञ्जे कान्तारे व्रण-
संमार्जनेऽपि च, वि.

भाली. ए. भला.

भिञ्जिम. वनदावेऽपि भिञ्जिमः, हा.

भिञ्जरी. ए. भञ्जरी.

भिञ्जिका, भिञ्जीका. भिञ्जिकोद्वर्त्तनपटे स्त्रियां द्योते च भिञ्जिका
प्रातपस्य रचौ भिण्टग्राम्, मे. भिञ्जीका भिञ्जिकाऽपि च। विलेपनमले
भिञ्जग्रामातपस्य रचि स्मृता, वि. भिञ्जीका भिञ्जिकावत् सग्राच्चौर्यां
रचप्रातपस्य च। विलेपनस्य च मले, हे.

भिञ्जी. भिञ्जी चौर्यातपरचो वर्त्तग्रामुद्वर्त्तनांशुके, मे. भिञ्जी
सग्रादातपरचि वर्त्तग्रामुद्वर्त्तनांशुके, वि. भिञ्जी वृद्वर्त्तनांशुके। वर्त्तग्रा-
तपरचोश्चौर्याग्राम्, हे.

भूणि. भूणिः कमुकभेदेऽपि दुष्टदैवश्रुतौ स्त्रियाम्, मे. भूणिः
कमुकभेदेऽपि दुष्टदैवश्रुतावपि, वि. भूणिः कमुकभेदे सग्राद् दुष्टदैवश्रुता-
वपि, हे. भूणिः कठिनपूगयोः, त्रि.

झ. झः पुमान् सग्रात् बलीवर्दे श्रुके वाममतावपि, मे. वामा-
ङ्गल्यग्रतः सिद्धिरङ्ग, शौ सर्वसंज्ञकः। मातङ्गो क्षत्रगामनश्च अकारश्च निर-
ञ्जनः, मा.

ट. टः पुमान् वामने पादे निःस्वनेऽपि क्वचिन्मतः, मे. जरा सु-
कुन्दः सोमेशः दक्षपादादिगोमुखः। गञ्जाङ्गुशश्च बालेन्दुः अमृताद्यष्टकः
स्मृतः, मा.

टगर. टगरदङ्कणक्षारे हेलविभ्रमगोचरे। नाऽन्यवत् केकराक्षे

सगात्, मे. टगरष्टङ्कणच्चारं हेलाविम्बमगोचरे । वाचप्रवत् केकराच्चे तु,
वि. टगरष्टङ्कणे केकराच्चे, हे.

टङ्क. टङ्को नीलकपित्थे च खनित्रे टङ्कणे स्त्रियाम् । जङ्गायां
स्त्री पुमान् कोपे कोशसिन्धुवदारणे, मे. टङ्को नीलकपित्थेऽसिकोषे
कोपेऽश्मदारणे । मानान्तरे खनित्रे च जङ्गायां टङ्कणेऽपि च, हे. टङ्कः
कपित्थभेदे सत्रान्मानान्तरखनित्रयोः । कोपेऽसिकोषे जङ्गायां टङ्कणे ग्राव-
दारणे, वि. जङ्गायामद्रिभित्तौ च खनित्रे ग्रावदारणे । कपित्थे चास्त्रियां
टङ्कः, त्रि. टङ्कः सगादभिमाने प्रस्तरघटनोपकरणेऽपि च, ह.

टङ्कार. टङ्कारो विस्त्रये पुंसि प्रसिद्धौ सिञ्चिनीधनौ, मे. ट-
ङ्कारः सिञ्चिनीधनौ । विस्त्रये च प्रसिद्धौ च, वि. टङ्कारो जगार-
वेऽङ्गते । प्रसिद्धौ च, हे. अथ गुणधनौ । प्रसिद्धावपि टङ्कारः, त्रि.

टङ्ग. टङ्कोऽस्त्री सगात् खनित्रके । खङ्गभेदे च जङ्गायाम्, मे. टङ्गः
खनित्रे जङ्गासेराः, हे. टङ्गः कृपाणभेदे स्यात् जङ्गायाञ्च खनित्रके, वि.

टट्टरी. टट्टरी समान्द्रुषावादे लम्पापट्टहवाद्ययोः, मे, वि. टट्टरी
त्वन्तताख्याने लम्पापट्टहवाद्ययोः, हे.

टार. टारो लङ्गतुरङ्गयोः, हे, वि, मे.

टुण्टुक. टुण्टुकः शोणकाल्पयोः, मे. टुण्टुकावल्पशोणकौ, त्रि.
टुण्टुकः शोणके क्रूरे, वि.

ठ. लाङ्गलीशो नन्दजश्च पालिनी च कमण्डलुः । दक्षजानुगतः
स्थायी ठकारः स्थविरः स्मृतः, मा. ठो मण्डले चन्द्रविम्बे न्यूनैश्च लोक-
गोचरे, मे.

ड. नन्दौ चान्तिर्दारकश्च डामरो दक्षगुल्फगः । व्याघ्रपादः शुभा-
ङ्गिश्च डकारस्तोमरो मतः, मा. डः पुमान् वाडवाग्नौ सगात् डाकिव्यां
स्त्री निगद्यते, मे.

डिङ्गर. डिङ्गरो डङ्गरेऽपि च । चोपे, मे. डिङ्गरो डङ्गरे चोपे, वि.

डिम्ब. डिम्बो भयध्वनावण्डे पुष्पुसङ्गीहविम्बे, मे. डिम्बः

स्यात् विस्ववस्रीङ्गोरैरण्डे पुपफुसे भये, वि. डिम्ब एरण्डभययो विस्ववे
स्रीङ्ग पुपफुसे, हे. स्रीहविस्ववयो डिम्बः, त्रि. डिम्बं भये च कलले
पुपफुसे च प्रचक्षते, हा.

डिम्बिका. डिम्बिका जलविम्बे सत्रान् मोणके कामुकस्त्रियाम्, मे.

डिम्भ. डिम्भोऽपि बालिशे बाले, मे. डिम्भो बालिशपोतयोः,
वि. डिम्भो वैधेयबालयोः, हे. डिम्भौ तु शिशुबालिशौ, अ.

डुलि. डुलिस्तु कमठे सुनौ, वि. व. डुलि.

ढ. ढो ढक्कायां पुमानुक्तः शुनि तस्य च लाङ्गुले, मे. ऐश्वरौ
चार्धनारीशः नरः शाखान्तराकृतिः । दक्षपादाङ्गुलीमूलः फलो ढक्को
ढकारकः, मा.

ण. णः पुमान् बिन्दुदेवे सत्राद् भूषणे गुणवर्जिते । पानीयनिलयेऽ-
पीति केचिद्रूपे विपश्चितः, मे. उमाकान्तो नरकजित् रतिर्दक्षपदाग्रगः ।
निर्वाणस्त्रिगुणाकारः त्रिरेखो णः समीरितः, मा.

त. तच्चौरावृतपुच्छेषु क्रोडे ष्वेच्छे च कुत्रचित् । अपुमां-
स्तरणे पुण्ये कथितः शब्दवेदिभिः, मे. वामोरुमूलनिलय आषाढी का-
मिका हरिः । तीव्रश्च तरलो नीलः तकारः कीर्तितो बुधैः, मा.

तच्चक. तच्चकस्तु पुमान् नागराजभेदे च वर्धकौ, मे. तच्च-
कः फणिभेदे च वर्धकिद्रुमभेदयोः, वि. तच्चकस्तस्मिन् पन्नगे । द्रुम-
भेदे, हे. तच्चको नागवर्धकयोः, अ.

तट. तटं नपुंसकं क्षेत्रे प्रतीरे तु तटौ त्रिषु, मे.

तड़ाग. तड़ागोऽस्त्री जलाधारविशेषे यन्त्रकूटके, मे. तड़ा-
गस्तु जलाधारविशेषे कूटकेऽपि च, वि.

तण्डक. तण्डकः खञ्जने फेने समासप्रायवाचि च । गृहदारुतश्च-
स्कन्धमायावज्जलवेष्पि, मे. तण्डकः खञ्जने फेने समासप्रायवाचि
च । गृहदारौ तरुस्कन्धमायावज्जलयोरपि, वि. तण्डकस्तु समस्तपद-
जातके । तरुस्कन्धे वैश्वदारुमायावज्जलयोरपि । फेजखञ्जनयोश्चापि,

हे. गृहदारौ तण्डुकोऽस्त्री समासप्रायवाचि च, वि. तण्डुकः खञ्जने फेने, हा.

तण्डुरीण. तण्डुरीणः कौटमात्रे वर्बरे तण्डुलोदके, मे, वि. तण्डुरीणस्तु वर्बरे । तण्डुलास्त्रुनि कौटे च, हे.

तण्डुल. तण्डुलः सप्राद् विङङ्गे च धान्यादिनिकरे पुमान्, मे. तण्डुलाख्या विङङ्गे सप्राद् धान्यादिनिकरेऽपि च, वि. तण्डु-लः । विङङ्गे धान्यसारे च, हे. विङङ्गेऽपि च तण्डुलः, वि.

तण्डुलीय. तण्डुलीयः शाकभेदे विङङ्गतत्वाप्ययोः, मे, वि, ह.

तत. अथ ततं व्याप्ते विस्तृते च त्रिलिङ्गकम् । क्लीबं वी-णादिवादेऽ स्यात् पुलिङ्गस्तु समीरणे, मे. व्याप्तविस्तृतवादेऽपि ततम्, वि. ततं विततवद् व्याप्ते विस्तृते वाचप्रवन् मतम् । ततं वीणा-दिवाद्ये च पवमाने, वि. ततं वीणादिवादेऽ सप्रात् ततो व्याप्तेऽनिले षथौ, हे.

ततस्. तत आदौ परिप्रश्ने कथान्तरे । आनन्तर्ये, वि. तत आदौ कथान्तरे । पञ्चम्यर्थे परिप्रश्ने, हे.

तत्. तत्त्वं स्वरूपे परमात्मनि । सप्राद्विलम्बितवृत्ते च, मे. तत्त्वं वाद्यप्रभेदे स्यात् स्वरूपे परमात्मनि, वि. तत्त्वं परमात्मनि । वाद्य-भेदे स्वरूपे च, हे. तत्त्वं विलम्बिते वृत्ते स्वरूपे परमात्मनि, वि. तत्त्वं याथार्थ्यप्रब्रह्मणोः, अ.

तथा. तथाऽभ्युपगमे षट्प्रतिवाकेऽ समुच्चये । सदृशे निश्चयेऽपि स्यात्, मे. तथा सप्रान् निश्चये षट्प्रतिवाकेऽ समुच्चये, वि, हे.

तद्दिन. तद्दिनं दिनमध्ये सप्रात् तथैव प्रतिवासरे, मे. तद्दिनं दिनमध्ये सप्रात् तद्दिनं प्रतिवासरे, वि. तद्दिनं पुनः । दिनमध्ये प्रतिदिने, हे.

तनु. तनुः काये त्वचि स्त्री सप्रात् त्रिष्वल्पे विरले कृशे, मे. तनुः काये कृशे चाल्पे विरलेऽपि च वाचप्रवत्, वि. तनु वंपुखचोः । विरले-

ऽल्पे कृशे, हे. गत्वदेहयोरपि तनुः, अ. विरलेऽल्पे कृशे तनुः, त्रि.

तनूरुह. तनूरुहन्तु लोम्नि सप्तात् पतत्वे च नपुंसकम्, मे. तनूरुहं गरुल्लोम्नोः, वि. तनूरुहस्तु पुत्रे गरुति लोम्नि च, हे.

तन्त्र. तन्त्रं कुटुम्बकृतेषु सप्तात् सिद्धान्ते चौषधोत्तमे । प्रधाने तन्तुवाये च शास्त्रभेदे परिच्छदे । श्रुतिशास्त्रान्तरे हेतावुभयार्थप्रयोजके । इतिकर्तव्यतायाञ्च तन्त्रौ वीणागुणे मता । अष्टतादेहशिरयोः, मे. तन्त्रं कुटुम्बकृतेषु सप्तात् कारणे च परिच्छदे । शास्त्रे प्रधाने सिद्धान्ते तन्तुवायेऽगदोत्तमे । तत्त्वादिसाधनोपाये श्रुतिशास्त्रान्तरेऽपि च । इति कर्तव्यतायां च तन्त्रौ वीणागुणे तनोः । शिरायां मन्त्रतायां च, वि. तन्त्रं सिद्धान्ते राष्ट्रे च परच्छन्दप्रधानयोः । अगदे कुटुम्बकृत्ये तन्तुवाये परिच्छदे । श्रुतिशास्त्रान्तरे शास्त्रे करणे व्यर्थसाधके । इतिकर्तव्यतातन्त्रो-स्तन्त्रौ सप्ताद् वल्लकीगुणे । अष्टतायां च नाड्यां च शिरायां वपुषोऽपि च, हे. तन्त्रं प्रधाने सिद्धान्ते सूत्रवाये परिच्छदे, अ. इतिकर्तव्यता तन्त्र-मुपायश्च द्विसाधकः, त्रि. तन्त्रं शास्त्रं कुलं तन्त्रं तन्त्रं सिद्धौषधी क्रिया । तन्त्रं सुखं बलं तन्त्रं तन्त्रं पवनसाधनम्, अने. तन्त्रं तन्तुषु तन्त्रेषु सिद्धान्तपरिच्छदप्रधानेषु, ह.

तन्द्री. तन्द्री निद्राप्रमौलयोः, मे, वि, अ. तन्द्री निद्रा प्रमौला च, हे.

तपन. तपनोऽरुस्करेऽपि सप्ताद् भास्करे निरयान्तरे, मे. तपन-स्तरणौ तापे भस्मते नरकान्तरे, वि. तपनो रवौ । भस्मते नरके शीघ्रे, हे. तपनो नरके भानौ, त्रि.

तपस्. तपो लोकान्तरेऽपि च । चान्द्रायणादौ धर्मे च पुमान् शिशिरमाधयोः, मे. तपश्चान्द्रायणादौ सप्ताद् धर्मे लोकान्तरेऽपि च । तपा माघे च शिशिरे, वि. तपः कृच्छादिकर्मणि । धर्मे लोकप्रभेदे च तपाः शिशिरमाधयोः, हे. तपः कृच्छादिकर्म च, अ. अथ हिमतीर्त्तौ ना धर्मे व्रते तपः, त्रि.

तपस्रः. तपस्रा व्रतचर्थायां तपस्रः फारगुने पुमान्, मे. तपस्रः फारगुने पार्थे तपस्रा नियमस्थितौ, हे. तपस्रा व्रतचर्थायां तपस्रो मासि फारगुने, वि.

तपस्विन्. तपस्वी तापसे चानुकम्पे त्रिष्वथ योषिति । मांसिका-कटुरोहिण्योः, मे. तपस्वी तापसे चानुकम्पने च तपस्विनी । मांसिका-कटुरोहिण्योः, वि. तपस्वी तापसे दीने, हे. तपस्विनी पुन मांसौ कटुरो-हिणिकाऽपि च, हे. अनुकम्पस्तपस्वी स्रात् तपस्वी च धृतव्रतः, हा. व्रतिशेचत्रौ तपस्विनौ, त्रि. करुणाप्रतिपादने तपस्वी च, ह.

तपोधन. तपोधनस्तापसे स्रान् सुख्डीयां तु तपोधना, मे. तपोधनस्तापसे स्रान् सुख्डीयां च तपोधना, वि. तपोधना तु सुख्डीयां तपोधनस्तपस्विनि, हे.

तमस्. तमो ध्वान्ते गुणे शोके क्लीबं वा ना विधुन्तुदे, मे. तमोऽन्धकारे स्वर्भानौ तमः शोके गुणान्तरे, वि. तमो राहौ गुणे पापे ध्वान्ते, हे. राहौ ध्वान्ते गुणे तमः, अ. तमः शोकेऽपि, त्रि.

तमाल. तमालस्तिलके खड्गे तापिच्छे वरुणद्रुमे, मे. तमाल-स्तिलके खड्गे तापिच्छे च तृणद्रुमे, वि. तमालो वरुणे पुण्ड्रेऽसौ तापिच्छे, हे. तमालो वरुणे खड्गे तापिच्छे तिलकेऽपि च, त्रि.

तमालपत्र. तमालपत्रं तापिच्छे तिलके पत्रकेऽपि च, मे, वि. तमालपत्रं तिलके तापिच्छे पत्रकेऽपि च, हे.

तमिस्त्र. तमिस्त्रं तिमिरे कोपे स्त्री तु तमस्ततौ । कृष्णपक्ष-निशायां च मे. तमिस्त्रं तिमिरे कोपे तमिस्त्रा च तमस्ततौ । कृष्ण-पक्षनिशायां च, वि. तमिस्त्रं तिमिरे कोपे तमिस्त्रा दर्शयामिनी । तमस्ततिः, हे.

तमोघ्न. तमोघ्नः सूर्यवक्त्रीन्दुबुधशङ्करविष्णुषु, मे, वि. तमोघ्नो वक्त्रिसूर्येन्दुबुधकेशवशम्भुषु, हे.

तमोबुद्. तमोबुदग्नीन्दर्के ना, मे. तमोबुदग्नीन्दर्केषु, वि. तमो-

नुत्तु शशिमार्तण्डवक्त्रिषु, हे. चन्द्राग्न्यर्कास्तमोऽनुदः, अ.

तमोऽपह. तमोऽपहः सहस्रांशुसृगाङ्गजिनवक्त्रिषु, मे, वि. तमोऽपहो जिने रवौ । चन्द्रेऽग्नौ, हे. अग्नीन्द्रर्कास्तमोऽपहाः, अ.

तर, रि. तरस्तु तरणे पुंसि दशालौ पेटके तरी, मे. तरि नावि दशायां च वस्त्रादीनां च पेटके, वि. तरि दशायां वेडायां वस्त्रादीनां च पेटके, हे. पेटके नावि च तरी, त्रि.

तरणि. तरणि दुर्गमणौ पुंसि कुमारीनौकयोः स्त्रियाम्, मे. तरणिस्तरणे भानौ कुमारीपथिनौकयोः, वि. तरणिस्तरणेऽर्केऽग्नौ कुमारीपथिनौकयोः । यष्टावधौ, हे. दुर्गमणौ तरणिः पुंसि कुमारीनौकयोः स्त्रियाम्, त्रि.

तरण्ड. तरण्डो वडिशीसूत्रवद्धकाष्ठादिके ऋवे । नौकायामपि स्त्री स्यात्, मे. तरण्डो वडिशीसूत्रावद्धवस्तुनि भेलके, वि.

तरद्. तरत् स्त्रियां ऋवेऽपि सगात् कारण्डे च विहङ्गमे, मे. तरत् कारण्डवे ऋवे, वि.

तरल. तरलं चञ्चले पिङ्गे भास्करेऽपि त्रिलिङ्गकम् । हारमध्यमणौ पुंसि यवागूसुरयोः स्त्रियाम्, मे. तरलश्च चले पिङ्गे हारमध्यमणावपि । भासुरे चाय तरला यवागूसुरयो र्मता, वि. तरलो भास्करे चले । हारमध्यमणौ पिङ्गे तरला मधुमक्षिका, हे. लोहे हारमणौ पुंसि यवाग्वा तरला स्त्रियाम्, त्रि.

तरस्. तरस् बले च वेगे च, मे, वि. तरो जवे बले, हे. तरो वेगे बलेऽपि च, त्रि.

तरस. तरसं मांसमाख्यातं तरसं बलमुच्यते, अने.

तरस्विन्. तरस्वी शूरवेगिनोः, मे. तरस्वी वेगिशूरयोः, वि. हे. वेगिशूरौ तरस्विनौ, अ.

तरीष. तरीषः शोभनाकारे भेलेऽब्धिव्यवसाययोः, वि. तरीषः शोभनाकृतौ । भेलेऽब्धौ व्यवसाये च, हे.

तरुण. तरुणः कुञ्जपुष्पे ना रज्जुके यूनि तु त्रिषु, मे. तरुणः स्या-
न्मेषे यूनि कुञ्जपुष्परज्जुकेयोः, वि. तरुणः कुञ्जपुष्पे स्यादेरण्डे यूनि नूतने,
हे. तरुणः कुञ्जपुष्पेऽपि, वि.

तर्क. तर्कः काङ्क्षावितर्कोहहेतुशास्त्रेषु कथ्यते, मे. तर्को वितर्को
काङ्क्षायामूह्यतर्कविशेषयोः, हे. तर्कः काङ्क्षावितर्कोहकर्मभेदेषु कीर्तयते, वि.

तर्तरीक. तर्तरीकं वह्निवे स्यान्न द्वयोः पारगे त्रिषु, मे. तर्तरीकं
वह्निवे. पारगे, हे. तर्तरीकं वह्निवे स्यात्तर्तरीकश्च पारगे, वि.

तर्ष. तर्षो लिङ्गोदन्ययोः, मे. तर्षो लिङ्गापिपासयोः, वि. त्रि.

V. तृष्.

तल. तलं स्वरूपेऽनूर्ध्वं स्त्री क्लीबं जत्राघातवारणे । कानने का-
र्यवीजे च पुंसि तालमहोरुहे । चपेटे च त्वरौ तन्त्रीघाते सव्येन पाणिना,
मे. तलं स्वरूपाधरयोः खङ्गमुष्टिचपेटयोः । जत्राघातवारणेऽपि स्यात् तल-
स्तालतरावपि, वि. तलं जत्राघातवारणे । तलश्चपेटे तालद्रौ रूभावाध-
रयोः त्वरौ, हे. अधःस्वरूपयोरस्त्री तलम्, अ. तलं मूलचपेटयोः, वि.

तलिन. तलिनं विरले स्तोके स्तुच्छेऽपि वाचप्रलिङ्गकम्, मे. त-
लिनं विरले स्तोके स्तुच्छेऽपि तलिनं मतम्, वि. तलिनं विरले स्तुच्छे
स्तोके, हे. तलिनं विरले स्तोके वाचप्रलिङ्गकम्, अ.

तलिम. तलिमं कुट्टिमे तल्पे चन्द्रहासे वितानके, मे, वि. तलिमं
तल्पखङ्गयोः । विताने कुट्टिमे चापि, हे. तलिमं तल्पकुट्टिमे, वि.

तलुन. तलुनः पवने यूनि युवत्यां तलुनी स्मृता, मे. तलुनं
पवने यूनि स्त्रियां च तलुनीं विदुः, वि. तलुनो यूनि मारुते, हे.

तल्प. तल्पमट्टे कलत्रे च शयनीये च न द्वयोः, मे, तल्पं तु शयनीये
स्यात् तल्पमट्टकलत्रयोः, वि. तल्पमट्टे शय्याकलत्रयोः, हे. तल्पं दारेषु,
ह. तल्पं शय्याद्वारेषु, अ. अट्टे दारेषु शय्यायां तल्पशब्दोऽभिधी-
यते, अने.

तल्ल. तल्लो तरुण्णां तल्लसु जलाधारान्तरे पुमान्, मे. तल्लो तलुन्यां

तस्मिन् जलाधारान्तरेऽपि च, वि. तस्मिन् जलाधारभेदे तस्मी तु वरुणस्त्रि-
याम्, हे.

तवीष. तवीषी शक्रकन्यायां पुंसि स्वर्गे मद्भेदधौ, मे.

ताड. ताडस्तु ताडने घोषे सुष्टिमेयतृणादिषु । ताडौ पल्लवे
च, मे. ताडस्ताडनघोषयोः । सुष्टिमेयतृणादौ च ताडौ तालौ दलद्रुमे,
वि. ताडोऽद्वौ ताडने घोरे सुष्टिमेयतृणादिके । ताडौ तालौ दलतरौ, हे.

ताण्डव. ताण्डवोऽस्त्री तृणान्तरे । भवेदुद्धतमृते च, मे.
ताण्डवं कथितं मृत्ये तृणभेदेऽपि ताण्डवम्, वि. ताण्डवं तृणभिन्ना-
भ्यभेदयोः, हे.

तात. तातोऽनुकम्पेन जनके, मे, वि. तातोऽनुकम्पेन पितरि,
हे. तातः पितृनुकम्पयोः, वि.

तातय. तातयः क्षुद्रताते ना जनकस्य हिते त्रिषु, मे. तातय
क्षुद्रताते स्याज्जनयित्वीहितेऽपि च, वि.

तातल. तातलो रुजि पाके च लोहकूटे मनोजवे, मे.

ताप. तापः सन्तापकृच्छयोः । तापी नद्यन्तरे, मे. तापोऽपि
तापे दवयौ तापी तु सरिदन्तरे, वि. तापः सन्तापे कृच्छ्रे च तापी
सरिदन्तरे, हे.

तामरस. अथ तामरसं पद्मे ताम्रकाञ्चनयोरपि, मे. स्मृतं ताम-
रसं पद्मे ताम्रकाञ्चनयोरपि, वि. तामरसन्तु पङ्कजे । ताम्रकाञ्चनयो-
हे. पद्मे स्वर्णे तामररुम्, वि.

तामस. तामसी निम्नि दुर्गायां तामसो भुजगे खले, मे, वि. नि-
दुर्गा च तामसी, वि. तामसः सर्पखलयोस्तामसी स्थान् निशोमयोः, हे.

ताम्बूल. ताम्बूली नागवल्लीयां स्त्री क्रमुके तु नपुंसकम्,
ताम्बूली नागवल्लीयां च ताम्बूलं क्रमुकेऽपि च, वि. ताम्बूलं क्रमुकं
फलं । ताम्बूली नागवल्लीयां स्यात्, हे. गुवाकेऽपि च ताम्बूलम्, वि.

ताम्ब. ताम्बं शुल्बेऽरुणेऽपि च, मे. ताम्बं शुल्बेऽरुणेऽन्यवत्,

ताम्रन्तु शुल्हे शुल्हनिभेऽपि च, हे. ताम्रं शुल्हेऽरणे त्रिषु, त्रि.

तार. तारो वानरभिन्नुक्ताविशुद्धयोः शुद्धमौक्तिके । ना नक्षत्रे ऽक्षिमधेयं च न ना रूपेण नपुंसकम् । स्त्री बुद्धदेवताभेदे बालिग्रीष्मति-
भार्ययोः । त्रिलिङ्गोऽतुप्रचक्ष्णं च, मे. तारो सुक्तादिसंशुद्धौ तारणे
शुद्धमौक्तिके । तारा च रजतेऽतुप्रचक्ष्णरेऽप्यम्यवदीरितम् । ऋक्षाक्षिमध-
योस्तारा सुग्रीवगुरुयोषितोः । बुद्धदेव्यां मता तारा, वि. तारो निर्मल-
मौक्तिके । सुक्ताशुद्धौ उच्चनादे नक्षत्रनेत्रमध्ययोः । तारं रूपेण तारा
बुद्धदेव्यां सुरगुरुस्त्रियाम् । सुग्रीवपत्न्याम्, हे. सुक्ताशुद्धौ च तारः स्यात्
अ. तारोऽतुप्रचक्ष्णरे त्रिषु । तारिण्यङ्गदमात्रोः स्त्री न ना ऋक्षाक्षिम-
ध्ययोः, त्रि. तारो सुक्तागुणेऽपुप्रक्तः, च.

तारक. तारको दैत्यभित्कर्णधारयो न हयो हृदि । कनीनिकाया-
श्च च न पुमान् त्रातरि त्रिषु, मे. तारकः कर्णधारे स्याद् दैतेयं च
हृदि तारकम् । कनीनिकायां नक्षत्रे तारकं तारकेति च, वि. तारकः
कर्णधारके । दैतेयं च तारकमुद्धौ नेत्रतन्मध्ययोरपि, हे. दैत्ये ना कर्ण-
धारे च तारकं हृदि भे न ना, त्रि.

तार्क्ष्य. तार्क्ष्यः स्यादश्वकर्णाख्यश्च रयतुरङ्गयोः । तार्क्ष्यं रसा-
ञ्जने तार्क्ष्यं गरुडे गरुडाग्रजे, वि. तार्क्ष्यं ऽश्वसर्पयोः । गरुडाग्रजे
सुपर्णे च पुंसि क्लीवं रसाञ्जने, मे. तार्क्ष्यस्तु स्यन्दने वाहे गरुडे गरुडा-
ग्रजे । अश्वकर्णाङ्गयतरौ स्यात्तार्क्ष्यन्तु रसाञ्जने, हे. तुरङ्गगरुडौ
तार्क्ष्यौ, अ.

ताल. तालः करतलेऽङ्गुष्ठमध्यमाभ्याश्च सम्मिते । गीतकालक्रि-
यामाने करास्तले द्रुमान्तरे । वाद्यभाग्ये च कांस्यस्र त्वरौ तालौ जटौ-
षधौ । क्लीवन्तु हरिताले स्रग्रात्, मे. तालः करतलेऽङ्गुष्ठमध्यमाभ्यां च
सम्मिते । गीतकालक्रियामाने तालः खङ्गादिसुष्टिषु । द्रुमभेदे करास्तले
तालन्तु हरितालके । वाद्यभाग्ये च कांस्यस्र, वि. तालः कालक्रिया-
माने हस्तमानद्रुमभेदयोः । करास्तोटे करतले हरिताले त्वरार्वापि, हे.

तिन्तिङ्. तिन्तिङी डिब्वचिञ्चयोः, मे. अथ तिन्तिङः । दैत्यभेदे तिन्तिङीके कालदासे महीरहे । तिन्तिङी चुके चिञ्चायाम्, हे. तिन्तिङी मूरहे कालदासे दैत्यान्तरेऽपि च । तिन्तिङ्तिन्तिङी तु स्यात् चिञ्चाट्छान्तयोरपि, वि.

तिमिर. तिमिरं ध्वान्ते नेत्रामयान्तरे, मे. तिमिरं ध्वान्ते नेत्रामयेऽपि च, वि. तिमिरं तु दृष्टिरोगान्धकारयोः, हे. ताम्नेऽन्धे तिमिरं ध्वान्ते, वि.

तिरस्. तिरोऽन्तर्धौ तिर्यगर्थे, अ, मे, वि. तिरोऽन्तर्धौ तिरश्चि च, हे.

तिर्यच्. तिर्यक् तिरोऽर्थे वक्त्रे च विहङ्गादौ त्वनव्ययम्, मे, वि. तिर्यक् स्यात् तिरश्चीनवक्रयोः, हे.

तिलक. तिलको द्रुमरोगाश्वभेदे च तिलकालके । क्लौवं सौवर्चल-क्लोम्नो न स्त्रियान्तु विशेषके, मे. तिलकं चित्रके प्राञ्जल्लामे तिलकालके । रोगविद्रुमभेदेषु क्लोम्नि सौवर्चलेऽपि च, वि. तिलकोऽश्वद्रुमभिदोः पुण्ड्रके तिलकालके । तिलकं रुचके क्लोम्नि, हे. तिलकं चित्रके क्लोम्नि ना तरौ तिलकालके । तिलकोऽपि विशेषकः, ति. तिलको वृक्षभेदश्च तिलकं चित्रकं विडुः । तिलकं क्लोमसञ्ज्ञा स्यात् प्रधानं तिलकं मतम्, अने. V. मोक्ष.

तिलपर्ण. तिलपर्णी तु सिङ्गुके । श्रीवासे चन्दने, हे. तैलपर्णी मलयजे श्रीवासे सिङ्गुकेऽपि च, मे, वि.

तिष्य. तिष्यो नक्षत्रभेदे स्यात् कलौ धातृप्राञ्च योषिति, मे. तिष्यः पुष्ये कलौ धातृप्राञ्च तिष्या पुष्यवदिष्यते, वि. तिष्यः पुष्यवत् कलौ मे तिष्या त्वामलकीतरौ, हे. तिष्यः पुष्ये कलियुगे, अ.

तीक्ष्ण. तीक्ष्णं सामुद्रलवणे विषलोद्वाजिमुष्कके । क्लौवं यवा-ग्रजे 'पुंसि तिग्मात्मत्यागिनोस्त्रिषु', मे. तीक्ष्णं सामुद्रलवणे विषलोद्वा-जिमुष्कके । तीक्ष्णः चारे च तिग्मात्मत्यागिनो वाचयवद् भवेत्, वि

तीक्ष्णं सासुद्रलवणे विषायोमरकाजिषु । आत्मत्यागिनि तिग्मे च,
हे. विषाभिमरलोष्ठेषु तीक्ष्णं क्लीबे खरे त्रिषु, अ. तीक्ष्णं तीव्रं समा-
ख्यातं तीक्ष्णं लोहसुशन्ति च, अने.

तीक्ष्णगन्ध. तीक्ष्णगन्धा वचाराजिकयोः शोभाञ्जने पुमान्, मे.
तीक्ष्णगन्धा वचायां च शिग्रुराजिकयोरपि, वि. तीक्ष्णगन्धा वचौषधौ ।
शोभाञ्जने राजिकायाम्, हे.

तीर. तीरन्तु रोधसि । पुंसि त्रिषुणि, मे. तीरं तटे तपो
तीरम्, वि. तीरो वङ्गे तीरं पुनस्तटे, हे.

तीर्थ. तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपायनारौरजःसु च । अवतारर्षि-
जुष्टास्त्र, पात्रोपाधायमन्त्रिषु, मे. तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपायोपाधायम-
न्त्रिषु । अवतारर्षिजुष्टास्त्रः स्त्रीरजःसु च विश्रुतम्, वि. तीर्थं शास्त्रे
सुरौ यज्ञे पुण्यक्षेत्रावतारयोः । ऋषिजुष्टे जले सत्रिणुप्रपाये स्त्रीरज-
सप्रपि । योनौ पात्रे दर्शने च, हे. निपानागमयोस्तीर्थे ऋषिजुष्टे जलेऽपि
च, अ. तीर्थं त्रुपाययोगयोः, त्रि. योनौ जलावतारे च मन्त्राद्यष्टादश
स्वपि । पुण्यक्षेत्रे तथा पात्रे तीर्थं सत्राद् दर्शनेषु च, ह.

तीवर. तीवरो नास्त्रुधौ व्याधे, मे.

तीव्र. तीव्रा तु कटुरोहिण्यां राजिकागण्डदूर्वयोः । त्रिष्वतुषण्ण
नितान्ते च कटौ, मे. तीव्रमतुषण्णकटुकनितान्तेष्वन्यवन्मत्तम् । तीव्रा
च कटुरोहिण्यामासुरौगण्डदूर्वयोः, वि. तीव्रं कटूणात्यर्थेषु तीव्रा च
कटुरोहिणी । गण्डदूर्वाऽसुरौ, हे. तीव्रं कटु नितान्तञ्च, त्रि.

तु. तु पादपूरणे भेदे समुच्चयेऽवधारणे । पद्मान्तरे नियोगे च
प्रशंसायां विनिग्रहे, मे. तु पादपूरणे भेदे समुच्चयेऽवधारणे, वि.
तु विशेषेऽवधारणे । समुच्चये पादपूरणौ, हे. तु स्याद् भेदेऽवधारणे, ह.

तुङ्ग. तुङ्गी निशावर्बरयोः पुन्नागनगयोः पुमान् । उन्मते त्रिषु
मे. तुङ्गः स्यादुन्मतेऽन्यवत् । वर्बराणिशयोस्तुङ्गी, वि. तुङ्गी प्रोक्ता
हरिद्रायां वर्बरायामपीष्यते । तुङ्गः पुन्नागनगयो र्बुधे स्यादुन्मतेऽ-

न्यवत्, हे. तुङ्गौ पुन्नागसोच्छ्रयौ, त्रि.

तुङ्गभद्र. तुङ्गभद्रा नदीभेदे स्त्रियां पुंसि मदोत्कटे, मे. तुङ्ग-
भद्रा नदीभेदे तुङ्गभद्रो मदोत्कटे, वि. तुङ्गभद्रो मदोत्कटे। तुङ्गभद्रा
नदीभेदे, हे.

तुङ्गीश. तुङ्गीशस्य पुमान् गौरीवत्सभे हिमदीधितौ, मे. तुङ्गी-
शः शङ्करे चन्द्रे वि. तुङ्गीशः शशाङ्के शशिशेखरे, हे.

तुण्डिकेरी. तुण्डिकेरी तु कार्पास्यां विम्बिकायामपि स्त्रियाम्,
मे. तुण्डिकेरी तु कार्पास्यां विम्बिकायामपीष्यते, वि. तुण्डिकेरी तु का-
र्पासी विम्बिकापि च, हे.

तुथ. तुथमञ्जनभेदे स्यान् नीलीसूक्ष्मैलयोः स्त्रियाम्, मे. तुथो-
ऽग्नावञ्जने तुथा नीलिसूक्ष्मैलयोरपि, वि. तुथोऽग्नौ तुथमञ्जने। तुथा
नीलयां सूक्ष्मैलायाम्, हे.

तुमुल. तुमुलः कलिवृक्षे ना क्लीवन्तु रणसङ्कले, मे. तुमुलः
कलिवृक्षे स्यात् तुमुलं रणसङ्कले, वि. तुमुलं रणसङ्कले। तुमुलो
विभीतकद्रौ, हे.

तुम्बरी. तुम्बरी कुङ्कुरस्त्रियाम्। धन्याकेऽपि, मे. तुम्बरी सर-
मार्दयोः, वि. धन्याके तुम्बरी शुन्याम्, त्रि. तुम्बरी धान्यकं शुनी, हे.

तुर (ङ्ग) ग. तुरगी चाश्वगन्धायां तुरगश्चित्तवाजिनोः, मे.
तुरगी त्वश्वगन्धायां तुरगो वाजिचित्तयोः, हे. तुरङ्गी चाश्वगन्धायां
तुरङ्गश्चित्तवाजिनोः, वि.

तुरायण. तुरायणः समः सङ्गः क्रियाहीनस्तुरायणः, अने.

तुरष्क. तुरष्कः सिङ्गके श्लेच्छजातौ देशान्तरेऽपि च, मे.
तुरष्कः सिङ्गके श्लेच्छजातौ श्रीवासकेऽपि च, वि. अथ तुरष्कस्तु देशे
श्रीवाससिङ्गयोः, हे. तुरष्कः सिङ्गके देशे, त्रि.

तुल. तुला सादृश्यमानयोः। गृहाणां दारुबन्धाय पीठिकाया-
मपीष्यते। राशौ पलशते भाण्डे, मे. तुला पलशते राशौ भाण्डे

सादृश्यमानयोः । गृहाणां दारुबन्धाय पीठिकायामपीयते, वि. तुला
माने पलशते सादृश्ये राशिभागद्वयोः । गृहाणां दारुबन्धाय पीठ्याम्, हे
तुलासादृश्योस्तुला, वि.

तुलाकोटि. तुलाकोटि मीनभेदेऽवुदे सत्रान् नूपुरेऽपि च, हे.

तुलाधार. तुलाधारस्तुलाराशौ पुंसि बाणिजके द्विषु, मे. तुला-
धारस्तुलाराशौ भवेद् बाणिजकेऽपि च, वि. तुलाधारस्तुलागुणे
बाणिजे, हे.

तुवर. तुवरस्तु कषाये सत्रात् कात्त्रादृश्योस्तुवर्यपि, मे.

तुष. तुषा धान्यत्वगच्छद्गोः, मे. तुषो धान्यत्वचि ख्यातो विभीतक-
सरावपि, वि. तुषस्तु धान्यत्वचि विभीतके, हे.

तुषार. तुषारस्तु शीकरे शीतले हिमे, मे. तुषारः शीकरे हिमे,
वि. तुषारः क्षुद्रपाषाणस्तुषारः शीत उच्यते, अने. तुषारो हिमदेशयोः ।
शीकरे हिमभेदे, हे. तुषारो हिमभेदे च शीकरेऽपि हिमेऽपि च, वि.

तृण. तृणी नील्यां निषङ्गे ना, मे. तृणी नील्यां तृणो निषङ्गे,
वि. तृणी नीलीनिषङ्गयोः, हे.

तृल. तृलं तुल्ये पिचौ । ब्रह्मदारुणि, हे. ब्रह्मदारौ पिचौ तृलम्,
वि. तृलः पिचौ भवेत् तृलं ब्रह्मदारुविहायसोः, वि. तृलं सत्राद् ब्रह्म-
दारुणि । आकाशेऽपि पिचौ न स्त्री, मे.

तृलिका. तृलिका कूर्चिकायाञ्च शयप्रोपकरणेऽपि च, मे. तृलिका
कथिताऽऽलेख्यकूर्चिकातृलशयायोः, वि. तृलिका तृलशयत्रा सत्रादालेख्यस्य
च लेखनी, हे.

तृवर. तृवरोऽश्मश्चुपुरुषे प्रौढाश्चक्रे वृषेऽपि च । पुरुषव्यञ्जन-
सत्रात् कषायरसेऽपि च, मे. तृवरोऽश्मश्चुपुरुषे प्रौढाश्चक्रे न डुह्यपि,
हे. तृवरोऽश्मश्चुपुरुषे प्रौढाश्चक्रे वृषेऽपि च, वि. तृवरो निर्विषाणो गौ-
निःश्मश्चुत्तूरः पुमान्, अने.

तृस्त. तृस्तं रेणौ च विख्यातं जटायां च नपुंसकम्, मे.

तृणगोधा. तृणगोधा चित्रकोले छकलासेऽपि योषित, मे. तृण-
गोधा चित्रकोले छकलासे च लक्ष्मते, वि. छकलासे चित्रकोले तृणगो-
धाध्वनिं विदुः, हा.

तृणता. तृणता धनुषि तृणत्वे, मे. तृणताऽपि तृणत्वे सग्रात्
तृणता कामुर्केऽपि च, वि. चापे तृणत्वे तृणता, त्रि. तृणता तृणत्वे
कामुर्केऽपि च, हे.

तृणशून्य. तृणशून्यं मल्लिकायां त्रिषु सग्रात् केतकीफले, मे.
तृणशून्यं मल्लिकायां केतकीशाखिनः फले, हे. तृणशून्यं मल्लिकायां केत-
कप्राश्च फले मतम्, वि.

तृष्. तृष् लिष्टायासुदन्यायां स्मरपुत्रामपि स्त्रियाम्, मे. तृष्-
तृष्णावत् तर्षवच्च भवेत् लिष्टापिपासयोः, हे.

तृषा. तृषा लिष्टातृषोः स्त्रियाम्, मे.

तृष्णा. तृष्णा सग्रात् तर्षलिष्टयोः, मे. तृष्णा लिष्टापिपासयोः,
वि. तृष्णे स्पृहापिपासे हे, अ. पिपासालोभयोरुष्णा, अने. V. तृष्.

तेजन. तेजनः पुंसि वंशे सग्रात् तेजनौ पौलुपर्थ्यपि, मे.

तेजस्. तेजो दीप्तौ प्रभावे च सग्रात् पराक्रमरेतसोः, मे. तेजो
धाम्नि पराक्रमे । प्रभावरेतसोश्च, वि. तेजस्त्रिष्टरेतसो वले । नवर्नते
प्रभावेऽस्मौ, हे. तेजः प्रभावे दीप्तौ च वले शुक्रोऽपि, अ.

तेमन. तेमनं त्वाद्भक्तिरूपे व्यञ्जनेऽपि च, मे. तेमनं व्यञ्जने
क्लृदे तेमनी चुल्लिकान्तरे, वि. तेमनं व्यञ्जने क्लृदे तेमनी चुल्लिभिदपि, हे.

तेवन. अथ तेवनं केलिकानने । कौडायाम्, मे.

तैतिल. तैतिलो गण्डके पुंसि क्लीवन्तु करणान्तरे, मे. तैतिलो
गण्डके प्रोक्ततैतिलं करणान्तरे, वि. तैतिलं करणान्तरे । तैतिलो
गण्डकपशौ, हे.

तोक. तोकं पुत्रे सुतायाञ्च, मे. तोकं सन्तानसुतयोः, हे.
तोकमपत्रपुत्रयोरपि, वि.

तोकम. तोकमं कर्णमले तोकमो हरिते च हरिद्यवे, वि.
तोकमं कर्णमले तोकमः सग्राद् हरितहरिद्यवे, हे. तोकमं कर्णमले
पुंसि हरिते च हरिद्यवे, त्रि, मे.

तोत्र. तोत्रं वेणुके प्रतोदे, हे. तोत्रं तु प्रतने वेणुकेऽपि च, मे,
वि. तोत्रे प्रजनवेणुके, त्रि.

तोदन. तोदनं व्यथने तोत्रे, मे, वि, हे.

तोयद. तोयदो सुस्तके मेघे पुमानाजेन नपुंसकम्, मे. तोयदं
तु घृते प्रोक्तं तोयदं सुस्तकाब्दयोः, वि.

तोयधर. अथ तोयधरो सुस्तासुनिषसौषधीधने, मे. भवेत् तोय-
धरो मेघे सुनिषसौषधेऽपि च, वि. तोयधरो जलधरे सुनिषस्ताख्यभेषजे, हे.
तैलपर्णी. v. तिलपर्णी.

त्याग. त्यागो वर्जनदानयोः, वि, हे. त्यागो दाने च वर्जने, मे.
४. विसर्ग.

त्याग्नि. त्यागी दातरि शूरे, मे. शूरे दातरि च त्यागी, त्रि.

त्वपा. त्वपा लज्जाकुलटयोः, मे, वि, हे.

त्वपु. त्वपु सौसकरङ्गयोः, हे, मे.

त्वयी. त्वयी त्रिवेद्यां त्वितये न ना, मे. त्वयी त्रिवेद्यां त्रितं
पुरन्ध्रां सुमतावपि, वि, हे. त्रिवेद्यां त्वितये त्वयी, त्रि.

त्वाण. त्वाणा तु त्वायमाणायां रक्षणे रक्षिते त्रिषु, मे. त्वाणा
त्वायमाणायां रक्षिते रूक्षणेऽपि च, वि. त्वाणं त्वाते रक्षणे च त्वायमाणौषध
वपि, हे. त्वाणं रक्षितरक्षयोः, त्रि.

त्वायमाण. त्वायमाण वार्षिके स्त्री रक्ष्यमाणेऽभिधेयवत्, मे.

त्वास. त्वासो भये मणे दोषे, मे. त्वासो भीमणिदोषयोः, वि.
त्वासो भये मणिदोषे, हे. मणिदोषे दरे त्वासः, त्रि. मणिदोषेऽ
त्वासः, ह.

त्रिक. त्रिका कृपसत्र नेमौ सग्रात् त्रिकं शृष्टाधरे त्वये, मे, वि

त्रिका कूपस्य नेमौ सप्रात् त्रिकं पृष्ठाधरत्वये, हे. प्राण्यङ्गे त्रितये त्रिकम्। कूपाङ्गे स्त्री, त्रि.

त्रिकूट. त्रिकूटं सिन्धुलवणे त्रिकूटः पर्वतान्तरे, मे. त्रिकूटं सिन्धु-लवणे त्रिकूटस्य सुवेलके, हे.

त्रिगर्त. त्रिगर्तो गणितान्तरे। देशेऽपि ना बुधुरिकाकामुकाङ्ग-नयोः स्त्रियाम्, मे. त्रिगर्तः सप्राज्जनपदे त्रिगर्तो गणितान्तरे। भवेद् बुधुरिकायान्तु त्रिगर्ता कामुकस्त्रियाम्, वि. त्रिगर्तो गणिते देशे त्रिगर्ता कामुकस्त्रियाम्। बुधुर्याम्, हे.

त्रिदिव. त्रिदिवा सरिदन्तरे। पुंसि स्वर्गे, मे. त्रिदिवस्त्रिद-शावासे त्रिदिवा सरिदन्तरे, वि. त्रिदिवं सुखे। स्वर्गे च त्रिदिवा नयाम्, हे.

त्रिपुट. त्रिपुटा मल्लिकायाञ्च सूक्ष्मैलात्रितोः स्त्रियाम्। सती-नके च तीरे च त्रिपुटः समुदाहृतः, वि, मे. त्रिपुटो तीरसतीनौ त्रि-पुटा त्रिददौषधौ। सूक्ष्मैलायां मल्लिकायाम्, हे.

त्रिवर्ग. त्रिवर्गो धर्मकामार्थं त्रिफलायां कटुत्रिके। वृद्धिस्थान-क्षये सत्वरजस्तमसि चेष्यते, मे, वि.

त्रिवर्णक. त्रिवर्णकं गोचुरके त्रिफलायां कटुत्रिके, मे, वि. त्रिव-र्णकस्य गोचुरेऽयं त्रिवर्णकम्। व्यूषणं त्रिफला, हे.

त्रिशङ्कु. त्रिशङ्कुर्ना राजभेदे शलभे वृषदंशके, मे. त्रिशङ्कुः शलभे वृषे। मार्जारो, हे. त्रिशङ्कुः शलभे राजविशेषे वृषदंशके, वि.

त्रिशिख. त्रिशिखो राक्षसे क्षीवं त्रिशूलं मण्डनान्तरे, मे. त्रिशिखं शेखरे विद्यास्त्रिशिखो राक्षसान्तरे, वि. त्रिशिखो रक्षस्त्रि-शिखं सप्रात् किरौटत्रिशूलयोः, हे. त्रिशिखं सप्रात् त्रिशूलेऽपि, त्रि.

त्रिखोतस्. त्रिखोता जङ्गुकन्यायां खोतस्त्रयन्तरे स्त्रियाम्, मे. त्रिखोता जङ्गुकन्यायां त्रिखोताः सरिदन्तरे, वि. त्रिखोता जाङ्गवी-सिन्धुभिदोः, हे.

तुटि. तुटिः स्त्री संशये स्वल्पे सूक्ष्मैलाकालमानयोः, मे. तुटिः संशयलेशयोः। सूक्ष्मैलायां कालमाने, हे. सप्रात् तुटिः संशये लेशे सूक्ष्मैलाकालमानयोः, वि. सूक्ष्मैलायां तुटिः स्त्री सप्रात् कालेऽल्पे संशयेऽपि सा, अ.

तेता. तेता युगेऽग्नितितये, मे, वि, हे. तेता त्वग्नितये युगे, अ. हवनीयादिषु त्रिषु तेता, ह.

तोटि. तोटिः स्त्री कट्फले चञ्चुं खगे मीनान्तरेऽपि च, मे. तोटिः सप्रात् कट्फले चञ्चुं खगमीनविशेषयोः, वि. तोटिश्चञ्चुं खगान्तरे। मीनकट्फलयोः, हे.

तप्रङ्कट. तप्रङ्कटं शिष्यभेदेऽपि धौताञ्जन्याश्च न द्वयोः, मे. तप्रङ्कटो धौताञ्ज्यां शिष्यभिदीप्श्वरे, हे. तप्रङ्कटं शिष्यभेदेऽपि धौताञ्जन्यामपि स्मृतम्, वि.

तप्रस्वक. तप्रस्वकस्तान्मधातुः सप्रात् तप्रस्वकश्च महेश्वरः, अने.

त्वक्पत. त्वक्पतं तु बराङ्गके। स्त्री कारव्यां च, मे. त्वक्पतं तु बराङ्गके। त्वक्पतीति च कारव्याम्, वि.

त्वक्. त्वक् स्त्री चर्मणि वल्के च गुडत्वचि विशेषतः, मे. त्वक् चर्मवल्कयोस्त्वचे, वि. त्वक् वल्कले चर्मणि च, हे. त्वक् स्त्री चर्मगुडत्वचोः, वि.

त्वष्ट. त्वष्टा पुमान् देवशिल्पितक्ष्णोरादित्यभिद्यपि, मे. त्वष्टा शिल्पिनि देवानां तथैव वर्धकिसूर्ययोः, वि. देवशिल्पिन्यपि त्वष्टा, अ.

त्विष्. त्विट् कान्तौ वाचि रुचौ स्त्रियाम्, मे. त्विट् कान्तौ व्यवसाये च जिगीषायां रुचौ गिरि, वि. त्विट् शोभायां जिगीषायां व्यवसाये रुचौ गिरि, हे. त्विट् शोभाऽपि, अ.

थ. थं रक्षणे मङ्गले च साध्वसे च नपुंसकम्। शिलोच्चये पुमानेव क्वचित् भयरक्षके, मे. दण्डीशे वरदः कृष्णो वामजानुगतः स्मरः। श्रौतिश्चापि विशालाक्षः यकारः परिकीर्तितः, मा.

द. दः पुमानचले दत्ते स्त्रियां शोधनदानयोः । क्तेदोपतापर-
चासु पुमांस्तु दातरि स्मृतः, मे. सतप्रोऽतीशो ह्लादिनौ च वामगुल्फगत-
स्तथा । श्रुली कुवेरो दाता च दकारो धादिमः स्मृतः, मा.

दंश. दंशः कीटविशेषश्च वर्मदंशनयोः पुमान्, मे. दंशः स्यात्
खण्डने दोषे दंशो मर्मणि कीर्तितः । सर्पक्षतेऽपि सन्नाहवनमक्षि-
योरपि, वि. दंशो वर्मणि मर्मणि । दोषे वनमक्षिकायां खण्डने भुजगक्षते,
हे. दंशः संहननेऽपि च । सर्पक्षते, त्रि.

दंशन. दंशनं दंशवर्मयोः, मे, वि. दंशनं वर्मदंशयोः, हे.

दंशित. दंशितमपि जातदंशेऽपि स्यात् । क्वचाक्षिते, मे.
दंशितस्तु दृष्टवर्मितयोरपि, वि. दंशितो वर्मिते दष्टे, हे.

दक्ष. दक्षस्त्रिषु पटौ पुंसि ताम्रचूडे प्रजापतौ । सुनिभेदे हर-
वृषे द्रुमभेदे स्त्रियां भुवि, मे. दक्षः पटौ हरवृषे ताम्रचूडे प्रजा-
पतौ । सुनिभेदे द्रुमे वज्रौ दक्षो दक्षा भुवि स्मृता, वि. दक्षः प्रजापतौ
रुद्रवृषभे कुक्कुटे पटौ । द्रुमे दक्षा तु मेदिन्याम्, हे. दक्षः प्रजा-
पतौ ताम्रचूडे हरवृषे पटौ, त्रि. सुनिकुक्कुटयोर्दक्षः, ह.

दक्षिण. दक्षिणो दक्षिणोद्भूतसरलच्छन्दवर्त्तिषु । अवाभे त्रिषु
यज्ञादिविधिदाने दिशि स्त्रियाम्, मे. दक्षिणः सरलावामपरच्छन्दा-
नुवर्त्तिषु । वाचप्रवद् दक्षिणाऽवाची यज्ञदानप्रतिष्ठयोः, वि. दक्षि-
णस्तु परच्छन्दानुवर्त्तिनि । दक्षेऽपसवेत्र सरलेऽपाचीनेऽप्यथ दक्षिणा ।
दिक् प्रतिष्ठा यज्ञदानम्, हे. दक्षिणा दिशि दाने च दक्षिणः सरलेऽपि
च, त्रि.

दग्ध. दग्धं क्षुष्टेऽन्यलिङ्गं स्यात् स्थितार्कदिशि च स्त्रियाम्, मे.
दग्धं क्षुष्टेऽन्यवद्गन्धा स्थितार्कदिशि दर्शिता, वि.

दण्ड. दण्डोऽस्त्री लगुडे पुमान् । वृहभेदे प्रकारण्डेऽश्वे कोण-
मन्यानयोरपि । सैन्ये कालमानभेदे चण्डांशोः पारिपार्श्विके । दमे यमेऽ-
भिमाने च, मे. दण्डो यमे मानभेदे लगुडे दमसैन्ययोः । वृहभेदे

प्रकाण्डेऽश्वे कोणमन्यानयोरपि । अभिमाने ग्रहे दण्डश्चण्डांशोः पारिपा-
र्श्विके, वि. दण्डः सैन्ये दमे यमे । मानवूहग्रहभेदेऽश्वेऽर्कातुचरे
मयि । प्रकाण्डे लगुडे कोणे चतुर्थोपायगर्वयोः, हे. दण्डोऽस्त्री लग-
डेऽपि स्यात्, अ. दण्डौ सैन्यार्कपार्श्वगौ, त्रि. दण्डो दमने सैन्ये, ह.

दण्डधार. दण्डधारः पुमान् पृथ्वीनाथे प्रेताधिपेऽपि च, मे.
दण्डधारो यमे भूपे, वि. दण्डधारो यमे राज्ञि, हे.

दण्डयात्रा. दण्डयात्रा दिग्विजये संयानवरयात्रयोः, मे, वि. द-
ण्डयात्रा तु दिग्जये । संयाने वरयात्रायाम्, हे. दिग्जये वरयात्रायां
दण्डयात्रां विदुर्बुधाः, हा.

दण्डयाम. दण्डयामस्तु कीनाशे दिवसे कुम्भसम्भवे, वि, मे.
दण्डयामस्तु दिवसे कुम्भजे यमे, हे.

दण्डार. दण्डारो वहने मत्तवारणे शरयन्त्रके । कुम्भकारस्य
चक्रे च, मे, हे. दण्डारः शरयन्त्रके । कुलालचक्रे वहने दण्डारो
मत्तवारणे, वि. कुलालचक्रे वहने दण्डारः शरयन्त्रके, हा.

दण्डिन्. दण्डौ यमे हाःस्यसदण्डयोः, हे.

दत्त. दत्तं विश्राणितेऽविते, वि. दत्तं विश्राणितेऽच्चिते, मे.
विस्मृष्टे रक्षिते दत्तम्, त्रि.

दधि. दधि गोरसभेदे सप्तात् तथा श्रीवासवासयोः, हे. दधि
क्षीरोत्तरावस्थाभावे श्रीवासवासयोः, वि, मे.

दन्त. दन्तोऽद्विकटके कुञ्जे दशनेऽधौषधौ स्त्रियाम्, मे. दन्तो
दशनसानुनोः । दन्तप्रौषधाम्, हे. दन्तो निकुञ्जे दशने दन्तः सानुनि
कथ्यते । दन्तौ स्यादौषधौभेदे, वि. दशने शैलशृङ्गे च दन्तः स्यादौषधौ
स्त्रियाम्, त्रि.

दन्तधावन. दन्तधावनः खदिरे दन्तशृङ्गौ नपुंसकम्, मे.

दन्तशठ. स्यादन्तशठो जम्बीरे कपिथे कर्मरङ्गके । नागरङ्गे-
ऽपि च पुमान् स्याच्चाङ्गेर्येयाञ्च योषिति, मे. दन्तशठः स्याज्जम्बीरे क-

पित्ये कर्मरङ्गके। नागरङ्गेऽपि चाङ्गेयां स्मृता दन्तशठा बुधैः, वि.
दन्तशठः पुनः। जम्बीरे नागरङ्गे च कर्मरङ्गकपित्ययोः, हे.
अम्बलोष्णां दन्तशठा ना जम्बीरकपित्ययोः, त्रि.

दन्तुर. दन्तुरस्तून्तरदे तथोन्नतनते त्रिषु, मे. दन्तुरं वाचप्र-
वद्विद्यात् विषमोन्नतदन्तयोः, वि. दन्तुरः उन्नतदन्ते विषमे, हे.

दन्दशूक. दन्दशूकस्तु पुंलिङ्गो राक्षसे च सरीसृपे, मे. दन्द-
शूकोऽहिरक्षसोः, वि. दन्दशूकस्तु फणिरक्षसोः, हे.

दम. दमस्तु दमथे दण्डे कर्दमे दमने पुमान्, मे. दमः सप्राद्
दमथे दण्डे कर्दमे दमनेऽपि च, वि. दमः सप्रात् कर्दमे दण्डे दमने
दमथेऽपि च, हे. दमो दमथुदण्डयोः, त्रि.

दमथ. दमथस्तु पुमान् दण्डे दमे च परिकीर्त्तितः, मे. दम-
थो दमदण्डयोः, वि. दमथो दमके दण्डे, हे.

दमन. दमनः पुष्पधीरयोः, मे. दमनः कुसुमे वीरे, वि. दमनो
वीरपुष्पयोः, हे.

दम्भ. दम्भस्तु कैतवे कल्के, मे, वि. दम्भः कल्के कैतवे च, हे.
दम्भः कैतवकल्कयोः, त्रि.

दया. दया हिंसानुकम्पयोः, अने.

दर. दरोऽस्त्री साध्वसे गर्त्ते कन्दरे तु दरी स्मृता। दराऽव्ययं
मनागर्थे, मे. दरः साध्वसगर्त्तयोः। कन्दरे तु दरीमाञ्जरीषदर्थे दरा-
व्ययम्, वि. दरः सप्रात् भयगर्त्तयोः। दरी तु कन्दरे, हे. दरोऽस्त्रि-
यां भये श्वभ्ने, अ. दरं छिद्रं दरो भयम्, अने.

दरद. दरत् स्त्रियां प्रपातेऽपि भयपर्वतयोरपि, मे. दरत् प्रपा-
ताद्रिभये, वि.

दर्दर. दर्दरः पर्वते पुंसि त्रिष्वीषङ्गभाजने, मे. दर्दरस्तु गि-
रावीषद् भग्नवस्तुनि वाचप्रवत्, वि. दर्दरः सप्राद् ईषङ्गने गिरावपि,
हे. दर्दरः शैलभुग्नयोः, त्रि.

ददुर. ददुरस्तोयदे भेके वाद्यभागडाद्रिभेदयोः । ददुरा च-
 ण्डिकायां सग्राद् ग्रामजाले नपुंसकम् मे. ददुरस्तोयदे भेके वाद्यभा-
 गडाद्रिभेदयोः । ददुरा चण्डिकायाञ्च ग्रामजाले तु ददुरम्, वि. द-
 दुरो भेकमेधयोः । वाद्यभेदे श्रैलभेदे ददुरं ग्रामजालके । ददुरोमा,
 हे. वाद्यभेधौ च ददुरौ, त्रि.

दर्प. दर्पः कल्यैग्रामप्यहङ्कृतौ, मे. दर्पेऽङ्कारकस्तूर्ययोः, वि.
 दर्पोऽगमदे गर्व, हे.

दर्भ. दर्भः ग्रन्थे कुशेऽपि च, हे.

दर्वी. (बीं) दर्वी स्त्रियां खजाकायां फणायासुरगस्य च, मे.
 दर्वी भवेत् खजाकायां फणायासुरगस्य च, वि. दर्वी फणातर्हीः, हे.

दर्श. दर्शस्तु सङ्गमे सूर्यप्रचन्द्रयोरवलोकने । पक्षान्ते वैदिक-
 विधौ दर्शश्च समुदाहृतः, वि. दर्शः सूर्येन्द्रसङ्गमे । पक्षान्तेऽप्यौ दर्शने च,
 हे. दर्शस्तु सग्रादमावसग्रा यागभेदावलोकने, मे.

दर्शक. दर्शकः सग्रात् प्रतीहारे दर्शयितृप्रवीणयोः, मे, वि. दर्शको
 दर्शयितरि प्रतीहारप्रवीणयोः, हे.

दर्शन. दर्शनं नयनस्वप्नबुद्धिधर्मोपलब्धिषु । शास्त्रदर्पणयोश्च, मे,
 वि. दर्शनं दर्पणे धर्मोपलब्धयोर्बुद्धिशास्त्रयोः । स्वप्नलोचनयोश्चापि,
 हे. दर्शनं वर्णसुकुरचक्षुःशास्त्रोपलब्धिषु, त्रि.

दल. दलमुत्प्रेषखण्डयोः । शस्त्रीच्छदेऽप्यवद्रव्ये पत्रेऽपि, मे.
 दलं शस्त्रीच्छदोत्प्रेषावद्रव्ये खण्डपर्ययोः, वि. दलं शस्त्रीच्छदेऽर्ध-
 पर्ययोः । उत्प्रेषाववस्तुनि च, हे.

दलाढक. दलाढकः स्वयंजाततिले घृष्णग्राञ्च गैरिके । फेनखात-
 कयोर्नागकेशरे च महत्तरे, मे. दलाढकस्तु कुन्दे सग्रात् करिकर्णशिरी-
 षयोः । स्वयंजाततिले फेने खातके नागकेशरे । वातग्रायां घृष्णिका-
 याञ्च गैरिके च महत्तरे, वि. दलाढकोऽरण्यप्रतिले गैरिके नागकेशरे
 कुन्दे महत्तरे फेने करिकर्णशिरीषयोः । वातग्रायां खातके घृष्णाम

हे. दृश्यां कुन्दे दलादकः, त्रि.

दलामल. दलामलं मरुक्के दमनेऽपि नपुंसकम्, मे. दलामलं दमनके तथा मरुक्केऽपि च, वि. दलामलं पुनर्दमनके मरुक्केऽपि च, हे.

दव. दवदावौ तु वनवक्त्रौ वनेऽप्युभौ, मे. दवो दाव इति ख्यातः वनाग्निवनयोरपि, वि. दवदावौ वनानले । वने, हे. दवदावौ वनारण्यवक्त्रौ, अ. वनारण्यप्रानलौ दावौ, अने. काननेऽपि दवदावौ, ह.

दशन. दशनः शिखरे दन्ते कवचे तु नपुंसकम्, मे. दशनः कवचे दन्ते दशनः शिखरेऽपि च, वि.

दशनोच्छिष्ट. दशनोच्छिष्टः पुंसि स्यान्निष्वासेऽधरचुस्वयोः, मे. अथ स्याद्दशनोच्छिष्टो निष्वासेऽधरचुस्वयोः, वि. दशनोच्छिष्टो निष्वासे चुस्वने दन्तवाससि, हे. निष्वासो दशनोच्छिष्टः चुस्वे दन्तच्छेदेऽपि च, त्रि.

दशपुर. विदुर्दशपुरं देशे सुस्तायां पत्तनेऽपि च, वि. दशपुरं पत्तने स्यान् सुस्तायां नौवदन्तरे, हे. अथो दशपुरं देशे पुरेऽपि स्यान् नपुंसकम्, वि.

दशमीस्थ. दशमीस्थो नष्टवीर्यस्य स्थविरेऽप्यन्यलिङ्गकः, मे. दशमीस्थं नष्टवीजे स्थविरेऽपि प्रचक्षते, वि. दशमीस्थः स्थविरे स्यात् क्षीणरागे ऋताशने, हे. दशमीस्थौ क्षीणरागद्वौ, अ.

दशा. दशाऽवस्थादीपवर्त्तार्णोर्वस्त्वान्ते भूम्नि योषिति, मे. दशा वर्त्ताववस्थायां वस्त्रांशे सुप्रर्दशा अपि, वि. दशा वर्त्ताववस्थायां दशास्तु वसनाञ्चले, हे. दशाऽवस्थानेकविधाऽपि, अ. कर्मविपाकेऽपि दशा गतिः स्मृते, ह.

दक्ष. दक्षस्तु यजमाने स्याद् अपि चौरैः ऊताशने, मे, वि. दक्षस्तु हव्यवाहे सप्राद्यजमाने मलिच्छचे, हे.

दसुप्र. दसुप्रश्चौरैः पुंसि रिपौ, मे. दसुप्रः स्तने च शत्रौ च, वि. दसुप्रः प्रत्यर्थिचौरयोः, हे. दसुप्र तस्करवैरिणौ, त्रि.

दस. दसः खरेऽश्विनौसुते, मे. दसः खरो दसौ रवेः सुतौ,
दसः खरे चाश्विनयोः, वि.

दहन. दहनश्चित्तके भस्मातकेऽग्नौ दुष्टवेष्टिते, मे. दहनश्चित्तके
हौ भस्माते दुष्टवेष्टिते, वि. दहनो दुष्टवेष्टिते । भस्माते चित्तकेऽग्नौ च, हे.

दहर. दहरो मूषिकायाञ्च स्वल्पे भ्रातरि बालके, मे, वि. दहरो
षेकास्वल्पभ्रात्रो र्द्विभे च, हे.

दाक्षायणी. दाक्षायणी त्वपर्णायामश्विन्यादुप्रडुषु स्त्रियाम्, मे.
दाक्षायणीत्यपर्ण्यां रोहिण्यां तारकासु च, वि. दाक्षायणुप्रमायाञ्च भेषु
। रोहिण्यप्राञ्च, हे.

दाक्षिणात्य. दाक्षिणात्यो नारिकेरे त्रिषु दक्षिणदिग्भवे, मे.

दाडिम. दाडिमस्तु त्रिलिङ्गः सप्ताद् एलायां करके त्रिषु, मे.
दाडिमः करकैलयोः, वि, हे.

दाढा. दाढा दंष्ट्राभिलाषयोः, वि, हे.

दाढप्रह. दाढप्रहस्तु पुमान् कालकण्ठचातकपक्षिणोः मे. दाढप्रहः
कालकण्ठे सप्ताद् दाढप्रहश्चातकेऽपि च, वि. दाढप्रहः कालकण्ठके
चातकेऽपि, हे. दाढप्रहश्चातकेऽपि च, वि.

दान. दानं गजमदे त्यागे पालनच्छेदशुद्धिषु, मे, वि. दानं
मतङ्गजमदे रक्षणच्छेदशुद्धिषु । विश्राणनेऽपि, हे. दानं गजमदे तप्रागे
खण्डने रक्षणेऽपि च, वि.

दानु. दानु दातारि विक्रान्ते, मे, वि.

दान्त. दान्तस्तु दमितेऽपि सप्तात् तपःश्लेशसहे त्रिषु, मे.

दाय. दायः सोम्लुण्ठभाषणे । विभक्तव्यपितृद्रव्ये तथा हरण-
दानयोः, मे. दायो दाने यौतुकादिधने सोम्लुण्ठभाषणे । विभक्तव्यपितृ-
द्रव्ये दायमाऊ र्मनौषिणः, वि. दायो दाने यौतुकादिधने सोम्लुण्ठ-
भाषणे । विभक्तव्यपितृद्रव्ये, हे. दाने विशेषलब्धौ दायो भागार्हपितृ-
रिक्थे च, ह.

दायाद. दायादस्तु भवेत् पुंसि सपिण्डे तनयेऽपि च, मे. दा-
यादो ज्ञातिपुत्रयोः, वि. दायादौ सुतसपिण्डौ, हे. दायादौ सुत-
बान्धवौ, अ. दायादो बान्धवः प्रोक्तो दायादस्तनयो मतः, अने. दाया-
दस्तुक्सपिण्डयोः, ह.

दारक. दारको बालकेऽपि सग्राद् भेदके त्वभिधेयवत्, मे. दारको
भेदकेऽपतत्रे, वि. दारको भेदके पुत्रे, हे.

दारद. दारदो विषभेदे सग्रात् पारदे हिङ्गुले पुमान्, मे. दारदो
विषभेदे सग्राद् हिङ्गुले पारदेऽपि च, वि. दारदो विषभेदे सग्रात् पारदे
हिङ्गुलेऽपि च, हे.

दारु. दारु स्यात् पित्तले काष्ठे देवदारौ नपुंसकम्, मे. दारु
स्याद्देवदारु च, वि. दारु काष्ठं निगद्यते, अने.

दारुण. दारुणो रसभेदे ना त्रिषु तु स्याद् भयावहे, मे.

दार्वी (वीं). दार्वी दारुहरिद्रायां तथा गोजिह्विकौषधी, मे.
दार्वी दारुहरिद्रायां देवदारुहरिद्रयोः, वि. दार्वी स्याद्देवदारुणि । हरिद्रा-
द्वितये चापि, हे.

दाव. V. दव.

दास. दासी वाणाभुजिष्ययोः । दासो भूतत्रे च शूद्रे च ज्ञातात्मनि
च धीवरे, मे. दासः शूद्रे दानपात्रे भृत्यधीवरयोरपि । दासी चेष्टां च
भिण्ड्यां च, वि. दासो धीवरभूतत्रयोः । वृषले दानपात्रे च दासी िण्ड्यापि
चेष्टापि, हे. दासो वित्तार्थचेष्टयोः । भिण्ड्याञ्च दासी, त्रि.

दासेर. दासेरो दासिकापतत्रे त्रिषु पुंसि क्रमेलके, मे. दासेरो
दासिकापुत्रे दासेरः सग्रात् क्रमेलके, वि. दासेर उष्ट्रे चेष्टे च, हे. दासी-
सुतोष्ट्रौ दासेरौ, त्रि.

दासेरक. दासेरकस्तु करभे दासीपुत्रे च धीवरे, मे. दासेरकः
सग्रात् करभे दासीपुत्रे च धीवरे, वि. उष्ट्रे दासीसुते चैव दासेरक इति
सुतः, हा.

दिगम्बर. दिगम्बरः सप्तात् क्षपणे नग्ने तमसि शङ्करे, मे. वि. दिगम्बरसु शङ्करे । अन्धकारे क्षपणके साहस्यरहितेऽपि च, हे. दिगम्बरोऽन्धकारे च. वि.

दिग्ध. दिग्धो विपाक्तवाणे सप्तात् पुंसि लिप्तेऽन्यलिङ्गकः, मे. दिग्धं विपाक्तवाणे सप्ताद् दिग्धो लिप्तार्थकेऽन्यवत्. वि. दिग्धो लिप्ते विपाक्तपौ प्रवृद्धस्तेऽप्येवमपि, हे. दिग्धं लिप्ते विपाक्ते च. वि.

दिति. दिति दैत्यजनन्याश्च खण्डनेऽपि च योपिति, मे. दिति-दैत्यमातरि खण्डने, हे. दितिः सप्तात् खण्डनेऽपि च, वि. दितौ खण्डनदैत्ययोः, वि.

दिव्. द्यौः स्वर्गे च गगने. मे. द्यौः स्वर्गनभसोः, हे.

दिव. दिवं स्वर्गोऽन्तर्गोचं च, वि. दिवं खेतिदिवे वने, हे. दिवं क्षीवं तयोः स्मृतम्. मे. ५. दिव्.

दिवाभीत. दिवाभीतः कुम्भिले सप्ताद् उल्लूके कुमुदाकरे, मे. वि. दिवाभीतः काकरिपो कुम्भिले कुमुदाकरे, हे. दिवाभीत उल्लूके सप्तात् कुम्भिले कुमुदाकरे, वि.

दिवौ (वी) कस्. दिवोकाश्च दिवौकाश्च पुंसि देवे च चातके, मे. दिवौकश्चातके सुरे, वि. दिवौकसौ । चातकस्त्रिदश्यापि, हे. सारङ्गाश्च दिवौकसः, अ.

दिव्य. दिव्यं लवङ्गे धातवां स्त्री वल्गौ दिविभवे त्रिषु, मे. दिव्यं लवङ्गके दिव्यं वल्गो दिविभवेऽन्यवत् । आमलक्यां स्मृता दिव्या, वि. दिव्यं वल्गुलवङ्गयोः । दुप्रभवे दिव्याऽमलक्याम्, हे.

दिव्यचक्षुस्. दिव्यचक्षुः सुगन्धस्य भेदे नाऽन्धे सुलोचने, मे. दिव्यचक्षुः सुगन्धस्य भेदेऽन्धे च सुलोचने, वि. दिव्यचक्षुः स्वन्धे सुलोचने । सुगन्धभेदे, हे.

दिष्ट. दिष्टं दैवे पुमान् काले, मे. दिष्टं दैवे दिष्टस्वनेऽपि, हे. दिष्टं दैवे च काले सप्ताद्दिष्टः, वि. दिष्टं दैवेऽपि न द्वयोः, अ.

दिष्टः कालोपदिष्टयोः, त्रि. दिष्टं दैवेऽपि कौन्तितम्, हा.

दिष्टि. दिष्टि मुत्परिमाणयोः । स्त्रियाम्, मे. दिष्टिरानन्दे माने च, हे. दिष्टिः परीमाणमुदोः, वि. परिमाणमुदो दिष्टिः, त्रि.

दिष्ट्या. दिष्ट्या हर्षं मङ्गले च, मे.

दीदिवि. दीदिवि ना धिषणेऽन्ते तदस्त्रियाम्, मे. दीदिवि धिषणान्नयोः, वि.

दीन. दीना स्त्री मूषिकस्त्रियाम् । वाचप्रवद्गते भीते, मे. दीना मूषिकयोषायां दुर्गते कातरेऽन्यवत्, वि. मूषिकाऽपि भवेद् दीना, हा.

दीप. दीपः प्रदीपोत्तरीये लतायां लोचमस्तके, मे.

दीपक. दीपकं वागलङ्कारे वाचप्रवद्दीप्तिकारके, मे. दीपकं वागलङ्कारे दीपको दीप्तिकारके, वि. दीपकं सप्रादलङ्कृतिः । दीपको दीप्तिकृद्दीपौ, हे.

दीप्त. दीप्तं निर्भासिते दग्धे ज्वलिते, मे. दीप्तं निर्भासिते दग्धे, हे. दीप्तं निर्भासिते दग्धे वदन्ति ज्वलितेऽपि च, वि.

दीप्यक. दीप्यकश्चाजमोदायां यवानीवर्हिचूडयोः, मे. दीप्यकश्चाजमोदे स्याद् यवानीवर्हिचूडयोः, वि. दीप्यकं त्वजमोदके । मयूरशिखायवान्योः, हे. यवान्यामपि दीप्यकः, अ.

दीर्घाध्वग. दीर्घाध्वगः पुमानुप्रे लेख्यहारे तु भेदवत्, मे. दीर्घाध्वगः शृङ्खलके लेखकारे तु भेदवत्, वि. दीर्घाध्वगः क्रमेलके । लेख्यहारे मङ्गनागे वात्स्यायनसुरेभयोः, हे. दीर्घाध्वगः सप्रादुप्रेऽपि, त्रि.

दीर्घायुस्. दीर्घायुः शात्मलीढ्ये वायसे जीवकद्रुमे । मार्कण्डेये च पुंसि सप्रात् चिरजीविनि वाचप्रवत्, मे. दीर्घायुर्ऋषिः काकश्च शात्मलिः, त्रि. दीर्घायुः शात्मलौ काके मार्कण्डेयेऽतिजीविनि, वि. दीर्घायु जीवके द्विके । मार्कण्डेये शात्मलितरौ, हे.

दीर्ण. दीर्णं विदारिते भीते, मे. दीर्णं दारितभीतयोः, वि.

दुःस्पर्श. दुःस्पर्शो धन्वयासे ना कण्टकार्यग्रां स्त्रियां त्रिषु । खर-

सर्श, मे. दुःसर्शाख्या खगसर्शं कण्टकार्यत्रां च यासके, वि.

दुःस्थ. दुःस्थः स्याद्गते मूर्खे दुःस्थेन तिष्ठति त्रिषु, मे. दुःस्थः
स्याद्गते मूर्खे, वि. दुःस्थो दुर्गतमूर्खयोः, हे.

दुकूल. दुकूलं स्रज्जवस्त्रे सप्रात् चौमे, मे. दुकूलं तु चौमे
स्रज्ज्वांशुकेऽपि च, वि. दुकूलं स्रज्ज्वाससि। चौमवस्त्रे, हे. दुकूलं
स्रज्ज्जवस्त्रेऽपि च, वि.

दुग्ध. दुग्धं प्रपूरिते क्षीरे दुग्धी क्षीराविकौषधी, मे. दुग्धं
प्रपूरिते क्षीरे, वि. दुग्धं क्षीरे पूरिते च, हे. दुग्धं क्षीरे प्रपूरिते, वि.

दुग्धतालीय. दुग्धतालीयमितेप्रतद् दुग्धास्त्रौगफेनयोः, मे. दुग्ध-
तालीयमितेप्रतद् दुग्धास्त्रे दुग्धफेनके, वि. दुग्धतालीयं दुग्धास्त्रदुग्धफे-
नयोः, हे.

इन्दुभि. इन्दुभिः पुमान्। वरुणे दैत्यभेयप्रोश्च स्रज्जविन्द-
तिकद्वये, मे. इन्दुभिर्दितिजे भेयप्रामञ्जविन्दुतिकद्वये, वि. इन्दुभिस्तु
भेयप्रो दितिसुते विषे। अञ्जविन्दुतिकद्वये, हे. स्याद् भेयप्रो इन्दु-
भिः पुंसि सप्रादच्चे इन्दुभिः स्त्रियाम्, अ. इन्दुभिर्दैतप्रभेदेऽपि, वि.
इन्दु इन्दुभिरच्चे तु इन्दुभिः सप्रात्तथानकाः, अने.

दुर. दुर्निषेधे च दुष्टे च, मे. दुः सप्रात् कष्टनिषेधयोः, वि.

दुरोदर. दुरोदरं दूत्रतभेदे दूत्रतलक्षत्पणयोः पुमान्, मे. दुरोदरः
पुनर्दूत्रते दूत्रतकारे पणेऽपि च, हे. दुरोदरो दूत्रतकारे पणे दूत्रते
दुरोदरम्, अ. पणेऽच्चे कितवे दूत्रते दुरोदर इति स्मृतः, अने.

दुर्गति. दुर्गतिर्नरके नैःस्त्रे स्त्री, मे. दुर्गतिर्नरके नैःस्त्रे,
वि, वि. दुर्गतिः। नरके निःस्त्रतायाच्च, हे.

दुर्गा. दुर्गोमानील्योः स्त्री दुर्गमे त्रिषु, मे. दुर्गे भवेद्दुर्गमे
तु दुर्गा सप्रात्तौलिकोमयोः, हे. दुर्गाः सप्राद् दुर्गमे दुर्गा गौरीनीलि-
कयोरपि, वि.

दुर्जात. दुर्जातं व्यसने क्लीबेऽसम्यग्जातेऽन्यलिङ्गकम्, मे. दुर्जातं

व्यसने प्रोक्तमसम्यग्जातवस्तुनि, वि. दुर्जातं व्यसनासम्यग्जातयोः,
हे. दुर्जातं व्यसनेऽपि च, वि.

दुर्द्धर. दुर्द्धरः पुंसि नरकान्तरे सप्राद् ऋषभौषधौ, मे. दुर्द्धरं
वाचप्रवद् दुःखधार्यं सप्रादपभौषधे । दुर्द्धरः, वि. दुर्द्धरस्त्वृषभौषधौ ।
दुःखधार्यं, हे.

दुर्नामन्. दुर्नामाऽख्यातिगुदजदीर्घकोशिकयोरपि, वि. दुर्नाम
क्लीवमर्शसि । सप्रादीर्घकोशिकायां स्त्रो, मे. दुर्नाम पुनरर्शसि । दु-
र्नामा दीर्घकोशी सप्रात्, हे.

दुर्मुख. दुर्मुखः कपिभिन्नागभिदोर्नां मुखरे त्रिषु, मे. दुर्मुखो
खो नागराजेऽपि मुखरे वानराखयोः, वि. दुर्मुखो मुखरे नागराजे
वाजिनि वानरे, हे. सर्पेऽपि दुर्मुखः, वि.

दुर्लभ. दुर्लभस्त्रिषु दुष्प्रापे कच्छुरे, मे. दुर्लभः कच्छुरे
ज्ञेयो दुष्प्रापे वल्लभेऽपि च, वि. दुर्लभः कच्छुरे प्रिये । दुष्प्रापे, हे.
दुर्लभः कच्छुरे काम्ये, वि.

दुर्वर्ण. दुर्वर्णं त्रिष्वसद्वर्णं क्लीवमैलेयरूपयोः, मे. दुर्वर्णञ्च कुवर्णं
स्याद् बालुके रजतेऽपि च, वि. अथ दुर्वर्णं कलधौतकुवर्णयोः, हे. दुर्वर्णं
रजतेऽपि स्यात्, वि.

दुर्विध. दुर्विधो वाचप्रलिङ्गः सप्राद् दुर्गतेऽपि खलेऽपि च, मे. दु-
र्विधो दुर्गते खले, वि. दुर्विधो दुर्जने निःस्त्रे, हे. दुर्विधौ खलदुर्गतौ, वि.

दुलि. दुलिः स्त्रियां कमट्प्रां ना सुनौ, मे. ४. डुलि.

दुष्कक्र. दुष्कक्रो गन्धकुच्यां सप्राद् विहाराद्यवकाशके, मे, वि.

दुष्ठ. दुष्ठः स्याद् दुर्वलेऽधमे, वि.

दूत्य. दूत्यं दूतस्वभावे च भावे कर्मण्यपि स्मृतम्, मे.

दूषिका. दूषिका हलिकायाञ्च मले सप्राल् लोचनसप्रच, मे. दूषिका
हलिका स्मृता । नयनसप्र मलेऽपि सप्रात्, हे.

दूष्य. दूष्यं त्रिषु दूषणीये क्लीव वस्त्रे च तद्गृहे, मे. दूष्यन्तु

दूषणीये सग्राद् दूष्यं वस्त्रे च तद्गृहे, वि. दूष्यं वाससि तद्गृहे । दूष-
णीये, हे. निन्द्ये वस्त्रगृहे दूष्यम्, त्रि.

हग्भू. हग्भूः स्त्री सर्पवज्जयोः, मे. हग्भूः पन्नगवज्जयोः, वि.
हग्भूः पवौ भास्करे च, हे.

हढ. हढं स्थूले नितान्ते च प्रगाढे बलवतप्रपि, मे. हढः स्थूले
भृशे शक्ते प्रगाढेऽपि हढो मतः, वि. हढः शक्ते भृशे स्थूले, हे. शक्त-
स्थूले त्रिषु हढो, अ.

हति. हतिश्चर्मपुटे मत्स्ये ना, मे. हतिश्चर्मपुटे भक्षे, वि.

हश्. हक् स्त्रियां दर्शने नेत्रे बुद्धौ च त्रिषु वीक्षके, मे. हग्दर्शने
लोचने च हग् बुद्धौ वीक्षकेऽपि च, वि. हग् दृष्टरि दर्शनेऽध्यक्षे, हे. हग्
ज्ञाने ज्ञातरि त्रिषु, अ. ज्ञाने च लोचने दर्शने च हक्, त्रि.

हशान. हशानं ज्योतिषि प्रोक्तं हशानस्य विरोचने, वि. हशानं
ज्योतिषि क्लीबं पुंलिङ्गः सग्राद्विरोचने, मे.

हषद्. हषद् निष्पेषणशिलापट्टप्रस्तरयोरपि, मे. हषद् पेषण-
पट्टे सग्राद् हषद् पाषाणमात्रके, वि. हषद् पाषाणमात्रके । निष्पेषणार्थ-
पट्टे सग्रात्, हे.

हषद्वती. हषद्वती नदीभेदे कातप्रायन्यामपि स्त्रियाम्, मे.

हथान्त. हथान्त उदाहृतौ । शास्त्रे च मरणे, मे. हथान्तः
सग्रादुदाहृतौ । शास्त्रे, हे. हथान्तावुभौ शास्त्रनिदर्शने, अ.

हटि. हटिः स्त्रियां बुद्धौ लोचने दर्शनेऽपि च, मे. हटि ज्ञानेऽपि
दर्शने, हे. हटि धीर्दर्शनाक्षिषु, वि. हटिरक्षिण तथा मतौ, अने.

देव. देवो मेघे सुरे राज्ञि सग्रात्पुंसकमिन्द्रिये । देवौ कृताभि-
षेकायां तेजनीष्टकयोरपि, मे. देवः सुरे घने राज्ञि देवमाख्यातमिन्द्रिये ।
देवौ भट्टारिकायाञ्च तेजनीष्टकयोरपि, वि. देवं हृषीके देवस्तु वृषतौ
तोयदे सुरे । देवौ कृताभिषेकायां तेजनीष्टकयोरपि, हे. मेघे राज्ञि
सुरे देवः, वि. पर्जन्ये राज्ञि गीर्वाणे व्यवहर्तृरि भर्तृरि । मूर्खे बले

जिगीषौ च देवोक्तिं नरि कुष्ठिनि, अने,

देवताङ्ग. देवताङ्गः सैंहिकेयं जीमूते च छताग्ने, मे. देवताङ्गस्तु घोषके । सैंहिकेयग्रहे चापि देवताङ्गो छताग्ने, वि. देवताङ्गो घोषके-
ऽग्नौ राहौ, हे.

देवन. देवनं व्यवहारे सप्तात् जिगीषाक्रीडयोरपि । देवनोऽक्षेषु पुंसि सप्तात्, मे. देवनं व्यवहारे सप्तात् जिगीषाक्रीडयोरपि । अक्षेषु देवनः प्राक्तः, वि. देवनोऽक्षेऽथ देवनम् । व्यवहारे जिगीषायां क्रीडा-
याञ्च, हे. क्रीडादावपि देवनम्, अ. क्रीडादौ देवनं नाऽक्षे, त्रि.

देवमणि. अथ देवमणि भर्गोऽश्ववर्त्तं कौस्तुभेऽपि च, मे. देव-
मणिः शिवेऽश्वस्य कण्ठावर्त्तं च कौस्तुभे, वि. देवमणि विष्णुवक्षोमणौ
हरे । अश्वस्य कण्ठावर्त्तं च, हे.

देवयु. देवयु वीचप्रलिङ्गस्तु धार्मिके लोकयात्रिके, मे. देवयु-
धार्मिके ख्यातो देवयु लोकयात्रिके, वि.

देववृक्ष. देववृक्षः सप्तपर्णे मन्दारादिषु गुण्गुलौ, मे, वि. देव-
वृक्षो मन्दारादौ गुण्गुलौ विषमच्छदे, हे.

देवसहा. भवेद् देवसहाभिख्या सूते दण्डोत्पलौषधे, वि.

देवसेना. देवसेना तु वज्रिणः । सुतायामपि सेनायां देवता-
नाञ्च योषिति, मे. देवसेनेन्द्रवाहिन्यां सेनायाञ्च दिवौकसाम्, वि. देव-
सेनेन्द्रकन्यायां सैन्ये दिविषदामपि, हे.

देष्ण. देष्ण, दातरि दुर्गमे, मे, वि, हे. ,

देहयात्रा. देहयात्रा यमपुरीगमने भोजनेऽपि च, मे, हे. देहयात्रा
भोजने स्थात् क्षतान्तागमनेऽपि च, वि. देहयात्राऽग्ने ष्वतौ, त्रि.

दैत्य. दैतयोऽसुरे सुरायान्तु दैत्या चण्डौषधावपि, मे, वि.
दैतयोऽसुरे सुगौषधौ, हे.

दैत्यारि. दैत्यारिः पुंसि सामान्यदैवे च गरुडध्वजे, मे.
दैत्यारिस्त्रिदशे. विष्णौ, वि.

दैवज्ञ. दैवज्ञो गणके पुमान् । दैवज्ञे गणिकायां स्त्री, मे.
दैवज्ञो गणकेऽपि च, वि.

दोग्ध. दोग्धाऽर्थोपजीविकवौ वत्सगोपालयोः पुमान्, मे. दोग्धा
गोपालके वत्से कवौ अर्थोपजीविनि, वि. दोग्धा गोपालवत्सयोः ।
अर्थोपजीविनि कवौ, हे. दोग्धा गोपे कवौ वत्से, वि.

दोला. दोला नील्यां यानान्तरेऽपि च, मे. दोला यानान्तरे
नील्याम्, वि.

दोष(षा). दोषः स्याद्दूषणे पापे दोषा रात्रौ भुजेऽपि च, मे, वि.
दोषा रात्रौ च तन्मुखे, मे. दोषा रात्रिमुखे रात्रौ अत्राऽनव्ययमथसौ,
वि. दोषा निशि निशामुखे, हे.

दोषज्ञ. दोषज्ञः प्राज्ञवैद्ययोः, हे.

दोहदलक्षण. दोहदलक्षणमुक्तं वयःसन्धौ च गर्भे च, मे. दोहद-
लक्षणं गर्भे सप्तात् सन्धौ यौवनस्य च, हे. दोहदलक्षणं गर्भे वयः-
सङ्गे च दृश्यते, वि.

दौर्वीण. दौर्वीणं च्छटपर्णे स्याद् दूर्वायाः सुरसेऽपि च, मे,
वि. दौर्वीणं च्छटपर्णे स्याद्भरितालीरसेऽपि च, हे.

दुग्. दुग् क्लीवमङ्गि गमने च । ना ज्वलने, मे. दुग् रग्ने दि-
वसेऽपि स्यात्, वि. दुग् दिने वज्रौ, हे.

दुग्ति. दुग्तिः स्त्री रश्मिशोभयोः, मे. दुग्तिश्च शोभादीधि-
त्योः, हे.

दुग्मन्. दुग्मन् वित्ते बलेऽपि च, मे. दुग्मन् वित्ते पराक्रमे,
वि. दुग्मन् द्रविणवद्धनौजसोः, हे. दुग्मन् बले धने, वि.

दुग्गवन्. दुग्गवा त्वभिनवे भानौ, वि.

दुग्गो. दुग्गोस्त्रिदशालयत्रिदशवर्त्मनो यौषिति, मे. दुग्गोः स्वर्ग-
सुरवर्त्मनोः, वि. दुग्गोस्तु स्वर्गं विहायसि, हे.

दुग्ग. दुग्गः प्रद्रावनर्मणोः । रसेऽपि, मे. दुग्गः प्रद्रावरसयो-

गर्तौ नर्मणि विद्रवे, वि. द्रवो विद्रवनर्मणोः । प्रद्रावे रसगतप्रोक्ष, हे.

द्रवन्ती. स्ववन्ती च द्रवन्त्यपि । नद्यामोषधिभेदे च, हे. ४. स्ववन्ती.

द्रविण. द्रविणं न द्वयोर्वित्ते काश्चने च पराक्रमे, मे. द्रविणं काश्चने वित्ते द्रविणश्च पराक्रमे, वि. द्रविणन्तु बलं धनम्, अ. ४. द्रविण.

द्रव्य. द्रव्यं सप्तात् पित्तले वित्ते द्रव्यादाौ च विलेपने । क्लीवे च भेषजे भवेत् द्रविकारे च वाचप्रवत्, मे. द्रव्यं स्याद् द्रविणे भवेत् द्रव्यिद्यादौ च पित्तले । भेषजे चापि विनये जतुद्रुमविकारयोः, वि. द्रव्यं भवेत् धने क्षमादौ जतुद्रुमविकारयोः । विनये भेषजे वीथ्यां, हे. द्रव्यं भवेत् गुणाश्रये, अ. भेषजे द्रविकारे च द्रव्यं भवेत् च पित्तले, त्रि.

द्रावक. द्रावको ग्रावभेदे सप्ताद् विदग्धे मोषकेऽपि च, मे. द्रावकस्तु शिलाभेदे सप्ताद् घोषकविदग्धयोः, हे. द्रावकस्तु शिलाभेदे विदग्धे घोषकेऽपि च, वि.

द्राविड. द्राविडो देशभिज्जाते सङ्क्रामिद्वेधमुख्ययोः, मे. द्रावि-
डः सप्ताज्जानपदे वेधमुख्यकसङ्क्रामयोः, वि.

द्रुषण. द्रुषणो सुज्ञरेऽपि सप्ताद् द्रुहिणे च परश्वधे, मे, वि. द्रुषणः पशुवेधसोः । सुज्ञरेऽपि, हे.

द्रुण. द्रुणं चापेऽलिनि द्रुणः । द्रुण्यन् द्रोणीकच्छयोः, मे. द्रुणं चापे च खड्गे च द्रुणो वृश्चिकभङ्गयोः । द्रुणी कच्छपिकायाश्च जल-
द्रोण्यामुदाहृता, वि. द्रुणः सप्ताद् वृश्चिके भङ्गे द्रुणं चापकृपाणयोः । द्रुणी कूर्म्यां जलद्रोणग्राम्, हे. द्रुणोऽलिः कच्छपी द्रुणी, त्रि.

द्रुत. द्रुतं त्रिषु । शीघ्रे विलीने विद्राणे, मे. द्रुतं शीघ्रविली-
नयोः, हे, त्रि. द्रुतं शीघ्रे विलीने च विद्राणे चाभिधेयवत्, वि.

द्रुम. द्रुमो महीरुहे पारिजाते किम्पुरुषेश्वरे, मे. द्रुमस्तस्यै
पारिजाते द्रुमः किम्पुरुषेश्वरे, वि. द्रुमस्तु पादपे पारिजाते किम्पु-
रुषेश्वरे, हे. द्रुमो यक्षेश्वरे वृक्षे, त्रि. द्रुमो वृक्षेषु शैलेषु, अने.

द्र. द्रः स्वर्णं कामरूपिणि, वि. द्रः कामरूपिणि स्वर्णं, हे.

द्रोण. द्रोणोऽस्त्रिशामादृके सारादृकानां चतुष्टये । पुंसान्
कृषीपतौ दग्धकाके स्त्री नौवृदन्तरे । तथा काष्ठास्त्रवाहिन्यां गवाद-
न्यामपीष्यते, मे. द्रोणः कृषीपतौ कृष्णकाके सारादृकेऽपि च । आदृ-
कानां चतुष्टये च द्रोणी स्यान्नीवृदन्तरे । द्रोणी काष्ठास्त्रवाहिन्यां
गवां धासभुजि स्थितौ, वि. द्रोणः पार्थगुरौ काके माने द्रोणी तु
नौवृत्ति । नौभेदे शैलभेदे च, हे. अथ द्रोणः काकेऽपि, अ. काष्ठा
गावेऽस्त्रवाहिन्यां शैलसन्धौ च योषिति । द्रोणी न स्त्री मानभेदे द्रोणः
काकः कृषीपतौ, वि. द्रोणः सप्रात् कौगवाचायर्षो द्रोणः काक इती-
रितः । द्रोणो गिरिविशेषश्च द्रोणः स्याच्चतुरादृकः, अने.

द्रोहाट. द्रोहाटः कथितौ गायाम्रभेदे ष्ठगनुष्वके । वैडालव्रतिके
च, मे, वि. द्रोहाटो ष्ठगनुष्वके । चतुष्पदौप्रभेदे च विडालव्रतिकेऽपि
च, हे.

द्वन्द्व. द्वन्द्वं रघुसेत्र कलहे तथा मिथुनयुग्मयोः, मे. द्वन्द्वो
रघुसेत्र कलहे द्वन्द्वं मिथुनयुग्मयोः, वि. द्वन्द्वः से द्वन्द्वमाहवे । रघुसेत्र
मिथुने युग्मे, हे. द्वन्द्वं कलहयुग्मयोः, अ.

द्वापर. द्वापरः संशये युगे, मे, वि, हे. द्वापरौ युगसंशयौ,
अ. सन्देहेऽपि द्वापरमाहुः, ह.

द्वार. द्वारं निर्गमनेऽपि स्याद् अभ्युपपाये, मे. द्वारं पुन निर्ग-
मनेऽभ्युपपाये, वि. द्वारं निर्गमेऽभ्युपपाये, हे. उपाये निर्गमे द्वारम्, वि.

द्विक. द्विकः स्यात् काककोकयोः, मे, हे. द्विकः काके च कोके च,
वि. द्विकौ काकचक्रवाकौ, वि.

द्विज. द्विजः सप्राद् ब्राह्मणक्षत्रवैश्यदन्ताण्डजेषु ना । द्विजा
भार्गवां हरेणौ च, मे. द्विजो विप्रेऽण्डजे दन्ते भाण्डारेणुकयो द्विजा,
वि. द्विजो विप्रक्षत्रिययो वैश्वे दन्ते विहङ्गमे । द्विजा भार्गीरेणुकयोः
हे. दन्ताविप्राण्डजा द्विजाः, अ. दन्तविप्रौ तथा द्विज, अने.

द्विजन्मन्. द्विजन्मा दशने विप्रे, मे, वि. द्विजन्मानौ रदविप्रौ, हे. द्विजन्मा दन्तविप्रयोः, वि.

द्विजाति. द्विजाति विप्राण्डजयोश्च पुंलिङ्गः, मे. द्विजातिरण्डजे विप्रे, वि. द्विजाति ब्राह्मणेऽण्डजे, हे.

द्विजराज. द्विजराजस्तु चन्द्रेऽनन्ते गरुडति, मे. द्विजराजः शशधरे सुपर्णेऽनन्तभोगिनि, वि. द्विजराजस्तु शशाङ्के गरुडेऽपि च, हे. हंसेऽनौ गरुडे चन्द्रे द्विजराज इति ध्वनिः, अने.

द्विजिह्व. (ह्व) द्विजिह्वस्तु खले सर्पे, मे. द्विजिह्वो भुजगे खले, वि. द्विजिह्वः खलसर्पयोः, हे. द्विजिह्वौ सर्पसूचकौ, अ. द्विजिह्वः सूचको ज्ञेयो द्विजिह्वस्तु भुजङ्गमः, अने. दृष्टिविषे सूचके च द्विजिह्वः परिकीर्तितः, हा.

द्वितीय. द्वितीया तिथिभित्पत्रयोः पूरणे द्वये त्रिषु, मे. द्वितीया तिथिभित्पत्रयोः पूरणग्रामपि च द्वयोः, वि. द्वितीया तिथिगेहिन्यो-र्द्वितीयः पूरणे द्वये, हे. द्वितीया तिथिभित्पत्रयोः, वि. सप्तग्रामपि द्वितीया, ह.

द्वीपवत्. द्वीपवान् सिन्धुनद्यो द्वीपवत्प्रापगाभुवोः, मे, वि.

द्वैमातुर. द्वैमातुरो जरासन्धवारणाननयोः पुमान्, मे. द्वैमा-तुरो जरासन्धवारणाननयो मर्तः, वि.

ध. धो ना धर्मे कुवेरे च क्लीवं तु वसुनि स्मृतम् । धो धा च ब्रह्मणि ख्यातो धा तु स्याद् धारकेऽपि च, मे. मौनेशः सात्वतः प्रीतिर्वा मपादाङ्गुलीगतः । धनेशो धरणीशश्च धकारो दान्तिमः स्मृतः, मा.

धट. धटो दिव्यतुलायां सगाद् धटौ चोरे च वाससः, मे. धटौ खण्डे च वाससः । परीक्षार्थतुलायां च धटः शूरिभिरिष्यते, वि.

धन. धनं तु गोधने वित्ते, मे. धनं गोधनवित्तयोः, वि. धनं वित्ते गोधने च स्यात्, हे.

धनञ्जय. धनञ्जयोऽर्जने वङ्गिनागदिगद्देहमारुते, मे. धनञ्ज-
योऽर्जने वङ्गौ ककुभे देहमारुते । नागान्तरे च, वि. धनञ्जयो नागभे-
ककुभे देहमारुते । पार्थोऽग्नौ, हे. पार्थोऽग्नौ च धनञ्जयः, त्रि.

धनद. धनदस्तु कुवेरे सप्रात् पुंलिङ्गो दातरि त्रिषु, मे. धनदो
दातरि श्रौदे, वि. धनदो दातृगुत्तकौ, हे.

धनिक. धनिका सा नुनार्यां ना धन्याके त्रिषु साधुधनिनोश्च, मे.
निकः साधुधन्याकधवेष धनिका स्त्रियाम्, वि. धनिको धान्यके धवे ।
नाढेय धनिका लध्वाम्, हे.

धनु. धनुः पुमान् पियालद्रौ राशिभेदे शरासने, मे. धनुसंज्ञा
पियालद्रौ राशिभेदे शरासने, वि. धनुशब्दः पियालद्रौ राशिभेदे धनु-
यपि, हे.

धनुस्. धनुः पियाले ना न स्त्री राशिभेदे शरासने । धनुर्धरे
त्रिषु, मे. धनुः पियालद्रुमराशिभेदयोः शरासने चापि धनुर्धनुर्धरे, वि.
धनुः शरासने राशौ पियालद्रौ धनुर्धरे, हे.

धन्य. धन्या धातृग्रामलक्ष्योः सप्राद् धन्यं पुण्यवति त्रिषु, मे. धन्यो
धनवति स्मृतः । धन्या धान्यामलक्ष्योश्च, वि. धन्यः पुण्ययुते धन्यामलक्ष्या-
मुपमातरि, हे.

धन्वन्. धन्वा तु मरुदेशे ना क्लीवं चापे स्थलेऽपि च, मे. धन्वा
जाङ्गलदेशे सप्राद् धन्व चापे स्थलेऽपि च, वि. धन्व स्थलचापयोः, हे.
धन्वा मरौ धन्व चापे, त्रि.

धन्विन्. धन्वी धनुर्धरेऽपि सप्रादर्हणे ककुभद्रुमे, मे. धन्वी
धनुर्धरे पार्थं विदग्धे ककुभद्रुमे, वि. धन्वी पार्थं च्छके ककुभचापिनोः, हे.

धमन. धमनो नाऽनले भस्त्राध्मापककूरयोस्त्रिषु । धमनी तु शिरा-
हृद्विलासिन्योश्च योषिति, मे. धमनोऽप्यनले भस्त्राध्मापककूरयोः स्मृता ।
धमनी तु हरिद्रायां कन्धराशिरयोरपि, वि. धमनोऽनले । कूरे वस्त्राध्मा-
पके च धमनी कन्धरा शिरा । हरिद्रा च, हे.

धर. धरो गिरौ । कार्पासदलके कूर्मराजे वस्वन्तरेऽपि च । धरा विश्वम्भरायाञ्च स्त्री गर्भाशयमेदसोः, मे. धास्तु शैले कार्पासदलके कमठाधिपे । धरा मेदसि भूस्यां च स्त्रीणां गर्भाशयेऽपि च, वि. धरः कूर्माधिपे गिरौ । कार्पासदलेऽथ धरा मेदोभूमिजरायुषु, हे. धरा पृथ्वी धरा धारा धरः शैलो धरा पृथ्वी, अने. (धरो धूर्तं च पर्वते, अने.) धरा पृथ्वी धरो गिरिः, त्रि.

धरण. धरणं मानभेदेऽपि धारणे धरणी भुवि, मे, वि. धरणं धारणे मानविशेषे धरणी भुवि, हे.

धराधर. धराधरो हरौ शैले, मे. धराधरः क्षमाभूति चक्रपाणौ, वि. धराधरः । कृष्णेऽद्रौ च, हे. हरिशैलो धराधरौ, त्रि.

धरुण. धरुणः सन्मते नीरे स्वर्लोके परमेष्ठिनि, मे, वि.

धर्म. धर्मोऽस्त्री पुण्य आचारे स्वभावोपमयोः क्रतौ । अहिंसोपनिषन्नायाये ना धनुर्यमसोमये, मे. धर्मः पुण्ये यमे न्याये स्वभावाचारयोः क्रतौ । उपमायामहिंसायां चापे चोपनिगद्यते, वि. धर्मो यमोपमापुण्यस्वभावाचारधन्वसु । सत्यङ्गेऽर्ह्यहिंसादौ न्यायोपनिषदोरपि । धर्मं दानादिके, हे. धर्मोऽहिंसोपमायोगोपनिषत्सु धनुष्यपि, त्रि.

धर्मण. धर्मणस्तु पुमान् वृक्षभेदसर्पप्रभेदयोः, मे. धर्मणोऽहिद्रुभेदयोः, वि.

धर्मराज. धर्मराजो यमे बुद्धे युधिष्ठिरदृष्टे पुमान्, मे. धर्मराजो यमे बुद्धे धर्मराजो युधिष्ठिरे, वि. धर्मराजस्तु सुगते आह्वदेवे युधिष्ठिरे, हे. धर्मराजौ जिनयमौ, अ.

धर्षण. धर्षणं स्थात् परिभवे रतेऽसत्यां तु धर्षणी, मे, वि. धर्षणं रतेऽभिभवे धर्षणी त्वभिसारिका, हे. असतौ स्थाद् धर्षणी च धर्षणा निवृत्तौ रते, त्रि.

धव. धवः पुमान् नरे धूर्तं पत्न्यौ वृक्षान्तरेऽपि च, मे. धवः पत्न्यौ नरे धूर्तं वृक्षभेदेऽपि कीर्तितः, वि. धवो धूर्तं नरे पत्न्यौ वृक्षभेदे, हे. पति-

शाखिनरा धवाः, अ. धवो धूर्तेऽपि, त्रि. धवः पति धवो मर्त्यो वृद्धजाति-
धवो मतः, अने.

धवल. धवला गवि । वृषश्चेष्टे पुमान् वाचप्रलिङ्गः शुभो च
सुन्दरे, मे. धवलः सुन्दरे सिते । महोच्चै चाथ धवलौ सौरभेयग्रा-
सुदौगिता, वि. धवलो महोच्चै सुन्दरे सिते । धवली गौः, हे. धवला
गवि ना शण्डे शुक्लसुन्दरयोस्त्रि, त्रि.

धातु. धातु नन्दिषु च । शब्दयोनिमहाभूततन्त्रेषु रसा-
दिषु । मनःशिलादा स्त्रेष्वादौ विशेषाद् गैरिकेऽस्थि च, मे. धात-
रसादौ स्त्रेष्वादौ भ्रादिग्रावविकारयोः । महाभूतेषु लोकेषु शब्दादावि-
न्द्रियेऽस्थनि, हे. धातुः स्यादश्मविकृतौ विषयेष्विन्द्रियेषु च । भुवादि-
रसरक्तादिस्त्रेष्वादिवसुधादिषु । वर्तते धातुशब्दोऽयं विशेषादस्ति गैरि-
के, वि. स्त्रेष्वादिरसरक्तादिमहाभूतानि तन्त्रणाः । इन्द्रियाण्यश्मविकृ-
तिः शब्दयोनिश्च धातवः, अ. वातादिप्रकृति धातु धातु दंहरसादिकः ।
क्रियाभावः स्मृतो धातु धातुः शैलापलाङ्गवः, अने. पृथिव्यादिषु
भूतेषु शरीरेषु रसादिषु । लाह्येषु च स्मृता धातुः स्वभावे गैरिकादि-
षु, ह. राशौ च धातुः, त्रि.

धात. धाता हिरण्यगर्भं ना पालके त्रिषु, मे. धातौ जनन्या-
मलकौवसुमतुप्रपमाटु, मे. धाता हिरण्यगर्भ स्यात् पालके त्वभि-
धेयवत्, वि. धातौ जनन्यामलकौवसुमतुप्रपमाटु, वि. धातौ भुवुप्र-
मातरि । आमलक्यां जनन्यां च, हे. धाता वेधस पालके, हे. धातौ
स्यादुपमाताऽपि चितिरप्यामलक्यापि, अ. धातौ भुव्यामलक्यां च, त्रि.
धातकौ प्रोच्यते धातौ धातौ चामलकौ तथा । धातौ वसुन्धरा ज्ञेया
धातौ सप्रात् स्तनदायिनौ, अने.

धाना. धाना भट्टयवेऽपि च । धान्याकेऽभिनवोद्भिन्ने, मे. धाना
भट्टयवे प्रोक्ता धान्याकेऽभिनवोद्भिदि, वि. धाना भट्टयवेऽङ्कुरे धान्याके चूर्ण-
सक्तु, हे.

धान्य. धान्यं व्रीहिषु धान्याके, मे, वि. धान्यं तु व्रीहौ धान्याके, हे.

धामन्. धाम देहे गृहे रश्मौ स्थाने जन्मप्रभावयोः, मे, वि. धाम रश्मौ गृहे देहे स्थाने जन्मप्रभावयोः, हे. गृहदेहत्विट्प्रभावा धामानि, अ. प्रभावे तेजसि स्थाने धामशब्दो निगद्यते, अने.

धामार्गव. धामार्गवस्तु पुंसि स्याद् अपामार्गे च घोषके, मे. धामार्गवस्त्वपामार्गे देवदालप्राप्तपि स्मृतः, वि. धामार्गवस्तु घोषके। अपामार्गेऽपि, हे.

धार. धारा सैन्याग्रिसंस्कन्धे तुरङ्गगतिपञ्चके। घटादिच्छिद्र-सन्तत्योः प्रपाते सप्ताद्द्रवस्य च। खङ्गादेर्निश्चितसुखे धारो ग्रावान्तरे-ऽष्टप्रणे, मे. धारा सैन्याग्रिसंस्कन्धसन्तत्योः पतनान्तरे। द्रवद्रव्यप्रपा-तेऽपि तुरङ्गगतिपञ्चके। खङ्गादीनां च निश्चितसुखे धाराऽपि कौर्तप्रते। धारः क्वचिद्धनासारवर्षणे स्यादृष्टेऽपि च, वि. धारो जलधरासारवर्षणे स्यादृष्टेऽपि च। धारोर्क्षणे खङ्गाद्यग्रे सैन्याग्रे वाजिनां गतौ। जलादिपाते सन्तत्याश्च, हे. धारा हरिद्राश्वगतिनिशास्वृष्टिराजिष, त्रि.

धारण. धारणी नाडिकायां स्याद् बुद्धोक्तमन्त्रभिद्यपि। धार-णाङ्गे च योगस्य न पुंसि सप्ताद्विधारणे, मे. धारणी नाडिकायां सप्ताद्-बुद्धोक्तमन्त्रभिद्यपि, वि. बुद्धमन्त्रे नाडिकायां धारणी, त्रि.

धाराङ्कुर. धाराङ्कुरस्तु नासीरे शीकरेऽपि घनोपले, मे, वि. धाराङ्कुरः शीकरे सप्तान् नासीरे जलदोपले, हे. धाराङ्कुरो वायुपले नासीरे शीकरेऽपि च, हा.

धाराङ्ग. धाराङ्गोऽसौ च तीर्थं च, मे. धाराङ्गः खङ्गतौर्थयोः, वि. धाराङ्गस्तौर्थखङ्गयोः, हे.

धाराट. धाराटश्चातकाश्वयोः, मे, वि. धाराटश्चातकेऽश्वे च, हे. धाराटौ चातकहयौ, त्रि. धाराटश्चातके वाहे, हा.

धाराधर. धाराधरोऽसिमेधयोः, मे. धाराधरस्तोयधरे कृपाणे, वि. धाराधरस्तु पयोदकवालयोः, हे. धाराधरौ खङ्गमेधौ, त्रि.

धार्तराष्ट्र. धार्तराष्ट्रोऽसितासत्राङ्गिहंसै कौरवर्षयोः, मे. धार्तराष्ट्रोऽसितासत्राङ्गिहंसकौरवभोगिषु, वि. धार्तराष्ट्रः कौरवेऽहौ कृष्णासत्राङ्गप्रसितच्छदे, हे.

धावन. धावनं गमने शुद्धौ दृष्टिपर्णयां तु योषिति, मे. धावनं प्रगमे शुद्धौ दृष्टिपर्णयां तु धावनी, वि. धावनं तु गतौ शौचे, हे. धावनं गतिशौचयोः, त्रि. धावनं शोधनं प्रोक्तं धावनं शौचवर्तनम्, अने.

धिक्. धिग् भर्त्सने च निन्दायाम्, मे. धिग् भर्त्सननिन्दयोः, वि, हे. धिङ् निर्भर्त्सननिन्दयोः, अ.

धिषण. धिषणस्त्रिदशाचार्यं धिषणा धियि योषिति, मे. धिषणस्त्रिदशाचार्यं धिषणा धियि सम्मता, वि. धिषणस्त्रिदशाचार्यो धिषणा तु मनीषिका, हे.

धिष्णाय. धिष्णायं स्थानाग्निसद्वसु । शक्तावृत्तेऽपि, मे. धिष्णायं सद्वसुनि नक्षत्रे स्थाने शक्तौ च पावके, वि. धिष्णायं स्थानोद्भवेऽग्नौ । बले धिष्णायोऽग्नौ, हे. धिष्णायं स्थाने गृहे भेऽग्नौ, अ. तारास्वग्नौ गृहे स्थाने धिष्णायमाहुर्मनीषिणः, अने.

धी. धी ज्ञाने ज्ञानभेदेऽपि, मे.

धीदा. धीदा पुत्रीमनीषयोः, मे. धीदा कन्यामनीषयोः, वि, हे.

धीमत्. धीमान् परिहृते च बृहस्पतौ, मे. धीमान् वाचस्पतौ धीरे, वि.

धीर. धीरो धैर्यप्रान्विते स्वैरे बुधे क्लीवं तु कुङ्कुमे । स्त्रियां अश्वतुल्यायाम्, मे. धीरो ज्ञे धैर्यसंयुते । स्वैरे धीरं तु घुस्त्रणे, हे. धीरः परिहृतमन्दयोः । धीरं च कुङ्कुमम्, त्रि. धीरौ सात्विकधीमन्तौ, अने.

धीवर. धीवरो लुब्धके बुधे, वि.

धृत. अथो धृतम् । त्यक्ते विधूते, मे. धृतं त्यक्ते विधूते च, वि. धृतं तत्रत्ये कम्पिते च, हे.

धुन्धुमार. धुन्धुमारः शक्रगोपे गृहधूमे पदालिके, मे, वि. धुन्धु-
मारः शक्रगोपे गृहधूमे गृहालिके, हा. धुन्धुमारो गृहधूमे दृपभेदेन्द्र-
गोपयोः । पदालिके, हे.

धुर. धूर्यानमुखभारयोः, हे.

धुरन्धर. धुरन्धरो धवद्वै ना वाचप्रलिङ्गस्तु धूर्वहे, मे. धुरन्धरो
धवतरौ धूर्वहेऽपि धुरन्धरः, वि. धुरन्धरो धुर्ये धवद्वमे, हे.

धू. धूः स्मृता धुनने स्त्रियाम्, मे.

धूत. धूतं तु कम्पिते भर्त्सिते त्रिषु, मे. धूतौ कम्पितभर्त्-
सितौ, हे. धूतं कम्पितभर्त्सिते, वि.

धूमकेतन. स्याद् धूमकेतनः पुंसि केतुग्रहज्जटाश्रयोः, मे. धूम-
केतनमिच्छन्ति ज्जटाश्रग्रहभेदयोः, वि. धूमकेतनोऽनले । ग्रहभेदे च, हे.

धूमकेतु. स्याद् धूमकेतुरुत्पातभेदे वैश्वानरे पुमान्, मे. धूम-
केतुः स्मृतो वज्रावुत्पातग्रहभेदयोः, वि. धूमकेतुवज्जुत्पातौ, हे. अग्न्यु-
त्पातौ धूमकेतु, अ.

धूर्त. धूर्तं तु खण्डलवणे धुस्तूरे ना विटे त्रिषु, मे. धूर्तः स्यात्
खण्डलवणे खलधुस्तूरयोरपि, वि. धूर्तं तु खण्डलवणे धूर्तौ धन्तूरमा-
यिनोः, हे.

धूलि. धूलिः संख्यान्तरे रेणौ, वि.

धूलिकदम्ब. धूलिकदम्बो नीपे स्यात् तिनिशे वरुणद्रुमे, मे, वि.
धूलिकदम्बस्तिनिशे नीपे वरुणपादपे, हे.

धूसर. धूसरी किन्नरीभेदे ना खरे त्रिषु पाण्डुरे, मे. धूसरः
पाण्डुरे खरे, वि. धूसरस्तु रासभे स्तोकपाण्डुरे, हे.

इतराङ्ग. इतराङ्गः सुराजि स्यान् नागक्षत्रियभेदयोः । इतराङ्गी
हंसपद्याम्, मे. इतराङ्गः सुराजि स्यात् पक्षिक्षत्रियभेदयोः । इतराङ्गी
हंसपद्याम्, वि. इतराङ्गः खगे सर्पे सुराजि क्षत्रियान्तरे । इतराङ्गी
हंसपद्याम्, हे.

खट्वाङ्गे भेट्चिङ्गयोः, मे. ध्वजं चिङ्गे पताकायां ध्वजः शैण्डिकशेफसोः ।
खट्वाङ्गे च, वि. ध्वजः पूर्वदिशो गृहे । शिन्ने चिङ्गे पताकायां ख-
ट्वाङ्गे शैण्डिकेऽपि च, हे. चिङ्गशेफपताकासु खट्वाङ्गेऽपि ध्वजोऽस्मि-
याम्, त्रि.

ध्वजिन्. ध्वजौ तु दृथिवौधरे । रथब्राह्मणयोश्चापि भुजङ्गमतुर-
ङ्गयोः, मे. ध्वजौ शैले रथे विप्रे भुजङ्गमतुरङ्गयोः, वि.

ध्वनिनाला. ध्वनिनाला तु वीणायां वेणुकाहलयोरपि, मे. ध्वनि-
नाला स्मृता वेणौ काहलावीणयोरपि, वि. ध्वनिनाला तु वल्लभ्यां वेणु-
काहलयोरपि, हे. काहलावेणुवीणासु ध्वनिनालाध्वनिं विदुः, हा.

ध्वाङ्गः. ध्वाङ्गो मत्स्यप्रातृखगे काके तर्काटे भिक्षुकेऽपि च । ध्वाङ्गी
कक्कोलिकायाम्, मे. ध्वाङ्गस्तु काकवक्रयोस्तर्कके भिक्षुके गृहे । ध्वाङ्गी क-
क्कोलिकायां सप्रात्, वि. ध्वाङ्गः काके वकेऽर्थ्यनि । गृहे ध्वाङ्गी तु काको-
लप्रात्, हे. काकमत्स्यप्रातृखगौ ध्वाङ्गौ, अ. ध्वाङ्गः काको वको ध्वाङ्गः,
अने. वके ध्वाङ्गः, ह.

न. नः पुमान् सुगते बन्धे द्विरण्डे प्रस्तुतेऽपि च, मे. न स्यान्नि-
षेधोपमयोः, मे. शौरी मेषेश्वरो दीर्घो वामपादाङ्गुलीगतः । नटो नटी नो
नादी च नकारश्चालुनासिकः, मा. नेता नश्च समाख्यातस्तरणौ नः प्रकीर्तितः ।
नकारः सौगते वृद्धौ स्तुतौ वृद्धे प्रकीर्तितः, ए. V. नञ्.

नकिर्. नकि निर्षेधोपमयोः, मे.

नकुल. नकुली कुक्कुटीमांस्योः पशुपाण्डवयोः पुमान्, मे. नकुली
कुक्कुटीमांसयो नकुलः पाण्डवे पशौ, वि. नकुलस्तु पाण्डवप्राणिभेदयोः ।
नकुली कुक्कुटीमांसयोः, हे.

नक्षत्रनेमि. नक्षत्रनेमिरुक्ता रेवतयां ना भ्रुवे चन्द्रे, मे. नक्षत्र-
नेमिः शीतांशौ रेवतयां च भ्रुवे क्वचित्, वि. नक्षत्रनेमिः शीतांशुरेवतयौ-
त्तानपादिषु, हे.

नख. नखी स्त्रीक्रीडयोः श्रुतौ नखरे पुंनपुंसकम्, मे. नखः

नन्द्रावर्त. नन्द्रावर्तः पुनर्गन्धद्रव्यं नखः करज-
वर्तः स्मृतो वेश्मप्रभेदे तगरुमे,
हे. V. मोक्ष.

नभसः नभः क्षीवं व्यो
विसतन्तौ पतद्ग्रहे, मे. नभो
ग्रहे। घ्राणे स्रणालसूत्रे च वर्षा
नभा घ्राणे विसतन्तौ पतद्ग्रहे।
नभाः, अ.

नभश्चमस. सग्रान्नभश्चमस
श्चमसश्चन्द्रमाययोः। चित्तापूपे, हे.

नभश्चर. नभश्चरा विहङ्गम
घने वाते विद्याधरविहङ्गयोः, वि.
च, हे. नभश्चरौ पद्मिदेवौ, त्रि.

नभसः नभसस्तु नदीपतौ
नसुचि. नसुचिस्तु पुमान्
स्मरदैत्ययोः, वि. नसुचिर्दिति

नय. नया नौतिदूतवि
वि. नयः सग्रान्नैगमादिषु। नौति
नर. नरोऽजे मनुजेऽर्जु

रामकपूर्णे नरोऽजे मानवेऽर्जुने,
रामकपूर्णे, हे. नरोऽजे मानवेऽ

नरक. नरकः पुंसि
निरयौ, हे. नरको निरये दैते

नरङ्ग. नरङ्गस्तु वरण्डके
वरण्डके। शेषे नरङ्गमप्याहः, वि.

नरेन्द्र. नरेन्द्रस्तु महीप

नखं पुनर्गन्धद्रव्यं नखः करज-

V. अग.

रक्षिपश्चास्ययोरपि, मे. V. अ-

त्रिषु विवाससि, मे. नग्नेऽपि
नग्ने विवाससि। मागधे च

यात् पुमान् क्षपणवन्दिनोः, मे.
हे. नग्निका तु कुमार्यां

ह्यार्थेऽप्यतिक्रमे। ईषदर्थे च
दर्थे सादृश्ये तद्विरुद्धतदन्ययोः।

नञभावे निगद्यते। तद्वि-
श्वे शेषदर्थे च, त्रि.

शैलषाशोकयोः पुमान्, मे.
नटौ भरतकासुकौ, त्रि.

कुटिलनम्बयोः। त्रिषु, मे. नत-
स्तगरपादपे, वि.

मे. नदः समुद्रे निनदे नदी तु
दि, हे.

प्राद्वृज्जले सिन्धुवारके। नदी-
मे. नदीकान्ताः समुद्रे सग्रात्

ता जम्बूकाकजङ्गलतासु च, वि.
कान्ता लताजम्बूकाकजङ्गलौषधे-

सिन्धुवारेऽज्जताब्धिषु, त्रि.

नङ्ग. नङ्गो वङ्गे तथोदृक्ते, मे. नङ्गसुदृक्त्वङ्गयोः, वि.

ननु. ननुशब्दो विनिग्रहे । ननु प्रश्ने परकृतावधिकारे च सम्भ-
मे । आसन्त्वण्येऽप्यनुनये प्रश्नानुज्ञावधारणे, मे. ननु प्रश्नेऽप्यनुनयेऽनुज्ञाने-
ऽप्यवधारणे । आसन्त्वण्ये चापि ननु, वि. नन्वाच्चेपे परिप्रश्ने प्रत्युक्ता-
वधारणे । वाक्यारम्भेऽप्यनुनयामन्त्वणानुज्ञयोरपि, हे. ननु प्रश्नेऽवधा-
रणे, ह. प्रश्नावधारणाऽनुज्ञानुनयामन्त्वण्ये ननु, अ.

ननुच. ननुच प्रश्नदुष्टोक्तयोः, मे, वि. ननुच प्रश्ने दुष्टोक्तौ, हे.

नन्द. नन्दा स्यादलिञ्चरे । गौर्येयां तिथिविशेषे स्त्री निधिराज-
भिदोः पुमान्, मे. नन्दा मणिकसम्पदोः, वि. नन्दा सम्पदलिञ्चरे ।
तिथिभेदे च, हे.

नन्दक. नन्दको हरिखङ्गे च हर्षके कुलपालके, मे. नन्दको
हरिखङ्गे सग्राहर्षके कुलपालके, वि. नन्दकः कुलपालके । हर्षके हरि-
खङ्गे च, हे.

नन्दन. नन्दनं वासवोद्याने नन्दनो हर्षके सुते, मे, वि. नन्द-
नम् । इन्द्रोद्याने नन्दनस्तु तनये हर्षकारिणि, हे. अथ नन्दनम् । देवोद्याने
सुते पुंसि, त्रि. नन्दनः सज्जनः पुत्रो नन्दनं स्वर्गवाटिका, अने.

नन्दि. नन्दि दूष्रताङ्ग आनन्दे स्त्री नन्दिकेश्वरे पुमान्, मे.
नन्दिगानन्दने दूष्रते प्रतीहारे हरस्य च, वि. नन्दिस्तु प्रतीहारे
पिनाकिनः । आनन्दने च दूष्रते च, हे.

नन्दिघोष. नन्दिघोषोऽर्जुनरथे घोषे वृन्दिजनस्य च, मे, वि.
नन्दिघोषो वन्दिघोषे स्यन्दने च किरीटिनः, हे.

नन्दिन्. नन्दी हरप्रतीहारे गर्दभाण्डे वटद्रुमे । नन्दिबुध-
मायां गङ्गायां ननान्दधेनुभेदयोः, मे. नन्दी हरप्रतीहारे गर्दभाण्डे
वटद्रुमे । नन्दिनी तु ननन्दायां धेन्वां सुरसग्नितप्रपि, वि. नन्दी
गिरिशवेतिणि । गर्दभाण्डे वटे, हे.

नन्दिर्वर्द्धन. सप्रान्नन्दिर्वर्द्धनो भर्गं पद्मान्ते तनयेऽपि च, मे.

नन्द्रावर्त. नन्द्रावर्तः पुमान् वेश्मप्रभेदे तगरद्रुमे, मे. नन्द्रा-
वर्तः स्मृतो वेश्मप्रभेदे तगरद्रुमे, वि. नन्द्रावर्तो गृहान्तरे । तगरे,
हे. V. मोक्ष.

नभस्. नभः क्षीवं व्योम्नि पुमान् घने । घ्राणश्रावणवर्षासु
विसतन्तौ पतद्ग्रहे, मे. नभो व्योम्नि नभा मेषे श्रावणे च पतद्-
ग्रहे । घ्राणे स्थणालक्ष्त्रे च वर्षासु च नभाः स्मृतः, वि. नभो व्योम्नि
नभा घ्राणे विसतन्तौ पतद्ग्रहे । प्राऽपि श्रावणे, हे. नभः खं श्रावणे
नभाः, अ.

नभश्चमस. सप्रान्नभश्चमसश्चन्द्रे चित्रापूपेन्द्रजालयोः, मे, वि. नभ-
श्चमसश्चन्द्रमाययोः । चित्रापूपे, हे.

नभश्चर. नभश्चरा विहङ्गमे । विद्याधरे घने वाते, मे. नभश्चरो
घने वाते । वद्याधरविहङ्गयोः, वि. नभश्चरः खगेऽम्बुदे । विद्याधरे समीरे
च, हे. नभश्चरो पद्भिदेवौ, वि.

नभस. नभसस्तु नदीपतौ । गगणे चतुर्भेदे च, हे.

नसुचि. नसुचिस्तु पुमान् दैत्यभेदे कुसुमकासुके, मे. नसुचिः
स्मरदैत्ययाः, वि. नसुचिर्दित्तिजे कामे, हे. नसुचिर्दित्तिजस्मरे, त्रि.

नय. नया नौतिदूप्रतविशेषयोः, मे. नयो नौतौ दूप्रतभेदे,
वि. नयः सप्रान्नैगमादिषु । नौतिदूप्रतभिदोः, हे.

नर. नरोऽजे मनुजेऽर्जुने । क्षीवन्तु रामकर्पूरे, मे. नरन्तु
रामकर्पूरे नरोऽजे मानवेऽर्जुने, वि. नरो मर्त्येऽर्जुनेऽक्षुप्रते । नरन्तु
रामकर्पूरे, हे. नरोऽजे मानवेऽर्जुने, त्रि.

नरक. नरकः पुंसि निरयदेवारातिप्रभेदयोः, मे. नरकौ दैत्य-
निरथौ, हे. नरको निरये दैतेय, वि, त्रि.

नरङ्ग. नरङ्गस्तु वरण्डके । मेघे न द्वयोश्च, मे. नरङ्गं तु
वरण्डके । श्रेफे नरङ्गमप्याहुः, वि. नरङ्गः श्रेफे वरण्डे, हे.

नरेन्द्र. नरेन्द्रस्तु महीपाले, विषवैद्ये च पुंसत्रयम्, मे. नरेन्द्रो

वार्त्तिके राञ्जि विषवैद्ये च कथ्यते, वि. नरेन्द्रो वार्त्तिके राञ्जि विषवैद्ये च, हे. नरेन्द्रो राजिके राञ्जि विषवैद्येऽपि दृश्यते, त्रि. नरेन्द्रौ नृपवाचकौ, हे.

नर्तक. नर्तकः केलके पोटगलचारणयो नटे । नर्तकी लासिका-याञ्च करेणामपि योषिति, मे. नर्तकः केलके नटे । द्विपे पोटगले चापि नर्तकी लासिका द्विपौ, हे. नर्तकी लासिकायाञ्च करेणामपि नर्तकी । नर्तकः खेलके पोटगलचारणयो नटे, वि.

नर्मठ. नर्मठश्च चुके षिङ्गे, मे, वि. नर्मठौ षिङ्गचूचुको, हे. नर्मठं चूचुके षिङ्गे, हा.

नर्मद. नर्मदः केलिसचिवे नर्मदा सरिदन्तरे, मे, वि. नर्मदा रेवानर्मालप्रोः, हे.

नर्मरा. नर्मरा तु दरीभाण्डसुरलानिष्कलासु च, मे, वि.

नल. नलः पोटगले राञ्जि पित्देवे कपौश्वरे । कमलेऽपि कुनद्याञ्च क्रमेण क्लीवयोषिति, मे. नलः पोटगले राञ्जि पित्देवे कपौश्वरे । नली मनःशिलायान्तु नलिने तु नलं मतम्, वि. नलो राञ्जि कपौ नडे । पित्देवे नलन्तु स्यात् पद्मं नली मनःशिला, हे.

नलद. नलदं स्यात् पुष्परसोशीरमांसीषु न द्वयोः, मे. नलदं सप्रात् पुष्परसे मांसिकोशीरयोरपि, वि. नलदा मांसप्रां नलदमुशीरमकरन्दयोः, हे.

नलिन. नलिनी पद्मिनीव्योमनिम्नगाकमलाकरे । नपुंसकं नीलिकायां न पुंसि सरसीरुहे, मे. नलिनी पद्मिनीपद्मव्योमसिन्धुसरोवरे । नलिकायाञ्च नलिनी नलिनं कमले जले, वि. नलिनं नलिकातोयास्वजेषु नलिनी पुनः । पद्माकरे गङ्गाजिन्योः, हे. खगङ्गायां नलिनी, त्रि.

नव. नवं नवेत्र पुमान् स्तुतौ, मे. नवं नवेत्र स्तवे विदुः, वि. नवो नवेत्र स्तुतौ, हे.

नवफलिका. नवफलिका स्त्री नवेय नवजातरजोऽङ्गनायाश्च, मे. स्थान्नवफलिका नवेय नवजातरजःस्त्रियाम्, वि. नवफलिका तु नवे नवरजःस्त्रियाम्, हे. नवफलिका नवरजसप्रपि, त्रि.

नवाह. नवाहः सप्रान्नवदिने नवाहः प्रतिपत्तिथौ, वि. नवाह-स्वाद्यतिथौ नववासरे, हे.

नह. प्रत्यारम्भे नहः प्रोक्तः, ह.

नङ्गप. नङ्गपो नागभेदे सप्रात् सोमवंशद्वयेऽपि च, मे. नङ्गपो राज्ञि भुजगे, वि. नङ्गपो राजविशेषे नागभिद्यपि, हे.

नाक. नाकस्तु त्रिदिवेऽस्थरे, मे. नाकः स्वः खे, हे. नाकः स्वर्गा-न्तरीक्षयोः, वि. आकाशे त्रिदिवे नाकः, अ. कथप्रतेऽस्थरे नाकः, ह.

नाकुली. नाकुली कुक्कुटीकन्दे रास्त्रायां चविके स्त्रियाम्, मे. नाकुली कुक्कुटीकन्दे नाकुली चव्यरास्त्रयोः, वि. नाकुली चव्यरास्त्रयोः। कुक्कुटीकन्दे, हे.

नाग. नागं नपुंसके रङ्गे सीसके करणान्तरे । नागः पन्नग-मातङ्गकूराचारिषु तोयदे । नागकेशरपुन्नागनागदन्तकमुस्तके । देहा-निलप्रभेदे च अष्टे सप्रादुत्तरे स्थितः, मे. नागस्तु सीसके रङ्गे स्त्रीवन्धे करणान्तरे । नागः पन्नगमातङ्गकूराचारिषु तोयदे । नागकेशरपुन्नागे नागदन्तकमुस्तके । देहानिलप्रभेदेऽथ अष्टे सप्रादुत्तरस्थितः, वि. नागं रङ्गे सीसपत्ने स्त्रीवन्धे करणान्तरे । नागो मतङ्गजे सर्पे पुन्नागे नागकेशरे । कूराचारे नागदन्ते मुस्तके वारिदेऽपि च । देहानि-लविशेषे च अष्टे सप्रादुत्तरस्थितः, हे. गजेऽपि नागमातङ्गौ, अ. नागः अष्टेभसर्पेषु स्त्रीवन्धे सीसकरङ्गयोः, त्रि. नागो वृक्षविशेषे स्थान् नागौ वारणपन्नगौ, अने. कुञ्जरे नागः, ह.

नागदन्त. नागदन्तो द्विपरदे गृहान्निर्गतदारुणि । नागदन्ती तु कुम्भायां श्रीहस्तिन्यामपि स्त्रियाम्, मे. नागदन्तो द्विपरदे गृहान्नि-र्गतदारुणि । नागदन्ती तु कुम्भायां श्रीहस्तिन्यामपीष्यते, वि. नाग-

दन्तो हस्तिदन्तो गेहान्निःसृतदारुणि । नागदन्ती श्रीहस्तिन्यां कुम्भा-
ख्यमेवजेऽपि च, हे.

नागपाश. नागपाशः पुमान् स्त्रीणां करणे वरुणाद्युधे, मे. नाग-
पाशः स्मृतः स्त्रीणां करणे वरुणाद्युधे, वि. नानपाशस्तु योषिताम् ।
करणे वरुणास्त्रे च, हे.

नागपुष्प. नागपुष्पस्तु पुन्नागनागकेसरचम्पके, मे, वि. नाग-
पुष्पस्तु पुन्नागे चम्पके नागकेसरे, हे.

नागर. नागरं सुस्तके भ्रुण्ट्रां विदग्धे नगरोद्भवे, मे. नागरं
सुस्तके भ्रुण्ट्रां विदग्धे नागरोऽन्यवत् । शंसन्ति नगरोद्भूते रतबन्धे
च नागरम्, वि. नागरम् । भ्रुण्टीसुस्तकपौरेषु, हे. राजकशेरुणप्रपि
नागरम्, अ.

नागवारिक. नागवारिक उद्दिष्टो राजकुञ्जरहस्तिपे । गणस्थराजे
गरुडे चित्रमेखलकेऽपि च, मे. नागवारिको गणस्थराजे राजभहस्तिपे ।
चित्रमेखले गरुडेऽपि, हे. नागवारिक उद्दिष्टो राजकुञ्जरहस्तिपे । गण-
स्थराजे गरुडे चित्रमेखलके क्वचित्, वि.

नागाञ्जना. नागाञ्जना नागयष्टिः करिसुङ्गरिका क्वचित्, हा.
नागाञ्जना नागयष्टिकरिसुङ्गरिकाख्ययोः, वि. नागाञ्जना नागयष्टौ द्विर-
दस्य च सुङ्गरे, हे, मे.

नाय्य. नाय्यं तीर्थप्रतिके लास्ये, मे. नाय्यं लास्ये तीर्थप्र-
तिकेऽपि च, हे.

नाड़ी. नाड़ी नाले व्रणान्तरे । शिरायां गण्डदूर्वायां चर्यप्रायां
कुहनस्य च । तथा षट्क्षणकालेऽपि, मे. नाड़ी नाले शिरागण्डदूर्व-
योः सप्राद्व्रणान्तरे । नाड़ी षट्क्षणकालेऽपि चर्यप्रायां कुहनस्य च, वि.
नाड़ी कुहनचर्चायां घटिकागण्डदूर्वयोः । नाले गुणान्तरे स्नायौ, हे.
नाड़ी नालेऽपि षट्क्षणे, अ.

नाड़ीतरङ्ग. नाड़ीतरङ्गः काकोले द्विगुण्डके रतद्विगुण्डके, मे, वि, हे.

नादेयौ. नादेयौ नागरङ्गे सप्तात् जयायामम्बु, वेतसे । भूमि-
जम्बुं जवायाञ्च व्यङ्ग्येऽपि च योषिति, मे. नादेयौ नागरङ्गे सप्तात्
जयायां जलवेतसे । भूमिजम्बुं जवायाञ्च व्यङ्ग्ये च समीक्ष्यते, वि, ना-
देयौ जलवानोरे भूजम्बुनागरङ्गयोः । व्यङ्ग्ये च जपायाञ्च, हे.

नाना. नानाशब्दो विनार्थेऽपि तथाऽनेकोभयार्थयोः, मे, वि. नाना
विनोभयानेकार्थेषु, हे. अनेकार्थं भवेन्नाना, ह.

नाभि. नाभि मुख्यरूपे चक्रमध्यक्षत्रिययोः पुमान् । द्वयोः प्रा-
णिप्रतीके सप्तात् स्त्रियां कस्तूरिकामदे, मे. नाभिः प्राणप्रङ्गजे क्षत्रे
चक्रान्तश्चकवर्त्तिनोः । नाभिः प्रधाने कस्तूरीमदे च क्वचिदीरितः, वि.
नाभिः क्षत्रप्रधानयोः । चक्रमध्ये स्वगमदे प्राणप्रङ्गे मुख्यरात्रि च, हे.
क्षत्रियेऽपि च नाभिर्ना, अ. मुख्यराट्क्षत्रयोः पुंसि नाभिः प्राणप्र-
ङ्गके द्वयोः । चक्रमध्ये प्रधाने च स्त्रियां कस्तूरिकामदे, त्रि. आदिष्टः
क्षत्रियो नाभिर्नाभिश्चकस्य पिण्डका । कुटुम्बसप्ताग्रणीर्नाभिर्नाभि-
र्निम्नोदरी तथा, अने.

नाभौल. नाभौलं वङ्क्षणे नार्थग्राः कृच्छ्रगर्भाण्डयोरपि, मे.
नाभौलं तत्तमस्त्रियाः । वङ्क्षणे नाभिगर्भाण्डे, हे. नाभौलं नाभि-
गर्भाण्डे वङ्क्षणे चोत्तमस्त्रियाम्, वि.

नाम. नाम कोपेऽभुप्रपगमे विस्मये स्मरणेऽपि च । सम्भाव्य-
कुत्वाप्राकाशप्रविकल्पेऽपि च दृश्यते, मे. नाम प्राकाशप्रसम्भाव्यकुत्वा-
भुप्रपगमेषु च, वि. नाम प्राकाशप्रकुत्वयोः । सम्भाव्याभुप्रपगमयोरलौके
विस्मये क्रुधि, हे. नाम प्राकाशप्रसम्भाव्यक्रोधोपगमकुत्वने, अ.

नायक. नायको नेतरि अष्टे हारमध्यमणावपि, मे, वि. नायको
मणिभिन्नेऽप्रधानेषु, हे.

नार. नारक्षार्णकनीरयोः, मे, वि. नारं श्रुण्व्यां नारौघे च, त्रि.

नारकौट. नारकौटोऽश्मकौटे सप्तात् स्वदत्ताशविहन्तरि, मे, वि.
नारकौटः स्वदत्ताशविहन्तर्थाश्मकौटके, हे.

नारङ्ग. नारङ्गः पिप्पलीरसे । यमजप्राणिनि विटे नागरङ्गद्रुमे-
ऽपि च, मे. नारङ्गं पिप्पलीरसे । नागरङ्गे विटे जन्तौ यमजेऽपि प्रकी-
र्तितम्, वि. नारङ्गो विटजन्मिनोः । कणारसे नागरङ्गे, हे.

नाराच. नाराचप्रेषणिकायां ना लोहवाणास्वहस्तिनोः, मे. ना-
राचो लोहवाणे स्थान्नाराचो जलहस्तिनि । नाराचप्रेषणिकायाञ्च, वि.
नाराचो लोहसायके । जलेभे नाराचप्रेषणग्राम्, हे.

नारायण. नारायणोऽचुप्रतेऽभीरुगौयर्गो नारायणी मता, मे. ना-
रायणोऽचुप्रतेऽभीरुगौयर्गो नारायणीं विदुः, वि. नारायणस्तु केशवे ।
नारायणी शतावर्धुप्रमा श्रीः, हे.

नाला. नाला दण्डे सरोजस्य नाली शाककलम्बके, वि. नाला
न ना पद्मदण्डे नाली शाककलम्बके, मे. नालं काण्डे खणाले च नाली
शाके कलम्बके, हे.

नालिका. अथ नालिका । नाले काले चुस्त्रिरन्ध्रे विवरे वेणुभा-
जने, हे

नालीक. नालीकं शरशल्याङ्गेष्वजखण्डे नपुंसकम्, मे. नाली-
कोऽङ्गे शरे शल्ये नालीकं पद्मवर्द्धने, हे. नालीकं शरखण्डेऽब्जे नालीकः
शरशलयोः, वि. नालीकौ पद्मनाराचौ, त्रि.

नाश. नाशः पलायनेऽपि स्थान्निधनानुपलम्भयोः, मे. नाशः
पलायने प्रोक्तो निधनानुपलम्भयोः, वि. नाशः पलायने चतुर्गौ परिध्वस्ताव-
दर्शने, हे. नाशः पलायने चतुर्गौ, त्रि.

नासा. नासा तु नासिकायाञ्च द्वारोर्द्धदारुणि स्त्रियाम्, मे. नासा
तु नासिकायां स्थान् नासा द्वारोर्द्धदारुणि, वि. नासा घोणा । द्वारोर्द्ध-
दारुणोः, हे.

नाह. नाहस्तु बन्धने कूटे, मे. नाहो बन्धनकूटयोः, वि.

नि. नि निवेशश्चार्थयोः । नित्यार्थं संशयक्षेपकौशलोपरमेषु च ।
साम्प्रैष्याश्रयदानेषु मोक्षान्तर्भावबन्धने । राश्वधोभावविन्यासे, मे. नि

स्यात् क्षेपे भ्रष्टार्थं च नित्यार्थं दानकर्मणि । सन्निधानोपरमयोः संश्रया-
श्रयराशिषु । मोक्षेऽन्तर्भावेऽधोभावे बन्धने कौशलेऽपि च, हे. नि निवेश-
भ्रष्टार्थाधोभावविन्यासराशिषु । आश्रये बन्धने मोक्षे दानकर्मणि दर्शने ।
अन्तर्भावे च सामीप्यकौशलोपरमेषु च । नित्यार्थं संश्रये च, वि.

निःश्रेणि. निःश्रेणिरधिरोहिण्यां खर्जुरीपादपे स्त्रियाम्, मे.
निःश्रेणिस्त्वधिरोहिण्यां खर्जुरीपादपेऽपि च, वि. निःश्रेणिरधिरोहिण्यां
खर्जुरीपादपेऽपि, हे.

निःश्रेयस. निःश्रेयसन्तु कलत्राणमोक्षयोः शङ्करे पुमान्, मे. निः-
श्रेयसन्तु कलत्राणे चन्द्रचूडापवर्गयोः, वि. निःश्रेयसन्तु कलत्राणमोक्षयोः, हे.

निःसरण. अथ निःसरणं स्रवप्रपायमोक्षेषु निर्गमे, मे. निःसरणं
स्यान्मरणोपायनिर्थाणमुक्तिषु, वि. निःसरणं स्रतौ । उपाये गेहादिमुखे
निर्वाणे निर्गमेऽपि च, हे.

निकर. निकरो निवहे सारे न्यायदेयधने निधौ, मे. निकरो
निवहे सारे न्यायदेयधनान्तरे, वि. निकरः सारसङ्ख्योः । न्यायदातव्य-
वित्ते च, हे.

निकष. निकषः शाणफलके निकषा यातुमातरि, मे, हे. निकषाऽ-
न्तिकमध्ययोः, मे. निकषा त्वन्तिके मध्ये रक्षोऽम्बायां त्वनव्ययम्, वि.

निकाय. निकायस्तु पुमान् लक्ष्ये सधर्मिप्राणिसंहतौ । समुच्चये
संहतानां निलये परमात्मनि, मे. निकायो निलये लक्ष्ये संहतानां समु-
च्चये । एकार्थभाजिनिवहे परमात्मनि चेष्यते, वि. निकायः सङ्गसङ्ख्योः ।
परमात्मनि लक्ष्ये च, हे.

निकार. निकारः स्यात् परिभवे धान्यस्योत्क्षेपणेऽपि च, मे.
निकारः स्यात् परिभवे धान्यस्योत्किरणेऽपि च, वि. निकारस्तु पराभवे ।
धान्योत्क्षेपे, हे. धान्योत्क्षेपे निकारः स्यात्, त्रि.

निकुम्भ. निकुम्भः कुम्भकर्णसत्रं तनये दन्तिकौषधौ, मे. निकुम्भः
कथितो दन्तानां कुम्भकर्णसुतेऽपि च, वि. निकुम्भः कुम्भकर्णजे । दन्तप्राप्त, हे.

निष्कृत. निष्कृतं विप्रलब्धे सत्रान् नीचे विप्रकृतेऽपि च, वि, मे.
निष्कृतं विप्रलब्धे विप्रकृतेऽधमे, हे.

निष्कृति. निष्कृति भर्त्सने क्षेपे शठे शठेऽपि च स्त्रियाम्, मे.
निष्कृति भर्त्सने क्षेपे वदन्ति शठशठयोः, वि. निष्कृतिः शठशठयोः ।
भर्त्सनेऽभिभवे क्षेपे, हे.

निगम. निगमो बाणिजे पुर्यत्रां कटे वेदे वणिक्पथे, मे. नि-
गमो बाणिजे पुर्यत्रां कटे वेदे वणिक्पथे, वि. निगमाः पूर्वणिक्वेदनि-
श्चयाध्ववणिक्पथाः, हे. वणिक्पथः पुरं वेदो निगमः, अ. कटे लुण्डप्राञ्च
निगमः, त्रि. श्रुतौ निगमः, ह.

निगरण. अथ निगरणं क्लीबं भोजने सत्राद् गले पुमान्, मे.
निगरणं भोजनेऽपि गले निगरणो मतः, वि. निगरणं भोजने स्यान्
निगरणः पुनर्गले, हे.

निग्रह. निग्रहो भर्त्सनेऽपि सत्रान् मर्यादायाञ्च बन्धने, मे.
निग्रहो भर्त्सने प्रोक्तो मर्यादायाञ्च बन्धके, वि. निग्रहः । बन्धके भर्त्सने
सीम्नि, हे.

निचुल. निचुलस्तु निचोले सत्राद् द्विजलास्थमहीरुहे, मे. नि-
चुलो द्विजलतरौ निचुलश्च निचोलके, वि. निचुलस्त्रिजलद्रौ निचो-
लके, हे.

निज. निजं स्त्रीये च नितेय च, मे. निजमात्मीयनित्ययोः, वि.
निजो नितेय स्वकीये च, हे. स्वके नितेय निजं त्रिषु, अ. नित्यं
स्वञ्च निजं प्रोक्तम्, अने.

नितम्ब. नितम्बः स्कन्धरोधसोः । स्त्रियाः पश्चात् कटितटे कट-
के कटिमात्रके, मे. नितम्बो रोधसि स्कन्धे शिखरेऽपि कटोरके, वि.
नितम्बः कटिरोधसोः । स्त्रियाः पश्चात् कटौ सानौ, हे.

नित्य. नित्यं सत्रात् सन्तर्तेऽपि च । शाश्वते त्रिषु, मे. नित्य-
न्तु सतते ध्रुवे, वि. नित्यं तंते ध्रुवे हे. नित्ये सततशाश्वते, त्रि.

निदाघ. निदाघो ग्रीष्मकाले सग्राद्, उष्णस्वेदास्त्वनोरपि, मे, वि. प्रस्वेदोऽपि निदाघः सग्रात् निदाघो ग्रीष्म उच्यते, अने. निदाघौ स्वेदतापौ च, त्रि. V. धर्म.

निदान. निदानं कारणे वत्सदामादिकारणक्षये, मे. निदानं कारणे रोगनिर्णये वत्सदामनि, वि. निदानं कारणे शुद्धौ तपसः फल-
याचने । वत्सदाम्प्रवसाने च, हे. निदानमवसानेऽपि, ह.

निदेश. निदेशः शासनोपान्तभाषणेषु प्रयुज्यते, वि. निदेशः शासनेऽपि सग्रात् कथनोपान्तशोरपि, मे. निदेशः सग्रादुपकण्ठे शासने परिभाषणे, हे.

निधन. निधनं सग्रात् कुले नाशे, मे, वि. निधनं कुलनाशयो,
हे, अ.

निधुवन. भवेन्निधुवनं कम्पे सुरते च नपुंसकम्, मे. निधुवनं सुरते कम्पनेऽपि च, वि. निधुवनं रते कम्पे, हे.

निन्दा. निन्दा सग्रादपराधेऽपि कुत्सायामपि योषिति, मे. निन्दापवादे कुत्सायाम्, वि. निन्दा कुत्सापवादयोः, हे.

निपाक. निपाकः पचने स्वेदेऽप्यसत्कर्मफलेऽपि च, वि. निपाकः पचने स्वेदासत्कर्मफलयोगपि, हे.

निभ. निभस्तु कथितो व्याजे पुंलिङ्गः सदृशे त्रिषु, मे. निभो व्याजसदृशयोः, वि. सग्रात् सदृशे व्याजे, हे. सदृशव्याजयोर्निभः, त्रि.

निमित्त. निमित्तं हेतुलक्षणाः, मे, वि, हे, अ. निमित्तं हेतु-
विज्ञागन्तुदेवादेशपर्वसु, त्रि.

निमिष, निमेष. निमेषनिमिषौ कालप्रभेदेऽक्षिनिमीलने, मे, वि. निमेषनिमिषौ नेत्रमीलने कालभिद्यपि, हे.

निम्ब. (निम्बः सग्रात् पिबुमर्देऽपि तिक्तके च चिरायते, वि.)

नियति. नियतिर्नियमो दैवे, मे, वि. नियती दैवसंयमौ, हे.

नियम. नियमो यन्त्रणायाञ्च प्रतिज्ञानिश्चये व्रते, मे. नियमो

यन्त्रणायां सत्रात् प्रतिज्ञायाञ्च संयमे, वि. नियमः सत्रात् प्रति-
ज्ञायां निश्चये यन्त्रणे व्रते, हे. नियमो निश्चये व्रते । यन्त्रणाबन्ध-
योश्च, त्रि.

नियामक. नियामकः कर्णधारे पोतवाहे नियन्तरि, मे, वि.
नियामको नियन्तरि । पोतवाहे कर्णधारे, हे. नौवाहे सगान्नियामकः ।
सभ्ये गुरौ च, त्रि.

निर. नि निर्णयनिषेधयोः, मे. नि निश्चये क्रान्ताद्यर्थं नि-
र्निःशेषनिषेधयोः, वि. नि निश्चये क्रान्ताद्यर्थं विशेषप्रतिषेधयोः, हे.
नि निश्चयनिषेधयोः, अ.

निरसन. निरसनं वधे प्रतिक्षेपे । निष्ठीवने, मे. निरसनं
निरासे स्याद् वधे निष्ठीवनेऽपि च, वि. निरसनं निस्त्रुदने । निष्ठी-
वने निरासे च, हे.

निरस्त. निरस्तस्त्रिषु निष्ठूते प्रेषितेषौ द्रुतोदिते । सन्तप्रक्ते
च प्रतिहते, मे. निरस्तः प्रेषितेषौ स्थान् निष्ठूते त्वरितोदिते । सन्तप्रक्ते
च प्रतिहते, वि. निरस्तः प्रेषितशरे सन्त्यक्ते त्वरितोदिते । निष्ठूते
प्रतिहते च, हे.

निराकृति. निराकृतिरनाकारेऽस्वाध्याये त्रिषु वारणे । स्त्रियाम्,
मे. निराकृतिः प्रतिक्षेपेऽप्यस्वाध्यायेऽप्यनाकृतौ, वि. निराकृतिरस्वा-
ध्याये निराकारनिषेधयोः, हे. अस्वाध्याये कुरूपे च प्रतुप्रक्तौ स्त्री
निराकृतिः, त्रि.

निरामय. निरामयस्तु पुंसि स्याद् इडिक्ते त्रिषु नीरुजि, मे.
निरामयोऽन्यवत् कलेय स्यादिडिक्ते निरामयः, वि. निरामयस्तु स्यादि-
डिक्ते गतामये, हे.

निरूपण. निरूपणं स्यादालोके विचारे च निदर्शने, मे, वि.
निरूपणं विचारावलोकनयो निर्दर्शने, हे.

निरूह. निरूहो वस्त्रिभेदे स्याद्द्रुह्यून्ये च निश्चिते, मे. निरूहो

वस्तिभेदे सप्तात् तर्कनिश्चितयोरपि, वि. निरूढो नियहो तर्क वस्ति-
भेदे, हे.

निरोध. निरोधो नाशरोधयोः, मे, हे. निरोधो रोधनाशयोः, वि.

निर्द्धति. निर्द्धतिः सप्तादलक्ष्म्यां स्त्री दिशां पालान्तरे पुमान्,
मे. निर्द्धतिः सप्तादलक्ष्म्यां च दिक्पाले निरुपद्रवे, वि. निर्द्धति-
निरुपद्रवे । अलक्ष्म्यां दिक्पतौ चापि, हे.

निर्गुण्डो. निर्गुण्डो नीलशेफाल्यां सिन्धुवारद्रुमेऽपि च, मे.
निर्गुण्डो सिन्धुवारकः । नीलशेफाल्यजकन्तः, हे. निर्गुण्डो सिन्धु-
वारके । नीलशेफालिकायाञ्च करहाटे च कुवचित्, वि.

निर्ग्रथ्य. निर्ग्रथ्यो नग्नकेऽपि सगान्निःस्वालिशयोरपि, मे, वि.
निर्ग्रथ्यो निःस्वमूर्खयोः । भ्रमणे च, हे.

निर्ग्रथ्यक. निर्ग्रथ्यकः सप्तात् क्षपणे निष्फलेऽप्यपरिच्छेदे, मे.
निर्ग्रथ्यकः सप्तात् क्षपणे निष्फलेऽप्यपरिग्रहे, वि.

निर्जरा. निर्जराः सप्तात् पुमान् देवे जरात्यक्ते च वाचप्रवत् । नि-
र्जरा तु गुडूच्याश्च तालपत्राग्रामपि स्त्रियाम्, मे. निर्जरस्तु जरात्यक्तं
वाचप्रवन्निर्जरः सुरे । निर्जरा तु गुडूच्यां स्यात् तालपत्राग्रामपि क-
चित्, वि. निर्जरो निर्जरे सुरे । निर्जरा तु तालपत्रां गुडूच्यां तत्
भिद्यपि, हे. गुडूच्याग्रामपि निर्जरा, ति.

निर्दट. निर्दटस्तु दयाम्बून्ये कथितो निष्प्रयोजने । परापवाद-
रक्ते च वाचप्रलिङ्गोऽयमिष्यते, मे. निर्दटो निर्दये स्मृतः । परापवाद-
संरक्ते निर्दटो निष्प्रयोजने, वि. निर्दटो निष्प्रयोजने । निर्दयेऽन-
दोषरते, हे.

निर्दर. निर्वर. निर्दरं निर्भरे सारेऽन्यवत् तु कठिनेऽत्रपे, ।
निर्वरं सारे निर्भरे कठिनेऽत्रपे, वि. निर्वरस्तु गतत्रपे । कठिने निर्भ-
सारे, हे.

निर्देश. निर्देशः शासनेऽपि सप्तात् कथनोपान्तयोरपि,

निर्देशः कथनाच्चयोः, हे.

निर्नर. निर्नरोऽर्काखे तुषाग्नौ, हे. निर्नरसु सहस्रांशुतुरङ्गे
तुषपावके, वि, मे.

निर्भर्त्सन. निर्भर्त्सनं खलीकारेऽलक्तकेऽपि नपुंसकम्, मे.
निर्भर्त्सनं खलीकारेऽलक्तके च, वि. निर्भर्त्सनमलक्तके। खलीकारे,
हे. निर्भर्त्सनं खलीकारालक्तयोः, त्रि.

निर्मल. निर्मलं स्यात् निर्मालेप्रचाभ्रके च नपुंसकम्। मल-
हीनेऽन्यलिङ्गञ्च, मे. निर्मलं विमले विद्यान् निर्माल्याभ्रकयोरपि, वि.
निर्मलं विमलेऽभ्रके। निर्मालेप्र च, हे.

निर्माण. निर्माणं निर्मितौ सारे समञ्चसे नपुंसकम्, मे. नि-
र्माणं निर्मितौ सारे निर्माणञ्च समञ्चसे, वि. निर्माणं सारनिर्मित्योः
कर्मभेदे समञ्चसे, हे.

निर्मुट. निर्मुटः खर्परे सूर्ये, हा. V. हर्मुट.

निर्मुक्त. निर्मुक्तस्त्यक्तसङ्गे सग्रान् सुक्तकक्षुकभोगिनि, मे, वि.
निर्मुक्तो सुक्तनिर्मुक्तभुजङ्गे निष्परिग्रहे, हे.

निर्माक. निर्माको मोचने व्योम्नि सन्नाहे सर्पकक्षुके, मे. नि-
र्माको मोचके व्योम्नि सन्नाहे सर्पकक्षुके, वि. निर्माको व्योम्नि सन्नाहे
मोचके सर्पकक्षुके, हे.

निर्याण. निर्याणं वारणापाङ्गदेशे मोक्षेऽध्वनिर्गमे, मे. निर्याणं
वारणापाङ्गदेशे मोक्षे च निर्गमे, वि. निर्याणं निर्गमे मोक्षे गणापाङ्गप्र-
देशयोः, हे.

निर्यातन. निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्यासापण्डेऽपि च, मे, अ.
निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्यासापण्डे मतौ, वि. निर्यातनं वैरशुद्धौ
दाने न्याससमर्पणे, हे.

निर्यूह. निर्यूहः श्रेखरे द्वारे निर्यासे नागदन्तके, वि, मे. नि-
र्यूहो द्वारि निर्यासे श्रेखरे नागदन्तके, हे. V. निर्व्यूह.

निर्वर. V. निर्दर.

निर्वाण. निर्वाणमस्तं गमने निर्दृतौ गजमज्जने । सङ्गमेऽप्य-
पवर्गं च, मे. निर्वाणमस्तं गमने निर्दृतौ गजमज्जने । अपवर्गं च, वि.
निर्वाणं मोक्षनिर्दृत्यो विघ्नान्ते करिमज्जने, हे. अथ मज्जने । निर्वाणं
निर्दृतौ मोक्षे, त्रि.

निर्वाद. निर्वादः स्यात् लोकवादे परिनिष्ठितवादयोः, मे. नि-
र्वादः सग्रात् परोवादे परिनिष्ठितवादयोः, वि. निर्वादस्तु लोकवादेऽप-
वादे, हे. निर्वादो जनवादेऽपि, अ.

निर्वासन. निर्वासनं हिंसने सग्रात् नगरादे वृद्धिष्कृतौ, मे.
निर्वासनं हिंसने च नगरादे वृद्धिष्कृतौ, वि. निर्वासनन्तु मारणे ।
पुरादेश्च वृद्धिष्कारे, हे.

निर्दति. निर्दतिः । मोक्षे स्तत्रौ मुखे सौख्ये, हे. निर्द-
तिः सुस्थितायां सग्राद् अस्तं गमनसौख्ययोः, वि. निर्दतिः सुस्थितावस्तं-
गमने च मुखे स्त्रियाम्, मे. निर्वाणे सुस्थितत्वे च निर्दतिः, त्रि.

निर्वूह. द्वार्यापौडं काथरसे निर्वूहो नागदन्तके, अ. नि-
र्वूहो निर्गतापौडनिर्यासद्वारभूमिषु, अने. V. निर्वूह.

निर्वेश. निर्वेशस्तु पुमान् भोगे वेतने मूर्च्छनेऽपि च, मे.
निर्वेशो मूर्च्छने भोगे निर्वेशो वेतनेऽपि च, वि. निर्वेश उपभोगे स्यात्
मूर्च्छने वेतनेऽपि च, हे. निर्वेशो भूतिभोगयोः, अ.

निवात. निवातो दृढसन्नाहे वातसून्येऽपि चाश्रये, मे. निवातो
दृढसन्नाहे वातान्ते चाश्रयेऽपि च, वि. निवातो वातरहिते दृढसन्नाह
आश्रये, हे. निवातावाश्रयावातौ शस्त्राभेद्यश्च वर्म यत्, अ. निवात-
माश्रयं विद्यादभिन्नं कवचं तथा, अने.

निवेश. निवेशः पुंसि विन्यासे शिविरोद्धाहयोरपि, मे. निवेशः
शिविरोद्धाहविन्यासेषु प्रकीर्तितः, वि. निवेशः सैन्यविन्यासे शिविरोद्धाह-
योरपि, हे.

निशमन. निशमनमुक्तं दृष्टौ श्रुतौ, मे. श्रुतौ दृष्ट्यां निशमनम्,
त्रि. निशमनं श्रुतौ दृष्टौ, वि. ७. निशामन.

निशा. निशा दारुहरिद्रायां स्यात् त्रियामाहरिद्रयोः, मे, वि.
निशा रात्रौ हरिद्रायाम्, हे. निशा रात्रि र्हरिद्रा च, त्रि.

निशाचर. निशाचरस्तु रक्षसि । फेरपेचकसर्पेषु पांशुलायां नि-
शाचरी, मे. निशाचरः पेचकाह्वितातुधानेषु फेरवे । निशाचरी पांशु-
लायाम्, वि. निशाचरस्तु राक्षसः । सर्पे धूके रुगाले च । निशाचरी तु
पांशुला, हे. पांशुला च निशाचरी, त्रि.

निशान्त. निशान्तं त्रिषु शान्ते स्यात् क्लीवन्तु भवनोषसोः, मे.
निशान्तं सदने शान्ते प्रभातेऽपि, हे. निशान्तः कथितः शान्ते निशान्तं
भवनोषसोः, वि.

निशामन. निशामनं दर्शने स्याद् आलोचने न द्वयोः, मे. दृष्ट्या-
लोचे निशामनम्, वि. निशमननिशामने । निरीक्षणश्रवणयोः, हे.

निशीय. निशीयस्तु पुमानर्द्धरात्रे स्याद् रात्रिमात्रके, मे. निशी-
योऽप्यर्द्धरात्रे स्यान् निशीयो रात्रिमात्रके, वि. निशीयस्तु रात्रिमात्रार्ध-
रात्रयोः, हे.

निश्चारक. निश्चारकः पुरीषस्य क्षये स्वैरे समीरणे, मे, वि.
निश्चारकः समीरणे । पुरीषस्य क्षये स्वैरे, हे.

निषङ्ग. निषङ्गः सङ्गते त्वणे, मे. निषङ्गः सङ्गतण्योः, वि, त्रि.
निषङ्गस्तूणसङ्गयोः, हे.

निषद्वर. निषद्वरस्तु जम्बाले निशायान्तु निषद्वरा, मे. निषद्वरस्तु
जम्बाले निशायाञ्च निषद्वरी, वि. निषद्वरः स्मरे पङ्के निषद्वरी पुन-
र्निशि, हे.

निषध. निषधः कठिने देशे तद्राजे पर्वतान्तरे, मे. निषधः
कठिने देशे तद्राजे च नगान्तरे, वि. निषधस्तु पर्वते कठिने स्मरे । देश-
तद्राजयोश्चापि, हे.

निषाद. निषादः स्वरभेदे स्याच्चण्डाले धीवरान्तरे, मे. निषादः श्रवणे स्वरे, वि, हे. निषादौ श्रवणस्वरौ, वि.

निष्क. निष्कमस्त्री साष्टहेमशते दीनारकर्षयोः । वक्षोऽलङ्कारणे हेमपात्रे हेमपलेऽपि च, मे. निष्कः कर्षं हेमनि तत्पले । दीनारे साष्टतुवर्णशते वक्षोविभूषणे, हे. निष्कमष्टाधिकस्वर्णशते दीनारकर्षयोः । वक्षोऽलङ्कारणे हेमपात्रे हेमपलेऽपि च, वि. साष्टे शते सुवर्णानां हेमप्र-रोभूषणे पले । दीनारेऽपि च निष्कोऽस्त्री, अ. पलमण्डनयो निष्को निष्को दीनारकर्षयोः, अने.

निष्कल. निष्कलस्तु कलाशून्ये नष्टवीर्ये च वाचप्रवत्, मे. निष्क-लस्तु नष्टवीर्ये कलोच्छिते, हे. निष्कलस्तु कलाशून्ये नष्टवीर्ये तु वाचप्र-वत्, वि.

निष्काशित. निष्काशितो निर्गमितेऽप्याहिते धिक्कृतेऽपि च, मे, वि.

निष्कुट. निष्कुटस्तु गृहोद्याने स्रगत् केदारकपाटयोः, मे, वि. निष्कुटो गृहवाटिका । केदारकः कपाटश्च, हे. कपाटेऽपि च निष्कुटः । कोटरेऽपि, वि. गृहत्रायाश्च निष्कुटः, ह.

निष्कम. निष्कमो बुद्धिसम्पत्तौ निर्गमे दुष्कृतेऽपि च, मे, वि. निष्कमो दुर्गमे बुद्धिसम्पत्तौ दुष्कृतेऽपि च, हे.

निष्ठा. निष्ठा निष्पत्तिनाशान्तयाच्ञानिर्वहणेषु च, मे, वि. निष्ठोत्कर्षव्यवस्थयोः । क्लेशे निष्पत्तौ नाशेऽन्ते निर्वाहे याचने व्रते, हे. निष्ठा निष्पत्तिनाशान्ताः, अ. निष्ठा क्लेशेऽवसाने च व्यवस्थोत्कर्षयो व्रते, ह.

निष्ठुर. निष्ठुरः कठिनेऽत्रये, हा.

निष्पाव. निष्पावः शूर्पपवने राजमाषे कडङ्करे । पवने सिम्बिकायां ना निर्विकल्पेऽन्यलिङ्गकः, मे. निष्पावः शूर्पपवने राजमाषे क-डङ्करे । पवने सिम्बिकायां च निष्पावो निर्विकल्पके, वि. निष्पावः पवने शूर्पपवने निर्विकल्पके । वक्षो कडङ्करे सिम्बिकाम्, हे. निष्पावः शूर्पवातेऽपि, हा.

निस्. नि निपेधे च निश्चये । साकलप्रातीतयोः, मे. नि नि-
श्चये निपेधे च साकलप्रातीतयोरपि, वि. ८. निस्.

निसर्ग. निसर्गो रूपसर्गयोः, मे. निसर्गः सर्गशीलयोः, वि. नि-
सर्गः सर्गे स्वभावे, हे.

निस्तरण. स्यान्निस्तरणमुपाये निस्तारे तरणेऽपि च, मे. निस्तरणं
स्यादुपाये निस्तारे निर्गमेऽपि च, वि. निस्तरणन्तु निस्तारे तरणोपाय-
योरपि, हे.

निस्तल. निस्तलं वर्तते चले, मे, वि. निस्तलन्तु तले वृत्ते, हे.

निस्तुषित. अथ निस्तुषितं त्यक्तेत्वग्विहीने लघूकृते, मे. निस्तु-
षितं निस्तुचि सप्राद् वर्जिते च लघूकृते, वि. निस्तुषितं वर्जिते सप्राद्
गतत्वचि लघूकृते, हे.

निस्त्रिंश. अथ निस्त्रिंशः खङ्गे ना निर्द्वये त्रिषु, मे. निस्त्रिंशो
निर्द्वये खङ्गे, वि. निस्त्रिंशो निर्द्वये खङ्गे, हे. निस्त्रिंशौ खङ्गनिर्द्वयौ,
त्रि. निस्त्रिंशौ खङ्गपापिष्ठौ, अने. निस्त्रिंशोऽक्षरणेऽपि च, हा.

निङ्गव. निङ्गवः पुंसि निङ्गतावविश्वासापलापयोः, मे. निङ्गवं
निङ्गताव विद्याद् अविश्वासापलापयोः, वि. निङ्गवः सप्रादविश्वासेऽपलापे
निकृतावपि, हे. अविश्वासेऽपङ्गवेऽपि निकृतावपि निङ्गवः, अ.

नीकाश. नीकाशो निश्चये तुले, वि, मे, हे.

नीच. नीचः पामरे वामनेऽपि च, मे. नीचस्तु वामने पामरे
स्मृतः, वि. नीचः पामरखर्वयोः, हे. वामने पामरे नीचः, त्रि.

नीचैस्. नीचैः स्त्रैरात्पयो र्मतम्, मे, वि. नीचैः स्त्रैरात्पनी-
चेषु, हे.

नीङ. नीङं स्थानकुलाययोः, मे. नीङं स्थाने कुलाये च सका-
रपूर्वकोऽन्तिके, वि. नीङं स्थाने खगालये, हे.

नौति. नौति नयेऽपि सप्रात् प्रापणेऽपि च द्योषिति, मे. नौ-
तिस्तु प्रापणे. नये, वि. नौति नये प्रापणे च, हे.

नीध्र. नीध्रं नेमौ वलीके द्वौ रेवतीभे च कानने, वि. नीध्रन्तु वलीवननेमिषु । चन्द्रे च रेवतीभे च, हे. नीध्रं नेमौ वलीके द्वौ रेवतीभेऽपि कानने, मे. वलीकवनयो नीध्रम्, वि.

नीप. नीपः कदम्बबन्धूनीलाणोकद्रुमेषु च, मे. नीपो धूलि-कदम्बे सग्नान् नीलाणोके च धन्विनि, वि.

नीरज. नीरजं कुष्ठपद्मयोः, मे. नीरजं कमले कुष्ठे, वि, वि. नीरजं पद्म कुष्ठयोः, हे.

नील. नीलन्तु नीलीरक्ते ना निधद्रिवानरान्तरे । नीलो रुम्भे-दनौलिन्योः, मे. नीलः कृष्णो नगान्तरे । नीलः कपोश्वरे नीलो वृक्ष-लाञ्छनभेदयोः, वि. नीलो वर्णं मणौ शैले निधिवानरभेदयोः । नीलौ-षध्यां लाञ्छने च, हे.

नीलकण्ठ. V. कालकण्ठ.

नीलङ्गु, नीलाङ्गु. नीलाङ्गुः स्यात् कृमौ पुंसि भम्भरालयां तु योपिति, मे. नीलाङ्गुः कृमिजातिके । भम्भरालयां प्रसूते च, हे. नी-लङ्गुः कृमिभेदे स्याद् भम्भरालीसुसारयोः, वि.

नीलाञ्जसा. नीलाञ्जसाऽम्भरोभेदे सरिङ्गेदे च विदुप्रति, मे. नी-लाञ्जसाऽम्भरोभेदे सरिङ्गेदेऽपि विदुप्रति, वि. नीलाञ्जसा नदीभेदेऽम्भरो-भेदे तडितप्रति, हे.

नीलाम्बर. नीलाम्बरः प्रलम्बघ्ने कौण्ये च शनैश्चरे, मे. नीला-म्बरः प्रलम्बघ्ने कौण्ये क्रूरलोचने, वि. नीलाम्बरो बलभद्रे राक्षसे क्रूर-लोचने, हे.

नीलिका. नीलिका नीलिनीक्षुद्रारोगशेफालिकासु च, मे. नीलिका नीलिनीक्षुद्रारोगशेफालिकास्वपि, वि.

नीवर. सग्रास्त्रीवगे बणिजके वास्तव्ये च पुमानयम्, मे. सग्रास्त्री-वरो बाणिजके वा तव्येऽपि च नीवरः, वि. नीवरस्तु वास्तव्येऽपि बणि-जप्रति, हे.

नीवी. नीवी परिपणे स्त्रीणां कटीवसनवन्धने, मे. नीवी परि-
पणे ग्रथौ स्त्रीणां जघनवाससः, वि. नीवी स्त्रीकटीवस्त्रवन्धने । मूल-
द्रव्ये परिपणे, हे. स्त्रीकटीवस्त्रवन्धनेऽपि नीवी परिपणेऽपि च, अ. नीवी
परिपणेऽनुगता, ह.

नीहार. नीहारो हिमघातयोः, अने.

सु. सु वितर्कावजानयोः । विज्ञानाहुनयातीते प्रज्ञहेत्वपदेभ्योः, मे.
सु प्रज्ञेऽनुगमे तौर्धे सत्रादिकल्पवितर्कयोः, हे. सु सत्रात् प्रज्ञे विकल्पार्थ-
ऽप्यतीताहुनयार्थयोः, वि. सु दृष्ट्यार्थं विकल्पे च, अ.

सुचित्. सुचित् प्रज्ञवितर्कयोः, ह.

नूनम्. नूनन्तु निश्चिते तर्के स्वरूपे वाक्यरूपे, मे. नूनं निश्चित-
तर्कयोः, वि. नूनं तर्के निश्चिते च, हे. तर्कनिश्चितयो नूनम्, ह. नूनं
तर्कार्थनिश्चये, अ.

दृशंस. पापौघांसो दृशंसाः सुप्र दृशंसा वन्दिनः स्मृताः, अने.

नेत्. नेद् विकल्पनिषेधयोः, मे.

नेत्र. नेत्रं नव्यगुणे वस्त्रभेदे मूले क्रुमस्य च । रथे चक्षुषि
नद्यात् नेत्रौ नेतरि वाच्यवत्, मे. नेत्रं लघ्विगुणे वस्त्रे तस्मै विलोचने ।
नेत्रं रथे च नाद्याच्च नेत्रौ नेतरि वाच्यवत्, वि. नेत्रं वस्त्रे नयो गुणे ।
मूलादिनेष्ट, हे. स्याज्जटांशुक्रयो र्नेत्रम्, अ. नेत्रौ नेतरि नेत्रच्च गुणे
मूले विलोचने, वि. नेत्रं वस्त्रविशेषश्च नेत्रं चक्षुषदाहृतम् । परिवर्तगुणे
नेत्रौ नेत्रः कक्षूरिकावगः, अने. नेत्रं मूले, ह.

नेपथ्य. नेपथ्यं स्यादलङ्कारे रङ्गजग्रायां न्युत्सवम्, मे. नेपथ्यं
रङ्गभूमौ सगान् नेपथ्यप्रज्ञ प्रसाधने, वि.

नेम. नेमः कालेऽवधौ खण्डे प्राकारे कैतवेऽपि च, मे. नेमः काले-
ऽवधौ गर्ते प्राकारे कैतवेऽपि च, वि. नेमस्त्वर्थे प्राकारगतयोः । अवधौ
कैतवे काले, हे.

नेमि. नेमिर्ना तिनिधे कूपत्रिकाचक्रान्तयोः स्त्रियाम्, मे. नेमि-

स्त्रिकायां कूपस्य चक्रान्ते तिनिसद्रुमे, वि. नैमिः कूपत्रिका प्रधिः । तिनि-
शोऽरिधनेमिश्च, हे.

नैगम. नैगमं सप्रादुपनिषद्बणिजो नागरेऽपि च, मे. वि. नैगमो
नयपौरोपनिषद्विषु बाणिजे, हे. नागरो बणिक् । नैगमौ द्वौ, अ.

नैपाली. नैपालौ तु नवजानोकुनटौसुवहासु च, मे. नैपाली
नवमालौमनःशिलासुवहासु च, वि. नैपाली मनःशिला सप्रात् सुवहा
नवमालप्रपि, हे.

न्यच्(च्). न्यङ् नोचनिस्त्रयोः, मे. न्यग् निम्ने नीचकात्स्न्रयोः,
हे. न्यङ् नोचे निम्नकात्स्न्रयोः, वि.

न्यत्त. न्यत्तः पशुनामे सप्रात् न्यत्तः कात्स्न्रनिष्कटयोः, वि. न्यत्तः
कात्स्न्रनिष्कटयोः । जासदग्नेऽपि, हे. न्यत्तं कात्स्न्रनिष्कटयोः, अ.
न्यत्तं कात्स्न्रं ढण्डेऽपि च । क्लौघेऽय पुंसि महिषे निष्कटे पुनरन्यवत्, मे.

न्यग्रोध. न्यग्रोधस्तु पुमान् व्यामवटयोश्च शमीतरौ । न्यग्रोधी
वृषपर्व्यायाम्, मे. न्यग्रोधो व्यामवटयो न्यग्रोधश्च शमीतरौ । न्यग्रोधी
विषपर्व्याश्च मोहनाख्यौषधावपि, वि. न्यग्रोधो वटपादपे । शम्यां व्यामे
न्यग्रोधी तु मोहनाख्यौषधौभिदि । वृषपर्व्याम्, हे. व्यामो वटश्च न्य-
ग्रोधी, अ. न्यग्रोधी वटकासुको, अने.

न्यङ्कु. न्यङ्कु मुनौ खगे पुंसि, मे. न्यङ्कु, नर्गगे मुनौ, हे. न्यङ्कु-
नर्गगे ऋषौ, वि.

न्यज. न्यजो दर्भभये न्यचि । कर्मरङ्गफले क्लौवं कुजाधो-
मुखयोस्त्रिषु, मे. न्यजन्तु कर्मरङ्गे सप्रात्न्यजः प्रोक्तः कुशस्त्रु, वि.
अधोमुखे च कुजे च न्यजो वाचप्रवादिष्यते, वि. न्यजः कुजे कुशस्त्रु, चि ।
अधोमुखेऽपि च न्यजं कर्मरङ्गतरोः फले, हे.

न्यूङ्क. न्यूङ्कः सम्यङ्मनोच्चे च साम्नः षट्प्रणवेषु च, मे. न्यूङ्कः साम-
विशेषस्य षडोङ्कार्यग्रामतिप्रिये, हे. न्यूङ्कः सम्यङ्मनोच्चेऽपि साम्नः षट्-
प्रणवेष्वपि, वि. न्यूङ्कः साम्न मनोरमे, वि.

न्यून. न्यूनं गच्छानयोः, मे. न्यूनं हीनवच्चो न गच्छायोः, हे. हीन-
न्यूनवचनगच्छाँ, अ.

प. (पो ना वाताण्डपूतेषु पा पातरि च कौर्त्तितः । स्त्रियां तु
रक्षणे पाने पूते पूरितके च रुः, मे.) तौच्छश्च लोहितः न्यूरो दक्ष-
पार्श्वश्च पार्थिवः । पद्मेशो नान्तिनः पादिः पकारोऽपि प्रकीर्त्तितः, मा.
प. कुबेरः सप्ताख्यातः पश्चिमे च प्रकीर्त्तितः । पवने पः सप्ताख्यातः पः स्यात्
पाने च पातरि, ए.

पक्ति. पक्तिः स्त्री गौरवे पाके, मे. पक्ति गौरवपाकयोः. त्रि.
हे, वि.

पक्क. पक्कं परिणतेऽपि सप्ताद् विनाशभिसुखे त्रिषु. मे. पक्कं
परिणतार्थे स्याद् विनाशभिसुखेऽपि च, वि. पक्कं परिणते नाशभि-
सुखे, हे.

पक्ष. पक्षो मासार्द्धके पार्श्वे ग्रहे साध्यविरोधयोः । केशादेः
परतो वृन्दे बले सखिसहाययोः । चुल्लोरन्ध्रे पतले च राजकुक्षर-
पार्श्वयोः, मे. पक्षस्तु मासार्द्धे ग्रहसाध्ययोः । चुल्लोरन्ध्रे बले
पार्श्वे वर्गे केशात् परश्च्ये । पिच्छे विरोधे देहाङ्गे सहाये राजकु-
क्षरे, हे. पक्षो मासार्द्धके पार्श्वे ग्रहे साध्यविरोधयोः । पक्षश्च परतो
वृन्दे बले सखिसहाययोः । पतले चुल्लोरन्ध्रे च देहाङ्गे राजकुक्षरे,
वि. पक्षः सहायेऽपि, अ. पक्षो मासार्द्धपार्श्वे च, त्रि. पक्षो गच्छति मासार्द्धे
पक्षशब्दो निगद्यते. अने. देहावयवमासार्द्धपतलग्रहभित्तिषु । परि-
ग्रहे समीपे च षट्सु पक्षो निगद्यते, ह. केशे पक्षः समूहार्थः पक्षः
साध्यविरोधयोः । बलकालपतलेषु सहायकरिपार्श्वयोः, शा.

पक्षक. पक्षकस्तु पुमान् पार्श्वद्वारे च पार्श्वमात्रके, मे. पक्षकः
पार्श्वमात्रे च पक्षद्वारे च पक्षकः, वि. पक्षकस्तु पार्श्वद्वारे पार्श्वमात्रेऽ-
पि कथ्यते, हे.

पक्षचर. अथ पक्षचरश्चन्द्रोऽथवादिगजेऽपि च, मे. भवेत्

पञ्चचरो विधौ । यूयञ्चदृष्टयक्त्वास्विवारणेऽपि प्रक्षौत्तिनः, वि. पञ्चचरो
यूयञ्चदृष्टयक्त्वास्विवारणे विधौ, हे. अथ निशापतौ । दृष्टयक्त्वास्विवारणे यूय-
ञ्चदृष्टे पञ्चचरः स्मृतः, वि.

पक्षति. पक्षतिश्च भवेत् पक्षमूले च प्रतिपत्तिथौ । (स्त्रियाम्),
मे. पक्षति. पक्षमूले सप्तात् पक्षतिः प्रतिपत्तिथौ, वि. पक्षतिः प्रति-
पत्तिथौ । पक्षमूले, हे. मूले तु पक्षतिः पक्षभेदयोः, अ.

पक्षिन्. पक्षिणी पूर्णिमायां स्वादिहृद्ग्रां शक्तिनीभिदि ।
आगामिवर्तमानार्ह्युक्तात्वावपि स्त्रियाम्, मे. पक्षिणी पूर्णिमायां
स्यात् पक्षिणी शक्तिनीभिदि । आगामिवर्तमानार्ह्युक्तायां निशि
पक्षिणी, वि. पक्षिणी पूर्णिमाखण्डोः शक्तिनीरात्रिभेदयोः, हे.

पक्षान्. पक्षान् सूत्रादिस्त्रुक्षांशे किञ्चत्वे नेत्रलोमनि, मे, वि.
पक्षान्चिलोन्नि तन्वादिस्त्रुक्षांशे कुसुमच्छदे । गरुडकिञ्चत्वेऽपि,
हे. पक्षान्चिलोन्नि किञ्चत्वे तन्वाद्यंशेऽप्यणीयसि, अ.

पङ्क. पङ्कोऽस्त्री कर्दमे पापे, मे. पङ्कः कर्दमपापयोः, वि.
पङ्कोऽपे कर्दमे, हे. पङ्कोऽस्त्री कर्दमाहसोः, वि.

पङ्कार. पङ्कारः शैवले सेतौ सोपाने जलकुञ्जके, मे, वि. हा.
पङ्कारो जलकुञ्जके । सोपाने शैवले सेतौ, हे.

पङ्किल. पादालिन्देऽपि पङ्किलः, हा.

पंक्ति. पंक्तिर्दशाक्षरच्छन्दोदशसंख्यालिपु स्त्रियाम्, मे. पंक्ति-
र्दशाक्षरच्छन्दोदशसंख्यालीष्वपि, वि. पंक्तिच्छन्दःश्रेण्याः, हे. पंक्ति-
च्छन्दोऽपि दशमम्, अ. अणिर्दश च पंक्तिः सप्तात्, वि.

पञ्चगुप्त. पञ्चगुप्तसु चार्वाकदर्शने कमठेऽपि च, वि. पञ्चगुप्तसु
चार्वाकदर्शने कमठे पुमान्, मे. पञ्चगुप्तश्चार्वाकदर्शने । कमठे, हे.

पञ्चता. पञ्चता पञ्चभावे स्थान्तरणेऽपि च योषिति, मे, वि.
पञ्चता पञ्चभावे सप्तात् पञ्चता मरणेऽपि च, हे.

पञ्चत्व. पञ्चत्वं पञ्चानां भावे प्राणानामत्ययेऽपि च, मे. पञ्चत्वं

निधनं स्मृतम् । पञ्चानामपि भावे च, वि. पञ्चत्वं भावे पञ्चानां प्राणानामत्ययेऽपि च, हे.

पञ्चदशी. पञ्चदशी त्वमावास्यापौर्णमास्याश्च बोधिति, मे. भवेत् पञ्चदशी पौर्णमास्यामावास्यायोरपि, वि.

पञ्चनख. पञ्चनखो गजे कूर्मे, वि. पञ्चनखस्तु कच्छपे । गजे, हे. कूर्मे पञ्चनखो गजे, ति.

पञ्चम. पञ्चमो रागभेदे स्यात् स्वरभेदे च पञ्चमी । पाण्डवा-
नाञ्च पत्न्यां स्त्री पञ्चानां पूरणे तिष्ठ, मे. पञ्चमो रागभेदे स्यात्
पञ्चानामपि पूरणे । पञ्चमच्चतुरे च्छेदे पञ्चमी पाण्डवस्त्रियाम्, वि.
पञ्चमो रुचिरे दक्षे पञ्चानानधिपूरणे । रागभेदे पञ्चमी तु द्वौपद्यात्, हे.
पञ्चमः स्वरसंज्ञयोः, ति.

पञ्चानन. पञ्चाननः शिवे सिंहे, मे, वि, हे.

पञ्चाली. पञ्चाली पुत्रिकागीत्योः स्त्रियां पुंभूम्नि नीवति, मे.
पञ्चाली पुत्रिकागीत्योः पञ्चालो जनदेशयोः, वि. पञ्चालो नीवदन्तरे ।
पञ्चाली पुत्रिकागीत्योः, हे.

पञ्चालिका. पञ्चालिका स्त्रियां वस्त्रपुत्रिकागीतिभेदयोः, मे.
पञ्चालिका भवेद् वस्त्रपुत्रिकागीतिभेदयोः, वि. पञ्चालिका वस्त्रकृतपुत्रिका-
गीतिभेदयोः, ति.

पट. -पटञ्चितपटे वस्त्रेऽस्त्री प्रियालक्ष्मे पुमान्, मे. पटः प्रिया-
लक्ष्मे च सुवर्णे च पुरस्कृतौ, वि. पटः पञ्चपरित्राणे क्रयवस्तुप्रति-
ष्ठयोः, अने.

पटल. अथ पटलं पिटके च परिच्छेदे । छदिर्ह्योगतिलके क्लीवं
व्रजे पुनर्न ना, मे. पटलं छदिषि व्रजे । पिटके नेत्ररोगे च तिलके
च परिच्छेदे, वि. पटलं तिलके नेत्ररोगे च्छदिषि सञ्चये । पिटके
परिवारे च, हे. छदिर्नैत्ररुजोः क्लीवं समूहे पटलं न ना, अ.

पटह. पटहो ना समारम्भे आनके पुनपुंसकम्, मे. पटहस्तु

समारम्भे आनके पटहं मतस्, वि. पटहो वाद्य आरम्भे, हे. समा-
रम्भेऽपि पटहः, त्रि.

पटि. पटिः स्त्री पटभेदे स्याद् गुग्गुलौ कुम्भिकाद्रुमे, मे. पटिः
पटविशेषेऽपि गुग्गुलौ कुम्भिकाद्रुमे, वि.

पटु. पटुर्दक्षे च नीरोगे चतुरेऽप्यभिधेयवत् । पटोले तु पुमान्
क्लृप्ते च्छत्रालवणयोरपि, मे. पटुस्त्रीक्ष्णे नीरोगे चतुरेऽन्यवत् । पटुः
पटोलपत्रेऽपि च्छत्रालवणयोः पटुः, वि. अथ पटु लवणे पटुस्त्रीक्ष्णपटो-
लयोः । स्फुटे रोगविहीने च च्छत्रायां चतुरेऽपि च, हे. पटुरामयनिसुक्तः
पटुचतुरतीक्ष्णयोः, शा.

पटोल. पटोलं वस्त्रभेदे नौषधी जत्रोत्स्रान्तु योषिति, मे.
पटोलमोषधीवस्त्रभिदो जत्रोत्स्रान् पटोल्यपि, हे, वि.

पट्ट. पट्टः पेषणपाषाणे व्रणादीनाञ्च बन्धने । चतुष्पथे च राजा-
दिशासनान्तरपीठयोः, मे, वि. पट्टौ ललाटभूषायां पट्टौ लाक्षाप्रसादने, वि.
पट्टश्चतुष्पथे पीठे राजादेः शासनान्तरे । व्रणादिवन्धने पेषाश्लानि पट्टौ
ललाटिका । रोध्नः, हे. पट्टः सत्रात् फलके वृषशासने, त्रि. व्रणसत्राव-
रणे पट्टः पट्टो भूनिहिताक्षरः । वीरकक्षा पटः पट्टः पट्टः सगादपि चास-
नम्, अने.

पण. पणो वराटमाने स्यान् मूलत्रे कार्षापणे ग्लहे । कथग्रशाकाटि-
कादूत्रतथ्यवहारे भतौ धने, मे, वि. पणः कार्षापणे ग्लहे । विकयत्र-
शाकादिमुद्यौ बद्धे मूलत्रे भतौ धने । व्यवहारे च दाता ऊत्रतृष्टे
गण्डकविशतौ, हे. पणो दूत्रतादिषूतृष्टे भतौ मूलत्रे धनेऽपि च, अ.
ग्लहे माने वराटानां मूलत्रे कार्षापणे धने । दूत्रते विकयत्रशाकादे-
र्बद्धे सुष्टौ भतौ पणः, शा.

पण्ड. पण्डः षण्डे धियि स्त्री सत्रात्, मे. पण्डः षण्डे धियां
षण्डा, वि. पण्डः षण्डे पण्डा बुद्धौ, हे. पण्डः षण्डे मतौ स्त्रियाम्, त्रि.

पण्डित. पण्डितः सिद्धके कवौ, मे, वि. पण्डितः सिद्धधीमतोः, हे.

पतङ्ग. पतङ्गः शलभे शालिप्रभेदे पक्षिस्त्र्ययप्रयोः, मे, आ. पतङ्गः शलभे शालिप्रभेदे विहगे रवौ, वि. पतङ्गः स्त्र्यपक्षिणोः। पारदे शरभे शालौ, हे. पतङ्गौ पक्षिस्त्र्यौ च, अ. पतङ्गः शलभे रवौ, त्रि. पतङ्गौ शलभादित्यौ, अने.

पतत्. पतन् पातुके खगे, मे. पतन् पातुकपक्षिणोः, वि.

पताका. पताका वैजयन्त्याञ्च सौभाग्यनाटकाङ्गयोः, मे. पताकाङ्गे ध्वजे केतौ सौभागेन नाटकाङ्गके, हे. पताका वैजयन्त्याञ्च सौभागेन ऽङ्गे ध्वजेऽपि च, वि.

पति. पति धैवे ना तिष्ठीशे, मे. पतिः प्रभौ गतौ मूले, वि.

पत्ति. पत्ति ना पदगे स्त्रियाम्। गतावेकरयैकेभ्यश्चपञ्च-पदातिके, मे. पत्तिः पदातौ गमने वीरसैन्यप्रभेदयोः, वि. पत्तिः सेना-भित्पङ्क्तयो र्मता, हे. पत्ति र्गतौ च, अ.

पत्र. पत्रन्तु वाहने पर्णे स्यात् पत्रे शरपक्षिणोः, मे. पत्रं स्याद् वाहने पर्णे पत्रे च शरपक्षिणाम्, वि. पत्रं यानं पञ्चदशकुरी, हे. पत्रं वाहनपक्षयोः, अ. पादत्राणे दले पत्रे लेख्यवस्तुनि पत्रवाक्, अने.

पत्राङ्ग. पत्राङ्गो न हयो भूर्जे पद्मके रक्तचन्दने, मे. पत्राङ्गं पद्मके भूर्जे पत्राङ्गं रक्तचन्दने, वि. पत्राङ्गं रक्तचन्दने। भूर्जपद्मकयोश्चापि, हे.

पत्रिन्. पत्रौ श्येने पत्ररथे काण्डद्वयिकाद्रिषु, मे. पत्रौ काण्डे खगे द्वमे। रथेऽद्वौ रथिके श्येने, हे. पत्रिणौ शरपक्षिणौ, अ. श्येनाख्यो विहगः पत्रौ पत्रिणौ शरपक्षिणौ, आ.

पत्रोर्ण. पत्रोर्णं धौतकौशेये क्लीवं सत्राच्छोणकं पुमान्, मे. पत्रोर्णं धौतकौशेये पत्रोर्णः शोणकेऽपि च, वि. पत्रोर्णं धौतकौशेये सत्रात् पत्रोर्णस्तु शोणके, हे.

पथरा. पथरा स्त्री हरीतक्यां हिते त्रिषु, मे. पथरं हिते हरी-तक्यां पथरा, त्रि. पथरं हितं पथरा हरीतकी, हे. पथरं हितेऽभया पथरा, त्रि.

पद. पदं शब्दे च वाक्ये च व्यवसायापदेशयोः । पादतच्चिह्नयोः स्थानत्वाण्योरङ्गवस्तुनोः, वि, मे. श्लोकपादेऽपि च क्लौवं पुंलिङ्गः किरणे पुनः, मे. पदं स्थाने विभक्त्यन्ते शब्दे वाक्यैकवस्तुनोः । त्राणे पादे पादचिह्ने व्यवसायापदेशयोः, हे. पदं व्यवसितत्वाण्यथानलक्ष्माङ्गि-वस्तुषु, अ. वाक्ये शब्देऽपदेशे च, त्रि. व्यवसाये परित्राणे पदं पञ्चिह्नयो-रपि । वर्त्मस्थानापदेशेषु पदं स्याद्वाक्यशब्दयोः, शा.

पदार. पदारः पादधूलौ सत्रात् पादालिन्देऽपि पुंसप्रयम्, मे. पदारः पादधूलिषु । पादालिन्दे, हे, वि.

पद्मति. पद्मतिः पंक्तिवर्त्मनोः, मे, वि. पद्मतिः पथि पंक्तौ च, हे. अथ पद्मतिः पंक्तौ मार्गे च, त्रि.

प. प.ोऽस्त्री प.के वृद्धनिधिसङ्ख्यान्तरेऽम्बुजे । नौ नागे स्त्री फञ्जिकाश्रीचारटीपन्नगीषु च, मे. पद्मः सत्रात् पन्नगे वृद्धे निधौ सङ्ख्या-न्तरेऽम्बुजे । प.के विन्दुजालेऽपि प.ा भार्गीश्रियोरपि, वि. पद्मो वृद्धे निधावहौ । सङ्ख्याजयोः प.लिभविन्दौ, हे. पद्मोऽस्त्री विन्दुजाले-ऽजे वृद्धे सङ्ख्यान्तरे निधौ, त्रि. पद्मा लक्ष्मी निधिः पद्मः पद्मानि गज-विन्दवः । सङ्ख्यागणविशेषौ च पद्मौ पद्मं सरोरुहम्, शा. V. मोच.

पद्मक. पद्मकं सत्रात् पद्मकाष्ठविन्दुजालकयोरपि, मे, हे. पद्मकं पद्मकाष्ठे भविन्दुजालकयोरपि, वि.

पद्मलाञ्छन. सत्रात् पद्मलाञ्छनो लोकेश्वरे ब्रह्मणि भास्करे । धनदे च स्त्रियां तारालक्ष्मीवाग्देवतासु च, मे. सत्रात् पद्मलाञ्छनाभिख्या विधौ लोकेश्वरार्कयोः । धनदे च सरस्वत्यां तारालक्ष्म्योरपि स्मृता, वि. पद्मलाञ्छनो धनदे लोकेषु रविवेधसोः । पद्मलाञ्छना तारायां सरस्वत्यां श्रियामपि, हे.

पद्मिनी. पद्मिनी पद्मसङ्घाते स्त्रीविशेषे सरोरुहे, मे. पद्मिनी स्त्रीविशेषे सत्रात् सरसत्रामम्बुजेऽपि च, वि. पद्मिनी योषिदन्तरे । अजे-ऽजिन्यां सरसत्राच्च, हे.

पद्य. पद्यं श्लोके पुमान् शूद्रे पद्या वर्जानि कीर्तिता, मे. पद्यं श्लोके स्त्री पद्या पद्यः शूद्रे निगद्यते, वि. पद्योऽन्तर्गर्णं सप्तात् पद्यं श्लोके पद्या तु वर्जानि, हे.

पनस. पनसः कण्टकिफले कण्टके वाजरान्तरे । स्त्रियां रोग-प्रभेदे सप्तात्, मे. पनसः कण्टकिफले कण्टके कपिरुग्भिदोः, वि. पनसः कपिरुग्भिदोः । कण्टके कण्टकिफले, हे.

पन्नग. पन्नगश्चैषर्धभेदे तथैव पवनान्ने, मे. पन्नगस्तु पद्मकाष्ठे भुजङ्गमे, हे. पन्नगः पद्मकाष्ठे सप्तात् पन्नगोऽपि भुजङ्गमे, वि.

पयस्. पयः सप्तात् क्षीरनीरयोः, मे, वि. पयः क्षीरे च नीरे च, हे. पयः क्षीरं पयोऽख, च, अ. पयः क्षीरं पयो जलम्, अने.

पयसत्र. पयसत्रन्तु पयोजातहितयो र्वाचप्रलिङ्गकम् । दुग्धिका क्षीरकाकोलप्रोः स्पर्णक्षीर्यामपि स्त्रियाम्, मे. पयसत्रा क्षीरकाकोलत्रां पयोहितभवेऽन्यवत् । पयसत्रा दुग्धिकायाञ्च स्पर्णक्षीर्याञ्च कथ्यते, वि. पयसत्रन्तु पयोभवे । पयोहिते पयसत्रा तु काकोली दुग्धिकापि च, हे.

पयस्विनी. पयस्विनी नदीधेन्वो विभावर्दाञ्च दोषिति, मे. पयस्विनी तु गोधेन्वां विभावर्दां पयस्विनी, वि. पयस्विनी । विभावर्धा गोधेन्वाञ्च, हे.

पयोधर. पयोधरः कोषकारे नालिकेरे स्तनेऽपि च । कशेरुमेधयोः पुंसि, मे. पयोधरः सप्तात् कुचकोषकार-कशेरुकाभ्यो धरनारिकेले, वि. पयोधरः कुचे मेधे कोषकारे कशेरुणि । नारीकेरे, हे. स्त्रीस्तनाब्दौ पयोधरौ, अ. स्तनयोश्चौ पयोधरौ, अने.

पर. परः श्रेष्ठारिदूगान्योत्तरे स्त्रीवन्तु केवले, मे. परः सप्तादुत्तमानात्मवैरिदूरेषु केवले । परमव्ययश्चिह्नन्ति, वि. परो दूगान्यश्रेष्ठशत्रुषु । परन्तु केवले, हे. दूगानात्मोत्तमाः पराः, अ. परम् नियोगे क्षेपे च, मे.

परञ्च. परञ्च स्त्रैल्यन्ते सप्तात् चुरिकाफलफेनयोः, मे. परञ्च-

स्तैलयन्त्रके । फेने च करवाले च परञ्जः क्षुरिकाफले, वि. परञ्जोऽसौ
स्तैलयन्त्रे क्षुरिकाफलफेनयोः, हे. खड्गधेनुफले फेने परञ्जस्तैलय-
न्त्रके, हा.

परपुष्ट. परपुष्टः परभते वारनार्यान्तु योषित, मे. परपुष्टः
परभते परपुष्टा पणस्त्रियाम्, वि. परपुष्टः कलकण्ठे परपुष्टा पण्डना, हे.

परम. परमं स्यादनुज्ञायामव्ययं परमः परे, मे. परमं स्याद-
नुज्ञानेऽप्यव्ययं परमः परे । परमः स्यात् प्रधानाद्योरोङ्कारेऽपि तथो-
च्यते, वि. परमः परे । अग्रेसरप्रथमयोरोङ्कारे परमं पुनः । स्याद-
व्ययमनुज्ञायाम्, हे.

परम्पर. परम्परो ऋगभेदे प्रपौत्रे तनयस्य च । परम्परा परी-
पाद्यां हिंसासन्तानयोरपि, मे. परम्परः प्रपौत्रादौ ऋगभेदे परम्परः ।
परम्परा परीपाद्यां सन्तानेऽपि बधे क्वचित्, वि. परम्परः । ऋगभेदे
प्रपौत्रादौ परम्परान्वये बधे । परीपाद्याम्, हे.

परवाणि. परवाणिः पुमान् धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि, मे. परवाणिः
सृष्टो धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि, वि. परवाणि धर्माध्यक्षे वर्षे, हे.

परा. परा विमोक्षप्राधान्यप्रातिलोमेष्टु धर्षणे । आभिमुखेन
ऋगर्थे च विक्रमे च गतौ बधे, मे, वि. पराभिमुखेन प्राधान्ये विमोक्ष-
प्रातिलोम्ययोः । गतिधर्षणशृणुष्टासु (१) भृगर्थे विक्रमेऽपि च, हे.

पराक. पराकस्तु व्रते खड्गे, मे. पराको व्रतखड्गयोः, वि, वि.

पराक्रम. पराक्रमो विक्रमे स्यात् सामर्थ्योद्द्योगयोरपि, मे, वि.
पराक्रमस्तु विक्रमे । सामर्थ्यं चाभियोगे च, हे. शौर्योद्द्योगौ पराक्रमौ,
अ. वीर्योद्द्योगौ पराक्रमौ, अने.

पराग. परागः सुमनोरेणौ धूलिस्त्रान्तीययोरपि । गिरिप्रभेदे
विख्याताऽपरागे च चन्दने, मे. परागश्चन्दने रेणौ गिरौ ख्यातुप्ररागयोः ।
स्त्रान्तीयपुष्परजसोः, हे. परागः कौसुमे रेणौ स्त्रान्तीयादौ रजस्यपि, अ.
रजस्यपि परागः, ह. पुष्परेणौ परागः स्यात् स्त्रान्तीयरजसोरपि, शा.

परागः पुष्परजसि धूलिस्नानीययोरपि । गिरिप्रभेदे विख्यातादुपरागे च चन्दने, वि.

पराभव. पराभवः । तिरस्कारे विनाशे च पुंसि, मे. पराभव-स्तिरस्कारे विनाशे च पराभवः, वि. पराभवस्तिरस्कारे नाशे, हे.

परायण. परायणमभौष्टे स्यात् तत्पराश्रययोरपि, मे, वि. परायणं स्यादभौष्टे तत्पराश्रययोरपि, हे. परायणं रिपोः स्थानं तत्परश्च परायणः, अने.

परि. परि सप्तात् सर्वतोभावे वर्जने व्याधिशोकयोः । इत्यम्भूता-ख्यानभागवीशालिङ्गनलक्षणे । दोषाख्याने निवसने पूजाव्याप्तप्रोक्ष-भूषणे, मे. परि सप्तात् सर्वतोभावे वर्जने लक्षणादिषु । पूजालिङ्गनवीशसु भूषणे व्याधिशोकयोः । दोषाख्यानेऽपुत्रपरमे व्याप्तौ निवसनेऽपि च, वि. परि व्याधावुपरमे वर्जने लक्षणादिषु । आलिङ्गने च शोके च पूजायां दोषकीर्तने । भूषणे सर्वतोभावे व्याप्तौ निवसनेऽपि च, हे.

परिकम्प. परिकम्पो भये कम्पे, मे, वि.

परिकर. भवेत् परिकरः सङ्घे पर्यङ्कपरिवारयोः । प्रगाढगा-त्त्रिकाबन्धे समारम्भविवेकयोः, मे. भवेत् परिकरो व्राते पर्यङ्कपरिवा-रयोः । प्रगाढगात्त्रिकाबन्धे विवेकारम्भयोरपि, वि. परिकरः पर्यङ्क-परिवारयोः । प्रगाढे गात्त्रिकाबन्धे विवेकारम्भयो र्गणे, हे. परिकरः पर्यङ्कपरिवारयोः, अ. प्रगाढगात्त्रिकाबन्धे पर्यङ्कपरिवारयोः । प्रयुज्यते परिकरः समूहारम्भयोरपि, शा.

परिगत. परिगतं त्रिषु प्राप्तौ विस्मृतज्ञानचेष्टिते, मे. भवेत् परिगतं लाभे प्रयाते चेष्टितेऽपि च, वि. परिगतं गते लाभचेष्टितयो-ज्ञाते, हे. प्राप्ते ज्ञाते परिगतम्, त्रि.

परिग्रह. परिग्रहः परिजने पत्न्यां स्वीकारमूलयोः । शापे, मे, वि. परिग्रहः परिजने पत्न्यां मूले च संग्रहे, हे. पत्नीपरिजनादान-मूलशापाः परिग्रहाः, अ. १ परिग्रहो द्विग्राहेऽत्र सैन्यपृष्ठे परिग्रहः ।

परिग्रहोऽनुबन्धे सत्रात् पतङ्गाहे परिग्रहः, अने. १ परिग्रहः सैन्यष्टभागेऽपि, ह. परिग्रहः परिजने शपथे च परिग्रहः । परिग्रहः कलत्रे च मूलस्त्रीका-
रयोरपि, शा.

परिघ. परिघो योगभेदेऽस्त्रविशेषेऽर्गलघातयोः, मे. परिघो योग-
भेदे सगान् मुङ्गरेऽर्गलघातयोः, वि. परिघोऽस्त्रयोगभेदे परिघातेऽर्गलेऽपि
च, हे. परिघः परिघातेऽस्त्रे, अ. परिघो योगभेदेऽपि, त्रि. परिघः परि-
घातः सत्रात् परिघो दण्ड उच्यते, अने.

परिघात. परिघातोऽस्त्रघातयोः, वि. परिघातस्तु घातने । अस्त्रं
च, हे.

परिघोष. परिघोषो निनादे सत्रादवाचेन जलदध्वनौ, मे, वि.
परिघोषः सत्रादवाचेन निनादे जलदध्वनौ, हे.

परिजम्न. परिज्वा तु पुमाबिन्दौ याज्ञिके परिचारके, मे. परिखा
(ग्रहखा) क्रतुकर्मज्ञे याज्ञिके परिचारके, वि.

परिताप. परितापस्तु पुंसि सत्राददुःखे च नरकान्तरे, मे.

परिधाय. परिधायो जलस्थाने परिच्छदनितम्बयोः, मे, वि. परि-
धायः परिकरे जलस्थाननितम्बयोः हे.

परिधि. परिधिर्ना यज्ञियद्रुशाखायास्तुपच्छर्थके, मे. परिधि-
र्यज्ञियतरोः शाखायास्तुपच्छर्थके, वि, हे, अ. शाखायामपि परिधिः, ह.

परिष्व. परिष्वच्चक्षले सत्रादाकुलेऽपि परिष्वः, वि. V. पारिष्व.

परिभाषण. परिभाषणमालापे नियमे परिभाषणम्, मे. निन्दो-
पालम्भवचने परिभाषणमिष्यते, वि. परिभाषणन्तु जल्पने । नियमे निन्दो-
पालम्भोक्तौ, हे.

परिमल. सत्रात् परिमलोऽभिमर्दातिमनोहरगन्धयोश्चापि । सुर-
तोपमर्दविकसच्छरीररागादिसौरभे पुंसि, मे. परिमलो विमर्दे च सत्रान्
मनोहरगन्धवत् । रतोपमर्दविकरुददेहरागादिसौरभे, वि. परिमलो
विमर्दोऽस्त्रे हृद्यगन्धे विमर्दने, हे.

परि(री) वर्त. परिवर्तौ विनिमये कूर्मराजेऽपवर्तने, मे. परिवर्तौ विनिमये कूर्मराजे पलायने, वि. परिवर्तस्तु कूर्मराजे पलायिते युगान्ते विनिमये च, हे. संवर्तः परिवर्तश्च हायने, ह.

परिवर्ह. परिवर्हो राजयोग्यद्रव्यपरिच्छदे, मे. परिवर्हस्तु राजार्ह-वस्तुन्यपि परिच्छदे, वि. परिच्छदे वृषार्हस्य परिवर्हः, अ.

परि(री) वाद. परिवादोऽपवादेऽपि वीणावादनवस्तुनि, मे. परिवादः कलङ्गे सप्ताद् वीणावादनवस्तुनि, वि. परिवादस्तु निन्दायां वीणावादनवस्तुनि, हे.

परि(री) वाप. परिवापस्तु पर्युप्तौ जलस्थाने परिच्छदे, मे, वि. परिवापो जलस्थाने पर्युप्तिपरिवारयोः, हे. परिच्छदे परीवापः पर्युप्तौ सलिलस्थितौ, अ.

परि(री) वार. परिवारः परिजने खङ्गकोशे परिच्छदे, मे, वि. परिवारः परिजनेऽसिकोषे, हे. सप्ताज्जङ्गमे परीवारः खङ्गकोशे परि-च्छदे, अ.

परिवेश. परिवेशो वेशने सप्तात् परिधानेऽपि पुंस्रयम्, मे. परिवेशः परिवृतौ भानोः परिधिमण्डले, वि.

परिवेष. परिवेषस्तु पुलिङ्गः परिधौ परिवेषणे, मे. परिवेषः परिवृतौ परिधौ परिवेषणे, हे. परिवेषं विजानीयादुपसृष्ट्यकमण्ड-लम् । परिवेषणमप्याहुः परिवेषं मनीषिणः, शा.

परिव्याध. परिव्याधस्तु पुंसि सप्ताद् वेतसे च द्रुमोत्पले, मे. परिव्याधो वेतसे सप्तात् परिव्याधो द्रुमोत्पले, वि. परिव्याधो द्रुमोत्पले । वेतसे, हे.

परि(री) सर. भवेत् परिसरो ऋत्वी विधावपि च पुंस्रयम्, मे. स्मृतः परिसरो ऋत्वी देवोपान्तप्रदेशयोः, वि. परिसरः प्रान्तऋदेवयो-र्धतौ, हे.

परिस्तुत. परिस्तुता स्त्री वारुणां सप्तमे सप्तादभिधेयवत्, मे.

परौरण. परौरणः सत्रात् कमठे दण्डे च पट्टशाटके, मे. परौरणः सत्रात् कमठे दण्डे च पट्टशाटके, वि.

परि(री)वाह. परीवाहो जलोच्छ्वासे महीभृद्योग्यवस्तुनि, मे, वि.

परौष्टि. परौष्टिः परिचर्यायां प्राकामेष्टऽन्वेषणे स्त्रियाम्, मे. परिचर्या परौष्टिः सत्रात् परौष्टिश्च गवेषणा, शा.

परुष. परुषं कर्तुरे कृत्वे निष्ठुरोक्तौ च वाचप्रवत्, मे. परुषं कर्तुरे कृत्वे सत्रान्निष्ठुग्वचसप्रपि, वि, हे. परुषः कर्तुरो ज्ञेयः परुषं निष्ठुरं वचः, शा.

परेत. परेतो वाचत्रलिङ्गः सत्रान् मृते भूतान्तरे पुमान्, मे. परेतो भूतभेदे सत्रात् परेतो वाचप्रवन्मृते, वि.

पर्कटी. पर्कटी नूतनफले पूगादेः स्रक्षपादपे, मे, वि. सत्रात् पर्कटी स्रक्षतरौ पूगादे नूतने फले, हे. पर्कटी स्रक्षट्वे च पूगादेश्च नवे फले, ति.

पर्जन्य (पर्यन्त्य). सध्वानमेघः पर्जन्यः पर्जन्यो मेघवाहनः, शा. पर्जन्यो मेघशब्देऽपि ध्वनदस्त्वदशक्रयोः, मे. पर्जन्यो मेघशब्दे सत्राद् ध्वनदस्त्वदशक्रयोः, वि. पर्जन्यो गर्जदस्त्वदे। वासवे मेघशब्दे च, हे. पर्जन्यौ रसदब्देन्द्रौ, आ. गर्जन्मेघेऽपि पर्यन्त्यः, ह.

पर्ण. पर्णं पत्रे किंशुकं ना, मे. पर्णं सत्रात् किंशुके पत्रे, वि. पर्णस्त्रिपर्णं पर्णन्तु पत्रे, हे.

पर्पट. पर्पटं पिष्टभेदे सत्रात् पर्पटो भेषजान्तरे, मे. पर्पटः पिष्ट-विहृतौ पर्पटो भेषजान्तरे, वि. पर्पटो भेषजान्तरे। सत्राच्चैव पिष्ट-विहृतौ परीक्षापरिचर्यायोः, हे.

पर्परीण. पर्परीणश्च पर्णस्य शिरायां हृतकम्बले। पर्णहन्तरसेऽपि सत्रात् पर्परीणन्तु पर्वणि, मे. पर्परीणन्तु पर्वणि। पर्णहन्तरसे पर्ण-शिरायां हृतकम्बले, हे. पर्परीणस्तु पर्णस्य शिरायां हृतकम्बले। पर्णहन्त-रसेऽपि सत्रात् पर्परीणश्च पर्वणि, वि.

पर्यस्त. पर्यस्तः पतिते हते, मे, वि. पर्यस्तान्तु हते स्तस्ते, हे.

पर्याप्त. पर्याप्तन्तु यथेष्टे सप्रात् तप्तौ शक्ते निवारणे, मे, वि. शक्ते निवारणे तप्तौ पर्याप्तं सप्राद् यथेष्टिते, वि, शा. पर्याप्तं तु शक्ते तप्तौ निवारणे यथेष्टे, हे.

पर्याप्ति. पर्याप्तिः प्रकामप्राप्तिरक्षणे स्त्रियाम्, मे. पर्याप्तिः स्यात् प्रकामेऽपि प्राप्तौ च परिरक्षणे, वि.

पर्याय. पर्यायः प्रकारेऽवसरे क्रमे, मे. पर्यायस्तु प्रकारे स्यान्निर्माणेऽवसरे क्रमे, वि. पर्यायोऽवसरे क्रमे । निर्माणे द्रव्यधर्मे च, हे. पर्यायोऽवसरे क्रमे, अ. पर्यायः स्यात् प्रकारेऽपि, वि.

पर्वत. पर्वतः पादपे पुंसि शाकमत्स्यप्रभेदयोः । देवमुन्यन्तरे शैले, मे. पर्वतः शैलदेवव्योः, वि. पर्वतो गिरिदेवव्योः, हे.

पर्वन्. पर्वं क्लीबं मह्ये ग्रन्थौ प्रस्तावे लक्षणान्तरे । दर्शप्रतिपदोः सन्धौ विषुवत्प्रभृतिष्वपि, मे. पर्वं स्यादुत्सवे ग्रन्थौ प्रस्तावे लक्षणान्तरे । दर्शप्रतिपदोः सन्धौ विषुवत्प्रभृतिष्वपि, वि. पर्वं प्रस्तावोत्सवयो ग्रन्थौ च विषुवादिषु । दर्शप्रतिपत्सन्धौ च तिथिग्रन्थविशेषयोः, हे. तिथिभेदे क्षणे पर्व, अ. ग्रन्थिप्रस्तावयोः पर्वं विषुवत्प्रभृतिष्वपि, वि. दर्शप्रतिपदोः सन्धौ ग्रन्थिप्रस्तावयोरदि । पर्वशब्दं विज्ञानीयाद्विषुवत्प्रभृतिष्वपि, शा.

पल. पलमुन्मानमांसयोः, मे, हे. पलं चोन्मानमांसयोः, वि. आमिषे पलम्, अ. पलं मांसं पलं मानं पलो मूर्खः पलस्तुला, अने.

पलङ्कष. पलङ्कषा गोक्षुरके रास्त्रागुग्गुलुकिंशुके । सुण्डीरौ-लाक्षयोश्च स्त्री राक्षसे तु (ऽपि, वि) पलङ्कषः, मे, वि. पलङ्कषो यातुधाने पलङ्कषा तु किंशुके । गोक्षुरे रुग्गुलौ लाक्षारास्त्रागुण्डीरिकासु च, हे.

पलल. पललं तिलचूर्णं च पङ्के मांसे ननुंसकम् । ना राक्षसे, मे. पललं तिलचूर्णं स्यात् पललं पङ्कमांसयोः । पललो यातुधाने स्यात्, वि. पललं मांसपङ्कयोः । तिलचूर्णं पललस्तु राक्षसे, हे. तिलपिष्टे

मले मांसे जखाले कोमलेऽश्मनि । श्वे चोरे बले प्राक्षाः पललं परि-
चक्षते, अने.

पलाश. पलाशं छदने मतम् । शठीकिंशुकरक्षःसु पुंसि स्थाङ्ग-
रिते त्रिषु, मे. पलाशः किंशुके शठां हरिते राक्षसेऽपि च । पत्ने पलाशम्,
वि. पलाशः किंशुकेऽस्त्वपे । हरिते पलाशपत्ने शासने परिभाषणे, हे.
वृक्षपत्ने पलाशं स्यात् पलाशो राक्षसः स्मृतः । पलाशो हरितो वर्णः
पलाशः पाश उच्यते, अने.

पलाशिन्. पलाशी वृक्षरक्षसोः, मे, वि. रक्षोऽक्षौ पलाशिनौ, त्रि.

पलिघ. पलिघः काचकलसे घटे प्राकारगोपुरे, मे, वि, हे.

पलित. पलितं शैलजे तापे केशपाके च कर्दमे, मे. पलितं शैलजे
तापे पाण्डुकेशे च कर्दमे, वि. पलितं पङ्कतापयोः । पक्वकेशे केशपाके,
हे. पलितं कर्दमेऽपि स्यात्, त्रि.

पल्यङ्ग. पल्यङ्गो मञ्चपर्यङ्कवृषीपर्यस्तिकासु च, मे, वि. पल्यङ्गो
मञ्चपर्यस्तयोः, हे. पर्यस्तग्रामपि पल्यङ्गः, त्रि.

पल्ल(क्षि). पल्लग्रामग्रामकुञ्चोः स्त्री पल्लः स्थूलकुसूलके, मे, पल्लो
कुटीग्रामकयोः पल्लः स्थूलकुसूलके, वि. पल्लिस्तु ग्रामके कुञ्चाम्, हे.

पल्लव. पल्लवोऽस्त्री किसलये विटपे विस्तरे वने । शृङ्गारेऽलक्त-
रागेऽस्त्री, मे. पल्लवः स्यात् किसलये विटपे विस्तरे बले । शृङ्गारेऽलक्त-
रागे च, वि. पल्लवः किसले बले । विटपे विस्तरेऽलक्तरागे शृङ्गारपि-
ङ्गयोः, हे. पल्लवो विस्तरे विटपे किसले विटपे वने, त्रि.

पल्लवित. अथ पल्लवितं लाक्षारक्ते सपल्लवे तते, मे. भवेत् पल्लवितं
लाक्षारक्ते सप्रसवे तते, वि. पल्लवितं सपल्लवे । लाक्षारक्ते, हे.

पवन. पवनं कुम्भकारस्य पाकस्थाने नपुंसकम् । निष्पावमरुतोः
पुंसि, मे. पवनाख्या कुलालस्य पाकस्थानेऽपि मारुते । निष्पावे च, वि.
पवनो वायुवस्तयोः । पवनं पुनरापाके, हे. पाकस्थाने कुलालस्य वाते
च पवनः पुमान्, त्रि.

पवित्र. पवित्रं वर्षणे कुशे । ताम्ने पयसि च क्लौवं मेधे स्यादभि-
धेयवत्, मे. पवित्रं वर्षणे कुशे । पवित्रं ताम्नपयसो मेधे चापि तदन्व-
वत्, वि. पवित्रं तु मेधे ताम्ने कुशे जले । अर्घोपकरणे चापि
पवित्रा तु नदीभिदि, हे. पवित्रं कुशमेधयोः, त्रि. दर्भेऽपि पवि-
त्रम्, च.

पशु. पशु ऋगादिदेवाजे नाऽव्ययं पशु दर्शने, मे. पशुऽव्यये
ऋगादिषु । प्रमथेऽपि च, हे. ऋगादौ प्रमथे पशुः, त्रि.

पशुपति. पशुपतिः पिनाकिनि कृताशने, हे.

पश्चात्. पश्चात् प्रतीचप्रां चरमेऽप्यधिकारेऽपि दृश्यते, मे. पश्चात्
प्रतीचप्रां चरमे, वि, हे. प्रतीचप्रां चरमे पश्चात्, अ.

पश्य. पश्यशब्दस्तु विस्मये । प्रशंसायामपि तथा, मे.

पश्यत्. पश्यत् स्यात् प्रशंसायां विस्मये च निगद्यते, मे.

पांशु. पांशु धूलौ च ससप्रार्थचिरसञ्चितगोमये, मे, वि.

पांशुल. पांशुलः पुंश्चले शम्भोः खड्गाङ्गे सप्ततीभुविः, मे.
पांशुलः पुंश्चले शम्भोः खड्गाङ्गे पांशुला भुवि, हे. पांशुलो हरखड्गाङ्गे
पुंश्चले पांशुला भुवि, हे.

पांशुचामर. सप्रात् पांशुचामरः पुंसि दूर्वाञ्चिततटीभुवि । वर्द्धा-
पके प्रशंसायां पुरोटौ धूलिगुच्छके, मे, इत्येष दूर्वाञ्चिततटीभुवि ।
वर्द्धापके प्रशंसायां पुरोटौ धूलिगुच्छके, वि. पांशुचामरः । वर्द्धापके
प्रशंसायां दूर्वाञ्चिततटीभुवि । पुरोटौ धूलिगुच्छके, हे.

पाक. पाकः परिणतौ शिशौ । केशस्य जरसो शौक्लेय स्यात्प्रादौ
पचनेऽपि च, मे. पाकः पचने शिशुदैत्ययोः, हे. पाकः शिशौ जरानिष्ठा-
पचनक्लेदनेषु च, वि. पाकौ पचनशवकौ, त्रि.

पाकल. पाकलं कुष्ठभैषजेय पुंसि सप्रात् कुञ्जरण्वरे, मे. पाकलं
कुष्ठभैषजेय पाकलः कुञ्जरण्वरे, वि. पाकलो हिरदण्वरे । पाकलं
कुष्ठभैषजेय, हे.

पाक्य. पाक्यं विट्स्थलवणे यवक्षारे पुनः पुमान्, मे. पाक्यं विट्स्थलवणे यवक्षारे च दृश्यते, वि.

पाचन. पाचनं दशमूलप्रादौ प्रायश्चित्ते च नानले । वाचप्रवत् प्राचयितरि हरीतक्यान्तु योषिति, मे. ५. पावन.

पाचल. पाचलं पाचने नाग्नौ राधनद्रव्यवातयोः, मे. पाचलो राधनद्रव्येऽप्यनिलानलयोरपि, वि. पाचलोऽनिले । अनले राधनद्रव्ये, हे.

पाञ्चजन्य. पाञ्चजन्यस्तु कृष्णशङ्खे ऊताशने, मे. पाञ्चजन्यः पोटगले शङ्खे दामोदरस्य च, हे.

पाटक. पाटकः समान् महाकिष्कौ कण्टकान्तरवाद्ययोः । अक्षादिचालने मूलद्रव्यापचयरोधसोः, मे, वि. पाटको रोधसि ग्रामैकदेशेऽक्षादिपातके । वाद्यभेदे महाकिष्कौ मूलप्रसरापचयेऽपि च, हे.

पाटल. पाटला पाटलौ स्त्री सप्रादसप्राः पुष्पे पुन न ना । आशुधान्ये पुमान् श्वेतरक्तवर्णेऽपि वाचप्रवत्, मे. पाटलः श्वेतरक्ते सप्रादाशुव्रीहौ च पाटलः । पाटलो पाटलापि सप्रादसप्राः पुष्पेऽपि पाटलम्, वि. पाटलन्तु कुङ्कुमश्वेतरक्तयोः । पाटलः सप्रादाशुव्रीहौ पाटला पाटलीद्रुमे, हे. आशुव्रीहिश्च पाटलः, वि.

पाटलिक. पाटलिकोऽन्यमर्मज्ञे क्वाले सप्रात् कालदेशिनि, हा.

पाटीर. सप्रात् पाटीरस्तु मूलके । केदारो वेणुसारे च वारिदे तितउन्वपि । सप्राद्रङ्गे वातिके पुंसि, मे. पाटीरो वातिके रङ्गे मूलके तितउन्वपि । धाराधरेऽपि केदारो वेणुसारेऽपि चेषप्रते, वि. पाटीरो मूलके रङ्गे तितउवातिकाम्बुदे । केदारो वेणुसारे च, हे.

पाठ. पाठश्च पठने ख्याते विद्वपर्षप्राञ्च योषिति, मे. पाठः सप्रात् पठने विद्वपर्षप्रां पाठापि पठप्रते, वि.

पाठीन. पाठीनो मौनभेदे सप्रात् पाठके गुग्गुलुद्रुमे, मे,

वि. पाठीनो गुग्गुलुद्रुमे । पाठके मीन भेदेऽपि, हे. पाठीनो गुग्गुलुद्रौ च, त्रि.

पाण्डु. पाण्डु, नां दृपतौ सिते, मे. पाण्डुः कुन्तीपतौ सिते, वि, हे, त्रि.

पाण्डुकम्बल. स्यात् पाण्डुकम्बलः श्वेतप्रावारग्रावभेदयोः, मे, हे. सप्रात् पाण्डुकम्बलः श्वेतकम्बले च शिलान्तरे, वि.

पाण्डुर. पाण्डुरं सप्रात् मरुक्के वर्णं ना तद्वति त्रिषु, मे. पाण्डुरो वर्णतद्वतोः । पाण्डुरन्तु मरुक्के, हे.

पात. पातो निपातने त्वाते, मे. पातः सप्रात् पतने त्वाते, वि. पातो अंशे च रक्षिते, त्रि.

पाताल. पातालं नागलोके सप्राद् विवरे वड़वानले, मे. पातालं नागलोके सप्रात् पातालं वड़वानले, वि. पातालं वड़वानले । रसातले, हे. और्वानलेऽपि पातालम्, अ.

पातिली. पातिली वागुरायां सप्रात् नारीपातप्रभेदयोः, मे. पातिली वागुरायां सप्रात् नारीहत्याप्रभेदयोः, वि. पातिली शक्तिका-पात्रे नारीवागुरयोरपि, हे.

पातुक. पातुकः पतयालौ सप्रात् प्रपातजलहस्तिनोः, मे, वि. पातुको जलमातङ्गे पतयालुप्रपातयोः, हे.

पात्र. पात्रन्तु भाजने योग्ये स्रुवादौ राजमन्त्रिणि । तीर-द्वयान्तरे च, मे. पात्रं भाजने योग्ये पात्रं तीरद्वयान्तरे । पात्रं स्रुवादौ पर्णेऽपि राजमन्त्रिणि चेष्यते, वि. पात्रन्तु कुलयोर्मध्ये पर्णे दृपतिमन्त्रिणि । योग्यभाजनयो र्यज्ञभाण्डे नाटप्रातुर्कर्तारि, हे. योग्यभाजनयोः पात्रम्, अ. नद्यन्तराले पात्रं सप्राद्भाण्डे च, त्रि. शिष्ट-भाजनदेहेषु पात्रशब्दः प्रवर्तते, अने.

पात्रट. पात्रटः कर्परे पुंसि देशे सप्रादभिधेयवत्, मे. ?

पात्रटीर. पात्रटीरस्तु पुलिङ्गः मुक्तव्यापारमन्त्रिणि । लोह-

कांस्ररजत्पात्रे सिङ्गाणे पावकेऽपि च, मे. पात्रटीरो वधैरुक्तो मुक-
व्यापारमन्त्रिणि । लोहकांसेत्र रजत्पात्रे पिङ्गले पावकेऽपि च, वि.
पात्रटीरस्तुपव्यापारमन्त्रिणि । लोहकांसेत्र रजत्पात्रे सिङ्गाणकञ्जता-
शयोः, हे.

पाद. पादो बुधे तुरीयांशे शैलप्रतान्तपर्वते । चरणे च मयूखे
च, मे, वि. पादो मूलोस्तूर्यांशाङ्गिषु प्रत्यन्तपर्वते, हे. पादा रश्मिङ्गि-
तूर्यांशाः, अ. पादस्तु न द्वयोः । मूले प्रत्यन्तशैले च, त्रि.

पादचत्वर. सप्तात् पादचत्वरश्चागे सैकते पिप्पलेऽपि च ।
करके परदोषैकप्रवक्तृपुरुषेऽपि च, मे. सप्तात् पादचत्वरश्चागे सैकते
पिप्पलेऽपि च । करके परदोषैकभाजि पूरुषकेऽपि च, वि. पादचत्वरः
करके परदोषैकभाषिणि । सैकते च्छगलेऽश्वत्यद्रुमे, हे.

पादप. पादपः पादपीठादौ पादुकायां तु पादपा, मे. पादपः
पादपीठे द्वौ पादुकायां तु पादपा, वि. पादपो द्वौ पादपीठे पादपा
पादरक्षणे, हे. पादुकायां स्त्रियां वृक्षे पादपीठे च पादपः, त्रि. पादपीठे-
ऽपि पादपः, हा.

पादपाश्री. पादपाश्री खण्डकायां षट्कुलायामपि स्त्रियाम्, मे.
पादपाश्री खण्डकायां षट्कुलाकटकेऽपि च, वि.

पान. पानं पौतिभाजनरक्षणे, मे. पानं पीतौ च रक्षणे, वि.

पानीय. पानीयन्तु जले क्लीवं पातयेत् वाचत्रलिङ्गकम्, मे.
पानीयं पेयवारिणोः, वि. पानीयं पेयजलयोः, हे. पानीयं पेयनी-
रयोः, त्रि.

पामर. पामरः खलनीचयोः, मे, वि. पामरो नीचमूर्खयोः, हे.

पायस. पायसस्तु क्लीवपुंसोः श्रीवासपरमान्नयोः, मे. पायसं
परमान्ने स्यात् श्रीवासेऽपि च पायसः, वि. पायसः पायसं श्रीवास-
परमान्नयोः, हे.

पायत्र. पायत्रं पानीयके निन्दे, वि.

पार. पारं परतटे प्रान्ते न स्त्री पारा नदीभिदि । पारी पूरे च कर्कशं पादरज्ज्वं च दन्तिनः, मे. पारं परतटे प्रान्ते पारी पात्नीतडा-गयोः । गगरीपूगयोः पारी पादरज्ज्वं च दन्तिनः, वि. पारं प्रान्ते परतटे पारी पूरपरागयोः । पात्त्रां कर्करिकायाञ्च पादवन्धे च हस्तिनाम्, हे.

पारश्व. पारश्वः पुमान् । परस्त्रीतनये शस्त्रे द्विजाश्चूद्रा-सुतेऽपि च, मे. भवेत् पारश्वः पारस्त्र्ये शूद्रासुते द्विजात् । शस्त्रेऽपि, वि. पारश्वोऽयसि । शूद्रायां विप्रतनये तनये च परस्त्रियाम्, हे. शूद्रायां विप्रतनये शस्त्रे पारश्वो मतः, अ.

पारायण. पारायणं समासङ्गे कार्त्स्न्ये पारगतावपि, वि, मे. पारायणं पुनः । कार्त्स्न्ये पारगतौ सङ्गे, हे.

पारावत. पारावती गोपगीते नदीभिस्तल्लोफले । पारावतः कल-रवे तथा मर्कटतिन्दुके, मे. पारावती गोपगीतिलवलीलतयो र्मता । पारावतः कलरवे शैले मर्कटतिन्दुके, वि. पारावतः कलरवे गिरौ मर्कट-तिन्दुके । पारावती तु लवलीफलगोपालगीतयोः, हे. पारावती गोप-गीतिलवलीफलयोरपि, त्रि.

पारावार. पारावारः समुद्रे ना तटद्वये नपुंसकम्, मे. पारावारः समुद्रे च पारावारं तटद्वये, वि. पारावारः पयोराशौ पारावारं तटद्वये, हे.

पारिजात. पारिजातः सुरतरौ पारिभद्रतरावपि, मे. पारिजातः सुरतरौ मन्दारे पारिभद्रके, वि. पारिजातस्तु मन्दारे पारिभद्रे सुरद्रुमे, हे. पारिजातो देवतरौ मन्दारे पारिजातके, त्रि.

पारिष्व. पारिष्वच्चाकुले स्यात् चञ्चले च, मे. पारिष्वच्चाकुल-चञ्चलौ, हे.

पारिभद्र. पारिभद्रस्तु मन्दारे निम्बद्वौ देवदारुणि, मे. पारि-भद्रस्तु मन्दारनिम्बपादपयो र्मतः, वि. पारिभद्रौ तु मन्दार-निम्बौ, हे.

पारुष्य. पारुष्यं पुरुषत्वे च दुर्वाक्ये पुंसि गौघतौ, मे. पारुष्यं

पुरुषत्वे स्याद् वने शक्रस्य गीष्पतौ । पारुष्यः, वि. पारुष्यस्तु दृढस्यतौ ।
पारुष्यं संक्रन्दनवनेऽपि च, हे.

पार्थ. पार्थोऽर्कंऽग्नौ जले क्लीवम्, मे. पार्थस्तु कुकुभे जिष्णौ, वि.

पार्थिव. पार्थिवो नृपे । पार्थिवी तु सीतायां स्त्री पृथिव्या विद्वतौ
त्रिषु, मे. पार्थिवो नृपतौ भूमिविकारे पार्थिवोऽन्यवत् । पार्थिवी स्यादु-
मायां च, वि. पार्थिवो नृपतौ भूमिविकारे पार्थिवी तु मा, हे. घटादौ
पार्थिवे राक्षि, त्रि.

पार्षर. पार्षरो भक्तसिक्त्ये स्यात् कौनाशे राजयच्छाणि । जराटेऽपि
कदम्बस्य केशरे च गदान्तरे, मे. पार्षरो भक्तसिक्त्ये स्यात् कौनाशे राज-
यच्छाणि । जराटेऽपि कदम्बस्य केशरेऽपि च भस्मनि, वि. पार्षरो भस्मनि
यमे जराटे नौपकेशरे । क्षयरोगे भक्तसिक्त्ये, हे.

पार्वत. पार्वती सल्लकीदुर्गागोपालपुत्रिकासु च, मे. पार्वती
सल्लकीदुर्गाद्वीपदीर्घजीवनीषु च, वि.

पार्श्वः. पार्श्वे कक्षान्तरे चक्रोपान्ते पशुगणेऽपि च, मे, वि.
पार्श्वमन्तिके । कक्षाधोऽवयवे चक्रोपान्तपशुसमूहयोः, हे.

पाणिः. पाणिः स्यादुन्मदस्त्रियाम् । स्त्रियां द्वयोः सैन्यपृष्ठे
पादग्रथ्यधरेऽपि च, मे. पाणिः पाञ्चात्यभागे सत्रात् पादमूलोन्मदस्त्रियोः ।
सेनापृष्ठे च कुम्भग्रां च, वि. पाणिः कुम्भग्रां चमूषष्ठे पादमूलोन्मदस्त्रियोः,
हे. पाणिः पादे वूरुपृष्ठे, त्रि. पाणिः प्रत्यासारे चरणस्य पश्चिमे
भागे, च. पादग्रथ्येरधः पाणिः पाणिः सत्राद्वाहिनीकटिः, शा.

पालङ्क. पालङ्कः शल्लकीशकभेदयोर्वाजिपक्षिणि, मे, वि. पालङ्कः
शकभेदे सत्रात् शल्लक्यां वाजिपक्षिणि, हे.

पालि. पालिः कर्णलताग्रोऽस्त्री पंक्तावङ्कप्रभेदयोः । छात्रादि-
देये स्त्री पाली यूकासङ्गश्च गोपिति, मे. पालिः कर्णलताग्रोऽस्त्री पंक्तावङ्क-
प्रभेदयोः । पालिः प्रस्थे च यूकायां जातशङ्खस्त्रियामपि, वि. पालि-
यूकाक्षिपंक्तिषु । जातशङ्खस्त्रियां प्रान्ते सेतौ कल्पितभोजने । प्रशंसा-

कर्णलतयोक्त्यङ्गे प्रस्थचिह्नयोः, हे. पालिः स्त्रप्रस्त्ररूपंक्तिषु, म. सश्र-
श्रुयवतौ पालिः पंक्तिः कर्णलताऽपि च, त्रि. चिह्नमाहुर् बुधाः पालिं
पंक्तिप्रदेशयोः । कर्णस्र लतिका पालिः पालिरश्चिरपि स्मृता, शा.

पावक. पावकोऽग्नौ सदाचारे वङ्गिमये च चित्तके । भङ्गातके
विङ्गि (च) मे, वि, हे. शोधयित्तनरेऽपि च, हे.

पावन. पावनन्तु जले कृच्छ्रे ना व्यासे पावके त्रिषु, मे.
पावनन्तु जले कृच्छ्रे पावकाध्यासयो विदुः । पावनः सिङ्गके वङ्गौ
प्रायश्चित्ते च पावनम् ॥ वाचप्रवत् पावयितरि हरीतक्यान्तु पावनी,
वि. पावनं जलकृच्छ्रयोः । पावनः पावके सिङ्गेऽध्यासे पावयितर्यपि ॥
पावनौ तु हरीतक्यां, हे.

पाश. पाशः केशादिपूर्वे सग्रात् तत्सङ्गे कर्णपूर्वकः । सुकर्णे च
स्वसामर्थ्यान् शृगपक्ष्यादिवन्धने, मे. पाशः कचान्ते सङ्गार्थे कर्णान्ते
शोभनार्थकः । छात्राद्यन्ते च निन्दार्थः पाशः पक्ष्यादिवन्धने, वि. पाशस्तु
शृगपक्ष्यादिवन्धने । कर्णान्ते शोभनार्थः सग्रात् कचान्ते निकरार्थकः ।
छात्राद्यन्ते च निन्दार्थः, हे. पाशः कचान्ते सङ्गार्थः कर्णान्ते शोभ-
नार्थकः । छात्राद्यन्ते च निन्दार्थः पाशः पश्वादिवन्धने, वि.

पाशिनू, पाशौ व्याधे च वरुणे, मे. पाशौ पाशधरेऽप्यतौ, वि.

पाशुपत. पाशुपतो वक्त्रमुष्णे सग्रात् पशुपतप्रधिदैवते च तङ्गत्ते,
मे. पाशुपतो वक्त्रमुष्णे पशुपतप्रधिदैवते, वि. पाशुपतः शिवसङ्गरां
पशुपतप्रधिदैवते, हे.

पिङ्ग. पिङ्गा गोरोचनाहिङ्गुनालिकाचण्डिकासु च । पिङ्गी
शमरां पिशङ्गे ना बालके तु नपुंसकम्, मे. पिङ्गी शमी पिङ्गा
हिङ्गुनालरां गोरोचनोमयोः । पिङ्गं बालके पिशङ्गे, हे. पिङ्गः पिशङ्गे
पिङ्गी तु शमरां पिङ्गन्तु बालके । रामठे नाडिकायाश्च पिङ्गा गोरो-
चनोमयोः, वि.

पिङ्गल. पिङ्गलो नागभिद्रुद्रचण्डांशुपारिपार्श्वके । निधिभेदे

कपावग्नौ पुंसि सप्तात् कपिलेऽन्यवत् । स्त्रियां वेष्ट्याविशेषे च करिष्णां
कुसुदस्य च, मे. पिङ्गलः सप्तान्मुनौ रुद्रे चण्डांशोः पारिपार्श्वके ।
निधिभेदे कपावग्नौ पिङ्गलः कपिलेऽन्यवत् । करापिकायां वेष्ट्यायां
पिङ्गला कुसुदस्त्रियाम्, वि. पिङ्गलः कपिले वज्रौ रुद्रेऽर्कपारिपार्श्वके ।
कपौ मुनौ निधिभेदे पिङ्गला कुसुदस्त्रियाम् । करापिकायां वेष्ट्यायां
नाडिभेदे, हे. पिङ्गलः सप्तात् कपावग्नौ, त्रि. वेष्ट्यायामपि
पिङ्गला, हा.

पिङ्गाश. पिङ्गाशौ नीलिकायां नपुंसकम् । जातप्रसवर्णे पुमान्
पक्षीपतौ मत्स्यग्रान्तरेऽपि च, मे. पिङ्गाशौ मत्स्यग्रभेदे सप्तात् तथा
पक्षीपतानपि । पिङ्गाशौ नीलिकायाश्च पिङ्गाशं जात्यकाञ्चने, वि.
पिङ्गाशौ मत्स्यग्रपक्षीशौ पिङ्गाशौ सप्तात्, नीलिका, हे.

पिचण्ड. पिचण्ड उदरे पशोरवयवे पुमान्, मे. पिचण्डसुदरे विद्यात्
पशोरवयवेऽपि च, वि. पिचण्डोऽवयवे पशोः । उदरे च, हे.

पिचु. पिचुर्ना कुष्ठभेदे च कर्षे तलेऽसुरान्तरे, मे. पिचुरूले
च कर्षे च कुष्ठरोगेऽसुरान्तरे । भैरवसप्तास्रभेदेऽपि पिचुः कापि प्रकी-
र्त्तितः, वि.

पिचुल. पिचुलो भावुकेऽपि सप्तादिष्णले जलवायसे, मे, वि.
पिचुलो निचुले तोयवायसे भावुकद्रुमे, हे.

पिच्चट. पिच्चटो नेत्ररोगे सप्तात् क्लीवं सीसकरङ्गयोः, मे. पिच्चटो
नेत्ररोगे सप्तात् पिच्चटं तपुसीसयोः, वि. पिच्चटस्तु नेत्ररोगे पिच्चटं तपुसी-
सयोः, हे.

पिच्छ. पिच्छा पूगच्छटाकोशमोचाशात्मलिवेष्टके । भक्तसम्भूत-
मण्डे च पङ्क्तावश्वपदामये । स्त्रियां पुंसि तु लाङ्गूले न द्वयोर्वर्हचूडयोः, मे.
पिच्छा तु शात्मलीवेष्टे मण्डे चाश्वपदामये । पङ्क्तौ पूगच्छटाकोशमोचा-
विचकिलेषु च । पिच्छः पुच्छे, वि. पिच्छः पुच्छे पिच्छं वाजे पिच्छा
शात्मलिवेष्टके । पङ्क्तिपूगच्छटाकोशमण्डेऽश्वपदामये । मोचायां पिच्छले,

हे. पिच्छा स्त्री भक्तमण्डेऽपि लाङ्गले पिच्छमस्त्रिणाम्, त्रि. पिच्छा
पूगच्छटाकोपे कोलिकफलनालयोः, हा.

पिच्छिल, (पिच्छल). पिच्छलो विज्जलेऽन्यवत् । स्त्री पोतिका-
श्रिंशपयोः शात्मलौसिन्धुभेदयोः, मे. पिच्छिला शात्मलौसिन्धुभेदयोतकिका-
सु च । पिच्छिला श्रिंशपायाञ्च पिच्छलो विज्जलेऽन्यवत्, वि. पिच्छलः ।
विज्जले पिच्छिला पोतिकायां सरिदन्तरे । शात्मलौ श्रिंशपायाञ्च, हे.
शात्मलौ श्रिंशपा चैव पोतिका चापि पिच्छिला, त्रि. पिच्छलाः
स्त्रोटिकावात्तावामावातास्त्रपांशवः, हा.

पिञ्च. पिञ्चा हलहरिद्रयोः । बले क्लीवं बधे पुंसि व्याकुले त्रिषु,
मे. पिञ्चा हले हरिद्रायां पिञ्चस्तु व्याकुलेऽन्यवत् । पिञ्चो बले चये
पिञ्चम्, वि. पिञ्चा हलहरिद्रयोः । पिञ्चो व्यग्रे बधे पिञ्चं बले, हे.
पिञ्चा हिंसाहरिद्रयोः, त्रि.

पिञ्जर. पिञ्जरोऽस्थान्तरे क्लीवं स्पर्णे पीते च वाचप्रवत्, मे. पिञ्जरं
कनके वाजिभेदे पीते च पिञ्जरः, वि. पिञ्जरस्तु पीतरत्नेऽस्यभिद्यपि ।
पिञ्जरं शातकुञ्जे सत्रात्, हे.

पिटक. पिटकस्त्रिषु विस्फोटे मञ्जुषायां पुनः पुमान्, मे.
पिटकः सत्रात् विस्फोटे मञ्जुषायां मीथ्यते, हे.

पिटर. पिटरः स्थालायां ना क्लीवं सुखामन्यानदण्डयोः, मे. पिटरो
सुखामन्यानदण्डयोः । पिटरः सत्रादुखावाञ्च, वि. पिटरं गधि सुक्ते ।
उखायाञ्च, हे. सुखोऽपि पिटरश्च, अ. स्थालायां लब्धेऽपि पिटरश्च, त्रि.

पिरण्ड. पिरण्डो बोले बले सान्ध्रे देहागर्भिकदेहयोः । देहमात्रे
निवापे च गोलसिद्धकयोरपि । ओड्रुष्ये च पुंसि स्यात् क्लीवमा-
जीवनायसोः । पिरण्डो तु पिरण्डतगरेऽलावूखर्जुरीभेदयोः, मे. पिरण्डं
सान्ध्रे बले बोले गृह्णांशे जीवनायसोः । पिरण्डो देहे जवापुष्पे निवापे
सिद्धकेऽपि च । पिरण्डो स्यात्तगरेऽलावूखर्जुरीभेदयोरपि, वि. पिरण्डो
हन्ते जवापुष्पे गोले बोलेऽङ्गसिद्धयोः । कबले पिरण्डन्तु वेष्टकदेशे

जीवनायसोः । बले सान्द्रे पिण्डप्रलावूर्खर्जूर्योस्तगरेऽपि च, हे. पिण्डः
सान्द्रे गृह्णांशेऽङ्गे, त्रि.

पिण्डपुष्प. पिण्डपुष्पमशोके च जवायाञ्च कुशेशये, मे. पिण्डपुष्प-
मशोके च जपायाञ्च कुशेशये, वि. पिण्डपुष्पं जपायां स्यादशोके
सरसीरहे, हे. पिण्डपुष्पौ जवाशोकौ, त्रि.

पिण्डार. पिण्डारः क्षपणे गोपे महिषीरक्षके द्रुमे, मे. पिण्डारः
क्षपणे क्षेपे महिषीरक्षके द्रुमे, वि. पिण्डारो भिक्षुके द्रुमे । महिषीपालके
क्षेपे, हे.

पिण्डित. पिण्डितं गुणिते घने, मे, हे, त्रि. पिण्डितं गुणिते
सान्द्रे, वि.

पिण्डिल. पिण्डिलो गणनापटौ । स्थूलजङ्घे, हे.

पिण्डीतक. पिण्डीतकः सप्तात्तगरे मदनाख्यमहीरहे, मे.
पिण्डीतकः सप्तात्तगरे मदनद्रौ फणिज्जके, वि. पिण्डीतकः फणिज्जके ।
तगरे मदनद्रौ च, हे.

पिण्णराक. पिण्णराकोऽस्त्री तिलकल्के हिङ्गुवाह्लीकसिङ्गके,
मे. पिण्णराकः सिङ्गके हिङ्गौ तिलचूर्णेऽपि कुङ्कुमे, वि. पिण्णराकः
कुङ्कुमे हिङ्गौ सिङ्गके तिलचूर्णके, हे. अयं सिङ्गके । तिलकल्के च
पिण्णराकः, अ.

पितामह. पितामहो विरिञ्चौ सप्तात्तातसत्र जनकेऽपि च, मे.
पितामहो विरञ्चे सप्तात् तातसत्र जनकेऽपि च, वि. पितामहः पद्मयोनी
जनके जनकसत्र च, हे. ब्रह्मण्यपि पितामहः, त्रि.

पित्तल. पित्तला तोयपिप्पलप्रां स्त्रयवत् पित्तसंयुते । क्लीवन्तु
तैजसद्रव्ये, मे. पित्तलं तैजसद्रव्ये पित्तलः पित्तसंयुते । पित्तला
तोयपिप्पलप्रां, वि. पित्तलम् । पित्तवत्यारकूटे च पित्तला तोयपिप्पली,
हे. पित्तयुक्ते च पित्तलः, त्रि.

पितृत्. पितृन् विहङ्गमे पुंसि पतनेच्छौ पुनस्त्रिषु, मे. पितृन्

पिपतिषन् यथा । पतनेच्छौ विहङ्गे च, हे. पितृन् यातेच्छुपक्षिणोः, ति. पितृन् पिपतिषन् एतौ परनेच्छु विहङ्गयोः, वि.

पिनाक. पिनाकोऽस्त्री रुद्रचापे पांशुवर्षतिशूलयोः, मे. पिनाको हरकोदण्डे पांशुवर्षतिशूलयोः, वि. पिनाकः शिवकोदण्डे पांशुवर्षतिशूलयोः, हे. पिनाकोऽस्त्री शूलशङ्करधन्वनोः, अ.

पिपतिषत्. भवेत् पिपतिषन् पितृौ त्रिषु पुंसि विहङ्गसे, मे. प. पितृत्.

पिप्पल. पिप्पलं सलिले वस्त्रच्छेदभेदे च ना तरौ । निरंशुके पक्षिभेदे कणायां पिप्पली स्मृता, मे. पिप्पलो बोधिवृक्षे सत्रात् पक्षिभेदे निरंशुके । पिप्पलं वसनच्छेदभेदेऽपि सलिले मतम् । कणायां पिप्पली चोक्ता, वि. पिप्पलं सलिले वस्त्रच्छेदभेदेऽयं पिप्पलः । निरंशुके वृक्ष-पक्षिभेदयोः पिप्पली कणा, हे. पिप्पलाख्या जलाशयवस्त्रे कैवर्त्तवस्तुषु अने. अथ तरौ पिप्पलः पिप्पलं जले, ति.

पिप्पलक. स्यात् पिप्पलकं वक्षोजहन्ते सौवनसूत्रके, मे. पिप्पलकं स्नानहन्ते मतं सौवनसूत्रके, वि. पिप्पलकं पुनः । दूधुके सौवनसूत्रकेऽपि, हे. स्नानहन्ते पिप्पलकं तथा सौवनसूत्रके, हा.

पिप्प. पिप्पः पुमान् क्लिन्ननेत्रे क्लिन्नाचे पुनरव्यवत्, मे. प. चिप्प.

पिशित. पिशितं मांसे मांसत्रां स्त्री, मे. पिशिता मांसिकायां सत्रादामिषे पिशितं मतम्, वि. पिशितं मांसं पिशिता मांसिका, हे.

पिशुन. पिशुनं कुङ्कुमेऽपि च । कपिवक्त्रे च काले ना सूचक-कूरयोस्त्रिषु । शृङ्गायां पिशुना स्त्री स्यात्, मे. पिशुनं कुङ्कुमे कूरे सूचके चाभिधेयवत् । पिशुनः कपिवक्त्रे सत्रात् शृङ्गायां पिशुना मता, वि. पिशुनः सूचके खले । कप्यासेयं पिशुना शृङ्गा सत्रात् पिशुनन्तु कुङ्कुमम्, हे. पिशुनौ खलसूचकौ, अ.

पिटक. पिटको दृढपूपादौ नेत्ररोगान्तरेऽपि च, मे. पिटको नेत्ररोगे सत्राद्धान्यादिचमसेऽपि च, वि. हे.

पीठमर्द. पीठमर्दोऽतिष्ठे सगान्नायकस्य प्रियेऽपि च, मे. पीठ-
मर्दोऽतिष्ठे सगान्नाद्योक्तया नायकप्रिये, वि, हे.

पीड़ा. पीड़ा कृपाप्रियोक्तालाऽपमर्दसरलद्रुषु, मे, वि. पीड़ार्ति-
मर्दनोत्सङ्गपातु सरलद्रुषे, हे. व्यथा कृपा च पीड़े हे, त्रि.

पीड़ित. पीड़ितं करणे स्त्रीणां यन्त्रिते बाधितेऽपि च, मे. पीड़ितं
बाधिते स्त्रीणां करणे चापि यन्त्रिते, वि. पीड़ितं पुनः। बाधिते
करणे स्त्रीणां यन्त्रिते नर्दितेऽपि च, हे.

पीत. पीतं पाने हरिद्रायां स्त्रियां गौरेऽभिधेयवत्, मे. पीतो वर्ष-
निपीतयोः। पीता हरिद्रा, हे. पीता स्मृता हरिद्रायां पीतं सगद्,
गौरपीतयोः, वि.

पीतकाक्षर. पीतकाक्षरितेऽतत् कुङ्कुमे पित्तलेऽपि च, मे. पीतका-
क्षरमिच्छन्ति पित्तले कुङ्कुमेऽपि च, वि. पीतकाक्षरन्तु कुङ्कुमे। पित्तले, हे.

पीतचन्दन. पीतचन्दनसुहिष्टं कालीयकहरिद्रयोः, मे. पीतच-
न्दनमितेऽतत् कालीयकहरिद्रयोः, वि. पीतचन्दनं सगद्हरिद्रायां कश्मीर-
जन्मनि, हे.

पीतन. पीतनं पीतदारुणि। कुङ्कुमे हरिताले च पुमाना-
म्नातके मतः, मे. पीतनं हरिताले सगत् कुङ्कुमे पीतदारुणि।
ग्राम्नातके पीतनश्च, वि. पीतनं हरिताले सगत् पीतदारुणि कुङ्कुमे।
पीतनः पुनराम्नाते, हे.

पीतसार. पीतसारो मलयजे गोमेदकमणावपि, मे, वि.

पीताम्बर. पीताम्बरस्तु शैलूषे पुंसि कैटभसूदने, मे. पीताम्बरः
पद्मनाभे भवेत् पीताम्बरो नटे, वि. पीताम्बरोऽच्युते। नटे च, हे.

पीति. पीति नांऽश्वे स्त्रियां पाने, मे. पीतिः पाने तुरङ्गे च,
वि. पीतिः पानेऽश्वे, हे. अथ घोटके। पाने च पीतिः, त्रि.

पीथ. पीथोऽर्के पीथमम्बुनि, हे. पीथोऽर्केऽग्नौ जले पीथम्, मे.
पीथोऽर्के पीथमम्बुसि, वि.

पौष्ट. पौष्टः कालेरवौ धूके ना, मे. पौष्टः कालेरवौ धूके, वि.
पौष्ट. पौष्टं सप्तदिवसावधिलीरे तथाऽश्नते, मे. पौष्टमश्नते
नव्यस्तथेनोः वसतमि, हे.

पौष्ट. पौष्टपदं परमाणौ मतङ्गजे । अस्त्रिखण्डे च तालस्र
काण्डपादपभेदयोः, मे. पौष्ट र्जजे द्रुमे काण्डे परमाणुप्रसूजयोः । पौष्ट-
स्तालास्त्रिखण्डे च, वि. पौष्टः पुष्पद्रुमे काण्डे परमाणौ मतङ्गजे ।
तालास्त्रिखण्डे, हे. द्रुमप्रभेदमातङ्गकाण्डपुष्पाणि पौलवः, अ. परमाणौ च
पौष्टः सप्रात्, लि. पौष्टः सगङ्गजट्टयोः, ह. दक्षजातिगजे पौष्टः, कने.

पौष्टपर्णी. पौष्टपर्णी विम्बिकायां मूर्वायालोपधौभिदि, मे.
पौष्टपर्णी तु विम्बायां मूर्वायालोपधौभिदि, वि. पौष्टपर्णीपधौभिदि ।
मूर्वायां विम्बिकावाह, हे.

पौवर. पौवरः कच्छपे स्थले, मे, वि, पौवरः स्थूलकूर्मयोः, हे.

पुक्षस. पुक्षसी कालिकानीलप्रोः पुक्षसः श्वपचेऽधमे, मे, वि. प. पुक्षस.

पुक्ष. पुक्षः स्थान् दङ्गलादारे पराङ्गणेत्रनयोरपि, हे.

पुक्षव. पुक्षवः स्याद् वलीवर्दे प्रसेदेऽप्यौषधस्य च । उत्तरस्यः
पुनः ओष्ठे, मे. पुक्षवः ओष्ठे दृढमे भेजान्तरे, वि. पुक्षवो गवि
भेजने प्रधाने चोत्तरस्थितः, हे.

पुच्छ. पुच्छः पश्चात्प्रदेशे सप्राज्ञाङ्गले पुच्छमिषप्रते, मे. पुच्छः
पाश्चात्यभागे सप्राज्ञाङ्गले पुच्छमिषप्रते, वि.

पुटग्रीव. पुटग्रीवस्तु पुंलिङ्गो गर्गरीताम्रकुम्भयोः, मे. पुटग्रीवो
गर्गरीताम्रकुम्भयोः, वि. पुटग्रीवस्तु गर्गरीताम्रस्य कलसेऽपि च, हे.

पुटभेद. पुटभेदो नदीवक्रे पत्तनातोद्ययोरपि, मे, वि. पुटभेदस्तु
नगरातोद्ययोः कटिनीदुखे, हे.

पुटित. पुटितं स्नाष्टपुटे पाटितसूपतयोरपि, मे, वि.

पुण्डरीक. पुण्डरीकं सिताम्भोजे सितच्छत्रे च भेषजे । पुंसि
व्याघ्रेऽग्निदिङ्नागे कोशकारान्तरेऽपि च, मे. पुण्डरीकं सिताम्भोजे

सितच्छत्रे च भेषजे । कोषकारान्तरे व्याघ्रे पुण्डरीकोऽग्निदिग्गजे, वि. पुण्डरीकं सिताम्बुजे । सितच्छत्रे भेषजे च पुण्डरीकोऽग्निदिग्गजे । सहकारे गणधरे राजिलाहौ गजधरे । कोषकारान्तरे व्याघ्रे, हे. व्याघ्रे-ऽपि पुण्डरीको ना, अ. सितच्छत्राजयोः पुण्डरीकं पुंसि तु दिग्गजे । व्याघ्रे च कोषकारे च, त्रि. पुण्डरीकः स्मृतो व्याघ्रः पुण्डरीकः कमण्डलुः । पुण्डरीकः सितो वर्णः पुण्डरीकं सरोरुहम्, अने. पुण्डरीकं सितं कृतं पुण्डरीकं सिताम्बुजम् । व्याघ्रेऽपि पुण्डरीकः स्यात् पुण्डरीकश्च दिग्गजः, शा.

पुण्ड्र. पुण्ड्रो दैत्यविशेषेष्वभेदयोरतिसुक्तके । चित्रे कर्मौ पुण्डरीके पुंभूम्नि नीटदन्तरे, मे. पुण्ड्रो दैत्यविशेषेष्वभेदयोरतिसुक्तके । चित्रे कर्मौ पुण्डरीके पुण्ड्राः सुग नीटदन्तरे, वि. पुण्ड्रः कर्मौ दैत्यप्रभेदयोः । वासन्तप्रां तिलके पुण्डरीके पुण्ड्रास्तु नीटति, हे.

पुण्य. पुण्यं शोभने त्रिषु । क्लीवं धर्मं च सुकृते, मे. पुण्यं मनो-न्नेऽभिहितं तथा सुकृतधर्मयोः, वि. पुण्यन्तु सुन्दरे । सुकृते पावने धर्मं, हे. पुण्यन्तु चार्वपि, अ. पुण्यं सुविहितं कर्म पवित्रं पुण्यसु-चरते, अने.

पुण्यजन. अथ पुण्यजनो यच्चे राक्षसे सज्जनेऽपि च, मे. भवेत् पुण्यजनो यच्चे राक्षसे सज्जनेऽपि च, वि. पुण्यजनस्तु सज्जने । गृह्यके यातु-धाने च, हे. रक्षःस्वपि पुण्यजनम्, इ.

पुत्रिका. स्यात् पुत्रिका पुत्रलिकादुहित्वो यावद्वलके । ना पुत्रे शरभे धूर्ते शैलवृक्षप्रभेदयोः, मे. स्यात् पुत्रिका पुत्रलिकादुहित्वो यावद्वलके । पुत्रकः शरभे धूर्ते शैलवृक्षप्रभेदयोः, वि. पुत्रिका यावद्वलके । पाञ्चालिका-दुहित्वोश्च पुत्रकः शरभे गठे । शैले वृक्षप्रभेदे च, हे.

पुङ्गव. पुङ्गवः सुन्दराकारे त्रिषु पुंस्यात्मदेहयोः, मे. पुङ्गवः सुन्द-राकारे पुङ्गवस्यात्मदेहयोः, वि. पुङ्गवः । काये रूपादिमद्द्रव्येण सुन्द-राकार आत्मनि, हे. देहे चात्मनि पुङ्गवः । शस्त्राकारेऽपि, त्रि.

पुनर् पुनरप्रथमे मतम् । अधिकारे च भेदे च तथा पञ्चान्तरे-
ऽपि च, मे. पुनरप्रथमे भेदे, वि, हे, अ.

पुनर्वसु. पुनर्वसुर्ना सुनिभिद्यजे । द्वित्वे तु भान्तरे, मे.
पुनर्वसुर्भवेहृक्षे कात्यायनमुनावपि, वि. पुनर्वसुः स्यान्नक्षत्रे कात्या-
यनमुनावपि, हे.

पुन्नाग. पुन्नागस्तु सितोत्पले । जातिफले नरश्चेष्टे पाण्डुनागे
द्विमान्तरे, मे. पुन्नागः पुरुषश्चेष्टे पाण्डुनागे सितोत्पले । जातिफले
च पुन्नागः, वि. पुन्नागः पादपान्तरे । जातीफले नरश्चेष्टे, हे. वृक्षे
स्यात् पुंसि पुन्नागः, त्रि.

पुर. पूः शरीरे पक्ष्ते च, हे.

पुर. पुरं नपुंसकं गेहे देहपाटलिपुत्रयोः । पुष्पादीनां दला-
वृक्षौ ना गुग्गुलौ न ना पुरि, मे. पुरं पाटलिपुत्रे स्यात् गृहोपरिगृहे
पुरम् । पुरं पुरि शरीरे च गुग्गुलौ कथितः पुरः । पुराऽथयं पूर्वकाले,
वि. पुरं शरीरे नगरे गृहपाटलिपुत्रयोः । पुरस्तु गुग्गुलौ, हे. अगारे
नगरे पुरम् । मन्दिरञ्च, अ. देहे पाटलिपुत्रे च पुरं साद् गुग्गुलौ पुरः,
त्रि. पुरं देहेऽपि दृश्यते, हा.

पुरतस्. पुरतः प्रथमाग्रयोः, मे. पुरतः प्रथमे चाग्रे, वि.
पुरतोऽग्राद्ययोः, हे.

पुरस्. पुरोऽग्रे प्रथमे, मे. पुरोऽग्रे प्रथमे च सत्रात्, वि, हे.

पुरस्कृत. पुरस्कृतोऽभिषेकारिग्रन्थाग्रे कृतपूजिते, मे. पुरस्कृतं
स्वीकृताभिषेकयोरभिधेयवत् । अग्रेकृताभर्चितयोः सिक्ते चापि पुर-
स्कृतम्, वि. पुरस्कृतम् । पूजिते स्वीकृते सिक्तेऽभिषेकस्य कृतेऽपि च,
हे. पुरस्कृतः पूजितेऽरात्यभिद्युक्तेऽग्रतःकृते, अ.

पुरस्तात्. पुरस्ताच्चतुर्षु प्राचत्रां पुराऽर्थे प्रथमेऽग्रतः, वि, शा. पुरस्तात्
प्रथमेऽग्रतः । पूर्वसत्राच्च पुराऽर्थे च, हे. पुरस्तात् प्रथमे प्राचत्रामग्रतोऽर्थ-
पुराऽर्थयोः, मे.

पुरा. पुरा पुराणे निकटे प्रबन्धातीतभाविषु, मे. पुरा पुराणनिकट-
प्रबन्धातीतभाविषु, वि. पुरा भविष्यद्वासन्ने चिरातीतप्रतीपयोः, हे.
स्यात् प्रबन्धे चिरातीते निकटागामिके पुरा, अ.

पुराण. पुराणं पञ्चलक्षणे। पणे पुंसि त्रिषु प्रत्ने, मे. पुराणं
वाचप्रवत् प्रत्ने पुराणं पञ्चलक्षणे, वि. पुराणं प्रवृत्तयोः। पुराणः
षोडशपणे, हे, ग्रन्थे कार्पाषणे चास्त्री पुराणमनये त्रिषु, वि.

पुरु. पुरुः प्राज्ञेऽभिधेयवत्। पुंसि सत्राद् देवलोके च वृष-
भेदपरागयोः, मे. पुरुः प्राज्ञपरागयोः। पुरुः स्वर्लोकवृषयोः, वि. पुरुः
परागे प्रचुरे स्वर्लोकवृषभेदयोः, हे.

पुरुष. पुरुषः पूरुषे सांख्ये च पुन्नागपादपे, मे, वि. पुरुषः
स्वात्मनि नरे पुन्नागे, हे. पुरुषावात्ममानवौ, अ. पुन्नागे पुरुषो नरे, वि.

पुरुहूत. उलूकः पुरुहूतः सत्रात् पुरुहूतः पुरन्दरः, अने.

पुरोडाश. पुरोडाशो हविर्भेदे चमसत्रां पिष्टकसत्र च। ऊतशेषे
च, मे. पुरोडाशो हविर्भेदे चमसत्रां पिष्टकसत्र च। रक्षे सोमलतायाश्च
ऊतशेषे च कीर्त्तितः, वि. पुरोडाशो हविर्भिदि। ऊतशेषे सोमरसे
चमसत्रां पिष्टकसत्र च, हे. पुरोडाशो हविर्भेदे चमसत्रां पिष्टकसत्र च।
रक्षे सोमलतायाश्च ऊतशेषे च कीर्त्तयते, अने.

पुल. पुलः सत्रात् पुलके पुंसि विपुलेऽप्यन्यलिङ्गकः, मे. पुलन्तु
विपुलेऽन्यवत्। पुलः सत्रात् पुलके चापि, वि. पुलः पुलके विपुले-
ऽपि च, हे.

पुलक. पुलकः कृमिप्रभेदे प्रस्तरभेदे च मणिदोषे। रोमाञ्च
हरिताले गजान्नपिण्डे च गन्धर्वे, मे. पुलकः कृमिभेदे सत्राद् गजान्नमणि-
दोषयोः। गजान्नपिण्डे रोमाञ्च हरिताले शिलान्तरे, वि. पुलको
गजान्नपिण्डे रोमाञ्च प्रस्तरान्तरे। अमुराजां मणिदोषे गजान्न-
तालके कृमौ, हे. पुलको लोमहर्षणे, वि.

पुलाक. पुलाकमुच्छधाने सत्रात् संज्ञेये भक्तसिक्थके, मे. वि.

पुलाको भक्तसिक्त्ये सत्रात् संक्षेपासारधान्ययोः, हे. स्यात् पुलाकसुष्क-
धानेन संक्षेपे भक्तसिक्त्ये, अ. पुलाको भक्तसिक्त्ये च क्षुद्रधानेनऽपि कथ्यते.
ह. संक्षेपे भक्तसिक्त्ये च तुच्छधानेन पुलाकवाक्, अने.

पुष्कर. पुष्करं खेऽम्बुपयोः । त्वर्यवक्त्रे खङ्गफले हस्तिहस्ताग्र-
कारणयोः । कुष्ठौषधे द्वीपतीर्थभेदयोश्च नपुंसकम् । ना रोगनगरविहग-
वृषभेदेषु वारुणे, मे. पुष्करं पङ्कजे व्योम्नि पथंकरिकराग्रयोः । औषध-
द्वीपविहगतीर्थराजोरगान्तरे । पुष्करं त्वर्यवक्त्रे च कारणे खङ्गफलेऽपि
च, वि. पुष्करं द्वीपतीर्थाहिखङ्गरागौषधान्तरे । त्वर्यासेत्रसिफले कारणे
ध्रुवण्डाग्रे खे जलेऽम्बुजे, हे. पुष्करं करिहस्ताग्रे वाद्यभाण्डमुखे जले ।
व्योम्नि खङ्गफले पद्मे तीर्थौषधिविशेषयोः, अ. खङ्गफले पुष्करम्, वि.
त्वर्यास्ये श्रीफले पद्मे कुञ्जराग्रकरे दिवि । द्वीपे तीर्थे निमित्ते च विशिष्टे
पुष्करध्वनिः, अने. हिरदकराग्रे पद्मे खङ्गफले व्योम्नि वाद्यभाण्डमुखे । अगदे
जले च तीर्थे पुष्करमण्डसु निर्दिष्टम्, ह.

पुष्करिणी. पुष्करिणी जलाशये । हस्तिन्यां कमलिन्याञ्च, हे.
अथ पुष्करिणी चेभ्यां सरोजिन्यां जलाशये, मे. पुष्करिणी सरोजिन्यां
हस्तिन्याञ्च जलाशये, वि.

पुष्कल. पुष्कलस्तु पूर्णं अष्टे, हे.

पुष्कलक. अथ पुष्कलको गन्धस्वगे क्षपणकौलयोः, मे. स्मृतः पुष्क-
लको गन्धस्वगे क्षपणकौलयोः, वि. पुष्कलकस्तु कौलके । क्षपणे गन्धस्वगे
च, हे. पुष्कलको गन्धस्वगे कौलके क्षपणेऽपि च, वि.

पुष्टि. पुष्टिः स्त्री पोषणे वृद्धौ, मे. पुष्टिर्द्वौ च पोषणे, वि.
पुष्टिः सत्रात् पोषणे वृद्धौ, हे.

पुष्प. पुष्पं विकाशिकुसुमस्त्रीरजः नपुंसकम्, मे. पुष्पं विकश
आर्तवे । धनदसत्र विमाने च कुसुमे नेत्ररजःपि, हे. पुष्पं विकासे
कुसुमे स्त्रीणाञ्च रजसि स्मृतम्, वि. पुष्पं कुसुम आर्तवे, वि.

पुष्पक. पुष्पकं रोतिपुष्पे च विमाने धनदस्य च । नेत्ररोगे तथा

रत्नकङ्कणे च रसाञ्जने । लौहकांस्ये षट्ङ्गारशक्याञ्च नपुंसकम्, मे.
पुष्पकं रीतिकानेतरोगयो रत्नकङ्कणे । कुबेरस्य विमाने च कासीसे च
रसाञ्जने । लोहकांस्ये षट्ङ्गारशक्यामपि पुष्पकम्, वि. पुष्पकं
ऋत्तिकाङ्गारशक्यां रत्नकङ्कणे । कासीसे त्रीदविमाने नेत्ररोगे रसाञ्जने ।
लोहकांस्ये रीतिकायाम्, हे. पुष्पकं कङ्कणेऽपि स्यात्, त्रि.

पुष्पदन्त. पुष्पदन्तस्तु दिङ्नागभेदे विद्याधरान्तरे, मे. पुष्पदन्तस्तु
दिङ्नागे नागविद्याधरान्तरे, वि. पुष्पदन्तस्तु दिङ्नागे जिनभेदे
गणान्तरे । पुष्पदन्तौ च चन्द्राकौ एकोक्तौ, हे.

पुष्य. पुष्यः कलियुगे स्मृतः । नक्षत्रमासयोर्भेदे, मे. v. तिष्य.

पुस्त. पुस्तं क्लीबे पुस्तके च लेपप्रादिशिल्पकर्मणि, मे. पुस्तन्तु
पुस्तके लेप्यकर्मविज्ञानयोरपि, वि. पुस्तं शिल्पे लेप्यादिकर्मणि । पुस्तके, हे.

पूग. पूगस्तु क्रमुके वृन्दे फलसारेऽभिधेयवत् । नदीभेदे मलपां
स्त्री, मे. पूगस्तु क्रमुके वृन्दे, वि. पूगः क्रमुकसङ्ख्योः, हे. पूगः
क्रमुकवृन्दयोः, अ.

पूजत्र. पूजत्रः श्वशुरवन्द्ययोः, मे, वि, हे. पूजत्रस्तु श्वशुरेऽपि च, अ.

पूत. पूतं त्रिषु पवित्रे च श्रुतिं ब्रह्मलीकृते, मे. पूतं पवित्रे
श्रुतिं पूतञ्च ब्रह्मलीकृते, वि. पूतन्तु पवित्रे ब्रह्मलीकृते, त्रि.

पूतना. पूतना तु हरीतक्यां दानवीरोगभेदयोः, मे. पूतना
राक्षसीभेदे हरीतक्याञ्च पूतना, वि. पूतना तु हरीतकी । दुग्धदा
वासुदेवस्य, हे. हरीतकी राक्षसी च पूतना, त्रि.

पूतिकाष्ठ. पूतिकाष्ठञ्च सरलदेवदारुमहीरुहोः, मे. पूतिकाष्ठञ्च
सरले देवदारुमेऽपि च, हे. पूतिकाष्ठन्तु सरलदेवदारुमहीरुहोः, वि.

पूत्यण्ड. पूत्यण्डो गन्धेण गन्धकीटके, हे. पूत्यण्डो गन्धकीटेऽपि
तथा जन्वन्तरे पुमान्, मे. पूत्यण्डो गन्धकीटेऽपि तथा गन्धवृगे स्मृतः,
वि. पूत्यण्डः पूतिकीटे च गन्धकीटे च दृश्यते, हा.

पूर. पूरो जलसमूहे स्याद् वणसंशुद्धिखादयोः, मे. पूरो जल-

प्रवाहे स्याद् वणसंशुद्धिखाद्ययोः, वि. पूरः स्यादम्भसां वृद्धौ वण-
संशुद्धिखाद्ययोः, हे. पूरः खादेय प्रयस्ये, त्रि. सङ्घाते पूरणे पूरः, अने.

पूरण. पूरणः पूरके त्रिषु । क्लौवं पिण्डप्रभेदे च पूरणी शात्मलि-
द्वमे । पटारम्भकसूत्रेषु, मे. पूरणः पूरणे पिष्टभेदे पूरणमिष्यते । पटा-
रम्भकसूत्रे च शात्मली पूरणी मता, वि. पूरणं वाणतन्तुषु । पूरके
पिष्टभेदे च, हे.

पूर्ण. पूर्णः शब्दे समग्रे ना पूरिते त्वभिधेयवत्, मे. पूर्णः
शब्दे समग्रे च पूरिते चापि वाच्यवत्, वि. पूर्णः कृतस्ते पूरिते
च, हे.

पूर्णक. पूर्णकः स्वर्णचूडे स्यान् नासाच्छित्ताग्रान्तु पूर्णिका, मे, वि.
पूर्णकः स्वर्णचूडेके । पूर्णिका नासिकाच्छित्ताग्राम्, हे.

पूर्णपात्र. पूर्णपात्रं वस्तुपूर्णपात्रे वर्धापकेऽपि च, मे, वि.
पूर्णपात्रन्तु जलादिपूर्णभाजने । वर्धापके, हे.

पूर्णनक. भवेत् पूर्णनकं वर्धापके च पटहेऽपि च, मे. भवेत्
पूर्णनकं पूर्णपात्रे पटहपात्रयोः, वि. स्यात् पूर्णनकमानके । पात्रे च
पूर्णपात्रे च, हे.

पूर्त. पूर्तं त्रिषु पूरिते स्यात् क्लौवं खातादिकर्मणि, मे. पूर्तं
पूरितखाताद्योः, हे. पूर्तस्तु पूरिते च्छन्ने पूर्तं खातादिकर्मणि, वि.
खातादौ पूरिते पूर्तम्, त्रि.

पूर्व (र्व). पूर्वस्तु पूर्वजेऽपि स्यात् पूर्वः प्रागाद्ययोस्त्रिषु, मे.
पूर्वाख्या पूर्वजेषु स्यादग्रे प्राचि च वाच्यवत्, वि. पूर्वन्तु पूर्वजे ।
प्रागग्रे श्रुतिभेदे च, हे. पूर्वोऽन्यलिङ्गः प्रागाह पुं वञ्जत्वेऽपि पूर्वजान्, अ.

पूर्वे(र्व)दुप्रस्. पूर्वदुप्रः प्रातःकाले स्यात् तथैव गतवासरे,
मे. पूर्वदुप्ररिष्यते प्रातः पूर्वदुप्रः पूर्ववासरे, वि. पूर्वदुप्रः पूर्वाह्नभा-
तयोः, हे. प्रातर्दिने च पूर्वत्वेत्यर्थे पूर्वदुप्ररिष्यते, त्रि.

पृतना. पृतना तु स्त्रियां सेनामात्रसेनाविशेषयोः, मे. पृतनाऽ-

नीकिनीसेनाचमूसैन्यान्तरेषु च, वि. पृतनाऽनीकिनी चमूः । सेना सैन्य-विशेषश्च, हे.

पृथग्जन. पृथग्जनस्तु पुलिङ्गः कथितो नीचमूर्खयोः, मे. पृथग्-जनः स्मृतो नीचे मूर्खे च, वि. पृथग्जनोऽधमे जडे, हे. मूर्खनीचो पृथग्जनौ, च.

पृथिवीपति. पृथिवीपतिस्तु भूपाले ऋषभाख्यौषधौ पुमान्, मे. स्यात् पृथिवीपति भूप ऋषभाख्यौषधेऽपि च, वि. पृथिवीपतिस्तु भूपे कृतान्ते ऋषभौषधे, हे.

पृथु. पृथुः स्यात् महति त्रिषु । त्वक्पत्रां कृष्णजीरे स्त्री पुमान्गौ वृषान्तरे, मे. पृथु रूपां कृष्णजीरे वाप्यां पृथु महत्यपि, वि. पृथु विशाले भूपाले वापिकाकृष्णजीरयोः, हे.

पृथुक. पृथुकः पुंसि क्षिपिटे शिशौ स्यादभिधेयवत्, मे. पृथु-क्षिपिटे शिशौ, वि. पृथुकक्षिपिटेऽर्भके, हे. पृथुकौ क्षिपिटाऽर्भकौ, च.

पृथ्वी. पृथ्वी भूमौ महत्याञ्च त्वक्पर्णां कृष्णजीरके, मे. पृथ्वी भूमौ पृथ्वी हिङ्गुपत्रिकाकृष्णजीरयोः, वि.

पृदाकुः. पृदाकु रश्मिके व्याघ्रे सर्पचित्तकयोः पुमान्, मे. पृदाकुश्चित्तकव्याघ्ररश्मिकेषु सरीसृपे, हे. पृदाकु रश्मिके व्याघ्रे चित्तके च सरीसृपे, वि.

पृषत्. पृषन् ऋगे पुमान् विन्दौ न द्वयोः, मे. पृषतवत् पृषन् ऋगे । विन्दौ, हे. क्लीवं विन्दौ पृषन्नेणे, त्रि. V. पृषत.

पृषत. पृषतोऽपि ना । अनयोश्च त्रिषु श्वेतविन्दुयुक्तेऽग्न-भाविमौ, मे. पृषतो हरिणे विन्दौ पृषतश्चाश्वरोहिते । भवेत् पृषदिव श्वेते विन्दुयुक्ते तु वाचपवत्, वि. पृषतोऽप्यनयो नरि, त्रि. V. पृषत.

पृष्ठ. पृष्ठं चरममात्रेऽपि देहसंरावयवान्तरे, मे. पृष्ठं चरममात्रे स्याद् देहस्यावयवान्तरे, वि. पृष्ठं पश्चिममात्रे स्याच्छरीरावयवान्तरे, हे.

पृष्ठमृङ्गिन्. पृष्ठमृङ्गी पुमान् दंशभौरौ षण्डे वकोदरे, मे. पृष्ठ-
मृङ्गी भवेद्दंशभौरौ षण्डे वकोदरे, वि. पृष्ठमृङ्गी भीमसेने षण्डसैरिभयो-
रपि, हे. पृष्ठमृङ्गीति शब्दोऽयं दंशभौरौ पृष्ठदरे, हा.

पेचक. पेचको गजलाङ्गूलमूलोपान्ते च कौशिके, मे. पेचको
गजलाङ्गूलमूलपर्यन्तवृक्षयोः, वि. पेचकः करिलाङ्गूलमूले धूके, हे. उलूके
करिणः पुच्छमूलोपान्ते च पेचकः, अ.

पेटक. पेटकं पुस्तकादीनां मञ्जूपायां कदम्बके, मे, वि. अथ
पेटकम् । मञ्जूपायां समूहे च, हे. इद्वेऽपि पेटकोऽस्त्रियाम्, त्रि.

पेय. पेयं पातव्यपयसोः पेया आणाच्छमण्डयोः, मे, हे, वि.

पेशल. पेशलो रुचिरे दक्षे, मे, वि. पेशलः कुशले रमेष्ट, हे.
चारौ दक्षे च पेशलः, अ.

पेशी. पेशी सुपक्ककलिले मांस्यां खड्गपिधानके । मांसपिण्ड्यां
मण्डभेदे, मे. पेशी पलपिण्ड्यां स्यान् मांस्यां खड्गपिधानके । मण्ड-
भेदेऽपि पेशी स्यात् सुपक्ककलिलेऽपि च, वि. पेशी मांस्यसिकोशयोः ।
मण्डभेदे पलपिण्डे सुपक्ककलिलेऽपि च, हे.

पोटगल. अथ पोटगलः पुंसि नले च काशमत्स्ययोः, मे. स्मृतः
पोटगलः काशे नले पोटगलो भूसे, वि. पोटगलो नले काशे भूसे, हे.
नले काशे पोटगलः, त्रि.

पोत. पोतः शिशौ वह्निं च गृहस्थाने च वाससि, मे. पोतः
शिशौ वह्निं च, वि. पोतः शिशौ प्रवहणे, हे. यानपात्रे शिशौ
पोतः, अ.

पोल. पोत्रं वस्त्रे सुखाग्रे च शूकरस्य हलस्य च, मे, वि, हे. पोत्रं
सुखाग्रे क्रीडहलयोः, अ.

पौर. पौरं त्रिषु पुरोद्भूते कत्तूणे तु नपुंसकम्, मे. पौरन्तु
कत्तूणे पौरः स्मृतः पुरभवेऽन्यवत्, वि. पौरं कत्तूणे पुरजे, हे.

पौरुष. पौरुषं पुरुषस्य संप्राद् भावे कर्मणि तेजसि । ऊर्ध्व-

नीकिनीसेनाचमसैन्यान्तरेषु च, वि. पृतनाऽनीकिनी चमूः । सेना सैन्य-
विशेषश्च, हे.

पृथग्जन. पृथग्जनस्तु पुंलिङ्गः कथितो नीचमूर्खयोः, मे. पृथग्-
जनः स्मृतो नीचे मूर्खे च, वि. पृथग्जनोऽधमे जडे, हे. मूर्खनीचौ
पृथग्जनौ, अ.

पृथिवीपति. पृथिवीपतिस्तु भूपाले ऋषभाख्यौषधौ पुमान्, मे.
स्यात् पृथिवीपतिर्भूप ऋषभाख्यौषधेऽपि च, वि. पृथिवीपतिस्तु भूपे
कृतान्ते ऋषभौषधे, हे.

पृथु. पृथुः स्यात् महति लिङ्गु । त्वक्पत्रां कृष्णजौरे स्त्री
पुमान्गौ वृषान्तरे, मे. पृथु र्वपे कृष्णजौरे वाघ्यां पृथु महत्यपि, वि.
पृथु विशाले भूपाले वापिकाकृष्णजौरयोः, हे.

पृथुक. पृथुकः पुंसि चिपिटे शिशौ स्यादभिधेयवत्, मे. पृथुक-
श्चिपिटे शिशौ, वि. पृथुकश्चिपिटेऽर्भके, हे. पृथुकौ चिपिटार्भकौ, अ.

पृथ्वी. पृथ्वी भूमौ महत्याञ्च त्वक्पर्णां कृष्णजौरके, मे. पृथ्वी
भूमौ पृथ्वी हिङ्गुपत्रिकाकृष्णजौरयोः, वि.

पृदाकुः. पृदाकु र्दक्षिके व्याघ्रे सर्पचित्तकयोः पुमान्, मे.
पृदाकुश्चित्तकव्याघ्रदक्षिकेषु सरीसृपे, हे. पृदाकु र्दक्षिके व्याघ्रे चित्तके
च सरीसृपे, वि.

पृषत्. पृषन् ऋगे पुमान् विन्दौ न द्वयोः, मे. पृषतवत् पृषन्
ऋगे । विन्दौ, हे. लीवं विन्दौ पृषन्नेणे, लि. V. पृषत.

पृषत. पृषतोऽपि ना । अनयोश्च लिङ्गु श्वेतविन्दुयुक्तेऽपुत्र-
भाविमौ, मे. पृषतो हरिणे विन्दौ पृषतश्चाश्वरोहिते । भवेत् पृषदिव
श्वेते विन्दुयुक्ते तु वाचयवत्, वि. पृषतोऽप्यनयो नरि, लि. V.
पृषत्.

पृष्ठ. पृष्ठं चरममात्रेऽपि देहस्रावयवान्तरे, मे. पृष्ठं चरममात्रे
स्याद् देहस्रावयवान्तरे, वि. पृष्ठं पश्चिममात्रे स्याच्छरीरावयवान्तरे, हे.

पृष्ठमृङ्गिन्. पृष्ठमृङ्गी पुमान् दंशभौरौ पराङ्गे वक्रोदरे, मे. पृष्ठ-
मृङ्गी भवेद्दंशभौरौ पराङ्गे वक्रोदरे, वि. पृष्ठमृङ्गी भौमसेने पराङ्गसैरिभयो-
रपि, हे. पृष्ठमृङ्गीति शब्दोऽयं दंशभौरौ पृष्ठदरे, हा.

पेचक. पेचको गजलाङ्गूलमूलोपान्ते च कौशिके, मे. पेचको
गजलाङ्गूलमूलपर्यन्तप्रकयोः, वि. पेचकः करिलाङ्गूलमूले धूके, हे. उलूके
करिणः पुच्छमूलोपान्ते च पेचकः, अ.

पेटक. पेटकं पुस्तकादीनां मञ्जूषायां कदम्बके, मे, वि. अथ
पेटकम् । मञ्जूषायां समूहे च, हे. द्वन्द्वेऽपि पेटकोऽस्त्रियाम्, त्रि.

पेय. पेयं पातव्यपयसोः पेया आणाच्छमण्डयोः, मे, हे, वि.

पेशल. पेशलो रुचिरे दत्ते, मे, वि. पेशलः कुशले रमेय, हे.
चारौ दत्ते च पेशलः, अ.

पेशी. पेशी सुपक्वकलिले मांस्यां खड्गपिधानके । मांसपिण्ड्यां
मण्डभेदे, मे. पेशी पल्लपिण्ड्यां स्यान् मांस्यां खड्गपिधानके । मण्ड-
भेदेऽपि पेशी स्यात् सुपक्वकलिलेऽपि च, वि. पेशी मांस्यसिकोशयोः ।
मण्डभेदे पल्लपिण्डे सुपक्वकलिलेऽपि च, हे.

पोटगल. अथ पोटगलः पुंसि नले च काशमतस्ययोः, मे. स्मृतः
पोटगलः काशे नले पोटगलो भस्ते, वि. पोटगलो नले काशे भस्ते, हे.
नले काशे पोटगलः, त्रि.

पोत. पोतः शिशौ वह्निर् च गृहस्थाने च वाससि, मे. पोतः
शिशौ वह्निर् च, वि. पोतः शिशौ प्रवहणे, हे. यानपात्रे शिशौ
पोतः, अ.

पोत्र. पोत्रं वस्त्रं सुखाग्रे च शूकरस्य हलस्य च, मे, वि, हे. पोत्रं
सुखाग्रे क्रोड़हलयोः, अ.

पौर. पौरं त्रिषु पुरोङ्गते कत्तृणे तु नपुंसकम्, मे. पौरन्तु
कत्तृणे पौरः स्मृतः पुरभवेऽन्यवत्, वि. पौरं कत्तृणे पुरजे, हे.

पौरुष. पौरुषं पुरुषस्य सत्राद् भावे कर्मणि तेजसि । ऊर्ध्व-

विस्तृतदोःपाणिवृत्तमाने त्वभिधेयवत्, मे. पौरुषं पुरुषस्योक्तं भावे कर्मणि तेजसि । ऊर्ध्वविस्तृतदोःपाणिवृत्तमानेऽपि च पौरुषम्, वि. पौरुषम् । ऊर्ध्वविस्तृतदोःपाणिपुरुषोन्मानतेजसोः । पुंसः कर्मणि भावे च, हे. पुंभावे तत्क्रियायाञ्च पौरुषम्, अ. पौरुषं मानभेदे च, त्रि. मान-विशेषेऽपि पौरुषव्यामौ, ह.

पौरुषेय. पौरुषेयः कृते पुंसां विकारे पुरुषस्य च । त्रिषु नासङ्गबधयोः पुरुषस्य पदान्तरे, मे. पौरुषेयो विकारे स्यात् पुरुषस्य पदान्तरे । पुंसः समूहबधयोः पुरुषेण कृतेऽपि च, वि. पौरुषेयं पुरुषेण कृतेऽस्य च हिते बधे । समूहे च विकारे च, हे. पुरुषेण कृते कार्य्यं पुरुषाणां कदम्बके । विकारबधयोः पुंसः पौरुषेयपदं विदुः, शा.

पौर्णमास. पौर्णमासः पुमान् यज्ञभेदे स्त्री पूर्णिमातिथौ, मे. पौर्णमासपौर्णमासौ यज्ञपूर्णिमयोः क्रमात्, वि. पौर्णमासो यागभेदे पौर्णमासी तु पूर्णिमा, हे.

पौलस्त्य. पौलस्त्यस्तु कुवेरे स्याद् दशग्रीवे तु पुंस्यम्, मे. पौलस्त्यो रावणे श्रिदे, वि, हे. पौलस्त्यौ रावणश्रिदौ, त्रि.

पौषः. पौषो मासे तत्पूर्णिमातिथौ स्त्रियां, मे, पौषो मास-विशेषे स्यात् पौषन्तु महद्युद्धयोः, वि. पौषो मासप्रभेदे स्यात् पौषन्तु महद्युद्धयोः, हे.

प्र. प्र प्रकर्षं गताद्यर्थं, मे, वि. प्र स्यात् गताद्यर्थप्रकर्षयोः, हे.

प्रकर. प्रकरः स्यात् पुमान् सङ्गे विकीर्णकुसुमादिषु । नपुंसकं जोङ्गके स्त्री नाय्याङ्गे चत्तरावनौ, मे. प्रकरश्चोपकारश्च विकीर्णकुसुमादिषु । संहतौ चोपहत्यायां यथासंख्यमवस्थितौ ॥ जोङ्गके प्रकरं प्रोक्तं प्रकरी चत्तरावनौ, वि. प्रकरः कीर्णपुष्पादौ संहतौ प्रकरं पुनः । जोङ्गके प्रकरी त्वर्थप्रकृतौ चत्तरावनौ, हे.

प्रकरणं प्रकरणं स्याद्विश्रामे रूयके, हे.

प्रकाण्ड. प्रकाण्डो न स्त्री विटपे मलशखान्तरे तरोः । शस्ते,

मे. प्रकाण्डो विटपे शस्ते मूलस्तन्वान्तरे तरोः, वि. प्रकाण्डः स्तम्भ-
शस्तयोः । स्तम्भमूलान्तरे तरोः, हे. स्तम्भे शस्ते प्रकाण्डोऽस्त्री, त्रि.

प्रकार. प्रकारस्तुल्यभेदयोः, मे. प्रकारः सदृशे भेदे, वि, हे.
प्रकारौ भेदसादृश्ये, अ.

प्रकाश. प्रकाशस्तु स्फुटे ख्यातः प्रहासातपयोरपि, मे. प्रकाशोऽति-
प्रसिद्धे सप्तात् प्रहासातपयोः स्फुटे, वि. प्रकाशः स्फुटहासयोः । उद्गरोते
च प्रसिद्धे च, हे. प्रकाशोऽतिप्रसिद्धोऽपि, अ.

प्रकीर्णक. प्रकीर्णकं चामरे सप्ताद् विस्तारे ना तुरङ्गमे, मे.
प्रकीर्णकं ग्रन्थभेदे चामरे विस्तारे ह्ये, वि. प्रकीर्णकं तुरङ्गमे । चामरे
विस्तारे ग्रन्थभेदे, हे. चामरे ग्रन्थभेदे च विस्तारेऽपि प्रकीर्णकम्, त्रि.

प्रकीर्य. प्रकीर्यः पूतिकरजे विनिकीर्यं तु वाचप्रवत्, मे. प्रकीर्यः
पूतिकरजे विनिकीर्णं तु वाचप्रवत्, वि.

प्रकृति. प्रकृति गुणसामेय सप्ताद् अमातयादिस्वभावयोः । योनौ
लिङ्गे पौरवर्गोऽसौ पक्षत्यादयः स्त्रियाम्, मे. प्रकृतिः सदृशे योना-
वमातेय परमात्मनि, वि. प्रकृति र्योनिशिलिपिनोः । पौरामातयादि-
लिङ्गेषु गुणसाम्यस्वभावयोः । प्रत्ययात् पूर्विकायाञ्च, हे. प्रकृति-
र्योनिलिङ्गे च, अ. प्रकृति गुणसामेय सप्तात् स्वभावामात्ययोरपि, त्रि.
सत्तादीनां साम्यावस्थां प्रकृतिं वदन्ति तत्त्वज्ञाः । पौरामात्यादीनि च
कारणकार्यस्वरूपाणि, ह.

प्रकोष्ठ. प्रकोष्ठो मणिवन्धस्य कूर्परसप्तान्तरेऽपि च । भूपकचान्त-
रेऽपि सप्तात्, मे. प्रकोष्ठो विस्तृतकरे भूपकचान्तरेऽपि च । कूर्परा-
दधरे चापि, वि. प्रकोष्ठः कूर्पराधस्ताद् भूपकचान्तरेऽपि च । हस्तो
च विस्तृतकरे, हे. प्रकोष्ठौ बाहुगेहांशौ, त्रि. प्रकोष्ठः कूर्परसप्ताधः प्रकोष्ठो
द्वारकोष्ठके, अने.

प्रक्रम. प्रक्रमः क्रमेऽवसरे, मे. प्रक्रमोऽवसरे क्रमे, वि, हे.

प्रक्रिया. प्रक्रिया ह्युत्पादने सप्ताद् अविकारप्रकारयोः, हे.

प्रखर. प्रखरो ह्यसन्नाहे कुक्कुरेऽश्वतरेऽपि च । पुंसि त्रिष्व-
त्यन्तखरे, मे. प्रखरोऽश्वतरे ऋनि । तुरङ्गानाञ्च सन्नाहे प्रखरो-
ऽतिभ्रमे खरे, वि. प्रखरः पुनः । वेसरे ह्यसन्नाहे कुक्कुरेऽतिभ्रमे
खरे, हे.

प्रगाढ. प्रगाढः कृच्छ्रदृढयोः, मे. प्रगाढो दृढकृच्छ्रयोः, वि,
हे. प्रगाढं भ्रष्टकृच्छ्रयोः, अ.

प्रग्रह. प्रग्रहस्तु तुलासूत्रे वन्द्यां नियमने भुजे । हयादिरश्मौ
रश्मौ च सुवर्णे हलिपादपे, मे. प्रग्रहस्तु तुलासूत्रे वन्द्यां नियमने
भुजे । हयादिरश्मौ रज्ज्वां च सुवर्णे हलिपादपे, वि. प्रग्रहः किरणे
भुजे । तुलासूत्रेऽश्वादिरश्मौ सुवर्णे हलिपादपे ॥ बन्धने वन्द्यां, हे.
प्रग्रह आवन्धनेऽपुत्रक्तः, ह. V. प्रग्राह.

प्रग्राह. प्रग्राहस्तु तुलासूत्रे वृषादिप्रग्रहेऽपि च, मे. प्रग्राहः
सत्रात् तुलासूत्रे वृषादीनाञ्च बन्धने, हे. तुलासूत्रेऽश्वादिरश्मौ प्रग्राहो
प्रग्रहोऽपि च, अ.

प्रघण (घाण). प्रघणस्ताम्रकुम्भे सत्रादलिन्दे लोहसुङ्गरे, मे, वि.
प्रघाणोऽलिन्दके ताम्रकलशे लोहसुङ्गरे, हे. प्रघाणोऽस्त्रगृहांशयोः, वि.

प्रचण्ड. प्रचण्डो दुर्वहे श्वेतकरवीरे प्रतापिनि, मे, वि. प्रचण्डः
सत्रात् प्रतापिनि । वलच्चे करवीरे च, हे.

प्रचलाक. प्रचलाकः शराघाते शिखण्डे च भुजङ्गमे, मे. प्रचलाकः
शराघाते वर्हिचन्द्रे भुजङ्गमे, वि. प्रचलाको भुजङ्गमे । शराघाते शिखण्डे
च, हे. शराहते च सर्पे च प्रचलाकं प्रचक्षते, हा.

प्रचलाकिन्. प्रचलाकी मयूरे सत्रात्, जङ्गे चापि दृश्यते, मे.
प्रचलाकी भुजङ्गे सत्रात् चित्रमेखलकेऽपि च, वि. प्रचलाकी सर्पे
मयूरे, हे.

प्रचेतस्. प्रचेताः पाणिनिः सुनौ ना प्रकृष्टहृदि त्रिषु, मे.
प्रजनन. प्रजननं योनौ जन्मन्यपि क्लीवम्, मे. भवेत् प्रजननं

योनौ जन्मनि प्रगमेऽपि च, वि. प्रजननं प्रगते योनिजन्मनोः, हे.

प्रजा. प्रजा लोके च सन्ताने, मे. प्रजा सन्तानलोकयोः, वि.
प्रजा लोके सन्ततौ च, हे. प्रजा स्यात् सन्ततौ जने, अ.

प्रजापति. प्रजापतिश्च दत्तादौ महीपाले विधातरि, मे. प्रजा-
पति विधौ भूपे, वि. प्रजापति ब्रह्मराज्ञो जीमातरि दिवाकरे । वज्रौ
त्वष्टरि दत्तादौ, हे. विधौ भूपे प्रजापतिः, वि.

प्रज्ञ. प्रज्ञस्तु पण्डिते वाचप्रलिङ्गो बुद्धौ तु योषिति, मे. प्रज्ञा बुद्धौ
पण्डितेऽपि प्रज्ञो वाचवदिप्रगते, वि. प्रज्ञः प्राज्ञः प्रज्ञा तु श्रेमुषी, हे.
प्रज्ञा संवृद्धिचिह्नयोः, अने.

प्रज्ञान. प्रज्ञानं बुद्धिचिह्नयोः, मे, अ. प्रज्ञानं लाञ्छने धियि,
वि. प्रज्ञानं बुद्धौ चिह्ने च, हे.

प्रणय. प्रणयः प्रेम्णि विश्रम्भे याज्याप्रहरयोरपि, वि. प्रणयः
प्रसरे प्रेम्णि याज्याविश्रम्भयोरपि । निर्वाणेऽपि, मे. प्रणयः प्रेमयाज्ययोः ।
विश्रम्भे प्रसरे चापि, हे. प्रणयास्त्वनौ । विश्रम्भयाज्याप्रेमाणः, अ.

प्रणाद. प्रणादस्तु पुमांस्तारशब्दे च अवणामये, मे. प्रणादस्तार-
शब्दे स्यात् प्रणादः अवणामये, वि.

प्रणायत्र. प्रणायत्रोऽसम्भते प्रोक्तोऽप्यभिलाषविवर्जिते, वि. प्रणायत्रः
कामवर्जिते । असम्भते, हे. प्रणायत्रोऽसम्भतेऽपि स्यादभिलाषविवर्जिते, मे.

प्रणिधान. प्रणिधानं प्रयत्ने स्यात् समाधौ च प्रवेशने, मे. प्रणिधानं
प्रयत्ने स्यात् प्रवेशे च समाहितौ, वि. प्रणिधानमभियोगे समाधानप्रयो-
गयोः, हे.

प्रणिधि. प्रणिधि नार्थने चरे, मे. प्रणिधिश्चरे याज्यायाम्, वि.
प्रणिधि र्थाचने चरे, हे. प्रणिधिः प्रार्थने चरे, अ.

प्रणिहित. अथ प्रणिहितं न्यक्ते प्राप्तोऽपि च समाहिते, मे. भवेत्
प्रणिहितं लब्धे विन्यक्ते च समाहिते, वि. प्रणिहितन्तु संप्राप्तनिहितयोः
समाहिते, हे.

प्रणीत. प्रणीतः संस्कृताग्नौ ना यज्ञपात्रान्तरे स्त्रियाम्। त्रिषु क्षिप्तोपसम्पन्नविहितेषु प्रवेशिते, मे. प्रणीतः संस्कृते वज्रौ विहिते च प्रवेशिते। निक्षिप्ते चोपसम्पन्ने प्रणीतो भेद्यवन्मतः, वि. प्रणीत उपसम्पन्ने कृते क्षिप्ते प्रवेशिते। संस्कृताग्नौ, हे.

प्रतति. प्रतति विस्तृतौ वल्लभाम्, मे. प्रतति विस्तृति लता, हे.

प्रतल. प्रतलं पातालभेदे तताङ्गुलिकरे पुमान्, मे. प्रतलः पाताल-भेदे तताङ्गुलिकरेऽपि च, हे. V. सुतल.

प्रताप. प्रतापस्तापतेजसोः, मे. प्रतापः स्वेदतेजसोः, वि.

प्रति. प्रति प्रतिनिधावित्यन्मूलाख्यानाभिमुख्ययोः। मातार्थ-भागवीष्मासु लक्षणप्रतिदानयोः, मे. प्रति प्रतिनिधौ वीष्मालक्षणायां प्रयोगतः। मातार्थे चाभिमुख्ये च प्रतिदानादिषु प्रति, वि. प्रतीत्यन्मूत-भागयोः। प्रतिदाने प्रतिनिधौ वीष्मालक्षणादोरपि, हे. प्रकाशे सम्भवे प्राङ्गः प्रधानसदृशे प्रति, ह. प्रति प्रतिनिधौ वीष्मालक्षणादौ प्रयोगतः, अ.

प्रतिकार. प्रतिकारः समे भटे, वि. हे.

प्रतिकृति. प्रतिकृतिरयाच्चायां प्रतिनिधिप्रतिकारयोश्च स्त्री, मे. प्रतिकृतिः प्रतीकारे प्रतिमायाश्च पूजने, वि. प्रतिकृतिस्तु पूजिते। प्रतिमायां प्रतीकारे, हे. प्रतिकारे प्रतिकृतिः प्रतिविम्बे, त्रि.

प्रतिष्ठष्ट. प्रतिष्ठष्टं मतं गुह्ये द्विराष्टत्रा च कर्षिते, मे, वि. प्रति-ष्ठष्टन्तु गुह्ये स्याद् द्विराष्टत्रा च कर्षिते, हे.

प्रतिक्षिप्त. प्रतिक्षिप्तं वारिते स्यात् प्रेषिते पञ्चकं त्रिषु, मे. प्रतिक्षिप्तं प्रतिहते प्रेषिते च निराकृते, वि. प्रतिक्षिप्तं प्रतिहते निषिद्धे प्रेषिते-ऽपि च, हे. प्रेषितेऽपि प्रतिक्षिप्तम्, त्रि.

प्रतिग्रह. प्रतिग्रहः स्वीकरणे सैन्यघटे पतद्ग्रहे। द्विजेभ्यो विधिवद्ध्ये तद्ग्रहे च ग्रहान्तरे, मे, वि. प्रतिग्रहः सैन्यघटे ग्रहभेदे पतद्ग्रहे। क्रियाकारे दानद्रव्ये तद्ग्रहे स्वीकृतावपि, हे.

प्रतिघ. प्रतिघः प्रतिघाते स्यात् क्रोधेऽपि परिकीर्तितः, मे. प्रतिघः

प्रतिघाते च रोधे च प्रतिघो मतः, वि. प्रतिघो रट्प्रतिघातौ, हे. प्रतिघो रोषघातयोः, त्रि.

प्रतिपत्ति. प्रतिपत्तिः प्रवृत्तौ च प्रागल्भ्ये गौरवेऽपि च । सम्प्राप्ते च प्रबोधे च पदप्राप्तौ च बोधिते, मे. प्रतिपत्तिः पदप्राप्तौ प्रवृत्तौ गौरवेऽपि च । प्रागल्भ्ये च प्रबोधे च प्रतिपत्तिः प्रयुजाते, वि. प्रतिपत्तिस्तु गौरवे । प्राप्तौ प्रवृत्तौ प्रागल्भ्ये बोधे, हे.

प्रतिपद्. प्रतिपत् स्त्री त्रिथौ मतौ, मे. प्रतिपत्तिप्रसिद्धिदोः, वि. प्रतिपत् संविद्धि त्रिथौ, हे. अथ प्रतिपत् तिप्रसिद्धिदोः, त्रि. प्रतिपत् प्रतिपत्तावपि, ह.

प्रतिपन्न. प्रतिपन्नोऽनर्गलङ्गः स्याद्विज्ञातेऽङ्गीकृतेऽपि च, मे. प्रतिपन्नः स्मृतो धीरैर्विज्ञातेऽङ्गीकृतेऽपि च, वि. प्रतिपन्नस्तु विक्रान्तेऽङ्गीकृतेऽपि च, हे.

प्रतिपादन. प्रतिपादनन्तु दाने प्रतिपत्तौ च बोधने, मे. सप्रात् प्रतिपादनं दाने प्रतिपत्तौ च बोधने, वि. प्रतिपादनं बोधनदानयोः, हे.

प्रतिबन्ध. प्रतिबन्धः कुलाचारः प्रतिबन्धो बलक्रिया, अने.

प्रतिभय. प्रतिभयं भये । बोधेऽपि, मे. प्रतिभयं भये । भीष्मे, हे.

प्रतिमा. प्रतिमा गजदन्तस्य बन्धे चानुकृतावपि, मे. प्रतिमा दन्तबन्धे स्याद् गजस्यानुकृतावपि, वि. गजानां दन्तबन्धेऽपि प्रतिमाऽनुकृतावपि, त्रि.

प्रतिमान. प्रतिमानं प्रतिच्छायागजकुम्भान्तरालयोः, मे. प्रतिमानं प्रतिच्छायागजदन्तान्तरालयोः, वि, त्रि. प्रतिमानं प्रतिविम्बे गजदन्तद्वयान्तरे, हे.

प्रतियत्न. प्रतियत्नस्तु संस्कारलिप्तोपग्रहणेषु च, मे, वि. प्रतियत्नः संस्कारे स्याद् उपग्रहणलिप्तयोः, हे. प्रतियत्नावुभौ लिप्तोपग्रहौ, अ. प्रतियत्नः संस्कारे लिप्तोपग्रहणयोश्च निर्दिष्टः, ह.

प्रतिरोधक. प्रतिरोधकस्तु चोरः सप्राद् दुर्जनः प्रतिरोधकः, अने.

प्रतिश्रय. प्रतिश्रयः सभायाश्चाश्रये, मे. प्रतिश्रयः सभायां स्याद्-
आश्रये च प्रतिश्रयः, वि. प्रतिश्रयः सभौकसोः, हे. सभायाश्च प्रतिश्रयः, अ.

प्रतिष्कश. प्रतिष्कशः सहाये स्याद्-वार्ताहरपुरोगयोः, मे, वि.
प्रतिष्कशः पुरोगमे । वार्ताहरे सहाये च, हे. वार्ताहरे पुरोगे च
सहाये च प्रतिष्कशः, त्रि.

प्रतिष्ठा. प्रतिष्ठा गौरवे क्षितौ । स्थाने च यागनिष्पत्तिचतुर-
क्षरपद्ययोः, मे. प्रतिष्ठा स्थानमात्रके । गौरवे यागनिष्पत्तिचतुरक्षरपद्ययोः,
वि. प्रतिष्ठा गौरवे स्थितौ । छन्दोजातौ योगसिद्धौ, हे.

प्रतिसर. भवेत् प्रतिसरो मन्त्रभेदे मालेय च कङ्कणे । व्रणशुद्धौ
चमूष्टे पुंसि न स्त्री तु मण्डने । आरक्षे करसूत्रे च नियोजेय
त्वन्वलिङ्गकः, मे. आङ्गः प्रतिसरं हस्तसूत्रे मालेयऽपि मण्डने । व्रण-
शुद्धौ चमूष्टे नियोजारक्षकङ्कणे । मन्त्रभेदेऽपि, वि. प्रतिसरश्चमू-
ष्टे नियोजारक्षकृतयोः । मन्त्रभेदे व्रणशुद्धे चारक्षे मण्डने क्षजि ।
कङ्कणे, हे. ना चमूजघने हस्तसूत्रे प्रतिसरोऽस्त्रियाम्, अ.

प्रतिस्वर्यप्रक. प्रतिस्वर्यप्रकमिच्छन्ति षकलासोपस्वर्ययोः, वि.

प्रतिस्मृष्ट. प्रतिस्मृष्टः प्रेषिते स्थात् प्रतप्राख्याते च वाचप्रवत्,
मे, वि. प्रतिस्मृष्टः पुनः प्रत्याख्याते च प्रेषितेऽपि च, हे. प्रत्याख्याते
प्रेषिते च प्रतिस्मृष्टं त्रिलिङ्गकम्, त्रि.

प्रतिहत. प्रतिहतस्तु विद्विष्टे प्रतिस्त्वलितरुद्धयोः, हे. भवेत् प्रति-
हतो द्विष्टे प्रतिस्त्वलितरुद्धयोः, वि, मे. द्विष्टेऽपि च प्रतिहतः, त्रि.

प्र(ती)तिहार. प्रतीहारो द्वारि द्वाःस्थे द्वाःस्थितायान्तु योषिति,
मे. प्रतीहारप्रतीहार्यौ द्वाःस्थे द्वारेऽप्यनन्तरे, वि. प्रतीहारो द्वारि द्वाःस्थे,
हे. द्वारेऽपि प्रतिहारः, अ. द्वारि द्वाःस्थे प्रतीहारः प्रतीहार्यप्रप्यनन्तरे, अ.

प्रतीक. प्रतीकोऽवयवेऽपि सप्रात् प्रतिकूलविलोमयोः, मे. प्रती-
कोऽवयवे प्रोक्तः प्रतिकूलविलोमयोः, वि. प्रतीकोऽङ्गप्रतीपयोः, हे. प्रति-
कूले प्रतीकस्त्रिष्वेकदेशे तु पुंसयम्, अ.

प्रतीक्ष्य. प्रतीक्ष्यः प्रतिपालेय सप्तात् पूजेय च, हे.

प्रतीत. प्रतीतः सादरे ज्ञाते हृष्टप्रख्यातयोस्त्रिषु, मे. प्रतीतः सादरे ज्ञाते प्रख्याते प्राज्ञहृष्टयोः, वि. प्रतीतः सादरे प्राज्ञे प्रथिते ज्ञातहृष्टयोः, हे. ख्याते हृष्टे प्रतीतः, अ. प्रतीतः सादरेऽपि च, त्रि. ४. वसन्तद्रुत.

प्रत्यच् (ञ्). प्रत्यग् दिग्देशकालेषु वाच्यवृत्तितयेऽव्ययम्, मे. ४. उदच्.

प्रत्यय. प्रत्ययः प्रथितत्वे च सनादिज्ञानयोरपि । आचारं श्रपये रन्ध्रे विश्वासाधीनहेतुषु, मे. प्रत्ययः श्रपये रन्ध्रे विश्वासाचारहेतुषु । प्रथितत्वे सनादौ चाप्यधीनज्ञानयोरपि । अतिक्रमे च दण्डे च विनाशे दोषकृच्छयोः, वि. प्रत्ययो ज्ञानरन्ध्रयोः । विश्वासे श्रपये हेतौ आचारे प्रथितत्वयोः । अधीने निश्चये स्वादौ, हे. प्रत्ययोऽधीनश्रपयज्ञानविश्वासहेतुषु । रन्ध्रे शब्दे, अ.

प्रत्यर्थिन्. प्रत्यर्थी वाच्यलिङ्गः स्यात् शत्रौ च प्रतिवादिनि, मे. प्रत्यर्थी कथितः शत्रौ प्रत्यर्थी प्रतिवादिनि, वि.

प्रत्यालौढ. प्रत्यालौढस्तु चरणन्यासभेदेऽशिते त्रिषु, मे.

प्रतुप्रज्ञमनीय. प्रतुप्रज्ञमनीयसुपस्थे ये धौतांशुकद्वये, मे, वि. हे.

प्रतृष. प्रतृषोऽहमुखे वसौ, मे, वि. प्रतृषः स्याद् वसौ प्रातः, हे.

प्रथम. प्रथमस्तु भवेदादौ प्रधानेऽपि च वाच्यवत्, मे. प्रथमः स्यात् प्रधानादौ, हे. आद्ये प्रधाने प्रथमस्त्रिषु, अ.

प्रदर. प्रदरो रोगभेदे स्याद् विदारे शरभङ्गयोः, मे. प्रदरो रोगभेदे स्यात् प्रदरः शरभङ्गयोः, वि. प्रदरः शरे । भङ्गे रोगे, हे. प्रदरा भङ्गनारीरुग्वाणाः, अ. प्रदरौ रोगमार्गणौ, अने.

प्रदेश. प्रदेशो देशमात्रे स्यात् तर्जन्यङ्गुष्ठसंमिते । भित्तावपि च, मे. प्रदेशो देशमात्रे स्यात् तर्जन्यङ्गुष्ठसंमिते । भित्तावपि प्रदेशः स्यात्, वि. प्रदेशो देशमात्रके । भित्तौ मानविशेषे च, हे.

प्रदोष-प्रभाकर ।

प्रदोष. प्रदोषः समये दोषे, मे. ~~प्रदोषः~~ प्रदोषः कालभेदे स्यात् प्रदोषो
दोष इष्यते, वि. प्रदोषः कालदोषयोः, हे.

प्रधन. प्रधनं दारणे रणे, मे, वि. ~~प्रधनं~~ प्रधनं युधि दारणे, हे.

प्रधान. प्रधानं स्यात्प्रहामात्रे ~~प्रधानं~~ प्रकृतौ परमात्मनि । प्रज्ञायामपि
च क्लीवमेकत्वे तत्तमे सदा, मे. प्रधानं स्यात्प्रहामात्रे प्रकृतौ परमात्मनि ।
प्रज्ञायामपि प्रधानं स्याद् एकत्वे तु सदोत्तमे, वि. प्रधानं प्रकृतौ बुद्धानुत्तमे
परमात्मनि । महामात्रे, हे. प्रधानं परमात्मा धीः, अ. प्रधानं प्रकृता-
वपि, ह. प्रधानं प्रकृतिः स्थानं प्रधानं विदुः सुवृत्तमम्, अने.

प्रधूपिता. प्रधूपिताक्ते शितायां ~~प्रधूपिता~~ प्रधूपिताग्रगन्तव्यदिश्यपि, मे, वि. प्रधू-
पिता क्ते शितायां रविगन्तव्यदिश्यपि, हे.

प्रपञ्च. प्रपञ्चः सञ्चयेऽपि स्याद् ~~प्रपञ्चः~~ विस्तरे च प्रतारणे, मे. प्रपञ्चः
सञ्चये प्रोक्तो विस्तरे च प्रतारणे, वि. प्रपञ्चो विप्रलम्बने । विस्तरे सञ्चये
चापि, हे. विपर्यये विस्तरे च प्रपञ्चः, अ.

प्रपात. प्रपातो निर्भरेऽतटे, ~~प्रपातो~~ प्रपातो निर्भरे भगौ, वि.
प्रपातौ शृगुनिर्भरौ, वि. प्रपातः सौप्तिके भगौ, हे.

प्रपितामह. प्रपितामह इत्येष ~~प्रपितामह~~ विधौ पितृपितामहे, वि, मे.

प्रवाल. प्रवालोऽस्त्री तिस्रस्ये ~~प्रवाल~~ वीणादण्डे च विद्रुमे, मे. प्रवालौ
वस्त्रकीदण्डे विद्रुमे नवपल्लवे, वि. प्रवालौ वीणादण्डेऽभिनवपल्लवे,
हे. प्रवालमङ्कुरेऽप्यस्त्री, अ. वीणादण्डे प्रवालोऽस्त्री विद्रुमे नवपल्लवे,
वि. वीणादण्डः प्रवालः स्यात् प्रवालः पल्लवः स्रुतः । प्रवालौ विद्रुमः
प्रोक्तः प्रवालः सबलो गजः, अने.

प्रभव. प्रभवो जलमूले स्यात् ~~प्रभव~~ जन्महेतौ पराक्रमे । ज्ञानस्य
चादिमस्थाने, मे. प्रभवो जलमूले स्यात् जन्मभूमौ पराक्रमे । आद्योप-
लब्धये स्थाने, वि. प्रभवो जन्मकारणे. आद्योपलब्धये स्थानेऽपि मूले सुनि-
भिद्यपि, हे. स्राज्जन्महेतुः प्रभवः स्थानं चाद्योपलब्धये, अ.

प्रभाकर. प्रभाकरोऽनिर्द्वयोः, मे.

प्रभाव. प्रभावः शक्तितेजसोः, मे, वि. प्रभावस्तेजसि शक्तौ, हे.
 प्रभूत. प्रभूतमुज्जते प्राजेत्, मे, हे. प्रभूतं प्राजत् उज्जते, वि.
 प्रमथ. प्रमथा सग्राह्यरीतक्यां हरपारिषदे पुमान्, मे. प्रमथोऽपि
 गणे प्रोक्तः पथप्रायां प्रमथ्या भवेत्, वि.

प्रमद. प्रमदः सम्मदे मत्ते स्त्रियामुत्तमयोषिति, मे. प्रमदः
 सम्मदे मत्तकामिन्यां प्रमदा मता, वि. प्रमदो मुदि । प्रमदा स्त्री, हे.

प्रमाण. प्रमाणं नित्यमर्थप्रादाशास्त्रेषु सतप्रवादिनि । इयत्ता-
 याश्च हेतौ च क्लीवैकत्वे प्रमातरि, मे. प्रमाणं नित्यमर्थप्रादासत्यवादि-
 प्रमातृषु । एकतायामियत्तायां हेतुशास्त्रेषु च स्मृतम्, वि. प्रमाणन्तु
 मर्थप्रादासतप्रवादिनोः । प्रमातर्येकतेयत्तानितेप्रषु हेतुशास्त्रयोः, हे. प्रमाणं
 हेतुमर्थप्रादाशास्त्रेयत्ताप्रमातृषु, अ. शास्त्रे प्रमाणमिच्छन्ति स्थितौ हेतौ
 च कोविदाः, अने.

प्रमीद. प्रमीदो मूलिते घने, वि, मे.

प्रमीत. प्रमीतं वाचप्रलिङ्गं सग्रात् प्रोक्षितेऽपि दृतेऽपि च, मे.
 प्रमीतन्तु प्रोक्षितेऽपि दृतेऽपि च, वि. प्रमीतं प्रोक्षिते दृते, हे.

प्रमुख. प्रमुखः प्रथमे अष्टे, मे, वि. प्रमुखं प्रथमे मुख्ये, हे.
 आदौ प्रधाने प्रमुखम्, वि.

प्रयाग. प्रयाग स्तौर्ध्रभेदे स्याद् यज्ञे शतमखाश्वयोः, मे, वि.
 प्रयागो वाजिशक्योः । यज्ञे तौर्ध्रविशेषे च, हे.

प्रयोग. प्रयोगः कार्मणेऽपि सग्रात् प्रयुक्तौ च निदर्शने, मे. प्रयोगः
 कार्मणे प्रोक्तः प्रयुक्तौ च निदर्शने, वि. प्रयोगस्तु निदर्शने । कार्मणे च
 प्रयुक्तौ च, हे.

प्रयोजन. प्रयोजनं कार्यरहेत्वोः, मे, वि, हे.

प्ररुद. प्ररुदो जरते बद्धमूले, मे. प्ररुदो जरते स्मृतः ।
 बद्धमूले, वि. प्ररुदो जरते बद्धे, हे.

प्रलम्ब. प्रलम्बो दैतप्रभेदे सग्रात् तपुषेऽपि पयोधरे । लता-

ह्यरेऽपि शाखायां हारभेदे प्रलम्बने, मे. प्रलम्बो दैत्यभेदे सप्राद् बाला-
ह्यरकशाखयोः । प्रलम्बो हारभेदे सप्रात् तपुषेऽपि पयोधरे, वि. प्रल-
म्बस्तु प्रलम्बनम् । दैत्यस्तालाह्यरः शाखा, हे. प्रलम्बो दैत्यशाखयोः, त्रि.

V. प्रालम्ब.

प्रलय. प्रलयो ह्यतुप्रकल्पान्तमूर्च्छापायेषु मुंसत्रयम्, मे. प्रलयो
ह्यतौ । संहारे नष्टचेष्टत्वे, हे.

प्रवचन. अथ प्रवचनं वेदे प्रकृष्टवचनेऽपि च, मे. प्रवचनं स्मृतं
वेदे प्रकृष्टवचनेऽपि च, वि. सप्रात् प्रवचनमागमे । प्रकृष्टवचने, हे.

प्रवचनीय. अथ प्रवचनीयञ्च सप्रात् प्रवक्तृप्रवाचप्रयोः, मे. भवेत्
प्रवचनीयाख्यं प्रवाचे च प्रवक्तृरि, वि.

प्रवण. प्रवणो ना चतुष्पथे । कमनिम्बमहीभागोदारप्रह्वेषु च
त्रिषु, मे. प्रवणः कमनिम्बोर्व्यां आयत्ते च चतुष्पथे । प्रगुणेऽपि क्षणेऽपि
सप्रात्, वि. प्रवणस्तु क्षणे प्रह्वे कमनिम्बे चतुष्पथे । आयत्ते च, हे.
प्रवणं कमनिम्बोर्व्यां प्रह्वे ना तु चतुष्पथे, अ.

प्रवर. प्रवरः सन्ततौ गोत्रे क्षीवं श्रेष्ठे तु वाचप्रवत्, मे. प्रवरं
सन्ततौ गोत्रे श्रेष्ठे तु प्रवरोऽन्यवत्, वि. प्रवरं सन्ततौ गोत्रे श्रेष्ठे
च, हे.

प्रवह. प्रवहस्तु वह्निर्यात्रामातरिष्वभेदयोः, मे. प्रवहो वायुभेदे
सप्राद् वायुमात्रे वह्निर्गतौ, हे.

प्रवारण. प्रवारणं निषेधे स्यात् कास्यदाने च न द्वयोः, मे.
प्रवारणं निषेधे सप्रात् कास्यदाने प्रवारणम्, वि. प्रवारणं कास्य-
दाने निषेधे च, हे.

प्रवाह. प्रवाहस्तु प्रवृत्तौ स्यादपि स्रोतसि वारिणः, मे.
प्रवाहो व्यवहारे सप्राद् अपि स्रोतसि वारिणः, वि. प्रवाहो व्यवहारा-
स्तु वेगयोः, हे. प्रवाहो व्यवहारे च, त्रि.

प्रविदारण. प्रविदारणमाख्यातं सम्परायेऽवधारणे, मे. प्रवि-

दारणमाख्यातं सङ्गरे च विदारणे, वि. प्रविदारणम् । दारणे बुधि च, हे.

प्रवृत्ति. प्रवृत्तिस्तु प्रवाहे स्यादुदन्ते च प्रवर्तने । स्वकन्यादौ च (स्त्रियां), मे. प्रवृत्तिः कथिता वृत्तौ प्रवाहोदन्तयोरपि, वि. प्रवृत्ति वृत्तौ वार्तायां प्रवाहे, हे. वृत्तिवार्ताप्रवाहेषु प्रवृत्तिः, त्रि.

प्रवेणि. प्रवेणिः स्त्री कथावेणुः, मे. प्रवेणिर्वेणिकुययोः, वि. हे.

प्रव्रजिता. अथ प्रव्रजिता मांसौसुगुडीरीतापसीषु च, मे. प्रव्रजिता तपस्विन्यां सुगुडीर्यत्रां मांसिकौषधौ, वि. प्रव्रजिता तु सुगुडीर्यत्रां तापसत्रां मांसिकौषधे, हे.

प्रष्ठ. प्रष्ठस्त्रिष्वग्रगे अष्टे पुंसि चण्डालिकौषधौ, मे. प्रष्ठः अष्टाग्रयोरुक्तः प्रष्ठा चण्डालिकौषधौ, वि.

प्रष्ठहायन. सत्रात् प्रष्ठहायनो धान्यविशेषे च मतङ्गजे, मे.

प्रसन्ना. प्रसन्ना स्त्री सुरायां सत्रात् स्वच्छसन्तुष्टयोस्त्रिषु, मे. प्रसन्ना मदिरायाञ्च प्रसादसहितेऽन्यवत्, वि. प्रसन्नं प्रसादवत् । प्रसन्ना तु मदिरायाम्, हे.

प्रसर. प्रसरः प्रणये वेगे, मे. प्रसरः प्रणये वेगे सङ्गरे च, वि. प्रसरस्तु सङ्गरे प्रणये जवे, हे. प्रसरः प्रणयेऽपि निर्दिष्टः, ह.

प्रसव. प्रसवो गर्भमोचने । उत्पादे स्यादपतेऽपि फलेऽपि कुसुमेऽपि च, मे. प्रसवस्तु फले पुष्पे वृक्षाणां गर्भमोचने । तोकोत्पादे च, वि. प्रसवः पुष्पफलयोरपतेर् गर्भमोचने । उत्पादे च, हे. स्यादुत्पादे फले पुष्पे प्रसवो गर्भमोचने, अ.

प्रसव्य. प्रसव्यं वाचरलिङ्गं स्यात् प्रतिकूलानुकूलयोः, मे. प्रसव्यमनुकूले स्यात् प्रतिकूले च वाचरवत्, वि. प्रसव्यस्तु प्रतिकूलानुकूलयोः, हे.

प्रसहन. प्रसहनमपि भङ्गे स्यात् क्षेपे, मे.

प्रसाद. प्रसादोऽनुग्रहे काव्यगुणस्वास्थ्यप्रसत्तिषु, मे, वि. प्रसादोऽनुग्रहस्वास्थ्यप्रसत्तिषु । काव्यगुणे, हे. सत्रात् प्रसादोऽनुरागेऽपि, अ. प्रसादस्तनुरोधने । स्वच्छे काव्यगुणे च, त्रि.

प्रसाधन. प्रसाधनी तु कङ्कत्यां सिद्धौ वेषे प्रसाधनम्, मे. प्रसाधनी कङ्कतिकासिद्धयो वेषे प्रसाधनम्, वि. प्रसाधनी कङ्कतिकासिद्धयोः प्रसाधनं पुनः। वेषे, हे.

प्रसिद्ध. प्रसिद्धो भूषिते ख्याते, मे, हे. प्रसिद्धोऽलङ्कृतेऽपि च। विख्यातेऽपि च, वि. प्रसिद्धो ख्यातभूषितौ, अ.

प्रसू. प्रसूरश्वाजनन्योश्च कन्दलीवीरुधोः स्त्रियाम्, मे. प्रसूरश्वाजनन्योश्च कन्दलीवीरुधोरपि, वि. प्रसूरश्वा जनन्यपि, हे. प्रसूरश्वाऽपि, अ.

प्रसूत. प्रसूतं कुसुमे क्लीवं त्रिषु सञ्जातसूतयोः, मे. प्रसूतं वाचप्रवज्जाते प्रसूतं कुसुमेऽपि च, वि. प्रसूतं जातपुष्पयोः, हे.

प्रसूति. प्रसूतिरङ्गवेऽपि स्यात् तनये दुहितर्यपि। स्त्रियाम्, मे. प्रसूतिसनयोत्पत्तौ तथा दुहितरि स्मृता, वि. प्रसूतिः सप्रादपत्ये प्रसवेऽपि च, हे. प्रसूतिर्जन्मतोकयोः, वि.

प्रसून. प्रसूनो वाचप्रवज्जाते क्लीवन्तु फलपुष्पयोः, मे. प्रसूनं वाचप्रवज्जाते प्रसूनं फलपुष्पयोः, वि. प्रसूनन्तु प्रसूते फलपुष्पयोः, हे. प्रसूनं पुष्पफलयोः, अ.

प्रसृत. प्रसृतः सुप्रसारे सप्राद्विनीते वेगिते त्रिषु। अर्धाञ्जलौ तु पुंलिङ्गः जङ्घायां प्रसृता मता, मे. प्रसृतः सुप्रसारे स्याद् विनीते वेगितेऽपि च। अर्धाञ्जलौ तु प्रसृतं जङ्घायां प्रसृता मता, वि. प्रसृतस्वर्धाञ्जलौ वेगिविनीतयोः। तते च प्रसृता जङ्घा, हे. प्रसृतः कुब्जिते पाणौ जङ्घायां स्त्री गते त्रिषु, वि.

प्रसेक. प्रसेकः सेचने चुपतौ, मे, वि.

प्रसेव. प्रसेवः पुंसि वीणाङ्गे स्मृतते च, मे. प्रसेवः कथितो धीरैर्वीणाङ्गस्मृतयोरपि, वि. प्रसेवस्तु वीणाङ्गस्मृतयो हर्तौ, हे.

प्रसार. प्रसारो ग्रावणि मणौ, मे. प्रसारः प्रसारो ग्रावणि मणौ च, हे. V. संसार.

प्रस्थ. प्रस्थोऽस्त्रियां मानभेदे सानाबुद्धितवस्तुनि, मे. प्रस्थः शिखर-

मानयोः, वि. प्रस्थः सानौ मानभेदे, हे. प्रस्थोऽस्त्री साधुमानयोः, अ. परिमाणेऽपि प्रस्थः, ह.

प्रस्फोटन. प्रस्फोटनं तु स्फूर्पं स्यान्ताडने च विज्ञाशने, मे. प्रस्फोटनं भवेत् स्फूर्पं ताडने च प्रकाशने, वि. प्रस्फोटनं स्फूर्पं प्रकाशने । ताडने, हे.

प्रहत. प्रहतं वितते चक्षुः, मे, वि. प्रहतं विलुते चक्षुः, हे.

प्रहसन. प्रहसनमपि प्रहासे रूपकभेदे च परिहासे, मे. प्रहसनन्तु प्रहासाच्चेपयो रूपकान्तरे, हे. प्रहसनं भवेद् भङ्गे प्रहासाच्चेपयोरपि, वि.

प्रहि. प्रहिः रूपः प्रहिः सरः, अने.

प्रह्लाद. प्रह्लादः प्रमदे दैत्ये, वि. प्रह्लादस्तु निनदे दानवान्तरे, हे.

प्राच् (च्). प्राक् पूर्वस्मिन्वान्तरे । अग्रे प्रभातेऽतीते च देशे दिक्पालयोरपि, मे. प्राक् प्रभातेऽप्यतीते च दिग्देशकालतः स्मृतम् । प्रागग्रे-ऽपि च पूर्वस्मिन् भवे प्रागप्यनन्तरे, वि. प्राक् पूर्वस्मिन् प्रभाते दिग्देशकालेष्ववान्तरे । अतीतेऽग्रे, हे. प्राक्शब्दो दिशि देशे च काले च वाचत्र-लिङ्गकः, मे.

प्राण. प्राणो हृन्मासते बाले काव्यजीवेऽनिले बले । पुंलिङ्गः पूरिते वाचत्रलिङ्गः पुंभूम्नि चासुषु, मे. प्राणो हृन्मासते बाले काव्यजीवे-ऽनिले बले । वाचत्रवत् पूरिते प्राणं प्राणाश्चासुषु कीर्तिताः, वि. प्राणोऽनिले बले । हृद्वायौ पूरिते गन्धरसे प्राणास्तु जीविते, हे. बाले वाते बले प्राणः पूर्णं पुंभूम्नि चासुषु, वि.

प्राणक. प्राणकः सत्त्वजातीये जीवकद्रुमबोलयोः, मे, वि. प्राणको जीवकतरौ सत्त्वजातीयबोलयोः, हे.

प्राणनाथ. प्राणनाथो यमे ना स्यादिष्टे प्राणाधिपे मतः, मे.

प्राणिदूत. प्राणिदूतं वदन्ति युद्धेऽपि, ह.

प्राति. प्रातिः पूर्तिप्रदेशयोः स्त्रियाम्, मे. प्रातिः पूर्तिप्रदेशयोः, वि.

प्रादुस्. नामप्राकाश्योः प्रादुः, अ. प्रादुः प्राकाश्य इष्यते ।
सन्माधेय च प्रवृत्तौ च, मे.

प्राध्व. प्राध्वन्तु प्रणते चातिदूरवर्त्मनि बन्धने, मे. प्राध्वं सुप्रणते
चातिदूरवर्त्मनि बन्धने, वि. प्राध्वं दूरपथे प्रह्वे बन्धे, हे. प्राध्वं बन्धन-
मितुप्रक्तं प्राध्वं प्रह्वे च स्वरिभिः, अने. प्रह्वबन्धनयोः प्राध्वं, ह.

प्राध्वम्. प्राध्वं नम्रानुक्कलयोः, मे, वि, हे.

प्रान्तर. प्रान्तरं विपिने दूरशून्यवर्त्मनि कोटरे, मे, वि. प्रान्तरं
कोटरेऽरण्ये दूरशून्यपथेऽपि च, हे.

प्राप्त. प्राप्तं लब्धे समञ्जसे, मे. प्राप्तं वित्ते समञ्जसे, वि. लब्धे
समञ्जसे प्राप्तम्, त्रि.

प्राप्तरूप. प्राप्तरूपो ज्ञरस्ययोः, मे. प्राप्तरूपो बुधे रस्ये, वि.
प्राप्तरूपस्वरूपाभिरूपा बुधमनोज्ञयोः, अ. ७. सुरूप.

प्राप्ति. प्राप्तिं मंहोदये । लाभेऽपि च स्त्रियाम्, मे. प्राप्तिं लाभे
मंहोदये, वि. प्राप्तिं मंहोदये लाभे, हे. उदयेऽधिगमे प्राप्तिः, अ. उदया-
धिगमौ प्राप्ती, अने.

प्राय. प्रायः पुमान् अनशने चत्थौ वाञ्छत्यतुल्ययोः, मे. प्रायश्चान-
शने चत्थौ तुल्यवाञ्छत्ययोरपि, वि. प्रायो वयस्यनशने चत्थौ वाञ्छत्यतुल्ययोः,
हे. प्रायो भूस्त्रयन्तगमने, अ. प्रायो ना भूमतुल्ययोः, त्रि.

प्रार्थित. प्रार्थितं याचिते शत्रुसंरुद्धेऽभिहते त्रिषु, मे. प्रार्थितं
याचिते शत्रुसंरुद्धेऽभिहतेऽपि च, वि. प्रार्थितं हते । याचिते शत्रुसंरुद्धे,
हे. अभियुक्तहतौ च प्रार्थितौ समौ, त्रि.

प्रालम्ब. प्रालम्बः स्यात् पयोधरे । त्र्युषे चारभेदे च, हे. ७

प्रालम्ब.

प्राट्षेण्य. प्राट्षेण्यः पुमान् नीपे प्राट्कालभवे त्रिषु, मे.

प्रासाद. प्रासादो देववृषयो गृहे, मे. प्रासादः कथ्यते देवनरदेव
निवासयोः, वि. प्रासादो राजमन्दिरे । देवतायतने चापि, हे.

प्रिय. प्रियो हृद्येऽन्यवत् पुंसि वृद्धिनामौषधौ धवे, मे. प्रियो धवे सौहृद्ये च वृद्धिनामौषधेऽपि च, वि. प्रियो वृद्धौषधे हृद्ये धवे, हे.

प्रियंवद. प्रियंवदः खेचरे ना प्रियवाचि तु वाचप्रवत्, मे. प्रियंवदः खेचरे स्यात् प्रियवाचि तु वाचप्रवत्, वि. प्रियंवदः प्रियवादिनभञ्जरविशेषयोः, हे.

प्रियक. प्रियकः पीतशालके । नीपे चित्रहृगे चालौ प्रियङ्गौ कुङ्कु-
मेऽपि च, मे. प्रियकस्तु चक्षुरीके नीपे कश्मीरजन्मनि । प्रियङ्गौ चित्रहरिष्ये पीतशालतरावपि, हे. प्रियकः पीतशाले स्थान्नीपे चित्रहृगेऽलनि । कुङ्कु, मे च प्रियङ्गौ च, वि. प्रियको हृगनीपयोः, त्रि. प्रियको वीजसारश्च प्रियकौ द्वीपिचित्तकौ । प्रियकं प्रियतोयं स्यात् प्रियको मुक्तिको व्रतौ, अने.

प्रियङ्गु. प्रियङ्गुः स्त्री राजिकाकणयोरपि । फलिन्यां कङ्कु, ससेत्र च, मे. प्रियङ्गुः फलिनीकङ्कु, पिप्पलीराजिकासु च, वि. प्रियङ्गू राजसर्षपे । पिप्पल्यां फलिनीकङ्गोः, हे.

प्रीत. प्रीतं हृषितनर्म्मणोः, मे, वि.

प्रीति. प्रीति र्योगान्तरे प्रेम्णि स्मरपत्नीमुदोः स्त्रियाम्, मे. प्रीति-
र्योगान्तरे प्रेम्णि स्मरपत्नीप्रमोदयोः, वि. प्रीतिः स्मरस्त्रियाम् । प्रेम्णि योगमुदोः, हे.

प्रेचा. प्रेचा वृतेप्रक्षणे युद्धौ, मे, वि. प्रेचा धीरीक्षणं वृत्त्यम्, हे.
प्रेचा वृतेप्रक्षणं प्रज्ञा, अ.

प्रेक्षा. प्रेक्षा पर्यटनेऽप्यश्वगतौ संवेशनान्तरे, मे. प्रेक्षा पर्यटने
वृत्त्ये दोलायां वाजिनां गतौ, हे. प्रेक्षा पर्यटने वृत्त्ये भवेदश्वगतावपि, वि.

प्रेत. प्रेतो भूतान्तरे पुंसि वृते स्याद् वाचप्रलिङ्गकः, मे. प्रेतो
वृते भूतविशेषे च, हे. प्रेतो भूतान्तरे वृते, वि. प्रेतः प्राणप्रन्तरे वृते,
अ. प्रेतो वृते प्राणिभेदे, त्रि.

प्रेत्य. प्रेत्यासुत्र भवान्तरे, ह.

प्रेतन्. प्रेत्या ना वासवे वाते, मे. प्रेत्या मरुति वासवे, वि.

प्रेमन्. प्रेमाऽस्त्री स्नेहहर्षयोः, मे. प्रेम नर्मणि च स्नेहे, वि. प्रेम तु स्नेहनर्मणोः, हे.

प्रैष. प्रैषः क्लेशे च मर्दने । उन्मादे प्रेषणे, मे. प्रैषः स्यात् प्रेषणे क्लेशे मर्दनोन्मादयोरपि, वि. प्रैषः प्रेषणपौडने, हे. प्रैषः प्रेषणमर्दने, अ.

प्रोक्षण. प्रोक्षणं सेचने बधे, मे, वि.

प्रोक्षित. प्रोक्षितं निहते सिक्ते, मे, वि. प्रोक्षितं सिक्तेहतयोः, हे. सिक्ते तु प्रोक्षितं निहतेऽपि च, वि.

प्रोत. प्रोतं नपुंसकं वस्त्रे खचिते वाचप्रलिङ्गकम्, मे. प्रोतं गुम्फित-वासयोः, हे. प्रोतं तु गुम्फिते वस्त्रे, वि.

प्रोथ. प्रोथोऽस्त्री ह्यघोणायां ना कटग्रामध्वगे त्रिषु, मे. प्रोथोऽध्वगे-ऽश्वघोणायां कटोस्त्रीगर्भयोरपि, वि. प्रोथोऽश्वघोणाध्वगयोः, हे. कटग्र-श्वघोणयोः प्रोथः, वि. प्रोथमितुत्रचरते प्राज्ञैर्हलशूकरयोर्मुखे, ह.

प्रोह. प्रोहो गजाङ्घ्रिपर्वणोः । वाचयवन्निपुणे तर्के, मे. प्रोहो निपुणतर्के सत्रात् प्रोहो हस्तप्रङ्घ्रिपर्वणोः, वि. प्रोहो निपुणतर्के सत्राद्-गजाङ्घ्रिपर्वणोरपि, हे.

स्रव. स्रवो जटौगर्दभाण्डद्वीपभित्कुक्षराशने, मे. स्रवो द्वीपविशेषे सत्रात् पर्कटौगर्दभाण्डयोः । पिप्पले द्वारपार्श्वे च गृहसत्र परिकीर्तितः, वि. स्रवो द्वीपे गर्दभाण्डेऽश्वत्ये जटिनि पक्षके, हे.

स्रव. स्रवः सत्रात् स्रवने भेले भेकेऽवौ श्वपचे कपौ । जलकाके च कुलके प्रवणे पर्कटौद्रुमे । कारण्डवाख्यविहगे शब्दे प्रतिगतौ पुमान् । कैवर्त्तमुस्तके गन्धहणेऽपि सत्रान्नपुंसकम्, मे. स्रवः कारण्डवे भेके कुलके भेलके कपौ । शब्दे सुतगतौ स्रवे चण्डालजलकाकयोः । स्रवं गन्धहणे प्रोक्तं कैवर्त्तीमुस्तकेऽपि च, वि. स्रवः स्रवे सुतौ कपौ । शब्दे कारण्डवे च्छजातौ भेलकभेकयोः । क्रमनिम्नमहीभागे कुलके जलवायसे । जला-न्तरे स्रवं गन्धहणे सुस्तकभिद्यपि, हे. स्रवो निषादे मर्कटग्रां भेके भेले गवौ कपौ, वि.

सवग(ङ्ग). सवगो वानरे भेके सारथौ चोष्णदीधिते, मे, वि. सवगः कपिभेकयोः । अर्कस्मृते, हे. कपौ च सवगः, अ. सवङ्गः कपिभेकयोः, अने.

सवङ्गम. सवङ्गमस्तु मण्डूके तथा शाखाद्वयेऽपि च, मे. सवङ्गमः कपौ भेके, वि, हे. कपिभेकौ सवङ्गमौ, अ.

सुत. सुतं तुरङ्गमगतौ क्लीवं पुंसि त्रिमात्रके, मे. सुतं तुरङ्गमगतौ सुतमाहुस्त्रिमात्रके, वि. सुतमश्वस्य गतौ सुतस्त्रिमात्रके, हे. सुतः स्वरे च, त्रि. ऋस्वं दीर्घं सुतं ज्ञेयं सुतं पित्तव्यथा सुतिः, अने.

फ. फो यक्षसाधने स्फाते भञ्जकावातेऽपि पुंसत्रयम् । फं रघोक्तौ फूत्कृतौ च तथा निष्फलभाषणे, मे. कफे वाते फकारः सगात् तथाहाने प्रकीर्तितः । फूत्कारेऽपि च फः प्रोक्तस्तथा निष्फलभाषणे, ए. जनार्दनः शिखी रौद्री वामपार्श्वकृतालयः । फट्कारः प्रोच्यते सङ्घिः फकारः पान्तिमः स्मृतः, मा.

फटा. फटा तु फणदन्मयोः, मे. फटा तु कितवे फणे, हे. फटा च फणदन्मयोः, वि.

फणा. गोविषाणे फणा ज्ञेया भुजङ्गमशिरः फणा । फणा जटा फणा कृष्णा फणा मन्थनकुण्डली, अने.

फर्फरीक. फर्फरीकश्चपेटे सत्रात् फर्फरीकन्तु मार्दवे, मे, वि. फर्फरीकन्तु मार्दवे । फर्फरीकश्चपेटायाम्, हे.

फल. फलं जातिफले सस्ये हेतुत्वे वृष्टिलाभयोः । त्रिफलायां च कक्कोले प्रियङ्गौ च फली स्मृता, मे. फलं हेतुसमुत्वे सत्रात् फलके वृष्टिलाभयोः । जातिफलेऽपि कक्कोले सस्यवाणाग्रयोरपि ॥ फलिन्यां तु फलां प्राहुस्त्रिफलायां फलं क्वचित्, वि. फलं हेतुफले जातीफले फलकश्च सस्ययोः । त्रिफलायां च कक्कोले शस्त्राग्रे वृष्टिलाभयोः ॥ फली फलिन्याम्, हे. सस्ये हेतुत्वे फलम्, अ. फलं जातीफले लाभे वाणाग्रे फलकेऽपि च, त्रि.

फलकिन्. फलकी मत्स्रभेदे ना वाच्यवत् फलकान्विते, मे.
फलकी सत्रादिल्लिसाख्यमत्स्रं फलकपाणिके, वि.

फलिन्. फलिन्यग्निशिखायां स्त्री फलिन्यां फलिते त्रिषु, मे.

फलोदय. फलोदयः पुमान् लाभे त्रिदिवेशालयेऽपि च, मे. फलोदयः
स्वात् त्रिदिवे लाभेऽपि च फलोदयः, वि. फलोदयो दुर्गलाभयोः, हे. स्वर्ग-
लाभौ फलोदयौ, त्रि.

फाणि. फाणि गुडं करम्बे च स्त्रियाम्, मे. फाणि गुडकरम्बयोः,
वि, हे, डा.

फाण्ट. अश्रमकृतेऽपि फाण्टम्, डा.

फाल. फालः पुंसि महादेवे कालिन्दीभेदनेऽपि च । क्लीवं सौरो-
पकरणे त्रिषु कार्पासवाससि, मे. फालं सौरोपकरणे कार्पासादिकवाससि,
वि. फालन्तु वस्त्रांशे फाल उत्तम्, तौ । कुशिके च, हे.

फाल्गुन. फाल्गुनस्तु गुडाकेशे नदीजार्जुनभूषणे । तपस्यसंज्ञे
मासि तत्पूर्णिमायां तु फाल्गुनी, मे. फाल्गुनस्तु तपसेत्र सत्रात् पूर्णिमायां
तु फाल्गुनी । फाल्गुनः कथितः पार्थे नदीजे ककुभेऽपि च, वि. फाल्गुनो
मासपार्थयोः । नदीजेऽर्जुनवृक्षे च फाल्गुनी पूर्णिमाभिदि, हे. फाल्गुनो
मासि पार्थे च, त्रि.

फेनिल. फेनिलोऽरिष्टपादपे । ना सफेने त्रिषु क्लीवं कोलीमद-
नयोः फले, मे. फेनिलः सत्रादरिष्टे च फेनिलं बदरीफले । मदनसत्र फले
चाथ फेनिलोऽरिष्टपादपे, वि. फेनिलं मदनफले बदरे फेनवत्यपि, हे. फेनिलं
बदरेऽरिष्टे, त्रि.

फेरव. फेरवो जम्बुकेऽस्त्रपे, मे, वि. फेरवो राक्षसे फेरौ, हे.

व. (वः पुमान् वरुणे सिन्धौ भगे तोये गते तु वा । गन्धने तन्तु-
सन्ताने पुंस्येव वपने स्मृतः, मे.) छगलन्तो भूधरश्च भगष्टगतस्तथा ।
सुरसो वज्रसुष्टिश्च बकारो भादिसो मतः, मा.

वक्. वक्स्तु वक्पुष्पे सत्रात् कङ्के श्रीदे च रक्षसि, मे, वि. वको

रक्षोभिदि श्रीदे शिवमल्लीवकोटयोः, हे. शिवमल्लीयां वकः कहे, त्रि.

वकेरुका. वकेरुका बलाकाभिद्वातावर्जितशाखयोः, मे, वि. वके-
रुका बलाधिका । वातावर्जितशाखा च, हे.

वणिज्. अथ वणिक् स्त्रियाम् । वणिजग्रायां पुमान् वाणिजके
च करणान्तरे, मे. वणिक्वाणिजजौविनि । वणिक्करणभेदे च वणि-
जग्रायामपौष्यते, वि. वनिग् वानिजजौविनि । वानिजगे करणभेदे
च, हे.

बदर. बदरा गृष्टिकार्पासगोरेलापर्णग्रां स्त्रियां पुमान् । कार्पा-
सग्रास्थि बदरी कोलौ क्लीवन्तु तत्फले, मे. बदरं कोलिकार्पासगोः फले
सग्राद् बदरी तयोः । एलापर्णग्राच्च बदरा विष्णुकान्तौषधावपि, वि.
बदरा सग्रादेलापर्णग्रां विष्णुकान्तौषधावपि । बदरी कोलिकार्पासगो-
बदरन्तु तयोः फले । बदरस्तु कार्पासास्थि, हे.

बद्धशिख. अथ बद्धशिखा स्त्री सग्रादुच्चटायां शिषौ त्रिषु, मे.
बद्धशिखोच्चटायां सग्राद् बाले बद्धशिखो मतः, वि. बद्धशिखो बाले बद्ध-
शिखोच्चटौषधे, हे.

बन्ध. बन्ध आधौ च बन्धने, मे, हे. बन्धस्त्वाधौ बन्धने, वि.

बन्धक. बन्धकः सग्राद् विनिमये पुंश्चल्यां सग्राच्च बन्धकी, मे.
बन्धकः सग्राद् विनिमये पुंश्चली सग्राच्च बन्धकी, वि. बन्धकस्तु सतप्रहारे-
ऽथ बन्धकी । स्त्रैरिणग्राच्च करिणग्राच्च, हे. करिणग्रामपि बन्धकी, त्रि.

बन्धन. बन्धनं वधबन्धयोः, मे, त्रि.

बन्धु. बन्धुः सग्रात् पुंसि बन्धूके मिले भ्रातरि बान्धवे, मे. बन्धु-
बन्धूकयुष्मे सग्राद् बन्धु, भ्रातरि बान्धवे, वि. बन्धु भ्रातृबान्धवयोः, हे.

बन्धुर. बन्धुरं मुसुरे पुंसि स्त्रीचाङ्गतैलकल्कयोः । बन्धूके
वधिरं हंसे त्रिषु सग्राद् रम्यनम्रयोः । बन्धुरा पण्ययोषायां स्त्रियां
भून्नि च सक्तुषु, मे. बन्धूरबन्धुरौ रम्ये नम्रे हंसे तु बन्धुरः । बन्धूके
च विडङ्गे च बन्धुरा पण्ययोषिति, वि. बन्धूरो रम्यनम्रयोः । बन्धुरन्तु

बन्धूक-बल ।

जीवविहङ्गयोः । बन्धुरा पणप्रयोषायाम्, हे. बन्धुरं रस्य-

बन्धूकं बन्धुजीवे सप्राद् बन्धूकः पीतशालके, मे, वि. शालके । बन्धुजीवे, हे.

बन्धूरः शोभने नम्ने, मे. V. बन्धुर.

बन्धुप्रखफलटक्षादौ स्त्रियां सप्रादप्रजःस्त्रियाम्, मे. बन्धुप्र-
प्रा त्वप्रजातस्त्रियामपि, वि.

बन्धु वैश्वानरे शूलपाणौ च गरुडध्वजे । विशाले नकुले
त्वभिधेयवत्, मे. बन्धु विशाले नकुले दृशानौ वज्रं सुनौ
ले च, वि. बन्धुः पिङ्गाग्निशूलिषु । विशाले नकुले विष्णौ,
नकुले विष्णौ बन्धुर्ना पिङ्गले त्रिषु, अ. बन्धू नकुलपिङ्गलौ,
सगान्धकुलेऽपि च, ह.

वै. बर्बटी पणप्रयोषायां व्रीहिभेदे च योषिति, मे. बर्बटी व्रीहि-
बर्बटी पणप्रयोषिति, वि. बर्बटी व्रीहिभिद्, वेष्ट्या, हे. बर्बट्यौ
स्थे, त्रि.

व. बर्बरः पामरे केशे चकले नीटदन्तरे । फञ्जिकायां पुमान्
प्रभिदोः स्त्रियाम्, मे. बर्बरः पामरे केशविन्यासे नीटदन्तरे ।
नकायां तु बर्बरा शाकपुष्पयोः, वि. बर्बरो नीटदन्तरे । बर्बरा
यां पामरे केशचकले । पुष्पे च बर्बरा शाके, हे.

बर्बरीक. बर्बरीकः केशविन्यासकर्मणि । शाकभेदे महाकाले, हे.

ह. बहं पिच्छे दले स्त्रियाम्, मे. बहं दले केकिपिच्छे, वि.
परिवारे कलापे, हे. दलेऽपि बर्हम्, अ.

बल. बलं गन्धरसे रूपे स्थामनि स्थौल्यसैन्ययोः । पुमान् हलायुधे
दि वायसेऽपि च । बलयुक्तेऽन्यलिङ्गः सप्राद् वाच्यालके तु योषिति,
गन्धरसे रूपे स्थामनि स्थौल्यसैन्ययोः । बलो हलायुधे दैत्यभेदे बलिनि
वाच्यालके बला दत्ता, वि. बलं रूपे स्थामनि स्थौल्यसैन्ययोः ।

बोले बलस्तु बलिनि काके दैत्ये हलायुधे । बला त्वोषधिभेदे स्यात्, हे. स्थूलप्रसार्यसैन्येषु बलं ना काकसौरिणोः, घ. बलं गन्धरवे रूपे क्लीबं वाञ्छालके स्त्रियाम्, त्रि. बलो हली बलं सैन्यं बलं सत्त्वं बलौषधी । रत्न-ज्जोति बलो दैत्यो बला लक्ष्मी बला मन्त्री, अने. बलः काके, ह.

बलज. बलजं गोपुरोत्तरे शस्त्रसङ्ग्रहयोरपि । बलजा वरयोषायां यूथग्राम्, मे. बलजं गोपुरे क्षेत्रे सस्त्रसङ्ग्रहयोरपि । बलजा वरयोषायां वसुमत्यामपि स्मृता, वि. बलजं गोपुरे शस्त्रे क्षेत्रसङ्ग्रहयोरपि । सदा-कारे बलजा तु पृथिव्यां वरयोषिति, हे. बलजे क्षेत्रपूर्वारे बलजा वल्लु-दर्शना, अ.

बलदेव. बलदेवो बले वाते त्रायमाणौषधी स्त्रियाम्, मे. बलदेवः स्मृतो वाते कालिन्दीभेदनेऽपि च । बलदेवामपि प्राङ्गः त्रायमाणौषधे बुधाः, वि. बलदेवस्तु कालिन्दीकर्षणे मातरिष्वनि । बलदेवा त्रायमाणा, हे.

बलभद्र. बलभद्रा त्रायमाणाकुमार्यगोः पुंसि सौरिणि, मे. बल-भद्रो रौहिणेये त्रायमाणौषधावपि । बलभद्रा कुमार्यग्रां स्यात्, वि. बलभद्र-स्वनन्ते बलशालिनि । बलभद्रा कुमार्यग्रां स्यात् त्रायमाणौषधावपि, हे.

बलाक. बलाका बकपङ्क्तौ स्याद् बलाका विसकण्डिका । बलाका कामुकौ प्रोक्ता बलाकश्च बको मतः, वि.

बलाहक. बलाहको गिरौ मेघे दैत्यनागविशेषयोः, मे, वि. बला-हकोऽस्त्रदे गिरौ । दैत्ये नागे, हे. गिरिमेघौ बलाहकौ, त्रि.

बलि. बलि दैर्घ्यप्रभेदे च करचामरदण्डयोः । उपहारे पुमान् स्त्री तु जरया स्त्र्यचर्मणि । गृहदारुप्रभेदे च जठरावयवेऽपि च, मे. बलिश्चामर-दण्डे च जरया स्त्र्यचर्मणि । उदरावयवे दैत्ये करपूजोपहारयोः । गृह-दारुविशेषे च गन्धकेऽपि क्वचिन् मतः, वि. बलि दैत्योपहारयोः । करे चामरदण्डे च गृहदारुदराशयोः । त्वक्सङ्कोचे गन्धके च, हे. बलिश्चामर-दण्डेऽपि, ह्य. करोपहारयोः पुंसि बलिः प्राणप्रज्ञे स्त्रियाम्, अ. बलि-र्जरास्त्रयत्वे च गृहदारुसुरौ बली, त्रि. बलिः स्त्री मध्यभागोर्भिर्बलिश्चर्म

जराकृति । बलिः पूजोपहारः स्याद् बलिर् दानवसत्तमः, अने. बलिः करे, ह.

बल्य. बल्यं प्रधाने धातौ स्यात् क्लौवं बलकरे त्रिषु, मे. बल्यं प्रधाने धातौ स्यात् क्लौवं बलकरेऽपि च, वि. बलप्रं रेतोबलकृतोः, हे.

बद्ध. बद्ध सप्तात् त्प्रादिसंख्यासु विपुलेऽप्यभिधेयवत्, मे. बद्ध सप्ताद् विपुले त्प्रादिसंख्यासु त्वभिधेयवत्, वि. बद्ध भूयसि । त्प्रादिकासु च संख्यासु, हे. बद्ध विपुलसंख्ययोः, त्रि.

बद्धक. बद्धकः कर्कटेऽर्के च दाढप्रहे जलखादके, वि. बद्धको जलखादके । दाढप्रहे कर्कटेऽर्के च, हे. V. बाद्धक.

बद्धफल. भवेद् बद्धफलो नीपे नाऽमलक्यान्तु योषिति, मे. भवेद् बद्धफलाभिख्या मलपूनीपटच्चयोः, वि. बद्धफलः पुनः । नीपे बद्धफली फलौ, हे.

बद्धरूप. बद्धरूपः शिवे विष्णौ धूनके सरटे स्मरे, मे, वि. बद्धरूपः स्मरे विष्णौ सरटे धूनके शिवे, हे.

बद्धल. बद्धला नीलिकायां सप्तादेलायां गवि योषिति । कृत्तिकासु स्त्रियां भून्नि विहायसि नपुंसकम् । पुंसप्रग्नौ कृष्णपक्षे च वाच्यवत् प्राजप्रकृष्णयोः, मे. बद्धलः कृष्णपक्षेऽग्नौ शितौ च बद्धला गवि । एलायां नीलिकायाञ्च बद्धलाः कृत्तिकासु च । बद्धलं प्राजप्रनभसोः, वि. बद्धलं भूरिवियतो बद्धलः पावके शितौ । कृष्णपक्षे बद्धला तु सुरभ्यां नीलिकैलयोः । बद्धलासु कृत्तिकासु, हे. बद्धलाः कृत्तिका गावो बद्धलोऽग्नौ शितौ त्रिषु, अ. बद्धलः कृष्णपक्षेऽपि, त्रि. बद्धलाः कृत्तिका ज्ञेया गावश्च बद्धला मताः, अने.

बा. उपमायां विकल्पे वा, अ. V. वा.

बाणिजक. अथ बाणिजकः बाडवाग्नौ बणिजप्रपि, मे. बाणिजको बडवाग्नौ बणिजप्रपि, वि.

बाध. बाधा दुःखे निषेधे च, मे. बाधा दुःखनिषेधयोः, वि, हे, क. निषेधदुःखयोर्बाधः, त्रि.

बान्धव. बान्धवो बन्धुमुहृदोः, मे, वि. बान्धवो बन्धुमितयोः, हे.

बार्दल. बार्दलं दुर्दिने मेलानन्दायां बार्दलः स्मृतः मे. बार्दलं दुर्दिने मेलानन्दायामपि बार्दलः, वि. बार्दलं दुर्दिने मसग्राम्, हे. मेलानन्देऽपि बार्दलम्, हा.

बार्वटीर. बार्वटीरो रङ्ग आम्नास्थ्रङ्गरे गणिकासुते, मे. बार्वटीर-स्त्रपावाम्नास्थ्रङ्गरे गणिकासुते, वि. बार्वटीरस्त्रपुन्याम्नास्थ्रङ्गरे गणिकासुते, हे.

बाल. बालो ना कुन्तलेऽश्वस्र करिणश्चापि बालधौ । नालिकेरे हरिद्रायां मल्लिकाभिदपि स्त्रियाम् । वाचप्रलिङ्गोऽर्भके मूर्खे क्लीवेरे पुंनपुंसकम् । अलङ्कारान्तरे मेध्ये बालौ बाला त्रुटिस्त्रियोः, मे. बालः कचे शिशौ मूर्खे क्लीवेरेऽश्वेभपुच्छयोः । अलङ्कारान्तरे मेध्ये बालौ बाला त्रुटिस्त्रियोः, वि. बालोऽश्वेऽश्वेभपुच्छयोः । शिशौ क्लीवेरकचयो बाला तु त्रुटियोषितोः । बालौ भूषान्तरे मेध्ये, हे. मूर्खेऽर्भकेऽपि बालः सग्रात्, अ. बालो क्लीवेरकेशयोः, त्रि. बालः केशो जलं बालं बालं काशट्टणं स्मृतम् । बालो मूर्खः शिशु बालो बालो वेग उदाहृतः, अने.

बालक. बालकस्तु शिशावन्ने बालधौ हयहस्तिनोः । अङ्गुलीयक-क्लीवेरवल्गये पुंसि बालिका । बालायां बालुकापत्रकाहलाकर्णभूषणे, मे. बालकोऽश्वे शिशौ केशे वाजिवारणबालधौ । अङ्गुलीयकक्लीवेरपारिहार्येषु बालकम् । बालिका बालुकाबालापिच्छोलाकर्णभूषणे, वि. बालिका कर्णभूषणे । पिच्छोलायां बालुकायां बालायां बालकः पुनः । शिशौ मूर्खे-ऽश्वगजयो बालधौ, हे. पिच्छोला सिकता कर्णभूषा कम्पा च बालिका, त्रि. बालकः खेचरो व्याघ्रो बालकः पृथुकः स्मृतः । बालकं गन्धद्रव्यञ्च जटाजूटञ्च बालकम्, अने.

बालिश. बालिशश्च शिशौ मूर्खे, मे. बालिशः शावके मूर्खे, वि. बालिशस्तु शिशौ मूर्खे, हे. शिशावन्ने च बालिशः, अ. बालेऽपि बालिशः स्यात्, ह.

बालेय. बालयो गर्दभे पुंसि च्छदौ बलिहिते त्रिषु, मे. बालेयस्तु गर्दभे । बल्यर्थे कोमलाङ्गारवस्त्र्याम्, हे. बालेयोऽङ्गारवस्त्र्यां खरे बलि-हिते त्रिषु, वि. बालेयौ च्छदुर्गर्दभौ, त्रि.

बाज्जक. बाज्जकः कर्कटे चार्कं दातृपहे जलखातके, मे. V. बाज्जक.

बाज्जज. बाज्जजः क्षत्रिये कौरे स्वयंजाततिलेऽपि च, मे, वि.

बाज्जजस्तु स्वयंजाततिले क्षत्रियकौरयोः, हे.

बीभत्स. बीभत्सो नाऽर्जुने क्रूरघृणात्मविद्युतौ त्रिषु, मे. बीभत्सो विद्युते क्रूरेऽप्यर्जुने च घृणात्मनि, वि. बीभत्सो विद्युते क्रूरे रसे पार्थे घृणात्मनि, हे. बीभत्सो हिंस्त्रोऽपि, अ. रसे क्रूरे च विद्युतौ बीभत्स-स्त्रिषु नाऽर्जुने, त्रि.

बुक्कस. बुक्कसी नीलिकाकाल्यो बुक्कसः श्वपचेऽधमे, हे. V. पुक्कस.

बुद्ध. बुद्धो जिने लब्धवर्णे पुंसि स्याद् बुधितेऽन्यवत्, मे. बुद्धो जिने च धौरे च सौम्ये च बुधितेऽपि च, वि. बुद्धः पण्डिते बुधिते जिने, हे. बुद्धो ज्ञाते जिने बुधे, त्रि.

बुध. बुधः सौम्ये च पण्डिते, मे. बुधः सौम्ये कवौ, हे. बुधः कवौ रौहिणेये, वि. बुधश्चैव पण्डितेऽपि, अ. रौहिणेयकवौ बुधः, त्रि.

बुधान. बुधानस्तु गुरौ विज्ञे, मे. बुधानः पण्डिते गुरौ, वि.

बुध्न. बुध्नो ना मूलरुद्रयोः, मे. बुध्नः शिफायां रुद्रे च, वि. बुध्न-स्तुण्डिगिरौग्रयोः, ह. V. ब्रध्न.

बृहती. बृहती वसनान्तरे । छन्दोभित्तुद्रवार्त्ताकीवारि-धानीषु वाचि च । कण्टकारीमहत्याञ्च, मे. बृहती क्षुद्रवार्त्ताक्यां कण्ट-कार्यां च वाचि च । वारिधान्यां महत्याञ्च छन्दोवसनभेदयोः, वि. बृहती क्षुद्रवार्त्ताक्यां छन्दोवसनभेदयोः । महत्यां वाचि वार्धान्याम्, हे. बृहती क्षुद्रवार्त्ताकीच्छन्दोभेदे महत्यपि, अ.

बोधन. बोधनं गन्धदीपने । बोधनी बोधिपिप्पल्योः, मे. बोधनी बोधिपिप्पल्यो बोधनं गन्धदीपने, वि.

बोधि. बोधिः पुंसि समाधेश्च भेदे पिप्पलपादपे, मे. बोधिः समाधि-
भेदे सप्राद् बोधिः पिप्पलपादपे, वि. बोधि बौद्धसमाधौ चार्हहर्माप्तौ च
पिप्पले, हे.

ब्रध्न. ब्रध्नो गिरिशमूलयोः, हे. १. बुध्न.

ब्रह्मन्. ब्रह्म तत्त्वतपोवेदे न द्वयोः पुंसि वेधसि । ऋत्विग्-
योगभिदो विप्रे, मे. ब्रह्मा विरिञ्चिद्विजयो ऋत्विक्चन्द्रार्कयोगयोः ।
ब्रह्म प्रोक्तं तपोऽध्यात्मवेदज्ञानेषु स्वरिभिः, वि. ब्रह्म तु तपसि ज्ञाने
वेदेऽध्यात्मे द्विजे विधौ । ऋत्विग्योगभिदोश्च, हे. वेदस्तत्त्वं तपो ब्रह्म
ब्रह्मा विप्रः प्रजापतिः, अ. वेदाध्यात्मब्राह्मणहिरण्यप्रगर्भेषु कथ्यते
ब्रह्म, ह.

ब्रह्मण्य. ब्रह्मण्यो ब्रह्मसाधौ सप्राद् ब्रह्मदारुणैश्वरे, मे. ब्रह्मण्यो
ब्रह्मणो हिते । शनैश्वरे, हे. ब्रह्मण्यो ब्रह्मसाधौ सप्राद् ब्रह्मण्यश्च शनै-
श्वरे, वि.

ब्रह्मपुत्र. ब्रह्मपुत्रः चेतभेदे नदभेदे च पुंसप्रयम्, मे.

ब्रह्मबन्धु. ब्रह्मबन्धुरधिचिप्ते निर्देशे ब्राह्मणस्य ना, मे. ब्रह्म-
बन्धुरधिचिप्ते निर्देशे च द्विजन्मनाम्, वि. ब्रह्मबन्धु निर्द्वयविप्रे बान्धवे
ब्राह्मणस्य च, हे. ब्रह्मबन्धुरधिचिप्ते निर्देशे, अ.

ब्राह्मण. ब्राह्मणं ब्रह्मसङ्घाते वेदभागे नपुंसकम् । भूमिदेवे तु
पुंलिङ्गः फञ्जिकाष्टकयोः स्त्रियाम्, मे. ब्राह्मणी फञ्जिकास्तृक्काद्विजपत्नीषु
विश्रुता । विप्रे तु ब्राह्मणो वेदे ब्राह्मणं विप्रसंहतौ, वि. ब्राह्मणं विप्र-
संहतौ । वेदे च ब्राह्मणो विप्रे, हे. मन्त्राख्यवेदे विप्रौघे क्लीवं ना
ब्राह्मणो द्विजे, लि.

ब्राह्मण्य. ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वे च समूहे च द्विजन्मनाम्, मे.
ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वे स्यात् समूहे च द्विजन्मनाम्, वि. ब्राह्मण्यं ब्रह्म-
सङ्घेऽपि, लि.

ब्राह्मी. ब्राह्मी तु फञ्जिकायां स्याच्छाकमतस्यप्रभेदयोः । ब्राह्मी

तु भारतीसोमवत्सरीब्रह्मशक्तिषु, मे. ब्राह्मी तु भारतीसोमवत्सरीब्रह्मशक्तिषु ।
फञ्जिकापङ्कगण्डिकाशाकभेदेषु च स्मृता, वि. ब्राह्मी तु भारती । शाक-
भेदः पङ्कगण्डी हञ्जिका सोमवत्सरी । ब्रह्मशक्तिः, हे.

भ. भं नक्षत्रे गभस्तौ स्त्री पुंसि स्याद् भृगुनन्दने, मे. भा स्यान्
मयूखे शुके भं नक्षत्रं च प्रकीर्तितम्, वि. भः शुके भसुडौ भांशौ, हे.
भस्त्रे भृगुजे पुमान्, वि. नक्षत्रे भं बुधाः प्राङ् भवने भः प्रकीर्तितः ।
दौष्टिर्भा स्यात्, ए. विश्वमूर्तिर्द्विरण्डेशो निद्रा नाभिगतोऽपि च । भ्रुकुटी
च भरद्वाजो भकारश्च जयापहः, मा.

भक्त. भक्तमन्त्रे तत्परे च, हे.

भक्ति. भक्ति विभागे सेवायां स्त्रियाम्, मे, वि. भक्तिः सेवागौण-
वृत्त्यो भङ्गां अङ्गाविभागयोः, हे. सेवाविभागयो भक्तिः, वि.

भग. भगं त्रियोनिवीर्यच्छाज्ञानवैराग्यकीर्तिषु । माहात्म्यैश्वर्य-
यत्नेषु धर्मे मोक्षे च ना रवौ, मे. भगोऽर्कज्ञानमाहात्म्यशो वैराग्यसुक्तिषु ।
रूपवीर्यप्रयत्ने च्छात्रीधर्मैश्वर्ययोनिषु, हे. भगमैश्वर्यमाहात्म्यज्ञानवैराग्ययो-
निषु । यशोवीर्यप्रयत्ने च्छात्रीधर्मरविसुक्तिषु, वि. भगं श्रीकाममाहात्म्यवीर्य-
यत्नार्ककीर्तिषु, अ. भगं वैराग्ययोनीच्छाज्ञानैश्वर्येषु, वि. अत्रियां यशसि
सौभागे योनौ कान्तौ महिम्नि च । सूर्यं संज्ञाविशेषे च शशाङ्के च
भगश्रुतिः, अने.

भगवत्. भगवान् ना जिने गौर्यां स्त्रियां पूजे तु वाचप्रवत्, मे.
भगवान् बुद्धपूजप्रयोः, वि. जिने पूजे च भगवान्, वि.

भङ्ग. भङ्गो जयविपर्यये । भेदरोगतरङ्गेषु भङ्गाशस्रान्तरे स्त्रियाम्,
मे. भङ्गस्तरङ्गे भेदे च रुग्विशेषे पराजये । कैटिल्ये भयविच्छिद्यो-
र्भङ्गाशने, हे. भङ्गस्तरङ्गे रुग्भेदे भेदे जयविपर्यये । भङ्गाशणाख्यससेत्र
ऽपि, वि. तरङ्गभेदयोर्भङ्गः भङ्गाशसेत्र शणाह्वये, वि. भङ्गः पलायनं
वैचिर्भङ्गः शस्रश्च भस्त्रनम्, अने.

भङ्गि. भङ्गिः पुनर्भक्तिवैचयोः, हे.

भङ्गुर. भङ्गुरौ वक्रनखरौ, हे.

भट. भटः सप्रात् पुंसि वीरे च विशेषे पामरस्य च, मे. भटो वीरे
वेच्छभेदेऽपि च, हे. भटः पामरभेदे च वीरे च, वि.

भटि. प्रगमे भटिः, वि.

भट्टारक. भट्टारको वृषे नाट्यवाचा देवे तपोधने, मे. भट्टारकः
रे राज्ञि कथितश्च तपोधने, वि. भट्टारको राज्ञि मुनौ सुरे, हे. राज्ञि
ट्टारकः सुरे, वि.

भट्टिनी. भट्टिनी द्विजभार्यायां नाट्योक्त्यां राजयोषिति, मे, वि.
ट्टिनी तु ब्राह्मण्यां वृषयोषिति, हे.

भण्डन. भण्डनं कवचे युद्धे खलीकारेऽपि न द्वयोः, मे. भण्डनं
वचे युद्धे खलीकारे च वर्तते, वि. भण्डनं कवचे युधि । खलीकारे, हे.

भद्र. भद्रः शिवे खञ्जरीटे वृषे मेरुकदम्बके । करिजातिविशेषे
गह्वीवं मङ्गलमुक्तयोः । काञ्चने च स्त्रियां रास्त्राकृष्णाव्योमनदीषु च ।
तथिभेदे प्रसारिण्यां कटफलानन्तयोरपि ॥ त्रिषु श्रेष्ठे च साधौ च न पुंसि
रणान्तरे, मे. भद्रं स्यान्मङ्गले हेन्नि मुस्तके करणान्तरे । भद्रो रुद्रे वृषे
रामचरे मेरुकदम्बके ॥ हस्तिजात्यन्तरे भद्रो वाचप्रवत् श्रेष्ठसाधुनोः ।
द्रा मन्दाकिनौ रास्त्राकृत्याऽनन्तासु कटफले, वि. भद्रन्तु मङ्गले । मुस्तक-
ष्ठयोः साधौ काञ्चने करणान्तरे । भद्रो रामचरे हस्तिजातौ मेरुकदम्बके ।
वि शम्भौ भद्रा विष्टौ नभःसरिति कटफले । कृष्णानन्तारास्त्रासु च, हे.

भद्रकाली. भद्रकाली तु गन्धोल्यां कात्यायन्यामपि स्त्रियाम्, मे.
द्रकाली तु गन्धोल्यामुमायामोषधीभिदि, वि. भद्रकालौषधीभिदि ।
न्धोल्यां हरपत्न्यां च, हे.

भन्द. भन्दं कल्याणधर्मणोः, मे, वि. भन्दं कल्याणे सौख्ये च, हे.

भय. भयं प्रतिभये घोरं प्रचूने कुब्जकस्य च, मे, वि. भयं भीतौ
यङ्करे । कुब्जकपुष्पे, हे. भयं भीकुब्जपुष्पयोः, वि.

भयानक. भयानकः स्मृतो व्याघ्रे रसे राक्षौ भयङ्करे, मे. भयानकः

स्मृतो व्याघ्रं सैहिकेयेऽपि भौषणे, वि. भयानकस्तु भौषणे । व्याघ्रं राहौ रसे, हे.

भर. भरोऽतिशयभावयोः, मे, वि, हे, त्रि.

भरण. भरणी घोषके ऋक्षे भरणं वेतने भृतौ, मे. भरणी शोषके ऋक्षे भरणं वेतने भृतौ, वि.

भरत. भरतो नाय्यशास्त्रमुनौ नटे । रामानुजे च दौघन्तौ, मे. भरतो वाद्यभेदेऽपि दौघन्तौ श्वरे नटे । रामानुजे च भरतस्तन्तु-वायेऽपि च क्वचित्, वि. भरतः श्वरे नटे । चेत्ये रामानुजे शास्त्रे दौघन्ता-वृषभात्मजे । तन्तुवाये, हे. रामानुजे नाय्यशास्त्रे दौघन्तौ भरतो नटे, त्रि.

भरद्वाज. भरद्वाजो गुरोः पुत्रे व्याघ्राटाख्यविहङ्गमे, मे, वि. भरद्वाजो गुरोः पुत्रे व्याघ्राटाख्ये च पक्षिणि, त्रि. भरद्वाजः पक्षिभेदे वृहस्पति-सुतेऽपि च, हे.

भरु. भरुः स्वर्णे हरे पुंसि, मे. भरु भर्तृरि काञ्चने, वि. भरु भर्तृ-कनकयोः, हे.

भर्तृ. भर्ता स्वामिनि पुंसि स्यात् त्रिषु धातरि पोष्टरि, मे. भर्ता पोष्टरि धारके, हे. भर्ता स्वामिनि धारके, वि. भर्ता धातरि पोष्टरि, अ.

भर्मन्. भर्म स्यात् काञ्चने भृतौ, मे. भर्म स्वर्णे भृतौ भानौ, वि. भर्म भारे भृतौ हेन्नि, हे. भृतिकाञ्चनयो भर्म, त्रि.

भल्ल. भल्लः स्यात् पुंसि भल्लूके शस्त्रभेदेऽपि न द्वयोः । भल्लातक्यां स्त्रियां भल्ली, मे. भल्लो भल्ली च वाणे स्याद् भल्लो भल्लूक इष्यते । भल्लातक्यां तु भल्ली स्यात्, वि. भल्लो भल्लूकवाणयोः । भल्ली भल्लातकः, हे.

भव. भवः क्षेमेशसंसारं सत्तायां प्राप्तिजन्मनोः, मे. भवः संसार-संप्राप्तिश्रेयःशङ्करजन्मसु, वि. भवः सत्ताप्तिजन्मसु । रुद्रे श्रेयसि संसारे, हे. जन्महरो भवौ, अ. सत्तासंसारयो भवः, हा. भवः संसारे, ह.

भवत्. भवद् युष्मत्सतोस्त्रिषु । स्त्री वाणभेदे, मे. भवती वाणभेदे ह्यदन्ववत् त्वत्सदर्थयोः, वि. भवान् युष्मद्सदर्थयोः, त्रि.

भवन. भवनं स्याद्गृहे भावे, मे. भवनं भाववेश्मनोः, वि. भवनं सदनं भावे, हे. जन्माश्रयश्च भवनम्, त्रि.

भव्य. भव्यं शुभे च सत्ये च योग्ये भाविनि तु त्रिषु । कर्मरङ्ग-
तरौ पुंसि स्त्रियां करिकणोमयोः ॥ क्लृप्तमस्थनि, मे. भव्यं सत्ये शुभे
चाय भेदवद् योग्यभाविनोः । कर्मरङ्गतरौ भव्यो भव्या करिकणोमयोः,
वि. भव्यन्तु फले योग्ये शुभेऽस्थनि । सत्ये भाविनि भव्यस्तु कर्मरङ्गतरौ
सुति । भव्योमाकरिपिप्यत्योः, हे.

भषक. भषको दुर्जनः प्रोक्तो भषकः सरमासुतः, अने.

भसद्. भसत् स्त्री भास्वरे योनौ, मे. भसद् भास्वरमासयोः,
हे. भसत् प्रभास्वरे मासे, वि.

भस्मक. भस्मकं रोगभेदे स्याद् विडङ्गकलधौतयोः, मे, वि.

भस्मत्तल. भस्मत्तलं ग्रामकूटे पांशुवर्षे हिमेऽपि च, मे, वि. भस्मत्तलं
पुनर्हिमे । ग्रामकूटे पांशुवर्षे, हे.

भाकूट. भाकूटः शैलभूषयो भेदे स्यात्, मे. भाकूटः शैलमीनयोः,
हे. भात् कूटः कथ्यते मीनभेदे शैलान्तरेऽपि च, वि.

भाग. भागो रूपार्धके भाग्यैकदेशयोः, मे, हे. भागो रूपार्धके
प्रोक्तो भागधेयैकदेशयोः, वि. एकदेशांशयोर्भागः, त्रि.

भागधेय. भागधेयं मतं भाग्ये भागप्रत्याययोः पुनान्, मे. भागधेयं
स्मृतं भाग्ये भागप्रत्याययोरपि, वि. भागधेयः पुनः करे । दायादे भाग-
धेयं तु भाग्ये, हे.

भाग्य. भाग्यन्तु स्यात् शुभाशुभकर्मणोः, मे. भाग्यं शुभात्मक-
विधौ स्यात् शुभाशुभकर्मणि, वि. भाग्यं कर्म शुभाशुभम्, हे, अ.

भाजन. भाजनं योग्यपात्रयोः, मे, वि. भाजनं पात्रयोग्ययोः, त्रि.

भाण्ड. भाण्डं पात्रे वणिङ्मूलधने भूषाश्वभूषयोः, मे. भाण्डं
भूषणमात्रेऽपि भाण्डं मूलवणिग्धने । नदीपात्रे तुरङ्गानां भूषणे भाजने-
ऽपि च, वि. भाण्डं मूलवणिग्वित्ते तुरङ्गानां च मण्डने । नदीकूलद्वयी-

मध्ये भूषणे भाजनेऽपि च, हे. स्याद्भाण्डमश्वभरणेऽसत्ते मूलवणिग्धने,
अ. भाण्डं भूषणमात्रेऽपि, हा.

भानु. भानुर्ना किरणे स्वर्ये, मे. भानुः किरणस्वर्ययोः, वि.
भानुरंशौ रवौ दिने, हे. भानूरश्मिदिवाकरौ, अ. भानुर्घणिरहस्करः, अने.

भाम. भामः क्रोधे रवौ दीप्तौ, मे. भामः क्रोधे रवौ रवौ, हे.

भार. भारः स्याद्वीवधे विष्णौ पलानां द्विसहस्रके, मे. भारस्तु
वीवधे स्वर्णपलानामश्रुतद्वये, वि. भारो दशशतीद्वये । पलानां वीवधे
चापि, हे.

भारत. भारतं ग्रन्थभेदे स्याद् वर्षभेदेऽथ भारती । वचने च
सरस्वत्यां पक्षिर्वात्तिभेदयोः, मे. भारतं ग्रन्थभेदे स्याज्जम्बूद्वीपेऽपि भारतम् ।
भारती तु सरस्वत्यां पक्षिणीर्वात्तिभेदयोः, वि. भारतन्तु प्राक् द्वीपांशभि-
र्वापि । भारती पक्षिणीर्वात्तिभिदो वाचि, हे. पक्षिण्यां वाचि र्वात्तौ च
भारती भारतं पुनः । जम्बूद्वीपे व्यासकृतौ, त्रि.

भारद्वाज. भारद्वाजी वनकार्पास्यां ना द्रोणश्चक्षुर्भेदयोः, मे.
भारद्वाजः स्मृतो मुनौ । द्रोणे च वनकार्पास्यां भारद्वाजी च कथ्यते, वि.
भारद्वाजो मुनौ चापि पिचुमन्दद्रुमेऽपि च, हे. बुधैः ख्यातो भारद्वाजो
द्रोणाचार्यं मुनावपि, त्रि.

भार्गव. भार्गवो गजधन्विनोः । शुकं परशुरामे च भार्गवी पार्वती-
श्रियोः । दूर्वायाम्, मे. भार्गवः परशुरामे स्याद् गजे शुकं सुधन्वनि ।
भार्गवी जैमवत्यां च कमलाऽसितदूर्वयोः, वि. भार्गवः परशुरामे सुधन्वनि
मतङ्गजे । दैत्यगुरौ भार्गवी तु कृष्णदूर्वोमयोः स्त्रियाम्, हे. गजे धन्वनि
शुकं च परशुरामे च भार्गवः । दूर्वा गौरी च भार्गव्यौ, त्रि.

भार्याटिक. भार्याटिकः पुमान् भार्यानिर्जिते हरिणान्तरे, मे.
भार्याटिको भवेद् भार्यानिर्जिते हरिणान्तरे, वि. भार्याटिको मुनिभेदे
भार्यया च विनिर्जिते, हे.

भार्याह. भार्याहः शैलभेदे स्यान् ऋगभेदे च तत्र च । क्रीडया

परभार्यायां पुत्रो येनोपपादितः, मे, वि. भार्यारुन्दस्त्रीपुत्रोत्पादके घग-
शैलयोः, हे.

भाल. भालं तेजोललाटयोः, मे. भालं ललाटमहसोः, वि. भालं
स्याललाटे महस्यपि, हे.

भालाङ्क. भालाङ्कः करपत्रे स्यात् शकभेदे च रोहिते । महालक्ष्ण-
सम्पन्नपुरुषे कच्छपे हरे, मे, वि. भालाङ्कः कच्छपे हरे । महालक्ष्णसम्पूर्ण-
पुरुषे करपत्रके । रोहिते शकभेदे च, हे. भालाङ्को लोहिते दृष्टः करपत्रे
च कच्छपे, हा.

भाव. भावः सत्तास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु । क्रियालीलापदा-
र्थेषु विभूतिबुधजन्तुषु ॥ रत्यादौ, मे. भावः स्वभावेऽभिप्राये चेष्टासत्तात्म-
योनिषु । क्रियालीलापदार्थेषु बुधजन्तुविभूतिषु, वि. भावोऽभिप्रायवस्तुनोः ।
स्वभावजन्मसत्तात्मक्रियालीलाविभूतिषु । चेष्टायोन्यो बुधे जन्तौ ष्टङ्गा-
रादेश्च कारणे । शब्दप्रवृत्तिहेतौ च, हे. भावः सत्तास्वभावाभिप्राय-
चेष्टात्मजन्मसु, अ. भावो गौरविते जन्तौ पदार्थेऽभिनयान्तरे, वि. आत्मा
भावो मनो भावो भावः सत्ता भवोऽपि च । भावः पूजयात्मको लोकः पदार्थो
भाव उच्यते, अने. चेष्टात्मजन्मसत्ताभिप्रायेष्वभिहितो भावः, ह.

भावना. भावना तु न ना ध्याने पर्यालोचेऽधिवासने, मे. भावना
लेपने ध्याने, वि. भावना वासना ध्यानम्, हे.

भावाट. भावाटो भावुके साधुनिवेशे कासुके नटे, मे. भावाटो
भावुके साधुनिवेशे कासुकेऽपि च, हे, वि.

भावित. भावितं वासिते प्राप्ते, मे, वि, हे.

भाषा. ४. वाचः

भास्. भाः प्रभावे मयूखे स्त्री, मे. भाः प्रभावे मयूखे च, वि, हे.

भास. भासः पुंसि प्रभायां स्याद् विशेषे विहगस्य च, मे.

भासस्तु भासि गृध्रशकुन्तयोः, हे. ? भासः सुवर्णचूडे स्यात् प्रभेदे किष्कु-
पर्वणः, वि.

भासन्तः. भासन्तः सुन्दराकारे त्रिषु ना भासपक्षिणि, मे. भासन्तो मे स्तूर्ये रस्यभासयोः, हे.

भास्करः. भास्करोऽग्नौ प्रभाकरे, मे. भास्करस्तपने वज्रौ प्रभाकर-
समः स्मृतः, वि. भास्करो वज्रस्तूर्ययोः, हे.

भास्वत्. भास्वान् भास्करस्तूर्ययोः, मे, वि. भास्वान् दीप्ते रवौ,
हे. भास्वन्तौ स्तूर्यभास्वरौ, त्रि.

भिन्ना. भिन्ना भृतौ याज्जासेवाभिहितवस्तुषु, मे. भिन्ना भृतौ च याज्जायां सेवाभिहितवस्तुनोः, वि. भिन्नासेवाप्रार्थनयो भृतौ भिहित-
वस्तुनि, हे. भिन्ना सेवाऽर्थना भृतिः, अ.

भित्ति. भित्तिः कुड्यप्रदेशयोः, मे. भित्तिः कुड्ये प्रमेदे च संविभा-
गावकाशयोः, वि. भित्तिः कुड्ये प्रदेशे च, हे. कुड्यभेदनयो भित्तिः, त्रि.

भिन्नः. भिन्नः स्यात् त्रिषु दारिते । सङ्गतेऽन्यत्र फुल्ले च, मे. भिन्न-
मन्यर्थवचने सङ्गते दारिते स्फुटे, वि. भिन्नोऽन्यः सङ्गतः फुल्लो दीर्घः,
हे. भिन्नं दीर्घे विशेषिते, त्रि.

भीतः. भीतं भयेऽथ भीयुते त्रिषु, मे. भीतं भये भययुते वाचप्रवत्
परिकीर्तितम्, वि.

भीतिः. भीति भये स्त्रियाम्, मे. भीतिः साध्वसकम्पयोः, वि.

भीमः. भीमोऽन्तवेतसे घोरे शम्भौ मथ्यमपाण्डवे, मे. भीमोऽन्त-
वेतसे शम्भौ घोरे चापि वृकोदरे, वि. भीमो वृकोदरे घोरे शङ्करेऽप्यन्तवेतसे,
हे. भीमः शम्भौ च पाण्डवे, त्रि.

भीरुः. भीरुस्त्वं त्रिलिङ्गः स्याद् वरयोषिति योषिति, मे. भीरु-
योषिति कातरे, हे.

भीषणः. भीषणो रसे सल्लकपां ना गाढे दारुणे त्रिषु, मे. भीषणो
दारुणे रुद्रे भीषणं सल्लकीरसे, वि. भीषणं शल्लकीरसे । भीषणो दारुणे
गाढे, हे.

भौष्मः. भौष्मो गाङ्गेयभीमयोः, मे. भौष्मस्तु भीषणे रुद्रे गाङ्गेये

च निशाचरे, वि. भीष्मो रुद्रे च गाङ्गेये राक्षसे च मयङ्करे, हे. गाङ्गेय-
भीषणौ भीष्मौ, ति.

भुज (जा). भुजा । द्वयोर्वाहौ करे, मे. भुजोर्वाहौ करे, हे.
भुजः पाणौ च वाहौ च, वि.

भुजङ्ग. भुजङ्गोऽहौ च पिङ्गे च, मे. भुजङ्गः पिङ्गसर्पयोः, वि.
भुजङ्गः सर्पपिङ्गयोः, हे. भुजङ्गो भुजगे पिङ्गे, ति.

भुजिष्य. भुजिष्यस्तु स्वतन्त्रे स्याद् हस्तसूत्रकदासयोः । स्त्रियां
दासौगणिकयोः, मे. भुजिष्यः स्यात् सहाये हस्तसूत्रके । स्वतन्त्रे च भुजिष्या
तु दासौगणिकयो र्मता, वि. भुजिष्यः स्यादनधीने किङ्करे हस्तसूत्रके ।
भुजिष्या गणिकादासयोः, हे. अनधीने सहाये च भुजिष्यो हस्तसूत्रयोः, ति.

भुगड. भुगडाविर्वारकुष्माण्डौ, हा.

भुवन. भुवनं पिष्टपेऽपि सप्रात् सलिले गगने जले, मे. भुवनं
विष्टपे मद्यां सलिलेऽपि वियत्यपि, वि. भुवनं पिष्टपे तोये, ति. भुवनं
लोकतोययोः, अने. भुवनं लोकखास्वेषु, हे.

भुवनुर. भुवनुरस्तु पुमान् भानौ ज्वलने शशलाव्जने, मे. भुवनुर-
ज्वलने भानौ भुवनुरः शशलाव्जने, वि.

भू. भूः स्थानमात्रे कथिता धरण्यामपि योषिति, मे. भूस्तु भूमि-
रिव द्वितौ । स्थाने च, हे. भूः पृथिव्यां स्थानमात्रे, वि. भू भूमौ
स्थानमात्रे च, ति.

भूक. भूकं छिद्रे च काले च, मे. भूकः काले छिद्रे, हे. भूक-
च्छिद्रे च काले च, वि.

भूकुटिन्. भूकुटी सूकरः ख्यातो भूकुटी च कृषीवलः, अने.

भूकेश. भूकेशः शैवले वटे । भूकेशी वल्बजेऽपि सप्रात्, मे. भूकेशी
वल्बजेषु सप्रात् भूकेशः शैवले वटे, वि. भूकेशः शैवले वटे, हे.

भूजम्बू. भूजम्बूरपि गोधूमे विकङ्कतफलेऽपि च, मे, वि. भूज-
म्बूस्तु विकङ्कते । गोधूमाह्वयधान्ये च, हे.

भूत. भूतं क्ष्मादौ पिशाचादौ जन्तौ क्लीबं त्रिषूचिते । प्राप्तं विभक्तौ समे सत्ये देवयोन्यन्तरे तु ना, मे. भूतं क्ष्मादौ पिशाचादौ न्यायेऽप्यसत्योपमानयोः । भूतो देवलोके प्राप्तवृत्तयोरभिधेयवत्, वि. भूतं सत्योपमानयोः । प्राप्तोऽतीते पिशाचादौ पृथ्वादौ जन्तुयुक्तयोः, हे. युक्ते क्ष्मादावृत्ते भूतं प्राण्यतीते समे त्रिषु, अ. अपत्ये च पृथिव्यादौ कालोऽतीते च राक्षसे । प्राप्ते प्राणिनि कौनाशे भूतशब्दो निगद्यते, अने. चतुर्विधेषु जीवेषु पृथिव्यादिषु पञ्चसु । अतीते देवयोनौ च भूतशब्दं प्रचक्षते, ह.

भूतवृक्ष. भूतवृक्षस्तु शाखोटद्रुमे श्योनाकपादपे, मे. भूतवृक्षस्तु शाखोटे तथा श्योनाकपादपे, वि. भूतवृक्षस्तु शाखोटे श्योनाककलिवृक्षयोः, हे.

भूतात्मन्. भूतात्मा पुंसि निर्दिष्टो देहे च परमेश्ठिनि, मे. भूतात्मा पुञ्जले विधौ, वि. भूतात्मा द्रुहिणे देहे, हे. भूतात्मानौ धात्वद्देहौ, अ.

भूति. भूतिर्भस्मनि सम्पत्तिहस्तिशृङ्गारयोः स्त्रियाम्, मे. भूतिर्मातङ्गशृङ्गारे जातौ भस्मनि सम्पदि, वि. भूतिस्तु भस्मनि । मांसपाकविशेषे च सम्पदुत्पातयोरपि, हे. भूतिर्भस्मनि सम्पदि, अ. भूतिर्विभवे, ह.

भू(ति)तौक. भूतौकमपि भूनिम्बे दीप्यकर्पूरकचृणे, मे, वि. भूतौकं तृफलोपधे । यवान्यां घनसारे च भूनिम्बे भूस्तृणेऽपि च, हे. सगङ्गातकन्तु भूनिम्बे कचृणे भूस्तृणेऽपि च, अ.

भूभृत्. भूभृन्नाऽद्वौ महीपते, मे. भूभृन्मरेन्द्रे शैले च, वि. भूभृन्महीधरे पृथ्वीपते, हे.

भूमि. भूमिर्वसुन्धरायां सग्रात् स्थानमात्रेऽपि च स्त्रियाम्, मे. भूमिः क्षितौ स्थानमात्रे, वि. हे. भूमिः स्थानमात्रेऽपि, लि. ५. भू.

भूमिका. भूमिका रचनायां सग्राद् वेशान्तरपरिग्रहे, मे. भूमिका रचनायां सग्रान् मूर्त्तप्रन्तरपरिग्रहे, वि. भूमिका तु रचनायां रूपान्तरपरिग्रहे, हे. भूमिका रचनायां च मूर्त्तप्रन्तरपरिग्रहे, लि.

भूमिज. भूमिजो नरकेऽङ्गारे सौतादेव्यां तु भूमिजा, मे. भूमिजो नरकेऽङ्गारे सौतायामपि भूमिजा, वि. भूमिजो नरकाङ्गारौ भूमिजा जनकात्मजा, हे.

भूमिस्त्वृष्. भूमिस्त्वृष् पुंसि मानववैश्वयोः, मे. भूमिस्त्वृग् वैश्वनरयोः, वि.

भूयस्. भूयांस्त्रिषु वज्रतरे पुनरर्थे तदव्ययम्, मे. भूयः पुनः पुनः स्थातं प्रभूतार्थे त्वव्ययम्, वि. भूयोऽधिकारे च पुनः पुनः, मे.

भूरि. भूरिर्ना वासुदेवे च हरे च परमेष्ठिनि । नपुंसकं सुवर्णे च प्राजेय सप्राहाचप्रलिङ्गकः, मे. भूरिर्ब्रह्माचुप्रतेशेषु भूरि प्राजप्रसुवर्षयोः, वि. प्रचुरं भूरि विज्ञेयं भूरि काञ्चनमेव च, अने. भूरिः स्वर्णं प्रचुरे च, हे. स्वर्णेऽपि भूरिचन्द्रौ द्वौ, अ.

भूस्त्वृष्. भूस्त्वृग् वैश्वे मानवे च, हे.

भृगु. भृगुः पुमान् । सुनौ हरेऽतटे शुके, मे. अथ भृगुः सानौ जमदग्निप्रपातयोः । शुके रुद्रे च, हे. भृगुः शुके प्रपाते च जमदग्नौ पिनाकिनि, वि. जमदग्न्यतटौ भृगू, त्रि.

भृङ्ग. भृङ्गो धूम्याटपिङ्गयोः । मधुव्रते भृङ्गराजे पुंसि भृङ्गं गुडत्वचि, मे. भृङ्गं त्वक्पत्रं भृङ्गास्तु पिङ्गधूम्याटमार्कवाः । षट्पदः, हे. भृङ्गो धूम्याटपिङ्गयोः । मधुव्रतेऽपि भृङ्गन्तु केशराजगुडत्वचोः, वि. भृङ्गो धूम्याटकेऽपि च, त्रि.

भृङ्गराज. अथ भृङ्गराज उक्तः पक्षिविशेषे च मार्कवे भ्रमरे, मे. भृङ्गराजस्तु मधुपे मार्कवे विहगान्तरे, वि. भृङ्गराजो मधुकरे मार्कवे विहगान्तरे, हे. भृङ्गराजः खगौषधोः, त्रि.

भृङ्गार. भृङ्गारः कनकालुके । भृङ्गारी भिक्षिकायां स्यात्, वि. भृङ्गारी स्याज्भिक्षिकायां भृङ्गारः कनकालुका, हे. भृङ्गारी भिक्षिकायां स्यात् कनकालौ पुनः पुमान्, मे.

भृति. भृतिः स्त्री स्यान्मूलेऽपि भरणेऽपि च, मे. भृति भरणमूल्ययोः, वि, त्रि. भृतिर्मूल्यभरणयोः, हे.

भृत्य. भृत्यो दासे भृतौ भृत्या, वि. मे.

भृशम्. भृशं प्रकर्षेत्यर्थं च, हे. भृशं प्रकर्षे चात्यर्थे, वि.

भृष्टि. भृष्टिः स्याद् भर्जने मूल्यावाटिकायां च योषिति, मे. भृष्टिस्तु भर्जने । मूल्यावाट्याम्, हे. भृष्टिः स्याद् भर्जने मूल्यावाटिकायां च भाषिता, वि.

भेक. भेको मण्डूकमेघयोः, मे, वि. भेको मेघमण्डूकभौरुषु, हे.

भेद. भेदो द्वैधे विशेषे सप्राद् उपजापे विदारणे, मे, वि. भेदो विदारणे भेदे उपजापविशेषयोः, हे.

भेरुण्ड. भेरुण्डा देवताभेदपक्षिणप्रन्तरयोः स्त्रियाम् । भयानके वाचप्रवत्, मे. भेरुण्डो भौमदर्शने । भेरुण्डा देवताभेदे पक्षिणीभिदि चेष्यते, वि. भेरुण्डौ भौषणखगौ भेरुण्डा देवताभिदि, हे.

भेल. भेलः स्रवे सुनौ पुंसि भौरावन्ने च वाचप्रवत्, मे. भेलः स्रवे भौरके च निबुद्धिसुनिभेदयोः, वि. भेलः स्रवे सुनिभेदे भौरौ बुद्धिविवर्जिते, हे. ऋषिभेदे स्रवे पुंसि भेलं भौरुहदि त्रिषु, वि.

भैरव. भैरवः पुंसि शङ्करे । भौषणे त्रिषु, मे. भैरवं भौषणे भर्गं भैरवः समुदाहृतः, वि. भैरवो भौषणे रुद्रे रागभेदे, हे.

भोग. भोगः सुखे धने चाहेः शरीरफणयोरपि । पालने व्यवहारे च योषिदादिभृतावपि, मे. भोगस्तु राजेष्ट्रे वेष्ट्याभृतौ सुखे । धनेऽहिकाय-फणयोः पालनाऽभ्यवहारयोः, हे. भोगः सुखे धने चाहेः शरीरफणयो र्मतः । पालनेऽभ्यवहारे च निर्विशेषे पणप्रयोषिताम्, वि. भोगः सुखे स्वप्रादिभृता-वहेष्ट फणकाययोः, अ. पालनेऽभ्यवहारे च निर्विशेषे पणप्रयोषिताम् । भोगः सुखे धने चाहेः शरीरफणयोरपि, वि.

भोगवत्. अथ भोगवती नागपुरीनयोरहौ पुमान्, मे. भोगवती भुजङ्गानां नगरीसरितोरपि, वि. भोगवती तु सर्पाणां नगरेऽपि सरित्पि, हे. नदीनगर्योर्नागानां भोगवती, अ. भोगवान् नाऽऽहृन्नागयोः, वि. भोगिन्. भोगी भुजङ्गमेऽपि सप्राद् आमपात्रे वृषे पुमान् । विहाय

महिषीमन्त्रराजयोषिति भोगिनी, मे. भोगी भुजङ्गमे राज्ञि ग्रामण्यां
नापितेऽपि च । विहाय महिषीं चान्यराजयोषिति भोगिनी, वि. भोगी
भुजङ्गमे । वैयाट्त्तप्रकरे राज्ञि ग्रामण्यां नापितेऽपि च, हे.

भोस्. भोस्तु सम्बोधनविषादयोः, मे.

भौम. भौमः कुजे च नरके पुंसि भूमिभवे त्रिषु, मे. भौमो मङ्गल-
दैत्ययोः, हे. नरके मङ्गले भौमः, ति.

भ्रम. भ्रमोऽस्युनिर्गमे भ्रान्तौ कुन्दभ्रमणयोरपि, मे. भ्रमोऽस्यु-
निर्गमे भ्रान्तौ कुन्दाखेत्र शिल्पयन्त्रके, वि. भ्रमस्तु सप्ताद् भ्रमणे वारि-
निर्गमे । भ्रान्तौ कुन्दाख्ययन्त्रे च, हे. कुन्दास्युनिर्गमभ्रान्तिषु भ्रमः, ति.

भ्रमणी. भ्रमणी कारुण्डिकायां क्रीडायामप्यधीश्रितुः, मे, वि.
भ्रमणी सप्तादधीश्रितुः । क्रीडादौ कारुण्डिकायाम्, हे.

भ्रमर. भ्रमरः कामुके भङ्गे, मे, ति. भ्रमरो भङ्गे कामुकेऽपि
मधुद्रवत्, वि. भ्रमरः कामुकेऽपि सप्तात्, हा.

भ्रमरक. अथ भ्रमरको भङ्गे गिरिके चालकान्तरे, मे. भ्रमरको
जले भङ्गे गिरिके चूर्णकुन्तले, वि. भ्रमरको मधुवते । गिरिके चूर्णकेशे च, हे.

भ्रातव्य. भ्रातव्यो भ्रातजे रिपौ, हे. भ्रातव्यौ भ्रातजद्विषौ, अ.

भ्रान्ति. भ्रान्तिस्तु योषिति । मिथ्यामिती च भ्रमणे, मे. भ्रान्ति-
मिथ्याज्ञानेऽनवस्थितौ, हे.

भ्रामक. भ्रामको जम्बुके धूर्त्तं सूर्यावर्ताश्मभेदयोः, मे. भ्रामकः
क्षेत्रधूर्त्तयोः । सूर्यावर्त्तेऽश्मभेदे च, हे. कुन्देऽपि भ्रामको वटौ, हा.

भ्रामर. भ्रामरं मधुनि स्मृतम् । पुंसि प्रस्तरभेदे च, मे. भ्रामरं
मधुदृषदोः, हे. भ्रामरं ग्रावमधुनोः, वि.

भ्रूण. भ्रूणः स्त्रीगर्भाडिम्भयोः, मे, वि. अथ भ्रूणो गर्भिण्यां
अतिव्यद्विजे । अर्भकस्त्रैणगर्भे च, हे. भ्रूणोऽर्भके स्त्रैणगर्भे, अ. भ्रूणो
भीरुर्द्विजे भ्रूणः भ्रूणो गर्भाशयः स्त्रियाः । भ्रूणोऽण्डजः शिशुर्भ्रूणो
भ्रूणो विकल इव्यते, अने. भ्रूणोऽपि गर्भिण्याम्, ह.

म. मो यमे समयेऽपि सत्राद् विषे च मधुसूदने । मा स्त्री
पद्मालयायां सत्रात् पुंलिङ्गश्चन्द्रशेखरे, मे. मः शिवे मारमायां च मा
निषेधेऽव्ययं मतम्, वि. मः पुनः शम्भौ मा लक्ष्मीयां वारणेऽव्ययम्,
हे. मः शिवश्चन्द्रमा वेधा मा लक्ष्मीश्च प्रकीर्तिता । मा च मातरि माने
च बन्धने मः प्रकीर्तितः, ए. वैकुण्ठश्च महाकालस्तन्त्री जठरसंस्थितः ।
मन्त्रेशो मण्डलो मानी विषः सूर्यर्षो मकारकः, मा. लक्ष्मी मां च निग-
द्यते, अने.

मकर. मकरो यादसो भेदे निधिराशिप्रभेदयोः, मे. मकरो यादसि ज्ञेयो
निधिराशिप्रभेदयोः, वि. मकरो निधौ । नक्रे राशिविशेषे च, हे. मकरो
राशियादसोः, ति.

मकुर. V. सुकुर.

म(सु)कुष्ठ. मकुष्ठो व्रीहिभेदे ना मय्यरे पुनरन्यवत्, मे. मकुष्ठो व्रीहि-
भेदे सत्रान् मकुष्ठो मय्यरेऽन्यवत्, वि. सुकुष्ठौ धान्यमय्यरौ, हे.

मघ. मघा मघौ च नक्षत्रे धान्यभेदे यथाक्रमम् । मघो द्वीपान्तरे,
मे. मघा मघौ च नक्षत्रे भेषजे च यथाक्रमम्, वि. नक्षत्रसत्र मघा नाम
कुन्दसत्र कलिका मघा, अने.

मङ्ग. मङ्गु, शीघ्रे भृशार्थे च, मे. मङ्गु, शीघ्रे भृशार्थे च तत्त्वार्थ-
ऽपि कचिन् मतम्, वि. मङ्गु, शीघ्रे भृशे तत्त्वे, हे.

मङ्गल. मङ्गला सितदूर्वायामुमायां पुंसि भूमिजे । नपुंसकं तु
कल्याणे सर्वार्थरक्षणेऽपि च, मे. मङ्गलं त्र्येयसि श्वेतदूर्वायामपि मङ्गला ।
सर्वार्थरक्षणे चार्पि मङ्गलं समुदीरितम्, वि. मङ्गलं पुनः । कल्याणे मङ्गलो
भौमे मङ्गला श्वेतदूर्विका, हे. ग्रहे ना मङ्गलं शुभे, ति.

मङ्गल्य. मङ्गल्यः सत्रात् त्रायमाणाऽश्वत्यविल्लमसूरके । स्त्रियां शमत्रा-
मधःपुष्पमिसीशुक्लवचासु च । रोचनायामथो दधि क्लीवं शिवकरे त्रिषु,
मे. मङ्गल्यस्त्रायमाणे सत्राद् विल्लेऽश्वत्ये मसूरके । मङ्गल्यं दधि मङ्गल्यो
मनोश्चे त्वभिधेयवत् । मङ्गल्या रोचनायां च प्रियङ्गुशतपुष्पयोः । अधः-

पुष्पीशङ्कुपुष्पीशमीशुक्लवचासु च, वि. मङ्गल्यो रुचिरेऽश्वत्ये त्रायमाणे मञ्जरके । विले मङ्गल्यं तु दध्नि मङ्गल्या रोचना शमी । शतपुष्पा शुक्लवचा प्रियङ्गुः शङ्कुपुष्पप्रपि । अधःपुष्पी, हे.

मञ्जरी. मञ्जरी तिलकस्थूलमुक्तयो वल्लरी द्वयोः, मे. मञ्जरी वल्लरी-स्थूलमुक्तातिलकशाखिषु, वि. मञ्जरी तिलकद्रुमे । वल्लर्यां स्थूलमुक्तायाम्, हे.

मञ्जुल. मञ्जुलं त्रिषु मञ्जौ ना जलरङ्गौ नपुंसकम् । जलाञ्चले निकुञ्जे च, मे. मञ्जुलम् । निकुञ्जे शैवले मञ्जौ जलरङ्गौ तु मञ्जुलः, वि. मञ्जुलं सुन्दरेऽपि च । रस्ये कुञ्जे मञ्जुलं तु दातृप्रहे, हे. मञ्जुलो मधुरे कुञ्जे जलरङ्गे जलाञ्चले, हा.

मणि. मणिः स्त्रीपुंसयोरश्वजातौ मुक्तादिकेऽपि च । कण्ठदेशस्तेऽजायाः लिङ्गाग्रेऽलिङ्गरेऽपि च, मे. मणिर्गोले मेहनाग्रे रत्ने चाजागलस्तने, वि. मणिस्त्वजागलस्तने । मेढ्राग्रेऽलिङ्गरे रत्ने, हे. लिङ्गाग्रेऽलिङ्गरे मौक्तिकादौ स्त्रीपुंसयो र्मणिः । अजागलस्तने चापि, त्रि. मणिर्लिङ्गाग्रिमो भागो मणिः प्रोक्तो भगध्वजः । मणिः कूपमुखं ज्ञेयं पद्मरागादिको मणिः, अने.

मणिक. मणिकोऽलिङ्गरो ज्ञेयो मणिको मणिरुचप्रते, अने.

मणिच्छिद्रा. मणिच्छिद्रा तु मेदायाश्चषभाख्यौषधेऽपि च, मे, वि. मणिच्छिद्रा तु मेदायाश्चषभाख्यौषधार्वापि, हे.

मणिमाला. मणिमाला तु हारे दन्तचतान्तरे, मे. मणिमाला स्मृता हारे स्त्रीणां दन्तचतान्तरे, वि. मणिमाला हारे स्त्रीणां दशनचतभिद्यपि, हे.

मण्ड. मण्डः पञ्चाङ्गुले शाकभेदे क्लीवं तु मस्तुनि । आमलक्यां स्त्रियां मण्डाऽथास्त्रियां सारपिच्छयोः, मे. मण्डं मस्तुनि शाके च मण्डः सप्रात् सारपिच्छयोः । एरण्डे भूषणे चाथ मण्डा धातृप्रासुदीरिता, वि. मण्डो मस्तुनि भूषायामेरण्डे सारपिच्छयोः । शाके मण्डा त्वामलक्याम्, हे. मण्डः सप्रात् सारपिच्छयोः । एरण्डे मस्तुनि क्लीवम्, त्रि.

नारिकेले च, वि. मत्कुणोऽयमशुपूषे । उद्दंशे नारिकेले च निर्विघाणे गजेऽपि च, हे. निश्मशुपुषोद्दंशौ मत्कुणौ, वि.

मत्तवारण. उक्तो मत्तवारणस्तु प्रक्लिन्नकटकुञ्जरे । क्लीवं प्रासादवी-
थीनां कुण्ड दृच्छतावपि, मे. मत्तवारणमिच्छन्ति दानक्लिन्नकटद्विपे । महा-
प्रासादवीथीनां वरण्डे चाप्यपाश्र्वये, वि. मत्तवारणः । प्रासादवीथीवरण्डे
मत्तहस्तित्यपाश्र्वये, हे.

मत्सर. मत्सरो मच्चिकायां सगान् मात्सर्यकोधयोः पुमान् । असह्य-
परसम्पत्तौ कृपणे चाभिधेयवत्, मे. मत्सरः । असह्यपरसम्पत्तौ मात्सर्ये
कृपणे कुपि । मत्सरा मच्चिकायां सगात्, वि. मत्सरः परसम्पत्तप्रचमायां
तद्वति कुपि । कृपणे मत्सरा तु सगान् मच्चिका, हे. मत्सरोऽन्यशुभद्वेषे
तद्वत्कृपणयोस्त्रिषु, अ. मच्चिकायां च मत्सरः, वि.

मत्स्र. मत्स्रो मीनेऽयं पुंभूम्नि देशे, मे. मत्स्रो देशान्तरे
मीने विराटाभिष्ययादवे, वि, हे.

मथित. मथितं पुनः । क्लीवं निर्जलघोले स्यात् त्रिष्वालोड़ित-
वृथ्योः, मे. मथितं निर्जले घोले व्यालोड़ितनिवृथ्योः, हे.

मद. मदो रेतसि कस्तूर्यां गर्वे हर्षभदानयोः । मद्येऽपि मद
आख्यातो मदी चषकवस्तुनि, वि. मदो रेतसि कस्तूर्यां गर्वे हर्षभदानयोः,
मे. मदो रेतस्यहङ्कारे मदे हर्षभदानयोः । कस्तूरिकायां क्षैत्रे च मदी
चषकवस्तुनि, हे. हर्षेऽप्यामोदवन् मदः, अ. अयं मदः स्यात् कस्तूरीभ-
दानयोः, वि.

मदकल. भवेन्मदकलो मत्तेभमदाव्यक्तवाचिनोः, मे. मदकलः
सगान् मत्तेभे मदेनाव्यक्तवाचि च, वि. मदकलो मदद्विपे । मदेनाव्यक्त-
वचने, हे.

मदन. मदनः स्मरवसन्तद्रुभिद्धूस्तरसिक्थके, मे. मदनः स्मर-
धुत्तरवसन्तद्रुमसिक्थके, वि. मदनः सिक्थके स्मरे । राढे वसन्ते धत्तूरे, हे.
मदनः सिक्थधूस्तरतरुभेदमनोभवाः, वि.

मदनशलाका. मदनशलाका कामोद्दीपकभैषज्यसारिकयोः, मे. स्यान्
मदनशलाकाऽपि सार्थां कामोदयौषधौ, वि.

मदयितु. मदयितु मर्दयुते पुमान् मदेय नपुंसकम्, मे. मदयितु-
र्भवेत् सीधौ मदेय सत्रान् मदयितु, च, वि.

मदार. मदारो हस्तिधूर्तयोः, मे. मदारो द्विरदे धूर्ते, वि.

मधु. मधु पुष्परसे चौद्रे मद्ये ना तु मधुद्रुमे। वसन्तदैत्यभिञ्जैत्वे
सप्राज्जीवन्तप्रान्तु योषिति, मे. मधु चौद्रे जले चौरे मद्ये पुष्परसे मधुः।
दैत्ये चैत्वे वसन्ते च जीवाशोके मधुद्रुमे, वि. मधुश्चैतत्तु दैत्येषु जीवाशो-
कमधूकयोः। मधु चौरे जले मद्ये चौद्रे पुष्परसेऽपि च, हे. मधु मद्ये
पुष्परसे चौद्रेऽपि, अ. दैत्यचैतवसन्तेषु द्रुमभेदे च ना मधुः, त्रि. मधु
मद्यं मधु चौद्रं मधु पुष्परसं विदुः। मधु दैत्यो मधुश्चैतो मधुकोऽपि मधु-
र्मतः, अने, शा.

मधुक. मधुका मधुपर्णयां स्यान् मधुकं क्लौतके खगे। वन्दप्रान्तरे
ना, मे. मधुको वन्दिभेदे स्याद्यष्टग्राह्ये विहगान्तरे। मधुका मधुपर्णयां
सप्रात्, वि. मधुकं तपु। मधुयष्टिश्च मधुको वन्दिश्चैवदपक्षिणोः, हे.
मधुका वल्लिभेदे च, त्रि.

मधुद्र. मधुद्रोऽलौ च कामुके, मे. V. भ्रमर,

मधुपर्णी. मधुपर्णी तु गन्धार्यां नीलीसंज्ञौषधावपि, मे.

मधुर. मधुरा शतपुष्पायां मिश्रयानगरीभिदोः। मधुकर्कटिका-
मेदामधूलीयष्टिकासु च। क्लौवं विषे पुंसि रसे तद्वत् स्वादुप्रियेऽन्यवत्,
मे. मधुरस्तु रसे द्विषे। मधुरं रसवत्स्वादुप्रियेषु मधुरोऽन्यवत्। मधुरा
शतपुष्पायां मिश्रयानगरीभिदोः। मधुकुक्कुटिकामेदामधूलीयष्टिकासु च,
वि. मधुरं विष। मधुरस्तु प्रिये स्वादौ रसे च रसवत्यपि। मधुरा
मधुरापुण्यां यष्टिमेदामधूलिषु। मधुकुक्कुटिकायां च मिश्रयाशतपुष्पयोः,
हे. स्वादुप्रियौ च मधुरौ, अ. विषे स्वादे च मधुरम्, त्रि. मधुरौ च
प्रियस्वाद, अने.

मधुरसा. भवेन् मधुरसा द्राक्षामूर्विकादुग्धिकासु च, मे. अमृता
मधुरसा द्राक्षामूर्विकादुग्धिकासु च, वि. मधुरसा तु मूर्वायां द्राक्षादुग्धि-
कयोरपि, हे.

मधुसूदन. मधुसूदनस्तु पुंसि स्याद् भ्रमरे वनमालिनि, मे.
मधुसूदनसंज्ञा च भ्रमरे वनमालिनि, वि. मधुसूदनः । भ्रमरे केशवे,
हे. विष्णु ली मधुसूदनौ, त्रि.

मध्य. मध्यं विलग्ने न स्त्री स्यान् न्यायेऽन्तरेऽधमेऽपि च, मे.
मध्यं न्यायेऽवकाशेऽवलग्नकेऽनन्तरेऽधमे, वि. मध्यं न्यायेऽवलग्नकेऽन्तः, हे.
न्यायेऽपि मध्यम्, अ.

मध्यम. मध्यमो मध्यजेऽन्यवत् । पुमान् स्वरे मध्यदेशेऽप्यवलग्नं तु
न स्त्रियाम् । स्त्रियां दृष्टरजोनाथीं कर्णिकाङ्गुलिभेदयोः । तत्र चरच्छन्दसि
तथा, मे. मध्यमः स्यात् स्वरे मध्ये मध्यदेशे च मध्यजे । वाचयन् मध्यमा ढक्ता
राकादृष्टरजःस्त्रियोः । कर्णिकात्तत्र चरच्छन्दः करमथाङ्गुलीषु च, वि. मध्यमो
मध्यजे स्वरे । देहमध्ये मध्यदेशे मध्यमा कर्णिकाङ्गुलिः । कन्या रजस्वला
चापि, हे. स्वरे मध्ये च मध्यमः, त्रि.

मनस्. मनश्चित्ते मनोषायाम्, मे. मनश्चित्तमनोषयोः, वि.

मनाक्. मनागल्पमन्दयोः, मे. मनागल्पे च मन्दे च, वि. स्यान्
मनागल्पमन्दयोः, हे.

मन्तु. मन्तुः पुंस्यपराधेऽपि मनुष्येऽपि प्रजापतौ, मे. मन्तुः स्याद्-
पराधेऽपि मनुष्येऽपि प्रजापतौ, वि.

मन्त्र. मन्त्रो वेदविशेषे सत्राद् देवादीनां च साधने । गुह्यवादेऽपि
च पुमान्, मे. मन्त्रो वेदविशेषे सत्राद् देवादीनां च साधने । गुह्यवादे च, वि.
मन्त्रो देवादिसाधने । वेदांशे गुह्यवादे च, हे. वेदभेदे गुह्यवादे मन्त्रः, अ.

मन्य. मन्यः सत्रात् पुंसि मन्याने साक्तवे च दिवाकरे, मे. मन्यः
साक्तवमन्यानेत्रामयदिवाकरे, वि. मन्यो रवौ मयि । साक्तवे नेत्ररोगे
च, हे. सूर्यमन्यानयो मन्यः साक्तवे, त्रि.

मन्थर. मन्थरः कोशफलयोः बन्धमन्थानयोः पुमान् । कुसुम्भग्रां न द्वयोर्भेदे ष्ठ्यौ वक्त्रेऽभिधेयवत्, मे. मन्थरः सूचके कोशे मन्थाने चाथ मन्थरम् । कुसुम्भग्रां मन्थरे मन्दे ष्ठ्यौ वक्त्रे च वाचप्रवत्, वि. मन्थरः सूचके कोशे वक्त्रे मन्दे ष्ठ्यौ मथि । मन्थरं तु कुसुम्भग्रां सप्रात्, हे. दर-वक्त्रे च मन्थरः, त्रि.

मन्द. मन्दोऽतीक्ष्णं च मूर्खं च स्वैरे चाभाग्यरोगिणोः । अल्पे च त्रिषु पुंसि सप्राद् हस्तिजात्यन्तरे शनौ, मे. मन्दः खले मन्दरते मूर्खं स्वैरे-ऽल्परोगिणोः । अभाग्येऽपि च पातङ्गिगजजातिप्रभेदयोः, वि. मन्दो मूढे शनौ रोगिणप्रलसे भाग्यवर्जिते । गजजातिप्रभेदेऽल्पे स्वैरे मन्दरते खले, हे. मूढाल्पापदुर्निर्भाग्या मन्दाः सप्राः, अ. मन्दौ स्वैरशनिचरौ । हस्तिभेदे च, त्रि. रोगार्ताभाग्यमूढाल्पा मन्दाः प्रोक्ताः विचक्षणैः, अने.

मन्दर. मन्दरस्तु पुमान् मन्थशैले मन्दारपादपे । वाचप्रवद् वहले मन्दे, मे. मन्दरो मन्थशैले सप्रात् स्वर्गमन्दारयोरपि । मन्दरो वहले मन्दे, वि. मन्दरो मन्थपर्वते । स्वर्गमन्दारयो मन्दे, हे.

मन्दार. मन्दारः सप्रात् सुरद्रुमे । पारिभद्रेऽर्कपर्णे च, मे. मन्दारः पारिभद्रार्कपर्णयोः । सुरद्रुमेऽपि, वि. मन्दारस्त्रिदशद्रुमे । पारिभद्रे-ऽर्कपर्णे च, हे.

मन्दिर. मन्दिरं नगरेऽगारे क्लीवं ना मकरालये, मे. मन्दिरं नगरेऽगारे मन्दिरे मकरालये, वि. मन्दिरौ मकरावासे मन्दिरं नगरे गृहे, हे.

मन्दुरा. मन्दुरा वाजिशालायां शयनीयार्थवस्तुनि, मे. मन्दुरा वाजिशालायां वासतेयग्रां तथा भुवि, वि. मन्दुरा वाजिशालायां स्यादा-वासेऽपि मन्दुरा, अने.

मन्त्रय. मन्त्रयः कामचिन्तायां कपिले कुसुमायुधे, मे, वि. अथ मन्त्रयः । कपिले कामदेवेऽपि, त्रि.

मन्त्र. मन्त्रः पुमान् क्रुधि दैनैः शोके यज्ञे च, मे. मन्त्रः क्रोधे

कृतौ दैन्ये, वि. मनुष्ये दैन्ये कृतौ क्रुधि, हे, अ. कृतौ क्रोधे तथा दैन्ये मनुष्यशब्दं प्रचक्षते, अने. मनुष्ये दैन्ये कृतौ कोपे, ह.

मय. मयः शिल्पिनि दैत्यानां करभेऽश्वतरेऽपि च, मे, वि. मया दैत्योद्भवसराः, हे. दैत्यशिल्पुप्रद्वयो रम्यः, त्रि. मय उद्भव गन्धर्वः, अने.

मयु. मयुर्ना किन्नरं ह्यगे, मे. मयुस्तुरङ्गवदने ह्यगेऽपि मयुरुचप्रते, वि. मयुः सर्गाश्वमुखयोः, हे.

मयूख. मयूखः किरणेऽपि य। ज्वालायामपि शोभायाम्, मे. मयूख-स्विट्करज्वाले, वि. मयूखा ज्वालरुक्त्विषः, हे. मयूखस्विट्करज्वालासु, अ.

मयूर. मयूरो बर्हिचूडायामपामार्गे शिखरिणि, मे, वि. मयूरः केकिचूडायौषधेऽपामार्गकेकिनीः, हे.

मयूरक. मयूरकोऽपप्रपामार्गे क्लीवं तुल्याञ्जने पुनः, मे. मयूरको-ऽपप्रपामार्गे तुल्यके तु मयूरकम्, वि. मयूरकस्त्वपामार्गे मयूरकं तु तुल्यके, हे. मयूरकोऽपामार्गे च, त्रि.

मरीचि. मरीचि सुनिभेदे ना गभस्तावनपुंसकम्, मे. मरीचिः कृपणे दौताष्टभिभेदेऽपि दृश्यते, वि. मरीचिः कृपणे दृणौ । ऋदिभेदे च, हे. मरीचि सुनिभेदेऽपि, त्रि.

मरु. मरुर्ना गिरिधन्वनोः, मे. मरु भूधरधन्वनोः, वि. मरुः पर्वतदेश्योः, हे. मरु धन्वधराधरौ, अ. देशपर्वतयोर्मरुः, ह.

मरुत्. मरुद् देवे समीरे ना ग्रन्थिपर्णे नपुंसकम्, मे. मरुद् देवे समीरे सप्तात्, वि. मरुत् सुरेऽनिले, हे. मरुतौ पवनामरौ, अ. त्रिदश मरुतः प्रोक्ता मरुतोऽपि समीरणाः, अने.

मरुवक. भवेन् मरुवकः पुष्पविशेषे मदनद्रुमे, मे, वि. मरुवकः पुष्पभेदे मदनद्रौ फणिष्मके, हे.

मर्कट. मर्कटी । करञ्जभिच्छूकशिखराः पुंसि वानरकृतयोः, मे. मर्कटी वानरीशूकशिखरां सप्तात् करजान्तरे । मर्कटसूर्णनाभेऽपि कपो

स्त्रीकरणेऽपि च, वि. मर्कटस्तु कृपावूर्णनाभेऽपि करणान्तरे । मर्कटौ करञ्जभेदे शूकश्चिख्रां च, हे. मर्कटौ शूकश्चिख्रापि, वि.

मर्कटक. अथ मर्कटकः सस्यभेदे वानरलूतयोः, मे.

मर्जू. मर्जूः स्त्री शुद्धौ धावकेऽपि च, मे. मर्जूः सग्राद् रजके शुद्धौ, वि. मर्जूः शुद्धौ च रजकेऽपि च, हे.

मर्मर. मर्मरो वस्त्रभेदे सग्राच्छृङ्खलपणध्वनौ तथा । पुंसि स्त्रियां पुनः प्रोक्ता मर्मरौ पीतदारुणि, मे. मर्मरौ पीतदारौ सग्राद् वस्त्रभेदे च मर्मरः, वि. मर्मरो वसनान्तरे । शृङ्खलपणध्वनौ चापि मर्मरौ पीतदारुणि, हे.

मर्यादा. मर्यादा सीमनि स्थितौ, मे. मर्यादा धारणे स्थितौ, वि. मर्यादा स्थितिर्सीमयोः, हे. मर्यादा धारणसीम्नोः, वि.

मल. मलोऽस्त्री पापविट्किट्टे कृपणे त्वभिधेयवत्, मे. मलं किट्टे पुरीषे च पापे च कृपणे मलः, वि. मलस्त्वघे । किट्टे कदर्यं विष्ठायां, हे. मलोऽस्त्री पापविट्किट्टानि, अ.

मलन. मलनः पटवासे ना मर्दने तु नपुंसकम्, मे. मलनः पटवासे स्थान् मर्दने मलनं मतम्, वि.

मलय. मलयः पर्वतान्तरे । शैलांशे देश आरामे त्रिवृतायां तु योषिति, मे. मलयो देश आरामे शैलांशे पर्वतान्तरे । मलया त्रिवृतायां स्वात्, वि. मलयः पर्वतान्तरे । शैलांशे देश आरामे मलया त्रिवृदौषधौ, हे.

मलिन. मलिनं दूषिते कृष्णे ऋतुमत्यां तु योषिति, मे. मलिनं दूषिते कृष्णे ऋतुमत्यां मलिन्यपि, वि. मलिनं कृष्णदोषयोः । मलिनी रजस्वलायाम्, हे. मलिनं दूषितेऽसिते, वि.

मलिनमुख. मलिनमुखोऽग्नौ गोलाङ्गूले पुंसि त्रिषु क्रूरे, मे. स्थान् मलिनमुखः प्रेते गोलाङ्गूले खलेऽनले, वि. मलिनमुखो गोलाङ्गूले प्रेतेऽनले खले, हे.

मलिच्छ, च. मलिच्छ, चो मासभेदे चौरष्वलनयोः पुमान्, मे. मलि-

मल्लिङ्गचौरे, वि. मल्लिङ्गचस्तु तस्करे । वाते, हे. चौरवङ्गी
मल्लिङ्गचौ, त्रि.

मलीमस. मलीमसस्तु मलिने पुष्पकाशौश्लोहयोः, मे. वि. मली-
मसः पुनः पुष्पकाशौश्ले मलिनायसोः, हे.

मल्ल. मल्लः पात्रे कपोले च मत्स्यभेदे बलीयसि, मे, वि. मल्लः
कपोले बलिनि मत्स्ये पात्रे, हे. मल्लः पात्रे कपालिनि । बलीयसि च
मत्स्ये च, त्रि.

मल्लनाग. मल्लनागोऽभ्रमातङ्ग वात्स्यायनमुनावपि, मे, वि. मल्ल-
नागो वात्स्यायनसुरेभयोः, हे.

मल्लिक. मल्लिको हंसभिद्यपि । मल्लिका तृणशून्येऽपि मौनवृत्त्यात्-
भेदयोः, मे. मल्लिका तृणशून्येऽपि मौनवृत्त्यात्भेदयोः । मल्लिको हंस-
भेदे स्यात्, वि. मल्लिको हंसभेदे स्यान् मल्लिका कुसुमान्तरे । मौने वृत्त्यात्-
भेदे स्यात्, हे. हंसभेदे च मल्लिकः, त्रि.

मशको. मशको रोगकौटप्रभेदयोः, मे. मशकः कथ्यते क्षुद्ररोग-
कौटप्रभेदयोः, वि. मशकः क्षुद्ररुग्जन्तुभेदयोः, हे.

मसु(स्त्र)र. मसूरा मसुरा वा ना वेष्ट्यात्रौहिप्रभेदयोः । मसूरी
पापरोगे स्यादुपधाने पुनः पुमान्, मे. मसूरा मसुरा व्रीहिप्रभेदे पण्य-
योषिति । मसूरमसुरौ च द्वावेतावप्येतयो र्मतौ, वि. मसूरो मसुरोऽपि
च । मसुरा च मसूरा च चत्वारः पण्ययोषिति । तथा व्रीहिविशेषे च, हे.

मसृण. मसृणोऽकर्कशे स्निग्धे त्रिषूमायां तु योषिति, मे. मसृणो-
ऽकर्कशे स्निग्धे क्षुमायां मसृणा भवेत्, वि. मसृणोऽकृठिने स्निग्धे मसृणा
स्यादतस्यपि, हे. मसृणौ वृद्धकर्कशौ, त्रि.

मह. मह उब्यवतेजसोः, मे, वि. महाबुब्यवतेजसी, हे.

महत्. महती वल्लकौभेदे राज्ञे स्यात् तु नपुंसकम् । तत्त्वभेदे
पुमान् वृद्धे, मे. महद् वृद्धि धीबत्वे राज्ञे, हे. वीणाभेदेऽपि महती,
अ. महद्राज्ये विशाले च महती वल्लकौभिदि, वि.

महस्. मह उत्सवतेजसोः, मे. महो भवेदुत्सवतेजसोश्च, वि. मह-
स्तेजसुप्रत्यवे च, हे. महस्तूत्सवतेजसोः, अ.

महाकच्छ. महाकच्छस्तु पुंसि स्यात् समुद्रे च प्रचेतसि, मे.
महाकच्छः समुद्रे च प्रचेतसि, वि.

महाकाल. महाकालो महादेवे किम्पाके प्रमथान्तरे, मे. महाकालस्त्रि-
नयने किम्पाके प्रमथान्तरे, वि. महाकालो महेश्वरे किम्पाके गणभेदे च, हे.

महाघोष. महाघोषा तु कर्कटशृङ्गां पुंस्यतिघोषणे । क्लीवं हृष्टे,
मे. महाघोषो मतङ्गे च महाघोषोऽतिघोषणे । स्मृता कर्कटशृङ्गां च
महाघोषा मनीषिभिः, वि. महाघोषो महाशब्दे स्यान् महाघोष आपणे ।
महाघोषा शृङ्गौषधाम्, हे.

महाधन. महाधनं महामूलेषु सुवस्त्रे सिङ्गकेऽपि च, मे, वि. महा-
धनं महामूलेषु सिङ्गके चारवाससि, हे.

महानाद. महानादः कुञ्जरे स्याद् वर्षकाब्दे महाखने, मे. महा-
नादः कुञ्जरे स्याद् वर्षकाब्दे शयानके, वि. महानादो वर्षकाब्दे महाध्वाने
शयानके । गजे च, हे. महानादो गजेऽपि च, वि.

महानील. महानीलो भृङ्गराजे मणिनागविशेषयोः, मे, वि. महा-
नीलो मणे भिदि । नागभेदे भृङ्गराजे, हे.

महापद्म. महापद्मः पुमान् नागनिधिसंख्यान्तरेषु च, मे. महापद्मः
स्मृतो नागनिधिसंख्यान्तरेषु च, वि. महापद्मः पुन निर्धौ । नागसंख्या-
भिदोः, हे.

महाबल. महाबलं सीसकेऽतिबलायां स्त्री बलोत्कटे त्रिलिङ्गम्,
मे. महाबलं सीसके स्याद् बलाढेऽपि महाबला । भवेदतिबलायां च,
वि. महाबलो बलीयसि । वायौ महाबलं सीसे महाबला बलाभिदि, हे.

महामात्र. महामात्रः सचङ्गे चामातेषु हस्तिपकाधिपे, मे.
महामात्रः सचङ्गेऽप्यमातेषु हस्तिपकाधिपे, वि. महामात्रः प्रधाने स्यादा-
रोहकसचङ्गयोः, हे.

महामुनि. महामुनिरगस्तेत्र ना कुसुम्बुरुषि न द्वयोः, मे. महा-
मुनिरगस्तेत्र स्याद् धम्याकागस्तत्रयोरपि, वि. महामुनिः । अगस्ति-
कुसुम्बुरुषोः, हे.

महामूल्य. महामूल्यः पद्मरागे ना महार्घऽन्यलिङ्गकः, मे. महामूल्यं
महार्घं स्यात् पद्मरागमणावपि, वि. महामूल्यं महार्घके । पद्मरागमणौ, हे.

महारजन. महारजनमुद्दिष्टं शतकुम्भकुसुम्भयोः, मे, वि. महा-
रजनं कुसुम्भे स्वर्णे, हे.

महारस. महारसस्तु स्यात् खर्जूरे कोशकारकशेरुणोः, मे, वि. महा-
रसः पुनरिचौ खर्जूरद्वौ कशेरुणि, हे. खर्जूरद्वौ महारसः, त्रि.

महार्घ. महार्घस्तु महामूलेत्र त्रिषु स्याल् लावके पुमान्, मे. महा-
र्घस्तु महामूलेत्र तथा लावकपक्षिणि, वि. महार्घो लावकाण्डजे । महामूलेत्र,
हे. महार्घस्तु महामूलेत्र पुंसि लावकपक्षिणि, त्रि.

महालय. महालयो विहारे स्यात् तीर्थे च परमात्मनि, मे, वि.
महालयः पुनः । तीर्थे विहारपरमात्मनोः, हे. महालयोऽपि तीर्थे स्यात्, द्वा.

महावीर. महावीरस्तु गरुडे शूरे सिंहे मखानले । वज्रे श्वेततुरङ्गे
च सञ्चानविहगेऽपि च, मे. महावीरः पवौ तार्क्षेत्र शूरे सिंहेऽपि कोकिले ।
मखानले च कर्के च महावीरो जराटके, वि. महावीरोऽन्तिमजिने परपुष्टे
जराटके । तार्क्षेत्र कर्के पवौ शूरे सिंहे मखल्लताशने, हे. मखानौ च महा-
वीरः, त्रि.

महाशङ्ख. महाशङ्खो मातुषास्थिसंख्याभेदालिकेषु च, मे. महाशङ्खो
नरास्थि स्यान् निधिसंख्याप्रभेदयोः, वि. महाशङ्खो निधिभेदे संख्याभेदे
नरास्थिनि, हे.

महासहा. महासहा माषपर्णग्रामश्लानेऽपि योषिति, मे. महासहा
माषपर्णग्रामश्लानकुसुमेऽपि च, वि.

महासेन. महासेनः कार्तिकेये महासैन्यपतावपि, मे. महासेनो
विशाखे स्यान् महासैन्यपतावपि, वि. महासेनो महासैनेत्र स्कन्देऽपि, हे.

महिला. महिला फलिनौस्त्रियोः, मे. महिला भौरगुन्द्रयोः, वि.
महिला नार्था गुन्द्रायाम्, हे.

महिषी. महिषी कृताभिषेकासैरिभ्योरोषधीभिदि, मे. महिषी वृष-
पत्न्यां च सैरिभ्यामोषधीभिदि, वि. महिषी वृषयोषिति । सैरिभ्यामोषधी-
भेदे, हे. महिषी राजपत्न्यपि, त्रि.

मही. मही नद्यन्तरे भूमौ, मे. मही भूमौ मही नद्याम्, वि.
मही भूमौ नदीभेदे, हे.

महेन्द्र. महेन्द्रः पर्वते शक्ते, मे, वि. महेन्द्रो वासवे शैले, हे.
महेन्द्रो भूधरे शक्ते, त्रि.

महेश्वर. महेश्वरो महादेवे कथितोऽधीश्वरेऽपि च, मे.

महोदय. महोदयो कान्यकुब्जे चाधिपत्यापवर्गयोः, मे. महोदयः
कान्यकुब्जेऽप्याधिपत्यापवर्गयोः, वि. महोदयं पुरे । महोदयः स्वामि-
सुक्तयोः, हे.

महौषध. महौषधं तु शुण्डायां स्याद् विषायां लघुनेऽपि च, मे.
महौषधं मृङ्गवेरे विषायां लघुनेऽपि च, त्रि. महौषधं तु शुण्डायां विषा-
रसोनयोः, हे. लघुनेऽतिविषायां च शुण्डायामपि महौषधम्, त्रि.

मा. मा वारणे विकल्पे च, मे. v. म.

मांस. मांसः स्यादामिषे क्लीवं कक्कोलीजटयोः स्त्रियाम्, मे. मांसं
स्यादामिषे मांसौ कक्कोलीजटयोरपि, वि.

माकन्द. माकन्दः सहकारेऽस्त्री धात्रीनगरभेदयोः, मे. माकन्दः
सहकारे स्यान् माकन्द्यामलकीफले, वि, हे. अथ माकन्द्यामलक्यां नाम्न-
पादये, त्रि.

मागध. मागधी स्त्री कणायूथ्यो वाचत्रवन् मगधोङ्गवे । पुंसि वैश्यात्
चतियाजे शुक्लजीरकवन्दिनोः, मे. मागधी पिप्पलीयूथ्यो मागधो मगधो-
ङ्गवे । वैश्यतः चतियापुत्रे शुक्लजीरकवन्दिनोः, वि. मागधो मगधोङ्गूते
शुक्ल जीरकवन्दिनोः । वैश्यतः चतियापुत्रे मागधी सत्रात् तु पिप्पली । यूथौ

भाषाविशेषश्च, हे. अथ मागधी । पिप्पल्यां यूथिकायां ना लग्ने मगधजे त्रिषु, त्रि.

माचल. माचलो वन्दिचौरे च ग्राहरोगयोः, मे. माचलो वन्दि-
चौरे स्याद् ग्राहे रक्षसि चामये, वि. माचलः । वन्दिचौरे रुजि ग्राहे, हे.

माठर. माठरो व्यासेर्ज्जपारिपाखिके, मे. माठरो द्विजभेदे स्याद्,
व्यासेर्ज्जपारिपाखिके, वि. माठरो व्यासविप्रयोः । सूर्यानुगे, हे.

मादि. मादिः स्त्री पत्रभङ्गौ च मादिर्दैन्यप्रकाशने, मे. मादिः
पत्रादिभङ्गौ सग्रान् मादिर्दैन्यप्रकाशने, वि. मादिर्दैन्यं पत्रसिरा-
ऽर्चा, हे.

माणवक. माणवको हारभेदे बाले कुपुरुषेऽपि च, मे. माणव-
कस्तु पुंसि स्याद् बालहारभिदोरपि, हे. हारभेदे माणवको बाले कुपु-
रुषे वटौ, त्रि.

मातङ्ग. मातङ्गः खपचे गजे, मे, वि. मातङ्गः खपचो हस्ती,
हे. गजेऽपि नागमातङ्गौ, अ, हा. १. नाग.

मातुल. मातुलो व्रीहिभिन्माहभ्रात्रोश्च मदनद्रुमे । धूलूरे,
मे. मातुलो मदनद्रुमे । मातु भ्रातरि धत्तूरे व्रीहिभेदेऽपि मातुलः,
वि. मातुलो मदनद्रुमे । धत्तूरेऽहित्रीहिभिदोः पितुः श्याले, हे. धूसु-
रेऽपि च मातुलः, त्रि,

मातुलपुत्रक. मातुलपुत्रक इत्यपि मामकतनये फले च धूर्तस्र, मे.
मातुलपुत्रको धूर्तफले सग्रान् मामकालजे, वि. मातुलपुत्रकः । धत्तूरकस्र
च फले मातुलस्र च नन्दने, हे.

मातुलानी. मातुलानी कलापे स्याद् भङ्गायां मातुलस्त्रियाम्,
मे, वि. मातुलानी पुनः शृणु । कलापे मातुलपत्रग्राम्, हे. मातुलानी तु
भङ्गायां माहभ्राह्मस्त्रियामपि, त्रि.

माह. माता गौर्यादिजननीगोब्रह्माण्णादिभूमिषु, (स्त्रियाम्)
मे. माता काव्याप्रसङ्गेषु ब्राह्मीत्याद्यास्तु मातरः, वि. माता गौ दुर्गा

जननी मही । मातरस्तु ब्रह्माण्णप्राद्याः, हे. पृथिवीजननीगावो ब्रह्माण्णप्रा-
द्याश्च मातरः, त्रि.

मातृका. मातृका धातृकामात्रोर्द्वौभिर्द्वर्णमालयोः, मे. मातृका
करणे स्त्रे । मातृवर्णसमास्त्रायोपमातृषु, हे.

मातृ. मातृ कर्णविभूषायां वित्ते माने परिच्छदे । अक्षरावयवे
स्वल्पे क्लीबं कार्त्स्न्येऽवधारणे, मे. मातृं चावधृतौ कार्त्स्न्ये मातृ कर्ण-
विभूषणे । अक्षरावयवे वृत्ते मानेऽल्पे च परिच्छदे, वि. मातृं त्ववधृतौ
स्वार्थं कार्त्स्न्ये मातृ परिच्छदे । अक्षरावयवे द्रव्यमानेऽल्पे कर्णविभूषणे ।
काले वृत्ते च, हे. मातृ परिच्छदे । अल्पे च परिमाणे सा मातृं कार्त्स्न्ये-
ऽवधारणे, अ. परिच्छदे प्रमाणे च मातृख्या परिकीर्तिता, अने. मातृ
परिच्छदेऽपि, ह.

माधव. माधवोऽजे मधौ राधे यादवे ना स्त्रियां मिसौ । मधुशर्क-
रावासन्तीकुट्टनीमदिरासु च । गोमहिषादिसम्पत्तौ, मे. माधवस्तु वसन्ते
सप्राद् वैशाखे गरुडध्वजे । माधवौ मदिरायां च कुट्टन्यामतिमुक्तके । मधुनः
शर्करायां च, वि. माधवः । विष्णौ वसन्ते वैशाखे माधवौ मधुशर्करा ।
वासन्ती कुट्टनी चाला, हे. माधवौ हरिवैशाखौ, त्रि.

मान. मानश्चित्तोन्नतौ ग्रहे । क्लीबं प्रमाणे प्रस्थादौ, मे. मानं
प्रमाणे प्रस्थादौ मानश्चित्तोन्नतौ ग्रहे, वि. हे. मानं प्रमाणे तौल्ये
च, त्रि.

मानस. मानसं सरसि स्वान्ते, मे, वि. मानसं स्वान्तसरसोः
हे. स्वान्ते सरसि मानसम्, त्रि. मानसं चित्तमितुक्तं मानसं त्वैदं
सरः, अने.

मानिन्. मानिनी तु स्त्रियां फल्यां मानी मानवति त्रिषु, मे.

मामक. मामकं स्थान् मदीयार्थं त्रिषु पुंसि तु मातुले, मे. मामकं
ममतायुक्ते मातुले मामकः स्मृतः, वि. मामकं तु मदीये स्थान् मामको
मातुले स्मृतः, हे.

माय. माया स्याच्छास्वरीबृहद्गो मायः पीताम्बरे सुरे, मे. स्यान् माया शास्वरीधियोः । माया दम्भे कृपायां च मायः पीताम्बरेऽम्बरे, वि. स्यान् माया शास्वरी कृपा । दम्भो बुद्धिश्च मायस्तु पीताम्बरेऽम्बरेऽपि च, हे. स्यान् माया शास्वरीबृहद्गोः, त्रि.

मार. मारो ऋतौ स्मरे विघ्ने मारी चण्डप्रां जनक्षये, मे. मारो ऋतौ वृषेऽनङ्गे मारी चण्डप्रां जनक्षये, वि. मारोऽनङ्गे ऋतौ विघ्ने मारी चण्डप्रां जनक्षये, हे. विघ्नमन्त्रय्यो मारः, त्रि,

मारि. मारिः स्त्री मारणे वर्ष, मे.

मारिष. मारिषः शकभिर्यार्यं नाभ्योक्तप्रा पुंसि योषिति । दक्षा-
स्त्रायां च, मे. मारिषः शकभेदे स्यान् मारिषा दक्षमातरि । नाभ्योक्तप्रां
मारिषश्चार्यं, वि. मारिषस्वार्यशकयोः । मारिषा दक्षजननी, हे.

मारीच. मारीचो रक्षसो भेदे कक्कोले याजकहिजे । मारीची
देवताभेदे, मे, वि. मारीचः कक्कोले याजकहिपे । रक्षोभेदे, हे. कक्कोले-
ऽपि च मारीचः, त्रि.

मारुण्ड. मारुण्डोऽण्डे भुजङ्गानां मार्गं गोमयमण्डले, मे, वि, हे.

मार्ग. मार्गो ऋगमदे मासप्रभेदेऽन्वेषणाध्वनोः, मे, वि. मार्गो
ऋगमदे मासे सौम्यर्क्षेऽन्वेषणे पथि, हे. मार्गस्तु मासान्वेषणवर्त्मसु, त्रि.
अन्वेषणेऽपि मार्गः, ह.

मार्गण. मार्गणो याचके शरे । याज्ञान्वेषणयोः स्त्रीवम्, मे. मार्गणं
प्रार्थनेऽन्वेषे मार्गणो याचके शरे, वि. मार्गणं याचनेऽन्वेषे मार्गणस्तस्करे-
ऽर्षिणि, हे. मार्गणो याचको ज्ञेयो मार्गणोऽपि शिलीसूक्ष्मः, अने.

मार्जन. मार्जनं न हयो मार्टौ पुंसि स्यात्क्षोभ्रशाखिनि, मे. मार्जनं
कथितं मार्टौ मार्जनो रोध्रशाखिनि, वि. मार्जनो लोध्रशाखिनि । मार्जनं
शुद्धिकरणे मार्जना सुरजध्वनौ, हे.

मार्जार. मार्जारो ओतौ खट्वाशे, मे, वि. मार्जारः स्यात् खट्वाश-
विडालयोः, हे.

मार्जालीय. मार्जालीयः स्मृतः शूद्रे विडाले कायशोधने, मे. मार्जालीयः स्मृतः शूद्रे चण्डाले कायशोधने, वि. मार्जालीयः शूद्रविडालयोः । शरीरशोधने, हे.

मार्तण्ड. मार्तण्डः क्रोडसूर्ययोः, मे. मार्तण्डस्तपने क्रोडे, वि. मार्तण्डस्तरणौ क्रोडे, हे. मार्तण्डौ खगदंघ्रिणौ, त्रि.

माल. मालं क्षेत्रे स्त्रियां शृङ्गास्त्रजो जात्यन्तरे पुमान्, मे. मालं क्षेत्रे जने मालो माला पुष्पादिदामनि, वि. मालं तु कपटे वने । मालो जने स्यान् माला तु पंक्तौ पुष्पादिदामनि, हे.

मालती. मालती जातिशुवतिजप्रोत्प्लासु सरिदन्तरे । काकमाचरां विशल्यायां विभावयामपौष्यते, वि. मालती युवतौ काकमाचरां जाति-विश्ल्ययोः । जप्रोत्प्लायां निशि नद्यां च, हे.

मालिक. मालिका सप्तलापुत्रीग्रीवालङ्करणेषु च । पुष्पमाल्ये नदीभेदे पद्मिभेदे तु मालिकः, मे. मालिका सरिदन्तरे । ग्रैवेये पुष्पमालायां पद्मिमुखे च मालिका, वि. अथ मालिका । पद्मिभेदे सरिद्भेदे ग्रैवेये पुष्पदामनि, हे.

मालिनी. मालिनी मातृकावृत्तभिदो मालिकयोषिति । गौरी-चम्पानगर्योश्च मन्दाकिन्यां नदीभिदि, मे. मालिनी वृत्तभेदे स्यान् मालाकार-स्त्रियामपि । चम्पानगर्यां गौर्यां च मन्दाकिन्यां च मालिनी, वि. मालिनुप्र-मायां गङ्गायां चम्पावृत्तप्रभेदयोः । मालिक्याम्, हे. छन्दश्चम्पा च मालिनी, त्रि.

मालु. मालुः पत्रलतानार्योः स्त्रियाम्, मे. मालुः पत्रलतास्त्रियोः, वि. मालुः स्त्रियां पत्रवल्याम्, हे.

मालुधान. मालुधानो मातुलाहौ मालुधानी लतान्तरे, मे. मालु-धानश्चित्तसर्पे मालुधानी लतान्तरे, वि. मालुधानौ लताभिदि । मालुधानो मातुलाहौ, हे. मालुधानश्चित्तसर्पे महापद्मेऽपि दृश्यते, हा.

माल्य. माल्यं कुसुमतत्त्वजोः, मे. माल्यं मालाप्रसूनयोः, वि. माल्यं मालाकुसुमयोः, हे.

माष. माषो व्रीह्यन्तरे मूर्खे मानत्वग्दोषभेदयोः, मे. वि. माषो माने धान्यभेदे मूर्खे त्वग्दोषभिद्यपि, हे. मूर्खे माने फले माषः, त्रि.

मास. मासश्चन्द्रमासयोः पुमान्, मे. माः स्मृतश्चन्द्रमासयोः, वि. मास्तु मासे निशाकरे, हे. मासश्चन्द्रमासयोः पुंसि, त्रि.

मास. मासो मासि समाख्यातो गोष्ठे कुङ्कुटगृध्रयोः, वि.

मिति. मिति मीनेऽप्यवच्छेदे, (स्त्रियाम्) मे. मिति मीने व्यवच्छेदे, वि. मितिरैयत्तप्रमानयोः, हे.

मित्र. मित्रं सुहृदि न द्वयोः । सूर्ये पुंसि, मे. मित्रं सुहृदि मित्रोऽर्के, वि. मित्रं तु सख्यौ मित्रो दिवाकरे, हे. मित्रो रवावपि, अ. मित्रो भातुः सुहृन् मित्रम्, अने.

मिथस्. मिथोऽन्योन्ये रहस्ये च, मे. मिथोऽन्योन्यं रहस्यपि, हे, अ. मिथोऽन्योन्यं मिथो रहः, वि.

मिथुन. मिथुनं तु द्वयो राशिभेदे स्त्रीपुंसद्वयम्, मे. मिथुनो राशिभेदे सप्तान् मिथुनं दन्त्यतृयुगे, वि. मिथुनं राशौ मिथुनं पुंस्त्रियो-र्युगे, हे. राशौ युग्मे च मिथुनम्, त्रि.

मिद्ध. मिद्धं चित्ताभिसंक्षेपे स्त्रीवमालस्रनिद्रयोः, मे. मिद्ध-मालस्रनिद्रयोः । तथा चित्ताभिसंक्षेपे, वि. मिद्धं चित्ताभिसंक्षेपे निद्रा-लसितयोरपि, हे. मिद्धं चित्ताभिसंक्षेपे निद्रायां च, त्रि.

मिष. मिषं व्याजे स्पर्धने ना, मे. मिषश्च स्पर्धने व्याजे, वि. मिषं व्याजे स्पर्धने च, हे.

मिसि. मिसिः स्त्री मधुरामांस्थोऽशतपुष्पाजमोदयोः, मे. मिसि-स्तु मधुरामांस्थो गर्जपुष्पाजमोदयोः, वि. मिसि मींसप्रजमोदयोः । अशत-पुष्पामधुर्योश्च, हे.

मिहिर. मिहिरः सूर्यबुद्धयोः, मे. मिहिरो भास्करे बुद्धे, वि. मिहिरोऽर्केऽन्वदे बुद्धे, हे.

मीन. मीनो राश्यन्तरे भवे, मे, वि. मीनो राश्यन्तरे मत्स्ये, वि. मीनो मत्स्ये राशिभेदे, हे.

मीनाम्नीण. मीनाम्नीणस्तु पुंलिङ्गो दर्दुराम्ने च खञ्जने, मे. मीनाम्नीणो दर्दुराम्ने मीनाम्नीणश्च खञ्जने, वि. मीनाम्नीणस्तु खञ्जने । दर्शरात्रे, हे.

सुकुन्द. सुकुन्दः पारदे विष्णौ रत्नभेदे च कुन्दुरौ, मे. सुकुन्दः पुण्डरीकाक्षे रत्नभेदे च पारदे, वि. सुकुन्दः पारदे रत्नविशेषे गरुडध्वजे, हे.

सुकुर. सुकुरः सप्तान् मकुरवद्, दर्पणे वकुलद्रुमे । कुलालदण्डे, मे. सुकुरो मल्लिकापुष्पे दर्पणे वकुलद्रुमे । कुलालदण्डे सुकुरो मकुरोऽप्येषु विश्रुतः, वि. सुकुरो मकुरो यथा । कुलालदण्डे वकुले कोरकादर्शयोरपि, हे.

सुकुष्ठ. V. मकुष्ठ.

सुक्ता. सुक्ताः प्राप्तमोक्षे च मोक्षिते । त्रिषु स्त्री मौक्तिके, मे. सुक्ता तु मौक्तिके सुक्ताः प्राप्तसुक्तौ च मोक्षिते, वि. सुक्ता मौक्तिकपुञ्चल्योः, हे. सुक्तौ निर्दृतमोक्षितौ, वि.

सुक्ताफल. सुक्ताफलं तु कर्पूरे मौक्तिके लवलीफले, मे, वि. सुक्ताफलं घनसारे मौक्तिके लवलीफले, हे.

सुक्ति. सुक्तिर्मात्रे च मोक्षणे । मातादयः स्त्रियाम्, मे. सुक्तिः सप्तान् मोक्षने मोक्षे, वि. सुक्तिर्मात्रेनमोक्षयोः, हे.

सुख. सुखं निःसरणे वक्त्रे प्रारम्भोपाययोरपि । सन्ध्यान्तरे नाटकादेः शब्देऽपि च नपुंसकम्, मे. सुखं निःसरणे वक्त्रे प्रारम्भोपाययोरपि, वि. सुखमुपाये प्रारम्भे अष्टे निःसरणास्थयोः, हे.

सुग्ध. सुग्धस्तु सुन्दरे मूढे, मे. सुग्धः सुन्दरमूढयोः, वि. सुग्धो मूढो रमेय, हे.

सुचुकुन्द. सुचुकुन्दो रत्नभेदे मान्धातुतनयेऽपि च, मे. सुचु-

कुन्दो द्रुभेदे स्यान् सुनिदैत्यविशेषयोः, वि. सुचुकुन्दसु द्रुभेदे सुनिदै-
त्ययोः, हे.

सुण्ड. सुण्डो दैत्यान्तरे राज्ञ्यहे ना सुण्डिते त्रिषु । सुण्डा
सुण्डीरिकायां स्यात् स्त्रियामस्त्री तु मूर्धनि, मे. सुण्डो दैत्यान्तरे राहौ
मूर्धसुण्डितयोरपि, वि. सुण्डो सुण्डितशीर्षयोः । राहौ दैत्यान्तरे, हे.
राहौ दैत्यान्तरे सुण्डो मूर्ध्नि स्त्री सुण्डिते त्रिषु, ति.

सुण्डन. सुण्डनं वपने त्राणे, मे, वि. सुण्डनं रचणे चौरै, हे.

सुदिर. सुदिरः कामुके भेष, मे, हे. सुदिरः कामुकेऽम्बुदे, वि.

सुङ्गर. सुङ्गरं मल्लिकाभेदे पुंसि लोष्टादिभेदने, मे. सुङ्गरं मल्लिका-
भिदि । लोष्टादिभेदनेऽपि स्यात्, वि. सुङ्गरः कोरकास्त्रयोः । लोष्टादि-
भेदने चापि, हे.

सुनि. सुनिः पुंसि वशिष्ठादौ वङ्गसेनतरौ जिने, मे. सुनि रथमी-
ङ्गदौ बुद्धपियालागस्तिकिंशुके, वि. सुनि वीचंयमेऽर्हति । पियालागस्ति-
पालाशे, हे. सुनि वीचंयमे बुद्धे, ति.

सुनिभेषज. सुनिभेषजमागस्त्ये हरितक्यां च लङ्घने, मे, वि. सुनि-
भेषजं त्वगस्तिपथग्रायां लङ्घनेऽपि च, हे. लङ्घने सुनिभेषजम् । अगस्त्ये
च हरितक्याम्, ति.

सुर. सुरा गन्धद्रव्ये दैत्यान्तरे पुमान्, मे.

सुसुर. सुसुरस्तुषवङ्गौ स्यान् मन्मथे रविवाजिनि, मे, वि. सुसुरो
मन्मथे स्वर्यतुरगे तुषपावके, हे.

सुषित. सुषितं हृतखण्डितयोः, मे. सुषितं खण्डिते हृते, वि, हे.

सुष्को. सुष्को मोक्षकटचे सप्रात् सङ्घाते दृषणेऽपि च, मे. सुष्को
मोक्षद्रुमे सङ्घे तस्करे मांसलाण्डयोः, हे. सुष्कोऽण्डकोशे सङ्घाते सुष्को
मोक्षे च पादपे, वि.

सुष्टि. सुष्टि द्वयोः फले । बद्धपाणौ त्सरौ, मे. सुष्टि बद्धकरे
फले, वि.

सु(ष)सल. मुसलं सप्रादयोऽग्रे तु पुनपुंसकयोः स्त्रियाम् । ताल-
मूल्यामाखुपर्णीगृहगोधिकयोरपि, मे. मुसलं तु स्यादयोऽग्रे मुसली मता ।
तालमूल्यामाखुपर्णीगृहगोधिकयोरपि, वि. मुसलं सप्रादयोऽग्रेके । मुसली
तालमूल्याखुपर्णिका गृहगोधिका, हे.

सुहिर. सुहिरः काममूर्खयोः, मे, वि, हे.

मूक. मूकस्त्ववाचि ना दैतेर रेके कृपणमन्दयोः, मे. मूकोऽप्यवाङ्मता
दीने, वि. मूको दैत्यावाग्दीनेषु, हे.

मूढ. मूढस्तु तन्द्रिते बाले, मे. मूढस्तन्द्रितबालयोः, वि. मूढ-
स्तन्द्रिते जडे, हे. विचेष्टबालिशौ मूढौ, ति.

मूर्छित. मूर्छितमपि सोच्छये च मूढे च, मे. मूर्छितं सोच्छये
मूढे, वि, हे. मूर्छितौ मूढसोच्छयौ, अ.

मूर्त. मूर्तं सप्रात् त्रिषु मूर्च्छाले कठिने मूर्तिमत्त्वपि, मे, ति.
मूर्तं मूर्तिमति प्रोक्तं मूर्च्छाले कठिनेऽपि च, वि.

मूर्ति. मूर्तिः कायकाठिन्ययोः स्त्रियाम्, मे. मूर्तिः काठिन्यकाययोः,
वि, अ. मूर्तिः पुनः प्रतिमायां कायकाठिन्ययोरपि, हे.

मूर्धाभिषिक्त. मूर्धाभिषिक्तो भूपाले मन्त्रिणि क्षत्रियेऽपि च, मे.
मूर्धाभिषिक्तो भूपाले प्रधाने क्षत्रियेऽपि च, वि. मूर्धाभिषिक्तः प्रधाने
क्षत्रियक्षत्रिपालयोः, हे. मूर्धाभिषिक्तो भूपेऽपि, अ. मूर्धाभिषिक्तोऽमातेर-
ऽपि, ति.

मूल. मूलं शिफादयोः । मूलवित्तेऽन्तिके वा ना भे, मे. मूलं
पार्श्वदयोरुडौ । निकुञ्जशिफयोः, हे. मूलमादेर शिफाभयोः, अ. निकटे-
ऽपि च मूलं सप्रात्, ति. मूलमादेर शिफायां सप्राद् भे निकुञ्जेऽन्ति-
केऽपि च, वि.

मूल्य. मूल्यं सप्राद् वेतने वस्त्रे, मे. मूल्यं तु वेतने वस्त्रे, वि.
मूल्यं वस्त्रे वेतने च, हे.

खग. खगः पशौ कुरङ्गे च करिणक्षत्रभेदयोः । अश्वेष्वे च याज्यायां

शृगी तु वनितान्तरे, मे. शृगः पशौ कुरङ्गे च करिनक्षत्रभेदयोः । याज्यायां शृगयायां च शृगी सप्ताद् वनितान्तरे, वि. शृगः कुरङ्गे याज्यायां शृग-यायां गजान्तरे । पशौ नक्षत्रभेदे च शृगी तु वनितान्तरे, हे. पशवोऽपि शृगाः, अ. शृगोऽन्विष्टौ, वि. मार्गणेऽपि शृगः क्वचित्, हा.

मृगनेत्रा. मृगनेत्रा रात्रिभेदे विशेषे योषितस्तथा, मे.

मृगयु. मृगयुः पुंसि गोमायौ व्याधे च परमेष्ठिनि, मृगयु ब्रह्मणि प्रोक्तो गोमायुव्याधयोरपि, वि. मृगयुस्तु फेरौ ब्रह्मणि लुब्धके, हे.

शृगाक्षी. शृगाक्षी तु विशालाशृगनेत्रयोः, मे. शृगाक्षी चेन्द्रवारुण्यां शृगनेत्रात्रियामयोः, वि. शृगाक्षी शृगलोचना । त्रियामेन्द्रवारुणी च, हे.

शृगाङ्ग. शृगाङ्गो मारुते चन्द्रे वि.

शृगारि. शृगारिः सप्तात् पुंसि कण्ठोरवशार्दलयोरपि, मे.

शृणाल. शृणालं नलदे क्लीवं स्त्रीनपुंसकयोर्विसे, मे. शृणालं विमिनीमूलं शृणालं च जलाकुलम्, अने.

शृत. शृतं तु याचिते शृत्यौ क्लीवं शृतुप्रमति त्रिषु, मे. शृतं शृत्यौ याचितेऽपि, हे. शृतं स्याद् याचिते शृत्यौ शृतुप्रमत्यभिधेयवत्, वि.

शृतुप्र. शृतुप्र नां मरणे यमे, मे. शृतुप्र मरणदेवयोः, वि. आतङ्गे-ऽजगरे कुन्ते शृतुप्रः स्यान् मरणेऽपि च, अने.

शृतुप्रफल. स्यान् शृतुप्रफला कदल्यां महाकालफले पुमान्, मे. शृतुप्रफलो महाकाले कदल्यां शृतुप्रफल्यपि, वि. शृतुप्रफलो महाकाले शृतुप्र-फली कदल्यथ, हे.

शृतुप्रवञ्चन. स्यान् शृतुप्रवञ्चनः शम्भौ श्रीफलद्रोणकाकयोः, मे, वि. शृतुप्रवञ्चनः श्रीफले हरे । द्रोणकाके, हे.

शृत्सा. शृत्सा काक्ष्यां श्रेष्ठश्रदि, मे. शृत्सा तु कथिता वासीश्रेष्ठ-शक्तिकयोर्बुधैः, वि. मृत्सा वासी तु मृत्तिका, हे.

मृत्सा. मृत्सा मृत्सातुवर्योश्च, मे. मृत्सा तुवरिकायां स्यान् मृत्सायामपि दृश्यते, वि. मृत्सा मृत्सा तुवर्यपि, हे.

मृदङ्ग. मृदङ्गः पटहे घोषे, मे, वि. मृदङ्गो घोषवाद्ययोः, हे.

मृदु. मृदुः स्यात् कोमलेऽतीक्ष्णे, मे. मृदुः सग्रात् कोमले खरे, वि.
मृद्वतीक्ष्णे कोमले च, हे. मृदू चातीक्ष्णकोमलौ, अ.

मृष्टेरुक. मृष्टेरुको वदानेऽपि मिष्टाश्लिष्यतिथिद्विषि, मे, वि.
मृष्टेरुकः स्यान् मृष्टाश्ले दानशौण्डेऽतिथिद्विषि, हे.

मेखला. मेखला खङ्गबन्धे सग्रात् काञ्चीश्लेनितम्बयोः, मे, वि. मेख-
लाऽद्रिनितम्बे सग्राद् रसनाखङ्गबन्धयोः, हे. मेखलाऽद्रिनितम्बेऽपि, ति.
कटिदेशे तु मेखला, च.

मेघ. मेघो मुस्ताजलदयोः पुमान्, मे. मेघः सग्रान् मुस्तके घने,
वि. मेघस्तु मुस्तके जलदेऽपि च, हे. मेघो वारिदमुस्तयोः, ति.

मेघनाद. मेघनादस्तु वरुणे तनये रावणस्य च, मे. मेघनादस्तु
वरुणे रावणस्य सुतेऽपि च, वि. मेघनादो मेघशब्दे वरुणे रावणात्मजे, हे.

मेघपुष्प. मेघपुष्पं पिण्डाभ्वास्त्रुनादेये ना हरे ह्ये, मे. मेघ-
पुष्पं तु पिण्डाभ्वा नादेयजलयोरपि, वि. मेघपुष्पं तु नादेये पिण्डाभ्वा
सलिलेऽपि च, हे. मेघपुष्पं तु नादेये पिण्डाभ्वा सलिले विदुः, ति.

मेचक. मेचकस्तु मयूरस्य चन्द्रके श्यामले पुमान् । तदयुक्ते
वाचप्रवत् क्लीवं खोतोऽञ्जनान्वकारयोः, मे. मेचको वर्हिचन्द्रे सग्रान् मेचकः
श्यामलेऽपि च । तिमिरे कृष्णवर्णे तु मेचकं वाचप्रवद् भवेत्, वि. मेचकः
श्यामले कृष्णे तिमिरे वर्हिचन्द्रके, हे. वर्हिचन्द्रे च मेचकः, ति.

मेघ. मेघा बुद्धौ क्रतौ पुमान्, मे. मेघः क्रतौ धियां मेघा, वि.
मेघः क्रतौ मेघा तु शेषुषी, हे.

मेधाविन्. मेधावी ना शुके ब्राह्मणां स्त्रियां मेधान्विते त्रिषु, मे.

मेधि. मेधिः सग्रात् खलदारुणि, वि.

मेथ. मेथं त्रिषु शुद्धौ रक्तवचारोचनयोः स्त्रियाम्, मे. मेथं
शुचौ मेदुरे च वाचप्रवन् मेथमाश्रमे, वि.

मेनाद. मेनादस्तु पुमान् केकिमार्जारच्छगलेषु च, मे. मेनादः

केकिमार्जारच्छगलेषु समीरितः, वि. मेनादास्तु त्वयच्छागमार्जारकश्चिख-
खिडनः, त्रि. मेनादः केकिनि च्छागे मार्जारे, हे.

मेला. मेला स्रान् मेलके मसौ, मे, वि. मेला त्वञ्जने मेलकेऽपि
च, हे.

मेष. मेषो राश्यन्तरे स्तभे। भैषज्यभिदि, मे. मेषो राशिविशेषे
सप्राद् उरणे भेषजान्तरे, वि. मेषो राश्यन्तरे ऊडौ, हे. मेषौ राश्यन्तरो-
रणी, त्रि.

मेहन. मेहनं मूत्रश्लिम्नयोः, मे, वि. हे.

मैथुनं. मैथुनं सुरतेऽपि सप्रात् सङ्गतेऽपि नपुंसकम्, मे. मैथुनं
सङ्गते रते, वि. मैथुनं रतसङ्गत्योः, हे. मैथुनं सङ्गतौ रते, अ. मैथुनं
कथ्यते सङ्गिः सखन्धग्राम्यधर्मयोः, ह.

मोच. मोचस्तु मुक्तिपाटलिमोचने, मे. मोचो मुष्ककट्वे सप्राद्
अपवर्गे च मोचने, वि. मोचो निःश्रेयसे वृक्षविशेषे मोचने मृतौ, हे.
नन्द्रावर्तः सरलः शालः पाको धवोऽर्जुनस्तिलकः। पद्मसप्रन्दनमोक्षा वृक्ष-
विशेषेऽपि कथ्यन्ते, ह.

मोघ. मोघा स्त्री पाटलायां सप्राद् हीननिष्फलयोस्त्रिषु, मे.
मोघाऽपि पाटलायां सप्रान् मोघा निष्फलदीनयोः, वि. मोघो दीने निष्फले
च मोघा सप्रात् पाटलातरौ, हे.

मोच. मोचः शोभाञ्जने पुंसि मोचा शात्मलिरम्भयोः, मे. मोचः
शोभाञ्जने प्रोक्तो मोचा शात्मलिरम्भयोः, वि. मोचा शात्मलिकदल्यो मूर्ध्नि चः
शिग्रौ, हे. मोचा शात्मलिरम्भयोः, त्रि. मोचा शात्मलिराख्याता मोचा
तु कदली मता, अने.

मोचक. मोचकः कदलीशिग्रुनिर्मोचकविरागिषु, मे, वि. मोचको
मोचकदलीशिग्रुद्रुमविरागिषु, हे.

मोचाट. मोचाटः कृष्णजीरे च रम्भास्थि मलयोद्भवे, मे, वि.
मोचाटः कृष्णजीरके। चन्दने कदलीगर्भे, हे.

मोण. मोणः शुष्कफले नक्रमच्छिकाऽह्निकरण्डयोः, मे. वि. मोणः सपेकरण्डके । वाने नक्रमच्छिकायाम्, हे.

मोदक. मोदकः खाद्यभेदेऽस्त्री हर्षके पुनरन्यवत्, मे. मोदको हर्षके ज्ञेयः खाद्यभेदे च मोदकम्, वि. मोदको हर्षके खाद्ये, हे.

मोरट. मोरटं तु भवेदिक्षुमूलाङ्कोटप्रसूनयोः । सप्तरात्रात् परे क्षीरे मूर्विकायां तु मोरटा, मे. वि. मोरटम् । सप्तरात्रात् परे क्षीरे-ऽङ्कोटपुष्पेक्षुमूलयोः । मोरटा तु मूर्विकायाम्, हे. मोरटं गोर्नवे क्षीरे-ऽङ्कोटपुष्पेक्षुमूलयोः, ति.

मोह. अथ मोहोऽन्यलिङ्गः स्यादविद्यायां च मूर्द्धने, मे. मोह-मिच्छन्ति मूर्क्षायामविद्यायां च स्वरयः, वि. मोहौ मूर्क्षाविपर्ययौ, हे. अथ मूर्द्धने । अविद्यायां च मोहः स्यात्, ति. मोहः सप्तान् मौढग्र-मूर्द्धयोः, ह.

मौलि. मौलिः किरीटे धम्मिल्ले चूडायामनपुंसकम् । नाऽशो-कद्रौ स्त्रियां भूमौ, मे. मौलिः किरीटे धम्मिल्ले चूडाकङ्केलिमूर्धसु, हे. मौलिः किरीटे धम्मिल्ले कङ्केलिद्रुमचूडयोः, वि. चूडा किरीटं केशश्च संयता मौलयस्त्रयः, अ. मौलिः कङ्केलित्वेऽपि, ति.

म्लिष्ट. म्लिष्टं त्विष्यव्यक्तवाचि ग्लाने, मे. म्लिष्टमव्यक्तवाचि स्थान् म्लिष्टं ग्लानेऽन्यवन् मतम्, वि. अथ म्लिष्टं ग्लानमसृष्टभाषितम्, हे. मिष्टं ग्लाने कुवचने, ति.

म्लेच्छ. म्लेच्छः पाप्मरभेदे च पापरक्तेऽपभाषणे, मे. म्लेच्छः पाप-रते जातिभेदे स्यादपभाषणे, वि. म्लेच्छो जातिभेदे ह्यपभाषणे, हे.

य. यो ना वायौ यमने या यात्राप्तिधूमितत्यागेषु । वारणयोग-समन्नायानेषु पुमांसु गन्तरि ख्यातः, मे. यः सर्वनामानिलयोः, वि. चूधा बाला च वायुस्वक् हृद्गतः पुरुषोत्तमः । यमुनो यामुनेयश्च यकारो भान्तिमः स्मृतः, मा. यशो यः कथितः प्राज्ञै र्यौ वायुरिति शब्दितः । याने यातरि यस्तप्रागे कथितः शब्दवेदिभिः, ए.

यच्च. यच्चो गुह्यकमात्रे च गुह्यकाधीश्वरेऽपि च, मे. यच्चः श्रीदे च गुह्यके, वि. यच्चः श्रीदे गुह्यके च, हे.

यच्चराट्. यच्चराट् त्वप्रभ्वकसखे मल्लानां रङ्गचत्वरे, वि. यच्चराट् पुंसि धनदे मल्लानां रङ्गचत्वरे, मे.

यज्ञ. यज्ञः सप्रादात्मनि मखे नारायणञ्जिताश्रयोः, हे. यज्ञः पूजा च दानं च, अने.

यतस्. V. इतस्.

यति. यतिः स्त्री पाठविच्छेदे निकारयतिनोः पुमान्, मे. यति-
निकारे यतिनि पाठच्छेदकमे यतिः, वि. यति निकारे विरतौ भिद्यौ,
हे. अथ यतिः । पाठच्छेदे मुनौ पुमान्, त्रि.

यथा. यथा तुल्यार्थमानयोः । प्रशंसायाम्, मे. यथाशब्दस्तु
निर्दिष्टस्तुल्ययोगानुमानयोः, वि. यथा निदर्शने द्वौ तद्देशे निर्देशसाध्ययोः ।
हेतूपपत्तौ च, हे.

यद्. यद् गर्हाहेत्ववधृत्योः, मे.

यदि. यदि गर्हावितर्कयोः, मे.

यद्वत्. यद्वत् प्रश्ने वितर्के च, मे.

यन्तृ. यन्ता मेठे च स्रुते ना, मे. यन्ता स्रुते निषादिनि, हे.
यन्ता हस्तिपके स्रुते, वि, अ.

यन्त्र. यन्त्रं वेदाद्यधिष्ठाने पात्रभेदे नियन्त्रणे, हे.

यन्त्रण. यन्त्रणं रक्षणे स्मृतम् । बन्धने सत्रान् नियमने, मे.
यन्त्रणं सत्रान् नियमने बन्धने रक्षणेऽपि च, वि. यन्त्रणं बन्धने त्राणे
नियमे, हे.

यम. यमोऽन्यलिङ्गो यमजे ना काके शमने शनौ । शरीरसाधना-
पेक्षनित्यकर्मणि संयमे, मे. यमो दण्डधरे ध्वाङ्गे संयमे यमजेऽपि च ।
शरीरसाधनापेक्षनित्यकर्मणि चोच्यते; वि. यमः कालयमजयोरहिंसादिषु
पञ्चसु । संयमे यमने ध्वाङ्गे, हे. यमः संयमक्रीनाश्रयुग्मजेषु, त्रि.

यमक. यमकं यमजे शब्दालङ्कारे पुंसि संयमे, मे. यमकं यमं शब्दालङ्कारे संयमेऽपि च, वि. यमको यमजे व्रते । यमकं वागलङ्कारे, हे यमकं संयमे शब्दालङ्कारे यमजे त्रिषु, त्रि.

यमन. यमनं बन्धने चोपरतौ क्लीवं यमे पुमान्, मे. यमनं दुः चोपरतौ यमे, वि. यमनं यमबन्धयोः, हे.

यमल. यमलं युगले क्लीवं यमलौ चोटिकाद्वये, मे.

यमस्वस्व. यमस्वसा तु दुर्गायां यमुनायामपि स्त्रियाम्, मे.

ययु. ययुः पुमानश्वमेधतुरगे च तुरङ्गमे, मे. ययुः क्रतुहये हये, वि. ययु र्यज्ञहये हये, हे. ययुरश्वे क्रतुहये, त्रि.

यव. यवो धान्ये पृथक्कृते, हे.

यवन. यवनो देशभेदे ना वेगिवेगाधिकाश्चयोः । यवन्योषधिभेदे स्त्री वाचप्रवद् वेगिनि स्मृता, मे.

यवफल. भवेद् यवफलो वेणौ मांसौकुटजयोरपि, मे. यवफलः स्मृतो वेणौ मांसौकुटजयोरपि, वि. यवफलो मांसिकायां कुटजत्वच-सारयोः, हे.

यवीयस्. यवीयाननुजेऽपि स्याद् अतियूनि च वाचप्रवत्, मे.

यष्टि. यष्टिः पुंसि स्याद् भुजदण्डके । द्वयोर्हारीलताभार्ग्योर्मधुकाशस्त्रभेदयोः, मे. यष्टि भार्गवां मधुयष्ट्यां ध्वजदण्डेऽस्त्रहारयोः, हे. यष्टि हारीलताशस्त्रभेदयोर्ध्वजदण्डके । भार्गवाश्च मधुयष्ट्याश्च, वि.

याजक. याजकस्तु गजे राज्ञो याज्ञिकेऽपि, मे. याजको याजिनि ख्यातो याजको राजकुक्षरे, वि. याजको राजकुक्षरे । याज्ञिके च, हे.

याज्ञिक. अथ याज्ञिकः । याजके च कुशे च, मे. याज्ञिको याजके कुशे, वि. याज्ञिको याजके दर्भे, त्रि.

यातयाम. यातयामोऽन्यवज्जीर्णे परिभुक्तोऽङ्गितेषु च, मे. यातया-मस्तु जीर्णे सप्तात् परिभुक्तोऽङ्गितेषु च, वि. यातयामो भुक्तसमुज्जिते जीर्णे च, हे. जीर्णञ्च परिभुक्तञ्च यातयाममिदं द्वयम्, अ.

यात्रा. यात्रा तु यापनेऽपि स्याद् गमनोत्सवयोः स्त्रियाम्, मे.
यात्रा तु यापनोपाये गतौ देवार्चनोत्सवे, वि. यात्रोत्सवे गतौ वृत्तौ, हे.
यात्रा स्यादनुवृत्तौ च, ह. यात्रा स्याद् यापने गतौ, अ. गमनोत्सवयो-
यात्रा, त्रि.

यादव. यादवः पुंसि केशवे, मे.

यादसाम्पति. यादसाम्पतिरम्भोधौ पश्चिमाशापतावपि, मे. याद-
साम्पतिरम्भोधौ प्रतीचीदिक्पतावपि, वि. यादसाम्पतिः पाश्चिः, हे.
पाश्चिः यादसाम्पती, त्रि.

यान. यानं स्याद् वाहने गतौ, मे. यानं गतौ वाहनेऽपि, वि.
यानं युग्ये गतौ, हे. स्यान्तु वाहने । गतौ च यानम्, त्रि.

यापन. यापनं वर्तने कालक्षेपे निरसनेऽपि च, मे, वि. यापनं
कालविक्षेपे निरासे वर्तनेऽपि च, हे. यापनं स्यान् निरसने कालक्षेपे च
वर्तने, त्रि.

याप्य. याप्यस्तु यापनीये स्यान् निन्दितेऽप्यभिधेयवत्, मे.

याम. यामस्तु पुंसि प्रहरे संयमेऽपि प्रकीर्तितः, मे. यामस्तु
प्रहरे व्रते, वि. यामौ प्रहरसंयमौ, हे.

यामि. यामिः कुलस्त्रीस्त्रियोः, मे. यामिः स्वसृकुलस्त्रियोः, अने.
४. जामि.

यास्य. यास्याऽप्राचत्रां भरणप्राञ्च पुंस्यगस्त्रे च चन्दने, मे. यास्या-
ऽवाचत्रां भरणप्राञ्च यास्योऽगस्त्रे च चन्दने, वि. यास्याऽप्राचत्रां भरणप्राञ्च, हे.

याव. यावोऽलक्ते पाकभेदे, हे.

यावत्. यावत् कात्स्न्र्जवधारणे । प्रशंसायां परिच्छेदे मानाधि-
कारसम्भ्रमे । पक्षान्तरे च, मे. यावत् तावत् परिच्छेदे कात्स्न्र्जमाना-
वधारणे, वि. यावत् तावदिवावधौ । कात्स्न्र्जवधारणे माने, हे. यावत्
तावच्च साकल्येऽवधौ मानेऽवधारणे, अ.

युक्त. ४. युत.

युक्ति. युक्तिः स्त्री न्याययोगयोः, मे. युक्ति न्याये योजने च, हे. न्याययोजनयो युक्तिः, त्रि.

युग. युगो रथहलाद्यङ्गे न द्वयोस्तु कृतादिषु । युग्मे हस्तचतुष्केऽपि वृद्धिनामौषधेऽपि च, मे. युगं हस्तचतुष्के स्याद् रथाद्यङ्गे कृतादिके । वृद्धिनामौषधे युग्मे, हे. युगं हस्तचतुष्केऽपि रथसौराङ्गयो युगः । युगं कृतादौ युगले वृद्धिनामौषधेऽपि च, वि. यानाद्यङ्गे युगः पुंसि युगं युग्मे कृतादिषु, अ.

युञ्जान. युञ्जानः सारथौ विप्रे, मे, वि.

युत. युतो युक्तोऽप्यगृभृते क्लीवं हस्तचतुष्टये, मे. युतोऽन्विते पृथक्, हे. युतं हस्तचतुष्के स्याद् युतं युक्ते युतं पृथक्, वि.

युतक. युतकं संशये युगे । नारीवस्त्राञ्चले युक्ते चलनाग्रोऽपि यौतुके, मे. युतकं संशये युगे । यौतुके चलनाग्रे च स्त्रीवस्त्राञ्चलयुक्तयोः, वि. युतकं तु यौतुके युग्मयुक्तयोः । संशये चलनाग्रे स्त्रीवस्त्रभेदे पटाञ्चले, हे. युतकं वस्त्रभेदे च यौतुके संशयेऽपि च, त्रि.

युध्न. युध्नो धनुषि संयुगे, मे. युध्नः संग्रामधनुषोः, वि.

युवन्. युवा सप्रात् तरुणे श्रेष्ठे निसर्गबलशालिनि, मे, वि.

यूथ. यूथं तिर्यक्स्मूहेऽस्त्री पुष्पभेदे च योषिति, मे. यूथी पुष्पभेदे सप्रान् मागधां च कुरुण्टके । यूथं तिर्यक्स्मूहे स्याद् वृन्दमात्रे च भाषितम्, वि. यूथं तिर्यग्गणे गणे । यूथी तु मागधी पुष्पविशेषयोः कुरुण्टके, हे.

यूथिका. यूथिका स्नानके पुष्पविशेषेऽपि च योषिति, मे. यूथिका स्नानके पुष्पविशेषेऽपि च यूथिका, वि.

योग. योगोऽपूर्वार्थसम्प्राप्तौ सङ्गतिध्यानयुक्तिषु । वपुःस्थैर्यं प्रयोगे च विष्कम्भादिषु भेषजे । विप्रसंघातके द्रव्योपायसन्नहनेष्वपि । कामक्षेऽपि च, मे. योगो विस्वम्भधातिनि । अलम्बलाभे सङ्गत्यां कामणध्यानयुक्तिषु । वपुःस्थैर्यप्रयोगे च सन्नाहे भेषजे धने । विष्कम्भादुपाये च, हे.

योगोऽपूर्वार्थसम्प्राप्तौ सङ्गतिधानयुक्तिषु । वपुःस्थैर्यप्रयोगे च विष्कम्भादिषु भेषजे । विश्वभवातिनि द्रव्योपायसन्तद्वेनेष्वपि । कार्मणेऽपि च योगः स्यात्, वि. योगः सन्तद्वेनोपायधानसङ्गतियुक्तिषु, अ. योगश्चारे पूर्वलाभे सूत्रे विश्वभवातिनि । उपाये सङ्गतौ धानौषधसन्ताद्वयुक्तिषु, त्रि. योगो युक्ति-विशेषः सप्रात् संयोगो योग उच्यते । योगश्चागामिको लाभः समाधि योग इष्यते, अने.

योग्य. योग्यः प्रवीणयोगार्होपायिण्येषु चान्यवत् । योग्यश्चङ्गरा-स्थमैत्रजरे योग्याऽभ्यासार्कयोषितोः, वि. योग्यो योगार्हशक्तयोः । उपा-यिनि प्रवीणे च योग्यश्चङ्गराद्वयौषधौ । योग्याऽर्कयोषित्यभ्यासे, हे. योग्यः प्रवीणयोगार्होपायिण्येषु वाच्यवत् । क्लीवश्चद्वौषधौ पुष्ये ना स्त्राभ्यासा-र्कयोषितोः, मे.

योजन. योजनं परमात्मनि । चतुःकोश्याश्च योगे, मे. योजनश्च चतुःकोश्यां योगे च परमात्मनि, वि. योजनन्तु चतुःकोश्यां सप्राद् योगे परमात्मनि, हे. चतुःकोश्याश्च योगे च योजनम्, त्रि.

योजनगन्धा. योजनगन्धा कस्तूर्यां सीतायां व्यासमातरि, मे, वि. योजनगन्धा व्यासमातरि । कस्तूरीसीतयोश्चापि, हे. सीता योजन-गन्धा स्यात् कस्तूरी व्याससूरपि, त्रि.

योनि. योनिः स्त्रीपुंसयोश्च स्यादाकरे स्मरमन्दिरे, मे. योनिः स्यादाकरे भगे, वि. योनिः कारणे भगतोययोः, हे. योनिस्तूत्पत्तिस्थाने भगेऽपि च, त्रि.

यौवनलक्षण. यौवनलक्षणमप्राप्यातं लावण्यकुचयोश्च, मे. यौवनलक्षणं वचोरहे च लवणिम्नि च, हे. यौवनलक्षणाभिख्या लावणे च पयोधरे, वि.

र. रः स्मृतः पावके तीक्ष्णः, मे. रः पावके तीक्ष्णः च, वि. रस्तीक्ष्णो दहने, हे. क्रोधिनी च भुजङ्गेशो ज्वाली रुधिरपावकौ । रोचि-ष्मान् दक्षिणांशश्च रुचिरो रेफ ईरितः, मा. रश्च रामेऽनिले वङ्कौ भूमा-वपि धनेऽपि च । इन्द्रिये धनरोधे च, ए.

रक्त. रक्तोऽनुरक्ते नील्यादिरञ्जिते लोहिते त्रिषु। क्लीवन्तु कुङ्कुमे
ताम्बे प्राचीनामलकेऽसृजि, मे. रक्तः स्यात् कुङ्कुमे ताम्बे प्राचीनामलके-
ऽसृजि। अनुरागिणि नील्यादिरञ्जिते लोहितेऽन्यवत्, वि. रक्तं नील्या-
दिरागि च, अ. रक्तं नील्यादिरञ्जिते। कुङ्कुमेऽसृज्यनुरक्ते प्राचीनाम-
लकेऽरुणे, हे.

रक्तक. रक्तको स्नानबन्धूकरक्तवस्त्रानुरागिषु, मे, वि.

रक्तप. रक्तपा स्याज्जलौकायां डाकिन्यां ना तु राक्षसे, मे. रक्तपो
रक्षसि प्रोक्तो जलौकायां तु रक्तपा, वि. रक्तपः सप्राद् यातुधाने रक्तपा तु
जलौकसि, हे.

रक्तपाद. रक्तपादो मतङ्गजे। सप्रन्दने च, हे.

रक्तरेणु. रक्तरेणुः पलाशकलिकोद्गमे। सिन्दूरे, हे. रक्तरेणुस्तु
सिन्दूरे पलाशकोरके पुमान्, मे. रक्तरेणुस्तु सिन्दूरे पलाशकलिकोद्गमे, वि.

रक्ताक्ष. रक्ताक्षः कासरे क्रूरे पारावतचकोरयोः, मे, वि. रक्ताक्षे
रक्तलोचने। चकोरे महिषे क्रूरे पारावते, हे.

रक्ताङ्ग. रक्ताङ्गस्तु महीसुते। कम्पिस्ते स्त्री तु जीवन्तग्रां क्ली-
विद्रुमधीरयोः, मे. रक्ताङ्गं विद्रुमे भौमे विद्यात् कम्पिस्त्वधीरयोः। रक्ताङ्ग-
चापि जीवन्तग्राम्, वि. रक्ताङ्गो भौमे रक्ताङ्गं कम्पिस्ते विद्रुमेऽपि च
रक्ताङ्गा जीवन्तिकायाम्, हे. रक्ताङ्गो मङ्गलेऽपि च, वि.

रक्षा. रक्षा जतुरक्षणयोः, मे. रक्षा रक्षणलाक्षयोः, वि. रक्षा
रक्षणमस्त्रयोः, हे.

रङ्ग. रङ्गः कृपणमस्त्रयोः, मे, हे. रङ्गस्तु कृपणे मस्त्रे, वि.

रङ्ग. रङ्गो ना रागे दृत्ये रणक्षितौ। अस्त्री तपुणि, मे. रङ्ग-
स्यान् दृत्यद्यदभुवोः। रागे रङ्गं तु तपुणि, हे. रङ्गो रणे खले रागे
दृत्ये रङ्गं तपुण्यपि, वि. दृत्ये रणे खले रागे रङ्गः क्लीवे तपुण्यपि, वि.

रङ्गमाट. रङ्गमाता तु कुट्टिन्यां वृक्षरोगान्तरे स्त्रियाम्, मे. रङ्ग-
माता जतुवृक्षोः, हे. रङ्गमाता तु कुट्टिन्यां स्मृता भूमिरुहामये, वि.

रज. रजो रेषौ परागे स्याद् आवर्त्तं च गुणान्तरे, मे. V. रजस्.

रजक. रजको धावके शुके, वि. रजकौ धावकशुकौ, हे.

रजत. रजतं त्रिषु शुक्ले स्यात् क्लीवं हारे च दुर्वर्णं, मे. रजतं विप्रदे दन्तिदन्तयोस्तारहारयोः, वि. रजतं दन्तिदन्तयोः । धवले शोणिते हारे दुर्वर्णं क्लृदशैलयोः, हे. रजतं हेम्नि रूपये सिते, अ. रजतं हारेऽपि, ह.

रजनी. रजनी नीलिनीरात्रिहरिद्राजतुकासु च, मे. रजनी नीलिकालाक्षाहरिद्रायाभिनीषु च, वि. रजनी निशि । लाघ्वानीली-हरिद्रासु, हे. निशा हरिद्रा रजनी, त्रि. हरिद्रा रजनी प्रोक्ता रजनी च विभावरी, अने.

रजस्. रजः क्लीवं गुणान्तरे । आर्तवे च परागे च रेणुमात्रे च दृश्यते, मे. रजः स्यादातवे गुणे । रजः परागे रेणौ तु रजवत् परि-कीर्तितम्, वि. रजो रेणुपरागयोः । स्त्रीपुष्पे गुणभेदे च, हे. रजो गुणे च स्त्रीपुष्पे, अ.

रजस्वल. रजस्वला पुष्पवत्यां स्त्रियां सप्तात् सौरभे पुमान्, मे. रजस्वला पुष्पवत्यां सौरभेऽपि रजस्वलः, वि.

रज्जु. रज्जुर्वर्णत्रां गुणे योषित्, मे. रज्जुर्वर्णत्रां गुणे स्मृता, वि.

रञ्जन. रञ्जनो रागरजने रञ्जनं रक्तचन्दने । शुण्डारोचनिका-नीलीमञ्जिष्ठासु च रञ्जनी, मे. रञ्जनो रागरजने रञ्जनं रक्तचन्दने । गुञ्जा-रोचनिकानीलीमञ्जिष्ठासु च रञ्जनी, वि. रञ्जनं रञ्जके रक्तचन्दनेऽप्यय रञ्जनी । मञ्जिष्ठारोचनानीलीगुञ्जासु, हे.

रण. रणः कोणे कृणे पुंसि समरे पुंनपुंसकम्, मे. रणः कोणे कृणे बुधि, हे. आजौ रवे रणः, अ. रणः कृणनयुद्धयोः, त्रि. रणः कोणकृणाजिषु, वि.

रण्डा. रण्डा मूषिकपर्ण्याञ्च विधवायाञ्च योषिति, मे. रण्डा मूषिकपर्ण्याञ्च रण्डा विधवयोषिति, वि. रण्डा त्वाखुपर्णी चतप्रिया, हे. रण्डा स्याद् विधवौषथोः, त्रि.

रत. रतं सुरतगुह्ययोः, मे, वि.

रतनारीच. रतनारीचो नारीणां सौत्कारे च भुनि स्मरे, मे.
रतनारीच इत्येष कथितो रतिवस्त्रभे । कुक्कुरे रतनारीचः सौत्कारे
वरयोषिताम्, वि. रतनारीचो मन्मथे भुनि स्त्रीणां च शीतृद्यतौ, हे.
कुक्कुरे रतनारीचः शौत्कारे वरयोषिताम्, त्रि.

रतर्धिक. रतर्धिकं स्याद्दिवसे सुखस्नानेऽष्टमङ्गले, मे, वि. रतर्धिकं
तु दिवसे सुखस्नानेऽष्टमङ्गले, हे.

रति. रतिः स्त्री स्मरदारेषु रागे सुरतगुह्ययोः, मे. रतिः स्मर-
प्रियायाश्च रागे च रमणे रतिः, वि. रतिः स्मरस्त्रियां रागे रते, हे.

रत्न. रत्नं वर्त्मनि नद्यां स्त्री, मे. रत्नः सरिति वर्त्मनि, वि.

रत्न. रत्नं स्वजातिश्रेष्ठेऽपि मणावपि नपुंसकम्, मे. रत्नं श्रेष्ठे
मणावपि, वि. रत्नं स्वजातिश्रेष्ठे स्थान् मणौ, हे. रत्नं स्वजातिश्रेष्ठे-
ऽपि, अ.

रथ. रथः पुमानवयवे स्यन्दने वेतसेऽपि च, मे. रथः स्यात् स्यन्दने
काये चरणे वेतसेऽपि च, वि. रथस्तु स्यन्दने पादे शरीरे वेतसद्रुमे, हे. रथः
पौरुषदेहयोः, त्रि.

रथकार. रथकारस्तु माहिष्यात् करणीजे च तक्षणि, मे. रथकारस्तु
माहिष्यकरणीजे च तक्षणि, वि. रथकारस्तक्षणि सप्तान् माहिष्यात्
करणीसुते, हे.

रथाङ्ग. रथाङ्गं न द्वयोश्चके ना चक्राङ्गविहङ्गमे, मे. रथाङ्गश्चक-
वाकेऽपि रथाङ्गं चक्र इष्यते, वि. रथाङ्गः कोकपक्षिणि । रथाङ्गं चक्रे, हे.
चक्रे रथाङ्गं कोके ना, त्रि.

रथग्र. रथग्रा रथौषविशिखावर्तनीषु च योषिति । रथवोदरि
पुंलिङ्गः, मे. रथग्रो रथोदहे । रथग्रा रथौषे विशिखावर्तनीचत्वरेषु च, वि.
रथग्रो रथासे रथवोदरि । रथग्रा तु रथसङ्घाते प्रतोल्यां रथचत्वरे, हे.

रद. रदो दन्ते विलेखने, मे, हे. रदोऽपि लेखने दन्ते, वि.

रन्तिदेव. रन्तिदेवस्तु दृपते भेदे च गरुडध्वजे, मे.

रन्ध्र. रन्ध्रं तु दूषणे च्छिद्रे, मे. V. छिद्र, विवर.

रभस. रभसो हर्षवेगयोः, मे, त्रि. रभसो वेगहर्षयोः, वि, हे.

रम. रमा लक्ष्म्यां रमः कान्ते रक्ताशोकद्रुमे स्मरे, मे. रमः कान्ते
रमा लक्ष्म्यां रक्ताशोकद्रुमे स्मरे, वि. रमः कान्ते रक्ताशोके मन्मथे च रमा
स्त्रियाम्, हे.

रमण. रमणं पटोलमूले नार्यां स्त्री ना धवे स्मरे, मे. रमणं
सप्रात् पटोलसत्र मूलेऽपि रमणः प्रिये, वि. रमणं पुनः । पटोलमूले जघने
रमणो रासमे प्रिये, हे.

रमति. रमति नायके नाके पुंसि सप्रात्, मे. रमति नायके
स्वर्गे, वि.

रम्भा. रम्भा कदल्यम्बरसो ना वैष्णौ वारणान्तरे, मे. रम्भा कदल्य-
म्बरसो रम्भो वैष्णवदण्डके, वि. रम्भो वैष्णवदण्डके । रम्भा त्रिदशभामिन्यां
कदल्यां च, हे. रम्भा कदल्यम्बरसोः, त्रि. रम्भा देवाङ्गना प्रोक्ता रम्भा तु
कदली मता, अने.

रम्य. रम्या रात्रौ चम्पके ना मनोज्ञे त्वभिधेयवत् । नपुंसकं
पटोलसत्र मूले स्मरिभिरिष्यते, मे. रम्यं मनोरमे रम्या रात्रौ रम्यश्च
चम्पके, वि. रम्यश्चम्पकहृदयोः । रम्या रात्रौ, हे.

रत्नक. रत्नकः कम्बले स्मृतः । तथैव कम्बलमृगे, हे.

रवण. रवणः शब्दने खरे, मे. रवणं रासमे ध्वनौ, वि.

रवि. रविः पर्वतसूर्ययोः, ह.

रश्मि. रश्मिः पुमान् दीधितौ च पञ्चप्रग्रहयोरपि, मे. रश्मि-
रंशौ प्रग्रहे च, वि. रश्मि र्दृष्टिप्रग्रहयोः, हे. किरणप्रग्रहौ रश्मी, अ.

रस. रसो गन्धरसे जले । शृङ्गारादौ विषे वीर्ये तित्तादौ द्रव-
रागयोः । देहधातुप्रभेदे च पारदस्वादयोः पुमान् । स्त्रियां तु रसनापाठा-
श्लक्ष्मीकङ्कुभूमिषु, मे. रसो गन्धरसे स्वादे तित्तादौ विषरागयोः । शृङ्गा-

रादौ द्रवे वीर्यं देहधातौ च पारदे । रसा तु श्लक्ष्मीपाठाजिह्वाधरणि-
कङ्कुषु, वि. रसः स्वादे जले वीर्यं शृङ्गारादौ विषे द्रवे । बोले रोगे देह-
धातौ तिक्तादौ पारदेऽपि च । रसा तु रसनापाठासङ्गकीचितिकङ्कुषु, हे-
शृङ्गारादौ विषे वीर्यं गुणे रागे द्रवे रसः, अ. जिह्वा भूः श्लक्ष्मी रसा ।
जले शरीरधातौ च पारदस्वादयो रसः, त्रि. रसो जलं रसो हर्षो रसः
शृङ्गारपूर्वकः । रसः सालद्रुनिर्थासः पारदोऽपि रसो विषम्, अने. शृङ्गारा-
दिषु नवसु च लवणादिषु षट्सु पारदे रागे । निर्थासवीर्यगुणधातुषु च
विषष्टतादौ रसः प्रोक्तः, च.

रसन. रसनं स्वादने ध्वनौ । जिह्वायां तु न पुंसि सप्राद् रास्त्रायां
रसना स्त्रियाम्, मे. रसनं स्वादने ध्वाने रसना काञ्चिजिह्वयोः, वि. रसनं
ध्वनिते स्वादे रसञ्जारास्त्रयोरपि, हे. रसनं तु ध्वनौ स्वादे रसञ्जारास्त्रयोः
स्त्रियाम्, त्रि.

रसायन. रसायनं विषेऽपि सप्रात् जराव्याधिजिदौषधे । पुंलिङ्गः
पक्षिराजे च विडङ्गाख्यौषधेऽपि च, मे. रसायनं विडङ्गे सप्रात् जरा-
व्याधिजिदौषधे । रसायनः पक्षिराजे विषेऽपि च रसायनम्, वि. रसायनो
विडङ्गकै । पक्षीन्द्रे रसायनं तु जराव्याधिभिदैषधे, हे.

रसाल. रसाला रसनादूर्वाविदारौमार्जितासु च । रसालं सिङ्गके
बोले रसालश्चेक्षुचूतयोः, मे. रसाला मार्जितायां सप्रात् जिह्वादूर्वाविदारिषु
रसालं सिङ्गके बोले रसालश्चेक्षुचूतयोः, वि. रसाल इक्षौ चूते च रसालं
बोलसिङ्गयोः । रसाला दूर्वाविदार्यौ मूर्विंकाजिह्वयोरपि, हे. रसाला
रसनायां सप्रात् मग्निने दग्नि पाणिना, हा. रसालश्चेक्षुचूतयोः, त्रि.

रसिक. रसिका स्त्री रसालेक्षुरसयोः सरसे त्रिषु, मे. रसिकापि रसा-
लायां काञ्चीरसनयोरपि, वि. रसिका कटिस्त्रुतके । रसनायां रसालायाम्, हे.

रसित. रसितं पुनः । रतस्तनितयोः स्त्रीवत् स्वर्णादिखचिते त्रिषु,
मे. रसितं तु सुवर्णादिखचिते स्तनिते रते, वि. रसितं स्वर्णादिलिप्ते रत-
स्तनितयोरपि, हे. स्वर्णाभ्यक्तेऽपि रसितम्, त्रि.

रस्त्र. रस्त्रस्तक्षकचण्डयोः, वि.

रहस्. रहस्तावे रते गुहेत्र, मे. रहोऽपि गुहेत्र सुरते च तत्वे, वि.
रहो गुहेत्र रते तत्वे, हे. रहो रते च गुहेत्र च, त्रि.

रहस्य. रहस्या स्त्री नदीभेदे गोपनीयेऽभिधेयवत्, मे. रहस्या
निम्नगाभेदे गोपनीये तु वाचप्रवत्, वि. रहस्यं गोपनीये स्याद् रहस्या
सरिदन्तरे, हे.

राका. राका नद्यन्तरे कच्छां नवजातरजःस्त्रियाम् । सम्पूर्णन्दु-
तिथौ, मे. राका कच्छां दृष्टरजःकन्यायां सरिदन्तरे । पूर्णन्दुपूर्णमायाञ्च,
हे. राका तु सरिदन्तरे । कच्छनवरजःकन्यापूर्णन्दुपूर्णमासु च, वि. राका
दृष्टरजःकन्या कच्छः पूर्णन्दुपूर्णमा, त्रि.

राक्षस. राक्षसो यातुधाने स्यात् चण्डायां राक्षसी स्मृता, मे.
राक्षसीति च दंष्ट्रायां राक्षसी रक्षसः स्त्रियाम्, वि. राक्षसी कौण्ठो दंष्ट्रा, हे.

राग. रागस्तु मात्सर्यं लोहितादिषु । क्लेशदावपि रागे च गान्धा-
रादौ वृषेऽपि च, मे. रागः स्यात्लोहितादिषु । गान्धारादौ क्लेशदिकेऽ-
नुरागे मत्सरे वृषे, हे. रागोऽनुरक्तौ मात्सर्यं क्लेशदावहितादिषु । गान्धा-
रादौ वृषे रागः, वि. रागः क्लेशदिके रक्ते मात्सर्यं लोहितादिषु, त्रि.

रागचूर्ण. रागचूर्णः पुमान् दन्तधावने मकरध्वजे, मे. रागचूर्णः
स्मरे दन्तधावने रक्तवालुके, वि. रागचूर्णस्तु खदिरे मकरध्वजे, हे.

रागसूत्र. रागसूत्रं तुलासूत्रे पट्टसूत्रे नपुंसकम्, मे. रागसूत्रं
तुलासूत्रे पट्टसूत्रेऽपि दृश्यते, वि. रागसूत्रं पट्टसूत्रे तुलासूत्रेऽपि च
क्वचित्, हे.

रागिन्. रागी रक्तेऽपि कामुके, मे. रागी रक्तं च कामुके, वि.
रागी कामिनि रक्तरि, हे. रक्तः कामी च रागिणौ, त्रि.

राघव. राघवोऽश्वे महासीनभेदे च रघुवंशजे, मे. राघवो रघुवंशजे ।
महासीनप्रभेदेऽपि जलधे राघवः स्मृतः, वि. राघवोऽश्विभ.पान्तरे । रघु-
जेऽपि, हे.

राजजम्बू. राजजम्बूस्तु जम्बूभित्पिण्डखर्जूरयोः स्त्रियाम्, मे.
राजजम्बूस्तु जम्बूभित्पिण्डखर्जूरयोः स्मृता, वि. राजजम्बूस्तु जम्बूभित्.
पिण्डखर्जूरवृक्षश्च, हे.

राजन्. राजा प्रभौ च वृषतौ क्षत्रिये रजनौपतौ । यक्षे शक्रेऽपि
पुंसि स्यात्, मे. राजा प्रभौ वृषे चन्द्रे यक्षे क्षत्रियशक्रयोः, वि. राजा तु
पार्थिवे । निशाकरे प्रभौ शक्रे यक्षक्षत्रिययोरपि, हे. राजा स्रगाङ्गे क्षत्रिये
वृषे, अ. यक्षे चन्द्रे च राजा स्यात्, त्रि. राजा चन्द्रो वृषो राजा, अने.

राजवदर. स्याद् राजवदरं रक्तामलके लवणेऽपि च, मे.

राजराज. राजराजः कुबेरेऽपि सार्वभौमे सुधाकरे, मे, वि. राज-
राजो वृषेशेन्द्रोः कुबेरे, हे.

राजवृक्ष. राजवृक्षः सुवर्णालिपियालयोः, मे. राजवृक्षः प्रियाले
सम्राट् सुवर्णालुतरावपि, वि. राजवृक्षः पियालके । सुवर्णालुतरौ, हे.

राजहंस. राजहंसस्तु कादम्बे कलहंसे वृषोत्तमे, मे, हे. राजहंसो
वृषत्र्यष्टे कादम्बकलहंसयोः, वि. राजहंसो वृषाग्रे च, त्रि.

राजादन. राजादनं क्षीरिकायां पियाले किंशुकैऽपि च, मे, वि.
राजादनं प्रियालद्रौ क्षीरिकायां त्रिपत्रके, हे.

राजार्ह. राजार्हं जोङ्गके क्षौवं राजयोग्येऽभिधेयवत्, मे.

राजि. राजिः स्त्री पङ्क्तिलेखयोः, मे. राजिः सम्राट् पङ्क्तिलेखयोः,
वि. राजी रेखायां पङ्क्तौ च, हे.

राजिका. राजिकापि च केदारं राजसर्षपरेखयोः, मे, वि. राजिका
पङ्क्तौ रेखायां केदारं राजसर्षपे, हे.

राजीव. राजीवं नलिने ना तु भेदे हरिणमौनयोः, मे. राजीवाख्या
स्रगे मन्त्रे पद्मे राजोपजीविनि, वि. राजीवो मौनसारङ्गभेदयोः । राजीव-
मन्त्रे, हे. राजीवो मृगमौनयोः, त्रि.

राज्ञौ. राज्ञौ राजप्रियायां च भार्यप्रायां भास्करसप्त च, मे.

राढ़ा. राढ़ा स्त्री सुहृदशोभयोः, मे. राढ़ा सुहृदेषु शोभायाम्

वि, हे. राढ़ा सग्राद् दौमिदेशयोः, त्रि. राढ़ा देशविशेषश्च राढ़ा शोभा-
ऽभिधीयते, अने.

रात्वक. रात्वकं पञ्चरात्रे ना वेश्यावेश्माब्दवासिनि, मे. रात्वकं
पञ्चरात्रके । येन वेश्यागृहे नीतो वत्सरस्तत्र रात्वकः, वि. रात्वकं पञ्चरात्रके ।
रात्वकस्तु पणवधूगृहान्तर्वर्षवासिनि, हे.

राध. राधो मासान्तरे राधा चित्रभेदे च धन्विनाम् । गोपी-
विशाखाऽमलकौविष्णुकान्तासु विदुप्रति, मे. राधो वैशाखमासि सग्राद्-
राधा गोप्यां च विदुप्रति । विष्णुकान्तामलक्योश्च चित्रभेदे च धन्विनाम्, वि.
राधो वैशाखमासे सग्राद् राधा विदुप्रद्विशाखयोः । विष्णुकान्तामलक्योश्च
गोपीवैधविशेषयोः, हे.

राधन. राधनं साधने प्राप्तौ राधना भाषणे स्त्रियाम्, मे. राधनं
राधने प्राप्तौ राधनं तोषणेऽपि, वि. राधनं प्राप्तितोषयोः । साधने, हे.

राधरङ्ग. राधरङ्गस्तु ना सीरे शीकरे च धनोपले, वि. राध-
रङ्गस्तु ना सीरे शीकरे जलदोपले, हे. राधरङ्गः पुमान् सीरे शीकरे
च धनोपले, मे.

राम. रामा योषाहिङ्गुलिन्योः क्लीवं वास्तुककुष्ठयोः । ना
राधवे च वरुणे रेणुकेये हलायुधे । हरे च पशुभेदे च त्रिषु चारौ सिते-
ऽसिते, मे. रामः पशुविशेषे स्यात् जामदग्न्ये हलायुधे । राधवे चासि-
तश्चेतमनोज्ञेषु च वाचप्रवत् । रामाऽङ्गनाहिङ्गुलिन्यो रामं वास्तुककुष्ठयोः,
वि. रामः श्यामे हलायुधे । पशुभेदे सिते चारौ राधवे रेणुकासुते ।
रामं तु वास्तुके कुष्ठे रामा हिङ्गुलिनिस्त्रियोः, हे. बले रामो नीलचार-
सिते त्रिषु, अ. अथ राधवे । रामः पशौ भागवे च, त्रि. रामा स्त्री
जामदग्न्यश्च रामो रामौ सितासितौ । रामः पशुविशेषश्च रामो दश-
रथात्मजः, अने. शुक्लेऽपि शुचिरामौ, ह.

रामिल. रामिलो रमणे कामै, मे, हे. रामिलो रमणे स्मरे, त्रि.

राशि. राशि र्मेघादिपुच्छयोः, मे, वि, हे, अ.

राष्ट्र. राष्ट्रं स्यादुपवर्तने । उपद्रवे क्लीवपुंसोः, मे. राष्ट्रमुद्दिष्ट-
मुत्पाते तथा स्यादुपवर्तने, वि. राष्ट्रमुत्पातनीवृतोः, हे. अथ राष्ट्रोऽस्त्री
विषये स्यादुपद्रवे, अ.

रास. रासः कोलाहले ध्वाने भाषाशृङ्खलकेऽपि च । क्रीडाभेदे च
गोपानाम्, मे. रासः कोलाहले ध्वनौ । भाषाशृङ्खलके रासः क्रीडायाम-
पि गोदुहाम्, वि. रासः क्रीडासु गोदुहाम् । भाषाशृङ्खलके, हे.
भाषाशृङ्खलके रासः क्रीडायामपि गोदुहाम्, त्रि.

रासेरस. रासेरसस्तु रासे स्याद् रससिद्धवलावपि । षष्ठीजाग-
रके गोष्ठ्यां शृङ्गारपरिहासयोः, वि. रासेरसस्तु गोष्ठ्यां स्याद् रस-
शृङ्गारयोरपि । रससिद्धौ रसावासे षष्ठीजागरकेऽपि च, मे. रासेरसो
रससिद्धवलो शृङ्गारहासयोः । षष्ठीजागरके रसगोष्ठ्याम्, हे.

रास्ना. रास्ना च सत्राद् भुजङ्गाक्ष्याम् एलापर्णग्रामपि स्त्रियाम्,
मे. रास्ना स्मृता भुजङ्गाक्ष्यामेलापर्ण्यां च कथ्यते, वि. रास्नैलापर्णी-
सर्पाक्ष्योः, हे.

रिक्त. रिक्तं शून्ये वने, मे. रिक्तं काननशून्ययोः, वि. रिक्तं
वनेऽपि, त्रि.

रिष्ट. रिष्टं क्षेमाशुभाभावे पुंसि खड्गे च फेनिले, मे. रिष्टं
क्षेमेऽशुभेरिष्टोऽस्त्री, हे. रिष्टं क्षेमाशुभाभावकृपाणेषु प्रचक्षते, वि. रिष्टं
क्षेमाशुभाभावेषु, अ. रिष्टं पापाशुभयोः, ह.

रिष्टि. रिष्टिः खड्गे नाशुभे स्त्री, मे. रिष्टिः खड्गे ससृङ्गौ च, वि.
रीढ़ा. अवज्ञा कथ्यते रीढ़ा रीढ़ा गतिरपीष्यते, अने.

रीति. रीतिः स्त्रियां सप्रन्दप्रचारयोः । पित्तले लोहकीट्टे च, मे.
रीतिः प्रसारे सप्रन्दे च लोहकिट्टारकूटयोः, वि. रीतिस्तु पित्तले । वैद-
र्यादौ लोहकीट्टे सौमनि स्ववणे गतौ, हे. प्रचारसप्रन्दयो रीतिः, अ
रीतिस्तु लोहकिट्टारकूटयोः, त्रि.

रक्ता. रक्ताश्च काश्चने लोहे, मे, वि. रक्तां लोहे सुवर्णे च

हे. रुक्मं लोहसुवर्णयोः, त्रि. रुक्मं हेम विजानीयाद् रुक्मं रजतमु-
च्यते, अने.

रुच. रुच. रुचस्त्वप्प्रेम्णप्रचिक्षणे, मे, अ. रुचः पादपजातौ सत्राद्-
रुचोऽप्प्रेम्णप्रचिक्षणे, वि. रुचोऽस्त्रिग्वपरुषयोः, हे.

रुच्. रुक् स्त्री शोभादुपतौच्छासु, मे. रुक् शोभाकिरणेच्छासु, हे.
रुक् शोभाकिरणेच्छासु चेष्यते, वि.

रुचक. रुचको वीजपूरे च निष्के दन्तकपोतयोः । न द्वयोः सर्जि-
काक्षारेऽपप्रश्वाभरणमाल्ययोः । सौवर्चलेऽपि माङ्गल्यद्रव्ये चापुत्रकटेऽपि
च, मे. रुचकं मङ्गलद्रव्ये ग्रीवाभरणदन्तयोः । उक्तटे वीजपूरे च सौव-
र्चलविडङ्गयोः । रोचनायां च रुचकमश्वभरणमाल्ययोः, वि. रुचकस्तु
मातुलुङ्गे निष्के सौवर्चलेऽपि च । रोचनायां विडङ्गे च मङ्गल्यद्रव्य-
दन्तयोः । अश्वसगभरणे माल्ये प्रोक्तटेऽपि प्रकीर्तितः, हे.

रुचि. रुचिः स्त्री दौप्तौ शोभायामभिष्वङ्गाभिलाषयोः, मे. रुचि-
र्दुःखतौ । स्मृहाभिष्वङ्गशोभासु, हे. रुचि र्मयूखे शोभायामभिष्वङ्गाभि-
लाषयोः, वि. अभिष्वङ्गे स्मृहायाञ्च गभस्तौ च रुचिः स्त्रियाम्, अ. दौप्ति-
श्चेच्छा तथा रुचिः, अने.

रुजा. रुजा रोगे च भङ्गे, मे. रुजा त्वामयभङ्गयोः, हे. रुजा
स्याद् रोगभङ्गयोः, त्रि.

रुण्डिका. रुण्डिका द्वारपिण्ड्यां च दूतिकायां रणक्षितौ, मे, वि.

रुदथ. रुदथः शुनि कुक्कुटे, वि. रुदथः कुक्कुटशुनोः, हे.

रुद्र. रुद्रो वषभे, ह.

रुधिर. रुधिरोऽङ्गारके पुंसि क्लीवं तु कुङ्कुमाऽरुजोः, मे. रुधि-
रोऽङ्गारके प्रोक्तो रुधिरं कुङ्कुमाऽरुजोः, वि. रुधिरं घुस्त्रणे रक्ते रुधिरो
धरणीसुते, हे. रुधिरं कुङ्कुमेऽपि च, त्रि, हा. कुङ्कुमं रुधिरं ज्ञेयं
रुधिरं क्षतजं स्मृतम्, अने.

रमा. रमा सुग्रीवदारेषु विशिष्टलवणाकरे, मे. रमा सुग्रीव-

दारेषु विशिष्टे लवणाकरे, वि. रुमा स्याल्लवणाकरे । सुग्रावपलजाम्, ह.

रु. रु नार् सृगदैत्ययो, मे. रु रुर्गे दैत्यभेदे, वि. रु र्दैतेज
सृगे, हे. दैत्यभेदे सृगे रुः, ति.

रुच. V. रुच.

रुढ. रुढं जाते प्रसिद्धे च, मे.

रूप. रूपं स्वभावे सौन्दर्ये नाणके पशुशब्दयोः । ग्रन्थावृत्तौ नाट-
कादौ आकारश्लोकयोरपि, वि, मे. स्याद् रूपं श्लोकशब्दयोः । पशावाकारे
सौन्दर्ये नाणके नाटकादिके । ग्रन्थावृत्तौ स्वभावे च, हे. ग्रन्थावृत्तौ
पशौ शब्दे स्वभावे नाटकादिषु । रूपमाकारसौन्दर्यनाणकेष्वपि दृश्यते,
ति. रूपं मूर्त्ते च विद्वमे, अने. रूपं सृगेऽपि विज्ञेयम्, ह.

रूपक. रूपकं नाटके धूर्त्तं काव्यालङ्कारेऽपि च, मे. रूपकं
नाटके धूर्त्तं काव्यालङ्कारे विदुः, वि. रूपकं नाटके प्रोक्तं काव्यालङ्कार-
धूर्त्तयोः, हे.

रूप्य. रूप्यः स्यात् सुन्दरे त्रिषु । आहतस्वर्णरजते रजते च नपुं-
सकम्, मे. रूप्यं स्यादाहते स्वर्णरजते रजतेऽपि च । रूप्यं प्रशस्तरूपे तु
वाच्यवत् समुदीरितम्, वि. रूप्यमाहतहेलादौ रजते रूपवत्यपि, हे.
रूप्यं प्रशस्तरूपेऽपि, अ. रूप्यं त्रिषु सुरूपके । आहतस्वर्णरजते रजते
च नपुंसकम्, ति.

रेक. रेकः शङ्कानीचविरचेने, मे. रेकः शङ्काविरकेयोः । हीने-
ऽपि, हे. रेको विरेके शङ्कायां रेकः स्यादधमेऽपि च, वि.

रेखा. रेखा स्यादल्पके कञ्चन्याभोगोल्लेखयोरपि, हे, वि.

रेचनी. रेचनी त्रिवृतादन्तप्रोः, मे. रेचनी त्रिवृतादन्तीगुन्द्रा-
रोचनिकासु च, वि. रेचनी गुन्द्रा दन्ती रोचनिका त्रिवृत्, हे.

रेणु. रेणुः स्त्रीपुंसयो धूलौ पुंलिङ्गः पर्पटे पुनः, मे. रेणुः
पर्पटके धूलग्रामल्पे, वि. रेणु धूलग्रां पर्पटके, हे.

रेणुका. रेणुकापि हरेणौ च जामदग्न्यस्य मातरि, मे. रेणुका.

तु हरेणुं सप्रात् जमदग्ने च योषिति, हे. रेणुकापि हरेणौ सप्रात् जम-
दग्निस्त्रियामपि, वि.

रैतस्. रैतः द्युको पारदे च, मे.

रैत. रैतं रेतसि पीयूषे षट्वासेऽपि सूतके, वि, मे. रैतं
पीयूषषट्वासयोः । रैतः सूतकयोः, हे.

रैप. रैपः सप्रान् निन्दिते क्रूरे, मे, वि. रैपः क्रूरे विगर्हिते, हे.

रैपस्. रैपाः सप्रादधमे क्रूरे कृपणेऽप्यभिधेयवत्, मे. रैपाः
सप्रादधमे क्रूरे कृपणेऽपि च कथ्यते, वि.

रैफ. रैफो रवर्णे पुंसि सप्रात् कुत्सिते पुनरन्ववत्, मे. रैफो
रवर्णे संप्रोक्तः कुत्सिते वाच्यवत् पुनः, वि. रैफोऽवद्यरवर्णयोः, हे. रवर्णे
पुंसि रैफः सप्रात् कुत्सिते वाच्यलिङ्गकः, अ. त्रिषु सप्रात् कुत्सिते रैफो
रवर्णे तु पुमानयम्, त्रि.

रैरिहाण. रैरिहाणस्तु पुंसि सप्रान् महादेवेऽम्बरेऽपि च, मे.
रैरिहाणो हरेऽम्बरे, वि. रैरिहाणोऽम्बरे रुद्रे, हे.

रैवती. रैवती हलिपत्रां सप्रात् ताराभिन्माहभेदयोः, मे.
रैवती हलिपत्रां सप्रात् ताराभेदेऽपि माहषु, वि. रैवती बलभार्यप्रायां
नक्षत्रभिदि माहषु, हे. रैवती हलिपत्रां भे स्मरपत्रां च रैवती, त्रि.

रैवा. रैवा स्यान् नील्यां रत्यां नदीभिदि, मे. रैवा तरङ्गिणीभेदे
रैवा नील्यां स्मरस्त्रियाम्, वि. रैवा मन्मथयोषिति । नील्यां मेकल-
कन्यायाम्, हे.

रै. राः पुंसि स्वर्णवित्तयोः, मे. राः स्मृतः स्वर्णवित्तयोः, वि.
रास्तु सुवर्णं जलदे धने, हे. स्वर्णेऽपि राः, अ.

रैवत. रैवतस्तु सुवर्णालौ शैलभेदे च शङ्करे, मे. रैवतस्तु सुवर्णालौ
शैलभेदेऽपि शूलिनि, वि. रैवतः स्यादुज्जयन्ते सुवर्णालौ पिनाकिनि, हे.
शैलभेदे सुवर्णालौ शङ्करेऽपि च रैवतः, त्रि.

रोक. रोकस्तु क्रयभिद्दीप्तो रोकं नावि चले विले, मे. रोकं क्रय-

णभेदे नावि विले चरे । रोकोऽंशौ, हे. रोकौ दीप्तौ विले रोकं नौकाकय-
णभेदयोः, वि. विले रोकं रुचौ पुमान्, त्रि.

रोग. रोगः कुष्ठौषधे व्याधौ, मे. रोगः कुष्ठौषधे गदे, वि.

रोचन. रोचनी कर्कशे स्त्रियाम् । रोचना रक्तकङ्क्षारे गोपित्त-
वरयोषितोः । रोचनः कूटशात्मल्यां पुंसि स्याद्, रोचके त्रिषु, मे. रोचनो
रक्तकङ्क्षारे रोचनः कूटशात्मलौ । मङ्गल्येऽपि च गोपित्ते रोचना रुचिर-
स्त्रियाम्, वि. रोचनः कूटशात्मलौ । रोचना रक्तकङ्क्षारे गोपित्ते वर-
योषिति, हे. गोपित्ते रोचना कूटशात्मलौ रोचनः पुमान्, त्रि.

रोड. रोडः चोदे भवेत् पुंसि तृप्ते तु वाचप्रलिङ्गकः, मे.

रोदन. रोदनं क्रन्दनेऽश्चेऽपि दुरालभौषधौ स्त्रियाम्, मे. रोदनं
क्रन्दनेऽश्रुणि, वि. रोदनं त्वश्रुणि क्रन्दे, हे.

रोदस्, रोदसी. रोदश्च रोदसीति च । दिवि भूमौ पृथक् च स्यात्
सहोक्तप्राप्येतयोस्तथा, मे. रोदश्च रोदसी चापि दिवि भूमौ पृथक् पृथक् ।
सहप्रयोगेऽप्यनयो रोदः स्यादपि रोदसी, वि. रोद इव तु रोदसी ।
दिवि भुवुप्रभयोश्चापि, हे. भूद्यावौ रोदस्यौ रोदसी च ते, अ.

रोध्र. रोध्रो ना गालवे क्लीवमपराधे च किल्बिषे, मे. रोध्रः साव-
रके रोध्रमपराधेऽपि किल्बिषे, वि. रोध्रो लोध्रे रोध्रमवागसोः, हे.
वृक्षमित्पापयो रोध्रः, त्रि.

रोप. रोपो रोपणवाणयोः, मे, वि. रोपो रोपणेषू रोपं रन्ध्रे,
हे. शररोपणयो रोपः, त्रि.

रोमय. रोमयः स्यात् पशुङ्गारो रोमयः कौटवर्तनम्, अने.

रोमहर्षण. रोमहर्षणं रोमाञ्चे ना सूते च विभीतके, मे. रोमहर्षण-
मितेप्रतद् रोमाञ्चेऽपि विभीतके, वि. रोमहर्षणाख्या तु रोमोद्गमे विभीतके, हे.

रोषण. रोषणः पारदे हेमधर्षणोषरयोः पुमान् । क्रोधने वाचप्रलिङ्गः
स्यात्, मे. रोषणः पारदे हेमकषणोषरयोस्तथा । रोषणेऽपि, वि. रोषणो-
ऽमर्षणे हेमधर्षे पारद ऊपरि, हे.

रोहक. रोहकः प्रेतभेदे ना रोदुरि त्रिषु विद्युतः, मे.

रोहिणी. रोहिणी कण्ठरुग्भिदि । भभित्कद्रुभरासोमवल्केषु लोहि-
तागवोः, मे. रोहिणी कद्रुलोहिणां रोहिणी लोहितागवोः । कण्ठरोगा-
न्तरे भे च सोमवल्के च रोहिणी, वि. रोहिणी सोमवल्के भे कण्ठरोगा-
न्तरे गवि । लोहिताकद्रुलोहिणोः, हे. अथ रोहिणी । नक्षत्रे रोहि-
तायां च, त्रि.

रोहित्. रोहिन् ऋग्यां लताभेदे स्त्री नाङ्के, मे. रोहित् सूर्य-
लताभिदोः, वि.

रोहित. रोहितं कुङ्कुमे रक्ते ऋजुशकशरासने । पुंसि स्थान् मौन-
वृगयो भेदे रोहितकद्रुमे, मे. रोहितं रुधिरं धीर ऋजुशकशरासने ।
रोहितो मौनवृगयो भेदे रोहितकद्रुमे, वि. रोहितो लोहिते मौने ऋगे
रोहितकद्रुमे । रोहितं ऋजुशकास्त्रे धीरे, हे. रोहितवृजुशकास्त्रे रक्ते
ना वृगमौनयोः, त्रि. रोहितं शककोदण्डो रोहितो मत्स्यपुङ्गवः । रोहितो
लोहितो वर्णो वृगराजस्तु रोहितः, अने.

रोहिताश्व. रोहिताश्वश्चित्रभानौ हरिश्चन्द्रवृषात्मजे, मे. रोहिताश्वो
वृहङ्गानौ हरिश्चन्द्रवृषात्मजे, वि. रोहिताश्वो ऊताशने । हरिश्चन्द्रवृषसुते, हे.

रोहिन्. रोही रोहितकेऽश्वत्यवटपादपयोः पुमान्, मे. रोही रोहि-
तकेऽश्वत्यवटपादपयोरपि, वि. रोही रोहितकेऽश्वत्ये वटे, हे.

(रो) रौहिष. रौहिषं कर्तृणे क्लीवं पुंसि स्याद् हरिणान्तरे, मे.
रौहिषं कर्तृणे ज्ञेयं रौहिषो हरिणान्तरे, वि. रौहिषः । वृगकर्तृण-
मत्स्येषु, हे.

रौद्र. रौद्रो धर्मे रसे चण्डां स्त्री तीव्रं भीषणे त्रिषु, मे. रौद्रो
नाश्वरसान्तरे । रौद्रोऽतिभीषणे तीव्रं रौद्री स्कन्दस्य मातरि, वि. रौद्रो
भीष्मं रसे तीव्रं रौद्री गौर्याम्, हे.

रौरव. रौरवो नरके घोरे, मे. वि. रौरवो भीषणे नरकान्तरे,
हे. रौरवौ घोरनरकौ, त्रि.

रौहिणेय. रौहिणेयोऽन्यवद् वत्से ना बुधे च हलायुधे, मे. रौहि-
णेयो भवेद् वत्से रेवतीरमणे बुधे, वि. रौहिणेयो वत्से बुधे बले, हे. वत्से
बुधे बले रौहिणेयः, त्रि.

रौहिष. V. रोहिष.

ल. लः शक्रे ला तु दाने सप्राद् ग्रहणेऽपि निगद्यते, मे. क्रिया
ककुद्गतो मांसं पिनाको भू बलानुजः । लम्पटः शकसंज्ञश्च वाद्यो रान्तो
लकारकः, मा. लो दीप्तौ द्यां लश्च भूमौ भये चाह्लादनेऽपि च । लो वाते
लवणे च सप्रात् लो दाने च प्रकीर्तितः, ए.

लक्ष. लक्षा न पुंसि सङ्ख्यायां क्लीवं व्याजशरव्ययोः, मे. लक्षं
शरव्ये सङ्ख्यायां लक्षं ऋद्धिं कथयते, वि. लक्षं व्याजशरव्ययोः । सङ्ख्या-
यामपि, हे. सङ्ख्यायां तु न ना लक्षं क्लीवं व्याजशरव्ययोः, त्रि.

लक्षण. लक्षणं नाम्नि चिह्ने च सारसप्रां लक्षणा क्वचित्, मे.
लक्षणं नाम्नि चिह्ने च सौमित्रौ चापि लक्षणः, वि. लक्षणा सारसी, त्रि.
लक्षणं नामचिह्नयोः । लक्षणं च लक्षणस्तु सौमित्रौ लक्षणो यथा, हे.

लक्ष्मण. लक्ष्मणा त्वोषधीभेदे सारसग्रामपि योषिति । राम-
भ्रातरि पुंसि सप्रात् सत्रीके चाभिधेयवत्, मे. लक्ष्मणं लाव्धने नाम्नि
रामभ्रातरि लक्ष्मणः । लक्ष्मणौषधिसारसप्रोः सत्रीके चाभिधेयवत्, वि.
लक्ष्मणः औयुते लक्ष्मणौषधी सारसस्त्रियाम्, हे. दाशरथिः औमांश्च लक्ष्मणः,
त्रि. सारसो लक्ष्मणः प्रोक्तो लक्ष्मणो राघवानुजे, अने. V. लक्ष्मण.

लक्ष्मन्. लक्ष्म चिह्ने प्रधाने च, मे, वि. लक्ष्म चिह्नप्रधानयोः
अ. लक्ष्माख्या कन्दजातिः सप्रात् विह्ने लक्ष्म च लक्ष्मणम्, अने.

लक्ष्मी. लक्ष्मीः सम्पत्तिशोभयोः । ऋद्धौषधे च पद्मायां वृद्धि-
शोभौषधेऽपि च । स्त्री फलिन्याम्, मे. लक्ष्मीः श्रीरिव सम्पत्तिपद्माशोभा-
प्रियङ्गु, वि. लक्ष्मीः श्रीशोभासम्पत्प्रियङ्गु, पु, हे. सम्पत्कमलयो लक्ष्मीः
त्रि. V. विश्वम.

लक्ष्मीपति. लक्ष्मीपतिः पुमान् वासुदेवे नरपतावपि, मे. लक्ष्मी

पति वीसुदेवे लवङ्गद्रुमपूगयोः, वि. लक्ष्मीपति र्जनाईने । पूगे लवङ्ग-
वृक्षे च, हे.

लक्ष्मीपुत्र. लक्ष्मीपुत्रस्तु पुंलिङ्गः कामदेवे तुरङ्गमे, मे. लक्ष्मीपुत्रः
स्मरं ह्ये, वि. लक्ष्मीपुत्रो ह्ये कामे, हे. लक्ष्मीपुत्रो स्मरह्यौ, त्रि.

लक्ष्य. लक्ष्यं स्यादपदेशेऽपि श्रवणेऽपि नपुंसकम्, मे. लक्ष्यं
श्रवणे सङ्ख्यायां लक्ष्यं कङ्कनि सम्मतम्, वि.

लग्न. लग्नं राशुप्रदये क्लीवं सक्तलज्जितयोस्त्रिषु, मे. लग्नं राशुप्र-
दये लग्नं सक्तलज्जितयोरपि, वि. लग्नन्तु लज्जिते । राशीनामुदये सक्ते,
हे. राशीनामुदयो लग्नं सक्तलज्जितयोस्त्रिषु, त्रि.

लघिष्ठ. लघिष्ठोऽत्यल्पके भेले, मे. लघिष्ठोऽत्यल्पके भेलेऽपि, वि.
लघिष्ठो भेलकेऽपि च, हे.

लघु. लघुरगुरौ च मनोज्ञे निःसारं वाचप्रवत् क्लीवम् । शीघ्रे च
कृष्णागुरुणि षट्कायामौषधौ तु स्त्री, मे. लघुर्मनोज्ञनिःसारागुरुषु प्रथितो
लघु । कृष्णागुरुणि शीघ्रे च स्पृकायां च स्मृता लघुः, वि. लघुः स्पृका
लघुसारं ऋस्वं चार्वागुरु द्रुतम्, हे. त्रिष्विष्टेऽल्पे लघुः, अ. षट्कायां स्त्री
लघुः क्लीवं शीघ्रे कृष्णागुरुष्वपि, त्रि.

लघ्वी. लघ्वी लाघवयुक्तायां प्रभेदे सप्रन्दनसत्र च, मे. लघ्वी ऋस्वविव-
क्षायां प्रभेदे सप्रन्दनसत्र च, वि, हे.

लङ्का. लङ्का रक्षःपुरीशाखाशकिनीकुलटासु च, मे, वि. लङ्का
तु शाखा शकिनी कुलटा पुरी, हे. नगरीशाखयोर्लङ्का, त्रि.

लङ्ग. लङ्गस्तु सङ्गषिङ्गयोः, मे. लङ्गः सङ्गे च षिङ्गे च, वि.

लङ्कन. लङ्कनं वृषवासे सत्रात् क्रमणे सवनेऽपि च, मे, वि. लङ्कनं
भोजनत्यागे सवने क्रमणेऽपि च, हे.

लञ्ज. लञ्जः सत्रात् पट्टकच्छयोः, वि, हे, हा.

लट. लटः प्रमादवचनदोषयोः पुत्रदाहृतः, वि.

लङ्गा. लङ्गा करञ्जभेदे सत्रात् फले वाद्ये खगान्तरे, मे, वि. लङ्गा

पत्तिकुसुम्भयोः, हे. करञ्जभित्फले लङ्का वाद्यपत्तिप्रभेदयोः, वि. लङ्का शिल्पां खगान्तरे, ह्य.

लता. लता प्रियङ्गुशाखयोः । घक्काजोतिष्मतीवस्त्रीलताकस्तूरिकासु च । माधवीदूर्वयोः, मे. लता ज्योतिष्मतीदूर्वाशाखावस्त्रीप्रियङ्गुषु । स्पृक्कामाधव्योः कस्तूर्यग्राम्, हे. लता ज्योतिष्मतीस्पृक्काशाखावस्त्रीप्रियङ्गुषु । लता कस्तूरिकायाञ्च माधवीदूर्वयोरपि, वि. कस्तूरीष्टक्यो-
र्लता, वि.

लभ्य. लभ्यं युक्ते च लब्धये, मे, वि. लभ्यं लब्धये युक्तं च, हे. युक्ते च लभ्यं सप्तात्, वि.

लम्पाक. लम्पाको लम्पटे देशे, मे, वि, हे.

लम्बकर्ण. लम्बकर्णः स्मृतोऽङ्कोठपादपे ऋग्लेऽपि च, मे, वि. लम्ब-
कर्णः पुनश्चङ्गे । अङ्कोठे, हे. ऋग्लेऽपि लम्बकर्णः सप्तात्, वि.

लम्बा. लम्बा पद्मालयागौयर्गोस्तित्तुम्बग्रामपि स्त्रियाम्, मे. लम्बा
श्रौतित्तुम्बयोः, वि.

लम्बोदर. लम्बोदरः सप्तादुद्धाने गणानामधिपेऽपि हि, मे. लम्बो-
दरः सप्तादुद्धाने गणानामधिपेऽपि च, वि, वि. लम्बोदरः सप्तादाक्षाने
प्रमथानाञ्च नायके, हे.

लय. लयो विनाशे संश्लेषे साम्ये तौर्थप्रतिकसत्र च, मे, वि. लय-
स्तौर्थत्वयीसाम्ये संश्लेषणविलासयोः, हे. अथ श्लेषवाद्ययोः । लयः, वि.

ललज्जिह्व. ललज्जिह्वोऽन्यवद् हिंस्रं क्रमेलकश्रुनोः पुमान्, मे.
ललज्जिह्वो मतो हिंस्रं क्रमेलकश्रुनोरपि, वि.

ललना. ललना कामिनीनारीभेदजिह्वासु योषिति, मे. ललना
नाडिकाभेदे जिह्वायां वरयोषिति, वि. ललना स्त्री नारी जिह्वा, हे.
योषित् जिह्वा च ललना, वि.

ललाम. ललामं लाञ्छने ध्वजे । शृङ्गे प्रधाने भूषायां रम्ये बालधि-
युक्तेषुयोः । तुरङ्गे च प्रभावे, मे. ललामं पुच्छपुण्ड्राश्वभूषाप्राधान्यकेतुषु,

अ. भूषायां लाङ्गूले प्रधानशृङ्गप्रभावपुण्ड्रेषु । ध्वजलक्ष्म्यतुरङ्गेषु नवसु
ललामं प्रयुज्यते प्राज्ञैः, हे. V. ललामन्.

ललामन्. ललाम स्यात् प्रभावे च लाञ्छनध्वजवाजिषु । शृङ्गे
प्रधाने भूषायामपि बालधिपुण्ड्रयोः, मे. ललाम च ललामञ्च लाञ्छनध्वज-
वाजिषु । शृङ्गे प्रधाने भूषायां रस्ये बालधिपुण्ड्रयोः । प्रभावे च, वि. लला-
मवत् ललामाश्चे चिह्नं शृङ्गपताकयोः । रस्ये प्रधाने भूषायां पुण्ड्रे
पुच्छप्रभावयोः, हे. ह्ये पुच्छे ध्वजे पुण्ड्रे शैले पुंसि गुणाधिके । विषे धामनि
भूषायां ललामेति बुधैर्मतम्, अने.

ललित. ललितं त्रिषु । ललिते चेष्टितेऽपि स्यात् हारभेदे तु
न द्वयोः, मे. ललितं हारभेदे सप्रादीष्टिते ललितेऽपि च, वि. ललित-
मीष्टिते । ललितो हारभेदे सप्रात्, हे.

लव. लवो लेशे विनाशे च छेदने रामनन्दने, मे, वि. लवः काल-
भिदि च्छिदि । विनाशे रामजे लेशे, हे. लवश्चेदनलेशयोः, ति.

लवण. लवणं सैन्धवादौ ना सिन्धुरक्षोभिदो रसे । तदशुक्ते
वाचप्रलिङ्गः सप्रात् नदीभेदतिषोः स्त्रियाम्, मे. लवणो रसरक्षोऽब्धिभेदेषु
लवणान्विते, वि. लवणो राक्षसे वले । अब्धिभेदे लवणा त्विट्, हे.

लाङ्गल. लाङ्गली तोयपिप्पल्यां क्लीवन्तु कुसुमान्तरे । गोदारणे
तृणराजगृहदारुविशेषयोः, मे. लाङ्गली जलपिप्पल्यां लाङ्गलं कुसुमान्तरे ।
सौरेऽपि लाङ्गलं तालगृहदारुविशेषयोः, वि. लाङ्गलं तालहलयोः पुष्प-
भिदगृहदारुणोः । लाङ्गली जलपिप्पल्याम्, हे. लाङ्गलं हलमिध्यते, अने.

लाङ्गलिन्. लाङ्गली नालिकेरे द्वौ रेवतीरमणे पुमान्, मे. लाङ्गली
बलभद्रे सप्रात् नारिकेले च लाङ्गली, वि. लाङ्गली बलभद्रे सप्रात् नारि-
केले, हे.

लाङ्गु(ङ्गू)ल. लाङ्गुलं पुच्छशेफसोः, मे. लाङ्गूलं मोहने पुच्छे, वि.
लाङ्गूलं शिम्भपुच्छयोः, हे.

लाज. अथ लाजः सप्रादाद्र्तण्डुले । नपुंसकमुशीरेऽथ स्त्रियां

पुंभूम्नि चाक्षते, मे. लाजाः सुप्र भृष्टधान्येषु लाजः सप्रादाद्र् तण्डुले ।
उशीरे लाजमुद्दिष्टम्, वि. लाजः सप्रादाद्र् तण्डुले । लाजास्तु भृष्टधानाः
सुप्र लाजं पुनरुशीरके, हे.

लाञ्छन. लाञ्छनं नामचिह्नयोः, मे. लाञ्छनं लक्षणे नाम्नि, वि.
लाञ्छनं लक्ष्यसंज्ञयोः, हे.

लाट. लाटो देशान्तरेऽंशुके, मे. लाटो वस्त्रदेशयोः, हे. लाटो
देशांशुकेऽपि च, वि. लाटोऽंशुके च देशे च, त्रि.

लालस. लालसौत्सुक्यदृष्ट्यातिरेकयाञ्जासु च द्वयोः, मे. लालसो
लालसाऽपि सप्राद् याञ्जादृष्ट्यातिरेकयोः । औत्सुक्ये च, वि. लालसो
लोलयाञ्जयोः, हे. लालसे प्रार्थनौत्सुक्ये, अ.

लालाटिक. लालाटिकः प्रभो भालदर्शिन्यास्त्रेषणान्तरे । कार्या-
क्षमे, मे. लालाटिकः प्रभो भालदर्शिन्यास्त्रेषणान्तरे । कार्याक्षमेऽपि,
वि. लालाटिकः सप्रादास्त्रेषे भवेत् कार्याक्षमेऽपि च । प्रभो भालदर्शिनि
च, हे. लालाटिकः प्रभो भालदर्शी कार्याक्षमश्च यः, अ.

लासक. लासको लासप्रकारिणि । मयूरे लसके च, मे. लासको
लसके लासप्रकारिण्यपि मयूरके, वि. लासकौ केकिनर्तकौ, हे.

लासप्र. लासप्रं तौर्यतिके मतम् । नृत्ये च, मे. लासप्रं तौर्यतिके
नाट्ये, वि.

लिङ्ग. लिङ्गं चिह्नेऽनुमाने च साङ्गोक्तप्रकृतावपि । शिवमूर्ति-
विशेषेऽपि मेहनेऽपि नपुंसकम्, मे. लिङ्गं मेहनचिह्नयोः । शिवमूर्ता-
वनुमाने साङ्गोक्तप्रकृतावपि, हे. लिङ्गं चिह्नेऽनुमानेऽपि साङ्गोक्तप्रकृता-
वपि । शिवमूर्तिविशेषेऽपि मेहने च प्रचक्षते, वि. लिङ्गं चिह्नश्रेफसोः
अ. व्यक्ते साङ्गोदिते लिङ्गं स्थाणौ श्रेफसि लक्षणे । पुंस्त्वादौ, त्रि.

लिप्त. लिप्तं विलिप्तविषदिग्धयोः । भुक्ते, मे. लिप्तं भुक्तविलि-
प्तयोः । विषाक्ते, हे. लिप्तं विषाक्ते भुक्ते च वाच्यवत् सप्राद् विलेपिते, वि.
लौ. लौः श्लेषणे च चपले, मे.

लीला. लीला केलिविलासयोः । शृङ्गारभावचेष्टायाम्, मे. लीलां विदुः केलिविलासखेलाशृङ्गारभावप्रभवक्रियासु, वि. लीला केलि विलासश्च शृङ्गारभावजा क्रिया, हे. लीला विलासक्रिययोः, अ.

लुब्ध. लुब्ध आकाङ्क्षिणि व्याधे, मे, हे. लुब्धो नृगद्युकाङ्क्षिणोः, वि.

लूता. लूता दूर्णनाभपिपौलिकागदान्तरे, मे. लूता तु रोगे पिपौलिकोर्णनाभयोः, हे. लूता पिपौलिकायां सप्रादूर्णनाभे गदान्तरे, वि.

लूतामर्कटक. लूतामर्कटकः पुत्रीनवमालिकयोः कपौ, हे. लूतामर्कटकः पुत्रां नवमाल्यां स्रवङ्गमे, वि.

लूनक. लूनको भेदिते पशौ, मे. लूनकः सप्रात् पशौ भिन्ने, वि. लूनकस्तु पशौ भिन्ने, हे.

लेख. लेखो लेख्ये सुरे लेखा लिपिराजिकयो रमता, मे, वि. लेखो लेख्ये देवते च लेखा राज्ञां लिपावपि, हे. लेखो देवेऽपि पन्तौ, त्रि.

लेखन. लेखनं क्लेदने भूर्जे लिपिन्यासे, मे. लेखनं क्लेदने भूर्जे लिपिन्यासे च लेखनम्, वि. लेखनम् । भूर्जे क्लेदे लिपिन्यासे, हे. क्लेदे भूर्जे च लेखनम्, त्रि.

लेखनिक. लेखनिकः कथितो लेखहारके । लेखेषु परहस्तेन स्वहस्तस्य च लेखके, मे. लेखनिकस्तु तत्र यः । स्वहस्तं परहस्तेन लिखितेषु विलेखयेत् । लेखहारे, हे. लेखनिको लेखहारे यः स्वहस्तं विलेखयेत् । लेखेषु परहस्तेन तत्रापेक्ष प्रदर्शितः, वि.

लेप. लेपः प्रलेपने जग्धौ, मे. लेपस्तु सुधाजमेनालेपनेषु च, वि. लेपस्तु लेपने । अशने च सुरायां च, हे. लेपौ लेपनजमेने, त्रि.

लोक. लोको जनेऽपि भुवने, मे. लोकस्तु भुवने जने, वि, अ. लोको विश्वे जने, हे.

लोचक. लोचको मांसपिण्डेऽक्षितारकायाञ्च कज्जले । ललाटाभरणे स्त्रीणां कदलीनीलवस्त्रयोः । निर्बुद्धौ कर्णपूरे च मौर्व्यां अश्लयचर्मणि, मे. लोचको मांसपिण्डे स्यादक्षितारे च कज्जले । ललाटाभरणे स्त्रीणां कदली-

नीलवस्त्रयोः । निबुद्धौ कर्णपूरे च मौवर्णां म्रूक्षयचर्मणि, वि. लोचको
नीलवाससि । कज्जले मांसपिण्डेऽक्षितारे स्त्रीभालभूषणे । निबुद्धौ कर्णिका-
मोचाजग्रासु प्रमूक्षयचर्मणि, हे. नीलवस्त्रेऽक्षितारायां लोचको निर्मलौ
त्रिषु, त्रि.

लोत. लोतमश्रुणि चोरिते, वि.

लोमश. लोमशो मुनिमेषयोः । लोमान्विते स्त्रियां काकजङ्घा-
मांसीवचांसु च । म्रूकशिश्विमहामेदाकाशीशे शाकिनीभिदि, मे. लोमशो
लोमसंयुते । मेढ्रके चाय कासीसमृगालीजटिलासु च । लोमशा म्रूकशिश्विप्राश्च
मर्कटीकाकजङ्घयोः । महामेदातिबलयोः शाकिनीभिदि चेष्यते, वि. लोमशो
लोमयुक्तेऽवौ लोमशा शाकिनीभिदि । महामेदाकाकजङ्घामृगालीजटिलासु
च । काशीशेऽतिबलाम्रूकशिश्वीमर्कटिकासु च, हे. लोमशो मेढ्रकेऽपि
स्यात्, त्रि.

लोल. लोलः स्याद्वाचप्रलिङ्गकः । सट्ठणे चञ्चले लोला जिह्वा-
कमलयोः स्त्रियाम्, मे. लोलञ्चलसट्ठणयोः । लोला जिह्वाकमलयोः, वि.
लोलञ्चले सट्ठणे च लोला तु रसनाश्रियोः, हे. जिह्वाकमलयो लोला, त्रि.

लोह. लोहोऽस्त्री शस्त्रके लोहे जोङ्गके सर्वतैजसे, मे. लोहं काला-
यसे सर्वतैजसे जोङ्गकेऽपि च, हे. लोहसु शस्त्रके लोहं जोङ्गके सर्व-
तैजसे, वि.

लोहल. लोहलः मृङ्गलाधार्यं भवेदव्यक्तवाचि च, वि. लोहलः मृङ्ग-
लाधार्येऽव्यक्तवाचिनि च त्रिषु, मे. लोहलोऽस्तुवादिनि । मृङ्गलाधार्ये, हे.

लोहित. लोहितं रक्तगोशीर्षं कुङ्कुमे रक्तचन्दने । पुमान् नदान्तरे
भौमे वर्णे च त्रिषु तद्वति, मे. लोहितं कुङ्कुमे रक्ते गोशीर्षं च कुचन्दने ।
लोहितः स्यान् नदे भौमे वर्णभेदे च वाचप्रवत्, वि. लोहितो मङ्गले नदे ।
वर्णभेदे लोहितन्तु कुङ्कुमे रक्तचन्दने । गोशीर्षं रुधिरं युद्धे, हे.

लौहित्य. लौहित्यं लोहितत्वे स्यात् स्त्रीवं पुंसि नदान्तरे, मे.
लौहित्यः सागरे व्रीहौ, वि. लौहित्योऽभौ नदे व्रीहौ, हे.

व. वं प्रचेतसि जानीयादिवार्थं च तदव्ययम् । वः सान्त्वने च वाते च वरुणे च निगद्यते, मे. वं प्रचेतसि जानीयादिवार्थं च तदव्ययम्, वि. वः यश्चिमदिगीशे सप्रादौपम्ये पुनरव्ययम्, हे. बालो वामांसनिलयो मेदो वारिदवाहनौ । उत्तारी जलसंज्ञश्च खङ्गीशोऽपि वकारकः, मा. वः स्त्रुषे चाशये चैव प्रलये साधनेऽपि वः । मानसे वरुणे चैव वकारः सान्त्वनेऽपि च, ए.

वंश. पुंसि वंशः कुले वेणौ पृष्ठावयववर्गयोः, मे. वंशो वेणौ कुले वर्गे पृष्ठस्यावयवेऽपि च, वि. वंशः सङ्केतव्ये वेणौ पृष्ठावयववेऽपि च, हे. द्वौ वंशौ कुलमस्कारौ, अ. वंशो वर्गं च पृष्ठांशे, त्रि. वंशो वेणौ कुलेऽपि च, हा. पृष्ठास्थन्यपि वंशः, ह. मेरौ वृच्चविशेषे च वंशशब्दस्तु कामुके, अने. करिपृष्ठे कुले वेणौ वंशाख्या कविभिः स्मृता, अने.

वक्तव्य. वक्तव्यं कुत्सिते हीने वचनार्हे च वाचप्रवत्, मे. वक्तव्यो वाचप्रवद् गर्ह्यत्र वचोऽर्हहीनयोरपि, हे. गर्ह्यत्रहीनौ च वक्तव्यौ, अ.

वक्तृ. वक्ता तु पण्डितेऽपि स्याद् वाग्मिन्यप्यन्यलिङ्गकः, मे. वक्ता वाग्मिनि पण्डिते, वि.

वक्तृ. वक्तृं सुखे वृत्तभेदे, मे. वक्तृं कन्दोऽन्तरे सुखे, वि. वक्तृ-मासेत्र कन्दसि च, हे.

वक्त्र. वक्त्रः शनैश्चरे पुंसि पुटभेदे नपुंसकम् । त्रिषु क्रूरे च कुटिले, मे. वक्त्रः सप्रात् कुटिले क्रूरे पुटभेदे शनैश्चरे, वि. वक्त्रं पुटभेदे वक्त्रः कुटिले क्रूरभौमयोः, हे. वक्त्रः शनैश्चरे क्रूरे पुटभेदे तथऽवृजौ, त्रि.

वक्रनक्र. वक्रनक्रस्तु पिशुने तथैव शुक्लपक्षिणि, मे. वक्रनक्रः शुके खले, वि. वक्रनक्रौ खलशुक्रौ, हे.

वङ्ग. वङ्गः पर्याणभागे ना नदीपात्रे च भङ्गरे, मे. वङ्गः पर्याणभागे स्यान् नदीपात्रे च भङ्गरे, वि.

वङ्ग. वङ्गं सीसकरङ्गयोः । वार्ताकेऽपि च कार्पासे पुंभूम्नि नीट-रन्तरे, मे. वङ्गं सीसकरङ्गयोः । वङ्गः कार्पासवार्ताकदेशभेदेषु भाषितः, वि.

वङ्गः कार्पासे वृन्ताके वङ्गा जर्नपदान्तरे । वङ्गं त्रिपुणि सीसे च, हे.

वच. वचः कीरे वचौषधी । शारिकायाञ्च, मे. वचा सप्रादुगगन्धायां
सारिकायां शुके वचः, वि. वचः शुके वचौषधी । शारिकायाम्, हे.
सारिकायाञ्च वचा, ति.

वचक्र. वचक्रस्तु पुमान् विप्रे वावट्टकेऽभिधेयवत्, मे. वचक्र-
वाग्मिविप्रयोः, वि.

वज्ज. वज्जं स्यग्राद् बालके धात्रां क्लीबं योगान्तरे पुमान् ।
वज्जा स्त्रुह्यां गुड, स्याञ्च वज्जी स्त्रुह्यन्तरे स्मृता । दम्भोलौ हीरकेऽप्यस्त्री,
मे. वज्जं हीरकदम्भोलिबालकामलकेषु च । वज्जा गुडूचिकायां स्यात्, वि.
वज्जं कुलिशहीरयोः । बालके वज्जा त्वष्टता, हे. वज्जोऽस्त्री हीरके पवौ, अ.

वज्जिन्. वज्जी तु बुद्धे देवाधिपे पुमान्, मे.

वञ्चक. वञ्चकस्तु खले धूर्तं गृहवञ्चौ च जम्बुके, मे. अथ वञ्चकः
खलधूर्तयोः । जम्बुके गृहवञ्चौ च, वि. वञ्चको जम्बुके गेहनकुले खलधूर्तयोः,
हे. वञ्चकौ धूर्तफेरवौ, ति.

वञ्जुल. वञ्जुलः पुंसि तिनिशे वेतसाशोकयोरपि, मे. वञ्जुलो
वेतसाशोकतिनिशे, वि. वञ्जुलस्त्वशोके तिनिशद्रुमे । वानौरे, हे.

वट. बटौ त्रिषु गुणे पुंसि स्यान् न्यग्रोधकपर्दयोः, मे. बटो गोलौ
गुडं भक्ष्ये वटः साम्यवराटयोः । वटः कपर्दे न्यग्रोधे शुम्भवर्तिकयो बटौ,
वि. वटो गोलौ गुणे भक्ष्ये वट्ते साम्यवराटयोः, हे. वटौ त्रिषु गुणे पुंसि
न्यग्रोधे च कपर्दके, ति.

वठर. वठरोऽम्बष्ठशठयोः, हे. वठरः कुक्कुटे पुंसि शठे च, मे.
वठरः शठवेष्टयोः । कक्कुटे, वि.

वडवा. वडवा द्विजयोषिति । अश्व्यायां कुम्भदास्याञ्च नारीजात्य
न्तरेऽपि च, मे. वडवाऽश्वकुम्भदासप्रोः स्त्रीविशेषे द्विजस्त्रियाम्, वि.
वडवाऽश्व्यायां स्त्रीभेदे कुम्भदास्यां द्विजस्त्रियाम्, हे. वडवाऽश्वकुम्भ
दास्योः, ति.

वण्ट. वण्टः सग्रादस्ततोद्वाहे खर्वे कुन्तायुधेऽपि च, मे, वि. वण्टः कुन्तायुधे खर्वे भत्यास्ततविवाहयोः, हे.

वण्टर. वण्टरः स्थगिकारज्जौ लाङ्गूले कुक्कु, रस्य च। करीर-
कोषे तालस्य पञ्चवे च पयोधरे, मे. वण्टरस्तालपञ्चवे। करीरकोशे-
ऽपि, वि.

वण्टाल. वण्टालो युद्धभेदे च नौकायाश्च खनितके, मे. वण्टालं
भूरयो युद्धे नौकायाश्च खनितके, वि. वण्टालः भूरयुद्धौ खनितयोः, हे.

वण्ड. वण्डा तु पांशुलायां स्त्री त्रिषु हस्तादिवर्जिते, मे.
वण्डापि पांशुलायां सग्राद् वण्डो हस्तादिवर्जिते, वि.

वत. वतामन्त्रणसन्तोषखेदासुक्रोशविस्मये, मे, वि. वतामन्त्रणखेदयोः।
श्रुत्याश्चर्यप्राप्तुकम्पासु, हे. निन्दायां विस्मये वत, ह. खेदासुकम्पासन्तोष-
विस्मयामन्त्रणे वत, अ.

वतंस. वतंसस्तु पुमान् कर्णपूरशेखरयोरपि, मे. V. उत्तंस.

वत्स. वत्सः पुत्रादिवर्षयोः। तर्णके नोरसि क्लीवम्, मे. वत्सस्तर्णक-
पुत्रादिवर्षे वत्सस्तु वक्षसि, वि. वत्सा उरस्तुक्वर्षतर्णकाः, हे. वत्सौ तर्णक-
वर्षौ द्वौ, अ. पुत्रादौ तर्णके वर्षे वत्सः क्लीवस्तु वक्षसि, त्रि. वत्सौ तर्णक-
पुत्रकौ, अने. वत्सः संवत्सरेऽपि निर्दिष्टः, ह.

वदान्य. वदान्यो दानशौण्डे सग्रात् चारुवादिनि वाचप्रवत्, मे.
वदान्यो दानशौण्डे सग्राद् वदान्यश्चारुभाषिणि, वि. वदान्यः प्रियवागुदार-
शीलयोरुभयोरपि, हे. वदान्यो वल्गुवागपि, अ. वदान्यस्तग्रागवान् सुवाक्, त्रि.

वध. वधो हिंसकहिंसयोः, हे.

वधू. वधूः स्त्री शारिवौषधे। स्नुषाशटीनवोद्वास्त्रीभार्याष्टकाङ्ग-
नासु च, मे. वधूः स्नुषानवोद्वास्त्रीभार्याष्टकाङ्गनासु च। श्रद्धां च
शारिवायां सग्रात्, वि. वधूः पत्न्यां स्नुषानार्योः षट्कासारिवयोरपि, हे.
वधू र्जाया स्नुषा स्त्री च, अ. षट्का महिला च वधूः, त्रि. वधू नारी वधू-
भार्या वधूः पुत्रवधूरपि, अने.

वन. वनं नपुंसकं नीरे निवासालयकानने, मे. वनं कानन-
नीरयोः । प्रवासे निलये चापि वनं प्रस्त्रवणेऽपि च, वि. वनं प्रस्त्रवणे
मेहे प्रवासेऽस्मसि कानने, हे. वने सलिलकानने, अ. वनं काननमस्त्र,
च, अने.

वनज. वनजा सुज्ञपर्णग्रां ना सुस्तके स्त्रीवमस्त्रुजे, मे. वनजो
सुस्तके पद्मे वनजं वनजो गजे । वनजा सुज्ञपर्णग्रां च, वि. वनजो
सुस्तके स्त्रुस्त्रेरमे वनजमस्त्रुजे । वनजा तु सुज्ञपर्णग्राम्, हे. गुस्त्रेऽपि
च वनजः, त्रि.

वनमालिन्. वनमाली तु गोविन्दे वाराच्यां वनमालिनी, मे, वि.

वनश्वन्. वनश्वा गन्धमार्जारै वञ्चकव्याघ्रयोः पुमान्, मे. वनश्वा
गन्धमार्जारै वञ्चकव्याघ्रयोरपि, वि. वनश्वा विप्रतारके । शार्दूले गन्ध-
मार्जारै, हे. वनश्वा जम्बुके व्याघ्रे, त्रि.

वनस्यति. वनस्यति नां द्रुमात्वे विनापुष्पफलद्रुमे, मे. वनस्यति-
वृक्षमात्वे विनापुष्पफलद्रुमे, वि. वनस्यति द्रुमात्वे । विनापुष्पफले
द्रौ च, हे. वृक्षमात्वेऽपि वनस्यतिः, त्रि.

वनित. वनिता जातरागस्त्रीस्त्रियोस्त्रिषु च याचिते । सेविते,
मे. वनिता जनितात्यर्थानुरागायां च योषिति । वनितं याचितेऽपि स्याद
वनितं सेवितेऽपि च, वि. वनितं तु स्यात् प्रार्थिते सेवितेऽपि च
वनितोत्पादितात्यर्थानुरागनार्थपि नार्थपि, हे. वनिता जनितात्यर्थानुरागायां
योषिति, अ.

वन्दनी. वन्दनी नतिजीवातुकटिमाचलकर्मसु, मे.

वन्य. वन्यं त्रिषु वनोद्भूते स्त्री वनास्त्रुसमूहयोः, मे. वन्यं वनभ
वन्या वनवारिसमूहयोः, वि.

वपन. वपनं बीजाधाने च सुगुहने, मे, वि. वपनं सुगुहने बीजा-
धाने, हे.

वपा. वपा विवरमेदसोः, मे, वि, हे. मेदो विलं वपा, त्रि.

वपुस्. वपुः क्लीवं तनौ शस्ताकृतावपि, मे. वपु भंश्याकृतौ देहे,
वि. वपुः शस्ताकृतौ देहे, हे.

वप्तृ. वप्ता तु जनके पुंसि वापकेऽप्यभिधेयवत्, मे.

वप्र. वप्रस्ताते पुमानस्त्वौ रेषुक्षेत्रे चये तटे, मे. पितृकेदारयो-
र्वप्रो वप्रः प्राकाररोधसोः, वि. वप्रः प्राकाररोधसोः । क्षेत्रे ताते चये रेणौ,
हे. वप्रस्ताते स्त्रियां क्षेत्रे चये रेणौ च रोधसि, त्रि. तटो वप्रः पिता वप्रो
वप्रः केदार इत्यपि, अने. गिरिसानुन्यपि वप्रम्, ह.

वमयु. वमयुः पुंसि वमने गजस्य करशीकरे, मे. वमयु वर्मनेऽपि
स्याद् गजस्य करशीकरे, वि. वमयु वर्मने काशे गजस्य करशीकरे, हे.

वमन. वमनं कर्दनेऽर्दने, मे, हे. वमनं कर्दनेऽर्दने । स्यादाहृतौ
च, वि.

वमि. वमि वान्तौ स्त्रियां पुंसि ऊताशने, मे. वमि वान्तौ ऊता-
शने, वि. वमि वान्तेऽनले, हे.

वयःस्थ. वयःस्था तु स्त्रियां ब्राह्मीगुडूचग्रामलकीषु च । सूक्ष्मै-
लायाञ्च काकोल्यां पथप्रायां तरुणे त्रिषु, मे. वयःस्थो वाचप्रवद् यूनि
वयःस्था शात्मलौद्रुमे । ब्राह्मीगुडूचीकाकोलीसूक्ष्मैलामलकीषु च, वि.
वयःस्थो मध्यमवया वयःस्था शात्मलौद्रुमे । ब्राह्मीगुडूचीकाकोलीसूक्ष्मै-
लामलकीषु च, हे. काकोल्यामलकी ब्राह्मी वयःस्था तरुणे त्रिषु, त्रि.

वयस्. वयः पक्षिणि बाल्यादौ यौवने च नपुंसकम्, मे. वयः
पक्षिणि बाल्यादौ वयो यौवनमात्रके, वि. वयस्त्वारुण्ये बाल्यादौ खगे, हे.
खगबाल्यादिनो वयः, अ.

वर. वरो जामातरि वृतौ देवतादेरभौक्षिते । पिङ्गे पुंसि त्रिषु
अष्टे कुङ्कुमे तु नपुंसकम् । वरी प्रोक्ता शतावर्थां वरा च सप्तात् फलतिके ।
मनागिष्टे वरं क्लीवं केचिदाहुस्तदव्ययम्, मे. वरोऽभीष्टे देवतादे वरो
जामातृषिङ्गयोः । अष्टेऽन्यवद् वरो वृतौ वरं काश्मीरजे मतम् । त्रिफलायां
वरा प्रोक्ता शतावर्थां वरी वरम् । अव्यदन्तु मनागिष्टे, वि. वरो वृतौ ।

विटे जामातरि ओष्ठे देवतादेरभीक्षिते । वरं तु वुष्टणे किञ्चिदिष्टौ
वरी प्रतावरौ, हे. देवाद्वते वरः ओष्ठे त्रिषु क्लीवं मनाक्प्रिये, अ. वरो
जामातरि वते कुङ्कुमे च नपुंसकम्, त्रि. वरौ ओष्ठज्जताग्रनौ, अने.

वरचन्दन. वरचन्दनमाख्यातं कालीये देवदारुणि, मे. वरचन्दन-
मान्नातं कालीये देवदारुणि, वि. वरचन्दनं देवदारुणि । कालीये, हे.

वरट. वरटा द्वयो र्बरस्थां स्त्री हंस्थां च तत्पतौ पुमान्, मे. वरटा
हंसयोषायां गन्धोल्यां वरटाऽपि च, वि. वरटा हंसयोषिति । गन्धोल्यां
च, हे.

वरण. वरणस्तु पुमान् तिक्तशकप्राकारयोरपि । क्लीवं कन्यादि-
वरणे वेष्टने स्त्री नदीभिदि, मे. वरणस्तिक्तशकेऽपि प्राकारे वरणं मतम्,
वि. वरणो वरुणद्रुमे । प्राकारे वरणं वृत्याम्, हे.

वरण्ड. वरण्डोऽप्यन्तरे वेदौ समूहमुखरोगयोः, मे. वरण्डा सारिका
वर्तिशस्त्रभेदे च योषिति, मे. वरण्डोऽप्यन्तरावेदौ सन्दोहमुखरोगयोः, वि.
वरण्डा सारिकावर्तिशस्त्रधेनुषु कथ्यते, वि. वरण्डो वदनामये । अन्तरा-
वेदौ सन्धे च वरण्डा शारिका क्षुरी । वर्तिः, हे. वरण्डो वदनामये ।
समूहे चान्तरावेद्याम्, त्रि.

वरण्डक. वरण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्टके । वर्तुले, मे. वर-
ण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्टके । संवर्तुले, वि. वरण्डकस्तु मातङ्ग-
वेद्यां यौवनकण्टके । संवर्तुले च भित्तौ च, हे.

वरत्ना. वरत्ना रज्जुकक्षयोः, मे. वरत्ना वर्तिकक्षयोः, हे.

वरद. अथ वरदा स्त्रियाम् । कन्यायां वाचप्रलिङ्गस्तु प्रसन्ने
समर्धके, मे. वरदोऽपि प्रसन्ने स्याद् वरदः शान्तचेतसि । वरदापि च कन्या-
याम्, वि. वरदः पुनः । प्रसन्ने शान्तचित्ते च वरदा तु कुमारिका, हे.

वरला. वरला बारला चापि गन्धोलीहंसकान्तयोः, मे. वारला
वरला चापि गन्धोलीहंसयोषितोः, हे.

वरवर्णिनी. वरवर्णिनी तु लाक्षाहरिद्रारोचनासु च । फलिन्या-

वराक-वरुण ।

सुत्तमानारौसाधौयस्यामपि स्त्रियाम्, मे. स्याद् वरवर्णिनी लाक्षाहरिद्रा-
रोचनासु च । स्त्रीरत्ने च फलिन्यां च दृश्यते वरवर्णिनी, वि. वरवर्णिन्यङ्गना-
लाक्षाप्रियङ्गुषु । रोचनायां हरिद्रायाम्, हे. स्त्रीरत्ने च हरिद्रायां लाक्षायां
वरवर्णिनी, हा.

वराक. वराकः सङ्गरे पुंसि शोचनीयेऽभिधेयवत्, मे. वराकः सङ्गरे
शोचेत्, वि. वराकः शोचप्रणयोः, हे. वराको मूर्खके भौरौ, अने.

वराङ्ग. वराङ्गं योनिमातङ्गमस्तकेषु गुडत्वचि, मे, वि. वराङ्गं
योनी शीर्षे गुडत्वचि । कुञ्जरे च, हे. वराङ्गन्तु गुडत्वचि गजे पुमान्, त्रि.
वराङ्गं मूर्धगुह्ययोः, अ.

वराटक. वराटकः पद्मवैजकोशे रज्जौ कपर्दके, मे. वराटकः स्तूल-
रज्जौ पद्मवैजे कपर्दके, वि. वराटकः पद्मवैजकोशे रज्जौ कपर्दके, हे. कप-
र्दरज्जु राजीववैजकोशे वराटकः, त्रि.

वरारोह. वरारोहा कटावपि । वरारोहस्तु कथितो हस्तप्रारो-
हावरहयोः, वि. वरारोहो गजारोहे वरारोहा कटावपि, हे.

वराह. वराहः शूकरे विष्णौ मानभेदेऽद्रिमुस्तयोः, मे. वराहः
शूकरे मेघे सुस्तकेऽपि, त्रि. वराहोऽद्दे किरौ विष्णौ नाणकेऽप्यद्रिमुस्तयोः,
वि. वराहो नाणके किरौ । मेघे सुस्ते गिरौ विष्णौ, हे.

वरिष्ठ. वरिष्ठं मरिचेऽपि च । ताम्बे क्लीवं तित्तिरौ ना वरोरुत-
मयोस्त्रिष्टु, मे. वरिष्ठः स्यादुत्तरे प्रवरे तित्तिरावपि । वरिष्ठं मरिचे
ताम्बे, वि. वरिष्ठस्तु तित्तिरौ । वरिष्ठं मरिचे ताम्बे वरोरुतमयोरपि, हे.
वरिष्ठं मरिचेऽपि च । ताम्बे चोत्तरे च, त्रि.

वरीयस्. वरीयान् योगभिच्छेष्टवरिष्ठेष्वतियूनि च, मे. वरीया-
नतियूनि स्याद् वरिष्ठे अष्टयोगयोः, वि. वरीयान् अष्टयोगयोः । अति-
यून्यतिविस्तीर्ण, हे. (अतिशये) वरीयांस्तूरवरयोः, अ.

वरुण. वरुणस्तारभेदेऽप्यु, पश्चिमाशापतावपि, मे. वरुणस्तारभेदेऽप्यु,
प्रतीचौपतिस्वर्ययोः, वि. वरुणोऽर्कऽप्यतावपि, हे.

वर्क्य. वर्क्यो रथगुप्तौ स्याद् वर्क्यं चर्मवेषमनोः, मे, वि. वर्क्यं
स्यात् तमुखाणे रथगोपनवेषमनोः, हे. वर्क्यो निजराष्ट्रकः, त्रि.

वर्कर. वर्करः परिहासे स्याच्छागे युवपशावपि, मे. वर्करस्तरणे
मेघे, वि. वर्करः पशुनर्मणोः, हे.

वर्कराट्. वर्कराटः कटाक्षे स्यात् तरुणादित्यरोचिषि । नारीपयो-
धरोत्सङ्गकान्तदत्तनखक्षते, मे. वर्कराटः कटाक्षे स्यात् तरुणादित्यरोचिषि ।
स्त्रीणां पयोधरोत्सङ्गकान्तदत्तनखेऽपि च, वि. वर्कराटस्तु तरुणादित्य-
रोचिःकटाक्षयोः । स्त्रीणां पयोधरोत्सङ्गकान्तदत्तनखेऽपि च, हे. वर्कराटः
कटाक्षे च स्त्रीणां स्नननखक्षते, त्रि.

वर्चस्. वर्चो नपुंसकं रूपे विष्टायामपि तेजसि । पुंसि चन्द्रस्य
तनये, मे. वर्चो दीप्तौ पुरीषे च वर्चो रूपेऽपि च क्वचित्, वि. वर्चस्तु तेजसि ।
गूढे रूपे, हे. तेजःपुरीषयो वर्चः, अ, अने.

वर्जन. अथ वर्जनं हिंसात्यागयोः, मे. वर्जनं त्यागहिंसयोः, वि. हे.

वर्ण. वर्णो द्विजादिशुक्लादियगोशुणकुयासु च । स्तुतौ ना न
क्षिप्रा भेदरूपाक्षरविलेपने, मे. वर्णः काञ्चनयज्ञयोः । वर्णो द्विजादौ
शुक्लादौ स्तुतौ रूपयगोऽक्षरे । विलेपने कुयायाञ्च वर्णः सप्राद् गुणभेदयोः,
वि. वर्णः स्वर्णे मखे स्तुतौ । रूपे द्विजादौ शुक्लादौ कुयायामक्षरे गुणे
भेदे गौतकमे चित्ते यज्ञस्तालविशेषयोः । अङ्गरागे च वर्णन्तु कुङ्कुमे, हे
वर्णो द्विजादौ शुक्लादौ स्तुतौ वर्णं तु वाक्षरे, अ. अक्षराणि स्मृता वर्ण
वर्णः श्वेतादयो गुणाः । वर्णो नाञ्चसुखे गाथा वर्णा ज्ञेया द्विजादयो
अने. वर्णो गुणाक्षरयगः शुक्लादिब्राह्मणादिषु । वर्णः स्तुतौ कुयायाञ्च वर्ण
सप्राद् रूपभेदयोः, शा. शुक्लादौ ब्राह्मणादौ च शोभायामक्षरे व्रते
गौतकमे स्तुतौ वेषे वर्णशब्दं प्रचक्षते, ह.

वर्णक. वर्णकश्चरणे स्त्री तु चन्दने च विलेपने, मे. वर्णकश्चर
। विलेपने चन्दने च वर्णकं सप्रात्, वि. अथ वर्णकः । विलेप
नश्चरणे, हे. लेखन्यां वर्णिकाऽपि सप्रात्, हा.

वर्णविलोङ्क. वर्णविलोङ्क एष श्लोकस्तेने च सन्धिचौरे च, मे. वर्णविलोङ्कः श्लोकच्छायाहारिणि कुम्भिले, वि. वर्णविलोङ्कः काव्यच्छाया-
हृतसन्धिचौरयोः, हे.

वर्णाट. वर्णाटो गायने चित्रकरे स्त्रीकृतजीवने, मे, वि. वर्णाट-
श्चित्तकारिणि । गायने स्त्रीकृतजीवे, हे. वर्णाटौ कामिगायनौ, त्रि.

वर्णिन्. वर्णीं स्याल्लेखके चित्रकरेऽपि ब्रह्मचारिणि, मे, वि. वर्णीं
पुनश्चित्तकरे लेखके ब्रह्मचारिणि, हे.

वर्तक. वर्तकस्तु खुरेऽश्वस्य विहगे वर्तिका द्वयोः, मे. वर्तकोऽश्व-
खुरे खगे, वि, हे. खुरेऽप्यश्वस्य वर्तकः, अ.

वर्तन. वर्तनो वामने क्लीवं वृत्तौ स्त्री पेषणाध्वनोः । न पुंसि
द्वलनालायां तर्कुपिण्डे च जीवने । वर्तिष्णौ त्रिषु, मे. वर्तनौ तर्कु-
पिण्डे स्याद् वर्तनौ मलने पथि, वि. वर्तनौ पथि । वर्तने तर्कुपिण्डे
च, हे. वर्तनस्तर्कुपीठेऽपि स्त्रियां वर्तनवर्त्मनोः, त्रि.

वर्तक. वर्तकः नदीभेदे काकनीडे जलावटे, मे, वि. वर्त-
कः काकनीडे जलावटे, हे.

वर्ति. वर्ति भेषजनिर्माणे नयनाञ्जनलेखयोः । गात्रानुलेपनी-
दीपदशादीपेषु योषिति, मे. वर्ति दीपदशादीपगात्रानुलेपनीषु च ।
वर्ति भेषजनिर्माणे नयनाञ्जनलेखयोः, वि. वर्ति गात्रानुलेपन्यां दशायां
दीपकस्य च । दीपे भेषजनिर्माणे नयनाञ्जनलेखयोः, हे. वर्ति दीप-
दशास्यपि, त्रि. वर्ति दीपदशा स्तुतं वर्तिर्नैवाञ्जनोचितम्, अने.

वर्तिका. कठिन्यामपि वर्तिका, हा.

वर्त्मन्. वर्त्मन् नेत्रच्छदे मार्गः, मे. वर्त्मन् नेत्रच्छदेऽध्वनि, हे, अ.
अक्षिरोम स्मृतं वर्त्म वर्त्म मार्गः प्रकीर्तितः, अने. नयनच्छदेऽपि वर्त्म,
ह. वर्त्म नेत्रच्छदाध्वनोः, वि.

वर्धन. वर्धनं वृद्धिवर्धिष्णुच्छेदे षट्त्वां तु वर्धनी, मे. वर्धनं
वेदने वृद्धौ वारिधान्यां तु वर्धनी, वि. वर्धनं वेदने वृद्धौ वर्धनी तु गल-

न्तिका, हे. छेदे दृष्टौ च वर्धनम्, त्रि. वर्धनं छेदने प्रोक्तं वर्धनं दृष्टिरुच्यते, अने. वर्धनी च घटी ज्ञेया वर्धनी तृणकूर्चिका, अने.

वर्धमान. वर्धमानः प्रश्नभेदे शरावैरगण्डविष्णुषु, मे, त्रि, वि. वर्धमानो वीरजिने स्वस्तिकैरगण्डविष्णुषु। प्रश्नभेदे शरावे च, हे.

वर्धित. वर्धितं प्रसूते छिन्ने पूरिते, मे. वर्धितं प्रसूते छिन्ने पूरिते चापि वर्धितम्, वि. वर्धितं छिन्नपूर्णयोः। प्रसूते, हे.

वर्ध्. वर्ध्ः सौसवरत्नयोः, हे. वर्ध् तपुवरत्नयोः, मे, वि.

वर्थ. वर्था पतिवरायां स्त्री वरेण्ये त्रिषु ना स्मरे, मे. वर्थः स्मरवरेण्ययोः, वि.

वर्ष. वर्षेऽस्त्री भारतादौ च जम्बूद्वीपाब्ददृष्टिषु। प्रादृत्काले स्त्रियां भून्ति, मे. वर्षं संवत्सरे दृष्टौ जम्बूद्वीपे घने विदुः। प्रादृत्काले तु वर्षाः सुप्रः, वि. वर्षस्तु समाद्वीपांश्चदृष्टिषु। वर्षधरेऽपि वर्षास्तु प्रादृषि, हे. स्याद् दृष्टौ लोकधात्वंशे वत्सरे वर्षमस्त्रियाम्, अ.

वर्षाभू. वर्षाभूः स्त्री च शोथघ्नां भूलताम्रवयोः पुमान्, मे. वर्षाभूः पुनर्नवायां सवे किञ्चुलकेऽपि च, वि. वर्षाभूः पुनर्नवायां सत्राद् गण्डूपदभेकयोः, हे. पुनर्नवायां वर्षाभूः स्त्री ना किञ्चुलके सवे, त्रि.

वर्ष्मन्. वर्ष्मं देहप्रमाणातिसुन्दराकृतिषु स्मृतम्, मे. वर्ष्मं देहे प्रमाणातिसुन्दराकारयोरपि, वि. वर्ष्मं पुनस्तनौ। प्रमाणे सुन्दराकारे, हे. वर्ष्मं देहप्रमाणयोः, अ. वर्ष्मं देहप्रमाणे स्याद् वर्ष्मं देहश्च कथ्यते, अने.

(ब)वर्हिस्. वर्हिः पुंसि ऊताशने। न स्त्री कुशे, मे. वर्हिः कुशऊताशयोः, वि. वर्हिः कुशेऽग्नौ, हे. वर्हिर् ना कुशशुष्मणोः, त्रि. वर्हिर् दर्भो जलं वर्हिः, अने.

वलय. वलयः कण्ठरोगे ना कङ्कणे पुनपुंसकम्, मे. वलयः कण्ठरोगे स्याद् वलयं कङ्कणेऽपि च, वि. वलयः कङ्कणं कण्ठरुक्, हे.

वल्क. वल्कं वल्कलशल्कायोः, मे. वल्कं तु वल्कले खण्डे, वि. वल्कं शकले त्वचि शल्कावत्, हे.

वल्गु. वल्गुः सप्राच्छगले पुंसि सुन्दरे चाभिधेयवत्, मे. वल्गु-
श्चागे मनोज्ञेऽपि वल्गु भाषितमन्यवत्, वि. वल्गुश्चागमनोज्ञयोः, हे.
वल्गुश्चागेऽपि, त्रि.

वल्मौक. वल्मौको रोगभेदे च नाकौ च पुंनपुंसकम्, मे. वल्मौको
वामलूरे सप्रान् सुनिरोगविशेषयोः, वि. वल्मौको नाकुवाल्मौक्यो रोग-
भेदे, हे.

वल्मभ. वल्मभो दयितेऽथ्यच्चे सल्लक्षणतुरङ्गमे, मे. वल्मभो दयिते-
ऽथ्यच्चे कुलीनाश्वे च वल्मभः, वि. वल्मभोऽथ्यच्चे कुलीनाश्वे प्रियेऽपि च, हे.
त्रिष्वथ्यच्चेऽपि वल्मभः, अ.

वल्सर. वल्सरं शाहले प्रोक्तं निर्जनस्थानकुञ्जयोः । वमचेत्वे च
मञ्जर्यां वल्सरौ तु प्रकीर्तिता, वि. वल्सरं कुञ्जमञ्जर्योः चेत्येनमसि
शाहले, हे.

वल्सव. वल्सवः स्वरूपकारे सप्राद् भीमसेने च गोदुहि, मे. वल्सवः
स्वरूपकारे सप्राद् भीमसेनेऽपि गोदुहि, वि. वल्सवः सप्रात् स्वरूपकारे
गोदोग्धरि वृकोदरे, हे. वल्सवः स्रुदगोपयोः, त्रि. वल्सवौ स्वरूपगोपालौ,
अने.

वल्सी. वल्सी सप्रादजमोदायां व्रतत्यामपि योषिति, मे. वल्सी
स्यादजमोदायां पुष्पभेदेऽपि वीरुधि, वि. वल्सी सप्रादजमोदायां लतायां
कुसुमान्तरे, हे.

वल्सरू. वल्सरू, स्याद् वनचेत्वे गहनोपरयोरपि । वल्सरू त्रिषु
संशुष्कमांसशूकरमांसयोः, मे. वल्सरू सप्राद् वनचेत्वे वाहनोपरयोरपि ।
वल्सरूमाङ्गः संशुष्कमांसशूकरमांसयोः, वि. वल्सरून्तु वनचेत्वे वाहनोप-
रयोरपि । शुष्कमांसे कोलमांसे, हे. स्याद्रूपरे वनचेत्वे वल्सरू गहनेऽपि
च । वल्सरू त्रिषु संशुष्कमांसशूकरमांसयोः, त्रि.

वश. वश बन्धप्रासुतायोपास्त्रौगवीकरणेषु च । त्रिष्वायत्वे
क्लौवमायत्तत्वे चेच्छाप्रभुत्वयोः, मे. वशमायत्ततायां सप्राद् वशमिच्छा-

प्रभुत्वयोः । वशा बन्धग्रासुतायोषास्त्रीगवौकरणीषु च, वि. वशो जन्म-
सृष्ट्यायत्तेष्वायत्तत्वप्रभुत्वयोः । वशा नार्यां बन्धप्रगव्यां हस्तिन्यां दुहित-
र्थपि, हे. वशा स्त्री करिणी च सग्रात्, अ. आयत्तताप्रभुत्वे च वशः
परवशे त्रिषु, त्रि.

वशिर. वशिरः पुमान् । किणिहीहस्तिपिप्पल्योः क्लीबेऽभिलवणे
स्मृतः, मे. वशिरं किणिहीसिन्धुलवणेभकणासु च, वि.

वसति. वसतिः सग्रात् स्त्रियां वासे यामिन्याञ्च निकेतने, मे.
वसतिः सग्रादवस्थाने यामिन्याञ्च निकेतने, वि. वसतिः स्यादवस्थाने
निशायां सदनेऽपि च, हे. वसती रात्रिवेश्मनोः, अ. वासेऽपि वसतिः,
त्रि. वसति जैनाश्रमेऽपि निर्दिष्टा, ह.

वसन. वसनं छादने वस्त्रे, मे, हे. वसनं छादनेऽंशुके, वि.

वसन्तद्रूत. वसन्तद्रूतश्चैत्रे सग्रात् पिकपञ्चमरागयोः । वसन्तद्रूती
पाटल्यामतिमुक्ते च योषिति, मे. वसन्तद्रूतश्चूते सग्रात् पिकपञ्चमरागयोः ।
वसन्तद्रूती पाटल्यां प्रतीतायतिमुक्तके, वि. वसन्तद्रूत आत्मके । पिके
पञ्चमरागे वसन्तद्रूत्यतिमुक्तके । पाटलायाम्, हे.

वसु. वसुर्ना देवभेदाग्निभायोक्तृवकराजसु । क्लीबे वृद्धौषधेऽप्ये
च रैरत्नमधुरे त्रिषु, मे. वसुर्मयूखाग्निधनाधिपेषु योक्ते वके स्याद्वसु
हाटके च । वृद्धौषधाख्यानधनेषु रत्ने वसु स्मृतं स्यान् मधुरेऽन्यवक्त्रे
वि. वसुस्वर्गनौ देवभेदे वृषे रुचि । योक्ते शुष्के वसु स्यादौ रत्ने वृद्धौषधे
धने, हे. देवभेदेऽनले रश्मौ वसु रत्ने धने वसु, अ. योक्ते च वसुराख्यानं,
त्रि. वसुः सूर्यो वसुर्देवो वसुर्वज्रिर्वासुर्मही । वसु रत्नं वसु द्रव्यं
वसवोऽष्टौ ध्रुवादयः, अने. अग्निधनरश्मिरत्नत्रिदशविशेषेषु भवति वसु-
शब्दः, ह.

वसुक. वसुकं रोमके पुंसि शिवमस्त्रार्कपर्णयोः, मे. वसुकः शिव-
मस्त्रां स्यादर्कपर्णं च रोमके, वि. वसुकं पुनः । रोमके वसुकसु स्याच्छि-
वमस्त्रार्कपर्णयोः, हे.

वस्ति. वस्ति द्वयोर्निर्हृहे नाभ्यधो भूम्नि दशामु च, मे.

वस्त्र. वस्त्रस्त्वक्रये पुंसि वेतने स्थान् नपुंसकम्, मे. वस्त्रं स्याद्-
वेतने मूल्ये वसनद्रव्ययोरपि, वि. वस्त्रं वस्त्रे धने मूल्ये वेतने, हे.

वस्त्रौकसारा. वस्त्रौकसारेन्द्रपुरे कुबेरनलिनीपुरोः, मे. वस्त्रौक-
सारा श्रीदस्य शकस्य नलिनीपुरोः, वि. वस्त्रौकसारा त्विन्द्रस्य धनदस्य
च । नलिनीपुर्योः, हे.

वह. वहः स्याद्-वृषभस्कन्धे वाहे गन्धवहेऽपि च, मे. वहः स्याद्-
वृषभस्कन्धदेशे गन्धवहेऽपि च, वि. वहो वृषभस्कन्धदेशे वायौ, हे. वृषभस्कन्धे-
ऽनिले वहः, लि.

वहति. वहति गर्वि । सचिवे पुंसि, मे. वहतिः सचिवे गवि, वि.

वहतु. वहतुः पथिके वृषभे पुमान्, मे. वहतुः पथिके वृषे, वि.

वह्नि. वह्निर्वैश्वानरेऽपि सप्रात् चित्रकाख्यौषधौ पुमान्, मे.

वा. वा सप्राद्-विकल्पोपमयो विवर्तके पादपूरणे । समुच्चये च
विस्वम्भे नानार्थातीतयोरपि, मे. वा समुच्चय एवार्थे उपमानविकल्पयोः,
हे. वा सप्राद्-विकल्पोपमयोरेवार्थेऽपि समुच्चये, वि. V. वा.

वागर. वागरस्तु गतातङ्गे समुच्चौ वाङ्मयेऽपि । विशारदेऽपि
शाणेऽपि निर्णये वारकेऽपि च, मे. वागरो वारके शाणे निर्णये वाङ्मये वृके ।
विशारदे समुच्चौ च गतातङ्गे च वागरः, वि. वागरो वारके शाणे
निर्णये वाङ्मये वृके । समुच्चौ पण्डिते चापि परित्यक्तभयेऽपि च, हे.

वाग्मिन्. वाग्मी पटौ सुराचार्ये, मे. वाग्मी वाचस्यतौ पटौ, वि.
वाग्मी पटुवृहस्ययोः, हे.

वाच् (चा). वाग्वाचे भारत्यां वचने स्त्रियौ, मे. वाग् वचने सर-
स्वत्यां भाषा गौ भारती यथा, वि. वाग् भारत्यां वचसप्रपि, हे.

वाचत्र. वाचत्रन्तु कुत्सिते हीने वचनार्हे च वाचवत्, मे.

वाज. वाजो निस्वनपक्षयोः । वेगे पुमानथ क्लीवं घृतयज्ञान्-
वारिष्ठ, मे. वाजं घृतेऽपि यज्ञान् वाजो निस्वनपक्षयोः । वाजं जले सुनौ

वाजः, वि. वाजं सर्पिषि वारिणि । यच्चान्ने वाजस्तु पक्षे सुनौ निस्वन-
वेगयोः, हे. वाजमन्त्रं गरुद्-वाजो वाजं पौयूषमिष्यते, अने.

वाजिका. वाजिका पक्षिजातिः स्याद्-वाजिका नीलमक्षिका, अने.

वाजिन्. वाजी वाणाश्चपक्षिषु, मे, वि. वाजी वाणे हये खगे,
हे. वाजिनोऽश्वेषुपक्षिणः, अ.

वाट. वाटो मार्गं दृतिस्थाने स्यात् कुटीवास्तुनोः स्त्रियाम्, मे.
वाटो दृतौ च मार्गेऽपि वाटी तु गृहनिष्कुटे, वि. वाटः पथि दृतौ वाटं
वरण्डेऽङ्गान्भेदयोः । वाटी वास्तौ गृहोद्याने, हे. पथि वास्तुनि वाटं
सप्रात्, त्रि.

वाडव. वाडवं करणे स्त्रीणां घोटकौघे नपुंसकम् । पाताले न
स्त्रियां पुंसि ब्राह्मणे वडवानले, मे. वाडवं करणे स्त्रीणाम् उर्वं विप्रेऽपि
वाडवः । वाडवं वडवासङ्घे वाडवो रसमानयोः, वि. वाडवं करणे स्त्रीणां
वडवौघे रसातले । वाडवो विप्र अग्नौ च, हे. अश्वौघे-वाडवं न स्त्री
पाताले ना द्विजौर्वयोः, त्रि. वाडवो वक्त्रिविप्रयोः, अने.

वाद. वादं दृढप्रतिज्ञयोः, मे. वादं दृढं प्रतिज्ञायाम्, वि. वादं
भृशप्रतिज्ञयोः, हे. भृशप्रतिज्ञयोर्वादम्, अ. अवश्यं भृशयोर्वादम्, च.

वाण. वाणः सप्राद् गोस्तने दैत्यभेदे केवलकाण्डयोः । वाणा
तु वाणमूले स्त्री नीलभिण्ड्यां पुनर्द्वयोः, मे. वाणः सप्रात् केवले
काण्डे काण्डावयवदैत्ययोः । वाणा भिण्ड्यां मता धीरैः, वि. बाणो
दृष्टविशेषे सप्रात् शरसप्रावयवे शरे । बलिपुत्रेऽपि, हे. बाणो बलिसुते
शरे, अ. बाणा भिण्ड्यां शरे वाणे, त्रि.

वाणि(णी). बाणी तु योषिति । व्रूतावपि सरस्वत्याम्, मे. बाणिः
सप्राद् व्रूतिभारतप्रो वाणि मूल्ये बलाहके, वि. वाणिरम्बुदे । व्रूतौ
मूल्ये सरस्वत्याम्, हे. वाणी व्रूतिश्च भारती, त्रि.

वाणिनी. वाणिनी नर्तकौमन्ताविदग्धवनितासु च, मे, वि. सप्राद्
वाणिनी तु नर्तक्यां द्वेकमन्तस्त्रियोरपि, हे. मदमन्ताविदग्धस्त्रीन-

नर्तकीषु च वाणिनी, हा. वाणिन्यौ नर्तकीदूत्यौ, अ. स्त्री विदग्धा च वाणिनी, वि.

वातकेलि. वातकेलिः कलालापे पिङ्गदन्तचते पुमान्, मे. वातकेलिः कलालापे पिङ्गानां दन्तलेखने, वि, हे.

वातखुड़ा. अथ वातखुड़ा वात्याराजशेषितयोरपि । पिच्छिलस्फोटिकायाश्च वामायांमपि योषिति, मे. भवेद् वातखुड़ा वात्यावामयो-
र्वातशेषिते । पिच्छिलस्फोटिकायाश्च, वि. वातखुड़ा मुनः । वात्यायां
पिच्छिलस्फोटे वामायां वातशेषिते, हे.

वातपुत्र. वातपुत्रो महाधूर्त भौमसेने हनूमति, मे. वातपुत्रो
हनूमति । महाधूर्तं च भौमे च, वि.

वातरायण. वातरायण उन्मत्ते निष्प्रयोजनपूरुषे । काण्डे च
करपत्रे च कूटे च शरसंकमे, मे, वि. वातरायणः क्रकचे सायके शरसंकमे ।
निष्प्रयोजननरे चापि, हे.

वातरूप. वातरूपस्तु वादलोत्कोचयोः शक्रकासुके, मे, वि. वात-
रूपः शक्रशरासने । वादलोत्कोचयोश्चापि, हे.

वातिग. वातिगः पुंसि भण्टाक्यां धातुवादिनि चान्यवत्, मे.
वातिगः कथितो भण्डे धातुवादिनि वातिगः, वि.

वादल. वादलः पुंसि वात्यायां वाचप्रवन् मारुतासहे, मे. वादलो
वातसङ्घाते वातले मारुतासहे, वि. वादलो वातले वातसमूहे मारुताहते,
हे. वादलः पुंसि वात्यायामपि वातासहे त्रिषु, अ.

वादर. V. वार्दर.

वान. वानं शुष्कफले शुष्के सूप्रतिकर्मकटे गतौ, मे. वानं
शुष्कफले शुष्के कटे सौवनकर्षणि । जलसंख्यवातोर्मिसुरङ्गागतिसौरभे,
वि. वानं शुष्कफले शुष्के सौवने गमने कटे । जलसंख्यतवातोर्मिसुरङ्गा-
सौरभेषु च, हे. अथ फले शुष्के वानं सूप्रते कटे गतौ, वि.

वानप्रस्थ. वानप्रस्थो मधूकेऽपि सप्तात् तृतीयाश्रमे पुमान्, मे.

वानप्रस्थो मधूके सत्रात् किंशुके चाश्रमान्तरे, वि. वानप्रस्थो मधूकद्रौ किंशुकाश्रमभेदयोः, हे. वानप्रस्थो मधूकेऽपि सत्रात् तृतीयेऽपि चाश्रमे, त्रि.

वानीर. वानीरश्चित्तकेऽपि च, हा.

वापित. वापितं जीवाकृतसुण्डितयोस्त्रिषु, मे. वापितं सुण्डितं मतम् । जीवाकृते, वि. वापितं जीवाकृते सुण्डिते च, हे.

वाम. वामं धने हरे पुंसि कामदेवे पयोधरे । वल्गुप्रतीपस-
व्येषु त्रिषु नार्थां स्त्रियामथ । वामौ शृगालीवङ्गवारासभीकरभीषु च,
मे. वामं सव्ये प्रतीपे च द्रविणे चातिसुन्दरे । पयोधरे हरे कामे
विद्याद् वामामपि स्त्रियाम् । वामौ शृगालीवङ्गवारासभीकरभीषु च, वि.
वामः कामे सव्ये पयोधरे । उमानाथे प्रतिकूले चारौ वामा तु योषिति ।
वामौ शृगाल्यां करभीरासभीवङ्गवासु च, हे. वामौ वल्गुप्रतीपौ द्वौ, अ.
वामः प्रतिकूलेऽपि प्रोक्तः, ह.

वामन. वामनोऽप्यतिखर्वे च त्रिषु पुंसि तु दिग्गजे । हरावङ्कोट-
वृक्षे, मे. वामनोऽङ्कोठवैकुण्ठखर्वदक्षिणदिग्गजे, वि. वामनो दिग्गजे-
च्युते । खर्वे काण्डे, हे. वामनौ विष्णुदिग्गजौ । खर्वश्च, त्रि.

वामिल. वामिलो दान्त्रिके वामे त्रिषु, मे. वामिलो दान्त्रिके
वामे, वि, हे.

वायस. वायसोऽगुरुवृक्षे च श्रीवासध्वाङ्गयोः पुमान् । काकोदुम्ब-
रिकायाञ्च काकमाचत्राञ्च वायसौ, मे. वायसो नाडिजङ्घे सत्रात् श्रीवासे
चागुरुद्रुमे । काकोदुम्बरिकायाञ्च काकमाचत्रां च वायसौ, वि. वायसस्त्व-
गुरौ द्विके । श्रीवासे वायसौ काकोदुम्बरो काकमाचत्रपि, हे.

वायुफल. अथ वायुफलं शक्रकामुके करकेऽपि च, मे. भवेद् वायु-
फलं शक्रकामुके करकेऽपि च, वि. वायुफलन्तु जलदोपले शक्रशरा-
सने, हे.

वार. वारः सूर्यादिवासरे । • द्वारे हरे कुब्जवृक्षे वृन्दावसरयोः
वृक्षे । वारौ सत्राद् गजबन्धन्यां कलश्यामपि योषिति, मे. वारः सूर्यादि-

दिवसे द्वारेऽवसरवन्द्योः । कुब्जवृक्षे हरे वारो वारं मद्यस्य भाजने, वि.
वारः सूर्यादिवासरे । महेश्वरावसरयो वृन्दे कुब्जाख्यपादपे, हे.
निवहावसरौ वारौ, अ. कुब्जवृक्षे हरे वारम्, वि.

वारक. वारकोऽश्वगतौ पुंसि वाचप्रवत् स्थान् निषेधके, मे. वारको-
ऽश्वगतावश्वविशेषे च निषेधके, वि.

वारकिन्. वारकौ शत्रुचित्ताश्वपर्णीजीवपयोधिषु, मे.

वारकीर. वारकीरस्तु पुंसि सप्राद् वारग्राहिणि वाङ्मये । यूकायां
बालबन्धिन्यां नौराजितह्वेऽपि च, मे.

वारण. वारणं प्रतिषेधे सप्राद् वारणस्तु मतङ्गजे, मे, वि. वारणः
सप्राणं मतङ्गजे । वारणं तु प्रतिषेधे, हे.

वारला. V. वरला.

वारवाण. वारवाणस्तु कूर्पासे कवचेऽपि च, हे. कवचेऽपि वार-
वाणः, ह.

वारासन. वारासनं वाःसदने शूलापहारपालयोः, वि.

वाराहो. वाराहो मातृभेदे सप्राद् बिष्वक्सेनप्रियौषधौ, मे. वाराहो
मातृभेदे सप्राद् गृष्टिनामौषधेऽपि च, वि. वाराहो गृष्टिभेषजे । मात-
र्येपि, हे.

वारि. वारि वाग्वज्रबन्धन्योः स्त्री लौघेऽभ्युनि बालके, मे. वारिः
स्रुता सरस्वत्यां वारि क्लीवेरनौरयोः । वारौ घटौभवन्धन्योः, वि. वारि
क्लीवेरनौरयोः । वारि घन्ध्यां सरस्वत्यां गजबन्धनभुव्यपि, हे. करिणां
बन्धनस्थानं वारि वारि जलं मतम्, अने. V. वार.

वारुणी. वारुणी गण्डदूर्वायां प्रतीचौसुरयोरपि, मे, वि. वारुणी
पश्चिमा सुरा । गण्डदूर्वा, हे. सुरा प्रत्यक् च वारुणी, अ. वारुणी
मदिरा ज्ञेया पश्चिमा दिक् च वारुणी, अने.

वारुण्ड. वारुण्डो द्वारपिण्ड्यां स्त्री गण्डिस्थराजके पुमान् । न
स्त्रियां सेकपात्रे च मलेऽन्तः; अणस्य च, मे. वारुण्डः सेकपात्रे सप्राणं

मले दृक्कर्णयोरपि । गणिस्थराजे वारूढौ द्वारपिण्डग्रामदीरिता,
वि. वारूढस्तु कर्णदृङ्मले सेकभाजने । गणिस्थराजे, हे. नौसेचनेऽपि
वारूढः, हा.

वारूढ. वारूढ इत्ययम् । वस्त्राञ्चले कपाटेऽग्नौ पञ्चरे शम्बले-
ऽपि च, मे. वारूढः शम्बलेऽपि सग्राद् वस्त्राञ्चलकपाटयोः । पावके च,
वि. वारूढः शम्बले वस्त्राञ्चलेऽग्नौ पञ्चरेऽररौ, हे.

वार्त. वार्ता तु वर्तने वातिङ्गणे कृष्यादुग्रदन्तयोः । निःसारा-
रोग्ययोः क्लीवं वृत्तिमन्नीरुजोस्त्रिषु, मे. वार्ता वातिङ्गणे वृत्तौ वार्ता
कृष्यादुग्रदन्तयोः । वृत्तिमन्नीरुजो वार्ता वार्तमारोग्यफलानोः, वि. वार्ता
वार्ताकुग्रदन्तयोः । कृष्यादौ वर्तने वार्तं त्वारोग्यारोगफलानुषु । वृत्ति-
शालिनि, हे. वार्ता वृत्तौ जनश्रुतौ, अ. वार्तं कुशलनैरुजोः, वि.

वार्दर, वार्दुर. वार्दरं कृष्णलावौजदक्षिणावर्तशङ्खयोः । नौरे
च काकचिञ्चायां भारत्यां च नपुंसकम्, मे. वार्दुरं दक्षिणावर्तं शङ्खे
कृमिजनौरयोः । काकचिञ्चायाश्च वौजेऽपि वाचि वार्दुरमिष्यते, वि. वार्दरं
कृमिजे जले । काकचिञ्चायाश्च वौजे सग्राद् दक्षिणावर्तशङ्खयोः, हे.

वार्धक. वार्धकं वृद्धसङ्घाते वृद्धस्य भावकर्मणोः, मे. वार्धकं वृद्ध-
सङ्घाते वृद्धत्वे वृद्धकर्मणि, वि. वार्धकन्तु वृद्धत्वे वृद्धकर्मणि । वृद्धानां
समवाये च, हे.

वार्षिक. वार्षिकं त्रायमाणायां क्लीवं वर्षाभवे त्रिषु, मे. वार्षिकं
त्रायमाणे स्याद् वर्षाकालभवेऽन्यवत्, वि. वार्षिकं त्रायमाणायां वर्षा-
कालभवे, हे.

वालक. वालकोऽस्त्री पारिचार्यं त्रिषु स्यादङ्गुरीयके, मे. V. वालक.

वालुक. बालुका सिकतासु स्याद् बालुकं त्वेणबालुके, मे, वि. बालुका
तु सिकतासु बालुकं हरिबालुके, हे.

वाल्मीक. वाल्मीकस्तु समीकः स्याद् वाल्मीको वाग्विशारदः, अने.

वाल्हिक, वाल्हीक. यत्र वाल्हिकं वाल्हिकं धीरहिङ्गुनोः । द्वावेतौ

पुंसि देशस्य प्रभेदे तुरगान्तरे, मे. वाह्निको देशभेदेऽप्ये वाह्निकं घोर-
हिङ्गुनोः । अनयोरपि वाह्नीकः, वि. अथ वाह्निकः । देशभेदेऽप्यभेदे
च वाह्निकं हिङ्गु, कुङ्कुमम् । वाह्नैकवत्, हे. वाह्नीकं राभटेऽपि च, अ.
वाह्निकं हिङ्गुराख्यातं वाह्निकं कुङ्कुमं मतम् । वाह्निकं स्याज्जनपदो
वाह्निकाश्चाश्वाजातयः, अने.

वाष्प. वाष्प ऊष्मणि लोते, मे. वाष्पो नेत्रजलोष्मणोः, वि.
वाष्प ऊष्माच्चिजलयोः, हे. वाष्पमूष्माश्च, अ. वाष्प ऊष्मा तथाश्च
च, अने.

वास. वासो गेहेऽप्यवस्थाने वासा स्यादटरूपके, वि. वासो
वेश्मन्यवस्थाने वासा स्यादाटरूपके, हे.

वासन. अथ वासनं धूपनेऽपि च । वारिधान्याञ्च वस्त्रे च प्रत्या-
शाञ्चानयोः स्त्रियाम्, मे. वासनं वसने वीरासने ज्ञाने च धूपने, वि.

वासन्त. वासन्तौ माधवीयूयगोरुष्ट्रे नावहिते विषु, मे. वासन्तौ
माधवीयूयगोः पाटलायां क्रमेलके । वासन्तौ कोकिलेऽपि स्याद् वासन्तौ
विहिते विटे, वि. वासन्तः परपुष्टे सप्रात् करभे विहिते विटे । वासन्तौ
मागधीयूयौपाटलासु, हे.

वासर. वासरस्तु पुमान् नागप्रभेददिनयोरपि, मे. वासरो दिवसे
रागप्रभेदेऽपि च वासरः, वि. वासरो रागभेदेऽङ्गि, हे.

वासित. वासिता करिणीनार्यो वीसितं भाविते कृते, मे. वासिता
करिणीनार्यो वीसितं सुरभौकृते । ज्ञानमात्रे खगारावे वासितं वस्त्र-
वेष्टिते, वि. वासितम् । वस्त्रच्छन्ने ज्ञानमात्रे भावितेऽप्यथ वासिता ।
स्त्रीकरेणोः, हे. वासिता स्त्रीकरेणोश्च, अ.

वासुरा. वासुरा वासितायां सप्राद् वासतेयभुवि स्त्रियाम्, मे.
वासुरा वासितायां सप्राद् वासतेयग्रां मता भुवि, वि. वासुरा वासितारात्रयो-
र्भुवि, हे. ? वासुरा चालनी प्रोक्ता वासुरा बलभौ मता, अने.

वासु. वासु सप्राद् गृहभूपुर्यो गृहे सौमतरङ्गयोः, हे.

वास्वः वास्वोऽपि दिवसे वास्वं मन्दिरे च चतुष्पथे, वि. वास्वो ना दिवसे क्लीवं मन्दिरे च चतुष्पथे, मे.

वाहः वाहो भुजे पुमान् मानभेदाश्चट्षवायुषु, मे. वाहो भुजायां वाहस्तु मानभेदे ट्षे ह्ये, वि. वाहोऽश्वमानयोः । ट्षे वाहा तु बाहौ सग्रात्, हे. वाहो युग्मं घनो वाहः प्रवाहो वाह उच्यते । वाहो मायाविशेषश्च वाहो बाहुरिति स्मृतः, अने.

वाहसः वाहसो जलनिर्याणे श्यालौ सुनिषस्यके, मे. वाहसो जलनिर्याणेऽजगरे सुनिषस्यके, वि. वाहसोऽजगरे वारिनिर्याणसुनिषस्ययोः, हे.

वाहिनीः वाहिनी सग्रात् तरङ्गिण्यां सेनासैन्यप्रभेदयोः, वि. मे. वाहिनी तु सेनातङ्गेदसिन्धुषु, हे. स्ववन्तग्रामपि वाहिनी, अ. सेना नदी च वाहिन्यौ, त्रि.

वि. वि निग्रहे नियोगे च तथैव पदपूरणे । निश्चये सङ्गहे हेताव्याप्तिविनियोगयोः । ईषदर्थे परिभवे शुद्धावालम्बनेऽपि च । विज्ञाने, मे. वि अष्टातीतनानार्थे विः सग्रात् पक्षिष्वनव्ययम्, वि. वि अष्टेऽतीते नानार्थे, हे.

विकचः विकचः क्षपणे केतौ नाऽकेषे स्फुटितेऽन्यत्, मे. विकचः क्षपणे केतुग्रहे च स्फुटितेऽन्यवत्, वि. केतुग्रहेऽपि विकचः, त्रि.

विकटः विकटा वज्रवाराह्यां त्रिषूविकरालयोः, मे. विकटः सुन्दरे प्रोक्तो विशालविकरालयोः, वि. विकटः पृथुले पृथुरस्ययोः, हे. विकटं विद्धतं वृहत्, त्रि. विकटं अष्टेऽपि निर्दिष्टम्, ह.

विकल्पः विकल्पः पुंसि भ्रान्तौ कल्पने, मे.

विकारः विकारो विद्धतौ रुजि, मे. विकारो विद्धतौ रोगे, वि. हे. विकारो विद्धते रोगे, त्रि.

विकाशः विकाशः पुंसि विजने प्रकाशे, मे. विकाशो रहसि व्यक्ते, हे. व. वीकाशः.

विद्धतः विद्धतं त्रिषु बीभत्से रोगिते संस्कृतेऽपि च, मे. विद्धतं

संस्कृतेऽपि सप्राद् बीभत्से रोगितेऽपि च. वि. विकृतौ रोगिसंस्कृतः ।
बीभत्सश्च, हे. विकृतौ रोगिवीभत्सौ. त्रि.

विकृति. विकृति डिभ्वरोगयोः. वि. विकृतौ रुजि । डिभ्वे विकारे
मद्यादौ, हे.

विकेशौ. विकेशौ पटुवर्तौ सप्राद् विकेशौ निष्कचस्त्रियाम्, वि.

विक्रम. विक्रमस्तु पुमान् क्रान्तिमात्रे सप्राच्छक्तिसम्पदि, मे.
विक्रमः क्रान्तिमात्रे सप्राद् विक्रमः शक्तिसम्पदि, वि. विक्रमः शक्तिसम्पदि ।
क्रान्तौ च, हे. क्रान्तौ च विक्रमः, अ.

विकृतिन्. विकृतिन्नो जरसा जीर्णे शीर्णे चार्द्रं च वाचप्रवत्, मे.
विकृतिन्नो जरया जीर्णे शीर्णे चार्द्रं च वाचप्रवत्, वि. विकृतिन्ना जीर्ण-
शीर्णाद्वाः, हे.

विगत. विगतो निष्प्रभे वीते, हे. विगतौ वीतनिष्प्रभौ. त्रि.

विगूढ. विगूढो गर्हितेऽपि च । गुप्तेऽपि त्रिषु, मे. विगूढो गर्हप्र-
गुप्तयोः, हे. विगूढो गर्हिते गुप्ते, वि.

विग्रह. विग्रहः कायविस्तारे विभागे ना रणेऽस्त्रियाम्, मे. विग्रहः
समरे काये विस्तारप्रविभागयोः, वि. विग्रहो युधि विस्तारे प्रतिभाग-
शरीरयोः, हे. अथ विग्रहः । संग्रामे प्रविभागे च देहविस्तारयोरपि. त्रि.
विग्रहः समरे भेदे विग्रहो वपुरुचप्रते, अने. व्यासेऽपि विग्रहः सप्रात्, ह.

विघ्नकारिन्. विघ्नकारौ स्मृतौ घोरदर्शनेऽपि विघातिर्न, मे. वि.
विघ्नकारौ विघातसप्र कारके घोरदर्शने, हे.

विचकिल. भवेद् विचकिलो मल्लोप्रभेदे मदने पुमान्, मे. स्मृतौ
विचिकिलो मल्लोप्रभेदे मदनेऽपि च, वि. विचिकिलो दमनके मल्लप्राप्, हे.

विच्छिन्ति. विच्छित्तिरङ्गरागे विच्छेदे हावभेदे स्त्री, मे. विच्छित्ति-
रङ्गरागे सप्राद् हावविच्छेदयोरपि, वि. विच्छित्तिः सप्रादङ्गरागे हाव-
विच्छेदयोरपि, हे. छेदे विनाशे विच्छित्तिः, त्रि.

विच्छिन्न. विच्छिन्नश्च समालब्धे विभक्तेऽप्यभिधेयवत्, मे. विच्छिन्नश्च

समालम्बे विपन्ने कुटिलेऽन्यवत्, वि. विच्छिन्नं कुटिले स्यात् तु समालम्ब-
विभक्तयोः, हे. समालम्बे विभक्ते च विच्छिन्नं वाचप्रलिङ्गकम्, त्रि.

विजय. विजयः सप्राज्जये पार्थे स्त्रियां तिथप्रन्तरे स्मृता । उभा-
सख्याम्, मे. विजयस्तु जये पार्थे गौर्यां तु विजया तिथौ, वि. विजयो
जये । पार्थे विमाने विजयोमातत्सख्योस्तिथावपि, हे.

विजात. विजाताख्या प्रसूतायां जनिते विद्यतेऽपि च, वि. विजातो
विद्यते जाते विजाता तु प्रसूतिका, हे.

विजृम्भित. विजृम्भितन्तु चेष्टायां क्लीवं त्रिषु विकसरे, मे. अभुप्रयते
विकसिते चेष्टिते च विजृम्भितम्, त्रि.

विज्ञान. विज्ञानं ज्ञानकर्मणोः, मे. विज्ञानं कर्मणि ज्ञाने, वि.
विज्ञानं कामर्णे ज्ञाने, हे.

विट. विटोऽद्रौ लवणे पिङ्गे मूषिके खदिरेऽपि च, मे, वि, त्रि, हा.
विटस्तु मूषिके । खदिरे लवणे पिङ्गेऽद्रौ च, हे.

विटप. विटपो न स्त्रियां स्तम्बशाखाविस्तारपक्षवे । विटाधिपे ना,
मे. विटपः पक्षवे पिङ्गे विस्तारे स्तम्बशाखयोः, वि. विटपः पक्षवे स्तम्बे
विस्तारे पिङ्गशाखयोः, हे. स्तम्बेऽपि विटपोऽस्त्रियाम्, अ. विटपः
पक्षवे स्तम्बे पिङ्गे, त्रि.

विडङ्ग. विडङ्गस्त्रिष्वभिन्ने सप्रात् कृमिङ्गे पुंनपुंसकम्, मे.
विडङ्गं कृमिहे ख्यातं विडङ्गो नागरेऽन्यवत्, वि. विडङ्गस्तु सप्रादभिन्न-
कृमिङ्गयोः, हे.

विडाल. विडालो नेत्रपिण्डे सप्राद् दृषदंशकके पुमान्, मे. विडालो
नेत्रपिण्डे सप्राद् विडालोपि खगान्तरे । विडाली पूतनाभेदे लताघूकेऽपि
प्रस्यते, वि.

वितंस, वीतंस. वीतंसो बन्धनोपाये खगाणां पक्षिणामपि । तेषा-
मपि च विश्वासहेतोः प्रावरणेऽपि च, मे, वि.

वितण्डा. वितण्डा वादभेदे स्यात् कञ्चीशाके शिलाङ्गये । कर-

वीर्यामपि स्त्री स्यात्, मे. वितण्डा वादभेदे सप्रात् कञ्चीशाके शिलाह्वये ।
वितण्डा करवीर्याश्च, वि. वितण्डा कञ्चीशाके शिलाह्वये । करवीर्यां
वादभेदे, हे. वितण्डा शाकभिद्यपि, त्रि. वितण्डा करवीर्याश्च दर्वीवाद-
प्रभेदयोः, डा.

वितत. V. तत.

वितर्क. वितर्कस्तु पुमानूहे संशये च निगद्यते, मे. वितर्कः संशयो-
हयोः, वि, हे.

वितान. वितानो यच्च उल्लोचे विस्तारे पुंनपुंसकम् । क्लीबं
वृत्तविशेषे सप्रात् त्रिलिङ्गो मन्दतुच्छयोः, मे. वितानो यच्चविस्तारोल्लोचेषु
कतुकर्मणि । वृत्तभेदावसरयोर्वितानं तुच्छमन्दयोः, वि. वितानं कदके
यच्चे विस्तारे कतुकर्मणि । तुल्ये मन्दे वृत्तभेदे शून्यावसरयोरपि, हे.
कतुविस्तारयोरस्त्री वितानं त्रिषु तुच्छके । मन्दे, अ. रिक्ते वितान-
मुल्लोचे, त्रि. प्रोक्तं वितानमुल्लोचे वितानः शून्य उच्यते, अने.

वितुन्न. वितुन्नं सुनिषस्ते च शैवाले च नपुंसकम्, मे.

वितुन्नक. वितुन्नकस्तु धान्याके भाटामलमयूरके, मे. वितुन्नकस्तु
धान्याके तथा भाटामलौषधी, वि. वितुन्नकस्तु धान्यके । भाटामलौ-
षधी चापि, हे.

वित्त. वित्तं क्लीबं धने वाच्यलिङ्गं ख्याते विचारिते, मे. वित्तं
ख्याते धने लब्धे वित्तं ज्ञाते विचारिते, वि. वित्तं विचारिते ख्याते धने,
हे. वित्तं ख्याते धनेऽपि च, त्रि.

वित्ति. वित्तिर्विचारे च लाभसम्भावयोः स्त्रियाम्, मे. वित्ति-
ज्ञाने विचारे च लाभसम्भावयोरपि, वि. वित्तिस्तु सम्भवे । ज्ञाने लाभे
विचारे च, हे.

विदथ. विदथो योगिक्रतिनोः, मे, वि. विदथो योगिनि प्राप्ते, हे.

विदा. विदा ज्ञाने च निर्दिष्टा मनोषायाश्च योषिति, मे. विदा
ज्ञाने च बुद्धौ च, वि. विदा ज्ञानधियोः, हे.

विदार. विदारो जलोच्छ्वासाऽजिदारणे । विदारौ शालपर्णप्रां च रोगभेदेऽग्न्ययोः, मे. विदारो दारणे रणे । विदारौ शालपर्णप्रां च रोगभेदेऽग्न्ययोः, वि. विदारो बुधि दारणे । विदारौ रोगभेदे स्यात् शालपर्णीऽग्न्ययोः, हे.

विदारण. विदारणं विडम्बे च भेदे क्लीबं रणे द्वयोः, मे. विदारणं रणे भेदे विडम्बे च विदारणम्, वि. विदारणं भेदने स्यात् सम्पराये विडम्बने, हे.

विदित. विदितं बुधितार्थितयोः, मे. विदितं विदितार्थयोः, वि. विदितं बुधिते श्रुते, हे.

विदुर. विदुरो नागरे धीरे कौरवाणां च मन्त्रिणि, मे, वि. विदुरो नागरे धीरे धृतराष्ट्रानुजेऽपि च, हे.

विदुल. विदुलस्तु पुमान्मन्त्रवेतसे वेतसेऽपि च, मे.

विदूषक. विदूषकश्चाटुवटौ परनिन्दाकरेऽपि च, मे, वि. विदूषकोऽग्न्यनिन्दके । क्रीडनीयकपात्रे च, हे.

विदेह. विदेहः कायग्रन्थे स्याज्जनकान्वयभूमिपे, मे. विदेहो देहग्रन्थे स्याद् विदेहो मिथिले स्मृतः, वि. विदेहस्तु निर्देहे मैथिलेऽपि च, हे.

विद्ध. विद्धं सप्राद् वेधिते क्षिप्ते सदृशे बाधिते त्रिषु, मे. विद्धं सप्राद् वेधिते क्षिप्ते सादृश्येऽपि निगद्यते, वि. विद्धं सदृग्वेधितयोः क्षिप्ते, हे.

विदुयत्. विदुयत् तडिति सन्ध्यायां स्त्रियां त्रिषु तु निष्प्रभे, मे. विदुयत् सौदामिनीसन्ध्या निष्प्रभे त्वभिधेयवत्, वि.

विद्रव. विद्रवो विद्रुतौ धियि, मे. विद्रवस्तु पलायने । बुद्धौ च, वि. विद्रवो धीः पलायनम्, हे.

विद्रुम. विद्रुमो रत्नरत्नेऽपि प्रवालेऽपि पुमानयम्, मे. विद्रुमो रत्नरत्नेऽपि प्रवाले पञ्चवेऽपि च, वि. विद्रुमो रत्ने प्रवाले, हे.

विदस्. विद्वानात्मविदि प्राज्ञे पण्डिते चाभिधेयवत्, मे. वि. विद्वानात्मविदोः प्राज्ञे, हे. त्रिषु । विद्वान् विदंश्च, अ.

विधा. विधा गजाशने ऋद्धौ प्रकारे वेतने विधौ, मे. विधा गजान्ते ऋद्धौ च प्रकारे वेतने विधौ, वि. विधर्द्धिमूल्ययोः । प्रकारे-भान्नविधिषु, हे. विधा विधौ प्रकारे च, अ. प्रकारे वेधने विधा, त्रि.

विधात. विधाता तु वेधसि । स्मरे ना, मे. विधाता दृष्टिणे कामे, हे. विधाता वेधसि स्मरे, वि.

विधान. विधानं हस्तिकवले प्रेरणेऽभ्यर्चने धने । वेतनोपाय-विधिषु प्रकारे वैरकर्मणि, हे.

विधि. विधिर्ना नियतौ काले विधाने परमेष्ठिनि, मे. विधि-ब्रह्मविधानयोः । विधिवाक्ये च दैवे च प्रकारे कालकल्पयोः, हे. विधि विधाने दैवेऽपि, अ. विधि ब्रह्मणि काले च, त्रि. विधि विधाने नियतौ विधिः काले विधातरि, वि. काले कल्पेऽपि विधिः, ह.

विधु. विधुर्ना कर्पूरेन्दुविष्णुषु, मे. विधुः शशाङ्के कर्पूरे ऋषौ-केशेऽपि राक्षसे, वि. विधुश्चन्द्रेऽचुप्रते, हे.

विधुर. विधुरं सप्तात् परित्यजेन द्वयोर्विकले त्रिषु । रसालायां स्त्री, मे. विधुरं सप्तात् प्रविश्लेषे विधुरो विकलेऽन्यवत् । विधुरापि रसालायाम्, वि. विधुरं सप्तात् प्रविश्लेषे विकले विधुरा मुनः । रसालायाम्, हे. वैकल्येऽपि च विश्लेषे विधुरं विकले त्रिषु, त्रि. प्रत्यवायेऽप्यप्रविश्लेषे विधुरं स्मर्यते बुधैः, ह.

विधूत. विधूतं कम्पिते त्यक्ते, हे.

विनत. विनता तार्क्ष्यजनन्यां पिटकाभिदि । विनतः प्रणते भुग्ने शिञ्चिते चाभिधेयवत्, मे. विनता पिटकाभेदे विनता तार्क्ष्यप्रमातरि । विनतः प्रणते भुग्ने शिञ्चितेऽप्यभिधेयवत्, वि. विनतः प्रणते भुग्ने विनता पिटकाभिदि । सुपर्णायाम्, हे. .

विनय. विनया तु बलायां स्त्री शिञ्चायां प्रणतौ पुमान्. मे. विनयं

प्रणतो प्राङ्गः शिखायां विनया मता, वि. विनयः शिखाप्रणत्यो विनया तु बलौषधौ, हे.

विनायक. विनायकस्तु हेरम्बे तार्क्ष्यं विघ्ने जिने गुरौ, वि, मे. विनायको गणाधिपे । बुद्धे तार्क्ष्यं गुरौ विघ्ने, हे. सुगते च विनायकः, अ. गुरावनाथे गरुडे जिने विघ्ने विनायकः, त्रि.

विनिपात. विनिपातो निपाते स्याद्, दैवादिव्यसने पुमान्, मे. विनिपातोऽवपाते स्याद्, दैवादिव्यसनेऽपि च, वि. विनिपातस्तु दैवते । व्यसने चावपाते च, हे.

विनीत. विनीतः सुवहाश्वे स्याद्, बाणिज्यपि पुमांस्त्रिषु । जितेन्द्रियेऽपनीते च निभते विनयान्विते, मे. विनीतमुपनीते स्यादपनीते जितेन्द्रिये । बाणिजे सुवहाश्वे च निभते चाभिधेयवत्, वि. विनीतस्तु निभते निर्जितेन्द्रिये । बाणिजे साधुवाह्यश्वे विनयग्राहिते हते, हे.

विनेत. विनेता देशिके राज्ञि ना, मे. विनेता देशिके राज्ञि, वि. विनेता देशिके नृपे, हे.

विन्दु. विन्दुर्दन्तक्षतान्तरे । भ्रुवोर्मध्ये रूपकार्यप्रकृतौ दृषते पुमान् । वेदितर्थन्यलिङ्गः स्यात्, मे. विन्दुस्तु दन्तिदाने स्यात् तथा वेदिह-विप्रुषोः, वि. विन्दु, विप्रुट्-ज्ञातो रदक्षते, हे. विप्रुङ्-ज्ञाता च विन्दुः स्यात्, त्रि. विन्दुस्तु विदुरेऽपि च, हा.

विन्दुतन्त्र. विन्दुतन्त्रः पुमान् शारिफलके च तुरङ्गके, मे. विन्दुतन्त्रं विदुः शारिफलके च तुरङ्गके, वि. विन्दुतन्त्रं पुनः शारिफलके च तुरङ्गके, हे.

विन्ध्या. विन्ध्या स्त्रियां लवल्यां सप्तात् पुंसि व्याधाद्विभेदयोः, मे. विन्ध्या लुटौ लवल्यां च विन्ध्या रुक्शैलभेदयोः, वि. विन्ध्या व्याधाद्विभेदयोः । विन्ध्या लुटौ लवल्यां च, हे. ध्वान्ताचलौ मतौ विन्ध्या, अने.

विन्न. विन्नं विचारिते लब्धे, मे. विन्नं ज्ञाते स्थिते लब्धे, वि. विन्नं विचारिते लब्धे स्थिते, हे. लब्धे ज्ञाते स्थिते विन्नम्, त्रि.

विपञ्ची. विपञ्ची केलिवैष्णयोः, मे, वि.

विपणि. विपणिः पणप्रवौथप्राञ्च भवेदापणपणप्रयोः, मे, वि.

विपणिः पणप्रहृष्टयोः । पणप्रवौथप्राञ्च, हे. वणिकूपये च विपणिः, अ.

विपत्ति. विपत्तिरपि यातनापदोः, मे. विपत्ति यातनापदोः, हे, वि.

विपन्व. विपन्वं विपदाकान्ते त्रिषु पुंसि भुजङ्गमे, मे. विपन्वः कथितो मष्टे विपन्वश्च भुजङ्गमे, वि. विपन्वो भुजगे नष्टे, हे. विपन्वोऽहौ विपद्गते, त्रि.

विपाक. विपाकः पचने खेदे कर्मणो विसहृक्फले, मे. विपाकः कौतर्प्रते स्वादौ परिणामे च दुर्गतौ, वि. विपाकः परिणामे च दुर्गतिस्वाङ्-
नोरपि, हे. विपाकः परिणामेऽपि, त्रि.

विपाश. विपाशाख्या सरिद्भेदपाशवर्जितयो र्मता, वि.

विपुल. विपुलः पृथुलेऽगाधे मेरुपश्चिमभूधरे, मे, वि. विपुलः पृथु-
गाधयोः । विपुलार्थाभिदि क्षोण्याम्, हे.

विप्रति(तौ)सार. विप्रतीसार उद्दिष्टः कौकतेप्रऽनुशये रुषि, मे.
विप्रतीसारमिच्छन्ति कौकतेप्रऽनुशये रुषि, वि. विप्रतिसारस्वनुशये रुषि ।
कौकत्ये, हे.

विप्रलाप. विप्रलापो विरोधोक्तावपार्थवचनेऽपि च, मे, वि. विप्र-
लापो विरोधोक्तावनर्थकवचस्यपि, हे.

विबुध. विबुधो ज्ञे सुरे, मे. विबुधः पण्डिते देवे, वि. विबुधः
पण्डिते सुरे, हे.

विभव. विभवो रैमोक्षैश्वर्यं, मे. विभवो निर्वर्तौ धने, वि. निर्वाणे
विभवो धने, त्रि. विभवो धननिर्वर्त्योः, हे.

विभाकर. विभाकरोऽग्निस्वर्ययोः, मे, हे. विभाकरोऽग्नौ तपने, वि.

विभाव. विभावः स्यात् परिचये रसस्योद्दीपनादिषु, मे. विभावः
स्यात् परिचितौ कामस्योद्दीपनेऽपि च, वि. विभावः स्यात् परिचये
रत्यादीनां च कारणे, हे.

विभावरी. विभावरी निशारात्रयोः कुट्टन्यां चक्रयोषिति । विवाद-
वस्त्रगुणद्वयां च, मे. विभावरी हरिद्रायां रज्ज्यां च विभावरी । विवादवस्त्र-
गुणद्वयां च कुट्टन्यां चक्रयोषिति, वि.

विभावसु. विभावसुः पुमान् सूर्ये हारभेदे च पावके, मे. विभावसु-
र्दिनमणौ हारभेदे च पावके, वि. विभावसुस्तु भास्करे । ऊताशने हार-
भेदे चन्द्रे, हे. सूर्यवल्ली विभावसू, अ. वसुसूर्यौ विभावसू, अने.

विभु. विभुः प्रभौ सर्वगते शङ्करब्रह्मणोस्तु ना, मे. विभुः शिवे प्रभौ
नितेप्र, वि. विभुः प्रभौ । व्यापके शङ्करे नितेप्र, हे. विभुः सप्तात् स्वामि-
भृत्ययोः, त्रि.

विभ्रम. विभ्रमो भ्रान्तिहावयोः, मे, वि. अथ विभ्रमः । शोभायां
संशये हावे, हे. चेटालङ्कारे भ्रान्तौ च विभ्रमः, अ. विभ्रमो भ्रमहावयोः,
त्रि. शोभार्थेऽपि प्रयुज्यन्ते लक्ष्मीश्रीकान्तिविभ्रमाः, ह.

विमल. विमला स्त्रियाम् । शीतलायां भुवो भेदे निर्मले त्वमि-
धेयवत्, मे. विमला शीतलायां स्याद् भुवो भेदे च निर्मले । विमलं च, वि.
विमलोऽर्हति निर्मले, हे.

विमान. विमानो व्योमयाने च सार्वभौमगृहेऽपि च । घोटके यान-
मात्रे च पुंनपुंसकयो र्मतः, मे. विमानं देवतायाने सार्वभौमगृहेऽपि
च, हे.

विम्ब. विम्बं तु प्रतिविम्बेऽपि मण्डले पुंनपुंसकम् । विम्बिकायाः
फले लीव' ककलासे पुनः पुमान्, मे. विम्बं फले विम्बिकायाः प्रतिविम्बे
च मण्डले, वि. विम्बन्तु प्रतिविम्बे स्यान् मण्डले विम्बिकाफले, हे. विम्ब-
विम्बफले रूपे, त्रि.

विरिञ्च, विरिञ्चि. विरिञ्चि ना विरिञ्चश्च वैकुण्ठे परमेष्ठिनि, मे.
विरूढ. विरूढोऽङ्कुरिते जाते, मे, हे. विरूढस्तु सञ्जातेऽङ्कुरितेऽन्यवत्, वि.

विरोचन. विरोचनः प्रह्लादस्य तनयेऽर्केऽग्निचन्द्रयोः, मे. वि

चनोऽर्के दहने चन्द्रे प्रह्लादनन्दने, वि. विरोचनोऽग्निस्त्र्ययोः । प्रह्लादनन्दने चन्द्रे, हे. चन्द्राग्न्यर्का विरोचनाः, अ.

विल. विलं छिद्रे गुहायां च पुमानुच्चैःश्रवोहये, मे. विलं छिद्रे गुहायां च विल उच्चैःश्रवोहये, वि. विलं रन्ध्रे गुहायां च, हे.

विलग्न. विलग्नं न स्त्रियां मथे त्रिषु सप्राज्ञग्नमात्रके, मे. विलग्नो मथलग्नयोः, वि. विलग्नं मथलग्नयोः, हे, त्रि.

विलास. विलासो हावभेदे सप्राज्ञीलायामपि पुंसप्रथम्, मे. विलासो हावलीलयोः, वि. विलासो हावे लीलायाम्, हे.

विलासिन्. विलासौ भोगिनि व्याले विष्वक्सेनेऽग्निचन्द्रयोः, मे. विलासौ भोगिनि व्याले, वि. विलासौ भोगिसर्पयोः, हे.

विलीन. विलीनौ लीनविद्रुतौ, हे.

विलेपनी. विलेपनी सुवेषस्त्रीयवाग्वोरपि योषिति, मे. विलेपनी सप्रात् तरलासुवेषाङ्गनयोरपि, वि. विलेपनी सप्राद् यवाग्वां चारुवेष-स्त्रियामपि, हे.

विलेश्य. विलेश्यस्तु पुलिङ्गो मूषिके च भुजङ्गमे, मे. विलेश्यो मूषिके स्याद् भुजङ्गेऽपि विलेश्यः, वि. विलेश्यो मूषिकेऽहौ, हे.

विलोम. विलोमस्तु प्रतीपे स्याद् भुजङ्गे वरुणे शुनि । आम-लक्यां विलोमी च विलोमं चारघटके, मे, वि. विलोममरघटके । विलोमो वरुणे सर्पे प्रतीपे कुक्कुरेऽपि च । विलोमी स्यादामलक्याम्, हे.

विल्. विल्ं फले श्रीफले ना, मे.

विवक्षित. विवक्षितं शोभनेऽपि स्यात्, ह.

विवध. विवधो वीवधश्चापि पर्याहारेऽध्वभारयोः, मे. विवधो वीवधश्चापि पर्याहारेऽध्वभारयोः, वि. विवधो वीवधो भारे पर्याहाराध्वनो-रपि, हे. पर्याहारश्च मार्गश्च विवधौ वीवधौ च तौ, अ.

विवर. विवरं दूषणे गर्ते, मे. विवरं दूषणे गर्ते कथितं छिद्र-रन्ध्रवत्, वि. V. छिद्र.

विवर्त. विवर्तः समुदाये स्यादपवर्तननृत्ययोः, मे, वि. विवर्तो नर्तने सङ्घोऽपाटतौ, हे.

विवश. विवशस्त्रिष्ववश्यात्मारिष्टदुष्टधियोरपि, मे, वि. विवशः स्याद-
वश्यात्मारिष्टदुष्टमतिश्च यः, हे. विवशौ वशविह्वलौ, त्रि.

विवस्वत्. विवस्वान् विबुधे स्वर्ये तन्मगधां विवस्वतौ, मे. विव-
स्वान् विबुधे भानौ, वि. विवस्वांसु देवे स्वर्ये, हे. देवस्वर्यौ विवस्वन्तौ,
अ. विवस्वान् देवतापि, ह.

विविक्त. विविक्तं त्रिष्वसंश्लेष्टे रहःपूतविवेकिषु । वसुनन्दे ना, मे
विविक्तं स्यादसंश्लेष्टे विवेकान्वितपूतयोः । वाचप्रवद्दर्शितो धीरैर्विविक्तं
रहसि स्मृतम्, वि. विविक्तो वसुनन्दके । विविक्तं स्यादसंश्लेष्टे रहःपूत-
विवेकिषु, हे. विविक्तौ पूतविजनौ, अ.

विटत. विटता क्षुद्ररुग्भेदे विस्मृते त्वभिधेयवत्, मे. विटता क्षुद्र-
रोगे स्याद् विटतं स्मृते, हे.

विवेक. विवेकः स्याज्जलद्रोण्णां शृङ्गभावविचारयोः, मे. विवेकः
स्याज्जलद्रोण्णां विचारेऽपि रहस्यपि, वि. विवेकः पुनरेकान्ते जलद्रोणी-
विचारयोः, हे.

विश्व. विश्वं पुंसि मनुजे वैश्ये, मे. विश्वं स्मृतो वैश्यमनुजप्रवेशेषु
मनीषिभिः, वि. विश्वं प्रवेशे नृवैश्ययोः, हे. द्वौ विश्वौ वैश्यमनुजौ, अ.

विशद. विशदः पाण्डुरे व्यक्ते, मे, त्रि. विशदः पाण्डुरे व्यक्ते, वि, हे.

विशल्या. विशल्याग्निशिखादन्तीगुडूचीतिपुटासु च, मे. विशल्या
लाङ्गलीदन्तीगुडूचीतिपुटासु च, वि. विशल्या लाङ्गलीदन्तीगुडूचीतिपु-
टासु च । शल्येन रहितायां च प्रियायां लक्ष्मणस्य च, हे. विशल्या
दन्तिकापि च, अ.

विशाख. विशाखस्तर्कके स्कन्दे स्त्रियामृत्ते कठिणके, मे. विशाख-
स्तर्कके स्कन्दे विशाखर्चे कठिणके, वि. विशाखो याचके स्कन्दे विशाखा
भे कठिणके, हे. विशाखा भे गुहे पुमान्, त्रि.

विशारद. विशारदः पण्डिते च दृष्टे, मे. विशारदो बुधे दृष्टे,
वि, हे. विद्वत्सुप्रगल्भौ विशारदौ, अ.

विशाल. विशाला त्विन्द्रवारुणग्रामुज्जयिन्यां तु योषिति । अग-
पविभिदोः पुंसि दृष्टुले त्वभिधेयवत्, मे. विशाला त्विन्द्रवारुणां विशालो-
ज्जयिनौपुरि । विशालो वृक्षभेदेऽपि विशालः दृष्टुलेऽन्यवत्, वि.

विशालाक्ष. विशालाक्षो हरे तार्क्ष्यं ना मुनेत्रेऽभिधेयवत्, मे. विशा-
लाक्षो हरे तार्क्ष्यं विशालाक्षौ वरस्त्रियाम्, वि. विशालाक्षो महेश्वरे ।
तार्क्ष्यं विशालनेत्रे च, हे. हरताक्षप्रौ विशालाक्षौ, त्रि.

विशिख. विशिखस्तोमरे शरे । विशिखा तु खनित्वां च रथग्रा-
नलिकयोरपि, मे. विशिखस्तोमरे शरे । रथग्राखनितयो विशिखा नलि-
कायामपि क्वचित्, वि. विशिखः शरे । विशिखा खनितिकायां रथग्रायाम्,
हे. काण्डे ना विशिखा रथग्रा, त्रि. विशिखाऽपि खनितिका, हा.

विशेष. विशेषस्तिलकेऽपि च, हा.

विशेषक. विशेषकोऽस्त्री तिलके विशेषयितरि त्रिषु, मे. विशेषकः
स्यात्तिलके विशेषावाहकेऽपि च, वि. विशेषकस्तु पुराणके । विशेषाधायके
चापि, हे.

विश्व. विश्वोऽनुङ्गटेऽपि स्याद् गाढविश्वस्तयोस्त्रिषु, मे. विश्व-
व्योऽनुङ्गटेऽत्यर्थं शान्तविश्वस्तयोरपि, वि. विश्वव्योऽनुङ्गटे शान्ते विश्वस्तात्य-
र्थयोरपि, हे. विश्वस्तोऽनुङ्गटश्च विश्वव्यः । विश्वव्यं वाढार्यम्, त्रि.

विश्वम्भ. विश्वम्भः केलिकलहे विश्वासे प्रणयेऽपि च, मे, त्रि.
विश्वम्भः केलिकलहे विश्वासे प्रणये वधे, वि. विश्वम्भः केलिकलहे विश्वासे
प्रणये वधे, हे. विश्वम्भः प्रणयेऽपि च, अ.

विश्राणन. विश्राणनं विहापिते । संप्रेषणे परित्यागे, हे.

विश्रुत. विश्रुतम् । ज्ञाते दृष्टे प्रतीते च, हे.

विश्लेष. विश्लेषो विधुरेऽयोगे, मे. विश्लेषः स्याद् विघटने
विश्लेषो विधुरेऽपि च, वि. विश्लेषस्तु वियोजने । विधुरे च, हे.

विश्व. विश्वा त्वतिविषायां स्त्रीं जगति स्थान्तपुंसकम् । न ना
श्रुण्टां पुंसि देवप्रभेदेष्वखिले त्रिषु, मे. विश्वं समस्ते जगति विश्वो देवेषु
नागरे । विश्वा चातिविषायां स्यात्, वि. विश्वा सुरेषु विश्वन्तु श्रुण्टां
भुवनकृत्योः । विश्वा विषायाम्, हे. विश्वं श्रुण्टां समस्ते च, त्रि.

विश्वकर्मान्. विश्वकर्मा सहस्रांशौ मुनिभिर्द्देवशिल्पिनोः, मे.
विश्वकर्मा देवशिल्पिमुनिभेदोष्मरश्मिषु, वि. विश्वकर्माऽर्के मुनिभिर्द्देव-
शिल्पिनोः, हे. विश्वकर्माऽर्कसुरशिल्पिनोः, अ.

विश्वकट्ट. विश्वकट्टस्त्रिषु खले ध्वानाखेटश्रुनोः पुमान्, मे. विश्व-
कट्टः खले ध्वाने स्यादाखेटिकुकुरे, वि. विश्वकट्टस्तु ऋगयाकुङ्कुरे पिश्रुने
ध्वनौ, हे. विश्वकट्टः श्वभित्खलौ, त्रि.

विश्वम्नन्. विश्वम्ना वज्रिचन्द्रयोः । समीरणे कृतान्ते च, हे.
विश्वम्नाऽनलचन्द्रयोः, वि.

विश्वम्भर. विश्वम्भरोऽचुप्रते शक्ने पुंसि विश्वम्भरा भुवि, मे. विश्व-
म्भरोऽचुप्रते शक्ने भवेद् विश्वम्भरा भुवि, वि. विश्वम्भरोऽचुप्रतैन्द्रयोः ।
विश्वम्भरा तु मेदिन्याम्, हे.

विश्वस्त. विश्वस्तो जातविश्वासे विश्वस्ता विधवास्त्रियाम्, मे.
विश्वस्तो निभृते स्मृतः । विश्वासयोग्ये विश्वस्तो विश्वस्ता विधवास्त्रियाम्,
वि. विश्वस्तः कृतविश्वासे विश्वस्ता विधवास्त्रियाम्, हे. विश्वस्ता विध-
वाऽपि च, त्रि.

विश्वावसु. विश्वावसुः सत्राद् गन्धर्वभेदे विश्वावसु निशि, वि.
विश्वावसुः पुनः । निशि गन्धर्वभेदे च, हे.

विष्. विट् स्त्री व्यापनविष्टयोः, मे. विड् व्यापने च त्रिष्ठायाम्, वि.

विष. विषन्तु गरले तोयेऽतिविषायाञ्च योषिति, मे. विषन्तु
गरले तोयेऽतिविषायां विषा भवेत्, वि. विषं जले । चुडे विषा त्वति-
विषा, हे. विषमप्यु च, अ. विषं पीनीयमितुप्रक्तं विषमन्तकरो रसः, अने

विषय. विषयस्तु शिरीषे ना गुडचूचैर्विष्टतोः स्त्रियाम्, मे. विष

प्राप्या शिरोषे सप्तात् त्रिततास्तयोरपि, वि. विषयः शिरोषतरो विषयः त्रिततास्तता, हे.

विषय. विषयो गोचरे देशे तथा जनपदेऽपि च । प्रवन्धाद्यस्य यो ज्ञातस्तत्र रूपादिके पुमान्, मे. विषयः सप्तादिन्द्रियार्थे देशे जनपदे-
ऽपि च । गोचरे च प्रवन्धाद्यो यस्य ज्ञातस्तत्र तत्र च, वि. विषयो यस्य यो ज्ञातस्तत्र गोचरदेशयोः । शब्दादौ जनपदे च, हे. विषयो यस्य यो ज्ञातस्तत्र शब्दादिकेऽपि च, अ. विषयौ देशगोचरौ, त्रि.

विषयायिन्. विषयायौ पुमान् रात्रि वैषयिकजनेऽपि च । इन्द्रिये कामदेवे च विषयासक्तपूरुषे, मे.

विषयिन्. विषयौ विषयासक्ते वाच्यवत् क्लौवमिन्द्रिये । पुंसि स्यान्मृपतौ कामदेवे वैषयिकेऽपि च, मे. विषयौ त्विन्द्रिये ख्यातं वाच्य-
वद् विषयान्विते, वि. विषयौ विषयासक्ते वैषयिकजने वृषे । कामे विषयि हृषौके, हे. वैशकारेऽपि विषयौ कामिनि क्लौवमिन्द्रिये, त्रि.

विषाण. विषाणी क्षीरकाकोलग्रामजम्बुग्राह्य योषिति । कुष्ठ-
नामौषधे क्लौवं पशुम्बुभेदन्तयोः, मे. विषाणन्तु कोङ्कहिरददन्तयोः ।
पशोः शृङ्गे विषाणी तु मेषशृङ्गां प्रकौर्तिता, वि. विषाणन्तु शृङ्गे कोले-
भदन्तयोः । विषाणी मेषशृङ्गां स्यात्, हे. अतस्त्रिषु विषाणं सप्तात्
पशुशृङ्गेभदन्तयोः, अ.

विष्कम्भ. विष्कम्भो योगभेदे स्याद् विस्तारप्रतिबन्धयोः । रूपकाङ्ग-
प्रभेदे च बन्धभेदे च योगिनाम्, मे. वि. विष्कम्भो विस्तृतौ योगविशेष-
प्रतिबन्धयोः । योगिनाञ्च बन्धभेदे रूपकावयवेऽपि च, हे.

विष्टम्भ. विष्टम्भः प्रतिबन्धे स्यात् प्रभेदे चामयस्य च, मे. विष्टम्भः
प्रतिबन्धे च वैदर्भे च प्रयुज्यते, वि.

विष्टर. विष्टरः कुशमुष्टौ स्यादासनेऽपि महीरहे, मे. विष्टरस्तु
महीरहे । आसने कुशमुष्टौ च, वि. विष्टर आसने । पादपे कुशमुष्टौ च,
हे. विष्टरो विष्टपौ दर्भमुष्टिः पौठाद्यमासनम्, अ. विष्टरो वर्हिषो मुष्टि-

विष्टरो ज्ञेयमासनम् । विष्टरो द्रुविशेषश्च विष्टरः कतुरेव च, अने.

विष्टिः. विष्टिस्त्रिषु कर्मकरे स्त्रग्राज्वेतनकर्मसु, मे. विष्टिः कर्म-
करे भद्रे प्रेषणे चेतनेऽपि च, वि. विष्टिः कर्मकरे मूल्ये भद्राजूप्रेषणेषु
च, हे. भद्रप्रेक्षणयो विष्टिः, त्रि.

विष्णुः. अथ विष्णुः स्यात् । कृष्णेऽर्के वसुदैवते, वि.

विष्णुपदः. विष्णुपदन्तु खे । क्षीरोदे च स्त्रियां गङ्गारविसंक्रान्ति-
भेदयोः, मे. भवेद् विष्णुपदाभिख्या क्षीरोदे गगनेऽम्बुजे । प्रोक्ता विष्णुपदी
गङ्गासंक्रान्तिद्वारकासु च, वि. विष्णुपदं नभोऽब्जयोः । विष्णुपदस्तु क्षीरोदे
विष्णुपदी सुरापगा । संक्रान्ति द्वारिका चापि, हे.

विष्वक्सेनः. विष्वक्सेना फलित्यां सप्ताद् विष्वक्सेनो जनार्दने,
मे, वि. विष्वक्सेनो जनार्दनः । विष्वक्सेना तु फलिनौ, हे.

विष्वक्सेनप्रियाः. विष्वक्सेनप्रिया लक्ष्म्यां वाराह्यामपि योषिति,
मे. विष्वक्सेनप्रिया लक्ष्म्यां त्रायमाणौषधावपि, वि. विष्वक्सेनप्रिया त्राय-
माणौषधां श्रियामपि, हे.

विसरः. विसरः प्रसरे व्रजे, मे, वि. विसरस्तु समूहे प्रसरेऽपि च, हे.

विसर्गः. विसर्गस्तु पुमान् दाने त्यागे च मलनिर्गमे । विसर्जनौघेऽप्य-
यनभेदेऽपि च विभावसोः, मे. विसर्गस्तग्रागवद् दाने विसर्गो मल-
निर्गमे । विसर्जनौघेऽप्ययनप्रभेदेऽपि विभावसोः, वि. विसर्गो विसर्जनौघे
वर्चसि त्यागदानयोः, हे. विसर्गो मुक्तिवर्चसोः, ह.

विसर्जनः. विसर्जनं परित्यागे दाने संप्रेषणेऽपि च, मे, वि.

विस्तारः. विस्तारो वाक्प्रपञ्चे सप्ताद् विस्तारे प्रणयेऽपि च, मे.
विस्तारस्तु प्रपञ्चे सप्ताद् विस्तारे प्रणयेऽपि च, वि.

विस्तारः. विस्तारो विस्तृतौ स्तम्बे, मे, वि. विस्तारौ स्तम्ब-
विस्तृतौ, हे, त्रि.

विस्मयः. विस्मयः सप्तादाश्चर्यगर्वयोः पुमान्, मे. विस्मयोऽङ्कुतगर्वयोः,
वि. विस्मयोऽङ्ग, तदर्पयोः, हे.

विस्मापन. विस्मापनः सप्तात् कुहके गन्धर्वनगरे स्मरे, मे. विस्मापनाख्या कुहके गन्धर्वनगरे स्मरे, वि. विस्मापनाख्या कुहके स्मरे । गन्धर्वनगरे चापि, हे.

विहङ्ग. विहङ्गस्तु तिलिङ्गः सप्तादाशुगे च विहङ्गमे, मे.

विहनन. भवेद् विहननं विघ्नहिंसयोस्तूलपिञ्जने, मे. विहननं विघाते सप्तात् पिञ्जने दलधूनने, वि. विहननन्तु पिञ्जने । वधे, हे.

विहस्त. विहस्तः पण्डिते व्याकुले त्रिषु, मे. विहस्तो विह्वले पण्डे, वि. विहस्तस्तु विह्वले पण्डितेऽपि च, हे.

विहायस्. विहायाः शकुने पुंसि गगने पुंनपुंसकम्, मे. विहायास्तु शकुन्ते स्याद् विहायः सुरवर्त्मनि, वि. विहायो व्योमपक्षिणोः, हे. विहायाः शकुने पुंसि विहायः खे नपुंसकम्, त्रि.

विहार. विहारो भ्रमणे स्कन्धे लीलायां सुगतालये, मे, वि. विहारस्तु जिनालये । लीलायां भ्रमणे स्कन्धे, हे.

विहेडन. विहेडनन्तु हिंसायां मर्दने च विडम्बने, मे, वि. विहेडनं विडम्बने । हिंसायां मर्दने, हे. अथ विहेडनम् । विहिंसायां विडम्बे च, त्रि.

वौकाश. वौकाशो विजने व्यक्ते, वि. वौकाशः स्फुटरहसोः, ह. रहःप्रकाशौ वौकाशौ, अ. V. विकाश.

वौच्य. वौच्यन्तु विस्मये दृश्ये पुंसि लासकवाजिनोः, मे. वौच्यन्तु विस्मये दृश्ये वौच्यो लासकवाजिनोः, वि. वौच्यं द्रष्टव्ये विस्मयेऽपि च । वौच्यस्तु लासके वाहे, हे.

(वौखा) वौक्का. वौक्काश्च गतिभेदेऽपि शूकशिखराश्च नर्तने, मे. वौक्का तु शूकशिखायां गतिभेदे च नर्तने, हे. वौखा गतिविशेषेऽपि शूकशिखराश्च नर्तने, वि.

वौचि. वौचिः स्वल्पतरङ्गे स्यादवकाशे सुखे द्वयोः, मे. वौचिः स्वल्पे तरङ्गे स्यादवकाशे सुखेऽपि च, वि. वौच्यप्रालूपस्योऽवकाशे सुखाल्पयोः, हे. वौचिः सुखतरङ्गयोः । स्वल्पेऽपि त्रि.

बीज. अथ बीजमङ्कुरकारणे । हेतुतत्त्वाधानश्रुते, मे. बीजन्तु रेतसि । स्यादाधाने च तत्त्वे च हेतावङ्कुरकारणे, हे. बीजं रेतसि तत्त्वे च हेतावङ्कुरकारणे । आधानेऽपि च, वि. बीजं रेतस्तत्त्वार्थहेतुषु, त्रि.

बीजपुष्प. बीजपुष्पं मरुवके तथा मदनकेऽपि च, मे. बीजपुष्पं मरुवके तथा दमनकेऽपि च, वि.

बीणा. बीणा विदुति वल्लभ्याम्, मे. बीणा वल्लभिविदुतयोः, वि. बीणा स्याद् वल्लभौ तद्धित, हे.

बीत. बीतमसारगजे सप्तादङ्कुशकर्मणसारतुरङ्गेऽपि, मे. बीत-मङ्कुशकर्मणि । असाराश्वगजे, हे. बीतञ्चासारहस्तप्रश्ने बीतमङ्कुशकर्मणि, वि. असाराश्वेभ्यो बीतं बीतमङ्कुशकर्मणि, त्रि.

बीति. बीति गतौ च दीप्तौ प्रजनाशनधावनेषु स्त्री, मे. बीति-गतौ च दीप्तौ च धावने प्रजनेऽशने, वि. बीतिरश्वेऽशने गतौ । प्रजने धावने दीप्तौ, हे.

बीतिहोत्र. बीतिहोत्रोऽनलेऽर्कं च, मे. बीतिहोत्रोऽनलार्कयोः, वि. बीतिहोत्रस्तु दिवाकरञ्जताश्रयोः, हे.

बीथी. बीथी पंक्तौ गृहाङ्गे च रूपकान्तरवर्त्मनोः, मे. बीथी गृहाङ्गे पंक्तौ च नाय्यरूपकवर्त्मनोः, वि. बीथी वर्त्मनि पंक्तौ च गृहाङ्गे नाय्यरूपके, हे. बीथी पदव्यपि, अ. बीथी पंक्तौ गृहाङ्गके, त्रि.

वीर. वीरो रसविशेषे सप्तादुत्तरे सुभटे त्रिषु । स्त्री सुराक्षीर-काकोलीतामलक्येलवालुके । पतिपुत्रवतीरम्भाविदारीदुग्धिकासु च । मल-पूक्षीरविदायर्गोः क्लौवं शृङ्गां नलेऽपि च, मे. वीरा सप्तात् क्षीरकाकोली-तामलक्येलवालुषु । पतिपुत्रवतीरम्भागम्भारीमदिरासु च । गोष्ठोदुम्बरी-काक्षीरविदारीदुग्धिकासु च । वीरस्तु सुभटे अष्टे वीरं शृङ्गां नतेऽपि च, वि. वीरो जिने नटे अष्टे वीरं शृङ्गां नतेऽपि च । वीरा गम्भारिका रम्भा तामलक्येलवालुका । मदिराक्षीरकाकोलीगोष्ठोदुम्बरिकासु च । पतिपुत्रवतीक्षीरविदारीदुग्धिकासुपि, हे. वीरो विक्रमबान्धवौ, अने.

वीरतर. सग्राद् वीरतरं वीरणे वीरश्रेष्ठे शरे च ना, मे. विदु-
वीरतरं श्रेष्ठे शरवीरणयोरपि, वि. वीरतरो वीरश्रेष्ठे शरे वीरतरं पुनः ।
वीरणे, हे.

वीरभद्र. वीरभद्रोऽश्वमेधाश्वे वीरश्रेष्ठे च वीरणे, मे, वि. वीर-
भद्रो वीरणेऽश्वमेधाश्वे वीरसत्तमे, हे.

वीरवृक्ष. वीरवृक्षसु भस्मातककुभद्रमयोः पुमान्, मे. वीरवृक्षसु
भस्मातककुभद्रमयो मृतः, वि. वीरवृक्षोऽर्जुनद्रुमे । भस्माते, हे.

वीरधू. वीरक्षताविटपयोः स्त्रियाम्, मे. वीरद् विटपिशाखयोः,
वि. वीरक्षतायां विटपेऽपि च, हे.

वीर्य. वीर्यं श्रुके प्रभावे च तेजःसामर्थ्ययोरपि, मे, वि. वीर्यं
तेजःप्रभावयोः । श्रुके शक्तौ च, हे. वीर्यं बले प्रभावे च, अ. वीर्यं प्रधाने
धातौ च, त्रि. वीर्यं श्रुक्तं बलं वीर्यं वीर्यं वीजमुदाहृतम्, अने.

वीवध. V. विवध.

वृकधूप. वृकधूपसु सरलद्रवक्षत्रिमधूपयोः, मे, वि. वृकधूपो वृक्ष-
धूपे सिद्धके, हे.

वृक्षादन. वृक्षादनञ्चलदले मधुच्छत्रकुठारयोः । वृक्षादनी तु
वन्दायां विदारीकन्दकेऽपि च, मे. वृक्षादनञ्चलदले मधुच्छत्रकुठारयोः ।
वृक्षादनी स्मृता वन्दाविदारौगन्धयोरपि, रि. वृक्षादनो मधुच्छत्रे चलपत्र-
कुठारयोः । वृक्षादनी तु वन्दायां विदारीगन्धिकौषधे, हे. वृक्षादनी
सग्राद् वन्दायां स्त्रियां कुठारके पुमान्, त्रि.

वृजिन. वृजिनं कलमषे क्लौवं केशे ना कुटिले त्रिषु, मे. वृजिनं
कलमषे केशे वृजिनः कुटिलेऽन्यवत्, वि. वृजिनः केशे वृजिनं भुग्नेऽपि रक्त-
चर्मणि, हे. केशेऽपि वृजिनः, अ. वृजिनं मलिने पापे, अने. वृजिनः
केशेऽपुत्रक्तः, च.

वृत्ति. वृत्तिस्तु वरणेऽपि सग्राद् वेष्टनेऽपि च योषिति, मे. वृत्तिः
सग्राद् वरणे वाटे, वि. वृत्तिर्वरणवाटयोः, हे.

कपायी श्रीगौर्यो जीवन्तप्राञ्च शतावरौ, वि. वृषाकपायी जीवन्तप्रा शता-
वर्युमयोः श्रियाम्, हे. वृषाकपायी श्रीगौर्योः, अ.

वृषाकपि. वृषाकपिः पुमान् कृष्णे शङ्करे जातवेदसि, मे. वृषा-
कपिः शिवे कृष्णे ज्वलने च वृषाकपिः, वि. वृषाकपिः । वासुदेवे शिवेऽग्नौ
च, हे. हरविष्णू वृषाकपौ, अ. शिवकृष्णौ वृषाकपौ, अने.

वृषाङ्क. वृषाङ्कः शङ्करे साधौ भस्मातकमहस्रयोः, मे, वि. वृषाङ्कः
साधुभस्मातशङ्करेषु महस्रके, हे. वृषाङ्कौ शिवभस्मातौ, त्रि.

वृष्णि. वृष्णिः पाषण्डचण्डयोः । त्रिषु ना यादवे मेषे, मे. वृष्णिस्तु
यादवे मेषे वृष्णिः पाषण्डचण्डयोः, वि. वृष्णि मेषे यादवे च, हे. वृष्णि-
यादवमेषयोः, त्रि.

वृहतिका. वृहतिका स्यादूर्ध्वस्त्रभेदयोः, हे. विद्याद् वृहतिका-
भिख्यामूर्ध्वस्त्रप्रभेदयोः, वि.

वृहन्नल. वृहन्नला गुडाकेशे महापोटगले पुमान्, मे. वृहन्नलो
गुडाकेशे महापोटगले मतः, वि. वृहन्नलः । महापोटगले पार्थे, हे.

वैकट. वैकटः स्याद् वैकटिके मत्स्यप्रभेदे च यूनि च, मे. वैकटो
जातताम्रश्च मणिकारे, हे. वैकटः स्याद् वैकटिके तथा सञ्जात-
यौवने, वि.

वेग. वेगो जवे प्रवाहे च महाकालफलेऽपि च, मे, वि. वेगो रथ-
प्रवाहयोः । रेतःकिम्पाकयोश्चापि, हे. वेगः प्रवाहजवयोरपि, अ. वेगस्तु
महाकालफलेऽपि च, त्रि.

वेणी. वेणी केशस्य बन्धने । नद्यादेरन्तरे देवताले, मे. वेणी कचस्य
बन्धे स्थान् नदीनां मेलकेऽपि च । देवताङ्गे च, वि. वेणी सेतुप्रवाहयोः ।
देवताङ्गे केशबन्धे, हे.

वेणु. वेणु रूपान्तरे । त्वक्सारेऽपि च पुंसि स्यात्, मे. वेणु भूपान्-
तरे वंशे, वि. वेणु वंशे रूपान्तरे, हे, त्रि.

वेद. वेदः श्रुतौ च दत्ते च, मे.

वेदना. वेदना ज्ञानदुःखयोः, मे, वि, त्रि. वेदना ज्ञाने पौडा-
याम्, हे. संविज्ञावपि वेदना, ह.

वेदि. वेदिः सप्तात् पण्डिते पुमान् । स्त्रियामङ्गलिमुद्रायां सप्तात्
परिष्कृतभूतले, मे. वेदिरङ्गलिमुद्रायां बुधेऽलङ्कृतभूतले, वि, हे.

वेदिका. वेदिकाऽङ्गलिमुद्रायाम्, ह.

वेधस्. वेधाः पुंसि हृषीकेशे बुधे च परमेष्ठिनि, मे. वेधा विधौ
बुधे विष्णौ, वि. वेधा धातुजविष्णुषु, हे. विष्णौ च वेधाः, अ. विदु-
ष्यपि स्मृतो वेधाः, ह.

वेर. वेरः कलेवरे क्लीबं वार्ताकौ कुङ्कुमेऽपि च, मे. वेरं शरीरे
काशीरे वेरं वातिङ्गणेऽपि च, वि. वेरं घुस्त्रण्डन्ताकशरीरेषु, हे. वराङ्गे
कुङ्कुमे वेरम्, त्रि.

वेरट. अय वेरटः । मिश्रीकृते च नौचे च वेरटं बदरीफले, हे.

वेला. वेला काले च सीमायामब्धेः कूलविकारयोः । अक्लिष्टमरणे
रागे द्वैश्वरस्य च भोजने, मे. वेला काले च जलधेस्तीरनीरविकारयोः ।
अक्लिष्टमरणे रागे सौमिन् वाचि बुधस्त्रियाम् । भोजनेऽपीश्वराणां सप्तात्,
वि. वेला बुधस्त्रियां काले सौमनीश्वरभोजने । अक्लिष्टमरणेऽन्धोधेस्तीर-
नीरविकारयोः, हे. अश्वत्रम्बुविद्यतौ वेला कालमर्यादयोरपि, अ. अथ
वेला सप्तात् सिन्धोः कूले च भोजने, त्रि. वेला कालविशेषः सप्ताद् वेला
सिन्धुजलोद्गतिः । वेला शम्भाङ्गुलीच्छेदे वेला द्रोण्यन्तरात्मनि, अने.
दन्तमांसेऽपि वेला सप्तात्, हा. व्यवस्थाऽनेहसो वेला, ह.

वेक्षित. वेक्षितं गमने क्लीबं कुटिले विधुते त्रिषु, मे. वेक्षितं
कुटिले प्रोक्तं वाचप्रवद् विधुते स्मृते, वि. वेक्षितं कुटिले धुते ।
स्मृते, हे.

वेश. वेशो वेश्यागृहे गृहे, मे, हे. वेशो वेश्यागृहे प्रोक्तो नेपथ्ये
गृहमात्रके, वि. वेशो वेश्यागृहेऽपि च, त्रि.

वेश्य. वेश्यं वेश्यागृहे क्लीबं गणिकायान्तु योषिति, मे. वेश्यं

वेष्टागृहे वेष्टा गणिकायामुदौरता, वि. वेष्ट्यन्तु गणिकागृहे । वेष्टा तु पणप्रयोषायाम्, हे.

वेष्टन. वेष्टनं कर्णशष्कुल्यामुष्णीषे सुकुटे दृत्तौ, मे. वेष्टनं कर्णशष्कुल्यामुष्णीषे परिवारणे, वि. वेष्टनं सुकुटे कर्णशष्कुलुप्रष्णीषयो-
दृत्तौ, हे.

वेष्टित. वेष्टितं रुद्धे लासके करणान्तरे, मे. वेष्टितं लासके रुद्धे स्त्रीकरणान्तरे, वि. वेष्टितं लासके रुद्धे स्त्रीकरणान्तरे, हे.

वै. वै सप्रात् सम्बोधने पादपूरणेऽनुनयेऽपि च, मे, वि. वै हेतौ पादपूरणे, हे.

वैकुण्ठ. वैकुण्ठः कृष्णशक्रयोः, मे, वि. वैकुण्ठो वासवे विष्णौ, हे.

वैजयन्त. वैजयन्तो गृहे शक्रध्वजप्रासादयोः पुमान् । वैजयन्ती पताकायां जयन्तीपादपे स्त्रियाम्, मे. वैजयन्तो गृहे शक्रप्रासादध्वजयोरपि । वैजयन्ती पताकायां जयन्तीवह्निमन्ययोः, वि. वैजयन्तो गृहे ध्वजे । इन्द्रा-
लये वैजयन्ती त्वग्निमन्यपताकयोः । जयन्तप्राज्ञ, हे.

वैजिक. वैजिकं शिग्रुतैले सप्राद् हेतौ सद्योऽङ्कुरे तु ना, मे. वैजिकं शिग्रुतैले च हेतौ सद्योऽङ्कुरेऽपि च, वि. वैजिकं कारणे शिग्रुतैले च वैजिकोऽङ्कुरे, हे.

वैतरणी. अथ वैतरणी नद्यां प्रेतानां यातुमातरि, मे. भवेद् वैतरणी नद्यां प्रेतानां यातुमातरि, वि. वैतरणी प्रेतनद्यां जनन्यामपि रक्षसाम्, हे.

वैतालिक. वैतालिकः पुमान् खेटिताले बोधकरे त्रिषु, मे. वैता-
लिको बोधकरे खेटितालेऽपुत्रदौरितः, वि. वैतालिकः खड्गताले मङ्गला-
पाठकेऽपि च, हे.

वैदर्भ. वैदर्भं वाक्यवक्तृत्वे वैदर्भी रीतिभिद्यपि, मे. वैदर्भं वाक्यवक्तृत्वे वैदर्भश्च दृष्टान्तरे, वि.

वैदेहक. वैदेहको बाणिजके शूद्राद् वैश्यासुतेऽपि च, मे, वि.

वैदेहको वाणिजको वैश्यापुत्रश्च श्रूद्रतः, हे. वैदेहको वाणिजके वैश्याया-
मपि श्रूद्रजे, त्रि.

वैदेही. वैदेही रोचनासीतावणिकस्त्रीपिप्पलीषु च, मे. वैदेही
रोचनासीतावणिकस्त्रीपिप्पलीष्वपि, वि. वैदेही पिप्पलीसीतावणिकस्त्रीरोच-
नास्वपि, त्रि.

वैनतेय. वैनतेयस्तु गरुडे सप्तात् प्रभाकरसारथौ, मे.

वैनाशिक. वैनाशिकः सप्तात् क्षणिके परतन्त्रोर्णनाभयोः, मे, वि.
वैनाशिकः स्यात् क्षणिके परायन्तोर्णनाभयोः, हे.

वैरोचन(नि). वैरोचनिस्तु सुगते बलिदैत्यार्कपुत्रयोः, मे. वैरो-
चनस्तु सुगते बलिदैत्यार्कपुत्रयोः, वि. वैरोचनो रविसुते सुगते बलि-
दानवे, हे.

वैशाख. वैशाखो मासभेदेऽपि मय्याने च प्रकीर्तितः, मे. वैशाखो
राधमय्ययोः, वि. वैशाखः खजके राधे, हे. वैशाखो मय्यमासयोः, त्रि.

वोड्. वोड्डी स्त्री पणपादे ना गोनसाहौ भूपान्तरे, मे.

वोड्. वोड्ढा ना भारिके सूते, मे. वोड्ढा सप्ताद् भारिके सूते,
वि, हे.

व्यक्त. व्यक्तः स्फुटमनीषिणोः, मे, वि. व्यक्तो मनौषिस्फुटयोः, हे.
व्यक्तः प्राज्ञेऽपि, अ. स्पष्टप्राज्ञौस्फुटौ व्यक्तौ, अने.

व्यग्र. व्यग्रो व्यासक्त आकुले, मे, वि, अ. व्यग्रो व्याघ्रताकु-
लयोः, हे.

व्यङ्ग. व्यङ्गो भेके च हीनाङ्गे, मे, हे. व्यङ्गो हीनाङ्गभेकयोः, वि.

व्यञ्जन. व्यञ्जनं तेमने चिह्ने श्मश्रुण्वयवे हलि, मे. व्यञ्जनं
तेमने चिह्ने श्मश्रुण्वयवेऽपि च, वि. व्यञ्जनं श्मश्रुचिह्नयोः । तेमनेऽवयवे
कादौ, हे. व्यञ्जनं लाञ्छनं श्मश्रुनिष्ठानावयवेष्वपि, अ.

व्यतिकर. अथ व्यतिकरः पुंसि व्यसनव्यतिषङ्गयोः, मे, त्रि. व्यति-
करः समाख्यातो व्यसनव्यतिषङ्गयोः, वि. व्यतिकरो व्यसनव्यतिषङ्गयोः, हे.

व्यतीपात. व्यतीपातो महोत्पाते योगभेदापयानयोः, मे, वि.
व्यतिपात उपद्रवे । योगभेदेऽपयाने च, हे.

व्यलीक. व्यलीकमप्रियाऽकार्यवैलक्ष्येष्वपि पौडने । ना नागरे,
मे. व्यलीको नागरे स्मृतः । व्यलीकमप्रियाऽकार्यवैलक्ष्येष्वपि पौडने, वि.
व्यलीकं व्यङ्गवैलक्ष्याप्रियाऽकार्येषु पौडने, हे. पौडार्थेऽपि व्यलीकं सप्रात्,
अ. वैलक्ष्याकार्ययोः क्लीबं व्यलीकं त्रिषु नागरे, त्रि.

व्यवहार. व्यवहारो द्रुभेदे सप्रात् पणे न्यायेऽपि च स्थितौ, मे. व्यव-
हारो द्रुभेदे सप्राद् व्यवहारो पणे स्थितौ, वि. व्यवहारः स्थितौ पणे ।
द्रुभेदे, हे.

व्यवहारिका. व्यवहारिका सप्राप्त्योक्त्यावासम्भारजनीङ्गुदे, मे. अथ
सप्राद् व्यवहारिका । लोकयात्रेङ्गुदीर्घजनीषु, हे. सप्राद् व्यवहारिका लोक-
यात्रासम्भारजनीङ्गुदे, वि.

व्यवाय. व्यवायः सुरतेऽन्तर्धौ पुंसि क्लीबन्तु तेजसि, मे. व्यवायः
सुरतेऽन्तर्धौ व्यवायं तेजसि स्मृतम्, वि. व्यवायन्तु मैथुनव्यवधानयोः, हे.
सुरतेऽपि व्यवायः सप्रात्, ह.

व्यवायिन्. व्यवायी कामुके द्रव्यविशेषे च समीरितः, वि.

व्यसन. व्यसनं त्वशुभे सक्तौ पानस्त्रीसृगयादिषु । दैवानिष्टफले
पापे विपत्तौ निष्फलोद्यमे, मे, वि. व्यसनं निष्फलोद्यमे । दैवानिष्टफले
सक्तौ स्त्रीपानसृगयादिषु । पापे विपत्तावशुभे, हे. व्यसनं विपदि भ्रष्टे
दोषे कामजकोपजे, अ. दैवानिष्टफले सक्तौ व्यसनं निष्फलोद्यमे, त्रि.

व्यस्त. व्यस्तन्तु व्याकुले व्याप्ते, मे. व्यस्तं व्याप्ते च सङ्कुले, वि.

व्याघात. व्याघातो योगभेदे सप्रादन्तरायप्रहारयोः, मे, वि.
व्याघातो योगविघ्नयोः । घाते, हे.

व्याघ्र. व्याघ्रः सप्रात् पुंसि शार्दूले रक्तैरण्डकरञ्जयोः । अ-
नरादुत्तरस्थः कण्टकार्यान्तु योषिति, मे. व्याघ्रो द्विपिनि विख्यातः र-
ण्डकरञ्जयोः । व्याघ्रौ निदिग्धिकायाञ्च अष्टे सप्रादुत्तरस्थितः, वि. व्या-

करञ्जे शार्दूले रत्नैरण्डतरावपि । अष्टे वृत्तरपदस्थः सप्राद् व्याघ्रौ कण्ट-
कारिका, हे.

व्याघ्रनख. भवेद् व्याघ्रनखः कन्दगन्धद्रव्यविशेषयोः । नखक्षतान्तरे
क्लौवम्, मे. भवेद् व्याघ्रनखः कन्दगन्धद्रव्यविशेषयोः, वि. व्याघ्रनखस्तु
कन्दे सप्राद् गन्धद्रव्यान्तरेऽपि च, हे.

वप्राज. वप्राजः शाठेऽपदेशे, मे, हे. वप्राजः शाठ्यापदेशयोः, वि.
वप्राजः शाठेऽपदेशे च, त्रि.

वप्राङ्. वप्राङ्गो हिंस्रपशौ सर्पं, मे, वि, हे. सर्पमांसात्पन्थु
व्याङ्गौ, अ.

वप्राध. वप्राधो दृगद्युदुष्टयोः । तारामये खे च, मे. वप्राधो दृग-
दुष्टयोः, वि, हे.

वप्राधि. वप्राधिः कुष्ठे च रोगे ना, मे. वप्राधिरामयवाप्ययोः, वि.

वप्राप्त. वप्राप्तं ख्याते समाक्रान्ते, मे, वि.

व्याप्ति. व्याप्तिर्वर्पापनलम्भयोः, वि, मे. व्याप्तिर्वर्पापने लम्भनेऽपि
च, हे. लाभसम्बन्धयोर्वर्पाप्तिः, त्रि.

वप्रायत. वप्रायतं वप्रायते दीर्घे दृढे चातिशयेऽन्यवत्, मे, वि. वप्रायतं
दीर्घं वप्रायतेऽतिशये दृढे, हे. दृढेऽपि वप्रायतम्, त्रि.

वप्रायाम. वप्रायामः पौरुषे अमे । विषमे दुर्गसञ्चारे, मे.
वप्रायामो दुर्गसञ्चारे वियामे पौरुषेऽपि च, वि. वप्रायामः पौरुषे अमे ।
वियामे दुर्गसञ्चारे, हे.

वप्राल. वप्रालो दुष्टगजे सर्पे श्वापदे नाऽन्यवत् खले, मे. वप्रालो
भुजङ्गमे क्रूरे श्वापदे दुष्टदन्तिनि, वि. वप्रालो दुष्टगजे सर्पे शठे श्वापद-
सिंहयोः, हे. भेद्यलिङ्गः शठे वप्रालः पुंसि श्वापदसर्पयोः, अ. अर्थवप्रवसहे
वप्रालस्तथा हिंस्रपशौ स्मृतः, ह. वप्रालोऽहिः श्वापदो वप्रालो वप्रालः
सप्रात् कुटिलः करो । प्रमादवान् नरो वप्रालो वप्रालो बाल उदाहृतः,
अने. वप्रालः सर्पः शठे वप्रालो वप्रालो ज्ञेयश्चतुष्पदः, अने.

व्यास. व्यासो ना विस्तृते सुनौ, मे. व्यासो मुनिप्रपञ्चयोः,
वरासो सुनौ च विस्तारे, त्रि. वरासो सुनौ सग्राद् विस्तारे, वि.

बुप्रत्यान. बुप्रत्यानं स्वातन्त्र्यकृतेषु विरोधाचरणेऽपि च, मे. बुप्रत्यानं
स्वैरकरणे विरोधाचरणेऽपि च, वि. बुप्रत्यानं प्रतिरोधने । विरोधाचरणे
स्वैरवृत्तौ समाधिपारणे, हे. बुप्रत्यानं प्रतिरोधे च विरोधाचरणेऽपि च, अ.
स्वतन्त्रता च बुप्रत्यानम्, त्रि.

बुप्रष्ट. बुप्रष्टं कल्पे त्रिषूषिते, मे, त्रि. बुप्रष्टं फले दिने । पशुषिते
प्रभाते च, हे. बुप्रष्टं दिने प्रभाते च फले पशुषितेऽपि च, वि. बुप्रष्टं कल्पे
तथोषिते, हा.

बुप्रष्टि. बुप्रष्टिः फले सप्तद्वौ च, अ. बुप्रष्टिः स्तुतिफलद्विषु, हे.
बुप्रष्टिः फले सप्तद्वौ स्त्री, मे. बुप्रष्टिः सप्तद्वौ च नियमादिफलेऽपि
च, वि.

बूप्रढ. बूप्रढः संहतविन्यस्तपृथुलेष्वभिधेयवत्, मे. बूप्रढः संहत-
विन्यस्तपृथुलेषु च भेदवत्, वि. बूप्रढा न्यस्तोऽसंहताः, हे. बूप्रढौ विन्यस्त-
संहतौ, अ.

बूप्रह. बूप्रहः सग्राद् बलविन्यासे निर्माणे वृन्दतर्कयोः, मे, वि.
बूप्रहो निर्माणतर्कयोः । समूहे बलविन्यासे, हे. देहनिर्माणसैन्येषु बूप्रह
सग्रात्, त्रि. बूप्रहो वृन्देऽपि, अ. बूप्रहं रचनायामपि, ह.

ब्रोमचारिन्. ब्रोमचारिणी तु निर्दिष्टो देवतायां विहङ्गमे, मे.
ब्रोमचारिणी खगे देवे, वि.

ब्रोमन्. ब्रोम वारिणि चाकाशे भास्वरसग्राचर्चनाश्रये, मे. ब्रोम
वारिविहायसोः, वि.

ब्रोष. ब्रोषं सग्रात् त्रिकुट्टवेष्ट करिभेदे पुमानयम्, मे.

ब्रज. ब्रजो गोष्ठाध्ववृन्देषु, मे, वि. ब्रजोऽध्वगोष्ठसङ्घेषु, हे. गोष्ठा-
ध्वनिवद्वा ब्रजाः, अ. ब्रजो गोष्ठं ब्रजो मार्गो ब्रजः सङ्घो ब्रजो गणः, अने.
ब्रजरा. ब्रजरा पर्यटने प्रोक्ता वर्गप्रस्थानयोरपि, मे, वि.

व्रीहि. व्रीहिः सामान्यधान्ये सप्रादाशुधान्ये तु पुंसप्रत्ययम्, मे.

व्रीहिराजिक. सप्राद् व्रीहिराजिकः कङ्क, धान्यचीनकधान्ययोः, मे.

सप्राद् व्रीहिराजिकः कामलिकायां चीनधान्यके, वि. अथ व्रीहिराजिकः ।
चीनान्ते कामलिकायामपि, हे.

श. (शं वर्दान्ते बुधाः श्रेयः शश्च शस्त्रं निगद्यते । शीश्च शयन-
मित्याङ्गः शस्त्रं शा च निगद्यते, मे.) शं सुखं शङ्करः श्रेयः शश्च
सीन्नि निगद्यते । शयने शः समाख्यातो हिंसायां शो निगद्यते, ए. स्तुत्र-
र्बको विषमश्च हृदो दक्षकरस्थितः । शङ्क, कर्णोऽस्थिसंज्ञश्च शकारः
सङ्घिरोरितः, मा.

शंसा. शंसा वचसि वाष्ठायाम्, मे, हे. शंसा वचनवाङ्मयोः, वि.

शक. शको जात्यन्तरे वृषे, मे. शको राजन्यदेशयोः, वि. शको
देशे राजभेदे, हे.

शकल. शकलं त्वचि खण्डे स्याद् रागवस्तुनि वल्कले, मे, वि.
शकलं रागवस्तुनि । वल्कले त्वचि खण्डे च, हे. शकलं वल्कले खण्डे, त्रि.

शकुन. शकुनस्तु पुमान् पक्षिमात्रपक्षिविशेषयोः । शुभशंसि-
निमित्ते च शकुनं स्थान् नपुंसकम्, मे. शकुनं च शुभाशंसिनिमित्ते शकुनः
खगे, वि. शकुनं सप्राद् दैवशंसिनिमित्ते शकुनः खगे, हे. दैवशंसिनिमित्ते
च शकुनं पुंसि पक्षिणि, त्रि.

शकुनि. शकुनिः पुंसि विहगे सौवले करणान्तरे, मे. शकुनिः
सौवले करणे खगे, वि. शकुनिः खगे करणभेदे कौरवमातुले, हे. शकुनिः
सौवले खगे, त्रि.

शकुन्त. शकुन्तः कौटभेदे सप्राद् भासपक्षिविहङ्गयोः, मे. शकुन्तो
विहगे भासे, हे. शकुन्तो भासपक्षिणौ, अ. शकुन्तः पक्षिभेदे सप्राद्
भासपक्षिविहङ्गयोः, वि.

शकुलादनी. शकुलादनी स्त्रियां कृष्णभेदीकटुकशाकयोः, मे. शकुला-
दन्यभिख्या तु मांसीकिञ्चुलिकादयोः । कटुकाजलपिप्पल्योः कथ्यते शकुला-

नी, वि. शकुलादनी । कटुमांसैकिञ्चुलिकाजलपिप्पलिकासु च, हे. ।
 कटुकायां कञ्चटके कथिता शकुलादनी, हा.

शक्ति. शक्तिरस्त्रान्तरे गौर्यासुत्याहादौ बले स्त्रियाम्, मे. शक्ति-
 िले प्रभावादौ शक्तिः प्रहरणान्तरे, वि. शक्तिरायुधभेदे सत्रादुत्याहादौ
 बले स्त्रियाम्, हे. काञ्चसामर्थ्ययोः शक्तिः, अ. अस्त्रभेदेऽपि शक्तिः
 सत्रात्, ति.

शक्र. शक्रः पुमान् देवराजे कुटजार्जुनभूरुहोः, मे. शक्रो महेन्द्रे
 सत्रात् कुटजार्जुनभूरुहोः, वि. शक्रोऽर्जुनतराविन्द्रे कुटजे, हे. कुटजे
 वासवे शक्रः, ति.

शक्करी. शक्करी छन्दसो भेदे नदीमेखलयोरपि, मे. शक्करी मेखला-
 नद्योः छन्दोभेदेऽपि शक्करी, वि. शक्करी सरिदन्तरे । छन्दोजातौ
 मेखलायाम्, हे. शक्करी मेखला छन्दः, ति.

शङ्का. शङ्का तासे वितर्के च, मे, वि. शङ्का सत्रात् संशये भये, हे.

शङ्कु. शङ्कुः संख्यास्त्रयादोभित्कीलेशकलुषेषु ना, मे. शङ्कुः पत्न-
 शिराजाले सङ्क्राकौलकशम्भु । यादोऽस्त्रभेदयो र्मेद्रे, हे. शङ्कुः कीले
 शिरेस्त्रे च सङ्क्रायादः प्रभेदयोः, वि. शङ्कुः कौलकसङ्क्रास्त्रजलजन्तुषु
 दृश्यते, ति.

शङ्ख. शङ्खः कम्बौ न योषिन् ना भालास्थिनिधिभिन्नखे, मे. शङ्खो
 निधन्तरे कम्बुललाटास्थिनखीषु च, वि. शङ्खः कम्बौ निधिभेदे सत्रान्न-
 स्थामलिकास्थिनि, हे. शङ्खो निधौ ललाटास्थि कम्बौ न स्त्री, अ.

शङ्खक. शङ्खकं बलये कम्बौ अस्त्री पुंसि शिरोरुजि, मे. शङ्खकं
 बलये कम्बौ शिरोरोगे च शङ्खकम्, वि. शङ्खकं बलये कम्बौ शङ्खकस्तु शिरो-
 रुजि, हे.

शङ्खिन्. शङ्खी हरौ ससुद्रे ना शङ्खवत्यभिधेयवत् । शङ्खिनी
 श्वेतचुकायां चौरपुष्पां बधूमिदि, मे. शङ्खिनी श्वेतपुन्नागे चौरपुष्पां
 बधूमिदि, वि.

शची. शचीन्द्राण्यां शतावर्थां तथा स्त्रीकरणान्तरे, मे. शची-
न्द्राण्यां शतावरौ, वि. शचीन्द्राणीशतावर्योः, हे.

शठ. शठो मध्यस्थपुरुषे धूर्तधूसूरयोरपि, मे. शठो मध्यस्थपुरुषे
शठो धुत्तूरधूर्तयोः । शठोऽलसे च मूर्खे च, वि. शठो मध्यस्थपुरुषे धूर्ते
धुत्तूरकेऽपि च, हे. मध्यस्थखलयोः शठः, त्रि.

शणीर. शणीरं शोणमध्यस्थपुलिने ददुरीतटे, मे, वि.

शण्ड. शण्डो वर्षवरे क्लीवे गोपतौ बन्धप्रपूरुषे, वि. शण्डपण्डौ
तु सौविदे । बन्धप्रपुंसौदरे क्लीवे, हे. ४. शण्ड.

शतघ्नी. शतघ्नी शस्त्रभेदे सप्राद् वृश्चिकाल्यां करञ्जके, मे, वि.
शतघ्नी तु वृश्चिकाल्यां शस्त्रभेदकरञ्जयोः, हे.

शतघृति. भवेच्छतघृतिः पुंसि शके च परमेष्ठिनि, मे. शतघृति-
घातरीन्द्रे, वि. ब्रह्मशकौ शतघृती, त्रि.

शतपत्न. शतपत्नः शिखण्डिनि । दार्वाघाटे सारसे च कमले तु
नपुंसकम्, मे. पतपत्नो राजकीरे दार्वाघाटमयूरयोः । राजीवे शतपत्नं
तु, वि. शतपत्नो दार्वाघाटे राजकीरमयूरयोः । शतपत्नं तु राजीवे, हे.
दार्वाघाटेऽपि शतपत्नम्, च.

शतपर्वा. शतपर्वा तु दूर्वायां तथा भार्गवयोषिति, मे. शतपर्वा
तु दूर्वायां भार्गवस्य स्त्रियामपि, वि.

शतपर्बिका. शतपर्बिका तु दूर्वायां वचायामपि योषिति, मे.
अथो शतपर्बिका । स्याद् वचादूर्वयोः, हे. स्यात् शतपर्बिका दूर्वावचयोः,
वि. वचाऽपि शतपर्बिका, त्रि.

शतङ्गदा. शतङ्गदा स्त्रियां वज्जे सौदामिन्यां च कीर्तिता, मे.
शतङ्गदा भवेद् वज्जे सौदामिन्यां च कीर्तिता, वि. शतङ्गदा तु विदुषि ।
वज्जेऽपि, हे. ४. ऐरावत.

शतानन्द. शतानन्दो मुने भेदे देवकीनन्दनेऽपि च, मे.

शतानीक. शतानीकस्तु वृद्धे स्यान् मुनिराजप्रभेदयोः, मे. शता-

नौको सुने भेदे वृद्धे च, वि. शतानीको सुनौ वृद्धे, हे.

शतावरी. शतावरी तु शचरां स्यादिन्दीवर्यामपि स्त्रियाम्, मे. वरी-
शचराः शतावरी, त्रि.

शद्रि. शद्रि नांस्मोधरे जिष्णौ, मे. शद्रि विष्णौ तडित्यपि, हे.
शद्रिस्मोधरे जिष्णौ, वि.

शनैस्. शनैः स्वैरे शनैश्चरे, मे. शनैः शनैश्चरे स्वैरे, वि.

शफ. शफं मूले तरूणां स्याद् गवादीनां खुरेऽपि च, वि, मे.
शफं खुरे गवादीनां मूले विटपिनामपि, हे.

शब्द. शब्दोऽक्षरे यशोगीत्यो वाक्ये खे श्रवणे ध्वनौ, हे.

शम्. शं कल्याणे सुखे, मे. शं सुखे शर्मणि प्रोक्तम्, वि. शं
कल्याणे सुखेऽपि च, हे.

शमथ. शमथः शान्तिमन्त्रिणोः, मे. शमथः सचिवे शान्तौ, वि.
शमथः सचिवे शमे, हे.

शमन. शमनं शान्तिवधयोः । शमनः आङ्गदैवते, मे, वि. शमनस्तु
यमे शमनं शान्तिहंसयोः, हे. यमे ना शमनं वधे, त्रि.

शमी. शमी सक्तुफलायां च शिम्बिकायां च वागुजौ, मे. शमी सक्तु-
फलायां च शिम्बायामपि वल्गुलौ, वि. शमी द्रुमेदे वल्गुल्यां शिम्बग्राम्, हे.

शम्या. शम्या विदुषत् पविः शम्या शम्या शङ्खध्वनि र्मतः, अने.

शम्याक. शम्याकस्तु वियाते स्याद् याचके चतुरङ्गुले, हे. ५.
सम्याक.

शम्ब. शम्बः स्यान् सुसलाग्रस्थलौहमण्डलके पवौ । शुभान्विते
त्रिषु, मे. शम्बः स्यान् सुशलाग्रस्थलौहमण्डलके पवौ । शुभान्विते च, वि.
शम्बः पवौ लोहकाञ्चग्राम्, हे. शम्बस्तु सुसलानने । कल्याणवति वर्ज्म
च, त्रि.

शम्बर. शम्बरं सलिले पुंसि ऋगदैत्यविशेषयोः । शम्बरी चाखु-
पपर्णां सप्रात्, मे. शम्बरं सलिले चित्रबौद्धव्रतविशेषयोः । शम्बरो दैत्य-

हरिणमत्स्यप्रशैलजिनान्तरे ॥ औषधौ शम्बरीमाहुः, वि. शम्बरं जले ।
चित्ते बौद्धव्रतभेदे शम्बरो दानवान्तरे । मत्स्यप्रणगिरिभेदेषु शम्बरौ पुन-
रौषधौ, हे. शम्बरं संयमे जले । शम्बरौ दैत्यहरिणौ, वि.

शम्बल. शम्बलोऽस्त्री सम्बलवत् कुलपाथेयमत्सरे, मे. शम्बलं कुल-
पाथेयमत्सरेषु समीरितम्, वि. शम्बलं मत्सरे तटे । पाथेये, हे.

शम्बू (म्बु) क. शम्बू को गजकुम्भान्ते घोड्डे च गृह्णतापसे । जलजन्तु-
विशेषे च शम्बू का न नपुंसकम्, मे. शम्बू को गजकुम्भान्ते दैत्यभेदे च
घोड्डके, वि. शम्बू को दैत्यविशेषे करिकुम्भान्तशङ्खयोः, हे.

शम्भू. शम्भूः पुंसि महादेवे परमेष्ठिनि चार्हति, मे. शम्भू-
ब्रह्मार्हतो ईरे, वि. शम्भू ब्रह्मार्हतोः शिवे, हे. शम्भू ब्रह्मतिलोचनौ,
अ. शम्भू ब्रह्ममहेश्वरौ, अने.

शयः. शयः शयग्राहिपाणिषु, मे, वि.

शयय. शययः सप्रादजगरे निद्रालौ मरणेऽपि च, हे.

शयन. शयनं सुरते निद्राशयप्रयोच्च नपुंसकम्, मे. शयनं सुरते
निद्राशयप्रयोरपि भाषितम्, वि. शयनं स्वापशयप्रयोः । रते, हे.

शयालु. शयालुः स्यादजगरे निद्राशौले च कुक्कुरे, मे. शयालुः
स्यादजगरे निद्राशौलेऽपि कुक्कुरे, वि. शयालुस्तु निद्रालौ वाहसे शुनि, हे.
शयालुः कुक्कुरेऽलसे, वि.

शयग्रा. शयग्रा स्यात् शयनीये च गुम्फनेऽपि च योषिति, मे. शयग्रा
तल्पे शब्दगुम्फे, वि. हे. विज्ञेयं शयनं शयग्रा शयग्रा मुस्तकसञ्चयः, अने.

शर. शरस्तेजनके वाणे दध्यग्रे ना शरं जले, मे. शरं नीरे शरः
काण्डे शरस्तेजनकेऽपि च, वि. शरं जले । शरः पुनर्दधिसरे काण्ड-
तेजनयोरपि, हे. V. सर.

शरण. शरणं गृहरक्षित्वो वधरक्षणयोरपि, मे. शरणं वधरक्षित्वोः
शरणं रक्षणे गृहे, वि. शरणं रक्षणे गेहे वधरक्षकयोरपि, हे. शरणं गृह-
रक्षित्वोः, अ. शरणं मारणेऽपि च, वि.

शरगड. शरगडस्तु पुमान् धूर्ते शरटे भूषणान्तरे, मे. सरगडः सरटे धूर्ते सरगडो भूषणान्तरे, वि. शरगडः स्यात् ककलासे भूषणान्तरधूर्तयोः, हे.

शरणुत्र. शरणुत्र वीरिदे वाते, वि. V. सरणुत्र.

शरद्. शरदस्त्री वत्सरेऽप्यृतौ, मे. शरत् संवत्सरे ऋतौ, वि. शरद् वर्षात्यये वर्षे, हे. ऋतौ वत्सरे शरत्, अ. शरत् संवत्सरेऽपि च, हा.

शरभ. शरभस्तु पशो भिदि. कश्मे वानरभिदि, मे. शरभ-
स्त्वष्टापदे नृगान्तरे, वि.

शरवाणि. शरवाणिः शरमुखे पापिष्ठे शरजीविनि, मे, वि.
शरवाणिः शरमुखे पदातौ शरजीविनि, हे.

शरु. शरु ना कोपवज्जयोः, मे. शरुः कुलिशकोपयोः, वि. शरुः
कोपे शरे वज्जे, हे.

शर्करा. शर्करा खण्डविकृतावुपलाकर्परांशयोः । शर्करान्वितदेशे-
पि रुग्भेदे शकलेऽपि च, मे, वि. शर्करा खण्डविकृतौ कर्परांशे रुग्-
न्तरे । उपलायां शर्कराद्युगद्देशेषु शकलेऽपि च, हे. शर्करा कर्परांशे-
ऽपि, अ.

शर्वरी. शर्वरी यामिनीस्त्रियोः, मे. शर्वरी रात्रियोषितोः ।
हरिद्रायां च, वि. शर्वरी निशि नार्यां च, हे.

शल. शलस्तु शलले पुंसि भृङ्गिचेत्त्रभिदो विधौ, मे. शलं तु शल-
कौलोन्नि शलो भृङ्गिगणे विधौ, वि.

शलाका. शलाका शलत्रमदनशारिकाशस्तकौषु च । कृतादिकाष्टौ-
शरयोः, मे. शलाका शारिका शलत्रं श्वाविदालेख्यकूर्चिका, हे. स्याच्छ-
लाकाऽपि मदनशारिकाशलत्रयोः शरे । कृत्पञ्चरकाष्ट्यां च, वि.

१ शलि. शलि सुखः शलि गर्भः शलि भृङ्गः शलि र्गदः । शलि
सर्पविशेषश्च शलिः कलिरुदाहृतः, अने.

शल्का. शल्कान्तु शकले वल्को, मे. शल्कं शकलवल्कयोः, वि. १
शल्के शकलवल्कले, अ. शल्कश्चूर्णेऽपि, त्रि. V. वल्क.

शल्य. शल्यन्तु न स्त्रियां शङ्कौ स्त्रीवं छेदेषु तोमरे । मदनद्रुखा-
विधो नी, मे. शल्यं शङ्कौ शरे वंशकम्बिकायां च तोमरे । शल्यस्तु कथितः
श्वविन्मदनद्रुमयोरपि, वि. शल्यः स्यान् मदनद्रुमे । वृषभेदे श्वविधि च
सीन्नि शस्त्रशलाकयोः, हे. शलाकायुधयोः शल्यम्, ह.

शस्त्रकौ. शस्त्रकौ पशुवृत्तयोः, मे, वि. श्वविद्वृत्तौ च शस्त्रकौ, त्रि.

शवः. शवः स्यात् कुणपे पुमान् । शवं पानीये, मे. शवो ष्टेते शवं
नीरे, वि.

शवरः. शवरः श्लेच्छभेदे च पानीये शङ्करेऽपि च, मे. शवरः वारि-
शङ्खालभेदयोः शङ्करेऽपि च, वि. शवरः श्लेच्छभेदेऽपि, हरे, हे. शवरः
सलिले शिवे, त्रि.

शशः. शशो बोले लोभ्रे वृषभभेदयोः, मे. शशो गन्धर्से लोभ्रे स्यात्
पशौ पुरुषान्तरे, वि. शशः पशौ बोले लोभ्रे वृभेदे च, हे.

शशविन्दः. शशविन्दुः पुमान् वासुदेवे राजान्तरेऽपि च, मे.

शशिलेखा. शशिलेखा कलाभागे गुडुचीवृत्तभेदयोः, मे. शशिलेखा
कलाभागे वाकुचीवृत्तभेदयोः, वि. शशिलेखा वृत्तभेदे वाकुचीचन्द्रलेखयोः, हे.

शश्वत्. शश्वत् स्यादात्मप्रश्ने च मङ्गले । पुराकल्पे सदार्थे च पुनरर्थे
च दृश्यते, मे. शश्वत् पुनःसदार्थयोः, वि. शश्वत् सहपुनर्नित्ये, हे. पुनः-
सदार्थयोः शश्वत्, अ.

शष्पः. शष्पं बालटणे स्मृतम् । पुंसि स्यात् प्रतिभाहानौ, मे.
शष्पं स्यात् प्रतिभाहानौ शष्पं बालटणेऽपि च, वि. शष्पन्तु प्रतिभाहानतायां
बालटणेऽपि च, हे. शष्पं बालटणं प्रोक्तम्, अने.

शस्तः. शस्तं क्षेमे प्रशस्ते च, मे, वि, हे.

शस्त्रः. शस्त्रं लोहास्त्रयोः स्त्रीवं क्षुरिकायान्तु योषिति, मे. शस्त्रं
लोहास्त्रयोः शस्त्री क्षुरिकायां च विद्युता, वि. शस्त्रमायुधे । लोहे शस्त्री
क्षुरिकायाम्, हे. शस्त्रमायुधलोहयोः, अ.

शस्यः. शस्यं शस्ते फले गुणे, वि.

शाक. शाको द्वीपान्तरेऽपि च । शक्तौ द्रुमविशेषे च पुमान् हरि-
तकेऽस्त्रियाम्, मे. शाको द्वीपे वृषे द्रुमे । शक्तौ हरितके चापि, हे. शाको
द्वीपान्तरे शक्तौ वृषद्रुमविशेषयोः । शाकं हरितके चापि, वि. ५. मोक्ष.

शाकट. शाकटं शकटस्येदमित्यर्थे तस्य वोढुरि, मे.

शाखा. शाखा पक्षान्तरे वाहौ वेदभागद्रुमाङ्गयोः, मे. शाखा
द्रुमांशे वेदांशे भुजे पक्षान्तरेऽन्तिके, हे. शाखा पक्षान्तरे भुजे । शाखा
वेदविभागे च पादपाङ्गेऽन्तिकेऽपि च, वि. शाखा वेदविभागेऽपि, त्रि.

शाखिन्. शाखी स्यात् पादपे वेदे तुरुष्काख्यजने पुमान्, मे.
शाखी स्यात् पादपे वेदे तुरुष्काख्यजनेऽपि च, वि. शाखी तु द्रुमवेदयोः ।
राजभेदे, हे.

शाङ्कर. शाङ्करस्तु बलीवर्दे छन्दोभेदे नपुंसकम्, मे. शाङ्करो
वृषभे छन्दोविशेषे शाङ्करं मतम्, अने, ५. शार्कर.

शाङ्करि. शाङ्करिः पुंसि कार्तिकेये गणाधिपे, मे. शाङ्करि विघ्नपे
स्कन्दे, वि.

शाण. शाणो माषचतुष्टये । लोहादीनां च निकषे शाणी प्रावर-
णान्तरे, मे. शाणो मासचतुष्टये । कषणे करपत्रे च शाणी प्रावरणान्तरे,
वि. शाणः कषे मानभेदे, हे. कषे माषचतुष्टके च शाणः, त्रि.

शाण्डिल्य. शाण्डिल्यः पावकान्तरे । सुनिभेदे च मालूरे, मे.
शाण्डिल्यो सुनिभेदे स्यान् मालूरे पावकान्तरे, वि. शाण्डिल्यः पावकान्तरे ।
विल्ले सुनौ च, हे. शाण्डिल्यौ सुनिमालूरौ, त्रि.

शात. शातं शितञ्च दुर्बले । निशिते च, मे. दुर्बले निशिते स्यात्ता
शितशतौ, त्रि. शितं शातञ्च निशिते क्षणे । शातं शर्मणि, वि.

शातकुम्भ. शातकुम्भं सुवर्णे स्यात् शातकुम्भोऽश्वमारके, मे. वि
शातकुम्भोऽश्वमारके । शातकुम्भन्तु वनके, हे.

शात्व. शात्ववं भावसंहत्योः शत्वूणां शात्वो द्विषि, मे, वि. शात्व
शत्वसञ्चये । शत्वुत्वे शात्ववः शत्वौ, हे.

शाद. शादः स्यात् कर्दमे शष्पे, मे. शादः कर्दमशष्पयोः, वि, हे.
शादो जम्बालशष्पयोः, अ. शादः शष्पे, ह.

शान्त. शान्तोऽभियुक्तरसयोः पुंसि त्रिषु शमान्विते । अव्ययं
वारणे शान्तम्, मे. शान्तो रसविशेषे स्याद् अतिसुक्तकदान्तयोः, वि. शान्तो
दान्ते रसान्तरे, हे.

शान्ति. शान्तिः स्त्री मङ्गले शमे, मे. शान्तिः शमे च कल्याणे, वि.
शान्तिर्भद्रे शमेऽर्हति, हे. शान्तिः स्थान् मङ्गले शमे, त्रि.

शाप. शाप आक्रोशदिव्ययोः, मे. शापः शपथ आक्रोशे, वि, हे.
आक्रोशे शपथे शापः, त्रि.

शार. शारः स्याच्छ्वले वाचप्रलिङ्गः पुंसि समीरणे । अक्षोपकरणे,
मे. शारः श्वलवातयोः । दूत्रतस्य चोपकरणे, हे. शारो वायौ स तु त्रिषु
कर्तुरे, अ. शारः श्वलवातयोः, वि.

शारद. शारदोऽब्दे स्त्रियां तोयपिप्यलीसप्तपर्णयोः । सस्ये स्त्रीवं
शरज्जातनूतनाप्रतिभे त्रिषु, मे. शारदः पीतमुङ्गे स्यात् शालीनेऽप्रतिभे नवे ।
वर्षेऽथ जलपिप्यल्यां सप्तपर्णे च शारदौ, वि. शारदो वत्सरे नवे । शरद्धवे
पीतमुङ्गे शालीनेऽप्यथ शारदौ । सप्तपर्णप्रभुपिप्यल्योः, हे. द्वौ तु शारदौ
प्रत्यग्राप्रतिभौ, अ. शारदो जलदेऽपि च । स्त्रियां च शारदौ तोयपिप्यली-
सप्तपर्णयोः, त्रि. शारदस्तु शरत्कालः सप्रादष्टस्तु शारदः, अने.

शारि. शारिर्नाऽक्षोपकरणे स्त्रियां शकुनिकान्तरे । बुद्धार्थगज-
पर्याणे व्यवहारान्तरेऽपि च, मे. शारिः कुञ्जरपर्याणे शकुनौ दूत्रतसाधने,
हे. पर्याणेऽक्षोपकरणे शारिः शकुनिकान्तरे, त्रि. शारिरक्षोपकरणे तथा
शकुनिकान्तरे । बुद्धार्थगजपर्याणे व्यवहारेऽपि च क्वचित्, वि.

शारीर. शारीरं देहजे वृषे, मे, हे, वि.

शार्कक. शार्ककः सप्राद् दुग्धफेनशर्करापिण्डयोः पुमान्, मे. शार्ककः
शर्करापिण्डे दुग्धफेने च शार्ककः, वि. शार्ककः सप्राद् दुग्धफेने शर्कराभाश्च
पिण्डके, हे.

शार्कर. शार्करः सत्राद् दुग्धफेनशर्करान्वितदेशयोः, मे. शार्करो दुग्धफेनेऽपि शर्करान्वितदेशवत् । शार्करो वृषभे छन्दोविशेषे शार्करं मतम् । वि. शार्करम् । छन्दोभित् शार्करस्तूत्रा, हे. V. शाङ्कर.

शाङ्क. शाङ्कः कामुकमात्रेऽपि विष्णोरपि शरासने, मे, वि. शाङ्कः विष्णुधनु धनुः, हे. शाङ्कं धनु विष्णुधनुः, त्रि.

शार्दूल. शार्दूलो राक्षसान्तरे । व्याघ्रे च पशुभेदे च सत्तमे दक्षतरस्थितः, मे, वि, हे.

शार्वर. शार्वरस्त्वन्धतमसे घातुके भेद्यलिङ्गकम्, मे, अ. शार्वरं त्वन्धतमसे शार्वरो घातुकेऽन्धवत्, वि. शार्वरं घातुके ध्वान्ते, हे.

शाल. शालो हालवृषे मत्स्यप्रभेदे सर्जपादपे । शाला गृहे तरु-
स्त्वन्धशाखागारैकदेशयोः, वि. शाला द्रुस्त्वन्धशाखायां गृहगेहैकदेशयोः,
ना भवे, मे. शालो हाले मत्स्यप्रभेदे शालौकस्तत्प्रदेशयोः । स्त्वन्ध-
शाखायाम्, हे. शाला सत्राद् गृहशाखयोः । तरुजातौ मत्स्यप्रभेदे शालो
हाले वृषेऽपि च, त्रि. शाला स्त्राधा शिला शाला शाला शाखा च वेश्म च,
अने. V. मोक्ष.

शालङ्कायन. शालङ्कायन उद्दिष्टो मुनिभेदे च नन्दिनि, मे. शाल-
ङ्कायनशब्दः सत्राद् ऋषिभेदे च नन्दिनि, वि. शालङ्कायनो नन्दृष्योः, हे.

शालसार. शालसारो द्रुमे हिङ्गौ, वि. V. सालशार.

शालार. शालारं सत्राद् हस्तिनखे सोपाने पक्षिपञ्जरे,
शालारं पक्षिपञ्जरे । सोपानहस्तिनखयोः, हे.

शालाटक. शालाटकः शृगाले सत्रात् सारमेये बलीमुखे, मे. शाला-
टकः शृगालेऽपि सारमेये बलीमुखे, वि. शालाटको बलीमुखे । सारमेये
शृगाले च, हे. शालाटकाः कपिकोटुखानः, अ. शालाटकौ कपिखानौ, हा.

शालि. शालिस्तु कलमादौ च गन्धमार्जारके पुमान्, मे. शालिस्तु
गन्धमार्जारे कलमादिषु च स्मृतः, वि. शालिस्तु गन्धोतौ कलमादिषु, हे
शालि र्यन्धस्त्रगे धान्ये, त्रि.

शालु. शालुः कषायद्रव्ये सप्रात् चौरकाख्यौषधे पुमान्, मे. शालुः कषायद्रव्ये सप्रात् चौरकाख्यौषधेऽपि च, हे, वि.

शालेय. शालेयः सप्रान् मिसौ पुमान् । त्रिषु शालुप्रज्ञे वेत्ते, मे. शालेयं शतपुष्पायामाहुः शालुप्रज्ञोचिते, वि. शालेयं शतपुष्पाख्यौषधे । वेत्ते च शालिधान्यस्य, हे.

शात्मलि(ली). शात्मलिस्तरभेदे स्याद् द्वीपभेदेऽपि च द्वयोः, मे. शात्मली तरभेदे स्याद् द्वीपभेदे च शात्मली, वि. शात्मलिः पादपे द्वीपे, हे.

शावर. शावरी शूकशिखरां सप्रात् पुंसि पापापराधयोः । रोध्रे च, मे. शावरः पथ्यते रोध्रे तथा पापापराधयोः । शावरी शूकशिखरां च, वि. शावरो रोध्रपापयोः । अपराधे शावरी तु शूकशिखरां च, हे.

शासन. शासनं राजदत्तोर्वरां लेखान्नाशास्त्रशास्त्रिषु, मे, वि. शासनं उपदत्तोर्वरां शास्त्रान्नालेखशास्त्रिषु, हे.

शास्ता. शास्ता समन्तभद्रे ना शासने पुनरन्यवत्, मे. शास्ता जिने शासके च, हे. शास्ता च शासके बुद्धे, वि.

शास्त्र. शास्त्रं न द्वयोरगमाच्चयोः, मे. शास्त्रं ग्रन्थनिदेशयोः, वि, हे. निदेशग्रन्थयोः शास्त्रम्, अ.

शिखण्ड. शिखण्डो बर्हिचूडयोः, मे, वि, हे. शिखण्डौ च शिखा-वर्हौ, त्रि. जटाजूटे शिखण्डोक्तिः कलापेऽपि शिखण्डिनः, अने.

शिखण्डिन्. शिखण्डिनौ यूथिकायां गुञ्जायामपि योषिति । शिखण्डौ ना कलापे सप्राद् गाङ्गेयारिमयूरयोः, मे. शिखण्डौ तु मयूर सप्राद् वाणक्षत्रियभेदयोः । कलापे चाथ गुञ्जायां यूथिकायां शिखण्डिनौ. वि. शिखण्डौ कुक्कुटे चित्रमेखले बर्हिचूडयोः । भौष्मारौ वाणे, हे. मयूर भौष्मशत्रौ च शिखण्डौ, त्रि.

शिखर. शिखरोऽस्त्री द्रुमाद्वादिमृङ्गे पुलककक्षयोः । पक्षदाडिम वीजाभमाणिष्यशकलाग्रयोः, मे. शिखरं शैलरक्षाग्रकक्षापुलककोटिषु । पक्ष

शार्कर. शार्करः सप्राद् दुग्धफेनशार्करान्वितदेशयोः, मे. शार्करो दुग्धफेनेऽपि शार्करान्वितदेशवत् । शार्करो दृषभे छन्दोविशेषे शार्करं मतम् । वि. शार्करम् । छन्दोभित् शार्करस्तूत्रा, हे. V. शाङ्कर.

शाङ्क. शाङ्कः कामुकमात्रेऽपि विष्णोरपि शरासने, मे, वि. शाङ्कः विष्णुधनु र्धनुः, हे. शाङ्कं धनु विष्णुधनुः, वि.

शार्दूल. शार्दूलो राक्षसान्तरे । व्याघ्रे च पशुभेदे च सप्तमे दक्षतरस्थितः, मे, वि, हे.

शार्वर. शार्वरस्त्वन्धतमसे घातुके भेदलिङ्गकम्, मे, अ. शार्वरं त्वन्धतमसे शार्वरो घातुकेऽन्यवत्, वि. शार्वरं घातुके ध्वान्ते, हे.

शाल. शालो हालदृपे मत्स्यप्रभेदे सर्जपादपे । शाला गृहे तरु-
स्कन्धशाखागारैकदेशयोः, वि. शाला द्रुस्कन्धशाखायां गृहगेहैकदेशयोः, अ.
ना भवे, मे. शालो हाले मत्स्यप्रभेदे शालौकस्तत्प्रदेशयोः । स्कन्ध-
शाखायाम्, हे. शाला सप्राद् गृहशाखयोः । तरुजातौ मत्स्यप्रभेदे शालो
हाले दृपेऽपि च, वि. शाला श्लाघा शिला शाला शाला शाखा च वेष्टव्यः,
अने. V. मोक्ष.

शालङ्कायन. शालङ्कायन उद्दिष्टो मुनिभेदे च नन्दिनि, मे. शाल-
ङ्कायनशब्दः सप्राद् ऋषिभेदे च नन्दिनि, वि. शालङ्कायनो नन्दृष्योः, हे.

शालसार. शालसारो द्रुमे हिङ्गौ, वि. V. सालशार.

शालार. शालारं सप्राद् हस्तिनखे सोपाने पक्षिपञ्चरे, मे, वि.
शालारं पक्षिपञ्चरे । सोपानहस्तिनखयोः, हे.

शालाटक. शालाटकः शृगाले सप्रात् सारमेये बलीमुखे, मे. शाला-
टकः शृगालेऽपि सारमेये बलीमुखे, वि. शालाटको बलीमुखे । सारमेये
शृगाले च, हे. शालाटकाः कपिकोटखानः, अ. शालाटकौ कपिखानौ, हा.

शालि. शालिस्तु कलमादौ च गन्धमार्जारके पुमान्, मे. शालिस्तु
गन्धमार्जारे कलमादिषु च स्मृतः, वि. शालिस्तु गन्धोत्तौ कलमादिषु, हे.
शालि र्गन्धस्यो धान्ये, वि.

शालु. शालुः कषायद्रव्ये सत्रात् चौरकाख्यौषधे पुमान्, मे. शालुः कषायद्रव्ये सत्रात् चौरकाख्यौषधेऽपि च, हे, वि.

शालेय. शालेयः सत्रान् मिसौ पुमान् । त्रिषु शालुप्रज्ञवे स्त्रे, मे. शालेयं शतपुष्पायामाहुः शालुप्रज्ञवोचिते, वि. शालेयं शतपुष्पाद्यौषधे । स्त्रे च शालिधान्यस्य, हे.

शात्मलि(ली). शात्मलिस्तरभेदे स्याद् द्वीपभेदेऽपि च द्वयोः, मे. शात्मली तरभेदे स्याद् द्वीपभेदे च शात्मली, वि. शात्मलिः पादपे द्वीपे, हे.

शवर. शवरी शूकशिख्रां सत्रात् पुंसि पापापराधयोः । रोध्रे च, मे. शवरः पथ्यते रोध्रे तथा पापापराधयोः । शवरी शूकशिख्रां च, वि. शवरो रोध्रपापयोः । अपराधे शवरी तु शूकशिख्रां च, हे.

शासन. शासनं राजदत्तोर्व्रां लेखाज्ञाशास्त्रशास्तिषु, मे, वि. शासनं शृपदत्तोर्व्रां शास्त्राज्ञालेखशास्तिषु, हे.

शास्ता. शास्ता समन्तभङ्गे ना शासने पुनरन्यवत्, मे. शास्ता जिने शासके च, हे. शास्ता च शासके बुद्धे, वि.

शास्त्र. शास्त्रं न द्व्योरागमाज्ञयोः, मे. शास्त्रं ग्रन्थनिदेशयोः, वि, हे. निदेशग्रन्थयोः शास्त्रम्, अ.

शिखण्ड. शिखण्डो वर्हचूडयोः, मे, वि, हे. शिखण्डौ च शिखा-वर्हौ, त्रि. जटाजूटे शिखण्डोक्तिः कलापेऽपि शिखण्डिनः, अने.

शिखण्डिन्. शिखण्डिनी यूथिकायां गुञ्जायामपि योषिति । शिखण्डौ ना कलापे सत्राद् गाङ्गेयारिमयूरयोः, मे. शिखण्डौ तु मयूरे सत्राद् वाणक्षत्रियभेदयोः । कलापे चाय गुञ्जायां यूथिकायां शिखण्डिनी, वि. शिखण्डौ कुक्कुटे चित्रमेखले वर्हिवर्हयोः । भौष्णरौ वाणे, हे. मयूरे भौष्णशत्रौ च शिखण्डौ, त्रि.

शिखर. शिखरोऽस्त्री द्रुमादिशृङ्गे पुलककक्षयोः । पक्षदाहिम-बीजाभमाणिश्वशकलाग्रयोः, मे. शिखरं शैलवृक्षाग्रकक्षापुलककोटिषु । पक्ष-

दाडिमबीजाभमाणिक्यशकलेऽपि च, वि, त्रि. शिखरं पुलकाग्रयोः । पक्व-
दाडिमबीजाभमाणिक्यशकलेऽपि च । वृक्षाग्रे पर्वताग्रे च, हे.

शिखरिणी. अथो शिखरिणी रसालावृत्तभेदयोः । नारीरत्ने मञ्जि-
कायां रोमावल्यामपि स्त्रियाम्, मे. शिखरिणी सप्राद् रोमाल्यां रसालावृत्त-
भेदयोः । स्त्रीरत्ने मञ्जिकायां च प्रोक्ता शिखरिणी बुधैः, वि. शिखरिणी
वृत्तभेदे रोमालीपेयभेदयोः । स्त्रीरत्ने मञ्जिकायां च, हे.

शिखरिन्. शिखरी सप्रादपामार्गे शैलपादपयोः पुमान्, मे. शिखरी
पादपे शैले तथाऽपामार्गकोट्टयोः, वि. शिखरी कोट्टकोयोऽप्यो द्रुमेऽपामार्ग-
शैलयोः हे. तरुशैलो शिखरिणौ, अ.

शिखा. शिखा शाखावर्हिचूडालाङ्गलिक्यग्रमात्रके । चूडामात्रे
शिखायां च ज्वालायां प्रपदेऽपि च, मे. शिखाऽग्रमात्रे चूडायां केकिचूडाप्रधा-
नयोः । ज्वालायां लाङ्गलिकायां शिखाशाखावृष्टिष्वपि, हे. शिखा शिखायां
चूडायां ज्वालायामग्रमात्रके । लाङ्गलिक्यां च शाखायां चूडायां च शिख-
शिङ्गनः, वि. वृष्टिज्वाले अपि शिखे, अ. शिखा चूडाग्रयोरपि, त्रि.

शिखिन्. शिखी वज्रौ बलीवर्दे शरे केतुग्रहे द्रुमे । मयूरे कुक्कुटे
पुंसि शिखावत्यन्यलिङ्गकः, मे. शिखी वज्रौ बलीवर्दे शरे केतुग्रहे द्रुमे ।
केकिकुक्कुटयोश्चापि शिखी चूडान्वितेऽन्यवत्, वि. शिखी त्वग्नौ वृक्षे केतु-
ग्रहे शरे । चूडावति बलीवर्दे मयूरे कुक्कुटे हये, हे. शिखिनौ वज्रिवर्हिणौ,
अ. चूडावान् कुक्कुटश्चापि शिखो, त्रि. शिखिनौ बर्हिपावकौ, अने.

शिग्रु. शिग्रु नां शाकमात्रे च शोभाञ्जनमहौरहे, मे. शिग्रुः
शोभाञ्जने शाके, वि, हे.

शिङ्गाण. शिङ्गाणं काचपात्रे च लोहवासिकयोर्मले, मे. सिङ्हाणं
काचपात्रे च लोहनासिकयोर्मले, वि. सिङ्हाणं तु प्राणमलेऽयःकिट्टे काच-
भाषने, हे.

शित. शितं शान्तौ दृश्ये तौ दृश्ये, हे. प. शात.

शिति. शिति मूर्जे ना सितासितयोस्त्रिषु, मे. शितिः कृष्णं

शिति भूर्ज, वि. शिति भूर्ज सितेऽसिते, हे. शितौ धवलमेचकौ, अ. शिति-
भूर्ज सिते कृष्णे, त्रि.

शिपिविष्ट. शिपिविष्टस्तु खलतौ शिवे दुश्चर्मणि स्मृतः, मे, वि.
शिपिविष्टस्तु खल्लाटे दुश्चर्मणि पिनाकिनि, हे. शिपिविष्टस्तु खलतौ दुश्-
चर्मणि महेश्वरे, अ. दुश्चर्मण्यपि निर्दिष्टः शिपिविष्टो मनौषिभिः, ह.

शिफा. शिफा जटायां सरिति मांसिकायां च मातरि, मे, वि.
शिफा मातरि मांस्यां च जटायां स्यात् सरित्यपि, हे. शिफा श्रेफालिका
अथवा शिफा शाखा शिफा जटा, अने.

शिर. शिरो ना पिप्पलीमूले स्याद् धमन्यां च योषिति, मे. ४. शिर.

शिरस्. शिरः प्रधाने सेनाग्रं शिखरे मस्तकेऽपि च, मे. शिरः
प्रधाने सेनाग्रभागमस्तकयोरपि, वि. शिरो मूर्धप्रधानयोः । सेनाग्र-
भागे, हे.

शिल. शिलमुच्छे सप्राद् गण्डूपद्यां शिली मता । स्तम्भशीर्षे
शिलाशिल्यौ शिला तु प्रस्तरे मता । तथा मनःशिलायां च द्वाराधःस्थित-
दारुणि, मे. शिला कुनद्यां दृषदि द्वाराधःस्थितदारुणि । शिलं शिली
भवेदुच्छे गण्डूपद्यां यथाक्रमम्, वि. शिलमुच्छेः शिला द्वाराधोदारु कुनटी
दृषत् । शिली गण्डूपदी, हे.

शिलाटक. शिलाटकः पुमान्द्वे विलेपे परिकीर्तितः, मे. शिलाटकः
शिलाट्टयोः, वि, हे. शिलाटको विलेपेऽष्टे, त्रि.

शिलि. ४. शिल.

शिलीन्ध्र. शिलीन्ध्रं कदलीपुष्पे कवके ना भ्रष्टान्तरे । द्रुमेदे स्त्री
तु विहगीभेदे गण्डूपदीच्छदोः, मे. शिलीन्ध्रं कदलीपुष्पे कवकत्रिपुटाख्ययोः ।
शिलीन्ध्रः कथितो धीरैस्तरुमीनप्रभेदयोः ॥ गण्डूपदीच्छदि प्रोक्ता शिलीन्ध्री
विहगीभिदि, वि. शिलीन्ध्रस्तु तरुमीनप्रभेदयोः । शिलीन्ध्रं कदलीपुष्पे
कवकत्रिपुटाख्ययोः । शिलीन्ध्री विहगी गण्डूपदी च्छत्, हे. कवके वृक्षजातौ
च शिलीन्ध्रं कथ्यते बुधैः, ह.

शिलीमुख. शिलीमुखोऽलिकाण्डयोः, मे. शिलीमुखोऽलिवाणयोः, वि. शिलीमुखोऽलौ वाणे च, हे. अलिवाणौ शिलीमुखौ, अ. भङ्गवाणौ शिलीमुखौ, अने.

शिल्प. शिल्पं स्रुवे क्रियायोगे, मे, वि. शिल्पं स्रुवे क्रिया-
दिके, हे.

शिल्पिन्. शिल्पी तु वाचप्रवत् कारौ स्त्रियां कोलदलौषधौ, मे.
शिल्पी स्याद् वाचप्रवत् कारौ नखिकायां च शिल्पिनी, वि.

शिव. शिवो मोक्षे महादेवे कौलकग्रहयोगयोः। बालुके गुग्गुलौ वेदे पुण्डरीकद्रुमे पुमान् ॥ मुखक्षेमजले क्षौवं शिवा भाटामलौषधौ। अभयामलकीगौरीफेरसक्तुफलासु च, मे. शिवं मोक्षे ब्रुमे भद्रे सलिलेऽथो शिवो हरे। वेदे योगान्तरे कौले बालुके गुग्गुलेऽपि च। पुण्डरीकद्रुमे चापि शिवा भाटामलौषधौ। अभयाऽमलकीगौरीकोट्ट्रीसक्तुफलासु च, वि. शिवन्तु मोक्षे क्षेमे सुखे जले। शिवो योगान्तरे वेदे गुग्गुलौ बालुके हरे। पुण्डरीकद्रुमे कौले शिवा भाटामलोमयोः। फेरौ शस्यां पथप्राधातयोः, हे. शिवा गौरीफेरवयोः, अ. शिवं भद्रं शिवः शम्भुः शिवा गौरी शिवाऽभया। शिवः कौलः शिवः क्रोष्टा भवेदामलकी शिवा, अने.

शिवकीर्तन. शिवकीर्तनस्तु पुंसि भङ्गरीटे सुरद्विषि, मे. शिव-
कीर्तननामाऽपि भङ्गरीटे सुरद्विषि, वि.

शिवि. शिवि भूर्जे वृषे पुमान्, मे. शिवि भूर्जे वृषान्तरे, वि, हे.

शिशिर. शिशिरो ना हिमे न स्त्री ऋतुभेदे जडं त्रिषु, मे. शिशिरः
स्यादतो भेदे तुषारे शीतलेऽन्यवत्, वि. शिशिरः शीतले हिमे। ऋतु-
भेदे, हे.

शिशुक. शिशुकः शिशुमारे स्याद् बालकोलूपिनोरपि, मे, वि.
शिशुकः पादपे बाले शिशुमारे, हे. शिशुकः शिशुमारेऽपि, वि.

शिशुमार. शिशुमारोऽम्बुसन्मूतजन्तौ तारात्मकाचुरते, वि, मे.

शिष्य. शिष्यः क्रोधे बलात्कृतौ, वि. १. खष्य.

श्रीकर. श्रीकरः श्वले वातस्रुताम्बुकणयोः पुमान्, मे. श्रीकरं श्वले वातस्रुताम्बुकणयोर्विदुः, वि. अथ श्रीकरः । वातास्रजलेऽम्बुकणे, हे.

श्रीघ्न. श्रीघ्नं नलदे चक्राङ्गे ह्रीवः द्रुतगतौ त्रिषु, मे. श्रीघ्नं द्रुतगतौ श्रीघ्नं चक्राङ्गेश्वरयोरपि, वि. श्रीघ्नं चक्राङ्गवर्णयोः । उश्वीरे, हे.

श्रीत. श्रीतं हिमगुणे ह्रीवः श्रीतलालसयोस्त्रिषु । वानीरे वज्रवारे ना, मे. श्रीतो हिमे च जिह्वे च वानीरवज्रवारयोः । श्रीतं गुणे, हे. श्रीतस्रु वानीरवज्रवारयोः । श्रीतं हिमगुणे प्रोक्तं वाचप्रवच्छीतलेऽलसे, वि. वेतसेऽपि च श्रीतो ना, वि.

श्रीतक. श्रीतकः श्रीतकाले च सुस्थिते दीर्घसूत्रिणि, मे, वि. अथ श्रीतकः । श्रीतकालेऽलसे स्वस्थे, हे.

श्रीतचम्पक. श्रीतचम्पक इत्येष स्यादातर्पणदीपयोः, मे. श्रीतचम्पकशब्दोऽयं सप्तादातर्पणदीपयोः, वि. श्रीतचम्पकौ दीपतर्पणे, हे.

श्रीतमयूख. श्रीतमयूखश्चन्द्रे घनसारे चापि पुंलिङ्गः, मे. श्रीतमयूखोऽपि शशाङ्कघनसारयोः, वि. श्रीतमयूखः कर्पूरे चन्द्रे, हे.

श्रीतल. श्रीतलं पुष्पकाशीशे शैलजे मलयोद्भवे । पुमानासनपर्यां स्यात् शिशिरे वाचप्रलिङ्गकः, मे. श्रीतलं पुष्पकासीशे शैलजे मलयोद्भवे । भवेदासनपर्यां च श्रीतलः शिशिरेऽन्यवत्, वि. श्रीतलः शिशिरेऽर्हति । श्रीखण्डे पुष्पकाशीशतालपर्यां शिलोद्भवे, हे. श्रीतलः शिशिरेऽनिले, वि.

श्रीतशिव. अथ श्रीतशिवं ह्रीवः शैलेयमणिमययोः । पुंसि सक्तु-फलाटच्चे तथा मधुरिकौषधे, मे. विदुः श्रीतशिवं शय्यां शैलेयशतपुष्पयोः । सैन्धवेऽपि, वि.

श्रीन. श्रीनो मूर्खे चाजगरे, मे. श्रीनोऽजगरमूर्खयोः, वि. श्रीनो मूर्खाजगरयोः, हे.

श्रीर्ष. श्रीर्षं तनुविश्रीर्षयोः, मे, वि.

श्रीर्षय. स्यात् श्रीर्षयन्तु श्रीर्षके । सुक्लेशे पुंसि, मे. श्रीर्षयमाङ्ग-विशदकेऽश्रीर्षकयोरपि, वि. श्रीर्षयं श्रीर्षरक्षणे । श्रीर्षयो विशदे केशे, हे.

श्रील. श्रीलं स्वभावे सदृत्ते, मे, वि, अ. श्रीलं साधुवृत्तस्वभावयोः, हे.

श्रीवल. श्रीवलं स्याच्च शैवाले शैलेये च नपुंसकम्, मे. श्रीवलाख्या तु शैवाले शैलेयेऽपि च श्रीवलम्, वि.

शुक्. शुको व्याससुते कौरे रावणस्य च मन्त्रिणि । शिरीषपादये पुंसि ग्रन्थिपर्णे नपुंसकम्, मे. शुको व्यासजकौरयोः । रक्षोऽस्मात्प्रे शुक्ं ग्रन्थिपर्णे रेणुशिरीषयोः, हे. शुको व्याससुते कौरे रावणस्य च मन्त्रिणि । ग्रन्थिपर्णे शिरीषे च शुक्ं स्यात् शोणके कचित्, वि. शुक्ं ग्रन्थिशिरीषयोः । क्लीवं रावणपात्रे ना, त्रि.

शुक्त. शुक्तं पूतान्निष्ठुरे, मे. शुक्तमन्त्रे पूतीभूते च कर्कशे, हे. शुक्तोऽन्त्रे परुषे पूते, वि. द्वौ चान्त्रपरुषौ शुक्तौ, अ. शुक्तं पूतान्निष्ठुरम्, त्रि.

शुक्ति. शुक्तिः कपालशकले शङ्खे शङ्खनखेऽपि च । नख्यश्चावर्तदुर्नाममुक्तास्फोटेषु च स्त्रियाम्, मे. शुक्तिः कपालशकले नख्यश्चावर्तयोरपि । मुक्तास्फोटे च दुर्नामशङ्खशङ्खनखेषु च, वि. शुक्तिः शङ्खनखे शङ्खे कपालखण्डदृग्ग्रजोः । नख्यश्चावर्तयो मुक्तास्फोटदुर्नामयोरपि, हे. शुक्तिः मुक्तास्फोटाश्वलक्षणाः, त्रि.

शुक. शुकः सप्राद् भार्गवे जैष्ठ्यमासे वैश्वानरे पुमान् । रेतोऽक्षिरग्भिदोः क्लीवम्, मे. शुकः काव्येऽनले जैष्ठ्ये शुको रेतोऽक्षिरोगयोः । शुकम्, वि. शुकस्तु शुके जैष्ठ्यमासेऽग्निकाव्ययोः । शुकन्तु रेतोऽक्षरजोः, हे. शुक्ं रेतोऽक्षिरजं शुको ना काव्यजैष्ठ्यवज्जिषु, त्रि. शुक्ं देहवतां वीजं शुकमक्षिरजं विदुः । जैष्ठ्यमासः स्मृतः शुकः शुको दैत्यपुरोहितः, अने.

शुक्ल. शुक्लो योगान्तरे सिते । नपुंसकन्तु रजते, मे. शुक्लो योगान्तरे श्वेते शुक्लं च रजते मतम्, वि. शुक्लं रूप्ये शुक्लो योगे श्वेते, हे.

शुङ्ग. शुङ्गो वटान्नातकयोः पर्यव्यामपि च स्त्रियाम्, मे. शुङ्गी वटान्नातकयोः पर्यव्यामपि विश्रुता, वि. शुङ्गान्नाते वटे सन्ने, हे.

शुचि. शुचि ग्रीष्माग्निमृद्गारेष्वाषाढे शुद्धमन्त्रिणि । जेष्ठे च पुंसि
धवले शुद्धेऽनुपहते त्रिषु, मे. शुचिः शुद्धेऽनुपहतेऽष्ट द्वाराषाढयोः सिते । ग्रीष्मे
ऋतवहेऽपि स्याद् उपधाशुद्धमन्त्रिणि, वि. शुचिः शुद्धे सितेऽनले । ग्रीष्मा-
षाढाऽनुपहतेषूपधाशुद्धमन्त्रिणि । मृद्गारे, हे. पावके शुचिः । मास्यमातेऽत्र
चातुप्रपद्ये पुंसि मेध्ये सिते त्रिषु, अ. ग्रीष्मानलौ शुचौ, त्रि. मास्यप्राषाढे
विशुद्धेऽनौ शुक्लेऽनुपहते शुचिः, अने. शुक्लेऽपि शुचिरामौ, ह.

शुण्ड. शुण्डा पानगृहे मता । अथ्यम्बुहस्तिनीवेष्वाहस्तिहस्तसुरासु
च, मे. शुण्डाऽपि जलहस्तिन्यां मदिराकरिहस्तयोः । नलिन्यां वारयोषाय
शुण्डस्तु मदनिर्भरे, वि. शुण्डा करिकरः सुरा । जलेभौ नलिनी वारस्त्रीं
शुण्डो मदनिर्भरे, हे. शुण्डा करिकरः सुरा, त्रि. कुञ्जरकरेऽपि शुण्डा, ह.

शुङ्ग. शुङ्गं सप्रात् त्रिषु केवले । निर्दोषे च पवित्रे च, मे. शुङ्गः
केवलपूतयोः, हे. शुङ्गं त्रिषु पूतकेवलयोः, त्रि.

शुङ्गान्त. शुङ्गान्तोऽन्तःपुरे क्ष्माभद्रहःकक्षान्तरेऽपि च, मे.
शुङ्गान्तोऽन्तःपुरे राक्षो रहःकक्षान्तरेऽपि च, वि. शुङ्गान्तः सप्राद् रहःकक्षा-
न्तरे राक्षोऽवरोधने, हे. कक्षान्तरेऽपि शुङ्गान्तो रुपसप्रासर्वगोचरे, अ.

शुभ. शुभो योगे शुभं क्षेमे वाचप्रवत् क्षेमशालिनि । खसश्चारिपुरे
स्त्री तु, मे. शुभो योगे शुभं क्षेमे, वि. हे. शुभा सुधा शुभा सत्या सुहृद्दीर्घी
शुभा मता । शुभं क्षेमं शुभा शोभा शुभा ख्याता हरीतकी, अने.

शुभ्र. शुभ्रं सप्रादभ्रके क्लीवसुदीप्तशुक्लयोस्त्रिषु, मे. शुभ्रं प्रदीप्ते
धवलेऽभ्रके च, वि. शुभ्रं दीप्तेऽभ्रके सिते, हे. शुभ्रसुदीप्तशुक्लयोः, अ.

शुभ्रदन्ती. शुभ्रदन्ती सुदन्तप्रां सप्रात् पुष्पदन्तेभयोषिति, मे, वि.

शुल्क. शुल्कं घट्टादिदेये सप्राद् वरादर्थग्रहे स्त्रियाम्, मे. शुल्कं
घट्टादिदातव्ये जामातुश्चापि बन्धके, हे. शुल्कं घट्टादिदेये सप्राज्जामातु-
बन्धकेऽपि च, वि. शुल्को यौतुकदानयोः, त्रि. शुल्कं नारीधनेऽपि च, हा.
पथिदेये स्त्रीधने च शुल्कं सप्रात्, ह. •

शुल्ल. शुल्लं ताम्रं यज्ञकर्मप्राचारे जलसन्धिधौ, मे, हे.

शुश्रूषा. शुश्रूषा सप्रादुपासने । कथने श्रोतुमिच्छायाम्, मे. शुश्रूषा श्रोतुमिच्छायां परिचर्याकथानयोः, वि. शुश्रूषोपासनाश्रवणेच्छयोः, हे. शुश्रूषा परिचर्या च, त्रि.

शुषि. शुषिः शोषे विले स्त्री सप्रात्, मे. शुषिः शोषे विलेऽपि च, वि. शुषिः शुषिरशोषयोः, हे.

शुषिर. शुषिरं वंशादिवाद्ये विवरेऽपि नपुंसकम् । सूषिके नास्त्रियां नल्यौषधौ रन्ध्रान्विते त्रिषु, मे. शुषिरं विवरे वाद्ये सरन्ध्रे शुषिरोऽन्यवत् । शुषिरोऽग्नौ च, वि. शुषिरं वाद्यगर्तयोः । शुषिरोऽग्नौ सरन्ध्रे च, हे. शुषिरं गर्तवाद्ययोः, त्रि.

शुष्म. शुष्मं तेजसि सूर्ये ना, मे. शुष्मं तेजोऽर्कयोरुक्तम्, वि. शुष्ममोजसि सूर्ये च, हे.

शूक. शूकोऽस्त्री शुङ्गद्वयोः, मे. शूकोऽनुकोऽशुङ्गयोः, वि. शूकोऽनुकोऽशकिंशर्वोः शोकेऽभिषवश्चुङ्गयोः । शूका हस्तेरवे (१), हे. शूकसु सप्रादनुकोऽशुङ्गयोः, त्रि.

शूकक. शूककः प्रावटेऽपि सप्राद् रसेऽपि परिकीर्तितः, मे. शूककः प्रावटे रसे, वि. हे.

शून्य. शून्यं सप्रान् निर्जने वाचप्रलिङ्गं नल्यां तु योषिति, मे. शून्याख्या निर्जने नल्याम्, वि. शून्यं विन्दौ च निर्जने । शून्या तु त्रुलिकाः, हे. स्त्री नल्यां निर्जने शून्यम्, त्रि.

शूर. शूरः सप्राद् यादवे भटे, मे. शूरश्चारभटे सूर्ये, हे, वि.

शूल. शूलोऽस्त्री रोग आयुधे । शूलप्रकेतनयोगेषु शूला सप्रात् षष्ठ्योषिति, मे. शूलं प्रहरणे शूल्यौ केतने रोगयोगयोः । शूला दुष्टवधार्थाय कीलके घणप्रयोषिति, वि. शूलं रगस्त्रयोः । योगे शूला तु पणप्रस्त्री वधहेतुश्च कीलकः, हे. अस्त्री शूलं रगायुधम्, अ.

शृङ्गाल. शृङ्गालो वञ्चके दैत्यभेदे ना उमरे स्त्रियाम्, मे. शृङ्गालो जम्बुके दैत्ये शृङ्गालौ उमरे त्रिभुः, वि. शृङ्गालो दानवे कैरौ शृङ्गालौ

स्यादुपसवे, हे. शृगालो जम्बूको भीरुः शृगालो दानवो मतः, अने.

शृगालजम्बू. शृगालजम्बू गौडिम्बे तथा घोण्टाफले स्त्रिवाम्, मे. शृगालजम्बू गौडुग्धे क्वापि घोण्टाफलेऽपि च, वि. शृगालजम्बू गौडिम्बे फले च बदरीतरोः, हे.

शृगालिका. शृगालिका शिवायां स्यात् त्रासादपि पलायने, मे, वि.

शृङ्खल. शृङ्खला पुंस्कटीवस्त्रवन्धे च निगडे त्रिषु, मे. शृङ्खला पुंस्कटीवस्त्रवन्धेऽपि निगडेऽपि च, वि. शृङ्खलं पुंस्कटीकाञ्चप्रां लोहरज्जौ च बन्धने, हे. निगडे पुंस्कटीवस्त्रवन्धे च शृङ्खलं त्रिषु, ति.

शृङ्ग. शृङ्गं प्रभुत्वे शिखरे चिह्ने क्रीडास्त्रयन्त्रके । विषाणो-
त्कर्षयोश्चाथ शृङ्गः स्यात् कूर्चशैर्षके । स्त्री विषायां स्वर्णमौनभेदयो र्दृष-
भौषधौ, मे. शृङ्गं प्रभुत्वे शिखरे चिह्ने क्रीडास्त्रयन्त्रके । विषाणोत्कर्षयो-
श्चाथ शृङ्गः स्यात् कूर्चशैर्षके । शृङ्गी विषायादृषभे स्वर्णमौनविशेषयोः, वि.
शृङ्गं चिह्नविषाणयोः । क्रीडास्त्रयन्त्रे शिखरे प्रभुत्वोत्कर्षसामुपु । शृङ्गः
कूर्चशैर्षे शृङ्गी स्वर्णमौनविशेषयोः । विषायादृषभौषध्याम्, हे. जलोत्क्षेपे
समुत्थर्गे शृङ्गमुत्कर्षचिह्नयोः, ति. शृङ्गं प्राधान्यसाम्येऽथ, अ. शृङ्गं
प्रधानमिच्छन्ति शृङ्गश्च शिखरं विदुः । शृङ्गं विषाणमित्याहुः शब्दकोश-
विचक्षणैः, अने.

शृङ्गाटक. शृङ्गाटकं भवेद् द्वारि कण्टके च चतुष्पदे, मे, वि. शृङ्गा-
टकं पथां स्त्रोषे पानीयकण्टकेऽपि च, हे.

शृङ्गार. शृङ्गारः सुरते नाद्यरसे च गजमण्डने । नपुंसकं लवङ्गे-
ऽपि नागसम्भवचूर्णयोः, मे. शृङ्गारः सुरते नाद्यरसेऽपि गजमण्डने । शृङ्गारं
चूर्णं सिन्दूरलवङ्गकुसुमेषु च, वि. शृङ्गारो गजमण्डने । सुरते रसभेदे च
शृङ्गारं नागसम्भवे । चूर्णं लवङ्गपुष्पे च, हे.

शृङ्गारिन्. शृङ्गारो पूगगजयोः सशृङ्गारसुवेशयोः, मे. शृङ्गारो
तु सुवेशे स्यात् क्रमुके च मतङ्गजे, वि. शृङ्गारो सुवेशे क्रमुके द्विपे, हे.
शृङ्गारिणौ त्विमौ । क्रमुकश्च सुवेशश्च, ति.

शृङ्गिन्. शृङ्गी शृङ्गयुते नागे वृषपर्वतयोरपि, मे. शृङ्गी नागद्वमा-
दिषु, वि.

शेष. शेषः संकर्षणे वधे । अनन्ते ना प्रसादेन स्वनिर्माल्यापणे-
स्त्रियाम् । उपयुक्तेतरे न स्त्री, मे. शेषः संकर्षणेऽनन्त उपयुक्तेतरे वधे ।
प्रसादान् निजनिर्मात्यदाने शेषेति कीर्तिता, वि. शेषोऽनन्ते वधे श्रीरि-
णुपयुक्तेतरेऽपि च । शेषा निर्मात्यदाने सत्रात्, हे. शेषो नाऽनन्तश्रीरिणोः,
उपयुक्तेतरे त्वस्त्री, त्रि.

शैल. शैलो भूभटति शैलं तु शैलेय तार्क्ष्यशैलके, मे, वि, हे.

शैलाट. शैलाटो देवले सिंहे शुक्लकाचकिरातयोः, मे, वि. शैलाटो
देवले शुक्लकाचे सिंहकिरातयोः, हे.

शैलूष. शैलूषो नटविल्योः, मे, त्रि. शैलूषः कथितो नटविल्योः,
वि. शैलूषः सत्रान् नटे विल्ले, हे.

शैलेय. शैलेयं तालपण्यां च सिन्धवे । शैलजे ना तु मधुपे शिला-
तुल्येऽन्यलिङ्गकम्, मे. शैलेयं सिन्धुलवणे तालपण्यां च सिन्धुजे । चञ्च-
रीके तु शैलेयः, वि. शैलेयं शैलसम्भवे । सिन्धूत्ये तालपण्यां च शैले-
यस्तु मधुव्रते, हे.

शैवल. शैवलं पद्मकाष्ठे सत्रात् शैवाले च पुमानयम्, मे. शैवल
पद्मकाष्ठे च शैवलं च जलाञ्चले, वि.

शोठ. शोठो मूर्खेऽलसेऽपि च, मे, वि. शोठोऽलसे च मूर्खे च, त्रि.

शोण. शोणः क्षशानौ श्योनाके लोहिताश्वे नदे पुमान् । त्रि.
कोकनदच्छाये, मे. शोणः शोणाकनदयोः शोणः कोकनदाकृतौ, वि. शोणो
नदे रक्तवर्णे श्योनाकेऽग्नौ हयान्तरे, हे. शोणो नदेऽरुणे, त्रि. पङ्गुपक्षारुणे
शोणौ, अने.

शोभन. शोभनो योगभेदे ना सुन्दरे वाचप्रलिङ्गकः, मे. शोभनो
ब्रह्मयोगे सत्रात् शोभनं सुन्दरेऽन्यवत्, वि. शोभनः सुन्दरे योगे, हे.

शोभा. शोभा कान्तीच्छयो मर्ता, मे, हे. शोभा कान्तीच्छयोरुक्ता, वि.

शोष. शोषो वक्ष्यणि शोषणे, मे. शोषस्तु शोषणे राजयक्ष्मस्यपि निगद्यते, वि. शोषः शोषणयक्ष्मणोः, हे.

शौक. शौकं शुकगणे स्त्रीणां करणे, मे. शौकं शुकानां समूहे शौकां च करणान्तरे, हे. शौकं शुकसमूहे च स्त्रीणां च करणान्तरे, वि.

शौण्ड. शौण्डो मत्ते च विख्याते पिप्पल्यां च भवेत् स्त्रियाम्, मे. शौण्डो मत्ते च विख्याते शौण्डौ पिप्पलिचव्ययोः, वि. ,शौण्डौ चविकपिप्पल्योः शौण्डो विख्यातमत्तयोः, हे.

शौर्य. शौर्यमारभटीशक्तयोः, मे. शौर्यं चारभटीशक्तयोः, वि. शौर्यं चारभट्यां बलेऽपि च, हे, शौर्यं चारभटी बलम्, त्रि.

शौक्ल. शौक्लः शुष्कमांसस्य पणिके पिशिताग्नि, मे, वि, हे.

श्याम. श्यामो वटे प्रयागस्य वारिदे वृद्धदारके । पिके च कृष्णहरितोः पुंसि स्यात् तद्वति त्रिषु । मरिचे सिन्धुलवणे स्त्रीव स्त्री शरिवौषधौ । अप्रसूताङ्गनायां च प्रियङ्गावपि वायुजौ । यमुनायां त्रिया-
मायां कृष्णतिष्ठतिकौषधौ । नीलिकायाम्, मे. श्यामः स्यान् मेचके वृद्धदारके हरिते घने । वटद्रुमे प्रयागस्य श्यामः श्यामा तु बलगुलौ । अप्र-
सूताङ्गनायां च तथा सोमलतौषधौ । तिष्ठताशरिवागुन्द्रानिशाकृष्णा-
प्रियङ्गुषु । श्यामा नील्यां पिके श्यामं मरिचे लवणान्तरे । श्यामो दम-
नके गन्धतले श्यामेऽभिधेयवत्, वि. श्यामोऽम्बुदे शितौ । हरिते प्रयाग-
वटे कोकिले वृद्धदारके । श्यामं सैन्धवे मरिचे श्यामा सोमलतानिशोः ।
शरिवावायुजीगुन्द्रतिष्ठत्कृष्णाप्रियङ्गुषु । अप्रसूतस्त्रियां नील्याम्, हे.
त्रिषु श्यामौ हरित्कृष्णौ श्यामा स्याच्छरिवा निशा, अ. श्यामा गुन्द्रा
कोकिला च, त्रि. श्यामा रात्रिर्दृष्टा श्यामा श्यामा स्त्री मुग्धयौवना ।
श्यामा प्रियङ्गुराख्याता श्यामा सत्राद् वृद्धदारिका, अने.

श्यामल. श्यामलः पिप्पले कृष्णो, मे. श्यामलो मेचकेऽश्वत्थे,
वि. श्यामलः पिप्पले श्यामे, हे.

श्येन. श्येनः पक्षिणि पाण्डुरै, मे. श्येनः सिते खगे, वि.
श्येनः शुक्ले पतत्रिणि, हे. श्येनः शुक्ले पक्षिभेदे, वि.

अङ्गा. अङ्गादरे च काङ्गायाम्, मे. अङ्गा आङ्गत्वकाङ्गयोः, वि.
अङ्गास्तिक्येऽभिलाषे च, हे. अङ्गा संप्रत्ययः स्मृहा, अ.

अङ्गालु. अङ्गालु दौहदिन्यां स्त्री अङ्गायुक्ते तु वाचप्रवत्, मे. अङ्गालु-
दौहदिन्यां च अङ्गायुक्ते तु वाचप्रवत्, वि.

अम. अमः स्वेदः अमः क्रिया, अने.

अमण. अमणो यतिभेदे ना निन्दप्रजीविनि तु त्रिषु । स्त्रिय
सुदर्शनामांस्थो सुगुणैरीश्वरीभिदोः, मे. अमणो यतिभेदेऽपि अमणं,
निन्दप्रजीविनि । सुदर्शना सुखितिकामांसीषु अमणां विदुः, वि. अमणस्तु
निर्ग्रन्थे निन्दप्रजीविनि, हे. अमणा भिक्षुक्यां सुगुणैर्यां च दृश्यते, वि.

अवण. अवणं च श्रुतौ कर्णं नक्षत्रे न नपुंसकम्, मे. अवणः
स्याद्-च्छत्रभेदे अवणं श्रुतिकर्णयोः, वि. अवणो नक्षत्रभेदे अवणं अवसि
श्रुतौ, हे. कर्णं श्रुतौ च अवणम्, वि.

आण. 'आणं पक्वे यवाग्वां स्त्री, मे. आणा यवाग्वां पक्वे तु
आणम्, वि. पक्वे आणं यवाग्वां स्त्री, वि.

आङ्ग. आङ्गं अङ्गान्विते त्रिषु । हव्यकव्यविधौ क्लीबम्, मे. आङ्गं
अङ्गासमन्विते । हव्यकव्यविधाने च, हे. आङ्गं निवापे अङ्गालौ, वि.

आम. अथ आमो मासे मण्डपकालयोः, मे. आमो मण्डप-
कालयोः, हे, वि.

आवण. आवणो मासि पाषण्डे दध्याल्यां आवणा स्त्रियाम्, मे.
आवणो मासि पाषण्डे दध्याल्यां आवणी मता, वि.

श्री. श्री वर्षरचनाशोभाभारतीसरलद्रुमे । लक्ष्म्यां त्रिवर्गसम्पत्ति-
विधोपकरणेषु च । विभूतौ च मतौ च स्त्री, मे. श्री वर्षरचना-
शोभाभारतीसरलद्रुमे । लक्ष्म्यां त्रिवर्गसम्पत्तौ वेषोपकरणे मता, वि. श्री-
लक्ष्म्यां सरलद्रुमे । वेषोपकरणे वेषरचनायां मतौ गिरि । शोभात्रि-

वर्गसम्पत्तयोः, हे. श्री लक्ष्म्यौवेशसम्पत्सु भारतीशोभयोरपि, त्रि. ५. विभ्रम.

श्रीकण्ठ. श्रीकण्ठो देशभिदुग्धे, मे. श्रीकण्ठः खण्डपरशौ श्रीकण्ठः
कुरुजाङ्गले, वि. श्रीकण्ठः कुरुजाङ्गले । शङ्करे च, हे. श्रीकण्ठः स्यावरं
स्याणुः, अने.

श्रीपति. श्रीपतिः पुंसि पृथिवीनाथे च मधुसूदने, मे. श्रीपतिः
क्ष्मापतौ हरौ, वि. श्रीपति विष्णुभूपयोः, हे.

श्रीपर्ण. श्रीपर्णी काश्मरीकुम्भयोः क्षौवं पद्माग्निमन्त्रयोः, मे. श्री-
पर्णमग्निमन्त्रेऽपि श्रीपर्णी शाल्मलौ हठे, वि. हे. श्रीपर्णं कमलेऽपि च,
अ. श्रीपर्णं गणिकारिका । पद्मं च, त्रि.

श्रीफल. श्रीफलः पुंसि मालूरे धात्रीनीलिकयोः स्त्रियाम्, मे.
श्रीफली नीलिकाधात्रो मालूरे श्रीफलः स्मृतः, वि.

श्रीमत्. श्रीमांस्तिलकवृक्षे ना मनोज्ञे धनिके त्रिषु, मे. श्रीमां-
स्तिलकवृक्षे स्यान् मनोज्ञे धनिकेऽपि च, वि. श्रीमान् मनोज्ञे तिलकपादपे
धनवत्यपि, हे. श्रीमन्तौ तिलकेश्वरौ, त्रि.

श्रीवास. श्रीवासो एकधूपेऽपि पङ्कजे मधुसूदने, मे. श्रीवासो एक-
धूपे स्यात् पङ्कजे पीतवाससि, वि. श्रीवासः स्याद् एकधूपे कमले मधुसूदने,
हे. श्रीवासो विष्णुधूपयोः, त्रि.

श्रुत. श्रुतमाकर्णिते शास्त्रे, मे. हे. श्रुतं शास्त्रावधृतयोः, वि. अ.

श्रुति. श्रुतिः श्रौते च तत्कर्मस्थान्नायवार्तयोः स्त्रियाम्, मे.
श्रुतिः श्रोत्रे तथास्नाथे वार्तायां श्रौतकर्मणि, वि. श्रुतिरान्नायवार्तयोः ।
षड्जाद्यारम्भिकायां च कर्णाकर्णनयोरपि, हे. (वेदे अवसि च श्रुतिः, अ.)
वार्तायां अवणे श्रुतिः, त्रि.

श्रुतिकट. अथ श्रुतिकटः प्राञ्चलोहेऽहौ पापशोधने, मे. श्रुतिकटः
प्राञ्चलोहे प्रायश्चित्तभुजङ्गयोः, वि. प्राञ्चलोहे श्रुतिकटः प्रायश्चित्तभुज-
ङ्गयोः, त्रि. श्रुतिकटः प्रायश्चित्ते प्राञ्चलोद्भुजङ्गयोः, हे. प्राञ्चलोहे श्रुतिकटः
प्रायश्चित्ते सरोरूपे, हा.

अणि(णी). अणिः स्त्रीपुंसयोः पंक्तौ समानश्लिषसंहतौ, मे. अणिः पंक्तौ सेकपात्वे अणिः सत्रात् कारुसंहतौ, वि. अण्याल्यां कारुसंहतौ, हे. अणिः पंक्तौ सेकपात्वे न क्लीबं कारुसंहतौ, त्रि.

अयस्. अयो सुतौ शुभे धर्मेऽतिप्रशस्ते च वाचप्रवत् । अयसी करिपिप्पल्यामभयापाठयोरपि, मे. अयस्तु मङ्गले धर्मे अयान् शस्ते तु वाचप्रवत् । अयसी करिपिप्पल्यामभयारास्त्रयोरपि, वि. अयस्तु मङ्गले धर्मशस्तयोः । अयसी गजपिप्पल्यामभयारास्त्रयोरपि, हे.

अष्ठ. अष्ठो वरे कुवेरे च, मे. अष्ठोऽग्रे धनदे, हे.

स्वाधा. स्वाधा स्त्रियां प्रशंसायां परिचर्याभिलाषयोः, मे, वि. स्वाधोपासीच्छयोः स्तोत्रे, हे.

श्लेषधना. श्लेषधना मङ्गलां केतक्यामपि योषिति, मे. श्लेषधना मङ्गिकायां केतक्यामपि कथ्यते, वि. श्लेषधना तु केतक्यां मङ्गलाम्, हे.

श्लेषघ्नी. श्लेषघ्नी मङ्गिकायां च जगोतिष्मत्यां च योषिति, मे. श्लेषघ्नी कथिता मङ्गलां कम्पिल्लकफणिज्जयोः, वि. श्लेषघ्नी स्यान् मङ्गिकायां कम्पिल्लकफणिज्जयोः, हे.

श्लोक. श्लोकः पद्ये यशस्यपि, मे. श्लोकः पद्यबन्धे यशस्यपि, हे. श्लोको यशसि पदे च, वि. पद्ये यशसि च श्लोकः, अ.

श्वन्. श्वा पुमान् कुक्कुरे ख्यातः स्थानभेदे च वास्तुनः, मे.

श्वश्वर. श्वश्वरः पूजे स्त्री ब्राह्मणाम्, मे.

श्वश्वर्य. श्वश्वर्यो देवरे श्याले, मे, वि. हे. श्वश्वर्यो देवरश्यालौ, अ. श्वश्वर्यो श्यालदेवरौ, ह.

श्वःअयस. श्वःअयसं च कल्याणे परमात्मनि शर्मणि, मे. श्वःअयसं च भद्रे स्यात् परानन्दे च शर्मणि, वि. श्वःअयसं सुखे । परानन्दे च भद्रे च, हे.

श्वसन. श्वसनं श्वसिते पुंसि मारुते मदनद्रुमे, मे. श्वसनो मारुते श्वासे श्वसनो मदनद्रुमे, वि. श्वसनं श्वासे श्वसनः पवने मदनद्रुमे, हे.

श्वेत. श्वेतो द्वीपाद्रिभेदयोः । श्वेता वराटिकाकाष्ठपाटलाशङ्कि-
नीषु च । क्षीवं रूप्येऽन्यवत् शुक्ले, मे. श्वेतं रूप्ये श्वेतो द्वीपे वर्षे श्वेले
-- कपर्दके । श्वेता तु शङ्खिनौकाष्ठपाटल्योः स्यात्, हे. श्वेतं रूप्येऽन्यवत्
शुक्ले श्वेतो द्वीपाद्रिभेदयोः । श्वेता वराटिकाकाष्ठपाटलाशङ्किनीषु च, वि.
श्वेतं रूप्येऽपि, अ. श्वेतं रजतेऽपि, ह.

श्वेतधामन्. श्वेतधामा पुमानिन्दौ घनसाराब्धिमेनयोः, मे. श्वेत-
धामा कलानाथे घनसाराब्धिमेनयोः, वि. श्वेतधामा घनसारे कलाना-
थाब्धिमेनयोः, हे.

श्वेतवाहन. श्वेतवाहन इत्येष सुधाधानि धनञ्जये, मे. श्वेत-
वाहन इत्याख्या सुधाधानि धनञ्जये, वि. श्वेतवाहनः शशी । पार्थ, हे.
पार्थेन्दोः श्वेतवाहनः, त्रि.

ष. षं कचे पुंसि विज्ञे च अष्टे स्यादभिधेयवत्, मे. वृषः श्वेतेश्वरः
पीतो मज्जा च्छद् वामबाह्वङ्गः । षडाननः षडाकारः षकारः कीर्तितो बुधैः,
मा. षः कीर्तितो बुधे अष्टे षश्च गम्भीरलोचने । उपसर्गे परोक्षे च षकारः
परिकीर्तितः, ए.

षड. षडः पेयान्तरे भेदे, हे. षडः पेयान्तरे भिदि, वि. १. खड.

षड्ग्रन्थ. षड्ग्रन्था तु वचायां स्त्री स्यात् करञ्चान्तरे पुमान्, मे.
षड्ग्रन्थाऽपि वचाशब्दोः षड्ग्रन्थस्तु करञ्जके, वि. षड्ग्रन्थः करञ्जभेदे
षड्ग्रन्था तु वचा श्टी, हे. षड्ग्रन्थः करञ्जवचयोः, त्रि.

षड्बिन्दु. षड्बिन्दुः सप्रात् कीटभेदपुण्डरीकाक्षयोः पुमान्, मे.

षण्ड. षण्डं पद्मादिसंघाते न स्त्री सप्राद् गोपतौ पुमान्, मे.
षण्डं पद्मादिसंघाते षण्डः सप्राद् गोपतावपि, वि. षण्डः कानन इद्वरे,
हे. षण्डकञ्चुकिनौ षण्डौ, त्रि. (संघातेऽपि) षण्डश्च पादपानाम्, ह.

षण्डाली. षण्डाली तैलमाने च सरसीकामुकस्त्रियोः, मे. षण्डाली
सरसीतैलमानयोः कामुकस्त्रियाम्, हे. षण्डाली तैलमाने सप्रात् सरसी-
कामुकस्त्रियोः, वि.

क्रियाकारे सङ्गते नान्नि तोषणे, मे. संविज् ज्ञाने प्रतिज्ञायां सङ्गताचार-
नामसु । सम्भाषणे तोषणेऽपि क्रियाकारे च सङ्गरे, वि. संवित् सम्भाषणे
ज्ञाने संयमे नान्नि तोषणे । क्रियाकारे प्रतिज्ञायां सङ्गताचारयोरपि, हे.
स्त्री संविज् ज्ञानसम्भाषक्रियाकाराजिनामसु, अ. संवित् सङ्गतेऽपि
स्यात्, त्रि.

संवेश. संवेशः स्वापस्त्रौरतवन्धयोः, मे. संवेशः शयने चासनेऽपि
च, वि. संवेशः शयने पीठे, हे.

संव्यान. संव्यानं क्वादनेऽङ्गुके, मे, वि. संव्यानं क्वादने
वस्त्रे, हे.

संसरण. अथ संसरणं क्लौवमसम्बाधचमूगतौ । घण्टापथे च संसारे
रणारम्भे च कुत्रचित्, मे. संसरणं रणारम्भे पुरनिर्गमगोपुरे । घण्टापथे
च संसारेऽप्यसम्बाधचमूगतौ, वि. संसरणं त्वसम्बाधचमूगतौ । संसारे च
समारम्भे नगरस्थोपनिर्गमे, हे. प्राण्युत्पादे संसरणमसम्बाधचमूगतौ ।
घण्टापथे, अ.

संसिद्धि. संसिद्धिः प्रकृतौ सिद्धौ मदोग्रायामपि स्त्रियाम्, मे.
संसिद्धिः सहजे सिद्धौ मदोग्रायामपि स्मृता, वि. संसिद्धिः सम्यक्सिद्धि-
स्वभावयोः, हे.

संसृति. प्रवाहेऽपि च संसृतिः, त्रि.

संसृष्ट. संसृष्टं त्रिषु सङ्गते संशुद्धे चमनादिना, मे. संसृष्टं तु
सङ्गते स्याच्छुद्धे च चमनादिना, हे. संसृष्टं संगते विद्यात् संशुद्धे चमना-
दिना, वि.

संस्कार. संस्कारः प्रतियत्नेऽनुभवे मानसकर्मणि, मे. संस्कारः
प्रतियत्ने स्यात् सङ्कल्पेऽनुभवेऽपि च, वि. संस्कारः प्रतियत्नेऽनुभवे मानस-
कर्मणि । गुणभेदे, हे.

संस्कृत. संस्कृतः कृत्रिमे शस्ते भूषितेऽप्यन्यलिङ्गकः । क्लौवन्तु
लक्ष्णोपेते, मे. संस्कृतः कृत्रिमे शस्ते भूषिते भेद्यवन् मतः । संस्कृत, लक्ष-

सङ्ग्रहः. सङ्ग्रहो वृहदुद्ग्रहे ग्रहसंचेपयोरपि, मे, हे. संचेपेऽपि सङ्ग्रहः स्यात्, त्रि. सङ्ग्रहो वृहदुद्ग्रहे सुष्टिसंचेपयोरपि, वि.

सङ्घाटिका. सङ्घाटिका स्त्रियां युग्मे कुट्टिन्यां जलकण्टके, मे. सङ्घाटिका तु युग्मे स्यात् कुट्टनीघ्राणयोरपि, वि. सङ्घाटिका तु कुट्टिन्यां घ्राणे युग्मेऽम्बु, कण्टके, हे. सङ्घाटिकां विदु युग्मे कुट्टिन्यां जलकण्टके, हा. युग्मे सङ्घाटिका कुट्टिन्यां च, त्रि.

सङ्घातः. सङ्घातः पुंसि घाते च संहतौ नरकान्तरे, मे. सङ्घातः संहतौ घाते सङ्घातो नरकान्तरे, वि. सङ्घातो घातसङ्घयोः, हे. सङ्घातो नरके चये, त्रि.

सचिवः. सचिवो मन्त्रिचेटयोः । सहाये, मे. सचिवः सहाये मन्त्रिणि स्मृतः, वि. सचिवः सहायेऽमात्ये, हे. मन्त्री सहायः सचिवौ, अ.

सज्जः. अयं सज्जः स्यात् सन्नद्धे सम्भृते त्रिषु, मे. सज्जः स्यात् सन्नद्धे सम्भृतेऽपि च, वि. सज्जौ सन्नद्धसम्भृतौ, हे. सन्नद्धसम्भृतौ सज्जौ, त्रि.

सज्जनः. सज्जनन्तु भवेत् क्लौवसुपरक्षणघट्टयोः । वाचप्रलिङ्गं कुलीने सप्रात् कल्पनायान्तु योषिति, मे. सज्जनो वाचप्रवत् साधौ सज्जनं घट्ट-गुल्मके । सज्जना कल्पनायान्तु, वि. सज्जनं घट्टगुल्मके । सज्जनस्तु कुलीने सप्रात् सज्जनाऽपि च कल्पना, हे. ना साधौ सज्जनं क्लृप्तौ, त्रि.

सञ्चारिका. सञ्चारिका तु युगले कुट्टनीघ्राणयोरपि, मे.

संज्ञा. संज्ञा नामनि गायत्र्यां चेतनारवियोषितोः । अर्थस्य सूचनायाश्च हस्ताद्यैरपि योषिति, मे. संज्ञा नामनि गायत्र्यां हस्ताद्यै-रर्थसूचने । चेतनाऽर्कस्त्रियोः, हे. संज्ञा नामनि गायत्र्यां चेतनायां रवि-स्त्रियाम् । अर्थसूचनिकायाश्च हस्ताद्यैरपि कथ्यते, वि. संज्ञा सप्राच्चेतना नाम हस्ताद्यैश्चार्यसूचना, अ. संज्ञा सूर्यप्रियायाश्च, त्रि. संज्ञा चित्तञ्च नाम च, अने. संज्ञाख्ये नामचेतने, अने. संकेते चैतन्ये सूरिभिः कथ्यते तथा संज्ञा, ह.

सटा. सटा जटाकेशरयोः, मे, वि, हे.

सत्. सत् साधौ धीरशस्तयोः । मान्मे सत्ये विद्यमाने त्रिषु साध्वर-
मयोः स्त्रियाम्, मे. सद् विद्यमाने सत्ये च प्रशस्तार्चितसाधुषु । सती
पुनः कात्यायन्याञ्च साध्वराश्च, हे. सत् प्रशस्ते विद्यमाने सत्याभिहितसाधुषु ।
सती पतिव्रतागौर्याः, वि. सत्ये साधौ विद्यमाने प्रशस्तेऽभ्यर्हिते च सत्,
अ. साधुसत्ताप्रशस्तेषु श्रेष्ठे सदिति च ध्वनिः, अने. सती दाक्षायणी देवी
सुचरित्राऽवला सती, अने. सती कात्यायनौसाध्वरोः, त्रि.

सत्तम. सत्तमः सत्रात् पूजप्रतमे साधौयसुप्रतमे त्रिषु, मे. सत्तम-
श्चान्यवत् पूजे श्रेष्ठसाधौयसोरपि, वि. सत्तमः श्रेष्ठपूजप्रयोः । साधिष्ठे, हे.

सत्य. सत्यं कृते च शपथे तथे त्रिषु तु तद्वति, मे. सत्यश्च शपथे
तथे कृते तद्वति वाचप्रवत् । तपोलोकात् परः सत्यः, वि. सत्यन्तु शपथे
कृते । तथे तद्वति सत्यस्तु लोकभित्, हे. सत्यं शपथतथप्रयोः, अ.

सत्यम्. सत्यम् प्रश्नेऽभ्युपगमे, मे.

सत्यवत्. सत्यवती व्याससत्र मातरि । नारदर्चीक्रयोः पत्न्यां स्त्रियां
पुंसि वृषान्तरे, मे.

सत्. सत् यज्ञे सदादानाच्छादनारण्यकैतवे, मे. सत्वमाच्छादने
यज्ञे सदादाने च कैतवे, वि. सत्वमाच्छादने कतौ । सदादाने वने दम्भे, हे.
सत्वमाच्छादने यज्ञे सदादाने वनेऽपि च, अ. सत् सत्रात् कैतवे वने, त्रि.
सत् गृहं वनं सत् सत् सत् सत् चरितं मतम् । सत् नामाद्युधं प्रोक्तं सत् दानं
समीरितम्, अने.

सत्व. सत्वं गुणे पिशाचादौ बले द्रव्यस्वभावयोः । आत्मत्वे व्यवसा-
यासुचित्तेष्वस्त्री तु जन्तुषु, मे. सत्वं गुणे पिशाचादौ बले द्रव्यस्वभावयोः ।
आत्मत्वे व्यवसाये च चित्ते प्राणेषु जन्तुषु, वि. सत्वं द्रव्ये गुणे चित्ते
व्यवसायस्वभावयोः । पिशाचादावात्मभावे बले प्राणेषु जन्तुषु, हे. द्रव्या-
सुव्यवसायेषु सत्वमस्त्री तु जन्तुषु, अ. , प्रकृतिगुणसत्तायां स्थान्नि भूते च
सत्वं सत्रात्, ह.

सदन. सदनं मन्दिरे तोये, मे. सदनं मन्दिरे जले, वि. सदनं जलसङ्गनोः, हे. अङ्गसादेऽपि सदनम्, हा.

सदागति. सदागतिर्नाऽर्कवातनिर्वाणेषु सदीश्वरे, मे. सदागतिः सप्रात् पवने निर्वाणे च सदीश्वरे, वि. सदागतिः सदीश्वरे । निर्वाणे पवमाने च, हे.

सदादान. सदादानोऽभ्रमातङ्गे हेरस्वे गन्धहस्तिनि, मे, वि. सदादानो गन्धगजे हेरस्वेऽभ्रमतङ्गजे, हे.

सदाफल. सदाफलः स्कन्धफले नारिकेलेऽपुत्रदुस्वरे, मे, वि. सदाफलमुदुस्वरे । नालिकेरे स्कन्धफले, हे.

सदृश. सदृशं समे । उचिते च, मे. सदृशं ह्यचिते समे, वि, त्रि.

सदेश. सदेशोऽभ्यर्णदेश्ययोः, वि.

सङ्गन्. सङ्ग सप्रान् मन्दिरे नीरे, मे, वि.

सनातन. सनातनः शाश्वतेऽजे पितृतिथ्यन्तरे हरे, मे. सनातनः शाश्वतकंसवैरिणोः । शिवे पितृणामतिथौ सुनिश्चले, वि. सनातनोऽच्युते । पितृणामतिथौ रुद्रवेधसोः शाश्वते स्थिरे, हे. शाश्वताज्ञौ सनातनौ, त्रि.

सनाभि. सनाभिर्ज्ञातितुल्ययोः, मे. सनाभिः सदृशे ज्ञातौ, वि. सनाभिर्ज्ञातिसदृशे, हे.

सनीड़. V. नीड़.

सन्तति. सन्ततिः सप्रात् पङ्क्तौ गोत्रे पारम्पर्ये पुत्रपौत्राणाम् (स्त्रियाम्), मे. सन्ततिः पङ्क्तिविस्तारगोत्रेषु कविभिः स्मृता । परम्पराभवेऽपि सप्रात् सन्ततिः पुत्रकन्ययोः, वि. सन्ततिस्तु तनये दुहितर्यापि । परम्पराभवे पङ्क्तौ गोत्रविस्तारयोरपि, हे.

सन्तान. सन्तानः सन्ततौ गोत्रे स्यादपत्ये सुरद्रुमे, वि, मे. सन्तानोऽपत्यगोत्रयोः । सन्ततौ देववृक्षेषु, हे. सन्तानः सन्ततौ देववृक्षे चापत्यगोत्रयोः, त्रि.

सन्तानिका. सन्तानिकाऽपि क्षीरादिसारे मर्कटजालके, मे, वि. सन्तानिका क्षीरसारे मर्कटस्थ च जालके, हे. सन्तानिका क्षीरसरे तथा मर्कटजालके, हा.

सन्दंशिका. सन्दंशिकाऽपि सुचुटीलोह्यन्तविशेषयोः, मे, वि.

सन्धा. सन्धा स्थितिप्रतिज्ञयोः, मे, हे. सन्धा स्थितौ प्रतिज्ञा-याम्, वि. सन्धा प्रतिज्ञा मर्यादा, अ. सन्धा स्यादवधावपि, ह. सन्धाऽवधि-प्रतिज्ञयोः, अने.

सन्धान. सन्धानं स्यादभिषवे तथा सङ्कटनेऽपि च, मे, वि. सन्धानन्तु सङ्कटितेऽभिषवे, हे.

सन्धि. सन्धिः पुमान् सुरुङ्गायां भगे सङ्कटनेऽपि च । रूपकाणां सुखाद्यङ्गे सावकाशेऽपि कौर्तितः, मे. सन्धि भेदे सुरुङ्गायां भगे सङ्कटनेऽपि च, वि. सन्धि यौनौ सुरुङ्गायां नाभ्याङ्गे स्वेष्टभेदयोः, हे. सन्धिः पुमान् सुरुङ्गायां भेदे सङ्कटने भगे, वि. सन्धिः संक्षेपसन्धयोः, ह.

सन्धिनी. सन्धिनी वृषभाक्रान्ताकालदुग्धोद्ययोः स्त्रियाम्, मे. सन्धिनी तु वृषाक्रान्ताकालदुग्धगवोः स्मृता, वि. सन्धिनी तु गौः । वृषा-क्रान्ता कालदुग्धा, हे.

सन्धिला. सन्धिला तु सुरुङ्गायां नदीमन्दिरयोः स्त्रियाम्, मे. सन्धिला तु सुरुङ्गायां नदीमन्दिरयोरपि, वि. सन्धिलौकःसुरुङ्गयोः । नद्याम्, हे.

सन्ध्या. सन्ध्या पितृप्रसूनद्यन्तरयो र्द्युगसन्धिषु, मे. सन्ध्या नदी-कालभिदोश्चिन्तामर्यादयोरपि । प्रतिज्ञायां च सन्धाने सन्ध्या च कुसुमान्तरे, वि. सन्ध्या कालनदीभिदोः । चिन्तायां संक्षेपे सौमि सन्धाने कुसु-मान्तरे, हे.

सन्नति. सन्नतिः प्रणतौ ध्वनौ, मे, वि. सन्नतिः प्रणतिध्वन्योः, हे.

सन्नद्ध. सन्नद्धो वर्मिते व्यूढे, मे, हे. सन्नद्धो वर्मितव्यूढयो-रपि, वि.

सन्नय. सन्नयः समवायेऽपि षष्ठस्यायिवले पुमान्, मे. सन्नयः समवायेऽपि षष्ठस्यायिवलेऽपि च, वि. सन्नयस्तु समवायासुसैन्ययोः, हे. पञ्चादवस्यायिवलं समवायश्च सन्नयौ, अ.

सन्निधि. सन्निधिः सन्निधानेऽपि पुमानिन्द्रियगोचरे, मे. सन्निधिः सन्निधानेऽपि भवेदिन्द्रियगोचरे, वि. सन्निधिरन्तिके । प्रत्यक्षे च, हे.

सप्तला. अथ सप्तला । नवमालीचर्मकषागुञ्जासु पाटलौ स्त्रियाम्, मे. सप्तला पाटलौ गुञ्जानवमालिकयोरपि । भवेच्चर्मकषायाञ्च, वि. सप्तला नवमालिका । सातला पाटला गुञ्जा, हे.

सप्तार्चिस्. सप्तार्चिः पावके पुंसि क्रूरचक्षुषि च स्त्रियाम्, मे. सप्तार्चिः पावके प्रोक्तः सप्तार्चिः क्रूरलोचने, वि. सप्तार्चिः क्रूरनेत्रेऽग्नौ, हे.

सभा. सभा सामाजिके गोष्ठ्यां दूरतमन्दिरयोरपि, मे. सभा सामाजिके दूरते गोष्ठीर्मान्दरयोरपि, वि. सभा दूरतसमूहयोः । गोष्ठ्यां सभ्येषु शालायाम्, हे. सभा संसदि सभ्ये च, अ.

सम्. सं तु शोभनार्थसमर्थयोः । सङ्गार्थं च प्रहृष्टार्थं, मे. सं सङ्गार्थं प्रहृष्टार्थं शोभनार्थसमर्थयोः, वि. सं सङ्गार्थं प्रहृष्टार्थं शोभनार्थसमुच्चये, हे.

सम. समा संवत्सरे स्त्रियाम् । सर्वसाधुसमानेषु समं स्यादभिधेयवत्, मे. समं साध्यखिलं सदृक्, हे. समा वर्षं समं तुल्ये साधौ च सदृशेऽन्यवत्, वि.

समज. समजः पशुवन्दे ना विपिने तु नपुंसकम्, मे.

समभिहार. भवेत् समभिहारस्तु पौनःपुन्यभ्रशर्थयोः, मे. समभिहारो भ्रशत्वे पौनःपुन्येऽपि कथ्यते, वि. समभिहारस्त्वामीच्छा भ्रशार्थं, हे.

समय. समयः श्रपयाचारसिद्धान्तेषु तथा धियि । क्रियाकारे च निर्देशे सङ्केते कालभाषयोः, मे. समयः श्रपये भाषासम्पदोः कालसंविदोः । सिद्धान्ताचारसङ्केतनियमावसरेषु च । क्रियाकारे निर्देशे च, हे. समयाः श्रपयाचारकालसिद्धान्तसंविदः, अ.

समया. समयाऽन्तिकमध्यो, मे, वि, अ. समया निकषा चान्त-
निकटे, हे.

समर. समरो युद्धसङ्ग्रहो, अने.

समर्थ. समर्थस्तु हिते शक्ते सम्बद्धेऽप्यन्यलिङ्गकम्, मे. समर्थोऽपि
हिते शक्ते सम्बद्धार्थेऽपि सम्मतः, वि. समर्थः शक्तिसम्पन्ने सम्बद्धार्थे हिते-
ऽपि च, हे. समर्थस्त्रिषु शक्तिस्थे सम्बद्धार्थे हितेऽपि च, अ.

समर्थाद. समर्थादः समीपे ना मर्यादासहिते त्रिषु, मे. समर्थादः
समीपे स्थान् मर्यादासहितेऽपि च, वि. समर्थादं मर्यादासहितेऽपि च, हे.
समर्थादोऽन्तिके स्थिरे, त्रि.

समाधात. समाधातो वधे युद्धे, मे, वि. समाधातस्त्वाहवे धातने-
ऽपि च, हे.

समादान. समादानं समीचीनग्रहणे सौगताङ्गिके, मे. समादानं
समीचीनग्रहणे नित्यकर्मणि, वि, हे.

समाधि. समाधिर्ना समर्थने । ध्याननीवाकनियमे काव्यस्य च गुणा-
न्तरे, मे. समाधिर्निर्यसे ध्याने नीवाक्ते च समर्थने, वि. समाधिः स्यात् समर्थने।
चित्तैकाग्रनियमयो मौने, हे. सुप्रः समर्थननीवाकनियमाश्च समाधयः, अ.

समान. समानः सत्समैकेषु त्रिषु ना नाभिमारुते, मे. समानं सत्-
समैकेषु समानो नाभिमारुते, वि. समानो देहमारुते । वर्णभित्सत्समैकेषु, हे.
समानाः सत्समैके सुप्रः, अ. समानो देहवायौ च, त्रि.

समापन. समापनं परिच्छेदे समाप्तिवधयोरपि, मे. समापनम् ।
परिच्छेदे समाप्तौ च समाधाने प्रमापणे, वि. समापनम् । परिच्छेदे समा-
धाने समाप्तिवधयोरपि, हे. मरणेऽपि समापनम्, त्रि.

समापन्न. समापन्नं समाप्ते संप्राप्ते प्राप्ते क्लिष्टे वधेऽपि च, मे, वि.
समापन्नं वधे क्लिष्टे समाप्तप्राप्तयोरपि, हे.

समाप्ति. समाप्तिरवसाने संप्राप्ते समर्थने (स्त्रियाम्), मे. समाप्ति-
स्वावसाने संप्राप्ते समाप्तिश्च समर्थने, वि.

समायोग. समायोगस्तु संयोगे समवाये प्रयोजने, मे, वि, हे.

समास. सप्तात् समासस्तु पुंलिङ्गः संचेषे च समर्थने, मे. समासस्तु सङ्क्षेपे च समर्थने, वि. समासः समर्थनायां सप्तात् संचेषैकपद्ययोः, हे.

समाहार. समाहारस्तु संचेषे एकत्वकरणेऽपि च, हे.

समाहित. समाहितः समाधिस्थेऽप्युक्तसिद्धान्त आहिते । निर्वि-
वादीकृतेऽपि सप्तात् प्रतिज्ञाते च वाचप्रवत्, मे. समाहितः प्रतिज्ञाते समा-
धिस्थे यत्तात्मनि । वाचप्रवन् निहिते सिद्धे समाधाने समाहितम्, वि. समा-
हितः समाधिस्थे संश्रुते, हे.

समाह्वय. समाह्वयस्तु पशुभिः खगैर्द्युते च सङ्गरे, मे. समाह्वयः
सप्तात् संग्रामे द्यूते च पशुपक्षिभिः, वि. सप्तात् समाह्वय आहवे । पशुभिः
पक्षिभिर्द्युते, हे. संज्ञायाञ्च समाह्वयः, ह.

समिति. समितिः सम्पराये सप्तात् सभायां सङ्गमेऽपि च (स्त्रियाम्),
मे. समितिः सङ्गरे सास्ये सभायामपि सङ्गमे, वि. समिति र्युधि सङ्गमे ।
सास्ये सभायाम्, हे. अथ सङ्गरे । सङ्गे सभायां समितिः, अ. रणे सभायां
समितिः, वि. सभा समितिरित्युक्ता समितिः संयुगाभिधा । समितिः
समयो ज्ञेयः सङ्गमः समिति र्मतः, अने. समितिः सङ्गतिः सभयोः, ह.

समीक्षा. समीक्षा तु स्त्रियां तत्त्वबुद्ध्यावपि निभालने, मे. समीक्षा
ग्रन्थभेदे स्यात् तत्त्वबुद्धौ निभालने, वि. समीक्षा तु ग्रन्थभेदे समीक्षणे, हे.

समीरण. समीरणः सप्तात् पवने पथिके च फणिष्मके, मे, वि.
समीरणः फणिष्मके । पान्ये वायौ, हे.

समुच्छ्रय. समुच्छ्रयः पुमान् विरोधोत्प्रेषयोः, मे. समुच्छ्रयः समुत्प्रेषे
विरोधेऽपि समुच्छ्रयः, वि. समुच्छ्रयो विरोधोत्प्रेषयोः, हे. विरोधेऽपि समुच्छ्रयः, अ.

समुत्थान. समुत्थानं समुद्योगे व्याधीनां निर्णयेऽपि च, मे. समु-
त्थानसुद्यमे रोगनिर्णये, वि. समुत्थानं निदानेऽभियोगे, हे.

समुदय. भवेत् समुदयः सङ्गे संयुगे च समुद्गमे, मे. स्मृतः समु-
दयो दृन्दे संयुगे समुपक्रमे, वि.

समुदाय-सम्पक ।

समुदाय. समुदायः समूहे स्याद् बुद्धे, मे. समुदायो गणे युधि,
समुदायो गणे रणे । समुदायस्तूत्रमेऽपि, हे.

समुद्धत. समुद्धतं समुत्कीर्णंऽप्यविनीते च वाचप्रवत्, मे. समुद्धतः
समुत्कीर्णंऽप्यविनीते समुद्धतः, वि. समुद्धतः । अविनीते समुत्कीर्णं, हे.

समुद्रनवनीत. समुद्रनवनीतं सप्रात् क्लीबं पौषूषचन्द्रयोः, मे.
समुद्रनवनीताख्या पौषूषाष्टतरोचिषोः, वि.

समुद्रान्ता. समुद्रान्ता तु कार्पासीष्टकादुरालभासु च, मे, वि.
समुद्रान्ता दुरालभा । कार्पासिका च स्पृका च, हे.

समुद्रार. समुद्रारः पुमान् ग्राहे सेतुबन्धे तिमिङ्गिले, मे. समु-
द्रारः स्मृतो ग्राहे सेतुबन्धे तिमिङ्गिले, वि. समुद्रार ग्राहभेदे सेतुबन्धे
तिमिङ्गिले, हे.

समुन्नद्ध. समुन्नद्धः समुद्धूते पण्डितं मन्यगर्विते, मे. समुन्नद्धः
समुद्धूते पण्डितं मन्यदृष्टयोः, वि. समुन्नद्धस्तूत्रबद्धे पण्डितं मन्य-
दृष्टयोः, हे. समुन्नद्धौ पण्डितं मन्यगर्वितौ, अ.

समूढ. समूढः पुञ्जिते भुग्ने सद्योजातेऽनुपस्रुते, मे, वि. समूढः
पुञ्जिते सद्योजाते भुग्नेऽनुपस्रुते, हे. समूढः पुञ्जिते नवे । भुग्नेऽनुपस्रुते-
ऽप्येष वाचप्रलिङ्ग उदीर्यते, वि.

सम्पद्. सम्पद् भूतौ गुणोत्कर्षे हारभेदेऽपि दृश्यते, वि. सम्पद्
भूतौ गुणोत्कर्षे हारभेदेऽपि च स्त्रियाम्, मे. सम्पद् दृष्टौ गुणोत्कर्षे
हारे, हे.

सम्पन्न. सम्पन्नं साधितेऽपि सप्रात् सम्पत्तिसहिते त्रिषु, मे. सम्पन्नं
साधिते प्रोक्तं सम्पत्तिसहितेऽन्यवत्, वि.

सम्पराय. सम्परायः समौके स्यादापदुत्तरकालयोः, मे, वि. सम्प-
रायस्तु संयुगे । आपदुत्तरकाले च, हे. अथापदि युद्धायत्योः सम्प-
रायः, अ.

सम्पर्क. सम्पर्को मेलके रतौ, मे. सम्पर्कः सुरते ष्टौ, वि, हे.

सम्याक. सम्याकस्तर्कके दृष्टे त्रिषु ना चतुरङ्गुले, मे, वि.
V. शम्याक.

संप्रयोग. संप्रयोगो रतेऽपि स्यादन्वितौ कामर्णेऽपि च, मे. संप्र-
योगं रते विद्यादन्वितौ कामर्णेऽपि च, वि. संप्रयोगो निधुवने सम्बन्धे
कामर्णेऽपि च, हे.

संप्रयोगिन्. संप्रयोगी कलाकेलौ कामुके संप्रयोजके, मे. संप्रयोगी
कलाकेलौ कामुके सुप्रयोजके, वि. संप्रयोगी तु कामुके। कलाकेलौ
सुप्रयोगे, हे.

संप्रहार. संप्रहारो गतौ बुद्धे, मे. संप्रहारो रणे गतौ, वि. संप्र-
हारो गतौ रणे, हे.

सम्बर. सम्बरौ दैत्यहरिणमत्स्यशैलजिनान्तरे । नपुंसकान्तु
सलिलबौद्धव्रतविशेषयोः, मे. षडगपर्वतदैत्येषु निदृष्टेऽपि च सम्बर,
अने. V. शम्बर.

सम्बल. V. शम्बल.

सम्बाध. सम्बाधः सङ्कटे भगे, मे, वि. सम्बाधः सङ्कटे योनौ, हे.
सम्बाधः सङ्करे भगेऽपुत्रक्तः, ह.

सम्बाधन. सम्बाधनं द्वाःसदने शूलाग्रद्वारपालयोः, मे.

सम्बोध. सम्बोधो बोधने क्षेमे, मे.

सम्भव. सम्भवो हेतावुत्पत्तौ मेलकेऽपि च । आधारानतिरिक्त-
त्वेऽप्याधेयस्य निगद्यते, मे. सम्भवः कथितो हेतावुत्पत्तौ मेलकेऽपि च ।
आधारानतिरिक्तत्व आधेयस्य च सम्भवः, वि. सम्भवः कारणे जनौ ।
आधेयस्य चाधारानतिरिक्तत्वे जिनेऽपि च, हे. आधेयधारणे सत्वे मेलके-
ऽपि च सम्भवः, त्रि.

सम्भार. सम्भारः सम्भृतौ सङ्के, मे. सम्भारः सम्भृतौ गणे, वि, हे.

सम्भेद. सम्भेदः स्फुटने सङ्गे, मे. सम्भेदः स्फुटने सिन्धुसङ्गमे, वि.

सम्भोग. सम्भोगस्तु पुमान् भोगे सुरते जिनश्रमणे, मे. सम्भोगो

भोगरतयोः शुण्डायाम्, हे. सम्भोगः सुरते भोगे सम्भोगो जिनशासने, वि.
सम्भोगो रतभोगयोः, वि. रतिभुक्तयोः सम्भोगः, च.

संभ्रम. संभ्रमः साध्वसेऽपि स्यात् संवेगादरयोरपि, वि. मे.
संभ्रमो भीतौ संवेगादरयोरपि, हे. संभ्रमौ साध्वसादरौ, वि.

सम्प्रति. अथ सम्प्रतिः । अभिलाषेऽप्यनुज्ञायां संवित्प्राद्यास्तु
योषिति, मे. सम्प्रतिः स्यादनुज्ञानेऽप्यभिलाषेऽपि सम्प्रतिः, वि. सम्प्रति-
र्वाञ्छानुमतयोः, हे.

संमूर्द्धन. संमूर्द्धनमभिव्याप्तावुच्छायमोहयोरपि, मे. संमूर्द्धनम-
भिव्याप्तौ संमूर्द्धामोहयोरपि, वि. संमूर्द्धनमभिव्याप्तौ मोहे, हे.

सम्यग्(ञ्). सम्यग् दृढप्रशंसयोः, मे. सम्यग् वादप्रशंसयोः, वि.
सम्यग् वादे सुतावपि, हे. सम्यक् सप्राद् वाचप्रलिङ्गन्तु मनोच्चे सङ्गते-
ऽपि च, मे. सम्यक् सम्मतहृदयोः, वि.

सरो. सरो दध्यग्रगत्यो नी, मे. सरो दध्यग्रवाणयोः, वि. सरो दध्यग्र-
सायकौ, हे. V. शर.

सरक्त. सरक्तोऽस्त्री सौधुपाने शौधुपातेक्षुसीधुनोः । अच्छिन्नाध्वग-
पत्तौ च, मे. सरक्तः सौधुभाजने । अच्छिन्नाध्वगपत्तौ च सौधुपाने च
सौधुनि, वि. सरक्तो मदिरापाते मदिरापानमद्ययोः, हे. शौधौ च शौधु-
पाने च सरक्तोऽस्त्री, वि.

सरणि. सरणिः पत्तौ मार्गे च, मे. सरणिः पंक्तिवर्त्मनोः, वि.
सरणिः श्रेणिमार्गयोः, हे.

सरण्य. सरण्यस्तु पुमान् वारिवाहे सप्रान् मातरिश्वनि, मे.
V. शरण्य.

सरमा. सरमा कुक्कुरीदेवशून्योः स्याद् राक्षसीभिदि, मे.

सरल. सरलः पूतिकाष्ठे नाऽयोदारावक्रयोस्त्रिषु, मे. सरलः
पूतिकाष्ठे सप्रादुदारावक्रयोरपि, वि. सरलस्त्वृजौ । उदारे पूतिकाष्ठे
च, हे. ऋजौ वृक्षे च सरलः, वि. V. मोक्ष.

सरस्. सरसी विश्वकासारे सरो नीरतडागयोः, मे. सरस्तोक-
तडागयोः, वि. सरो नीरतडागयोः, त्रि.

सरस्वत्. सरस्वाञ्च नदे चाञ्चौ नान्यवद् रसिके स्त्रियाम् । वाणी-
स्त्रीरत्नवाग्देवीगोनदीषु नदीभिदि । मनुपत्न्यामपि, मे. सरस्वती
सरिङ्गेदे गोवाग्देवतयोर्गिरि । स्त्रीरत्ने चापगायाञ्च सरस्वान् सिन्धु-
केऽम्बुधौ, वि. सरस्वानुदधौ नदे सरस्वती सरिङ्गिदि । वाचापगायां
स्त्रीरत्ने गोवाग्देवतयोरपि, हे. सरस्वन्तौ नदार्णवौ, अ. अयोवचः ।
सरस्वती सरिद् गौञ्च, त्रि.

सरोजिनी. सरोजिनी तु कमलाकरे पद्मे च योषिति, मे. सरो-
जिनी सप्तात् कासारे पद्मिनीपद्मशोस्तथा, वि. सरोजिनी सरोरुहे । सरो-
रुहिण्यां कासारे, हे.

सर्ग. सर्गस्तु निश्चयाधायमोहोत्साहात्मकृष्टिषु, मे, वि. सर्ग-
स्तप्रागस्वभावयोः । उत्साहे निश्चयेऽध्याये मोहानुमतिरुष्टिषु, हे.

सर्जरस. अथ सर्जरसो वाद्यभाण्डभेदे च धूणके, मे. वीणाभेदे सर्ज-
रसो धूणकेऽपि, त्रि. V. सर्वरस.

सर्ज. सर्जू बर्णिजि विदुप्रति (स्त्रियाम्), मे. सर्जू बर्णिजि
विदुप्रति, वि.

सर्वसह. सर्वसहः सच्चिणौ सप्तात् सर्वसहा पुनः चितौ, हे.

सर्वग. सर्वगं सलिले क्लीवं सर्वगः शङ्करे विभौ, मे. सर्वगं
जले । सर्वगस्तु विभौ रुद्रे, हे. सर्वगं सलिले ख्यातं सर्वगः शङ्करे
विभौ, वि.

सर्वज्ञ. सर्वज्ञः शिवबुद्धयोः, मे. सर्वज्ञः शङ्करे बुद्धे, वि. सर्वज्ञस्तु
जिनेन्द्रे सप्तात् सुगते शङ्करेऽपि च, हे. सर्वज्ञः शङ्करे जिने, त्रि.

सर्वतोभद्र. सर्वतोभद्र इत्युक्तः काव्यचित्ने गृहान्तरे । निम्बे
ना सर्वतोभद्रा गन्धारीनटयोषितोः, मे. सर्वतोभद्रस्त्वोक्तमित्काव्य-
चित्तयोः । निम्बेऽथ सर्वतोभद्रा गन्धार्था नटयोषिति, हे. सर्वतोभद्र

इत्युक्तः काव्यचित्ते गृहान्तरे । निम्बेऽपि सर्वतोभद्रा गम्भारीनट-
योषितोः, वि.

सर्वतोमुख. सर्वतोमुख उग्रं च चेतन्नब्रह्मणोः पुमान् । नपुं-
सकन्तु पानीये सुरवर्त्मन्यपि स्मृतम्, मे. अथ सर्वतोमुखः । विधा-
वात्मनि भद्रे च सर्वतोमुखमम्बु, खम्, हे. सर्वतोमुखमाख्यातमन्तरिक्षे
च पायसि । विधिचेतन्नरुद्रेषु कथितः सर्वतोमुखः, वि.

सर्वथा. सर्वथा हेतुवाढ्योः, मे, वि.

सर्वरस. सर्वरसः स्मृतो वाद्यभाण्डभेदे च धूणके, वि. सर्वरस-
स्तु धूणके । वाद्यभेदे, हे. V. सर्जरस.

सर्वसन्नाह. सर्वात्मनि सर्वसन्नाहः, ह.

सर्वौघ. सर्वौघो गुरुवेगे च सर्वसन्नहने पुमान्, मे. सर्वौघो गुरु-
वेगार्थसर्वसन्नहनार्थयोः, वि.

सव. सवो यज्ञे च सन्धाने, मे. सवः सन्धानयज्ञयोः, वि.

सवन. सवनन्त्वध्वरे स्नाने सोमनिर्दलनेऽपि च, मे. सवनं
यज्ञियस्नाने सोमनिर्दलनेऽपि च, वि. सवनं स्नानयागयोः । सोमनिर्द-
लने चापि, हे. क्रतौ स्नाने च सवनम्, त्रि.

सव्य. सव्यं वामे प्रतीपे सप्रात्, मे. सव्यं तु दक्षिणे । वामे च
प्रतिकूले च, हे. सव्यं वामप्रतीपयोः, वि.

सस्यक. सस्यको मण्डिभेदेऽसौ, मे. सस्यकः सप्रान् मणौ खड्गे
नारिकेलस्य चान्तरे, वि. सस्यको नालिकेरान्तःसस्यप्रामण्डिखड्गयोः, हे.
मणौ खड्गे च सस्यकः, त्रि.

सह. सहो बले न स्त्रियां स्यात् स्त्रियान्तु नखभेषजे । दण्डो-
त्पलामुङ्गपर्णकुमागीष्टयिवीषु च, मे. सहः क्षमे बलेऽपि च । सहोर्व्यां
सहदेवायां कुमार्यां नखभेषजे । मुङ्गपर्ण्याश्च, हे. सहो बले सहा
मुङ्गपर्णग्राह्य नखभेषजे । सहदेवाकुमार्योश्च सहः चान्ते सहा भुवि,
वि. सह साकल्यं दृश्यते । विद्यमाने च साहस्ययौगपदसद्विषु । सम्बन्धे

च, मे. सह सम्बन्धसादृश्ययोगपदसन्द्विषु । साकल्ये विद्यमाने च, हे. सह साकल्यसादृश्ययोगपदसन्द्विषु । विद्यमाने च सम्बन्धे सहशब्दः प्रकीर्तितः, वि.

सहचर. भवेत् सहचरो भिण्ड्यां द्वयोरनुचरे त्रिषु, मे. भवेत् सहचरो भिण्ड्यां वयसेत्र प्रतिबन्धके, वि. सहचरः पुन भिण्ड्यां वयसेत्र प्रतिबन्धके, हे.

सहज. सहजस्तु निसर्गे ना सहोत्थे पुनरन्यवत्, मे. सहजस्तु निसर्गे स्यात् सहोत्थे पुनरन्यवत्, वि. सहजः सहसम्भवे । निसर्गे च, हे. निसर्गे सहजः पुंसि सहोत्थे वाचप्रलिङ्गकः, त्रि.

सहदेव. सहदेवा बलादण्डोत्पलयोः सारिवौषधी । सहदेवौ तु सर्पाच्यां पुंसि स्यात् पाण्डवे पुनः, मे. सहदेवा बलादण्डोत्पलासारिवभेषजे. सहदेवौ तु सर्पाच्यां सहदेवश्च पाण्डवे, वि. सहदेवस्तु पाण्डवे । सहदेवा बलादण्डोत्पलयोः शारिवौषधे । सहदेवौ तु सर्पाच्याम्, हे.

सहस्. सहो बले जप्रोतिषि च पुंसि हेमन्तमार्गयोः, मे. सहो बले जप्रोतिषि मार्गशीर्षहेमन्तयोश्चापि सहाः प्रदिष्टः, वि. सहो बले जप्रोतिषि च सहा हेमन्तमासयोः, हे. सहो बलं सहा मार्गः, अ.

सहसा. आकस्मिकार्थे सहसा तत्काले च निगद्यते, ह.

सहस्रपाद. सहस्रपादः कारण्डे मार्तण्डे यज्ञपूरुषे, मे, वि. सहस्रपादो यज्ञपूरुषे । कारण्डसूर्ययोः, हे.

सहस्रवेधिन्. सहस्रवेधि क्लीवं सप्राद् रामठे नाऽन्तवेतसे, मे. सहस्रवेधी स्यादन्तवेतसे रामठेऽपि च, वि. सहस्रवेधी चुके सहस्रवेधि तु हिङ्गौ, हे.

सह्य. सह्यः शैलान्तरे पुमान् । सोढ्ये वाचप्रलिङ्गः स्यादारोग्ये तु नपुंसकम्, मे. सह्यं शैलान्तरारोग्यसोढ्येषु प्रचक्षते, वि. सह्यमारोग्ये सोढ्ये शैले, हे. ना शैले सह्यमारोग्यम्, त्रि.

साक्षात्. साक्षात् प्रत्यक्षतुल्ययोः, मे, वि, हे, अ. प्रत्यक्षसदृशोः साक्षात्, ह.

साति. साति दर्शनेऽवसाने स्त्री, मे. साति दर्शनेऽवसाने च, वि.
साति दर्शनावसानयोः, हे, अ.

सादिन्. सादी तुरङ्गमातङ्गरथारोहेषु दृश्यते, मे. सादी तुरङ्ग-
मारोहे निषादिरथिनोरपि, हे. अथ सादिनौ द्वौ सारथिच्यारोहौ, अ.
सादी तुरङ्गमातङ्गरथारोहेषु कथ्यते, वि.

साधन. साधनं द्युतसंस्कारे सैन्ये सिद्धे वधे गतौ । निर्वर्तनो-
पायमेव दापनेऽनुगमे धने, मे. साधनं निर्वर्तौ मेव सैन्ये सिद्धे वधे गतौ ।
उपाये द्युतसंस्कारे दापनेऽनुगमे धने, वि. साधनं सिद्धिसैन्ययोः । उपा-
येऽनुगमे मेव निर्वर्तौ कारके वधे । दापने द्युतसंस्कारे प्रमाणे गमने धने,
हे. मारणे द्युतसंस्कारे गतौ द्रव्येऽर्थदापने । निर्वर्तनोपकरणानुव्रजग्रासु
च साधनम्, अ. साधनं सिद्धमेवयोः, वि. उपकरणे करणे च द्रविणे लिङ्गे
च यातनायाच्च । सेनाङ्गे संसिद्धौ साधनशब्दप्रयोगः स्यात्, ह.

साधिष्ठ. साधिष्ठोऽतिदृढार्थयोः, मे, वि. अथ साधिष्ठोऽत्यार्थं
दृढतमेऽपि च, हे.

साधीयम्. साधीयानतिवादे स्यादतिसाधौ च वाच्यवत्, मे.
साधीयानतिवादे स्यादतिसाधौ तु वाच्यवत्, वि. साधीयानतिशोभने ।
अतिवादे, हे. (अतिशये) साधीयान् साधुवाढयोः, अ.

साधु. साधु वार्धुषिके चारौ सज्जने चाभिधेयवत्, मे, वि. साधु-
जिने मुनौ वार्धुषिके सज्जनरस्ययोः, हे. साधू रस्येऽपि च त्रिषु, अ. त्रिषु
साधु र्धनित्यपि, त्रि.

साध्. साधो योगान्तरे स्मरे । गणदेवविशेषे च साधनीये तु
वाच्यवत्, मे. साध्याभिख्या साधनीये गणदेवतयोगयोः, वि. साधो योगे
साधनीये गणदेवतभिद्यपि, हे. साध्या देवाः फले साध्यम्, त्रि.

सानु. सानुरस्त्री वने प्रस्थे वात्यामार्गाग्रकोविदे, मे. सानुः शृङ्गे
बुधे मार्गे वात्यायां पल्लवे वने, वि. .

सान्त्व. सान्त्वं दाक्षिण्यसामनोः, मे. सान्त्वं सामनि दाक्षिण्ये, वि, हे.

सान्द्र. सान्द्रं वने घने ऋदौ, मे. सान्द्रो घनकाननयो ऋदौ, वि.

सामज. सामजस्तु गजे पुंसि सामोत्ये पुनरन्यवत्, मे. सामजस्तु गजे प्रोक्तः सामोत्ये पुनरन्यवत्, वि. सामजस्तु सामोत्ये कुञ्जरेऽपि च, हे. सामजः कुञ्जरो ज्ञेयः सामजः सामजो मतः, अने.

सामन्. साम क्लीवसुपायस्य भेदे वेदान्तरेऽपि च, मे.

सामयोनि. सामयोनिस्तु सामोत्ये ब्रह्मकुञ्जरयोरपि, मे. सामयोनिस्तु सामोत्ये सामयोनि गजे विधौ, वि. सामयोनिस्तु सामोत्ये द्रुहिषे गजे, हे.

सामर्थ्य. सामर्थ्यं योग्यतायां स्यात् शक्तावपि नपुंसकम्, मे. सामर्थ्यं योग्यताशक्तौ, वि. सामर्थ्यं योग्यताशक्तयोः, हे.

सामि. सामि निन्दार्धयो मंतम्, मे, वि. सामि त्वर्धे जगुश्चिते, अ.

सामिधेनी. सामिधेनी तु धायत्रायां समिधपि च योषिति, मे. सामिधेनी ऋचि प्रोक्ता सामिधेनी समिधपि, वि. सामिधेनी समिद्वचोः, हे.

सामुद्र. सामुद्रं देहलक्षणे । समुद्रजेऽन्यलिङ्गः, मे. सामुद्रं देहलक्षणे । सामुद्रश्च समुद्रौयलवणादिषु भेद्यवत्, वि. सामुद्रं लवणान्तरे । लक्षणे च शरीरस्य, हे.

साम्प्रतम्. साम्प्रतञ्चाधुनार्थं स्यादुचितार्थं च दृश्यते, मे. साम्प्रतञ्चाधुनार्थं स्याद् युक्तार्थेऽपि च साम्प्रतम्, वि. साम्प्रतं त्वचितेऽधुना, हे. युक्तार्थं साधनार्थं च साम्प्रतं तद्विदो विदुः, वि. वर्तमाने च युक्ते च साम्प्रतं संप्रचक्षते, ह.

बले अष्टे च सारन्तु द्रविणन्यायप्रवारिषु, हे. सारो बले स्थिरांशे च न्यायेन क्लीवं वरे त्रिषु, अ. अष्टे स्थानि धने शुके मन्त्रि सार उदा-
हृतः, च.

सारङ्ग. सारङ्गः पुंसि हरिणे चातके च मतङ्गजे । श्वले त्रिषु, मे.
सारङ्गश्चातके भङ्गे कुरङ्गे च मतङ्गजे । पक्षिभेदे च सारङ्गः सारङ्गः श्वलेऽन्यवत्,
वि. सारङ्गो विहगान्तरे । चातके चञ्चरीके च द्विषैणश्वलेषु च, हे. चातके
हरिणे पुंसि सारङ्गः श्वले त्रिषु, अ. सारङ्गश्चातके ख्यातः सारङ्गः
कुञ्जरो मतः । सारङ्गो भ्रमरो ज्ञेयः सारङ्गो हरिणो मतः, अने.

सारण. सारणो राक्षसान्तरे । रुग्भेदे ना प्रसारण्यां स्वल्पनद्याञ्च
सारणी, मे. सारणी स्वल्पसरिति प्रसारण्याञ्च सारणी । सारणः स्याद-
तीसारो सचिवे रावणस्य च, वि. सारणः स्यादतीसारो दशकन्धर-
मन्त्रिणि, हे.

सारस. सारसः पक्षिभेदेन्दोः क्लीवन्तु सरसौरुहे, मे. सारसः पक्षि-
भेदे स्यात् सारसं सरसौरुहे, वि. सारसं सरसौरुहि । सारसः पुष्कराख्येन्दोः,
हे. अथ सारसम् । पद्मे ना पक्षिणौन्दौ च, त्रि.

सारसन. सारसनसपुत्रस्त्रे तनुत्रिणां मेखलायाञ्च, मे. सारसनं
मेखलायासुरस्त्रे च तनुत्रिणाम्, वि. सारसनसुरम्भदे । काञ्चराञ्च, हे.

सार्थ. सार्थो वणिक्समूहे स्यादपि सङ्घातमात्रके, मे, वि. सार्थो
वणिग्गणे वृन्दे धनेन सहितेऽपि च, हे.

सार्वभौम. सार्वभौमस्तु दिङ्नागे सर्वष्टयीपतावपि, मे, वि. सार्व-
भौमस्तु दिग्गजे चक्रवर्तिनि, हे. सार्वभौमो गजे राज्ञि, त्रि.

साल. सालः पादपमात्रे स्यात् प्राकारे सर्जपादपे, मे. सालः पादप-
मात्रे स्यात् प्राकारे शङ्कुकद्रुमे, वि. सालः सर्जतरौ वृक्षमात्रप्राकार-
योरपि, हे. सालो वरणसर्जयोः, त्रि. सालः प्राकारवृक्षयोः, अने.

सालसार. सालसारस्तरौ हिङ्गौ, हे. १. शालसार.

सावन. सावनो यज्ञकर्मान्ते यजमानप्रचेतसोः, मे, वि, हे.

वि. सिद्धो व्यासादिके देवयोनौ निष्पन्नमुक्तयोः । नित्ये प्रसिद्धे, हे. सिद्धस्य
नित्यनिष्पन्नादिषु, वि.

सिद्धरस. सिद्धरसो रसे पुंसि व्याङ्गिप्रभृतिषु त्रिषु, मे. सिद्धरसो
रसे व्याङ्गिप्रभृतिषु च दृश्यते, वि.

सिद्धार्थ. सिद्धार्थस्य पुमान् शाक्यसिंहे च सितसर्षपे, मे. सिद्धार्थः
शाक्यसिंहे स्यात् सिद्धार्थः सितसर्षपे, वि. सिद्धार्थः सर्षपे शाक्यसिंहेऽपि
जिननम्ररि, हे. सिद्धार्थः सर्षपे दृष्टे, वि.

सिद्धि. सिद्धिः स्त्री योगनिष्पत्तिपादुकान्तर्धिदृष्टिषु, मे. सिद्धि-
निष्पत्तियोगयोः, वि. सिद्धिस्य मोक्षे निष्पत्तियोगयोः, हे.

सिधल. सिधला मत्स्यप्रविद्धतौ वाचप्रवत् तु किलासिनि, मे. सिधलः
किलासी सिधला मत्स्यप्रचूर्णके, हे. सिधला मत्स्यप्रचूर्णे सप्रात् सिध-
लश्च किलासिनि, वि. सिधला शुष्कमीने स्त्री त्रिलिङ्गग्रान्तु किला-
सिनि, वि.

सिनीवाली. सिनीवाली तु दृष्टेन्दु, कलामादुर्गयोः स्त्रियाम्, मे.

सिन्दूर. सिन्दूरस्तदभेदे सप्रात् सिन्दूरं रक्तचूर्णके । सिन्दूरी
रोचनीरक्तचेलिकाधातकीषु च, मे, वि. सिन्दूरं नागसम्भवे । सिन्दूरस्य
दृष्टभेदे सिन्दूरी रक्तचेलिका । रोचनी धातकी, हे.

सिन्दूरतिलक. सिन्दूरतिलक उक्तो मतङ्गजे स्त्री तु कामिन्याम्,
मे. सिन्दूरतिलको नागे सिन्दूरतिलका स्त्रियाम्, वि. सिन्दूरतिलको हस्तौ
सिन्दूरतिलकाऽङ्गना, हे.

सिन्धु. सिन्धु, र्वमथुदेशाश्विनदे ना सरिति स्त्रियाम्, मे. सिन्धुः
समुद्रे नद्याश्च नदे देशभेदानयोः, वि. सिन्धु, नद्यां गजमदेऽप्यौ देशनद-
भेदयोः, हे. देशे नदविशेषेऽप्यौ सिन्धु, ना सरिति स्त्रियाम्, अ. सरित्-
समुद्रयोः सिन्धुः, अने. सिन्धुः समुद्रनदयोः, ह.

सिप्र. सिप्रो निदाघसलिले मिप्रा तु सरिदन्तरे, मे. सिप्रः स्वदे
सिप्रा नद्याम्, हे.

सिर. सिरा नाद्यस्त्ववाहिनी । सिरस्तु पिप्पलीमूलम्, हे. V. शिर.
 सीता. सीता लाङ्गलपङ्कतिवैदेहीस्वर्गगङ्गासु, मे. सीता जनकजा-
 गङ्गाभेदयोर्हलपङ्कतौ, हे. सीता रामकलत्रे सप्रात् तथा लाङ्गलपङ्कतौ । नभो-
 नद्याञ्च, वि. सीता लाङ्गलरेखा सप्राद् व्योमगङ्गा च जानकी, त्रि. सीता
 लक्ष्मीरमा सीता सीता ससप्राधिदेवता । सीता सौरध्वजापत्यं सीता
 मन्दाकिनी मता, अने.

सीमन्. सीमा घाटस्थितिच्चेत्त्रेष्वण्डकोपेऽपि च स्त्रियाम्, मे. सीमा
 वाटे स्थितौ चेत्ये, त्रि.

सीमा. सीमा घाटस्थितिच्चेत्त्रेष्वण्डकोपेऽपि च स्त्रियाम्, मे. सीमा
 घाटे स्थितौ चेत्ये मर्यादावेलयोरपि, वि. सीमा घाटे स्थितौ चेत्ये, हे.

सीर. सीरोऽर्कहलयोः पुंसि, मे. सीरस्तिग्मकरे हले, वि. सीरः
 सप्रादंशुमालिनि । लाङ्गले, हे. हलतिग्मकरौ सीरौ, त्रि.

सु. सु पूजायां भृशार्थानुमतिकृच्छसङ्घट्टिषु, वि, मे.

सुकर्मन्. सुकर्मा तु पुमान् योगभेदे सप्राद् देवशिल्पिनि, मे. सुकर्मा
 ग्रहयोगे सप्रात् सुकर्मा देवशिल्पिनि, वि. सुकर्मा योगभेदे सप्रात् सुक्रिये
 देवशिल्पिनि, हे.

सुकुमार. सुकुमारो हृदौ त्रिषु । पुंसि पुण्ड्राभिधानेचौ,
 मे. सुकुमारश्च पुण्ड्रेचौ कोमले त्वभिधेयवत्, वि. सुकुमारश्च कोमले ।
 पुण्ड्रेचौ, हे.

सुकृत. सुकृतन्तु शुभे पुण्ये क्लीवं सुविहिते त्रिषु, मे. सुकृतन्तु
 शुभे पुण्ये सुविधाने च वाचप्रवत्, वि. सुकृतन्तु शुभे पुण्ये सुविधाने, हे.

सुख. सुखं शर्मणि नाके च सुखा पुण्यां प्रचेतसः, मे, वि. सुखं
 त्रिदिवशर्मणोः । सुखा प्रचेतसः पुण्याम्, हे.

सुखाश्च. सुखाशो वरुणे राजतिनिशे सुखभोजने, मे. सुखाशो राज-
 तिनिशे शोभनाशप्रचेतसोः, वि. सुखाशस्तु प्रचेतसि । शुभाशे राज-
 तिनिशे, हे.

सुगन्धि. सुगन्धिः सप्रादिष्टगन्धे त्रिषु क्लृप्तु बालुके, मे. सुगन्धिः
सप्रादिष्टगन्धे सुगन्धि हरिबालुके, वि.

सुगम. सुगमः कोमले काव्ये, अने.

सुग्रीव. सुग्रीवो वासुदेवस्य ह्ये प्राखाद्यगेश्वरे, मे. सुग्रीवः शोभन-
ग्रीवे सुग्रीवो वानराधिपे, वि.

सुत. सुतस्तु पार्थिवे पुत्रे स्त्रपत्ये तु सुता स्मृता, मे. सुतः
पार्थिवपुत्रयोः, वि. सुतः पुत्रे रुपे, हे. पार्थिवे तनये सुतः, अ.

सुतल. सुतलोऽट्टालिकाबन्धनागलोकप्रभेदयोः, मे. सुतलप्रतलौ
चेति पातालभुवनद्वये । सप्रातामट्टालिकाबन्धे तताङ्गलिकरे क्रमात्, वि.
सुतलोऽट्टालिकाबन्धे पातालभुवनान्तरे, हे.

सुदर्शन. सुदर्शनो हरेश्चक्रे मेरुजम्बूद्वीपे पुमान् । न द्वयोः शक्र-
नगरे आञ्जौषधिभिदोः स्त्रियाम्, मे. सुदर्शनो हरेश्चक्रेऽमरावत्यां सुद-
र्शना । आञ्जायामौषधीभेदे मेरुजम्बूं सुदर्शना, वि. सुदर्शनः । विष्णोश्चक्रे
सुदर्शनमरावत्यां सुदर्शना । आञ्जायामौषधीभेदे मेरुजम्बूं सुराभिदि, हे.

सुदामन्. सुदामा तु पुमान् वारिधरपर्वतभेदयोः, मे. सुदामा
भूधरे मेघे, वि. सुदामा पर्वते मेघे, हे.

सुधन्वन्. सुधन्वा प्रौढधानुष्के त्रिषु ना विश्वकर्माणि, मे. सुधन्वा
प्रौढधानुष्के सुधन्वा विश्वकर्माणि, वि. सुधन्वा त्वष्टृधन्विनोः, हे.

सुधा. सुधा स्त्री लेपने मूर्वास्तु, हीगङ्गेष्टिकाश्चते, मे. सुधाश्चते
स्तु, हीमूर्वालेपगाङ्गेष्टिकासु च, वि. सुधा गङ्गेष्टिकास्तु, ह्यो मूर्वालेपा-
श्चतेषु च, हे. सुधा लेपोऽश्चतं स्तु, ही, अ. सुधा प्रासादभाग् द्रव्यं सुधा विदुषत्
सुधाऽश्चतम् । सुधैकभोजनं ज्ञेयं सुधा धातौ सुधा स्तु, ही, अने.

सुधासूति. सुधासूतिः पुमान् मखे । चन्द्रे, मे. सुधासूति मखे
विधौ, वि.

सुनन्दा. सुनन्दा रोचनोमयोः, मे. सुनन्दा रोचनानार्योः, वि.
सुनन्दा रोचनाऽङ्गना । जननीवाञ्छवलिनोः, हे.

सुमेधस्. सुमेधास्तु स्त्रियां जप्रोतिष्ठात्वां त्रिषु सुबुद्धिनि, मे. सुमे-
धास्तु सुबुद्धौ स्यात् जप्रोतिष्ठात्वामपीष्यते, वि. सुमेधास्तु जप्रोतिष्ठात्वां
विदुष्यपि, हे.

सुयासुन. सुयासुनो वत्सराजे प्रासादेऽद्रन्तरेऽवुप्रते, मे, वि.
सुयासुनो जनार्दने । वत्सराजे प्रासादेऽद्रिभेदे, हे.

सुरः. सुरा चषकमद्ययोः । पुंलिङ्गस्त्रिदिवेशे स्यात्, मे. सुरो
देवे सुरा मद्ये चषकेऽपि सुरा कश्चित्, वि. सुरो देवे सुरा चषक-
मद्ययोः, हे.

सुरत. सुरतं स्यान् निधुवने देवत्वे सुरता स्मृता, मे. सुरतं स्यान्
निधुवने देवत्वे सुरता मता, वि.

सुरतताली. भवेत् सुरतताली तु द्रुतिकायां शिरःस्रजि, मे, वि.
सुरतताली शिरःस्रग्द्रुत्योः, हे.

सुरभि. सुरभिः शृङ्गकौमाटभिन्सुरागोषु योषिति । चम्पके च
वसन्ते च तथा जातीफले पुमान् । स्वर्णे गन्धोपले क्लीवं सुगन्धिकान्तयो-
स्त्रिषु । विख्याते सचिवे धीरे चैत्रेऽपि च पुमानयम्, मे. सुरभिश्चम्पके स्वर्णे
जातीफलवसन्तयोः । गन्धोपले सौरभेयत्रां शृङ्गकौमाटभेदयोः । सुगन्धे च
मनोज्ञे च वाचप्रवत् सुरभिः स्मृतः, वि. सुरभिर्हेन्नि चम्पके । जातीफले
माटभेदे रस्ये चैत्रवसन्तयोः । सुगन्धौ गवि शृङ्गक्याम्, हे. सुरभिर्गवि
च स्त्रियाम्, अ. सुरभिः स्याद् वसन्तेऽपि सभाद्रुतालयेऽपि च, त्रि. श्रेष्ठे-
ऽपि निगद्यते सुरभिः, ह.

सुरस. सुरसस्तु त्रिषु स्वादौ पर्णासे तु नपुंसकम् । स्त्रीरास्त्रानाग-
मात्रोश्च, मे. सुरसः स्यात् सुमधुरे पर्णासे सुरसाऽपि च, वि. सुरसः स्वादौ
पर्णासे, हे.

सुरूप. सुरूपस्तु बुधे रस्ये प्राप्तरूपाभिरूपवत्, हे. V. प्राप्तरूप.

सुवर्ण. सुवर्णो ना स्वर्णकर्षे सुवर्णालुमखान्तरे । स्त्री कृष्णागुरुणि
क्लीवे काञ्चने हरिचन्दने, मे. सुवर्णं स्वर्णमार्त्तं स्यात् सुवर्णं कर्षविस्तयोः ।

सुवर्णञ्च सुवर्णालुक्कणागुरुमखान्तरे, वि. सुवर्णं काञ्चने कर्षे सुवर्णालौ मखान्तरे । कृष्णागुरुणि वि ते च, हे. सुवर्णं मानभेदेऽपि, त्रि.

सुवसन्तक. सुवसन्तक उद्दिष्टो वासन्तग्रां मदनोत्सवे, मे. सुवसन्तक इत्येष वासन्तग्रां मदनोत्सवे, वि.

सुवहा. सुवहा शस्त्रक्येलापर्णीगोधापदीषु वीणायाम् । रास्त्रा-
श्रेफलिकयोः स्त्री सुखवाह्येऽन्यलिङ्गः स्यात्, मे. सुवहा सस्त्रकौगोधापदीश्रेफा-
लिकासु च । एलापर्ण्यां च सुवहा वस्त्रकौरास्त्रायोरपि । सम्यग्वाहे तु
सुवहो वाचप्रवत् समुदाहृतः, वि. सुवहस्तु सम्यग्वाहे सुवहा शस्त्रकौद्रुमे ।
रास्त्राश्रेफालिकागोधापद्येलापर्णिकासु च, हे.

सुवेल. सुवेलः प्रणते शान्ते त्रिषु ना पर्वतान्तरे, मे. सुवेलः प्रणते
शान्ते सुवेलः पर्वतान्तरे, वि. सुवेलः प्रणते शान्ते गिरिभेदे, हे.

सुव्रत. सुव्रता सुखसन्दोह्या शोभनव्रतयोरपि, मे. सुव्रता सुख-
सन्दोह्यसुरभ्यां शुभजव्रते । वाचप्रवत्, वि. सुव्रता । सुखदोह्यसौरभेयग्रां
सुव्रतोऽर्हति सद्ब्रते, हे. सुदोहो गौश्च सुव्रता, त्रि.

सुषम. सुषमाऽनन्तशोभायां स्त्री चारौ च समे त्रिषु, मे. सुषमं
चारुसमयोः सुषमा परमदुर्गतै, वि. सुषमं रुचिरे समे । सुषमा तु स्यात्
परमशोभायां कालभिद्यपि, हे.

सुषवी. सुषवी कारवेस्ते स्यात् कृष्णजीरकजीरयोः, मे, वि. सुषवी
कृष्णजीरके । जीरके कारवेस्ते च, हे.

सुषीम. सुषीमः शीतले चारौ त्रिषु ना पन्नगान्तरे, मे. सुषीमः
शिशिरे चारौ सुषीमः पन्नगान्तरे, वि. सुषीमः शिशिरे रम्ये, हे.

सुषेण. सुषेणः करमर्दे सत्राद् विष्णुसुग्रीववैद्ययोः, मे. सुषेणः
करमर्देऽपि विष्णुसुग्रीववैद्ययोः, वि. सुषेणो विष्णुसुग्रीववैद्ययोः करमर्दके, हे.
विष्णो सुषेणः करमर्दके । कपिवैद्ये च, त्रि.

सुष्ठु. सुष्ठु प्रशंसनेऽपि सत्रादत्यर्थं च निगद्यते, मे. सुष्ठु प्रशंसनेऽपि
सत्रादत्यर्थेऽपि च कथ्यते, वि. सुष्ठुत्यर्थप्रशंसयोः, त्रि.

सूक्त. सूक्त इत्यपि । वाणवातोत्पले, मे. सूक्ता वाणोत्पलवाताः,
हे. सूक्तो वाणानिलोत्पले, वि.

सूक्ष्म. सूक्ष्मं सप्रात् कतकेऽध्यात्मे पुंस्रणौ त्रिषु चाल्पके, मे.
सूक्ष्मं सप्रात् कतकेऽध्यात्मेऽप्यणौ सूक्ष्मोऽल्पकेऽन्यवत्, वि. सूक्ष्मोऽणौ सूक्ष्म-
मल्पके । अध्यात्मे कतके, हे. सूक्ष्ममध्यात्ममपि, अ.

सूचक. सूचकः सौवनद्रव्ये बोधके पिशुने शुनि । ओतौ काके,
मे. सूचकः सौवनद्रव्ये बोधके वषट्शके । पिशुने शुनि काके च, वि.
सूचकः शुनि दुर्जने । कथके सौवनद्रव्ये मार्जारं वायसेऽपि च, हे. सूचकौ
खलकुङ्करो, त्रि.

सूचना. सूचना व्यधने दृष्टौ गन्धनेऽभिनयेऽपि च, मे, वि. सूचना
सप्रादभिनये गन्धने व्यधने दृष्टि, हे.

सूची. सूची तु सौवनद्रव्येऽप्याङ्गिकाभिनयान्तरे, मे. सूची
कराद्यभिनये नारीणां करणान्तरे । सूची च सौवनद्रव्ये, वि. सूचप्र-
भिनये व्यधने करणे स्त्रियाम्, हे. सूची दृष्ट्यप्रभेदे च व्यधनौशिखयो-
रपि, त्रि.

सूत. सूतस्तु सारथौ तक्षिण क्षत्रियाद् ब्राह्मणौसुते । वन्दिपार-
दयोः पुंसि प्रसूते प्रेरिते त्रिषु, मे. सूतः पारदसारथ्योः प्रसूतेरितवन्दिषु ।
ब्राह्मण्यां क्षत्रियाञ् जाते तक्षिण, हे. सूतस्तु सारथौ तक्षिण प्रसूते प्रेरिते-
ऽपि च । क्षत्रियाद् ब्राह्मणीजेऽपि सूतः पारदवन्दिनोः, वि. सूतस्त्वष्टरि
सारथौ, अ. सूतो वन्दिनि पारदे, त्रि. सूतो भास्कर इत्युक्तः सूतः
सारथिरुच्यते, अने.

सूतक. सूतकोऽस्त्री पारदे न द्वयोर्जनौ, मे. सूतकं रसजन्मनोः,
वि. सूतकं जन्मनि रसे, हे, अथ जन्मनि । सूतकं पारदेऽप्यस्त्री, त्रि.

सूत्र. सूत्रं तन्तुव्यवस्थयोः । शास्त्रादिसूचनाग्रथे, मे. सूत्रन्तु
रचनायां स्यात् सूत्रं तन्तुव्यवस्थयोः, वि. सूत्रन्तु सूचनाकारिग्रथे तन्तु-
व्यवस्थयोः, हे. तन्त्वादग्रथयोः सूत्रं कारणेऽपि च, त्रि.

सूत्रकण्ठ. सूत्रकण्ठः पुमान् विप्रो खञ्जरीटकपोतयोः, मे. सूत्र-
कण्ठो द्विजे प्रोक्तः खञ्जरीटकपोतयोः, वि. सूत्रकण्ठः खञ्जरीटे द्विजन्मनि
कपोतके, हे. सूत्रकण्ठो द्विजेऽपि च, हा. सूत्रकण्ठो द्विजन्मनि। कपोत-
विहगेऽपि स्यात्, त्रि.

सूत्रधार. सूत्रधारः शचीपतौ । नान्द्रन्तरसुसञ्चारिपात्रशिल्पि-
प्रभेदयोः, मे. सूत्रधारः शचीपतौ । नान्द्रन्तरसञ्चारिपात्रशिल्पिप्रभे-
दयोः, वि. सूत्रधारस्तु शिल्पिभेदे नटेन्द्रयोः, हे.

सूद. सूदस्तु कथितः रूपकारे च व्यञ्जनान्तरे, मे. सूदस्तु रूपवत्
रूपकारे च व्यञ्जनेऽपि च, वि. मूदः रूपकारे व्यञ्जनेऽपि च रूपवत्, हे.
सूदः स्याद् व्यञ्जनेऽपि च, अ. व्यञ्जने रूपकारे च सूदः रूपवदिष्यते, त्रि.
सूदः स्यात् रूपकारश्च सूदो ज्ञेयः कुटुम्बिकः, अने.

सून. सूनं प्रसवपुष्पयोः । सूना पुत्रां वधस्थानगलश्लिङ्कयोः
स्त्रियाम्, मे. सूनं वाचप्रवदुच्छूने सूनं प्रसवपुष्पयोः । सूना पुत्रां वध-
स्थानगलश्लिङ्कयोरपि, वि. सूनं पुष्पे सूना पुनः सुता । अधो-
जिह्वा वधस्थानम्, हे. सूनाऽधोजिह्विकाऽपि च, अ. सूनं पुष्पे फले-
ऽपि च, त्रि.

सूनु. सूनुः पुत्रेऽनुजेर्केना, मे. सूनुः पुत्रेऽनुजे रवौ, वि. हे.
पुत्रे रवौ च सूनुः स्याद् भ्रातर्यपि कनीयसि, त्रि. सूनुः पुत्रे तथाऽ-
नुजे, अने.

सूयुत. सूयुतं मङ्गलेऽपि स्यात् प्रियसत्ये वचस्यपि, मे. सूयुतं
मङ्गले सत्यप्रियवाचि च सूयुतम्, वि. सूयुतः शिञ्जितो मर्त्यः सूयुतं
सत्यवद् वचः, अने. सूयुतम् । मङ्गले प्रियसत्योक्तौ, हे. सूयुतं कुण्डले
सत्ये, त्रि.

सूप. सूपो व्यञ्जनसूदयोः, मे. सूपो व्यञ्जनभेदे स्यात् रूपकारे
च कीर्तितः, वि. ७. सूद.

सूम्. सूमं क्षीरे च नभसि, मे. सूमं क्षीरे नभस्यपि, वि.

सूर. सूरः सूर्यनरेश्वरौ, अने. १. सूर.

सूर्य. सूर्योऽर्कपर्णं तपने स्त्री तद्भावर्यैषधीभिदोः, मे. सूर्यः सूर्ये
तत्प्रियायां सूर्या स्यादोषधावपि, वि.

सूर्यभक्त. सूर्यभक्तस्तु बन्धूके पुंसि त्रिष्वर्कपूजके, मे. सूर्यभक्तो
बन्धुजीवे तथा भास्करपूजके, वि. सूर्यभक्तो बन्धुजीवे भास्करस्य च
पूजके, हे.

सृति. सृतिः स्त्री गमने मार्गं, मे. सृति र्गतौ पथि, हे. सृति-
र्गमनमार्गयोः, वि.

सृदाकु. सृदाकु नांऽग्निले वर्ज्जे ज्वलने प्रतिस्वर्यके, मे. सृदाकुरनिले
वर्ज्जे दावाग्नौ प्रतिस्वर्यके, वि. सृदाकु वर्ज्जे दावाग्नौ प्रतिस्वर्यं समीरणे, हे.

सृष्ट. सृष्टस्तु निर्मिते । युक्तनिश्चितयोः प्राजेऽत्र त्रिषु, मे. सृष्टं
निश्चितयुक्तयोः । प्रचुरे निर्मिते च, हे. सृष्टन्तु निर्मिते । युक्तनिश्चितयोः
प्राजेऽत्र, वि. सृष्टं निश्चिते बद्धनि त्रिषु, अ.

सृष्टि. सृष्टिस्तु निर्मितौ । स्वभावे चापि कथिता, मे. सृष्टिः
स्वभावे निर्माणे, वि. हे.

सेचक. सेचकः स्यात् पुमान् मेघे वाचप्रलिङ्गस्तु सेत्तरि, मे. सेचकः
सेतृमेघयोः, हे, वि.

सेचन. सेचनं रक्षणे सेके नौकायाः सेकभाजने, मे. सेचनं रक्षणे
सेके नौकासेचनभाजने, वि.

सेतु. सेतुर्नालौ कुमारके, मे. सेतुस्तु सञ्चरे । नदीसङ्गमे, हे.
सेतुरालौ च वरुणे, वि.

सेनानी. सेनानीः स्यात् पुमान् कार्तिकेये सेनापतावपि, मे.
सेनानीः कार्तिकेये स्यात् तथा सेनापतावपि, वि. सेनानीः सैन्यपे
गुहे, हे.

सेनापति. सेनापतिः कार्तिकेयेऽप्यनौकाधिपतौ पुमान्, मे. सेना-
पतिः कार्तिकेयेऽप्यनौकाधिपतेऽपि च, वि.

सेवक. सेवकस्तु प्रसेवे ना वाचप्रलिङ्गोऽनुजीविनि, मे. सेवकस्तु प्रसेवे स्यादनुजीविनि चान्यवत्, वि. सेवकोऽनुगे प्रसेवे, हे.

सेवन. सेवनं सीवनोपास्तयोः, मे, वि, त्रि, हे.

सेव्य. सेव्यं क्लीवमुशीरे स्यात् सेवार्हे पुनरन्यवत्, मे. सेव्यं प्रोक्त-मुशीरे च सेवार्हे पुनरन्यवत्, वि. सेव्यमुशीरे सेवार्हे, हे.

सैकतिक. अथ सैकतिकं मातृयात्रामङ्गलसूत्रके । ना सन्नप्रस्ते क्षपणके त्रिषु सन्देहजीविनि, मे. भवेत् सैकतिकं मातृयात्रामङ्गलसूत्रयोः । तथा सन्नप्रस्तसन्देहजीवक्षपणकेष्वपि, वि. सैकतिकं पुन मातृयात्रामङ्गल-सूत्रयोः । सैकतिकः क्षपणके सन्नप्रस्ते भ्रान्तिजीविनि, हे.

सैनिक. सैनिकः सैन्यरक्षे च स्यात् सेनासमवेतके, मे.

सैन्धव. सैन्धवोऽस्त्री माणिमन्ये नाऽश्वे सिन्धुभवे त्रिषु, मे. सैन्धवो माणिमन्येऽपि सिन्धुदेशोद्भवश्चयोः, वि. सैन्धवः सिन्धुदेशजे । सिन्धुल-सग्रात्, हे. सैन्धवो लवणाश्वयोः, त्रि.

सैन्य. सैन्यं क्लीवं बले सेनासमवेते तु वाचप्रवत्, मे. सैन्यं सैनिक-सैन्ययोः, हे.

सैरिन्ध्री. सैरिन्ध्री परवेश्मस्याश्लिष्यत्स्ववशस्त्रियाम् । वर्षसङ्कर-सम्भूतस्त्रीमहत्त्विकयोरपि, मे, वि, हे.

सोदृ. सोढा मर्षणशक्तयोः, वि, हे. सोढा तितित्वासंयुक्ते शक्ते चाप्यभिधेयवत्, मे.

सोम. सोमस्तु हिमदीधितौ । वानरे च कुवेरे च पितृदेवे समी-रणे । वसुप्रभेदे कर्पूरे नीरे सोमलतौषधी, मे. सोमः कुवेरे पितृदेव-तायां वसुप्रभेदे च सुधाकरे च । दिव्यौषधीसोमलतासमीरकर्पूरनीरेषु च वानरे च, वि. सोमस्त्वौषधीतद्रसेन्दुषु । दिव्यौषधां घनसारं समीरे पितृदेवते । वसुप्रभेदे सलिले वानरे किन्नरेश्वरे, हे.

सोमवल्क. सोमवल्कस्तु धवलखदिरे कट्फलेऽपि च, मे, वि. सोमवल्कः कट्फले सग्राद्, वलक्षखदिग्द्रुमे, हे. अथ कट्फले ।

सिते च खदिरे सोमवल्कः सप्रात्, अ.

सौकर्य. सौकर्यं सप्रादनायासे क्रियायां सूक्तसप्त च, वि.

सौगन्धिक. सौगन्धिकन्तु कल्लारे पद्मरागेऽपि कन्तृणे । पुंलिङ्गो गन्धपाषाणे सुगन्धव्यवहारिणि, मे. सौगन्धिको गन्धवणिक् सौगन्धिकन्तु कन्तृणे । गन्धोपले पद्मरागे कल्लारे, हे. सौगन्धिकन्तु कल्लारे पद्मरागे च कन्तृणे । गन्धोपले गान्धिके च सौगन्धिक इति ध्वनिः, वि.

सौदाम(नि)नी. सौदामन्यप्सरोभेदे तडित्तद्भेदयोः स्त्रियाम्, मे. सौदामिन्यप्सरोभेदे तडित्तद्भेदयोरपि, वि. सौदामिनी तडिद्भेद-तडितोरप्सरोभिदि, हे.

सौभाग्य. सौभाग्यं सुभगत्वे स्याद् योगभेदे नपुंसकम्, मे.

सौम्य. सौम्यो ज्ञे ना त्रिष्वनुये मनोज्ञे सोमदैवते, मे. सौम्यो बुधे मनोज्ञे स्याद् अनुये सोमदैवते । इल्ललासु च सौम्याः सु-नीचे बोधे च वाचप्रवत्, वि. सौम्यः सोमात्मजेऽनुये मनोज्ञे सोम-दैवते । सौम्या पुन ऋगशिरःशिरःस्थाः पञ्च तारकाः, हे. सौम्यस्तु सुन्दरे सोमदैवते, अ.

सौरभ्य. सौरभ्यन्तु मनोज्ञत्वे सौगन्धेय गुणगौरवे, मे. सौरभ्यमाञ्जः सौगन्धेय चारुत्वे गुणगौरवे, वि. सौरभ्यं चारुताऽपि च, त्रि.

सौवर्चल. अथ सौवर्चलं सर्जक्षारे च लवणान्तरे, मे.

सौवर्चस्. सौवर्चो भक्तरक्तयोः, अने.

सौवीर. सौवीरं काञ्चिके खोतोऽञ्जने च बदरीफले, मे. सौवीरं बदरे खोतोऽञ्जने देशे च काञ्चिके, वि. सौवीरं काञ्चिकाखोतोऽञ्जनयो-र्बदरीफले, हे. खोतोऽञ्जने च सौवीरं काञ्चिके बदरेऽपि च, त्रि. सौवीरो-ऽश्वविशेषः स्यात् सौवीरं काञ्चिकं मतम्, अने.

स्कन्ध. स्कन्धः स्यान् वृषतावंसे सम्परायसमूहयोः । काये तरुप्रकाण्डे च भद्रादौ छन्दसो भिदि, मे. स्कन्धः प्रकाण्डे सैन्यांशे बाह्यमूलसमूहयोः । समीहावृषयोश्चापि, वि. स्कन्धः प्रकाण्डे कायांशे विज्ञानादिषु पञ्चसु ।

वृषे समूहे व्यूहे च, हे. स्कन्धः समुदयेऽपि च, अ. स्कन्धः सन्धेऽपि, त्रि.
(संघातेऽपि) स्कन्धः करिनरतुरङ्गाणाम्, ह.

स्वलित. स्वलितं कलिते भ्रूषे, हे, वि, मे.

स्तनन. स्तननं ध्वनिमात्रे स्यान् मेघशब्दे च कुप्यते, मे. स्तननं
ध्वनिमात्रे स्यात् कुप्यने घनगर्जिते, वि. स्तननं कुप्यने मेघगर्जितध्वनि-
मात्रयोः, हे.

स्तनयितु. स्तनयितुः पुमान् वारिधरेऽपि स्तनितेऽपि च, मे.
स्तनयितुः पयोवाहे तदध्वनौ षट्पदरोगयोः, वि. स्तनयितुः पयोमुचि ।
षट्पदौ स्तनिते रोगे च, हे

स्तम्ब. स्तम्बोऽप्रकाण्डद्रुमगुच्छयोः, मे. स्तम्बो गुल्मे तृणादीना-
मप्रकाण्डद्रुमेऽपि च, वि. स्तम्ब आलानगुल्मयोः । व्रीह्यादीनां प्रकाण्डे
च, हे.

स्तम्भ. स्तम्भः स्थूणाजडत्वयोः, मे, वि. स्तम्भोऽङ्गजाद्ये स्थूणायाम्,
हे. स्तम्भो स्थूणाजडोभावौ, अ. स्थूणास्तम्बत्वयोः स्तम्भः, ह.

स्तवक. (स्तवकः शुभ्रगुच्छयोः, वि.)

स्तिमित. स्तिमितोऽचञ्चलार्द्रयोः, मे. स्तिमितोऽचञ्चले क्लिप्ते, वि.
स्तिमितौ क्लिप्तनिश्चलौ, हे, त्रि.

स्तोक. स्तोक्स्त्रिष्वल्पे चातके पुमान्, मे. स्तोकः स्यात् चातका-
ल्पयोः, हे. स्तोकोऽल्पे चातके, वि. चातकाल्पयोः स्तोकम्, अने.

स्तोभ. स्तोभः स्यात् सामविच्छेदे हेलने स्तम्भनेऽपि च, हे.

स्तोम. स्तोमः स्तोत्रेऽध्वरे वन्दे, अ.

स्तपान. स्तपानं स्निग्धे प्रतिध्वाने घनत्वान्नसत्रयोरपि, मे, वि.
स्तपानं सत्रात् स्निग्ध आलसेप्र प्रतिध्वानघनत्वयोः, हे.

स्थपति. स्थपतिः कञ्चुकिन्यपि । जीवेष्टियाजके शिल्पिभेदे ना
सत्तमे त्रिषु, मे. स्थपतिः शिल्पिभेदेऽपि कञ्चुकिन्यपि । जीवेष्टियाजके
सूत्रे, वि. स्थपतिः सौविदेऽधौषे वृहस्पतीष्टियन्वनोः । काशके च, हे.

स्थपतिः कारभेऽपि, अ. स्थपतिः कञ्चुकी कारभेदे गीष्पतियाग-
कृत, त्रि.

स्थाणु. स्थाणुः कीले हरे पुमान् । अस्त्री ध्रुवे, मे. स्थाणुः कीले
स्थिरे हरे, वि. स्थाणुः कीले हरे, हे. स्थाणुः शर्वोऽपि, अ. स्थाणू शङ्ख,-
शिवौ, त्रि. स्थाणुः कीलेऽपि, ह.

स्थान. स्थानं सादृश्येऽवकाशे स्थितौ वृद्धिचयेतरे, मे. स्थानं
स्थितौ च सादृश्ये सन्निवेशावकाशयोः । युक्तार्थे कारणार्थे च स्थाने सप्राद-
व्ययं पुनः, वि. स्थानं स्थित्यवकाशयोः । सादृश्ये सन्निवेशे च, हे. अव-
काशे स्थितौ स्थानम्, अ.

स्थाने. स्थाने तु कारणार्थे सप्राद् युक्तसादृश्ययोरपि, मे. स्थाने
तु कारणे । युक्ते साम्येऽपि, हे. स्थाने तु कारणार्थे च युक्तसादृश्ययो-
रपि, वि.

स्थापन. स्थापनं रोपणे पुंसवने पाठौषधौ स्त्रियाम्, मे. स्थापनं
सप्रात् पुंसवने समाधौ रोपणेऽपि च, वि. स्थापनन्तु निवेशने । पुंसवने
समाधौ च, हे.

स्थापित. स्थापितं निश्चिते न्यस्ते, मे, हे. स्थापितं निश्चिते
न्यस्ते च, वि.

स्थाल. स्थालं भाजनभेदेऽपि स्थाली सप्रात् पाटलोखयोः, मे, वि.
स्थालं भाजनभेदे सप्रात् स्थाली तु पाटलोखयोः, हे.

स्थासक. स्थासकः पुंसि चार्चिक्ये जलादेरपि बुद्बुदे, मे. स्थास-
काख्या च चार्चिक्ये जलादेरपि बुद्बुदे, वि. स्थासको हस्तविम्बे सप्रात्
सरकादेश्च बुद्बुदे, हे.

स्थित. स्थित ऊर्ध्वं सप्रतिज्ञे, हे. स्थितं प्रतिज्ञातवति चोर्ध्व-
निश्चलयोस्त्रिषु, मे. स्थितं भवेद् गत्यभावे सप्रतिज्ञे सुनिश्चिते, वि.
अधोर्ध्वं सप्रतिज्ञेऽपि च स्थितः, त्रि.

स्थिति. स्थितिः स्त्रियामवस्थाने मर्यादायाश्च सौमनि, मे. स्थितिः

स्थाने च सौमि च, हे. मर्यादायामपि स्थितिः, त्रि. स्थितिः स्थानव्यव-
स्थयोः, ह.

स्थिर. स्थिरा भूशालपण्यौ नां शनौ मोक्षे चले त्रिषु, मे. स्थिरा
भूमौ शालपण्यौ स्थिरो निश्चलमोक्षयोः, वि. स्थिरो मोक्षे निश्चले च स्थिरा
भूः शालपण्यपि, हे. स्थिरा महीशालपण्यौः, त्रि.

स्थिरदंष्ट्र. स्थिरदंष्ट्रो भुजङ्गमे । वराहाकृतिविष्णौ च, मे, वि.

स्थूणा. अथ स्थूणा सप्तात् सूर्मगां सन्धे गृहसत्र च, मे. स्थूणायसः
समृता । प्रतिमायां गृहसन्धे, वि. स्थूणा सूर्मगां रुगन्तरे, हे. स्थूणा सन्धे
ऽपि वेश्मनः, अ. स्थूणा सूर्मौ च दार च, त्रि.

स्थूल. स्थूलं कूटेऽथ निष्प्रज्ञे पीवरेऽप्यन्यलिङ्गकः, मे. स्थूलं सप्तात्
पीवरे कूटे निष्प्रज्ञे पुनरन्यवत्, वि. स्थूलः पीने जडे, हे. त्रिषु स्थूलं
जडेऽपि च, अ.

स्थूलोच्चय. स्थूलोच्चयो वरगण्डके । गजानां मध्यमगते गण्डाश्माकात्स्य-
योरपि, हे. स्थूलोच्चयो गण्डोपलेऽपि च । गजानां मध्यमगतेऽप्यसाकल्य-
वरगण्डयोः, मे. स्थूलोच्चयस्वसाकल्ये गण्डोपलवरगण्डयोः । गजानां मध्यमगतौ
स्थूलोच्चय उदाहृतः, वि.

स्थेय. स्थेयो विवादपक्षसत्र निर्णेतारि पुरोहिते, मे. स्थेयो विवा-
दसत्र पदनिर्णेतारि पुरोहिते, वि. स्थेयोऽक्षद्वक्पुरुषसोः, हे. स्थेयौ नेह-
पुरोहितौ, त्रि.

स्नान. स्नानं स्नानीयेऽभिषवे, मे. स्नानं स्नानीय आसवे, हे.

स्निग्ध. स्निग्धं स्नेहयुते चिक्वणेऽपि सप्तात्, मे.

स्नेह. स्नेहः सप्तात् पुंसि तैलादिरसद्रव्ये च सौहृदे, मे. स्नेह-
सौहृदादिरसद्रव्ये सप्तात् सौहृदेऽपि च, वि. स्नेहः प्रेम्णि वृतादिके, हे.
सौहृदे हततैलादौ सप्तात् स्नेहः, त्रि.

स्यर्धा. स्यर्धा संहर्षणेऽपि सप्तात् साम्ये क्रमसमुन्नतौ, मे. स्यर्धा
संहर्षणे साम्ये स्यर्धा क्रमसमुन्नतौ, वि.

स्पर्श. स्पर्शो रजायां दाने च स्पर्शने स्पर्शकेऽपि च, मे, वि. स्पर्शो वर्गाक्षरे दाने स्पर्शने स्पर्शके रज्जि, हे. दाने रोगेऽपि च स्पर्शः, त्रि.

स्पर्शन. स्पर्शनो माहते पुंसि दाने स्पर्शं नपुंसकम्, मे. स्पर्शनो माहते स्पर्शदानयोः स्पर्शनं मतम्, वि. स्पर्शनं ह्यधोके दाने स्पर्शं च स्पर्शनोऽनिले, हे. अथ स्पर्शदानयोः । स्पर्शनं स्पर्शनो वातः, त्रि.

स्पर्श. स्पर्शः सप्रात् सम्पराये च प्रणिधावपि पुंसप्रत्यम्, मे. स्पर्शः प्रणिधियुद्धयोः, वि. स्पर्शो हेरिकयुद्धयोः, हे. द्वौ चराभिमरौ स्पर्शौ, अ. रणे स्पर्शः, ह.

स्फार. स्फारः सप्रात् पुंसि विकटे करकादेश्च बुद्बुदे, मे. स्फारः सप्राद् विकटे स्फारः सरकादेश्च बुद्बुदे, वि. स्फारस्तु सरकादौनां बुद्बुदे विपुलेऽपि च, हे.

स्फुट. स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः । व्याप्ते त्रिषु, मे. स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः । सिते व्याप्ते, हे. स्फुटो व्यक्ते प्रफुल्ले च व्याप्ते च कलितेऽन्यवत्, वि.

स्फुटि. स्फुटि र्योषित् पादस्फोटामयेऽपि च । निर्भिन्वर्ककटी-
शसेऽपि स्यात्, मे. स्फुटिस्त्रङ्गिस्फोटे निर्भिन्वचिर्भिटे, हे. निर्भिन्व-
ककटीससेऽपि पादस्फोटे स्फुटि र्मता, वि. स्फुटिः स्फोटे च कर्कश्याम्, त्रि.

स्म. स्मातीते पादपूरणे । स्यान् मङ्गले परकृतौ, मे. स्म पाद-
पूरणेऽतीते, वि. स्मातीते पादपूर्तौ, हे. स्म स्यात् संस्मरणादिषु, ह.

स्मय. स्मयो नाऽङ्गुतगर्वयोः, मे. स्मयो गर्वेऽङ्गते, वि.

स्मृति. स्मृति धर्मशास्त्रस्मरणयोः स्त्रियाम्, मे. स्मृतिरिच्छा-
धियो धर्मसंहितायामपि स्मृतिः, वि. स्मृतिः स्मरणधौच्छासु शास्त्रे, हे.
स्मृतिः स्याद् धर्मशास्त्रेऽपि, त्रि.

स्यन्दन. सप्रन्दनन्तु स्मृतौ नीरे तिनिशे ना रथेऽस्त्रियाम्, मे.
सप्रन्दनन्तु स्मृतौ नीरे सप्रन्दनस्तिनिशे रथे, वि. सप्रन्दनं स्ववणे तोये
सप्रन्दनस्तिनिशे रथे, हे. सप्रन्दनं स्ववणे ना तु रथे तिनिशपादपे, त्रि.
सप्रन्दनाख्या द्रुमे स्वावे सप्रन्दनो रथ उच्यते, अने. ५. मोक्ष.

स्वभू. स्वभूना ब्राह्मणि हरौ, मे. स्वभूर्वधसि शार्ङ्गिणि, वि.
स्वभूर्विष्णौ विधावपि, हे.

स्वः. स्वः प्रेत्यश्रोत्रि नाके च, मे. स्वः स्वर्गपरलोकयोः, वि.
स्वः स्वर्गपरलोके स्यात्, अने.

स्वर. स्वरो नासासमोरणे । उदात्तादावकारादौ षड्जादौ च ध्वनौ
पुमान्, मे. स्वरोऽकारादिमात्रासु मथ्यमादिषु च ध्वनौ । उदात्तादिष्वपि
प्रोक्तः स्वरो नासासमोरणे, वि. स्वरः शब्देऽपि षड्जादौ, हे. अकारा-
दिषु वर्णेषु षड्जादिषु च सप्तसु । उदात्तादिषु विज्ञेयः प्राणिनाञ्च स्वने
स्वरः, ह.

स्वर. स्वरः पुमान् यूपखण्डे भिदुरेऽप्यध्वरे शरे, मे. स्वरर्वज्रे-
ऽध्वरे वाणे यूपखण्डेऽपि च स्वरः, वि. स्वरः स्याद् यूपखण्डके । अध्वरे
कुलिशे वाणे, हे. मखेषु यूपखण्डेऽपि स्वरः, अ.

स्वरूप. V. प्राप्त रूप.

स्वस्ति. स्वस्ति स्यान् मङ्गले मुखे प्रशंसायामपि कचित्, मे. स्वस्त्या-
शौःक्षेमपुण्यादौ, वि, हे, अ. स्वस्ति स्यान् मङ्गलादिषु, ह.

स्वस्तिक. स्वस्तिको मङ्गलद्रव्ये चतुष्कण्टहभेदयोः, मे. स्वस्तिको
मङ्गलद्रव्ये चतुष्कण्टहभेदयोः । पिष्टकस्य विकारे च स्वस्तिको रततालिके,
वि. स्वस्तिको मङ्गलद्रव्ये गृहभेदचतुष्कयोः, हे.

स्वस्तिमुख. भवेत् स्वस्तिमुखो लेखे ब्राह्मणे वन्दिनि त्रिषु, मे.

स्वादु. स्वादु मिष्टमनोज्ञयोः, मे. स्वादु र्मनोज्ञे मिष्टे च, वि.
स्वादुस्तु सुन्दरे मिष्टे, हे. त्रिष्विष्टमधुरौ स्वादू, अ.

स्वान्त. स्वान्तं चेतसि गह्वरे, मे.

स्वाप. स्वापः शयननिद्रयोः । स्पर्शान्नतायामज्ञाने, मे. स्वापः
स्पर्शान्नतानिद्राशयनाज्ञानमात्रके, वि. स्वापो निद्रायां रगभेदे शयना-
ज्ञानमात्रयोः, हे. स्वापः शयननिद्रयोः, त्रि.

स्वामिन्. स्वामी प्रभुविशाखयोः, मे. स्वामी प्रभौ विशाखे

च, वि. स्वामी प्रभौ गुहे, ह. स्वामी भर्तरि षण्मुखे, त्रि.

स्वित्. स्वित् प्रश्ने च वितर्कं च तथैव पदपूरणे, मे. स्वित् प्रश्न-
वितर्कयोः, हे. स्वित् प्रश्ने च वितर्कं च, अ.

स्वेद. स्वेदस्तु स्वेदने धर्मं, मे, वि. स्वेदो धर्मं स्वेदने च, हे. धर्म-
स्वेदनयोः स्वेदः, त्रि.

स्वैर. स्वैरः स्वच्छन्दमन्दयोः, मे, वि. स्वैरो मन्दे स्वतन्त्रे च, हे.
मन्दसुच्छन्दयोः स्वैरः, अ. मन्दसुच्छन्दयोः स्वैरम्, ह.

ह. हः शिवे सलिले शून्ये धारणे मङ्गलेऽपि च । गगने नकुलीशे
च रक्ते नाके च पर्वते, मे. नभो वराहो नकुली हृज्जो वामपदस्थितः ।
सदाशिवोऽरुणः प्राणो हकारश्च षडाननः, मा. ह स्यात् सम्बोधने पादपूरणे
च विनिग्रहे । नियोगे च क्षिपायां स्यात् कुत्सायामपि दृश्यते, मे. ह स्यात्
सम्बोधने पादपूरणेऽनव्ययं शिवे, वि.

हंस. हंसः स्यान् मानसौकसि । निर्लोभवृषिष्णुर्कं परमात्मनि
मत्सरे । योगिभेदे मन्त्रभेदे शरीरमरुदन्तरे । तुरङ्गमप्रभेदेऽपि, मे. हंसो
विहङ्गभेदे स्यादर्कं विष्णौ हयान्तरे । योगिमन्त्रादिभेदेषु परमात्मनि मत्सरे ।
निर्लोभवृषतौ हंसः शरीरमरुदन्तरे, वि. हंसोऽर्कं मत्सरेऽच्युते । खगाश्च-
योगिमन्त्रादिभेदेषु परमात्मनि । निर्लोभवृषतौ प्राणवाते श्रेष्ठेऽग्रतः स्थिते,
हे. रविश्चेतच्छदौ हंसौ, अ. हंसस्तु खगसूर्ययोः । निर्लोभे वृषतौ विष्णौ
अन्तरात्मनि चेष्यते, त्रि. जीवे राज्ञि विधौ धर्मं तपस्विनि तुरङ्गमे । सिते
पक्षिविशेषे च हंसशब्दो हरेऽपि च, अने.

हठ. हठः स्यात् प्रसभे शृङ्गग्राम्, मे. हठो वारिपथ्यां
स्यात् प्रसभेऽपि च, वि. हठोऽम्बुपथ्यां प्रसभे, हे. शृङ्गं च प्रसभे
हठः, त्रि.

हताश. हताशो निर्दये चाशारहिते पिशुनेऽपि च, मे. हताशो
निर्दये खले, वि. हताशो निष्कृपे खले, हे.

हनु. हनु हृदयिलासिन्यां हत्यावस्त्रे गदे पुमान् । द्वयोः कपोला-

वयवे, मे. हनुः प्रहरणे स्यथो कपोलावयवे गदे । हनु र्हट्टविलासिन्याम्,
वि. हनुः कपोलावयवे मरुणामययोरपि । हरिद्रायामायुधे च, हे. हनु-
र्हट्टविलासिन्यां कपोलावयवेऽपि च, त्रि.

हन्त. हन्त वाक्सारम्भखेदविषादहर्षसम्भ्रमे, मे. हन्त हर्षे विषादे
च वाक्सारम्भविषादयोः, वि. हन्त दानेऽनुकम्पायां वाक्सारम्भविषादयोः ।
निश्चये च प्रमादे च, हे. शोचने संप्रहर्षे च हन्तशब्दः प्रयुज्यते. ह. हन्त
हर्षेऽनुकम्पायां वाक्सारम्भविषादयोः, अ.

हम्. हं रूषोक्तावनुनये, मे. हं रूषोक्तप्रतुनीतिषु, वि. हं रोषभाषणेऽ-
नुशयेऽपि च, हे.

हस्मित. हस्मितं क्षिप्तदग्धयोः, मे, वि.

हर. हरो नाशकरद्रव्योः । वैश्वानरे, हे. हरो वज्रमहेश्वरो, अने.

हरण. हरणं यौतुकादीनां द्रव्ये भुजे हृतावपि, मे. हरणं यौतुक-
द्रव्ये भुजेऽपि हरणं हृतौ, वि. हरणं च हृतौ दोषिण्यौतुकादिष्वनेऽपि च,
हे. अथ हृतौ हरणं यौतुकेऽपि च, त्रि.

हरि. हरिश्चन्द्रार्कवाताश्वशुकभेकयमाहिषु । कपो सिंहे हरेऽ-
जेऽंशौ शक्रे लोकान्तरे पुमान् । वाचप्रवत् पिङ्गहरितोः, मे. हरि दिवा-
करसमीरयोः । यमवासवसिंहांशुशशाङ्ककपिवाजिषु । पिङ्गवर्णे हरिद्वर्णे
भेकोपेन्द्रशुकाहिषु । लोकान्तरे च, हे. हरि वार्तार्कचन्द्रेन्द्रयमोपेन्द्र-
मरीचिषु । सिंहाश्वकपिभेकाहिशुकलोकान्तरेषु च । हरि वाचप्रवदा-
ख्यातो हरित्कपिलवर्णयोः, वि. यमानिलेन्द्रचन्द्रार्कविष्णुसिंहांशुवाजिषु ।
शुकाहिकपिभेकेषु हरिर्ना कपिले त्रिषु, अ. हरिरिन्द्रो हरिर्भानुर्हरि-
र्विष्णु, हरिर्भरतु । हरिः सिंहो हरिर्भेको हरिर्वाजी हरिः कपिः । हरि-
रंशु हरिर्भीम हरिः सोमो हरिर्धर्मः । हरिः शुको हरिः सर्पः सूर्णवर्णो
हरिः स्मृतः, अने. अर्कमर्कटमण्डूकविष्णुवासववायवः । तुरङ्गसिंहसि-
तांशुयमाश्व हरयो दश, ह.

हरिचन्दन. हरिचन्दनमस्त्री सप्रात् त्रिदशानां महीरहे । नपुंसकं

तु गोशीर्षं जप्रोत्स्राकुङ्कमयोरपि, मे. हरिचन्द्रनमाख्यातं गोशीर्षं
सुरपादपे । जप्रोत्स्रागां कुङ्कमे च, वि. चन्द्रिकायामवजधूलौ रक्ताङ्गे
हरिचन्द्रनम्, हा.

हरिण. हरिणः पुंसि सारङ्गे विशदे त्वभिधेयवत् । हरिणी हरि-
तायां च नारीभिद्वत्तभेदयोः । सुवर्णप्रतिमायां च, मे. हरिणः सप्रात्
कुरङ्गेऽपि हरिणः पाण्डुरेऽन्यवत् । हरिणी हरितायां च चारुस्त्रीवत्त-
भेदयोः, वि. हरिणी पाण्डुसारङ्गौ हरिणी चारुयोषिति । सुवर्णप्रतिमायां
च हरितावत्तभेदयोः, हे. हरिणी सप्रान् षड्गी हेमप्रतिमा हरिता च
या । त्रिषु पाण्डौ च हरिणः, अ. हरिणः पाण्डुरो वर्णः शरङ्गो
हरिणो मतः, अने.

हरित्. हरिद् दिशि स्त्रियां पुंसि हयवर्णविशेषयोः । अस्त्रियां
सप्रात् लृप्ते च, मे. हरित् ककुभि वर्णे च लृणवाजिविशेषयोः, वि. हरिद्
दिशि लृणान्तरे । वर्णभेदेऽश्वभेदे च, हे. स्त्री हरिद् दिशि वर्णं ना, त्रि.

हरित. हरिता स्त्री च दूर्वायां हरिद्वर्णयुतेऽन्यवत्, मे. हरि-
तेति च दूर्वायां हरिद्वर्णयुतेऽन्यवत्, वि. दूर्वाऽपि हरिता मता, त्रि.

हरिताल. हरितालं धातुभेदे स्त्री दूर्वाऽकाशरेखयोः, मे. हरिताली
नभोरेखादूर्वाखङ्गलतासु च, वि. हरिताली तु दूर्वागगनरेखयोः । कृपाण-
लतिकायां च, हे. छायापथे च दूर्वायां हरितालीध्वनि मंतः, हा.

हरिवाहन. हरिवाहनस्तु पुंसि शचीपतिविवस्वतोः, मे. हरिवाहन
इतुप्रक्तः शचीपतिविवस्वतोः, वि.

हरेणु. हरेणुर्ना सतीने स्त्री रेणुकाकुलयोषितोः, मे. हरेणुस्तु
सतीने स्याद् रेणुकाकुलयोषितोः, वि. हरेणुः कुलयोषायां रेणुकायां
सतीनके, हे.

हर्मुट. हर्मुटः कच्छपे सूर्येऽपि, वि. V. उङ्गट.

हर्षण. हर्षणोऽक्षिरुगन्तरे । हर्षके योगभेदे च आह्वदेवेऽपि च
कञ्चित्, मे, वि. हर्षणस्तु आह्वदेवे हर्षके योगरुग्भिदोः, हे.

हर्षयितुः. हर्षयितुः पुमान् पुत्रे काञ्चने तु नपुंसकम्, मे.
हर्षयितुः सुते हेन्नि, वि. हर्षयितुः सुते स्वर्ण, हे.

ह(हा)लाहल. हलाहलो ब्रह्मसर्पेऽञ्जनायां ना विषेऽस्त्रियाम्, मे.
हलाहलो विषे जेष्ठयां हयलालाहयोरगे, वि. हलाहलसु हयलालोरगे
विषे । जेष्ठयां च, हे.

हलिन्. हली रामे च कर्षके, मे. हली बले कर्षके स्यात्, वि. हली
क्षकसीरिणोः, हे.

हव. हव आञ्जाध्वराह्वाने, मे. हवो यज्ञे तथाह्वाने निदेशेऽपि
हवो मतः, वि. हवसु सप्ततन्तौ स्यान् निदेशाह्वानयोरपि. हे. आञ्जाह्वाना-
ध्वरा हवाः, अ.

हविस्. हवि हौतव्यमात्रे च सर्पिष्यपि नपुंसकम्, मे. हवि हौतव्य-
सर्पिषोः, वि. हविः सर्पिषि हौतव्ये, हे. हविः सर्पिषि हव्ये च, त्रि.

हसन. हसनं न द्वयोर्हासेऽङ्गारधान्यां तु योषिति, मे. हसनं च
स्मृतं हासेऽङ्गारधान्यां हसन्यपि. वि.

हसन्ती. हसन्तङ्गारधान्यां च मल्लिकाशकिनीभिदोः, मे, वि.
हसन्ती शकिनीभिदि । मल्लिकाङ्गारधान्योश्च, हे.

हस्त. हस्तः करे करिकरे सप्रकोष्ठकरेऽपि च । ऋक्षे केशात् परो
व्राते, मे. हस्तो मक्षत्रभेदे स्यात् करेभकरयोरपि । कचात् परः कलापार्थं
सप्रकोष्ठे तताङ्गुली, वि. हस्तः करे मानोङ्गुभेदयोः । केशात् कलापे श्रुण्डा-
याम्, हे. हस्तौ तु पाणिनचत्वे, अ.

हस्तिकर्ण. हस्तिकर्णश्चोर्वूके पलाशगणभेदयोः, मे. हस्तिकर्णो
र्वूके स्यात् पलाशगणभेदयोः, वि. हस्तिकर्णः स्यादेरण्डे पलाशगण-
भेदयोः, हे.

हस्तिनी. हस्तिनी गजयोषायां जातिभेदे च योषितः, मे. हस्तिनी
गजयोषायां नारीभेदे च हस्तिनी, वि.

हस्तिमल्ल. हस्तिमल्लोऽभ्रमातङ्गे शङ्खनागे विनायके, मे. हस्ति-

मल्लोऽभ्रमातङ्गे हस्तिमल्लो विनायके, वि. हस्तिमल्लः सुरद्विपे । विघ्नेशे, हे. हस्तिमल्लो गजासेत्र च, त्रि.

हा. हा विषादे च शोके च कुत्सादुःखार्थयोरपि, मे. हा विषादे च शोके च दुःखार्थेऽपि च कथ्यते, वि. हा सुखदुःखविषादेषु, हे. हा विघ्ने प्रमोदे च, त्रि. हा विषादश्रुगतिषु, अ.

हायन. हायनो न स्त्रियां वर्षे पुंस्रर्चिर्व्रीहिभेदयोः, मे. हायनोऽर्चिषि वर्षे च व्रीहिभेदे च हायनः, वि. हायनोऽर्चिर्व्रीहि वर्षम्, हे. अथ हायनाः । वर्षार्चिर्व्रीहिभेदाश्च, अ. हायनं वर्षमोजश्च, अने.

हार. हारो मुक्तावलौ युधि, मे. हारो मुक्तावलौ युद्धे, वि. हारस्तु मुक्तादामनि संयुगे, हे. द्रष्टकादिचयो हारो हारो मुक्तागुणः स्मृतः । हारो मणिविशेषश्च हारो रजतमुच्यते, अने.

हारक. हारकः कितवे चौरै गद्यविज्ञानभेदयोः, मे, वि. हारको गद्यविज्ञानभिदोः कितवचौरयोः, हे. गद्येऽपि हारकः, त्रि.

हारि. हारिः पथिकसन्तानद्रूपतादिभङ्गयोः स्त्रियाम्, मे.

हारिकण्ठ. हारिकण्ठः पिके पुंसि हारान्वितगले त्रिषु, मे. हारिकण्ठः परभते हारान्वितगलेऽपि च, वि. हारिकण्ठो हारयुक्तकण्ठे परभतेऽपि च, हे.

हारिद्र. हारिद्रं हरिद्रारञ्जिते त्रिषु । ना नौपट्ये, मे.

हारीत. हारीतो विहगान्तरे । सुनौ ऋद्धनि, हे. हारीतः पद्मिभेदे सप्रान् सुनिभेदे च कैतवे, मे. हारीतः पद्मिभेदे सप्रान् सुनिभेदेऽपि कैतवे, वि.

हार्य. हार्यो विभीतकतरौ हर्तव्ये पुनरन्यवत्, मे, वि. हार्यः कलिद्रौ हर्तव्ये, हे.

हाल. हालो हले पुमान् हाला मदिरायां च योषिति, मे. हाला सुरायां वृपतौ च हालः, वि. हालः सातवाहनपार्थिवे । हाला सुरा-
णाम्, हे.

हाव. हावौ कन्दनविभ्रमौ, अने.

हाहा. हाहा दुःखे ऊह्य हर्षे गन्धर्वसूतनव्यये, वि.

हि. हि पादपूरणे हेतौ विशेषे त्ववधारणे । अग्रहेत्वपदेशे च सम्प्रसाख्ययोरपि, मे. हि पादपूरणे हेतौ विशेषेऽप्यवधारणे, वि. हि हेतावधारणे । विशेषे पादपूर्तौ च, हे. हि स्याद् विशेषणे हेतौ, ह. हि हेतावधारणे, अ.

हिंसा. हिंसा चौर्यादिधातयोः, मे. हिंसा चौर्यादिवधयोः, वि. हिंसा चौर्यादिके वधे, हे. चौर्यादावपि हिंसा, ह.

हिंसा. हिंसा काकादनीमांस्योः स्त्रियां स्याद् घातुकेऽन्यवत्, मे. हिंसा काकादनीमांस्यो हिंसः स्याद् घातुकेऽन्यवत्, वि. हिंसः स्याद् घातुके हिंसा मांसौ काकादनी च सा, हे.

हिङ्गुनिर्यास. हिङ्गुनिर्यास इत्येष निम्बे हिङ्गुरसेऽपि च, मे, वि. हिङ्गुनिर्यासो हिङ्गुरसनिम्बयोः, हे. निम्बेऽपि हिङ्गुनिर्यासः, हा.

हिङ्गुल. हिङ्गुलो वर्णकद्रव्ये ना भण्टाक्यां तु हिङ्गुली, मे.

हिण्डक. नगनाचार्येऽपि हिण्डकः, हा.

हिण्डन. हिण्डनं भ्रमणे रतौ, मे. हिण्डनं खेलने रते, वि. हिण्डनं क्रीडारतयो र्ताने, हे.

हिण्डौर. हिण्डौरः फेनवार्ताकुपूरुषे, मे. हिण्डौरः पुरुषे स्मृतः । फेने वातिङ्गने चापि, वि. दाडिमेऽपि च हिण्डौरम्, हा.

हित. हितं पथेय गते धृते, मे, हे. हितं धृते गते पथेय, वि.

हिम. हिमं तुषारमलयोद्भयोः स्यान् नपुंसकम् । शीतले वाचप्रलिङ्गः, मे. हिमं शीते तुषारे च चन्दने च हिमं विदुः, वि. हिमं तुषारे शीते च हिमश्चन्दनपादपे, हे.

हिमज. हिमजा तु शटीगौर्योः पुंसि मैनाकपर्वते, मे. हिमजाऽपि शटीगौर्यो मैनाके हिमजः स्मृतः, वि. हिमजो मेनकापुत्रे हिमजा पार्वती शटी, हे. हिमजा पार्वती शटी, त्रि.

हिमाराति. हिमारातिः पुमान् वीतिहोत्रे किरणमालिनि, मे.
हिमारातिः खगेऽनले, वि.

हिरण. हिरणं रेतसि स्वर्णं वराटे च नपुंसकम्, मे. हिरणं
रेतसि स्वर्णं वराटे च हिरण्यवत्, वि. हिरणं हिरण्यमिव वराटे हेन्नि
रेतसि, हे.

हिरणमय. हिरणमयः सुरभ्रष्टे ना सुवर्णमये त्रिषु, मे. हिरणमयो
लोकधातौ स्यात् सुवर्णमयेऽन्यवत्, वि. हिरणमयो लोकधातौ सौवर्णं, हे.

हिरण्य. हिरण्यं रेतसि द्रव्ये शातकुम्भवराटयोः। अक्षये मान-
भेदे स्यादकुप्ये च नपुंसकम्, मे. हिरण्यमक्षयद्रव्ये वराटे स्वर्णरेतसोः,
वि. हिरण्यं रेतसि स्वर्णं मानभेदवराटयोः, वि. १. हिरण्य.

हिरण्यरेतस्. हिरण्यरेताः पुंसि सप्राद् दिवाकरहविर्भुजोः,
मे. हिरण्यरेतसं प्राज्ज दिवाकरहविर्भुजोः, वि. हिरण्यरेता ज्वलने सहस्र-
किरणेऽपि च, हे.

हिरुक्. हिरुक्शब्दो विनार्थं च मध्यार्थेऽपि च दृश्यते, मे. हिरुङ्
मथ्ये विनार्थं, हे. हिरुङ् मध्यविनार्थयोः, वि.

ही. ही विस्मयविषादयोः, मे. ही दुःखहेतावुद्दिष्टो ही विस्मय-
विषादयोः, वि. ही दुःखहेतावाख्यातो विषादे विस्मयेऽपि च, हे.

हीन. हीनं गच्छान्नयोस्त्रिषु, मे. हीनं गच्छान्नयोः, वि. १. न्यून.

हीर. हीरा पिपीलिकालक्ष्म्योः पुंसि शङ्करवज्रयोः, मे. हीरा
पिपीलिकालक्ष्म्यो हीरः शङ्करवज्रयोः, वि. हीरो वज्रं हरे सर्पे हीरा पिपी-
लिकाश्रियोः, हे.

हीही. हीहीशब्दो विस्मयहासयोः, मे. हीही विस्मयहासयोः, हे, वि.

ऊङ्. ऊङ्. ऊङ्को वाद्यभेदे च मत्तदाद्वयपक्षिणि, मे. ऊङ्को
वाद्यभेदे स्याद् दाद्वयहे मदमत्तके, वि. ऊङ्को मदमत्ते स्याद् दाद्वयहे
वाद्यमिद्यपि, हे. वाद्यभेदे ऊङ्. ऊङ् स्याद् दाद्वयहे च मदोत्कटे, वि.

ऊम्. ऊं स्मृतावप्यपाकतौ। अर्थप्रश्नेऽभ्यनुज्ञायाम्, मे. ऊं

वितर्के परिग्रहे, वि, हे, अ. ऊं वितर्के चानुमतौ, वि. ऊं संप्रश्ने वितर्के च, ह.

ऊह. १. हाहा.

हम्. हं स्याद्प्रश्नवितर्कयोः, मे. १. ऊम्.

हृद्. हृत् कौवं बुक्कचित्तयोः, मे. हृदाख्या चित्तबुक्कयोः, वि.

हृदय. हृदयं मानसे बुक्कोरसोरपि नपुंसकम्, मे. हृदयं मानसो-
रसोः । बुक्कायाम्, वि. हृदयं वचसि स्वान्ते, हे. उरस्यपि च बुक्कायां
हृदयं मानसेऽपि च, वि.

हृद्य. अथ त्रिषु हृद्यं हृज्जहृद्वितहृत्प्रिये । वशकद्वेदमन्त्रे ना
वृद्धिनामौषधौ स्त्रियाम्, मे. हृद्यं धवलजौरे च हृत्प्रिये हृज्जवेऽपि च ।
वशकद्वेदमन्त्रे च हृद्यं वृद्धाख्यभेषजे, वि. हृद्यं धवलजौरके । हृत्प्रिये
हृद्विते हृज्जे हृद्या तु वृद्धिभेषजे । हृद्यश्च वशकन्मन्त्रे, हे.

हृषित. हृषितं विस्मिते प्रीते प्रहते हृष्टलोमनि, मे. हृषितं
विस्मिते प्रीते प्रणते हृष्टरोमणि, वि.

हृष्ट. हृष्टो रोमाञ्चितेऽपि च । जातहर्षे प्रहसिते विस्मितेऽप्यभि-
धेयवत्, मे. हृष्टो हृषितवन् मतः । रोमाञ्चिते प्रहसिते जातहर्षे च विस्मिते,
वि. हृष्टः प्रहसितेऽपि च, वि.

हे. हे सम्बोधन आह्वानेऽप्यसूयादौ च दृश्यते, मे. हे सम्बुद्धौ
मादपूरणे, हे. १. ए, हेहै.

हेठ. हेठो बाधाविहेठयोः, मे.

हेति. हेतिः स्यादायुधज्वालासूर्यतेजःसु योषिति, मे. हेतिः
स्यादायुधे ज्वाले हेतिस्ररूपितेजसि, वि. हेति ज्वालासूर्यार्थांशुषु, हे.
रवेरर्विश्च शस्त्रं च वज्रिज्वाला च हेतयः, अ. हेतौ शस्त्रार्चिषौ मते, अने.

हेतु. निमित्तहृदये हेतु, अने.

हेतुक. हेतुको बुद्धभेदे स्यात्सहाकालगणेऽपि च, मे, वि. हेतुकस्तु
सहाकालगणबुद्धविशेषयोः, हे.

हेमपुष्प. हेमपुष्पमशोके स्यात् जवापुष्पे नपुंसकम्, मे. हेमपुष्पं जपापुष्पे चम्पकाशोकयो र्मतम्, वि. हेमपुष्पं तु चम्पके । अशोकद्वौ जपापुष्पे, हे.

हेमपुष्पक. स्याद्देमपुष्पिका यूथ्प्रां चम्पके हेमपुष्पकः, मे, वि. हेमपुष्पकश्चम्पके हेमपुष्पिका यूथिका, हे.

हेमल. हेमलः स्वर्णकारे स्यात् छकलासे शिलान्तरे, मे, वि. अथ हेमलः । कलादे सरटे ग्रावभिदि, हे.

हेमाङ्ग. हेमाङ्गो गरुडे परमेष्ठिनि, मे. हेमाङ्गो द्रुहिणे तार्क्ष्ये, वि.

हेरम्ब. हेरम्बो विघ्नराजे स्यान् महिषे शौर्यगर्विते, मे. हेरम्बो विघ्नराजे सप्तात् कासारे शौर्यगर्विते, वि. हेरम्बः शौर्यगर्विते । महिषे विघ्नराजे च, हे. हेरम्बो महिषेऽपि च, ह.

हेला. हेला स्त्रियामवज्ञायां विलासे वरयोषिताम्, मे. हेलामवज्ञानविलासयोश्च, वि. हेला तु स्यादवज्ञाविलासयोश्च, हे. हेलाऽवज्ञाविलासयोः, त्रि. हेला प्रस्तावेऽपि, ह.

हेलि. हेलिरालिङ्गने स्वर्ये, हे.

हेहै. हेहै सम्बोधने ह्रतौ, मे. हेहै व्यस्तौ समस्तौ च ह्रतिसम्बोधनार्थयोः, वि.

हे. हे सम्बोधनं आह्वाने, मे. V. ए, हेहै.

हैमवती. हैमवत्यभयास्वर्णक्षीर्योः श्वेतवचोमयोः, मे, वि. हैमवत्यद्रिजा स्वर्णक्षीरी शुक्लवचाऽभया, हे. हरीतकी हैमवती गौरी श्वेतवचापि च, त्रि.

हो. होहौ शब्दौ तथैतयोः (सम्बोधने आह्वाने), मे. होहौ चैवंविधौ ज्ञेयौ (व्यस्तौ समस्तौ च) सम्बुद्धाह्वानयोरपि, वि.

होमि. होमिर्ना पावके हृते, मे. होमिः सर्पिषि पावके, वि. होमिः सर्पिषि वज्रौ च, हे.

होरा. होरा लग्नेऽपि राश्वर्ध रेखाशास्त्रमिदोरपि, मे. होरा लग्नेऽपि राश्वर्ध शास्त्ररेखाभिदोरपि, वि. होरा तु लग्ने राश्वर्ध शास्त्र-रेखाप्रभेदयोः, हे.

होहौ. होहौ शब्दस्तथैस्तयोः (सम्बोधने हतौ), मे. v. हो. हो. v. हो.

ऋस्व. ऋस्वोऽन्यक्स्वर्बयोस्त्रिषु, मे. ऋस्वस्वर्वाविमौ शब्दावेकार्थौ वामनार्थयोः, वि. v. स्वर्ब.

ऋादिनी. ऋादिनी वज्रविदुग्रतोः, हे. ऋादिनी वज्रतडितोः, मे. ऋादिन्यौ वज्रतडितौ, अ.

लुं, च. see in ल, क.

अथ शब्दभेदप्रकाशः ।

—०:(*)०—

प्रबोधमाधातुमशाब्दिकानां कृपासुपेत्यापि सतां कवीनाम् ।
 कृतो मया रूपमवाप्य शब्दभेदप्रकाशोऽखिलवाक्पयोधे ॥ १ ॥
 प्रायो भवेद् यः प्रचुरः प्रयोगः प्रामाणिकोदाहरणप्रतीतः ।
 रूपादिभेदेषु विलक्षणेष्ु विचक्षणो निश्चिनुयात् तमेव ॥ २ ॥
 कचिन्मात्राकृतो भेदः कचिद्वर्णकृतोऽत्र च ।
 कचिदर्थान्तरोक्ते खाच्छब्दानां रुढितः कचित् ॥ ३ ॥
 जागर्ति यस्यैष मनःसरोजे स एव शब्दार्थविवर्तनेशः ।
 निजप्रयोगार्पितकामचारः परप्रयोगप्रसरार्गलश्च ॥ ४ ॥
 विद्यादगारमागारमपगामापगामपि ।
 अरातिमारातिमयो अम आमश्च कीर्तितः ॥ ५ ॥

५. अगार = आगार ; अपगा = आपगा ; अराति = आराति ; अम = आम. चुरादौ अम रोग इत्यत्र साधवः “आमयति । नान्ये भित्तोऽहेताविति भित्तुनिषेधः । आमः..... । अम-
 तीति शपि तस्य च हेतुमत्त्वावमन्तत्वेन भित्तुदमयतीति । अस्य चोदात्तोपदेशत्वान् नोदात्तोपदेश-
 स्वेति जिति णिति कति टङ्गिनिषेधात् वञ्च्युलोः अमः अमक इति ।”

भवेदमर्ष आमर्षोऽप्यङ्कुरोऽङ्कूर एव च ।

अन्तरिक्षमन्तरीक्षमगस्तप्रोऽगस्तिरित्यपि ।

अटरूष अटरूषोऽवश्योऽवश्याय इत्यपि ॥ ६ ॥

६. अमर्ष = आमर्ष ; अङ्कुर = अङ्कूर ; अन्तरिक्ष = अन्तरीक्ष ; अगस्तप्र = अगस्ति.
 अटरूष = अटरूष (अटरूष, A. c. 2. 4. 103) ; अवश्य = अवश्याय (I. O. : अवश्यायो-
 अवश्यायस्तथा 02. अवश्या, W.). ‘स्वात् प्रोहोऽङ्कुरोऽङ्कुरो रोहश्च सतु पर्वणः, हे. ४. १८४.
 ‘अथागस्तप्रः कुम्भस्योनिरगस्तिः कलशीसुतः इति शब्दार्णवः’ अ. टी. ३. २०.

प्रतिश्चायः प्रतिश्चावो भालूको भल्लूकोऽपि च ।

जम्बूकं जम्बुकं प्राहुः शम्बूकमपि शम्बुकम् ॥ ७ ॥

७. प्रतिश्चाय (O२ प्रतिश्चाय, I. O. प्रतिश्चाय, क, ग, प्रतिश्चा. W. शै पाके ६२७. धा.)
=प्रतिश्चाय; भालूक=भल्लूक; जम्बुक=जम्बूक; शम्बूक=शम्बुक (both शङ्कु, I.).
“शम्बूकः शम्बुकः शम्बुपूर्वः कान्तस्तु सर्वदा । ककारेण विना शेषो दृश्यते पर्यवित्तर इत्युत्प-
त्तिनी”, अ. टी. १०. २२. “भालूकभालूकर्त्तुमल्लूकभल्लूकाः”, हे. ५. १५५. तथा
जम्बूकजम्बूकवास्तूकएलूकादयः, उ. ४. ४६.

जलुका स्याज्जलुकापि मसुरः स्यान्मसूरवत् ।

वास्तुकं चापि वास्तूकं देवकी दैवकीति च ॥ ८ ॥

८. जलुका=जलुका; मसुर=मसूर; वास्तुक=वास्तूक; (A. c. 2. 4. 158);
देवकी=दैवकी. “वेद्यायां ब्रीहिभेदे च मसूरा मसुरा स्त्रियाम् । मसूरमसुरौ पुंसि द्वावेता-
वपि चैतयोरिति रभसः, अ. टी. २. ६. १७. अथ मसुरो मसूरो ब्रीहिकाञ्चनः” ति.

जप्रोतिषं जप्रौतिषं चापि जेवनं जौवनं यथा ।

सुत्रामापि च सूत्रामा हनूमान् हनुमानपि ॥ ९ ॥

९. जप्रोतिष=जप्रौतिष; जेवन=जीवन; सुत्रामन्=सूत्रामन्; हनूमन्=हनुमत.
“मारुतिः केशरिस्तुतो हनूमान् हनुमानपि,” के.

उषणं सप्रादूषणं च भवेदुषरमूषरम् ।

हारीतो हारितोऽपि स्यान् सुनिपक्षिविशेषयोः ॥ १० ॥

१०. उषण=ऊषण; उषर=ऊषर; हारीत=हारित. “ऊषरस्तूषरानूयो ह्रस्वादिरेपि
कीर्तितः,” के.

तुवरस्तूवरे च सप्रात् कुवरः कूवरेऽपि च ।

उत्तमेऽनुत्तमं च सप्रादाहतं सप्रादनाहतम् ॥ ११ ॥

११. तुवर=तुवर; कुवर=कूवर; उत्तम=अनुत्तम; आहत=अनाहत.

उदारे चानुदारः सप्रादुदग्रेऽप्यनुदग्रवत् ।

बन्धूरं बन्धुरं च सप्रादूरीकृतसुरीकृतम् ॥ १२ ॥

१२. उदार=अनुदार; उदग्र=अनुदग्र; बन्धूर=बन्धुर; उरीकृत=उरीकृत.

वालहीकं वाल्हिकं चापि गाण्डीवो गाण्डिवोऽपि च ।

उषाप्यषा ननन्दा च ननान्दा च प्रकीर्तिता ॥ १३ ॥

१३. वालहीक=वाल्हिक (most लह, some ल्ह); गाण्डीव=गाण्डिव; उषा=ऊषा; ननन्द=ननान्द. 'वालहीका वाल्हिकाह्वयाः,' हे. ४. २५. 'ननान्दा तु स्वसा पतुर्ननन्दा नन्दिनीत्यपि,' हे. २. २१८. (=रभस, अ. टी=शब्दाणव, उ. २. ६६) 'कपिध्वजस्य गाण्डीव-गाण्डिवौ पुंनपुंसकौ,' अ. २. ८. ८४. 'प्रतुर्षप्रतुर्षे अपि । प्रतुर्षउषसी जषः प्रतुर्ष कलत्रमूषकं,' शब्द.

ह्रीवेरे हिरिवेरं च चिकूरे चिकुरोऽपि च ।

चण्डालोऽपि च चाण्डालो वदन्योऽपि वदान्यवत् ॥ १४ ॥

१४. ह्रीवेर=हिरिवेर (ह्रीवेर I.O.). ; चिकूर=चिकुर; चण्डाल=चाण्डाल; वदन्य=वदान्य 'कुन्तला मूषजास्तु चाश्चिकूराश्चिकुराः कचा इति दुर्गः,' अ. टी. २. ६. ६५.

हालाहलं हालहलं वदन्तपि हलाहलम् ।

डाहालं च डहालं च डाहलं च प्रचक्षते ॥ १५ ॥

१५. हालाहल=हालहल=हलाहल; डाहाल=डहाल=डाहल. 'हालाहलहलाहले । हालहालं हालहलं,' के. 'डहालस्तु डाहालो डाहलश्च सः,' के.

कोङ्काणः कोङ्कणश्चापि श्यामाकः श्यामकोऽपि च ।

सहाचरः सहचरः स्फटिकं स्फाटिकं तथा ॥ १६ ॥

१६. कोङ्काण=कोङ्कण; श्यामाक=श्यामक; सहाचर=सहचर; स्फटिक=स्फाटिक. 'सैरीयकः सहचरः सैरीयश्च सहाचरः,' अ. टी. २. ४. ७५. 'समौ कोङ्कणकोङ्कणौ,' के. "श्यामाकः श्यामकोऽपि स्यादविपर्यायतः प्रियः," के.

गन्धर्वोऽपि च गान्धर्वश्चमरं चामरोऽपि च ।

चोरश्चौरश्चटुश्चाटुश्चैलं चमुश्चमूः ॥ १७ ॥

१७. गन्धर्व=गान्धर्व; चमर=चामर; चोर=चौर; चटु=चाटु; चैल=चैल; चमु=चमू; 'चटु चाटु प्रियं वाक्यमिति हटुचन्द्रः,' उ. १. ३.

चञ्चुश्चञ्चूस्तलस्तलः श्यामलः शामलोऽपि च ।

महिलायां महेलायां विदग्धे क्लिकिलोऽपि च ॥ १८ ॥

१८. चञ्चु=चञ्जू; तल=ताल; श्यामल=शामल; महिला=महेला; क्लिकिल=(क्लेक)

(कविदग्धे कङ्किवेऽपि च, I. 0.). 'महिषायां महेलाऽपि महला स्थान् महेलिका। क्वेकदग्धे क-
क्वेकालौ विदग्धे क्वेकिबोऽपि च,' द्वि. 'तदु घे' मुरुचक्षुः प्रियङ्गुः सरयुः कुङ्कुरिति वाचस्पति-
क्रोधः," उ. २. २२.

गुग्गुलौ गुग्गुलोऽपि सप्राद् हिङ्गुलौ चापि हिङ्गुलम् ।

मन्दिरं मन्दिराऽपि सप्राद् वीर्यं वीर्याऽपि कथ्यते ॥ १६ ॥

१६. गुग्गुलु=गुग्गुलु; हिङ्गुलु=हिङ्गुलु (हिङ्गुलि, W. हिङ्गुलुषापि हिङ्गुलमिति
सङ्गतः; A. c. 3. 5. 20.); मन्दिरं=मन्दिरा; वीर्यं=वीर्या. 'अतिशयशक्ति वीर्यव्यमरमाला',
अ. टी. ७. २६.

धन्याकमपि धान्याकं युतकं यौतकं यथा ।

कवाटं च कपाटं च कविलं कपिलं मतम् ॥ २० ॥

२०. धन्याक=धान्याक; युतकं=यौतक; कवाटं=कपाट; कविलं=कपिल. 'धन्याक'
धान्याकं धन्यं कुस्तुम्बु र धनीयकमिति रभसः," 'कपाटश्च कवाटश्च त्रिषु स्यादररं न नेति वाच-
स्पतिः," अ. टी. २. ६. ३८, २. २. १७. 'कपाटोऽररिः कवाटः,' हे. ४. ७३.

करवालः करपालो वनीयकवनीपको ।

पारावतः पारपतो जवा सप्राज्जपया सह ॥ २१ ॥

२१. करवालं=करपाल; वनीपकं=वनीयक; पारावतं=पारपत, (I. 0. पारवत, 02)
जवा=जपा. "पारापतः कलरव इति रभसः," 'जवायां तु जपा स्त्रियामिति धर्मदासः,' अ. टी.
२. ५. १४, २. ४. ७६. "करवालः कपाणवत् । तरवारि द्वयोश्चापि निम्निःशः करपालकः," के.

जटायुषा जटायुं च विद्यादायुं तथाऽऽयुषा ।

सायं सायो भवेत् कोषः कोशः षण्डश्च षण्डवत् ॥ २२ ॥

२२. जटायुस्=जटायु; आयुस्=आयुस्; सायस्=साय; कोशः=कोष; षण्डः=षण्ड.
'सम्पाति वारुणिः स्वातो जटायुश्च जटायुपीति शब्दार्थवः,' उ. २. ११६.

तविषं तविषं चापि सुसलो सुशलोऽपि च ।

वेशो वेषश्च कथितः सप्राद् बुसोऽपि बुषोऽपि च ॥ २३ ॥

२३. तविषं=तविष; सुसलं=सुशल; वेशः=वेष्ट; बुसं=बुष, बुषवेष्टपारतोषा इति
षभेदः; अ. टी. २. ६. २२.

सप्रात्तनुस्तनुषा सार्द्धं धनुना च धनुर्विदुः ।

सूकरः सूकरोऽपि सप्राच्छृगालश्च शृगालवत् ॥ २४ ॥

२४. तनु = तनुस्, अ. २. ११८. (जरा = जरस्, ०. २.); धनु = धनुस्; शूकर = स्त्रकर; शृगाल = शृगाल. 'तालव्या अपि दन्तप्राश्च शम्बुशूकरप्राश्व इहप्राश्चविवेकः,' अ. टी. ५०. 'शरावापो धनुः स्त्री स्यात्,' लि. च. ४२. 'शृगालोऽपि शृगालः स्यात् फेरुजम्बु कधूर्त काः,' शब्द.

सूरः शूरश्च तरणौ कलसः कलशोऽपि च ।

सुनासीरः सुनाशीरो नारायणनरायणौ ॥ २५ ॥

२५. सूर = शूर; कलस = कलश; सुनासीर = सुनाशीर; नारायण = नरायण. 'विष्वक्-
सेननरायणौ जलशयो नारायणः श्रीपतिः,' हे. २. १२८. 'हृद्वचवाः सुनासीरः पुरहूतः
पुरन्दरः,' अ. ४४. (द्वितालव्यो द्विदन्तप्राश्च, टी). 'सूर्यः सूर्योऽयमादिह्यः शूरो भावः विभावसुः,
शब्द.

जाम्बवान् जाम्बवोऽपि सग्राह्यक्षणा लक्षणाऽपि च ।

संस्तरः स्रस्त्रोऽपि सग्राह्यरितं चरितं तथा ॥ २६ ॥

२६. जाम्बवत = जाम्बव (also जाम्बुवत). (जाह्वान = जाह्वान, ०२.); लक्षणा =
लक्षण; संस्तर = स्रस्तर, चरित = चरित. 'चरितमपि चारितं चरितं च समं त्वयस्,' शब्द.

पारतं पारदं वास्रो वासरः क्षमिवत् क्रिमिः ।

हफला त्रिफला चापि हणता त्रिणताऽपि च ॥ २७ ॥

२७. पारत = पारद; वास्र = वासर; क्षमि = क्रिमि; त्रिफला = हफला; हणता = त्रिणता.
'पारदः पारतः स्रोतो हरवीजं रजस्वलः,' हे. ४. ११६. 'शरावापो धनुः स्त्री स्यात् हणता त्रिण-
ताऽपि च,' 'हफला त्रिफलाऽपि च,' लि. च. ४२, वै. ६१.

भवेद् ऋष्टिस्तथा रिष्टिः प्रियालः स्यात् प्रियालवत् ।

कणाटीनः कलाटीनो वातिको वातिगोऽपि च ॥ २८ ॥

२८. ऋष्टि = रिष्टि; प्रियाल = प्रियाल; कणाटीन = कलाटीन (कटाटीन, क, I. ०.
'न'; कणाटीर, W); वातिक = वातिग (वलिश = वडिश ०२). 'प्रियालश्च प्रियालक इति साधवः,'
अ. टी. २. ४. ३५. 'असि ऋष्टिरिष्टी,' हे. ३. ४४६. 'कर्कराक्षः कलाटीनः सञ्जलेखस्तु
सञ्जनः,' हा. ८७.

मिहिरौ मिहिरौऽपि सग्राह्यं सुकुरो मकुरोऽपि च ।

सुकुलं मकुलं चापि सुकुटं मकुटं विदुः ॥ २९ ॥

२९. मिहिर = महिर; सुकुर = मकुर; सुकुल = मकुल; सुकुट = मकुट. 'महिरमिहिर-
पौधाः कालकृतपद्मपाणिरिति वर्णविवेकः,' अ. २. ७. 'सुकुटं मकुटं मौली मौलीकोऽपि च
शेखरम्,' शब्द. सुकुलो मकुलोऽप्यस्त्री कुड्मलः प्रौढकोरको,' शब्द.

सुकृतिं मकृतिं चापि चलुकं चुलुकं यथा ।

करञ्जः करजोऽपि सप्रात् परेतः प्रेतवन्मतः ॥ ३० ॥

३०. सुकृति=मकृति (क, ग, I. O. स्वरूप=सुवृत्त (O2. 1); चलुक=चुलुक; करञ्ज=करज; परेत=प्रेत. 'करजश्च करञ्जके' अ. २. ४. ४१.

किर्मिरोऽपि च किर्मिरो हयनं हायनं समम् ।

शौटीर्यमपि शौटीरं जैष्ठ्रे जैष्ठोऽपि दृश्यते ॥ ३१ ॥

३१. किर्मि=किर्मिर्; हयन=हायन; शौटीर्य=शौटीर (O2. शौटीर्य=सौटीर, क, ग, I. O.); जैष्ठ्रे=जैष्ठ्र; किर्मिर्=किर्मिर् A. c. I. 5. 17.

द्रुष्केऽपि वानं वातं च उदके सप्राद् दक्तं मतम् ।

कुष्ठभेदे शतरुषी शतारुश्च निगद्यते ॥ ३२ ॥

३२. वात=वान; उदक=दक; शतरुषी=शतारुस्. 'कं दकं जलम्' त्रि. वा. ४१.

द्रेष्कद्रेकाण्डकाणा भवन्तपि द्रकाणवत् ।

पलङ्गमपि पलाङ्गे कुदालं च कुदालवत् ॥ ३३ ॥

३३. द्रेष्क (क, W.)=द्रेकाण्ड=द्रकाण्ड=द्रकाण (द्रेष्कणे काण्ड इ. काणाः). पलङ्ग=पलाङ्ग; कुदाल=कुदाल. 'पलङ्गोऽपि च पलाङ्गः पलाङ्गः शलभोऽपि च', शब्द.

मारिषं मारुषं शके श्लिष्टरोगे श्लिहाऽपि च ।

फेली फेलिस्तथोच्छिष्टे काकिण्यां काकिनीति च ॥ ३४ ॥

३४. मारिष=मारुष; श्लिष्टन्=श्लिष्टा; फेला (I. क. फला, ग)=फेलि; काकिणी=काकिनी (काकणी, I. O.) 'फेलीरिति जटाधरः', 'मन्थोदमानदण्डानां त्रयोऽपि च काकिनीति नान्तेषु रमसः' अ. टी. २. ६. ५६, ३. ५. ६. 'फेला (Hem. I.) पिण्डोलि-फेली च', हे. ३. ६१. 'म्रीहा श्लिहा गदेऽपि च', द्वि. 'श्लिष्ट गतौ' ६४७ धा. 'श्लिहा (ह) शब्ददाबन्तोऽपि', अ. टी. २. ६. ६६.

सौदामनी च सौदाम्नी सौदामिन्यपि चेध्यते ।

जरठे जउरोऽपि सप्रात् निमेषो निमिषोऽपि च ॥ ३५ ॥

३५. सौदामिनी=सौदाम्नी=सौदामनी; जरठ=जठर; निमेष=निमिष. 'क्र रं कठोरं जरठं जरठं ददनिष्ठुरे', के.

संवननं संवदनं तरुणी तलुनीति च ।

प्रमदावनं प्रमदवनं च परिकीर्तितम् ॥ ४१ ॥

४१. संवननं=संवदनं ; तरुणी=तरुनी ; प्रमदावनं=प्रमदवनं.

खरुली सयात् तु खुरली वज्जं वज्जाशनिस्तथा ।

शिलमुञ्जं शिलोञ्जं च भवेदुञ्जशिलं तथा ॥ ४२ ॥

४२. खुरली=खरुली (O2 खुहिली, I, O.) ; वज्जं=वज्जा (वज्जशनि, I.O.) ; शिल-
मुञ्जं=शिलोञ्जं=उञ्जशिल. 'खुरली तु अमी योग्याभ्यासस्तद्भूः खलूरिका,' हे. ३, ४५२.

धरित्री धारयित्री च महिषी माहिषीति च ।

वासुदेवोऽपि वासुः स्याद् वामदेवोऽपि वामवत् ॥ ४३ ॥

४३. धरित्री=धारयित्री I. etc. ; महिषी=माहिषी ; वासुदेव=वासु ; वामदेव=वाम.
'धारयित्री धरित्री च धात्री सागरमेखला', शब्द.

आशीराश्वहिदं द्रायां लक्ष्मी लक्ष्मी हरिस्त्रियाम् ।

रुक्को रुक्कः प्रोक्तावुरुक्कोऽपि तादृशे ॥ ४४ ॥

४४. आशिस्=आशी ; लक्ष्मी=लक्ष्मी (O2, क, ग. both लक्ष्मी, I ; लक्ष्मि लक्ष्मी,
Dri.) ; रुक्क=रुक्क=उरुक्क (रुक्कोरुक्कौ, I. क. ; उरुक्क, रुक्क, रुक्क, A. c.
2, 4, 51.)

कुसुदं च कुसुञ्चापि योषिता योषिदित्यपि ।

शरङ्गवेच्छरदया प्राष्ट् प्राष्टषया सह ॥ ४५ ॥

४५. कुसुदं=कुसुद् ; योषिता=योषित् ; शरद्=शरदा ; प्राष्ट्=प्राष्टा.

नभं तु नभसा सार्द्धं तपं तु तपसा सह ।

सहं च सहसा सार्द्धं महं च महसा दुप्रतौ ॥ ४६ ॥

४६. नभं=नभस् (also नभस, उ. ३. ११७) ; तपं=तपस् (also तपसः तपसश्चन्द्रमा
इति शब्दार्थः व. ; उ. ३. ११७) ; सहं=सहस् ; महं=महस् (also महसः महसं ज्ञानम्, उ.)

तमेन च तमः प्रोक्तं रजेनाऽपि रजः समम् ॥

शाब्दिकैस्तु जलोकाभिः कथिताश्च जलौकसः ॥ ४७ ॥

४७. तमं=तमस् ; रजं=रजस् ; जलोका (जलौका, O2)=जलौकस्. 'शिलप्रथया
जलौकसः ॥ जलालोका जलूका च जलोका जलसर्पिणी', हे. ४. २६६-७०.

दिवं प्रोक्तं दिवा तुल्यं पर्षत् परिषदा सह ।

वर्षाः सुत्र वरिषाभिश्च वर्षोऽपि हरिषेण च ॥ ४८ ॥

४८. दिव = दिव् ; पर्षद् = परिषद् ; वर्षा = वरिषा ; वर्ष = हरिष. 'समजग्रा पर्षत् परिषदिति चन्द्रः', उ. १. १२६. 'अन्ये कप्रत्ययान्ते दिवशब्देनाकारान्तेन साधयन्ति', १५६. 'वर्षः शाद् वरिषोऽपि चेति चन्द्रः', ३. ६२.

सर्षपः सरिषपश्च कर्षः स्यात् करिषेण च ।

मार्षो मारिष इतुप्रक्तः स्पर्शोऽपि स्परिशो यथा ॥ ४९ ॥

४९. सर्षप = सरिषप ; कर्ष = करिष ; मार्ष = मारिष ; स्पर्श = स्परिश. 'सरिषपः कटुस्नेहः कदम्बः सर्षपोऽपि चेति चन्द्रव्याख्यानम्', उ. २. १४१. 'सर्षपः स्यात् सरिषपः कटु-स्नेहा च तन्तुमः', ति. वै. ५७. 'मार्ष आर्यः', हे. २. २४७. 'आर्ये मारिषमार्षाविति शब्दार्थः', अ. टी. ७. १४.

एवमन्येऽपि वार्हादावूष्णवर्णाः प्रयोगतः ।

मूर्ध्नि रेफा विकल्पन्ते छन्दोभङ्गभयादिना ॥ ५० ॥

५०. वार्ह = वारिह, I. 246 c : also मूर्ध रेफा (वार्हार्द I. O.).

दक्षिणस्यामपाचेरव प्रायं त्वनशने विदुः ।

छन्दावभिप्रायवशौ कलञ्जः स्यात् कलाविदि ॥ ५१ ॥

५१. अपाची (not अवाची) ; प्राय (not प्रायस्) ; छन्द (not छन्दस्) ; कलञ्ज (not कलाञ्ज : कलाञ्जवत्. 02).

समूहार्थस्य जातस्य चवर्गादित्वमौरितम् ।

अन्तस्थीययकारत्वं यवसस्य तु कथ्यते ॥ ५२ ॥

५२. जात (not यात) ; यवस (not जवस).

तन्तुवायस्य वायेऽपि तन्त्रादित्वं च दृश्यते ।

तुर्थस्वरादिरीर्वारुः कर्कश्यां कथ्यते बुधैः ॥ ५३ ॥

५३. तन्तुवाय = तन्त्रवाय ; ईर्वारु (ईवारु, I.) 'उर्वारुः कर्कटी स्त्रियौ', अ. २. ४. १५५ = ईर्वारु, ईर्वारु, ईर्वारु, एर्वारु, टी.

ऋक्षादिरतिः पौडायां धनुष्कोश्यामपौष्यते ।

एतौ मध्यतवर्गीयौ वैदूर्यमणिशादबलौ ॥ ५४ ॥

५४. अति = (आर्ति) ; वैदूर्य = (वैडूर्य) ; शाद्बल = (शाड्बल). 'एतौ मध्यतवर्गीयौ

वेङ्कट्यमशिशालौ' इति द्विरूपकोशात् शाङ्गल इत्यपि पाठः, अ. टी. २. १. १०. The verse may, however, mean अर्त्ति not आर्त्ति ; वेङ्कट्य not वेङ्कट्यै ; शाङ्गल not शाङ्गल.

तवर्गमथो रात्रौ च जम्बाले च निषद्वरः ।

चुस्रामुत्पूर्वकं धानं धानं चानं च कथयते ॥ ५५ ॥

५५. निषद्वर not निषद्वर ; उद्धान = उद्धान.

तालव्यमथो विशद ऊर्द्धु शब्दो वकारवान् ।

यवानो सप्राद्वमथैव आवणो मासि मथवः ॥ ५६ ॥

५६. विशद not विप्रद ; ऊर्द्धु not ऊर्द्धु ; यवानो not यमानी ; आवण not आपण. ऊर्द्धुक ; अ. ७. ५. निर्वकारमपि, टी. 'शुक्लः शुतः शिति गौरो विशदो विप्रदोऽपि च,' शब्द.

शफे खुरः कवर्गीयः चकारश्च क्षुरप्रके ।

नापितस्योपकरणे कथसंयोग इध्यते ॥ ५७ ॥

५७. खुर and क्षुर. (जामाट = यामाट ; योषा = जोषा, (2, 3).

अव्ययानव्ययं दोषाशब्दं रात्रौ प्रचक्षते ।

कन्याकुञ्जं कान्यकुञ्जं कोषलोत्तरकोशला ॥ ५८ ॥

५८. दोषा (ind, f.); कन्याकुञ्ज = कान्यकुञ्ज ; कोषला = कोशला. 'कान्यकुञ्जं महोदयम् ॥ कन्याकुञ्जं गांधिपुरं कौशं कुशस्यलं च ततः', हे. ४. ३६-४०. 'कन्याकुञ्जं कान्यकुञ्जं कोशलः कोषलोऽपि च', के.

वाराणसीत्यपि प्रोक्ता तथा वाणारसीति च ।

तामलिप्ता दामलिप्ता तङ्कोऽथातङ्क इत्यपि ॥ ५९ ॥

५९. वाराणसी = वाणारसी ; तामलिप्ता = दामलिप्ता ; तङ्क = अतङ्क. 'तामलिप्तं दामलिप्तं तामलिप्ती तमालिनी', हे. ४. ४५. काशी वाराणसी काशि वैरखासी वराणसी, के.

नन्दी नन्दिश्च पत्नी च पतिः सप्राद्वससा ससा ।

यमलं यामलं द्वन्द्वे समौ खण्डिलखन्तिडौ ॥ ६० ॥

६०. नन्दिन् = नन्दि ; पतिन् = पति ; वससा = ससा (ससा, I.); यमल = यामल ; खण्डिल = खन्तिड. 'वससा तु ससा ससायुः', हे. ३. २६५.

जनितौ जनयितौ च कफोषिः कफोषिस्तथा ।

वाल्मीकोऽपि च वाल्मीको बाली बालिश्च कथयते ॥ ६१ ॥

१. जनितौ = जनयितौ ; कफोषि = कफोषि ; वाल्मीक = वाल्मीक ; बालिन् = बालि.

‘कफोणिः कफणि द्वयोरिति शब्दार्णवः,’ अ. टी. २. ६. ८०. ‘कपोणिः कपणिः पुंसि कफणी कफणिः स्त्रियो । कफोणिश्च कफाणिश्च द्वावेतौ पुंस्यपि स्त्रियाम्,’ के. ‘बाली बालिरिन्द्रहृतश्च सः,’ हे. ३. ६. ८. ‘अपि वल्मीकवाल्मीकौ,’ त्रि. ब्र. ७६. ‘वल्मीक इति शब्दरत्नावलम्,’ अ. टी. २. ७. १.

सुमेन सार्धं कुसुमं मरन्दो मकरन्दवत् ।

अहितुण्डिकमित्याहुस्तथा सप्रादाहितुण्डिकम् ॥ ६२ ॥

६२. सुम = कुसुम ; मरन्द = मकरन्द ; अहितुण्डिक (रुण्डिक, I.) = आहितुण्डिक. ‘स्त्रियः सुमनसः पुष्पं प्रहूनं कुसुमं सुमम्,’ अ. २. ४. १७. ‘अथ रसो मधु । मकरन्दो मरन्दश्च,’ हे. ४. ४६२-३.

विद्यादण्डोरमाण्डोरमणिः सप्रादाणिवत् पुनः ।

आमण्डमण्डावेरण्डे प्रियकेऽप्यासनोऽसनः ॥ ६३ ॥

६३. अण्डोर = आण्डोर, क ; अणि = आणि ; आमण्ड = मण्ड ; आसन = असन. ‘गन्धर्वहस्तको मण्ड आमण्डो व्याघ्रपुच्छक इति तारपालः,’ अ. टी. २. ४. ५१. (‘कश्चिद-मण्डमिति पदमाह’) ‘पीठे भस्त्रभयोः क्लीवमासनं ना तु जीवक इति रुद्रभसौ,’ ४४.

अपिशलि सुने भेदे भवेदापिशलिस्तथा ।

चन्द्रभागा चन्द्रभागी खनौ खानिरपि स्मृता ॥ ६४ ॥

६४. अपिशलि = आपिशलि ; चन्द्रभागा = चन्द्रभागी ; खनि = खानि. ‘चन्द्रभागा चान्द्र-भागा चान्द्रभागी च सा मता । चन्द्रभागी च सैवोक्ता,’ द्वि. ‘स्यादाकरः खनिः खानिः,’ हे. ४. १०२.

गोनासगोनसौ सर्पं फाल्गुनः फल्लगुनोऽर्जुने ।

सप्रात् तर्जन्या युतेऽङ्गुष्ठे प्रादेशोऽपि प्रदेशवत् ॥ ६५ ॥

६५. गोनास = गोनस ; फाल्गुन = फल्लगुन ; प्रादेश = प्रदेश. ‘भवेत् तिलित्सो गोनासो गोमसो घोणसोऽपि च,’ हे. ४. ३७२. ‘प्रदे शिन्या प्रदे शोऽपि प्रादे शश्च नराविमौ,’ के.

गजे मतङ्गमातङ्गौ नागे कालीयकालियौ ।

रोहीतके रोहितकोऽप्यूर्ध्वमुषरं मतम् ॥ ६६ ॥

६६. मतङ्ग = मातङ्ग ; कालीय = कालिय ; रोहीतक = रोहितक ; उषर = उषर (see 10), ‘गजो मतङ्गजो हस्ती द्विरदेभौ मतङ्गमः । शुण्डालः सामजो नागो मातङ्गः पुष्करी द्वीपः, धनञ्जय.

इषीका सप्रादौषिकापि वानाबुजवनाबुजौ ।

गुवाकोऽपि च गूवाकः कुचकूचौ स्तने भवेत् ॥ ६७ ॥

६७. इषीका=इषीका (also इषिका, इषीका, अ. टी. २. ८. ३८.); वानाबुज=वानाबुज (वनाबुज, I. O.); गुवाक=गूवाक; कुच=कूच. 'गुवाकोऽपि च गूवाक इति तारपालः', अ. टी. २. ४. १६६. 'वक्र पर्यावरुहृह जायौ कूचौ कुचावपि,' के.

कुकरे च कुणिः कूणिर्नाको कुलककूलकौ ।

पौगण्डः स्यादपोगण्ड उलूतः स्यादलूतवत् ॥ ६८ ॥

६८. कुणि=कूणि; कुलक=कूलक; पौगण्ड=अपोगण्ड; उलूत=अलूत. (उलूक =अलूक, ग.). 'विकलाङ्गस्तुपोगण्डः,' अ. २. ६. ४६. 'पोगण्डो विकलाङ्ग इति रत्नकोशः । पौगण्डो विकलाङ्गः स्यादिति हलादुपच,' टी. 'निसर्गतः कूणिपङ्गुपौगण्डा इति नाममाला.,' ४८.

काकाचिके काकचिको भवेद् ऋष्यस्तु रिष्यवत् ।

वातलो वातलोऽपि सप्रात् कैकेयी केकयीत्यपि ॥ ६९ ॥

६९. काकाचिक=काकचिक; ऋष्य=रिष्य; वातल=वातल; कैकेयी=केकयी. 'एषः कुरङ्गो रिष्यः स्यादृष्यश्चातलोचनः,' वि. सि. ८१. (= ऋष्य, रिष्य, A. c.).

विरिञ्चिश्च विर(रि)ञ्चोऽपि ब्रह्मण्यपि विरिञ्चनः ।

वरूढो वारूढोऽपि सप्राद् विक्कपिक्को गजार्भके ॥ ७० ॥

७०. विरिञ्चि=विरिञ्च=विरिञ्चन; वरूढ=वारूढ; विक्क=पिक्क. "द्रुहिणो विरिञ्चि द्रुहिणो विरिञ्चः," हे. २. १२५. (द्रुषण, अ. टी.). 'विक्को विंशतिवर्षः स्यात्,' हे. ४. २८६. "विको हिकोऽपि विंशद्," के.

कर्करेटुः करेटुः सप्रात् कुकुरः कुकुरोऽपि च ।

अम्बरीषं चाम्बरीषमुत्पले कुवलं कुवम् ॥ ७१ ॥

७१. कर्करेटु=करेटु; कुकुर=कुकुर (कर्करे कर्करेटुः स्यात् कुकुरेः कुकुरोऽपि च, I. O.); अम्बरीष=आम्बरीष; कुवल=कुव (कुल, I. O.). "कर्करेटुः करेटुः स्यात् करेटुः कर्कराटुकः," हे. ४. ४०१. (=रभस, A. c.); 'उत्पलं स्यात् कुवलं कुवलं कुवम्,' २२६. "कुकुरः कुकुरो मतः," उ. १. ४२. "कुकुरो मृगदंशकः । कुकुरः शुभकोऽपि स्यात्," के.

कुमारिले कुमारिश्च मथिमथ्यौ मथेऽपि च ।

वज्जा वज्जी स्त्र, हीभाग्यौ वरला वरटाऽपि च ॥ ७२ ॥

७२. कुमारिल=कुमारि; मथिन्=मथ्य=मथ; वज्ज and वज्जी; वरला=वरटा (वदद्रा

वरटा, I. O.) 'वारला वरला हंसी वारटा वरटा च सा', हे. ४. ३६३. 'वरटा वरटी हंसीस्तत्-
पतौ वरटः स्मृत इति तारपालः', अ. टी. २. ५. २७. 'वज्रः स्तुक् स्त्री स्तु ही गुडा', अ. २. ४.
१०५. 'वैशाखमन्यमन्यानमन्यानो मन्यदण्डके', अ. २. ६. ७४.

कैटभा कैटभीष्वर्यां कन्दर्यां कन्दराऽपि च ।

मिदिर्भेदश्च कुलिशे वाति वाति कुटे कुटिः ॥ ७३ ॥

७३. कैटभा=कैटभी ; कन्दरी=कन्दरा ; मिदि=भेद ; वात=वाति ; कुट=कुटि. 'वाति-
रादित्यसोमयोरिति रभसः', उ. ५. ६. 'वसतिश्च कुटिः कुटी। आलयश्च गृहाः पुंसि भूम्नि कुटो द्वयोः
रभा', शब्द. 'दम्भोलि मिदुरं मिदुः', हे. २. ६४.

करे करि जटायां सत्रात् जटिः शिल्यां शिलाऽपि च ।

पुलिन्दे सत्रात् पुलिन्दोऽपि निषादश्च निषादिनि ॥ ७४ ॥

७४. कर=करि ; जटा=जटि ; शिली=शिला ; पुलिन्द=पुलिन्द्र ; निषाद=निषादिन्.
जटी=जटिः, A. c. II. 4. 32. 'पञ्चशाखः शयः पाणिः करो हस्तः कलः करिः', के. 'पुलिङ्गः
कथ्यते स्तेऽष्टे पुलिन्दोऽपि निगदयते इति तारपालः', अ. टी. २. १०. २०.

यतिश्च यतिनि प्रोक्तः सृक्किण्यां सृक्कि सृक्का च ।

वहितं च वहितं च निचुले हिज्जलेज्जलौ ॥ ७५ ॥

७५. यति=यतिन् ; सृक्किणी=सृक्किन्=सृक्कन् (क, I. O, A. c.); वहित=वहित् ; इज्जल
=हिज्जल, 'ये निर्जितेन्द्रियग्रासा यतिनो यतयश्च ते', अ. २. ७. ४४. 'सृक्किण्यां सृक्कि सृक्का चेति
शब्दभेदः । सृक्किणीति ईवन्त्यस्त्वियामेकवचनम् । नान्त्य...सृक्कि इतीदन्त्य लीवे द्विवचनं
वा', अ. टी. २. ६. ६. १. 'यानपालं वहितकम् ॥ वोहितयं वहनं पोथः', हे. ३. ५३६-४०
'होडस्तारान्धुर्वहनं वहितं वार्वटः पुमान्', लि. वा. ४६. 'निचुले हिज्जलेज्जलौ', हे. ४.
२११. 'निचुलेज्जलहिज्जला इति रभसः', अ. टी. २. ४. ६१. (निचुलोजलतेजलौ, I.)

विश्वं विश्वस्तथा विग्रो नासाया विगमादिति ।

अमतिश्चामतिः काले रजन्यां च तमा तमी ॥ ७६ ॥

७६. विश्व=विश्व=विष् (विष्णु विश्वस्तथा विग्रो, I.) ; अमति=आमति ; तमा=
तमी. 'विश्वविश्वु विष्मा अनासिके', हे. ३. ११४. (also विश्व, A. c.). 'रजनी यामिनी दोषा
वासतेयो तमा तमी', शब्द.

विश्वंश्चापि विश्वश्चा सिध्मा सिध्म च कथ्यते ।

ख्यदृक्का बुक्कया साकं धर्मे धर्मं च कीर्तितम् ॥ ७७ ॥

७७. विश्वश्च=विश्वश्चन् ; सिध्मन्=सिध्मा ; दृक्का=दुक्का (दृक्का, I. O.) ; धर्म=

(m and n.) (both धर्म I. O.), 'बुक्का हृद्, हृदयं बुक्का', हे. ३. २८३. 'सिद्धा किञ्चालं त्वत्पुत्र' सिद्धा, हे. ३. १३१.

ऊष्मया साईसूष्माऽपि मज्जोक्तो मज्जया सह ।

शेषशेफौ च शेषश्च शेफं प्रोक्तं च शेफसा ॥ ७८ ॥

७८. ऊष्मन्=ऊष्मा (both उ, I.); मज्जन्=मज्जा; शेष=शेफ (m.)=शेव=शेफ (n.)=शेफस्. 'मेहन' शेफ शेफसो, हे. ३. २७४.

प्राप्नुन्नाटकमथाहुः प्रपुन्नाटे प्रपुन्नाटम् ।

अररं चाररिश्चापि कपाटे सत्रात् कवाटवत् ॥ ७९ ॥

७९. प्राप्नुनाट=प्रपुन्नाट=प्रपुन्नाट (प्रपुन्नाह, A. २. 4. 147. =प्रपुन्नाह, प्रपुन्नाह, प्रपुन्नाह, प्रपुन्नाह, c.). अरर=अररि (अररी, A. c. See note 17).

भल्लो भल्लिश्च वाणे सत्राद् दले पात्रं च पत्रवत् ।

ईर्ममौर्मा व्रणेऽपि सत्रान् निर्भरेऽपि भरो भरिः ॥ ८० ॥

८०. भल्ल=भल्लि; पत्र=पात्र; ईर्म=ईर्मन्; भर=भरि. "स्त्रियां भिल्लिश्च भिल्ली च भल्लोऽपि स्त्रात् पुमानयम्", के. 'पत्रं पात्रं दलं पर्यं पलाशं च च्छदः पुमान्,' शब्द.

भवेदमात्येऽप्यामात्यः पीनसं स्यादपीनसे ।

अनुवासनं समुद्दिष्टं तथा स्यादनुवासनम् ॥ ८१ ॥

८१. अमात्य=आमात्य; पीनस=अपीनस (अपीनस्, I. O. etc.); अनुवासन=अनुवासन. "अपीनसः प्रतिष्ठा स्यादिति रभसः," अ. टी. २. ६. ५१.

यूषश्च यभनं यातु यकाराद्वयवन्मतम् ।

परुषा च परु ग्रन्थौ काश्मीरी काश्मिरीति च ॥ ८२ ॥

८२. यूष; यभन (यभन, I. O. क, ग); यातु; परु=परुस्; काश्मीरी=काश्मिरी (I. O.) "मज्जासारो यन्त्रिपरुरिति पु'स्काण्डे रत्नकोषात्," अ. टी. २. ४. १६२. काश्मीरी=काश्मीरी. यकाराद्वयवन्मतम् would give a quite different sense.

मातुलुङ्गे मातुलिङ्गः कदल्यां कदलोऽपि च ।

परुषकं फले प्रोक्तं पुरुषं परुषं तथा ॥ ८३ ॥

८३. मातुलुङ्ग (मातुलङ्ग, क)=मातुलिङ्ग; कदली=कदल; पुरुषक (परुषक, क)=पुरुष=परुष.

“कदलश्च कदलप्रसाविति व्याडिः । अजादित्वाद्यापि कदला,” अ. टी. २. ४. ११३. “मातुलुङ्गकः मातुलिङ्गस्य,” अ. टी. २. ४. ७८.

नारङ्गे नागरङ्गोऽपि सप्राद् विसेऽपि विसण्डकम् ।

वार्ताकुरपि वार्ताके दन्ताकोऽपि च दृश्यते ॥ ८४ ॥

८४. नारङ्ग=नागरङ्ग; विस (not complete in I. O.)=विसण्डक; वार्ताकुर=वार्ताक=दन्ताक. वार्ताकी, अ. २. ४. ११४. ‘उंस्वपि वार्ताक इति, वार्ता, वार्ताकुरः, टी.

किसलं सप्रात् किसलये गुत्से गुच्छो गुलुच्छवत् ।

अस्नातके सप्रादस्नातममिलातकमित्यपि ॥ ८५ ॥

८५. किसल=किसलय; गुत्स=गुच्छ=गुलुच्छ (च्छ, I., क.) ; अस्नातक=अस्नात=अमिलातक. ‘नवे तस्मिन् किसलयं किसलं पल्लवोऽत त्व,’ हे. ४. १८६. (also किसलय A. c.). “गुच्छे गुच्छ (गुच्छ, हे.) स्तवकगुत्सकाः । गुलुच्छः,” १६२.

जम्बीरोऽपि च जाम्बीरो जूर्णायां जूर्णिरित्यपि ।

तित्तिरौ तित्तिरोऽपि सप्रात् पीलकः सप्रात् पिपीलके ॥ ८६ ॥

८६. जम्बीर=जाम्बीर; जूर्णा=जूर्ण (भूर्णा=भूर्ण ?) ; तित्तिर=तित्तिर; पीलक=पिपीलक. ‘सुप्र जम्बी (म्बि) रे दन्तशठजम्भजम्बीरजम्भलाः (राः),’ अ. २. ४. २४. ‘कपोतलावतित्तिरा इति वाचस्पतिः,’ अ. टी. २. ५. ३५. ‘पिपीलकस्तु पीलकः,’ हे. ४. २७२.

गोदा गोदावरीनद्यां मधुरा मधुरापुरि ।

कविकं कविकायां च सप्राद् गवेधौ गवेधुका ॥ ८७ ॥

८७. गोदा=गोदावरी; मधुरा=मधुरा; कविक=कविका; गवेधु=गवेधुका. ‘अथ गोदावरी गोला,’ त्रि. वा. ६५. ‘स्त्री गवेधु गवेधुका,’ अ. २. ८. २५. (also गवेधु, c.) ‘कवी खलीनं कविका कवियं सुखयन्त्रणम्,’ हे. ४. ३१६. ‘मधुरा तु मधूपर्व मधुरा शिवप्रथ,’ के.

मञ्जूषायां च पिटकः पेटा पेटक इत्यपि ।

पादातौ च पदातिः सप्रात् पादातश्च पदातिकः ॥ ८८ ॥

८८. पिटक=पेटा(पेट, क)=पेटक; पादाति=पदाति=पादात=पदातिक. ‘पिटकः पेटकः पेटा,’ अ. २. १०. ३० (पेटेति सङ्गतः । पीडेत्यि स्वासी, टी). ‘पदातिपत्तिपदगपादातिकपदात्ययः,’ ८. ६६. (‘पदातिपत्तिपदात पादविकपदाजयमित्यमरमाला’ also पदात, टी.).

पादत्राणे तु पद्मघ्नो भवेत् प्रसिद्धिताऽपि च ।

जलायुका जलौकायां गैरिके च गवेरुकम् ॥ ८८ ॥

८८. पादत्राण=पद्मघ्नो=प्रसिद्धिता (प्रासिद्धिता I. O. क. ग. १); जलायुका=जलौका (See note 47); गैरिक=गवेरुक. "उपानत् पादुका पादूः पद्मज्ञा पादरजिका । प्रसिद्धिता," हे. ३. ५७८.

नासिकायां च नक्रः सप्राद् वक्रे वङ्कोऽपुत्रदाहृतः ।

सरणी च प्रसारण्यां मुष्के सप्रात् फलकं फलम् ॥ ८९ ॥

८९. नक्र=नासिका; वक्र=वङ्क; सरणी=प्रसारणी; फलक=फल. "प्रसारणी सारणी च सरणा सरणीति च," शब्द.

भवेद् दाढाऽपि दंष्ट्रायां शात्मल्यां शल्मलीति च ।

वध्वां च बन्धुकापि सगादञ्जन्यामङ्गनाऽपि च ॥ ९० ॥

९०. दाढा=दंष्ट्रा; शात्मली=शल्मली; वधू=बन्धुका; अङ्गनी=अङ्गना. "शात्मलि ईवो," अ. २. ४. ४६. =शल्मलिः, शात्मली, टी. "दाढिका दंष्ट्रिका दाढा," के. अङ्गना=अङ्गना अ. टी. ३. ४.

अस्वान्ता सप्रादलावूश्च दीर्घादिश्च प्रतीयते ।

ऊर्णनाभ इदन्तश्च किकीदिविः किकीदिवे ॥ ९१ ॥

९१. अलावू=अलावु=आलावू; ऊर्णनाभ=ऊर्णनाभि; किकीदिवि=किकीदिव. अलावू, A. २. ४. ५६. =अलाम्बू, आलावू, अलावु, लावु, लावू, A. c. "अलावुः स्त्री पिण्डफला, तृप्तिस्तृप्ती महाफला । तस्या तु वर्तलाऽलावू निम्बे तृप्ती तु लावुकेति वाचस्पतिः." "चाषो दिविः किकिः स्मृत इति व्याडिः," अ. टी. २. ५. १६. (also 'किकीदीवि, किकिदिवि, किकिदिव, किकीदिवी, किकीदिव, किकी'). "स्मृतश्चापः किकीदिवीरिति विक्रमादित्यकोषः बोधालिते किकिदिवमहिकश्चापः स्यादिति सर्वे स्तुताः," उ. ४. ५६. "ऊर्णनाभिर्दूर्णनाभो लूता-शायक इत्यपि," शब्द.

करेटौ करटुश्चापि द्रव्यां दूतिरपि स्मृता ।

सप्राञ्चिचोले निचुलकं स्यादसिक्ताग्रामसिक्तिका ॥ ९२ ॥

९२. करेटु=करटु (See note 71); दूती=दूति; निचोल=निचुल; असिक्ती=असि-
क्तिका (असिक्ताग्रामसिक्तिका, I. O.).

एङ्कं क्समथं च क्सान्ता

शैबले सप्राञ्च शैबालं शैबलं श्री

१०८. एङ्क=एङ्क; पदवी=पदवि;

(१) मेङ्कुम्, द्वि. 'नीलप्रां' शैबालशैबले ।

४. २३३. "शैबालं शैबलो न स्त्री शैबालो जलनी

तूणा तूणी च तूणीरे मरीचं मरि

चित्तेऽपि चित्तलोऽपि सप्राञ्चिन्ता

१०९. तूणा=तूणी=तूणीर; मरीच=

चिन्ता=चिन्तिया. 'तूणीपासङ्गतूणीरनिषङ्गा इषु

चिति स्मृतप्राप्तित्वत् साधवः अत्र नैवेद्यः पा, ३-

भावार्थ' तत् सामर्थ्यात् कदाचिच्छिलोपो नास्तीति

कन्दसि सप्रादनड्वाही भाषाया

मथे कारोऽपि चिपिटो क्सान्ति

११०. अनड्वाही=अनडुही; चिपिट=

'उच्चाऽप्राप्ता रोहिणी शङ्खिण्यनड्वाह्यनड्वा

उत्तमायां गवि प्राङ्गरिकारादि

साचर्ये साचिरपुत्रो भूतार्थे च

१११. निचिकी=नैचिकी; साचि (adj)

गौरवत्तमा तु निचिकी सा प्रकीर्तिं तेति नाममात्रा,

"साचिरित्यनव्यशब्दोऽप्यस्तीति केचित्," दुर्गा

चवर्गादिरपि प्रोक्ता यामिः स्व

वातासहो वातसहो वादले स

११२. जामि=यामि; वा=वातस-

अश्वरः स्वश्वरा

वर्बरी वर्बरा

११३. अश्वर=अश्वरा

(विह्वेहं चतुष्टय, I. O. क). त

तन्त्रीस्तन्त्रिश्च तन्त्रायां

पृथगक्षश्च भक्षश्च भालूकेऽप्य

पि ॥ ८४ ॥

5. 35); चालनी=चालन;

c. 2. 9. 47.). 'चालन' तितत

; अ. टी. २. ६. २६. "स्त्रियां

कम् ॥ ८५ ॥

=आमिक्षा; यौतक=यौतक.

॥ ८६ ॥

=रिपि; इरिण (इरण, I. O.)

व) क्षपिकश्च क्षपीवलः,' क्षपको

ते फालक्षपकाविति रुद्रः,' टी.).

शर्वली); आशुशुक्षिण.

॥ ८८ ॥

२. ८. १२); प्राश=प्रास.

कीर्तयते ॥ ८९ ॥

॥ ९० ॥

55.); सम्बाळत (शम्बाळत,

मिसभूर च, I. O.); कुसीद

(also कुषीद, कुषीद, अ. टी. २. ६. ४.); कुसल (also कुसल, H., W.: कुसलो दन्तप्रसार-
कानेव, उ. ४. ६०).

पारावारः पमथोऽपि सोपानं दन्तप्रसादि तु ।

विश्वस्ता स्याद् वमथैव न विश्वेत्तुप्रदाहता ॥ १०१ ॥

१०१. पारावार (पारावर, I. O.) = पारापार (A. c. 10. 1.); सोपान ; विश्वस्ता not
विश्वस्ता.

स्यात् कवर्गद्वितीयादिच्चान्तादिरपि खुल्लकः ।

स्यात् पवर्गद्वितीयादिः फणायां तु फटाऽपि च ॥ १०२ ॥

१०२. खुल्लक = खुल्लक ; स्फटा = फटा. 'खुल्लकस्त्रियु नीचेत्य इति रभसः,' अ. टी.
२. १०. १६. '(फटायां) स्फटायां तु फणा द्वयोः,' अ. टी. ६. 'फटाः स्फुटाः । फणः' हे. ४. ३८.

त्रयोदशस्वराद्यं तु शोभाञ्जनमुदाहृतम् ।

तनूनपात् तकारान्तो न तवर्गद्वितीयभाक् ॥ १०३ ॥

१०३. शोभाञ्जन ; तनूनपात्, not तनूनपाद.

तवर्गपञ्चमोपान्तमञ्जनं केवलं पुनः ।

हाहाशब्दस्तु सान्तोऽपि कथितो दिव्यगायने ॥ १०४ ॥

१०४. अञ्जन not अङ्गण (? A. 2. 2. 13.); हाहा = हाहस (A. c. 55).

चतुःशाले चवर्गार्थमथं सञ्जवनं विदुः ।

पवर्गमथसान्तश्च रेफः सप्रादधमार्थकः ॥ १०५ ॥

१०५. संजवन (also संयवन and संजीवन, W.) ; रेवस् (रेपस्, उ. ४. १८१)
= रेफ.

अन्तस्थमथं वैयात्यं वेन्नि वेमश्च वेमकम् ।

कमने कामनोऽपि सप्राद् दीर्घादिः कृकुदः स्मृतः ॥ १०६ ॥

१०६. वैयात्य ; वेम = वेमक (वेम इत्यपि, अ. टी. २. १०. २८.) = वेमन् (वेमस्वेमकम्,
I. O.); कमन = कामन (कश्चः कामयिताऽभीकः कमनः कामनोऽभिकः, अ. ३. १. २४.);
कृकुद (कृकुद इत्यपि, अ. टी. ३. १. १४.).

प्रभायामपि भाःशब्दः सान्तः पुंलिङ्ग एव च ।

एङ्मूकेऽनेङ्मूकः श्रुर्म्यां श्रुर्मिरपि स्मृता ॥ १०७ ॥

१०७. भास् = भास् ; एङ्मूक = अनेङ्मूक ; श्रुर्मि = श्रुर्मि (स्मृमि = स्मृमि, अ.
टी. २. १०. ३५.).

एङ्कं ऋस्वमर्थं च ऋस्वान्ता च पदव्यपि ।

शैबले सप्राञ्च शैबालं शैबलं शीबलं यथा ॥ १०८ ॥

१०८. एङ्क=एङ्क; पदवी=पदवि; शैबल=शैबाल=शेबल=शीबल. 'भवेदेङ्कोः (१) सेङ्कुक्कम्,' द्वि. 'नीलप्रां' शैबालशेबले । शैबालं शैबलं शैपालं जलाच्छूकनीलिके,' छे. ४. २३३. 'शैपालं शैबलो न स्त्री शैबालो जलनीलेकेति शब्दार्णवः,' उ. ४. ३८.

तृणा तृणी च तृणीरे मरीचं मरिचेऽपि च ।

चित्तेऽपि चित्तलोऽपि सप्राञ्चिन्तायां चिन्तियाऽपि च ॥ १०९ ॥

१०९. तृणा=तृणी=तृणीर; मरीच=मरिच (A. c. 2. 9. 36.); चित्त=चित्तल; चिन्ता=चिन्तिया. 'तृणोपासङ्गतृणीरनिषङ्गा इषु धि र्वयोः ॥ तृणप्राप्,' अ. २. ८. ८८-९. 'चुरादौ चित्ति स्मृतप्राप्तित्व माधवः अत्र सैल्लेयः पा, ३. ३. १०५. अकारे विधातव्येऽङो विधानं गुणाभावात्' तत् सार्वप्र्यात् कदाचिच्छिलोपो नास्तीति तत्र चिन्तियेति.'

अनडसि सप्रादनडाही भाषायामनड्छापि ।

मथेकारोऽपि चिपिटो ऋस्वादिस्वोरणोऽप्यवौ ॥ ११० ॥

११०. अनड्वाही=अनडुही; चिपिट; उरण. अपि may refer to other forms. 'उस्त्राङ्गप्रा रोहिणी शृङ्गिण्यनड्वाह्रनडुछप्रा,' छे. ४. ३३१. 'उत्तानडुही बुधैरनड्वाही,' ह.

उत्तमायां गवि प्राञ्जरिकारादिश्च नैचिकी ।

साचर्ये साचिरपुत्रतो भूतार्थे च तथास्तथा ॥ १११ ॥

१११. निचिकी=नैचिकी; साचि (adj and ind.); तथा (adj. and ind.). 'नैचिकी गौरुत्तमा तु निचिकी सा प्रकीर्तितेति नाममाला,' अ. टी. २. ९. ६७. (नीचिका, नीचिकी, द्वि.) "साचिरित्यनव्ययशब्दोऽप्यस्तीति केचित्,' दुर्गादास. ४८६.

चवर्गादिरपि प्रोक्ता यामिः स्वस्वकुलस्त्रियोः ।

वातासहो वातसहो वातले सप्रादिदं द्वयम् ॥ ११२ ॥

११२. जामि=यामि; वातासह=वातसह. 'यामि यामी च जादिमे,' के.

अप्सरःस्वप्सराः प्रोक्ताः सुमनाः सुमनःसु च ।

बर्वरी बर्वरा शाके वितुन्नं सुनिषस्यकम् (?) ॥ ११३ ॥

११३. अप्सर=अप्सरा; सुमना=सुमनस्; बर्वरी=वर्वरा; वितुन्न=सुनिषस्यक (वितुन्नेहं चतुष्टयम्, I. O. क). तत्र सुमनाः सान्तः टावन्तोऽपि, अ. टी.] २. ४. ७२.

तन्द्रीस्तन्द्रिश्च तन्द्रायां कुरङ्गे च कुरङ्गमः ।

पृथगच्छश्च भक्षश्च भालकेऽप्यच्छभक्षवत् ॥ ११४ ॥

११३. तन्द्नी = तन्द्नि = तन्द्नी (A. c. 7. 37.); कुरङ्ग = कुरङ्गम् ; अच्छ = भक्ष = अच्छ-
भक्ष (See note 7.)

जलायुके जलौकं च जलोकं च जलूकवत् ।

घोषके शम्बुकोऽपि सत्राद् बुध्ने ब्रध्नश्च दृश्यते ॥ ११५ ॥

११५. जलायुक = जलौक = जलोक = जलूक ; शम्बुक = (शम्बूक) ; बुध्ने = ब्रध्ने.

लङ्गूलमपि लाङ्गूलं भम्भरा भम्भराल्यपि ।

त्वचि त्वचः किरोऽपि सत्रात् किरौ प्रोक्तः पथः पथि ॥ ११६ ॥

११६. लङ्गूल = लाङ्गूल ; भम्भरा = भम्भरानी (लम्भरालं भराण्यपि, I. O. क) ;
त्वच् = त्वच ; किर = किरि ; पथ = पथिन्. 'अथ किरः किरिः,' हे. ४. २५३. 'अस्त्री पुच्छसु
लाङ्गूलं क्लीवे लाङ्गूलमपि । स्त्रियां क्लीवे च लङ्गूलं युक्मस्ती लजः पुमान्,' के. 'वाटः
पथश्च मार्गश्च,' लि. भू. १८ (= सुभूतिचन्द्र. उ. ४. १२). 'त्वक्त्वचचोचशब्दाः सत्रात् बलके
चर्मणि पत्रक इति धरणिः,' अ. टी. २. ४. १३४. 'त्वक् स्त्री त्वचा त्वच' चोच' वल्क' वल्कल-
चोलकम्,' शब्द.

अजगावाजगावं च भवेदाजिगवं तथा ।

पिनाकेऽजगवं चाय सैहिकेये तमस्तमाः ॥ ११७ ॥

११७. अजगाव = आजगाव = आजिगव = अजगव ; तम = तमस्. अजगव = अजकव, A.
c. 37. 'पिनाकं स्यादजगवमजकाव' च तद्भुः,' हे. २. ११५. 'तमः सान्तं क्लीवे पुंसि च क्वचित्
अदन्तः स्वर्भावस्तु तमो राक्षरिति पुंस्कारणं रत्नकोशमरमालयो दर्शनात्,' अ. टी. २६.

चुनुकी चुनुयी च सत्रादुलूपी शिशुमारके ।

अगाधेऽस्याधमस्यागमस्यायं च प्रयुज्यते ॥ ११८ ॥

११८. चुनुकिन् = चुनुपिन् = उलूपिन् ; अस्याध = अस्यान = अस्याय. 'अस्याया (Hem.
I.) स्यागमस्याधमगाधमतलमृष्टि,' हे. ४. १३६. 'उलूपी शिशुकः समौ,' अ. १. १०. १८.
(also उलूपिन्, चुनुपिन्, W ; चुनुकिन्, चुनुपिन्, क).

स्यान् मथोष्मचतुर्थत्वमं हसो रहंसस्तथा ।

चिह्नं ललामशब्दोऽपि सत्रादन्तश्च पुंसि च ॥ ११९ ॥

११९. अं हस् = अं ह (अहस्, A. 1. 4. 23.) ; रं हस् = रं ह ; ललामन् = ललाम.

द्रविडः सत्रान् ममथोऽपि कामलञ्चापि कट्फलं ।

व्रीडायाश्च भवेद् व्रीडो लज्जामात्रेऽप्यपत्रपा ॥ १२० ॥

१२०. द्रविड = द्रमिड ; कट्फल = काफल ; व्रीडा = व्रीड ; अपत्रपा = (त्रपा ; against

लज्जा साऽपत्तयाऽन्यतः, A. 7. 23.). 'व्रीडादयश्च वरटश्च वराटकश्च उत्कण्ठवाणकरकाश्च समा-
मयाश्चेति रभसः' A. c. 'काफलः कटफलः कुम्भी,' शब्द.

उलूकं मथङ्गस्वं च ऋसादिः स्यादलिम्पकः ।

तथा कुरुवके रेफो निरुकारः प्रयुज्यते ॥ १२१ ॥

१२१. उलूक=उलुक (also जलूकः सर्वस्वे तु जङ्घौ कणौ अस्य इति प्रयोदरा-
दित्वात् दीर्घादिकमूलूक इति साधितम्, उ. ४. ४१.); अलिम्पक (?) (अलिन्दक, I. etc);
कुरुवक=कुरवक, A. c. 2. 4. 75.

मञ्जिष्ठायां तु भण्डीरी मथङ्गस्वाऽपि पद्यते ।

दीर्घादि ष्टञ्चिकेऽपि स्यादली सप्रादालिरित्यपि ॥ १२२ ॥

१२२. भण्डीरी=भण्डरी (मण्डीरी, A. 2. 4. 91); अलिन्=आलिन्=आलि.
'ष्टञ्चिको द्रुण आलिः स्यादिति बोधालितः । अथाली स्याद् ष्टञ्चिके भ्रमरे पुमानिति कोशान्तरम्'
(मे), अ. टी. २. ५. १४. 'ष्टञ्चिको द्रुण आलप्रालिः', हे. ४. २७७.

बुक्को बुक्का सृत्तौ बुक्नि ग्रैवो ग्रैवेयकेऽपि च ।

खञ्जे खोडश्च खोरश्च स्यात् तरीस्तारित्यपि ॥ १२३ ॥

१२३. बुक्क=बुक्का=बुक्कन्; ग्रैव=ग्रैवेयक; खोड=खोर; तरी=तारि. 'खोडखोरौ
ख खञ्जके', हे. ३. ११८ (also खोल, A. c. 2. 6. 48).

नासिकायाञ्च नस्याऽपि मयि मन्याक इत्यपि ।

कार्तस्वरं मथदन्तं सौञ्जण्डः सप्रात् सिञ्जण्डवत् ॥ १२४ ॥

१२४. नासिका=नस्या (नसा, I. O.); मन्याक=मथिन्; कार्तस्वर; सौञ्जण्ड=
सिञ्जण्ड. 'नसा नस्या च नासिका । गन्धनाली च नासिकाग्रम्'; लि. म. ४४. 'घ्राणं गन्धवद्वा
नासा नसा नस्या च नासिकेति साहसङ्कः'; 'वज्रद्रुमः सिञ्जण्डोऽयेति रभसाद् ह्रस्वादिरपि।
शौञ्जण्ड इति तालव्यादिरपि,' अ. टी. २. ६. ८३, २. ४. १०५.

ओष्ठग्राद्यन्तो लुलायोऽपि मरुतेऽपि हलन्तता ।

विद्यात् पुरुरवःशब्दे रुकारसप्रापि दीर्घता ॥ १२५ ॥

१२५. लुलाय=लुलाप (A. c. 2. 5. 4.); मरुत=मरुत्; पुरुरवस्=पुरुरवस्,
उ. ४. २३१ (विषा'पुरुरवः शब्दे रुकारस्यापि दीर्घता, I. O.). 'तथा च विक्रमादित्यकोषः।
मरुतः स्यर्शनः प्राणः समीरो मारुतो मरुत्,' उ. १. ८६.

सप्रात् कुरुणोऽपि दीर्घादिः सैरेयेऽपि च सम्मतः ।

नालिकेर इदन्तोऽपि तथा दीर्घद्वितीयवान् ॥ १२६ ॥

१२६. कुरष्ट = कूरष्ट (I. खरजे षेपि स'मतः?, क, I. O.); नालिकेर = नालिकेरि = नालीकेर (नालिकेर = नारिकेर, नारिकेल, नाहिकेर, नारीकेल, नारिकेलि, नारीकेली, A. c. 2.4. 168 = नालिकेल, Hem. iv. 217.). कुरष्ट, A. 2. 4. 74 ; कूरष्ट, c.

काण्डे शरः शुभं क्षमे शरः श्वलवाणयोः ।

किंशुकश्च शुकश्चापि स्मृतस्तालव्यदन्तप्रयोः ॥ १२७ ॥

१२७. शर (सर, I. etc.); शुभ (क, I. ; सुभ, O.); शरः ; किंशुक = किंशुक ; शुक = शुक. 'विकर्षः पलवाहश्च चित्तपुङ्गवः शरः सरः । सरः शर मर्मभेदी वीर्यशङ्ख, च लज्जहा,' के.

शूनासुङ्गसुरङ्गास्तु दन्तप्रतालव्ययोरपि ।

कोटीशश्चाप्यदन्तप्रस्तु रिभुजः स्वर्गवज्जयोः ॥ १२८ ॥

१२८. शूना = सूना ; सुङ्ग = सुरङ्ग ; सुरङ्ग = सुरङ्ग ; कोटीश ; रिभुज (ऋभुज ?, उ. ४. १२) = (ऋभुजिन्.).

किन्नराश्वमुखौ भिन्नाभिन्नौ दैत्यासुरादिवत् ।

रिष्टारिष्टे अभिन्नार्थे भिन्नार्थे च क्वचिन् मते ॥ १२९ ॥

१२९. किन्नर = and not = अश्वमुख ; असुर = and not = दैत्य ; अरिष्ट = sometimes not = रिष्ट.

वाग्मी (ग्मि-?) वाल्मीकिमित्त्वोल्का सत्वच्छतपतत्रिणः ।

संस्कृतेत्यादिसंयोगिशब्देष्वनुपयोगिषु ॥ १३० ॥

इदं तुल्यान्त (च) रद्वन्दसप्रोन्नयेद् भेदकं क्वचित् ।

यमकादावपीत्येषा चिन्ताऽस्माभिरुपेक्षिता ॥ १३१ ॥

तथा ह्यपश्यदद्राक्षीदित्यत्रार्थं क्रियापदम् ।

अपः पयस्तनूकुर्वदित्यन्यत्र पदद्वयम् ॥ १३२ ॥

१३२. अपः + श्यत् + अद्राक्षीत् = अपश्यत्, अद्राक्षीत्.

इति शब्दभेदनिर्देशः शब्दभेदः समाप्तः ।

अथौष्ठप्रदन्तोष्ठप्रवकारभेदः ।

छन्दारकब्रजबराटकवेदिछन्दवन्दारुवैरिवदरीबिटपान् बिटं च ।
 बिहद् ब्रणौ बरणहं हणबोधधेधबन्धूरुवन्धु, वधिरांश्च बवन्धु दृष्टान् ॥ १ ॥
 बेलाबलौ वज्जलवाज्जलकान् बलीकं बोलं बिलं बलजबालकबालुकाश्च ।
 बेहद्, दृहद्, बहलवाहनवाज्जवन्धु, वस्तं बलिं बनबलाहकबङ्गवीथीः ॥ २ ॥
 बालेयबन्धु, लबराहबकान् बलाका बालुङ्गिकावकुलबुक्कवक्केकाश्च ।
 बारूढवाटवरटानपि बार्वटीरबारुण्डवण्ड, कवरण्डकवर्वटीश्च ॥ ३ ॥
 बाहिनीबनिताबेदिवणिजग्रावारिवण्डरम् ।
 बर्धनीष्टत्रवटकं बरतां बटुकं बिड़म् ॥ ४ ॥
 बासनावासितावस्त्रवीरबासरबागुराः ।
 ब्रीङ्नीं बाणिनीं बीणां बानीरं बानरं बचाम् ॥ ५ ॥
 विहृगाख्यं विशब्दं वाऽप्यथ्यं वा न वेति च ।
 वार्तरूकं वदान्यं वा विद्याद्वाद्यं च वादनम् ॥ ६ ॥
 अथ मध्यपवर्गीयाः कर्वरः कर्बुरोऽवरः ।
 कर्वरी श्वरीर्वारुः सम्बराडम्बरास्वरम् ॥ ७ ॥
 कम्बलं सम्बलेर्वारु शर्वला श्राद्वलोऽपि च ।
 नड्वलाबेलजम्बालशैवालाद्याश्च कीर्तिताः ॥ ८ ॥
 कथप्रन्तेऽथ पवर्गीयवान्तशब्दाश्च केचन ।
 गन्धर्व खर्व गर्वाह्वजिह्वापूर्वश्च दूबर्था ।
 रोलम्बः शतपर्वावा दावीं चार्वीं च दर्विभृत् ॥ ९ ॥
 कदम्बकादम्बनितम्बनिम्बविम्बप्रलम्बाम्ब, विडम्बडिम्बाः ।
 करम्बहेरम्बकुटुम्बकुम्बासुम्बी कलम्बी च स(क?)डम्बिचम्बाः ॥ १० ॥
 जम्बूः कम्ब, रलाबूश्च शम्बः शु(चु?)म्बोऽम्बया सह ।
 शिम्बा लम्बा च वा(चा?)डम्बगोडम्बस्तम्बकम्बयः ॥ ११ ॥
 इति पवर्गीयवकारनिर्देशः ॥

अथान्तस्थीयवकारः ॥

विन्दु, विद्रुमवदान्यविक्रमा विन्त (न्द ?) वन्तं विखुविखु (श्चिव, क) विद्यया ।

व्याघ्रवप्रवरवेरवर्करा वादरो (?) वसिरवारवागुराः ॥ १२ ॥

वामवामनविमानवेदना वानवित्तवमनं विलेपनम् ।

वातवातिकवितानवर्तनोवर्तिवेतनवसन्तवृत्तयः ॥ १३ ॥

वार्ताविच्छित्तिवृत्तान्तवितण्डाश्च वितुन्वकम् ।

विकटो वेकटो वुप्रष्टि विंष्टि विंष्टरवेन्नम् ॥ १४ ॥

वक्षूरो वक्षुरौ वक्षौ वेक्षितं वक्षभोऽपि च ।

विदेहो विग्रहो वह्नौ वह्निर्वह्निविहायसः ॥ १५ ॥

वह्निं विकचो वीचि वर्चोवञ्चकवाचिः ।

वन्धूकं वीवधं वेधा विधाविधुवधूटकाः ॥ १६ ॥

दिवेको वणकं वेणी वीणाविपणिवेणवः ।

विषाणं वीरणं वाणो वपा वाघो वपु वयः ॥ १७ ॥

वैशाखो विशिखो वाढं व्यूढं वष्पं विषं वृषः ।

विषयं वर्षणं वीजं वाजं वृजिनवर्जने ॥ १८ ॥

व्यजनं व्यञ्जनं वज्रं वैजयन्ती विशारदम् ।

व्यालवङ्गलवत्सौकवौपि (त्रौहि?) लावात्तिको वली ॥ १९ ॥

वालो विचक्रिलो वङ्गं विडङ्गं वेगवर्णनम् ।

वेधसा वासितं वेशवैश्यविश्ववेश (ल्ल?) यः ॥ २० ॥

विश्वविस्त्रस्तविशिख (प) वंशव्यसनवासवम् ॥ २१ ॥

वायसो वाहसो वासो वौभत्सो वसति वसु ।

विदारौ वठरो वीरुदित्याद्यन्तस्थवादयः ॥ २२ ॥

इति आदिदन्तोष्ठराः ॥

अथापि मध्यदन्तोष्ठराः कथ्यन्ते केचनाऽपरे ।

देवकः सेवकावुत्तप्रावाराः प्राध्मरोऽपि च ॥ २३ ॥

तन्तुवायः प्रवरको गोविन्दः आवणोल्लणम् ।

अध्वा मद्वा (वध्वा, क)युवाऽथर्वा मघवा खर्व (शक्?)पर्वणी ॥ २४ ॥

(दन्तोष्ठ्याः समुदाहृताः)

अवावादिविधानाच्च संप्रसारणतोऽपि वा ।

इत्येतदादयः शब्दा अभेदेऽत्र विनिश्चिताः ॥ २५ ॥

ओष्ठप्रदन्तौष्ठप्रयोरत्र धात्वर्थादिविशेषतः ।

यदि स्यादनयोः कापि कादाचित्को व्यतिक्रमः ॥ २६ ॥

इत्योष्ठप्रदन्तौष्ठप्रवकारनिर्देशः ॥

अथोष्मभेदः ॥

अथ तालव्यमूर्धन्यदन्तप्रानामपि लेखतः ।

शषसानां विशेषेण निर्देशः कियतेऽधुना ॥ १ ॥

श्यामाकशाकशुकश्रीकरशौकशूकशालूकशङ्कुशकशङ्करशुक्त(क)शु(श)काः ।

शौटीरशाक(व?)शकटाः शिपिविष्टशिष्टशाखोटशाटकशटीशटितं शलाढुः ॥ २ ॥

शीतञ्च शातशतशातनशंच(शम्भ)शम्भशम्भूकशम्भरशुना च(श्च?)शिवा शिलीन्धुः

शोभा शुभं शरभशौभरशुम्भशम्भु श्वम्भाणि शुभ्रशरदौ शकुनिः शकुन्तिः ॥ ३ ॥

१. ३. शोभव, W. But comp. Madhava शोभ्य कतथने बाह्यलकादरः शोभरः

शालाशिलाशकुलशाद्वलशालुशेलुशादूर्लशूलशवलाः शमलं शृगालः ।

शेफालिकाशितिलशृङ्खलशैलशैलशेवालशल्यशलशम्बलशर्वलानि ॥ ४ ॥

शालालुशालुशलिशालमलिशुक्तशुष्कशुल्कानि शिल्पशलभौ शललं शलाका ।

ओणिः शणः (शङ्क)श्रवणशोणितशोणशाणश्रेणीश्रुतश्रयणश्रूत्यश्ररख्यशङ्काः ॥ ५ ॥

शोचिः शचौशुचिशयः शक्रशर्मशौर्णश्रीपर्णशोयशपथश्वय(य)शखडशौडाः (शखटाः)।

श्रेयः श्रमः श्रमनशोधनशक्यशाक्यशखिल्यशल्ललशमीशुनकाः श्रविष्ठः ॥ ६ ॥

शाखाशिखाशिखरशेखरशङ्खशापशम्पाशिफाशफरशेफशफाः शिखण्डः ।

शृङ्गारशृङ्गशरावशरारिशारिशाराः शरावशवरश्च शिरं शिरश्च ॥ ७ ॥

शरीरशालाक(र)शरारुशै(शा)रुशोभाञ्जनश्रावणशदाम्बुद्राः ।

शनिः शनैः स्त्रीपदशिशुश्रीधुशुद्धान्तशान्ताः शितिशौर्यशौण्डाः ॥ ८ ॥

शोठः शुण्ठौ शठः अठश्चित्तश्रोत्राणि शर्करा ।

शक्रोर्शर्वरौशक्तिश्रुतिश्रुतानि शष्कुली ॥ ६ ॥

शान्तं श्वेतं शिविश्वावशङ्क, श्वययुषाकिनो ।

शिक्षः (क, ः, W.) शोकश्च शुल्बं च शालीनश्च शिलीमुखम् ॥ १० ॥

शृणुं श्लाघा च शौघश्च शिष्यं अह्ना च शिंशपा ।

श्लोनाकः शूरणः आणा शिच्चा श्यामा च श्वेदधिः ॥ १ ॥

इति आदितालव्याः ।

उशोरकाश्मोरककिंशुकांशुकं किशोरकिंशासकशेरुकौशिकम् ।

अलाश्याशोककृमानुकाश्वपा यशःपिशङ्गाश्वपिशचरश्मयः ॥ १२ ॥

निशान्तवेशन्तविशालपेशलं विलेश्याश्वत्यनिशौयविंशतिः ।

विशङ्कटश्चानुश्याश्याश्रयाः सहोपशल्याऽशनकाशिताश्विनैः ॥ १३ ॥

निशितं पिशितं प्रश्नं (अः)पिशुनो दशनोऽपि च ।

उशना लघुनं वेश्म कश्मलं विश्वमश्ववत् ॥ १४ ॥

अश्यावश्यायविशिखविशाखाविशिखां(पां)श्ववः ।

विशदः पाशकः पार्श्वं विश्रामश्चेश्वरोऽश्वनिः ॥ १५ ॥

इति मध्यतालव्याः ।

ईशप्रकाशकुशकेशविकाशकाशमाकाशकौशकपिशानिशपाशपेशि ।

तिंशाशतादृशदृशः सहशो विनाशकौनाशकर्कशदिशो दशदेशदाशः ॥ १६ ॥

क्रोशाशुलोमशपलाशनिवेश्लेश्लोशप्रवेशपरिवेशविशश्च वेशः ।

पशुः पशुः परशुरंशुरुपांशुपांशुनिस्त्रिंशदंशविवशा मशवंशविंशः ॥ १७ ॥

वालिशः कुलिशो राशिर्वराशिर्वडिशो भृशम् ।

अपभ्रंशः पुरोडाशो विमिश्रोऽश्विरनेकशः ॥ १८ ॥

दर्शः स्पर्शः स्पशोऽमर्शः कर्शो वाशानिशे कशा ।

आशादशोवशौकाशौविनिवेशः प्रतिष्कशः ॥ १९ ॥

इति अन्ततालव्याः ।

शौरि सुरारौ शिव एव शर्वः शूरः समर्थे भव एव शालः ।

शमः प्रशान्तौ शकलं च खण्डे शक्यत् पुरीषेऽजगरे च शीरः ॥ २० ॥

मूर्धन्यजेप्रभयो वंश्यः करिण्याञ्च वशाऽश्रुणि ।

अश्रं वेदे च कर्णे च श्रुति दाशश्च धीवरे ॥ २१ ॥

इति व्यवस्थातालव्याः ॥

शिशपा शाश्वतं श्वश्रूः श्वशुरः शिशिरः शिशुः ।

शिश्राशशश्म शानानि शशी शश्वत् कुशेशयम् ॥ २२ ॥

शुकः शिन्विश्च काशीशस्तथा शीतशिवोऽपि च ।

तालव्यशद्वयद्युताः कियन्तोऽसौ प्रदर्शिताः ॥ २३ ॥

इतुप्रभयतालव्याः ।

तालव्या अपि दन्तग्राश्च शस्वशस्वलश्रूकराः ।

रशनाऽपि च जिह्वायां शृगालः कलशोऽपि च ॥ २४ ॥

इति तालव्यदन्तग्राः ।

आश्वासः शासनं शास्त्रं शस्त्रं शास्ता शरासनम् ।

तालव्यानन्तरं दन्तैः शब्दाः केचिदुदीरताः ॥ २५ ॥

इति तालव्यशकारनिर्देशः ।

षट् षण्डः षटिका षष्टिः षोढा षोडंश्च षोडश ।

षालवश्चापि षण्डाली षुक्किः ष्कन्मि विपूर्विका ॥ २६ ॥

इति आदिमूर्धन्याः ।

३. २६. षोडन्+च = षोडंश्च. षालव = षाडव. The root षुक्कि is variously written षक्कि and षक्क. ष्कन्मि is my correction for श्रूचिः विष्कन्मि etc. p. 8. 3. 77. It may be श्रुतिः विष्कन्मि; 88.

विष्कन् निषङ्गोऽपि च भूषणेषणं पाषाणरोषाणविषाणभीषणम् ।

पाषण्डकृष्णान्डनिषेकमूपिकं गवेषितं निष्क्रमदूष्यमेषिकम् ॥ २७ ॥

३. २७. रोषाण not in W. etc. I have remarked रोषण in the Nanartha is clearly रोषाण.

पुष्पाभिषेकौषधयोषिदीषदेध्यत् तुराषाड्विषुवन्निषेधः ।

दुःषेधमेषजत्रकषायपौषणं हृषीकमीषया च विषादवर्षणे ॥ २८ ॥

३. २८. The copies read ईषद्वत्तुराषाड्विषुवन्.

रोषयो वष्म भौष्मोष्मनिषादाषाढगोष्मदम् ।
 अभिषङ्गो निषङ्गश्च वु(शु?)ष्मवार्धु पिको हृषत् ॥ २८ ॥
 दूषिका चपकः प्रेष्यो भाष्यं च धिषणेषणम् ।
 श्रपतः परिपत् पर्षत् तुषारोपरमर्षणम् ॥ २९ ॥
 वास्तोष्पति दिविषदो दुष्पोडश्च वहिष्कृतम् ।
 निष्कटं निष्क(किष्कु?)मस्तिष्कं पुष्करं दुष्करोषरौ ॥ ३० ॥
 तुष्कमुष्कविष्कम्भनिष्कनिष्कलपुष्कलम् ।
 वस्तिष्कं वष्कनिष्पावजेष्टनिष्ककविष्णम् ॥ ३१ ॥

इति मध्यमूर्धन्याः ।

२. २२. वष्क गतौ, कवि. विष्णय = भोजन, p. ८. ३. ०९.

पेयूषयूपपीयूषगरुडूषाङ्गूषविप्रुषः ।
 वातरूषोऽत(ट)रूषश्च प्राट्टपौरूषपूरूषाः ॥ ३३ ॥
 हनूषः कलमषः पू(ऽरू)षोऽभुत्रपसू(सू)षा मनौषया ।
 हेषा ऋषा जिगौषा च स्रूषा निकषया सह ॥ ३४ ॥

२. ३४. हनूषो राक्षसः, अरूषः सूर्यः, उ. ४. ७२. नूष and स्रूष प्रसवे, घातु.

रोहिषो महिषोन्मेषप्रमोषामिषमारिषाः ।
 ष(क)लमाषोष्णीषकुलमाषमाषमेषमिषं स्रषा ॥ ३५ ॥
 किलिषं कलुषं चापस्ताविषं चाविषं विषम् ।
 तविषी तपुषी रोषट्पातोषतुषत्विषः ॥ ३६ ॥
 अभिलाषो भ(म)षो म्रषः पुरुषव्यतिषेधवः ।
 मञ्जूषा निकषा द्वेषो दोषः कोषः कषः क्षपिः ॥ ३७ ॥

३. ३७. व्यतिष (१. ८. व्यतिषाते, व्यतिषते, etc., p. ८. ३. ८७, १. ३. १४.) + इष्-

उषा बुषट्पयोषवेषास्तर्षभूषर्षयः ।
 हर्षो वर्षश्च संहर्षः कर्षः कर्षूः प्रुषः स्रुषः ॥ ३८ ॥
 अम्बरीषं करीषं च तरीषं च पुरीषवत् ।

निष्पेषोऽलम्बः पौषो घोषः शेषः फलङ्कषः ॥ ३६ ॥

इति अन्तमूर्धन्याः ।

३. ३६. तरीषो नौः, उ. ४. २६. फल'कष may stand for फल'कष or कल'कष, but none of these come under p. 3, 2. 42.

श्रीषं शिरीषं शुषिरं श्लेषः श्लेषा च श्लेषौ ।

विशेषः शोषणं शष्पं शिष्यशैलूषशौष्कलाः ॥ ४० ॥

इति तालव्यमूर्धन्याः ।

तालव्यशादयः प्रोक्ताः कथ्यन्ते दन्तप्रसादयः ॥ ४१ ॥

मुषूतिः मुषमा सर्पिष्टरं चापि मुषुप्तकम् ।

मुषीमं च मुषेणश्च मुषन्धिः सर्पपोऽपि च ॥ ४२ ॥

इति दन्तमूर्धन्याः ।

तालव्यान्ताश्च स्त्रु(दु)ष्पाशशी(श)ष्पाशष्टषदंशकाः ॥ ४३ ॥

(तालव्यान्ताश्च मूर्धन्याः) इति मूर्धन्यनिर्देशः ।

सार्धः सुधासलिलसुन्दरसिन्दुवारसिन्दूरसान्द्रसिकतासितसेतुस्त्रुताः ।

सालूरस्त्रुरसरकस्त्रुसौरिस्त्रुरिस्त्रुरस्त्रुराः समरसारसमीरसीराः ॥ ४४ ॥

सौवीरसागरसरित्सुतसारमेधाः सवित्समित्सकलसिङ्गकसौविदक्षाः ।

सादः सदा सपदि स्त्रुदसदःसरण्डाः स्त्रुदः स्त्रुरः सवनसौवनसतस्त्रुत्वम् ॥ ४५ ॥

स्वामी समः समयसामग(ज)सामिधेनीसोमाः समूहसमवायसमुद्रसाम ।

सौमन्तसौमसिमस्त्रुमसमानस्त्रुद्य(त्य)गः स्त्रुच्छं समूदसरटस्त्रुनसानुस्त्रुतुः ॥ ४६ ॥

स्थालः स्त्रुणिः सरणिसारयिसिक्व(क्त)सक्थिसिक्थाः समूहनसमाजसमीकस्त्रुर्थाः

स्त्रुैरं सरः सचिवस्त्रुचनस्त्रुचिसव्यसेव्यानि सप्तसदनस्यदस्त्रुपसर्पाः ॥ ४७ ॥

सायं स्त्रुतं सायकसङ्गस्त्रुदसिन्धुस्त्रुर(ज)स्त्रुवसमित्सहदेवसर्गाः ।

सेकस्त्रुजौ सेवकसेवसन्तः सत्वं च सातिश्च सखा सुखं च ॥ ४८ ॥

सनातनस्यन्दनसाधनानि संस्कारसैरेयकसर्जसर्पिः ।

ससावरौ स्त्रुदतसङ्गलौ च सर्वं च साक्षी सविता च स्त्रुक्षणी ॥ ४९ ॥

सैरन्ध्री च सिनीवाली सारङ्गः स्वप्नसाम्प्रतम् ।

स्नायुः स्नेहः स्नुही सङ्गः सरघा सौरभं सभा ॥ ५० ॥

इति आद्यदन्तग्राः ।

वासरासारकासारकेसरत्वसरामुराः ।

वेसवारः परिसरो मस्त्रकुसुमासनाः ॥ ५१ ॥

प्रसादापसदासन्दीप्तासङ्गास्त्रवदस्त्रवः ।

प्रस्त्रनं प्रसवो लास्यमास्यं प्रसभरासभौ ॥ ५२ ॥

अवसायः किसलयं कुस्त्रलं च विकस्त्ररम् ।

मस्त्रणं प्रासनौ (नो or को)वासौ भस्त्राकस्त्रिकवस्त्रराः ॥ ५३ ॥

अमावास्या प्रतिसर्गः प्रसरोऽवसरोऽपि च ।

वसन्तश्च प्रसारश्च मसारश्च रसाञ्जनम् ॥ ५४ ॥

वसुधाव्यवसायास्तवसनव्यसनानि च ।

तमिस्त्रं वास्त्रघस्त्रोस्त्राजस्त्रविस्त्रम्भवासिताः ॥ ५५ ॥

इति मध्यदन्तग्राः ।

कैलासलालसकिलासविलासलासकार्पासहासकलासनिवासरासम् ।

न्यासांसभासमसिकीकसकंसहंसध्वंसस्त्रकुंसपनसासुवसुप्रयासाः ॥ ५६ ॥

निर्यासप्रासवीतंसोत्तंसालसमलौमसाः ।

कुम्भीनसस्तामरसं वासञ्चमसचिकसौ ॥ ५७ ॥

व्यासावभासदिवससुरसावासवायसाः ।

वाहसः पट्टिसो वासवासासिमिसिपुक्कसाः ॥ ५८ ॥

इति अन्तदन्तग्राः ।

स्त्रत्वाचिकित्वाप्सरसो शुभुत्सुर्विधित्वितं मत्सरवत्सरं च ।

वात्सप्रायनोत्पारणमत्सप्रेदित्सुशुत्सोत्सवोत्साहविवित्सुकुत्साः ॥ ५९ ॥

कृत्स्नं च लिप्तुस्तत्स्त्रजप्रसुत्स्निर्भत्स्नोत्स्त्रयाः ।

वीभत्साऽभीप्सितोत्पित्सुसमुत्सेकोत्सुका अपि ॥ ६० ॥

इति संयुक्तदन्तग्राः ॥

संसारसारससरीरूपसस्यसास्त्रासारस्वतानि सरसी च समञ्जसं च ।

स्वस्वा च साहससहस्रसहःसमासाः सामस्तप्रसंस्करणसौसकसम्मतानि ॥ ६१ ॥

सस्यकः साध्वसं सङ्गसुकः सारसनं तथा ।

अमी दन्तप्रद्वयोपेता जङ्गभेदेऽत्र दर्शिताः ॥ ६२ ॥

इत्प्रपञ्चभेदः ।

अथ लिङ्गभेदः ।

आकाशकाशकुलिशाङ्ग, शकोशकेशकाशीशकौकसकुशाः कणिशोपवासौ ।

कर्पासवैश्वङ्गिशांश(स)वतंसतं(हं)सपीपास(यूष)कंच(स)रसमांसविसोपदंशाः

निर्थासरासचमसोद्यमपि(चि)क्रसानि सन्तानशङ्खमुखैन्ध्रवसङ्गमानि ।

सौधश्मशानशयनाश(स)नम्रूकशल्यमूलानि शुल्कशफशेफसमीपशब्दाः ॥

स्वानं शिनं किसलयं शकटो वसन्त-

वेशन्तशेषशकलाः शकर(सरक)श्वपुच्छम् ।

पुष्पं सटः सरटस्तरुपटपाटशङ्ख-

श(स)ङ्गारसंक्रमशरावसलाश्वलापाः (शलाः सलोमाः) ॥ ३ ॥

आसारवासरवशीरशीरशीरशो(सो)शीरशेखरशराः शिखरं तुषारः ।

संसारशारशिश्निराणि सरासनाश्च कासारकैसरकुन्दरकन्दराणि ॥ ४ ॥

कोटीरकोटरकडङ्गरसङ्गराणि क्षीराक्षराधरयुगन्धरकन्धराणि ।

धौरान्धकारसविहारसुता(ना)रनारकेनारकूवरनिघट्टरगह्वराणि ॥ ५ ॥

कन्दा(की)रुदारुदरतोमरचामराणि हिण्डौरजीरवरपिञ्जरपञ्जराणि ।

मञ्जीरमञ्जिरकठिञ्जरपारवारप्रावारवैरगरवागरनागराणि ॥ ६ ॥

सौवीरसङ्करमदारपदारपौरपाटीरवार्दरुदोरशम्बराणि ।

आङ्खराखरसनूपुरकर्णपूरकपूर्परपार्धर(पर्यर)सकपर्कूर्पराणि ॥ ७ ॥

धाराङ्कुरप्रतिसरावसरप्रकारसीत्कारसीकरनिकारमसारसाराः ।

कान्तारतारतिमिरान्तरत्न(द्रु)रतीरपङ्कारकारसमराजिरवैसवाराः ॥ ८ ॥

अङ्गारमन्थरपरम्यरविष्टराणि सिन्दूरपुष्करमरुष्करनिष्कसुष्कम् ।

मृङ्गारह्वारजठरोषरगण्डशैलकीलकीलकबलानि कलापको(पू)लम् ॥ ९ ॥

शीलप्रवालवलयोपलमूलकानि कङ्कालमङ्कलहलाहलचक्रवालम् ।
कोलाहलं हलकुहलकालकूटकिङ्कालसालकललानि खलं खलीनम् ॥ १० ॥
द्वलाङ्गुलोत्पलपलालतमालमालसञ्चालनालमलकामलकुण्डलानि ।
लाङ्गूललाङ्गलकपोलकपाक(ल)पालजञ्चालजालपटलालकजाङ्गलानि ॥ ११ ॥

विदलं कदलं भालं कमलं तलिनं तलम् ।

मालकं तिलकं तैलं पललं पल्लवं फ(प)लम् ॥ १२ ॥

पुलकं फलकं कालं पुलिनं नलिनं नलम् ।

मलयं प्रलयं मोहं लोहितं मुसलं सलम् ॥ १३ ॥

चघालं शवलं शल्कं किञ्चल्कं वल्कवल्कले ।

कुलकं कूलकं कोलं खोलकं चावचूलकम् ॥ १४ ॥

अर्धचर्चकूर्चकवचानि निकुञ्चकुञ्जपुञ्जध्वजा व्रजल(न)ताम्बुजमूर्जद्वयाः ।

कन्दास्यदद्रवविनीतवितानवित्तिपीनोपनीतनवनीतसुवर्णचूर्णाः ॥ १५ ॥

भावापरान्त(क्षण)पलितवतटन्तकुन्तपिटाब्जमेघटपणानि समूषकानि ।

उत्कोचकुक्कुटविटा विटपः कुटश्च वज्रं धनुश्च वक्त्रमेचकचकपीठाः ॥ १६ ॥

विडङ्गकालिङ्गदङ्गदङ्गदङ्गवराङ्गवाराङ्गनिदाघसङ्काः ।

भालङ्ग(भालाङ्ग)वर्चस्कावलीकवक्त्रं छत्रं सहस्राव्ययमध्यमं च ॥ १७ ॥

मुहूर्तमुद्यानभगान्दमानसिङ्गाणकोद्योगपरागपूगाः ।

वातायनैरावतहस्तसुस्तडुस्ता व्य(भ)यं मस्तकमुखके च ॥ १८ ॥

कोष्ठः प्रकोष्ठः कमठो मकुष्ठः शिखण्डकोदण्डपिचण्डपिण्डाः ।

कूष्माण्डकारण्डकरण्डकुण्डा वरण्डवारुण्डशरण्डशौण्डाः ॥ १९ ॥

भण्डारण्डकाण्डानि तरण्डगण्डगाण्डौवमण्डानि च गाण्डिवं च ।

प्रकाण्डदण्डावपि खण्डषण्डौ सताण्डवं मण्डपतण्डकं च ॥ २० ॥

करककोरकपाटकनाटकं कटककङ्कटकन्दुकमोदकम् ।

नरकटङ्कविटङ्ककुटीरकं सवकपङ्ककरङ्ककरौरकम् ॥ २१ ॥

चुरकपचकहारकहीरकं प्रियकरोककडङ्ककवञ्चदम् ।

ककुददोहदहन्दगुदाबुदं कुमुदतोयदकुन्दकुसीदकम् ॥ २२ ॥

नलदपारदकुट्टिमदैवतं रजतदैवदिनार्वाटकवटम् ।

कुणक(प)दौपककञ्चु, कवञ्चु, कं कसुकवालकबोलककौलकम् ॥ २३ ॥

पिनाकपिण्याककिरीटकूटकिराटमृङ्गाटककण्टकानि ।

अष्टापदं पातकपार्श्वहेमन्नाङ्गं च राङ्गं च मखो मुखं च ॥ २४ ॥

वल्मीकवर्णकपिटार्गटविस्वप्रकौपीनवञ्चुनिधनानि धनं निधानम् ।

द्रूपताम्बरौषचषकायुधगूययूथप्रोथानि तीर्थहरिचन्दनकुङ्कुमानि ॥ २५ ॥

प्रग्रीवगोमयकवाटपटाः पटोलप्रान्तायुतप्रयुतभूतशताशतङ्काः ।

स्नेहो गृहं महिमहेमहिमाः समुच्छतापिच्छकच्छपटा(पणवाः)पटहार्मधर्माः ॥

स्तम्भः शुभं ककुभकौस्तुभजम्भधूपस्तूपापजापकुतपानि तिपः सदीपः ।

द्वीपोलपौ लवणकङ्कणवाक्षु(चाटु)मथ्यक्षेमोद्यमानि धमनौदनजीवनानि ॥ २७ ॥

सूत्रं सबस्त्रमु(सु)खनेत्रपवित्पत्रपात्नीवशाद्रवहरिद्रववध्ररन्ध्राः ।

स्थानं कवन्धकुसुमस्रवलोमगुल्मचौमाव(नु)मानशतमानविमानगुल्फाः ॥ २८ ॥

तङ्गागं निगडं नौडं नडं क्षेडितसुलसुकम् ।

मासमाषकपङ्क्तानि वर्हगेहेन्धनानि च ॥ २९ ॥

लशुनं लाञ्छनं ग्राममनीकं घासमानकम् ।

यौवनं पविकं हावं पारावारोर्ध्वगैरिकम् ॥ ३० ॥

आमिषं सुषलं माषं यूषं वर्षं च दूषणम् ।

भूषणं निकषः कर्षः कषायो विषमौषधम् ॥ ३१ ॥

करीषकार्षापणवारवाणवाणव्रणद्रोणरणाः पुराणः ।

भाणः किणः क(को)ङ्कणकोणशाणाः सतोरणव्राणपरीरणाश्च ॥ ३२ ॥

जौवातुकुस्तम्ब, रुवास्तुकम्ब, कसेरुशीघ्र, मधु सिन्धु(सीघ्र)सानु ।

कमण्डलु जानु पलाण्ड, हिङ्ग, स्थाणुस्तथाणुलिततडः सजन्तुः ॥ ३३ ॥

वरणं मरणं लोष्टं प्रस्थं कुल्मं(रुफं) सपल्लवम् ।

पुनपुंसकशब्दानां रचनेयं सुनिश्चिता ॥ ३४ ॥

कामः कुकूलबलमोलकुसुम्भसारमित्तध्रुवाः कुशदुरोदरकुक्ष्युक्ताः ।

दिष्टाधरार्धमलकुण्डलपुण्डरीका ऋक्षप्राक्षसत्वपिठराग्रयुगालकानि ॥

नन्दनं वजिनोद्देशस्त्रीवौघाच्च (प्र, I.) रोहितम् ।

लिङ्गव्यवस्थासहिताः शब्दाः केचित् प्रदर्शिताः ॥ ३६ ॥

इति पुं नपुंसकलिङ्गसंग्रहः ॥

36. These are m. and n. I shall give a full account under वर्धमनी, p. 2.
4. 31. Comp. अ. ३. ५ ३२-६ and लि. लि. ३८-४४. 34-6 give words which are masculine or neuter according to sense. Vardhamana reads पिधान for निधान, चरक for करक, पञ्चकं and मञ्चक for कञ्चुक and वञ्चुक, etc. The two lists also differ in good many words.

भस्मातकं कुवलसामलकं चणालपात्रप्रणालकलशाढकमण्डलानि ।

वाटं कवाटपुटदाडिमकन्दलानि विद्याद् विभीतकहरीतकपौरुषाणि ॥ ३७ ॥

कपालं शललं पेटं कटाहं पि(वि, I.)टकं कटम् ।

वटं तटं मठं ताडं खनदीवदुदौरितम् ॥ ३८ ॥

३८. These are n. like ख and f. in व like नदी. Comp. लि. लि. ५२-३.

धस्तूरकन्दरविषाणविडङ्गतालजम्भाः कुथप्रतिसरार्गलमृङ्गलाश्च ।

मुस्तस्फुलिङ्गनखरान् सह मन्दिरेण सन्दर्शिताः कतिपये निपुणैश्च भावत् ॥ ३९ ॥

३९. These are m. n. and f. in आ. Comp. लि. लि. ५१-२.

गण्डूषवर्तकवराटकहार(ल)कौर(ल)व्रीडाः सटः सटरको(सरटको)वरटः सन्धुङ्गः

उत्सङ्गगर्भभुजजागरगर्जवाणाञ्जालादयः सरभसः छसरश्च भावत् ॥ ४० ॥

४०. These are m. and f. in आ. Comp. लि. लि. ४९.

वेतसो वृश्चिकः सारः शफरः शल्य(ल्ल)को घटः ।

शाटकीटौ कणस्तूषः कथिताश्च नदीसमाः ॥ ४१ ॥ — लि. लि. ४८.

वडिशं ताडकं ताडं कोडं नौडं च पाटलम् ।

लट्टं (च) वणिजप्रमन्दुरं रसनं विश्वमर्गलम् ॥ ४२ ॥

नपुंसकत्वेऽप्येतच्च मालावत् परिकीर्तितम् ।

४२. १. These are also f. in आ. ताडक and ताड are probably used = तालक, ताल = lock. Comp. vernacular ताला. लि. लि. ४६-५० give तारकं तारं for ताडकं ताडं and लट्टं for लट्ट.

षष्ठ्याः परा सुरा शाला सेना श्वाया निशाऽपि च ॥ ४३ ॥ — पा. २. ४. २५

स्त्रीत्वेऽपि वनवच्चैतत् स्थान् नदीवदथोच्यते ।

आस्थानं नगरं स्थानं स्थालं च पटलं पुरम् ॥ ४४ ॥ Comp. ति. लि. ५०.

इति लिङ्गरूपभेदः ॥

श्रीसाहसार्द्धरचितप्रमुखासु गद्यपद्यप्रबन्धरचनासु वितन्वतैव ।

बुधत्पत्तिमुज्ज्वलतमां परमां च शक्तिमुल्लासिता जगति येन सरस्वतीयम् ॥ ४५ ॥

निःशेषवैद्यकमताम्बुधिपारदृष्ट्वा शब्दागमाम्बु रुहखण्डरविः कवीन्द्रः ।

यत्नान् महेश्वर इमां निरमात् प्रकाममालोच्यतां सुकृतिनस्तदसावनर्घाः ॥ ४६ ॥

नामपारायणोणादिनिरुक्तौ विक्लिप्तः ।

शब्दवर्णविधिश्चातः सन्दर्भो ह्येष साधुभिः ॥ ४७ ॥

कर्तुं चेतश्चमत्कारं सतां हर्तुं विपर्ययम् ।

संशयं च निराकर्तुं मयमस्मत्परिश्रमः ॥ ४८ ॥

छन्दोऽनुप्रासयमकश्चे पचितेषु निर्णयः ।

एष्वेवास्थोपयोगश्च कवितु ज्ञातुरेव च ॥ ४९ ॥

इति श्रीसकलवैद्यराजचक्रमुक्ताशेखरस्य पद्यगद्यविद्यानिधेः श्री
महेश्वरकृतौ विश्वप्रकाशे शब्दभेदप्रकाशः परिसमाप्तः ॥

NOTES.

N. B. Forms of words, which I regard as misreadings are mostly given under the proper words such as पाच under पीय, but in some cases such as अतिकथा, the notes are given under rejected forms.

अ'य. A. also distinguishes अ'य and अ'स. A. II. 9. 89. and II. 6. 78.

अ'य. W. also "dress, decoration" on the authority of Dharami. "अ'य-वेशे च रश्मौ स्यात्". वेश, however, is probably a misreading for वेश.

अ'युक्. युक्तवस्त्रे, Sha.

अ'स. "अस्त्री", A. 2. 6. 78.

अ'हति. त्याग is used in the sense of दान not 'abandoning', W. See u. s. iv. 62, A. 2. 7. 29-30.

अकूपार. कसठ of Tri. is apparently used in the sense of कूर्मराज. Comp. however Ni. IV. 18.

अक्ष. (u. s. III. 65). अक्षो रक्षाक्षजातान्मन्त्रहारेषु पाशके । सपे विभीतके तार्क्ष्ये चाक्रकषे भवेत् पुमान् । स्त्रीव'सौवर्चसे द्रुतथ इन्द्रियेऽपि निगद्यते, शब्द I. 1512.

अक्षत. A. II. 9. 47 'लाजाः पु'युष्मि चाक्षताः'. So Hem. III. 65 'लाजाः स्युः पुनरक्षताः'

अक्षर. 'अपासार्गे', Hem. for 'अपवर्गे', Hem. A., I. 2053. W. follows Hem. Hem. III. 71 gives अक्षरिन् = वर्षा apparently from अक्षर = water. 'अक्षरं न द्वयोर्ब्रह्मवर्षयोर्ना हरे हरौ', शब्द.

अक्षीव, 'च शिरे', Vis. ; 'वासरे', Vis. A.

अगस्ति. 'वङ्कसेन', Med. Only here.

अग्राध. 'अस्याध', Vis., Vis. C., Hem. A. 'अस्ताध', Hem. अक्षुद्य, Vis. A. Comp. vernacular अयाओ, अयाइ.

अगुरु. 'जोङ्क', Med. 'वंशिकागुरुराजाहं लोचं कमिजजोङ्कम्', A. II. 6. 1 6.

अग्निमुख. A. II. 4. 42 'अग्नीमुखी भङ्गातकी त्रिषु'.

अग्निशिख. 'कुसुम्मे कुङ्कुमे दीपे वायुऽप्यग्निमुखो मतः । लाङ्गलिकं प्रा विषलप्रायां भवेद्-ग्निशिखा स्त्रियाम्' शब्द.

अग्निहोत. Hem. III. 500 'अग्निप्राधानमग्निहोतम्'. This only in W.

अङ्ग. आगस् for अङ्ग, I. 2810. स्थान=एकादिगणनान्यास, Mahendra.

अङ्गति, Hem., u. s. iv. 61. अङ्गति, Med., Med. A. अर्द्धति, I. 2810.

अङ्गपाली, Vis. A. अन्धपाली, Vis. कोटिषाट्कयोः, I. 2810. वेदिकाख्यगन्धर्वे,
Vacaspatya. कोटी = a plant, W., B. and R. स्मृक्षा = देवी = कोटिवर्षा, A. 11. 4. 133.
Also कोटिमववर्षा, Pada candrika. कोटि is not given as a separate word. See also
Vacaspati as quoted by Raya mukuta and Nilakantha.

अङ्ग. सङ्गम, Med. for संभ्रम I. 2810. अङ्गा नीट्टिद्विषे सुप्रः, I. 2053. मद्देषु, I. 2810
for गद्देषु, Med. This is the preferable reading 'मदस्याने गद् इति काचिन् मेदिनी' शब्द-
कल्प. W. and Vacaspatya give गद् not मद्.

अङ्गज. अङ्गज' रक्तो, Mahendra for सुन्दरे च, Hem.

अङ्गद. 'अङ्गजा,' Hem. The mistake is palpable.

अङ्गारित, The second line in Med. is wanting in I. 2810 etc.

अच्युत. सर्गे, Hem. for स्वर्गे, Hem. A., I. 2053. द्वादशसर्गयुक्ते कावेप्र, Vacaspatya.

अज, Anek. A. 'हरच्छागाच्युतायजे,' Anek.

अजिर, W. and B. and R. give दर्दर = frog. Taranatha omits this and some
other imports. The neuter use of अजिर seems to shew दर्दर is used here in the
sense of यामजाल.

अञ्जन. W. and B. and R. consider 'अन्तौ' loc. of अन्तु night. I regard it as loc.
of अन्ति = anointing. अञ्जे, Vis.

अट्ट. च शुक्ले, 1807 for चतुष्के (= Dry, W.).

अण्डीर. 'शक्तो निरण्डश्चाण्डीरौ,' I. 1575, 993. विशिष्टसामर्थ्यं प्रवति पुरुषे, Vacaspatya.

अतिकथा, Hem. after अनीकस्य and before उद्हरयि. इतिकथा, Hem. A., I.
2053, Med., Vis. This is properly an expression इति कथा and not one word
No kosakara uses it as an adjective. German dictionary and Taranatha follow
Wilson.

अतिथि. प्राशुषिक = प्राशुषिक. क्रुध्यागन्तो, Mahendra, गृह्यागतौ, Hem.

अतिशुक्त. निष्कल = seedless, barren, W., B. and R. I think it is = निःसङ्ग of
Med. i. e. निःसृष्ट.

अट्टप्रह. चित्तमेखल is apparently used in the sense of कालकण्ठ = राट्टप्रह, Hem.
iv. 398 and not peacock. अट्टप्रह, W.

अथर्वणि, Med. corrected into आथर्वणि, Med. A. आथर्वणि, I. 2810. W., B.
and R. and T. give अथर्वणि on this authority. I prefer आथर्वणि of Hem., Vis.

अदिति. 'अदितिश्च स्त्रिया' मूलावच्छेदके देवमातरि' यन्द.

अद्भिः. इन्द्रः for इन्द्रः, Anek. A. 'अद्भिः पुंसि इन्द्रो ग्रीवे मानभेदे च भास्करे' यन्द.

अध्यक्ष. समर्थे, Anek, corrected into समर्थे, Anek. A.

अधूत. ईश्वर = शिव, W., B. and R. I think it is = ससृज. Comp. Dharaṇi.

अध्वन्. All mss. read 'स्कन्ध' not 'स्कन्ध'. अवस्कन्ध of Shabda Kalpadruma and marching of W. are, therefore, indefensible. शास्त्रव, Vis. C. शास्त्रवत्, I. 1539, 216 c. शास्त्रव, Vis. A., Hem. I. 2053, Med. I. 2810. सादव, Hem., Med. etc. 'आश्रयः कर्मवन्धहेतुः क्रिया हि सादिः तेन सह वर्तते यः स्कन्धः शरीरभावापन्नो रूपरसादिसमूहः स साश्रवस्कन्धः', Mahendra. आश्रव is also the form in D. s. for स्कन्ध, see khandha in Childers.

अनिमिष, Hem. A. etc. अनिमेष, Hem.

अनीक. 'प्रिये प्रोक्ते', Vis. for 'रथे सैन्ये', Vis. A.

अनीकस्थ. 'मर्दन', Med. for मर्दल, I. 2810. मर्दल is a drum. 'अध्वले', Hem. for 'उत्सले', Hem. A. युत्सल I. 2053 which I prefer as रथस्थले of Vis. In the Vacaspatya, only the sense of रथस्थल is noticed.

अनु. 'आयासे', Med. for 'आयामे', Med. A. 'नियामे, Vis. for 'समीपे'. Vis. A.

अनुत्तर. Dharaṇi 'अनुत्तरः स्थितेऽनूध्वं श्रेयायाचोऽप्यनुत्तराः.

अनुपम. 'सुप्रतीकन्या', Med. I follow Med. A.

अनुबन्ध. Left out in Hem. and its meanings joined to समर्थाद्. I have followed Hem. A. Med., Vis. also make serious mistakes. I have followed Med. A., Vis. A. I 1512 does not give आरम्भे noted in शब्दकल्प and W.

अनुवासन. W. regards स्नेह = affection and वस्त्रिष्णु = perfuming clothes dipping the ends. As pointed out by B. and R. स्नेहवस्त्रि = स्नेहकर्म of Vis. and स्नेहन of Hem. 'द्विधा वस्त्रिः परिज्ञेयो...स्नेहादौ प्ररनुवासनम् in Vacaspatya.

अनुग्रह. W. translates अनुबन्ध 'an object of pursuit. Is it not pertinacity here? B. and R. and Taranatha are silent.

अनुष्टुभ्. W. and Taranatha regard सरस्वती as the Goddess. Is it not of वाणी of Tri. ?

अनूचान. नर' 'Sha, Z, for रत'.

अन्तर. अन्तर' Hem. A., अन्तर', Hem. among रान्त अवग्रह. अन्तरन्ते स्त्रीकार-मध्ययोः, Mahendra.

अन्तर. 'अन्तरः,' Hal.

अन्तश्चय्या. Hem., Vis A. etc. अन्तःशय्या, Vis.

अन्तावसायिन्, Hem., Tri. A. etc. अन्तावसायिन्, Tri.

अन्तेवासिन्. अत्यन्ते, Hem. 'अत्यन्ते', Hem. A.

अन्तः, Vis. A. C. दन्तः दन्तभवेऽधमे, Vis.

अन्धिका. अन्धिका, Vis. सिद्ध Hem., Vis. A. C. सिद्ध, Hem. A., I. 322. मित्र, Vis. सर्वप्या, Vis., I. 322, I. 1937. शर्षपा, Vis. A. C., I. 1539. Vacaspatya gives only दूतक्रीडा and शर्षपा. I prefer सिद्ध to सिद्ध in B. and R. as the latter has no connection with the original sense. Comp. also शब्द. I do not think स्त्रीविशेष is a compound = a woman, W. B. and R. etc. 'शर्षपा' = ओषधि ; सिद्ध = निद्रा, सहेन्द्र

अपचिति. जय, Vis. for व्यय I. 1539.

अपर. 'अपरस्त्वधुनाथे', I. 1937. अपर, I. 1539 etc. Not noticed by W. etc.

अपराजित. 'शालपर्वी', Med. A. A. II. 4. 149 shews शालपर्वी or असनपर्वी is the correct reading. ईश+अज+इष्टान्तर = ईशाजेष्टान्तर. The last sense not noted by W. etc.

अपवाद, Vis. अववाद, Med., Hem. But none gives two words अपवाद and अववाद. They are, therefore, the same word in different forms. I prefer अपवाद, as अववाद's use in any sense is questionable. A. and Hem. however, both give अववाद = आदेश

अपसर्जन, I. 1539, I. 246. c. 'अपसर्जनमाप्नात' I. 1937. Taranatha apparently prefers this reading. अतिसर्जन, Vis. Also मोक्ष in Bhuri. I. 2816. आप्नाते, Med.

अपाहत, Hem. A. पराहते, Hem.

अधि. कामचारक्रियासु च, Mahendra.

अप्रतिरथ. यात्रामङ्गलसाम्नि = यात्रामङ्गलार्थं साम्नि and not यात्रायां मङ्गले and साम्नि, W. Compare Vacaspatya.

अभिख्या. कीर्ति = great name, renown. यशस् = celebrity, greatness. Compare the roots.

अभिजात. प्राप्रूप means both handsome and wise. Vis. seems to use it in the latter sense.

अभिनिष्ठान. So in the printed kosas. अभिनिष्ठान, Hem. A. etc. p. 8. 3. 86 'अभिनिस्तनः शब्दसंज्ञायाम्. and Vamana's explanation 'अभिनिष्ठानो वर्णः अभिनिष्ठानो विवर्जनीयः' clearly shew the word is अभिनिष्ठान. The Pandits apparently did not remember this and derived it from स्था. The gender is also opposed to this derivation.

अभिपद्य. अपराधे, Med. I follow Med. A, Vis. C. 'seeking refuge, Hem. Na,' W. But I do not find अभिपद्य, in Hem.

अभिमार. अभिमारो वधबन्धवोः, Jatahdhara. I. 207. But बन्ध is probably a mistake for बुद्ध. स्वबलात् साध्वसे, Mahendra.

अभिमान. अभिमान means both ज्ञान the literal but rare sense and अज्ञान i. e. मिथ्याज्ञान the derived and common sense ज्ञाने of the texts may be all taken as अज्ञाने.

अभियुक्त. परिहृष्ट of Hem. spoils metre.

अभिभक्त. पराभव seems to be used in the sense of अभिभव affliction and not in the sense of defeat, W., B. and R.

अभिहार. 'चौरकमद्ययोः', Hem. A. 'चौरिकोद्यमयोः', I. 2053. चौर्यमद्ययोः, Hem., I. 2698. This reading is noticed in B. and R. only, but its correction is doubtful. चौरिका=चौर्य and उद्यम=सहनन.

अभीक्ष्ण. कवि=poet, W. etc. Is it not युक्त !

अभीष्ट. 'अभीष्टः प्रपद्ये रक्षो पुंसि कामातुरागयोः' शब्द. For the latter two imports, compare अभीष्ट.

अभ्युत्थन. I think अभ्युत्थन-न and अभ्युत्थनम् are used in sense of going up to, not rising, getting up, W.

अध्व. त्रिदिव=heaven. Not in W. or Vacaspatya.

अयति. दण्ड, Hem. for चण्ड, I 2053 = चन्द्र. 'अयतिः पुंसि कावे च दुष्टे हिमकरे ऽपि च,' शब्द. अयति. Med., Med. A. अयति, I. 2810., u. s. iv. 59. काव=वम, Mahendra.

अमर. 'अस्त्रीस' हारे, Med. A. for 'अस्त्रिस' हारे. Med.

अमरपुष्प, Hem., I. 2053. अमरपुष्प, Hem. A. Not in W. and Vacaspatya.

अमल. 'अन्तके,' Vis.; 'अश्वके,' Vis. A.

अमृत. खे Mahendra for खे in Hem.

अम्बर, Tri. A. अवर, Tri. 'रामभिद्,' I. 993. नाकभिद् (?), I. 575. I can not say whether नाग is the proper reading and in what sense it is used here. W. and Vacaspatya pass over. रदच्छदकपाययोः of Hem. noted by B. and R. seem to be a misreading. See अरर.

अयन. I do not know why W. is so meagre here.

अयोग. कूट=hammer, W. His widower probably stands for विधुर.

अरर. Hem. A., I. 2053. 'रदच्छदकपाययोः,' Hem. joined to अम्बर.

अरविन्दम्, Anek. A. अरविन्द; Anek. It means चक्र from अर = चक्राङ्ग and विन्द.
अराल. अरालो हस्तभेदे स्यात् कुटिले मत्तहस्तिनि । पुंसि सर्ज रसे स्त्री तु कुलटाष्टयो-
रपि, शब्द.

अरुण. गुणिनि त्रिषु of Med. = द्रव्ये वाचस्पतिदृश्यते of Vis. i. e. of three genders
when applied to objects having these attributes. The sense of व्याकुल is not in
Vacaspatya. But mss. agree. बुधे कुष्ठे, Mahendra for कुष्ठभेदे, Hem.

अरुष्कर, Vis., Hem. A. etc. अरुस्कर, Hem. अरुष्कर, I. 2053.

अरे. प्राकृत्य, Med. for पाकृत्य I. 2810. अपकृतौ, Vacaspatya apparently a misprint

अर्क, अर्को मघोर्नि स्फटिके जे प्रथभातरि भास्करे । शुद्धे र्जपादपे, दण्ड. 'पण्डित;', शब्द.
in Druma.

अर्गट, Vis. A. B. C., I. 1937. अर्गट, I. 1539. 'गले,' Vis. for अर्गले. of others.
Not in W. B. and R. and Vacaspatya. आगड is the vernacular word. The other
is the figurative sense. Comp. अवट in Vacaspati.

अर्जुन. केकिनि Mahendra for ककुभ, Hem.

अर्ति, Vis., Hem., Med. A. etc. आर्ति, Med.

अर्थिन्. यज्ञे, Vis., I. 1937. पक्षे, I. 1539, W. यज्ञे, some. Not noticed in
Vacaspatya.

अर्भक. डिम्ब of Vis. = बाल of Med.

अर्यसन्. स्वर्यभक्ता = अर्क, Shabdakalpa = swallow-wort, not in W.

अर्वत्. Not noticed in W., B. and R. and Vacaspatya. Vis. and Tri. leave
no doubt on the point, as they give अर्वत् in the तान्त class and अर्वन् in the नान्त
class.

अर्व (र्वे)न्. span, Vis., W. This is a misreading. Comp. दृषन्.

अर्वु (र्वु)द्. Read 'दशकोटिषु न स्त्रियां' for पुरुषे दशकोटिषु. I. 2810. gives "अर्वु दो
मा'सपुरुषे दशकोटिषु न स्त्रियाम्",

अलङ्कार. Med. seems to use अलङ्कृति in the sense of ornamentation.

अलम्. निवारणे for निरर्थके, Mahendra.

अलर्क. 'योग,' Vis., I. 2810, I. 2053 etc. 'रोग,' Vis. C., Hem. योग here means
coition

अलि. अलिः सुरायां भ्रमरे काककोकिलयोरपि, शब्द.

अलिपक, अलिमक, Vis, Med. Both अलिमक, I. 2810. अलिपक, अमलक, I. 2053.
अलिपक, अलिमक, I. 2698, Hem. अलासक, अलिपक, I. 1539, I. 322, अलमक, अलि

म्यक, Hem. A. अलपक, अलिपक, I. 1937. अलिपक, शब्द (अलिम्बक, W.). The metre. here, however shews the word is अलिपक or अलिम्बक and can not be अलिम्यक or अलिम्बक. अमलिक, Vis. A. रथहिण्डक, Vis. for रतहिण्डक, I. 1937 etc. I prefer अलिपक and अलिम्बक. The sense of 'रतहिण्डक' is not noticed in Vacaspathya etc. But when शङ्ख is used in the same sense, we have no doubt about its correctness.

अलीक, Anek. A. 'असत्यप्रियो व्यलीकौ,' Anek. In the sense of भाल, अलीक = अलिक.

अव, विक्रान्त, Hem. विद्यान, Mahendra.

अवगीत. 'खट्ट,' Med., Med. A. for 'दुष्ट', Med. C. 'सुहृद्' in Vis. A. B, C, Hem., Hem. A. I. 2053 = repeatedly noticed !

अवट. विल, Hem. for खिल, I. 2053. खिल = waste-land. खल of Tri. = कुहकजीविन् of Med., Vis. As विल = गर्त, the first is a misreading. W. distinguishes a hole, a pit.

अवतारण. यद् of Vis. = आवेश of Hem. = possession by, not haunt or abode, W.

अवदान. अति, Med, Med. A., Hem, I. 1937 for 'इति, Hem. A., Med. C. I. 2053. Both readings are defensible. I would prefer इति in Vis.

अवधि. अवधान = attention, not agreement, W.

अवरोध. सिद्धान्ते, I. 2053. तिरोधान = a covering, W.

अवस्थाप. 'अभिधाने,' Med. for अभिघाते, Med. A. अभिमाने, I. 2410.

अवष्टम्ब. विलम्बिते, I. 2053, Vis. अवलम्बित, Hem., I. 1937. अवलम्बित = touching, reclining. I do not find 'surpassed' W. in Med.

अवसर. I. 2810 gives only 'प्रस्तावे वर्षे' This is probably the original reading. W. etc. notice वर्षेय and मन्त्रभेद, but very doubtful. उपलादौ not noticed. प्रस्तावे, Tri.

अवसित. बद्ध, I. 1937. for बद्ध from सि to bind. बद्ध of Hem., Med. is doubtful. Med.'s use of वाचप्रलिङ्ग shew his अवसान (subs.) is not a sense.

अवस्कार. गोथ, Hem. for गूथ, Hem. A.

अवहार. 'विधमे., Vis., Vis. A. for 'विधमे. Med. etc. शब्द. adds 'निमन्त्रणे शोपनेयद्रव्ये धर्मान्तरेऽपि च' I understand निमन्त्रणे = निमन्त्रणे कृते and not as a distinct sense, W., B. and R. धर्मान्तर = apostacy, W.

अवि. मुषिककम्बल seems to mean shawl and not मूषिक and कम्बल, W. 'अवि:

आशो यत्. W's. Med. apparently read आशौ for आशे, noticed in Vacaspatya.

आख्यात. तिङ् = conjugated, not 'declined as a noun', W. त्वादि = ति + त्वादि, such as पचति.

आगम. आगमे, Med. Med. A. for आगतौ, Med. C.

आगस्. 'एनस्वदेप्', Hem. for 'एनोवदये', Hem. A.

आपह. 'आशक्ति', Med. A. Vis. Vis. A. apparently for आसक्ति, Med. शक्ति, Tri. I. 993. आसङ्ग = आसक्ति = आसति = attachment, zeal.

आवृत्. 'वि'चिते, Vis. for 'हि'सिते, Vis. A. C. यस्तस्मिन्नि, Hem. for 'आवृत्ते च स्तशि'चिते, I. 2053. क्रान्त = यस्त = हि'सित. 'surmounted, surpassed', W.

आचित. वस्त्रे, Vis. for वस्त्रे, I. 1539.

आच्छादन. प्रवृत्ति of Med. = प्रवारण of Vis. = of अपवारण of Hem. = covering, screening.

आच्छुरितक. नखाघात = नखच्छत from कुर to cut.

आजि. संपाप्ताच्चोपयोरपि, शब्द (चोपयोः) : अतश्चक्षोपसुदंशताचुप्रतम्, शि. १२. ११. from अज् to go).

आङ्गस्वर. पक्ष, Med. (eyelid, W.) for 'रवे' Med. A. तृयंरवे in शब्द apparently for तृयंरवे (happiness, pleasure, W.)

आतञ्जन. 'प्रापण', Hem. for प्रीणन, Hem. A.

आत्मवीर. शृगालपुत्रे = शृगाले and पुत्रे, B. and R., Vacaspatya. Comp. आत्माधीन.

आदिष्ट. The use of 'क्लौव' shews आक्षेप is used in the sense of command.

आदीनव. दुरन्त does not seem to be used in the sense of inflictor of distress, W.

आध्यात, Hem, Med. A. etc. आध्यात, Med. I do not find 'war, battle, W.' in Med. etc.

आनङ्ग, Med. A. etc. अनङ्ग, Med. वङ्गसुरजादि = वङ्ग' and सुरजादि. Ajaya 'आनङ्ग' कल्पमात्रे च कथ्यते सुरजादिके," Hence 'dressing,' W. But कल्प is probably a misreading for वन्ध.

आनर्त्त. जले Med. for जले Med. A., I. 2810 = inhabitant of Anarta. W. and Vacaspatya prefer जले. Comp. the same use in ओङ्ग.

आपात. आपातः पाते तत्काले, Mahendra.

आप्त. 'लब्धसुतप्रयोः', Med. C. Not in I. 2810. Comp. Vacaspatya.

आग्नि. 'आयति, Tri. 3. 3. 148,' B. and R. Repeated in Vacaspatya. But it gives two words आग्नि and आयति and not आग्नि. स'वरण not noted in any Dic. सम्बन्ध = connection, not binding, W.

आज्ञुत. ज्ञाने, Hem. for ज्ञाने, Hem. A.

आबद्ध, Med. A. B. C., Vis. A. B., Tri. Tri. A. आबद्ध, Hem, Hem. A., Vis., Vis. C. I prefer this reading as if the word had been आबद्ध, its common use would have been noted. Comp. also A. 2. 9. 13. अपि, Med. C. for द्वयोः of Med. A. B.

आभील. लच्छु is not suffering pain, W.

आभोग. रत्नयोः, Hem. for यत्नयोः, Hem, A.

आमित्र. लघ्नयोः, I. 2053, Mahendra for सघ्नये, Hem. Comp. Hem. 3. 401 'प्राभृत' दौकन' ल'वोत्कोचः कोशलिकामिधे'. ल'वा of Hem. and लम्बा of W. appear therefore ल'वा. लाभे, Har., Har. A. I am responsible for लोभे. पल = पल्ल = flesh. लोभे = object of लोभ = bait etc. (coveting, W.).

आम्नाय. कुल = कुलक्रम 'आम्नायः पुंसि वेदे स्यादुपदेशे कुलक्रमे' शब्द.

आयति. 'आयतिः प्रापणे दैर्घ्ये' घ.

आयत्ति. घ 'आयतिः (तिः, W.) शयने दैर्घ्ये प्रभातागामिकालयोः । सर्वादाया तथा क्लृप्ते वसि (शि) ले वासवे (रे) वने (बले) . There seems to be a confusion here between आयति and आयत्ति.

अयस्त. स्तिमित, Vis. for तेजित, Vis. A.

आयोग, Hem. अयोग, Hem. A. and वाटति for व्याटति. रोध = bank, W., B. and R. I think = attacking, besieging. Some read बोध.

आर्य. Ajaya 'आर्या च्छन्दसि दुर्गायासायः सुहृदि सङ्गते'. सौविदौ, Mahendra for सुविदौ, Hem.

आलि. उदाहृत; Anek. for उदाहृता, Anek. A.

आलीढ. सिते, Med. C. for शिते, Med. A.

आवाप. पात, Hem. A. I. 2053. पान, Hem. I. 2698. पवने, Med. Vis. c. पवने, Med. A., Vis. B. पवने, Med. C., I. 2698 etc. आवाप of course means 'sowing,' but भारुडपवन 'potter's kiln' seems to be here intended. शब्द gives 'पवने भारुडे' the latter part adopted by W. etc. but I am not sure whether Mathuresha is right. Ajaya 'अवापः (आवापः) सप्तादालवाले प्रक्षेपे विप्रतिस्थले'. The last word is doubtful. W. uneven ground. आवाप = पारिहार्थ, Hem. 3. 327 ; = अरिचिन्तन, 379.

'आवाप आलवाले स्नात् प्रक्षेपे वसवे तथा । इदमप्रधानयो नीतितन्त्रे' Mankha in Z. Mahendra gives भावद्वयपवन But comp. पवन. पातमेदस्तालकावक्रियाविशेषः, Mahendra.

आविष्टः पराहते, Vis. for पराहते, Vis. C. 'आविष्टः कुटिले मूर्खे वाचप्रलङ्घनः पराहते,' यद्. पराहते=repelled, not disappointed, W.

आवेशनः परिवेषे, Hem. for भूतवेशे, Hem. A. Hence. 'disk. W.

आशयः, Har. A. आशयः, Har. पनसः, Vis. A. for मानसः, Vis., Vis. B. C. पनसः, Hem., Hem. A. Med. A. B. C.

आशितम्भवा, Med. आशितम्भवाः I. 2810 etc.

आशिसु. हितैषिणि, Hem.

आसनः जीरके, Med. for जीवके, Med. A.

आसारः धर्मे, Hem. हर्षे, Vis. वर्गे, Hem. A., Vis. A.

आसुतीवल. W. and Vacaspatya omit कन्यापालक = brothel-keeper.

आस्था. आस्थान = आस्थानी = स्थान.

आसद. Dharani 'आसद' च प्रभुत्वे स्नात् प्रतिष्ठा कृत्यमासदम्.

आस्य. सुखान्तर = सुखमध्य.

आह, Hem., Vis. A. C., Mahendra, Med. both. अह, Vis.

आहार. The sense of हार not noted in W., B. and R., and Vacaspatya.

आहो, Vis. etc. अहो, Vis. A., Hem.

इ. शुक, Mat. for मस, Mat. A. A. क्रोधे, Hem. for सेदे, I. 2053.

इक्षुगन्धा. 'कावेच', Vis. for कासे च, Vis. C. and कोट्या for क्रोट्याम्.

इज्ज. Med. appears to use शुक in the sense of 'venerable' (note त्रिभु) and Tri. in the sense of Shukra (note पुमान्).

इति. प्रकोपेप्रपदि, Vis. for प्रकाशादि, Vis. A.

इष्ट. दीप्त seems to be used in the sense of lighted, not light, W.

इष्ट, Hem. इष्टः, I. 2698. This verse wanting in Hem. A., I. 2053. Probably a later addition. The meanings are, however, all derivable from the root. Compare इष्ट.

इन्द्र. फणिज्झक, I. 2053, W., Vacaspatya etc. फणिज्झक, I. 1539 etc. Dharani 'इन्द्रः शक्रो च योगे च कुटजादिव्यरात्रिषु'. If रात्रि is the correct reading, it is probably used figuratively (see निशा) and not in the sense of night.

इष्ट. W.'s Med. apparently had a different reading. सप्ततन्तु = यज्ञ. संस्कारयोगे, Mahendra.

इय (u. s. 1. 144 : also ईय, Com.), Vis , Vis. C. इय. Vis. A. B.

इरा. this also इला, Hal.

इरिण. (u. s. 2. 51.). According to A. c, also ईरण and ईरिण. But he quotes only about ईरिण.

इला. अन्नप्रयोः, Hal. apparently अन्नप्रयोः (अन्नप्रा = Cow).

ई. Med. इ, Med. A.

ईति. अजन्य = visitation and may also mean bad conflict, affray.

ईशान. जप्तोतिस् seem to be used here in the sense of luminary, not light, W. 'तद्देवताके आर्शनचाले', Vacaspatya.

ईश्वर. ईश्वरी, Tri. ईश्वरा, Tri. A. It may be Tri. gives गौरी also as a distinct word गौरी and ईश्वरा = शिवा.

ईहामृग. जन्तो is a different import. कृत्स्नमृगे, Vacaspatya.

उय. चुद्रयोः, Med. B. C. चुतयोः, Med. A. अक्षतयोः, Med. The first is preferable as चुद्रा = कण्टकारी. छिक्किका noted in B. and R. यिक्किका some.

उचित. दिवसे, I. 2053 for विहिते, Hem. अभ्रस्ते, not in W.

उचटा. Hem. probably uses दम्भचर्मा as one sense against Vis.

उच्छिद्र, Med. etc) उच्छृङ्खल, Med. C. हणगड, Med., 1807. हणगरत्, I. 2810. हणगत, Med. A. C. हणगड may be correct, but I am not aware of any such name.

उच्छ्वास. पद, Hem. for वन्ध, Hem. A.

उड्डीय, Med. A., Vis. Hem. उड्डीय, Med. चन्द्रिकापतौ, [Med. for चण्डीय, Hem., चण्डिकापतौ, Vis.

उत. अत्यर्थ of Med. is probably a misreading for अत्यर्थ = sense of अपि.

उत्क्षेपण. Hem. leaves out two lines. व्यञ्जन, Mahendra for व्यजन.

उत्तप्त. परिष्कृत = परिष्कृत = चञ्चल = uneasy, not 'bathed, washed,' W.

उत्थान. मलरोगे, Med. A. for मलवेगे, Med. C.

उत्थित बुद्धि, Med. for दृष्टि, Med. A.

उत्थल. उत्थली, Med. A. B., W. for उत्थला, Med. C. and पर्व with ट्रा' wanting. Neither in Vacaspatya. औषध' Anek. A. for उत्तम', Anek.

उत्फुल्ल. उत्ताने, 1807 c, W. (= sleeping supinely), Vacaspatya. उत्ताल, I. 2053 etc. = flushed up. No illustration is comming of the first reading.

उत्सर्ग. सामान्यन्याय of Vis. = सामान्यवर्धि of Hem. = general precept. Med. pro-

ably uses न्याय and सामान्य as different imports, but I know of no use in the former sense. I am not certain what distinction Hem. and Vis. make between त्याग and वर्जन. त्याग is probably used in the good sense as in उपोत्सर्ग.

उत्खादनः, Hem. उत्कादनः, Hem. A. समुद्धेय = scratching. उद्धर्त्तन = rubbing, and उद्धाहन = over-using (?)

उद्धेय कार्ये, Hal. संहृन्त is used in the sense of काय, not killing, slaughtering, W.

उद्. प्रागल्भ्य and नामा, Hem. I follow Hem. A.

उदखण्डपाल, Vis. A. etc. उद्खण्डपाल, Vis. Mahendra. Vacaspatya gives both

उदय उत्पत्ति, Hem. for उदति, Hem. A.

उदात्त कथ, Med. for हृदय, Med. A.

उदान. 'उदानो वायुमिदं सर्प जठरावर्तं पश्यसु,' शब्द.

उदार. 'उदानाख्यौ मरुद्वन्द्वौ,' Anuk. I follow Anuk. A. (उदर corrected into

उदार).

उदास्थित. चर is the general term. प्रणिधि seems to be used = प्रवृत्तजायसितचर. See Vacaspatya.

उदिन. आगते, Med. for उदिते, Med. A. प्रोक्त, Tri. for प्रोक्त, Tri. A.

उदुम्बर. The sense of मेढ, noticed only in B. and R. Also उदुम्बर.

उद्ग्राहित. उपन्यस्त and उदीर्ण seem to be both used in the sense of cited, brought forward.

उद्. As W. notices only happiness, it is probable he had some other reading.

उद्वात. उद्ग्राह्ये, Hem. I. 2698 for उद्ग्राहे, Hem. A., I. 2058, Vis. I. 1937 etc. उद्ग्राहो द्रव्यभेदः, Mahendra (?). Not noted in any. पादस्वजन seems to be a बद्ध-व्रीहि and not slipping of a foot, W.

उद्घरण = उन्मूलन = uprooting and mostly used figuratively

उद्धान, Med., Vis. उद्धान, Hem. उद्घत seems to be used = उद्घम and not as an adjective. I do not find वमित vomited in any.

उद्धार. अन्न, Med. A., Vis. A., अन्न, Med. C. for अन्न, Med., Vis.

उद्घृत, Hem. A., Vis. A., Med. उद्घृत, some. भुक्तोज्झित = refuse, not vomited, W.

उद्घट. न्यूपे, Med. corrected into सूर्ये, Med. A. उक्तटे कक्षये सूर्ये, Med. C. 'उर्मटः कक्षये सूर्ये,' I. 2810. Taranatha gives the reading सूर्य not सूर्य

उद्घर्त्तन. घर्षण seems to be used in the sense of rubbing and अघाटन of rolling.

उद्वाहन. Some give उद्वाहिनी for उद्वाहनी. द्विसीते, I. 2810 for प्रसीते, 1807 etc. B. and R. quote 'उद्वाटनं घटीयन्तं सलिलोद्वाहनं प्रहेः', A. 2. 10. 27. Hem. seems to use वराटक in the sense of रज्जु, not cowree, W., Taranatha. वटारके, Mahendra for वराटके.

उद्देग. Vis. A. B. C., Med. agree. Vis. slightly different. Hem. A. and I. 2053 end at उद्देजने स्यात्. उद्वाहलक is without बाहुल्य 'mail worn on the arm', W.

उद्द. Med. A. B. C. agree about सुरत and Vis. A. B. C. about स्वरण. चोद्ध shows the last reading is quite correct. Hence सुरत is probably used in the sense of compassionate.

उद. दालिण्य, Mahendra for दक्षिण, Hem.

उपकार. विकीर्ण seems to be used in the sense of scattered, thrown, not full-blown, W. From दृ.

उपकार्य. वस्त्रसद्गनि, Vis. for राजसद्गनि, Vis. A. C.

उपग्रह. अनुकूलवान्, Hem. for अनुकूलने, Hem. A.

उपचार. लङ्गायां, Mahendra for सेवायां, Hem. A.

उपचित. दग्ध, Med., Hem. for द्विग्ध. I. 2810, I. 2053. 'burnt,' W. विदग्धे, Vacaspathya after A. दिग्धो मांसलः, Mahendra.

उपदंश. मेहनामययोरपि, Mahendra.

उपधान. विषे, Hem. विषे, Med. A. B. C., Hem. A., विशेषे, Hem. I. 2053. (for विषे च), Vis. A. B. C., Tri., Tri. A. विषे is noted by W. and Taranatha but probably arises from Kara's false reading. Some read गेखु for गखु.

उपराग. ग्रहकक्षीय = राहु, विगान = परीवाद. Some Mss. give दुर्णय for दुनेय. I have allowed it to stand, as both forms are defensible.

उपसत्ति. प्रतिपादन = gift, donation, W. Doubtful.

उपसर्ग. प्र+आदि = प्रादि = प्र, परा, etc.

उपस्थ. 'उपस्थो ना समीपस्थे क्रोडे च योनिशेषयोः,' शब्द.

उपहृत्. W.'s Med. apparently had 'car, carriage'.

उपनाह. उपनाह, Med. उपनाह, Med. A. etc.

उपनिषद्. समीपे सद्ने is perhaps sitting near, not neighbouring mansion, W.

उपग्रह. विग्रह is probably used in the sense of calamity, not affray.

उपरक्त. वङ्गहे = राक्षस्यस्ते.

उपसम्पद. स्रतो, Hem. for स्रते Hem. A. निहिते, Vis., Vis. A., निहिते Vis. B. for निहिते, Vis. C.

उपाकृत. उपद्भुते, I. 2053 for उपद्भवे, Hem. 'portent,' W. I prefer I. 2053

उपोद. 'उपोदः कथितो वृद्धे समासश्चे विवाहिते,' घ. ऊद = वृद्ध and विवाहित.

उम्, Vis. A. हम्, Vis.

उम. 'उमो नगरवृद्धयोः' also in I. 2698, but not in I. 2053. Noted only in B. and R. Probably a later addition. See. इष्म.

उलप. उलुप, some. उलपः कृतः, Vis. for उलप'मत', Vis. A. C. 'गुस्मिन्नुपलप इत्यपि,' A. 2. 4. 9.

उलूक. कुरुविन्दे, Vis. for कुरुयोधे, Vis. A.

उलूखल. उदुम्बरे, Hem. for उदुम्बले, Hem. A.

उल्लाव. हृष्टे, Vis., Hem. A., I. 1937. दुष्टे, Hem. लण्ये Med. A. C., Vis. A. B. (wanting in C.), I. 2810, I. 1539. लण्य = लण्यमरीच, Druma.

उषित. स्थितवत् = stayed, remained, not fixed, W. I do not find उषित in Dharani.

उष्ट. 'उष्टः पशुविशेषः स्यादुष्टो बाह्यप्रथेऽपि च,' घ. (?). गोलकिका (from गोलक) = कर्करी = ewer.

उष्णक, Hem., Vis., Med. उष्णकः, A. I. 4. 18. Also ऊष्णकः, A. C. ऊष्णन् is the common form of writing उष्णन्. Comp. ऊष्णागम, A. I. 4. 19. Dharani leaf 10 is very corrupt.

उष्णन्, W. ऊष्णन्, Hem. wanting in Hem. A. उष्णन् is given in u. s. IV., 144, but it is added. Mss. ऊष्णन्. This is the usual form. See उष in madhaviya vatti.

ऊ. अर्वाश, Mat. for अर्वाश, Mat. A. नु, Vis. for ऊ, Vis. A. (the line incomplete in Vis. C.) and wanting in I. 1937. चुप्रति, I. 1539. वूप्रति = सुप्रति. Comp. ऊति.

ऊन. रणोद्गाने, Vis. for रणोद्गोने, Vis. A. C., I. 1937., I. 1537. कलहीने रणोद्गोने, Vis. B. Not in W., B. and R., and Vacaspathya.

ऊम्. Vis. A. कुम्, Vis.

ऊरी, Med. ऊली, Hal.

ऊर्ज. Vis. A. भर्जा, Vis. 'ऊर्जस्तूत्याहवलयोः प्राणने कार्तिकेऽपि च,' शब्द.

कर्णाद्यु. क्षणभङ्ग is spider's web and here probably used in the sense of spider, जङ्घा, ससृष्टियते, Mahendra.

जर्नि. It is clear from Med. प्रकाश (and प्राकाश्य) is used as a distinct meaning.

जर्नि का. All mss. agree about उद्वाकलक, but not noticed in W., B. and R. and Vacaspatya. The word occurs under उद्देग.

जघ. Wanting in Med. C., I. 2810. etc.

जघन्. निदाघ=sweat, उष्ण=heat, ग्रीष्म=hot season, शपसहाः=श, ष, स, and ह the sibilants

जह. देवाद्यायां, Vis. दैत्याम्बायां, Vis. A. अदित्याञ्च, Vis. C.

जहण, Hem. जण, Hem. A. जलदुर्गे, Mahendra.

जहल. 'वसन्तादिषु धारयोः,' Vis. सुवीरयोः, Vis. A. but corrected into सुधीरयोः, Vis. C. 'सुधीरयोः, I. 1539.' 'सुधीरयोः,' I. 1937. सुवीर=a collyrium, W. But सुवीर harmonizes with जहत and जति.

जहइ. समग्रगवाते, Vis. for सम्पन्नार्थे, Vis. A. सिद्धान्ते, I. 2533. This is probably the correct reading. सिद्धान्ते, W., B. and R., Taranatha.

जहडि. 'जहडिः ससृष्टौ गौर्यां च वृद्धिनामौषधि (धी) भिदि,' शब्द.

जहपभ. कोलपुच्छ=bear's tail and कुम्भीरपुच्छ=crocodile's tail, W. etc. I think a plant. शब्द gives गम्भीरपुच्छ. 'जहपभस्तु वलीवर्दे श्रेष्ठे गीते स्वरान्तरे । अष्टवर्गौषधि(बी)मधेऽत्र जहपभः पर्वतान्तरे,' ध. जहपभो वृषभे मृङ्गायां शब्दात् परो वरे स्वरः । कर्णरन्ध्रे नक्रपुच्छे' अजय.

जह, लृ. अम्बा, Med. for आत्मा, Med. A. जह, लृ, लृ, are probably later additions in Med.

एकाशीला, B. and R. एकाशीला, W. from अष्टि=seed, from अस्थि, Vacaspatya but अष्टि=kernel, W. and अशीला in B. and R. and Vacaspatya. 'शिवमङ्गी पाशुपत एकाशीलो बको (बको) वसु,' A. 2. 4. 81.

एत. 'एतः कर्बुरवर्णे स्यादागते हरिणे कचित्,' शब्द.

एधल. 'एधलः स्याद् वीतिहोत्रे वर्धिते पुरुषे पुमान्,' शब्द.

एवम्. 'वधधारणसमत्वयोः,' Mahendra.

ऐरावत. तद्भिदयोः, Med. for नदीभिदोः, Med. A. आदिषु, Vis. अद्रिषु, Vis. A. for अद्रिषु, Vis. C. शतसुदायता, Hem. शतसुदाय वा, Hem. A. for शतसुदा यथा, I. 2053. This shews विदुद्रभिद्=वज्र. 'ऐरावती विदुद्रति हेवविदुद्रति.' अजय.

ओकस्. 'ओकन्तु...ओकः,' Hem. 'औवस्तु...औकाः,' Hem. A. Although there is a word ओक, ओकं here is probably wrong, as the word occurs in सान्. Hence

the repetition shows that the second word is ओकाः. as in A. A. c. quotes ओकस्तु.

ओम्. Vis. A. तुम्. Vis.

ओ. ओचो, वापि. I. 2544, ओचो मायो. Mar. तयो शूरः. Mar.

ओशीर. शयनासन. Med. A. C. ने reads better.

क. वित्ते, Anek. for वित्ते, Anek. A.

ककुम्. संचे, Anek. unnecessarily corrected into सवे. Anek. A.

ककुम्. रोग, Hem. for राग. Hem. A. नग. Tri. Tri. A.

कच. सैरिभ, Vis. शैरिभ, Vis. A.; सौरभ, Vis. C. दृष्टे and सार्धे, Vis. for तृष्टे and सार्धे, Vis. A. युद्धप्रधान of Hal. = पञ्चदशतपञ्च of Vis. पाहृषिका = उद्गृह्यिका = उद्गृह्यिका.

कचावेचक. फल, Hem. for पात्र, Hem. A.

कङ्क, Hem. A. क'व, Hem. in काल.

कङ्कुर, Hem., Hem. A., I. 2053. (नक्रे) ककर. Vis. A. कुटुर, Vis. A. Vis. B. चक्रे, Vis. C., वक्रे, Vis. for तक्रे, I. 1589 etc.

ककुद् (२). ककुदन्, ककुदवत् = like ककुद्, ककुद.

कङ्कण. 'कङ्कणः स्नान् प्रतिवरः कङ्कणी चुद्रविष्टा इति भागुरि;' अ. टी. २. ६. ११०.

कच. See भ्रामक.

कचाकु, Vis. A. etc. कुण्डाकु, Vis. कठोकु, I. 2810. Wanting in some Med. W. apparently had different reading.

कवर, Med, Med. A. कहुर, Med. C.

कच्छुर. यामने, Vis. for पामरे, Vis. C. कच्छुर, Hem. The first कच्छुर, Med. A. Vis. uses पामर apparently in the sense of पामसहित. पु'चल is probably used in the sense of rogue = पामर, Tri. It can hardly mean 'libidinous,' W. Read शटी for शटी. A. 2. 4. 154. 'कर्तुं रोगिण शटी गन्धमूली पट्टपन्थिकेत्यपि.' Some read शटी.

कचुक. करभे, Med., Med. A. for कवचे, Med. C., I. 2810. It is not clear what distinction Vis. and Med. make between कवच and वारवाण. Probably कवच is used in the sense of any armour lit. or fig. and वारवाण in the sense of iron cuirass. कवच also means amulet. वर्धपक = नाडीच्छेदक. See वर्धपन in Drama. वर्धयो; Mahendra for वस्तयो; Hem.

कचु किन्. मल्ले, जाङ्गलिक, Vis. for महल्ले, जोङ्गक, Vis. C. महल्ल = स्थापत्य = कनः-पुराध्यक्ष.

कञ्ज. कञ्ज' Anek. for कञ्ज; Anek. A.

कञ्जार. कञ्जारो मयूरो व्यञ्जन' च under u. s. 3. 137.

कट. शिरे, Med. for शवे, Med. A. C. शरयो; Tri., Tri. A. This may however, be a correct reading meaning the grass. 'कटः श्रोणौ कलिञ्जे च गजगण्डे शरे तृणे,' Dha. Here शरे apparently stands for शवे. ध्रुवे for शवे and कटा, I. 1937. कलिञ्ज = mat. कलिञ्ज is probably used in the same sense, but द्रुस paraphrases 'खट्वाका'.

कटक, Med. कण्टक, Med. 1807. नितम्ब of Vis. = table-land, W.

कटखादक. शृङ्गारवलिपुच्छयो; Hem. for शृङ्गालवलिपुच्छयो; I. 2053.

कटम्भरा. गोला = red arsenic, वर्षाभू = hog-weed, W. गोधा also in Har. 1807. 'कटुः कटम्भरा' (also कटम्भरा) शोकोरोहिणी (व्यस्तमयीद' नाम; com.) कटुरोहिणी, A II. 4. 85. प्रसारिणी = राजबला, 153.

कटाह. 'निचये', Har. A. for 'निरये,' Har. For स्तूप, कूप in शब्द 'कटाहो द्वाप-तैलादिपाकभाजनकर्परे । कूपे जातविषाणायमहिषे कूर्मपृष्ठके,' शब्द. Jatadhara's कर्परे apparently stands for कर्परे.

कटित्व. Some चर्म for वर्म.

कटु. लता of Med. = प्रियङ्गु of Vis. कटुका = कटुरोहिणी.

कठ, Vis. A. कण्ठ, Vis., Vis. C. I do not find 'mantra or mystical prayer,' W. in Hem.

कठिन. षयो; खट्टिकाया', Hem. for खट्टयो; खट्टिकाया' Hem. A. स्तम्ब, Med. for स्तम्ब, 1807.

कठिञ्जक. पुनर्नवा = वर्षाभू = hog-weed, W. पर्णस = a basil, W.

कण. कुम्भीरमक्षिका = a large fly said to perch on crocodiles, I. 2835, Vis. I. 1539, 1937. 'कणोऽतिस्त्रुक्ष्मे धान्या' श्रे कण्णजीरकयोः कणा । नक्रस्य मक्षिकाया' च.' This is no doubt the correct reading.

कणिका. अग्निमन्य = गणिकारी, a plant.

कणीचि, Vis. A. कण्णचि, Vis. Comp. u. s. IV. 70.

कणेर. कणेर, W. कणोर, Hem. A. कणेर, Vis, Vis. A. करेण, Med., corrected into कणेर, Med. A. The mistake is palpable as it is रान्त not शान्त. वक्ष्या, Hem. for वक्ष्या, Hem. A.

कण्टक. 'कण्टकोऽस्त्री सुद्रव्यौ रोमाञ्चे मत्स्यकीकसे । कमस्थाने द्रुमाङ्गे च दोषस्तत्र पयोरेपि' जटा.

कण्डाल, Med. A. B. C, I. 2810. कण्डोल, Med., 1807. कण्डोल, W.

कण्ठाल, Vis. I. 1539, in Druma and B. and R. is really वण्ठाल, Vis. I. 1937.
 Comp. वण्डान, Med., Vis. 'विष्णी,' Med. C. for 'द्रोणी' I. 2810. 'कण्ठालस्तु
 पुमान् गोष्णीप्रभेदे च प्रमेतके'. 'कण्ठाला जावगोषिका'. लि. २. ६. १६ = दक्षिणमन्त्रभाण्ड'
 शब्दकल्प.

कन्तृष. फड्ना, Mahendra for कुम्भी. Hem.

कयाप्रसङ्ग. वातूले, I. 2053 for 'वाताया', I. 2038, वाता is the ordinary use.

कदम्ब. निकुरम्ब is the general reading—also in A. W. निकुरम्ब only.

कदल. Both कदली, I. 1937. etc. वाट्टो. Vis. for ट्टी, I. 1539, I. 1937 etc.

कदला, I. 1539.

कद्रु. Both कद्रु, Vis.

कन्त. 'कन्तुः कन्दर्पचित्तयोः' under u.s. I. 73, W. Hem. and Hem. A., I. 2053.
 do not differ.

कन्द. 'कन्दः किले', Anek. for 'कन्दलिके', Anek. A. = नवाङ्कुरे, note.

कन्दर, Hem. A. कन्दरेङ्कुरे etc, Hem. Joined to कर्चुर.

कन्दराल. आर्द्रभाण्डे, Med. for गर्दभाण्डे, Med. A.

कन्दल. पत्ति, Vis. for वृत्त, Vis. A. 'कन्दलः कन्दली चेति मृगपक्षिविशेषयोः।

कन्दलः कलहे युक्ते कपाले च कलध्वनौ' ध. Also अपकारे, शब्द (अपवादे, शब्दकल्प, W.
 etc.)

कपर्द. कामिनी, Anek. for काकिनी, Anek. A. W.'s Med. apparently had 'सख-
 परशौ'.

कपिल. राखतल्पे, Vis. A. चारतद्रुमे, Vis. C. I follow Vis. अरतत्वप = dog,
 लि. मू. ६६. कौली = रेणुका.

कपिश. वशौ and माधुरी, Hem. for श्यावौ, माधवी, Hem. A.

कपीतन. कपीतन Vis., Vis. A. C. Hence retained.

कपोत. कवच, Vis. कवक, Vis. C. कवक, I. 1539. कवक Vis. A. कवक, I. 1937 =
 pigeon.

कवन्ध. Read कवन्ध with it. The kosakaras seem to be in favour of the latter
 spelling.

कमठ. 'कमठः कच्छपे प्रोक्तः शङ्खकीभाण्डने दयोः', ध. शङ्खकी = porcupine, W. 'कमठः
 कच्छपे व'शे स्त्रीव' भाण्डविशेषके, शब्द.

कम्बल. Probably we are to read सलिल' for the last कम्बल' in Anek.

कम्बु. कर्चुर = ओषधिभेद, I. 2533 = variegated, W. and शब्दकल्प.

कर्णान्द. Hem. [under 3. 321, its commentator writes कर्णान्द according to Vajrayantakara]. कर्णान्द, Med. corrected into कर्णान्द, Med. A. कर्णान्द, Vis. Vis. A. The association with अर्धान्द leaves no doubt about the form in Vis. and I prefer it to कर्णान्दु or कर्णान्द, as the form of the ornament is like इन्दु not अन्दु. कर्णपाशी, Mahendra.

कर्णिका. वराट = बीजकोश. कटा'श = stalk. W. See Drama.

कर्णिकार. शम्पाक, क्षतमाल, and आरग्वध are = A. 2. 4. 23-4. शम्पाक is also written सम्पाक and शम्पाक and आरग्वध करग्वध and अर्ग्वध. note.

कर्पर, Hem. etc. कर्कर. Hem. A.

कर्बुर. There can be no doubt about this word in Vis. as grouped with गह्वर and not with कर्बुर. शिवा = jackal (Durga, W.).

कर्बूर. पुष्पहन्ता, Vis. for क्षणहन्ता, Vis. C.

कर्मकारी, Hem., Hem. A., I. 2698. It reads better than कर्मकरी, I. 2053.

कथ. कथक, Hem. for कथण, Hem. A.

कथूर, Med. etc. कथ, Med. C. and कुलप्रोत्पन्नातयोः दृष्टिस्त (दृष्टस्त, Drama) is opposed देवस्त. अग्रि, Hem. for क्षि, Hem. A. (compare वार्ता, A.) कुलप्रा here probably stands for the river अग्रिकुलप्रा : 'कथूरः पुंसि करीयागौ कथूरैर्दया स्त्रिया' मतेति रमसः' under u. s. 1. 82.

कल. W's Vis. had apparently different readings.

कलम. काचरक, Vis. काचारक, Vis. A. C. लाचारक, I. 1987. लाचारक, I. 1989. I. 246, I. 322. Not in W. etc. But आचारक or चारक probably conveys the vernacular use of 'कलम' 'cuttings' of trees.

कलम्ब, Med. etc. कडम्ब, Med. C. नालीशके may mean नालप्रा' and शके or शकनालप्रा'. 'अस्य (शकस्य) तु नाडिका । कलम्बस्य कडम्बस्य.' अ. २. ६. २१

कलविद्ध. कलिङ्गिके, I. 1937. कुलिङ्गिके, I. 1539 etc.

कलह. मण्डने, युद्धकाले, Med. A. for मण्डने, युद्धवाट, Med. C. राटयोः, Hem. Vis. A., राटयोः, Hem. A., वाटयोः, Vis. C. 'कलहः खड्गकोपे स्याद् युद्धमण्डनवर्त्मसु', शब्द. Med's युद्धवाटे = युद्धे and वाटे.

कलानुनादिन्, I. 2053 etc. कलानुनादिन्, W. रोलम्ब = चञ्चुरीक = bee.

कलापिन्. 'कलापी कोकिले पुच्छे. ध. But कोकिल is doubtful.

कलिकार. वीतमस्तके, Med. A. वीतमस्तक = वीतवृण्ड = a bird करणयोः, Mahendra. for करणयोः, Hem.

कलित. आत्मनोः, Tri. for आप्नयोः, Tri. A. 'कलितं रोहिते (वेदिते?) चाप्ते गन्ति (गणिते) भेदितेऽपि च'

कवक. 'शमलं शङ्खत्', A. 2. 6. 67.

कल्प. प्रणये न्याये, Vis. A. for प्रलये न्याये, Vis. C. वित्ते, Anek. for वित्ते, Anek. A.

कल्पन. लुप्तौ, Med. for कृप्तौ, Med. A. C. कल्पने, I 807 for कर्तने, I. 2810. कल्पने is an apparent misprint, as it is the word to be explained.

कल्माष. पाण्डव, Med. A. for पाण्डर, Med. C.

कलत्र. कलत्र', Anek. for the first कलत्राणम्, Anek. A.

कलत्राण. खण्णे, Med. A., I. 2810, I. 1539, I. 1937. खर्णे, Med. C., Vis., etc.

कवन्ध. The first line not in Vis.

कवर. I. 2810 'अथ कवरी पुनः । पृथ्वीतङ्गप्रोः केशवेशे कवरं शवल (लवण) आम्बयोः... 'कवरः पाठकः' under u. s. 4. 154.

कशा. Only in Hem. Doubtful.

कशेरु. Anek. and Anek. A. do not differ.

कश्य. 'सन्ध्यावसदयोः कस्य', Anek. I follow Anek. A.

काकरुक, Med. A. (निम्बे corrected into निःस्त्रे), Hem., Hem. A., Vis., Vis. C. काकरुक, Med., Tri., Tri. A. काकोलूक, Med. C. काकरुह, Vis. A. (in कान्ते).

काकोल. 'काकोलः कुम्भकारे च विप्रभिद्-द्रोणकाकयोः । सर्पे नरकभेदे च तथा शूकरमि-द्रपि', शब्दः.

काचवर्तिक, Vis., Vis. C. काचवर्तिक, Vis. A., I. 1539. गुडुके, Vis. C. काकस, I. 1539, I. 246. for काचस्य. Not in W. etc. गुडुक = गुड = powder (?)

काचिच. शमण्डक, Hem. for रुमण्डक, Hem. A. श्रमण्ड, Vis. A. but corrected into रुमण्ड, Vis. C. रुमण्डल = प्रदे शभेदविशेष, Mahendra (ऽच्छमण्डके, ms.)

काण्ड. दल', Anek. A. for जल', Anek. सुधा, I. 2544. for तुला. सहस्रि, I. 2810. for रहसि. नाडी left out in W. etc.

कादम्बर. सारे, सिन्धु, Hem. for सरे, शीघ्र, Hem. A.

कान्तार. काननेज्ज, Hem. कामनेज्ज, Hem. A. 'दुर्भरो हरः', Anek. unnecessarily corrected into 'दुर्गमः पथः', Anek. A.

कान्ति. Anek. makes 'अभिरूपे बुधे कान्तिः'. I have followed Anek. A. अभिरूपो बुधे कान्ते.

कापटिक, Vis. कापाटिक, Vis. A. कार्याटिक, Vis. C. कादशमिनि, Vis. for काल-
देशिनि, Vis. A. C.

कापय, Med., Med. A., I. 2810. Not in Med. C., W.

कापोत. कापोता, Med.: कापोतो, Med. A. (comp. Hem. iv. 11. this shews
खजर्पा' not खघर्पा', Vis. or खर्षा', Vis. A., or द्यर्षा' Vis. C.) क्लीवे corrected into
क्लीव', Med. A. (comp. Hem. iv. 117) कापोतन्तु कपोताभः, Hem. VI. 30. W.
does not give खर्जि etc.

काम. बलराम in शब्द, Drama and W. Not in its नानार्थ. In any other place, a
probable mistake for राम.

कामल. मधु, Med. C. for मरु, Med., Med. A. काकोलौ, Hem. A. for कत' से
Hem. I. 2053. It is doubtful whether this word is not वमन.

कामिन्. वन्दा = विजातीयप्ररोह, A. c.

काय. काया, Hem. A. for कायः, Hem.

कार. 'कारो हिमगिरौ यत्र बलौ पत्न्यौ वधे पुमान् । कारा स्त्रियां बहुव्यसे बन्धे भू (दू?)
त्वा' प्रसेवके,' शब्द. तुषारयूल = हिमाद्रि = हिमगिरि = हिमालय हेमकारिका = खोपभीमेद,
I. 2533 (a female worker in gold, W.). सुवर्ण कारिका = हेमकारिका.

कारण. बन्ध, Vis. for वध, Vis. A.

कारण्ड, Vis., Vis. A. C. Not in W. But it follows from करण्ड and कारण्ड occurs
under करण्ड in Med., Med. A. C. Ujjvala Datta quotes Vis. under u. s. I.
128 only about वरण्ड and तरण्ड.

कार्पट. कायट, Vis., Mahendra.

कार्मण. मन्त्रादियोगे, Mahendra.

कार्य. शुद्धे, Anek. for शुद्धे Anek. A.

कार्ययुट. जपथे, Med., Vis. C. corrected into जपथे, Med., A., Vis. A. कारे,
Hem. for करे, Hem. A.

काल, 'कालो द्दिष्टोऽप्यनेहासि,' A. I. 4. 1. मञ्जिष्टा विकसा जिह्वी... A. 2. 4. 90.
चीर, Med. B. C., Hem., for चार, Med., Med. A., Hem. A., Vis., Vis. A., I.
2053., I. 1539, I. 1937, I. 2810. Har. 135-6 'कालिकावस्कराटिका (कालीका
रस्कराटिका, Har. A.) । कालिका चीरकीटः स्यात्.' The first two are said to be
'दृष्टिकायाः.' W. gives वस्कराटिका as a name of scorpion. I think the word is अव-
स्कराटिका and a name of the black beetle, as its derivation shews. In that case,
चारकीट appears to be the more correct reading. But W.'s preference of चीर-

कीट leaves me under some doubt. चारकीट in O शब्द, स्कारकीट in I. शब्द.

कालानुसार्य; Hem. कालानुसार्य, Hem. A. कालानुसार्य, A. etc. I. 2053. शिशिया, Hem., Hem. A.

कालिका. धूमरी, Hem. A., Vis. (= नीहार, देशी. इ०.) for धूसरी etc. 'कालिका शक्तिभेदेऽपि मसीष्टश्चिकपत्योः । क्रमदेवस्तुमूलप्रभृद्गीनवघनेषु च । धूसरोमघनालीषु काकी-मांसोशिवासु च,' शब्द. धूमरी seems = धूमाली of शब्द and हिमानी of वि. (किन्नरोमदे, मे.). Mahendra seems to understand black woman.

काटक. Med. A. etc. काचूक, Med.

काव्य. पूतना = राक्षसीभेद', I. 2533. (= yellow myrobalan, W.).

काशरीरज, Hem. etc. कशरीरज, Hem. A. and कशरीरजा for काशरीरे च.

काश्यप, I. 2810, I. 2053 etc. कश्यप, W., Druma. In I. 1539, कश्यप is a palpable mistake as it is associated with काश्यपी. मान, Vis. for मीन, I. 1937, I. 2053.

कासमर्द, Har. काशमर्द, Har, A. 'पटले,' Har. and 'पटहे,' Har. A. The proper reading is probably पटोल (= कासमर्दन, Druma). कासमर्द = वेपथु, Har. 98.

काहल. 'काहला, काहले,' Vis. 'काहली काहल;,' Vis. A. खले, Hem. for खात्. Hem. A. It spoils the metre.

किङ्किनी, Anek., Anek. A. (but corrected). It may be a various reading.

किञ्चु. 'स्थाने सादृश्ययुक्तयोः' in जटा. refers to the word स्थाने and not to किञ्चु, Druma and W.

किम्पाक, Vis. A. C. शि'फाक, Vis. and शफ for कल, Vis. C., फल, Vis. A.

किरात. अल्पतनु of Hem. etc. = अल्पशरीर of शब्द. = स्वल्पदेह of मूरि. 'किराती स्यात् किरातस्त्री या च चामरधारिणी' ध.

किरि, Anek- A. करि, Anek.

किर्मी, Vis. C. कर्मी, Vis. Vis. A. फलाले, Druma. फलाले, I. 1539.

किर्मीर. Vis. Vis. A. C. I. 1539. I. 1937. agree.

किल. अनुगत, I. 2810 for अनुगथ, 1807 etc.

कीकस. 'कीकसं कुलप्रमस्थि च', A. 2. 6. 68.

कीटक. I do not find in Dha. कीटक = मागघजाति, W. and Druma.

कीनाश. 'कर्कशे, पशु,' Vis. for कर्षके उपा'शु, Vis, A. पशु, Hem. for उपा'शु, Hem.

A. 'a slayer of cattle,' W.

कीर्ति. Hem. and Hem. A. agree and Med. A. etc. प्रासाद = गृह, I. 2533.

कीला, Vis. A. कील, Vis. कीला, Hem. A. for कील; Hem.

Notes.

ककुल. अलक. Hal. and शङ्खुमुहूर्ते.

ककुट. ककुट', Vis. for ककुटी, Vis. A. C. All the mss. agree about तालमध्ये, not in W. etc. च. 'ककुटस्तावच्छूडः स्यात् ककुटोऽस्मिन्कखेऽपि च । उच्चैर्जीर्णदन्ते च तालमध्ये च ककुटः'.

ककुर. ककुर. I. 2053.

ककेल. पाणचेली = विद्वकशी = पाडा, A. 2. 4. 84-5. विद्वपशी, Med. A.; कवि-कशी, Hem. for विद्वकशी, Vis. A., Hem. A.

कुज. द्रुम = tree, not a kind of tree.

कुट. 'स्याच्छूटी...चित्तसुस्तके.' Vis. I follow Vis. A. W. and Druma. read सुरा = a perfume. I find सुरा = मदिरा, I. 2533. शिलाकुट्ट = hammer, W. and Druma. = पुरुष, I. 2533. Comp. Vis.

कुटिल. तगरपादगा', Med., Med. A. for तगरपादा', Med. C.

कुटार, Med. A. B., I. 2810. कुठार, Med. C., Vis. C. कुटीर, Hem. कुटार, Hem. A., I. 2053, Vis., Vis. A. I. 1539, I. 1937 (the last कम्बले for केवले).

कुठार, Med. C. I. 1937. कुठार, Hem., Vis., Med., I. 1539. कुठार, Vis. C.

कुड्य. 'कुड्यं विलेपने भित्तौ क्लीवं कौतूहलेऽपि च,' शब्द.

कुण्डि. 'अथ तद्वत् कुवेरकः । कुण्डिः (also तद्वत्, A. c.) कच्छः कान्तलको नन्दिष्ठः' A. 2. 4. 127-8. In the sense of कुर, also कूणि, A. c. तद्वत्, Vis. for तद्वत्, Vis. A. ककुर, Vis. A.

कुण्डल, Med. कुण्डली, Med. A. etc.

कुण्डकोट. चार्वाकोक्तिविशारदे, Mahendra. This is preferable.

कुण्डलिन्. 'कुण्डली चित्तलम्बे सर्पकुण्डलधारिणोः,' अजय. सेर्ये, Mahendra for सर्पे, Hem.

कुतप. 'अष्टमोऽङ्गः कुतपोऽस्त्रियाम्,' A. 2. 7. 31. Hence probably Med.'s general 'अस्त्रिया'. कुतप, शब्द., अने.

कुय, Vis. etc. कुन्य, Vis. C. 'प्रवेष्टास्तरणं वर्षः परितोमः कुयो द्वयोः,' A. 2. 8. 42., 'कुयं लिप्सिति बोधालितः,' A. c.

कुहाल. 'कोविदारं चमरिकः कुहालो युगपत्तकः,' A. 2. 4. 22. युगपात्रे, Hem. for युगपत्ते, Hem. A.

कुनटी. Not in W., I. 2810 etc. and probably a later edition. 'नेपालदेशजनः-शिला इति केचिदिति भरतः,' Druma.

कुन्त. I have put कुन्ती with कुन्त, as this appears to be the view of Vis. and

Med. Panini derives it from कुन्ति = modern Bundi (?).

कुन्तल. 'चपको,' Med. A. B. C. apparently for 'क्षपको' (A. 2. 9. 13.).
pare Vis., Hem. 'कुन्तलः कल्पितः केशे जले (जने ?) जनपदान्तरे,' घ.

कुन्तान, Vis. A. C., I. 1539. कुन्नाग, Vis. (in नान्त), कुन्धान, I. 1937 and कोलको of others. Not in W. etc. It agrees with कुहन of Med., but Vis. does not regard it as such, as he places it after काञ्चन and not with कुहन.

कुन्ता. Anek. and Anek. A. quite agree.

कुन्द. सुकुन्द = अचुप्रत = सरद्विप् = परमेश्वर, I. 2533. = olibanum (कुन्दरु), W.

कुमार. 'सहा कुमारी तरणिः,' A. 2. 4. 73. Some तरणी for तरणी. वरणी, I. 2053.
रामा is also a name of घृतकुमारी. रामतरणी = तरणि = कुमारी = घृतकुमारी. रामतरणी = सीता, Druma. I do not find कुमार = सिन्धु नद in शब्द, Druma.

कुम्भ. The last line not in Vis. पिटर, Vis. A. for पिटर, A. 2. 9. 31.

कुम्भकार. 'चक्षुष्माकुलालप्रौ तु कुलटिका,' A. 2. 9. 102. कुलटिका, Hem. A. अहौ, Hem. for स्यात्, Hem. A.

कुरण्टक. Also कुरण्डक, A. c. 2. 4. 74. पीतपुष्प is an adj. = with yellow flowers.

कुरवक, Hem. कुरवङ्क, Hem. A. ज्ज्ञानो for ज्ञाना, Mahendra.

कुरविन्द. Vis. A., I. 1539, I. 1937 agree. W. and Druma. may have had different readings.

कुर्वाण. Not in W., Druma.

कुल. सङ्ग, Anek. for सङ्गः. Anek. A.

कुलक. 'काकेन्दः कुलकः काकतिन्दुः काकपीलुके.' 'वासलूरुख नाकुख बल्मीक' इ'गु' - सकम्', A. 2. 4. 39, I. 14.

कुलग्न. उष्ट्र, Med. A. for अष्ट, Med. C. Contrast माने with अमाते of Vis. 1807 and I. 2810 agree.

कुवल. कदली, Hem. for बदरी, Hem. A.

कुवेर. Tri. uses एकपिङ्ग as a name of कुवेर, not 'deformed,' W., Druma.

कुशल. जभिन्ने for विन्ने, Mahendra.

कुष्ठ. पुष्कर and सुगन्ध are apparently used = उत्पल of A. 2. 4. 126, a drug (a costus, W.)

कुष्माण्ड. 'कुष्माण्डः पुंसि कर्कारौ भूषणेदे गणान्तरे । उमायामपि कुष्माण्डौ तथा वाम-
क्रियान्तरे,' शब्द.

कुष्मान. Anek., Anek. A. agree. I do not find in I. 2544.

कृद्ग. 'कम्पनं, I. 2810. Comp कृत्तान of Vis.

कृद्ग. The proper reading in Ajaya is 'कण्ठशब्दो गलेऽन्तिके' and not कण्ठ-
शब्दो गलेऽन्तिके, W., Druma. Comp. O. 153.

कृद्ग. कोकिलालापे, Med. Med. A. for कोकिलान्नाप, Med. C.

कूट, Anek. A. कूडा, Anek. व्याकुटुक, Med. corrected into क'कुशक, Med. A.
उद्देक, Med. C. 'कूटोऽस्त्रिंशो स्थिरे राशौ दम्बे च लोहसङ्करे । जायायां गिरिश्चै च
शीराङ्गेऽम्बतयन्त्रयोः', शब्द. = Agastya (B), W.

कूटपाकल (comp. पाकल). कूटपालक, Har., Har. A., W.

कूप. अन्धु = well. कूपक = oil-vessel. सून्मान = earthen measure = काचपाल, I. 2533.

कूपक. अचुप्रताया, Med. for चिताया I. 2810.

कृष्णाण्ड, Vis., Vis. C. The first कृष्णाण्ड and द्वेष्टे for भ्रूणे, Vis. A.

लक. 'गलतालु कण्ठनाभयः लकशब्दार्थाः', Ujjvala (u. s. 6).

लच्छ. 'स्यात् कष्टं लच्छुभाभीलम्,' A. I. 9. 4. 'तपः,' Vis. for पाप, Vis. A. काष्ठे,
Hem. कोष्ठे, Hem. A. सान्नापने, Hem.

लक्ष. वेष्टित, Druma. 'Sought, wished for,' W. वेष्टित = surrounded from कृन्
to surround.

लक्ष्य. तव्यादि = affixes chiefly तव्य, कनीय, and य.

लक्ष्ण. 'कष्टे समस्तेऽयु', Vis. A. 'कुक्षौ समस्ते च', Vis. B. 'कुक्षौ समस्तेऽयु', Vis.
C. This is the view of Med. Ujjvaladatta also explains लक्ष्य = उदक. But what
authority for this statement? and where लक्ष्ण is used in the sense of कक्षि? A.
and Hem. give only one sense of लक्ष्ण. Hence I prefer the reading of Vis., Med.
apparently basing his view on a misreading of Vis. लक्ष्ण is not = कष्ट, but
it may have been mistaken for लच्छु.

लक्ष्मी. 'लक्ष्मीं जठरे नीरे विधिनेत्यनयोरपि,' शब्द.

लक्ष्मीपाल, Hem. etc. लक्ष्मीपान, Har. (not Har. A.). 'केलिपात,' Med.
for 'केलिपात. 'लक्ष्मीपालिः (ल?) पत्रने नीरधौ केलि (नि?) पातके,' शब्द.

लक्ष्मि. लक्ष्मीकोटे च, Vis. I follow Vis. A.

लक्ष्मि. Not in I. 2544 and doubtful.

लक्षण. व्याप्ते, Vis., व्योमे, Vis. A., for व्याप्ते, Vis. C.

लक्षणसार. शि'शिपा, Hem. for शि'शपा, Hem. A.

केल. पातारि, Mahendra. for पातादि, Hem.

केनार. कपोल, Med., Med. A. Waiting in. Med. C.

केवल. The last केवली, Hem., I. 2053-indistinct in Hem. A. केरली ज्ञानभेदे, Med. 1807. So 'astronomical science, Med.' W. But this is a palpable mistake as only one sense is specified and opposed to other mss.

केश. पाशे, Hem. for पाश, Hem. A. शब्द. adds 'हरौ'. Doubtful.

केशट. उत्कटे, Med. A. हर्यट, Med. C. 'केशटः भ्रातरि हरौ खादजोत्कटधोरपि,' शब्द. शोषणे, I. 1539. श्लोकणे, I. 1937. कामदेवस्य शोषणवाणः, Druma.

कोसर. Also spelt केशर. Hence also केशर in some mss. Hem. apparently uses लुरङ्गसिंहयोः in the sense of 'of the horse and of the lion' and not denoting horse and lion, W.

कोसरिन्. mss. agree about the form अर्वणि.

कोकनद. रक्तके, Hem. for रक्तयोः, Hem. A.

कोटिर. कोटिर (?) Mahendra.

कोट्टार, Hem. Har. etc. कोट्टर, Har. A., Hem. A. It is clear from Tri. नागर means in the sense of नागर. It does not qualify कूपे, W.

कोष. वाद्यादिनो, Vis. or दिवादिनो, Vis. A. लोहिताङ्ग = Saturn, Mahendra = अर्कज, Vis. लोहिताङ्ग is, however, generally applied to Mars, A. 3.25.

कोष. शटित = stale, stinking (afflicted with pain, W.)

कोल. चर्वत्र, Hem. for चवत्र, Hem. A. The first कोला, Vis. Also 'शस्त्रान्तर', व.

कोश. Hem. seems to use शिखा in the sense of सिमि = पणसादिफलस्थानः, व. It may be added Dha. and Vis. give the word under घान्त, Med. under शान्त as well as घान्त, Hem. gives कोश and alludes to कोष, and the others including शब्द give only कोश. Anek. doubtful. कोश, I. 2544.

कोशातक. कचे, Vis. A. C. Med. A. etc. कचे, Hem. A. कठे, Hem. कोशातकी is given in कान्त not नान्त in Vis. Moreover बाणिजको should be बाणिजको. Hence कोशातकिन् in Vis. and Druma appears to be entirely wrong. कोशातक in some of the mss.

कोशाङ्ग, Har. A. कोषाङ्गे, Har., 1807. The mistake is palpable as the word occurs in the पाद section. कोशाङ्गमित्कटं विदुः, हा. १७८.

कोत्तक. ख्यात, Mahendra for ख्याते, Hem.

कौसुद. कार्तिकक, Vis. A. C. 'कौसुदः कार्तिको मासः, त्रि १११.

कौलीन. कौशेयक, Vis. for कौलेयक, Vis. A. = of a good family (the son of a beggar, W.)

कौलेयक. कालुके, Vis. A. C. for कालुके, Vis. इन्द्रपङ्ककालुके = dog, वि. अ. ६६.
कौशिक. Med. A. C. 'कोपज', Vis. A. C., Hem., Hem. A. 'कोपज'. Both

correct.

कम्प. W. and Druma seem to read कल्प for कम्प. Mss. of Med., Vis. give कम्प
कम्पक. 'तुन्दस्तु यूपः कम्पको ब्रह्मणो ब्रह्मदा च । तुल' च,' A. 2. 4. 11-2. पङ्किकालोध्र,
= red lodh. भट्टे, Vis. for भट्ट. Vis. A.

क्रिया. करण, Mahendra. for कारण, Hem.

क्रोड, Anek. A. क्रोष्ट, Anek. क्रोडे: Vis. for क्रोडा, Vis. A. रक्षस् of 1807
etc. is an apparent mistake for वक्षस् 'न ना क्रोड' भुजालर'. वरो वक्ष' च
वक्षस्' अ, २. ६. ७७-८.

क्रौञ्चादन. क्रौञ्चाशन, W. वेञ्जुलप्रा', Med. Med., A. (unnecessarily corrected into
विञ्जुलप्रा'), Vis. C., Har. वेचुलप्रा', Har. A. पिञ्जुलप्रा', Vis. किञ्जुलप्रा', Vis. A. विञ्जो-
ष्टक, Vis. A. विस्वोष्टक, I. 1539. = वे'चु and वे'चुको, Druma. Vis. mss. agree about
'क्रौञ्चादन':.

क्रोध. 'अपि कोपे', 1807 for विपाके, Med. A. = distress, wrath, anger, W.
रागादौ, Mahendra for रोगादौ, Hem.

क्षु. नियुक्त seems to be used in the sense of employé (occupied,
engaged, W).

क्षम. I do not find क्षमा = night in शब्द. ना., W.

क्षार. धूर्त = black salt (rogue, W.) and लवण = salt in general. धूर्त लवणे,
Mahendra.

क्षारक. 'क्षारको जालक' क्लीवे कलिका कोरकः पुमान्', अ. २. ४. १६.

क्षिपणु. 'क्षिपणुर्वसन्तः' under n. s. 3. 51.

क्षीरदार, Har. Har. A. 'क्षीरदारौ शुद्धोदे शुद्धामध्वनिरिष्यते' and क्षीरदार = दध्नु,
com. I prefer Har. as the derivation of क्षीरदार explains the senses and शुद्धाम
does not. Besides Har. A. is utterly unreliable.

क्षीराब्धिज. For चन्द्रे, Hem. A., Hem. reads 'शेषे तावत्ते निशाकरे । अमृतासिन्धुहे
च भवेत्.' It appears a later addition.

क्षुद्र. दृहती and व्याघ्री are both names of कण्टकारिका, A. 2. 4. 93. But the
use in Vis. and Hem. shews दृहती is used in the sense of क्षुद्रवार्ताकी.

क्षुर. 'क्षुरश्चेद्वनस्तु स्मत् कोकिलाचे न्व गोक्षुरे । क्षुरोऽप्य'धिर्गवादीनां खट्वादीनां
च पादुका,' ध.

चेत्. भरत, Hem. A. for भारत, Hem.

चेत्त्रिय, Vis. etc. चत्त्रिय, Vis. A. सिद्ध, Vis. for असाध्य, Vis. A.

चेप. ईरण (रण, I. 2533) = प्रेरण = sending, discharging. विचेप = throwing away (time), delay. लेपन = plastering etc. शब्द also uses विचेप and लेपन.

चेम. 'चण्डा धनहरी चेमदुष्प्रतगणहासकाः,' A. 2. 4. 128. Vis. clearly uses चौरक in the sense of the perfume and चण्डा of the plant.

ख. कूर्पगः, Mat. A. for कूर्परः, Mat. (and क्रुधर्ष for कृद्धि, Mat. A.) कुणाहल, Vis. A., I. 1539, I. 1937. कुण्डहल, Vis. C. कुलाहल, Vis. W., Druma. 'राज्ञा कुले खाडा इति भाषा.'

खजा. मद्योः, Hem. मद्योः (?), Hem. A. ग्रहस्त is apparently used in the vernacular sense of हाता = ladle. W. takes a different view. 'खजा ग्रहस्ते मन्ये च मारणे ऽपि च कुलचित्,' शब्द.

खट, Har. etc. चट, Har. A.

खटिका, Vis. A. Not in Vis.

खड्ग. कण्टके, Hem. for गण्डके, Hem. A.

खड्गारीट, Med. corrected into खड्गरीट, Med. A. खड्गरीट, Hem., Vis., Vis. A. C. खड्गरीन्दि, Hem. A. खड्गरीट, Med. C, 'खड्गने, चारिणोः,' Hem., for 'फलके, चारिणि,' Hem. A. If the word had been खड्गरीट, the sense of खड्गन would have been noted in Vis. But there are doubts about the proper form.

खड्गिक, Vis. etc. खट्टिक, Vis. A.

खण्डप्रशु. Chandamalaki, W.

खण्डाली, Vis. षण्डाली, Med., Med. A., Hem. As the arrangement is not alphabetical in Vis., the form खण्डाली appears to arise from the Hindustani mode of pronouncing ष as ख.

खमक. चित्त, Vis. for शुभ्र, Vis. A. अवदारक = digger.

खपुर., Hem. खपर, I. 2053. W's. mss. apparently had लयुने for अलसके. लसके = लक्ष्मदे, Mahendra.

खर. 'वेणी गरा गरी देवताडो जीमूत इत्यपि,' A. 2. 4. 98. Also गरागरी, खरागरी and खरा, गरा and अगरी, A. c. पुरुषो मतः, Anek.

खरालिक, 1807, I. 2810, I. 1937, etc. खुरालिक, I. 1539. खुरालिक, शब्द. and W. भाखड, I. 1937. आसशीमण्डिः = नापितेर भाङ्गि, Drumā = barbar's case, W. I do not find 'poison, W., in Med.

खजूर, Hem, A. खजू, Hem.

खजू, फल, जुड़, Anek. for खज, फल, Anek. A. I can not regard खजू as a misreading for फल, as it is borne out by all the mass of Med. and Tri. It occurs also in शब्द.

खण्ड. (u. s. 3. 28. and note). शिष्य in Vis. etc. is probably the better reading.

खिङ्गिर...खिङ्गिरी, Hem. खिङ्गुर...खिङ्गीरा, Vis. खिङ्गुर...खिङ्गीरा, Vis. A. खिङ्गिर...खिङ्गीरा, Vis. C. खिङ्गीर...खिङ्गीरा, Hem. A. वारिवालके, Med. corrected into वारिवालके, Med. A. 'होवेर' वारिवालके', Har : 178.

खुर, Med. B. खुर, Med. A. Comp. 'शफ' होवे खुरः पुमान्, A. 'खुरः शफे कोलदने तथा छेदनवस्तुनि', शब्द. See चुर.

खेट. खेट, I. 1539 and च सुनिन्दके, सुनिन्दके, I. 1937 (= बनरामस गटा, Drumsa. स्कारे, Hem. खुरे, Hem. A. खेटक = वसुनन्दक, Har. 150 = इतिजीविक. com. खवेत् = low, vile. शब्द gives 'खेटके त्रिषु' apparently mistaking the sense of Med. I. 2533 understands स्कारम्भगव्य as one sense, but खेट is popularly used also in the sense of स्कार.

खोलक. पाक = cooking pot. खोला in the vernacular.

गङ्ग. 'गङ्गा ध्व(ख)नौ सुरागेहे तथा पासरसद्गनि । गङ्गः पुमानवज्ञाते भावङ्गागारे तु न स्त्रिया', शब्द. I do not find सुराभाण्ड in it.

गङ्ग. 'गङ्गे मत्प्रमोदे स्यात् परिखाव्यवधानदोः', शब्द. गङ्ग is ordinarily used for ramparts, mud walls and both moats, ditches (परिक्षा). गुड, I. 2533.

गण. चण्डी, Med. C. for चण्डा, Med. A. See सेम.

गण्ड. पिटक is apparently used in the sense of boil. स्फोटक, I. 2533. गजभूषण-बुद्बुद is one word. Comp. स्यासक.

गण्डूष. 'उन्नतनाभिस्तु गण्डूषा नापि सुखपूर्तिरिति बोधायितः', A. c. 3. 5. 11.

गजस्य and प्रसृत्या Mahendra. for 'गजासेत्र, प्रसृत्या', हे.

गति. वहद् व्रण (running sore) = नाडीव्रण, I. 2533.

गदयितु. 'गदयितुः शब्दः कासुकश्च वावदुकश्च under u. s. 3. 29. कासुके, Med., A. Med. A., I. 2810, wanting in Med. C. कासुक of Vis. = शरासन of I. 2053 etc. appears to be the better reading.

गन्धर्व. 'गन्धर्वो गायनः प्रोक्तः', गदसिंह.

गन्धवती. W. etc. read हैरा 'a perfume' for सुरा. Comp. गन्धमादनी.

गन्धवह, Med. C. etc. गन्धवाह, Med., Med. B.

गन्धार, Hem. गान्धार, Hem. A. Both found. in M.

गन्धोली. शुण्डोः, Hem. for शट्टोः, Hem. A.

गम. सदक् पाठ = reading by (merely) looking.

गया, Anek. Not in Anek. A.

गर, See खर. 'गर' विधे गरो व्याधौ गरा गिरणमुच्यते,' ध.

गर्ग. Hem. Not in Hem. A., I. 2533. etc.

गर्जन. 'स्वनिते युधि,' Hem. 'स्वनिते क्रुधे,' Hem. A. क्रुधि, I. 2053. 'गर्जन कोपनिनदमत्स्यं नोत्तेजनेषु च,' शब्द.

गर्त. W's Med. read differently.

गर्दभः, Tri., Tri. A. But पुंसि shews it is गर्दभः.

गर्व, Med. etc. गर्व, u. s. I 155. Med., Med. A. C. agree.

गर्भ. 'मध्येऽग्नावपवरके,' Mahendra. सन्धि = hole (= union, W.).

गल. 'गलः कण्ठे सर्ज रसे वाद (द्रु) भेदेऽपि पुंस्त्वय,' शब्द.

गर्भुत्, Med. A. (u. s. l. 97). गर्भुत्, Med.

गह्वरः, Med. गह्वरः, Med. A. युञ्जे, Tri., Tri. A. My correction is a guess, A. 2. 3. 8. Anek. 'वनो वने च दर्भे च गह्वरे गह्वरेऽपि च.' I give Anek. A. I. 2544.

गाल, Vis. A. etc. गर्त, Med. C. गीत, Vis. C. गाता, Hem. Wanting in Med. A. All mss. agree about रोषणे—गायने under u. s. l. 73. Not in I. 2053 etc.

गाध. स्थाव for स्थान, Mahendra. I prefer this as अस्थाव is used = अगाध.

गान्धार. बले, 1575 for रणे, Tri. 1807 etc. रण = sound (?).

गारुड (m), W. गरुड, Med. ; गारुड, Med. A., Hem., Vis., 'गारुडं गैरि-जातरूपे', Hem. IV. 110.

गाल, Vis., Vis. A. (the first स्कन्द for स्कन्ध), I. 1539. I. 246 c, गलि. I. 1937. साल, Vis. C. This is a mistake as साल is noted afterwards (शाल twice in Vis. C.). Compare गल and गालव. Not in W. etc. गाल is used in the vernacular chiefly in the sense of cheek.

गिरि. The last गुरु, Vis. C. कन्दुक, मत्स्य, Vis. गुरुक, पूज्ये, Vis. A. C. गैरेयक, Hem. for गिरियक, Hem. A. The separate mention of कन्दुक in Hem., Vis. seems to shew गिरियक is here used in the sense of गिरिका = बालमुषिका, A. 2. 9. 12. But compare W.

गिरिसार. W. gives Med. But the other mss. also agree.

गच्छ. शुक्ला, Hem. शुक्ले, I. 2053. apparently for शुक्लो. शुक्ले = सवको is defensible.

गुह्या. There is nothing new in यद्. W's यद् probably gave also गङ्ग as गुह्य.
 गुह्य. Not in Vis. रूपादौ च, Hem. for रूपादाव, Hem. A. प्रयोजयन्ति, Hal.
 apparently for प्रयोजयन्त्र. आहति = fold, plait. वटो = string, tie.

गुह्यनिका. 'मृनाङ्गे गुह्यनिका भवेत्', Har. 'मृनाङ्गेऽपि गुह्यनिका', Har. A.

गुह्य. मलने = धारणे (सर्दने?), Mahendra.

गुह्य. गुलुह्य, Hem. for गुलुह्य, Hem. A.

गुह्य. कैवल्यां, Hem. for कैवर्त्यां, Hem. A.

गुह्य. 'गुह्यं च रक्षिते गूढे सङ्गतेऽप्यभिधेयवत्', यद्.

गुह्य. 'क्षितिवृदासो भूगर्तः, अपिशब्दात् कारायां रक्षायां च' क्षीर.

गुह्य. दृष्टौ. Hem. A. for दृष्टौ, Hem. 'गुह्यस्तु गुह्यनेऽसम्भवे वाहोरनङ्गुतो', यद्.

गुह्य. वेशयोः, Med. A. for वेशस्तु, Med. C. एलापर्णिका, Vis. for एलावनिका, Vis. A.

गुह्य. 'गुह्यः पुंसि कार्तिकेये भगवोगितरङ्गमे । गुह्या गते सिंहपुच्छीधवकङ्क(ह्)वके शुच,'

यद्.

गुह्य. Vis., Vis. A. C. agree about गृह्यनः.

गुह्य. 'विष्वक्सेनप्रिया गृह्य वाराही बदरेत्यपि' A. 2. 4. 151. Also गृह्य.

वराहकान्ता, Mahendra.

गुह्य. 'गृह्यं नामि कलत्रे च गेहे पु'भूमि च कचित्', यद्.

गुह्यपति. सती, I. 2053. 'भवेद् गृह्यपतिर्ना तु धर्मो सतिगृह्ययोः', यद्. मन्त्री is probably a false reading.

गुह्य. गुह्ये, यन्त्रि, Med. पदे, यन्त्रि, I. 2810.

गो. Med. B. also gives 'गायत्र्यामपि गम्भीरे जगत्यां सुवने जजे'. Anek. also gives. Har. and Tri. slightly modified. 'लक्ष्यदृष्ट्या प्रयोगदर्शनेन', Mukuta. अर्जुनी = सौरभयो = धेनु. चृष्टि = दीधिति = रश्मि.

गोकुलक. गोकुलैः, Hem. गोखु, Hem. A.

गोकील, Har. गोकील, Har. A., Hem., Vis., Med. A. etc. (Med. makes गोकुले; joined to गोपाल). The metre in Hem. shews it can not be गोकील. Hence I omit it.

गोकुलिक, Med., Hem, W. गोकुलिक, I. 1937. गोकुलिक, Vis., Vis. A., Hem. A., I. 2053. This is the proper reading as the senses shew. वधिर, I. 2810.

the feminine locative. कण्डु कारके, I. 1539. कन्द कारके, I. 246 c. कण्डकारके, I. 322. कण्डकारके, Med. etc. कन्दु कारक = भक्ष्यकारक of Hem. is probably the right reading in Med, Vis.

गोण्ड, Vis. A. गौण्ड, Vis.

गोदन्त. 'विसिते वर्मितेऽपि च,' Vis. A. 'हिंसिते वर्मितेऽपि च,' I. 1539. 'दंसिते वर्मितेऽपि च,' I. 1937. 'दंसिते हरितेऽपि च,' Vis. Not in Vis. C. Hem., Hem. A., I. 2053 agree. 'A fossile substance,' W.

गोप. Druma reads रक्षिका. (W. protectress) for रक्षिका, Vis. etc. See I. 2533.

गोमुख. लेपके, Vis. for लेपने, Vis. A.

गोमेदक. Har. A. 'गोमेदकेऽपि गङ्गोलः,' Har. गोमेदकः, Hem. for गोमेदकं, Hem.

A. 'काके कालेयकेऽपि च,' Vis. for 'काकोले पलकेऽपि च, Vis. A.

गोरङ्ग. लग्न, Med. A. for लग्न of others.

गोल. 'गोला सनःशिला प्रोक्ता गोला गोदावरी स्मृता। गोलः स्याद् गुडके जाराद् विष वायाः सुते तथा,' ध. I do not find 'ink' in Hem.

गोलक. चापि, Mahendra, for पिण्ड, Hem.

गोलोमी. वार, Mahendra for वर, Hem.

गोष्पद. प्रति, Hem. for गति, Hem. A. 'सेविते दे शे', Mukuta. He quotes as Vis. the line from Med.

गौतम. राजन्या, Hem. for रोचन्या, Hem. A. भूत, Hem. A. for भूत, Hem. I. 2053.

गौरिल, Med. C. गोरिल, Med., Med. A. 'गोरिल...गौरिल,' Vis. C. 'गौरिल...गौरिल,' Vis. B.

ग्रन्थि. ग्रन्थि, Mahendra, for second ग्रन्थिः, Hem.

ग्रन्थिक. The second also ग्रन्थिक, Vis. I give Vis. A.

ग्रन्थित, Med. ग्रथित, Med. A. etc. I keep only ग्रथित, as ग्रन्थित is rare although defensible.

ग्रस्त. पदेऽपि च, Med. पदोदित्, Med. A. for पदोदिते, Med. C.

ग्रहण. शब्द, Mahendra for हस्त, Hem.

ग्रामणी. ग्रामेयाया, Hem. for ग्रामेयाया, Hem. A., I. 2053. Mahendra reads ग्रामिणी. भोगिक seems to be used, in the sense of headman not 'one who only thinks of enjoyment.' ग्रामेया = ग्रामायोषित्, Druma.

ग्रामीन. संहते ग्रामैः, Med. A. for संहते ग्रामे, Med. C. ग्रामीण....ग्रामीन, Vis.

'C. (both गामीण, Vis. and सुनि) in नान्त. Hence it is transferred to नान्त in Vis. A.

प्रावन्. 'प्रावा स्यात् पुंसि पाषाणे दृढे पृथ्वीधरेऽपि च,' शब्द.

प्राहक. धान्याना, Med. A., Vis. A. for व्याधाना, Med. C., Vis., Vis. C. घात, Hem. A., Vis. for घाति, Hem., Vis. C.

ग्लौ. Not in I. 2810 etc.

घ. घनेश्वर, Mat. A. for घनस्वर, Mat.

घट. कुट = कुम्भ = waterpot. 'घटः कुम्भे समाधौ च गोठीघटनयो र्घटा' भूरि. (I 2816 स'घन for घटना = Indian clock, W.).

घटना. Hem., Hem. A. घटना, Med., Med. A. C.

घन. सुदृढः, Anek. for सुद्वरः, Anek. A.

घनरस. सस्ये, Vis. for समग्र, Vis. C.

घनसार. 'घनसारस्तु कर्पूरे दृढभेदे जलेऽपि च', घ.

घनाघन. चक्रे, Med., Med. A. for शक्रे, Med. C.

घर्षर. द्वार, Med. A. for ध्वान, Med. C. वस्त्रान्तरे त्रिषु, Med. C. for स्तरान्तरे. अपि च. Med. द्वार, I. 2816. but no तुषानल, Druma = a fire of straw, W.

घात. काण्ड = arrow, W. May it not mean स'घात ?

घृणि. शुद्ध, Hem. for अ'शु, Hem. A., I. 2533.

घोर. Med. C. घोरे, Med. A. Joined to घस्र. चोल, Anek. A. corrected into चोर.

घोष. गोपाल, आध्वान, and घोषक, Med.

घोषयित्. 'घोषयित् : पिके पुंसि भू'मदेवे च वन्दिनि,' शब्द. वन्दिन् seems to be used in the sense of 'bard, herald,' not 'captive,' W.

घ्राण. घ्रातघ्राणयोः, Hem. 'घ्राणघ्राणयोः,' Hem. A. घ्रात = smelled.

ङ. संखैत्रक, Mat. A. for संज्ञाको, Mat.

चक्र. स'घ' च, Anek.

चक्षुष्य. कतको, I. 2053. कनको, I. 2698, Hem., Hem. A. चक्षुष्यो, Vis. for चक्षुष्या. Vis. A.

चङ्कर (u. s. 2. 39), Med. C., Hem. A. etc. चङ्कर, Med., Med. A.

चञ्चा. Vis., Vis. A. C. I. 1539. agree about चञ्चो पूर्वो, I. 1937.

चक्षु. 'चक्षुः पञ्चाङ्गुलो मण्डवर्धमानव्यङ्गवकाः,' A. 2. 4. 51 = एरण्ड.

चट. पिचिण्ड, Med. 'चटु वान्ते,' Med. C. 'चटु वाटौ' Vis. A. Tri. apparently uses चयनि in the sense of praising.

'चारी तायडववेष्टाया' नृपतिप्रणिधौ पुमान्.' Mankha in Z. Barir of Med., W. appears to be a mistake.

चव्व. शतपुष्पयोः, Hem. A. शतपर्वा = तृणविशेष, I. 2533 (पर्वयोः).

चषक. मेव, Vis. for मद्य. Vis. A., I. 1539. मधु of Med. therefore = मद्य. (honey, W.). सरक of Hem. = शीघ्र or शीघ्रपान and not सुरापान

चामर. शाल, Med. for बाल, Med. A.

चामरपुष्प, Med. I. 2810 etc. काशस्वकेऽपि च, I. 2810

चारक. वञ्च here seems to be used in the sense of prison as in चार. सञ्चारक = attendant, grazer. Comp. भोजक of Tri.

चावी. डङ्गोः, Vis. for बुङ्गोः, Vis. A.

चाल, Vis. A., etc. चन, I. 1539. बाल, I. 1937. ताल, Vis.

चाव, भेदः, Hem. for भिदोः, Hem. A. मूरि agrees (स्वर्णचूडमयि, Druma = blue jay, W.)

चित. 'चिन्ता छिन्ने चुल्लिकाया' चिन्ता..., Vis. 'वितन्नेच्छु चुल्लिकाया', Vis. C. Joined to शीत. 'चिता छन्ने चुल्लिकाया', Vis. A. Both चिता, I. 1539. चुल्लिका = funeral pile.

चित्त. सुपर्णी, Vis. सुपर्णी, Vis. A. सुपर्णी, Vis. C. गोदुग्धी, Vis. गोदुग्धा, Vis. A. C. but corrected into गोडुग्धा, Vis. A.

चित्तक. चित्तकाये, Mahendra for 'चित्तकारे', Hem. चित्तको भूर्खराजिच चित्तकोऽप्यनरो गरः, Anek. I give Anek. A. चञ्चु = एरण्ड, A. तिज्जके, is probably the proper reading for चित्तके, Tri. A. चित्तकेलौ च, I. 1575.

चित्तभाउ. 'चित्तभाउ वीतिहोले भैरवे भास्करे पुमान्', शब्द.

चित्राटीर. Med. A. B. C. 'विन्दुषु, विन्दुभिः', I. 2810.

चिपिट. पिपट, Med. A, Har. पिच्छल, Med. C. पिट्टिन, Med. I give Hem. A.

चिरिण्टी, Med. A. B. C. चिरण्टी, Vis. A., Hem etc. चिरेणाटति चिरिण्टी कदा-
ज्जूदा वाऽपि गृहस्थिता प्राप्नवयौवना चिरण्टीतेके स्वा ज्ञातयः तेषु वस्तुं शीलमस्याः
स्ववासिनी सुवासिनी द्रविडः द्वेऽपि गृहस्थायाः परिणीतायाः, Mukuta.

चिलिमीलिका, Med. C. etc. चिलमीलिका, Med., Med. A.

चीर. कच्छोटिका, Hem. A. कच्छुरिका, Vis. कच्छोटिका, Vis. A. कर्कोटिका, Vis. C. कच्छोटिका, Hem., I. 2053, I. 1937, कच्छोटिका, I. 1539. कच्छोटिका is also probably correct. Comp. काकुटि. शब्द gives नेलाशुक in its place. गोखान = a necklace, A. 2. 6. 105

चीरक. विक्रियालेखे, Vis. A, Druma. अभिक्रियालोके, Vis. C. I give Vis. Comp. cit. Not in W.

चीवर, Anek चीवरौ, Anek. A.

चुल्ली, Vis. A. चुली, Vis.

चुल्लकी, Hem. etc. 'चुलकी गण्डि नाम दे,' Hem. A. चुलकी, Vis., I. 2053. चुलकी, Vis. A. C. W. also चुल्क, चुलुकिन्. चुलकी and चुलकी are various readings.

चूडाल चूडाली, Hem., Vis. चूडाला, Hem. A., Vis. A. 'चूडाला चक्रलोचटा,' A. 2. 4. 160.

चूर्णी, I. 2810. etc. चूर्णा, W. 'चूर्णानि वासयोगाः स्युः,' A. 2. 6. 134. 'हे पटवासादि-
चोदस्य', Mukuta, such as abir, Druma.

चैत्य, Hem. A. The first चित्य, Hem. वैदे, Med. विदे, Med. C. वन्दे, Med. A. विम्बे, I. 2810. विप्रे, Tri., Tri. A. for विम्बो, I. 1575. तद्विम्ब' such as Paresh nath, I. 2533. अन्तक = remains.

चोच, Tri. A. नोच, Tri.

चोड़, Vis. A. This also क्रोड़, Vis.

चोल, Hem. Not in Hem. A., I. 2053.

चोलकिन्. चोलनं, Hem. for चोलकी, Hem. A. क्रिष्कपवन् = bamboo (wrist, W.).

चौल. चोल, Hem. Not in Hem. A., I. 2053. My correction is a guess.

चुप्र, I. 1937. Ujjvala. 'चुप्रो वक्तु' under u. s. 3 24. See छुप.

छ. Not in I. 2810. W's Med. probably had another line.

छत्वा. 'छत्वा मधुरिका मिसिः,' A. 2. 4. 105 = a fennel, W.

छदन. छादने, Med. C. च दले, Med. A.

छद्मन्. द्रुतिकर्मणि, Hem. घातिकर्मणि, Hem. A. घातिकर्मणि, I. 2533 = ज्ञाना-
वरणीयादि कर्म.

छर्दन. अलम्ब = the राक्षस, Druma.

छल्ली, Vis. A. etc. बली, Vis.

छाया. 'छाया स्त्री सूर्यकान्तायामातापामावविम्बयोः। उक्कोचे पालने अंष्टिप्रभाकात्याव-
नीयु च,' शब्द.

छित्तर, Hem. A. (u. s. 3. 1.). छिदुर. Hem. The arrangement in Vis. shews it
is छित्तर. Med. A. C. give छिदुर.

छिन्न. 'वत्सादनी छिन्नरुहा गुडूची (also गुडूची, com.) तन्त्रिकाऽनुता, A. 2. 4. 82.

हुपः, Med. A. B. C. 'हुपः...सुपः,' Vis. B. 'हुपः...हुपः,' Vis. C. 'हुपः हुपः'
Med. 'हुपः...हुपः,' Vis. 'हुपः...हुपः,' Vis. A.—adopted by Wilson. 'हुपः हुपः,' I.
1539. 'हुपः चुपः,' I. 1937. I adopt the last. Comp. u. s. 3. 24.

बेक, Vis. A. The first बेक, Vis. 'विगुस्ते, नीडुक', Hem. I give Hem. A. बड-
वि = bee (भट्ट) but probably used here in the fig. sense of lecherous, बक = creek
ed, rogue.

ज. 'स्थिराजपद्मौ,' Mat. I give Mat. A. I. 2810 gives जू as ज. यद्'s first
ज also appears to be जू Comp. ज and जू in W.

जकुट. वार्ताकुपुष्प etc = flower of the eggplant (egg-plant, W.)

जगल. 'भोचको,' Dan. = जगर, Druma (armour, W.)

जङ्गल. निर्जले for निर्जने, Mahendra.

जगद्, यद्. जगद्, Med., Med. A. C. जगद्, I. 1539. जगद्, Vis., I. 1937. जगद्,
Vis. A. Not in Vis. C. But as Vis. associates it with वचक्र, I believe he refers
to जिगल (u. s. 3. 31.).

जटा. साक्षिकयोः, Vis. for सा'सिकयोः, Vis. A. जटा, Hem. A.

जठर, Hem. जरठ in रान्त, Hem. A. बुद्धे, Vis. बुद्धे, Hem. A., I. 2810 for बुद्धे.
Vis. A. etc. कक्षटयोः, I. 2810 for कर्कटयोः, Med. 1807. I prefer कक्षट and बुद्धे
as कक्षट = कर्कश and जठर = जरठ = बुद्धे. see जरठ.

जन्म. अट्ट = हाट (हट्ट), I. 2533.

जम्बीर. Vis. Vis. A. C. agree about जम्बीर'.

जम्बुक. जम्बुको वरुणे नीचे प्रगाले तरुमे देके', यद्.

जम्बू, Vis. A., Med. A., Hem. A. जम्बू, some.

जम्भारि, W. जम्भारि Vis. C. जैसुरि, Vis. जसुरि, Vis. A, जसुरि, I. 1539,
246 c. जसुरि, I. 1937, u. s. 2. 73.

जयन्त. सिं'हयुतारा', Hem. for इन्द्रयुतारा', Hem. A. Anek., Anek. A. agree.

जरण. जीरण, Vis., Vis. A. for जीरक, Vis. C. 'अजाजी कणा कण्णे तु जीरके' A.
2. 9. 36.

जर्जर. 'जर्जरः कथितो जीर्णे शक्रध्वजे च कोकिले,' अज. Comp. शैबले. of Med.

जर्ष, Med. A., Vis., Vis. A., Hem. A. (u. s. 3. 10.). जर्ष, Med. जीर्ष,
Hem.

जलकरङ्क. 'वीची जललता भट्टिह', हा. २०५. यद्'s 'जललतासु' seems to shew it is
= aquatic plant.

जलगुल्म. कूर्मनीराङ्गनावर्ते जलगुल्मो निगद्यते', शब्द. जलचत्वर = अम्बु चत्वर = गीराङ्गन = चातर जल, Druma = 'a piece of water, a lake,' W. Under जलविलु, जलचत्वर seems to be used = जलवस्कुल = पाना an aquatic plant.

जलतापिक, Med., Med. A., I. 2810. जलन्तयिक, Med. C. जलवापिका, Vis. जलशयका, Vis. C. जलशयक; Vis. A. I. 1937., I. 1539. इक्षीसकाकेचीभययो; Med. इक्षीसकाकाची, Med. A. इक्षीसकाकाची, I. 2810. जलतापिक appears to me the correct reading.

जलरण्ड, Med. C., Hem., Vis. A., I. 1539. जलरुण्ड, Med., Med. A., Hem. A., I. 1937. जलतुण्ड, Vis. C.

जलसूचि, Hem. etc. चलसूचि, I. 2053 शेडि, Vis. for त्रोटि, Vis. A., काक, Hem. for कङ्क, I. 2053.

जलेन्द्र. जम्भके, Mahendra (= a tree).

जम्बुरि. See जम्भारि.

जाङ्गुल, Hem. etc. This also जाङ्गल, Med. A. जालिनीफल = भिक्षा.

जामाह. Hem. apparently uses वल्लभ in the sense of 'darling, husband, friend W.).

जायातुजीवीन्. 'जायातुजीवी विहगनटवेश्यापतिष्वपि,' शब्द. आश्विन = अश्विनीकुमार.

जाल. पाटलीकौषधौ, Med. for पटलिकौषधौ, I. 2810 = the patal plant (any medicament or drug, W.).

जालक, जालिक. जालिका is f. of जालक. जालिक is a different stem. Confounded in Tri. Med. apparently uses जालिन् = juggler, cheat, (comp. पामजूट् of Vis.) and जालोपजीविन् = fisher-man.

जाहक. Some खजा for खट्वा and तुण्डिका for रुण्डिका. घोष = घोघ, Druma (polecat, W.).

जिगद्ध. v. जगद्ध.

जिह्व. मङ्गदे, Vis. A. for मन्दगे, Vis.

जिह्वा. Not in I. 2053, W. etc.

जिह्वाप. कर्मेणि, Har. for कासुके, Har. A.

जीर. जीरञ्च, Hem. A.

जीव. जीव्य' च, Vis. जीवा च, Vis. A. C. 'जीवा तु जीवितं जीव' जीवो कर्णदृष्टस्य जीवो दृष्टप्रभेदः स्यात् जीवा जीवन्तिकौषधौ,' घ.

जीवक. आशि, Med. corrected into आशी, Med. A.; आश Med. C. Hem., I. 2053, etc. agree.

जीवन. मेदा is used in the sense of the plant, Druma (marrow, W.) पुत्रजीवे, Mahendra. भवेत् पुत्रे, Hem. पुत्रजीव or पुत्रजीव is a tree well known in Madras.

जीवपुष्प, Hem., I. 2053. etc. Not in W.

जीवाह. धौ, Med. for धौ, Med. I. 2810.

जीवितेश. 'जीवितेशः प्राणनाथे यमे विष्णुविवस्वतोः,' शब्द.

जुहुवान, Med. जुहुवाण, Med. A. Hem. लुहुराण, Hem. A. As the word is णान् and not नान्, and as व can not lingualize न, the word is जुहुवाण, as given in Vis., I: 2053, etc. and explained in u. s. 2. 92.

जृम्भा. I give Vis. C. 'जृम्भो हंभ्या विकाशे च', Vis. हन्या, I. 1937.

च. चान्द्रमसायने, Hem. 'चः स्याद् ब्रह्मणि सौमित्रे च पण्डिते च महीसुते,' शब्द. सौमित्र = चान्द्रमसायनि = बुध of Med. W's. Med. probably read सोम for it.

जगानि. जीर्णे, Med. for जीर्णौ, I. 2810.

जोष, Vis. The first ओष, Vis. A. ओष, Vis. C.

अ. 'रवौ अकारः कथितो नष्टे अक्षोचप्रते वधैः। अकारश्च तथा वायौ नेपथे ससदाहृतः,' एका. 'भौ अक्षपवने नष्टे वस्तुन्यपि सतो बुधैः,' जटा. 'अकारः कथितो नष्टे अक्षवातेः स्ववर्षे,' शब्द. Wanting in I. 2810. and probably a later addition in Med. अक्षदीय of Med. probably = अक्षवात of others.

अक्षर. वादे नदे, Mahendra.

'अला...आतपोर्मौ, लुकाया' अला,' Vis. मुला...आतपोर्मौ जालुकाया' अला,' I. 1539. काला...आतपोर्मौ अलुकाया' अला,' I. 1937. 'जाला...आतपोर्मौ अलुकाया' अला,' I. 246 c. बाला...आतपोर्मौ अलुकाया' चला,' I. 322B. As the first word can not be नानार्थ with one meaning, it is clear the second word is also अला as to be inferred from I. 322 B. अलुकाया' of I. 246 c. and I. 1937 appears to be the correct reading = अलुका? 'अला स्त्रिया' दुहितरि स्यादुसर्गातपयोरपि, शब्द. If this reading is correct, आतपोर्मि = आतप and अर्मि and not आतपस्य अर्मि, Druma. and W. It however appears to be opposed to Tri. if not to the others.

भिक्षिका, Med. A. etc. भक्षिका, Med. Also भिक्षिका, A. c. भिषट्पा, Med. 1807. भिक्षपा, Med. A. भिज् भपा I. 2810. I prefer the last as Mukuta writes 'चत्वारि भिज्भीनिख्यातावाः', A. 2. 5. 28.

भूणि, Tri, Vis., Hem. रुणि, Med., भूणि, Med. A. भणि, Vis. A. 'भूणिः कठिन-पुङ्गवोः', I. 1575. जूणि, I. 2533. भणि, I. 993. व्यूणि, शब्द.

ज. 'जकारो गायने प्रोक्तो जकारो भर्भरध्वनौ', एका. जो गायने ध्वरे च', शब्द.

ट. 'टा शुधिव्या' ध्वनौ टः स्यात् करङ्गे ट' नपुंसकम्', I. 1539. Not in I. 1937 etc. An apparent addition, as Maheshvara never indulges in mysticism. 'टङ्कारे च ध्वनौ चापि शुधिव्या' टा समीरिता', शब्द. जटा's शपथे refers to कट. Comp. समवे of others and not to ट, W.

टङ्क. टङ्कन, Hem. Also तङ्क, A. c. v. also टङ्क.

टङ्करी. भस्मा, शब्द. लम्पाटङ्क as one word, W. Properly लम्पावाद्ग and पटङ्कवाद्ग, Druma.

टार. रङ्ग, Med. for लङ्ग, Vis., Hem. लङ्ग = catamite, W. It is curious house for horse appears also in I. 2835.

टुण्टुक, Med.. A., I. 1937, भूरि. दुन्दुक, Vis., Vis. A. दहक, Vis. C. but correct-
ed into टुण्टुक. टुण्टुक, I. 1539.

ठ. 'ठः शिवे च दृहङ्गाने मून्ये शीता' शुमण्डले', शब्द.

ड. 'डस्त्रासे शङ्करे ध्वाने दस्युदन्दे खलेऽपि च', शब्द. 'डकारः शङ्करे त्रासे ध्वनौ भीने निरुचप्रते', एका.

डिङ्गर. डङ्गर is apparently = डाङ्गर = large. डिङ्गरो डङ्गरे चोपे खले घूर्ते च सेवके', शब्द.

डिम्बिका. मोणक, Med. etc. for शोणक, I. 2810. 'डिम्बिका कासुकीनीरविम्बशोणकभू-
रुहे', शब्द. Comp. दिण्डिका दिण्डा', A, -c. 2. 4. 57. मोणक = water-fly, W.

ढ. 'ढकारो निर्गुण' ऽपि स्यात् ढकायामपि कथप्रते', शब्द. 'ढकारः कीर्त्तिता ढका निर्गुणे
निर्धने मतः', एका.

ण. 'णकारः कीर्त्तिता ज्ञाने निर्णयेऽपि निगदप्रते', शब्द. 'णकारः मूकरे ज्ञाने निश्चये
निर्णयेऽपि च', एका.

त. 'तकारस्तस्कारे गर्भे क्रोडे पुच्छे तथा शठे', शब्द.

तडाग. कटके, Vis.

तण्डक. Druma considers माया and बञ्जलक as separate meanings.

तण्डरीण, Med. A. etc. तण्डुवीण, Med.

तण्डुलीय. तापयोः, I. 2053 for तापयोः, Hem. etc.

तथा. घृष्ट, Med. for घृष्ट.

तद्वत्, Vis. apparently कश्चित्.

तन्त्र. 'तन्त्र' कारणशास्त्रयोश्च शपथे भैषज्यसिद्धान्तयोर्मुख्यार्थेऽपि परिच्छेदेऽपि च तथा तन्त्रं कुटुम्बकानि। तन्त्रं शाकटसूत्रकन्दउभयार्थस्य प्रयुक्तावपि तन्त्री स्यात् तं विपश्चि-
कादिकयुगे स्थाद् देहनाडीयुच', ध. 'तन्त्र' प्रधाने सिद्धान्ते तन्त्रवायपरिच्छेदे। कुटुम्बकानि
हेतौ स्थादुभयार्थप्रयोजकौ ॥ इति कर्त्तव्यतौप्रधयोः सुतिशास्त्रान्तरेऽपि च। शास्त्रभेदे प्रबन्धे
च तन्त्री वीणायुगे स्त्रियाम्। सुडुचीदेहशिरयो नदीभिर्बुधवतीभिदोः, शब्द. 'तन्त्र' वीणा-
युगे नाड्यां तन्त्रं द्वयर्थे परिच्छेदे। तन्त्रवाये वरे जायौ सिद्धान्ते राट्टुडुयोः, अज.
I do not find तन्त्रः = weaver in Hem., तन्त्रवाय etc. being used in the sense of loom.
It will be noticed शब्द renders औषध = जायु by औषधि = plant. व्यर्थ, Hem.
for द्वयर्थ, I. 2053. कारण = निधुवन, Mahendra. नड्यां, Mahendra. for नाड्यां,
Hem.

तन्द्री. तन्द्रि, Ujjvala Datta. तन्द्रा, A. c.

तपस्विन्, Hem. etc. The first तरस्विन् in Har.

तमाल. तापिच्छ, A. तापिञ्ज A. c. च लण्ड्रुमे, Vis. for वरुण्ड्रुमे, I. 1532 etc.

तर. तरण is probably used in the sense of raft. Druma's. Med. read 'तरुण
कशानौ.' There is no तर in भूरि.

तरण्ड. Some वडसी. 'तरण्डो भेलके वर्णी (वर्णी, I.) सूत्रादिवहदारणि। नौकायाम-
स्त्रिया' कुम्भतुम्बीरम्भादिसञ्चरे,' शब्द.

तरल. 'तरलो भाखरे हारे हारमध्यमणौ तले। तरला मुरायवागोः,' अज. मदप्रसङ्गिका.
Mahendra. This is preferable. उष्णिका = यवागू.

तरुण. 'तरण्ड उरुवृक्ष रुचकश्चित्कश्च सः,' अ. २. ४. ५१. (also उरुवृक्ष, रुचक,
रुचुक. टी.)

तर्क. तर्क, Hem. for कर्म, I. 2533. Vis. mss. agree. कर्मविशेषः क्रियाविशेष उपहास
इति यावत्, Mahendra.

तल्ल. वरुणस्त्रिया' Hem. 1807 for तरुणस्त्रिया', I. 2053.

तवीष, I. 2810 etc. This also तरीष, Med. B., W., etc. Apparently misreading
as सहोदधि = अग्नि and an unnecessary repetition. Compare also 'तविषताविषा-
वम्बौ त्रिदिवं चाहतुः कश्चित्। स्त्रियां ताविषी तविषी नदी देवकन्या भूमिश्च', under u
s. I. 49.

ताड. अद्रौ: Hem. (= mountain, W.), घरे for द्रौ = tree (= ताल), घोषे, I. 2533.

तात. 'तातः पितरि पूजेत्र स्यादनुकम्पे च पुंस्यम्,' शब्द. अनुकम्प = deserving compassion, such as son.

तातयु. Vis. mss. agree and the metre requires जनयित्री.

तातल, Med., 1807, W. etc. but very doubtful. 'ततोला मदने तप्ते लोहकूटे-
ऽधरोगयोः,' I. 2810. 'तारल' तप्पमात्वे स्यात् तायनोऽपि व्रजे मतः,' अज. O. 253. 'तारल'
तप्पमात्वे स्यामनो व्रजे' I. 809. मनोजव = father or any body who acts as a father,
I. 2835.

तामस. तामसीति च, Vis. apparently for तामसी निशि, Med.

तार्क्ष्य. Not in Hem. अश्वसर्पयोः, Med. W. etc. for अश्वशालयोः, I. 2810. I
prefer the last. Comp. शब्द. तार्क्ष्यः शाले हरे स्वर्णे गरुडे गरुडाप्यजे । पुमान् रसाङ्गने
क्षीव' तार्क्ष्यी वनस्तताभिदि.'

तालपल. तारङ्ग, Vis.

ताल. जटौषधौ, Med. 1807. उज्जटौषधौ, I. 2810 'अटाऽमलाऽज्जटा ताली शिवा
तामलकीति च' A. 2. 4. 127.

तालाङ्ग, I. 2698 etc. Not in. I. 2053.

ताविष. Hem. etc. तारिष, I. 2810.

तालित. 'तालित' तौलितपटे वादप्रभाण्डे गुणे तथा,' अज.

तिक्तपर्वन्, Hem., Har. रक्तपुष्प., Har. A.

तिक्तशक. पथसुन्दरे, Mahendra.

तिन्निड. Some write तिन्निडि etc. I. 2810 agrees about डिम्ब (emblic myrobalan,
W. = affray ?). चुक्र, I. 2835 (= acid seasoning). 'तिन्निण्डीक' च चुक्र' च ट्ट्यान्धम्,
A. 2. 9. 36 'अस्तुभेदस्य आमसोल इति ख्यातस्य, टी', Xira Svami considers they are
different kinds of sauce 'तद्भेदानाह'. Hem. and Vis. consider they are identi-
cal. कालदास = inauspicious period ?, W. तिन्निडि तु Mahendra, for तिन्निडि
Hem.

तिमिर. ताक्केऽब्धे, Tri. ताक्केऽगे, 1807. ताक्कगे, I. 993. इगोगे, I. 1575 apparently
for इगोगे..

तिलक. Hem. etc. give लोमि for क्लोमि. Comp. A. 2. 6. 65.

तीक्ष्ण. 'यवचारो यवाप्यजः । पाकप्रः,' A. 2. 9. 108-9.

तीव्र. क्षवः क्षुताभिजननो राजिका क्षणिकाऽऽसुरी, A. 2. 9. 19.

तुङ्ग. निशा seems to be used in the sense of turmeric (night, W.).

तुरथ. नील, Med. apparently for नीलो,

तुम्बूरी, W., I. 322. c. तुम्बरी, Hem. तुम्बरी, I. 2013. तुम्बरी, Med., Tri., Vis. सर-
सर्दयोः, Vis. सरमाद्ययोः, I. 1539 सरमाद्ययोः, I. 1937. सरमाद्ययोः, I. 322 c. I give
सर्द = विलुचक (सर्द) = धन्वाक.

तुलावणः क्रियाहीन is doubtful. Compare W.

तुलाधार, Hem. etc. तुलाधर, Med.

तुषार. भकरे, Vis.

तुल. This also कूल, Vis. तुल, Med.

तुवर, Hem., Med., Vis. C. रुवर, Vis. रुवर, Vis. A. रुङ्गारके, Med. for
रुङ्गे रुवे. प्रोदरुङ्ग, Hem. for प्रोदरुङ्ग. निस्त्रीश, Anek. for निःरुज्ज, I. 1089.
This word may, however, be निःस्त्रीश = eunuch.

तुस्त. 'तुस्तं पापं जटा च' under u. s. 3. 86. 'तुस्तं धूलौ जटायां च पापे स्तब्धे च न
दयोः,' शब्द.

तृणमूल्य. तृणमूल, Mahendra.

तेजन. 'तेजनी तृणमूलके,' Med. Compare A, 2. 4. 84.

तैतिल, One ms. of Ajaya gives तितिल.

तोक्म. 'हये खरे,' Med., हरिखरे, I. 2810, apparently for हरिद्वये.
'तोक्ममन्त्रे हरिन्मात्रे कर्णयो र्भलकेऽपि च, अज. The use of मात्र leaves some doubt
whether अन्त्र is = cloud here. हरिन्मात्र = any thing green (हरितवर्ण, Druma).

तोत्र. वल्लभे, Vis. for वेणुके quoted by A. c.

तोदन, Vis. A. This also रोदन, Vis.

त्वपा. 'त्वपा स्त्री कुलटायां च स्यात्तज्जाकुलकीर्तिष,' शब्द. Druma. and W. take कुल
and कीर्ति separately. I understand अकुलकीर्ति as one word = any thing bringing
disgrace on a family.

त्विगर्त. स्त्रियोः, Hem. apparently for स्त्रिया, I. 2053.

त्विपुट. तीने, Vis., नीचे, I. 1937 for तीर, Hem., Med., I. 322 B. 'त्विपुटा स्त्री तु
स्त्र्यसौलाविष्टतमस्त्रिकाश्च । तीरे सतीनके पुंसि हस्तभेदे च तालके,' शब्द.

त्विवर्णक. 'त्विकटु त्वूषणं व्योषं त्विफला तु कटुत्विकम्,' A. 2. 10. 111. व्यूषण is
only another form of व्योष.

त्विशिख. The second त्विलेखा, Vis. मण्डलान्तरे, Med.

त्विशङ्कु. 'त्विशङ्कु, नां पतङ्गे स्यान् वृषभेदे विलालके,' शब्द. पतङ्ग = शलभ.

त्वोटि. खगे of Med. = खगान्तरे of Hem. = a bird, not bird in general, W.,

Druma.

लप्रङ्कट, Hem., Hem. A., I. 1937. लप्रङ्कट, Med., Med. A. लप्रङ्कट, Med. C., I. 2810 (घौताञ्जलप्रां). अङ्कट, Vis. A., अङ्कट, Vis. C, I. 2053. शम्भट, Vis. अंशट, I. 1539. शिष्य, Vis. C. शव, Vis. A., शव्य, I. 1539. for शिकप्र, Vis., I. 1937.

त्विष्. W's Hem. apparently read व्यवहारे.

घ. 'यकारो भयचिह्ने स्याद् भचण्ये (भरण्ये, O. 437) च 'शिलोच्चये,' शब्द.

द. दकारोऽन्धे कलत्रे च छेदे दाने च दातरि,' एका. दं 'कलत्रे खण्डने ना दा दानच्छेदा-
तपु, शब्द.

दंशित. जातदंशिते, Med. A. दन्ते, Med. C.

दण्डायाम, Vis., Vis. A. C., Hem., Hem. A., I. 2810. दण्डायाम, Med., Med. A. C.

दण्डार, Hem, A. etc. दण्डर, Hem. शरपत्रके, Har. A. The metre shews वाहन
of Har. should be वहन.

दत्त. अर्दिते, Med. C., अर्चिते, Med., Med. A., अविते, I. 2810.

दधि, Hem., Vis. A. Not in Hem. A., Vis. सर्जयोः, Med., Med. A. वासो;
Med. C.

दन्तशठ. 'चाङ्गे रो चुक्रिका दन्तशठाऽन्वशाऽन्तलोणिका,' A. 2. 4. 140 (also अन्तलो-
लिका, com.)

दन्तुर. उन्नतिवति, I. 2810.

दृमन. धीरयोः, Med. A. C. (with धीरयोः in the first).

दम्भ. 'दम्भः स्यात् कैतवे कल्के साटोपाङ्कट् तावपि,' शब्द.

दरद्. 'स्यात् कारण्डे च विहङ्गमे,' Med.

दर्भ. ग्रन्थ here is = ग्रन्थन = stringing, arrangement.

दर्वी. तर्वीः, Hem. तर्हौः, Hem. A. 'स्यात् तर्हू दौरहस्तकः,' A. 2. 9. 34.

दर्श. पक्षान्तेऽब्जौ, Hem., I. 2810 for पक्षान्तेष्टौ, I. 2053.

दर्शन. 'दर्शनं खन्नधीजग्रासु नेत्रशास्त्रोपलब्धिषु,' अज.

दल. उत्सोषद्द्रव्ये, Vis. उत्सोषाचद्रवे, Vis. A., उत्सोषाचद्रवे, I. 1539, I. 1937.

लोषधवद्वस्तुनि., Hem. 1807,' I. 2053, I. 2810. 'दलं पातलोषधखण्डपायशस्त्रीष-
पु च', शब्द. I prefer Hem. 'Med. and Shabda seem to be wrong. उत्सोषधद्वे,
Mahendra. Doubtful.

दशपुर, Med. A. देशपुर, Med. सुण्डाया, Vis. for सुस्ताया, Vis. A.

दशमीस्थ. मृताशनं Druma.. (?) = dying, W. (?)

दशा. 'दशा वर्ताववस्थायां वसनाञ्जलचेतसोः' अज.

दहन्. 'दहने, दुहचेतने,' Hem. I give Hem. A.

दहर. दिक्षे, Mahendra.

दाद्यावथी. दाक्षिविषी, W. Neither Med. nor Ratnamala (O. 441.)
give 'दन्ती'

दाह्यरु. कलकण्ठके, Hem. कीलकण्ठयोः, Hem. A. 'दाह्यरुचाके कावकण्ठपरिचिषि
तोवदे', शब्द. कालकण्ठके, Mahendra.

दाव. भागाहर्षोपिहरत्तौ, Hal. 'दावः स्याद् द्यौतके इवेत्यलयादिदानयोरपि । निभक्तग्रपि
हृदये दृष्टः सोल्लुण्ठभाषणे,' अज.

दायाद. 'दायोदसुक् सपिण्डयोः,' Hal.

दिग्ध. प्रहृष्टे विप्राक्तेऽग्नौ, Hem. प्रहृष्टे, Hem. A. विप्राक्तेषु. I. 2033. etc. 'क्ते ह-
प्रबन्धयोः,' अज. W. adopts अग्नि = fire and प्रबन्ध (?) = a tale.

दिव. वने, Hem, W. for दिने, I. 2053.

दिवाभीत. कुसुदाकर (the white lotus, W.) is probably used here in the sense of
the moon. Comp. कुसुदबान्धव.

दिवौकस्. A. seems to use सारङ्ग in the sense of चातक (deer, W.). 'च शब्दात्
सृगाश्च,' Svami. But 'देवाश्च' is probably the correct reading. Comp. A. c.

दीदिवि. 'दीदिविः ष' सि गोर्वाण्युरौ भक्ते ससुच्छित्ते,' शब्द.

दीना, Har. A., Med. हीना, Har. मृषिके, Med., Med. A. 'दाना स्त्री मूषक,'
Med. C.

दीप. Only in Med., Med. A. The first 'चमस्तके' for 'लोचमस्तके'. A. 2. 4. 111
gives दीप्य = लोचमस्तक. Hence I retain it. See next word.

दीपक, A., शब्द. दीप्यक, A. A., Hem., Vis., Med. All distinguish between दीपक
and दीप्यक.

दीर्घाध्वग. 'करभाः सुप्रः शृङ्खलका दारवैः पादवन्धनैः,' A. 2. 9. 75.

दुःस्वर्ग. यासो यवासो दुःस्वर्गो धन्वयासः (also धनुर्वासः, com.) कुनाशकः, A. 2. 4.
91. वासके, Vis.

दुन्दुभि. विषे, I. 2053, विषे, Hem. for विषे, I. 2810 etc. विषे is probably
the proper reading. Comp. Drama 'अच्छे पाशकविषये दाबविषेणो विस्ति इति स्वात इति
केचित्'.

दुर्लभ. दुरालभा = कच्छुरा, A.

दुर्वर्ष. वास्तुके, Vis. for बालुके, Vis. A. C.

दुष्कर, Vis. A., Med. C., I. 1539. दुःकुक्, Vis. दुष्कर, Med. A., I. 2810. तष्कर,

Vis. C. टक्रुट, I. 1937. व्यवकाशके, I. 1539, I. 1937. द्रवकाशयो; Vis. for व्यवकाशके, Vis. A.

हम्भू, Hem. Not in Hem. A., I. 2533. हम्भू, Druma and W. The mss. (I. 1539., I. 1937, I. 2810 etc.) so clearly write हम्भू that I can not accept हम्भू. 'हम्भू उत्प्लोशे नलोपाभावः हम्भूः सपजातिः,' u. s. l. 95. Bhattaji admits हम्भू but prefers हम्भू and also हम्भू. The meaning of snake scarcely follows from 'हम्भी यन्त्रे. चक्रयो; I. 2810 for वज्रयो; Med. A. Taranatha quotes Med. in support of हम्भू, but there is no such word in फान्त.

दशान, Med. A. etc. (u. s. 2. 90.). दशान, Med.

दशद्वती. दशद्वती, I. 2810, W. Both forms allowed.

देव. W. apparently reads कुन्तिनि for कुठिनि.

देवन. 'सिवायामपि देवना,' शब्द. W. probably read व्यवसाय (affair, business) for व्यवहार.

देवमणि. आवर्त=ornament, W. = रोमावर्त, Druma = ring of hair, I. 2835.

देवयु. 'देवयु नां सुरे धर्मशीलेभिर्यात्रिकेऽन्यवत्,' शब्द.

देवसह, Vis. A, I. 1539., I. 1937 (व wanting) देवमहा, Vis. C. एकसहा, Vis. Vis. does not say it is feminine and it can not be in the first sense. मियासह, Druma.

देवसेना. इन्द्रवाहिन्या, Vis. for इन्द्रकन्याया, I. 1539.

देषु. दुर्गमे, I. 2810, 1807, for दुर्दमे, I. 2835, I. 2533, I. 1539 etc.

दैत्य. Some सुरा for सुरा. 'दैत्या गन्धकुटी सुरा,' A. 2. 4. 123. 'वीरा दैत्या प्रसन्ना च माधवी गन्धमादनी, वि श्र. ५.

दौर्वीण. दूर्वायां खरसे, Med. A., Vis. A. दूर्वायाः सुरसे, Med. C., Vis. C. दूर्वाया, I. 2835. कृष्ट = rubbed (clean).

द्रुवन्, u. s. I. 156, Vis. C., I. 1539. जुवा, Vis. युवा, Vis. A., I. 1937. अग्निगमे, Vis. A. C., I. 1539. अग्निनये, Vis. अग्निनये, I. 1937. Comp. the root.

द्रव्य. च निवेदे च, Vis. for चापि विनये, Vis. A. वीर्या, Hem. for रीर्या (apparently रीर्या), I. 2053.

द्रावक. प्रोषक, Hem. for घोषक, Hem. A, I. 2053. मोषक, Med. A. etc. 'द्रावका हृदय-प्राहिपाशव्यवकारका;,' घ. 'द्रावको रसभेदे स्याद् विदग्धे व्यावभेदके,' शब्द.

द्राविड. 'कर्चूरको द्राविडकः काल्पको वेधसुखकः,' A. 2. 4. 135. Some give वेद for वेध and सङ्घ for सङ्घ.

द्रुष्य. द्रुष्या, Vis. for द्रुहिष्यो, Vis. A.

द्रु, Vis., Vis. A., Hem. A. द्रु, Hem., I. 2533. Com. n. s. 2. 57. कामरूप-
द्रुष्यारूपधर, I. 2533. Not in Druma, W.

द्रोष. जामुचाप, Vis. for आदकाना, Vis. A. शैलभेदे, Hem. for शैलसन्धौ, I. 2033.
I. 2533. काङ्गागवे, Tri. for काङ्गागरे, 1807. Anek. gives another unmetrical verse.

इन्द्र. स = समास. I. 1539 etc. agree with Vis.

द्विज. 'अथ द्विजा । हरैर्णूरेणुका कौली कपिला भस्मगन्धिनी,' A. 2. 4. 120. भास्वी,
I. 1937. भाण्डा, Vis. भार्गी, I. 1589. 'हृष्टिका (भृष्टिका, फृष्टिका) ब्राह्मणी पद्मा भार्गी
ब्राह्मण्यष्टिका', A. 2. 4. 89.

द्वितीय. द्वयोः, Mahendra for द्वये, Hem. This is preferable.

घ. Not in I, 2810 and probably a later addition.

घन. 'घन' वित्ते गोघने च स्नेहपात्रे च न द्वयोः,' शब्द.

घनद. युद्धप्रक is here probably used = श्रीद = कुवेर.

घमन. वस्त्रा, Hem. for भस्त्रा, I. 2053.

घर. छति, Anek. for छति, Anek. A. The second passage wanting in Anek A.

घरण. 'घरणोऽह्यतौ, (ऽह्यप्रतौ, 1807) लोके स्तने घानेय दिवाकरे,' I. 2053. Not in
Hem. This is probably घरणः q. v. Med. B. also adds this line. 'मानोऽनुभेदयोः',
Mahendra for मानविशेषे, Hem.

घरुण, Vis. A. This also वरुण, Vis., Vis. B. C. (the last at some distance.).

धर्मराज. 'धर्मराजो नरपतौ यमे बुद्धे युधिष्ठिरे, शब्द.

धर्मण, Hem. A. धरण, Hem.

घात. रसादिक' Anek. for रसादिक, Anek. A. I. 2810 agrees with Med.

घासार्गव. देवदारुण्यपि, Vis. C. देवदारुण्यपि, Vis. A., Vis. देवदारु' I. 1539 (दा want-
ing.). देवदानो, W.

घार. 'घारा सेनायगस्कन्धे खङ्गादिनिशितानने । द्रवप्रपाते कुम्भादिच्छिद्रे यशसि सन्ततो ।
व्यतिष्ठतो समूहे च तरङ्गगतिपञ्चके । घारः प्रालो व्याम (व?) भेदे कृष्णगम्भीरयोः पुमान्,' शब्द.
'घारा खङ्गादिनिशितसुखे सन्ततो चापि घारा वर्धन्यादे विवरपदके सैन्यभागेऽपिमे च । घारास्ताः
सुप्रसुरगगतयः पञ्चघारे चित्ताद्या घारा व्यावान्तर(पद)मविश्रामसासारवर्धम्, घ. Druma's Vis.
apparently reads सृष्टे for स्वादृष्टे. Tri. doubtful. I. 993. निभा for निशा.

घारण. रुद्र, Vis. for बुद्ध, Vis. A.

घाराङ्कुर, Hem. etc. धराङ्कुर, Har. वाराङ्कुर, Har. A. (वाताङ्कुर, com.). Some give
नाशीर for नासीर.

नटी, Mat. A. वास, नरी नदी Mat. Eka. adds another line apparently from another work. शब्द gives in the same verse न, ना, नी, नु, and नौ.

नकुल. कुङ्कुम, Hem. for कुकुटी, Hem. A. शब्द = वि. 'नकुली शङ्खिनी चैवा नकुलः पाण्डवे पथौ,' घ. कुकुटी = silk-cotton tree, शङ्खिनी = perfume, W.

नख. खण्ड, Hem. for घण्ड, Hem. A. = eunuch (न = not, ख = इन्द्रिय : part. portion, W.)

नमनक, Hem. Not in Hem. A.

नट. शोक, Med., Med. A. शाक, Med. C. कासक is a name of the Ashoka. कपो-
ताङ्घ्रि, नटी नली, A. 2. 4. 129. (नली = red arsenic, W.). Vis. probably uses नट-
विलासिनी in double sense.

नत. पाट्या Med. for पाट्या, Med. C.

नद, Hem., I. 2053. नाद,, I. 2533 and वहे (also I. 2053) = प्रवाहे for हृदे.
Hem.

नदीकान्त. जल, Tri., Tri. A. 'निचुलेज्जलहिज्जला इति रमसः,' A. c. 2. 4. 61. 'अथ
सिन्दुके (also सिन्धुके) । सिन्दु वारेन्द्रसुरसौ निर्युग्धीन्द्राणिकेत्यपि,' A. 2. 4. 68. औषधो,
Hem. for औषधे, Hem. A., I. 2053.

नट्ट. धट्ट, Med. Med. A. corrects उट्टते into उट्टते, but the metre does not ad-
mit of it. Hence I prefer उट्टते of Med., Vis. to उट्टते of Vis. A.

ननुच, Med. etc. 'ननु प्रश्ने च दुष्टोक्तौ,' Hem. again. Wanting in Hem. A.

नन्दीवर्धन, गर्भे, Med., शङ्को, Med. C. for गर्भे, Med. A.

नमस्. घने, Med. for घने Med. A., 'नभाः स्थाच्छ्रावणे मासि वर्षाखण्डे नमोऽम्बरे ।
प्राणो पलितशोषे च वयोऽस्थालसूत्रयोः,' घ.

नमस, Hem., I. 2053. etc. Not in W.

नरङ्ग, Vis., Vis. A, C. (with पतङ्ग), Hem. A., Med. A., नराङ्ग, Med., Hem.

नरेन्द्र. राजके, Tri, 1807. for वार्तिके, I. 1575. वार्तिक = intelligencer.

नर्तक. केवल, Med., Med. A. C. corrected in A. केवल, Vis. A. खेलक, Hem.
A. W's Med. probably वर्हिणयोः for चारणयोः

नर्मट, Har. निर्हट, Har. A. Not in others. W. gives both and his readings
were probably different. The only difference I find is कर्पर and खर्पर, which is
of no importance. Compare हर्मट, Vis.

नर्मट, Har. etc. नर्मट, Hem., Hem. A. (the mistake palpable from ठान्). चिबुके
Med., Med. A., Har. A., 'च'चुके,' Har. for च'चुके,' I. 2810. etc. 'खिङ्ग' Hem.

‘नर्मठञ्चूके पिङ्गे परिहासरतेऽपि च’, शब्द. I take परिहासरत as one word and not like W. परिहास and रत separately.

नर्मद. निर्मालप्रोः, Hem. for नर्मालप्रोः, Hem. A. W. probably had different reading,

नर्मरा. v. मर्मरा.

नल. मलिने, Vis. for नलिने, Vis. A.

नलिनी. नीलिका, Med. A. B. C., Hem., W. नलिका, Vis., Vis. A. B., Hem. A. I. 2053. etc. नलिका = नली = नलिनी appears the proper reading. See also. Vacaspatya.

नवफलिका. W. probably read नवोढाया for नवेप.

नाग. ‘नागस्तु, Vis., Vis. A. for नागंतु Vis. C. पुस्तके, I. 2533 (translates करण by इन्द्रिय ?).

नागपुष्प. Some पञ्चक for चम्पक.

नागदन्त. It is clear from Hem. कुम्भा is not used here in the sense of whore. See Vacaspatya.

नागर. ‘राजकशेरुः जलजः कन्दविशेषः’ Xīrasvami. ‘सुस्तो राजकशेरुः स्यात्,’ हा. १८३. It will be observed A. uses in the neuter. Tri. Tri. A., 1807, I. 993 ‘नारं शुष्क्या’ नरौषे च.’ I give I. 1575.

नागवारिक, Vis. A. etc. ‘नागचारिक, Vis. ‘गणस्थराजो गरुडो हस्तिपे राजकुञ्जरो । चित्रमेखलको पुंसि नागरो नागवारिकः’, शब्द.

नागाङ्गना, Hem. 1807, Vis. नागाङ्गना, Hem. A., Vis. A. C., I. 2053. (घोरस्य for द्विरदस्य), I. 1539. नागाङ्गना, I. 1937. Med., Med. A., I. 2810. ‘नागाङ्गनेभ्यस्तद्वर्गं’ नागयष्टौ च योषिति’. I give Med. C. with the exception of नागाङ्गना for नागाङ्गनी. W. ‘नागाङ्गला, नागाङ्गना’. पलप्रा Hem. for यष्टौ, Hem. A., I. 2053. सुन्दरिका, Har. for सुहरिका, Har. A. नागयष्टि = नागतमनी, Mahendra. = भूर्ज वृक्ष (?).

नाड़ी. गुण, Vis. for व्रण, Vis. A. Hem., Hem. A. agree about गुण (= rope, I. 2533.). (= string, Mahendra.).

नादेय. काङ्गुष्ठे, Hem. A, Vis. C. Others व्यङ्गुष्ठे. Neither in W.

नानाध्वनि, Har. ध्वनिनाला, Har. A., Hem.

नाभील, Med. etc. नार्भल, Vis. गाम्भीर्ये, Hem. for गर्भाण्डे, Hem. A. I. 2053 etc. (गर्भण्ड, W.).

नाराच. W. etc. probably had different readings.

नारायण. अमीर = शतावरी, A. 2. 4. 101

नाल. शाककलम्बक = लशुने, Mahendra. Nalla shak is well known

नालिका. I. 2053 agrees.

नालीक. 'नालीकोऽन्ने शरे शवेत् नालीके पद्मवदने,' Mahendra.

नि. व्योभाव, Med. for व्योभाव, Med. A. दार, Vis. for दान, Vis. A. सङ्ख, Mahendra.

निःश्वेयस. 'निःश्वेयस' शुभे कोत्ते विद्वत्सुभावभक्तिषु,' शङ्ख.

निकर. 'निकरस्तु सहस्रांशुपुरगे तृपदावको,' Med. Med. C. slightly differs from Med. A. I follow. निसार, Hem.

निकुम्भ, Vis. निशुम्भ, Vis. A. दैतेय, Vis. for दत्तया, Vis. A.

निकृत. विप्रलम्भे, Med. Med. A. for विप्रलम्भे, Med. C.

निकृति W. apparently read slightly differently.

निगम. कण्ठे, I. 1575. 'लुण्डी स्थान् व्यावसारिणी,' ति. च. २ = कण्ठन् of Hem. (road, W.),

निधुवन. 'क्षीव' निधुवन' कम्पे सुरते नर्मकेलिषु,' शङ्ख. नर्मकेलि seems to be used as one meaning.

निपाक. Hem. A, I. 2053 etc. निवाक, Hem. Not in W., Druma.

निभ. 'निभो व्याजे तु पु' जिह्वः प्रकाशे सङ्घे तिषु,' शङ्ख.

निमित्त. Tri. mss. agree, although not in W. etc.

निस्व, Vis. Not in Vis. A. C., I. 1539, I. 1937, etc. चिरायत, तत्तक is apparently used in the sense चिरतित्त = ciret.

नियम. सन्त्रयाया', Med. for यन्त्रयाया', Med. A.

निर. निःशेष, Mahendra for विशेष, Hem.

निरासय. इडिक्क = वनाज, Hem. IV. 343.

निरुह. W. apparently read वाक्त्र for वस्ति. But see Druma.

निर्यन्यक. 'निपुणे क्षपणे क्षीने निर्यन्यक उदाहृतः,' शङ्ख. The first word is probably 'निपुणे'. Both copies give निर्यन्यक not निर्यन्यक.

निर्भर, Med. A., Hem. Not in Med. C. निर्जर, Vis., Vis. A., Hem. A. I 2053, 2810. निर्जर, Vis. C. I. निर्जर W. Med. confounds निकर and निर्जर.

निर्दट. 'निर्दटो वाचत्रलिङ्गः स्यात् पराप्रवादशालिनि । दयान्मन्ये च तोद्रे च सत्तेऽपि निजयो-
जने,' शङ्ख.

निर्दर. Med., Med. A. निर्र, Med. C. निर्जर, Hem. Vis., Hem., A. Vis. C., I.

2810. निर्धर, Vis. A., I. 1539. निर्भये निरपत्ये, Vis. 'निर्भरं काठनेऽत्ये, Vis. C. निर्भये कठिनेऽत्ये, Vis. A. मारे, I. 2810. W. prefers निर्भर, but the use of निर्भरे as one of the meanings shews the word is not निर्धर. I. 2810 shews Med. is also निर्धर.

निर्देश, I. 2810, but no निदेश. Some only निदेश. Some both. Hem., I. 2053, etc. give both.

निर्माण. काम, Hem. for कर्म, Hem. A., I. 2053. विचित्रावयवरचनाहेतुः कर्मभेदः, Mahendra.

निर्याण. योगजापाङ्ग, Hem. for गजापाङ्गप्र.

निर्यातन. सतौ, Vis. for सत, I. 1539.

निर्यूह, Hem. A. निर्व्यूह, Vis. etc.

निर्वाण. 'निर्वाण' निर्द्वैतावस्त्वंगमने गजसञ्जने। सङ्गमे निश्चये मोक्षे शून्ये विद्रो-
पदेशने, शब्द. 'निर्द्वैत्योः, I. 2698. विध्यन्ते (?), I. 2053.

निर्वाद. 'अपिशब्दाद् वादाभावो निश्चितवादश्च', Xirasvami. A. c. 'निर्वादः स्यात् परो-
वादपरिनिश्चितशब्दयोरिति विश्वः,' But I. 1539. etc. agree about परोवादे and I.
2810. etc. about लोकवादे. Do Vis. and Med. want to convey अववाद and परिनिश्चित-
वाद ? निर्वादस्तत्तत्वादे, Mahendra.

निर्द्वैति, Med. A. etc. निर्द्वैत्ति, Med. etc. निवृत्ति, Tri.

निर्वेश. चेतन, Vis. for वेतन, Vis. A.

निर्व्यूह, A., Anek. etc. निर्यूह, I. 542. etc. I retain निर्व्यूह as some mss. give
it. निर्यूह is preferable.

निवात. The kosakaras use the word as a subs. (adj. W.)

निवेश. शब्द. adds 'निवेशने'. न्यासे द्रुक्प्रविवाहयोः, Mahendra. ('द्रुक्को वगर'
I do not remember meeting द्रुक् any where.)

निशमन, Vis. A. C. This also निशामन, Vis. and स्तुतौ. 'निशामनं निर्दग्धने, Hem.
'निशमनं' निशामनः, Hem. A. 'निशामनं' निशमनं, I. 2053. शब्द. 'भवेन् निशामनं दृष्टौ श्रुतौ
विनयनेऽपि च' and 'निशामनं क्लृप्तवृत्तिदर्शनालोकयोरपि'.

निशा. 'हरिद्रव्यो रात्रौ, Mahendra.

निशाचर. 'निशाचरो रात्रौ स्यात् शृङ्गालमेवकादिषु। वनजेषु पशुष्वेव' कुलटायां
'निशाचरी,' शब्द.

निशीथ. This line wanting in Hem.

निषहर. I. 2810 agrees with Med. etc.

निष्काशित. अधिकते, Med. for विज्ञाने, Med. A. कहिते, Vis., Vis. C. corrected into आहिते, Vis. A.

निष्पाव, Har. A. etc. निष्पार, Har. 'राजमेघे करण्डको', Med. for राजसाधे कड़-
करे, Med. A. 'कड़िङ्करे' पचने, Vis. for कड़ङ्करे, पचने, Vis. A. Also करङ्कर, A. c.
2. 9. 22. कड़ङ्को, Hem. for कड़ङ्करे, Hem. A. बोले, Hem. वल्ल, Hem. A. वल्लो, I.
2053. Mss. spell शिन्वि etc. both with श and स. From the use of वल्ल, it is clear
Hem. uses स्तूर्पवन = स्तूर्पवात of Har. वल्लो धान्यभेदः, Mahendra.

निस्. Not in W., Drama, etc. Vis., Med. give both निस् and निस्,

निस्तल. बोले, I. 2053. As व and च are alike, I have no doubt चले is also the
proper reading in Hem. चल = unsteady without तल (= प्रतिष्ठा, Nira). वृत्ते, I. 2093.
वल्ल = सैन्य, Mahendra.

निज्ञव. 'निज्ञवः स्वादविश्रामे तथा गुप्तापलापयोः,' शब्द.

नीच. वर्व, Hem. for खर्व, Hem. A.

नीध्र, Vis., Med. A. etc. नीध्र, I. 1937, Med. etc. 'बलीके द्वौ,' I. 1539. etc.
'बलीकेन्दौ,' I. 2810. बलीकेन्दोः, I. 1937.

नीप. धन्वि, I. 1937 for धन्वि, 1539. etc. (apparently = कङ्कभद्रुमे). With
धूलिकदम्ब, comp. धाराकदम्ब in Drama.

नील. नीलौषध्या, Hem नीलौषध्या, I. 2053. i. e. नीली = (indigo) plant. (नील
= a medicinal plant, W.).

नीलगु, Med. नीलाङ्गु, Med. A. नीलङ्गु, Vis., Hem. नीलङ्गु and नीलाङ्गु, u. s.
I. 37. सुसारयोः, Vis. सुसीरयोः, Vis. A., I. 1539. for सुसारयोः, Vis. C., I. 1937.

नीलाङ्गसा, Hem. etc. नीलङ्गसा, Hem. A.

नीलिका. क्षुद्र, Vis. for क्षुद्रा, Vis. A.

नीवर. विषयप्रपि, Hem. for बणिजप्रपि, Hem. A. बणिजको, Med. for बणिजको,
I. 2810.

नीवि. 'स्त्रीकटीवस्तुबन्धे स्थान् नीविः परिपणो स्त्रियाम् । आयव्ययविशुद्धे च धने कारावहे
तथा,' Mankha in Z.

नीहार, Anek. A. 'निहारहिमशीतने,' Anek.

वृ. 'तीर्थे स्थात्,' Hem. जतीतार्थे, I. 2053.

वृक्षि, Hal. apparently वृक्षि.

वृक्षस. वादिनः, Anek. A. for वन्दिनः, Anek.

वेत्त. 'शिफाजटे', A. 2. 4. 11. = वृक्षसूत, com. मयि, Vis. मय, Vis. A.

नेपथ्य. नेपथ्यः, Med. for नेपथ्य', Med. A.

नैगम. इतिषु, Mahendra. नैमगश्च इतावपि' in Z.

नैपाली. सुवाहा, Hem. for सुवहा, Hem. A.

न्यच, Hem., Vis., Vis. A., I. 2810. लुच, Med., Med. A. पच, Med. C. कावे, I. 2810 for कार्त्तज्ञ of others.

न्यमोच. कार्त्तक, Anek. A. for कासक, Anek. Vis., Vis. A. C., I. 1937 agree about विषयणी and Hem., Hem. A. about वृषयणी The latter is consistent with वृषा, A. 2. 4. 87. 'चित्तोपचिता न्यमोधी द्रवन्ती शम्बरी वृषा.'

रुपञ्च. in all the kosas. नूपञ्च in k., s. k. etc. (p. I. 2. 38.) and as used in the Vedas A. g. 2. 1. 11 etc. सुख, Vis.

रुपञ्च. 'कुशे खुचि', Hem., W. कुशखुचि, Hem. A. 'कुशखुचि,' I. 2533.

प, Med., Med. A. Not in Med. C.

पक्ति, Hem. A., I. 2053 etc. Hem., Vis., Med., W. give it also as प'क्ति. The mistake is palpable. गौरव is apparently used here in the sense of ripeness, maturity.

पक्व = A. I. 3. 91, 96. Hem. 3. 76 gives पक्व = सिद्ध.

पच. पच, I. 2810 etc. गृह, Med. House in W. पचश्च, Vis. for केशदे, I. 1539 etc. 'पचः सहाये सुहृदि पार्श्वे मासार्धराजयोः। विहग्रे वलये साध्यविरोध-पचशुद्धयोः। सुखीरन्ध्रे हस्तिपार्श्वे केशदेः परतो व्रजे', यद्. It will be observed that some of the meanings have grown through the ambiguity of the verses.

पचक. A. gives 'पचदार' तु पचकम्,' but पचकः, A. A.

पचचर, Hem. A., Med., Vis. पचधर, Hem.

पचति. 'पचभेदयोः' of A. is genitive = of the two पच's i. e. पच = fortnight and पच = wing.

पचीय. W. seems to join this line to लङ्गीय.

पचन्. चत्स, Med.

पङ्क. A. also gives it as चत्सो.

पङ्किल, Har. सङ्किल, Har. A. 'पादालिन्दी तरण्डा नोः' in Har. 59. Compare पदार. and 'पादारक्तः स्वात् पोलिन्द' ति. २. १३.

पञ्चनख. 'कच्छपः शयकादीनामुपलक्षणम्', Mahendra. It is doubtful whether Hem. intended this,

पञ्चन. I. 2810 agrees with Med. etc. °

पञ्चानन. 'पञ्चाननः शिवे सिंहे भवेदल्पकोऽपि च', यट्.

पञ्चालिक. 'पल्लवत,' Tri. for वस्तुलत, Tri. A.

पट. Vis. makes लट also पट. पुरस्कृति = प्रतिष्ठा of Anek. (agreement, W.)

पटह. 'पटहस्तु समारम्भे वाद्यभेदे च हिं'सने', यट्.

पटि, Vis. etc. वटि, Vis. C. दरलौ, with a note गुग्गुलौ, Vis. B. 'हागुले', Vis.

वाग्बुले, corrected into वायुजौ, Vis. A. वाग्गुलौ, Med. B. वायुजौ, Med. A. गुग्गुलौ, I. 2810. वाग्बुले, I. 1539. वाखुलौ, I. 1937. पट्टि: and लालाटे, Med. C. W. gives वाग्गुलि and वाग्गुलिक = betel-bearer. Har. 132. gives ताम्बूलदो वायुलिक. Har. A. reads वायुरिक: I. 2835 'betel-carrier.'

पटीर (u. s. iv. 30.). It is curious none notices पटीर. Ujjvaladatta cites 'पटीरः कन्दुकः कामः पटीरश्चन्दनद्रुमः'. Druma. reads पटीर for पाटीर : q. ९.

पटु. 'पटु, स्तीक्ष्णो स्फुटो दक्षे निष्ठुरे निर्गदे त्रिषु', जटा.

पट्ट. लाक्षाप्रसाधन, Vis. I follow Vis. A. So A. 2. 4. 41. पट्टी लाक्षाप्रसादनः = red Lodh, com. I give Anek. A., not Anek. 'वारः पट्टः पटः पट्टः पट्टं स्नादधिवासन' गदसिंह.

पण. शाकाटिका, Med. corrected into शाकाटिका, Med. A. शाकटिक, Vis., I. 2810. शाकाटिका, Vis. A. चाटि is still used for small bundles of vegetables.

पतङ्ग. सलभानलौ, Anek for 'शङ्खभादिलौ, Anek. A.

पताका. खड्ग—Mahendra (= चिह्न) for खड्गे, Hem.

पल. कुरी, Hem. A. for कुरी, Hem. पुङ्खस्तु कर्तुरी, Hem, 3. 445. shews कुरी is the correct reading.

पलोर्य. Mahendra reads पत्तोर्य.

पद. प्रदेश, Med., Tri. for अपदेश, Med. A. etc. वाक्पत्रक, Hem. for वाक्पत्र'क, I. 2533.

पदार, Hem., Med., Vis. C, I. 2053. पादार, Vis., Vis. A.

पद्म. भाङ्गी, Vis., for भागी, Vis. A. Comp. A. 2. 4. 84. चारटी = लङ्कामणिनी under A. 2. 4. 146.

पद्म. W.'s Vis. apparently read स्तुतो for स्तुतो.

पर. The second परम् is मान्ज अव्यय. I. 2810 'निबोगक्षिप्रावाम्' यट् = Med.

परङ्ग, Med. A., Hem., I. 2053 etc. परङ्गे, Hem. A. पराङ्ग, Har. करङ्ग and खङ्गवेत्त, Har. A.

परपुष्ट. Med. etc. apparently uses परभत = कोकिल.

परम. परमं सप्तात्, Vis. परमः स्नात्, Vis. A. C. अकारे, Hem. for ओकारे, Hem. A.

परा. Hem. A. is incomplete. हिंसात्, I. 2698, 1807 for शुण्डात्, Hem.

पराग. 'परागः पुष्परेणौ च धूलिस्तानीयचूर्णयोः। चन्दने गिरिभेदे च खच्छन्दगमनेऽपि च', शब्द.

परि. निरसने, Med, Med. A., I. 2810. निवसने, Hem., Vis, Vis. A., I. 2698, शब्द. शेषयोः, Med., Med. A., Vis. शोकयोः, Vis. A., I. 2810 etc.

परिकर. समाचार, Med. corrected into समारम्भ, Med. A.

परिगत. प्राप्ते, ज्ञान, Med. व्याप्ते, ज्ञात, I. 2810.

परिग्रह. 'परिग्रहः कलत्रे च मूलस्वीकारयोरपि। शपथे परिवारे च राज्ञवक्त्रसमाक्षारे,' अज. Anek. word is probably प्रतिग्रह..

परिज्वन्, u. s. I. 158, Med. Med. A. प्रतियज्वन्, I. 2810. परिज्वन्, Vis., Vis. A., I. 1539, I. 1937, I. 246 c. प्रद्वज्वन्, Vis. C. परिच, I. 322. b. परिजन् Bhattoji and r.

परिताप, Vis. A., Druma. परिकम्प, Vis., Vis. B. Hence 'fear, trembling' under परिताप, W.

परिधाय. परिच्छेद, Med. जनस्यान, Vis. A.

परिमल. सुरत means in सुरत and is not a different meaning.

परिवर्ह. परिवर्ह', Vis., I. 1539, I. 1937. यदिवर्ह', Vis. A. पारिवर्ह', Vis. C.

परिव्याध. दू. मोत्पल = कर्णिकार, A. 2. 4. 60. A. 2. 4. 30 applies परिव्याध to व्युत्पल, not वेतस. Hem. makes no such distinction.

परिश्रय, Druma., W. प्रतिश्रय, I. 2810, Med. etc.

परिसर. दैवयोः, Mahendra. देवयोः, Hem.

परिस्तुत, Med. A. परिस्तुत, Med, and सन्दे. Comp. A. 2. 10. 40.

परीरण, Med., Med. A., Vis., I. 2810, I. 322. B., I. 2053. पारीरण, Vis. A. but corrected. परीण, Vis. C. विपरीण, Med. C. (but the mistake clear from position). पारिरण, I. 1539. पारिण, I. 1937. Not in Druma., and W. and Hem.

हन्तरसे गर्वे च मारुते । तथा पथ्य शिरायां च स्तके दूतकम्बले. दूतकम्बले is probably a sweetmeat.

पल. 'पलस्तुता, Anek. A. पल'तुला', Anek.

पलाश. 'पलाशो निर्दये प्रोक्तः पलाशः किंशुकः शटी । पलाश राक्षसाः प्रोक्ताः पलाशं पत्र-सचप्रेते,' ध. पलाशं for पलाश, Mahendra.

पलित. केशपाशे, Hem. for केशपाके, Hem. A. Hence W.'s much or ornamented hair.

पल्ल. अल्लप्याम and प्यामक seem to be used to denote (पल्लि) parts of a Hindu village.

पल्लव. The second स्त्री, Med. for अस्त्री, Med. A. रक्त, Vis. for अलक्त, Vis. A. Med., Med. A., Tri., Tri. A. read वने for बले, Vis., Vis. A., Vis. C., Hem., Hem. A., 1. 2053. The Bengali न and ल are written alike.

पवन. कुलाले स्यात्, Vis. for कुलालस्य, Vis. C. 'पवन' स्यात् कुम्भकारपाकस्याने नपुंसकम् । स्यात् पुमांस्तु जगत्प्राये निष्पावे प्रयतेऽपि च' शब्द. जगत्प्राय = air.

पवित्र. W's Vis. apparently read वर्षणे for वर्षणे. ओव, Mahendra for अर्ष, Hem. but the exp. ओषोपकरणमूर्णतन्तुसन्ततिनिर्मितं जैनसुनीनां रजोहरणं shews अर्ष is the correct reading.

पश्यत. In the Gazaratna Mahodadhi vrtti, Vardhamana writes. 'पश्यतेति पूजा-वर्धयोः—पश्यत माणवको भुंक्ते, पश्यत शिशुरपि विद्वान्.'

पांशुल. Probably some mss. read शम्भौ. Hence 'पांशुलः पापिहरयोः खट्वाङ्गे ऽपि च न द्वयोः' शब्द.

पांशुचामर, Vis. A. पांशुसञ्चार, Vis. पुरोटिः पत्रभङ्गारे, लि. १. २. ११. पुरोटिः पुर-संस्कारे, हा. १६४. (= रायभाटि, Druma, = current of river, W.) = the place where the rubbish of a village is deposited (?). वर्धापक = नाडीच्छेदक (Comp. वर्धापन in Druma). शब्द. apparently understands दूर्वाञ्चिततटीभूति as three different meanings दूर्वा, अञ्चित, and तटीभू. 'स्यात् पांशुचामरं दूर्वातटीभूत्यञ्चितेषु च । धूलिशुष्कप्रश-साङ्गपुरोटिषु च न स्त्रियाम्,' but he can be hardly correct. पुरोटि नद्यादौ प्राणीतः कचवरः' Mahendra. (कचवर = sweepings, Childers).

पाक. 'पाकः परिणतौ स्यात्पा' पावके पेचके (पचने ?) ऽपि च । केयादीनां जराशौकोऽपि राष्ट्रादिभङ्गभीतिषु,' शब्द.

पाक्य, Vis. A. पाठ्य, Vis.

पावन, Med. A. B. after the first line of पावन. पावन, Med. C., Hem., Hem.

A. (here पाचनी only with हरीतका, which at once shews the mistake), Vis. A.
 B. C. (the last has पाचन in the middle line along with पावन, which also shews the mistake). A. 2. 4. 57 uses पूतना (= पावनी, com.) for हरितकी. पाचनी रन्ध्रद्वये पाचनं पाचने मतम्, अज. in both copies.

पाचल. पाचल, Med. corrected into पाचल in Med. A. So in Hem.

पाञ्चजन्य. पोटगल is said be used here in the sense of a fish.

पाटक. कण्टक, Med. etc. for कटक, I. 2810, I. 1539, I. 1937.

पाटल. कुसुम for कुङ्कुम, Mahendra.

पाटलिक. Not in W., Har., Har. A.

पाटीर, I. 2810, I. 2053, I. 1539. etc. वार्तिक, Hem. for वातिक, Hem. A. वातिको गावुडिकः, Mahendra. See पटीर.

पाठ. ख्याते, Med. for ख्यातो, I. 2810.

पाण्डु. 'पाण्डुर्ना नृपतौ रोगनागभेदसितेषु च,' शब्द.

पाव. योग्य = deserving of (fitness, W.) नाट्यानुकर्ता = actor and can hardly mean dance.

पावट. कर्पट...क्षये, Med. B., शब्द, Druma, W. कर्पट...क्षये, Med. C. कर्परे...क्षये, Med. Med. A. कर्पट...क्षये, I. 2810.

पावटीर. जरत्पाले प्रमाणे, Vis. रजत्पाले पिङ्गले, Vis. A. C., I. 1539. जरत्पाले पिङ्गाणे, I. 1937, I. 322 b. 'पावटीरो लोहकास्य जरत्पाले विभावसौ । पिङ्गाणे वावसे कङ्के युक्तव्यापारमन्त्रिणि,' शब्द. युक्तव्यापार also Druma, W. latterly, and I. 2810. But Hem. leaves no doubt युक्तव्यापार is the correct reading. पिङ्गाण also in I. 2810 and I. 2053 apparently for सिङ्गाण. जरत् also in I. 2810, I. 2053 and must be preferred to रजत्, which does not exist. जरत् old, rotten.

पाथ. See पीथ.

पादप. पादपीठादौ, Med. for पादपीठे द्वौ I. 2810.

पादपाथी. खुड्डुकाया, Med., Druma. खुड्डुकाया, I. 2810, खुड्डुकाया, I. 1937. खुण्डकाया, Med. A., Vis. Vis. A., I. 1539, I. 246. c. Hem. uses पादपाथः = शृङ्गजा, iv. 295 and = दामाञ्जन, iv. 317. W. gives दामाञ्जन.

पामर. खस्य, Vis. for खल, Vis. A.

पाय, Vis. A. पय, Vis. पाच, Vis. C.

पार. कर्करी = गर्गरी.

पारमव. Mukuta and Maheshvara understand शस्त्र = परश्वध.

परायण. This is also given as परायण in Med.

परावत. लतयोः, Vis. for फलयोः, I. 1539. Druma and W. understand मकैट and तिन्दुक as different meanings.

पार्वती, Mahendra. पार्वती, Hem.

पार्थिवी. समायाम्, Vis. उमायाम्, Vis. A., I. 1539, I. 1937. गङ्गायाम्, Vis. C. तुसा (can not be तुसा), Hem. तुका, Hem. A. तुगा, I. 2053. तुसा, I. 2698.

पार्थर, I. 2810, Hem. etc. पापीर, Med. C. पयैर, I. 2053. Not in W., Druma. पराट, Vis. A. C. जराट, others. जराट = heron, I. 2835, जराट not in Drum & etc.

पार्श्व. पश्य गण = पार्श्वस्थिसमूह, Druma. वक्रोपाय, Mahendra. for चक्रोपाय, Hem.

पार्श्वि. च भूष्टे, Hem. for चमूष्टे, Hem. A. कुम्भ्या, Vis. A. B. (the verse is wanting in C : a marginal note in B. अत्यकुम्भे), Hem., I. 2533. कु'न्या, Hem. A.

प. 'पार्श्विः कुत्या' (कुन्या, W. कुम्भ्या ?) समाख्याता सेनाष्टकेऽङ्गि पार्श्वयोः'.

पालङ्क. प्राजिपक्षिणि, Med.; प्राजिपक्षिणि, Med. A. (corrected into वाजिपक्षिणि), Mahendra.

पालि. सूता, Vis. प्रभेदयोः, Med., 1807, Vis. for प्रदेशयोः, I. 2810, I. 1539, etc. बोधिति, Med. for बोधितोः, 1807 etc.

पावन. व्यासे, Med. सिद्धे व्यासे, Hem. पावकाध्यासयोः, Vis., Hem. A., I. 2053. Vis. A. B. C. read सिद्ध and अध्यास. अध्यास, I. 1539. I have not met पावन in the sense of व्यास. अध्यास = रूपे, Mahendra.

पिङ्ग. श्या, Hem. गोरोचनामयोः, Hem., Vis. I give Hem. A. Hem. uses हिङ्गु-नाली = हिङ्गु and नाली.

पिङ्गल. 'करायिका', I. 1539. करापिकाया, I. 246 c. राजिकाया, I. 1937. करापिकाया, Vis. A. B. (wanting in C). किरायिकाया, Hem. A. कर्णिकाया, Hem., Druma. करा-यिकाया, I. 2053, करायिका = वलाका, भूरि. पिङ्गलिका = वलाका, भूरि. See Druma. W.'s Med. probably read चण्डा'शौ (= sun).

पिशु. 'असुतान्नरे भैरवस्त प्रभेदेऽपि,' Vis.

पिच्छ. पिच्छं पुच्छे, Vis. A. C. विजयिनेषु, Vis. चोलिकाफणिलालयोः, Har., W., Druma. I prefer Har. A. The अर्धश्लोकाधिकार shews चोलिका or कोलिका is not a different word as shewn in some mss. वाज = feather 'पत' पतत्. पिच्छं वाज' तनू-रुहम्,' हे. 8. ३८३. छटा = केसवाला, पिच्छुज = सान्द्रवस्त, I. 2533. कोलिका = कोलि = ju-jube. Nothing new in शङ्क. ना. I. 1539, I. 246 c agree about विचकिल. पिज-पिल, I. 1937.

पिच्छल. I. 2810 हिज्जले. It agrees about पोतिका. 'पिच्छला शि'शपा मोचा पिच्छल' विजर' (ब') सूतम्, ध. 'पिच्छला स्तोटिकावात्यारासावाताखुपा'श्वः,' हा., 1807, I. 1577. c. I have given Har. A. स्तोटिका is probably used = पोतिका, वार्ता = egg-plant, वासा = woman and वाताम्बु पा'शु. The passage is, however, very doubtful.

पिञ्ज. बले चये, Vis. for वधे बले, I. 1539, I. 1937.

पिठर. पिठरो, Vis. for पिठर', I. 1539.

पिण्ड. निवासे, Vis. for निवासे, Vis. A. पिण्डतगर, Med. for पिण्डीतगर, 1807 etc. 'पिण्ड' गन्धरसे गृह्णाग्रिमगुरि स्या (सुवि स्यात्?) पिण्डमाजीवने जङ्घायाः पिशिते तद्योद्-
कुम्भे दाने पितृते (वा?)ऽपि च । पिण्डी सिङ्गकगोलकौ च तगरीखजं रूभेदौ सूतौ पिण्डी ज्ञाननिष्-
पणार्थक उपन्यासस्तथाज्ञातुका, ध. 'पिण्डो गृह्णैकदेशेना बले बोले च सान्द्रको । पितृदाने देहसात्ने
गोलसिङ्गकयोरपि ॥ ओद्गुप्ते च पुंसि स्यात् पिण्डमाजीवनोद्भयोः । स्यात् पिण्डी पिण्डतगर
तुम्बीखजं रूभेदयोः,' शब्द. It will be seen पिण्डी = पिण्डीतगर = पिण्ड तगर = तगरी.

पिण्डार. I. 2053 etc. क्षेपे, I. 2810 क्षेपणे गोपे.

पिण्डिल, Hem. पिच्छिल, Hem. A. पिञ्जल, I. 2053. Not in W.

पिण्डीतक, Hem., Vis. A. etc. पिण्डातक, Vis.

पिप्पल. Druma and W.'s Vis. read 'प्रतिपन्ने'.

पिप्पल. निरंशुके, Hem. A., Med. etc. निरङ्गुले, Vis., I. 1536, I. 246 c. निरंशुके,
Vis. C. निरंशुके, Hem., I. 2053. निरंशुके, I. 1937. निराङ्गुले, I. 322. b. Not in शब्द.
I can not say which is the correct reading.

पिशुन. सूङ्गा, Hem. for पुङ्गा, Med. etc. काले, Med. for काको, I. 2810.

पोडित. यन्त्रितं, Hem. यन्त्रान्तर, Mahendra.

पोतकावेर, Hem. etc. पोतकीवेर, Hem. A. पोतकवेर, Vis. C.

पोथ. Hem., I. 2533, Med. A. C, etc. (this पाथ, W. etc., I. 2810). पार्थ, Med.
1807.

पीयु. यूके, I. 2810. Some काको for काले. See Druma.

पीलु. व्याज, Vis. for गजे, Vis. A. पिशुने, Med., Med. A. for प्रसूते, I. 2810. पीलुप
Med. C. फलपादप्रभेदयोः, I. 2810. पुष्पद्रुमे, Hem., 1807. Not in I. 2053.

पुक्कस. कलिका, I. 2835 (= bud, W.). कालिका, I. 2810, Druma, etc.

पुङ्ग, Hem., I. 2533. शराङ्गाश्चनयोरपि, Hem. A. Not in Druma, W.

पुटित. अङ्घ्रिपुट, Med. for हस्तपुट, Med. A.

पुण्डरीक. कोप्रकार = sugarcane I. 2053 also गणधर. This word not
Druma, W.

पुण्य. पावन = purifying, holy (= purity, purification, W.)

पुत्रक. I. 2835 also translates 'pappus of tamarisk' as if the word was भावु not याव. शबे, Mahendra.

पुनर्वसु. 'पुनर्वसु भर्भदे स्याद् द्वयोः कात्यायने पुमान् । लोकभेदे धनारम्भे गरुडध्वज-
मूलिनोः,' शब्द.

पुरस्तात्. Although at first sight अग्रतस् may be taken as the word in A., it must be recollected that the word occurs in तान् not सान्.

पुरा. प्रवन्धवोः for प्रतीपवोः, Mahendra.

पुरु. पुरुः पुमान् देवलोकपरागन्धपभित्त्वं च । प्रचुरे वाच्यलिङ्गं स्यात् नदीभेदेऽपि च
स्त्रियां, शब्द.

पुल, Hem., 1807. Not in I. 2053.

पुलक, Tri. A. पुलक, Tri. गन्धर्व, Med., W. etc. गत्वके, I. 2810. शुच्यार्क, Vis.
महर्ष, Vis. C. गह्वर्क, Hem. A. अस्तुराजप्रा, Hem. A. अस्तुराजप्रा, Mahendra for
अस्तुराजप्रा, Hem., I. 2053. मणिकोषे, गन्धर्व, शब्द. गत्वर्क, I. 2053, I. 1539. तालक =
हरिताल. अस्तुराजी = राजिका, W., B. and R. (?) Not in the synonyms.

पुलाक. पुलाकं, Hem., Hal. for पुलाको, Hem. A. भुक्तविके, Hal.

पुष्कर. अम्बुदे, Hem. A. for अम्बुजे, Hem.

पुष्कलक, Vis., Hem., Med. पुष्पलक, Mahendra. पुष्पलक, Med. B., W.

पुष्प. विकासे, Hem. for विकशे, Hem. A. The first spoils the metre. विकाशि,
Med. A. C.

पुष्पक. सीसके, Vis. कालीये, Vis. A. काशीये, Vis. C.

पुस्त. लेख्य, Vis. लेख्य, Vis. C.

पूग. All the mss. of Med. agree, but the last part wanting in W. and Drama.

पूत. रटिते, Vis. for शटिते, Vis. C. (शट विशरणे : comp. सङ्गा.).

पूतिकाष्ठ, Vis. A. C. देवकाष्ठ, Vis. Mss. agree, but grammatically it should be
पूतिकाष्ठः for the tree and पूतिकाष्ठ for the wood.

पूत्यण्ड, Har. etc. प्रत्यण्ड, Har. A.

पूर्ण. शक्ते, Med. for शब्दे, Med. C., Vis. A. B. C. W. apparently admits the
first and not the second.

पूर्णक. 'नासाच्छिन्नी तु पूर्णिका,' Tri. 2. 5. 27. क्षित्प्रा, Hem.

पूर्णनक. वर्षाप्रने, Med. corrected into वर्षापके, Med. A. पूर्णालक, 1807. रुद्रा-
नये, I. 2810.

पूर्व. स्मृतभेदे, Hem. A. for स्मृतिभेदे, Hem.

पूर्वेदुग्ध. धर्माह, Hem., I. 2698., 1807. Not in Hem. A., I. 2053. धर्मवासरे, I. 2810, 1807. 'पूर्वेदुग्धरिष्यते प्रातः पूर्वेदुग्धः पूर्ववासर इति रुद्रः', A. c. 3. 4, 20.

घृतना. Hem. clearly gives three words घृतना, अनीकिनी, and. चमू. The language of Vis. is doubtful. Probably he gives घृतना and अनीकिनी only.

घृथु. मरुति, Med. for मरुति, Med. A. The first त्वक्परायाँ, corrected into त्वक्-पत्रायाँ, Med. A. वायाँ, Vis. B. वाजी, Vis. C. for वायाँ, Vis., Vis. A. चापिका, Hem. A. for वापिका, Hem., 1807. Not in W., Druma.

घृष्टहृङ्गिन्. दंशनारौ, Vis. दंशभीरौ, Vis. उरणश्च घृथूदरः, हा. ८०.

मेय. आणोय, Vis., आणास्य, Vis. A. for आणाच्छ, Vis. C.

पेशी. सुपक्ककलिके, Med., Med. A., Hem. (W. blown bud). सुपक्ककलल, Med. C. सुपक्ककणिके, Hem. A., Vis., I. 2053. etc. अण्डभेदे, Med., Med. A., Vis., Vis. A. मण्डभेदे, Hem., Hem. A., Med. C., Vis. C., I. 2810. सुपक्काः कणिका यत्र सुपक्काच्चविशेषः प्रिकाख्यः, Mahendra.

प्रौष. The last part of Vis., Hem. not in W., Druma.

प्रकर. चत्तरावलौ, Med., Med. A. Others चत्तरावनौ.

प्रकरण. प्रस्तावे, Mahendra for विश्राने.

प्रकाण्ड. शस्त्रे, Med., Vis. for शस्ते, Med. A. etc.

प्रक्रिया. अधिकार, 1807 for अधिकार, Hem. A. Not in W., Druma.

प्रख्यात. प्रख्यातः ख्यातहृदयोः, Vis., A. B. C. (the first two with प्रतीत, the last two with प्रणीत, the last wanting one verse). W. has followed this. But where प्रख्यात is used in the sense of हृद ? See प्रतीत.

प्रयह. सुवर्णालिमहीरुहे, Med. A. सुवर्णालुमहीरुहे, I. 2810., Med., W. I follow Med. C., as Hem. etc. support it. सुवर्ण हलिपादपे = कत्तिमा (?) हले, Mahendra. सुवर्ण is used in the sense of सुवर्णालु.

प्रवण. प्रवण, Mahendra, for प्रघाण, Hem.

प्रचलाक. दन्द्युके, Vis., Vis. A. for वर्हि चन्द्रे, Vis. C.

प्रचलाकिन्. Here चित्रमेखल is used = मयूर.

प्रजनन. प्रगम = उपसर and प्रजन of A. 3. 2. 25. = गव्यादिषु पुंगवादीनां प्रयसगमनं (going well or quickly, W.)

प्रणय. प्रसवे, Med. प्रसरे, Med. A. etc.

प्रणिधि. अनुचरे, Med. (= follower, W.), अर्थने, Med. A. etc.

प्रणिहित, Med. A. etc. प्राणिहित, Med.

प्रतिकार, Hem., Hem. A., Vis., Vis. A. R., I. 2053. Not in W., Drama.

प्रतिद्वष्ट. द्विरादृत्तप्रां च, Hem. 1807 etc.

प्रतिक्षिप्त. भेषजे, Hem. for निर्षङ्गे Hem. A., I. 2053.

प्रतिपक्ष. विक्रान्त = powerful (overcome, W.) विज्ञाति, Mahendra.

प्रतिबन्ध. कुलाधारः, Anek. for कुलाचार, Anek. A.

प्रतिरोधक. सौध, Anek. for चोर, Anek. A.

प्रतिष्कय, Med., Med. A. प्रतिस्कय, Vis. प्रतिकाय, Vis. A. प्रतिशाय, Hem. See p. VI. 1. 152. Vamana writes 'वातांपुरुषः सहयः पुरोयायी वा प्रतिष्कय इत्यभिधीयते । कथं रिति किम् । प्रतिगतः कथां प्रतिकथोऽयः'. Nothing new in शब्द. ना.

प्रतिसर. च भूष्टुष्ट, Med. Vis. for चमूष्टुष्ट, Med. A. etc. मण्डल, Drama.

प्रतिवृष्ट, Hem. etc. प्रतिशिष्ट, Mahendra. प्रत्याख्यात = rejected (celebrated, W.).

प्रतिवृत्त, Med. A. etc. प्रविहित, Med. स्वाधिष्ठे, Hem. for विविष्टे, Hem. A.

प्रतीक्ष्य. प्रतिपाले, Hem. for प्रतिपाल्ये, Hem. A.

प्रतीत. प्रस्थिते ज्ञात, Hem. ग्रथिते ज्ञात, Hem. A. सारदे, Hem. for सादरे, Vis., Med.

प्रतीहार. प्रतीहारप्रतिहार्ये, Vis. A. C. I give Vis., I. 1937. but it is also corrupt. Vishva might have regarded प्रतीहारी also applicable to male door-keepers, but the language does not convey what is clear in A. : v. below.

प्रतीहारिन्. Under A. 3. 3. 169, Maheshvara explains 'अनन्तरोक्ते प्रतीहारे प्रतीहारीत्यपि शब्दः । स तु पुंल्लिङ्गात्पि स्त्रियाम् ।...अयमिदं न इति न भवितव्यम् । रान्तेषु तस्य पाठायोगात् ।' In other words, he regards प्रतीहारी is the nominative singular of the feminine stem प्रतीहारी and not of the masculine stem प्रतीहारिन्. But what is his authority for the statement that the feminine प्रतीहारी is used in the sense of the masculine ? As regards the objection about the word being नान, it is groundless as it is described secondarily like इजा under इडा, A. 3. 3. 42. Xirasvami simply writes 'स्त्रियां प्रतीहारी.'

प्रत्यय. खादौ, Hem. खादौ, Mahendra. छ = छप, p. रन्ध्र = hole, W. = अनर, Sha.

प्रत्यालीढ. शिते, Med. for अशिते, Med. A. (= eaten, W.).

प्रतुष्टमनीय. उपस्थेय = to be attended on (placed near, W.).

प्रधान, Hem. A. etc. प्रधान, Hem. दाहण, Med.

प्रधान. उद्गमे, Med. for उत्तमे, Med. A.

प्रपञ्च. विस्तारे, Med., Hem. (= extent, W.) against p.

प्रपात, Hem. A. प्रयात, Hem. तटे, Med. प्रपातस्तटयोः श्रुः, A. 2. 3. 4. Hem.
V. 143.-4 प्रपात = तट. सौमित्र = रात्र्यवस्कन्द, 3. 464-5.

प्रपितामहः एव, Med. etc. for एषः, Vis. etc.

प्रवाल, Vis. A. etc. प्रणाल, Vis.

प्रभव. Med. C. has प्रभवो जन्महेतौ स्यात् प्रभावे च प्रकीर्तितः । आद्रोपलब्धयोः
स्थाने पांशुले (अपांशूले) रुनिभिदग्रपि. आद्रोपलब्धयोः, Vis. आद्रोपलब्धस्य स्थाने, Hem.
Med. जन्ममूले for जलमूले, Vis. A. etc.

प्रभाव. W.'s Med. apparently read शान्ति for शक्ति.

प्रभूत. उद्भूत = produced, risen (gone up, W.).

प्रभीत. मृतौ, Hem. for मृते, Hem. A.

प्रयोग. कर्मणि, Hem. for कर्मणे, Hem. A.

प्रवृद्ध. Hem., Med. जठरे for जरठे, Hem. A., Vis., Vis. C. जरठ is not used
in the sense of जठर = belly, W. जठर, however, is used in the sense of जरठ, A.,
Vis. See शब्दभेद.

प्रवण. उदर, Med. A. B. for उदार, Med. C. आवर्त, Hem. for आयत्त, Hem.
A. आयत्त, Druma.

प्रवारण, Hem. etc. प्रावारण, I. 2053.

प्रवृत्ति. आवन्यादौ, Med., Med. B. आवत्यादौ, Med. A. स्रवन्यादौ, Med. C. W.,
Druma. अवन्यादौ, Hem. IV. 289 मदो दानं प्रवृत्तिश्च.

प्रवेणि. कथयोः, Vis. for कुथयोः, Vis. A.

प्रवृत्तयन, Med. C. पृष्ठहायन, Med., Med. A. Neither in W., Druma.

प्रसर. शब्द, in W. 'assemblage' (?).

प्रसहन, Med. C. प्रहसन here also Med. A.

प्रसाद. काव्यगुण is one word = perspicuity. (W. takes काव्य separately).

प्रच्छ. कदली, W., Druma for कन्दली, Med. etc.

प्रहृत, Vis. etc. प्रहस्त, Hem. विजिते, Vis. विनते, Med. for वितते, Vis. A.,
Med. A.

प्राच्. अनन्तरे, Mahendra for अवान्तरे Hem. Add v. उदच्.

प्राणक. लोलयोः, Vis. A. बेलयोः, Med. C. चोलयोः, Med., Med. A. शालयोः,
Vis. C. corrected into बालयोः, Vis. B. 'बोलगन्धरसप्राणपिण्डगोपरसाः समाः,' A. 2. 9

04. चोल, Druma. = cloth, W.

प्राणिद्रुत. सृष्टे, Hal.

प्राध्व. पङ्के, Anek. corrected in Anek. A.

प्राध्वस् in सान्त्. प्राध्वन्, W. नस्, Vis., etc. = प्रङ्क. नर्भ, Med. etc.

प्राप्ति. The kosas and W. give प्राप्ति also as प्राप्ति, but Vis. at considerable intervals. Old manuscripts, however, shew the second word is प्राप्ति and not प्राप्ति. Compare the root प्रा. प्रादेशयोः, Med. etc. for प्रदेशयोः, I. 2810 etc. प्रादेश-प्रदेश, शब्दभेदे.

प्रार्थित. हेतौ, Tri. for हतौ, Tri. A.

प्रासाद्, Med. A. etc. प्रसाद्, Med.

प्रियक. प्रियकः प्रियकोऽपि स्यात्, Anek.

प्रेसन्. हर्ष, 1807. कर्ष, Med. A.

प्रैष. उन्मान, Med., 1807 for उन्माद्, Druma, Vis.

प्रोत, Vis. A. C. झोत, Vis.

प्रोथ. प्रोथ, Hal. in the body. अंश, Tri., 1807 apparently for अंश.

पूच, Vis. यूच, Vis. A. The first पृहस् for पृहस्.

पूव, Med. मेले for भेले and पपौ for कपौ, Med. A. कैवर्ती (ति, तै) सुलक = मोवा, A. 2. 4. 132. com. कुलक = several stanzas, W. This is doubtful. पूवः पलवः, लि. २. १४-५ = पलो, Bengali.

सुत. कति, Anek. सुति is my guess.

फटा. दन्त, Med., 1807 for दन्त, Druma. कितव, Hem. for कैतव, Mahendra.

फणा. तन्ना, Anek. A. for छणा, Anek.

फर्फरीक. फर्फरीक' किशलयम्. under u. s. iv. 20.

फलकिन्. इल्लिस with स not श in all. फलकिन् is however = फलद् fish as in W.

फाणि. कलम्ब, Har., Har. A. करण्ड, Hem. करम्ब, Hem. A. etc.

फाण्ट. See p. vii. 2. 18.

फाल. वाससि फल, Hem. for वस्त्रा'शे फाल, Hem. A.

व. विन्धो, Med. A. Not in Med. C. An interpolation. वृगलन् is doubtful. स्थलगण्ड in Druma.

वक. वकोटः शुक्लपायसः, लि. २. ५. २३.

वाणिज्. वाणिज्रके, Med. for वाणिजके, Med. A.

वन्धक. वारिण्या', Hem. for करिण्या', Hem. A.

वन्धर. सुसुरे and चाङ्ग, Med. C. for सुकुटे and चङ्ग, Med., Med. A. चाङ्ग is probably used in the sense of beauty. स्त्रीचङ्ग, Druma, W. Comp. चङ्ग, देशी २. १.

बन्धूर. Med. etc. make this also बन्धूर, but शोभने नन्वे after रस्यनन्वोः shews this is a mistake. So तयोः in Hem. shews the first word is बन्धूर (बन्धूर, Hem. A.).

बर्बटी. रघटीपखयोरपि, Vis. I follow Vis. A.

बर्बर. केशचक्रल = केशविन्यास, Mahendra. (also बर्बराः for बर्बरः) Med. probably uses चक्रल as an adj. = curly.

बल. बली, Hem. for बला, Hem. A. बल, Anek, Anek. A.

बलभद्रा. सहा कुमारी तरणिः, A. 2. 4. 73. (a young girl, W.).

बलाक, Vis. A. Not in Vis. C., Vis., W. But compare Ujjvaladatta's quotation from Shashvata under u. s. iv. 14 (बलाका). This is not in my Sha. and in z. Prof. Aufrecht finds it in his Vis.

बलि. बलि, according to u. s. iv. 123. वर्ष्, Anek. for चर्मे unnecessarily glossed ह्यथ. Both जरादतिः. काके, Hal. My correction is a guess.

बाहुक, Vis. A. B. C., Hem., Hem. A. बाहुक, Med., Med. A. C. and जलखातक for जलखादक of others. W. adopts जलखातक in the sense of digger. I give both readings as Med. may have regarded the word as बाहुक from बाहु arm. जलखादक = अम्बु प a tree ?

बहुफल. काकोदुम्बरिका फल्यु मलयू (पू) र्जवनेफला, A. 2. 5. 61. W. apparently read मलयू for आमलक्या in Med. I prefer it.

बाणिजक, Med., Med. A. C. बाणिजिक, W. बाणिजके, Vis: etc. See कोशातक.

बाध. बुद्धयोः, Tri. for दुःखयोः, Tri. A.

बार्दल. मेलानन्दा = inkstand, W. But compare मस्या, Hem.

बार्बटीर. अस्थि = stone.

बाल. शिष्टौ, Hem. for शिशौ, Hem. A. Some read ली for ली. मेधौ, Mah. and some mss. of Vis. for मेध्ये. I agree with Zachariae this is a better reading. Compare खलेवाली-

बालक. Not in Hem. A. Med. A. B. C. agree. Vis. regards बालिका as a different stem as it gives it at a different place. पिङ्गे ना, Tri. पिङ्गोला, Vis. A. पिङ्गोला, Vis. C. पिङ्गोला, Hem., Hem. A. पिङ्गोला पत्रकाहला, हा. २०७. पिङ्गोला = ओषधिः, Mahendra.

बालेय. बालहित, Med., Med. A. for बलिहित, Med. C., Hem. etc. Med. apparently like the others had in view p. v. 1. 13. रुदौ, Med. for रुदौ, Med. A.

बुद्धय, Hem., I, 2053 etc Not in W. Commonly बुद्धय. कालिकानीयोः, Mahendra. (कालिका = योगिनी.).

बुध Hal. is doubtful. Is तुण्ड = गणेश ?

बोधन. बोधिनी, Med. A., Vis. A., etc (the mistake palpable as it is connected with बोधन, not बोधिन्). Vis. gives बोध and गन्धबोधने for बोधि and गन्धदीपने, Vis. A.

ब्राह्मण. स्फुटिका, Med., फट्टिका, Vis. for फट्टिका. Med. A., Vis. A. खका, Vis. for खट्टका, Vis. A.

ब्राह्मी. 'फट्टिकाया' कजटिका, Vis., Vis. A. for फट्टिका पट्टगट्टिका, Vis. C. हट्टिका, Hem., Hem. A., 1807. It may be a corruption of फट्टिका. The first ब्राह्मी, Druma., W. against grammar.

भ. भः स्थान् मयूरे, Vis. I follow Vis. A.

भक्ति. मयूरां, Hem. A. भङ्गि = विच्छिन्ति, Mahendra. It may mean fracture.

भङ्ग. कौटिल्य = crookedness, turning (= cheating, fraud, W.).

भटि. Vis., Vis. A., Vis. C. agree. The verse wanting in Vis. B. Although the word should not come under नानार्थ, there is no reason to dispute its correctness on this ground as such errors are found in all the kosas.

भग्नन. खलिकारे, Hem. for खलीकारे, Hem. A. = maltreatment (wickedness, W.).

भन्द. Med. B. भद्र., Med., Vis., Hem. among दान्'s of two syllables. The mistake is palpable. Not in W., Druma.

भद्र. वृषभे तु कदम्बके, Med. for वृषे मेरु कदम्बके, Med. A. C. मेरुकदम्बयोः, Vis. मेरुकदम्बके, Vis. A. C. I have doubts wheather W's explanation of कदम्ब is correct.

भरण. The difference between Med. and Vis. mss. is noticeable. W. has followed the former. Med. C. also has 'भरणः कुक्कुरे भङ्गे भरणं तु ध्वने तयोः.'

भरत. भरतात्मजे, Hem., Druma, W. for चरणभात्मजे, Hem. A. — a proper name, Druma. Some दौशन्ते for दौशन्तौ. सञ्चरे, Vis.

भरद्वाज, Vis., Med., Hem. A. भारद्वाज, Hem. and 'सुनौ जीव for दृढमति.' W. has followed both.

भर्षन् भारे, Vis, Vis. C. for भानौ, Vis. A. Druma, read नामौ, (= uavel, W.)

भङ्ग. Vis. joins ओल्ल to it.

भवत्. भवती, Vis. A. B. C. भवन्ती, W. The form भवान् is doubtful.

भसद् भसज्जनम्, under u. s. I. 129. भासत् प्रभाखरे माने, Vis. भासत् प्रभाखरे भासे, Vis. A. सरत् प्रभाखरे भासे, Vis. C. भसत् (corrected into भासत्) प्रभाखरे भासे, Vis. B. भांसयोः, Mahendra.

भस्त्रक, Med. C. भर्षक, Med. corrected in Med. A.

भाकूट. I understand भात् of Vis. = after भ (भा). भाकूटः, Mahendra.

भाग. रूप्यार्धक, Druma = half rupee, W.

भागधेय. प्रत्याय apparently = कर (comp. आय). Not in Druma, W.

भानु, Anek. मणि, Anek. A. corrected into वृणि.

भार. कण्णौ, Med. for विष्णौ, Med. A. C.

भारद्वाज, 'सुनौ भारद्वाजनवपिचुमन्दद् मेऽपि च,' Hem. A. (wanting in Hem. : वन-पिचुद् मे, Mahendra.). भरद्वाज, Tri. but corrected in Tri. A.

भार्याटिक, Med., Med. A., Vis., Hem. A. भार्याटक, Vis. A. भार्याटिक, Hem. सुवि-भेदे, Mahendra.

भार्यारु. भार्यारु, Mahendra.

भालाङ्ग, Hem., Har. हालाङ्ग, Har. A. भालङ्ग, Hem. A.

भावाट. W. वेश and Druma निवेश separately. Doubtful.

भास, Med., Hem. वास, Vis. A. C. The word must be चास, as वास is separately mentioned.

भासत्. दीप्तौ, Hem. for दीप्ते, Hem. A. W. probably read स्वर in this and भास्कर. But स्वर is also = स्वर्य.

भित्ति. प्रदेशे, Vis. for प्रभेदे, Vis. A.

भीषण. I am inclined to regard शङ्खकीरसे = शङ्खक्या रसे = शङ्खकीरवे and not शङ्खक्यां and रसे. But W. has adopted the reading of Med. and I have not sufficient materials to correct. ऽर्गाटे, Mahendra. for गादे, Hem.

भुजङ्ग. पिङ्गे, Med. A. for विङ्गे, Med. A.

भुण्ड, Har. A. भुण्डि, Har. Not in W.

भुवन, Hem. A. Hem. makes लोकनाकारवाग्भु and joins to भावना.

भुवत्त. भुवत्तः स्वाभिस्वर्ययोः, under u. s. 3. 51.

भूकुटिन्. भूकुटी, Anek. भूकुण्डी, Anek. A.

भूकेश. अवल्लुज, Med., Med. A., वल्लल, Vis. C. for वल्लज, Med. C. and वल्ल Vis., Vis. A. W. gives भूकेश in the sense of अवल्लुज, but the authorities are decidedly in favour of वल्लज.

भूतदण्ड. शाकोट, Vis. साखोट, Vis. A. काकोल, Vis. C. सोम्याक, Vis. A.

भूतात्मन्. देहे, 1807, Med. B. Med.

भूति. सम्पत्तौ, Med. (corrected in Med. A.) for सम्पत्ति, Med. C.

भूतीक, Vis., Med., Hem. A. भूतिक, A., Hem. I prefer भूतीक, as Vis.'s arrangement is mostly by affixes, while the short **इ** may be due to copying.

कर्पूरके दण्डे, Med. Med. A. for कर्पूरकतृण, Med. C.

भूमिका. देश, Med. for वेश, Med. A.

भृङ्ग. पिङ्ग and भृङ्गी, Med. for पिङ्ग and भृङ्ग, Med. A. साकैव not in W. but Hem. IV. 253 साकैव: केसरजनः. केसरज is another name for केसरजन.

भृङ्गार. कनवालुके, Vis. C. for कनकालुके, Vis., Vis. A.

भेद. द्वैध, Vis. for द्वैधे, Vis. C.

भेरुण्ड. भेरुण्डो and पल्लिणी, Vis. for भेरुण्डा and पल्लिणी, Vis. A.

भोगवत्. नाट्य, Tri. A. नाट्यगानयोः, 1807, W., Drama. But the correct reading is apparently नाट्य.

भोगिन्. वैयाहृत्यकरे, Hem. A. वैयाहृतिकरे, Hem., (वैयाहृत्य is derivable from व्याहृति = debauchery. Comp. भुजङ्गो गणिकापतिः, Hem.). वैयाहृत्यकर, Sha. 105 (these verses are wanting in my mss. = व्यावहारिक, notes). W. seems to derive it from व्यय. वैयाहृत्यकरः परिचारकः व्यावहारिक इत्यनेन, Mahendra.

भ्रमणी. क्रीडाद्रायाम् or क्रीडाद्यायां, Med, अधीगितः is used in the sense of God.

भ्रमरक, Med. etc. भ्रामरक, Med. C. गिरिजे, Vis. गैरिके, Med. C. गिरिके in others. W. seems to have read गोलके.

भ्रामक. I consider the first भ्रमर of Har. भ्रामक, as the mention of भ्रमर again shews it can not be the same word. Har. has भ्रमरे joined to कच, but this is also an error, as कच comes under पादाधिकार and not अर्धश्लोकाधिकार.

भ्रामर, Vis. A. etc. चामर, Vis. and प्वास for याव, Vis. A. Hence Wilson's 'village.'

भ्रूण. रुजः, Anek. for अण्डजः, Anek. A.

भृङ्गल्य. विश्वे and अघःपुष्पा, Hem. for विल्वे and अघःपुष्पी, Hem. A.

मञ्जरी. दूर, Med. corrected into स्थूल, Med. A.

मञ्जुल. मञ्जुलं तु जलाञ्जले, Mahendra. जलाञ्जल = गैवल. See जलाञ्जल.

मणिक. 'मणिकः कूपमुखे बाधः (बन्धः ?)' गदसि ह. अने.

मणिक, Anek. A. मणिकलचुरो, Anek.

मणिच्छिद्रा. मेधायां, Hem. A. for मेदायां, Hem. मेदा = a drug (marrow, W.)

मण्ड. शर, Hem. A. for सार, Hem. पञ्चाङ्गुल = एरण्ड, A. 2. 4. 51.

मण्डूक. गूढवर्चस = भोक, लि १.२. २६. शोणक = a plant (मण्डूकपर्ण, A. 2. 4. 56.

मण्डूकपर्णी is a different plant. मदभेदः, Mahendra.).

मण्डोदक. मण्डोदकः, Vis. for मण्डोदकं, A. B. C. चित्ररोगे, A. C. for चित्ररागे, Vis., Vis. B., Med., Med. A. चित्ररागे, Med. C. आलिम्पनाऽऽतर्पणादीपनं मण्डोदकं च तत्, लि. २. ८. १२.

सत. सम्मते, Hem. सन्मते, Vis. for सम्मते, Hem. A., Vis. A.

सति. वाञ्छा, Vis. A. B. ह्योच्छा, Vis. धीच्छा, my guess.

सत्वर. युधि, Vis. for क्रुधि, Vis. A.

सत्वर. सोनान्तरे, Vis. A. B. C., Hem. (wanting in Hem. A.) My correction is a guess. पादमे, Vis. B. C. for पादवे, Vis., Vis. A., Hem.

सत्तवारण. अवाञ्चय, Vis. C. for अपाञ्चय, Hem. कुन्द, Med. B. for कुण्ड, Med. A.

सद. क्षपक, Vis., Mahendra. for चषक, Vis. A., Hem. चषकवस्तु is one meaning. W. takes चषक separately.

सदकल. सत्तभे, Med., Med. A. for सत्तभ, Med.

सदन. राडे, Hem., Hem. A. It is probably used in the sense of साध, Hem. IV. 237.

सदयिषु. सद is probably used by Vis. in the sense of सदजनन.

सदार = वराह under u. s. 3. 134.

सधु. जीवाशोक is regarded as a copulative compound जीवा = जयन्ती and अशोक.

सधुक. जेष्ठ and सधुकं, Vis. for यष्ट्या and सधुको Vis. A. C. वल्लि, Hem. for वन्दि, Hem. A. श्रीवद not in W., Druma. apparently name of the bird. त्वष्टु is doubtful.

सधुपर्णी. गन्धार्था, Med. corrected into गन्धार्था, Med. A.

सधुर. सधुकर्कटिका, Med. A. B. सधुकुर्कटिका, Hem., Hem. A., Vis., Vis. C.

सधुकुर्कटिका, Med. C. भेदा, Hem. for मेदा, Hem. A. स्वादौ, Anek. for स्वादु, Anek. A.

सध्य. सग्नको, Vis. सग्नको, Vis. C. for सग्नरे, Vis. A.

सध्यस. राका, Mahendra for कम्पा, Hem. भेदजे, Vis. A. सन्यजे, Vis. C. for सध्यजे, Vis. A.

सन्व. साक्तव = from सन्तु. सान्तरे, Tri., Tri. A. for साक्तवे of others.

सन्द. रागिण्योः, Vis. for रोगिण्योः, Vis. C. सातङ्गि = son of पतङ्ग.

मन्दर. मन्वरे शैले, Vis. for मन्वशैले स्वात्, Vis. A. Some probably सुकुरे for W.
has also mirror.

मन्दुरा. समीपाद्ये च वस्तुनि, Vis. for वासतेद्यन्वितामुवि, Vis. C. The last मन्दुरः,
Anek.

मरीचि. क्षपण्ये, Vis. C. for क्षपण्ये, Vis. A. B. I can not decide which is the
correct reading.

मर्करा, Vis. A., I. 1539, I. 246 c. मर्मरा, Vis., Vis. C., I. 1937, I. 322. b. मर्मरा,
Med., Med. A., I. 2810. I prefer मर्मरा as the arrangement in Med. is alphabeti-
cal and there can be no doubt he regarded the word as such. It can not be
मर्मरा, as the word is separately noticed in Vis. It may be मर्करा but its deri-
vation is unknown. Vis. A., I. 1539, I. 246 c 'दरीभाण्डसुररानिःकुलासु च', Vis. I.
1937. 'दरीभाण्डसुररानिःकुलासु च' (सुरला, Vis. C. and भासु, हरारि, I. 322. b): Med. दरी-
भासुररानिःकुलासु च (निष्कुलासु च, Med. C.). I. 2810 दरीतासुररानिःकुलासु च.

मर्मर. मर्मरं, Vis. A. for मर्मरः, Vis., Vis. C.

मलय. शैलाङ्गे, Med. corrected into शैलाङ्गे, Med. A.

मलिन. दोष, Hem, Hem. A. दुष्ट would be a better reading. भूषिते, Tri. for
दूषिते, Vis. etc.

मल्ल. कपाले, Mahendra. कपालि(न) is a low caste, but is probably used here -
Shiva.

मल्लनाग. मल्लनागे, Hem. joined to दीर्घाध्वग for मल्लनागे, I. 2053.

मल्लय. अतसी खादुमा लुमा, अ. २. ६. २०.

महाधन. सुवर्ण, Med., Med. A. for सुवस्त्र, Med. C. Hence gold in W.

महानाद. भयानके, Vis. A. C. for शयानके, Vis., Vis. B., Hem., Hem. A.

महाभाव. अप्रमाते, Vis. for अयमाते, Vis. A.

महासुनि. अगस्त्य twice in Vis. A. B. C. The second may stand for the tree or
the proper reading is व्यास.

महालव. Har. A., Med. महालवेऽपि तीर्थः, Har.

महावीर. सञ्ज्ञान, Med., Med. A. B. Med. C. gives Hem. सञ्ज्ञान = चेतन, Druma.

जराट-क not in W.

महाशङ्ख. अलिक = ललाट, A. 2. 6. 92.

महोदय. स्वास्य, Mahendra for स्वामि = Hem.

माठर. मठरो मुनिशौख्योः, under μ . १. v. 39. No such word in these kosas.

माडि. पंक्तौ, Med. for भङ्गौ, Med. A. सिवार्चा, Hem. सिरास्तेर्वी, Hem. A.
 मातुलानी. कलायां, Med. कलापे, Med. A. etc. apparently for कलाय. भङ्ग
 श्लेषणाह्वय इति रुद्रः, A. c. But भङ्गा and श्लेष are different plants.

मातृ. कात्या, Vis. for काव्या, Vis. A. B. C. ब्रह्मण्यप्राद्याः, Vis., Med., Vis. A.
 C. for ब्राह्मीत्याद्याः, Vis. B., ब्रह्मण्यप्राद्याः, Med. C., ब्रह्मण्यप्राद्याः, Hem. The
 use of आदि shews wife or female of Brahman is not meant. See A. c. 37.

मातृका. करणेश्वरे = करणानां इन्द्रियाणां ईश्वरे आत्मनि, Mahendra.

माता. परिच्छेदे, Hal.

मार. विम्रे, Hem. for विम्रे, Hem. A.

मारि. वर्षे doubtful apparently from वृष under मार in Vis.

मारीच. याजकद्विजे, Med., Vis., Druma probably for याजकद्विपे. See याजक.

मार्गण. पाचक Anek. for याचक Anek. A.

मार्जार. खट्वाश = खटाश. खट्वांश, Vis. खट्वाश, Vis. A.

मार्जारीय, Hem., Vis., Med. C., u. s. I. 115. मार्जारीय, Med., Med. A.

माल. मलः, Med., Hem. for माल, Med. A., Hem. A. गृहे Vis. for जने,
 Vis. C.

मालती. काकमायत्रां विशालायां, Vis. for काकमाचत्रां विशलत्रायां, Vis. A. काचमालत्रां,
 Hem.

मास. गोष्ठ, Vis. for गोष्ठे, Vis. A. Not in W., Druma.

मिड, Med. A. etc. सिड, Med. Both वित्तयोः for निद्रयोः, Vis., Hem., Med. C.

मिडिर. वड, Med., Med. A., Vis., Vis. A. बुड, Med. C., Vis. C., Hem.
 Hem. A.

मीनाक्षीण, Med., Vis., I. 2810., I. 2053, I. 1937. मीनाक्षीण, Vis. A., Med. A.,
 I. 1539. मीनास्त्रीण, Hem. मलिक्षीण, Hem. दर्दराक्ष, I. 2810, W., Mahendra.
 दर्दराक्ष, Med., Vis., दर्दराक्ष, Med. A.; दर्दराक्ष, Vis. A., दर्शराक्ष, Hem., I.
 2698. दर्दराक्ष = मीनाक्षीण, शब्दमाला = व्यञ्जनविशेष, Druma = a tree, Mahendra.

मुकुन्द. कुन्दुन = पोईशाक, A. c. 2:4. 121. निधिमिदं विष्णु, Med. for पारदे विष्णो,
 Med. C.

मुकुन. च कलिद्रुमे वकुले, Vis. for वकुलद्रुमे मुकुरो, Vis. A. C. (the last wanting in
 A.) मङ्गुर इत्यपि केचित्, A. c. 2. 6. 140.

सुग्ध. सुग्धः सौमेय नवे मूढ इति वैजयन्ती, शि. म. ४७.

सुक्त. Vis. makes. प्राप्तसुक्तोचमोचने.

सुनि. कङ्कसेन, Med. वङ्कसेन, Med. A. corrected into वङ्कसेन. वसिनदीपुराणियात्वात्मिक
किं शुक्ले, Vis. I follow Vis. A. Vis. C. differs from Vis. A. प्रितात्य for पित्यात्.

सुनिभेषज. आगस्ति, Vis. for आगस्त्य, Med., Vis. A.

सुर, Med. A. पुर, Med.

सुर्धर, Hem. etc. सुन्दर, Hem. A. सुर्वे, Hem. for सुर्व. Hem. A.

सुधित. हात, Hem. for हृते, Hem. A.

सुष्क, Hem. etc. शुष्क, Hem. A. and last foot wanting. संहते, Med. for सङ्गते,
Med. A.

सुष्टि. पले, Vis. A. for फले (= handle) of Vis., Vis. C., Med. A. B. C.

सुहिर, Vis. A. etc. सदिर, Vis.

सूत्र. वस्त्रे चेतने, Hem. for वस्त्रे वेतने, Hem. A.

सृग. सृगजायां, Vis. for सृगयायां, Vis. A., Hem. A. etc.

सृगनेला. Not in Med. C. सृगनेली, W.

सृगाली. विशाला = इन्द्रवारुणी, A. 2. 4. 156.

सृणाल. Anek. A. corrects च जलाकुल into कञ्जदण्डक but unnecessarily
जलाकुल means नलद. Compare A. 2. 4. 164 'अभय नलद' सेव्यमसृणाल जला-
शयम्. A. also gives असृणाल, but our authorities shew सृणाल is used in the
same sense.

सृत्र. अजगरे, Anek. for अजगरे, Anek. A.

सृत्रफल. सहकाल = mango. Med. A. B. C. agree, but the line is unmetrical
and ungrammatical. Perhaps the mistake lies in the author.

सृत्ता, Vis., Vis. A., Med. सृत्त; Med. C. and कोत्ता for कात्ता. सृत्तवासी त,
Hem. for सृत्ता वासी त, Mahendra वासी is not in W. but its derivation is simple
(comp. वासित and is found alike in Vis. and Hem.).

सृद. तीक्ष्णे, Hem. for अतीक्ष्णे, Hem. A.

सृष्टेरक, Hem., Med., Med. A., Vis. A., I. 2053. सिष्टभुक्, Hem. A. (clearly
wrong as it is of three syllables and जान). सिष्टेरक, Med. C. सिष्टेरक, I. 2810.
सृष्टेरक, Vis. and सृष्टाशनि. सृष्टेरक, Vis. C. and सृष्टाशनि corrected into सृष्टाशनि.
सृष्टेरक, Vis. B. सिष्टाशनि, Vis. A. B., Med. A. B. इतिदिर्चिके, Hem. A. इति-
विद्विधि, I. 2053, I. 2810 etc.

सेषपुष्प. नादे स्यात्. Hem. for नादेये, Hem. A. त...हरे हरे, Med. for ना हरे हरे,
Med. C. नादेय = वेतसु (= river water, W.) and पिण्डाभ्र = ओषधिभेद, Mahendra

(वेतसे जले च मेघपुष्पं, Mankha in Z.). I regard नादेय = यासुन of A = antimony and पिण्डाभ्र = hail.

मेघ. नेघ. Med. for कृते for क्रतौ, Med. A. क्रतु, Vis. and joins मेघि.

मेध्य. आश्वये, Vis. A. मध्यमाश्वमे, Vis. C.

मोक्ष. जन्, Hal. apparently for अर्जुन and शल for शाल. पाटलि मौक्षमुष्करो, A. 2. 4. 39.

मोचक. मोक्षु, Mahendra for मोक्ष, Hem.

मोरट. मोरटः, कूर्चिकायां, Vis. अङ्कोटमूल, Hem. for पुष्प, Hem. A. अङ्कोट, Med.

मोह. मोहो विपर्ययोः, Hem. for मोहौ विपर्ययो, Hem. A.

यज्ञ. दानश्च, Anek. for दानं च, Anek. A.

यति. पाद, Med. for पाठ, Med. A.

यन्त्र. Hem. not in Hem. A.

यमल. द्वयोः, Med. C. for द्वये, Med., Med. A.

ययु, Tri. A. मयु, Tri.

यव. Not in Hem. A.

यष्टि. भास्त्रां, Vis. भाग्यं, Vis. A. for भार्ग्यां, Med. A. etc.

याम्य. प्राच्यां, Hem., Med. for ऽपाच्यां, Mahendra, Med. B.

याव. Not in Hem. A.

युग. चतुर्थे, Hem. for चतुर्थे, Hem. A.

युत. Vis. clearly writes पृथक् not अपृथक्. Compare यव and यु to separate and vernacular युदा. Med. may have tried to improve. But we can read युतो युक्ते पृथग्भूते.

यूथिका. आतके, Vis. for स्नानके, Vis. A.

योग्य. I understand पुष्य = the 8th asterism.

योनि. तान्नयोः, Mahendra for तोययोः, Hem.

रक्तपाद. Hem., Hem. A. agree. Not in W., Druma, 1807. रक्तपाद = युक्त, Hem. IV. 401.

रक्ताङ्ग. The second also रक्ताङ्ग, Vis., Vis. A. for रक्ताङ्गं, Vis. C.

रक्षा. रक्षयोः, Vis. for लान्नयोः, Vis. A.

रङ्ग. टङ्ग, Vis. A. but corrected. मन्दयोः, Med., Med. A. for सन्नयोः, Med. C., Hem., Hem. A., Vis., Vis. A. C. W. adopts first.

रङ्गमाह, Vis. A. C. etc. रागमाह, Vis. रागमाह, Med. सुझयो, Hem. A. लुदोः, Hem. for सुन्दोः, Mahendra. अथासुन्दी कुङ्कुनी सन्माली समाः, हे. २. १६९.

रजत. रजतः ह्रद, Hem. A. for रजतं ह्रद, Hem.

रञ्जन. शुष्का, Med., Med. A. शुष्कारोचनी = रोचनी. A. 2. 4. 146. शुष्का, Mahendra for शुष्का, Hem.

रतनारीच. वशीकृतौ, Hem., Hem. A. The last सुनि for सुनि.

रत. (u. s. I. 94 : रतं देवनदी प्रोक्ता, Com. देववाक् च. s. k.) रत. Med., Med. A. in the तान after रति. रत. Med. A. रत्न, Vis. A. सत्त, Vis. रत्त, Vis. C.

रसण. रासम = ass, W. Doubtful. Probably the proper reading is 'रवणो रासमे धनौ'. It should be observed रवण is not in Hem., Hem. A. रासम may also mean Kṛsna or Smara from रास and भा.

रसति. रसतिः कालकामयोः under u. s. IV 63.

रस्म. वानर, W., Druma. for वारण, Med., 1597.

रस्य. रस्यं, Hem. for रस्या, Hem. A.

रवण, Vis., I. 1539, I. 246 c. चरण, Vis., I. 1937.

रत्नक, Hem. Not in Hem. A.

रश्मि. पञ्च in Med., Med. A. C. W. seems to have had पञ्च = eyelash.

रस. हंस, Anek. B. for हर्ष, Anek., Anek. A.

रसायन. राजव्याधि, Vis. for जराव्याधि, Vis. A. विहङ्गमे, Hem., Hem. A. apparently for विडङ्गमे. रसायन = घोल, Hem. 3. 73.

रस्त, (u. s. 3. 12.). रस्त, Vis., Vis. C. (the last वलक, for तसक) in the नाल class with रस्त. भस्त, Vis. A. and वेत्तकचण्डयोः लस्त, again, Vis. B. Ujjvaladatta explains द्रव्य and Wilson follows it. But Vishva's view is more consistent with derivation.

राजस. चण्डा = घनहरी, A. 2. 4. 128.

राधव. जलधे, Vis. जलदे, Vis. C. जलधौ, Vis. A. पुरदानरे, Hem. A. सधुजे, Hem.

राजवदर. रक्तमेलके, Med., Med. A. for रक्तामलके, Med. C.

राजदण्ड. सुवर्णालि, Med., Med. A. (Med. C. wanting) for सुवर्णानु, of Hem, Vis. etc. सुवर्णक, A. 2. 4. 24.

राड़ा. विधीयते, Anek. for मिधीयते, Anek. A.

रात्वक. The second रात्वक, Hem. A.

राधन. भाषण, Med., W., Druma. I would read तोरण Comp. root.

राधरङ्ग, Med. A, W. राधरेक. Med. रधरङ्ग, Vis. A. corrected into राधरङ्ग.

राधरङ्ग, Hem., Vis., I. 2053. राधरेक, Hem. A. रोधरङ्ग, Vis. C. बधिरङ्ग.

I. 2810. नासारे, Hem. for ना सीरे, Hem. A., I. 2053. Mahendra understands नासीर as one word. He seems to be right, if compared with घाराङ्कुर.

राम. हिङ्गुनद्या, Med., Med. A. for हिङ्गुलिनी, Med. C., Vis. Vis. A. W. considered it made of हिङ्गु and नदी. हिङ्गुलिनि, Hem. Hem. A., 1807., हिङ्गुलिनी not in W., Druma. It is apparently = हिङ्गुली, A. 2. 4. 114 = रामवेगुन.

रासेरस, Vis., etc. रासरस, Vis. C. जागरिके, Vis., Vis. C. for जागरके, Vis. C., Med. etc., जागरणे, Med. C. रससिद्धिरसावास, Med., Med. A. for वससिद्धे वले रासे, Med. C. सिद्धि, Vis., Vis. A. C. रासे गोष्ठ्यां, Mahendra.

रिङ्गा, रीङ्गा, Med., W. See वीङ्गा.

रीति. रीत्ति, Med. The mistake is palpable.

रुचक. फलपूरो वीजपूरो रुचको सातुलुङ्गके, A. 2. 4. 78.

रुदथ. रुदथः शिशुः, s. k.

रूप. नाथके, Hem., Hem. A., Vis. नानक, Med. A., Vis. A. भानक, Vis. C. मानक, Tri., Tri. A. आलोक, Vis. B., Med. A. B. C., W. (this makes ना = mas. culine, but W. keeps it neuter). Comp. where रूप is used in the sense of नाथक. पशुवृन्दयोः, Med. A. B. C. for पशुशब्दयोः, Vis. A. B. C.

रूपक. नाटकादेश्व, Mahendra.

रेखा. खड्गिन्यां, Vis. for खड्गिन्या, Vis. A., Hem.

रेचनी. शतघ्नी, Vis. C. रोदनी, Vis. A. गुन्द्रा रोचनका, Hem. for गुण्डा रोचनिका, Hem. A. गुड, Vis. गुड्गा, Vis. A. गुन्द्रा, Vis. C.

रेणुका. च रेणौ, Vis. for हरेणौ, Vis. A.

रेरिहाण. अम्बरे, Hem., 1807, Med. etc. असुरे, Med. B., W., Druma.

रेवती. रेवति, Tri., Tri. A., W. It must be रेवती as it is part of it although रेवति may be of course correct.

रैवत. जयन्तेऽपि सुवर्णेऽलौ, Hem. for उज्जयन्ते सुवर्णांलौ, Hem. A. उज्जयन्ते रैवतकः, Hem. IV. 97. सुवर्णांलु = सुवर्ण करकपात्रिका, Mahendra. I think it is the Sonolu tree.

रोक. लपण, Hem. for क्रयण, Hem. A.

रोचक. 'काम्पिलः कर्कशचन्द्रो रक्ताङ्गो रोचनीत्ययि,' A. 2. 4. 146 = also रोचनी A. c.

रोड. लोभे, Med. B. for लोदे Med., Med. A. C. Compare रोला. Not in W., Druma.

रोदन. रोधने, Vis. for क्रन्दने. Vis. A.

रोध. गालवः शवरो लोधः, A. 2. 4. 33. Also शवरः, com. Printed with व not व. शवर appears the more correct reading.

रोप. रोपं रोधे; Hem. I follow Hem. A.

रोपण, 1807. etc. रोपण, Mahendra. This must be as printed by Zachariae also the reading in Vis. (connected with पाषाण) Comp. also शब्दभेदे 'पाषाण-रोपणविषाणभीषण' Not in W, etc. पलयोः, Med., Med. A. C. I change it into वरयोः after Vis., Hem. as the word would be neuter, if घर्षण signified the act.

रोहक. Not in Med. C.

रोहित. धीर' लोहितवन्दनम्. A. 2. 6. 124. लौहितो रोहिते, Hem. A. रोहितो हारभेदे, Hem. Hem. VI. 31. रक्तसु रोहितः.

रोहिणी. तडित्कटुभरा, Med., Med. A. for भमित्कटुभरा, Med. C. (कटुभरा is used = कटु रोहिणी). W. gives also lightning. गोकयोः, Hem. A. for गालरो. Hem.

रौद्र. रौद्रा, Vis. for रौद्री, Vis. A.

रौहिण. (u. s. 1. 48.), Med., Med. A. Hem. A., रोहिण, Hem., Vis. Both Vis. A. C.

लवण, Hem. A., Vis. The first लवण, Hem., Vis. A. सौमित्रो, Vis. सौमित्रो, Vis. A. I give Hem. A.

लव्यन्. स्वात्, Anek. for आख्या, Anek. A.

लविष्ठ. मेलके, Hem. for भेलके, Hem. A.

लघु. वार्व, Hem. for चार्व, Hem. A.

लङ्ग. All the mss. विङ्ग (Med. C. खिङ्ग). None विङ्ग.

लज्ज. Not in Med., Med. A. C. भज्ज. I. 2533. between राज and लाज. पदकच्छयोः, Hem., पङ्ककच्छयोः, Har., प्राज्ञकच्छयोः, Har. A. पट्टकच्छयोः, Hem. A., Vis., Vis. A. C. पट्टे च कच्छे च, I. 2053. I. 2533. पुच्छ इति जटाधरः, Drama. लज्जिका occurs in Hem. 3. 193 = रूपजाजीवा.

लट, Vis. A. This also पट, Vis. Wilson had different reading.

लट्ठा, Har. etc. खड्गा, Har. A. लढा, Med. अवद्ये, Vis. for बाद्ये, Vis. A., Med. शिन्धां, Har. for शिल्पां Har. A. Ujjvala writes 'लट्ठा स्वात् तद्विका यिषीति कारावली लट्ठा तु तद्विका स्वाता लट्ठा दूतेऽपि दृश्यत इति व्याडिरभसौ', (u. s. I. 151.) This will shew how mss. differ. लट्ठा पाम्यचटकः, A. c. 3. 5. 10.

लता. शाकयोः, Med. for शाखयोः, Med. A. खका, Hem.

वद्धय. वद्धय, Mahendra. This also वद्धय, Hem. Comp. सर्वमूषक. हे. २ ४०.

वट. गुल, Vis., Vis. B. युड़, Vis. A. The first line wanting in Vis. C. शुभ्वरति-
कयोः, Vis. सुभ्ववर्तिकयोः, Vis. A. शुङ्गवर्तिकयोः, Vis. B. गुलं (शुभं, Svami, common-
ly शुभं A. c.) वराटकं (वटाकरः, Svami.) स्त्री तु रज्जुस्त्रिषु वटी गुणः, अ. २ १०. २७.
वर्तिका is also a rope. See the use of वर्ति under वरता.

वठर, (u. s. V. 39. = मूर्ख, com.) वचर, Med., Med. A. कुकुरे for कुकुटे, Med.
C. द्विरदस्त्रान्प्रपीठयोः। कवटे, Vis. for वठरः शटवेष्टयोः। कःखटे, Vis. A. वरठः शठवद्धयोः।
शङ्कटे, Vis. C. I. 2810 etc. कुकुरे वस्ते यडे. वठरः शठवस्त्रयोः। कवखटे, I. 1937.
The kosakaras apparently derived the word from वद्ध to cheat and not वच्
to speak. वट = मूर्ख, Mahendra for अस्वड. It is more probable " has been dropped
in copying).

वण्डर, Vis. वटर, Vis. A. वण्डर, Med. वण्डर, I. 2810.

वण्ड. वण्डा twice in Med. वण्डा, Med. A., Vis. etc.

वण्डाल, Med. B., I. 2810. वन्वाल, Med. C. वण्डाल Med., Med. A., Hem. A.,
I. 2053. वण्डील, Vis. वण्डाल, Hem., Vis. C. I prefer वण्डाल as ट and ठ resemble
but not ड and ङ. Med. mss. read नौकावां for नौकायाः, Vis. Hence Wilson's boat.
Hem's dual shews नौखनिल is one word.

वदान्य. उदार, Hem. for दान, Mahendra.

वधू. The kosakaras apparently adopt u. s. derivation from वद्ध (1. 85). वङ्गा,
Hem. A., Vis. for वृङ्गा, Hem. etc.

वनश्चनु. वन्वाक, Vis. for वञ्चक, Vis. A.

वनिता. शोचित, Vis. for सेवित, Vis. A.

वन्दनी. वटी, Druma for कटि. याचन, Druma, Med. B. for माचन.

वपा. वल, Tri., Tri. A. apparently for विल.

वयःस्या. पथ्याली, Med. for पथ्यायां, Med. A.

वरण. Some of the Vis. mss. make this also वरुण.

वरण्ड. शास्त्र, Med., Med. A. for शस्त्र, Med. C. (with the second वतण्डा). The
second विचण्डा, Vis. वरण्डा, Vis. A. B. C. There is another वरण्ड and as the two
words differ in spelling, they are placed in different places गालभेदयोः and दान-
कयोः. in हे, A. c. 3. 5. 42. वर्ति is apparently = rope वतण्डा, Mahendra for
वरण्डा, Hem.

वरता, Hem. वलता, Hem. A. वर्ति, probably used = वटी = रज्जु.

वराक. वराह, Anek., Anek. A. My correction is a guess.

वराटक. कोर, Hem. काये, Hem. A. apparently for कोशे,

वरासि वरासिः स्याद् खड्गवरे वरासिः स्थूलशटक इति दन्त्यान्तेषु रभसः, A. c. 2. 6. 116.

वराह, Hem. A. वाराह, Hem. and. नागके for नाणके. Hem. A. नानके, Vis. A. तारके, Vis. C. Not in Vis. मेघे, Tri., Tri. A. adopted by W. As I do not know of this sense and I know of the older sense of मेघ, I correct it.

वरीयस्. विस्तारे, Hem. for विस्तीर्ण, Hem. A.

वर्कर. मर्मणोः, Hem. A.

वर्ण. कुप्यायां, व्रते, Hem. कुप्यायां मखे, Hem. A. Anek. introduces Sha. under it. It is not found in Anek. A. B. वाद्ययुगो, Anek. वाद्य (corrected into नाद्य) सुखे, Anek. A. for नाद्यसुखे, Anek. B. गेया, Anek. for ज्ञेया, Anek. A. कथा, Med. for कुथा, Med. A. वा is explained क्लीबे पुंसि च, A. c.

वर्णकः वर्णिका, Har. A. कणिका, Har. I need not add I regard वर्णिका as feminine of वर्णक not वर्णिक.

वर्णविलोडक. कुन्तले, Vis. A. for कुम्भिले, Vis.

वर्तक. वर्तकी, Med. against p. वर्तिका, Med. B.

वर्तन. मनिने, Vis. for मलने, Vis. A. C. प्रेषण, Med., Med. A. for प्रेषण, Med. C. पिण्डे, Med. C., Hem. A. for पीठे, Med. A. I prefer मर्दन for वर्तन in Tri.

वर्तक, Vis. A. etc. वर्तरीक, Med. C. कोकनीले, Hem. A. काकनीडे, Hem. काकनीले, I. 2053. काकनील = a tree, Mahendra.

वर्ति. भेषजनिर्माण, Mahendra. W., Druma., Taranatha understand लेखा as a separate sense, but लेखयोः may mean 'the two lines of'.

वर्तिका, Har. A. वर्णिका, Har. I prefer the first as वर्ति is used in a similar sense. Har. 184 gives वर्तिका = विष्णुलिङ्गी. This is from वर्तक.

वर्धन. कूर्चिका, Anek., Anek. B. कुञ्चिका, Anek. A.

वर्धमान. सृष्टि, Vis. for प्रसृ, Vis. C.

वर्धित. प्रसित, Med. corrected into प्रसृत, Med. A.

वर्ध (u. s. 2. 27), Hem. वर्ध, Hem. A. (the mistake apparent as it is रान्त). Some वर्ध. Note the difference in gender.

वर्ध. लोकधातु = जम्बु द्वीप, A. c.

वर्षाभिः अथ महीलता। गण्डुपदः किञ्चुलकः (also किञ्चुलकः किञ्चिन्निकः, com.)
I. 10. 22.

वल्गव. रूप् = रूढ = cook.

वल्गुर, Hem. W. Druma. वल्गुर, Vis., Vis. A. Hem. A. (the association with वृषी shews its correctness). वित्वक्षेत्रे, Vis. A. for वनक्षेत्रे, Vis.

वल्गुर, Hem., Vis. etc. The first वल्गुर, Vis. A.; वृन्दर, Med. C.; पङ्गुर, Med. C. Fed. A. शब्दके, and औषधयोः, Med., Med. A. for वनक्षेत्रे, वनक्षेत्रोः, Med. C. Contrast वाहन with गहन. वाहन not in W. etc. but fully defensible. Also वल्गुर, A. c.

वश. Some करणी for करिणी. The form गवी shews स्त्रीगवी is one word = female cow (and not wife and female cow, W.). जन (= लोक), Mahendra for जन्म. Hem.

वशिर. कम्भकेषु, Vis. for इभकणासु, Vis. C.

वस न्द्रुत. अभियुक्ते, Med. for अतिशुक्ते, Med. A. प्रतीताप्यतिशुक्ते, Vis. A. B. C. for प्रतीत्यं प्यतिशुक्ते, Vis. I understad प्रतीतापि i. e. also प्रतीता.

वसु. जनाधिप, वक हडुके, श्याल, Vis. धनाधिप, अम्बुक, हाटक, आख्यान, Vis. A. (partly wanting in Vis. C.). आख्यान, Tri. A. I give आख्यान, as Hem. gives शुष्क.

वसुक. रौमक, A. 2. 9. 42. वस्तुकमिति हेमचन्द्रः, A. c.

वस्तु, Vis. A. etc. रस्त, Vis. वस्त, Hem. A. अविक्रय, Med., Med. A. for अवक्रय, Med. C. वृत्तौ Hem. for वेतने, Hem. A.

वस्त्रौकसारा, Hem., Med. A. (corrected into वस्त्रेकसारा). वस्त्रौकसारा, Med. विसौकसार, Vis. A. I prefer the first as it is found in use.

वहति. वहतिः पवनः under u. s. IV. 60.

वहति (u. s. I. 79), Vis. A. वाहति, Vis.

वागर, Med. etc. वायुर, Med. C. वातवेष्टके, I. 2810. वातवेष्टके, Med., Med. A. वाङ्मेष्टके, Hem., Vis. I. 2053 (followed by W.); वाङ्मेष्टके, Med. C., Hem. A. Vis. A., Vis. C. निर्नरे, Vis., Vis. A., Hem. A. I. 2053 निर्णरे, Hem., Med. The last वागर in Vis.

वाच. वाग्वाच, Med. etc. स्त्रियौ shews it is dual. Comp. Med. B.

वाट. वाटिका, Med. A. for स्वात् कुटी, Med., Med. C. कयल, Hem. A. for कयल, Hem. कद्यां, Hem. for कद्योः, Mahendra. इकटी or इकटी = इकटी of Har. 178 = reed, ikrā in the vernacular.

बाडव. रागनागयोः, Vis. for रसमानयोः, Vis. A. C.

बाणि. द्युति, Vis. for व्यूति, Vis. A.

वातयुडा, W. वातकुडा, I. 2810. वातखुडा, Hem., Med. A., I. 2053. वातकुडा, Med. वातखुड, Vis. A. वातखुड, Vis. The evidence is decidedly in favour of वात-
खुडा. वासव्योः, Vis for वामयोः, Vis. A. राजशोणित, Med.

वातरायणः, Vis. A. etc. वातरोपणम्, Vis.

वातरूप, Hem. etc. वातरघ, Hem. A. वातकष, I. 2810. उत्कचयोः, Vis. C.,
Med. C. उत्कटयोः, Med., Med. A. उत्कोचयोः, Vis., Vis. A., Hem., Hem. A., I.
2053., I. 2810.

वातिम. भट्यां, Vis., वन्द्यां, Vis. A. B. for भण्डे, Vis. C. चारुवादिनि, Vis. A. चारि-
वादिनि, Vis. B.

वामन. काण्डे, Hem. for ङ्कोठे, Mahendra.

वार. I follow Vis. A. C. Vis. interchanges वारो with द्वारे and वारं with वारो.

वारकिन्. पर्णजीव, Druma. पर्णीजीव, Med. पर्ण जीव, Med. B.

वारकीर. रोलरोधिन्यां, Med., Med. A. बालवन्धिन्यां, Med. C. बारम्याहिषि, I.
2810. वेणिवेधिन्यां, Druma., Med. B. भारम्याहिषि, Med. B., W.

वारासन, Vis. वासासन, Vis. C. वरासन, Vis. A. B., W. वाःसदने from वार+सदन
shews वारासन is the proper reading (चासदने, Vis.). So also मृलाप = whoremonger.

वारि. वन्द्यां, Hem. for वट्यां, Hem. A. स्रत्यां, Vis. for स्रता, Vis. A. वलक =
ह्रीवेर, A. 2. 4. 122.

वारुणी. गण्डदूर्वा is probably = गण्डाली or सिता दूर्वा, A. 2. 4. 159.

वारुण्ड. फणिनां राजकं, Med., doubtfully adopted by W. राजके, Med. A.
but corrected into गणिस्यराजके, Hem., Vis. (गणिस्यराजके, Med. C.). गणिस्यराजे, I.
2053. गणिस्यराज may be = Bherua, the attendant on dancing girls. (= a tree,
Mahendra).

वारुह, Med., Vis., Hem., I. 2053. Not in W. Wanting in Hem. A.

वार्त. स्त्रियां, Med. A. for त्रिषु, Med., Med. C. वाक् for स्यात् Mahendra.
वातिङ्गणस्तु वार्ताङ्गो वार्ताकः शाकविल्वक इति रभसः under A. 2. 4. 114.

वार्दर, Vis., Med., I. 2053. वार्दर, Vis. A. हर्दर, Vis. C. वहर, Hem., Hem.
C. वार्धर, Med. C. वार्दर, Med. A. corrected into वादर. आम्नवीजे, Vis.

वाल्मीक. This word is doubtful.

वाविहक, वाबहीक. Hem., Hem. A. Both, वाह्लीक, Med., Vis. The first वाह्लीक

s. A. The older spelling is बाह्लिक etc. But in the Dhatupatha we have both ह and वरह. u. s. I. 117. gives बाह्लि. But it is due to Hindustani mode of verting, as the word is noticed under the affix ह and there is no root वरह. comp. also a. p. I. 46. com.

बाधुर. (u. s. I. 39.) बाधुरा, Hem. A., Med., Vis. A. etc. बासरा, Hem., 1807. उरा and पलभा, Anek. बाधुरा and बलभी, Anek. A.

बाध, W. बाध, Vis., Vis. A., Med. A. बद्ध, Med. u. s. 2. 13. gives only बाध. Ujjvala Datta quotes Vishva as बाध. Bhattoji follows Ujjvala. u. s. बाध refers to the Vedic word from बाध् to sound. But as this derivation does not explain the senses given in Vis., his word is apparently बाध from बध् to well.

बाध, all. लोहे, Med. W., Druma. लोभे, Med. C. बाधे, Med. A. The last appears to be an unnecessary correction for लोभे.

बाध. आट रूप = अट रूप, शब्दभेद.

बाधन्. अवहिते for विहिते and साधवी for सागधी, Mahendra.

बाधर. नाग, Med. A. B. C., W. राग, Hem. Hem. A., Vis., Vis. A. रोग, Vis, C.

वि. शुष्ण, Med. for विनि, Med. A.

विकट. कराणे, Mahendra for प्रयुले, Hem.

विजत. रागिते, Med. for रोगिते, Med. A. असंस्कृतः, Mahendra. for संस्कृतः, Hem.

Vis. shews the word is संस्कृत not असंस्कृत from वि = well. W. probably read असंस्कृते.

विजति सवादौ, Hem. for मदग्रादौ, Hem. A.

विकेशी. पटवर्ति, Druma. Both doubtful.

विगूढ, Vis. A. etc. निगूढ, Vis.

विग्रह, Hem. A. Hem. wants two lines and joins संयह's line to it. तारणे, Med., Med. A. for नारणे, Med. C.

विप्लकारिन्. दशन, Med. for दर्शन, Med. A.

विचकिल, Med. B. etc. विचकिल, Hem., Vis.

विच्छिन्ति. 'अङ्गहारो गेहावधिच्छेदयोः', Hem. I follow Hem. A. हार, Med. A. for हाव, Med. C. Druma gives हार and अङ्गहार.

विच्छिन्न. समालम्ब = smeared with unguents. Comp. विच्छिन्ति and समालम्ब

विजय. विमान = abode of gods, Mahendra. (= divine car, W.)

विट, Har. etc. विटोद्ग, Har. A. द्वौ (= tree), Mahendra.

वि(वि)डाल. The second line only in Vis., Vis. C. खग, Vis., Vis., A ; विङ्ग, Vis. C. The proper reading is probably वृग.

वितंस; Med. वीतंस; Med. A., Vis. C. वीतंस; Vis. A. वीतस; Vis.

वितण्डा. कञ्ची, Med., Med. A., Vis. A., Hem. A., I. 2053. कञ्ची, Med. C. कञ्ची, Vis., Hem. कचु and कची, W.

वितान. मत, Med., Med. A. for मन्द, Med. B. C. वित्त, Med. for वृत्त, Med. A. B. कदक = उल्लोच, Hem. 3. 345. लुत्थे, Hem. for लुत्थे, Mahendra.

वितृचक. आटामल, Med, Med. A., आटामाला, Med. C.; आटामल or ला, Vis. A. C., Hem., Hem. A. आण्टामल or ला, Vis. आटामला, A. 2. 4. 127. मयूरक of Med. is = लुत्थाञ्जन, A. 2. 9. 101. वितृचक is also = वितृच.

विदार. भगन्दरे, Vis. for लु गन्धयोः, Vis. A. C. दण्डयोः, Hem. for गन्धयोः, Hem. A.

विदित. Wanting in Hem. A. The proper reading in Vis probably corresponds with Med.

विद्रुषक. पटौ, Vis. for वटौ, Vis. A.

विद्रव. बुद्धे, Vis. for बुद्धौ, Vis. A.

विधा. गजासने, Med. for गजाशने, Med. A. वजाने, Vis. for गजादने, Vis. A.

विघात. विघसि, Vis. for वेघसि, Vis. C.

विधान. चेतन, Hem. for वेतन, Hem. A.

विधु. हारिषु, Med. for विष्णुषु, Med. A.

विधुर. परिस्त्रोत्रे, Med. यविस्त्रोत्रे, Hal. apparently for प्रविस्त्रोत्रे.

विधूत, Hem. विधुत, Hem. A.

विनत. पटका, Med. for पिटका, Med. A.

विनय. कला, Med. for बला, Med. A. शिखा, Vis. C. for शिखा, Vis., Vis. A.

I would prefer बला.

विनिपात. दैवतः, अवपाने, Hem. दैवतः अवपाते, Hem. A.

विनीत. वाणिजोऽ, Vis. A. C.

विन्दु. अन्यलिङ्गः, Med. for अन्यलिङ्गः, Med. A. C. दन्तच्छेदे, Vis. दन्तिजात्रे, Vis. C. दन्तिदाने, Vis. A.

विन्ध्य. लु गे, Vis. for लुटौ, Vis. C. अरक् = ध्वान्त. Not in W. etc.

विषाक. खादे, Med. (adopted by W.); खेदे, Med. A.; खेदे, Med. C. Hem., Hem. A. etc. agree.

विभावरी. गुण्ड्यां, Med., Med. A.; लुब्धा, Med. C. कुट्यां, Vis. लुब्धां, Vis. C. ल'द्यां, Vis. A. लुग्डी and गुण्डी are equivalent terms in the vernacular = bundle, knot. W. takes a different view.

विभु. Tri., Tri. A. agree. But I suspect भुत्त is a misreading for निम्ब.

विमल. विमले, Vis. for विमलं, Vis. A. C.

विमान. सप्तभूसिष्टहेऽपि च, Mahendra.

विम्ब. विम्बिकायां, Vis., Vis. C. for विम्बिकायाः, Vis. A.

विलास. भाव, Vis. for ह्राव, Vis. A.

विलासिन्, Med., W., Druma. I would read the second half विश्वा नाग्नि चन्द्रयोः.

विलेपनी. यवागू रूष्णिका आणा विलेपी तरला च सा, A. 2. 9. 50.

विलोम. पट्टने, Med. for वट्टके, Med. A.

विवध. भाव, Med. A. पर्याहारो धान्यादिः (धान्यादिः is a misprint), A. c.

विविक्त. वसुनन्दने, Hem. for वसुनन्दक, Hem. A. खेटकं वसुनन्दके, Har. 150. खेटको वसुनन्दकः, Har. A. Both explain these words = द्विजीवक. W. apparently read खेटकं च सुनन्दके. He does not quite follow any kosa about विविक्त, if my readings are to be trusted and वसुनन्द and वसुनन्दक do not occur in it.

विषद. पाण्डुरे रक्ते, Med. I follow Med. A.

विशल्या. लाङ्गली is apparently used in the sense of अग्निशिखा (लाङ्गलिक्याग्निशिखा, A. 2. 4. 118) and not in the sense of शकुलादनी, A.

विशाख. तल्लके, Med. C. यावके, Hem. A. A. c. notices both कटिलक and कटिलक.

विशिखा, Hem. etc. विशाखा, Har. शिखा corrected into विशिखा, Har. A. I would read खनित्वे in Vis.

विशुन, Hem. Wanting in Hem. A.

विश्व. विश्वदेवेऽपि, Vis. I follow Vis. A. नागर = शुष्ठी.

विश्वसन्, Hem., Vis. etc. विष्वक्सेने marked as a different word but joined to विलासिन्, Med., Med. A. followed by W. विष्वक्सेना, Med. C. I have retained the reading in Med. A, but its origin is clear.

विष. श्लेडस्तु गरलं विषम्, A. 1. 8. 9. अन्तरोरगः, Anek. I follow Anek. A.

विषम. विषम, Hem. विषम, W.

विषयिन्. ख्यात' shews विषयी of Vis. is wrong. वेशकार if correct is used = वैषयिक
विष्टर. विष्टरोऽन्त्य इत्युक्तः, गदसिंह.

विष्टि. विष्टिराजू; A. I. 9. 3. 'द्वे नरके हठात् प्रक्षेपस्य,' com. प्रेक्षेण, Tri. apparently for प्रेक्षय.

विष्वक्सेनप्रिया. The use of त्रायसाणा by Vis. and Hem. shews they considered the last line of A. 2. 4. 150 agreeing with the next line.

विहस्त. पण्डके, Mahendra for पण्डिते, Hem. This is preferable. W. follows Med.

विहेडन, Hem., Vis. विहेमन, Hem. A. विहेडन, Med., Mahendra.

वीङ्गा, Hem., Hem. A., I. 2533. रिङ्गा, Med., Med. A. C. (a palpable mistake as it is placed after ल). विशिखा, Vis. A. खंखा, Vis. वीखा, Vis. B. C. वीखा = गति, Hem. VI. 136. and com. derives it from इख् to go. There is also इङ्ग् to go. Hence I retain वीङ्गा of Hem. and वीखा of Vis. B. C.

वीचि, Vis. etc. विचि, Hem. Wantig in Hem. A.

वीजपुष्प. मदनक, Med. A. B. C. द्मनक, Vis., Vis. A. C.

वीर. नले, Med., Med. A., W. न्तरे, Vis. A. नते, Med. C., Vis. C, Hem., Hem. A. नत = तगरपादी, a plant.

वीरुध, Hem. A. etc. विरुध, Hem. This form is grammatically correct. विटप, Vis. विरपि, Vis. C. Vis. A. has 'विशुद्धिः शमशोधयोः.'

वृत्तादन. वन्धा, Med. C. for वन्दा, Med. A. etc. चुद्र, Vis. for क्त, Vis. C. Mss. agree about विदारीकन्दक = विदारी. विदार्या' गन्धकौषधे, Mahendra.

वृजिन. क्षेत्रे in A. and A. c. apparently for क्षेत्रे. रक्तचर्मन् = fresh skin, which can be bent.

वृत्तान्त. प्रकाशयोः, Hem. for प्रहारयोः, Hem. A. प्रकारो भावः, A. c.

वृत्ति. कौशिक्यादौ, Med., W. corrected into कैशिक्यादौ, Med. A.

वृद्ध. स्याविरे, Hem. for स्यविरे, Hem. A.

वृद्धि. कलान्तर = interest (division of time, W.).

वृत्त. घटाधारा, Vis. for घटधारा, Vis. C.

वृष. कविकच्छा, Vis. शुक्लः = वृषणः, A. c. (semen, W.).

वृषल. राजनि, Med., राजनि, Med. A. for वाजनि, Med. C.

वृष्णि. पाण्डवचन्द्रयोः, Med. (the first corrected in Med. A.) for पाण्डवचन्द्रयोः, Med. C. The second वृष्णि, Vis.

वृहत्तिका. दास, Hem. for कस, Hem. A. W. probably read तस.

बेकट. 'बैकटिको मणिकारः,' हे. ३. ५९४.

वेद. I doubt whether वृत्त is used here in the sense of metre.

वेरट. वरटी, Hem. for बदरी, Hem. A.

वेला. सेवा, न्तरे ध्वनि; Anek. for सेवा, नरात्मनि, Anek. A. and the first corrected into शफा. 'वेला शिराङ्गुलीच्छेदे वेला द्रोण्यन्तरावनिः,' गदसिंह.

वैश्य, Med. A. etc. वश्य, Med.

वेष्टित. सकले, Vis. A.; रसके, Vis.; लसके, Vis. C. लसक not in W. and Druma. but = लासक, Med. = वेष्ट, Dha. = an attitude in dancing. लसके = औषधभेदे, Mahendra. (?)

वैतालिक. खण्डताल, Hem. for खड्गताल, Hem. A. Med. A. unnecessarily corrects खेटिताल into खड्गताल. The last not in W. खेड्ने मीड्या तालः खेडुतालः, Mahendra.

वैदर्भ, Vis. A. वेदर्भ and विदर्भ, Vis.

वैदेहक. वन्दिगजयोः, Vis. for वाणिजके, Vis. A.

वैरोचन. रविविष्णुसुते च, Hem. I follow Hem. A.

वोड, Med. वोड, Med. A. but corrected.

व्यञ्जन. अहनि, Med., Med. A. for हलि, Med. C. 'स्यात् तेन' लु नि

2. 9. 44. हल् = consonant = कार्दि.

व्यतीपात. अपमाने, Hem. for अपमाने, Hem. A. अपमानयोः, Vis. for अपमानयोः, Vis. A. C. adopted by W.

व्यलीक. व्यङ्ग्य, Mahendra.

व्यवहार. 'न्यासेऽपि च पणस्थितौ,' Med. पण्ये, Med. C. न्यासे corrected into न्याये, Med. A.

व्यवहारिका. 'संमार्जनी बडकरी वर्धनी च समूहनी,' हे. ४. ८२.

व्याघ्र. विवाय, Hal. शुद्धि of Dha. is probably a misreading for उत्तर्धि.

व्याघ्र. निदिग्धिका स्मृशो व्याघ्री वृहती कण्टकारिका, A. 2. 4. 93. शुद्ध, Vis. for रक्त, Vis. A.

व्याघ्र. शे, Med. C. for खे, Med. Med. A. notes खे for खे च. I do not construe it with विष्णु, as there is no instance of an explanation preceding in Med.

व्याघ्र. वाक्य, Vis. वाक्य, Vis. A. वाक्य, Vis. C. 'व्याघ्रिः कुठं पारिभाष्यं वाक्यं वाक्य-

सुतलम्, A. 2. 4. 126. (also व्याय, व्याय, A. c.). This shews कुष्ठ is here used in the sense of the plant and not in sense of leprosy, W.

व्याघ्रि रम्भ, Vis. Med. for लम्भ, Med. A.

व्यायाम. व्यायामे, Vis. विक्रमे, Vis. A. for वियामे, Vis. C. Hem., Hem. A. 'वियामो वियमो यामो यमः संयामस' यमौ,' A. 3. 2. 18. 'प्रयासायासव्यायामाः,' Hem. 2. 234., 'व्यामव्यायामन्यघोघाः,' 3. 264.

व्याल. विघ्ने, Anek. for शठे, Anek. A.

व्रज. गण, Anek. for गणः, Anek. A.

व्रीहिराजिक, Med. etc. व्रीहिराजक, Hem. 1807. कामलिका = धान्यविशेष. Not in W.

श, Med. B. Not in the others. Probably a later addition. I have kept शे and शा with श, as the writer apparently did not look on them as different stems.

दृषन्न, Mat. for विषन्न, Mat. A.

शकुनि, Med. A. etc. शकुन, Med.

शकुन्त. Med.'s भास = vulture = पक्षिभेद of Vis. A. (पक्ष, Vis.) Hem. and Vis.'s भास = a water-fowl. विहङ्ग of Vis. = bird in general.

शकुलादनी. पिचुलिका, Vis., I. 2053. किञ्चुलिका, Vis. A., Hem. कचटके, Har. A. कञ्चट = काँचड़ादाम शाक, Druma. W. understands किञ्चुलिका = किञ्चुलुक = a worm. कट्ठां मांसीपिचुलिका, Mahendra.

शक्तर, Hem. etc. शर्कर, Med. B. probably Medini's reading, as he places it after शर्करा.

शङ्कु. बाल, Hem. A. for जाल, Hem. कीलाश, Med., कीलेश, Med. A.

शङ्कु. नख = नखी 'युक्तिः शङ्कुः खुरः कोलदल' नख,' A. 2. 4. 130.

शङ्कुक, Med. A. शङ्कुका, Med.

शङ्खित्व. चुक्रायां, Med., Med. A. श्वेतद्वन्दायां, Med. B. तुन्नायां, Med. C. चोर-प्पी, A., W.

शठ. धूर्तरके, Hem. for धुत्तरके, Hem. A.

शशीर, I. 1937. Med. A. B. C. शशीर, I. 2810. शाशीर, Vis. A., I. 1539. शरीर, is. शशील, Vis. C. वदरी, Med. C. हर्दरी, Vis. अण्डडरी, Vis. C. दर्करी, I. 2810. हर्दरी, I. 1539. हर्दरी, I. 1937. हर्दरी, Druma. W. हर्दरी, others.

शण्ड. 'शण्डशण्डौ' and सौविदौ, Hem. I follow Hem. A. वर्षघरे, Vis. correct-
ed into वर्षवरे, Vis. A. 'शण्डो गोपतिरिष्टचरः,' अ. २. ६. ६२. (इतर, com.)

शतपत्री. वृश्चिकाली is probably used in the sense of the shrub (a female scorpion, W.).

शतपत्र. मयूखयोः, Hem. for मयूरयोः, Hem. A. राजकीर occurs in all and is apparently = सारस. राजकीर not in W. etc.

शतपत्री. वचा, Med., for तथा, Med. A.

शतस्रदा. वस्त्रे, Med. for वज्जे, Med. A.

शतानीक. वृन्दे, Med., Med. A. for वृद्धे, Med. C.

शतावरी. शठग्राम्, Med. corrected in Med. A. शव्यां, Med. C. 'अभीरुर्हिन्दीवरी । वरी...शतावरी,' अ. २. ४. १००.

शट्टि, Vis. A. etc. This also ऐन्द्रि, Vis. तडित्वति, Mahendra. for तडितग्रभि, Hem. शट्टि: शर्क रा, u. s. 4. 65.

शमी. शक्तफला, Vis. for सक्तु फला, Vis. A. etc. Comp. A. 2. 4. 52. 'शमी शक्तुफला शिवा' (also सक्तुफली, A. c.) शिम्वा शमी शभिः । शिम्बिच्च, Hem. IV. 196-7. वायुजौ, Med., Med. A. (with notes वाङ्गलौ, वाग्ध्नौ); वाग्दलौ, Vis. C. ; वाङ्गलौ, Vis. A. शुम्भलौ, Med. C. वल्लुलौ, Vis., Hem., Hem. A. वल्लुलि (ली) is apparently = वायुजि (जी) = वाकुटी, A. 2. 4. 96. See also श्यामा and वल्लुला = वाकुटी, Druma.

शम्पाक, Hem. सम्पाक, Hem. A., Med. etc. As the word is given among श letters Hema Candra gives the word as शम्पाक not सम्पाक. विपाके, याचके, Hem. for विद्यते, याचके, Hem. A. W., Druma. adopt Hem. but comparison with सम्पाक will shew the difference. चतुरङ्गल = आरग्वध, A. 2. 4. 23.

शम्ब, Hem, etc. शम्. Hem. A. (in बान्).

शम्बर. वित्त, Vis., वेत्ते, Vis. C., चित्त, Vis. A. W. adopts वित्त. I prefer चित्त, as शम्बरी माया is used in a similar sense. अन्तर agrees with all. Hence a kind of fish not fish in general.

शय. पण, Druma. (abuse, W.) apparently for पाणि, Vis.

शयय. निद्रादौ, 1807. for निद्रालौ, Druma.

शर. दधिसार, Hem. for दधिसर, Hem. A.

शरण्यु, Vis., Vis. A. C. शिरण्यु, Med. corrected into सरण्यु, Med. A. u. s. 3. 81. gives सरण्यु only not शरण्यु.

शरभ. शब्द understands करभ = उड्र.

शरवाणि, Vis. A. etc. परवाणि, Vis. C. शिरवाणि, Hem. A. पापिके, Vis. A. पाण्डुक्ये. Vis. पापिष्ठे, Vis. C., Med. 1807, etc.*

- मूक. 'शङ्खयोः' s. शङ्खी for शङ्खि in many.
 ach' ? Mahendra r (लिका, Vis. A. This is the Bengali for शारिका. काशी,
 मूकक, Med. A. ra.
 मूक्य. नलिका, M , Anek A. Gadasimha reads likewise. The first line in
 मूर. आरभरे, तिरः शलिः शङ्खं शलि रुंदः (the last must be गदः or रुंद).
 शङ्खाल. 'डसर ii gali, written like शनि.
 Tri. 2. 8. 59. But कामि = thin slip of bamboo.
 शङ्खालजम्बू. गौ 4.
 गोदुम्ब, Vis. गोदुम्ब, for वृत्त, Vis. C. W., Druma. give Med. I prefer Hem.,
 गोदुम्बे, Mahendr त्रि, A. 2. 4. 95-6.
 शङ्खार. राज, F- शर्कर, Med. C. शङ्कर, Anek. A. शर्कर, Vis., Hem. etc.
 शङ्खारिन्. सु ड्रुमशैलूषौ मालूरन्नीफलावपि, A. 2. 4. 32.
 शैल, Med. A. is. A.
 शैलेय. 'भ्रमरो म A. भुक्त, Vis. for सुक्त, Vis. A.
 शोण. कोकनदे or शमे च, Vis. C.
 पङ्कपच = अनूर. s. C. सारी, Vis.
 शोभा. Drum one word (a ball and candied sugar, W.)
 शौण्ड. विख्यात of any शङ्कर or शर्कर metre. शर्करी is sometimes mis-
 शौक्ल. Drum ed., 1807.
 श्याम, Anek. A. 1807. for शङ्क, Med. B. etc.
 (= heron) for वाग्म पिक = the singing
 लता, W. for सोमल्ल, W. is probably a misreading for पशु, W. and Druma.
 श्येन, Hem. et हस्तिखस्तस्मिन्, A. 2. 2. 17. (claw of elephant, W.).
 sense of pale white for गन्धोतौ, Hem. A.
 अमण. सुण्डि वर्षि, Hem. चित्तमेखलो वर्हि, Hem. A. चित्तमेखल probab-
 अमण. वृक्षभे मी मी मरीच्यतिसुखाश्वितशिशुण्डिनः, A. I. 3. 27.
 आम. मण्डूक Hem. Vis. Also सिद्धाण and सिद्धाण, A. c. 2. 9. 98.
 आवण. दध्याल Tri. joined to लेख.
 श्री. वेपरेचन Med. कुनद्यां, Vis. corrected into कुनद्यां, Vis. A.
 विमूतिशोभास। Mahendra. विवेगपि, W.
 श्रीवास. वृक्ष Druma., Med. करक for कवक Med. A. etc. शिदम्ब.

शिल्प. Hem. etc. This also शिष्य, Vis. A. C. शष्य, Vis. शिष्यं खुवे क्रियोचिते, Mahendra. योग्ये, Vis. Vis A. Med. A. योगे, Med. C. सौम्ये, Vis. C.

शिष्य (or ष्य in पान्त्). Vis. A., I. 1937., I. 1539., I. 254 c. शष्य. Vis. षष्य, Vis. C. Ujjvala quotes it as खष्य. But notwithstanding his derivation from खन्, खष्य in u. s. 3. 28 is doubtful.

शिल्यिन्. नापिका, Vis. नग्निका, Vis. C. for नखिका, Vis. A. Med., Med. A. C., agree.

शिव. सक्तुफला, Med., Med. A. for सक्तुफला, Med. C. बालके. Hem. शम्भुगो. Hem. A. I give Anek. A. Anek. slightly differs.

शिवि. Med., Med. A. C. (the last want two verses and the other line about शिवि) also has "शिवस्तु भूजं पत्ने स्थात् तयोदारमहीपतौ" Hem. A. also शिव not शिवि.

श्रीकर. शरले, 1807., W. शरलद्रवः; Druma.

शीतचम्पक. 'दिनतर्पणौ, Hem. for दीपतर्पणे, Hem. A. Probably some mss. had दर्पण for तर्पण, W.

शीतज. आसन, Med., Vis., Vis. A. C. आसन, Med. C. corrected into असन, Med. A.

शीतशिव. 'माषिमन्य' च सिन्धुजे, A. 2. 9. 42. (also मषिवन्ध, A. c.)

शिवल, Vis. A. etc. शवज, Vis. शंवल, Vis. C.

शुक. 'शुकं वस्त्रे वस्त्राञ्जलशिरस्तयोः,' Hem., W. I follow Hem. A. रेणु of Hem. A. probably stands for अरलुः स्त्रोनाक शुकनासाच दीर्घ इल्लकुटस्रटाः । शोषकचारलौ, A. 2. 4. 57. Mahendra. reads अरलु.

शुक्त. पूते भूते, Hem. पूतिभूते, Hem. A.

शुक्ति Mankha according to Z. has सान = अर्धपल for दुर्नामिका.

शुङ्ग. चास्त्रियां, Med., Med. A. for 'च स्त्रियां,' Med. A. कर्कट्यां, Vis.

शुण्ड. The second also शुण्डा, Hem. A.

शुभदन्ती, Med. A. शुभदन्ती, 1807, W.

शुषि. सुषि, p. v. 2. 107, A. I. 8. 2. बले for विले, Mankha.

शुषिर. 'गते वज्रौ,' Med. corrected into 'नल्योषधौ,' Med. A. 'शुषिरा तद्गुणवता कपोताङ्गि, नटी नली,' A. 2. 4. 129. Wanting in Med. C.

शुष्य. 'शुष्यमग्निसमीरयोः' under u. s. I. 143. शुष्य and शुष्यन् are both given = शुष in Hem. 3. 460.

शूक. 'शुद्धयोः । शुका हस्ते रवे,' Hem. 'शुद्धयो । शूका हस्ते रवे,' Hem. A. cow-ach' ? Mahendra reads हस्ते स्ते शोकस्तु.

शूकक, Med. A., Vis. A. शूक, Med. शूचक, Vis.

शूच्य. नलिका, Mahendra. for तूलिका, Hem.

शूर. आरभरे, Vis. A. for आरभटे, Vis. C. शूर, Vis.

शृगाल. 'डमर is probably used = flight. Comp. शृगालिका and शृगाली = विद्रु, Tri. 2. 8. 59. But डमर is also = उपप्लव of Hem. 'डिम्बे डमरविप्लवौ,' A. 3. 2. 14.

शृगालजम्बू. गोडिम्ब, Med., Med. A., Hem. (the word wanting in Hem. A.). गोडुम्ब, Vis. गोदुम्ब, Vis. A. C. गोडुम्बा, A. 2. 4. 156. 'गोदुग्धेति प्रसिद्धि वैद्यके,' c. गोडुम्बे, Mahendra.

शृङ्गार. राज, Hem. for गज, Hem. A.

शृङ्गारिन्. सुवेश is वस्त्रवीहि (dress, W.).

शैल, Med. A. etc. शूल, Med. 'रसाञ्जनम् । रसगर्भं तार्क्ष्यं शैलम्,' A. 2. 9. 101-2.

शैलेय. 'भूमरो मधुकद् शृङ्गश्चञ्चरीकः शिलीमुखः', Hem. IV. 278.

शोण. कोकनदे च्छदे, Vis. I follow Vis. A. पङ्कू पञ्च, Anek. पङ्कू खञ्ज, Anek. A. पङ्कूपञ्च = अनूर.

शोभा. Druma. and W. probably read some other word.

शोण्ड. विख्यात, Med., Med. A. for विख्याते, Med. C.

शोष्कल. Druma. reads पण्यक = price, W.

श्याम, Anek. A. स्याम, Anek. बलालौ, Vis. गुग्गुलौ, Vis. A. बलालौ, Mahendra. (= heron) for वायुजी, Hem. (= plant) : see शमी. वाटुलौ, Vis. C. Vis. probably uses पिक = the singing bird शामा, as the feminine use is not otherwise defensible. श्याम-लता, W. for सोमलता, Vis., Hem.

श्येन, Hem. etc. स्योन, Vis. श्येने, Vis. A. Med. apparently uses पाण्डुर in the sense of pale white (pale, W.)

श्रमण. मण्डतिका, Vis. for मण्डितिका, Vis. A. C.

श्रवण. वृक्षभेदे, Vis., Vis. A. C. apparently for वृक्षभेदे.

श्राम. मण्डूक, Med. C. for मण्डप, Med. A.

श्रावण. दध्याली, Druma. दध्यानी, W. = कटुकी.

श्री. वेधेरचनायां, Hem. for वेधरचनायां, Hem. A. 'लक्ष्मीसरस्वतीधौतिवर्गसम्पद-विभूतिशोभासु । उपकरणवेशरचनाविभूतौ च श्रीरिति प्रथिता' तिथितत्त्वे व्याङ्गिः.

श्रीवास. वृक्षधूप, Vis. A. for कषूप, Vis. C. शङ्करे, Vis. C. for पङ्कजे, Vis.

शुतिकट, Hem. A. etc. शुतिकण्ड, Hem., but its position shews it is टान् not टान्. पांचलोहे, Har., Har. A. प्रांचलोहे, Med., Druma. प्रांचलोहे, Med. A., Hem. Vis. etc. प्रावलोह, I. 2053. This meaning not in W. and प्रावलोह etc. not in W., Druma. = प्रायश्चित्त in a marginal note in one ms. But the use of प्रायश्चित्त shews the absurdity of this view. Har. A. glosses कागविशेषे. Vis. C. reads लु रिक्त.

लेश्वना, among words of four syllables. लेश्वना, W. and Druma.

लेश्वना. लेश्वनी, Hem. A. लेश्वना, Mahendra. लेश्वना, Hem.

लश्वर्य. लश्वर्य and लाल, Hal.

ल. पीतामज्जा... प्रकारश्च कीर्त्तितश्च बुधैः खरः, Mat. I give Mat. A.

खड, Hem., Hem. A., Vis. खण्ड, Vis. A. C. But as खण्ड and खण्ड are separately given, this can not be खण्ड or खण्ड in Vishva and the position in Hem. shews the word must be खड or खण्ड. खड, Med., W.

खड्गपन्थ. सिं ह्योः खड्गपन्थाऽपि प्रकीर्त्यते, Vis. I follow Vis. A.

खण्ड, Med. etc. खण्ड, Hal. This has also grown from non-distinction between ख and घ.

खण्डाली, Vis. etc. खण्डाली, Vis. A. Both, W. खरसी, Vis. for खरसी, Vis. A.

खण्ड, Med. etc. खण्ड, 1807.

खडिहायन, W. खडिहायन, Med. खडिहायन, Med. A., Vis., Vis. A. etc. Wilson writes 'खडि sixth' but how? Compare p. V. 1. 90.

स. Mat. slightly differs from Mat. A. Med. B. gives 'सो जीवेच्छे पञ्चवक्त्रे भनौ भसि नैशापतौ । शक्तौ तु सा स्त्रियाम्' and स 'सुस्तुप्रसवे गर्भमोचने'.

संवदन, Hem., Med., Med. A., Vis. A. संवनन, Vis. Hem.'s language clearly shews it is not संवनन. संवदन = संवनन, शब्दभेद. But it is doubtful whether संवनन is found in all the senses of संवदन.

संवर, संस्वर. शम्बर and संस्वर in different senses, Med. A. (the first शम्बर in Med. and शवर in Hem., but clearly शम्बर as the sense of water mentioned under another word of the same form.). No संस्वर in Hem. Clearly शम्बर in Vis., Vis. A. This is the form in Nig. and not संवर.

संवर्त. 'विभीतकः । नाक्षस्तुषः कर्षफलो भूतावासः कलिङ्गः,' A. 2. 4. 58.

संवित्ति. संवित्तिर्विवादयोः, Hem. A. संवित्तिप्रवादयोः, Hem. संवित्तिर्ध्वविवादयोः, Mahendra. The last appears to be the correct reading.

सदेश, Vis. A. B. This also प्रदेश, Vis. Comp. p. VI. 2. 23. देशयोः, Vis.

सन्नानिका, Hem. A. etc. शन्नानिक, Hem. The position shews the mistake.
लीरपारे, Hem. A. हीरराजे, Hem., Druma. (and W.). कुरिकाफल and फेष
in Har.

सन्धा, Anek. A. स'ख्या, Anek.

सन्धान. स'वृद्धि, Hem. स'वटने, Mahendra.

सन्धि. स'ध्रयोः, Hal. सुख, Med. A. for सुख, Med. C.

सन्धिला. नान्धां for नद्यां, Mahendra. (नान्दी = द्वादशहृत्यनिर्घोषः).

सपला. अथ सपला । विसला शातला (also सातला, A. c.). भूरिफेना चर्मकपेत्वपि,
A. 2. 4. 143.

सप्तार्चिस्. क्रूरचक्षुस् = शनि (evil-eyed, W.).

सम्. प्रकृति, Vis. for प्रकट, Vis. A. ससृच्योः, Hem. समार्धयोः, Mahendra,
Med. B.

समर, Anek. समरः दुधसङ्गयोः, Anek. A. The sense of सङ्ग follows from the
derivation of समर.

समर्थाद्. The proper reading in Hem. is 'समर्थाद्' तु सन्निधौ । मर्थाद्या च सहिते,
Mahendra.

समादान. समासीन, Hem. for समीचीन, Hem. A.

समाधि. नीवाकस्तु प्रयासः स्यात्. A. 3. 2. 23. द्वे धनधान्यादिषु जनानामादरादिषु
यस्य, A. c.

समापन्न. समासे, Vis. for समाप्ते, Vis. A.

समिति. समयोः, Hal. स'युजावनी, Anek. and स'य्यामः corrected into स'गमः,
Anek. A. Hem. A., Mahendra add ईर्षादौ, which appears to be a योग term.

समीक्षा. तत्त्वे, Med., Med. A. for तत्त्व, Med. C.

समुत्थान, Hem. A. समुत्थाने, Hem. with स'वदन.

समुदाय, Hem. The first सदाय and the second समुदय, Hem. A.

समुद्भूत, Med. A. etc. समुद्भूत, Med. Both give समुत्कीर्ण for समुद्गीर्ण and अपनीते
for अविनीते, Vis., Hem.

सम्पाक. तर्कके, Vis. for तर्कके, Vis. A. W. logician, but under तर्कक also = याचक
as in शम्पाक.

सम्प्रयोगिन्. सम्प्रयोजने, Med. स'प्रयोजने, Med. A.

संप्रहार. हतौ is a better reading for गतौ of mss.

सम्बर, Anek. शम्बर, Anek. A.

सम्बोध. उत्क्षिप्त, Med. क्षेपे, Med. C. क्षेमे, Med. A. Probably the original reading is 'स'रोधो रोधने क्षेपे,' as in Hem., Vis. and the new word has grown by the ordinary confusion of र and व. W. and Druma. adopt क्षेपे. The word in Ajaya also appears to be स'रोध not स'वोध.

सन्धोग. शुण्डा = whore etc.

सरक. अध्वग = wayfarer (road ?, W.)

सरल. पद्मकाष्ठ, Med., Med. A. पूतिकाष्ठ, Med. C.

सर्जरस, Med., Tri. सर्वरस, Vis., Hem., W.

सर्ज. सर्ज, Med., Med. A. सर्ज, Vis., सर्ज, Vis. A., u. s. I. 82.

सर्वोष, Med. A. सर्वोष, Med. and भेदे for वेगे. युह, Vis. for युह, Vis. A.

सव्य, Hem. etc. शव्य, Hem. A.

सखक. The language in Vis. shews नारिकेलान्तर is a different sense.

सह. कान्ते, Vis. for चान्ते, Vis. A. सादृश्ये, Med. for सादृश्य, Med. A.

सहज्वर. प्रतिविम्बके, भिष्टां, Vis. प्रतिबम्बके, भिष्टां, Vis. A.

सहस्र. प्रास, Hem. for मास, Hem. A. = मार्ग, Med. = मार्ग शीर्ष, Vis.

सहस्रपाद. कारण्ड, Med. corrected into कारण्ड, Med. A. यत्न, Med. for यत्न, Med. A.

सहस्रवेधिन. सहस्रवेधो चुकोऽन्धवेतसः शतवेध्यपि, A. 2. 4. 141. रासव, Vis. for रासठ, Vis. A.

साधन. सिद्धोषधौ, Med. A. for सिद्धे वधे, Med. C. सिद्धोषधे वधे, Vis. for सिद्धे वधे, गतौ, Vis. A. निवर्तन, Med. for निर्वर्तन, 1807.

साधित. न्याये, Hem. for अत्यार्य, Hem. A.

साधु. जैनसुनौ, Mahendra.

साध्य. गण, Hem., 1807. 'महाराजिकसाध्याश्च रुद्राश्च गणदेवताः', अ. १०.

साहु. नाव, Vis. for वने, Vis. A.

सान्त्व. दाक्षिण्य is not cleverness, dexterity, W.

सान्द्र. घन is here used = thick, not heap, cluster, W.

सासज, Anek. समाज, Anek. A. I give सासज for समाज, Anek, समाज, Anek. A. = सामोत्य of others.

सासद्र. I understand देहलक्षण etc. = सासद्रक palmistry etc. देहचिह्न, Druma., W.

साय, Hem. साय, Hem. A. परे, Hem. for ग्रे, Hem. A.

सारङ्ग. Anek. also has 'सारङ्गः पातको ज्ञेयः सारङ्गो वैष्णव धनुः । सारङ्गः पर्वतश्चापि सारङ्गो दीप उच्यते.' Not in Anek. A,

सारण. सरिते. Vis. for सरिति, Vis. A.

शाल, Med. etc. This also शाल, Vis. C. Anek. corrected in Anek. A. प्रकारे, Vis. C. for प्राकारे, Vis. A. Vis., Vis A. C. agree about शङ्कु. शङ्कु, तरु = शालवृक्ष, शङ्कु, Druma.

शालमार. शालमार, Mahendra.

साहस. द्वेषे, Hem. for. घाष्णै, Hem. A. Hence hatred, W. घाष्णै, Mahendra. घाष्णै is not Paninean.

सिंह. वासा = वासक ; 'द्वयोऽट्ठवः सिंहस्यो वासको वाजिदन्तः A. 2. 4. 103.

सिकता. सैकिते, Hem. for सैकते, Hem. A.

सित, Anek. A. शित, Anek. and दृष for वद. धवलायां, Med. for शर्करायां, Med. A.

दैत्यपुरोहित = Venus, Druma. W.

सिद्ध. तां प्रादिषु, Vis. वास्तादिषु, Vis. C. व्याद्यादिषु, Vis. A. See सिद्धरस.

सिद्धरस. घात, Med., W., Druma. for व्याडि, Med. C., Vis. etc. Comp. व्याद्या-

दिषु in सिद्ध.

सिद्धार्थ. जिनवत्यपि, Hem. A. for जिननम्ररि, Hem. अन्त्यजिनवम्ररि, Mahendra.

सिन्दूर. रोचना, Hem. for रोचनी, Hem. A, घातकी, Med. for घातकी, Med. A.

सिर, Hem. The second शिर, Hem. A. among स words.

सीता. Anek. also 'सीता चालकनन्दा च.' 'शीता नमःसरिति लाङ्गलपङ्क्तौ च शीता दशाननरिपोः सहर्षमिषी च । शीतं स्मृतं हिमयुगे च तदन्विते च शीतोऽन्वसे च बह्वारतरी च इट इति तालव्यादौ धरणिः,' A. c. 2. 9. 14. तालव्यादौ or धरणि is, however, not correct, as his arrangement is not by initial letters.

सीमा. स्थिते, Med. for स्थिति, Med. A. चोटे, Vis. for चाटे, Vis. A. चाट = चावाट of जटा = boundary (nape of the neck, W.) सर्वादा of Vis. is fig. = propriety.

सुगम, Anek. A. सङ्गर; Anek.

सुदर्शन. सुरी, Hem. A. for. सुरा, Hem.

सुघ्रा. गङ्गोष्का, Med. गङ्गोष्का, Med. A. C., Hem. मङ्गोष्का, Hem. A.

गन्धोष्का, Vis. A. गन्धैलका, Vis. C. (and साधु). गङ्गोष्का, Vis. गङ्गोष्का = a plant, Mahendra = गङ्गोष्ठी, W. Druma. and W. understand गङ्गा and इटका, separately.

Doubtful.

सुधासूति, Vis., Med. A. सुधासूति, Med., W.

सुनन्दा. Hem., Hem. A. agree बाहुबलिनः, Mahendra. बाहुबलिन् may mean Kartikeya but is here probably used. = the Jina Vardhamana or Mahavira, whose mother was Devananda.

सुनार, Med. A., Hem. A. etc. Some सुनार.

सुसुख. शाख, Med. शक, Med. A. for स्वरि, Med. C. (a pot-herb, W.), सुसुख Vis. for सुसुख, Vis. A.

सुप्ति. स्पर्शगता, Med. for स्पर्शज्ञता, Med. A. I regard विश्वनाथान् of Vis. correct Comp. सौमिकपर्व in m.

सुयासुन, Hem. सुप्रासुन, Med. C. and उत्तरे. सुपासुन, Vis. C. and वत्सराजप्रसादे-भ्यन्तरे. ह्यन्तरे, Vis. A. भ्यन्तरे, Vis. भ्रान्तरे, Med., Med. A.

सुरताली शिरःरुद्धि, Med. for शिरःस्रजि, Med. A.

सुरभि. Some read सुरा for सुरा गन्धोत्पल, Med. गन्धफल, शब्द in Druma. गन्धो-पत्र, Vis. etc. Comp. सौगन्धिक.

सुवर्ण. च मखान्तरे, Med. C. for. लुमखान्तरे, Med. A. unnecessarily corrected into लु मखान्तरे. क्लोवे, Med. A. C. सुवर्णां तु, Vis. A. वित्ते, Hem., Vis. A., W. for वित्ते, Hem. A., Vis. 'सुवर्ण वित्तो हेनोऽचे', A. 2. 9. 86. = अशीतियुष्माभिस्तुलिते सुवर्णे, c. सुवर्णां तु not in W., Druma. = a tree.

सुप्रवी. Also सुशवी सुसवी, A. c. 2. 4. 155.

सूक, Med. etc. सूक, Mahendra., u. s. 3. 41. W. gives both. 'भिन्दिपालः सृग-स्तल्यौ,' A, 2. 8. 91.

सूक्ष्म. कैतवे, Med. A. (fraud, cheating, W.). कैतके, Med. for कतके, Med. C.

सूचन. गन्धनसपकारप्रयुक्तं 'हिंसात्मकं सूचनं', काशिका. १. ३. ३२.

सूची. व्यधनी = needle (piercing, W.).

सूत्रधार. पारिपात्र, Med., Med. A. for पात्रशिल्पि, Med. C. नाट्या, Vis. for नान्द्र, Vis. A.

सूत. व्याच्यदुलूनेषु Vis., वाच्यववच्छूने, Vis. A. (wanting in Vis. C.) वधस्याने, Med., Med. A. C.

सूतन, Anek. A. सुन्त, Anek.

सूति, Hem. etc. सूति, Vis. A. and गगन for गगन.

सूदाक. सूदाक वीतसरितोः under u. s. 3. 78.

सूट. निशुत, Hem. for निश्चित, Hem. A.

सेतु. वरुणो वरणः सेतुस्तिक्तशकः कुमारकः, A. 2. 4. 25.

सेवन. W. apparently read सेवक for सीवन Med.

सेव्य. सेव्यः सुशीले, Hem. सव्यसुशीरे, Hem. A.

सैकतिक. Druma explains साटयात्वा separately. I connect सूत्र with साट and यात्वा separately. जो पणिके = कर्करादौ, Mahendra.

सैरिन्धी, Med. A., Hem. etc. सैरन्धी, Med.

सोढू. षोढा, Med. सर्वण = forbearing, forgiving (adj.)

सोम्य, A., Hem. etc. (p. IV. 2. 30.). सोम्य, some.

सौवर्चस् or सौवर्च. Anek., Anek. A. agree. Very doubtful.

सौवीर. 'सौवीरश्च विरोधः स्वात् सौवीर' कजिक' मन्,' Anek. I give Anek.

A. छदरे, Vis.

स्मृत्. समीक, Vis. (= सम्प्राय of Med.) for समीहा, Vis. A. C. सम्म of Tri. is probably सङ्ग.

स्वलित. वलिते, Vis., चलिते, Med. for छलिते, Vis. A. and corrected in Med. A.

स्तनन. कुम्भने, मेघ, Vis. for कुम्भने, घन, Vis. A.

स्तम्भ. स्तम्भद्वयोः, Hal.

स्तवक, Vis., Vis. A. Wanting in Vis. C. शुभ्र is doubtful. We may read सुति.

स्तोभ, Hem. Not in Hem. A.

स्तोम. A. c. remarks this verse is not universal.

स्थाने. करणार्थे, Med. etc. for कारणार्थे, Vis. etc.

स्थापन. पुंसि वने, Med., Med., A. for पुंसवने of others. Wanting in Med. C.

स्थासक. करक, Hem. सरक, Hem. A. स्फुरक, Mahendra. Zachariae suggests स्फुर for जल. But comp. Mankha as quoted by him "चर्चायां स्थासको प्रेयो हारभेदेऽपि बुद्धुदे, and com.

स्थिर. बलेऽद्रिषु, Med., Med. A. for व्यचले लिषु, Med. C.

स्थूलोच्चय. करण्ड, Vis. for वरण्ड, Vis. A. वरण्ड = pimples on the face, W. Is it not howdah here. ?

स्यर्घा. सङ्कर्षण, Med. for संकर्षण, Med. A.

स्यश, Hem. स्यश. Hal. स्यश, Hem. A. स्यर्घ, Med. A. 'हेरिको मूढपुरुषः', Hem. 3.397

स्फार. कनक, Med. A., W., Druma. करक, Med. C. परक, Vis.; फलक. Vis. A., u. s. 2. 13. फरक, Vis. C. स्फुरक, Hem., Mahendra. (स्फुरकादीनां बुद्धु हाकारे विस्त-
लादिष्वे भूषणे). स्फुरक = फलक is apparently the correct reading in Vis., Hem.
स्फारक, Hem. A.

स्यन्दन. शब्दे, Anek., Anek. A. apparently for स्रब्दे.

स्रुत, Vis. A. C. प्रोत, Vis. The first two प्रवेशयोः apparently for प्रसेवयोः, The last प्रसूतयोः, which also W. adopts.

स्रुति. स'वन, Vis. for सीवन, Vis. A.

स्रुत, Vis., Vis. A. स्रुत again Med.; स्रुत, Med. A. corrected into खोन, W. Both under. u. s. 3. 9.

स्रु, Med., Med. A., Vis. स्रू, Vis. A., Hem., u. s. 2. 57. स्रवे, Hem., Vis. A. Med. A. B. C. स्रवे, Hem. A., Vis. etc.

स्रज्ज. I do not find this in Druma. and W.

स्रस्तिक. रजतालिके, Vis. रततालिके, Vis. A. corrected into रतनालिके. Vis. C.

खाप. आसन, Vis. for अज्ञान, Vis. A.

ह. हयाननः, Mat. for षडाननः, Mat. A.

हंस. शीते, Anek. for सिते, Anek. A. अयतः स्थिते of Hem. अयतः स्थिते सति = as. second member (preceding, W.) अयतः स्थितः (Mahendra.) is better.

हृत्. सूतावज्जे, Med., Med. A. भृत्यावस्त्रे, Med. C.

हन्त. विवादयोः, Vis. for विषादयोः, Vis. A.

हम्. अनुनये, Mahendra.

हर. रासभ, Mahendra. for नाशक, Hem.

हरेणु. सतीनक इति साधवः, सतीलक इति मेदिनी, A. c. 2. 9. 16. But सतील only in Med., not in Med. A. C.

हर्षित, Med. A., Med., I. 2810. (क्षिप्रदिग्धयोः), W. हर्षितं क्षिप्रदिग्धयोः, Med. C. ह'सित, Vis. ह'मित, Vis. A. C., I 1539, I. 1937. क्षिप्रदिग्धयोः I. 1937. क्षिप्रदिग्धयोः, I. 1539.

हर्षट, Vis., Vis. A. C. हर्षट, Vis. B. कूर्मै, Vis. C. for सूर्ये, Vis. A. B.

हलाहल, Vis. etc. हालाहल, Vis. A. C. हयभाले हले विषे । दृष्ट्वा, Hem. हटलालो रगे विषे । जेष्ट्वा, Hem. 'अथ हलाहलः । ब्रह्मसर्पोऽश्वलाहलः,' ति. २. २.

हलिन. कर्षीके, Vis. for कर्षके, Vis. A.

हस्त. सानद्रु, Hem. सानोद्रु, Hem. A. apparently for सानोड.

हसन्ती. मल्लिका = दीपवत्याधार, Mahendra. (= Arabian jasmine, W.)

हा. सुख, Hem. शुग्, Mahendra.

हार. रजत, Anek. for रजतं, Anek. A.

हारि. सङ्घात, Med. सन्तान, Med. A. स'जान, Med. C. Druma. understands कपयि

सन्तान as one sense (सन्तान = progeny, W.) But this is more than doubtful.

हारीत, Med. A. etc. हरीत, Med.

हाल. हले, Med., Med. A. Med. C. 'हालः शालिवाहनपार्थिवे हावा सुरायास्,' सीत Hem. for सात; Hem. A. I do not remember meeting हाल = हल, Med., W.

हि'स. वसा, Hem. for च सा, Hem. A. त्वेनावली, Med., Med. A. for काकादनी, Med. C.

हिण्डन, Vis. A. etc. हिण्डन, Vis. and 'खेखने for खेखने. Hence Wilson's a writing'.

हिण्डक, Har. हिण्डक, Har. A. I prefer this as it is more grammatical. लग्नाचार्य, Druma. = astrologer, W.

हिमजा. शटी Druma. (= zedoary, W.) for शची, 1807, Hem. शदी, Vis., Mahendra. The authors seem to have confounded शटी with वचा, both being पङ्गुपान्या in A. 2. 4. 102, 154. From Roxborough, शटी does not appear to be a Himalayan plant. See हेमवती.

हीर. तैलाम्बुका, Med., Med. A. पिप्पलिका, Med. C. तैलाम्बुक, Drama. = Cockroach, W.

हृषित. प्रहृते, Med. C. प्रणते, Vis., Vis. A. प्रहृते, Med., Med. A. = disappointed, deceived, W. Doubtful.

हिरण्य. लोकधातु is probably used = ब्रह्माण्ड. See वर्ष.

हे, Hem., ह. Mahendra. This is preferable as हे is not found as an expletive.

हेतु. निमित्तहृदयो हेतु; Anek. I give Anek. A.

हेरक. Mahendra, Med. हेरक, Vis. In Med. A. it is corrected into हेतक. This is the reading in Hem, Vis. A., Med. C. etc.

हेहे. हेहे, W. The language in Vis. shews it must be हेहे.

हेमवती. वचावपि Tri. for वचापि च, Tri. A.

INDEX TO SHABDABHEDA.

—00—

अ'यु. ३, १५-१७.
 अ'युक्त. ३, १२.
 अ'स. ३, ५६. ४, १.
 अ'ह-स्. ११८.
 अक्ष. ४, ३५.
 अक्षर. ४, ५.
 अगस्ति. ६.
 अगस्त्य. ६.
 अगार. ५.
 अय. ४, ३५.
 अङ्गु(ङ्क)र. ६.
 अङ्गु. ४, १.
 अङ्गन. १०४.
 अङ्गना. ८१.
 अङ्गार. ४, ८.
 अङ्गल. ४, ११.
 अङ्गू. ३, ३३.
 अङ्क. ११४.
 अच्युत. ११४.
 अजगव. ११७.
 अजगव. ११७.
 अजस्र. ३, ५५.
 अजिर. ४, ८.
 अञ्जनी. ८१.
 अटकूप. ६, ३, ३३.
 अणि. ६३.
 अणु. ४, ३३.
 अण्ड. ४, २०.
 अण्डीर. ६३.
 अण्वर्ण. २, २४.
 अघर. ४, ५, ३५.
 अघ्न. २, २४.

अनङ् ही. ११०.
 अनङ्गही. ११०.
 अनाहत. ११.
 अनिश. ३, १६.
 अनीक. ४, २०.
 अनुत्तम. ११.
 अनुदम्. १२.
 अनुदार. १२.
 अनुमान. ४, २८.
 अनुवासन. ८१.
 अनुशय. ३, १३.
 अनेकशः. ३, १८.
 अनेकुसू. १०७.
 अन्तर. ४, ८.
 अन्तरि(री)त. ६.
 अन्धकार. ४, ५.
 अन्वासन. ८१.
 अपगा. ५.
 अपजाप. ४, २७.
 अपत्वपा. १२०.
 अपभ्रंश. ३, १८.
 अपराह. ४, १६.
 अपश्यत्. १३२.
 अपसद. ३, ५२.
 अपाची. ५१.
 अपिशलि. ६४.
 अपोनस. ८१.
 अपोगण्ड. ६८.
 अप्रस. ११३. ३, ५८.
 अपुरा. ११३.
 अपर. २, ७.
 अपेल. २, ८.

अब्द. ४, १८.
 अभिलाष. ३, ३७.
 अभिषङ्ग. ३, २८.
 अभिषेक. ३, २८.
 अभीष्टित. ३, ६०.
 अमृ(भ्यू)ष. ८४. ३.
 अम. ५.
 अमति. ७६.
 अमर्ष. ३, १८.
 अमर्ष. ६.
 अमाल्य. ८१.
 अमावास्या. ३, ५४.
 अमिलतक. ८५.
 अम्बर. २, ७, ४, ७.
 अम्बरीष. ७१. ३, ३८. ४, २५.
 अम्बा. २, ११.
 अम्बु. २, १०. ४, १६.
 अम्बुज. ४, १५.
 अम्बुत-क. ८५.
 अयुत. ४, २६.
 अरगवध. ३६.
 अरर-रि. ७८.
 अराति. ५.
 अरिष्ट. १२८.
 अरुष्कार. ४, ८.
 अरूप. ३, ३४.
 अर्गट. ४, २५.
 अर्गल-ला. ४, ३८, ४२.
 अर्ति. ५४.
 अर्ध. ४, ३५.
 अर्धर्च. ४, १५.
 अर्धा. २, ८.

अर्ध. ४, २२.
 अर्ध. ४, २६.
 अर्ध. ४, २३.
 अलक. ४, ११, ३५.
 अलम्ब. ३, ३८.
 अलस. ३, ५७.
 अलाबू. ८२, २, ११.
 अलिन्. १२२.
 अलिम्बक. १२१.
 अलूत. ६८.
 अवचूलक. ४, १४.
 अवधाम. ३, ५८.
 अवश्य. ६.
 अवश्याय. ६, ३, १५.
 अवसर. ३, ५४, ४, ८.
 अवसाय. ३, ५३.
 अविष. ३, ३६.
 अव्यय. ४, १७.
 अय. ३, १६.
 अयन. ३, १३.
 अयनि. ३, १५.
 अयोक. ३, १२.
 अग्रहण. ३, १२.
 अय. ३, २१.
 अयि. ३, १८.
 अय. ३, १४.
 अयलाप (?) ४, ३.
 अयल. ३, १३.
 अयसुख. १२८.
 अष्टापद. ४, २४.
 असन. ६३, ३, ५१.
 अति. ३, ५८.
 असिजिका. ८३.
 असिजी. ८३.
 अस. ३, ५६.
 असुर. १२८, ३, ५१.
 अस. ३, ५५.
 अस्याग. ११८.
 अस्याघ. ११८.
 अस्याय. ११८.

अस्. ३, ५५.
 अहिष्ठिष्ठक. ६२.
 आकस्मिक. ३, ५३.
 आकाश. ३, १६, ४, १.
 आमार. ५.
 आजगाव. ११७.
 आजिगव. ११७.
 आटरूप. ६.
 आडम्ब. (?) २, ११.
 आडम्बर. २, ७, ४, ७.
 आडक. ४, ३७.
 आशि. ६३.
 आण्डीर. ६३.
 आतङ्क. ५८.
 आनक. ४, ३०.
 आपगा. ५.
 आपिषलि. ६४.
 आम. ५.
 आमण्ड. ६३.
 आमति. ७६.
 आमप. ६.
 आमलक. ४, ३७.
 आमात्य. ८१.
 आमिन्ना. ८५.
 आमिष. ३, २५, ४, ३१.
 आमीन्ना. ८५.
 आम्बरीष. ७१.
 आयु. २२.
 आयुष. ४, २५.
 आयुस्. २२.
 आरग्वम. ३६.
 आराति. ५.
 आलाबू. ८२.
 आलि. १२२.
 आलिन्. १२२.
 आवास. ३, ५८.
 आलुत्त. २, २३.
 आश. ४, २६.
 आशय. ३, १३.
 आशा. ३, १८.

आशिम. ४४.
 आशी. ४४.
 आशु. ३, १७.
 आशुगुनणि. ८७.
 आश्व. ३, १३.
 आश्व. ३, २५.
 आश्विन. ३, १३.
 आषाढ़. ३, २८.
 आसन. ६३, ४, २.
 आसन्दी. ३, ५२.
 आसार. ३, ५१, ४, ४.
 आस्थान-नी. ४, ४४.
 आसद. ४, १५.
 आस्य. ३, ५२.
 आसव. ३, ५२.
 आहत. ११.
 आहिष्ठिष्ठक. ६२.
 आह. २, ८.
 इज्जल. ७५.
 इज्जन. ४, २८.
 इरिष. ८६.
 इर्वा. २, ७.
 इपीका. ६७.
 इपु. ३, ३७.
 ईरिष. ८६.
 ईर्वा. ५३, २, ७.
 ईर्म. ८०.
 ईर्मन्. ८०.
 ईर्वा. ३, २८.
 ईय. ३, १६.
 ईश्वर. ३, १५.
 ईश्वरा. ३, ३७.
 ईष. ३, २७.
 ईपु. ३, २८.
 ईपिका. ६७.
 उज्जल. ४२.
 उज्जो. ४, १६.
 उत्त. ३, ५७.
 उत्त. ११.
 उत्त. ४, ११.

उत्पित्त. ३, ६०.
 उत्स. ३, ६०.
 उत्सङ्ग-ज्ञा. ४, ४०.
 उत्सव. ३, ५६.
 उत्सारण. ३, ५६.
 उत्साह. ३, ५६.
 उत्सुक. ३, ६०.
 उत्सृज्य. ३, ६०.
 उत्सृज्य. ३, ६०.
 उदक. ३२.
 उदय. १२.
 उदार. १२.
 उद्धान. ५५.
 उदध्यान. ५५.
 उद्यम. ४, २, २७.
 उद्यान. ४, १८.
 उद्योग. ४, १८.
 उद्देश. ४, ३६.
 उन्मेष. ३, ३५.
 उपदेश. ४, १.
 उपनीत. (१) ४, १५.
 उपल. ४, १०.
 उपवास. ४, १.
 उपश्रय. ३, १३.
 उपांशु. ३, १७.
 उरण. ११०.
 उरीकृत. १२.
 उरुवक. ४४.
 उर्वशी. ३, १६.
 उलय. ४, २७.
 उलुक. १२१.
 उलुपित्. ११८.
 उलूक. १२१.
 उलूत. ६८.
 उल्लूक. ४, २६.
 उल्लय. २, २४.
 उशनस. ३, १४.
 उशीर. ३, १२. ४, ४.
 उषण. १०.
 उषर. १०. ६६. ३, ३०.

उषा. १३. ३, ३८.
 उष्णीष. ३, ३१.
 उष्ण. ३, ५५.
 उरीकृत. १२.
 उर्णनाम. ६२.
 उर्णनामि. ६२.
 उर्ध्व. ५५. ४, ३०.
 उषण. १०.
 उषर. १०. ६६. ३, ३१. ४, ८.
 उषा. १३.
 उष्मन्. ७८. ३, २६.
 उष्मा. ७८.
 उष्ण. ४. ३५.
 उष्ण. १२८.
 उष्मन्तिन्. १२८.
 उष्ण. ६६. ३, १५.
 उष्मि. ६६. ३, ३८.
 उष्मि. २८.
 एडमूक. १०७.
 एडु. १०८.
 एडु. १०८.
 एष-स्. ४०.
 एषणा. ३, ३०.
 एष्यत्. ३, २८.
 ऐरावत. ४, १८.
 ओष. ४, ३६.
 ओदन. ४, २७.
 औषध. ३, २८. ४, ३१.
 कंस. ३, ५६. ४, १.
 ककुद. ४, २२.
 ककुभ. ४, २७.
 ककुट. ४, २१.
 ककुण. ४, २७.
 ककुल. ४, १०.
 ककु. ४, २६.
 ककु. ४, २३.
 कटफल. १२०.
 कटटी. ४, ३८.
 कटक. ४, २१.
 कटाह-ही. ४, ३८.

कटिञ्जर. ४, ६.
 कडङ्ग. ४, २२.
 कडङ्गर. ४, ५.
 कडम्बि (१). २, १०.
 कण-यो. ४, ४१.
 कणाटीन. २८.
 कणिश. ४, १.
 कण्टक. ४, २४.
 कदम्ब. २, १०.
 कदल-ली. ८३. ४, १२.
 कन्द. ४, १५.
 कन्दर-रा, री. ७३. ४, ४-३६.
 कन्दल. ४, ३७.
 कन्दक. ४, २१.
 कन्धर. ४, ५.
 कन्याशुल. ५८.
 कपाट. २०. ७६.
 कपाल-ली. ४, ११. ३८.
 कपिल. २०.
 कपिश. ३, १६.
 कपोल. ४, ११.
 कफ(फो) पि. ६१.
 कबन्ध. ४, २८.
 कबल. ४, ८.
 कसठ. ४, १६.
 कसण्डल. ४, ३३.
 कसन. १०६.
 कसल. ४, १२.
 कम्बल. २, ८.
 कम्बि. २, ११.
 कम्बु. २, ११. ४, ३३.
 कर. ७४.
 करक. ४, २१.
 करङ्ग. ४, २१.
 करज. ३०.
 करञ्ज. ३०.
 करट. ६३.
 करण्ड. ४, १६.
 करपाल. २१.
 करम्ब. ६५. २, १०.

करम्भ. ८५.
 करवाल. २१.
 करि. ७४.
 करिष. ४८.
 करीर. ४, २१.
 करीष. ३, ३८. ४, ३२.
 करेटु. ७१, ८३.
 करेश. ३, १६.
 अकरेटु. ७१.
 अकारि. ४, ६.
 कर्णपूर. ४, ७.
 कर्पर. ४, ७.
 कर्पास. ८८. ४, १.
 कर्पूर. ४, ७.
 कवर. २, ७.
 कवुर. २, ७.
 कवुट. ४, २३.
 कश. ३, १८.
 कर्ष. ४८. ३, ३८. ४, ३१.
 कर्षू. ३, ३८.
 कलझ. ५१.
 कलम्बी. ३, १०.
 कलल. ४, १०.
 कलश(स). २५. ३, २४. ४, ३७.
 कलाटीन. २८.
 कलाप. ४, ८.
 कलम. ३, ३६.
 कलमाप. ३, ३४.
 कलमाप. ३, ३५.
 कवच. ४, १५.
 कवच्छुद. ४, २२.
 कवाट. २०. ७८. ४, २६. ३७.
 कविक-का. ८७.
 कविल. ८७.
 कशा. ३, १८.
 कशेरु. ३, १२.
 कश्मल. ३, १४.
 कष. ३, ३७.
 कषाल. ३, २८. ४, ३१.
 कसेरु. ४, ३३.

काक(का)चिक. ६८.
 काकिणी(नी). ३४.
 काण्ड. ४, २०.
 कादम्ब. २, १०.
 कान्तर. ४, ८.
 कान्यकुञ्ज. ५८.
 काफल. १२०.
 कास. ४, ३५.
 कासन. १०६.
 कासल. ४, ११.
 कार. ४, ८.
 कारण्ड. ४, १८.
 कार्तस्वर. १२४.
 कार्पास. ३, ५६.
 कार्षापण. ४, ३२.
 काल. ४, १३.
 कालकूट. ४, १०.
 कालिङ्ग. ४, १७.
 कालि(ली)य. ६६.
 काश. ३, १६. ४, १.
 काशित. ३, १३.
 काशी. ३, १८.
 काशीय. ३, २२. ४, १.
 काश्मीरक. ३, १२.
 काश्मीरी. ८२.
 काश्यप. ३, १२.
 कासार. ३, ५१. ४, ४.
 काश्मीरी. ८२.
 किंशारु. ३, १२.
 किंशु(स)क. १२७. ३, १२.
 किमोदिव(वि). ८२.
 किङ्गलक. ४, १४.
 किङ्गल. ४, १०.
 किण. ४, ३२.
 किन्नर. १२८.
 किर. ११६.
 किराट. ४, २४.
 किरि. ११६.
 किरौठ. ४, २४.

किर्मि(मी)र. ३१.
 किलास. ३, ५६.
 किलिष. ३, ३६.
 किशोर. ३, १२.
 किष्कु(१) ३, ३१.
 किसल. ८५.
 किसलय. ८५. ३, ५३. ४, ३.
 कीकस. ३, ५६. ४, १.
 कीट. ४, ४१.
 कीनाश. ३, १६.
 कील-ला. ४, ८, ४०.
 कलक. ४, २३.
 कीलाल. ४, ८.
 कीय. ३, १६.
 कुकुन्दर. ४, ४.
 कुकूल. ४, ३५.
 कुकुट. ४, १६.
 कुकुर. ७१.
 कुल. ४, ३१.
 कुल्लस. ४, २१.
 कुच. ६७.
 कुङ्ग. ४, १५.
 कुट. ७३. ४, १६.
 कुटि. ७३.
 कुटीर. ४, २१.
 कुटम्ब. २, १०.
 कुट्टिम. ४, २३.
 कुम्भ. ४, २३.
 कुम्बि. ६८.
 कुण्ड. ४, १६.
 कुण्डल. ४, ११. ३१.
 कुम्भा. ३, ५८.
 कुतप. ४, २७.
 कुतहल. ४, १०.
 कुच-घा. ४, ३८.
 कुदा(हा)ल. ३३.
 कुन्. ४, १६.
 कुन्द. ४, २२.
 कुमारि. ८२.
 कुमारिल. ८२.

कुसुद. ४५.
 कुसुद. ४५. ४, २२.
 कुम्भ २, १०.
 कुम्भानस. ३, ५७.
 कुरङ्ग-म. ११४.
 कुर(रु)वक. १२१.
 कुरुण्ड. १२६.
 कुर्कुर. ७१.
 कुलक. ८. ४, १४.
 कुलिश. ३, १८. ४, १.
 कुल्फ. ४, ३४.
 कुस्माप(स). ६६. ३, ३५.
 कुव. ७१.
 कुवर. ११.
 कुवल-ली. ७१. ४, ३७.
 कुय. ३, १६. ४, १, ३६.
 कुये शय. ३, २२.
 कुसीद. १००.
 कुसीदक. ४, २२.
 कुसुम. ६२. ३, ५१. ४, २८.
 कुसुम्भ. ४, ३५.
 कुसुल. १००. ३, ५३.
 कुस्तुम्बुर. ४, ३३.
 कुतुद. १०६.
 कुच. ६७.
 कुट. ४, २४.
 कुणि. ६८.
 कुरुण्ड. १२६.
 कुच. ४, १५.
 कुपर. ४, ७.
 कुलक. ६८. ४, १४.
 कुवर. ११. ४, ५.
 कुष्माण्ड. ३, २७. ४, १६.
 ककलास. ३, ५६.
 कवुल. ३, ६०.
 कभि २७.
 कशाह. ३, १२.
 कषक. ६६.
 कभि. ३, ३७.
 कषिक. ६६.

कसर-रा ४, ४०.
 केकयी. ६६.
 केनार. ४, ५.
 केश. ३, १६. ४, १.
 केसर. ३, ५१. ४, ४.
 केकयी. ६६.
 कैटभा-भी. ७३.
 कैलास. ३, ५३.
 कोङ्कणाण. १६. ४, ३२.
 कोटर. ४, ५.
 कोटीर. ४, ५.
 कोटीश. ६८. १२८.
 कोण. ४, ३२.
 कोदण्ड. ४, १६.
 कोरक. ४, २१.
 कोल. ४, १४.
 कोलाहल. ४, १०.
 कोश. २२. ४, १.
 कोश(ग)ला. ५८.
 कोष. २२, ३, ३७.
 कोष्ठ. ४, १६.
 कौपीन. ४, २५.
 कौशिक. ३, १२.
 कौस्तुभ. ४, २७.
 क्रसक. ४, २३.
 क्रिमि. २७.
 क्रोड-डा. ४, ४२.
 क्रोश. ३, १७.
 क्रेश. ३, १७.
 क्षीर. ४, ५.
 क्षुर. ५७.
 क्षुरक. ३६. ४, २२.
 क्षुल्लक. १०२.
 क्षम. ४, २७.
 क्षौम. ४, २८.
 क्षेडित. ४, २६.
 खण्ड. ४, २०.
 खण्डिल. ६०.
 खनि. ६४.
 खन्तिङ. ६०.

खरुली. ४२.
 खल. २, ६.
 खल. ४, १०.
 खलीन. ४, १०.
 खानि. ६४.
 खुर. ५७.
 खुरक. ३६.
 खुरली. ४२.
 खुल्लक. १०२.
 खोड. १२३.
 खोर. १२३.
 खोलक. ४, १४.
 गण्ड. ४, २०.
 गण्डुशैल. ४, ६.
 गण्डुष-मा. ३, ३३. ४, ४०.
 गम्ब. १७. २, ६.
 गर. ४, ६.
 गर्ज. ४, ४०.
 गर्व. २, ६.
 गर्भ-मौ. ४, ४०.
 गवेधु-का. ८७.
 गवेरक. ८६.
 गवेधित. ३, २७.
 गह्वर. ४, ५.
 गाण्डि(गण्डो)व. १३. ४, २०.
 गान्धर्व. १७.
 गुग्गुल(गु). १६.
 गुच्छ. ८५.
 गुल. ८५. ३, ५६.
 गुद. ४, २२.
 गुलुज्ज. ८५.
 गुल्फ. ४, २८.
 गुल्ल. ४, २७.
 गुवाक. ६७.
 गूथ. ४, २५.
 गुवाक. ६८.
 गृह. ४, २६.
 गेह. ४, २६.
 गैरिदा. ८६. ४, ३०.
 गोडुम्ब. २, ११.

गोदा. ८७.
 गोदावरी. ८७.
 गीत(ना)स. ६५.
 गाय. ४, २६.
 गविन्द. २, २४.
 गण्ड. ३, २६.
 ग्राम. ४, ३०.
 ग्राम. १०३.
 ग्रामेयक. १२३.
 घट-टी ४, ४१.
 घण्टर. ३, ५३.
 घस. ३, ५५.
 घास. ३, ५८, ४, ३०.
 घोष. ३, ३६.
 घ्राण. ४, ३२.
 चक्र. ४, १६.
 चक्रवाल. ४, १०.
 चङ्ग(ङ्ग). १८.
 चटु. १७.
 चण्डाल. १४.
 चन्द्रभागा(गी). ६४.
 चमर. १७.
 चमस. ३, ५७, ४, २.
 चसु(सू). १७.
 चस्व. २, १०.
 चरित. २६.
 चरित. २६.
 चलुक. ३०.
 चषक. ३, ३०, ४, २५.
 चषाल. ४, १४.
 चाटु. १७, ४, २७.
 चाण्डाल. १४.
 चासर. १७, ४, ६.
 चार्दी. २, ६.
 चालन-नी. ६४.
 चाप. ३, ५६.
 चिकित्सा. ३, ५६.
 चिकु(कुर). १४.
 चिकस. ३, ५७, ४, २.
 चित्त-ल. १०६.

चिन्ता. १०६.
 चिन्तिया. १०६.
 चिपिट. ११०.
 चुलुक. ३०.
 चुलुकि(पि)नु. ११८.
 चूर्ण. ४, १५.
 चेल. १७.
 चैल. १७.
 चोर. १७.
 चौर. १७.
 छल. ४, १७.
 छन्द. ५१.
 छाया. ४, ४३.
 छेकिल. १८.
 जटा. ७४.
 जटायु-स. २२.
 जटि. ७७.
 जठर. ३५, ४, ६.
 जठ(ठ)का. ८.
 जनयित्री. ६१.
 जनित्री. ६१.
 जन्तु. ४, ३३.
 जपा. २१.
 जम्बाल. २, ८, ४, ११.
 जम्बीर. ८६.
 जम्बु(म्बू)क. ७.
 जम्बू. २, ११.
 जम्भ-म्भा. ४, २७, ३६.
 जरठ. ३५.
 जलायुक्त. ११५.
 जलायुक्ता. ८६.
 जलाशय. ३, १२.
 जलक. ११५.
 जलोक. ११५.
 जलौका. ४७.
 जलौक. ११५.
 जलौकस्. ४७.
 जलौका. ८६.
 जवा. २१.
 जागर-रा. ४, ४०.

जाङ्गल. ४, ११.
 जात. ५७.
 जासु. ४, ३३.
 जामि. ११२.
 जाम्बव. २६.
 जाम्बवत. २६.
 जाम्बीर. ८६.
 जाल. ४, ११.
 जिगीषा. ३, ३४.
 जिह्वा. २, ६.
 जीर. ४, ६.
 जीव. ४, २६.
 जीवजी(जी)/व. ६४.
 जीवन. ४, २७.
 जीवातु. ४, ३३.
 जूर्ण(र्ण). ८६.
 जूज. ३१, ३, ३२.
 जूज. ३१.
 जूतिष. ६.
 जूतिष. ६.
 ज्वाल-ला. ४, ४०.
 झर(रि). ८०.
 झरूरी. ४०.
 झरूरी. ४०.
 ठङ्क. ४, २१.
 ठहाल. १५.
 ठाड़(ठा)ल. १५.
 ठिखीर. ३८.
 डिम्ब. २, १०.
 तङ्क. ५६, ४, २६.
 तट-टी. ४, ३८.
 तडाग. ४, २६.
 तखक. ४, २०.
 तथा. १११.
 तनु-स. २४.
 तनूनपात. १०३.
 तनुवा. ५३, २, २४.
 तन्वावा. ५३.
 तन्वा(न्दि. न्दी). ११४.
 तप. ४६.

तयस- ४६.
 तम-स्. ४७, ११७.
 तमा. ७६.
 तमाल. ४, ११.
 तमिस्त. ३, ५५.
 तमी. ७६.
 तरि-री. १२३.
 तरण्ड. ४, २०.
 तरीष. ३, ३८.
 तरुणी. ४१.
 तर्ष. ३, ३८.
 तल. १८, ४, १२.
 तलिम. ४, १२.
 तलुनी. ४१.
 तविश-ष. २३.
 तविषी. ३, ३६.
 ताङ-डा, डी. ४, ३८, ४२.
 ताङक-का. ४, ४२.
 ताण्डव. ४, २०.
 तादृश. ३, १६.
 तामिच्छा(ञ्छ). ३८, ४, २६.
 नामरस. ३, ५७.
 तामलिप्रा. ५८.
 तार. ४, ८.
 ताल-ला. १८, ४, ३८.
 ताविष. ३, ३६.
 तितल. ४, ३३.
 तिचिर-रि. ८६.
 तिप. ४, २७.
 तिमिर. ४, ८.
 तिलक. ४, १२.
 तीर. ४, ८.
 तीर्थ. ४, २५.
 तृम्बी. २, १०.
 तुरापाट. ३, २८.
 तुरुष्क. ३, ३२.
 तुर. ११.
 तुष. ३, ३६.
 तुषार. ३, ३०, ४, ४.
 तुष-यी. ४, ४१.

तुषा. १०६.
 तुषी-र. १०६.
 तुर्क. ४, १५.
 तुल. ४, ११.
 तुवर. ११.
 तृणता. २७.
 तृफला. २७.
 तृषा. ३, ३६.
 तैल. ४, १२.
 तोमर. ४, ६.
 तोयद. ४, २२.
 तोरण. ४, ३२.
 तोष. ३, ३६.
 तपुष, ३८.
 तपुषी. ३, ३६.
 तसर. ३, ५१.
 त्रिंश. ३, १६.
 त्रिणता. २७.
 त्रिपुष. ३८.
 त्रिफला. २७.
 त्वच-(च). ११६.
 त्विष. ३८, ३, ३६.
 त्विषि. ३८.
 दंश. ३, १७.
 दंष्ट्रा. ८१.
 दक. ३२.
 दण्ड. ४, २०.
 दर्वि. २, ८.
 दर. ४, ६.
 दर्श. ३, १८.
 दश. ३, १६.
 दशन. ३, १४.
 दशा. ३, १८.
 दक्ष. ३, ५२.
 दाडिम. ४, ३७.
 दादा. ८१.
 दामलिप्रा. ५८.
 दारु. ४, ६.
 दावी. २, ८.
 दाघ. ३, १६, २१.

दाशाङ्ग. ८८.
 दिव्य. ३, ५८.
 दिन. ४, २३.
 दिव(च). ४८.
 दिवस. ३, ६८.
 दिविपद. ३, ३१.
 दिश. ३, १६.
 दिष्ट. ४, ३५.
 दीप. ४, २७.
 दीपक. ४, २३.
 डरोदर. ४, ७, ३५.
 दुःख. ३, २८.
 दुष्कर. ३, ३१.
 दुष्प्राश. ३, ४३.
 दुष्पीड. ३, ३१.
 दूति(तो). ८३.
 दूर. ४, ८.
 दूर्वा. २, ८.
 दूषण. ४, ३१.
 दूषिका. ३, ३०.
 दूष. ३, २७.
 द्वाका(का)ण. ३३.
 दृश. ३, १६.
 दृषद्. ३, २८.
 देवक. २, २३.
 देवकी. ८.
 देश. ३, १६.
 दैत्य. १२८.
 दैव. ४, २३.
 दैवकी. ८.
 दैवत. ४, २३.
 दोष. ३, ३७.
 दोषा. ३८, ५८.
 दोस्. ३८.
 दोहद. ४, २२.
 दूत. ४, २५.
 द्रमिड. १२०.
 द्रव. ४, १५.
 द्रविड. १२०.
 द्रुकाण. ३३.

द्वेष्क. ३३.
 द्वेष. ४. ३२.
 द्वीप. ४. २७.
 द्वेष. ३. ३७.
 धन. ४. २१.
 धनु. २४.
 धनुस्. २४ ४. १६.
 धन्याक. २०.
 धूमन. ४. २७.
 धरित्री. ४३.
 धर्म. ७७, ४. २६.
 धर्मन्. ७७.
 धविल. ८६.
 धस्तूर-रा. ४. ३८.
 धान्याक. २०.
 धारयित्री. ४३.
 धाराङ्कुर. ४. ८.
 धिपक्षा. ३. ३०.
 धीर. ४. ५.
 धुविल. ८६.
 धूप. ४. २७.
 ध्रुव. ४. ३५.
 ध्वस. ३. ५६.
 ध्वज. ४. १५.
 नक्र. ८०.
 नखर-रा. ४. ३८.
 नगर-री. ४. ४४.
 नड. ४. २८.
 नडबल. २. ८.
 नत (?) ४. १५.
 नन(ना)न्द. ३३.
 नन्दन. ४. ३६.
 नन्दि-न्. ६०.
 न वा. २. ६.
 नभ. ४६.
 नभस. ४६.
 नरक. ४. २१.
 नरायण. २५.
 नल. ४. १३.
 नलर. ४. २३.

नलिन. ४. १३.
 नवनीत. ४. १५.
 न वा. २. ६.
 नखा. १२४.
 नागर. ४. ६.
 नागरङ्क. ८४.
 नाटक. ४. २१.
 नार. ४. ५.
 नारङ्ग. ८४.
 नारायण. २५.
 नाल. ४. ११.
 नालि(ली)कर-रि. १२६.
 नासिका. ८०. १२४.
 निकष. ४. ३१.
 निकषा. ३. ३४, ३७.
 निकार. ४. ८.
 निकुञ्ज. ४. १५.
 निगड. ४. २८.
 निचिकी. १११.
 निचु(चो)ल. ८३.
 नितम्ब. २. १०.
 निदाघ. ४. १७.
 निघन. ४. २५.
 निधान. ४. २५.
 निमि(मे)ष. ३५.
 निम्ब. २. १०.
 निर्भत्सन. ३. ६०.
 निर्यास. ३. ५७. ४. २.
 निवास. ३. ५६.
 निवेश. ३. १७.
 निशा. ३. १८. ४. ४३.
 निशान्त. ३. १३.
 निशित. ३. १४.
 निशीथ. ३. १३.
 निषङ्ग. ३. २७, २८.
 निषङ्गर. ५५. ४. ५.
 निषाद्. ७४. ३. २८.
 निषादिन्. ७४.
 निषेक. ३. २७.
 निषेध. ३. २७.

निष्क. ३. ३२. ४. ८.
 निष्कक. ३. ३२.
 निष्कल. ३. ३२.
 निष्कुट. ३. ३१.
 निष्क्रम. ३. २७.
 निष्पाव. ३. ३२.
 निष्पेष. ३. ३८.
 निस्ति'श. ३. ३७.
 नीङ-डा. ४. २८. ४३.
 नील'ना कु. ३७.
 नूपुर. ४. ७.
 नेत्र. ४. २८.
 नैचिकी. १११.
 न्यास. ३. ५६.
 पक्षक. ४. २२.
 पङ्क. ४. २१.
 पङ्कार. ४. ८.
 पङ्गर. ४. ६.
 पटल-ली. ४. ११, ४४.
 पटह. ४. २६.
 पटोल. ४. २६.
 पट्टिस. ३. ५८.
 पणव. ४. २६.
 पत्र. ८०. ४. २८.
 पत्र(त्रा)ङ्क. ३३.
 पत्रिन्. ६०.
 पथ. ११६.
 पथिन्. ११६.
 पदवि-वी. १. ८.
 पदाति-क. ८८.
 पदार. ४. ७.
 पद्म. ४. २८.
 पनस. ३. ५६.
 पक्ष्मी. ८८.
 परम्पर. ४. ८.
 परगु. ३८. ३. १७.
 पराम. ४. १८.
 परिवेश. ३. १७.
 परिषद्. ४८. ३. ३.
 परिशर. ३. ५१.

परीरण ४, ३०.
 परू. ८२.
 परूष-क. ८३.
 परूस्. ८२.
 परेत. ३०.
 पर्यर. ४, ७.
 पर्वन्. २, २४.
 पशु. ३८, ३, १७.
 पर्वद्. ४८, ३, ३०.
 पल. ४, १२.
 पलल. ४, १२.
 पलाण्ड. ४, ३३.
 पलाल. ४, ११.
 पलाश. ३, १७.
 पलित. ४, १६.
 पल्लव. ४, ३४.
 पल्लल. ४, १२.
 पविक्र. ४, ३०.
 पवित. ४, २८.
 पशु. ३, १७.
 पांशु. ३, १७.
 पाटक. ४, २१.
 पाटल-ला. ४, ४२.
 पाटीर. ४, ७.
 पातक. ४, २४.
 पात्र. ८०, ४, ३७.
 पात्नीव. ४, २८.
 पादात-ति. ८८.
 पार. ४, ६.
 पारत. २७.
 पारद्. २७, ४, २३.
 पारमत. २१.
 पारापार. १०१.
 पारावत. २१.
 पारावार. १०१, ४, ३०.
 पार्श्व. ३, १५, ४, २४.
 पाल. ४, ११.
 पाश. ३, १३.
 पाशक. ३, १५.
 पाण्ड. ३, २७.

पाषाण. ३, २७.
 पिक्क. ७०.
 पिच्छण्ड. ४, १६.
 पिञ्जर. ४, ६.
 पिट. ४, २५.
 पिटक-की. ८८, ४, ३८.
 पिठर. ४, ३५.
 पिण्ड. ४, १६.
 पिण्याक. ४, २४.
 पिनाक. ४, २४.
 पिपीलक. ८६.
 पियाल. २८.
 पिशङ्ग. ३, १२.
 पिशाच. ३, १२.
 पिशित. ३, १४.
 पिशुन. ३, १४.
 पिष्ट. ४, १६.
 पीठ. ४, १६.
 पीन. (१) ४, १५.
 पीनस. ८.
 पीयूष. ३, ३३, ४, १.
 पीलक. ८६.
 पुकस. ३, ५८.
 पुच्छ. ४, ३, २६.
 पुञ्ज. ४, १५.
 पुट. ४, ३७.
 पुण्डरीक. ४, ३५.
 पुर-री. ४, ४४.
 पुराण. ४, ३२.
 पुरीष. ३, ३६.
 पुरुरवस्. १२५.
 पुरुष. ८३, ३, ३७.
 पुरुरवस्. १२५.
 पुरोडाश. ३, १८.
 पुलक. ४, १३.
 पुलिन. ४, १३.
 पुलिन्द. ७४.
 पुलिन्द. ७४.
 पुष्कर. ३, ३१, ४, ८.
 पुष्कल. ३, ३२.

पुष्प. ३, २८, ४, ३.
 पूग. ४, १८.
 पूरुष. ३, ३३.
 पूर्व. २, ८.
 पूल. ४, ८.
 पृश्नि. ३७.
 पृषत. ३, ३०.
 पेट-टी. ४, ३८.
 पेटक. ८८.
 पेटा. ८८.
 पेयूष. ३, ३३.
 पेशल. ३, १३.
 पेशि. ३, १३.
 पौगण्ड. ६८.
 पौर. ४, ७.
 पौरुष. ३, ३३, ४, ३७.
 पौष. ३, ३३.
 पौषण. ३, २८.
 प्रकाण्ड. ४, २०.
 प्रकार. ४, ८.
 प्रकाश. ३, १६.
 प्रकोष्ठ. ४, १६.
 प्रपीव. ४, २६.
 प्रणाल. ४, ३७.
 प्रतिशाय. (३), ७.
 प्रतिश्या (३), ७.
 प्रतिष्कश. ३, १६.
 प्रतिसर-रा. ३, ५४, ४, ३६.
 प्रदेश. ६५.
 प्रपुञ्ज(वा)ट. ७६.
 प्रमद(दा)वन. ४१.
 प्रमोष. ३, ३५.
 प्रयास. ३, ५६.
 प्रयुत. ४, २६.
 प्रलम्ब. २, १०.
 प्रलय. ४, १३.
 प्रवरक. २, २४.
 प्रवाल. ४, १०.
 प्रवेश. ३, १७.
 प्रश्न. ३, १४.

प्रसभ ३. ५२.
 प्रसर. ३. ५४.
 प्रसव. ३. ५२.
 प्रसाद. ३. ५२.
 प्रसार. ३. ५४.
 प्रसारणी. ६०.
 प्रसून. ३. ५२.
 प्रस्य. ४. ३४.
 प्रणिहिता. ८६.
 प्रादेश. ६५.
 प्राध्वर. २. २३.
 प्रान्त. ४. २६.
 प्रायुसाट. ७६.
 प्राय. ५१.
 प्रावार. २. २३. ४. ६.
 प्रावृष. ४५. ३. ३३.
 प्रावृषा. ४५.
 प्रास(य). ६८. ३. ५७.
 प्रासन (क). ३. ५२.
 प्रियक. ४. २२.
 प्रियाल. २८.
 प्रप. ३. ३८.
 प्रेत. ३०.
 प्रेष्य. ३. ३०.
 प्रोष. ४. २५.
 प्रव. ४. २८.
 प्रिहा. ३४.
 प्रीहन्. ३४.
 प्रुष. ३. ३८.
 फटा. १०२.
 फणा. १०२.
 फल. ६०.
 फलक. ६०. ४. १३.
 फलकूप. ३. ३६.
 फलान. ६५.
 फालान. ६५.
 फोलिलो). ३४.
 फक. २६. २. ३. ४. १६.
 फकुल. २. ३.
 फकोरक. २. ३.

वक्र. ६०. २. २.
 वचा. २. ५.
 वञ्जुल. २. ३.
 वटक. २. ४.
 वटुक. २. ४.
 वणिजत्र-जत्रा. २४. ४. ४२.
 वण्डर. २. ४.
 वण्डुक. २. ३.
 वदरी. २. १.
 वदान्य. २. ६.
 वधिर. २. १.
 वन. २. २.
 वनिता. २. ४.
 वन्दार. २. १.
 वन्वु. २. १.
 वन्वुका. ६१.
 वन्वर. १२.
 वन्वर. १२. २. १.
 वन्वु. २. २. ४. २५.
 वरट-टा. ७०. २. ३. ४. ४०.
 वरण. २. १. ४. ३४.
 वरण्ड. ४. १६.
 वरण्डक. २. ३.
 वरत्ता. २. ४.
 वराटक-का. २. १. ४. ४०.
 वराह. २. ३.
 वरुद. ७०.
 वर्धनी. २. ४.
 वर्वटी. २. ३.
 वर्वरा. १. ३.
 वर्वरी. १. ३. २. ७.
 वल. २. २. ४. ३५.
 वलज. २. २.
 वलाका. २. ३.
 वलाहक. २. २.
 वलि. २. २.
 वलीक. २. २. ४. १७.
 वस्त. २. २.
 वस्त. २. ३. ४. २८.
 वहुल. २. २.

वहुल. २. २.
 वा. २. ६.
 वागुरा. २. ५.
 वाट. २. ३. ४. ३७.
 वाणिनी. २. ५.
 वादम. २. ६.
 वाटा. २. ६.
 वानर. २. ५.
 वानीर. २. ५.
 वार. ४. ६.
 वाराङ्ग. ४. १७.
 वारि. २. ४.
 वारुख. २. ३. ४. १६.
 वारुद. ७०. २. ३.
 वार्तक. २. ६.
 वार्नटीर. २. ३.
 वालक. २. २. ४. २३.
 वालि. ६१.
 वालिका. ३१.
 बालिन्. ६१.
 बालुका. ३६. २. २.
 बालुकिा. २. ३.
 बालेय. २. ३.
 बासना. २. ५.
 बासर. २७. २. ५. ३५१.
 बासिता. २. ५.
 बाहन. २. २.
 बाहा. ३६.
 बाहिनी. २. ४.
 बाह्य. ३६. २. २.
 बाहुलक. २. २.
 बि. २. ६.
 बिट. २. १. ४. १६.
 बिटप. २. १. ४. १६.
 बिह. २. ४.
 बिहय. २. १.
 बिल. २. २.
 बीषा. २. ५.
 बीषी. २. २.
 बीर. २. ५.

बुक. ३३.
 बुक्क. १२३. २. ३.
 बुक्कन्. १२३.
 बुक्का. ७७. १२३.
 बुध. ११५.
 बुधत्व. ३. ५६.
 बुध. २३. ३. ३८.
 बुध. २३.
 बुध. ४. १८.
 बुध. २. १.
 बुद्धा. ७७.
 बुद्ध. २. ४.
 बुद्ध. २. १.
 बुद्ध. २. १. ४. २२.
 बुद्धारक. २. १.
 बुद्धत्व. २. २.
 बुद्धि. २. १. ४.
 बुध. २. १.
 बुध. २. १.
 बुध. २. १. ४. २३.
 बुध. २. १. ४. १५.
 बुध. २. १. ४. ३२.
 बुध. ११५.
 बुद्धिनी. २. ५.
 भग. ४. १८.
 भगिनी (गनी). ४०.
 भगिण्ड (गङ्गी) री. १२२.
 भग्नरा. ११६.
 भग्नराली. ११६.
 भय. ४. १८.
 भल. ८०. ११४.
 भल्लातक-की. ४. ३७.
 भल्लि. ८०.
 भल्ल क. ७.
 भय. ३. ३७.
 भयान. ३. ५३.
 ३२.

भाग. ४. २०.
 भाग. ४. १२.
 भागाल. (१) ४. १७.
 भागल. ७.
 भाग. ४. १६.
 भाग. ३. ३०.
 भाग. १०७.
 भाग. १०७. ३. ५६.
 भागि. ७३.
 भागिण. ३. २७.
 भागि. ३. २६.
 भाग-जा. ३६. ४. ४०.
 भाग. ४. २६.
 भाग. ४. १५.
 भाग. ३. २७. ४. ३१.
 भाग. ३. ३८.
 भाग. ३. १८.
 भाग. ७३.
 भागज. ३. २८.
 भागस. ३. ५६.
 भाग. ४. २४.
 भाग. ३. ३७.
 भागन. ६२.
 भाग. २६.
 भाग. २६.
 भाग. ४. १६.
 भाग. ४. २४.
 भाग. ३. ३७.
 भागन. ६२.
 भाग. २६.
 भाग. २६.
 भाग. ४. १६.
 भाग. ४. २४.
 भाग. २. २४.
 भाग. ४. १०.
 भाग. ७८.
 भाग. ७८.
 भाग. ४. ६.
 भाग. ४. ६.
 भाग. ३. ३७.
 भाग-टी. ४. ३८.
 भाग. ६३. ४. २०.
 भाग. ४. २०.
 भाग. ४. ३७.

भाग. ६६.
 भाग. ३. ५६.
 भाग. ३. ५६.
 भाग. ७२.
 भाग. ७२. १२४.
 भाग. ८७.
 भाग. ३६.
 भाग. ४. ७.
 भाग. २. २४.
 भाग. ४. ३३.
 भाग. ८७.
 भाग. ४. २७.
 भाग. ४. १७.
 भाग. ३. ३४.
 भाग. ७२.
 भाग. ४. ६.
 भाग. १२४.
 भाग. १२४. ४. ३६.
 भाग. ४. ४२.
 भाग. ४. ३४.
 भाग. ६२.
 भाग. १०६.
 भाग. १२५.
 भाग. ३. ३०.
 भाग. ४. ११. ३५.
 भाग. ४. १३.
 भाग. ६६. ३. ५७.
 भाग. ३६.
 भाग. ३. १७.
 भाग. ३. ५४. ४. ८.
 भाग. ३. ५६.
 भाग. ८.
 भाग. ८. ३. ५१.
 भाग. ३. ५३.
 भाग. ४. १८.
 भाग. ३. ३१.
 भाग. ४६.
 भाग. ४६.
 भाग. ६६.
 भाग. ६६.
 भाग. ६६.

महिर. २६.
 महिला. १८.
 महिष. ३, ३१.
 महिषी. ४३.
 महिला. १८.
 मा ४ ४०.
 मांस. ४, १.
 मातङ्ग. ६६.
 मातृङ्गिल. ८३.
 मातृङ्ग. ८३.
 मान. ४, १८.
 मारिष. ३४. ४८. ३, ३५.
 मारुष. ३४.
 माष. ४६.
 माल. ४, ११.
 मालक. ४, १२.
 माला. ४, ४३.
 माष. ३, ३५. ४, ३१.
 माषक. ४, २६.
 मास. ४, २६.
 माहिषी. ४३.
 मित. ४, ३५.
 मिष. ३, ३८.
 मिसि. ३, ५८.
 मिहिर. २६.
 मुकुट. २६.
 मुकुति. ३०.
 मुकुर. २६.
 मुकुल. २६.
 मुस. ४, २४.
 मुशल. २३.
 मुषल. २३. ४, ३१.
 मुष्क. ३, ३२. ४, ८.
 मुसल. २३. ४, १३.
 मुस्त-स्ता. ४, १८, ३६.
 मुस्तक. ४, १८.
 मुस्त. ४, १८.
 मुलक. ४, १०.
 मुषक. ४, १६.
 मुषिक. ३, २७.

मृणाल. ४ ३०.
 मृत्वा. ३, ५६.
 मृदङ्ग. ४, १७.
 मृषा. ३, ३५.
 मेचक. ४, १३.
 मेघ. ३, ३५. ४, १६.
 मेघिका. ३, २७.
 मोदक. ४, २१.
 मोल. (१) ४, ३५.
 मोह. ४, १३.
 यति. ७५.
 यतिन्. ७१.
 यमन. ८२.
 यमल. ६०.
 यवस. ५२.
 यवानी. ५६.
 यशस्. ३, १२.
 यातु. ८२.
 यामल. ६०.
 यामि. ११२.
 युग. ४, ३५.
 युगम्बर. ४ ५.
 युतक. २०.
 युवन्. २, २४.
 यूष. ४, २५.
 यूष. ८२. ३, ३३. ४, ३१.
 योषित्. ४५. ३, २८.
 योषिता. ४५.
 यौतक. २०. ६५.
 यौतुक. ६५.
 यौवन. ४, ३०.
 र'ह-स. ११६.
 रज. ४७.
 रजत. ४, २३.
 रजस्. ४७.
 रण. ४, २२.
 रन्ध्र. ४, २८.
 रभस-सा. ४, ४०.
 रचना. ३, २४.
 रश्मि. ३, १३.

रस. ४, १.
 रसन-ना. ४, ४२.
 रसाग्रन. ३, ५४.
 राशि. ३, १८.
 राइ. ४, २४.
 रास. ३, ५६. ४, २.
 रासभ. ३, ५२.
 रिभुज. ११८.
 रिषि. ६६.
 रिष्ट. १२६.
 रिष्य. ६६.
 रिष्टि. २८.
 र'ह)वक. ४४.
 रेत-स. ४०.
 र'फ. १०५.
 र'वस. १०५.
 रोक. ४, २२.
 रोलम्ब. २, ६.
 रोष. ३, ३६.
 रोषण. ३, २६.
 रोषाण. ३, २७.
 रोहित. ४, ३६.
 रोहितक. ६६.
 रोहिष. ३, ३५.
 रोहीतक. ६६.
 लल-ला. ४, ४२.
 ललण. २६.
 लली. १३.
 ललम्ब. २६.
 ललम्बि. ४४.
 लङ्गूल. ११६.
 लम्बा. ३, ११.
 ललाम-न. ११६.
 लवण. ४, २७.
 लशुन. ३, १४. ४, ३०.
 लाङ्गूल. ४, ११.
 लाङ्गूल. ११६. ४, ११.
 लाङ्गूल. ४, ३०.
 लाङ्गूल. ३, ५६.
 लास. ३, ५६.

लास्य. ३, ५२.
 लिप्. ३, ६०.
 ललाप. १२५.
 लुलाय. १२५.
 लेश. ३, १७.
 लोमन्. ४, २८.
 लोमश. ३, १७.
 लोष्ट. ४, ३४.
 लोहित. ४, १३.
 वंश. २, २१. ३, १७.
 वंश. ३, २१.
 वक्त्र. ४, १७.
 वक्र. ८०.
 वक्र. २, २०.
 वक्रल. २, १८.
 वज्र. ४२. २, १८. ४, १६.
 वज्रा. ४२, ७२.
 वज्री. ७२.
 वज्रक. २, १६.
 वज्रुक. ४, २३.
 वट-टी. ४, ३८.
 वठर. २, २२.
 वह्निश-शा. ३, १८. ४, १, ४२.
 वह्नर. ३, ५८.
 वतस. ४, १.
 वदन्य. १४.
 वदान्य. १४. २, ६, १२.
 वधू. ८१. २, १६.
 वनायुज. ६७.
 वनीपयक. २१.
 वन्मूक. २, १६.
 वपा. २, १७.
 वपुस्. २, १७.
 वप्र. २, १२. ४, २५.
 वमन. २, १७.
 वयस्. २, १७.
 वर. २, १२. ४, ६.
 वरला. ७२.
 वरक. ४, १७.
 वराशि. ३, १८.

वरिषा. ४८.
 वर्कर. २, १२.
 वचस्. २, १६.
 वचस्क. ४, १७.
 वर्जन. २, १८.
 वर्णक. २, १७. ४, २५.
 वर्णन. २, २०.
 वर्तक-का. ४, ४०.
 वर्तनी. २, १३.
 वर्ति. २, १३.
 वर्त्मन्. २, १२.
 वर्ध. ४, २८.
 वर्ध. ३, ३८. ४, ३१.
 वर्धण. २, १८. ३, २८.
 वर्षा. ४८.
 वर्ष्मन्. २, १८. ३, ३८.
 वर्ह. २, १५. ४, २८.
 वलय. ४, १०.
 वलिन्. २, १८.
 वलक. ४, १४.
 वलकल. ४, १४.
 वल्लीक. २, १८. ४, २१.
 वल्लभ. २, १५.
 वल्लरी. २, १५.
 वल्ली. २, १५.
 वल्लूर. २, ११.
 वशा. ३, २१.
 वशीर. ४, ४.
 वष्क. ३, ३२.
 वसति. २, २२.
 वसन. ३, ५५.
 वसन्त. २, १२. ३, ५४. ४, ३.
 वसिर. २, १२.
 वसु. २, २२. ३, ५३.
 वसुधा. ३, ५५.
 वस्तिष्क. ३, ३२.
 वस्त्रसा. ६०.
 वड्डित. ७५.
 वड्डित. ७५. २, १६.
 वड्डित. ३, ३१.

वहिस्. २, १५.
 वह्नि. २, १५.
 वा. २, ६.
 वागर. ४, ६.
 वागुरा. २, १२.
 वाचिक. २, १६.
 वाज. २, १८.
 वाङ्. २, १८.
 वाण-णा. २, १७. ४, ३२, ४.
 वाणारसी. ५८.
 वात. ३२, ७३. २, १२.
 वातरूप. ३, ३३.
 वातसह. ११२.
 वातायन. ४, ४८.
 वातासह. ११२.
 वाति. ७३.
 वातिक. २८. २, १३.
 वातिग. २८.
 वाह्य(तुल). ६८.
 वाह्यायन. ३, ५८.
 वादन. २, ६.
 वादर. २, १२.
 वादप्र. २, ६.
 वान. ३२. २, १३.
 वानायुज. ६७.
 वाम. ४३. २, १३.
 वामदेव. ४३.
 वामन. २, १३.
 वायस. २, २२. ३, ५८.
 वारवाण. ४, ३२.
 वाराणसी. ५८.
 वारिह. ५०.
 वार. २, १२.
 वार्तक. २, ६.
 वार्ता. २, १४.
 वार्ताक(कु). ८४.
 वार्तर. ४, ७.
 वार्त्तिक. ३, २८.
 वार्ह. ५०.
 वाल. २, २०.

वालिश ३, १८.
 वाल्मि(ल्मी)क. ६१.
 वालिह(ल्ही)क. १३
 वाशा ३, १६.
 वाष्प २, १७.
 वास २, २०. ३, ५८.
 वासव. २, २१.
 वासुस् ३, ५७.
 वासित. २, २०. ३, ५५.
 वासिन्. ३, ५३.
 वासु. ४३.
 वासुदेव. ४३.
 वास्तु ४, ३३.
 वास्तु(स्तु)क. ८.
 वास्तोष्मति ३, ३१.
 वास्त २७. ३, ५५.
 वाहस. २, २२. ३, ५८.
 वि. २, ६.
 वि'श. ३, १७.
 वि'शति. ३, ११.
 विकच. २, १६.
 विकट. २, १४.
 विक्रस्त्र. ३, ५३.
 विकाश ३, १६.
 विक्र. ७०.
 विक्रम. २, १२.
 विखु. २, १२.
 विखु. ७६.
 विखु. ७६. २, १२.
 विप्र. ७३.
 विप्रह. २, १५.
 विचकिल. २, २०.
 विच्छिन्ति. २, २४.
 विटङ्क. ४, २१.
 विडङ्ग-ङ्गा, २, २०. ४, १७. ३३.
 विडम्ब. २, १०.
 विनखडा. २, १४.
 वितान. २, १३. ४, १५.
 वित्त. ११३.
 वित्तक. २, १३.

वित्त २, १३. ४, १५.
 विदल. ४, १२.
 विदारी. २, ७२.
 विदेह. २, १५.
 विद्रा. २, १२.
 विद्रुम. २, १२.
 विधा. २, १६.
 विधित्ति ३, ५६.
 विधु. २, १६.
 विनाश. ३, १६.
 विनिवेश. ३, १६.
 विनीत. ४, १५.
 विन्द (i) २, १२.
 विन्द. २, १२.
 विपणि. २, १७.
 विप्रु. ३, ३३.
 विभीतक. ४, ३७.
 विमान. २, १३. ४, २८.
 विमिश्र. ३, १८.
 विम्ब. २, १०. ४, २१.
 विरिञ्च (चि). ७०.
 विरिञ्चन. ७०.
 विलास. ३, ५६.
 विलेपन. २, १३.
 विलेशय. ३, १३.
 विवश. ३, १७.
 विविक्त. ३, ५६.
 विवेक. २, १७.
 विश. ३, १७.
 विश. ४, १.
 विशङ्कट. ३, १३.
 विशद. ५६. ३, १५.
 विशाखा. ३, १५.
 विशारद. २, १६.
 विशाल. ३, १३.
 विशिख. २, १८. ३, १५.
 विशिष. २, २१. ३, १५.
 विशेष. ३, ४०.
 विश्रम्भ. २, २०.
 विश्राम. ३, १५.

विश्र-शा. २, २१. ३, ४३. ४४.
 विश्रस ७७.
 विश्रसन् ७७.
 विश्रस्ता. १०१.
 विप्र. २, १८. ३, ३३. ४, ३१.
 विप्रय. २, १८.
 विप्रण-णा. २, १७. ३, २७. ४, ३६.
 विप्राद. ३, २८.
 विप्रुत. ३, २८.
 विष्कम्भ. ३, ३२.
 विष्टर. २, १४. ४, ६.
 विष्टि. २, १४.
 विषक. ३, २७.
 विषख. ३, ३२.
 विस. ८४. ४, १.
 विसखक. ८४.
 विस्रम्भ. ३, ५१.
 विस्रस्त. २, २१.
 विहायस्. २, १५.
 विहार. ४, ५.
 वीचि. २, १६.
 वीज. २, १८.
 वीणा. २, १७.
 वीत'स. ३, ५७.
 वीभत्स. २, २२.
 वीभत्सो. ३, ६०.
 वीरण. २, १७.
 वीरुध. २, २२.
 वीर्य-यो. १६.
 वीवध. २, १६.
 वृक. २, १६.
 वृजिन. २, १८. ४, ३६.
 वृत्त. ४, १६.
 वृत्तान. २, १४.
 वृत्ति. २, १३.
 वृन्नाक. ८४.
 वृश्चिक-की. ४, ४१.
 वृष. २, १८. ३, ३८.
 वृषध. ४, १६.
 वृषद'श. ३, ४३.

छविण. ३७.
 चेकट. २. १४.
 चेग. २. २०.
 चेणी २. १७.
 चेण. २. १७.
 चेतन. २. १३.
 चेतस-सी. ४. ४१.
 चेदना. २. १३.
 चेधस्. २. १६. २. २०.
 चेस-क. १. ६.
 चेसन् १. ६.
 चेर. २. १२. ४. ६.
 चेक्लि. (?) २. २०.
 चेक्लित. २. १५.
 चेश. ३. २. २०. ३. १७. ४. १.
 चेशन्त. २. १३. ४. ३.
 चेससन् ३. १४.
 चेस. ३. ३. ३८.
 चेष्टन. २. १४.
 चेसवार. ३. ५१. ४. ८.
 चैजयन्ती २. १६.
 चेदू (छू) य. ५४.
 चैयान्य. १. ३.
 चैशाख २. १८.
 चैश्य. २. २०.
 व्यजन. २. १६.
 व्यञ्जन. २. १६.
 व्यतिष. ३. ३७.
 व्यवसाय. ३. ५५.
 व्यसन. २. २१. ३. ५५.
 व्याघ्र. २. १२.
 व्याल. २. १६.
 व्यास. ३. ५८.
 व्यासङ्ग. ३. ५२.
 व्युष्टि. २. १४.
 व्यूढ. २. १८.
 व्योष. ३. ३८.
 व्रत. ४. १६.
 व्रीह-डा १२०. ४. ४०.
 व्रीहिला(?) २. १६.

शक. ३. २.
 शकट. ३. २. ४. ३.
 शकल. ३. २०. ४. २.
 शकुनि. ३. ३.
 शकुन्ति. ३. ३.
 शकुल. ३. ४.
 शकत्. ३. ७०.
 शक्ति. ३. ६.
 शक्य. ३. ६.
 शक्त. ३. २.
 शकन् (?) २. २४.
 शकारी ४. ६.
 शङ्कर. ३. २.
 शङ्का. ३. ५.
 शङ्क. ३. २. १०. ४. ३.
 शङ्क. ३. ७. ४. २.
 शची. ३. ६.
 शटित. ३. २.
 शटी. ३. २.
 शठ. ३. ६.
 शण. ३. ५.
 शण्ड. ३. ६.
 शण्ड. २२. ३. ६. ४. २.
 शन. ३. ३. ४. ३६.
 शतपर्वा. २. ६.
 शतमान. ४. २८.
 शतरूपी. ३२.
 शनारुस. ३२.
 शनि. ३. ८.
 शनैस्. ३. ८.
 शपथ. ३. ६.
 शफ. ३. ७. ४. २.
 शफर-री. ३. ७. ४. ४१.
 शवरी. २. ७.
 शम. ३. २०.
 शसन. ३. ६.
 शमल. ३. ४.
 शमो. ३. ६.
 शम्पा. ३. ७.
 शम्ब. २. ११. ३. ३. ३४.

शम्बर. ३. ३. ४. ७.
 शम्बल. ३. ४. २४.
 शम्ब. ७. १५.
 शम्ब. ७. ३. ३.
 शम्भ. ३. ३.
 शम्भ. ३. ३.
 शय. ३. ६.
 शयन. ४. २.
 शर. १२७. ३. ७. ४. ४.
 शरख. ४. १६.
 शरख. ३. ५.
 शरट. ४. ३. ३.
 शरदा. ४. ५.
 शरभ. ३. ३.
 शरारि. ३. ७.
 शरार. ३. ८.
 शराव. ३. ७. ४. ३.
 शरासन. ३. २५.
 शरीर. ३. ८. ४. ४.
 शरू. ३. ६.
 शकरा. ३. ८.
 शर्वल. ३. ४.
 शर्वला(ली). ६७. २. ८.
 शर्मन्. ३. ६.
 शर्व. ३. २०.
 शर्वरी. ३. ८.
 शल. ३. ४. ४. ३.
 शलभ. ३. ५.
 शलल-ली. ३. ५. ४. ३८.
 शलाका. ३. ५.
 शलाट. ३. २.
 शलि. ३. ५.
 शङ्क. ४. १४.
 शल्मली. ६१.
 शल्य. ३. ४. ४. २.
 शल्लक-की ४. ४१.
 शवर. ३. ७.
 शवल. ३. ४. ४. १४.
 शला. ३. २२. ४. ४.
 शशिन्. ३. २२.

शत्रु. ३. २२
 शत्रुली. ३. ६.
 शष्प. ३. ४०.
 शष्पाग. ३. ४३.
 शस्त्र. ३. २५.
 शाक. ३. २.
 शाकिनी. ३. १०.
 शाक्य. ३. ६.
 शाखा. ३. ७.
 शाखोट. ३. २.
 शाट-टी. ४. ४१.
 शाटक. ३. २.
 शाण. ३. ५. ४. ३२.
 शाण्डिल्य. ३. ६.
 शान. ३. ३.
 शानन. ३. ३.
 शाद. ३. ८.
 शाङ्ग(ङ्ग)ल. ५४. २. ८. ३. ४.
 शाङ्ग(त्र)व. ४. २८.
 शान्त. ३. ८. १०.
 शाय. ३. ७.
 शामल. १८.
 शार. ३. ७. ४. ४.
 शारि. ३. ७.
 शारु. १२७. ३. ८.
 शार्दूल. ३. ४.
 शाल. ३. २०.
 शाला. ३. ४. ४. ४३.
 शालार. ३. ८.
 शालालु(?). ३. ५.
 शालीन. ३. १०.
 शालु. ३. ४.
 शालूक. ३. २.
 शाल्मलि. ३. ५.
 शाल्मली. ६१.
 शाल्व. ३. ५.
 शाल्वल. ३. ६.
 शाव(?) ३. २.
 शाश्वत. ३. २२.
 शासन. ३. २५.

शास्तृ. ३. २५.
 शास्त्र. ३. २५.
 शिशपा. ३. ११. ३. २०.
 शिष्य. ३. ११.
 शिच्चा. ३. ११.
 शिखण्ड. ३. ७. ४. १३.
 शिखर. ३. ७. ४. ४.
 शिखा. ३. ७.
 शिम्बु. ३. ८.
 शिङ्ग. ३. १०.
 शित. ३. ८.
 शिथिल. ३. ४.
 शिन. (?) ४. ३.
 शिपिविष्ट. ३. २.
 शिफा. ३. ७.
 शिम्बा. ३. ११.
 शिर. ३. ७.
 शिरस्. ३. ७.
 शिरीष. ३. ४०.
 शिल. ४२.
 शिला. ७४. ३. ४.
 शिली. ७४.
 शिलीम्बु. ३. ३.
 शिलीमुख. ३. १०.
 शिलोच्छ. ४२.
 शिल्प. ३. ५.
 शिवा. ३. ३.
 शिवि. ३. १०.
 शिशिर. ३. २२. ४. ४.
 शिशु. २. २०.
 शिआ. ३. २२.
 शिण्ण. ३. ४०.
 शिष्ट. ३. २.
 शीकर. ३. २.
 शीघ्र. ३. ११.
 शीत. ३. ३.
 शीतशिव. ३. २३.
 शीघ्र. ३. ८. ४. ३३.
 शीबल. १०८.
 शीभर. ३. ३.

शीर. ३. २०. ४. ४.
 शीर्ष. ३. ६.
 शीर्ष. ३. ४०.
 शील. ३. ४. ४. १०.
 शुक्र. १२७. ३. २.
 शुक्ति. ३. ६. ४. ३५.
 शुक्ति. ३. ६.
 शुक्र. ३. २.
 शुक्ल. ३. ५.
 शुक्ल. १२८.
 शुचि. ३. ६.
 शुण्डो. ३. ६.
 शुङ्गान्त. ३. ८.
 शुन. ३. ३.
 शुनक. ३. ६.
 शुनाशिर. २५.
 शुभ. १२७. ३. ३. ४. २७.
 शुभ. ३. ३.
 शुम्भ. २. ११.
 शुम्भ. ३. ३.
 शुरङ्ग. १२८.
 शुक्क. ३. ५. ४. २.
 शुल्. ३. १०.
 शुषिर. ३. ४०.
 शुष्क(?). ३. ५. २८.
 मूक. ३. २. ४. २.
 मूकर. २४. ३. २४.
 मूकशिल्पि. ३. २३.
 मूद्र. ३. ८.
 मूना. १२८.
 मून्य. ५.
 मूर. २५. ३. २०.
 मूरण. ३. ११.
 मूर्मि मी. १०७.
 मून. ३. ४. ४. २.
 मृगाल. २४. ३. ४. २४.
 मृङ्गलला. ३. ४. ४. ३६.
 मृङ्गला. ३. ७. ४. १७. ४०.
 मृङ्गाटक. ४. २४.
 मृङ्गार. ३. ७. ४. २.

शेखर. ३, ७, ४, ४.
 शेफ. ७८.
 शेफ. ७८ ३, ७, ४, २.
 शेफस. ७८.
 शेफालिका. ३, ४.
 शेवल. १०८.
 शेवाल. ३, ४.
 शेसुषी. ३, ४०.
 शेल्. ३, ४.
 शेव. ७८.
 शेवधि. ३, ११.
 शेघ. ३, ३८, ४ ३.
 शेवल. १०८.
 शेवाल. १०८, २, ८.
 शैल. ३, ४.
 शैलूष. ३, ४०.
 शोक. ३, १०.
 शोचिस्. ३, ६.
 शोठ. ३, ८.
 शोण. ३, ५.
 शोणित. ३, ५.
 शोध. ३, ६.
 शोधन. ३, ६.
 शोभा. ३, ३.
 शोभाञ्जन. १०३, ३, ८.
 शोषण. ३, ४०.
 शोक. ३, २.
 शोटीर. ३१, ३, २.
 शोटीर्य. ३१.
 शौण्ड. ३, ८, ४, १२.
 शौरि. ३, २०.
 शौर्य. ३, ८.
 शौक्कल. ३, ४०.
 श्रमशान. ३, २२, ४, २.
 श्यामक. १६.
 श्यामल. १८.
 श्यामा. ३, ११.
 श्यामाक. १६, ३, २.
 श्याव. ३, १०.
 श्योनाक. ३, ११.

अडा. ३, ११.
 अम. ३, ६.
 अयण. ३, ५.
 अवण. ३, ५.
 अविष्ठ. ३, ६.
 आणा. ३, ११.
 आवण. ५६, २, २४, ३, ८.
 श्रीपण. ३, ६.
 श्रुत. ३, ५.
 श्रुति. ३, २१.
 श्रेणी. ३, ५.
 श्रेयस्. ३, ६.
 श्रेल. ३, ८.
 श्रोणि. ३, ५.
 श्रोत. ३, ८.
 श्लक्ष्ण. ३, ११.
 श्लाघा. ३, ११.
 श्लीपद. ३, ८.
 श्लेष. ३, ४०.
 श्लेषान्. ३, ४०.
 श्वभ. ३, ३.
 श्वय. ३, ६.
 श्वयथु. ३, १०.
 श्वशुर. ३, २२.
 श्वम्. ३, २२.
 श्वित. ३, ८.
 श्वेत. ३, १०.
 श्रद्ध. ३, २६, ४, २०.
 श्रद्धाली. ३, २६.
 श्रद्ध. ३, २२.
 श्रद्ध. ३, २६.
 श्रद्धि. ३, २६.
 श्रद्धिका. ३, २६.
 श्रालव. ३, २६.
 श्रुक्ति. ३, २६.
 श्रुद्धत्. ३, २६.
 श्रुद्धश. ३, २६.
 श्रुद्धा. ३, २६.
 श्रुद्धि(वि-). ३, २७.
 श्रुवन. ८.

छेवन. ८.
 संवदन. ४१.
 संवनन. ४१.
 संवित्. ३, ४५.
 संसरण. ३, ६१.
 संसार. ३, ६१, ४, ४.
 संस्कार. ३, ४८.
 संस्तर. ३, ६.
 संहर्ष. ३, ३८.
 सकल. ३, ४५.
 सक्थि. ३, ४७.
 सखि. ३, ४८.
 सङ्कर. ४, ७.
 सङ्कसुक. ३, ६२.
 सङ्कार. ४, ३.
 सङ्क. ३, ४८.
 सङ्कुल. ३, ४८.
 सङ्कम. ४, २.
 सङ्कम. ४, २.
 सङ्कर. ४, ५.
 सङ्क. ३, ५८, ४, १७.
 सचिव. ३, ४७.
 सञ्जवन. १०५.
 सट-टा. ३, ४०.
 सत्. ३, ४८.
 सत्. ३, ४५.
 सत्. ३, ४८, ४, ३५.
 सदन. ३, ४७.
 सदस्. ३, ४१.
 सदा. ३, ४५.
 सदश. ३, १६.
 सनातन. ३, ४८.
 सन्तान. ४, २.
 सन्धि. ३, ८.
 सन्ध्या. ३, ८.
 सपदि. ३, ४५.
 सप्तन्. ३, ४७.
 सभा. ३, ५०.
 सम. ३, ४३.
 समञ्जस. ३, ६१.

समय. ३, ४६.
 समुद्र. ३, ४४. ४, ८.
 समवाय. ३, ४६.
 समाज. ३, ४७.
 समान. ३, ४६.
 समास. ३, ६१.
 समित्. ३, ४८.
 समिध. ३, ४५.
 समीक. ३, ४७.
 समीप. ४, २.
 समीर. ३, ४४.
 समुल्लेख. ३, ६०.
 समुद्र. ३, ४६.
 समूह. ३, ४६.
 समूह. १००.
 समूह. ३, ४६.
 समूहन. ३, ४७.
 सम्ब. ३, २४.
 सम्बर. २, ७.
 सम्बल. ३, ८. ३, २४.
 सम्बलित. १००.
 सम्बल. (१). ४, ११.
 सरक. ३, ४४. ४, ३.
 सरवा. ३, ५०.
 सरट. ३, ४६. ४, ३.
 सरटक-का. ४, ४०.
 सरणि. ३, ४७.
 सरणी. ८०.
 सरण्ड. ३, ४१.
 सरयु (यु). ३७.
 सरस्. ३, ४७.
 सरसी. ३, ६१.
 सरसन. ४, ४.
 सरित्. ३, ४५.
 सरीस्वप. ३, ६१.
 सर्ग. ३, ४८.
 सर्ज. ३, ४८.
 सर्प. ३, ४७.
 सर्पिष्टर. ३, ४२.
 सर्पिस्. ३, ४८.

सर्व. ३, ४८.
 सर्वला. ८७.
 सर्वली. ८७.
 सर्व (रिप) प. ४८. ३, ४२.
 सल (?). ४, १३.
 सलिल. ३, ४४.
 सवन. ३, ४५.
 सवित. ३, ४८.
 सव्य. ३, ४७.
 सखित (१). ३, ६१.
 सख्य. ३, ६१.
 सस्यक. ३, ६२.
 सह-स. ४६. ३, ६१.
 सह (हा) वर. १६.
 सहदेव. ३, ४८.
 सहस्र. ३, ६१. ४, १७.
 साखिन्. ३, ४८.
 सागर. ३, ४१.
 साचि. १११.
 साति. ३, ४८.
 साद. ३, ४५.
 साधन. ३, ४८.
 साध्यस. ३, ६२.
 साल. ३, ४६. ४, ३३.
 सान्द्र. ३, ४४.
 सामग. ३, ४६.
 सामन. ३, ४६.
 सामस्त्य. ३, ६१.
 सामिधेनी. ३, ४६.
 साम्यतम्. ३, ५०.
 साय-म्. ३२. ३, ४८.
 सायक. ३, ४८.
 सार-री. ३, ४४. ४, ८, ३५. ४१.
 सारङ्ग. ३, ५०.
 सारथि. ३, ४७.
 सारमेय. ३, ४५.
 सारस. ३, ६१.
 सारसन. ३, ६२.
 सारस्वत. ३, ६१.
 साय. ३, ४४.

साल. ४, १०.
 सालूर. ३, ४४.
 सावर. ३, ४८.
 साक्षा. ३, ६१.
 साहस. ३, ६१.
 सिकता. ३, ४४.
 सिक्त. ३, ४७.
 सिक्थ. ३, ४७.
 सिङ्गायक. ४, १८.
 सित. ३, ४४.
 सिङ्गा (धन). ७७.
 सिनीवाली. ३, ५०.
 सिन्द वार. ३, ४४.
 सिन्दूर. ३, ४४. ४, ८.
 सिन्धु. ३, ४८.
 सिम. ३, ४६.
 सि (सी) छण्ड. १२३.
 सिङ्गक. ३, ४५.
 सीकर. ४, ८.
 सीत्कार. ४, ८.
 सीधु. ४, ३३.
 सीमन्. ३, ४६.
 सीमल. ३, ४६.
 सीर. ३, ४४.
 सीवन. ३, ४५.
 सीसक. ३, ६१.
 सुक. १२७.
 सुख. ३, ४८. ४, २, २८.
 सुक्र. १२८.
 सुत. ३, ४५.
 सुनार. ४, ५.
 सु (सु) तामन्. ८.
 सुधा. ३, ४४.
 सुनासीर. २५.
 सुनिषयक. ११३.
 सुन्दर. ३, ४४.
 सुम. ६२.
 सुमना (नस्). ११२.
 सुरङ्ग. १२८.
 सुरस. ३, ५८.

सौरन्धी. ३, ५०.
 सौर्यक ३, ४९.
 सोपान. १०१.
 सोम. ३, ४६.
 सौदाम्नी (मनी, मिनी). ३१.
 सौध. ४, २.
 सौरभ. ३, ५०.
 सौरि. ३, ४३.
 सौविदल्ल. ३, ४१.
 सौवीर. ३, ४५, ४, ७.
 स्तम्ब. २, ११.
 स्तम्भ. ४, २७.
 स्तव. ३, ४८.
 स्तवक. ४, २१.
 स्तूप. ४, २७.
 स्थाणु. ४, ३३.
 स्थान-नी. ४, २८, ४४.
 स्थाल-बी. ३, ४७, ४, ४४.
 क्षसा, ६०.
 क्षायु. ३, ५०.
 क्षही. ३, ५०.
 क्षपा. ३, ३४.
 क्षेह. ३, ५०, ४, २३.
 स्पर्श (रिश). ४८, ३, १८.
 स्पश. ३, १८.
 स्फु(स्फा)टिक. १६.
 स्फुलिङ्ग-ङ्गा. ४, ३८.
 स्मर. ३, ४४.
 स्मृत. ३, ४८.
 स्मर. ३, ४.
 स्मद. ३, ४७.
 स्मन्दन. ३, ४८.
 स्मृत(न). ८४.
 स्थोन. ८४.
 स्तज. ३, ४८.
 स्तस्तर. २३.
 स्व. ४, २३.
 स्वज. ३, ४८.
 स्वन. ३, ४६.
 स्वप्न. ३, ५०.

खर. ३, ४१.
 खर. ३, ४४.
 खस. ३, ४१.
 खान. ४, ३.
 खामिन्. ३, ४३.
 खोद. ३, ४१.
 खौर. ३, ४७.
 व.स. ३, ५३, ४, १.
 वयन्मत्. ६.
 वनप. ३, ३४.
 व(वा)यन. ३, १.
 हरिचन्दन. ४, २५.
 हरिद्रव. ४, २८.
 हरीतक. ४, ३७.
 हर्ष (रिष). ४८, ३, ३८.
 हल. ४, १०.
 हलाहल. १५, ४, १०.
 हस्त. ४, १८.
 हार. ४, ६.
 हारक. ४, २२.
 हारि(री)त. १०.
 हाल-ला. ४, ४०.
 हाल(ला)हल. १५.
 हाव. ४, ३०.
 हास. ३, ५३.
 हाहस. १०४.
 हाहा. १०४.
 हिक्क. ४, ३३.
 हिक्कुल(लि). १६.
 हिज्जल. ७१.
 हिङ्गीर. ३८, ४, ३.
 हिम. ४, २३.
 हिरिवेर. १४.
 हीरक. ४, २२.
 हृषीक. ३, २८.
 हेमन्. ४, २४, २३.
 हेरम्ब. २, १०.
 हेषा. ३, ३४.
 हीवेर. १४.
 जेषा. ३, ३४.

PREFACE CORRECTIONS.

Xapanaka for Xanaka, 10. 3. kosas for kosa, 10. 20. Kosa for cosa, 12. 16. Hala
udha for Halayudha, 14. 1. Bhattarya for Bhattacharya, 15. 15. Bodleian
for Bodlian, 21. 6. kosas for kosas., 22. 16. pleasure to for pleasure, 22. 27.
properly for properly, 35. 4. use for the use, 35. 17. दूषणी भाषा for दूषणीभा,
37. 10. चाटु for चटु, 37. 28. उद्वाद्यते for उद्वाद्यते, 39. 17. quotations for quo-
tation, 39. 29. Radha for Rahda, 40. 13. भुव for भव, 43. 5. honorific for
honorofic, 44. 30.

—00—

KOSA CORRECTIONS.

*It is particularly requested that the corrections are
made before any use is made of the kosa.*

अधतस्. Omit second line | अङ्कुर. Read अङ्कुर | अङ्क. स'भय for सभय in
p. 5. | अङ्गारिणी. चुल्लोः for वल्लोः | अङ्गन. चात्तो for चाहे in वि | अङ्गलि.
अङ्गली (लि) for अङ्गली (लिः) in वि | अङ्गज. अज for अज | अतिसर्जन. Omit
पतिसर्जन of वि | अध्वन्. इन्धने for त्वने in हे | अध्वन्. साधवस्त्वन् for साधवस्त्वन्
n all | अनीकस्य. युत्स्वने for इयुत्स्वने in हे | अनीकिन्. Read अनीकिनी. Add v.
इतना | अनेङ्गमूक. Add v. एङ्गमूक | अन्तर. प्रान्ते for प्रीते in वि | अन्ध. अन्धोऽ
for अन्धः in मे, हे | अपचिति. व्यय for चय in वि | अपठु. अपठुः for अपठ in वि |
अपसञ्जन. आम्नात for आम्नाते and वि. after मे | अभिहार. चौरिकोद्यमयोः for चौरिको-
द्यमयोः in हे | अभिमान. गर्वे for वर्गे in वि | अभिरूप. Omit भुषणनोद्यमोः, अ. and
Add प्राप्तुरूप after सुरूप | असति. काले चरुणे for कालदण्डे in हे | अस्वर. 3rd line.
इ. before वैश्या | अस्वर. Omit रदकदकपापयोः in हे | अस्वरीय. आम्नाते for
साम्नातके in हे | अरर. Also हे. before मे | अराव. अ for आच in हे | अरस्वर.
अरस्वरः for अरस्वर in वि. and अरस्वर for अरस्वर in हे | अरे. इया for मा in मे |

अर्जुन. Add v. भोज। अलम्. Omit कल्याणे च सुखेऽपि च। अलस. इमान्ते for इ मानन्ते in वि। अलिप्तक. Also अलिप्तक। अवट. खिल for विल in हे। अवतार। भूतावेशे for भूतावशे in हे। अवस्थाय. माने for घाते in मे। अवष्टब्ध. चावलस्थिते for च विलस्थिते, in वि। अवसर. प्रस्तावे for प्रस्तारे in त्रि। अवसित. गते for गतौ in वि, हे। अवीचि. नूर्योः for दुर्योः in वि। अहल्या. सरो for शूरो in हे। अहह. Read अहह (हा)। आ. वाक्ये, क्रियायोगे, विष्णु for काक्ये, क्रियोयोगे, विष्णु। आचित. कक्षे for वस्त्रे in वि। आच्छुरितक. च्छु. for च्छु in वि। आभिष. लक्ष्योः for सञ्चये in हे। आर्य. सौविदो for स विदौ in हे। आवाप. पात for पान in हे। आहत. Also नववस्त्रे च नाऽनके before मे। इ. इ. खेदे for इ; क्रोधे in हे। इज्ज। Read this इज्ज। इन्द्र. इन्द्राणी is a separate word। इला. वागध्रयोः for वाग्धरयोः in ह and add v. इडा। इस्. Omit this. It is इ। ईश्वर. नाऽऽट्टे for नाट्टे in मे। उत्तर. प्रवर for प्रवण in हे। उत्तान. खाग for खग in हे। उद्गाहित. Read this उद्गाहित। उद्धार. चोद्धृता for चोद्धृता in मे, वि। उद्गत. Read this उद्घृत। उद्घट. Read this उद्धट। उपकार Add v. प्रकर। उपचित. दिग्धे for दग्धे in मे and हे। उपधान. Read गण्डु for गेण्डु in all। उष्णक. Read all उष्णक। ऊर्णा. भ्रुवोः, for भ्रुवोः in मे, वि। ऊर्ज. Read all ऊर्ज। ऊग्रन्. निदाबोष्णपीष्णाः for निदाबोष्णा पीष्णाः in हे। ऐरावत. शतहृदा यथा for शतहृदायता in हे। ओ. आयायनी सन्त्र for आयायनीसन्त्र in मा। ओ. सद्योत्तरः for सद्योत्तरः in मा। ककुभ. शोभादिशोः for शोभादिशो in वि। कक्षावेचक. Also कक्षावेचक. कक्ष्यावेचक. for कक्ष्यावेचक in हे, वि। कक्षाकु. वि, मे. for वि। कक्षुर. शटी for शटी in all। कञ्चुक. ओषधौ for औषधौ in मे, वि, वर्मणोः for वस्त्रयोः in हे। कटखादक. शृगालबलिपुष्ट for शृङ्गारे बलिपुच्छ in हे। कट. Add v. कषाय। कठ. Add सुनावपि in वि। कठिन. स्तब्धे for स्तब्धे in मे. and गुडशर्करा for गुडशर्करी in हे। कदल. कदला and पुत्री for कदली and ब्राह्मी in वि। कनिष्ठ. कनिष्ठो for कतिष्ठो in मे। कपिल. कुकुरे for कुकुरे in मे। कपिशोर्ष. कपिशोर्ष for कपिशोर्षः in ह। कम्पन. Add v. चलन। करक. करङ्गयो for करङ्गयो in हे। करण. कर्मणोः for कर्मणोः in मे। करण्ड. करण्ड for कारण्ड in हे. करवीर. Read करवी(बी)र. करवीर for करवीर in मे। कराल. धूणतैवे for धूणतैवे in all। कल्पना. कर्त्तने for कल्पने in मे। कापटिक. कालदेशनि for कालदेशेनि in वि। कारि. शिल्पी क्रिया for शिल्पक्रिया in हे। कालानुसार्य. कालानुसार्य for कालानुसार्यः in हे। कालिका. धूमरी for धूमरी in हे and वि। काश्यप. मीन for मान in वि। कुकूल. ह. for last हे। कुटचट. कुटचट for कुटनट in मे। कुतव. धान्ये कुशे for धान्येऽङ्ग्रे in त्रि and राज्ञे for राज्ञे in ह। कुतहल. ऽङ्ग्रे for ऽङ्ग्रे in हे। कुहाल. युगपत्ते for युगपत्ते in हे। कुलक. काकोन्द.

for कान्ते in मे । कलिश दम्भोलौ for दम्भेलौ in वि । कूपक. चितायां for चतुःपायां in मे, वि । कूर्चिका. कूर्चिका for last कूर्चिका in हे । कृत्य. स्मृताः for स्मृता in वि । कृष्ण. कृष्ण for कृष्ण in मे । कोकनद. रक्तकुसुदे for रक्त कुसुदे in मे । कोशातक. कचे for कटे and omit बाणिजके वाङ्मानी वणिजप्रति, in वि । कौतुक. ख्यात for ख्याते in हे । कौमुद. दीन्दु भा for दीन्दुभा in हे । क्रम. कल्याद्भिः for कल्याद्भिः in हे । क्रिया. करण for कारण in हे । क्रोड़ वक्षोः for रजसोः in मे । क्ष. वज्रकायो for वज्रकाया in मा । क्षुद्र. हिंसा for हिंसा in मे । खण्डय (रय) युं. ह and हा. for वि. and ह. । खज्. खज्. for खज्. in वि । खष. Omit वि. and add v. शिष्य । गङ्ग. ह. for second हे । गत. विज्ञात for विज्ञान in मे । गति. वं. ह and दाने for वं. ह and दाने in हे । गाङ्ग. मे for मे । गण्ड. घ. गजस्य for गजस्ये and प्रसूत्या for प्रसूत्यां in हे । गाङ्गेय. गाङ्गेय for गाङ्गेय in वि and हे । गाध. स्थाव for स्थान in all । गृह्य. पन्थ for पन्थि in मे । गेषु. गेषु for गेषु in वि । गोजागरिक. गोजागरिक for गोजगरिक in वि । गोदन्त. वसिते for हरिते in वि । गोरङ्ग. धन, नग्ने, गोरङ्ग. for धन, लग्ने and गोरङ्ग in वि, ति, मे । गोलमी वार for वर in हे । गोष्य. गोचरे for गचरे in हे । गौर. गौरी for गौरी in अने । पन्थि. Substitute पन्थि वं. स्वादिबन्धे रुग्भेदे कौटिल्यपर्वणोः । पन्थि-स्तु पन्थिपर्वणं स्यात् in हे । यामणी. भोगिके and यामणी for भोरिके and गमणी in हे । गावन्. Read all यावन् । एत. Add v. अस्तन । घोष. ध्वानधोषके for ध्वनि घोषके in मे । चक्षु. स्त्रोद्यां for स्त्रोद्यां in मे । चण्डालिका. मोषधी and किन्दरावा for मोषधी and कन्दरावा in मे, वि and हे । चण्डि (न्द्र) ल. ख्यातो for ख्याते in वि । चतुःषष्टि. चतुःषष्टि and वं. हृचे for चतुषष्टि and वं. हृचि in मे । चतुष्षय. चतुर्माससङ्गमे for चतुर्मासं सङ्गमे in मे and वि । चरण. Omit चरणं रासभधनौ in वि । चरु. भाण्डे for भाण्डे in वि । चर्चा. चर्चा for चर्चा in ह । चलन. वाच्य for वाच in मे and चारि. कम्पयोः for वारि and कम्पयोः in हे । चिपिट. पिटित for ऽपि च in हे । चित. चिता for चित्या in वि । चित्तक. चित्ताये for चित्तकारे in हे । चुक्र. स्त्री उ'ख for स्त्रीपु'ख in मे । चुम्बक. घटस्यो for घटस्यो in मे । चूतक. हे for second मे । चैत्य. विन्दो for विन्दो in ति । चोल. चोलः for चोला in हे । जडर. कक्कटयो for कर्कटयो in मे । जड़. मूर्ख for मर्ख in हे । जलसूचि. कङ्क for काक in हे । जाङ्गल. वि before जाङ्गलः स्यात् । जाल. पटोलिकौषधी for पालिकौषधी in मे । जालक. Read also जालिक । जीवात. षधे for षधी in मे । जैवाटक. स त्रिषु for सतिषु in ति । जगानि. जीर्णो for जीर्णे in मे । जगोदक्षा. Read जगोदक्षा (स्त्री) । भञ्जना. विशेषे for विशेषे in मे । भला. आतपोर्भा भलुकायां भला for आतपोर्भाषु लुकायां भाली in वि । भाली. Omit भाली. v. भला । भिक्षिका. भिक्षुः for भिक्षुः in मे । ज. ह्यनुगासन for ह्यनुगास in मा । डिम्बिका. स्थास्त्रोणके for

पुलिन. मे, वि. for मे। पद. वाक्येऽह् for वाक्ये in हे। प. Read this पद्म. and पद्मो
 or पौ in मे। पद्मक. विन्दु for विन्द in मे, हे। पर. Omit परस् नियोगे लोपे च. मे and
 read it as परस् after परपुट। परि. वर्जने for वजने in वि। परिगत. ज्ञात for ज्ञान in मे।
 परिपृह. Add शामे in हे। परिमल. गन्धवत्— for गन्धवत् in वि। परिवर्द्ध. परिवर्द्धं ठ for
 परिवर्द्धस्तु in वि। परिसर. देव for देव in वि, हे। परपट. पिष्टविकृतौ for स्वाद्यैः पिष्टविकृतौ
 परीक्षापरिवर्त्ययोः in हे। पर्यरीण. Read this पर्य(व)रीण and पर्यरीण for पर्यरीण in
 हे and वि। पलाय. शटी for शटी in मे and वि and omit शासने परिभाष्ये in हे। पल्लव. लक्ष
 for लरक्त in हे। पश्यत्. Read all पश्यत। पांशुचामर. Add पांशुचामर in वि after मे।
 पांशुल. खट्वाङ्गे for खट्वाङ्गे in हे। पाटक. कटका for कण्टका in मे। पाटल. पाटलो for
 पाटलो in वि। पाठ. ख्यातो for ख्याते in मे। पाठीन. मीनभेदे for मीन भेदे in हे।
 पातट. कथे for देधे। पातटीर. जरत्पात्रे for रजत्पात्रे in all and कांक्षे for कांक्ष
 in मे, सिद्धाण्ये for पिङ्गले in वि। पादप. पीठे द्वौ for पीठादौ in मे। पारावत. फलवो
 for लतयो in वि। पार्थ. Omit पार्थोऽर्कः स्मौ जले ह्रीव' of मे. and ककुभे for कुकुभे in वि।
 पालि. देशयोः for भेदयोः in मे and वि and बोधितोः for बोधित in मे, भेदयोः in वि।
 पाशुपत. वक्त for वक्त in मे and वि। पिङ्गन. करायिकायां for करायिकायां in वि and हे।
 पिच्छ. कोलिका for कोलिक in हा। पिङ्ग. पिङ्गो वधे बले for पिङ्गो बले चवे in वि। पिठर.
 पिठरं for पिठरो in वि। पितृत्. पाते for याते in वि। पिशुन. कावे for कावे in मे। पीलु.
 पीलुः पुमान् प्रसूते स्यात् for पीलुपद in मे and पुष्पे इमे for पुष्पइमे in हे। पुलिका. Read
 पुलक। पुनर्वसु. हृत्ते for हृत्ते in वि। पुरस्कृत. योजत for योजत in मे। पुरा. तोत for तोत
 in मे। पुलक. मत्वर्क for मत्वर्व and गङ्गर्क, in मे, वि, हे। पुष्कर. खग for खड्ग in हे। पूरच.
 वान for वाण in हे। पूर्णक. च्छिन्ना for च्छिन्ना in all। प्रतना. Space before हेना in
 वि। प्रथिवीपति. वधे for वधौ in मे। प्रथु. विशाले for विशाले in हे। प्रोटगल. अथे for
 असे in वि and हे। प्रकाण्ड. मूल for मल in मे। प्रजनन. योनौ for योनी in मे। प्रतिष्ठा.
 याग for योग in हे। प्रदर. रुक् for रुक् in क। प्रभाकर. Add v. भास्वर। प्रवाह.
 प्रवृत्तौ for प्रवृत्तौ in मे। प्रवृत्त. लुखे for लुखे in हे। फटा. जेतवे for जितवे।
 बल. युधे for युधे in वि। बाल. वितोः for वितोः in हे। भद्र. कण्ठा for कण्ठा in
 वि। भास. Omit the line in वि। भूमिस्थ. Read भूमिस्थ. भूमिस्थ. भूमिस्थ.
 यच्छा for यच्छा in वि। मन्दिर. मन्दिरौ for मन्दिरौ in वि। मन्त्रक. फणिष्मके
 for फणिष्मके। मङ्ग Add v. मङ्गी। मङ्गासुनि. धन्या for धन्या in वि। मङ्गासुना. पि प
 for पि in मे। मङ्गिणी. मङ्गिणी for मङ्गिणी in वि। मागध. नग्ने for लग्ने in वि। मातृ.
 लानी. कलावे for कलापे in all। मातृका. धात्रिका for धात्रिका in मे। माय. उदरे
 उदरे in मे। मार्गण. मार्गणस्तु शरे for मार्गणस्तुशरे in हे। मातृ. वङ्गा for वङ्गा in

व्योम्नि for प्रेत्यव्योम्नि । हरष. द्वे for द्वय । हा. युग् for युग in हे । हिम मन-
योद्भवयोः for मलयोद्भवयोः in मे । हीर. सप्ते for सते in हे ।

SHABDABHEDA CORRECTIONS.

१० टी. स्तूपवान् for स्तूपरान् । १६ टी. हिङ्गुल for हिङ्गल । ३७ टी. नीलङ्गु for नीलङ्ग । ३६ टी. बाँहावाङ्ग for बाँहावाङ्ग । ४२ टी. शिन = उच्छ for शिनमुच्छ. Add 'उच्छः कण्ठश्च आदानं कण्ठिशाद्यर्जनं' शिलसिति यादवः । पुमानुच्छः शिवं त्वुतमिति बोधान्नित्, अ. टी. २. ६. २. ६६. टी. द्विपः for द्वोप । ७३. टी. कुङ्कुरो for कुङ्करो । ८८ टी. पादा-
तपादाविक for पादात पदाविक । ६०. टी. Add नक्र, हे. ३. २४५. १०८. टी. एङ्क for एङ्क and जलनीलिकेति for जलनीलेकेति । ११८. टी. अस्थाय for अस्थान । १०४ टी. वज्र-
द्रुमः for वज्रद्रुम । २. १. बधिरांश्च for बधिरांश्च । २. २. शल्ल for शाल (व ?) । ३. ५. शाल्ल for शालु । ३. ६. शाल्ल द्वाले for शाल्लल । ३. २३. मूकशिवि for मूकः शिवि । ३. ३०. धीषणैषणै for धीषणैषणै । ३. ६१. सक्तितानि for सम्प्रतानि ।

NOTE CORRECTIONS.

1. 23. 126 (I 6). 3. 9 For (for). 3. 27. Omit of 4. 8. केने (के). 5. 12. correctness (correction). 6. 13. Vacaspatya (ti). 6. 28 means (mean). 7. 20. 2810. (2410). 7. 32. मू (सु). 8. 12. शारीणां (रिणां). 9. 15. 1 (11). 9. 28. used = (a misreading for). 11. 22. Brhaspati (shukra). 15. 6. वृ (व्य). 15. 24. Ma (ma). 16. 19. ह् (न्). 16. 32. palpably (probably). 17. 24. बटी (घटी). 18. 30. कर्म (कम). 19. 14. ह् (ह्). 20. 11. ववादी (ववादी). 21. 1. न्दु (न्दु). 21. 10. कर्बर (कर्बुर). 22. 10. ख (ख). 23. 6. सु (न्दु). 29. 29. का (का). 31. 7. खि (खि). 31. 20. also (both). 32. 7. ज (ज). 32. 32. de (di). 35. 28. गि (गि). 35. 29. 1937. (193). 37. 23. 'विन्दु' 'विन्दु' 40. 20. बूट (बूट). 41. 14. व (व). 41. 29. ड (ड). 42. 16. न्दु (न्दु). 42. 18. ड (ड). 43. 7. इति (इति). 44. 22. 35, they (36, theys). 49. 31. all ड (ड). 51. 15. न्दु (न्दु)